

BİZ BOĞULANLAR

CARSTEN JENSEN

Danca Aslından Çeviren
Nur Beier

dedalus

"Dedikodu, yapanın
zihnini açar.
Uykuda ise yapanın
ağzından kabuklu
hayvan olarak
çıkar. Kalbi ve zihni
kapatır çıkarken."
E.Jethu

Yazar: Carsten Jensen
Orijinal Adı: Vi, de Druknede
Kitabın Adı: Biz, Boğulanlar

T.C. Kültür Bakanlığı
Sertifika No: 23858
Isbn: 978-605-9203-06-7

Dedalus: yüz üç
Roman: otuz sekiz

Birinci Baskı: Mart iki bin on altı

Yayın Yönetmeni: Sedat Demir
Yayına Hazırlayan: Merve Akıncı
Düzelti: Ece Çavuşlu
Danca Aslından Çeviren: Nur Beier
Mizanpaj: Ulaş Kantemir
Kapak Tasarımı: Sancar Dalman

Pasifik Ofset
Cihangir Mh. Güvercin Cd. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2 34310
Haramidere - İSTANBUL
Tel: 0212 412 17 00 Sertifika No: 12027

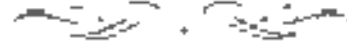
STYRELSEN

Bu kitabın Türkçe yayın hakları Kalem Ajans aracılığıyla alınmıştır. Bu kitap, Danimarka Kültür Vakfı (KulturStyrelesen) desteğiyle yayımlanmıştır.

Alemdar Mah. Çatalçeşme Sk. Defne Han No: 27/28
Sultanahmet-İstanbul • www.dedaluskitap.com
Tel: +90 212 513 03 43 • Faks: +90 212 513 03 44

BİZ, BOĞULANLAR

Carsten Jensen

danca aslından çeviren
nur beier

CARSTEN JENSEN, 1952'de Marstal'da doğdu. Politiken isimli gazetede yazdığı edebiyat eleştirileri ile ismini ilk kez duyurdu. Romanları dünya çapında tanınırlığa sahip olan Jensen, 1996'da *Jeg Har Set Verden Begynde* isimli romanıyla Danimarka'nın önemli edebiyat ödülü olan De Gyldne Laurbær'i kazandı. 2006'da yayımlanan romanı Biz, Boğulanlar (*Vi, de druknede*), modern Danimarka'nın doğuşunu, Jensen'in kendi doğduğu şehrin tarihi üzerinden anlattığı bir eserdir. Jensen, 2009 yılında Olof Palme ödülünü, 2012 yılında ise Søren Gyldendal ödülünü kazandı. Biz, Boğulanlar Danimarka'nın önemli yazarlarından olan Jensen'in Türkçeye ilk çevrilen eseridir.

NUR BEIER, Türkiye´de Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'ni bitirdi. Sonrasında yerleştiği Danimarka'da, University of Copenhagen ve University of Southern Denmark'da Language and Linguistics, Middle-East and Migration-studies okudu. Ayrıca Danca-Türkçe dil eğitmeni de olan Nur Beier, halen serbest çevirmen olarak Dancadan Türkçeye klasik ve modern edebiyat ve felsefe eseri çevirileri yapıyor. Nur Beier ayrıca sosyo-kültürel ve politik konularda; kadın hakları, kadın-erkek eşitliği, cinsellik, göç ve göçmen sorunları konularında; Danimarka ve Norveç'de yayımlanmış olan, Danimarkaca, İngilizce ve Türkçe bir dizi bilimsel antolojiye katkıda bulunduğu gibi, birçok araştırma yazısına da imza attı. Çevirmenin Danimarkacadan Türkçeye kazandırdığı yapıtlar arasında Søren Kierkegaard, Johannes V. Jensen, Karen Blixen, Christian Jungersen, Kenneth Bøgh Andersen ve Jakob Ejersbo´nun eserleri yer alıyor.

ARSTEN JENSEN

Avrupa ve Amerika'da 1.000.000 Okura Ulaşan Destansı Masal!

"Bir palavracının uydurduğu bir masal, bir neslin destanına dönüşüyor. Melville'in ve Steinbeck'in bayılacağı, okumaya doymayacağı, bir kasabanın moderniteyle mücadelesinin hikâyesi." **Washington Post**

"Biz Boğulanlar, daracık kanallardan geniş okyanuslara doğru açılan, zaferler ve mağlubiyetlerle paramparça olan mücadeleler halkasında dünya edebiyat tarihine meydan okuyan bir yapıt. Geniş omurgalı yelkenlisiyle usul usul Tolstoy'a yaklaşıyor!" **New Republic**

"Bir anıt bu! Bir türkü bir destana dönüşürken tarihle şakalaşıyor, bize göz kırparken ona çimdik atmayı başarıyor!" **Wall Street Journal**

Son zamanların en önemli Avrupalı yazarlarından Carsten Jensen'den baş döndürücü bir drama, bir destan. Biz Boğulanlar: ironik, çarpıcı, sürükleyici ve zekice. On dokuzuncu yüzyılın ortalarından İkinci Dünya Savaşı'na doğru yelkenlerini açan bu roman, Deniz'in hikâyelerini okura aktarırken oldukça renkli yazınsal teknikler kullanıyor. Kara'nın bahtsız kaderini, onun endüstriyelleşmesini, savaşlarını, acımasızlığını şiirsel bir düşe dönüştürüyor, bize hiç de yalan söylemeden yaşamımızın koca bir düş olduğunu hatırlatıyor. Her şey bittiğinde okuru şu soruyla başbaşa bırakıyor, Jensen:

"Sahi, yaşanan her şey bir düş değil mi?"

roman: otuz sekiz
www.dedaluskitap.com

ÖNSÖZ

Gemiler ve denizcilik üzerine pek çok macera romanı yazıldı. Fakat bunlardan ancak bazıları birer dünya klasiği olarak hak ettiği yeri aldı.

Joseph Conrad, Herman Melville, André Malraux bu eserlere imza atan yazarlardan birkaçı. Elinizdeki kitap bu kalibrede bir yapıt.

Yazarın, hayal gücünün yanına sıkı bir araştırmanın gücünü de katarak romanını sağlamlaştırması da cabası. Eser; uzun bir arşiv çalışmasına, detaylı bir tarih araştırmasına dayanıyor. Roman boyunca ilginç tarihsel, arkeolojik, denizcilik bilgileri de okurun ilgisini ayakta tutuyor.

Ağ gibi örülen bir macera romanı olmasının yanı sıra, derin psikolojik ve tarihi bir roman. 19. ve 20. yüzyılın denizcilik tarihi, denizlerde geçen bir ölüm kalım savaşı.

Küçük Danimarka'nın Marstal şehrinden başlayıp dünyayı dolaştırıyor okuyucuya.

Romandaki karakterler bu maceralı ve tehlikeli dünya turunda hayat ve geçim ve vatan ve ideal ve kimlik savaşı verirken, biz de onlarla birlikte ter döküyoruz, sayfaları soluk soluğa çeviriyoruz. Çevirdiğimiz her sayfa bizi bir başka insan ruhuna, bir başka coğrafyanın gerçeğine, bir başka ruhsal açılıma yolcu ediyor. Ve bunu birbirinden çok farklı zamanlarda ve

farklı yerlerde geçen ve ilk bakışta birbiriyle hiç ilgisi yokmuş gibi görünen ayrı hikâyeleri bir dantel gibi birbirine tutturarak yapıyor. Aşklar, nefretler, ayrılıklar, hesaplaşmalar, bölünen, kırılan aileler ve kadınlar -sindirilen ama sindirebilen güçlü kadınlar. Seven, nefret de kadınlar. Kocalarına hasret kadınlar. Ve oğullar. Babasız, ona hasret oğullar.

Yazar, konuları, 19. yüzyılın sonlarında yaygın olan gerçekçi yazım tarzına dayandırmasına rağmen, modern çağa özgü birçok unsurla birleştirerek işliyor. Ve konuyu ve karakterleri ince bir alayla ele alırken, bunu insanın kendi kendini aldatma gücüne dair sağlam bir farkındalıkla dengeliyor. Bu itibarla derin psikolojik bir eser.

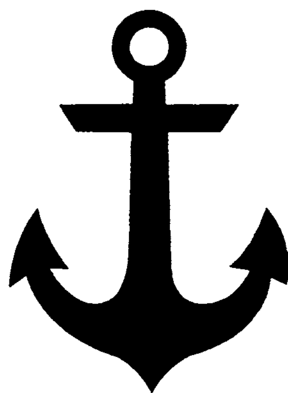
Elinizdeki romanı yer yer fazlasıyla duygulanarak, gülerek, hiddetlenerek, dehşete kapılarak, umutlanarak okuyacaksınız. Ve adeta büyüdüğünüzü hissedeceksiniz.

Nur Beier

Odense, Danimarka, Haziran 2015

Dizin

I

Çizmeler

Laurids Madsen Cennete uçtu ama çizmeleri sağ olsun ki tekrar aşağı inebildi.

Ana yelken direğinin şapkasına kadar bile fırlamadı, aslında tam armalı geminin ancak mayistrasına kadar gelebilmişti. Cennetin kapısında durmuş ve Aziz Petrus'u görmüştü, sadece kıçını olsa bile, öbür dünyanın kapısındaki bekçi bu kadarını göstermişti.

Laurids Madsen'in ölmüş olması lazımdı. Fakat ölüm onu istememişti, o da o zaman başka biri oldu.

Laurids Madsen, Cennet ziyaretiyle meşhur olmadan önce, tek başına savaş çıkardı diye nam salmıştı. Babası Rasmus denizde kaybolduğunda Laurids altı yaşındaydı ve on dört yaşında Marstallı *Anna* ile denize açıldıydı. Daha üç ay geçmeden *Anna,* Baltık Denizi'nde batmış, geminin mürettebatı bir Amerikan brik tarafından kurtarılmıştı. Ondan beri de Laurids Madsen, Amerika'yı hayal edip durdu.

Flensborg'da gemi kaptanlığı diplomasını aldığında on sekiz yaşındaydı ve aynı yıl bir kere daha battı gemisi, bu sefer Norveç'in Mandal sahili açıklarındaydı. O soğuk Ekim gecesinde, dalgalarla sürüklendiği bir kayalığın üzerinde öylece durup yardım gelmesini beklemişti. Beş yıl dolaşmıştı dünya denizlerinde. Ümit Burnu'nun güneyinden dolaşmış, zifirî karanlık gecelerde penguenlerin çığlıklarını işitmişti. Valparaiso'yu, Amerika'nın batı sahilini, ağaçların kışın yaprak yerine kabuklarını döktüğü ve her yanda kanguruların hoplaşıp zıplaştığı Sidney'i görmüştü. Sally Brown adlı, üzüm gözlü bir kız tanımıştı. Sonra Foretop Caddesi, La Boca, Barbary Sahili ve Cardiff Körfezi hakkında bir alay hikâye anlatabilirdi. Ekva-

tor'u geçmiş, hatta Kral Neptün'le selamlaşmıştı; göksel ekvatoru geçerken geminin nasıl zıpladığını hissetmişti. O zaman tuzlu su, balık yağı ve sirke içirilmiş; katranda, lamba isinde ve tutkalda vaftizlenmiş; ağzı tırtık tırtık, paslı bir bıçakla tıraş edilmiş ve kesikleri tuz ve kireçle iyileştirilmişti. Yanakları çiçek bozuğu dolu Amphitrite'i esmer sarı yanağından öpmüş ve burnunu onun kesik tırnak dolu koku şişesine sokmuştu.

Laurids Madsen dünyanın dört bir köşesini dolaşmıştı.

Birçokları da böyle yapmışlardı ama yalnızca kafalarında. Marstal'da çok ufacık bir yer olduğu saplantısıyla geri dönen, bunu ispat etmek için de aralıksız Amerikanca dediği bir dil konuşan bir tek o olmuştu. Bir yıl *Neversink* adlı fırkateynle açık denizlerde seyretmiş ve yabancı dil öğrenmişti.

"*Givin nem belong mi* Laurids Madsen," derdi.

Nygadeli Karoline Grube'den üç oğlu ve bir kızı olmuştu; babasının adını verdiği Rasmus, sonra Esben ve Albert. Kızının adı Else'ydi, en büyükleriydi. Rasmus, Esben ve Else annelerine benzerdi, onun gibi ufak tefektiler ve fazla konuşmazlardı. Albert, babasına benziyordu. Daha dört yaşındayken, boyu, kendinden üç yaş büyük ağabeyi Esben'inki kadar olmuştu. Dökme demirden, İngiliz yapımı bir top güllesini yuvarlar durur, kollarına alıp tekrar tekrar kaldırmaya uğraşırdı. Dizlerinin üzerine çöker, gözlerine inatçı ve sert bir ifade gelirdi ama gülle onun için henüz fazla ağırdı.

Laurids, en küçük oğlunu ne zaman bu egzersizi yaparken görse, *"Heave away, my jolly boys! Heave away my bullies!"* diye bağırarak cesaretlendirirdi.

Gülle, Korsgade'deki evin damını delip içeri düştüğünde, Marstal'ın İngiliz işgali altında bulunuşunun 1807 yılıydı. Büyükannenin öyle ödü kopmuştu ki, Laurids'i oracıkta mutfağın orta yerinde doğuruvermişti. Albert bu gülleyle gezinmeye çıkmadığı zamanlar güllenin yeri hâlâ mutfaktı; Karoline onu tane hardal ezmek için havan niyetine kullanırdı.

"Yahu, iyi ki sen o yoldan gelmemişsin," demişti babası Rasmus bir keresinde Laurids'e, "sen daha dünyaya geldiğinde bu gülle kadardın. Leylek seni bir düşürseydi, İngiliz güllesi gibi damı delip geçmiştin."

"Finggu," derdi Laurids ve parmağını uzatırdı.

Çocuklara Amerikan dilini öğretmek istiyordu.

Fut, ayak demekti. Çizmesini işaret ederdi. *Maus*, ağız demekti.

Sofraya oturduğunda karnını sıvazlar, dişlerini gösterir:

"Hanggre," derdi, herkes aç olduğunu anlayabilsin diye.

Anneye *misis* denirdi, babaya *papa tru.* Ama Laurids orada değilken hepsi de bütün diğer çocuklar gibi anne ve baba derlerdi. Albert haricinde. O, babasının hakikatli evladıydı.

Çocuklar anlamına gelen bir sürü kelime vardı. *Pikinini, bullie*s ve *hearties.*

"Laikim tumas," derdi Laurids, Karoline'e ve dudaklarını büzerek, öpücük veriyormuş gibi yapardı.

Karoline utanır gibi olur, kıkırdar, sonra sinirlenirdi.

"Öyle aptal gibi davranma, Laurids," derdi.

Baltık Denizi'nin karşı tarafındaki Slesvig-Holsten'de Almanlarla savaş çıktığında yıl 1848'di ve bunu ilk haber alan ihtiyar gümrük amiri de la Porte oldu. Zira Kiel'deki geçici devrim hükümetinden, gümrük kasasını iade etmesini talep eden bir bildirge almıştı.

Bütün Marstal olduğu gibi ayağa kalktı ve hemen bir savunma gücü oluşturulması kararlaştırıldı. Başı çeken, Riseli genç bir öğretmendi ve o tarihten sonra onu General diye çağırdık. Bütün adaların en yüksek noktalarına ahşap işaret fenerleri dikildi. Uzun bir sırık ve tepesindeki bir kaldıraçtan ibaretti, bir ucuna, içi eski halat ve katran doldurulmuş bir fıçı yerleştirildi. Deniz tarafından düşman gelecek olursa, katran fıçıları yakılıp havaya fırlatılarak uyarı yapılırdı.

Knasterbjerg'de de Vejsnæs'in kayalıklarında da işaret ateşleri vardı ve sahil muhafızları her yerde kol gezerek açık denizi gözlerdi.

Savaş curcunası, bazı şeylere öteden beri saygısı olmayan Laurids'e fazla geldi. Bir akşam vakti Eckernförde Fiyortu'ndan eve dönüşünde, Vejsnæs'in önünden geçerken sahile yaklaştı ve öyle bir bağırdı ki sesi denizin üzerinde yankılandı: "Almanlar peşimde!"

Bir iki dakika sonra, kayalıkların tepesindeki fıçı alev aldı. Arkasından da Knasterbjerg'deki işaret feneri yakıldı ve adanın üzerinde birbiri ardından alevler yükseldi, ta Synneshøj'a kadar, yaklaşık 20 kilometre uzaktaydı ve en nihayet de Ærø, Sankt Hans akşamı[1] kutlamaları varmış gibi ateşlere büründü.

Laurids teknesiyle suda hareketsiz durdu ve ateşler gürül gürül yanarken, o sebep olduğu keşmekeşe kahkahalarla güldü. Fakat akşam Marstal'a vardığında her yer ışık içindeydi. Geç olmasına rağmen sokaklar insan kaynıyordu. Bazıları avaz avaz bağırarak anlaşılmaz emirler veriyor, bazılarıysa salya sümük ağlıyor, yalvarıp yakarıyordu. Ellerinde tırpanlar, dirgenler ve tek tük tüfeklerle, savaşa hazır bir kalabalık çoktan Markgade Caddesi'nden yukarıya akın etmişti. Genç anneler, kollarında avaz avaz bağıran bebekleriyle sokaklarda dehşet içinde bir oraya bir buraya koşuşup duruyorlardı; Almanların gelip çocuklarını bayonetlere geçireceğinden emindiler. Markgade'yle Vestergade'nin köşesindeki kuyunun yanında bir kaptan karısı bir hizmetçi kızla tartışıyordu. Kadın, Almanların elinden kurtulmak için selameti kuyuya saklanmakta bulacaklarını aklına takmıştı ve ilk önce kızı o kara deliğe atlamaya zorluyordu.

"Önce siz, efendim," diyordu kız.

Biz erkekler de bu arada birbirimize emirler yağdırıyorduk. Bizim şehirde kaptanların sayısı epey kabarık olduğundan, birinin öbürüne söz dinletmesi zordur; nitekim, üzerinde mutabık kalabildiğimiz tek husus, hayatımızı elden geldiğince pahalıya satmaya hazır olduğumuzu heybetli yemin billahlarla ilan etmek oldu.

Velvele, Papaz Zachariassen'in Kierkestræde Sokağı'ndaki lojmanına da sirayet ettiğinde, papazın akşam misafirlerin-

---

[1] (Dan.) *Sankthansaften.* Danimarka için çok eski bir gelenek. 1770 yılından beri resmi olarak kutlanır. Orta Çağ'da o dönemin iyileştiricileri 23 Haziran akşamı, tüm sene boyunca hastalar için kullanacakları şifalı otları toplarlarmış. Vikingler de şifalı olduklarına inandıkları kuyuları ziyaret ederken kendilerini şeytandan korumak için büyükçe bir ateş yakarlarmış. Bu gelenek şimdi, o akşam ülkenin tüm sahillerde yakılan büyük ateşler etrafındaki eğlencelerle kutlanır, halk ateşin etrafına toplanır, piknik yapılır, şarkılar söylenerek eğlenilir. -ç.n.

den bir hanımefendi heyecandan bayıldı ama on iki yaşındaki oğlu Ludvig, soba maşasını kaptığı gibi, ana vatanı savunmak için, ilerleyen düşmanın önüne dikildi. Aynı zamanda kilise kâtibi de olan öğretmen Bay Isager'in evinde de bütün aile, muhtemel bir saldırıya karşı önlem alıp hazır ola geçti. Öğretmenin etli butlu bir kadın olan karısı Bayan Isager'in doğum gününü kutlamak üzere o sırada orada olan on iki oğlu da, anneleri tarafından içi kül dolu kil testilerle donatıldı ve külleri kâtip lojmanına ayak atma cüretini gösteren Almanın suratına fırlatma emri aldı.

Markgade Caddesi'nden geçerek halat imalathanesi istikametinde ilerleyen güruhun başında ihtiyar Jeppe vardı. Elindeki dirgeni sağa sola savurup avaz avaz bağırarak gözdağı veriyordu, gelecekleri varsa görecekleri de vardı. Ufak tefek bir adam olan marangoz Laves Petersen, yarı yoldan geri dönmek zorunda kaldı. Tüfeğini omzuna atmış, yiğitçe ilerliyordu ama yarı yola geldiklerinde, kurşunları evde unuttuğunun farkına varmıştı.

Marstal Değirmeni'nde, elinde dirgenle bekleyen değirmencinin iri yarı karısı Madam Weber, onlarla birlikte savaşa gitmekte diretti ve bizler de, her zamanki şaşkınlığımızdan olacak, kadının, biz erkeklerin çoğundan bayağı daha heybetli olmasının da rolü vardı herhalde, kana susamış safımızda ona da hemen bir yer açtık.

Aşırı duygusal bir adam olan Laurids, etrafındaki savaş coşkusundan öyle etkilendi ki, o da bir silah bulmak için koşa koşa evinin yolunu tuttu. "Hadi gençler, savaşa gidiyoruz," diye neşeyle haykırarak içeri daldığında, Karoline ve dört çocukları korkularından çoktan salondaki yemek masasının altına saklanmışlardı.

Karoline'in kafası alttan masanın tablasına toslayınca tok bir ses geldi. Ve sonra da kadının ahlayıp oflarak emekleyip masa örtüsünün kenarından meydana çıktı. Ayağa kalkarken bir yandan da kocasına öfkeyle cıyak cıyak bağırıyordu: "Aklını mı kaçırdın, Madsen? Çocuklar savaşa gitmez!"

Rasmus'la Esben hoplayıp zıplamaya başladılar.

"Biz de gitmek istiyoruz! Biz de gitmek istiyoruz!" diye de bir ağızdan feryat ediyorlardı. "Ah, n'olur, biz de gidelim."

Küçük Albert de çoktan gülleyi yuvarlaya yuvarlaya gelmişti.

"Siz delirdiniz mi Allah aşkına?" diye haykırdı anneleri ve en yakınındakine tokadı yapıştırdı. "Hemen girin o masanın altına bakim!"

Laurids, eline uygun bir silah bulmak için mutfağa koştu fakat bir şey bulamadı.

"Tavayı da nereye sakladın?" diye bağırdı salona.

"O olmaz," diye bağırdı Karoline. "Ellerini benim tavamdan uzak tut."

Laurids ne yapacağını bilmez hilme etrafına bakındı.

"Eh, o zaman ben de süpürgeyi alıyorum," diye beyan etti Laurids mutfaktan ve salondan koşa koşa geçerek kapıya giderken de, "Gününü görecek şimdi o Alman," diye haykırdı.

Dış kapının, arkasından gümbürtüyle vurarak kapandığını duydular.

"Dikkat ettin mi?" diye Albert'e dönüp fısıldadı en büyük ağabeyi Rasmus. "Babam Amerikanca konuşmadı bile."

"Adam zırdeli," dedi anneleri ve kafasını salladı yemek masasının altındaki karanlık kovukta; kurtuluşu hemen yine orada aramıştı. "Elinde süpürge savaşa gidiyor."

Laurids'in savaş güruhuna katılması sevinç yarattı, ukala diye adı çıkmış olsa da iri yarı ve güçlü kuvvetliydi, aramızda olması iyiydi. Sonra elindeki süpürgeyi fark ettik.

"Başka silahın yok muydu?"

"Almana daha fazlası gerekmez," diye cevap verdi Laurids süpürgeyi havaya kaldırarak. "Onu bununla süpürüp atacağız vatanperverle salimallah."

Hepimizin burnu pek havadaydı, bu espriye kahkahalarla güldük.

"Yabalardan bir kısmını geride bırakalım," dedi Lars Bødker. "Almanların topunu temizledikten sonra cesetlerini onlarla istifleriz."

Açık araziye varmıştık. Vejsnæs'e yaya olarak yarım saatlik yolumuz vardı ama biz marş adım gidiyorduk, kanımız kabarmıştı. Drejbakkerne Tepeleri'ne varmıştık. Artık adanın üzerinde baştan başa yanan ateşleri görebiliyorduk. Bu manzara dövüşkenlik ruhumuzu daha bir körükledi. Sonra karan-

lığın içinden nal sesleri geldi kulağımıza ve kaskatı kesildik. Düşman yaklaşıyordu!

Almanları sahilde faka bastırmayı ümit etmiştik ama bu, tepelik arazide de olsa bizim için fark etmezdi. Laurids süpürgesiyle saldırı pozisyonuna geçti ve biz diğerleri de onu taklit ettik.

"Beni bekleyin!" diyen bir ses geldi arkamızdan.

Hafif sıklet marangoz, evden barutu kapıp geri gelmişti.

"Şşşt!" diye susturduk adamı. "Almanlar tam yakınımızda."

Nal sesleri yaklaştı ve bir tek atın geldiğini anladık. Sonra karanlığın içinden bir yabancı belirdi. Laves Petersen, tüfeğini doğrultup nişan aldı. Laurids, elini namlunun üzerine dayadı.

"Gelen, kontrolör Bülow," dedi.

At, yaptığı süratten kan ter içindeydi, simsiyah yelesi rüzgârda uçuşuyordu. Elini havaya kaldırdı.

"Eve dönebilirsiniz. Vejsnæs'te Alman malman yok."

"Evet ama fıçılar alev alev yanıyor," diye bağırdı Laves.

"Sahildeki gözcülerle konuştum," dedi Bülow. "Yanlış alarm verilmiş."

"Biz de sıcacık yataklarımızdan apar topar fırlayıp geldik. Ama niçin? Bir hiç için!"

Madam Weber kollarını göğsünün üzerinde kavuşturdu, aksi bakışlarını üzerimizde dolaştırdı; düşman, gelişini iptal ettiğine göre, kendine üzerine çullanabileceği başka bir hasım arar gibiydi.

"Hiç olmazsa hazır olda beklediğimizi göstermiş olduk," diyerek bizi sakinleştirmeye çalıştı kontrolör. "İşin, şüphesiz, en iyi yanı da düşman filan gelmiyor olması."

Onaylarcasına mırıldandık. Ancak kontrolörün bakış açısındaki mantığı anlasak da, feci bir düş kırıklığı içindeydik. Almanlarla da ölümle de göz göze gelmeye hazırlanmıştık ama ikisi de Ærø sahiline ayak basmamıştı.

"Almanlar beklesin de görsün günlerini," dedi Lars Bødker.

Bayağı yorgun olduğumuzu hissediyorduk, evin yolunu tuttuk. Yağmur yağıyordu, hava soğuktu ve biz suskunduk, ta ki değirmene varana kadar. Madam Weber burada aramızdan

sıyrıldı. Yüzünü perişan hâldeki güruha döndü. Elindeki dirgeni, tüfekmiş gibi, yere dayadı.

"Bilmek istiyorum," diye kükredi, "bunca iyi niyetli insanı gece yarısı sıcacık yatağından kaldırıp savaşa yollayan soytarı kim, bilmek istiyorum."

Hepimiz Laurids'e baktık, süpürgesi omzunda, tam ortamızdan koca cüssesiyle kule gibi yükseliyordu.

Ne ürküp başını yere eğdi ne de gözlerini. Onun yerine, hepimize dimdik baktı. Sonra başını arkaya atıp yağmurun içine doğru kahkahalar savurdu.

Çok geçmeden savaş cidden patladı. Deniz Kuvvetleri'nden silah altına çağrıldık. Donanmaya ait *Hekla* çatanası, komşu kent Æreskøbing'de bizi bekliyordu. Orada iskelede sıra olduk ve adlarımız teker teker okunduğunda da bizi gemiye götürecek olan filikaya atladık. O Kasım akşamından beri kendimizi oyuna getirilmiş hissediyorduk ama artık o rahatsız bekleme süresi sona ermişti; göğsümüz cesaretle kabarıyordu.

"Yol açın bakalım! Canını dişine, denizci torbasını da omzuna takmış bir Danimarkalı geliyor!" diye nara attı Claus Jacob Clausen.

Bacaksız, cılız fakat adaleli biriydi. Kopenhag'da Dikenli Frederik adında bir dövmecinin, ona bir zamanlar söyledikleriyle hâlâ pek övünürdü; o güne kadar iğne batırdıklarının arasında hiç bu kadar sert adaleli bir kol görmediğini söylemişti dövmeci ona. Clausen'in babası Hans Clausen, tıpkı dedesi gibi, gemi kılavuzluğu yapmıştı, kendisi de onların yolundan yürümekte kararlıydı. Gemiye çağrıldığı günün gecesi gördüğü bir rüyayı, savaştan sağ kurtulacağına yormuştu.

Kopenhag'da da Laurids dışında hepimiz *Gefion* fırkateynine yerleştirildik. İçimizden bir tek o, *Christian den Ottende*[2] pruva hattı kalyonuna nakledilecekti. Bu kalyonun grandi direği o kadar yüksekti ki, direğin şapkasıyla güverte arasındaki mesafe, Marstal'daki kilise kulesinin bir buçuk misliydi. Direği

---

[2] *VIII. Christian.* -ç.n.

tepesine kadar görebilmek için kafamızı iyice arkaya eğince başımız döndü, gözlerimiz kararır gibi oldu; fakat bu sersemlik hissi içimizi gururla doldurdu, zira büyük görevler yerine getirmek üzere çağrıldığımızı düşünüyorduk.

Velhasıl Laurids geride kaldı ve biz giderken arkamızdan baktı. *Christian den Ottene* onun için biçilmiş kaftandı. Güvertede kendini evinde gibi hissedeceği muhakkaktı. O ki, zamanında, Amerikan *Neversink* fırkateyniyle tam bir yıl denizlerde dolaşmış adamdı. Yine de biz hepimiz *Gefion*'un borda iskelesinden çıkıp gözden kaybolurken, onun kendini bir an için terk edilmiş gibi hissetmiş olması gerektiğini düşündük.

Basbayağı savaşa gidiyorduk. Paskalyadan önceki Pazar günü Ærø sahillerinden geçtik. Vejsnæs boyunca uzanan kayalıkları, Laurids'in "Almanlar geliyor" diye feryat ederek adayı olduğu gibi birbirine kattığı yeri rahatça görebiliyorduk. Şimdi gelense Danimarkalılardı; katran fıçılarını ateşleyip başı kesik tavuk gibi oradan oraya koşma sırası Almanlara gelmişti.

Als'ın açığında demir atıp bekledik. Çarşamba günü de Eckernförde Fiyortu'na doğru yelken açtık. O gün öğleden sonra fiyortun girişine vardık. Sonra kıç güverteye çağrıldık. Bazımız mavi, bazımız siyah veya beyaz, rengarenk pantolonlarımız ve ev dokuması çuval bezinden gömleklerimizle, epey alacalı bulacalı bir takım oluşturuyorduk. Bize, kralın donanmasında bahriye tayfası demeye bin şahit isterdi. Şeceremizi gösteren tek şey; kafamızdaki, üzerinde *Gefion* yazılı ve kırmızı beyaz armalı bereydi. Komutansa apoletlerle süslü üniforması ve yanında asılı kılıcıyla pek şıktı. Bir konuşma yaptı ve yiğitler gibi savaşmamızı emretti. Üç köşeli şapkasını havada sallayarak, kral için üç defa hurra çekti. Biz de gücümüz yettiğince avaz avaz ona katıldık. Komutan sonra bütün topların ateşlenmesini emretti, biz acemi çaylaklar savaşın sesini bir duysunlardı, savaştan filan haberimiz yoktu ki. Topların sesi denizin üzerinde gümbür gümbür patladı ve arkasından etrafa keskin bir barut kokusu yayıldı. Rüzgâr sert esiyordu. Mavimsi barut dumanlarını alıp götürdü. Birkaç dakika hiçbir şey duyamadık. Topların gürültüsü kulağımızı adeta sağır etmişti.

Şimdi ufak bir filo hâline gelmiştik. Aramıza iki çatana daha katılmıştı. Birini hemen tanıdık. Bizi Ærøskøbing'den

getiren *Hekla* gemisiydi. Ertesi gün savaş hazırlığına koyulduk. Topların lombarlarını gözden geçirdik, su pompalarını ve hortumları, gemide yangın çıkarsa diye hemen kullanıma hazır duruma getirdik. Her bir topun yanına şarapnel, misket ve fişek kutuları yerleştirdik. Son günlerde her şeyin tatbikatını defalarca yapmıştık, artık bir sürü gemi komutunu da neredeyse ezberlemiştik. Her topun başında on bir kişi duruyorduk. İlk komut, "Dikkat!"ti, bunu "Kâğıdı tutuştur!" ve "Şarapneli sür!" izliyordu, en son emir olan "Ateş!"i duyana kadar, bir yanlış yapacağız diye, korkudan kaskatı kesilmiş olarak, tam bir karambol hâlinde birbirimizin etrafından koşuşup duruyorduk. Biz, ufak teknelerimizde ve keçlerimizde yalnız üç veya dört adam bir arada çalışmaya alışıktık. Şimdi pattadak hayata ve ölüme hükmeder olmuştuk.

Topçu komutanının "Falyayı çek!", "Tozu yokla!" diye bar bar bağırdığını duyunca, felç olmuş gibi olduğumuz yerde dikilip kaldığımız, olması gerekenden çok daha sıktı. Bütün bunlar normal konuşma dilinde ne halt demek oluyordu acaba? En son emre kadar giden yolda kusursuzca ilerlemeyi başardığımız her defa, topçu komutanın övgülerine hedef olurduk. Hemen arkasından biz de neşeli bir hurra çekerdik. O zaman komutan, başını sağa sola sallayarak bir bize, bir toplarına ve en son da aşağıdaki güverteye bir bakardı.

"Sizi yavru köpecikler," derdi, "daha gayret, daha gayret, sizi keratalar!"

Kimi vuracağımızdan bile haberimiz yoktu. Küçücük teknelerimizi Eckernförde İskele'sine bağladığımızda, gelip bize schnapps denen bal gibi hayat iksirini satan o çarpık bacaklı ihtiyar Ilse'yi değildi herhalde. Sık sık iyi fiyat kırdırdığımız tahıl taciri Eckhart da olamazdı. Sonra bir ihtimal de *Der Rote Hahn* meyhanesinin sahibi olabilirdi. Adı Hansen'di, bundan daha Danimarkaca bir ad olamazdı. Adamcağızın, bir kerecik olsun, elinde silah görmemiştik. O düşman olacak Almanlar bunlar olamazdı, yani kafamız aldığı kadarıyla. Fakat kral, düşman Almanların kim olduğunu biliyordu. Ve sonra gösterişli hurralar çeken komutan da.

Fiyorta doğru dümen kırdık. Sahildeki düşman bataryaları gümbürdemeye başladı. Fakat menzil dışındaydık, çok

geçmeden de sesleri kesildi. İçecek olarak her zamanki gibi alışıldık çay yerine schnapps dağıtıldı. Saat dokuzda yat borusu çaldı, kovuklarımıza çekilme vakti gelmişti. Yedi saat sonra yataklarımızdan kaldırıldık. Paskalyadan önceki perşembe günüydü, tarih 5 Nisan 1849'du. Yine çay yerine schnapps dağıtıldı ve güvertede de bir fıçı bira bizi bekliyordu. İstediğimiz kadar içebilirdik. Demir aldık. Fiyorta yaklaştığımızda moralimize diyecek yoktu. Majestelerinin gemilerindeki kumanyadan katiyen şikâyetçi değildik. Kendimiz temin etmek zorunda olduğumuzda, zar zor yiyecek bulurduk. Bizden bahsedilirken, Marstal'dan gelen geminin peşinde hiç martı yoktur, denmesi adetti, doğruydu da; bir kırıntıyı bile harcamazdık. Onca çay ve biranın yanı sıra, yiyebileceğimizden fazla ekmek de veriliyordu, sonra öğle kumanyasında da bir pound taze et veya yarım pound domuz pastırmasıyla bezelye, yulaf lapası veya çorba; akşamları da dört öbek tereyağ ve yanında da schnapps. Savaşı bunun için çok seviyorduk, barut dumanını daha hiç koklamadan bile çok önce.

Artık Eckernförde Fiyortu'na girmiştik, kıyılar şimdi daha yakına gelmişti, karadaki topların yerlerini rahatça görebiliyorduk. Kresten Hansen, Ejnar Jensen'e doğru eğildi ve büyük sırrını ona bir kez daha emanet etti: Savaştan sağ çıkmayacaktı.

"Almanların gümrük kasasının iadesini talep ettikleri günden beri bunu biliyorum. Bugün öleceğim."

"Hiçbir halt bilmiyordun sen," dedi Ejnar. "Savaşın paskalya öncesindeki perşembe günü olacağını ruhun duymamıştı senin."

"Evet, ben uzun zamandır biliyordum. Vurulup öleceğimiz gün geldi çattı işte!"

"Kapa çeneni," dedi Ejnar sinirli sinirli. Çizmelerini bağlayıp denizci torbalarını sırtlandıklarından beri aynı hayıflanmayı dinlemişti.

Fakat Kresten dur durak bilmiyordu. Hızlı ve kesik kesik nefes alarak, bir elini arkadaşının kolunun üzerine koydu.

"Denizci torbamı Marstal'a geri götüreceğine dair bana söz ver."

"Kendi eşyanı kendin taşı. Kes şunu artık, yoksa beni de

dehşete düşüreceksin."

Ejnar, arkadaşına evhamlı bir bakış fırlattı. Kresten'in babası kaptan Jochum Hansen'di, ayrıca liman dairesinde de görevliydi. Kresten hık demiş babasının burnundan düşmüştü, çillerine, kızıl sarı saçlarına, sessiz sakin tabiatına kadar. Onun şimdiye dek hiç bu kadar tuhaf davrandığını görmemiştik.

"Buyur," dedi Ejnar, arkadaşına bir maşrapa bira uzatarak. "Şöyle esaslı bir yudum al bakalım."

Maşrapayı Kresten'in ağzına dayayıp eğdi. Bira, Kresten'in ağzından burnundan fışkırdı, nefes borusuna kaçtı, gözlerinden sular boşandı. Ejnar hemen Kresten'in sırtını yumrukladı. Zor nefes alıyordu, bira burun deliklerinden akmaya devam ediyordu.

"Hay seni hödük!" Ejnar bir kahkaha kopardı. "Kısmetinde asılmak varsa boğulmazmış insan," diye ekledi. "Neredeyse kendini öldürecektin. Almana malmana hacet kalmayacaktı."

Lakin Kresten'in bakışları hâlâ çok uzaklardaydı.

"Vurulup öleceğimiz gün geldi çattı!" diye tekrarladı kof bir sesle.

"Ben kendi hesabıma vurulmayacağım."

Bacaksız Clausen'di lafa karışan.

"Biliyorum çünkü ben de rüyamda bunu gördüm. Møllevejen yolundan aşağı yürüyordum, şehre doğru. Her iki yanımda askerler sıralanmıştı, nişan almış bekliyorlardı. Sonra bir bağırtı duydum: 'Hemen git!' Ve ben de gittim. Kurşunlar kulaklarımın yanından vızır vızır geçti ama hiçbiri isabet etmedi. Yani ben bugün vurulmayacağım. Bunu kesinlikle biliyorum."

Fiyortun sularını ve iki tarafta uzanan kırları seyrettik, yemyeşildi her taraf, ilkbaharın taze yeşili. Saz çatılı bir çiftlik evi, tomurcuklanmış ıhlamur ağaçlarının arasına saklanmıştı. Kenarlarında koca taşlar dizili bir yolla varılıyordu çiftlik arazisine. Yolun kenarında bir inek otluyordu. Arkası bize dönüktü, kuyruğunu tembel tembel bir o yana bir bu yana sallıyordu, deniz tarafından yaklaşan savaştan habersizdi.

Sancak tarafındaki topların şimdi epey yakınından geçiyorduk. Ve dumanı gördük, denize yayılan gümbürtüyü duymadan önce, ansızın patlayan fırtına gibiydi.

Kresten yerinden fırladı.

"İşte zamanı geldi," dedi.

Christian den Ottende'nin sancak kıç tarafından şimşek gibi bir ışık çaktı. Bön bön bakıştık. Gemi isabet mi almıştı yoksa?

Savaş sanatının yabancısıydık, tam isabet denen şeyin neye benzediğinden haberimiz filan yoktu. Pruva hattı kalyonundan hiçbir karşılık gelmiyordu.

"Niye karşılık vermiyor bunlar?" diye sordu Ejnar.

"Daha topun karşı hizasına gelmediler de ondan," dedi Clausen akıllıca.

Ve bir dakika içinde *Christian den Ottende*'nin sancak tarafını mavimsi gri bir barut dumanı kapladı. Artık savaş başlamıştı. Sahilden ateş ve toprak püskürüyordu havaya ve ufacık kibrit adamlar oraya buraya koşuşuyordu. Rüzgâr doğudan sert esiyordu. Çok çekmeden borda ateşi sırası *Gefion*'a geldi. 60 pundluk koca topların gümbürtüsünden gemi baştan aşağı sallandı, zangırtıdan sanki göbeğimiz çatladı. Ellerimizi kulaklarımıza bastırarak korku ve haz karışımlı naralar attık, top darbelerinin gücü bizde şok etkisi yaratmıştı.

Almanın yüzünde, şamar üstüne şamar patlatıyorduk!

Bu birkaç dakika böyle sürdü. Sonra sahildeki bataryadan gelen atışlar kesildi. Sadece gözlerimize inananabilirdik. Kulaklarımız hiçbir şey duymuyordu. Karşımızda sanki bir çöl manzarası vardı. Yerden kalkan kumlar, dev tepeler oluşturmuştu. 24 pundluk bir topun kapkara namlusu havaya dikildi ve yana devrildi, sanki zelzele olmuş gibi. Etrafında hiçbir hareket yoktu.

Dilsiz savaş dansı yapar gibi birbirimizin sırtına şaplak atıp duruyorduk. Kersten bile kasvetli kehanetlerini bir an için unutup coşkunluğa katıldı: Savaş, demek böyle bir hazdı, schnapps gibi doğruca kana karışıyor, sarhoş ediveriyordu. Ama bunun sarhoşluğu daha bir keskin, daha bir katışıksızdı. Barut dumanı rüzgârla dağılınca hava saydamlaştı. Dünyayı daha önce hiç o kadar berrak görmemiştik. Etrafa aynı tosuncuklar gibi bakınıyorduk. Halat takımları, direkler ve yelkenler üzerimizi yeni yaprak vermiş kayın ormanı gibi örtmüştü. Her şeyde daha önce hiç tatmadığımız bir renk, bir ışıltı vardı.

"Oh Tanrım, içime huşu doldu," dedi Bacaksız Clausen, kendimize gelip de kulaklarımız tekrar duymaya başladığında. "Vay anasını, vay anasını."

Küfretmeden hiç duramazdı.

"Bir benzerini görmedim derken yalan söylüyorsam Allah belamı versin."

Patlayan topların gürültüsünü bir önceki akşamki talimde işitmiştik de, nelere kadir olduğuna tanık olmamıştık -adamı bayağı etkiliyordu.

"Evet," dedi Ejnar düşünceli düşünceli. "Papaz Zachariassen'in vaazları bu topların yanında solda sıfır kalır vallahi. Eh, sen ne diyorsun bakalım, Kresten?"

Kresten'in yüzünden dindarlık akıyordu. "Düşünebiliyor musunuz, bunları görmek bana da nasip olacakmış demek?!" dedi alçak bir sesle.

"O zaman vurulup öleceğimi biliyorum demezsin artık?!"

"Ah, bunu şimdi daha iyi biliyorum. Fakat artık korkmuyorum."

Ama bu bizim şahsi başarımız değildi. Bizim idare ettiğimiz 60 pundluk toplar, geminin en üst güvertesinin iskele tarafında duruyordu; çarpışmaysa sancak tarafında olup bitmişti. Fiyortun daha da içlerine girip Eckernförde'ye yaklaştıkça sıra bize gelecekti, çünkü fiyortun o kısmında bizi iki top bataryası daha bekliyordu, her biri bir yakasındaydı. Ancak kendi kafamızla bunun dişli bir hasım olmayacağını hesap ediyorduk. Saat daha sabahın sekizi bile olmamıştı ve savaş yarı yarıya kazanılmıştı. Bizim korkumuz şimdi savaşın daha doğru dürüst başlamadan bitivermesi ihtimaliydi. Tam da tadını almışken! Ama Almanların işi öğle yemeğinden önce bitirilecek gibiydi.

Gefion fiyortun içlerine doğru yoluna devam etti, kuzey bataryası şimdi tam karşımızda kalıyordu. Gabyayı[3] gevşetip hız kestiğimizde güney bataryasının sadece iki yüz kulaç uzağındaydık. Floğu[4] da indirdik. Düşmana bordadan yaklaşmak için iskele tarafından bir tarama çapası saldık suya. *Christian den Ottende* de aynısını yaptı. Sıra borda ateşine gelmişti.

[3] Bir yelken türü. -ç.n.

[4] Bir yelken türü. -ç.n.

Kanımız kaynıyordu. Çin işi havai fişekleri seyretmeyi sabırsızlıkla bekleyen çocuklara benziyorduk. İçimizdeki korku uçup gitmişti. Geriye sadece meraklı bir beklenti kalmıştı. Daha bir önceki zaferimizin sarhoşluğunu üzerimizden atamadan ikincisi bizi bekliyordu.

Gefion bir yandan öbür yana dönmeye başladı. Tarama demiri tutmamıştı. Sert akıntı bizi güney bataryasına doğru sürüklüyordu. *Christian den Ottende*'ye doğru bir baktık. O koskoca gemi de kıyıya doğru sürükleniyordu ve çoktan, sahilden, ağır topçu ateşine tutulmuştu. Tayfalar sürüklenmeye engel olmak için ağır çapayı denize fırlattılar ve bordadan feci bir yaylım ateşiyle karşılık verdiler. Geminin başından kıçına kadar bütün lombarlardan birbiri ardına fışkıran barut dumanı, çok geçmeden fiyortun üzerine yayılan kesif bir bulut oluşturdu. Fakat toplar yukarıya doğru fazla ateş ediyor, bataryaların üzerinden geçip arkasındaki kırlık araziyi isabet alıyordu. Gemi hiç hesapta yokken kıyıya doğru sürüklenmeye başlayınca, kimsenin topların yönünü ayarlayacak zamanı olmamıştı.

Bir dakika sonra sıra bize de geldi. Alman tüfek nişancılarının atış alanına girecek kadar yaklaşmıştık kıyıya. Akıntıyla rüzgâr birlik olup bize oyun etmeyi sürdürüyordu, öyle ki şimdi fiyortta enine ilerliyorduk, her iki yanımız da boş sulara yüzünü çevirmiş bakıyordu. Sahildeki bataryanın kesif yaylım ateşine artık sadece kıç tarafındaki dört topla karşılık verebiliyorduk.

İlk yaylım ateşi kıç güvertesindeki on bir kişiyi temizleyiverdi. Top güllelerine 'yeşil bezelye' derdik ama güvertenin üzerini yalayıp geçerek korkuluğu, lombarları ve insanları un ufak eden o güllenin bezelyeyle hiçbir alakası yoktu. Ejnar gülleyi daha gelirken görmüş, güvertenin üzerindeki yolculuğunu santimi santimine kaydetmişti. Adamlardan birinin bacaklarını alıp götürmüş, bacaklar bir yana, gövdenin geri kalanı bir başka yana savrulmuştu. Omuzları koparıp almış, kafaları yamyassı etmiş, sonra kemik kıymığı, kan ve saçtan yapış yapış hâlde Ejnar'a doğru yol almıştı. Ejnar kendini hemen geriye doğru fırlattı, gülle neredeyse burnunun dibinden geçip gitmişti. Olan biteni daha sonra başkalarına anlatırken, güllenin ayakkabısının bağlarını da alıp götürdüğünden dem vurdu.

Yani o kadar yakınından geçmişti, kıç kasarasından gümbür gümbür geçip gitmeden önce.

Ejnar, top güllesinin başına buyruk bir canavar olduğunu düşünmüştü. Ona savaşın ne olduğunu göstermişti; savaş havaya uçan bir batarya ve kaçışan kibrit askerler demek değildi, çıplak yüreğinin üzerinde ateş soluyan bir ejderhaydı.

Düşünmeye vakit yoktu. Güvertenin hâli bir kıyametti. Bir subay, gözlerini fal taşı gibi açmış, Ejnar'a bağırıyor, yanına dümenciyle bir asker alıp hemen gemi direğine gitmesini emrediyordu. Emrin bir anlamı olmasa da Ejnar söylendiği gibi yaptı. Asker daha o anda bir kan gölü içinde yere yığıldı. Sanki infilak edivermişti. Göğsünde açılan koca delikten dışarı kan hücum ediyordu. Ejnar birinin gözünün kıpkırmızı patlarken, bir diğerinin kellesini biçilirken gördü. Garip bir manzaraydı, pespembe beyin, yulaf lapası gibi etrafa saçılmıştı, sanki tahta kepçeyi sokmuş da sağa sola savururcasına. Ejnar insanların başına böyle şeylerin gelebileceğini bilmezdi. Sonra bir gülle daha geldi ve bu sefer bir deniz yüzbaşını alıp götürdü. Ejnar, bu kıyametin ortasında hem ateş gibi yanıyor hem buz gibi donuyordu, aşırı şoktan burnundan kan boşandı.

Bu sefer de, yüzünden şakır şakır kan akan bir subay, Ejnar'a, yedi numaralı topun başına gitmesini emrediyordu. Ejnar aslında onuncu toptan sorumluydu ama top tam isabet almış, lombarda bir yana devrilip kalmıştı. Etrafındaki, giderek genişleyen kan gölünün içi ceset kaynıyordu. Pantolonlarından sicim gibi akan çiş, bacaklarının arasında deltalar oluşturmuştu. Aralarında Kresten'i veya Bacaksız Clausen'i göremiyordu. Biraz ötesinde kopuk bir ayak duruyordu. Aslında Ejnar da aynı karşısındaki ölüler gibi çişini tutamayıp salıvermişti. Topların gümbürtüsü bağırsaklarında zelzele yaratmıştı, yani pantolonun içi adamakıllı doluydu. Ölüm anında bağırsakların boşaldığını bilirdi de, bunun, yaşayanların da başına gelebildiğini hiç tasavvur etmemişti. O, etraftan duyduğuna, savaşın insanı yiğit erkek yaptığına inanmıştı. Yapışkan, akışkan bir şeyin baldırlarından aşağı süzüldüğünü hissettiği an, bu inancı yok olmuştu. Kendini yarı ölü, yarı bebek gibi hissediyordu, bunda yalnız olmadığını anlaması çok sürmedi. Güverte baştan başa leş gibi insan pisliği kokuyordu, sanki dev bir oturak

tepetaklak olmuştu. Koku yalnız ölülerden gelmiyordu. Savaşan askerlerin çoğunun pantolonu da sidik ve pislik içindeydi.

Yedi numaralı topun başındaki topçu komutanı henüz hayattaydı. Kaşının üzerindeki yaradan kan akıyordu, havada uçan bir ağaç kıymığı saplanmıştı. Ejnar'a doğru feryadı bastı fakat Ejnar ne dediğini anlamadı, bir şey duyamıyordu. Sonra komutan topu işaret edince, ondan gülleyi topun namlusuna yerleştirmesini istediğini çıkardı. Ejnar burada, güvertede düşmana açık hedefti, her an vurulabilirdi. Kafasındaki tek düşünce, schnapps dağıtımının nerede kaldığıydı.

Bu arada *Gefion*'un pozisyonu düzeltilmişti, artık gemi iki yanı sahile paralel olarak seyrediyordu. Fakat çekme halatıyla yardımımıza koşan *Geiser* istimbotunun makine dairesi yara almıştı, savaş alanından çekilmek zorundaydı. *Hekla*'nın dümeni de aynı akıbete uğramıştı, o da geri çekiliyordu. Rüzgâr tam doğuya esiyordu ve işler kötüye giderse, bizi yedeğe alıp çekmekle görevli olan bu iki gemiyi birden kaybetmekle, geri dönme şansımız kaybolmuş oluyordu.

Yine de sanki şansımız dönecek gibiydi. Kuzey bataryası üst üste tam isabet vuruluyordu, sahildeki kibrit askerlerin kuyruğunu kıstırıp kaçıştığını görebiliyorduk. Bu bizim için yarı zafer demekti! Topları hasar görmemiş ve firar eden askerlerin yerine, ateşe bile neredeyse ara vermeye hacet kalmadan, koşa koşa yenilerinin geliyor olması bu kanaatimizi etkilemiyordu. İaşe subayı bir testi dolusu schnappsla çıkagelmiş, içki dağıtmaya başlamıştı. Ve bizler de uzatılan maşrapayı, komünyon ayini için takdisli şarapmış gibi, ağırbaşlı bir edayla kabul ediyorduk. Bira fıçısı Allah'tan isabet almamıştı, sık sık yanına uğruyorduk. Kendimizi tek kelimeyle kayıp hissediyorduk. Devamlı bombardıman ve güvertedekileri gelişigüzel biçip geçen ölümle yüz yüze kalmak bizi ruhen dermansız bırakmıştı, halbuki çarpışma sona ereli birkaç saat geçmişti. Yapış yapış, kaygan kan birikintilerinin üzerinden kayıp duruyorduk, etrafımızdaki dehşet verici şekilde yaralanmış, parça parça olmuş vücutları görmezden gelmemizin imkânı ihtimali yoktu. Sadece, kesif top gümbürtüsünden hâlâ sağır durumda olan kulaklarımız, yaralıların feryatlarını duymamıza imkân vermiyordu.

Tanıdık birinin yüzü karşımıza çıkıverecek de gözlerinde yalnız ızdırabı değil, bunun nefrete dönüştüğünü de göreceğiz diye etrafa doğru dürüst bakmaya çekiniyorduk. Yaralıların, hâlâ sapasağlam ayakta olduğumuz için bizi suçlayan, şansımızı lanetleyen ve bizimle yer değiştirmek için can atan o bakışlarıyla göz göze gelmek istemiyorduk. Kimsenin diğerine teselli eden bir tek kelime söyleyebildiği yoktu çünkü topların gürültüsünde bir şey duyulmazdı. Omza dokunmakla yetinmek zorundaydık. Fakat sağlam olanlarımız da çoktan kendi eşitlerimizin arasına çekilmiş, yaralılardan uzaklaşmıştı. Halbuki onların bizden daha fazla teselliye ihtiyacı vardı. Biz yaşayanlar, ölümün damgaladıklarına karşı aramızda bir tür gizli ittifak kurmuştuk.

Toplara bir kez daha gülleleri sürdük ve topçu komutanlarının emrettiği gibi nişan aldık ama artık ne zafer ne de yenilgi vardı aklımızda. Daha ziyade, ölüleri görmemek için savaşıyorduk çünkü zihinlerimizde bir soru uyanmıştı, etrafımızdaki enkazın yankısıydı sanki: Neden ben değil de onlar? Fakat bunu duymak istemiyorduk. Biz hayatta kalmak istiyorduk ve dünya bizim için, o kapkara demir dehlizin sonunda görünenden ibaretti. Top namlusunun o dar görüş sahasını benimsemiştik.

Schnapps tesirini göstermişti. Kafaları bulmuştuk ve kendimizi sarhoşluğun kaygısızlığına teslim ettik ama en dipte korku vardı. Kapkara bir denizde yol alıyorduk ve tek hedefimiz vardı; aşağıya bakmamak ve orayı boylamamak.

Ejnar, emekleyerek, lombara bir giriyor bir çıkıyordu. Güzel bir ilkbahar günüydü ve Ejnar o ılık güneş ışığına her çıktığında, göğsüne bir kurşun yemeyi bekledi. Kendi kendine mırıldanıp duruyordu fakat dudaklarından nelerin döküldüğünün farkında değildi. Baştan aşağı is ve kan içinde, ürkünç bir manzarası hâlinde. Burnundan kan gelmeye devam ediyordu, çenesine süzülen kanı ara sıra gömleğinin koluyla silip kuruluyor, sonra kanamayı durduracağını umarak başını iyice geriye yatırıp bir bekliyordu. Ağzındaki kekremsi tat hiç gitmiyordu. Sadece schnapps boğazını yakınca kayboluyor ama hemen geri geliyordu. Üzerindeki gerginlik giderek uyuşukluğa dönüştü ve hareketleri mekanikleşti. Diğerlerimize kıyasla daha kötü

durumda değildi. Kana bulanmış hâli ve sidikli pantolonuyla bizden farklı değildi. Hepimiz yaşayan bir canlıdan ziyade, ta eskilerde savaşılmış bir muharebeden geriye kalan hayaletlere benziyorduk, balçık çamur içindeki bir harp meydanında, şakır şakır yağmurun altında haftalarca unutulup kalmış cesetlere.

Kuzey bataryasındaki kibrit askerlerin üç kez vardiya değiştirdiğini gördük, hiçbirinin attığı kurşun da boşa gitmiyordu. Fiyortun her iki yakasındaki bataryalar bize tam manasıyla ateş püskürüyordu.

Saat bir olduğunda, *Gefion*'un mermilerden paramparça olmuş dümenine bir işaret flaması çekildi. *Christian den Ottende*'nin mürettabına yönelik bir mesajdı: Daha fazla dayanamayız. Toplarımızın çoğunun başında adam kalmamıştı ve hâlâ atış yapabilecek hâldeki topların başındaki adam sayısı yetersizdi. Ayakta kalmayı başarmış bizlerse, ceset ve yaralı yığınlarıyla uğraşıyorduk. Yaralılar hezeyan hâlinde bacaklarımıza yapışıyor, iç organları, kan ve bağırsaktan oluşan batağın içinde onlarla birlikte kalmamız için yalvarıyordu.

Christian den Ottende'ye şifreli bir mesaj yollamıştık. Eckernförde Fiyortu'nun kıyılarındaki düşman ne denildiğini çıkaramazdı ama gemidekiler mesajı almış ve anlamıştı.

Nitekim o devasa pruva hattı kalyonunda zayiat azdı. Sabahın erken saatinde vurulup öldürülen Nyborglu bir levazım subayıyla o arada yaralanan iki tayfa dışında, gemi, büyük kalibreli topların tam isabet vuruşlarından kendini koruyabilmişti. Diğer taraftan, Komutan Paludan kuzey ve güney sahilindeki düşman bataryalarına açtığımız yoğun bombardımanın büyük çapta bir hasar oluşturmadığını saptamıştı. Çarpışma başlayalı altı saati geçmişti ve hiçbir zafer ihtimali de yoktu.

Fakat geriye çekilmeleri de olanaksızdı. Bunu en aptalımız bile tahmin edebilirdi. *Hekla* ve *Geise*r saf dışı kalmıştı ve rüzgâr da tam karşımızdaydı. Durumu anlayan Komutan Paludan, mütareke bayrağını çekmeye karar verdi. Bu, düşmana teslim olmak değildi -yani henüz; sadece çarpışmaya ara vermek demekti.

Bir yüzbaşının eline bir mektup sıkıştırıldı, filikayla sahile götürüldü; yüzbaşının bir mesajla geri gelmesi uzun sürmedi, bir saate kadar cevap vereceklerdi. *Christian den Ottende*'nin

gabya ve iskopomar yelkenleri bağlanıp hazırlandı ve mürettebata ekmek ve bira dağıtıldı. Güverteye düzen hâkimdi; herkes toplardan sağır durumda olsa da kimsede henüz bir ümitsizlik emaresi yoktu. Olsa olsa, çatışmanın gidişatından dolayı hayal meyal bir gerginlik hissediyor olabilirlerdi. *Gefion*'un kötü durumda olduğunu görebiliyorlarsa da, güvertemizdeki kanlı kaosu onlara anlatacak kimse yoktu.

Laurids Madsen, ekmeği elinde tek başına oturmuş, açlığını bastırmaya dalmıştı, henüz kaderinden bihaberdi.

Bu arada binlerce insan, Eckernförde şehrinden dışarı fırlayıp fiyortun her iki yakasını doldurmuştu. Laurids ekmeğini ağzında gevelerken, bir yandan da onları seyrediyordu. Bunca insanı şehirden ta buraya çeken şeyin merak olmadığını anlaması çok zaman almadı. Tarlalarda koca ateşler yakmışlardı. Sahilin dört bir yanına yayılmış şarapnel misketlerini toplayıp ateşe atıyor, demir korlaşana kadar bırakıp, sonra kendi toplarına götürüyorlardı. Kiel'e giden anayoldan birbiri ardına atlı top arabaları geliyordu. Kara topçuları toplarıyla birlikte civar tarlaların etrafındaki taş duvarların arkasında siper alıyorlardı.

Laurids, babasından dinlediği savaş hikâyelerini hatırladı. İngilizler Marstal'a saldırdığında, iki İngiliz fırkateyni şehrin güneyine demirlemişti, niyetleri limanda yatan, elli adet Marstal'a gemisini kaçırmaktı. İngilizler bunun için de içi silahlı asker dolu üç çatana göndermişti limana fakat Marstal halkı, diğer Jutlandlı el bombası atıcılarının yardımıyla onları geri püskürtmeyi başarmış, sonra da İngilizler geri çekilirken halk neredeyse gözlerine inanamıştı.

"Evet, o savaşın neyin nesi olduğunu zaten hiç anlamadımdı," diye eklemişti babası. "Yoksa İngilizler dehşet denizcidir. Bundan hiç şüphe yok da, bizim açımızdan bu bir ekmek savaşıydı o kadar. Gemileri bizden almış olsalardı, işimiz bitmişti. Bu nedenle onları yenmek zorundaydık ve nitekim yendik de. Başka şansımız yoktu!"

Laurids şimdi *Christian den Ottende*'nin güvertesinde, mütareke bayrağının altına oturmuş, fiyortun iki yakasındaki insan kalabalığını izliyordu. Savaşı babasından daha iyi anladığından emin değildi. Yaptığı şey, Almana karşı Danimarka bayrağını savunmaktı ve bu da onun için yeterli olmalıydı. Bir

dakika öncesine kadar olmuştu da. Savaş aslında denizciliğe benziyordu. İnsan; bulutlar, rüzgârın yönü, akıntı koşulları hakkında çok şey bilebilirdi de, ne yapacağı belli olmayan deniz hakkında bir şey bildiğinden hiçbir zaman emin olamazdı. Önemli olan onun yoluna gitmek ve salimen eve dönmekti. Şimdiki durumda düşman, Eckernförde Fiyortu'ndaki topçu bataryalarıydı. Onlar susturulunca, eve dönüş yolunun önü açılmış olacaktı. Ejnar'ın hesabına göre de savaş bundan ibaretti. Öyle vatansever değildi fakat bunun aksi de değildi. Hayatı olduğu gibi kabul ederdi ve şimdiki durumda da Ejnar'ın görüş alanı, gemi direklerinden, değirmen kanatlarından ve kilisenin üzerindeki mahya kuleciğinden ibaretti. Bu, Marstal'dı, deniz tarafından gemiyle yaklaşırken göründüğü gibi. Şimdiyse kendini seve seve savaşa atan insanlar görüyordu -sadece askerler değil, Eckernförde şehrinin ahalisi-, limanına sık sık mısır yüküyle yanaştığı yerdi orası ve Ærø Adası'nı baştan başa velveleye verdiği o akşam henüz dönmüş olduğu yer. O Eckernförde halkı şimdi karşı sahilde omuz omuz vermişti, Marstallıların da bir keresinde yaptığı gibi. Yani o zaman bu savaş denen şeyin anlamı neydi?

Kıyıda bir tekne suya açıldı. İçinde *Christian den Ottende*'den o yüzbaşı oturuyordu, üçüncü müzakereden dönüyordu. Her defasında çatışma ertelenmişti. Ateşkes iki buçuk saattir devam ediyordu ve saat dört buçuk olmuştu. Kati bir karara varılmış olmalıydı. Tayfaların küreklere asılışından öyle anlaşılıyordu. Ve tam o sırada kıyıdaki toplar apansız gümbürdemeye başladı. Mütareke bayrağı hâlâ asılıydı ama savaş bırakıldığı yerden yeniden başlamıştı.

Christian den Ottende'nin topları hemen karşılık verdi. Bu arada *Gefion* da bir hayalet gemi gibi sessizce, ateş menzilinin dışına çıkmaya çalışıyordu. Artık pes etmiştik ve arda kalan gücümüzü de şimdi oradan sessiz sedasız uzaklaşmaya vermiştik, hafif çapayı denize salmış, gemiyi akıntıya bırakmıştık.

Düşman birden taktik değiştirdi. Fiyortun her iki yakasındaki bataryalar bizi bırakıp bu sefer *Christian den Ottende*'yi topa tutmuştu. Anlaşılan koca gemiyi çıtır çıtır tutuşturmaya kararlıydılar. Gemiye isabet eden güllelerin çoğu öğleden sonranın yarısını tarlalardaki ateşlerin içinde geçirmişti, kor gibi

kıpkırmızıydılar. Eckernfördeliler, zamanı iyi değerlendirmişlerdi.

Güverte ölü ve yaralı doluydu. Saldırı hiç beklenmedik bir zamanda gelmişti. Bir sürü yerden alevler yükseliyordu. Su pompaları ve hortumlar hemen devreye sokuldu. Aklımız sıra ölüme hortum tutup güverteden atacaktık fakat çıtır çıtır alevler çoktan etrafı sarmıştı.

Komutan Paludan artık savaşı kaybettiğimizi görebiliyordu. *Christian den Ottende*'yi ateş menzilinden çıkarmak için manevra yapmaya çalıştıysa da, sert rüzgâr hâlâ tam karşıdan esiyordu; koca geminin tek yapabildiği, kendini akıntıya çapraz duruma getirip bordalarını kıyıya paralel konumdan çıkarmak oldu. Almanlar, komutanın niyetini anlamıştı; hemen geminin yelkenlerini ve halat takımlarını top ateşine tuttular. Düşmanın kaçmasına izin yoktu.

Ağır çapanın yukarı çekilmesi büyük kayıplara mal oldu. Yangın bombaları geminin pruvasına isabet etti; el bombaları çıkrığın başındaki adamların bacaklarının arasında patladı. Durmadan bağırıp takviye istiyorlardı. O kadar çok kayıp vermişlerdi ki, takıma yeni adam gerekiyordu. Yeni gelenler, ölü ve yaralıları çizmeleriyle kenara doğru itip işe girişiyordu. Sonra yeniden yağan bombalar, çıkrığın çubuklarını havaya uçurdu, geriye sadece un ufak olmuş tahta parçaları, paramparça kemikler ve kopan parmaklar kaldı. Çapa en nihayet, üzerinden sarkan çamur ve yosunlardan şakır şakır su damlayarak yukarı çekilip yerine asılabildi. Bedeli, on ailenin mutluluğu olmuştu, bir daha evlerine dönemeyecek kardeşler, oğullar, babalar.

Sonra cıvadraya floğu çekildi, gabyaların çarmıkları gerildi ve yelkenler açıldı. Laurids gabyardı, diğerleriyle beraber seren direğinin ucuna tırmandı ve oradan savaşı kuşbakışı seyretti.

Güneş ufukta ağır ağır batıyor, yumuşak ışıkları fiyortun ve kırların üzerine yansıyordu. Ufak bulut demetleri, kızaran gökyüzüne yelpaze gibi yayılmıştı. Fiyortun sırf birkaç yüz metre uzağında her şey huzur içinde, ilkbaharı yaşıyordu ama fiyortun kıyıları silahlı insan kaynıyordu. Tarlaların etrafındaki taş duvarları kendine siper almış topçular durmak bilmeden ateş ediyorlardı. Kıyıdaki bataryalardan fırlatılan alevden gülleler birbiri ardına havada uçuyordu. Kıyıda birikmiş sivil

halkın arasından da binlerce kişi, silahlarını hep beraber doğrultup doğrultup nişan alıyorlardı.

Laurids seren direğinin en ucuna sıkı sıkı tutunmuş öylece dururken, kafasının içini Cape Horn'un güneyinden kopup gelen bir duman bulutu kaplamıştı. Elleri buz tutmuştu ama yine de kol ve bacaklarıyla direğe sarılarak, kendini kaya kaya geriye çekebilmişti, hiç de korkmamıştı. Ancak şimdi elleri öyle bir titriyordu ki, en kolay düğümü bile çözemiyordu.

Yelkenler, direkler, halat takımları, her şey ateş sırasında paramparça olmuştu. Tayfalar, Laurids'in her bir yanından pıtır pıtır aşağı dökülüyorlardı, ya el bombalarından ya ateşten toplardan ya da kırılan direklerden fırlayan ucu kılıç gibi keskin tahta parçalarından biri isabet etmişti. Yarı toplanmış yelkenlerin, halat ve mandarların arasından paldır küldür ya güverteyi ya denizi boyluyorlardı. Laurids sonunda pes etti ve selameti armaya doğru çekilmekte buldu.

Güverte cehennem yeri gibiydi. Yelkenlerin hiçbiri kullanılacak gibi değildi. Yelken takımları olduğu gibi mahvolmuştu. Çapraz yelkene var gücüyle asılan bir grup tayfa, tam yukarıya kadar çekmeyi başarmıştı ki, makaralar ve palangalar son hızla üzerlerine indi. Her biri, vurduğunu öldürecek ağırlıktaydı.

Christian de Ottende'yi menzil dışına çıkarma çabalarının hiçbiri sonuç vermiyordu. Gemiyi artık hiçbir denizcilik hüneriyle idare etmek mümkün değildi, rüzgâr da doğrudan karaya esiyordu ve fırtınaya çevirmişti, dev gibi gemiyi de beraberinde sürüklüyordu. Gemi güneydeki bataryanın tam doğusunda karaya oturdu ve savunmasız kalan gemi, orada yoğun top ateşi altına alındı. Gemi bu durumdayken sadece kıçtaki toplar kullanılabilirdi fakat gemi öyle yan yatmıştı ki, hiçbir şey artık yerinde sabit duramıyordu.

Sonra bir feryat duyuldu: "Gemide yangın var!"

Daha önceki feryatlar bunun yanında hiç kalırdı. Bir ateş topu en içteki bataryayı delip geçmiş, sancak tarafındaki ambara takılıp kalmıştı. Alevler etrafa çabucak yayıldı, barut ambarlarına doğru ilerledi. Bu arada geminin diğer kısımlarına da sıçrıyordu. Pompalardan fışkırtılan onca su bir işe yaramıyordu. Alevler galip gelmişti.

Saat altıda bayrak indirildi ve *Christian en Ottende* ateşi kestiyse de, gözü doymaz düşmanın bombardımana son vermesi için bir çeyrek geçmesi gerekti, zafer hırsı ancak tatmin olabilmişti. Ne de olsa hedefte, daha birkaç saat öncesine kadar yenilmez sandıkları koca bir savaş gemisi vardı.

Yenik geminin kaptanı tutsak alınarak, filikayla karaya götürüldü ve mürettebatın morali de dibe vurdu. Ateşe karşılık vermeyi bıraktılar ve başları önde, omuzları düşük dolanmaya başladılar, pislik içindeydiler, leş gibi kokuyorlardı. Gemicilik becerilerine artık kimsenin ihtiyacı kalmamıştı. Onlar savaşın bir şölen olduğuna inanmıştı hep, şimdiyse kafalarının içi top gümbürtülerinin yankıları haricinde bomboştu, içlerinde bir nebze hayat enerjisi kalmamıştı. Savaşın utanç verici son kısmı bir buçuk saat sürmüştü ama onlara bir buçuk ömür gibi gelmişti. Bundan sonrası onlar için artık mevcut değildi. Sonuna kadar tükenmişlerdi.

Bazıları güvertedeki alev denizinin ortasına oturup kalmıştı, rahiplerin vaazları doğru çıkmıştı, cehennem ateşinin içini çoktan boylamışlardı. Bazılarıysa hiç hareket etmeden ileriye doğru bomboş bakıyordu, içsel mekanizmaları stop etmişti. Yüzbaşılardan Ulrik, Stjernholö ve Corfitz etrafta koşuşup duruyor, tayfaların suratına bar bar bağırıyorlardı. Facianın daha da fecileşmesine mani olmak ve kendileriyle hiç de gururlanamayacakları bir çatışmadan sonra anavatanın şerefini kurtarmak istiyorlarsa, şimdi onların gayretine her zamankinden fazla ihtiyaç vardı. Ama karşıdan hiçbir tepki gelmedi. Toplardan sağır kulakları, yüzbaşıların dediklerinin tek kelimesini bile duymuyordu. Sadece itilip kakılıp, tekmelenince tepki gösterebilecek hâldeydiler.

Laurids, diğerleriyle birlikte sürüdeki koyunlar gibi dürtülerek, geminin en kıç tarafındaki barut ambarına götürüldü. Fakat fıçıları suya atmak vakit alan bir işti. Yalnız beş kişiydiler ve sonra ambarın içine her kışkışlananın, aşağı inmesiyle çıkması bir oluyordu.

Aniden bir feryat koptu: "Herkes yukarıya!"

Ve hepsi bunun ne demek olduğunu hemen anladı. Korkuyla bakışarak, bombaları ve fıçıları bıraktıkları gibi yukarı tırmandılar. Güverte, dehşet içindeki mürettebatın bacakla-

rının arasından oradan oraya koşuşan koyun, dana, domuz, tavuk ve ördek kaynıyordu, bölmelerinden kaçmışlardı. Domuzlardan biri, kana bulaşmış burnunu yerdeki insan bağırsaklarının içine daldırmış aranıyor, arada ağzına bir şeyler atıp şapır şapur yiyordu.

Herkes kendi acil işinin peşinden koşup duruyordu. Bazıları elbiselerini ve denizci torbalarını arıyor, bazılarıysa o çivi gibi suya atlasın mı atlamasın mı diye düşünüyormuşçasına güvertenin korkuluğuna tırmanıyordu. Kimsenin yaralıları düşündüğü yoktu, aslında güvertenin üzerine yayılmış, geçişe mani oluyorlardı ama öbürleri o karmaşada üzerlerine çatır çutur basarak geçiyordu. Istırap içindeki yaralılardan yükselen canhıraş feryatları işiten yoktu. Ayaktakilerin çoğunun kulakları, saatlerce süren top bombardımanından sonra, hâlâ sağırdı.

Laurids koşa koşa karantina bölmesine indi. Yaralıları yüz üstü bırakmaya gönlü razı olmuyordu. Meşeden, kalın borda kaplamasının arasından kesif bir duman sızıyordu içeriye. Elleriyle ağzını kapayarak karanlık bölmeye daha adımını atarken, yüzünü bezle iyice örtmüş bir hademe yanına yaklaştı.

"Gelen mi var?"

Laurids onun dediğini duymuştu. İşitme duyusu geri gelmişti.

"Yaralıları yukarı taşımalıyız! Burada boğulacağız!"

"Hemen yardım getiriyorum!" diye bağırdı Laurids.

Güverteye çıktığında, daha biraz önce mürettebata tekmelerle ve kılıçlarının kabzasıyla girişen subaylardan hiçbirini ortalıkta göremedi. Sadece asma merdivenin etrafında bir kalabalık fark etti, onlara doğru koştu. Gemi mürettebatı tahliye edilmeye başlanmıştı bile. Gözüne birkaç yüzbaşı ilişti, iskeleye kapağı atmak için kılıçlarını sağa sola indirerek kendilerine yol açmaya çalışıyorlardı. Geminin komutan muavini Kaptan Krieger yana çekilmiş, olan biteni acayip soğuk ve mesafeli bakışlarla izliyordu. Kolunun altında da karısının altın kaplı çerçeve içindeki resmini taşıyordu. Dürbününü de sırtına asmıştı. Laurids onun biraz daha yakınına gelince, adamın aynı cümleleri tekrarlayıp durduğunu fark etti, bir yandan da koluyla selam duruşuna geçmişti, sanki önündeki perişanlar sürüsünü kutsar gibi bir hâli vardı.

"Hepiniz yiğitler gibi vuruştunuz, görevinizi yerine getirdiniz, hepiniz benim kardeşimsiniz."

Kimsenin onu umursadığı yoktu. Herkesin gözü, sanki onları kurtuluşa götürecek merdivenin önündeki en ciddi engelmiş gibisinden, bir öndekinin sırtına kenetlenmişti.

Laurids etrafındakileri ite kaka kaptana yaklaştı ve yüzüne haykırdı:

"Ya yaralılar, Kaptan Krieger, ya yaralılar?!"

Kaptan ona döndü. Bakışları hâlâ soğuk ve mesafeliydi. Bir elini Laurids'in omzuna koydu, Laurids elin titrediğini hissetti fakat kaptanın sesi sakin, neredeyse uykuluydu.

"Aziz kardeşim, karaya çıktığında gelirsen, kardeş gibi konuşuruz."

"Yaralıların yardıma ihtiyacı var!" diye bağırdı Laurids bir kez daha. "Gemi olduğu gibi havaya uçmak üzere."

Kaptanın eli hâlâ Laurids'in omzundaydı.

"Evet, yaralılar," diye devam etti aynı sakin, yeknesak ses tonuyla, "yaralılar benim kardeşlerim. Karaya çıktılarında hep beraber kardeş gibi konuşacağız."

Sesi mırıltıya dönüp söndü. Ve sonra yine aynı cümleleri, makara gibi, sıralamaya başladı.

"Hepiniz yiğitler gibi vuruştunuz, görevinizi yerine getirdiniz, hepiniz benim kardeşimsiniz."

Laurids ondan ümidini kesti, birbirini ite kaka bir an önce asma merdivene varmak için mücadele eden kalabalığa doğru döndü. Birini omzundan yakaladı, sonra bir diğerini daha, ikisini de kendine doğru çekti ve suratlarına bağıra bağıra mesajını iletti: Yaralılara yardım etmek zorundaydılar. Adamlardan biri çenesine bir yumruk indirerek karşılık verdi. Diğeriyse bir şey anlamıyormuş gibi başını iki yana salladı ve kendini büyük bir enerjiyle onun elinden kurtarıp arbedenin içine attı.

Tahliye faslı artık daha çabuk ilerliyordu. Henüz birkaç saat önce onları bombardımana tutan balıkçı tekneleri şimdi savaş gemisinin mürettebatını karaya taşıyabilmek için kıyıdan yola çıkmıştı. Geminin kendi filikası da gemiyle sahil arasında habire gidip gelip adam taşıyordu. Laurids güvertenin korkuluğuna abanıp baktı, en kıçtaki top lombarlarından alevler boşanıyordu. Artık her şey an meselesiydi.

Ambar ağızlarından dışarı hücum eden kesif duman, güvertenin altında olduğu kadar üzerinde de nefes almayı güçleştirmişti. Laurids basamaklardan bir koşu yine karantina bölmesine indiyse de, dumandan içeri giremedi. Zaten duman şimdi öyle yoğun ve boğucu bir hâl almıştı ki, aşağıdakilerin hâlâ sağ olabileceğine ihtimal veremiyordu.

"Kimse yok mu?" diye bağırdı, bir cevap gelmedi.

Duman ciğerlerini kavuruyordu. Öksürük krizine tutuldu, gözlerinden şakır şakır boşanan yaşlar, yanaklarından aşağı süzülüyordu. Yine koşa koşa güverteye çıktı. Biber gibi yanan gözlerini acıyla yumdu, bir an hiçbir şey göremedi. İnsan dışkısından ve iç organlarından yapış yapış hâldeki güvertede ayağı kaydı. Eline yumuşak ve ıslak bir şey değdi ve hemen doğrulup kalktı, bir yandan da panik bir hâlde, avcunu zaten pislik içindeki pantolonuna sürüp temizlemeye çalışıyordu. Başka bir insanın kanlı bağırsaklarına dokunmuş olabileceği düşüncesine bile tahammül edemiyordu. Sanki ruhu haşlanıyormuş gibi bir his gelmişti içine.

Güvertenin korkuluğuna doğru sendeledi, duman burada daha azdı, görüşünün geri gelmesini bekledi. Sonra bir sis perdesinin ardından filikayı görür gibi oldu, sığ suda bir kum tepeciğine saplanıp kalmıştı, mürettebat şimdi suya atlayıp sığ sudan kıyıya doğru kendi başına bata çıka gitmek zorundaydı. Düşman askerleri onları orada suyun kenarında bekliyordu. Sonra filika saplandığı yerden kurtuldu ve rotayı hemen *Christian den Ottende*'ye çevirdi. Balıkçı teknelerinin çoğu geminin hayli yakınındaydı ama birden kıyıya doğru küreklere asıldılar. İstimbot da burnunu aniden kıyıya döndürmüştü. Asma merdivenden itiraz naraları yükseldi.

Laurids güverte korkuluğundan bir adım geriye, dalga dalga yükselen duman bulutunun içine doğru çekildi.

"Laurids'i gördüm," deyip durmuştu Ejnar daha sonraları da. "Yemin ederim ki gördüm onu."

Christian den Ottende havaya uçtuğunda Ejnar sahilde duruyordu. *Gefion*'dan alınıp koruma altında buraya getiril-

mişti, şimdi fırkateynden diğer kurtarılanlarla beraber nereye götürüleceğini bekliyordu. Zafer, Alman askerlerini afallatmıştı ve sanki bizle ne yapacaklarını bilemez bir hâlleri vardı. Bozguna uğramış iki savaş gemisinin mürettebatı kıyıya taşınıp duruyor, sayımız durmadan artıyordu.

Sonra deniz tarafından bir ikaz narası duyuldu.

Askerler süngülerini titreyen elleriyle bize doğrultmuş duruyordu. Kumun üzerinde yorgun ve ümitsiz, gözlerimiz yerde, oturmuş bekliyorduk. Ama narayı duyunca başımızı kaldırdık. Kalyonun kıç tarafından gümbürtülü bir patlama duyuldu, alevler göğü sardı. Barut ambarları teker teker infilak ettikçe, güvertenin dibinden birbiri ardına alev sütünları yükseliyordu. Direkler ve serenler anında yanık kibrit çöpüne döndü. Yelkenler kül oldu, kapkara kavrulmuş koca bez parçaları rüzgârla pul pul etrafa savruldu ve o koskoca meşe gövdesi, alevlerin acımasız elinde oyuncak olmuştu. Fakat en beterine daha sıra gelmemişti; o feci hararet, gemi düşmana teslim olduğunda dolu olan topları ateşlemişti, şimdi hepsi birden öldürücü güllelerini sahil istikametinde yağdırıyordu.

Gülleler üzerimize yağdıkça tıkış tıkış sahilden korku çığlıkları yükseliyordu. Ölüm fark gözetmiyordu. Savaş tutsakları, Alman askerler, Holsten'in sivil halkı bir arada paramparça oldu. Zafer vakti şimdi feryatlara boğulmuştu. Ölüm döşeğindeki geminin galiplere ve yeniklere son selamıydı bu, ölümcül borda dost düşman ayırt etmiyordu. Savaş, Eckernförde Fiyortu'nun sularından fışkıran ateş çiçekleriyle gerçek yüzünü göstermişti.

Bir an için sanki kıyıdaki herkes ölmüş gibi bir manzara vardı. Her taraf yerde hareketsiz yatan insanlarla doluydu. Doğrulan yoktu. Birçoğu yüzükoyun yatıyordu, kollarını sudaki ateşe doğru, yalvarırcasına uzanmıştı. Kumun üzerinde, orada burada hâlâ yanan gemi parçaları görülüyordu. Sonra yerde yatanların bazıları ağır ağır ayağa kalkmaya başladı, bir taraftan da dehşet dolu bakışlarla, yanan gemiyi göz hapsinde tutuyorlardı. Sudan feryatlar yükseliyordu. Mürettebatı bir an önce kurtarabilmek için geminin yanına koşan teknelerin birçoğuna top isabet etmişti, alev alev yanıyorlardı. Yüzbaşı Stjernholm ve dört adamı, geminin para sandığını karaya çı-

karmak için bir yoleye atlamış, tam sahile doğru uzaklaşırken *Christian den Ottende* havaya uçunca, yolenin kıç tarafını da alıp götürmüştü. Sandık kayıplara karışmıştı ama yüzbaşı kendini sahile atabilmişti. Sırılsıklam, sendeleye sendeleye kıyıda belirdiğinde, yanında yoledeki adamlardan biri de vardı. Diğer üç adam boğulup gitmişti.

Yaralılardan yükselen inlemelerin ve kumda cayır cayır yanmayı sürdüren gemi kalıntılarının çıtırtısı haricinde sahile sessizlik hâkimdi. Birden avaz avaz bir çığlık bütün sahili ve fiyortun sularını çın çın çınladı.

"Laurids'i gördüm! Laurids'i gördüm!"

Kafalarımızı kaldırdık, etrafımıza bakındık. Ejnar'ın sesini tanımıştık ve çoğumuz, garibanın keçileri kaçırdığını düşündük. Ve sahilde birden bir karambol başladı. Herkes avaz avaz bağırıp çağırıyor, kıyameti koparıyordu. Dehşet içindeki bu insan sürüsü, hâlâ hayatta olduğunu elinden geldiği kadar gürültü patırtı kopararak kendine kanıtlamak ister gibiydi. Aslında bu karmaşada, başımızdaki muhafızların elinden kurtulabilirdik fakat tüm cesaretimizi ve onunla birlikte tüm azmimizi de kaybetmiştik. Ve hâlâ hayatta olduğumuza şükretmekle yetindik. Daha fazlasına gücümüz de yoktu.

Başımızdaki muhafızlar da bizden iyi durumda değildi. Bizi sahilden alıp götürürken, kendilerini kıl payı kurtardıkları o faciaya seyirci kalan suratları tamamen kasılmıştı. Hâlimiz, savaş tutsaklarının planlı programlı götürülüşünden ziyade, savaş sahnesinden ortak bir kaçışa benziyordu.

Bitmekte olan gün, Almanlara büyük bir galibiyet getirmişti fakat yüzlerinde herhangi bir zafer emaresi yoktu. Savaşın salıverdiği o müthiş güçlerin yarattığı dehşet, galiplerle yenikleri birleştirmişti.

Eckernförde'deki kiliseye nakledildik. Yorgun vücutlarımızı üzerine atıp da dinlenebilelim diye yerlere saman serilmişti. Hepimiz sırılsıklamdık, soğuktan tir tir titriyorduk. Güneş batınca, Nisan akşamlarında hava buz keserdi. Denizci torbalarını kurtarabilecek kadar şanslı olanlar üzerindekileri

değiştirmeye koyuldu ve daha şanssız arkadaşlara da neye ihtiyaçları varsa verildi. Çok geçmeden de yemek dağıtıldı. Adam başına bir tayın kara ekmek, bira ve füme domuz pastırması. Yiyecekler şehirdeki bakkallardan toplanmıştı. Şehrin savaş tutsaklarıyla dolup taşacağını kimse ummamıştı. Aksine, Danimarkalı askerlerin daha akşam olmadan şehrin sokaklarında kol gezeceğini sanmışlardı. Biz onlara nezaret edeceğimize, onlar bizi misafir ediyordu.

İhtiyar kadınlar kiliseye gelip gelip, aramızdan parası olanlara beyaz ekmek ve schnapps sattı. Aralarında çarpık bacaklı Ilse Teyze de vardı. Mırıldanarak, bir tutsağın isten kapkara yanağını okşadı.

"Seni zavallıcık seni!"

Onu hatırlamıştı, şehre sık sık gelirdi. Tabii ya, Ilse Teyze'nin dükkânına hep schnapps almaya giderdik.

Tutsak, ihtiyar kadının eline yapıştı.

"Bana zavallı deme. Hiç olmazsa hayattayım."

Konuşan, Ejnar'dı.

Mütareke bayrağı göndere çekildikten sonra geçen uzun bekleyişte, Ejnar güvertede harıl harıl dolanıp Kresten'i aramıştı ama ne yaralıların ne de ölülerin arasında bulabilmişti. Ölülerin çoğu yüzükoyun yatıyordu, tek tek çevirmesi gerekmişti, birçoğunun yüzü paramparça, tanınmaz hâldeydi. Kresten, yedi numaralı topun civarında da yoktu.

Diğer toplardan birinde görevli Torvald Bønnelykke ona doğru geldi.

"Kresten'i mi arıyorsun?" diye sordu.

Marstallıydı. Kresten'in o kasvetli kehanetlerini o da çok dinlemişti.

"Ha şurada yatıyor." Eliyle işaret etti. "Ama onu tanıyamazsın, bir gülle kafasını alıp götürdü, anlayacağın bir daha göremeyeceğiz onu. Her şey olup bittiğinde yanında duruyordum."

"O zaman haklıymış," dedi Ejnar. "Ne feci bir ölüm ama!"

"Ölüm ölümdür," dedi Bønnelykke. "Biri diğerinden daha iyi midir, onu bilemiyorum. Sonuç değişmiyor ki."

"O zaman onun denizci torbasını bulmalıyım. Ona söz vermiştim. Bacaksız Clausen gözüne ilişti mi hiç?"

Bønnelykke başını iki yana salladı. Birlikte dolaşıp ona buna sordular ama ufak tefek Marstallıyı gören kimse çıkmadı.

Saat gece on olmuştu; yorgun bitkin, uyumaya hazırlanıyorduk ki, kilisenin kapısı açıldı, bir savaş tutsağı daha getirilmişti. Koca bir battaniyeye sarınmıştı, zangır zangır titriyordu.

"Allah kahretsin, nasıl da donuyorum," dedi tutsak, kısık bir sesle. Ve kuvvetli bir hapşırık koyverdi.

"Olamaz, bu bizim Bacaksız Clausen değil mi?"

Ejnar ayağa fırlayıp arkadaşının yanına gitti.

"Demek hayattasın!"

"Evet ya, lanet olası, hayattayım hâlâ. Size dememiş miydim? Ama öyle hastayım ki, bu sefer soğuk algınlığından nalları dikeceğim kahrolası."

Yine hapşırdı.

Ejnar kollarını onun omzuna doladı ve onu, kendisi için hazırladığı saman yatağa doğru götürdü. Bacaksız Clausen'in, battaniyenin altında nasıl titrediğini fark edebiliyordu. Bembeyaz suratı yüksek ateşten pençe pençe kızarmıştı.

"Yanında yedek giyecek var mı?"

"Hayır, lanet olası, denizci torbamı yanıma alamadım."

"Şunu al o zaman. Kresten'in elbiseleriyle dolaşmaya bir itirazın yoktur umarım?"

"Yani o - "

"Evet, kehaneti tuttu. Peki senin başına neler geldi allasen? Her yerde seni aradık, bir gören çıkmadı. O zaman ben senin de -"

"Kısmetinde asılmak varsa boğulmazmış insan. Böyle denirdi, değil mi? Yüce Tanrı soğuk algınlığından ölmeme karar vermiş, savaştan değil. Şöyle oldu, çatışmanın tam orta yerinde, bir asma sandalyeyle geminin bordasından aşağı sarkıttılar beni. Patlamaların açtığı delikleri kurşun plakayla kapatacaktım. Şeytan oğlu şeytanlar bana da nişan aldı durdu ama ıskaladılar."

"Ben de senin bu kadar nanemolla olduğunu sanmıyordum," dedi Ejnar. "Biraz temiz hava seni hasta yapıverdi demek?"

"Hepsi beni unuttu, analarını satayım! Orada bütün gün bacaklarım suyun içinde, kıçım buz kesti." Bacaksız Clausen

yine hapşırdı. "Ta ki gemi tahliye edilene kadar, ancak o zaman bir kayığa el salladım da, sahile kapağı atabildim. Her tarafım mosmor kesilmişti. Karaya çıktığımda yürüyemiyordum bile."

Kuru giysileri üzerine geçirmiş, ısınmak için kollarıyla gövdesine vurup duruyor, bir yandan da kiliseyi gözden geçiriyordu. "Kaç kişi öldü?"

"Kaç Marstallı mı demek istiyorsun?"

"Evet, başka ne demek isteyebilirim? Başkasını tanımıyorum ki."

"Sanırım yedi kişi kaybettik."

"Laurids de aralarında mı?"

Ejnar gözlerini yere indirdi. Omuzlarını yukarı kaldırdı, sanki söyleyeceği şeyden çok utanırmışçasına. "Buna cevap veremem."

"Kaçtı mı yani?"

"Hayır. Tam öyle değil. Göğe uçtuğunu gördüm. Fakat sonra yine aşağı indi."

Bacaksız Clausen, ona, inanmayan gözlerle baktı, sonra başını salladı.

"Gözlerim bana senin hiç yara almadığını söylüyor ama," dedi. "Kulaklarım da keçileri kaçırdığını söylüyor."

Yine bir hapşırdı ve pat diye saman yatağın üzerine çöktü. Ejnar onun yanına oturdu ve dalgın bakışlarını boşluğa dikti. Belki de sahiden keçileri kaçırmıştı. Bacaksız Clausen arkadaşına sokuldu, kolunu onun omzuna doldı.

"Kaçırdım diye sakın üzme kendini," diye teselli etti. "Geri gelecektir, bak gör."

Biraz sustu, sonra ekledi, usulca, "Fakat sanırım Laurids'den umudu kessek iyi olacak."

Bir süre bir şey demeden öylece oturdular. Sonra yorgun argın, samanlara uzandılar ve uykuya daldılar.

Ertesi sabah bizi saat yedide uyandırdılar; ekmek, domuz pastırması ve sıcak bira verdiler. Bir saat sonra sayım da yapıldı. Bir subay geldi ve adımızı ve yaşadığımız şehri sordu, ailelerimize haber verebilmek için sorduğunu söyledi. Hepimiz aynı anda adamın üzerine saldırdık. Tek ağızdan avaz avaz adımızı bağırıyorduk. Öyle bir kıyamet kopmuştu ki, saat on olup da bizi Rendsborg'daki kaleye yaya nakletme emri geldiğinde,

subay ancak yarımızın bilgilerini kaydedebilmişti.

Kilisenin önünde sıraya sokulduk. Muhafızların tavrı değişmişti, şimdi daha bir serttiler. Gardiyanlarımızın, bozguna uğramış düşmanına karşı sabrı artık tükenmiş olmalıydı. Çoğumuz dünkü top borbardımanından sonra hâlâ yarı sağır hâldeydik, suratımızın ortasına adeta kükrercesine verilen emirleri bile bazen tam anlayamıyorduk. Sonra dövülmeye, itilip kakılmaya başladık. Eckernfördeliler etrafımıza üşüşmüştü, aşağılanmamıza sevinç çığlıklarıyla karşılık veriyorlardı, kemerlerine gemici kamaları asılı bir tayfa sürüsü de bize ağır hakaretler yağdırarak diğerlerine eşlik ediyordu, ne kadar dokunsa da hepsini sineye çekmeye mecburduk.

Anayol, sahile paralel uzanıyordu, yenilgi sahnesine son bir kez şöyle bir göz atma şansımız oldu. *Christian den Ottende*'nin enkazı suyun ortasında hâlâ için için yanıyor, gövdesinden dumanlar yükseliyordu. Kıyı boyunca kumda direk ve seren parçaları yatıyordu, şiddetli patlamayla karaya savrulmuşlardı. Almanlar, daha birkaç saat öncesine kadar, Danimarka donanmasının gururu *Christian den Ottende*'nin şimdi suda yüzen gemi yükünü ve enkaz parçalarını, karıncalar aslan leşini nasıl harıl harıl kemirip taşırsa, öyle kapıp taşıyordu.

Güney bataryasının da yanından geçtik, burayı bir gün boyunca bombalamıştık ve bu, sonumuzu belirlemişti. En cahilimizin bile düşmanın ateş gücünü hesaplamak için parmak hesabı yapmasına gerek yoktu. Dört top! Hepsi bu! Davut, Golyat'a karşı savaşmıştı, Golyat bizdik.

Yolda bir sürü araç geçti yanımızdan. *Christian den Ottende*'nin subaylarını Rendsborg'daki hapishaneye taşıyorlardı. Yanımızdan geçerlerken karşılıklı selam çaktık. Ve bir toz bulutunun içinde kayboldular. Sonra bir araba sesi daha duyduk, kahkahalar da geliyordu. Holstenli subaylarla dolu bir araç yanımızdan geçti. İçindekilerin şapkalı kafalarının arasından çıplak bir kafa sipsivri yükseliyordu.

Bacaksız Clausen'le Ejnar bakıştılar.

"Şeytan çarpsın ki oydu," dedi Bacaksız Clausen. "Laurids'di!"

"Ben demedim miydi size? Göğe fırladı, sonra geri indi diye!"

Bacaksız Clausen bir kahkaha savurdu.

"Valla, nasıl yaptığı umrumda bile değil! En önemlisi hayatta olması."

Araç biraz ilerilerinde durdu. Subaylar aşağı indi ve Laurids'le el sıkıştı. İçlerinden biri Laurids'in paltosunun cebine bir schnapps şişesi tıkıştırdı. Öbürü de eline bir deste kâğıt para sıkıştırdı. Sonra ellerini başlarına koyup asker selamı çaktılar ve gittiler. Laurids bir an yerinde sendeledi. Bacaksız Clausen ona seslendi. Laurids onlara doğru baktı, sonra elini kararsızca yukarı kaldırdı. Ve bir asker gelip Laurids'i kolundan yakaladı, dürtükleyerek iki Marstallının yürüdüğü sıraya doğru götürdü.

"Laurids!" diye haykırdı Bacaksız Clausen. "Ben de öldün sandımdı."

"Öldümdü de zaten," dedi Laurids. "Aziz Petrus'un kıçını gördüm."

"Aziz Petrus'un kıçını mı?"

"Evet ya, cüppesini kaldırıp bana kıçını gösterdi."

Laurids, paltosunun cebinden schnapps şişesini bulup çıkardı ve renksiz sıvıyı ağzına dayadı. Sonra şişeyi Bacaksız Clausen'e uzattı, o da hakkıyla bir yudum alıp, hâlâ tek kelime etmemiş olan Ejnar'a geçirdi.

"Yani anlayacağınız," dedi Laurids, "Aziz Petrus kıçını gösterince bu, ecelin daha gelmedi demek oluyor."

"Ve onun için sen de yeryüzüne dönmeye karar verdin, öyle mi?!"

Konuşan Ejnar'dı, nihayet bir laf edebilmişti. Yüzüne bir coşku yayılmıştı, anlatmak için zor dayanıyor gibiydi, sesi sakindi, üzerinde henüz beraat etmiş birinin ferahlığı vardı.

"Seni gördüm," dedi. "*Christian den Ottende* infilak ettiğinde güvertede duruyordun. Bayağı bir uçtun havaya, en az on metre, sonra yine aşağı indin, ayaklarının üzerinde yere konuverdin. Bacaksız Clausen benim keçileri kaçırdığımı söylüyor. Ama ben gördüm. Söyle, böyle olmadı mı ha?"

"Cehennem gibi sıcaktı," dedi Laurids. "Fakat yukarılar daha bir serindi. Aziz Petrus'un kıçını görünce, ölmeyeceğimi anladım."

"O tamam da, karaya nasıl çıkabildin?" diye sordu Bacaksız Clausen.

"Yürüdüm," dedi Laurids.

"Yürüdün mü? Dinine yandığım, suyun üzerinden nasıl yürürsün sen?!"

"Dibinden yürüdüm."

Laurids birden sustu ve çizmelerini işaret etti. Bir arka sıradakiler de onun koca sırtına bindirdi, sıralar birbirine karıştı. Hemen bir asker koşup geldi ve tüfeğinin kabzasıyla Laurids'i dürtükleyerek ikaz etti.

Laurids döndü.

"Daha yumuşak, daha yumuşak," dedi bir sarhoşa has sabırla ve eliyle, onu yatıştırmak ister gibi bir hareket yaptı, sonra sıradaki yerini buldu ve diğerlerinin adımlarına ayak uydurdu.

Asker onun yanından yürümeye devam etti.

"Niyetim sana kabalık etmek değildi," dedi. Güney Jutland aksanıyla konuşuyordu.

"Ziyanı yok," diye karşılık verdi Laurids.

"Seni duymuştum," dedi asker. "*Christian den Ottende*'den havaya fırlayıp da ayaklarının üzerinde yere inen o adam sendin, değil mi?"

"Evet, bendim," diye kasıla kasıla cevap verdi Laurids, sırtını bir dikleştirerek. "Tanrı'nın ve deniz çizmelerimin sayesinde ayaklarımın üzerinde yere kondum."

"Deniz çizmeleri mi?"

Şaşırma sırası şimdi Ejnar'daydı.

"Evet," dedi Laurids, sanki bir çocuğa ders verirmiş gibi. "Deniz çizmelerim sayesinde yere ayaküstü indim. Benim deniz çizmelerimi hiç denedin miydi sen? Kurşun gibidirler alimallah. Onlar ayağındayken hiç kimse gökte öyle uzun boylu kalamaz."

"İsa'nın dirilişi gibi bir şey," dedi asker.

"Saçma," dedi Laurids kabaca. " İsa hiç deniz çizmesi giymedi. ."

"Aziz Petrus'un kıçını da görmedi," dedi Bacaksız Clausen.

"Aynen," dedi Laurids ve şişeyi tekrardan öbürlerine geçirdi.

Askere de uzattılar; omzunun üzerinden arkaya bir göz attıktan sonra o da esaslı bir yudum aldı.

Bütün gün yürüdük, neşemizin kaybolması uzun sürmedi, Rendsborg dört mil uzaktaydı. Etrafta köylüler evlerinden fırlıyor, durup bizi seyrediyordu. Ama biz onlara bakmıyorduk. Kabadayılığımız kaybolmuştu. Çoğumuz gözlerini yolun toz toprağına dikmiş, yalpa vura vura ilerliyordu. Üzerimize kurşun gibi bir ağırlık çökmüştü, sızım sızım sızlayan ayaklarımızdan mı yoksa kafamızdan mı kaynaklandığını çıkaramıyorduk. Her şeye boş vermiştik, birbirimize sarhoş gibi çarpıp duruyorduk, sarhoşluğun keyfini süren tek kişi Laurids'di. Kayıtsızca yürüyor ve kendi kendine şarkılar mırıldanıyordu ama Yüce Rahman'ın katını ziyaret etmiş olsa bile, dudaklarından dökülenler ilahi değildi. Nihayet sesi kesildi ve dalgın bakışlarla yürümeye devam etti, içine kapanmıştı, sarhoşluğun tesirini ayakta uyuyarak atlatmaya koyulmuş gibi bir hâli vardı.

Ara sıra bir gölcüğün kenarında durup su içiyorduk. Biz şapkalarımızı suyla doldurup elden ele gezdirirken, askerler de süngülerini tepemize çevirmiş, bizi gözlüyordu. Sonra yine marş adım yürümeye koyuluyorduk. Yarı yola geldiğimizde, muhafızlar nöbet değişimi yaptılar. Ejnar'la Bacaksız Clausen, bizim asker ahbapla vedalaştılar. Laurids kendi dünyasına dalmıştı. Asker ona son bir kez daha baktı ve nöbeti devralan Prusyalı askere bir iki laf etti. Asker, Laurids'e kuşkuyla bir göz atıp kafasını salladı ve yolculuğun geri kalan kısmında da hiç belli etmeden onu göz hapsine aldı.

Rendsburg'a vardığımızda gün kararıyordu. Savaş dedikoduları bizden önce gelmişti, anayol ve surların kenarındaki toprak setler insan kaynıyordu, bütün millet savaş tutsaklarını görmek için bekleşiyordu. Şehrin kapısından girdik, bir köprüden geçtik, iç kapıya vardık ve sonra kendimizi şehir merkezindeki dar sokaklarda bulduk. Burada da etrafta binlerce insan birikmişti, askerler meraklıları yanımıza yanaştırmamak ve bize geçecek yer bırakabilmek için tüfeklerine davranmak zorunda kaldılar. Aralarında çok hoş kızlar vardı ama üzerimize dikili bakışlarındaki küçümseme hiç hoş değildi.

Koskoca, eski bir kiliseye yerleştirildik. Yerlere o kadar fazla saman yayılmıştı ki, Tanrı evinden ziyade ağıla benziyordu. Bütün gün bir şey yememiştik ama hemen çuval çuval gevrek ve sıcak bira dağıtıldı. Gevrekler öyle bayattı ki ağzımıza

değince toza dönüyordu. Birkaç yıllık olmalıydılar. Fakat bira pek makbule geçmişti ve çok geçmeden hepimiz kilisenin geniş zeminine yayılıp derin bir uykuya daldık.

Ertesi gün Kutsal Cumartesi'ydi. Birbirimizin arasından dolanıp durduk, bulunduğumuz yeri inceledik, yatacak farklı yer alternatiflerini araştırdık, eski arkadaşlardan bazılarını bulduk ve artık bizle olmayanları tespit ettik. Aramızda hem *Gefion*'dan hem de *Christian den Ottende*'den denizciler vardı. Kilisede müstakil odalar da bulunuyordu, sandalyeli ve pencereleri perdeli odalar. Tabii bunlar kapanın elinde kaldı ve böyle bir odaya kapağı atmak bir imtiyaz sayıldı. Biz Marstallılar, hepimiz, koronun yan tarafındaki bir odayı işgal ettik. Diğerleri de kendi memleketlileriyle gruplaştılar; Ærøskøbingliler bir yerde, Lollandlılar bir yerde, Funenliler bir yerde, Langelændliler bir yerde.

Disiplin denen şeyden haberimiz yoktu. Kafalarımızın içindekinin haricindeki her tür resmi usül ve düzen sisteminin değerini bilecek kadar uzun bir geçmişimiz olmamıştı donanmada. Savaş gemileri ayaklarımızın altında birer birer alev almıştı ve subaylarımızdan ayrı düşmüştük. Bir tek emir tanıyorduk; midemizinkini. Sabahleyin askerler bize ekmek dağıtmak için kilisenin kapısını açtığı an, kapının önünde tam bir izdiham yaşandı çünkü herkes yalnız kendi açlığına kulak asıyordu. Askerler en sonunda ekmekleri kafalarımıza fırlatıp gittiler, biz de bir parça ekmek daha kapabilmek için vahşi hayvanlar gibi birbirimize girdik.

Ejnar'ın ekmeğini biri elinden kaptı, Bacaksız Clausen incik kemiğine bir tekme yedi. İçimizden yalnız Laurids uzağa bir kenara çekilip durmuştu, sanki ne açlık ne susuzluk tanıyordu. Yaptığımız gurur verici bir şey değildi fakat donanmada azıcık da olsa öğrendiğimiz o disiplin düzeni bizim için çoktan tarihe karışmıştı. Şimdi bir yenisini kurmak zorundaydık ve bu düzende, kavga dövüş, yerinde bir yöntemdi.

Bir sonraki yemek dağıtımı askeri tatbikat havasında sürdü. Bir binbaşıyla bir astsubay kükrer gibi bir sesle bize emirler yağdırdılar. *Gefion*'un ve *Christian den Ottende*'nin lostromolarını da yanlarında getirmişlerdi. Gemideyken olduğu gibi sekiz kişilik takımlara ayrıldık, bu yolla karnımız doyurulurken terbiyeyi

elden bırakmamamız sağlandı. Her birimizin eline bir kaşıkla metal bir kâse verdiler ve bizi vaiz kürsüsünün önünde sıraya dizdiler. Bir tür komünyon gibi bir şeydi; yani, kâsenin içindekini yenilebilir bir şey olarak görebilmek için hayal gücümüzü kullanmamız gerekiyordu. Hiçbirimizin, mecbur kalmadıkça, elini sürmeyeceği kadar bayat, yavan bir mürdüm eriği bulamacıydı. Sonra uyumak için samanların içine gömüldük. Yenilginin ertesi günü üzerimize çöken bitkinlikten hâlâ kurtulamamıştık.

Akşamüstüne doğru kilisenin kapısı açıldı ve bir grup subay, yanlarında kelli felli, beyefendi görünüşlü adamlarla beraber içeri girdi, Rensborg'un avam takımından olmalıydılar. Aralarında, yaya yolculuğumuzun son kısmında Laurids'in yanında yürüyüp onu göz hapsinde tutan Prusyalı asker de vardı. Kalantor beyefendiler kapıda durmuş beklerken, o, kilisenin içinde etrafına bakınıp bir şeyler arıyordu. Sonra samanların içinde Laurids gözüne ilişti, aradığını bulmuştu. Kalkmasını emretti ve alıp kapıda bekleyen grubun yanına götürdü. Beyefendiler, Laurids'le bir şeyler konuşmaya başladılar. Onu soru yağmuruna tuttukları belli oluyordu. Ve sonra, Rendsborg yolunda subaylarla vedalaşırken olan şeyin aynısı oldu. Beyefendiler, Laurids'in eline bir sürü banknot sıkıştırdılar ve büyük bir nezaketle vedalaştılar. Hatta aralarından bir ikisi, şapkasını bile hürmetle kaldırmayı ihmal etmedi.

Laurids, bizim astral seyyah, meşhur olmuştu.

Hikâye kilisedeki savaş tutsaklarının arasında ağızdan ağza yayıldı. Ve aralarından, *Christian den Ottende* infilak ettiğinde göğe uçup da, sonra mucizevi bir şekilde ateşler içindeki güverteye konan Laurids'i, duman biraz yatıştığında görmüş olanlar çıktı. Ancak, onlar o zaman hayal gördüğünü sanmışlardı, savaş ortamının ve ölüm tehlikesinin yarattığı ruhi gerginliğin körüklediği bir tür göz aldanması. Şimdiye kadar kimseye bahsetmemişlerdi ama şimdi tek tek öne çıkıp tanıklık yaptılar. Ve çok geçmeden Laurids'in önünde büyük bir kalabalık toplandı.

Nasıl olur da giysilerinde ve saçlarında bir tek yanık olmaz, hepimiz bunu öğrenmek istiyorduk.

"Çizmelerim yanık," diye cevapladı Laurids ve sonra iyice görelim diye de bir ayağını öne uzattı.

"Ya ayakların?" bunu da bilmek istiyorduk.

"Leş gibi kokuyorlar," dedi Laurids.

Ejnar, gözlerini Laurids'ten ayıramıyordu. Ona bir yabancıya bakar gibi bakıyordu çünkü Laurids onun için artık bir yabancı olmuştu. O etraftayken eski Ejnar gibi davranması güçleşmişti; hemen çekingenleşiyor, Laurids'i kendinden üstün görüyordu.

Bacaksız Clausen her şeyi olduğu gibi kabul etti; daha doğrusu, Laurids'in şimdi hayatta olarak karşısında durduğunu dikkate alarak, diğerlerinin onun astral seyahatine inanmasını olduğu gibi kabul etmişti. O, kendi hesabına, bundan baştan beri şüpheliydi. Şimdi inananların safına katılmışsa da bu, göstermelikti, ortak bir eğlenceye katılmak gibi bir şey. Laurids'i hep koca maskaranın teki olarak görmüştü. İlk önce bütün bir adayı Almanların geldiğine, şimdi de Almanları göğe çıkıp indiğine inandırmıştı. Clausen bu başarıya bön bir hürmet duyuyordu. Şu Laurids'te de şeytan tüyü vardı!

Laurids, hikâyesini anlatırken kilisenin içi şehir esnafıyla dolmuştu. Her gün kiliseye gelme izni koparan kadın seyyar satıcılar sepet sepet kahve, kek, ekmek, yumurta, tereyağ, peynir, ringa balığı ve gazete satıyordu. *Gefion*'un adamlarının harcayacak parası vardı çünkü çoğumuzun denizci torbası da, içine tıktığı paracığı da yanındaydı. Gemi subayları para kasasını denize atmadan önce, düşmanın eline geçmesin diye, içini boşaltmış, mürettebattan herkese ikişer *species*[5] dağıtmıştı.

Biz Marstallılar, hepimiz *Gefion*'de bulunduğumuz için şanslıydık. Laurids haricinde. Onun *Christian den Ottende*'den kurtarabildiği sadece üstündekiler ve astral seyyah şöhretiydi. Ama sonuncusu ona epey kazanç sağlayacağa benzerdi. Cepleri, meraklı Almanlardan topladığı beş marklıklarla doluydu. Bizim alışveriş faslımızın bittiğini görünce, o da bir alay şey satın aldı ve *Christian den Ottende*'nin aynı kendisi gibi yanına hiçbir şey alamadan gemiyi terk etmek zorunda kalmış mürettebatıyla paylaştı. İkramı derin bir minnettarlıkla kabul edildi ve bu, onun şöhretini daha da pekiştirdi.

---

[5] Diğer adı *rigsdaler*. Danimarka'nın halihazır para birimi olan kron'dan önce, 1537-1873 yılları arasında kullanılan Danimarka para birimi. Değişik değerlerde gümüş sikkelerden oluşuyordu. -ç.n.

Uyandığımızda paskalya gününün sabahıydı. Paskalyanın geri kalanını bir kiliseye hapsolmuş hâlde geçirmek zorundaydık, ama görünürde rahip filan yoktu. Samanlara sırtüstü uzandık ve yukarımızda yükselen derin kubbeleri seyrettik. Duvarlar ağır, altın kaplama çerçeveli kasvetli tablolarla ve tahtadan oyulmuş figürlerle kaplıydı, gemi direği kadar yüksek kubbeli tavandan koca avizeler sarkıyordu. Marstal Kilisesi'nin mavi boyalı sıralarına ve beyaz kireç badanalı çıplak duvarlarına kıyasla çok farklı bir hava vardı burada. Ancak hiç de dua etme havasında değildik. Samanların içinde uzanıp yattık, samanların içinde dolaştık, çiftlik hayvanları samanda yaşardı ve biz de kendimizi domuz ağılına kapatılmış domuz yavruları gibi hissettik; tepemizde yükselen muhteşem kubbeler bize huşu vermek için değil, bizle alay edip bizi aşağılamak için oradaydı. Biz mağlup sınıftık, mahrum bırakıldığımız şey yalnızca hareket özgürlüğümüz değildi, bundan çok daha beterdi, gururumuzdan da olmuştuk. Onurlu savaşmamıştık. Bunu daha sonraları başkalarından muhakkak duyacaktık, öyle ki, gün gelecek buna belki kendimiz de inanacaktık fakat Eckernförde Fiyortu'ndaki feci günün anısı henüz çok tazeydi ve bize başka şeyler söylüyordu. Şaşkınlar gibi dövüşmüştük, korkuyla, evet, korkuyu bastırmak için de zilzurna sarhoş olmayı seçmiştik. Aramızdaki usta denizciler nasıl talimli asker değilse, usta asker olanlarımızın da denizcilikten haberi yoktu.

Kaptan Kriegler, yanında karısının fotoğrafıyla havaya uçmuştu, Tanrı rahmet eylesindi zavallı şaşkına. Fakat Komutan Paludan karaya sağ salim ayak basabilmek için filikaya ilk balıklama atlayanlar arasındaydı. Bu, bir komutana yaraşır bir hareket miydi? Dürüst bir denizci böyle bir davranışa saygı duyabilir miydi?

Saman yığınlarının üzerinde oturduk ve başımızı kaldırıp tam tepemizdeki yüksek kubbeye baktık ve bize, sanki o da, bizi zavallı yaratıklar diye istihzayla seyrediyor gibi geldi.

Kilisenin birçok yerine testilerle schnapps bırakılmıştı. Böyle sert içkileri kadın pazarcıların satması yasaktı. Bize bedavaya dağıtılıyordu, canımızın istediği kadar alabilirdik. Alman ordusunun doktoru daha tutsak düştüğümüz ilk gün, bize schnappsın sağlığa yararlı olduğunu söylemişti, şimdi schnap-

ps testilerine, domuz nasıl yalağa saldırırsa öyle saldırıyorduk. Evet, samanların içinde yuvarlanan domuzlardan, kasabın bıçağını muvakkaten savuşturmuş o domuzlardan bir farkımız yoktu; evet, canımıza sahiptik de insan olmaktan çıkmıştık.

Leş gibi de kokuyorduk. Dövüş sırasında üzerimizdekiler çamur içinde kalmış, sonra korkudan da durmadan altımıza yapmıştık. Zaten ödü kopmuş çocuklar gibi donuna yapmak erkeklerin savaş sırrı değil midir? Denizde ölüp gideceğiz diye korkmamış tek kişi olmamıştı aramızda fakat o güne kadar, hiçbirimiz fırtına, direkle sereni alıp götürdü veya bir dalga, güvertenin korkuluğunu paramparça edip güvertede ne var ne yoksa süpürdü diye altına etmemişti.

Fark buydu. Deniz erkekliğimize saygı duymuştu. Toplar duymamıştı.

"Hadi bakalım seni astral seyyah!" diye bağırdık Laurids'e ve vaiz kürsüsünü işaret ettik.

"Bugün paskalya günü. Bize bir vaaz çek artık, Aziz Petrus'un kıçını anlat!"

Laurids sendeleye sendeleye vaiz kürsüsüne çıktı. Gözümüzde yüceliğini kaybetmişti, körkütük sarhoştu, hepimiz gibi. Vaiz kürsüsü, yelken direğinin tepesi gibi değildi ama kürsüye çıkınca yine de başı döndü. Schnappsın etkisiydi. Yoksa iki kere deniz kazası geçirmiş adamdı. İkinci defasında, gemi battıktan sonra bütün geceyi Mandal açıklarındaki yassı bir kayanın tepesinde ayakta durarak geçirmiş, içi endişe ve dehşetle dolmuştu. Ölmesine ramak kalmıştı. Kurtuluşu beklerken, su ayaklarına vurup durmuştu, ancak gün ağırırken yardım gelmişti, bir kılavuz gemisi yaklaşmış, halat atıp çekmişti onu. O zaman hiç utanç duymamıştı çünkü denize yenilmekte utanılacak bir şey yoktu.

Kötü bir denizci değildi. Kendisi bu fikirdeydi.

Akıntı, rüzgâr ve karanlık, bütün bunlar Laurids'in dengi hasımlar değildi fakat fiyorttaki çatışmada Laurids'in denizcilik yetisi, ama varmış ama yokmuş, fark etmemişti bile. Hafif sıklet bir düşmana yenilmiş, bu da onu onurundan etmişti. Komutan Paludan'ın utanç verici davranışı da onu onursuzluğun ta dibine fırlatıp atmıştı.

Vaiz kürsüsünün başında durdu ve ağzını açıp bir şey söy-

leyemedi. Gırtlağı biber gibi yanıyordu, öne doğru eğildi ve kustu.

Bu hareketi tarafımızdan alkış ve tezahüratla karşılandı.

Kafamıza uyan bir vaaz olmuştu.

Günün geri kalan kısmında Laurids tısını çıkarmadı. Göğe yolculuk hikâyesini dinlemek için kiliseye yine subaylar ve çevreden kodamanlar geldi ama o, kış uykusuna yatan bir ayı gibi samanların arasındaki yerine iyice gömüldü ve onlara sırtını döndü. Para teklif ettilerse de kâr etmedi, hiçbir şey onu çekildiği inzivadan çıkmaya ikna edemedi ve gelenler de sonunda çekip gitmeye mecbur oldular. Daha sonraki günler şöhreti gitgide azaldı. Buna kendi gönülsüzlüğü neden olmuştu, yoksa onla bunla el sıkışıp öbür dünya hakkındaki izlenimlerinden bahsederek gövde gösterisi yapmak aslında bayağı kârlı bir iş olabilirdi. Lakin Laurids'in bir kere morali bozulmuş, fani dünyanın pençelerine takılmıştı.

Ya samanların içinde yatıyor ya da ellerini göğsünde kavuşturup kaşlarını çatarak, bir ileri bir geri yürüyüp duruyordu.

"Düşünüyor," dedi Ejnar huşu içinde.

Laurids'in sadık havari grubundan geriye bir tek Ejnar kalmıştı. Halbuki Laurids, şayet niyet etmiş olsaydı, kendine bir cemaat bile kurmuştu şimdiye kadar.

Diğerlerimize gelince, keyfimiz yerine gelmişti. Ufak gruplar oluşturmuştuk, kilisenin her bir köşesinden şarkı ve müzik sesleri geliyordu. İlk başta kendi geldiğimiz bölgeden, adadan veya şehirden olanlarla gruplaşmıştık, birbirimize adeta yarı düşman gözüyle bakıyorduk. Fakat müzik bizi bir araya getirdi. Şimdi adalılarla Jutlandlılar da beraber oturup eğleniyorlardı, Lollandlılarla Seelandlılar da. Ses tonları uyuşsun yeterdi, lehçe farklarına tahammül etmek mümkündü. Ve unutmamak da gerekir ki, seslerimizdeki müzikal tınıyı schnapps testilerine borçluyduk.

Birkaç gün sonra Bacaksız Clausen'e evden mektup geldi. Annesindendi. Savaşın koptuğu paskalya öncesindeki perşembe gününde oralarda olan biteni anlatıyordu. Ejnar'la Laurids gelip Clausen'in yanına, samanların içine çöktüler, Torvald Bønnelyke de geldi. Memleketten haber almak için can atıyor-

duk ve Clausen yüksek sesle, tekleyerek ve uzun aralar vere vere okumaya koyuldu.

Annesi, Marstal'da o gün top sesiyle uyandıklarını yazıyordu. Öyle bir gümbürdüyordu ki, sanki Baltık Denizi'nin öbür ucundan değil de, mendireğin hemen ötesinden geliyordu. Hele Papaz Zachariassen kilisede vaaz verirken gümbürtü öyle ayyuka çıkmıştı ki, cemaatin ayaklarının altında yer bile zangır zangır sarsılmıştı. Papaz epey duygulanmış, gözyaşlarını tutamamıştı.

Öğle üzeri etraf sakinleşmişti. Fakat herkesin içi içini yiyordu. Şehir sakinleri öğle yemeği vakti evlerine gitmek yerine, sokaklarda savaşın gidişatını konuşmuş durmuştu. Petersen, ihtiyar Jeppe, hatta Madam Weber gibi savaş nedir bilenler, Almanlar geliyor sandığımız o geceki büyük seferberliğe katılan tüm eski kurtlar, savaşın Danimarkalıların aleyhine gelişeceğine hiç ihtimal vermiyordu. Koskoca bir savaş gemisi bir kıyı bataryasına yenilemezdi. Almanlara muhakkak esaslı bir kötek atılıyordu. Gün boyu duyduğumuz o korkunç gümbürtü, zaferin tatlı müziğiydi onlar göre.

Akşama doğru öyle muazzam bir patlama duyulmuştu ki, darbe basıncı Voderup kıyısındaki kayalıkları göçertmişti. O gece Marstal'da kimse gözünü kırpmamıştı, bu savaş neye varacak evhamı yakalarını bırakmamıştı. Cuma akşamı geç vakit cepheden haberler ulaşmıştı ve ondan sonraki saatler bir işkence hâline gelmişti, ancak Aziz İsa çarmıha götürülürken bu kadar cefa çekmiş olabilirdi, nasıl çekmesinlerdi ki, kafalarındaki en kötü ihtimaller hakikat olmuştu.

"Her ne kadar Yüce Tanrı'nın rahmetine inancım tam olsa da, evhamdan çıldıracak hâldeydim. Bütün gece Yaradana dua ettim, koruyucu elini senin üzerinden eksik etmemesi için yalvardım ve O, birçoğunun dualarını duymamış olsa da, şükürler olsun ki benimkileri duydu. Ama Kresten'in annesi iki gözü iki çeşme dolanıp duruyor, oğlunun cepheye gitmesine mani olmadı diye kendini suçluyor. Ona, Kresten'in, öleceğini daha gitmeden içine doğduğunu hatırlamasını, alın yazısının değiştirilemeyeceğini söylüyorum. O da bana, Kresten oldum olası bir budalaydı diyor, sonra da bir annenin ilk görevi, oğlunu

kendi akılsız başından korumaktır, deyip deyip hüngür hüngür ağlıyor.”

Bacaksız Clausen yavan bir sesle okuyordu. Tüm gayretini harfleri hecelemeye vermişti, bir de okuduğu kelimelerin anlamına dikkat edecek hâli yoktu.

“Ne yazıyor?” diye sordu birden.

Diğerleri ona şaşkın şaşkın baktı.

“Kör olasıca, okuyan sen değil misin?” dedi Ejnar.

Bacaksız Clausen, durumunu nasıl anlatacağını bilememenin çaresizliği içinde onlara bakmakla yetindi.

“Evet, ne yazacak ki, yenildiğimiz yazıyor,” dedi Laurids. “Haddizatında bunu bize söylemesine hiç hacet yok ya. Sonra, Kresten’in annesinin üzüntüden çıldırdığını yazıyor. Ve anneciğin de senin selametin için dua ediyormuş.”

“Annem benim için dua mı ediyormuş?”

Clausen gözlerini yine elindeki mektuba çevirdi, bıraktığı yeri bulabilmek için epey uğraştı, sonra annesinin uykusuz gecelerden bahsettiği kısımdan itibaren okumaya devam etti fakat dudakları okur gibi hareket etse de ağzından bir ses çıkmıyordu.

“Okusana şunu,” dedi Ejnar sabırsızca. “Başka neler yazıyor?”

Kral bir ferman gönderip, Marstal’ın büyük küçük bütün gemilerinin acilen donanmaya verilmesini emretmişti. Askeri birlikleri Storebælt Boğazı’ndan karşıya geçirmekte kullanılacaklardı. Fakat Marstal’ın o sırada şehirde bulunan bütün gemicileri, kent okulunun dershanesinde okunan fermanı gelip dinlemişti, ama hiçbiri gönüllü diye ortaya çıkmamıştı. O zaman kral sekiz gemiye askeri nedenlerle el koydurtmuştu. Ancak yola çıkma günü gelip çattığında, askerler gemileri hiçbir yerde bulamadılar, hepsi sırra kadem basmıştı. Papaz Zachariassen o gün vaiz kürsüsünden Marstallıları azarlayıp, onları her türlü fedakârlık hissinden yoksun olmakla suçlamıştı. Şehir halkı şimdi papazı değiştirmeyi düşünüyordu.

Her şey tam bir keşmekeşti, savaş zamanıydı, zor günlerden geçiyorduk. Yeter ki Yaradan, koruyucu elini Bacaksız Clausen’in ve tüm Marstallıların üzerinden eksik etmesindi.

Bu perişanlık bir gün mutlak son bulacak ve her şey eski hâline dönecekti. İnşallah oğulcuğu orada, Almanların elinde doğru dürüst yemek yiyor, üstünü başını da temiz tutuyordu. Bacaksız Clausen'in annesi mektubuna, oğluna en içten hayır dualarını ve yürek dolusu sevgilerini göndererek son veriyordu.

"Fedakârlık hissinden yoksunmuşmuş!" diye homurdandı Laurids, Bacaksız Clausen okumayı bitirdiğinde. "Papaz bozuntusunun ettiği lafa bak! Yedi kişi öldü, geri kalanımız esir düştü. Biz hayatımızı seve seve feda ediyoruz. Bu ona yetmiyor, o şeytana. Şimdi gelmiş, gemilerimizi de istiyor. Fakat alamayacak. Asla!"

Diğerleri kafalarını sallayarak onayladı.

Güne sıcak birayla başlıyorduk. Ve yanında bir gün o yavan erik bulamacından, bir gün de bezelyeyle et veriyorlardı. Menü değişmiyordu, midelerimiz eninde sonunda kendini buna ayarlamak zorundaydı. Denizdeyken kendi cimri kaptanlarımızın elinde daha beterlerine de layık görülmüştük de, şimdi yemeklerden yakınıyorsak, bunu daha çok âdet yerini bulsun diye yapıyorduk. Bıçaklarımızı almışlardı, taş gibi ekmeği dişlerimizle çeke çeke koparарак veya at gibi dişleyerek yemek zorundaydık. Öğleden önce ve öğleden sonra birer saat kilisenin avlusunda dolanıp tütün içmemize izin vardı. O zaman dört bir yanımızda, ellerindeki dolu silahları üzerimize çevirmiş nöbetçi askerler kol gezerdi. Bakışlarımız bir mezar taşlarına, bir süngülere kayar ve zahmet edip de bir şey yapmak istersek, o zaman hayat felsefesi yapmaya koyulurduk. Esaret hayatımızda, çeşitliliğe, bundan daha fazla yer yoktu.

İki hafta geçtikten sonra yeni bir âdet başladı, bizi sabahları beşte uyandırmaya başlamışlardı. Ve kalkar kalkmaz da mezarlığa gitmemiz emredilmişti. Orada bizi sıraya sokarlardı, 600 adam vardık. Daha önce süvari okulunda tutulan yedek subaylar da aramıza katılmıştı. Gardiyanlarımız, disipline ihtiyacımız olduğunu düşünmüş olmalıydı; tabii bizi kim kendi subaylarımızdan daha iyi hizaya sokabilirdi ki?

Denizci torbalarımız sırtımızda, yemek kâselerimiz koltuğumuzda, Rendsborg şehrinden uygun adım çıktık. İstikamet Glückstadt'tı. Şehre buharlı trenle vardığımızda, tıpkı Rendsborg'da olduğu gibi, binlerce meraklı seyirci karşıladı bizi. Üzerimiz artık baruttan kapkara değildi. Yıkanıp silinmiştik. Temiz giysiler verilmişti, neredeyse normal insana benziyorduk. Ufacık kentin sakinlerini etkileyen, bu kez, tehlikeli görünüşümüz değil, sayımızdı.

Uygun adım limana indik. Bir tahıl ambarına yerleştirildik. İki katlıydı. Her bir katta müstakil birer oda da vardı. Burada yedek subaylar kalacaktı. Biz tayfa takımıysa odaların dışındaki açık alanda sıra hâlinde yerde uyuyacaktık. Her bir sırada yan yana yüz elli adam yatacaktı. Ambarın duvarları başucu, birbirine çakılı kalın kirişler de ayak ucu yerine geçiyordu. Yataklarımız önce olduğu gibi yine samanlardan ibaretti ama bu sefer, kullanabileceğimiz masa ve sıralar da vardı etrafta, bunu iyiye doğru bir ilerleme saydık. Koca bir avlu da emrimize amadeydi. Avlunun öbür tarafında bir tahıl ambarı daha vardı; her iki ambarın arasındaki alanın etrafı tahta perdeyle çevriliydi, yani dört bir yandan kuşatılmıştık.

Binaların arasında bir gölcük bulunuyordu. Su bendi bile vardı. Her şeyiyle dört dörtlük bir arazi bize ayrılmıştı. Tahta perde, neresinden bakılırsa bakılsın, süngüden daha iyiydi ve gölcük de hayal gücümüzü Rendsborg'daki mezar taşlarından farklı etkiliyordu. Artık açık havada da keyif alacağımız bir ortamdaydık. Tahtadan ufak gemiler yaptık, çıtalardan direklerine kumaş parçalarından yelkenler koyduk ve gölcüğün berrak, sakin sularında deniz muharebeleri yaptık. Gemilerin yarısında Danimarka bayrağı vardı. Diğer yarısı vatansızdı, bayrakları yoktu. Bunlar aslında Alman isyancılardı. Onları bir bayrakla onurlandırmaya içimiz elvermemişti. Alman donanmasına çakıl taşlarıyla saldırdık ve her saldırıyı biz Danimarkalılar kazandık, bizim donanma ancak kazara bir taş isabet ederse kaybediyordu, ki bu çok enderdi.

Bir taş hedefi bulup da oyuncak gemi devrilince, gölcüğün etrafına doluşmuş yüzlercemiz zafer naraları atıyordu. Bu bizim intikam saatimizdi.

Laurids o zaman bize nefretle sırtını dönerdi.

"Evet, al işte bizim gücümüz ancak buna yeter. Bir de gerçeğini kazanmayı bilebilsek!"

Laurids, vaktinin çoğunu samanların içinde geçirir, Elbe Nehri'ne bakan bir pencereden, nehirden Hamburg'a gidip gelen gemileri seyrederdi. Gemiler kaybolana kadar gözlerini onlardan ayırmazdı ama yüreği hep orada kalırdı. Denize hasret çekiyordu.

Göğe yolculuk onu bambaşka biri yapmıştı.

Gündüzleri güneşin altında mayışır otururduk. Avluya banklar konmuştu. Bazılarımız kâğıt oynardı. Hans Christian Svinding adında Ærøskøbingli bir bahriyeli yazma biliyordu, mektuplarımızı ona yazdırıyorduk. Elinden defter eksik olmazdı, gözleri hep fıldır fıldır etrafta dolaşırdı. Her şeyi not ederdi. Çoğumuz, schnappstan kafası dumanlanmış hâlde havaya boş boş bakar dururdu. Akşamları şarkı söylenir, dans edilir, kalas döşemeler ayaklarımızın altında gıcır gıcır gıcırdardı. En çok gürültüyü yedek subaylar çıkarırdı. Onlar biz mürettebatın arasına katılmaz, odalarında eğlenirdi, kapıları kapalı olduğu hâlde, sarhoş kafayla koparttıkları patırtı, çaldığımız müziği bile bastırırdı. Daha çocuk sayılırlardı. Bünyeleri henüz schnappsı kaldıramıyordu. Hiçbiri on altısından fazla değildi. Çoğu sadece on üç veya on dört yaşındaydı, en ufaklarıysa daha on ikisindeydi. Hepimizin onların yaşında veya daha büyük oğulları vardı ama subay olmaları nedeniyle onlar bizim üstümüzdü, akılları bir şeye ermese de, ellerinden bir şey gelmese de, bu böyleydi. Kendimizi sanki miçoların veya şamar oğlanlarının karşısında hazır olda duruyormuş gibi hissederdik.

Komutan Paludan'ın, çatışmanın en kritik anında gemiden firarı üzerinde hâlâ bir sürü tahmin ve yorum yapılıyordu. Komutanımız gemiyi neden hepimizden önce terk etmişti? Sonra Schleswigli bir asker bir söylenti başlattı. Onun kulağına şöyle bir şey gelmişti: Bir Alman subay *Christian den Ottende*'ye gelip, yaralılar henüz karaya taşınmamış olsa bile, Paludan'a gemiyi derhal terk etmesini emretmişti. Paludan mertçe itiraz etmiş ama subay, ona, emre itaat etmezse geminin yeniden bombardımana tutulacağını bildirmişti. *Christian den Ottende*'nin mürettebatından hiç kimsenin, adı Preuszer olan bu

Alman subaydan haberi yoktu. Alman direniş ordusundan da, böyle birisi hakkında uzaktan yakından hiçbir bilgileri olmadığı haberi gelmişti. Fakat Schleswigli askerin kanısına göre, Komutan Paludan kendi ödlekliğini örtbas edebilmek için böyle bir hikâye uydurmuştu.

Bacaksız Clausen bu hikâyeyi duyunca komutanını savunmak için hemen ağzını açtı. Burada söz konusu olan, Danimarkalıların şerefiydi. Fakat söyleyecek bir şey bulamadı. Esasında hikâyeye inanmıştı. Şerefsiz adamlar tarafından yönetilmiştik. Ejnar'ınsa sesi soluğu kesilmiş, duyduğu utançtan gözlerine yaşlar hücum etmişti. Laurids'e gelince, o bol bol küfretti, bunun dışında bir şey söylemedi.

Ancak, Komutan Paludan'ın ihaneti bizi isyan noktasına getirmemişti, onun yerine schnapps testilerini daha sık ziyaret eder olduk. Esaret hayatına duyduğumuz nefret arttı ve tavırlarımız daha bir kabalaştı, daha bir bayağılaştı.

İçimizdeki öfke ve hiddeti yönlendirdiğimiz hedeflerden biri, yedek subaylardı. Sakalsız suratları hakkında yaptığımız alaylı espriler öteden beri gırla giderdi de, bunları hep arkalarından yapardık. Şimdi suratlarına karşı onlardan pantolonlarını indirmelerini isteyecek raddeye gelmiştik, indirselerdi de alt tarafları da sakalsız mı, bir görüp anlasaydık.

Yedek subayların başı, on dört yaşında bir oğlandı. Soyadı Wedel'di. *Christian den Ottende*'yi en önce terk etmiş yedek subay oydu, babasının yakın dostlarından olan Paludan'ın tam yanında ana filikaya oturduğunda yüzünde beliren o zafer ifadesi gözümüzden kaçmamıştı. Kapalı kapının ardındaki çılgın içki sefalarının elebaşı da oydu. Ve bu oğlan, giderek daha saldırganlaşan dayılıklarımıza, daha sık hedef olmaya başladı.

Erkekliğinin cüssesi hakkında zalim bir imalı şakaya cevaben de, Jørgen Mærke adındaki Nyborglu bir miçonun suratının tam ortasına bir şaplak indiriverdi. Bunu yapabilmek için parmak uçlarına kalkıp yukarıya uzanması gerekmiş, bu da çok komik bir manzara yaratmıştı. Fakat şaplak, hakkıyla, tam yerini bulmuştu.

Miço, önce şaşkınlıktan olduğu yerde kalakaldı, tokat yediğinden emin olmak ister gibi bir elini kararsızca kaldırarak cayır cayır yanan yanağına götürdü.

"Hazır ola geç, seni Allah'ın belası!" diye kükredi küçük Wedel.

Miço onu omuzlarından yakaladığı gibi yere savurdu. Külçe gibi ağır deniz çizmesini oğlanın böğrüne indirdi ve anında sürü hâlinde bir kalabalık etraflarına üşüştü, ama oğlana yardım etmek için değil, onca zamandır içlerine attıkları öfke ve nefreti sonunda dışarı salabilme şansı yakaladıkları içindi. Weber'i kurtaran, feryatları oldu. Slesvig-Holstenli iki asker, süngülerini tehdit edercesine sağa sola sallayarak, merdivenlerden koşa koşa çıkıp imdadına yetiştiler. Ama onlar daha oğlanın yanına varmadan, Laurids gözleri dönmüş sürüyü dağıtmayı başarmış, oğlanı bir eliyle yakasından yakalayıp ayağa kaldırmıştı bile, öbür eliyle de kenardakileri uzakta tutmaya çalışıyordu.

Wedel, asılı bez bebek gibi ayakta sallanıyordu. Korkudan dizlerinin bağı ha çözüldü ha çözülecekti.

"Herkes bir hizaya gelsin bakalım," dedi Laurids sakin bir sesle.

Sözü yine geçmeye başlamıştı. Gemi güvertesinde bıraktığı nüfuzunu yeniden kazanmıştı. Tehditkâr kalabalık dağıldı ve askerler yedek subayları oradan uzaklaştırdı.

Wedel'in merdivenlerden indirilirken hıçkıra hıçkıra ağladığını duyduk.

Daha o akşam bizim küçük yedek subayın cesareti yerine gelmişti. Kapalı kapının ardına yine âlem vardı. Feci gürültü kopuyordu. Çatı arasının bir köşesinden bir miço küfretmeye başladı. Henüz yatma vakti değildi ama yedek subayların her yaptığı bize pek batıyordu.

Miço, yedek subayların kapısını yumruklayarak susmalarını söyledi. İçeriden tiz bir oğlan sesi edepsizce cevap verdi, çenesini kapatsındı.

"- yoksa gelir senin o çükünü keser alırız, seni köylü bozuntusu!"

"Bir daha de bakayım!" diye kükredi miço.

Ortadaki koca masanın etrafındaki banklara yayılmış oturan sarhoş kalabalığı yerinden fırladı. Bir bankı kapıp kaldırdılar, ağırlığını tartar gibi havada bir ileri bir geri salladılar. Sonra onu kendilerine koçbaşı yaparak, tam hız, yedek subay-

ların oda kapısına doğru hücum edip, bankı kapının üzerine var güçleriyle indirdiler. Odanın arkasında ses seda kalmadı.

"Ha şöyle!" dedi adamlardan biri. "Azgınlığınız dindi demek!"

Sonra arka arka giderek hız kazandılar ve birden ileri fırladılar. Kapı bu sefer dayanmadı ve odanın ortasını boyladı. Çarptığı masa devrildi, üzerindeki şişe yere düştü. Sonra bir çığlık duyuldu, iki taraf şimdi birbirine girmişti, kapının dışına toplanan meraklı kalabalık, kavgacıları naralar atarak coşturmaya koyuldu. Ejnar'la Bacaksız Clausen kalabalığın en arkasında ayak uçlarında durmuş, kavgayı şöyle bir görebilmek için uğraşıyordu, ama daracık kapı aralığından bir şey görebilmeye imkân yoktu.

Gürültü patırtıyı duyan askerler de yetişti, kalabalığı ancak tüfeklerinin kabzalarını sağa sola indirerek zar zor yarabilen askerler, yedek subayların odasında kavgacıları ayırdı.

Birer birer odadan çıkmaya başladılar. Yedek subaylar pek süklüm püklüm yürüyorlardı. Dövüşten kimlerin zararlı çıktığı belli oluyordu. Wedel'in burnu kanıyordu. Arkasından gelen oğlanın bir gözü davul gibi olmuştu, açamıyordu. Onun arkasındaki, kapının aralığında tükürünce, dişi yere fırladı. Çenesinden aşağı oluk oluk kan akıyordu.

"Biri süt dişini yeni düşürdü," diye bağırdı seyirci kalabalığının arasından biri.

Komutan Fleischer de çok geçmeden geldi. İri kıyım bir adamdı, yüksek bir alnı vardı, ensesindeki saçları ince telli ve kıvır kıvırdı. Yanakları al al olmuştu, dudakları parıl parıl parlıyordu. Ağzının bir köşesinde yemek sosu vardı, sanki ziyafet sofrasından fırlayıp gelmişti de, ağzını silmeyi unutmuştu.

Rütbesi binbaşıydı fakat ağzını bir açınca cırlak ses tonu hepimizi düş kırıklığına uğrattı.

"Bu olmadı işte. Subaylarınıza karşı biraz daha saygılı olmalısınız. Yoksa size sert davranmak zorunda bırakacaksınız beni. Bunu arzu etmiyorum. Onun için gelin, bir arada güzel güzel yaşamayı öğrenelim. Çok yakında takas edileceksiniz, bu süre içinde aramızın bozulmasına hiç gerek yok."

Birbirimize bakakalmıştık. Düşman bu muydu? Güverteyi

ayaklarımızın altında un ufak eden ve şimdi bizi esir tutan Alman, bu muydu?

Sonraki günler sakin geçti. Schnapps testileri hep doluydu ve biz içki faslına aynı hızla devam ediyorduk. Jørgen Mærke, askerlere sataşmak için hiçbir fırsatı kaçırmıyordu. Maymun kıçlılar, diye bağırıyordu onlara, sığır pislikleri, su yılanları, çüksüz pigmeler, eşşoğlueşşekler. Yanında daima bir kortejle dolaşıyordu. Askerlerden biri ona doğru yaklaşacak olsa, beraberindekiler, etrafında hemen bir insan kalkanı oluşturuveriyordu.

Sonunda askerlerin sabrı taştı. Onu bir süredir göz hapsine almışlardı ve bir gün tavanarasının ortasındaki masada fedaileriyle birlikte otururken iki asker çıkageldi, onu tutuklamaya geldiklerini söylediler. Tutuklama gerekçesinin ayyaşlık olduğunu beyan ettiler. Jørgen Mærke bir kahkaha patlattı ve bileklerini uzattı.

"Hadi o zaman, altı yüzümüzü birden alın götürün bari."

Askerler, Mærke'yi omuzlarından yakalayıp kendilerine doğru çektilerse de o, masanın kenarını sıkı sıkı kavramış, her zamanki küfürlerini savuruyordu; hatta o hızla yeni birkaç tane daha ekledi.

Fedaileri o arada yerlerinden fırlayıp askerlerin üzerine çullanmışlardı, o kadar ani olmuştu ki, askerlerin silaha davranmalarına fırsat kalmamıştı. Adamlar askerleri önlerine katıp merdivene doğru itelediler. Askerlerin ödü kopmuştu, direnmeye pek cesaret edemiyorlardı. Bir tanesi merdivenlerden aşağı sırtüstü yuvarlandı. Diğeri de onu takip etti, düşerken silahı elinden fırladı. İkisi de birkaç basamak aşağıda kalakaldı.

İsyancılar bir birbirlerine bir silaha bakıp duruyorlardı.

Kimse yerinden kıpırdamıyordu ve kimseden çıt çıkmıyordu.

Sonra askerlerden biri doğrulup ayağa kalktı. Düşüş onu sersemletmişti, silahını düşürdüğünün farkında değildi. Başını kaldırıp yukarıda duran adamlara baktı fakat bakışlarında gözdağı dęğil, sadece şaşkınlık vardı.

Jørgen Mærke öne doğru bir adım attı.

Mağara adamı sakalını çekiştirerek, "Böö!" diye bağırdı.

Asker yerinde zıpladı ve dönüp koşa koşa merdivenlerde

kayboldu. Arkadaşı da ayaklanmıştı, o da öbürünün arkasından seyirtti. Adamlar yukarıda kasıklarını tuta tuta kahkahalar atıyordu. Sonra gözleri silaha ilişti ve üzerlerine bir sessizlik çöktü.

O kadar yakınlarındaydı ki, yetişmek için bir iki basamak inmeleri yeterdi.

Sanki onlara, "Hadi beni tutun, elinize alın," diyordu, "alın, vurun, öldürün, erkek olun!"

Silahın sesini dinlerken, hepsi transa geçmiş gibiydi.

İçlerinden biri sessizliği bozdu.

"Acaba -" diye başladı lafa ve birkaç basamak indi, silahı alacak gibi bir hâli vardı.

Sonra başını kaldırıp Jørgen Mærke'ye baktı. Başını sallamasını bekledi, bir onay, bir emir bekledi, "Evet, hadi yap!" gibi.

Ancak Jørgen Mærke'nin bakışları bomboştu ve mağara adamı sakalının içinde kaybolmuş ağzı hiç kıpırdamadı.

Adam tereddüt içindeydi. Diğerleri bir adım geriye çekilmişti, sanki o artık onlardan biri değilmişçesine. Sonra eğildi ve silahı aldı. Merdivenlerden inerken kimseye dönüp bakmadı. Silah, ileriye doğru uzattığı kollarının üzerinde duruyordu, son derece özenle taşınması gereken bir adakmış gibi. En alt sahanlığa varınca, silahı kireç badanalı duvara yaslayıp bıraktı. Sonra dönüp merdivenlerden yukarı çıktı.

O akşam bayağı kafayı bulduk, çektiğimiz neşe naralarının haddi hesabı yoktu. Yedek subaylar da odalarından gelip bize katıldılar. Artık hepimiz kardeştik.

Ertesi gün tahtadan bir sürü oyuncak gemi daha yapıp suya indirdik. Hepsini Danimarka bayrağının renklerinde, kâğıttan ufacık bayraklarla süslemiştik. Oyuncak gemilerimiz gölcüğün pis köpüklerinin üzerinde beşik gibi sallanırken, bizler de güçlü ana vatanımızı yâd ettik.

Sonra avluda talime başladık, sanki büyük bir savaşa hazırlanır gibiydik, sıraya girip avlunun içinde uygun adım dört döndük. Üç parmağımızı havaya kaldırıp sadakat yeminleri ettik, asla ne geri çekilecektik ne de de cepheyi terk edecektik, vatanımızı ilelebet muhafaza ve müdafaa edecektik -anlamını doğru dürüst çıkaramadığımız bilmece gibi cümlelerdi. Fakat

yine de etkileyiciydi ve biz onları avlunun orta yerinde dünya âleme avaz avaz ilan ettik.

Tahta perdelerin üzerinden ara sıra endişeli çehreler belirip kayboluyordu. Glückstadt'ın sakinleriydi, bizi gözetliyorlardı. Bu komedyayı onların şerefine sahneliyorduk.

El kadar şehirde dedikodu çabuk yayıldı; Danimarkalı esirler, şehri fethetmeye hazırlanıyordu. Ve kumandan o günden itibaren gölcükte yüzdürdüğümüz gemilere Danimarka bayrağı takmamızı yasakladı. Glückstadtlıların düşman bayrağını görmeye artık tahammülü kalmamıştı.

Biz bunu bir zafer olarak algıladık.

Düşman Almanlar nihayet bizden korkmayı öğrenmişti.

Sonraki haftalarda bu tür zaferler gırla gitti ve biz her bir zaferi, su gibi, schnapps içerek kutladık.

Alman savaş esirleriyle Ağustos sonunda değiş tokuş edilmemiz kararlaştırıldığında, esir alınalı dört ayı geçmişti. Dybbøl'e on günde vardık, değişim burada olacaktı. Yolda birçok kez gecikmeler ve küçük düşürücü durumlar yaşadık fakat başımızı dik tuttuk, çünkü Glückstadt'ta Almanın ödünü kopararak, onurumuzu geri kazanmıştık. Sonra ta karşıda, Sønderborg limanındaki Danimarka gemileri belirdi, artık özgürdük. Bizi Kopenhag'a götürecek *Slesvig* istimbotunda tereyağla beyaz ekmek, schnapps ve bira dağıtıldı, istediğimiz kadar içebilirdik. Geceyi güvertede geçirdik. Gemi hafif hafif sallanıyordu ve buhar makinesi hırıl hırıl nefes alır gibi çalışıyor, yattığımız yerdeki güverte tahtaları sırtımızın altında kıpır kıpır titreşiyordu.

Bulutsuz bir geceydi, yıldızlı gökyüzü üzerimizi kubbe gibi örtüyordu. 21 Ağustos 1849'un gecesi, kayan yıldızları seyretmek için mükemmeldi. Kuyruklu yıldızların arkalarında bıraktığı pırıl pırıl ateş hüzmeleri, bize sefil esaretin haberciliğini yapmış toplarınkinden çok farklıydı. Laurids'in derin bir iç çektiğini duyduk. Esaret onu bu yıldızlardan mahrum bırakmıştı.

Kara gözükmüyorsa, rüzgâr, akıntı ve bulutlar sana bir

şey söylemiyorsa, sekstant denizi boyladıysa ve pusula bozuksa, o zaman yönünü yıldızlara bakarak bulursun.

Artık evindeydi.

Sonraki birkaç gün en sık duyduğumuz kelime "hurra" oldu. Baltık Denizi'nde bir istimbotun yanından geçtik, İsveçli askeri birlikleri taşıyordu. Gözüpek İsveçlilere, *Slesvig*'in güvertesinden üç kez hurra çektik. Kopenhag gümrüğünün önlerinde *Bellonas* fırkateyninin mürettebatı bizi üç hurrayla karşıladı. Biz de hemen cevapladık ve liman bir kez daha "hurra" naralarıyla çınladı. Sonra sıra subaylara geldi, onlar da karşılığında bir hurra üçlemesiyle bizi şereflendirdiler. Rıhtıma çıktıklarında Komutan Paludan en öndeydi, tıpkı *Christian den Ottende*'deki yaralıları kaderlerine terk ettiğinde yaptığı gibi. Aldırışsızlığı yüzünden, iki geminin kaybından, 135 adamın ölümünden ve 1000 adamın esaretinden sorumluydu. Şimdi saygıyla karşılanıyordu. O bir kahramandı, topyekûn hepimiz kahramandık. Hurra naralarının sonu gelmiyordu.

Sonra, denizci torbalarımızı sırtımıza atıp geceleyecek yer aramak için şehre dağıldık. Çok geçmeden de şehrin meyhanelerinde milletle kadeh tokuşturmaya ve hurralar çekmeye başlamıştık. Schnapps testilerini özlüyorduk. Artık parasını kendimiz ödemek zorundaydık, içki âlemini hak ettiği kadar uzun sürdüremedik.

Ertesi gün Holmen'de toplanmamız gerekiyordu. Denizcilik Bakanı, dört aylık esaret süresi için iki haftalık maaş ödeneceğini beyan etmişti. Ondan sonra da kurayla, hangilerimizin yine donanmayla denize açılacağı, hangilerimizin evine geri döneceği belli olacaktı. Laurids, Bacaksız Clausen ve Ejnar iki gün sonra Marstal'a döndüler. Kirkestræde'ye bir zafer takı dikildi; sağ salim dönenler için hurra çekildi, ölenler için yas tutuldu.

Bizi karşılamak için toplanan kalabalığın tam ortasında bir hilkat garibesi duruyordu. Bir gözü ve sağ yanağı yoktu, alt çene kemiği etlerin arasından dışarı pırtlamıştı, sürekli sıvı akıyordu. Ona her bakan, ister istemez, hemen başını çeviriyordu, Eckernförde Fiyortu'ndaki o feci gün zarfında onca şeye tanık olmuş bizler bile aynını yaptık.

Adam bize merhaba deyinceye kadar onu tanıyamamıştık ama sesinden kim olduğunu çıkardık.

Kresten'di.

Torvald Bønnelykke'nin dediği gibi kafası olduğu gibi uçmamıştı, yarısı gitmişti. Son zamana kadar Almanya'da bir hastanede yatıyordu, bizden birkaç gün önce evine geri gönderilmişti. Askeri doktorlar onu onarmaya çok uğraşmıştı ama harap olmuş çenesi bir türlü iyileşmemişti. Şimdi annesiyle beraber oturuyordu, oğluna kavuşmak da kadıncağızın aklını başına getirememişti. Kayıp oğlunu hâlâ sorup duruyordu. Zavallı Kresten, annesine, oğlunun tam karşısında durduğunu söyleyince, kadın bir parmağını, Şüpheci Thomas'ın[6] Mesih'e yaptığı gibi, Kresten'in delik yanağına sokuvermişti ama, Thomas gibi, inancını yeni baştan kazanmamıştı. Aksine, karşısındakinin Kresten'e hiç benzemediğini söylemişti insafsızca. Ve mahvolmuş suratına rağmen, annesine teselli ve sevinç getirmeyi ummuş olan Kresten'in geriye kalan tek gözünden yaşlar boşanmıştı. Kresten, ilk başta kendisine malum olduğu gibi, ölseydim, bu herkes için en iyisi olurdu, diyordu.

Laurids, astral seyyah ününü kısa süreliğine de olsa geri kazandı. Ejnar bir mektubunda bu mucizeden bahsetmişti. Şimdi herkes olan biteni Laurids'in ağzından duymak istiyordu. Karoline haricinde! O, bunun, kocasının alışıldık kuyruklu yalanlarının bir yenisi olduğundan emindi.

Çocukları etrafında halka olup bağrıştılar: "*Papa tru*, hadi anlat, hadi anlat!"

İçlerinde en çok bağıran, en ufak oğlu Albert'ti. Babasına bakarken gözleri pırıl pırıl parlıyordu. Hâliyle! İkisi birbirinin tıpatıp aynıydı.

Ama Laurids onlara, gözlerinde yepyeni, yapyabancı bir ifadeyle baktı, bu bakış esaretten miras kalmıştı, sanki onlar öz evlatları değillerdi, evet, sanki onların bu dünyaya gelmelerine sebep olması, akla hayale sığmayacak bir şeydi.

Nihayetinde, hikâyeyi onlara Ejnar anlatmak zorunda kaldı ve öyle de güzel anlattı ki, oradaki herkes onun uzun

---

[6] İsa'nın havarilerinden biri. İsa'nın, yaralarına dokunana kadar dirildiğine inanmayacağını söylemişti. -ç.n.

zamandır bunun provasını yapmış olması gerektiğini düşündü. Karoline mutfağa gitmişti, kahve suyu kaynatıyordu. Sırtı bize dönüktü, Laurids'e her öfkelendiğinde yaptığı gibi elindeki fincanları şangırdatıp duruyordu. Fakat sonunda o bile dayanamadı, Ejnar'ı dinlemek için misafir odasına yanımıza geldi.

"Evet, Danimarka'nın şan ve şerefi için nasıl ter döktüğümüzü katiyen unutamayız," dedi Ejnar.

Hepimiz kafamızı salladık. Ve o an hepimizin yüreği derin bir vatanperverlik hissiyle kabardı.

Fakat Ejnar'ın bir sonra dedikleri de bizi afallattı.

"Evet, Danimarka'nın şan ve şerefi için," diye tekrar etti, "fakat elimize utançtan başka bir şey geçmedi. Vatanımızın şerefini kurtarmak için kanımızı ve canımızı feda ettik, büyük umutlarla ve yılmaz bir cesaretle dövüştük ama sefil bir lider yüzünden her şeyi kaybettik. Paskalyadan önceki perşembe günü top ateşlerinin, tozun dumanın arasında nasıl dövüştüğümüzü, nasıl vurulduğumuzu, nasıl öldürüldüğümüzü, akşam olunca gemilerle, esirmiş gibi Eckernförde'ye gönderilip Tanrı evinde tutsak edildiğimizi, orada samanların içinde balık istifi, nasıl yorgun ve bitkin yattığımızı, *Christian den Ottende* kalyonunun nasıl havaya uçtuğunu ve bunun nasıl onca talihsizin hayatına mal olduğunu, Kutsal Cuma günü yorgunluktan perişan hâlde, esirlerin en sefiliymişiz gibi nasıl onca ağır hakaret ve tacize hedef olarak, Rendsborg'a kadar zorla uygun adım yürütüldüğümüzü, orada Tanrı evine ve yine samanların içine nasıl atıldığımızı, paskalya öğle yemeğinde nasıl sırf kuru ekmekle yetinmek zorunda kaldığımızı, Tanrı evinin bize nasıl zindan edildiğini, orada nasıl aşağılanıp küçük düşürüldüğümüzü; kasvet, elem ve sefalet içinde geçen her bir esaret günümüzü hiçbir zaman unutamayız. Ben asla unutmayacağım, ömrüm boyunca."

"Laurids'i gördüm," diye devam etti Ejnar, "ve esaret süresince tek ümit ve teselli kaynağım buydu. Laurids'in alevler içindeki güverteden gökyüzüne uçtuğunu, ana direğin boyu kadar yükseldiğini, sonra alçalıp güverteye ayaklarının üzerine konduğunu gördüm ve sevdiklerimizi yeniden görmenin kısmet olacağı, tam o anda içime doğdu."

"Sana daha önce söylemiştim Ejnar, şimdi yine söylüyorum, çizmelerin marifetiydi."

Laurids, o külçe gibi ağır, deri deniz çizmelerini daha iyi görebilelim diye ayağını öne uzattı.

"Beni bu çizmeler kurtardı. Hikâye bundan ibaret."

"Aziz Petrus'un kıçını da gördün, değil mi?" diye sordu bizim ufak tefek marangoz Laves Petersen, hikâyenin bu kısmı etrafa yıldırım hızıyla yayılmıştı. Bacaksız Clausen çenesini tutamamıştı.

"Evet, Aziz Petrus'un kıçını gördüm," dedi Laurids.

Fakat sesi yorgun ve dalgın çıkmıştı, sanki her şeyi çoktan unutmuş gibi. Onu daha fazla konuşturamayacağımızı anlamıştık. Sonra çoğumuz, her insanın kendi cennet ve cehennemine sahip olduğunu düşünüyordu, kendine saklamak istemesi onun en tabii hakkıydı.

Laurids'in artık eskisi gibi olmadığı gözümüzden kaçmamıştı. Savaşın, onun için ağır bir deneyim olduğunu ve kim olsa kötü etkileyecek şeylere tanık olduğunu anlayabiliyorduk. Fakat daha önce iki kez deniz kazası geçirmiş insandı, her ikisi de üzerinde en ufak bir iz bırakmamıştı. Bacaksız Clausen, deniz muharebesinin, deniz kazası gibi bir şey olduğunu söyledi ama o daha zor geçiyordu. Ama Ejnar yapıştırdı; Bacaksız Clausen muharebenin çoğunu ayakları denizde geçirmiş, bir soğuk algınlığıyla atlatmıştı, halbuki diğerlerinin kafaları havaya uçmuştu.

İçimizden hiçbirinin savaş tecrübesi olmadığı için, Laurids'in davranışını nasıl yorumlayacağını bilemiyorduk, onu rahat bırakmayı seçtik.

Karoline kocasının artık karada bir iş bulmasını istiyordu. Bari o zaman kendi de çocuklar da Laurids'i daha çok görebilirlerdi. Esasında kocasındaki değişiklik onu tedirgin etmişti de, yakınında olsun istiyordu.

Bacaksız Clausen'la Ejnar savaş süresince defalarca orduya çağrıldılar ve her defasında da eve sağ salim döndüler. Fakat bizler zafer takı dikmekten, hurralar çekmekten artık usanmıştık. Cepheden gelenlere kahraman değil de işten dönen bir denizci gibi davranmaya başladık.

Laurids de orduya çağrıldıysa da, o sırada Marstal'dan çok uzaklardaydı. Karoline'in istediği gibi karada bir iş tutmamış, onun yerine Glückstadt'ta tutsakken, her gün pencereden seyret-

tiği Elbe Nehri'nden deniz yoluyla Hamburg'a giderek, orada bir Hollanda gemisinde üçüncü kaptan olarak iş bulmuştu. Gemi Avusturalya'ya göçmen taşıyordu. Mürettebat, Laurids'e ilaveten üç Hollandalıyla yirmi dört Javalıdan oluşuyordu. Gemide yüz yetmiş yolcu vardı ve Laurids'in vazifesi, kumanya dağıtmak ve hesapları tutmaktı. Altı aylık bir yolculuğun ardından gemi Van Diemens Land'ın[7] Hobart Town kentine vardı. Laurids'in görev süresi burada sona eriyordu, gemiden ayrıldı ve o günden beri de ondan ne bir haber alan ne de onu bir gören oldu.

Karoline ilk iki yıl Laurids'i merak etmedi. Daha önceleri de evden iki hatta üç yıl uzak kaldığı olmuştu. Ve mektupların bu süre içinde dünyanın bir ucundan öbür ucuna ulaşamadığı olağandır. Geride kalan kadınlarımız hep tedirgin bir belirsizlik içinde yaşarlar. Bir mektup bile onu gönderenin hâlâ hayatta olduğuna dair bir delil teşkil etmez. Mektup yolda aylar geçirmiş olabilir ve denizin kimi ne zaman yutacağı hiç belli olmaz. Fakat bizler bu endişeli beklemelerle yaşamaya öyle alışkınızdır ki, tedirginliğimizi başkalarıyla paylaşmaya gerek duymayız. Bunun için, konu komşunun Karoline'de bir değişiklik olduğunu fark edebilmesi bir yıl aldı.

Ve bu bir yılın sonunda, Korsgade'deki sokak komşusu Dorothea Hermansen ona şunu sordu: "Laurids'in eve dönme zamanı da yaklaşmış olmalı, öyle değil mi?"

"Evet," dedi Karoline sadece. Dorothea'nın bu soruyu uzun zamandır sormaya niyetlendiğini biliyordu. Nihayet sormadan önce, Korsgade'deki diğer komşu kadınlara danıştığını da biliyordu. Soru aslında bir gözlemdi, Laurids gittiği yerden artık gelmeyecekti.

O akşam çocukları yatağa yatırdıktan sonra, Karoline hüngür hüngür ağladı. Daha önce de ağlamıştı ama gözyaşlarını bastırmıştı. Bu kez onları salıverdi.

Ertesi gün komşu kadınlar, yardıma ihtiyacı olup olmadığını sormak için Karoline'in misafir odasına doluştu.

---

[7] Bugünkü adı Tasmanya. -ç.n.

Laurids'in bu dünyadan göçtüğü resmiyet kazanmıştı.

Kadınlar, her birinin elinde bir fincan kahve, Karoline'in yemek masasının etrafına oturdular. Konuşmanın en başında, Karoline'in ne durumda olduğunu çıkarmaya çalışırken, sesleri işgüzar ve soğuk çıkıyordu: Yardım edecek pek bir ailesi kalmamıştı geride. Beş erkek kardeşi de denizde boğularak ölmüştü, Laurids'in babası da çoktan Tanrı'nın rahmetine kavuşmuştu. O zaman kadınların sesi yumuşadı ve Laurids'in bir koca ve aile reisi olarak meziyetlerini övmeye başladılar.

Karoline yine ağlamaya koyuldu. Duyduklarının tesiriyle, kocası bir anda gözlerinin önüne gelivermişti.

İçlerinde en yaşlısı olan Hansigne Ahrentzen, Karoline'i kollarının arasına aldı ve gri yün elbisesinin gözyaşlarından kirlenmesine göz yumdu. Karoline'in ağlaması dinene kadar öyle kaldılar.

Karoline'i, yeni rolü olan dullukla tanıştıran ilk toplantı böylece sona ermiş oldu.

Hollanda'daki denizcilik şirketine bir mesaj gönderildi fakat gemi filolarında hiçbir kayıp yaşamadıkları cevabı geldi ve tüm mürettebat listelerinde de Laurids'in adına rastlanmıştı.

Kocasının kabrini ziyaret etmek, çocuklarını yanına alıp mezar taşının önünde onlarla babalarını yâd etmek, mezarın üzerindeki yabani otları temizleyerek düşüncelerini dağıtmak veya belki de toprağın altında yatan erkeğiyle fısıl fısıl konuşarak öylece dünyayı unutmak; bütün bunlar dul denizci eşlerine nasip olmayan lütuflar. Kadın, kocasının seyrettiği -ister tayfa, ister kaptan, ister geminin sahibi olsun- geminin şu gün, şu mıntıkada -ki genelde o kadar derin bir yerdedir ki, ne kurtulma ne kurtarma şansı vardır- "tüm mürettebatıyla battığını, tek kurtulan olmadığını" kupkuru ve duygusuz bir dille bildiren bir belge alır. Yani giden gitmiştir, tek görgü şahidi denizdeki balıklardır. Dul kadın bu belgeyi komodinin bir çekmecesine kaldırır. Boğulanınsa, bulup bulacağı cenaze töreni bu kadardır.

Dul karısı onu bu komodinin önünde anar. Ziyaret edebileceği tek kabir burasıdır. Fakat en azından, elindeki kâğıdın bir kesinliği vardır, sonu bir noktayla biter -ve böylece yeni bir başlangıç da getirir. Oysa hayat bir kitaba benzemiyor. Hayatın sonuna konan bir nokta işareti yok.

Karoline için işler böyle gitmedi. Ona hiçbir resmi belge gelmedi. Laurids sırra kadem basmıştı ve bilinen hep bu kadarla kaldı. Nerede, nasıl, bunları ona söyleyebilecek hiç kimse yoktu. Ama umut denen o duygu tıpkı bir bitkiye benzer, durmadan filizlenip gelişir, insanları ayakta tutabilecek tek şey, o umut. Lakin umut, bir türlü iyileşmeyen bir yara da olabilir. Karoline, o son noktadan hep mahrum kaldı.

Kutsal toprağın altında istirahate çekilemeyenlerin bu dünyayı terk edemeyeceği söylenir. Laurids için de öyle oldu, o da terk etmedi ama bu dünyayı değil. O, Karoline'in kalbinde bir hayalet olarak kaldı ve onu hiç rahat bırakmadı, çünkü gündüzün ve gecenin arasındaki farkı bilmiyordu ve nihayet Karoline de bu farkı unuttu. Gündüzleri, günlük işlerle meşgul olması gerektiği zaman, içi hasret doluydu. Geceleri, hasretini uyuyarak veya ağlayarak dindireceği zaman da, içi günlük hayatın endişeleriyle doluyordu. Ve ne hâlde olduğu sanki üzerinden akıyordu. Kuruyup kaldı, saçları ağardı, sanki o da kalbindeki hayaletin özü gibi hava hâline geliyordu.

Sadece elleri gücünü kaybetmedi. Onlarla kuyudan su çekmek, sabahları mutfaktaki ocağı yakmak, çamaşır yıkamak, yama yapmak, dokumak, ekmek pişirmek, dört çocuk yetiştirmek ve onlara babalarının yadigârı, şaplaklı tokatları yapıştırmaya mecburdu.

Kırbaç

Yaz yeni bitmişti, güneşin sıcaklığı hâlâ insanın içine işliyordu ve o zaman deniz hep burnumuzda tüterdi, okuldan sonra ya doğru limana koşup suya balıklama atlıyorduk ya da ta Halen'e[8] kadar yürüyüp plajdan denize giriyorduk. Yüzme faslı bitip de güneşte kurumak için sıcacık kuma uzanmış yatarken, Isager Öğretmen'den bahsederdik. Yeni öğrenciler onun o kadar da kötü biri olmadığı fikrindelerdi. Bir kulağın çekilmiş veya kafana bir şaplak yemişin, bunlar önemsiz şeylerdi; evdekinden bir farkı yoktu.

Aramızdaki büyük öğrenciler cevabı yapıştırırdı: "Bekleyin de görün. Şu aralar keyfi yerinde."

"Babam hakkında güzel şeyler söyledi," dedi Albert.

"Peki, baban onun hakkında ne derdi?" diye sordu Niels Peter.

"Isager'in eli kırbaçlı bir şeytan olduğunu söylerdi."

Fakat annesi, okul öğretmenine şeytan denmeyeceğini söylemişti de, babası bu lafın altında kalmamıştı: "Yaa, senin için söylemesi kolay. Isager, sizin o kız sınıflarına hiç öğretmen olmadı ki."

Babasını hatırlayınca, Albert'in gözlerine yaşlar hücum etti. Gözlerini kırpıştırdı ve başını önüne eğdi. Burnu dolmuştu, öfkeli bir el hareketiyle sildi. Gözyaşlarını fark ettik fakat hiçbirimiz alaya almadık. Marstal'da, babasını denizde kaybetmiş bir sürü erkek çocuğu vardı. Babalarımız sık sık uzaklara

[8] *Eriks Hale* (Erik Burnu). Marstal sahillerinde bir burun. Upuzun, bembeyaz kumluk sahilleriyle tanınır. -ç.n.

giderdi ve bazen de ummadık anda, hiç dönmemecesine giderdi. Yaşayan veya ölü bir babası olmanın arasındaki bütün fark buydu. Büyük bir fark değildi ama yine de bizi, kimseler görmediğinde ağlatacak kadar büyüktü.

Aramızdan biri, Albert'in omzuna hafifçe bir vurdu ve ayağa fırladı:

"Bakalım kim en önce varacak?"

Yerimizden top gibi fırladık ve kumu koşa koşa geçip kendimizi suya attık.

Her yaz sahilde vakit geçirirdik. Suyun kenarı hep kuru yosunlarla kaplıydı, çıplak ayaklarımızın altında hışırdar ve midye kabuğu kırıklarından oluşmuş açık yeşil, pırıl pırıl deniz tabanından ve onu halı gibi örten hava keseli su yosunlarıyla zostera otlarının meydana getirdiği bir sualtı ormanı, suda yürürken ayaklarımıza sürünürdü.

On üçümüze vardığımızda denize açılırdık. Bazılarımız bir daha geri dönmezdi. Fakat her yaz mevsiminde, plaj yeni erkek çocuklarla dolardı.

Yazın sonlarında bir Ağustos günü yine sıcacık kumlara karın üstü uzanmış, bronzluğunu henüz kaybetmemiş derimizin üzerinde kurumuş tuzları yalıyor, bir yandan da konuşuyorduk. Jens Holgersen Ulfstand'dan bahsettik, Kral Hans'ın zamanında, bir deniz savaşında Lübecklileri yenmişti; Søren Norby'den, Peter Skram'dan ve Herluf Tolle'den bahsettik, bunların hepsi bizim biraz önce yüzdüğümüz denizde savaşmıştı; sonra Als civarında, göğsünden misket kurşunuyla vurulup ölen Peter Jensen Bredal'den, komutası altındaki *Spes* gemisiyle Hamburgluları Glückstadt'tan süren IV. Christian'dan bahsettik, Glückstadt kenti zamanında onun emriyle kurulmuştu ve daha sonra ecdadımız bu şehirde tutsak edilmişti. Fakat bu sonuncusundan bahsetmedik.

En çok Tordenskjold'dan konuşmayı severdik. *Ærø* ve Als açıklarında tam bir gece boyunca *Vita Örn*'ü kovalamıştı. *Vita Örn* bir İsveç fırkateyniydi, üzerinde tam otuz adet top vardı. Halbuki Tordenskjold'un *Løvendals Galej* adlı kendi gemisinde sadece yirmi top bulunuyordu. Dynekilen'de, Marstrand'da, Göteborg'da ve Strömstad'da kazandığı zaferleri baştan sona biliyorduk, oralarda bir sürü cesur adamını

kaybetmişti, gözüpek bir yiğit olsa da, kendi canını kurtarmayı hep başarmıştı.

"Olacak şey değil!" deyip dururduk, Skåne'nin Torreskov sahilinde tek başınayken etrafını çeviren üç İsveç dragonunu nasıl yarıp yola devam ettiğini ve keskin meçini dişlerinin arasına kıstırarak, köpükleri nasıl biçip geçtiğini her andığımızda.

Sonra bir hikâye daha vardı. Bir İngiliz kaptana karşı neredeyse yirmi dört saat -sadece bir gece yarısı, bir de şafakta bir ara vererek- hiç pes etmeden vuruştuktan sonra, perişan hâldeki düşmana barutu kalmadığını bildirip, çarpışma sürebilsin diye ondan biraz ödünç barut istemiş de, İngiliz kaptan bunun üzerine elinde bir bardak şarapla güverteye çıkıp bardağını kaldırmış ve Danimarkalı hasmını yedi kere hurra çekerek selamlamıştı. Tordenskjold da bir bardak şarap bulmuş ve orada karşı karşıya, birbirlerinin şerefine kadeh kaldırıp hurra naraları atmışlardı.

Bu hikâyeyi de pek severdik de, içlerinde en beğendiğimiz, muazzam bir fırtınada yol alırken *Løvendals Galej*'in pruva direği kırılıp denize düşünce, adamlarına nasıl cesaret aşıladığıydı. "Arkadaşlar, işler yolunda, başaracağız!" diye öyle bir haykırmıştı ki, sesi fırtınanın gümbürtüsünü bile bastırmıştı.

Burnun üzerinden geçerek, eve doğru yollandık. Burnun öbür tarafında, *Det Lille Hav*[9] denilen koy vardı. Ta uzakta limandaki gemileri görebiliyorduk, iskeledeki katranlı, kapkara babalara palamarlanmışlardı. Birkaç tane eski alamana, iki yat, bir de *Johanne Karoline* isimli gulet ama biz aramızda ona *Mageløs*[10] derdik. Bütün tekne tiplerini deneyimli bir denizci ustalığıyla ayırt etmeyi, Isager daha alfabeyi kafamıza vura vura öğretmeden çok önce öğrenmiştik. Limanda da yüzerdik, o zaman birbirimizi suyun daha daha derinine, gemilerin, üzeri deniz kabuklarıyla dolu karinalarına kadar dalması için kışkırtıp, dalma yarışı yapmayı severdik. Sonra avuçlarımız midye kabuklarıyla doldurup su yüzüne çıkardık.

Rıhtımın gerisinde şehrin silüeti yükseliyordu, kilisenin

[9] *Küçük Deniz. -ç.n.*

[10] Eşsiz. -ç.n.

kare şeklindeki kulesiyle mahya kuleciğinin ipince sivri uçları, yelkensiz gemi direği gibi gökyüzüne kadar uzanıyordu. Tam o sırada çanlar ağır ağır çalmaya başladı. Kirkestræde'den bir cenaze alayı belirmişti. En önden giden kızlar kaldırım taşlarına taze yapraklar serpiyordu. Snaregade Sokağı'nda oturan Ermine Karlsen'in cenazesiydi. Kendi gitmeden, kocasını da iki oğlunu da mezara göndermişti. Sıra bize geldiğinde çanlar bizim için de böyle çalacak mıydı, bilemezdik. Ölüm hepimizin kaderiydi de, denizde batıp gidersek, böyle merasimle kilise mezarlığına götürülmek bize hiç nasip olmayacaktı.

Yaz bitti, okul açıldı. Isager Öğretmen ilk hafta boyunca hiçbirimizin yüzüne bakmadı. Hareketlerinde de konuşmalarında da bir uyuşukluk vardı, sanki uykuya doyamadan kalkmış da hâlâ güzel bir rüyada yüzer gibiydi. Üzerinde ropdöşambr, ayağında terlik, öğretmen lojmanından okula yürürken ayakları geri geri gidiyordu. Kırbaç ipi, ropdöşambrın cebinde, sıcaktan mayışmış engerek gibi kangal kangal kıvrılmış yatıyordu.

Isager yirmi sekiz yıllık öğretmendi ve babalarımızın arasında bu engereğin sokmadığı bir tek kişi yoktu. Çoğumuz hâlâ onun izlerini taşıyoruz. Daha çocukken vurulan erkeklik dövmesi gibi bir şey.

İyi hava eylül ayının ortalarına kadar sürdü -Isager'in lütufkârlığı da öyle. Sorularımızı hemen hiç duymazdan gelmedi, çok ender vurdu ve vurduğunda da gözyaşı veya kan boşandıracak kadar acıtmadı. O dillere destan kırbaç ipi arka cebinden çıkmadı. *Balles Lærebog*'dan[11] yüksek sesle kısımlar okudu sınıfa ve okula yeni başlayanlarla, beş yıldır gidenler arasında hiçbir fark gözetmedi. İlk üç bölümden, Tanrı'nın temel niteliklerinden, Tanrı'nın eserlerinden ve insanoğlunun

[11] Martin Luther'in *Kısa İlmihali*'nin, piskopos Nicolai Edinger Balle (1744-1816) tarafından okullarda ders kitabı olarak kullanılmak üzere yeniden uyarladığı ve açıklamalarla zenginleştirdiği baskısı. 1791-1856 süresinde tüm Danimarka okullarında din dersi kitabı olarak kullanıldı. -ç.n.

günaha düşüşünden bahseden pasajlar okudu fakat Tanrı'nın oğlu Aziz İsa'nın dirilişini anlatan dördüncü bölüme gelince duruverdi, gerisini duymamız gerekmediğini, kitabın bundan sonraki kısmının bir alay saçmalık olduğunu söyledi.

Onun yerine, Eski Ahit'ten hikâyeleri yeniden anlattı, içlerinde en çok Jakob[12] ve on iki oğlu hakkındaki hikâyeyi severdi, onu anlatırken bakışları yumuşar, "Benim de on iki oğlum var, tıpkı Jakob gibi," diye mırıldanmadan edemezdi.

Can kulağıyla dinlediğimiz için iyi anlardık: Jakob bir sahtekârdı, öz kardeşinden çalmıştı, kıllı kollu Esau'dan ve sonra öz babasına da yalan söylemişti, kör Isak'a. Dört ayrı kadından çocuğu olmuştu -Rakel, Lea, Bilha ve Zilpa'dan. İçlerinden biri çocuk doğuramazsa, gider öbürüyle yatıp denerdi. Bir melekle bile kavgaya tutuşmuş, topal kalmıştı. Ondan sonra da Tanrı onu kutsamıştı. Garip bir hikâyeydi ama bunu Isager'in yüzüne karşı söylemeye cesaret edemedik.

Isager'in oğullarından ikisi, Josef'le Johan, hâlâ okula gidiyordu. Nedense oğullarından yalnız birine, Jakob'un bir oğlunun adını vermişti: Josef.[13] Bir ara iki kardeşin yanına gidip babalarının kutsal kitaptaki kahramanının, yalancının, hırsızın ve zamparanın teki olduğunu söyledik. Johan ağlamaya başladı. Zaten hep ağlardı çünkü Josef onu her gün döverdi. Johan'ın anormal büyük gözlerinden süzülen yaşlar mum yağı gibiydi. Josef, kardeşinin kafasına bir yumruk indirerek cevabı yapıştırdı: Babaları zampara değildi; sadece aptalın, sarhoşun tekiydi.

Biz kendi babalarımız hakkında asla böyle konuşmazdık. O günden itibaren Isager'in oğullarını rahat bıraktık.

Eylülün ortasında bir gün, adanın üzerine bulutlar hücum etti. Rüzgâr batıdan esiyordu. İyi havanın sona erdiğini anladık. Ve çok geçmeden gökyüzüne arduvaz grisi bir kapak kapandı. Aynı gün Isager'in metal gözlüğünün, burun kemiğinin üzerinde her zamankinden daha yüksekte durduğunu ve kemiğe iyice bastırdığını fark ettik. Bazılarımız, Isager'in ruh hâlindeki çalkantıların havayla ilgili olduğuna inanıyordu, onun

[12] Hz. Yakup. -ç.n.

[13] Yusuf. -ç.n.

için sabah okula gelirken ilk yaptığımız şey; gökyüzüne bir göz atmak, bulutların dağılışında yağmur beklentisi olup olmadığına bakmak olurdu. Tabii güvenilir bir tahmin yöntemi değildi; yöntemin en ateşli savunucuları bile Isager'le bulutların her zaman birbiriyle uyuşmadığını kabullenmek zorundaydı.

Fakat bu Eylül günü uyuşuyorlardı. Isager, ropdöşambrından vazgeçmiş, siyah kuyruklu ceketini giymişti, biz buna aramızda savaş üniforması derdik. Öğretmen lojmanıyla okulun arasındaki avluyu geçerken, çizmesinin topukları kaldırım taşlarına takır tukur vuruyordu. Kırbacı sağ elinde hazır duruyordu. Okulun kapısında vaziyet aldı ve biz önünden geçerken her birimizin ensesine bir tane indirdi, öyle ki eşikten yalpa vura vura daldık içeriye.

Dayak yemek için sırada beklememiz gerekiyordu. Isager'in sınıfında yetmiş öğrenci vardı. Ve kapıdan birer birer geçmek zorundaydık. Tam geçerken, gelecek darbeye karşı ensemizi iyice kasardık. En büyüklerimiz artık alışmıştı, bir sürü kırbaç darbesini rahat rahat kaldırabilirdi. Fakat biz ufakların tavşan yürekleri henüz kabuk bağlamamıştı. Beklenen bir kırbaç darbesi, apansız geleninden daima bin beterdir.

Sınıfın en ufaklarının dudakları Isager Öğretmen'in önüne varmadan çok önce titremeye başlamıştı. Enseye darbe, onların, ilk okul deneyimiydi.

Fakat sınıfta daha beterleri bekliyordu.

Her ders gününe, "Karanlık gece geride kaldı" adlı sabah ilahisini söyleyerek başlardık. Isager aynı zamanda kilise kâtibiydi ama pazar günkü kilise ayinlerinde ilahi söyletme işini öğretmen Nothkier'e bırakırdı, bir de üzerine ona bunun için para verirdi. Zira kilise cemaati, eğer Isager ilahi söyletecek olursa, daha o ağzını açar açmaz kiliseyi terk edeceklerine yemin billah etmişti. Bu Isager'in gururuna çok dokunmuştu. Fakat biz okul çocuklarının böyle bir seçeneği yoktu. Yine de Isager Öğretmen'in sesinden hoşlanmayı ve o uzun, tumturaklı ilahinin hiç bitmemesini temenni etmeyi bile öğrendik. Isager şarkı söylediği sürece bizi pataklamıyordu.

Şarkı söylerken durmadan bir ileri bir geri gider dururdu. İlahiyi ezbere biliyordu, ana ilahi kitabını hep ta burnunun dibinde tutardı. Gözleri, kitabın üzerinden etrafı tilki gibi

kolaçan ederdi. Ve o sabah ilahinin en son mısralarına gelip, "Tanrı'm bize mutluluk ihsan et, doğru yoldan şaşırtma, inayetini üzerimizden esirgeme"ye söylemeye varınca, bazılarımız ağlamaya başladı. İlahi, ağlama seslerini bastırdı. Ama sonra ağlamalar yine duyuldu.

Gözyaşlarını ilk başlatan, enseye yenecek kırbaçtı. Devam ettirense korkusuydu.

Albert dudaklarını birbirine kenetlemiş, gözlerini Isager'in gözlüklerine dikmişti. Korkusunu, dikkatini bir noktaya toplayarak dağıtmaya çalışıyordu.

Isager'in yüzünde tehditkâr gibi bir ifade belirdi. Gözleriyle etrafı taradı. Hâli tavrı öyle abartılıydı ki, sanki tiyatro oynuyordu. Önce Albert'in yanına gitti ve gözlerini onun yüzüne dikti. En ufaklarımızdandı, acılarını en çok belli edenler hep onlar olurdu. Albert dimdik ileriye doğru bakıyordu. Isager onu suçsuz buldu ki, bir sonrakine devam etti.

Epey kalabalıktık. Bizi katiyen adımızla çağırmazdı. Ya, "Hey sen, oradaki!" derdi ya da bir şaplak indirirdi. Kırbacı bizi ondan daha iyi tanıyordu.

Sınıfa bir sessizlik çöktü. Ağlayanlar eliyle ağzını örttü, en ufak bir sesin başlarına yağdıracağı belanın endişesiyle ödleri kopmuştu. Sonra kalabalığın içinden bir yerden boğuk bir hıçkırık duyuldu. Eller pek işe yaramamıştı. Isager yerinde zıpladı. Gözlüklerinin arkasındaki gözleri iyice kısıldı, etrafına bakındı.

"Kapa çeneni!" diye kükredi.

"Isager Öğretmen," dedi Albert, "-bize vurmanız yanlıştı. Bir şey yapmamıştık ki."

Isager'in suratı bembeyaz oldu. Kırmızı burnunun bile kanı çekildi, rengi kaçtı. Kuyruklu ceketinin düğmelerini çözdü. Bu, kötüye alametti. Kırbaç ipini ilahi faslının başından beri bırakmamıştı, ilahi kitabı bir elinde, ceza aleti öbür elindeydi. Biraz öncesine kadar mutluluk, nasihat ve inayet ışığı hakkında ilahi söylemişti. Şimdi sıra tehdit ve korku faslına gelmişti. Kangalı usta bir hareketle açtı. Kamçı olsaydı şimdiye kadar çoktan şaklamıştı.

"Size şimdi dünyanın kaç bucak olduğunu göstermezsem şerefsizim!"

Nefes nefeseydi. Albert'i kazağından yakaladığı gibi sırasından dışarı çekip yere çarptı ve pantolonunun astarına yapışıp iki bacağının arasına sıkıştırdı. Uzun ve sakin yaz mevsimi boyunca haliyle epey güç toplamıştı, onca zamandır ortalıkta Josef'le Johan'dan başka dövecek kimse olmamıştı. Otuz yıllık egzersizin kazandırdığı ustalıkla, kırbaç ipini tam hakkıyla şaklatıyordu.

Albert korkudan çığlık çığlığaydı. Daha önce hiç kırbaç yememişti. Laurids'in ona vurduğu çok enderdi, annesi de daha ziyade tokat atardı. Buna alışıktı da, şimdi karga tulumba dizlerinin üzerine çökmüştü. Isager'in elinden kurtulmak için çırpınıp duruyordu.

"Demek asilik yapacaksın, ha?" diye tısladı Isager ve onu saçlarından yakalayıp ayağa kaldırdı. Yüzüne dik dik baktı.

"Asilik ha," diye tekrarlayarak, kırbaç ipini Albert'in yanağının ortasına indirdi.

Ve onu öylece bırakıp bir sonraki kurbanına girişti.

Dershanenin en dibinde bir grup oğlan pencerenin pervazına tırmanmış, mandalları açmaya uğraşıyordu. Isager geç fark etti. Pencere çoktan ardına kadar açılmıştı. Oğlanlar avluya atladılar ve avlu kapısının arasından sıvışıp kaçtılar. Bir tanesi atlamaya fırsat bulamamıştı. Isager, elindeki kırbacı havaya kaldırmış, tam vurmaya hazırlanıyordu ki, bacaklarının arasına aldığı oğlan elinden kurtulup dershanenin içinde panik hâlinde dört dönmeye başladı. Isager de sınıfın öbür ucuna fırladı. Bir yandan da elindeki kırbacı sağa sola indiriyordu.

"Çabuk olun, çabuk olun! Geliyor!" diye avaz avaz bağırarak, yolunun üzerindekileri ikaz etmeye çalışıyorduk.

Ve bir oğlan daha, Isager yetişemeden pencereden dışarı fırlamayı başardı. Isager atlamaya fırsat bulamayanları pencerenin pervazında yakaladı, kırbaçla bir güzel benzetti, sonra tutup tek tek yere devirdi. Kırbaç ipi kâh bacaklarımızı kâh sırtımızı kâh kollarımızı kâh kabak gibi açıkta kalmış suratlarımızı haşlayıp duruyordu. İçimizden biri yerde tesbih böceği gibi kıvrılmış, kollarıyla kafasını örtmüş yatıyordu. Isager önce çocuğun sırtına kıyasıya vurdu, sonra kaburgalarını tekmeledi.

Hans Jørgen, öğretmeninin koluna yapıştı. İri yarı, güçlü kuvvetli bir oğlandı, ertesi yıl konfirme edilecekti.

"Öğretmenine el kaldırırsın ha, seni rezil!" diye bağırarak elinden kurtulmaya çalıştı Isager.

Hans Jørgen'in yardımına giden kimse olmadı. Gözümüz yemedi, Isager'in hakkından gelecek kadar kalabalık olsak bile yiyemedi. Yetmişimiz birden üzerine çullansaydık, sırf ağırlığımız onu oracıkta boğmaya yeterdi. Fakat bu o anda aklımızın köşesinden geçmedi. O bizim öğretmenimizdi. Çoğumuz yerine oturmuş, dehşet içinde kalakalmıştı. Sıranın yakında bize geleceğini bilsek bile yerimizden kıpırdamadık.

Albert yaka paça boğuşan ikiliye yaklaştı. Isager'i bir yukarıdan aşağı, bir aşağıdan yukarı süzdü, o farkında bile değildi. Hans Jørgen'in elinden kurtulmaya çalışmakla meşguldü. Albert'in gözlerine, Isager'in gözlüklerini seyrettiği zamanki, o değer biçen ifade gelmişti. Bir yanağı kırbaç darbesinden kıpkırmızı olmuş, davul gibi şişmişti. Ve birden bir tekme savurdu. Ayağında tahta takunyaları vardı. Isager'in incik kemiğine indi takunya. Isager acıyla böğürdü ve Hans Jørgen de fırsattan yararlanıp Isager'in kolunu iyice geriye doğru büktü. Öğretmen inledi ve kıvranarak dizlerinin üzerine çöktü.

Üzerine atlayacaksak tam zamanıydı. Fakat o anda bu aklımızdan bile geçmedi. Isager bir canavardı ama başı ezilemeyecek bir canavardı.

Karşımızda diz çökmüş, yaralı bir hayvan gibi inleyip duruyordu. Kendi aramızdaki kavgalara göre, kavga artık burada bitmişti. Hasmımızı dize getirip, bir de kolunu geriye büküp kıskaca alınca, ondan hayatının bağışlanması için yalvarmasını veya özür dilemesini veya bunun gibi onu küçük düşürecek bir şeyler söylemesini emrederdik. Çocuğun kolunu kıramazdık tabii, iş onun için burada biterdi. Fakat hasmımız Isager olunca bu durum o kadar basit değildi. Lanet olası kırbaçlı kolunu kırmaktan çok istediğimiz bir şey yoktu. Fakat yapamadık. Kararsızlığımız, zaferi bize kaybettirdi. Yanımızda, "Bitir şunun işini!" diyebilecek hiçbir yetişkin yoktu. Olsaydı o zaman yapmıştık. Ama içimizdeki tek yetişkin Isager'di ve onu serbest bıraktık. En basitinden, bir af dilemesi için bile zorlamaksızın.

Hans Jørgen bir adım geriledi. Isager ona bakmadı bile. Eliyle dizlerini temizledikten sonra, en yakınındaki oğlanı yakalayıp yere devirdi. Albert'tin ta kendisiydi, aynı gün ikinci

defa onun bacaklarının arasını boyluyordu. Isager, Hans Jørgen'e dokunmaya kalkışamamıştı.

Isager bu gibi saldırılara birkaç defa daha uğramak zorunda kalacaktı. Aramızda onun gaddarlığını sineye çekemeyenler de vardı. Fakat çoğumuzun sonu, onun bacaklarının arasını boylamak oldu, dişlerimizi sıkıp kamçıyı yedik.

Isager soluk soluğa kürsüye çıktı. Neredeyse kalbi duracaktı. Artık genç değildi, yetmiş oğlanı sıradan geçirmek zahmetli işti ama yine de başarmıştı. Sol eliyle kürsüye yaslandı. Kırbaç ipi hâlâ elindeydi.

"Sizi utanmaz reziller, bir postayı daha hak ettiniz," diye homurdandı oflayıp puflayarak.

Ancak tehditini yerine getiremeyecek kadar bitkindi.

Gözlükleri hâlâ yerli yerinde duruyordu. Büyük oğlanlarla dalaşırken bile burun kemiğinin üzerindeki yerinden hiç kıpırdamamıştı.

Gözlüklerin şifresini Albert çözdü. Burnunun ucunda duruyorsa sakin bir gün olacak, yüzümüzde ve ellerimizde daha küçük, çabuk kaybolacak izler bırakacaktı. Burnunun ta ortasında duruyorsa günün ne getireceği belli olmazdı. Burnunun ta tepesine kadar itilmişse, o günkü ders, vücudumuzun en yumuşak, en hassas fakat en zor öğrenen kısımlarına odaklanacaktı. Çünkü o gün dersi Kırbaç Hoca verecekti.

Bu keşif Albert'e şöhretin kapılarını açıyordu, zira hepimiz bu bilginin Isager'e karşı süregiden savaşta bundan böyle bize önemli bir taktik üstünlüğü sağladığından emindik.

Üzerimizde izler bırakan bir savaştı bu. Saç diplerimiz, cetvel darbelerinden, yara izleriyle doluydu. Kırbaç ipinin, üzerinde şakladığı parmaklarımız davul gibi şişti, kalemi bile doğru dürüst tutamıyorduk. Bu, el yazımızı beğenmediğinde başvurduğu bir yöntemdi. Adını "dukat[14] dağıtmak" koymuştu. Gözlüklerinin burnunun ucunda oturduğu günlerde bile pek cömertçe dukatlar yağdırırdı etrafa. Topallıyorduk, oramız buramız kanıyordu, her yanımız üzeri mosmor şişlerle, sapsarı çürük lekeleriyle doluydu, vücudumuzun darbeye açık kısımlarının sızlayıp acımadığı zaman yoktu.

---

[14] 1827 yılına kadar Danimarka'da tedavülde olan altın sikke. -ç.n.

Ancak bu bize yaptıklarının en kötüsü değildi.

Onlardan çok daha farklı ve çok daha korkunç bir iz de bıraktı: Bizi kendine benzetti.

Çok hunhar şeyler yapardık ve bunu ancak yaptığımız hunharlık kanıtlandığı zaman idrak ederdik. Şiddet, bizim için vazgeçilemez bir tutku olmuştu.

İçimize ektiği kin ve hiddet tohumları öyle bir kök salmıştı ki, söküp atmamız mümkün değildi.

Rüzgârın, ağaçlardaki en son kuru yaprakları da alıp götürdüğü bir sonbahar günü, o günlük kırbaç faslından sonra yine her yanımız sızlayarak Kirkestræde'de durmuş, dikkatimizi dağıtıp acımızı unutturacak bir şeyler arıyorduk ki, aradığımız yanımızdan paytak paytak yürüyerek geçti; Isager'in köpeğiydi, tıknaz, kısa bacaklı, cinsi belirsiz bir şey. Kısa tüyleri açık gri, karnıysa domuz gibi pespembeydi. Karo'ya daha önce Bayan Isager'in kucağında rastlamıştık ara sıra. O da, köpeği gibi şekilsizdi. Gözleri Çinlilerinki gibi çekik çekikti, yanaklarındaki yağların basıncından olacak, gözden çok iki yarığa benziyordu.

Onun hakkında pek bir şey bilmezdik ama bütün eziyetlerimizin kökeninin bu kadın olmasından şüpheleniyorduk. Hakkında bir söylenti dolaşırdı etrafta; o davul gibi, şişko elleriyle Isager'e muntazaman dayak atma âdeti var derlerdi, gözlüklerini burnunun tepesine çektiren şey, hedef olduğu bu küçük düşürücü hareket olmalıydı.

Köpek sanki evinde dolanıyormuş gibi rahat rahat yürüyordu sokaktan aşağıya ve belki hakikaten de öyle sanıyordu, o güne kadar hiçbirimiz onun sokakta yalnız dolaştığını görmemiştik.

"Karo," dedi Hans Jørgen ve parmaklarını şaklattı.

Köpek duruverdi. Alt çenesi dışarı çıkıktı, dili ağzının bir tarafından dışarı sarkmıştı. İçimizin öfkeyle kabardığını hissediyorduk. Bir anda köpekten nefret edivermiştik. Şişko Lorentz, onu tekmelemeye yeltendi fakat Hans Jørgen elini kaldırdı. Sonra da şarkı söylemeye koyuldu, ufakken söylediğimiz

eski bir çocuk tekerlemesiydi, salyangozun, antenlerini çıkarmasını istediğimiz zaman söylerdik hep. El ele tutuşup halka yaptık ve Karo'nun etrafında dönüp dans etmeye başladık.

"Niels, Niels, göster antenini,
Onu satın almak ister biri,
Eğer dışarı çıkmazsan bil ki,
Yakıp kül edeceğiz sırtındaki evini."

Karo zıp zıp zıplıyor ve kesik kesik havlıyordu.

"Gel, gel!" diyerek hayvanın dikkatini kendi üzerine çekti Hans Jørgen ve koşmaya başladı.

Şişko köpek de neşeyle arkasından seyirtti, biz de onu daire içine alıp Markgade'ye doğru hep birlikte koşmaya başladık. Yanımızdan geçenlerin koca bir oğlan sürüsünden başka bir şey görmesine imkân yoktu.

Vestergade'den geçtik. Şimdi önümüzde Reberbanen vardı. Onun ilerisinde de kırlar başlıyordu. Küçücük şehirde sıkılıp da bacaklarımızın pasını biraz atmak istediğimizde buralara gelip cirit atardık. Yolların iki yanında yaşlılıktan artık çatlayıp yarılmış, sıra sıra akkavaklar vardı. Kendi malımızmış gibi, onları çivi ve tahta parçalarıyla, merdivenli, odalı, çatılı kulübeler hâline sokardık. Bunlar bizim kalemizdi, oralardan, aşağımızda uzanan kırlara beylik satardık. Fakat onları her seferinde yeni baştan zaptetmemiz gerekirdi. Köylü oğlanlar da onların üzerinde hak iddia ederlerdi. Onlar toprak insanlarının çocuklarıydı, kaba saba ve suratsızdılar, kendilerini uçsuz bucaksız kırların asıl efendisi sayıyorlardı. Ama biz onlardan kalabalıktık. Ve o bölgeye hep koca bir sürü hâlinde giderdik, her an tetikte, her an savaşa hazırdık ve sonra kırları fatihler gibi terk ederdik. Onlar yerliydi, topraklarını vahşiler gibi yabanice savunurlardı. Fakat en kuvvetli bizdik ve gözlerinin yaşına bakmazdık.

"O kadar uzun koşabilir mi bu hayvan?" diye sordu Niels Peter.

Karo, kara ağzından -bize ayak uydurabilmek için- salyalar saçarak deli gibi koşuyordu. Bu, onun için, öğretmenin şişko madamasının kucak köpeği olmaktan çok farklıydı tabii.

"Lorentz koşabiliyorsa Karo da koşabilir," dedi Josef ve Lorentz'in tombul omzuna bir şaplak indirdi. Lorentz'in suratı koşmaktan mosmordu. Sanki içinde bir yerlerde bir şey delinmiş gibi hırıl hırıl solurken, omuzlarıyla göğsü bir inip bir kalkıyordu. Ablak suratı kat kat yağdı, yanağına bir tokat atınca yağlar paça gibi titrerdi, pek komik görünürdü. Dudakları bile titrerdi, bir tek tombul burnu hareket etmezdi. Gözlerine, o utanç verici cüssesi için bizden özür dilermiş gibi yalvaran bir ifade gelmişti.

"Şuna bakın, ne iğrenç!" dedi küçük Anders ve Karo'yu işaret etti. "Salyası akıyor, ööö!"

"Bacakları da komodin gibi. Buna da köpek mi denir?"

Karo neşeyle havlayarak karşılık verdi. Oyun arkadaşı bulmuştu, onu neyin beklediğinden haberi yoktu. Nasıl haberi olacaktı ki masum hayvanın? Ama o sırada Karo bizim gözümüzde masum değildi. Isager Öğretmen'in köpeğiydi. Baş belamıza duyduğumuz nefretten o da payını alacaktı. Karo'nun yanında koşarken bir yandan da hayvanın çirkin, basık suratıyla Isager'inkinin arasındaki benzerlikleri sıralayıp duruyorduk.

"Bir gözlükleri eksik," dedi Albert ve hepimiz kahkahayı bastık.

Drejet'e gelmeden önceki yüksek, kil tepelere doğru yol alıyorduk. Fakat daha varamadan Karo pes etti. Hayvan evinde, sepetiyle yemek sahanı arasında gidip gelmekten başka bir harekete alışık değildi. O kısacık, komodin bacaklarının üzerinde duramıyordu artık ve nefes nefese, salyalar saçarak karın üstü yere çöktü.

Fakat buna müsaade yoktu.

Kafamızda onun için planladığımız şeyi açık arazide yapamazdık.

Hans Jørgen köpeği kaldırıp kucağına aldı. Karo memnuniyetinden onun suratını yalamaya başladı, Hans Jørgen yüzünü buruşturdu.

"Ööö!" diye bağırdık koro hâlinde.

Sonra yine koşmaya başladık. Heyecanımız arttıkça artmıştı. Daha fazla beklemeyecek hâldeydik. İlk yamaçtan aşağı koştuk, sonra öbür tepeden yukarı koştuk ve bir çitin hizasından kıyıya paralel kayalığa doğru seyirttik. Burası bizi hep

kendine çekerdi. Durduğumuz yer, aşağımızda uzanan taşlık kumsala kıyasla bizim için baş döndürücü bir yükseklikteydi ve etrafımız göz alabildiğine denizle çevriliydi. Burada tepenin tam ucunda durup denizi seyrederken, kendimizi bir muammanın içinde bulurduk. Karşımızda uzananın bizim hayatımız olduğunu biliyorduk. Buraya sık sık gelsek de aynı manzara her seferinde soluğumuzu keserdi.

Yamaç her yerde dimdik aşağı inmiyordu. Sarp kayalık kısımlarda bile raf gibi düz çıkıntılar vardı, killi toprağın üzerinden yer yer bataklık orkideleri[15], kandil çiçekleri ve solucanotları fışkırmıştı. Kendimizi yamacın tam ucunda havaya bırakıp, birkaç metre aşağıdaki düz çıkıntının tam üzerine atlayabiliyorduk. Yürüyerek inecek bir yer yoktu, burada yamaçlar kat kat fethedilebilirdi. Kazasız da bir iş değildi. Ama zaten kayalıklara tırmanmanın manası da hayatını tehlikeye atmak değil miydi?

Şimdi ta en uçtaydık, Baltık Denizi'ni kuşbakışı seyrediyorduk. Karo hâlâ Hans Jørgen'in kucağındaydı. Yine kesik kesik havlıyordu. Ona dünyayı dolaştıracağımızı bekliyordu belki de. Aramızda kesin bir plan filan yapmamıştık. Yapmamıza gerek yoktu. Ne olacağını hepimiz biliyorduk.

Hans Jørgen, Karo'yu ön ayaklarından tutmuş, bir öne bir arkaya sallıyordu. Hayvan duyduğu acının tesiriyle onu ısırmaya çalışıyordu ama kalın boynu çok kısaydı. Dişleriyle ancak havayı dişleyebiliyordu, bir taraftan da yarı inliyor, yarı hırlıyordu. Arka bacakları basacak bir yer arar gibi havayı dövüyordu.

"Niels, Niels, göster antenini!" diye avaz avaz bağırmaya başladı Hans Jørgen ve biz de bir ağızdan katıldık.

"Onu satın almak ister biri!"

Hans Jørgen onu bıraktı ve Karo önce bulutlu gökyüzüne doğru geniş bir kavis çizerek yükseldi, sonra ta aşağıdaki taşlık kumsala doğru dimdik düşüşe geçti. O kapkalın gövdesiyle havada döne döne, kıvrıla kıvrıla iniyordu. Öyle komikti ki. Onun kumsala çarpışını görebilmek için yamacın ta ucundan kafalarımızı iyice uzatmıştık. Önce bir şey duymadık. Yana dö-

[15] (Lat.) Dactylorhiza majalis. -ç.n.

nük, hiç hareketsiz yatıyordu. Sonra ağlar gibi bir ses duyuldu, inilti değildi, gücü tükenmiş birinden gelen mırıltı gibiydi. Karo yattığı yerde binbir zahmetle karın üstü dönmeye çalışıyordu ve döndü de. Sonra ayağa kalkmayı denedi ama bunu yapamadı. Hayvanın arka tarafı felç gibiydi, bacaklarını kıpırdatamıyordu. Sadece ön ayaklarıyla sürünebiliyordu. Yine bir denedi, sonra bir daha yine denedi, çıkardığı sesleri yukarıdan duyabiliyorduk. Bir hayvandan çok bir bebek sesi gibiydi, hem ince ve güçsüz hem de keskindi.

İçimizdeki zafer hissi o anda saman alevi gibi sönüverdi.

Birbirimizin yüzüne bakamıyorduk. Yamaçtan aşağı hiç ses etmeden kendi başımıza sürünerek indik. Artık bir grup değildik. Çoğumuzun dönüp gerisin geri eve koşmak ve Karo'yla ilgili her şeyi unutmak için can atıyordu. Fakat Hans Jørgen öne düşünce biz de onu takip ettik. Pek dikkatli hareket edemiyorduk. Küçük Anders metrelerce aşağı yuvarlandı, bir kayaya toslayıp durdu, ağlaya ağlaya ayağa kalktı. Kumsala inip de Karo'nun etrafına toplandığımızda, hepimiz yara bere içindeydik. Karo hâlâ feci şekilde inliyordu, dayanılacak gibi değildi.

Başını kaldırıp bize baktı ve küçücük pembe diliyle burnunu yaladı. O anda neredeyse mutlu görünüyordu, sanki başına gelen kazaya bizim neden olduğumuzdan hiç şüphelenmemişti de, yanına geldik diye her şey geçecek diye bekliyordu. Kuyruğunu sallamıyordu ama tabii, bel kemiği kırılmıştı.

Etrafında halka olduk. Artık kimsenin içinden onu tekmelemek gelmiyordu. Öyle masum bir hâli vardı ki. Zaten suç olacak bir şey yapmamıştı ki, ve şimdiyse beli kırık, hiç kıpırdanamadan yerde yatıyordu.

Albert onun yanına çömeldi ve başını okşadı.

"Üzülme üzülme," diyerek teselli etti ve hepimizin içinden Karo'yu okşamak geldi.

Ah, tam şu anda o küt kuyruğunu bir oynatmaya başlayabilseydi. Fakat oynatmadı ve hiçbir zaman da oynatmayacaktı. Bunu hepimiz biliyorduk.

Sonra Hans Jørgen, Albert'in yanında bitti.

"Kes şunu," diyerek Albert'in koluna yapışıp onu çekti.

Albert ayağa kalktı, şimdi karşı karşıyaydılar. Hans Jør-

gen onu hâlâ sıkı sıkı tutuyordu. En büyüğümüz ve en adilimizdi. Aramızda, Isager kırbacıyla sınıfı sıradan geçirirken, ona cesurca karşı durabilen bir tek oydu. En küçükleri hep savunurdu. Şimdi omuzları aşağı sarkmış duruyordu ve diğerleri kadar şaşkın görünüyordu.

"Karo'yu burada bırakamayız," dedi Albert.

"Onu okşamak da bir işe yaramaz," dedi Hans Jørgen.

"Yanımıza alıp Isager'e geri götüremez miyiz?"

"Isager'e mi? Sen aklını mı kaçırdın? Bizi öldürür."

"Peki ne yapacağız?"

Hans Jørgen, Albert'i serbest bırakıp kollarını, bilmem gibilerden iki yana kaldırdı. Sonra kumsalda bir aşağı bir yukarı gezinmeye başladı.

"Hadi bana yardım edin de büyük bir taş bulalım," dedi bir süre sonra.

Hiçbirimiz yerimizden kıpırdamadık. Anders hâlâ ağlıyordu. Karo'nun sesi soluğu kesilmişti, sanki Hans Jørgen'in sözlerini anlamış da endişelenmişti.

"Bir dinlesene," dedi Albert. "Karo artık hiç inlemiyor. Belki şimdi daha iyi."

"Karo hiç iyileşmeyecek," dedi Hans Jørgen kasvetli bir sesle ve başka bir yol olmadığı kafamıza dank etti.

"İsterseniz siz gidin," dedi sonra.

Bir taş bulmuştu, iki eliyle sıkıca tutmuş öylece duruyordu.

Gitmek istiyorduk ama yapamadık. Hans Jørgen'i bırakamadık. Yapsaydık, sanki Isager'le bundan böyle tek başımıza kalıverecekmişiz gibi geldi.

Hans Jørgen, Karo'nun önünde diz çöktü. Karo ona ümitle baktı, Hans Jørgen'in onunla oynayacağını bekliyormuş gibi bir hâli vardı adeta.

"Yana döndürün şunu," dedi Hans Jørgen.

Niels Peter köpeği tüysüz, pembe karnından tutarak yan çevirdi. Karo feryat etti. İnlemedi. Sızlanmadı. Feryat etti. Hepimiz ne olduğumuzu şaşırdık, biz de onunla beraber feryadı bastık çünkü ona acımıştık, ne yazık, Karo nasıl da aptaldı, aklı bir şeye ermiyordu, dünyadan haberi yoktu.

Sonra tekrar tepeye tırmanırken, hepimizin elinde bir taş

vardı. Nedenini bilmiyorduk. Eve doğru yola koyulduk. Ellerimiz taşa kenetlenmişti. Birbirimizle tek kelime etmedik.

Yolda Lorentz'e rastladık. O daha ilk bayırda pes etmişti.

"Ne oldu?" diye sordu o her zamanki alttan alan ses tonuyla. Sonra suratımızdan düşenin bin parça olduğunu fark etti.

"Karo nerede?"

"Kapa çeneni, seni şişko domuz."

Niels Peter onun yüzerine doğru yürüdü ve karnına bir yumruk indirdi. Lorentz yolun üzerine çöktü. Yüzünde hepimizin nefret ettiği o yalvaran ifade belirmişti. Ona ne eziyetler edersek edelim, sineye çekerdi.

Daha sonra Midtmarken'deki çiftliklerden iki oğlana rastladık. İnek ahırı gibi kokuyorlardı, hemen işe giriştik. Üzerlerine taş yağdırarak kovaladık, uluyarak gerisin geri o leş gibi ahır evlerine doğru seyirttiler. Evdekilere ne diyecekleri umrumuzda değildi.

Kendimizi hâlâ kötü hissediyorduk. İçimizde, sanki bu sefer de Isager kazanmış gibi bir his vardı.

Ve bu, ona duyduğumuz kin ve nefreti daha körüklüyordu.

Ertesi gün okula gelir gelmez, Isager'in kırbacına hedef olacağımızı kestirmiştik. Zira gözlükleri burnunun ta tepesindeydi. Dershaneyi, korkmamız gerektiğini çoktan öğrendiğimiz o çevik adımlarıyla, yaylana yaylana arşınlıyordu. Kırbaç ipi de canlanmış gibiydi. Bize sanki ilk kurbanını bir an önce sokmak için Isager'in elinde bir sağa bir sola kıvrılıp duruyormuş gibi geldi. Olduğumuz yerde büzülüp kalmıştık.

İşimiz bitikti.

Karo eve dönmemişti. Öğretmenin evinde tam bir kıyamet kopmuş olmalıydı. Isager, köpeğin ortadan kayboluşunda bizim parmağımız olduğunu düşünse de düşünmese de bir şey değişmezdi, evde işlerin Isager için sarpa sardığı her seferinde olduğu gibi, acısını bizden çıkaracaktı.

Isager bir ileri bir geri gitti geldi, bir yandan da adet üzere, "Eşşoğlueşşekler, eşşoğlueşşekler," diye mırıldanıp duruyordu. Fakat kimseye yere diz çökmesini emretmedi.

Ansızın kırbacı çekti. Oturduğu sırada iki kişilik yer kap-

layan Lorentz'in tarafına doğru seyirtti. Arkadan saldırıp, kırbacı sırtının ortasına indirdi. Sonra sıranın önüne fırlayıp oğlanın göğsüne, suratının ortasına rastgele indirdi. Lorentz, yarı ıstıraptan yarı korkudan, avaz avaz bağırdı. Yüzünü, korumak için, şişko kollarıyla sımsıkı örttü.

Isager, kırbaca vuracak yer açmak için Lorentz'in kollarını tüm gücüyle çekiştirdi, başaramayınca da oğlanı yere çaldı. Lorentz büyük bir gümbürtüyle yeri boyladı. Isager onu rastgele tekmelemeye başladı. Lorentz'i tekmelemeyi hepimiz denemiştik, en ufaklarımız bile. O aşırı şişmanlığında bizi kendine çeken ve sinirlendiren bir şeyler, sanki kadınsı bir yumuşaklık vardı ki, bizi hem tahrik ediyor hem de öfkeden çıldırtıyordu. Bizim için erkekliğin yüz karasıydı, kız gibi bir şeydi. Hayaları olmadığını, şişko baldırlarının arasından sarkan ufacık, beyaz bir solucan gibi pipisi olduğunu, boş testis torbalarının arkasında da deri parçası sallandığını söylerlerdi. Bu özelliği yüzünden bizim gözümüzde doğuştan soytarının tekiydi o kadar. Yağlarının onu koruduğunu sanıyorduk, yumruklarımızın altında viyakladığında bile. Ödleğin teki olduğu için ağladığını düşünürdük, öyle cidden acıdığı için filan değil. Ve viyaklamalarını kessin diye daha da sert vurmaya başlardık.

Lorentz hiç karşılık vermezdi. Gruptan dışlanmamak uğruna, ona yaptığımız her şeye katlanırdı ve biz de ona katlanırdık, çünkü ceza riski olmaksızın zulmedebileceğimiz birine ihtiyacımız vardı. Belki de o kendi kafasınca onu hoş gördüğümüze inanıyordu. Ama öyle değildi. Bizim için, kandırıp bir şey yaptırmak istediğimizde söylediğimiz kelimelerden fazla bir şey ifade etmiyordu: "Seni şişko domuz."

Isager bize bir tek şey öğretebilmişti; Dayanışarak tek bir cephe oluşturmak. Bize hiçbir zaman birbirimizi gammazlatamamıştı. Bir diğerimize ihanet edeceğimize, suçu kendimiz üstlenmeyi tercih ederdik. Isager bunu bilirdi. Her şeyden hepimizi suçlu sayması ve hiç fark gözetmeden, aynı derecede acımasızlıkla sıra dayağından geçirmesinin nedeni buydu.

Lorentz şimdi savunmasız hâlde yerde yatıyordu. Isager de ona çizmeleriyle tekme üstüne tekme indiriyordu. Lorentz bu işte en suçsuzumuzdu ve böyle olsa bile, içimizden bir tanesi sesini yükseltip de onun suçsuz olduğunu söylemedi.

Acaba şu anda hiç ses çıkarmamamızın nedeni de aramızdaki dayanışma duygusu muydu?

Sonra çok iyi tanıdığımız hırıltıyı duyduk, hep birlikte koşarken hızımızı arttırıp da Lorentz'i geride bıraktığımızda çıkardığı o sesi. Nefesi kesilmek üzereydi. Doğrulup oturmak için çırpındı ve bu esnada kendini korumayı unuttu. O ana kadar silah olarak çizmelerini kullanmakla yetinen Isager, kırbacını çekip Lorentz'in açıkta kalan suratına ve yağdan kat kat olmuş kadın gibi göğsüne indirdi. Sonra bir şey onu birden alıkoydu. Lorentz, göze görünmeyen başka bir düşmandan korunmak istercesine kollarıyla havaya dövüp duruyordu. Yüzü mosmor olmuş, gözleri yuvalarından fırlamıştı. Gırtlağından hırıltılar yükseliyor, zorlukla nefes alıyordu. Sanki biri boğazına sarılmış da boğuyordu.

Isager dehşet içinde bir adım geriledi. Sonra kırbaç ipini arka cebine tıkıştırdı ve sanki hiçbir şey olmamış gibi kürsüye doğru gitti.

Lorentz o arada kalkıp oturmuştu. Zahmetle nefes almaya çabalarken omuzları inip kalkıyordu. Isager ona göz ucuyla bakıyordu ama kılını da kıpırdatmıyordu. Korktuğunu görebiliyorduk.

Dersin geri kalan kısmında Lorentz yerde öylece oturdu. İri vücudu giderek gevşedi, nefes alırken çıkardığı hırıltılar, duyulmayacak kadar azaldı. Kendi dünyasındaydı, bakıyor ama bir şey görmüyordu. Soluk alışları normal hâline dönünce, gözlerini üzerimizde dolaştırdı, "Artık ben de sizden biri oldum mu?" dercesine, yalvaran bir ifade vardı bakışlarında.

Gözlerimizi kaçırdık. Hiçbirimiz cevap vermek istemiyorduk.

Isager bu okulda otuz yıldır ders veriyordu. Selefi Andrésen de burada elli bir yıl öğretmenlik yapmıştı. Ama onu hatırlayabilen sadece yaşlılardı. Isager iki kralla tanışmıştı: İlki, veliaht Prens Christian Frederik'ti; daha sonra VIII. Christian adıyla kral olmuştu. *Delphinen* guletinin refakat ettiği gemisi, limandaki bir taş köprünün yanında demir atmıştı -köprünün

adı ondan sonra *Princebroen*[16] olmuştu. Sonra yürüyerek Kirkestræde'ye giderken, Markgade'den geçmişti -bu yüzden de Markgade'in kralın geçtiği kısmının o günden sonra *Prinsegaden*[17] denmişti. Christian Frederik ayağını nereye bassa adı değiştirilirdi.

Bütün kız öğrenciler beyazlar giyinmişti ve papaz bir konuşma yapmıştı fakat ziyaretin anahtar kişisi Isager'di. Kral onun öğrencilerini teftişe gelmişti.

On iki yıl sonra bir saray mensubu daha Marstal'ı ziyaret etmişti. Bu seferki ziyaretçi, daha sonra VII. Frederik adıyla tahta çıkacaktı. Kuzeyden kopup gelen fırtınanın ortasında bir yolcu vapuruyla varmıştı limana.

Bizler iskelede durmuş, gelenlerden hangisinin prens olabileceğini tahmin etmeye çalışırken, kalın İzlanda yününden el örgüsü eldivenli ve kulaklıklı, kapşonlu bir adam karaya atlayıp halatları bağladı.

"Hava da ne soğuk, değil mi delikanlılar?" dedi, veliaht prens, bu adamdı.

Okulda "Ömrümüz elverdiğince biz / Denizci olmak isteriz!" şarkısını söylerdik. Sözleri Isager uydurmuştu. Şarkının ardından imtihan faslı başladı. Sorular daha bitmeden, prens, emir subayına dönerek, böyle zor matematik sorularını acaba onun Marstallı çocuklar gibi kolay çözüp çözemeyeceğini sordu. Emir subayı çözemeyeceğini söyleyince, bir gün VII. Frederik adıyla tahta çıkacak olan adam: "Al benden de o kadar," dedi.

Veliaht prenste bu kadar hayranlık uyandıran problem sorusu, *Cramers Regnebog*'[18]un kırk yedinci sayfasındandı ve şöyleydi: "Dünya kendi etrafında dönüşünü 365 100/450 günde tamamlar. Dünyanın çevresi 129,626,823 mildir. Dünyanın hep aynı hızda döndüğü farz edilirse, bir saniyede kaç mil yol alır?"

Kimi olsa afallatacak bir soruydu ve özellikle de Isager,

---

[16] Prens Köprüsü. -ç.n.

[17] Prens Caddesi. -ç.n.

[18] Cramers'in Matematik Kitabı. 1830'dan itibaren müfredata giren, çok zor bir matematik kitabı -ç.n.

dünyanın güneşin etrafında döndüğünü bize söylemeye gerek görmemişse, bir misli daha öyleydi. Ama cevap matematik kitabının en arkasında yazılıydı. 4 mildi ve bir de küsuratı vardı. Kırbaç olmasa kimse nasıl telaffuz edeceğini bilemezdi. Bu defa Svend adındaki oğlan cevapladı. O günden sonra adı Saniye-Svend olarak kaldı. Küsuratı da dalgaların arasındaki mezarına yanında götürdü. Orayı boyladığında daha on altı yaşındaydı.

Isager, veliaht prensin övgüsüne derin bir reveransla karşılık verdi ve Frederik onun omzunu okşadı. Saniye-Svend'e, ellerini arkasında tutması sıkı sıkı tembihlenmişti, Frederik yara bere içindeki parmaklarını göremesin diyeydi.

Isager'den öğrenebileceğimiz ilim irfan şundan ibaretti: Öğretmenin kafasının ermediğini, kırbaçla cetvel hallederdi. Isager, elinde *Cramers Regnebog* varken bile, öğretmenlik hüneriyle pek bir yere varacak gibi değildi ama kırbaç ipi varıyordu. Saymayı öğreniyorsak, bu sırf yediğimiz kırbaç darbelerinin hesabını tutmak içindi. Ağabeylerimiz şimdi onun için veliaht prensin karşısında durmuş, problemleri papağan gibi birbiri ardına çözebiliyordu.

Okulun *Marstal Skole* olan adı da bu olayın şerefine bilahare değişti.

Frederiksskolen[19] oldu. "Isager Okulu" deseler belki daha yerinde olurdu. Frederik'in sırt sıvazlamasıyla, okul -ve dolayısıyla bizim harap kol ve bacaklarımız- Isager'in adeta özel mülkü hâline getirmişti. İki müstakbel kralın karşısında eğildikten ve iki müstakbel krala omzunu okşattıktan sonra, o artık dokunulmaz olmuştu.

Okulda bir eğitim kurulu kuruldu. Bir bakkalla iki kaptandan oluşuyordu. Okuldan geldiğimizde, Isager'in kırbacıyla o günkü karşılaşmadan her zamankinden daha kötü görünüyorsa, velilerimiz bu kurula şikâyette bulunabilecekti. Ama kurul üyeleri, bilge okul öğretmeninin otoritesine körü körüne saygı duyan türden basit kafalı insanlardı ve de sonra öyle bir öğretmen ki, bir değil tam iki kraldan övgü almıştı. Dolayısıyla, yapılan hiçbir şikâyet kurulca onaylanmadı.

---

[19] Frederik Okulu. ç.n.

Üstelik herkes İhtiyar Andrésen'in zamanını hatırlıyordu. O vakit 350 öğrenci okuyan okulda yalnızca iki sınıf vardı, yani her birinde 175 öğrenci! Andrésen'in bunların hepsini adlarıyla hatırlaması imkânsızdı, onun için her öğrenciye bir numara verilmişti. Onları ıslıkla yönetirdi. Öğrenciler okul binasının her yanına yayılmış oturur hâlde ders görürdü, yani öğretmen lojmanlarında, pencere pervazlarında, mutfakta ve hatta bahçede. Dışarının soğuğu yasaklayana kadar da bütün pencereler ardına kadar açık dururdu, yasağa kadar da zaten herkes cereyanda oturmaktan ya soğuk algınlığına ya bronşite yakalanmış olurdu. Dondurucu kış yüzünden pencerelerin kapatılmasıyla da bu sefer içerideki havasızlık herkesi boğacak raddeye getirir, biri düşüp bayılmadan bir Allah'ın günü geçmezdi.

O vakitler ne kara tahta vardı ne de yazı gereçleri. Öğrenciler içi kum dolu bir tepsinin önünde durur, bir çubukla kuma yazardı. Sonra ani bir rüzgârla da bütün emekler uçup giderdi.

Kurulun üç üyesi bunları hatırlıyordu. Sonra bir de okulun şimdiki hâline bakıyorlardı, mürekkep hokkalarına, kara tahtalara ve öğretmene, öyle bir öğretmen ki, müstakbel iki kralın övgülerine mazhar olmuştu. Kuruldakilerin kafasına göre, okulda her şey daha iyiye doğru gitmişti. Çocuklar öğrenmeye isteksizlik duyuyorsa bunun tek çaresi daha fazla kötekti.

Kaldı ki, çok ender şikâyet ederdik. Bu, Isager'in bize öğrettiği dayanışmanın bir parçasıydı, öyle ki, işkencecimizi bile ispiyonlamazdık. Eve kafamızda çıplak beneklerle gelirdik, Isager'in delice bir öfkeyle kökünden yolup çıkardığı tutam tutam saçların yerleriydi. Eve mosmor gözlerle, ne bıçağı ne çatalı tutacak hâldeki parmaklarla dönerdik. Aramızda dövüştüğümüzü söylerdik. Kiminle diye sorulunca, "Hiç kimse," deyip geçerdik.

Büyüdüğümüzde Isager'e yaptıklarını ödeteceğimize ant içmiştik. Babalarımızın sessiz kalmakla bu hunharlıklara rıza göstermelerini kafamız almıyordu. "Hiç kimse"nin kim olduğunu bal gibi biliyorlardı. Kendileri de zamanında onun kırbacının kurbanı olmuştu. Fakat kendi çocuklarının çektiği eziyetleri görmezden geliyorlardı.

Annelerimiz bir terslik olduğunun farkındaydı ama onlar, iş yetkili makamlarla muhatap olmaya gelince hep apışıp kalırdı. Güçleri olmadığından değildi. Kocaları denizdeyken, o kadar çocuğa tek başlarına annelik edebildiklerine göre hayli güçlü olmaları gerekirdi. Ancak, papaz veya öğretmen söz konusu olunca, özgüvenleri kaybolur, kendi yargılarından bir türlü emin olamazlardı.

"Isager olmadığından emin misin?" diye sorarlardı.

Ve biz de kafamızı iki yana sallardık. Her gün çektiğimiz zulüm ve eziyetin suçlusunu neden işaret etmediğimize, neden kendimizi teslim ettiğimize aklımız ermiyordu.

"Evet, bu sana kavga dövüşten bir daha uzak durmayı öğretmiştir herhalde."

Ve yanağımıza bir tokat yerdik.

"Kız kardeşine baksana, okuldan her gün nasıl üstü başı düzgün ve temiz dönüyor."

Doğruydu. Ama kız kardeşlerimizi derslerine yardımcı öğretmen Nothkier giriyordu ve o onlara hiç elini kaldırmazdı.

Isager Öğretmen böyle biriydi işte. Göze görünmeden bizimle evlerimize bile gelir, anne babalarımızla aramıza fitne sokardı.

Kış geldi ve beraberinde don ve buzu da getirdi. Limandaki gemiler doka sokuldu. Liman dondu, sahil bir buz kitlesine döndü. Adayla deniz arasında artık bir sınır kalmamıştı. Su kaybolmuştu, göz alabildiğine bembeyaz bir kıtanın ortasında yaşıyorduk şimdi, bu sonsuzluk bizi hem büyülüyor hem de korkutuyordu. Langeland Adası'ndaki Ristinge Klint'e kadar denizin üzerinden yürüyerek gidebiliyorduk istersek. Dört bir yanımız suda donmuş teknelerin, etrafına yığılan karlardan oluşturduğu bembeyaz, buzul tepecikleriyle doluydu. Öyle vahşi, öyle fırtınalı ve öyle ıssız bir görüntüydü.

Bu yeni manzara sokaklara da yayılmıştı. İri kar taneleri tipiyle havada fırıl fırıl dönerek dans ediyor, bir an durur gibi olup sanki havada kümeleniyor, sonra yine uçuşmaya başlıyor

ve o bembeyazlığın içinde her şey gözden siliniyordu. Dışarıya çıkmak ve dansa katılmak için içimiz gidiyordu, buz patenlerimizi ayağımıza geçirip limana inmek veya kırların üzerinden Drejet'teki tepelere kadar uzanıp, orada köylü çocuklarıyla kartopu savaşına tutuşmak, kızaklarla yamaçlardan aşağı uçarcasına kaymak istiyorduk.

Isager buna ciddi bir engeldi ama kış bizden yanaydı. Soba yanmadan, sınıfın soğuğuna dayanmamız mümkün değildi. Fakat soba borusu kolayca tıkanabiliyordu ve içerisi dumandan geçilmez hâle gelince de, Isager bizi eve yollamak zorunda kalırdı.

Sonra kapıda durur, biz çıkarken her birimizin ensesine bir veda tokatı indirirdi.

"Seni eşşoğlueşşek!" diye de eklerdi.

Dumandan nefes alamayacak duruma gelmiş olsa da, gözlüklerinin arkasında gözleri kıpkırmızı olsa da, bize illa vurmalıydı. Batan geminin kaptanı gibi en arkadan o çıkardı, feci bir öksürük krizi de ona eşlik ederdi. Bize duyduğu nefret öyle derindi ki, bir tekimizi bile tokatlamadan azat etmektense, boğulmayı tercih ederdi.

Sadece pazar günleri enselerimiz sızlamadan kendimizi kara teslim edebilirdik.

Bir keresinde soba borusunu tıkama sırası Niels Peter'deydi. Boruları birbirinden ustaca ayırıp kazağını güzelce içine tıktı. Niyetimiz sobayı tüttürmekti ama borudaki kazak da tutuşuverdi. Isager, alevleri dakikasında bastırdı. Fakat biz bir an için borudan dışarı hücum eden alevleri o kadar çabuk unutamayacaktık. Alevler Isager'in bile dilini bağlamıştı.

Isager'i dumanla başımızdan defetmeyi becerebiliyorsak, başka neler becerebilirdik acaba?

Buz gibi kış akşamlarında Isager misafirliğe giderdi. En sık uğradığı da bakkal Christoffer Mathiesen'di, okul kurulundaki en koyu destekçisi de oydu. Maun masanın etrafında birkaç kişi daha olurdu ama Papaz Zachariassen olmazdı. Isager'in onunla arası iyi değildi. Papaz, onun rezalet öğretmenliğinden utanç duyardı. Buna karşın Mathiesen, müstakbel iki kral tarafından sırtı okşanmış bu bilge öğretmeni ağırlamaktan onur duyardı.

"Ve kralın bana dediği gibi -"

Isager'in bu mecliste en sık kullandığı laftı. Üzerinde kuyruklu ceketi, önünde iki duble sıcak toddyle[20] öylece otururdu. "Yüce Tanrı'nın soğuğa karşı yarattığı en iyi ilaç," demeden ağzına götürmediği, dumanı tüten o toddy, Kral Christian ve Kral Frederik'le arasındaki karşılaşmayı masadakilere raporlamasının ödülüydü.

Toddy tesirini gösterince alt dudağı sarkmaya başlar, gözlükleri burnundan aşağı kayar, Albert'in "güzel hava" dediği konuma gelirdi. Okulda görmemizin hiç kısmet olmadığı yüzünü gösterirdi -sevimli bir yüz değildi, daha ziyade hatları gevşemiş bir yüzdü.

Isager o akşam Mathiesen'in Møllegade'deki evinden ayrıldığında, bacaklarının üzerinde zor duruyordu. Tipi bütün akşam devam etmiş, rüzgârla sürüklenen karlar taş merdivenin basamaklarına birikmiş ve sokakta kar tepecikleri oluşturmuştu. Bizim şehirde sokak lambası bulunmadığı için bütün sokaklar tipinin ortasında zifiri karanlığa gömülmüştü. Rüzgâr batıdan esiyor, limandan doğruca Møllegade'ye üfürüyordu.

Mathiesen'in penceresinden akseden ışıkta Isager'in yüzünü görebiliyorduk. O gevşek yüz hatlarını bir an için, sınıftaki ceza turlarından hatırladığımız hiddet kapladı ve kar fırtınasına "eşşoğlueşşek" diye bağıracak sandık. Fakat alt dudağı yine aşağı sarktı. Gözlerine, içerdeki o miskinlik geri geldi.

Ve sonra, savrulan karların içindeki bir karaltıya dönüştü.

Kirkestræde'den geçerek eve doğru gittiğinden emin olmak için bir süre izledik. Zar zor, ağır ağır ilerliyordu. Kar tepeciklerine saplanıp kalıyor, kurtulmak için kollarıyla deli gibi çırpınıp etrafındaki karları eşeliyordu. Bu kadar hareket herhalde onu ısıtıyordu da, yürüyüş temposunu pek bir faydası dokunmuyordu.

Onu oracıkta faka bastırabilirdik.

O gece sadece en büyüklerimiz dışarı çıkabilmişti. Niels Peter tavan arası merdiveninden aşağı sıvışıp arka kapıdan tüymüştü. Hans Jørgen, bir arkadaşıma gidiyorum, diye yalan

---

[20] Viski, kaynar su, bal, karanfil vee tarçınla hazırlanan sıcak bir içki. ç.n

söyleyip çıkmıştı. Babası o kış seyirdeydi ve annesi ona büyük muamelesi yapıyordu. Josef'le Johan hâliyle aramızda değildi.

Ertesi gün başımıza gelecek belayı hepimiz iyi biliyorduk. Fakat bir şaplak fazla veya eksik olmuş, bizim için fark etmezdi.

Lorentz de bize katılmak için yalvarıp yakardı.

"Hadi, n'olur, izin verin," diye sanki ayaklarımıza kapandı.

"Haaaa haaaa," diye alaya aldık, soluğu kesildiğinde çıkardığı hırıltıları taklit ediyorduk. "Bu sefer hızlı koşmak lazım. Sen yapamazsın."

Ondan sahiden adamakıllı nefret ediyor olsaydık yanımıza almıştık. Aslında o akşam onun kuyruğunu kurtarmıştık ama o farkında değildi.

Kirketræde'yle Korsgade'nin kesiştiği köşede durup Isager'i bekledik. Yıldızların ışığı kar kristallerinin üzerine vurup pırıl pırıl yansıyordu. Sonra onu fark ettik; bir karaltı, havada savrulan karların tam ortasından belirip yavaş yavaş büyüdü. Karanlık bizi koruyordu ama biz yine de atkılarımızı yukarı çekip yüzümüzü iyice örtmüştük, sadece gözlerimiz açıktaydı. Yünün arkasında nefesimiz sıcacıktı. Aslında biz de onun gibi birer karaltıdan ibarettik, karlı gecenin ortasında bir kurt sürüsü.

Isager'i kartopu yağmuruna tuttuk. Ta yakınına gidip sertçe ve tam hedefe nişan alıyorduk. Henüz sadece eğlencesine yapıyorduk. Kartopu oynayan bir sürü oğlan.

Kartoplarından biri kafasındaki şapkaya isabet etti. Şapka yere uçtu. Almak için eğildiği sırada da, enerji ve intikam dolu bir erkek çocuğun ellerinde iyice yoğrulup sıkıştırılmış buz külçesi gibi sert bir kartopu, Isager'in soğuğun dağladığı mosmor kulağının üzerine indi. Taş atsak daha sert çarpmazdı. Elini kafasına götürdü.

"Eşşoğlueşşekler!" diye haykırdı. "Kim olduğunuzu biliyorum!"

Öne bir adım attı. Fakat tam o anda suratının orta yerine inen kartopu nedeniyle bir şey göremedi. Sonra bir tane de ensesine yedi. Acının ve sarhoşluğun etkisiyle sağa sola yalpaladı.

"Eşşoğlueşşekler!" diye yine çığlığı kopardı.

Sesi artık eskisi kadar güçlü çıkmıyordu. Şimdi acıyla inliyordu ve de korkuyla.

İstediğimiz de buydu. İş artık eğlence olmaktan çıkmıştı. Sıra ona gerçek yüzümüzü göstermeye gelmişti. O her geri adım attığında, içimizdeki korku da azalmıştı. Gücün tadını bir kere almıştık, iştahımız kabarmıştı. Sınıfın dışındayken, o aslında ihtiyar bir ayyaştan başka bir şey değildi, tipinin ortasında tek başına yalpalayan bir sarhoş. Fakat biz onu öyle görmüyorduk. Biz şeytanın ta kendisini ele geçirdiğimizi düşünüyorduk, başımıza gelen onca kötülüğün efendisini. Ona merhamet gösteremezdik. Çünkü bir kere gösterirsek, içimizdeki korkudan bir daha kurtulmayacaktık. Hans Jørgen sınıftayken Isager'i dize getirmiş, kolunu yakaladığı gibi arkasına kıvırmıştı ama Isager o vaziyette bile bizden daha güçlüydü ve nitekim Hans Jørgen onu nihayet serbest bırakmaya mecbur olmuştu.

Ama bu sefer kaçış yoktu.

Bir an geriye çekildik. Isager gözlerindeki karları temizledi, bizi yine de görmedi. Elimizden kurtulduğunu sandı, planımız da buydu. Kar tepeciklerinin arasından sendeleye sendeleye ilerledi. Şapkasını aramaktan vazgeçmişti. Mırıldandığını duyabiliyorduk. Bize küfrettiğinden emindik. Sonra yine harekete geçtik -yeni kartoplarıyla, bu sefer çok daha serttiler, taş gibi buz parçaları savuruyorduk. O kadar yakınındayken hedefi ıskalayamazdık. Önce bir yanağına, sonra öbür yanağına şaplak indirmek gibi bir şeydi. Kafası bir o yana bir bu yana savruluyordu. Şimdi de o bizim kırbacımızın tadını alıyordu. Bizden çıt çıkmıyordu. Ama o inim inim inliyordu. Ablak suratında kırılmadık bir tek kemik parçası kalmasın istiyorduk.

Saldırıya ara verdik. Burada, Kirkestræde'nin orta yerinde yığılıp kalsın istemiyorduk, onu burada bir gören olurdu -gece ayazının, başladığımız işi bitirmesine fırsat bırakmadan.

Etrafını tekrar çevirmeden önce, Nygade'in köşesine kadar gitmesini bekledik. Ve sonra saldırıya geçip onu Nygade'e doğru sapmaya mecbur ettik. Niyetimiz onu geceleyin kimseciklerin olmadığı liman alanına yönlendirmekti. Buegade'nin aşağısına kadar püskürtmüştük bile. Sallana sallana ilerliyor,

bazen tepesi üstü karların içine devriliyordu. O zaman doğruluncaya kadar bekliyorduk.

Avaz avaz ağlayıp sızlanıyordu.

Tüyler ürperten bir sesti ama merhametimizi uyandırmaya yetmedi. Tipi, etraftaki diğer bütün sesleri bastırmıştı, bir tek kendi işkencecimizin hıçkırıkları çınlıyordu kulağımızda. Gözlerinden süzülen yaşlar yanaklarında donup kalıyordu. Kar, favorilerinin üzerinde birikmiş, onlara daha uzun ve daha gür bir görüntü kazandırmıştı. Hıçkırıklar, mırıltılar. Bize hâlâ küfür mü ediyordu yoksa merhamet mi dileniyordu, karar veremiyorduk, zaten umrumuzda da değildi. Şeytanı nihayet buyruğumuz altına almıştık.

Isager, Nygade'in sonundaki yüksek hımış evlerden birinin duvarının dibine sineyim derken, kardan fark etmediği taş merdivenlere takılıp yuvarlandı. Ellerinden destek alarak doğrulurken, Hans Jørgen'in attığı kaya gibi sert kartopu, burnunun üzerine indi. Gece karanlıktı ama kar etrafı aydınlatıyordu, karın üzerine damlayan kanı fark ettik, önce ufacık bir leke, sonra kocaman. Isager başını bize çevirdi ve korkudan sanki meledi. Burnundan oluk gibi sümüklü kan boşanıyordu.

Hans Jørgen bir top daha savurdu ama ıskaladı. Kartopu kapıya çarptı.

İçeride bir lamba yandı. Penceredeki buz çiçeklerinin arkasından titrek bir ışık belirdi.

"Kim var orada?"

Holden tıkırtılar geldi kulağımıza.

Ortadan toz olduk. Buegade'de Kresten Hansen'le karşılaştık, elindeki fener tipide sağa sola sallanıp duruyordu. Fitilin ucundaki titrek alev şekilsiz yüzüne vuruyordu. Gece bekçisi olmuştu. Gündüzleri uyuyup geceleri çalışıyordu, suratını görmekten kurtuluyorduk. Dehşet verici bir görüntüsü vardı. Fakat biz yanından uçar gibi geçerken, bize yol veren o oldu. O arada fener, elinden kurtulup karların içine yuvarlandı, etrafımıza zifiri bir karanlık çöktü.

Ertesi gün Isager bizi okulun kapısında karşılamadı. Bomboş, buz gibi bir sınıfa girdik. Kimse bir şey demiyordu. Sesimiz soluğumuz kesilmişti. Öyle garipti ki. Kendimizi hiç de

rahatlamış hissetmiyorduk. Isager'siz bir dünya düşünemiyorduk. Ölmüş müydü acaba?

Yardımcı öğretmen Nothkier geldi, öğretmenimizin hasta olduğunu haber verdi. Bugünlük artık eve gidebileceğimiz, yarın gelmemiz söylendi.

Ertesi gün sınıf yine boştu ama soba yakılmıştı. Nothkier yine geldi, Isager'in hastalığının uzun süreceğini, onun yerine bize derse kendisinin gireceğini haber verdi fakat daha az saat ders yapacaktık, kızlara da derse girdiğinden iki tarafa da yetişemezdi.

Nothkier de Isager'den daha matah bir öğretmen değildi. O, ders kitabı olarak *Balles Lærebog*'u kullanıyordu, içindekilere bir türlü aklımız ermiyordu ve *Cramers Regnbog*'a da onun hiç aklı ermiyordu. Fakat bize vurmuyordu. Bir şey izah ettikten sonra, bazen anlamadığımız bir şey olup olmadığını da sorardı. Biz de iç rahatlığıyla hayır anlamadık derdik. O zaman bize ne kızar ne eşekler der ne de dukatlar yağdırırdı. Bunun yerine yine ta baştan anlatmaya başlardı.

Kar kalkmadı fakat biz ne sobayı tıkadık ne de mürekkep hokkalarına kum doldurduk. Okulu asanlarımızın sayısı bayağı azalmıştı. Sanki Nothkier'i ödüllendirmek istiyorduk.

Isager zatürre olmuştu, dendiğine göre, fakat evde anne babalarımız, onun karda yolunu kaybettiğinden söz ediyordu.

"Muhakkak sarhoştu," dedi erkekler. Kadınlarsa onları "Şşşt!" diye susturdu.

Biz çocuklarsa ne olup bittiğini biliyorduk, o gece bizimle beraber olmayanlarımız da biliyordu. Fakat ağzımızı açıp da bir şey söylemedik -birbirimize de. Isager okulda boy göstermediği sürece mutluyduk. Onun canına kastettiğimiz, aklımızın köşesinden pek geçmiyordu bile. Gözden ırak olan akıldan da ırak oluyordu. Biri bize onun ölmesini gerçekten arzu edip etmediğimizi sormuş olsaydı, vereceğimiz cevap, muhakkak ki onu gözümüz görmediği sürece bizi ilgilendirmeyeceği olurdu.

Noel vakti geldi, Noel tatili başladı. Yılbaşı oldu. Isager hâlâ yatak döşek yatıyordu. Normal zamanda her yılbaşı gecesi, geçen yıla teşekkür olarak ona çektirdiğimiz azaptan, o yıl onu bağışladık. Bahçe parmaklıklarını çatır çutur kırma-

dık. Okulun kırk adet penceresini birden şangır şungur yere indirmedik. Yılbaşı tebriklerimizi de, günler önceden kül ve dışkıyla doldurduğumuz leş gibi kokan toprak saksıları pencerelerinden içeri fırlatarak sunmadık.

Yılbaşı tatilinden sonra Isager geri geldi ve her şey eski hâline döndü.

Cildi, dışarıdaki kar kadar beyazdı. Burnunun bile rengi kaçmıştı. Morali kötü olduğunda hep yaptığı gibi, yine siyah kuyruklu ceketi vardı üzerinde ve gözlükleri de burnunun ta tepesindeydi. Sağ elindeki kırbaç, henüz kış uykusundan uyanmış ve ilk avına saldırmaya hazır bir engerek gibi, bir o yana bir bu yana kıvrılıp bükülüyordu. Isager'e sanki bir hortlağa bakar gibi bakıyorduk. Kendi hayal dünyamızda onu mezarda yatarken canlandıralı çok olmuştu.

"Karanlık gece geride kaldı"yı söylemeye başladık, hep yaptığımız gibi, fakat bu sefer ilahinin sözleri kafalarımızda tam tersi bir anlam uyandırmıştı. Karanlık gece geri gelmişti ve aramızda bir hortlak dolaşıyordu.

İlahi bitince, Isager doğruca küçük Anders'ın yanına gitti ve kulağına yapıştı. Daha fazla bir şey yapması da gerekmedi. Anders hemen kuzu kuzu, öğretmenin bacaklarının arasına, yere uzandı ve Isager kırbacı havaya kaldırıp vuruşa hazırlandı.

"Günah işlemek ruhi bir hastalıktır. Onun içindir ki, ruhi bir huzursuzluk yaratır," dedi sakin bir sesle ve bu bizde dehşet uyandırdı, zira eskiden cezanın daha başlangıç aşamasında öfkeden çıldırmış olurdu.

"Bu huzursuzluğa vicdan diyoruz." Başını kaldırıp baktı. "Anlıyor musunuz?"

Sınıfta çıt çıkmıyordu. Tek ses, sobada yanan odunların çıtırtısıydı. Başımızı bir aşağı bir yukarı salladık.

Isager'in Anders'le işi bitmişti. Bir sonrakine yürüdü. Albert de Isager'in bacaklarının arasına kuzu kuzu yatıverdi.

"Vicdanın görevi yargılama ve cezalandırmadan ibarettir," dedi Isager ve bir eliyle Albert'in uçkuruna yapışıp kırbacı indirdi.

Albert yerinde zıpladı. Canının bu kadar acıyacağını beklememişti. Sonbahar süresince sertleşen poposu, o uzun ara-

dan sonra eski normal hassasiyetini geri kazanmıştı.

"Kımıldamadan yat," diye emretti Isager, sesi hâlâ sakindi.

Sonra Albert'i uçkurundan iyice yakalayıp yine nutuğa başladı.

"Peki ama vicdan nasıl cezalandırır? Bir suç işledikten sonra içinizde uyandırdığı o huzursuzlukla. Vicdanınız sizi rahatsız ediyor mu? Cezayı hissediyor musunuz ha?"

Albert'e vurmayı bıraktı ve gözlerini sınıfta gezdirdi.

Hepimiz kafamızı bir aşağı bir yukarı salladık.

"Yalan söylüyorsunuz," dedi sesini yükseltmeden.

Ve bir sonraki kurbanına ilerledi. Bu, Hans Jørgen'di ve hepimiz o alışıldık dövüşme sahnelerinden birini daha seyredeceğimizi sandık. Fakat Hans Jørgen de hiç itiraz etmeden yere diz çöktü ve cezasını bekledi.

Isager, beklenmedik zaferinden bihaber, vaazına devam etti. Bir yandan da Hans Jørgen'i kırbaçlayıp duruyordu.

"Pişmanlık denen şeyden haberiniz yok. Peki neden, biliyor musunuz? Çünkü siz azim denen şeyden yoksunsunuz. Belki azim denen şeyin ne olduğundan bile haberiniz yok. Azim, Tanrı'nın biz insanoğlundan beklediği şeydir. Fakat Tanrı'nın sizden bir beklentisi yok. Sizde hiç akıl yok ve sizde hiç vicdan da yok. Siz doğruyla yanlış arasındaki farkı bilmiyorsunuz."

Sırtını dikleştirdi ve sınıfı sıradan geçirmeye devam etti. Şimdi sırada Niels Peter vardı. Fakat Isager, diğerlerine yaptığı gibi, kırbaç faslına geçmedi. Önünde iki büklüm olmuş sırta bir an şöyle bir baktı. Sonra kırbacı havaya kaldırdı.

"İyice bakın," dedi, "bu sizin vicdanınız, görüp göreceğiniz de bu. İyiyle kötü arasındaki farkı size yalnızca bu kırbaç öğretebilir."

Sonra Niels Peter'in üzerine eğildi ve işe girişti.

Okuldan sonra gidip şehrin dışındaki karlarla örtülü kırlarda yollandık. Hiçbirimiz bir şey söylemiyorduk. Dövüşecek köylü çocukları arıyorduk.

Ara sıra yan gözle Hans Jørgen'e bakıyorduk. Bizi hayal kırıklığına mı uğratmıştı? Hepimiz Isager'in önünde sırtımızı eğmiştik. Fakat onun böyle yapacağını ummamıştık.

Hava kapalıydı, karın üzeri güneş olduğu zamanki gibi

şıkır şıkır parlamıyordu ve üzerine mavimsi gölgeler de düşmüyordu. Her şey öyle biteviye griydi ki, uzakla yakın arasında bir fark kalmamış gibiydi. Sadece çırçıplak akkavaklar manzarada bir derinlik yaratıyordu. Etrafta kimsecikler yoktu.

"Bir Allah'ın kulu yok," dedi Niels Peter sinirli sinirli.

Yine göz ucuyla Hans Jørgen'e baktık. Biraz önümüzden yürüyordu, gözlerini ileriye dikmişti. Ansızın durdu ve bize döndü.

"Isager'den korktuğumu düşünmemelisiniz," dedi. "Çünkü korkmuyorum."

Sesi öfkeliydi. Bir şey demedik, başımızı eğip kara baktık. Bulutlarla kaplı gökyüzünden bir kar tanesi düştü ve sonra bir tane daha. Daha söylecekleri vardır diye bekledik ama yoktu.

"Seni dövmesine niçin müsaade ettin?"

Niels Peter başına kaldırmadan, kendi kendine konuşuyor gibi sormuştu.

Hans Jørgen sesini çıkarmadı. Kollarını iki yana açtı.

"Artık önemi yok," dedi.

Albert başını kaldırdı, kar taneleri artmıştı, gözlerini kırpıştırarak onları bir seyretti.

"Anlamıyorum," dedi.

Hans Jørgen bir duraksadı. Sonra konuştu:

"Onu alt edemedik. Ve o artık geri döndü ve her zamankinden beter olarak döndü. Öyle -"

Kollarını yine iki yana açtı: "- öyle çaresiz bir durum ki."

"Evet ama üzerinden şakır şakır kan akıyordu," dedi Albert, kendi görmemişti de, kanlı sahne ona en ince ayrıntısıyla anlatılmıştı.

"Evet," dedi Niels Peter, "akıyordu ya."

"Eee sonra?"

Hans Jørgen dönüp şehre doğru yürümeye başladı. Kar şimdi lapa lapa yağıyordu. Biz de arkasından gittik. İlk kez, onunla aynı fikirde olmadığımızı hissediyorduk. Şu ana kadar bizi hep o idare etmişti. Bundan sonra kendi kendimizi idare etmek zorundaydık.

Isager'in köpeğini öldürmüştük ama kendisini haklayamamıştık. Bizi de babalarımızı kırbaçladığı gibi kırbaçlamaya devam edecekti. Parmak hesabı yaptık. Okul altı yıldı. O za-

man Albert'in daha beş buçuk yılı vardı, Hans Jørgen'in altı ayı, geri kalanımız da bu ikisinin arasında bir yerdeydik. Isager ömrümüzün altı yılını alıyorsa, acaba bizim onu unutmamız kaç yılımızı alacaktı? *Cramers Regnebog*'dan alınmış bir problem sorusuna benziyordu ve cevabı toplayarak mı, çıkararak mı yoksa çarparak mı bulacağımızı bize söyleyebilecek kimsemiz yoktu.

Isager'i bir kış gecesi kan revan içinde görmüştük ve karın üzerinde biriken kopkoyu kan bizi umutlandırmıştı. Sınıftaki sobada Niels Peter'in kazağından yükselen alevleri de görmüştük ve ateşin neler yapabileceği üzerine hâlâ kafa patlatıyorduk.

Ve bir noktada, ateşin olanaklarını sezinlemeye başladık.

Hans Jørgen, Papaz Zachariassen tarafından konfirme edildikten sonra denize açıldı. Sekiz ay sonra da, deniz buzlanmaya başlayınca geri döndü. Maaşını biriktirip yaşlı denizcilerinki gibi bir silindir şapka edinmişti.

Artık Isager'den rahatça intikam alabileceğini söyledik ona. Koca adam olmuştu, kimse ona dokunamazdı. Fakat Hans Jørgen bize gemilerin de okuldan hiç farkı olmadığını, orada da kırbaç yendiğini anlattı. Sonra, Isager artık onun öğretmeni değildi, canı onu pataklamak istemiyordu. İkisi sokakta rastlaşmışlardı da, Isager durup onunla konuşmuştu, denizde neler yaptığını sormuştu, Hans Jørgen'le bir yetişkinle konuşur gibi konuşmuştu, yani ne Hans Jørgen onun kolunu bağırta bağırta büküp zorla diz çöktürmüştü ne de Hans Jørgen yerlere yatıp ondan kırbaç yemişti.

"O zaman bizim hatırımız için yap," diye yalvardı Albert. "Onu bizim için döv. O kadar iri yarı ve güçlü kuvvetlisin ki. Bir yıl öncesinden de kuvvetlisin. Onun hakkından kolayca gelebilirsin."

"Ben onu çoktan unuttum gitti," dedi Hans Jørgen. "Beni artık hiç ilgilendirmiyor."

"Saçmalıyorsun çünkü daha yeni maaş aldın."

"Sen benim söylediğimi dinlemiyorsun ama."

Hans Jørgen, Albert'in yüzüne bakarak konuşmak için önünde diz çöktü.

"Gemilerde de kırbaç atıyorlar. Hiç sonu gelmeyecek. Hep devam edecek. Şimdiden alışmaya çalışsan iyi edersin."

"Hiç adil değil!" dedi Niels Peter öfkeyle.

"Hayır," diye katıldı diğerleri de bir ağızdan. "Hiç adil değil."

"Bizim gibiler hesap yapmayı, okuyup yazmayı öğrenecek de ne olacak?" dedi Hans Jørgen. "Hayır, bizim asıl köteğe dayanmayı öğrenmemiz lazım. Bunu da bize Isager'den daha iyi öğretecek kimse yok."

Ona şaşkınlık içinde öylece bakakalmıştık. Yoksa bizimle gırgır mı geçiyordu?

"Koca dalga pruva direğini alıp götürdüğünde, kahraman Tordenskjold hiç yakınmış mıydı? Hayır. Peki adamlarına ne demişti?"

"Arkadaşlar, işler yolunda, başaracağız," diye mırıldandı Niels Peter ve önüne baktı.

"Görün işte! Arkadaşlar, işler yolunda, başaracağız. Bunu kulağınıza küpe yapın ve yakınmayı bırakın."

"Bence pek bir garipleşti," dedi Albert daha sonra, kendi aramızda konuşurken.

Başımızı salladık. Kendimizi hiç bu kadar yalnız hissetmemiştik. Hans Jørgen artık bizden biri değildi. Büyümüştü ve dünyayı daha iyi tanımıştı. Fakat bize anlattıklarından hazzetmemiştik. Ona inanmamaya karar verdik.

Buna rağmen, o günden sonra çektiğimiz eziyetlere daha bir katlanır olduk. Isager kırbaç turuna başladığında, artık eskisi kadar isyan etmiyorduk ve pencereden atlayarak okuldan sıvışmaya kalkanlarımızın sayısı da azalmıştı.

Noel geldi ve arkasından da yılbaşı. Isager'e geçen yılbaşı dokunmamıştık çünkü yatak hastasıydı ve ölümle cebelleşiyordu fakat kazanmıştı, yani her yılki şamatanın sırası da yine gelmişti. Sobayı tıkama fikri Niels Peter'in başının altından çıkmıştı ama kazağı da tutuşmuştu. Isager'den yakamızı bir daha hiç kurtaramayacağımızdan emindik. Sobadan fışkıran alevleri de unutamıyorduk. Gözlerimizle görmüştük, ateş

bir kere kontrolden çıkınca kimsenin onu durduramayacağını şimdi biliyorduk.

1815'teki büyük yangın nasıl başlamıştı? Birtakım adamlar geceleyin şehirde dolanıp da saz çatıları birer birer tutuşturmuş muydu? Hayır. Prinsegade'deki evlerden birinde, kızın biri kandili kazara devirivermişti. Bu kadarı da yetmişti. Alevler evden eve sıçramış, şehirdeki binaların üçte biri yanıp kül olmuştu. Yangının ışıkları ta Odense şehrinden bile görülebilmişti.

Albert'in anneannesi Kirstine bu yangını anlatırken, kadıncağızın yüzünden hâlâ dehşet okunurdu.

Kirstine onları ziyarete gelip de sobanın yanına yerleşince, Albert yalvarırdı.

"Anneanne, yine o büyük yangını anlatsana."

Ve anneannesi de hizmetçi kız Barbara Pedersdatter'in hikâyesini anlatmaya koyulurdu. Bir ekim akşamıydı. Kızcağız, Prinsegade'deki Karlsen'in ambarında oturmuş, balina yağı kandilinin ışığında kendir tarıyordu. Kuş beyinli kızın tam o sırada sevgilisinin mektubunu okuyacağı tuttu. Ondan hamile kalmıştı, niyetinin ne olduğunu öğrenmek istiyordu. O dalgınlıkla kandili deviriverdi. Kendirler alev aldı ve bütün şehir bir tek kişi yüzünden harap olup gitti.

"Foşşşş," derdi anneannesi ve ellerini havaya kaldırırdı. Açgözlü ateşin saz çatıyı sarışının sesiydi. Yangını görmüştü ve hiçbir zaman da unutmayacaktı.

"Tanrı'ya dua edin, bizim başımıza gelenleri sizlere göstermesin," diyerek de hikâyesine son verirdi.

Fakat Albert tam tersini yaptı: Tanrı'ya yangını onlara da göstermesi için dua etti.

Yılbaşı gecesi geldi ve yılbaşı yemeği olarak, her yıl olduğu gibi, üzeri hardal soslu, haşlanmış morina yedik. Yemekten sonra da dışarıya fırlayıp karanlığın içine daldık. Ve etrafı kasıp kavurmaya koyulduk, evlerin kapılarına güm güm vurduk, parmaklıkları kırdık, saksıları fırlatıp paramparça ettik. Bir köpek yakaladık, beline bir halat bağladık ve bir ağaca baş aşağı astık, sahibi köpeğin cıyaklamalarına yetişip gelince, bu sefer onu saksı yağmuruna tuttuk.

Kazaklarımızın altına saman doldurmuştuk, esas göreve hazırdık ama Isager'in evini kuşatmadan önce, ortalığın kararmasını bekledik. Pencerelerde hâlâ ışık vardı. Sonra misafir odasının pencerelerinden içeri birkaç saksı fırlatarak işe başladık. Şişko karısının cıyakladığını duyduk ve hemen arkasından holde bir gürültü koptu.

Isager, elinde bir bastonla kapıya çıktı.

"Eşşoğlueşşekler!" diye haykırdı.

"Ha ha, istediğin kadar bağır," diye cevap verdik ve üzerine birkaç saksı daha postaladık. Bir tanesi omzuna isabet etti, leş gibi kokan iğrenç içeriği olduğu gibi Isager'in kuyruklu ceketine boca oldu. Hırıl hırıl bir öksürük, haykırışlarını bastırdı, öyle şiddetliydi ki kustu kusacaktı. Bir saksı daha yanından uçarak holün ortasını boyladı. Josef'le Johan pencerede durmuş, babalarının hâline kah kah gülüyordu. Yılbaşı gecesi şamata yapmalarına hiç izin verilmezdi. Sanki şimdi onlar da öç alıyordu. Fakat daha neler olacağını bilmiyorlardı, zira onlara hiçbir şey söylememiştik.

Skolegade'den aşağı doğru bir koşu tutturduk, Isager de peşimizden seyirtti, elindeki bastonu havaya kaldırmıştı, tepemize indirmeye hazır durumdaydı. O sırada evin öbür tarafından bir şangırtı gelince, Niels Peter'le Albert'in, yatak odasının penceresini indirip, içeri, yanar hâlde saman attığını anladık.

Ve her şey böyle başladı.

"Dışarı çık yoksa evini yakıp kül ederiz."

Tværgade'e sapıp aşağı doğru koştuk, sonra Prinsegade'den koşa koşa yukarı doğru çıktık. Isager'in çığlıklarını hâlâ duyabiliyorduk. Daire çizerek koşup onu atlatmıştık. Şimdi yine okulun önüne gelmiştik. Batıdan esen rüzgâr daha da hızlanmıştı Evvelsi gün başlamıştı, her zamanki gibi havayı ılıtmış, karlar erimeye başlamıştı, sokaklarda neredeyse kar kalmamıştı. Ilık batı rüzgârı hep kışı önüne katıp buralardan sürerdi. Şu anda da şehrin üzerinden uğuldayarak esiyordu.

Ve alevler geceyi sardı.

Evin pencerelerini karşılıklı açmıştık. Isager palas pandıras arkamızdan fırlayınca, evin kapısını açık unutmuştu. Batı rüzgârı evin bir ucundan girip öbür ucundan çıkıyor, yatak odasındaki saman alevini üfürüp körüklüyordu. Daha önce hiç

yangın görmemiştik, manzara tüylerimizi diken diken etmişti. Demek açgözlü yangın dedikleri, böyle bir şeydi. Hayal bile edemeyeceğimiz kadar azgındı. Damın arasından doğruca havaya saldırıyordu. Kırık pencerelerin gerisindeki alevler, evi sanki içeride bin balina yağı kandili birden yanıyormuş gibi aydınlatmıştı. Ve sonra bütün aralıklardan dışarı hücum ettiler.

Isager çığlık çığlığaydı. Şişko madamasının yalpalaya yalpalaya kapıdan çıktığını gördük. Dışarıdaki merdivenlerden yuvarlandı ve en alt basamağa popo üstü oturdu kaldı. Bir yandan da ufak bir çocuk gibi avaz avaz ağlıyordu.

Isager ona doğru koştu, elindeki bastonu da sanki bu belayı başlarına saran karısıymış gibilerden ona doğru sallıyordu.

Josef'le Johan da öylece durmuş, olan biten sanki onları hiç ilgilendirmiyormuş gibi seyrediyorlardı. Karşı komşuları Jørgen Albertsen koşa koşa geldi.

Bizler Kirkestræde'nin karşı tarafında durmuştuk. Sayımız giderek artıyordu. Yüksek bir hurra çekmek geliyordu içimizden de, bunun pek akıllıca olmayacağını biliyorduk. Onun için sümüklü böcek tekerlemesini mırıldanmakla yetindik.

"Niels, Niels, göster antenini ..."

Bir yandan da birbirimize kaçamak bakışlar fırlatıp kıkırdaşıyorduk.

İşkencecimiz hak ettiği cezayı bulmuştu.

Büyükler ellerinde kovalarla koşturup durdu ama fayda etmedi. Batı rüzgârı feci üfürüyordu. Isager'in evindeki perdeleri, duvar kâğıtlarını, mobilyaları, ahşap tavanları tutuşturmakla kalmadı, alevlere çevreyi dolaştırmaya başladı. Ve alevler batı rüzgârının sırtında önce Isager'in evinden Dreymannlar'ın evine sıçradı, Dreymannlar'ın evinden de Kromanlar'ınkine.

Küçük Anders "Niels, Niels, göster antenini..." tekerlemesini mırıldanmayı bırakmış, avaz avaz bağırmaya başlamıştı. Yanan kendi eviydi. Annesinin, kollarında İngiliz porseleninden yapılmış koca bir servis kasesiyle evden dışarı fırladığını gördü. Sahip oldukları en değerli şeydi. Yangın çok geçmeden Skolegade'nin yarısını sardı ve kar yağmaya başladı ama Şeytan yağdırıyor olmalıydı ki, beyaz değil karaydı.

Yangın ancak Tværgade'in köşesine varınca durabildi.

Burada cadde, karşıya atlayabilmesi için fazla genişti ve sonra öbür sıradaki evlerin damları da kiremittendi. Sokağın kaldırım taşlarına bir süre kızgın kor parçaları yağdı, geçmeye cesaret edenlerin giysilerinde yanık delikleri açıldı. Skolegade'deyse, yoğun duman ve alevler, ejderha kuyruğu gibi kıvrılıp bükülerek göğe yükselmeye devam ediyordu.

Sonunda yangın tulumbası geldi. Atlar korkuyla kişnedi. Yangın görmeye alışık değillerdi. Kızgın sıcak yüzünden Skolegade'e girmeleri mümkün değildi, onun için tulumba Tværgade'in köşesinde durdu ve yangının şehre yayılmasına orada mani olmaya çalıştı. Skolegade'deki yangın söndürme çalışmaları tamamen durmuştu. Levin Kroman bizleri yardıma çağırmıştı. Biz de gidip yardım etmiştik. Fakat sıcaklık şimdi feci yükselmişti. Evlere yaklaşamıyorduk bile. Sokağın karşı tarafında ellerimizde kovalarla öylece bakakalmış, gözlerimiz dumandan biber gibi yanarak, karşımızda kabaran alev denizini seyrediyorduk.

Bütün bunlara bizim sebep olduğumuz aklımızdan köşesinden bile geçmiyordu. Sebebi yangındı. Kendine mahsus bir gücü, kendine mahsus bir gayesi vardı. Bizimle bir alakası yoktu.

Özgürlük vakti nihayet gelmişti. Bu yangını besleyen, bizim içimizde birikmiş acılar, korkular ve nefretti; bu duygular bir çocuk yüreğine sığamayacak kadar cüsseliydi ve içimiz şimdi bir tür huşuyla dolmuştu, sanki bu yangın, hayatımızı bütün iğrençliklerden ve bütün gereksizlikleren arındırıyordu. Evler alevlerin arasında giderek kül rengi iskeletlere dönüştü. Ertesi gün bizi hüzünlü ve dehşet verici bir manzara bekliyordu. Fakat bu akşam harika bir görüntü vardı. Tüm dikkatimiz ve duygularımız sadece bu ihtişama odaklanmıştı.

Lakin batı rüzgârı her zaman yağmur habercisidir. Gürül gürül alevlerin tepesinden hızla kayan kara bulutlar yarıldı ve birden boşanan sağanak yağmur, karşımızdaki ateş kusan ejderi de içimizde kabaran sevinç coşkusunu da söndürdü.

Ertesi gün etrafı dolaştık ve yanıp kül olmuş evlerin enkazlarını seyrettik. Skolegade mahvolmuştu. Duvarlar yerinde duruyordu ama pencere delikleri bize kara kara bakıyordu. Bütün şehir halkı da ağzını açmış, onlara alık alık bakıyordu.

O gün tatildi. Erkekler silindir şapkalarını giymişti. Suratlarında, yangın faciası görmeye alışık uzmanlara has bir ifadeyle, kendilerince hasar tespiti yapıyorlardı, halbuki şehirdeki son yangının üzerinden kırk yıldan fazla geçmişti. Kadınlar başlarına siyah şallarını örtmüşlerdi, bir ağızdan avaz avaz ağıt yakıyorlardı, yangında bir şey kaybetmemiş olanlar da onlara katılmışlardı. Sanki bir akşam önce şehri birden saran yangın gibi, onların da içini şimdi birden korku sarmıştı, her şeyini kaybetme korkusu, kardeşlerini, babalarını, oğullarını. Esasında öteden beri denizin, üzerlerinde uyandırdığı korkuydu bu, denizci karısı olmanın getirdiği korkuydu. Halbuki yangın, denizden daha merhametli çıkmıştı. Kimse alevlere kurban olmamıştı.

Isager'in karısının Karo'ya seslendiğini duyduk. Köpeğinin çoktandır kayıp olduğunu unutmuştu. Öbür kadınlar ona bir şeyler söyledi ama o, başını iki yana sallayıp seslenmeye devam etti.

Ne bir köpek ne bir insan öldüyse de, mal kaybı büyüktü. Bir sürü insan yaşam gereksinimlerinden olmuştu, ev eşyalarından ve elbiselerinden ve anılarından ve tüm mutfak gereçlerinden. Albertsenler'in evinde kullanılabilecek hâlde dökme demir bir tencere ve Svaneler'in evinde de bir tava buldular. Kulpu tamamen yanmıştı ama yeni bir kulp yapılabileceğini söyledi marangoz Laves Petersen.

Yangın, biz Isager'in evini saksı bombardımanına tuttuğumuz sırada başlamıştı. Bu saksı saldırısı faslını her yıl yapardık ve her yıl da bunun için cezaya çarptırılırdık, bombardımana katılmamış olanlarımız bile. Birbirimizi ispiyonlamadığımız için hepimiz suçlu sayılırdık. Fakat bu yıl cezaya filan çarptırılmadık. O cehennemî yangının yanında bizim saksılar devede kulak kalmış, saksılar da bizler de unutulup gitmiştik.

Evinde yangın çıktığında, Isager sokakta, bizim peşimizdeydi. Dolayısıyla bu işle bir ilgimiz olduğunu düşünemezdi. Zaten bizi adam yerine de koymazdı. Onun için de böyle bir çılgınlığın arkasında bizlerin olduğu aklına gelmezdi. İçimize ektiği kötülük tohumlarının nasıl kök saldığından haberi yoktu. Kalın kafalılığı kurtuluşumuz oldu.

Sonraki günlerde, Isager'in şişko karısının aklını kaçır-

dığına kanaat getirdik. Etrafta dört dolanıp Karo'ya sesleniyordu. Onun alevlerden korkup kaçtığını sanıyordu ve onu kandırıp saklandığı yerden çıkarabilmek için her gün sahanına yeni yemek koyuyordu.

"Anneme galiba bir şeyler oldu," dedi Josef, "bizi dövmeyi ihmal ediyor."

Alevler okula dokunmamıştı, Isager'in öğretmen lojmanı onarıldı. Skolegade'de, yananların yerine yeni evlerin inşa edilmesi uzun sürmedi. Okulda her şey eskisi gibiydi. Isager yatağa düşmüş, ölümle mücadele etmişti. Evi yanıp kül olmuştu. Yapan da kendi öğrencileriydi. Ama başına ne bela gelse, her seferinde geri dönüyordu. Yenilmiştik. Akıntıya kürek çekiyorduk.

Yine parmak hesabı yaptık. Eninde sonunda okulu terk edecek kadar büyüyecektik. Tek ümidimiz buydu.

Lorentz konfirme edildi ve Tværgade'deki fırıncının yanına çırak olarak girdi. Oraya iyi uydu, diye düşündük, o şişko, kadın gibi vücuduyla -öyle ki büyüdükçe daha da kadına benzemişti. Basbayağı göğüsleri vardı. Josef'le Johan onu bir kere alıp Halen'e götürmüş, orada ona soyunmasını emretmişti, kız vücudu neye benziyor görmek istemişlerdi. Josef, Lorentz'i sıkı sıkı yakalayıp, kat kat yağlarını sıkıştırıp burmuş ve her fırsatta yağlı gözyaşları dökecek kadar çıtkırıldım olan Johan da Lorentz'e, daha sonra bize karşı çok bilmiş havalara girecek, sanki önemli bir sır saklıyormuşlar da, ancak onlara yeterince yalvarırsak söylerlermiş -o da belki– gibi, baktıracak şeyler yapmıştı. Fakat duymak içimizden gelmiyordu. Hiçbir şey öğrenmek istemiyorduk.

Lorentz, Tværgade'deki fırında gece vardiyasında çalışıyordu, hamur yoğururdu. Ancak birkaç ay dayanabildi. Ateş gibi fırından ve un tozundan nefes alamayacak hâle geldiğini, ciğerlerinin un dolduğunu söylemişti, ama tabii bu lafların hepsi zırvaydı. Lorentz şişmanlıktan zaten zor nefes alırdı, bunun suçlusu da kendisiyle annesiydi. Tek çocuktu, annesi de duldu; oğlana, sanki Noel'de kesilmek üzere semirtilen bir kazmış gibi, sabahtan akşama kadar yemek yedirirdi.

İşin aslı, fırıncı, Lorentz'i yanında istemiyordu. Kamburunu çıkarıp hırıldamaktan başka bir işe yaramıyordu. Ondan sonra denize açıldı. Kış olunca, mosmor bir gözle geri döndü. Hans Jørgen haklıymış, dedi. Gemilerde de kırbaç atıyorlardı. Ve bize, yine eskiden yaptığı gibi, "Artık ben de sizden biri miyim?" dercesine, yalvaran bakışlarla baktı.

Biz de hep yaptığımızı yaptık, başımızı yana çevirdik. Sonra da düşündük, eğer *Anne Marie Elisabeth*'in mürettebatına da bu bakışlarla bakmaya kalkarsa, şansı asla yaver gitmezdi zavallının.

Zavallı bir dilenciye kimse saygı göstermez.

Lorentz bize gemilerde de kırbaç atıldığını anlatırken, ortalıkta "Dememiş miydim?" diyecek bir Hans Jørgen'imiz yoktu artık. Hans Jørgen, kendi aramızda *Mageløs* adını taktığımız *Johanne Karoline* guletiyle denizin dibini boylamıştı. Gulet, bir sonbahar günü Bothnia Körfezi'nde sırra kadem basmıştı.

Kaderimiz kırbaç yemek ve boğulup ölmekten ibaretti ama yine de denize açılmak için can atıyorduk. Çocukluk hayatının bizim için anlamı neydi? Karaya bağlı olmak ve Isager'in kırbacının gölgesinde yaşamak. Peki ya denizdeki hayatın anlamı? Bunu henüz bilmiyorduk.

Ayaklarımız karaya bastığı sürece, hiçbir şeyin değişmeyeceği inancı içimize kök salmıştı. Isager hep aynı Isager'di. Oğulları ondan nefret ediyor ve korkuyordu. Biz ondan nefret ediyor ve korkuyorduk. Karısı da ondan nefret ediyor ve korkuyor mu, bunu bilen yoktu. Fakat artık Isager'i dövmüyordu. Tamamen kendi dünyasına çekilmişti. Isager'i köpeğinden, evinden ve karısının akıl fikrinden etmiştik ama Isager hiç değişmemişti. Bizi hep yaptığı gibi dövüp duruyor ve hiçbir şey öğretmiyordu. Biz de hep yaptığımız gibi onunla dövüşüp duruyor ve hiçbir şey öğrenmiyorduk.

Fakat kış akşamları bakkal Mathiesen'in evinde iki duble toddyyi devirdikten sonra eve dönerken ona artık sataşmıyorduk. Yılbaşı geceleri evinin misafir odasından içeri dışkı da fırlatmıyorduk. Ama hâlâ mürekkep hokkalarına kum dolduruyor, sınıftaki sobayı tıkıyor, pencerelerden atlıyor, okulu asıyor ve Isager'in kitaplarını aşırıp saklıyorduk. Isager'le yer-

lerde saç saça baş başa boğuşma sırası yakında Niels Peters'e gelecekti ve bir gün de Albert'e.

Isager ölümsüzdü.

Adalet

Kırbacı artık iyice tanımıştık. Şimdi sıra denizle tanışmaya gelmişti.

Acaba Hans Jørgen'in dediği doğru muydu? Kırbaçların orada da mı hiç sonu gelmiyordu?

Laurids, bir keresinde, Albert'e *Neversink* fırkateynindeki cezalardan bahsetmişti; emre karşı gelen zavallı, gemi direğine bağlanıp her tarafından kan fışkırana kadar kırbaçlanırdı. Adamın içinden yedi çeşit bok çıkana kadar pataklıyorlar adamı, demişti Laurids. Ne dediğini anlamamıştık, Laurids de Amerikancada *"seven kinds of shit"*[21] diye bir deyim olduğunu söylemişti. Ve biz de bu küçücük adamızın dışında demek farklı bir dünya var diye düşünmüştük. O koskoca Amerika böyle bir yerdi demek. Her şeyin daha çoğuna sahiplerdi, bokun bile. Türlü çeşit boklar çıkardığımıza hiç dikkat etmemiştik doğrusu. Tamam, rengi değişebiliyordu, su veya yumru gibi olabiliyordu da bok, neresinden bakarsan bak, boktu. Bir sürü şey yiyorduk: Morina, uskumru, ringa balığı, tatlı yulaf lapası, sosis, lahanalı domuz yahnisi; insan herhalde *bir tek* tip bok yapamazdı. Ama demek ki el diyarlarında başımıza bunlar da gelecekti. Bambaşka şeyler yiyecektik tabii, derin denizlerin dibinden çıkmış mahlukatları, bizim memlekette hiçbir balıkçının oltasına gelmeyen şeyleri; kalamarlar, köpek balıkları, mercan kayalıklarındaki rengârenk balıklar, bizim çiftçilerin hayatında görmediği meyveler, muzlar, portakallar, şeftaliler, mango ve papayalar, Hintlilerin körisi, Çinlilerin tel şehriyesi,

[21] (İng.) Beat seven kinds of shit out of someone= Eşek sudan gelene kadar. -ç.n.

Hindistan cevizi sütünde pişmiş uçar kefal, yılan eti ve maymun beyni. Ve sonra köteklenince, biz de elbet o zaman yedi çeşit bok sıçacaktık.

Ama o günlerde gemiler daha ziyade Baltık Denizi'nde seyrediyordu. Alman ve Rus limanlarına tahıl boşaltır, sonra Norveç ve İsveç limanlarından kereste yükleyip dönerdik. Yani ne yabancı baharatlar ne garip balıklar ne de yepyeni meyveler tadabildik. Günlük gıdamız; bezelye, yulaf lapası, tuzlu balık, hamur köfteli ve mürdüm erikli irmik çorbasından ibaretti. Her sosun ve her çorbanın içinde şurup ve sirke vardı, yani acının yanında illa tatlı da olmalıydı[22]. Ancak, denizdeki hayatın tatlı bir yanını bulmakta zorlanıyorduk. Ve dayak yediğimizde de hâlâ tek çeşit bok sıçıyorduk.

Annelerimize veda ettik. Ömrümüz boyunca hep etrafımızdaydılar ama biz onları hiç doğru dürüst görmemiştik. Genelde babalarımız denizde, annelerimiz de sıcaktan ve buhardan pancar gibi kızarıp kabarmış suratlarıyla ya çamaşır leğenlerinin ya tencerelerin başında olurlardı. Babalarımız yokken, her şeyi çekip çevirmek onlara kalırdı. Her akşam, ellerinde yama iğnesiyle, sedirin üzerine çökerlerdi. Bir şey görürdük ama gördüğümüz onlar değildi. Onların azmiydi. Onların yorgunluğuydu. Onlara asla bir tek şey sormazdık. Çünkü onlara yük olmak istemezdik.

Sevgimizi böyle gösterirdik biz: Sessizce.

Gözleri hep kıpkırmızıydı. Sabahları bizi uyandırdıklarında, ocağın dumanından. Akşamları, üzerlerinde hâlâ iş elbiseleriyle, bize iyi geceler derken, yorgunluktan.

Bazen de bir daha eve dönmeyecek biri için ağladıklarında gözleri kıpkırmızı olurdu.

Annenin gözleri ne renk diye sorsanız, cevabımız şöyle olur:

"Kahverengi değil. Yeşil değil. Mavi veya gri de değil. Kırmızı, kıpkırmızı."

Şimdi rıhtımda durmuş, bizi uğurluyorlar. Aramızda yine sessizlik var. Gözleri gözlerimizi delip geçiyor.

---

[22] Dancada bir deyime gönderme yapılıyor. *Tage det sure med det søde = He deserves not the sweet that will not taste the sour. -ç.n.*

"Geri gelin," diyor bakışları.

"Bizi bırakmayın," diyor gözleri.

Fakat biz geri gelmeyeceğiz. Biz kurtulmak istiyoruz. Biz çekip gitmek istiyoruz. Ve biz şu anda iskelede durmuş, onlara veda ederken, onlar yüreklerimize bıçak saplıyorlar. Ve biz limandan ayrılırken, onların yüreklerine bıçak saplıyoruz. Biz birbirimize işte böyle bağlı kalıyoruz. Birbirimizi yaralayarak.

Bazı şeyleri evde öğrenmiştik. Urganları uç uca ekleyebilir, düğüm atabilirdik. Halatları armaya bağlayabilirdik, gemi direğine tırmanmaktan korkmazdık. Gemilerin içini köşe bucak bilirdik. Fakat bir gemi güvertesinde yalnızca kışın, gemi limanda yatarken durmuşluğumuz vardı. Denizlerin ne büyük olduğu ve bir geminin oralara nasıl küçücük gelebileceğini henüz bilmiyorduk.

Gemilerde ilk önce aşçı olarak işe başladık.

"Al," dedi kaptan ve elimize pastan yemyeşil bir bakır tencere sokuşturdu.

Gemi mutfağı bu tencereden ibaretti. O zamanlar gemilerde mutfak diye bir şey yoktu. Tayfa kamarasında bir kil sobanın önüne otururduk, baca birbirine çivilenmiş dört tahtadan oluşuyordu, üst ucu güvertede bir deliğe oturtulmuştu. Yağmurlu havada içeriyi su basardı. Fırtınalı havada dalgalar güverteyi basınca, sular üzerimize şelale gibi akar, sobadaki ateşi söndürürdü, diz kapaklarımıza kadar suyun içinde dolaştığımız bile olurdu. Gemi en hafif bir rüzgârda bile denizde şöyle bir sallanmaya başlasa, devrilmesin diye kızgın tencereye hemen yapışıverirdik. Tencerenin ateş gibi kulplarını tutabilmek için kazağımızın kollarını iyice aşağı, parmaklarımıza kadar çeker, soba dumanından şakır şakır akan gözlerimizle, tenceredeki sago çorbasını seyrederdik. Hiçbir yaptığımız beğenilmezdi. Gemiye şamar oğlanı gerekiyordu ve eğer gemide tekmelenecek bir köpek yoksa, o zaman şamarları da tekmeleri de yiyen biz oluyorduk.

Sabahları saat dörtte uyandırılırdık ve yirmi dört saat boyunca kahve getirir götürürdük, iki arada bir vakit olursa da içimiz geçiverirdi. Sonra bir tekmeyle yerimizden fırlardık: "Hay lanet olası, yine uyukluyorsun, seni yezit!"

Yükleme ve boşaltma yapmak için uğradığımız limanlarda

karaya çıkıp da, hiç olmazsa bir saat için, şehri dolaşmak hiç kısmet olmazdı. Denizde geçirdiğimiz bir yıl zarfında bir sürü liman şehrine uğramıştık: Trondheim, Stavanger, Kalmar, Varberg, Königsberg, Wismar ve Lübeck, Antwerp, Grimsby ve Hull. Ta uzakta kayalık sahiller, kırlar ve ormanlar görürdük. Kale burçları ve çan kuleleri görürdük fakat bulutların arasında kaybolan hayallerden daha yakına gelemezdik. Ayaklarımızın altında hissettiğimiz tek kara parçası rıhtımdı. İçine ayak basabildiğimiz yegâne binalar, ambarlardı. Görüp göreceğimiz dünya, geminin güvertesinden, havasız tayfa kamarasından ve hep rutubetli ranzalardan ibaretti.

Geminin limanda kaldığı her gece, neredeyse sabahlara kadar oturup kaptanın dönmesini beklerdik, gelince ayaklarından çizmelerini çekip çıkarmak bizim görevimizdi.

"Orada mısın, seni yezit?" derdi boğuk sesiyle ve kıpkırmızı bir suratla ve soluk soluğa ranzaya çöker, bacaklarını uzatırdı.

Biz de ancak ondan sonra ranzalarımıza uzanabilirdik, yeniden uyandırılıncaya kadar önümüzde birkaç saat vardı.

Her kış, deniz buzlanmaya başlayınca, Marstal'da buluşurduk, gemiler burada ilkbaharı beklerdi.

"Hans Jørgen ne derdi, hatırlıyor musunuz?" diye sordu Niels Peter bir seferinde, "Isager'in bize öğrettiği en önemli şeyin kırbaca dayanmak olduğunu söylerdi."

"Uyanık kalmayı da öğretmeliymiş," dedi Josef.

Isager'in oğluydu ama o da gemiyle denize açılmıştı. Johan evde kalmıştı. O, annesine göz kulak olacaktı, yangından bu yana, üzerinde yırtık pırtık giysilerle kırlarda dört dönüyor, avaz avaz bağırarak Karo'yu arıyordu. Johan da babası gibi öğretmen olmak istiyordu.

Kafamızı salladık. Denizde geçen ilk yıldan edindiğimiz tecrübe, kabaca bu iki şeyden ibaretti; dayak ve hiç bitmeyen gece nöbetleri.

"Kahve tükendi," dedi Albert.

O da bir yıldır *Catrine* filikasıyla denizlerdeydi.

"Topu topu çeyrek pound kahve teslim aldım. Yedi gün, üç adama yetiştirecektim ve sonra bir de kaptan kahve illa koyu olsun isterdi. Hep azar işitirdim. Kahve çok açık olmuş

deyip dururlardı ama sonra onları iyi tefe koydum."

"Ne yaptın?" diye sordu Niels Peter.

Albert'ten bir yıl daha fazla çalışmıştı gemilerde ve hâlâ kahveyle başı dertteydi.

"Bezelyeleri güzelce kavurdum, onlardan hep bol bol vardır, sonra da kahvenin içine karıştırdım. 'Kahve de bayağı güzel olmuş, koyu koyu, bu her adamı ayakta tutar,' dedi kaptan, ama sonra karnı ağrımaya başlamaz mı, onun arkasından ikinci kaptanınki de. O zaman anladılar. Kahveye dört misli bezelye tozu karıştırmıştım. Bunu yine de onlara karşı itiraf etmedim tabii. Fakat bu kahveyi yetiştirebilmenin başka bir yolunu bulmak zorundaydım. Bu sefer bir tencere dolusu çavdar kavurdum. Artık kahvemi methede ede bitiremiyorlar."

"Suç hep bize yüklenir zaten," dedi Josef. "Yulaf lapasının altı tutmuş, bezelyeler iyi yumuşamamış, çavdar ekmeği küf tutmuş falan filan."

"Kaptan, 'Eğer yemeği mahvedersen oturup kendin yersin ha,' diyor. 'Ye bakalım şu küflü ekmeği,' diyor. 'Ye bakalım şu çiğ bezelyeleri.' Ben de 'Hayır,' diyorum, 'ben domuz değilim ki önüme ne atarsanız yiyeyim.'"

Albert oturduğu yerde bir dikleşti. Söylediğiyle gurur duyduğunu anladık ama bunun bedelini ödemiş olması gerektiğini de biliyorduk.

"Peki kaptan ne yaptı?"

"İki gün ne öğlen ne akşam yemek verdiler."

Lorentz de çıkageldi. Johan biraz geri çekildi ve gözlerini yerdeki kaldırım taşlarına dikti. Josef de meydan okuyan bir bakış fırlattı. Lorentz de dimdik ona baktı. O sünepe hâli kaybolmuştu. Hâlâ koskocamandı da, vücuduna eskiden olmayan bir güç kuvvet gelmişti. Onun o bembeyaz şişko vücudunu kadınları hayal eder gibi hiç hayal etmemiştik de, o salkım salkım etlerine şak şak indirirken içimizde ılık bir karıncalanma olurdu. Ama artık ona el kaldıracaksak, yumruklarımızı sıkmamız gerekecekti.

Lorenz bir şey demedi.

Bizler bir adım geri çekildik. *Anne Marie Elisabeth*'in armalarına tırmanmak, hayalarını nihayet torbalarına indirmiş miydi yoksa?

Albert iki yıl boyunca *Catrine*'le denizlerde dolaştı. Flekkefjord'a, Tønsberg'e, Frederikstad'e, Göteborg'a, Riga'ya, Stralsund'a, Hamburg'a, Rotterdam'a, Hartlepool'a ve Kirkcaldy'ye yanaştılar. Ve Albert hiçbir şey görmeden ayrıldılar. Sonra da Albert gemiden ayrıldı. Bakır tencereden ve kahve savaşından gına gelmişti.

Denizin bir günü bir gününe benzemezdi ama Albert'e yeknesak gelirdi. Sonbahar olunca, tepesine kapak gibi kapanan alçak stratokümülüs bulutlarının altında sular sanki daha bir yoğunlaşırdı. Deniz, sıvı cıva gibi uyuşukça hareket ederdi. Sonra ısı düşer, kış kendini belli ederdi. Albert suyun yavaş yavaş koyulaşan yüzeyinde kendi hayatının aksini görür gibi olurdu.

Buz tutmak üzere olan denizin üzerinden farklı bulutlar gelip geçerdi. Fakat Albert hepsini adı gibi biliyordu. Seyretmek hoştu da, ruhuna hitap etmiyordu. Yeryüzünde bir yerlerde başka türlü bir ışık da olmalıydı, yeni takımyıldızların, daha büyük bir ayın ve daha sıcak bir güneşin üzerinde ışıdığı bir deniz.

Kaptan, kalırsa onu usta gemici yapacağını söyledi.

"Sen artık bir gemicisin," dedi bir akşam Stubbekøbing'de, Albert çizmelerini çıkarmasına yardım ederken.

"Flokla gabyayı çekip sabitlemeye de, pusulaya da, gemiyi orsasına olsun, pupasına olsun idare etmeye de aklın eriyordur artık."

Fakat Albert, bir zamanlar babasının da yaptığı şeyi yaptı. Onu dünyanın uzak diyarlarına götürebilecek bir gemi bulmak için Hamburg'a gitti.

Evden yola çıkmadan önce, tavan arasına tırmandı. Babasının çizmeleri patates ve tahıl çuvallarının yanında duruyordu. Laurids son gidişinde onları yanına almamıştı. Bunun, olacakların bir işareti olduğunu daha sonra anlamışlardı. Fırtınalı havalarda, beşik çatı bel verip de yandaki destek duvarının kirişleri zangır zangır sallandığında, annesi, boş çizmelerin yukarıda tek başlarına dolaştığını duyar gibi olduğunu söylerdi. Fakat kimse cesaret edip de gidip bakmadı.

Rasmus'la Esben çizmelere bir kere bile el sürmemişti. Korkudan da olabilirdi, boyları babalarınınki kadar uzamadığı

gibi, ayakları da onun çizmelerini dolduracak kadar büyümediği için de. Yalnızca Albert'in boyu bosu babasına çekmişti.

Elinde çizmelerle aşağı indi. Tahta tabanları Laurids'in göğe uçuş macerası sırasında kapkara kavrulmuştu.

"Ne yapacaksın onlarla?" diye sordu annesi ve gözlerine tedirgin bir ifade geldi.

Sanki bir yanı Albert'in çizmeleri atacağını ümit eder gibiydi, bir yanı da atmayacağını.

"Giymek istiyorum," dedi Albert.

"Giyemezsin!"

Annesi ellerini ağzına kapadı, oğlu onları ayağına bir geçirirse, uğursuzluk getireceğinden korkar bir hâli vardı. Batıl inanç da olabilirdi, içine doğmuş da olabilirdi. Her hâlükârda bir anne kaygısıydı. Oğlunun bu sefer çok uzaklara gideceğini ve yıllarca dönmeyeceğini hissetmişti ve bu onun için ölüm demekti.

"Giyeceğim," dedi Albert, başka da bir şey demedi.

Kapıdan geçebilmek için eğilmesi gerekti ve omuzları kapı aralığına ancak sığdı.

"Babama onları yeni gibi yapacağına söz vermiştin," dedi sonra, ayakkabı tamircisi Jakobsen'in Kongegade'deki atölyesine girince.

"O, on iki yıl önceydi. İyi hatırlıyorsun," dedi Jakobsen. "Ama bir kere verilen sözden dönmek olmaz. Cumartesiye alabilirsin."

Albert, yedi ay usta gemici olarak çalıştığı Hamburg bandıralı bir brikle Batı Hint Adaları'na gitti. Hindistan cevizi palmiyeli sahilleri ve uçan balıkları gördü. Siyah ve kahverengi tenli insanlar gördü. Onların yılgın bakışlarını ve öne düşük omuzlarını gördü ve kimsenin ona bir şey izah etmesine hacet kalmadan, bu insanların da tıpkı kendi gibi kırbacı tanıdığını anladı. Isager gibi adamlar burada öğretmenlik yapmıyordu. Bu, günlük güneşlik adaların efendisiydiler, Danimarkaca konuşulan adaların bile ve kırbaç gücüyle hükmediyorlardı.

Albert, Hindistan cevizi sütü içti, timsah eti yedi, tavuk eti lezzetindeydi. Yedi tür bok sıçtı ama eşek sudan gelene kadar pataklanarak değil.

Paçayı sıyırmıştı.

"Hiç sonu gelmeyecek," demişti Hans Jørgen. Fakat gelmişti. İnsan usta gemici ve on yedi yaşında ve iri yarı ve kendini savunacak kadar güçlü kuvvetliyse, sonu geliyordu. Brikten mal boşaltan ve mal yükleyen siyah ve kahverengi insanları seyretti. Kendi başlarına buyruk değillerdi. Kırbacın ilelebet boyunduruğu altındaydılar ve Albert, onlardan biri olsaydı da mezara girene kadar kırbaç yeseydi hâli ne olurdu diye düşünmeden edemedi. En nihayet iflas mı ederdi? Yoksa, sırf kendini bir kerecik insan gibi hissedebilmek için çilesini devredebileceği birini mi arardı? Yoksa öldürecek bir Karo mu arar bulurdu veya yakıp kül edeceği bir ev veyahut da aklını yitirteceği bir kadın?

Her yıl Marstal'da buluşunca, birbirimizi inceler, kendimizce not verirdik. Neredeyse koca adam olmuştuk. Gözlerimiz daha bir içine çökmüş, elmacık kemiklerimiz dışarı fırlamıştı, yıllarca yediğimiz onca kötek bir daha hiç silinmeyecek izler bırakmıştı. Ama ellerimiz irileşmiş, avuçlarımız nasırlaşmıştı. Pazılarımız çıkmıştı, damarlarımız ve sinirlerimiz, derimizi mavi bir örümcek ağı gibi saran dövmelerimizin altından, kendilerini gösterecek bir yer bulmak için birbiriyle aşık atıyorlardı. Kırbaca rağmen büyümüş ve güçlenmiştik.

Albert eve dönmedi.

Hamburg'a geri döndü ve yine denize açıldı, bu sefer istikamet Güney Amerika'ydı. Oradan dönüşte, Antwerp'te gemiden ayrıldı ve Liverpool bandıralı bir kargo gemisinde iş buldu, kömür yüklemek için Cardiff'e seyredecekti. Albert İngilizce öğrenmek istiyordu.

Güverte lostromosu *"All hands up anchor!"* ve *"Heave my hearties, heave hard!"* diye bağırarak emirler yağdırırken, Albert, babasının sesini duyar gibi oluyordu. *Papa tru*'sunu yeniden yanı başında hissetti. Onun, annesini sinirlendiren ve kardeşlerini coşturan Amerikanca kelimelerini hatırladı.

"Hanggre," derdi geminin yemekhanesinde.

Öbürleri kafalarını sallayıp ona güler, sonra da:

"Monki," derlerdi.

Papa tru'nun tek kelime Amerikanca bilmediğini anlaması uzun zaman aldı. *Papa tru* ona Amerikanca diye Pidgin İngilizcesi öğretmişti. Çinlilerin ve Yeni Kaledonyalıların konuştuğu

İngilizceyi -maymun İngilizcesi, yamyam dili.

Albert ekvatoru geçti ve vaftiz edildi, tıpkı bir zamanlar *papa tru*'nun vaftizlendiği gibi. Yanakları çiçek bozuğu dolu Amphitrite'i esmer sarı yanağından zorla öptürüldü. Öyle yanaklardı ki, dokununca sanki arasından sipsivri çiviler pırtlamış gibi canını acıttı. Balina yağına ve lamba isine bulandı ve deniz kızlarıyla zenci oğlanlar onu suya batırıp neredeyse ciğerleri patlayıncaya kadar suyun altında tuttular. Paslı bıçakla tıraş edildi ve o günden itibaren sakal bırakarak sakladığı yaralar açıldı cildinde.

Bir şarkı öğrendi ve yıllar boyu bize bu şarkıyı söyledi. Denizi en doğru anlatan şarkı derdi hep:

"Shave him and bash him,
Duck him and splash him,
Torture him and smash him
And don't let him go!"

Cape Horn'u geçip güneye yol aldı. Zifiri karanlık geceden penguenlerin çığlıklarını duydu. Artık gerçek bir denizci olmuştu. Callao'ya ve Lobus'a, ekvatorun hemen güneyindeki Guano Adası'na uğradı. Sonra Avrupa'ya geri döndü. Nova Scotia bandıralı üç direkli bir yelkenli gemide iş buldu ve New York'a yelken açtı. Varınca karaya çıktı. Bir Amerikan gemisine tayfa yazılmak istiyordu, yüksek maaş veriyorlardı. *Papa tru*'nun Amerika rüyası şimdi onu da sarmıştı.

Lakin *Emma C. Leithfield* gemisinde onu bekleyen; *papa tru*'nun anlattıkları değil, Isager ve kırbacıydı. Bu kez savaşı artık bir sona erdirmeliydi.

Sonraları bize bunları anlatırken, gemiye ayak bastığı ânı hiçbir zaman unutamayacağını söylediydi.

Amerikan gemilerindeki koşullar hakkında sahiden hiçbir fikrin yok muydu diye sormuştuk ona. Mürettebatın sık sık isyan ettiğini, kaptanların denizcilik bilgisine göre değil, bilek gücüne ve zorbalıktaki maharetine göre seçildiğini, gemiye kaptandan çok yumrukların ve silahların söz geçirdiğinden hiç mi haberi yoktu?

Albert bakışlarını kaçırmış ve kıkır kıkır gülmüştü -sanki

esasında biliyormuş da, bildiğini itiraf etmek istemiyormuş gibisinden.

Sonra gözlerimizin içine baktı.

"Hayır," dedi, "o kadar kötü olabileceğini bilmiyordum. On ay cehennem hayatı yaşadım. Cehennemin ne olduğunu zaten biliyordum da, iş cehennemden bir çıkış yolu bulmaya gelince fosladım, o kahrolası Isager bize bir tek bunu hiç öğretmemişti."

Emma C. Leithfield'in ana direğinin önünde on yedi kişi vardı. Altısı İskandinavyalıydı. Albert'in fikrine göre, gemideki tek doğru dürüst denizciler de bunlardı. Böyle düşünmesini garipsemedik. Kendi insanımızı hep daha bir tutardık. Ama Albert'in nedeni farklıydı, gemiye binerken ayakta durabilen bir tek onlar olmuştu.

Geminin bordasına bir *runner*-filika gelip yanaşmıştı. Ve vahşi görünüşlü iki *crimps*[23] zilzurna sarhoş bir sürü Fransızı kaldırıp güverteye fırlattı -bu iki herif aslında, Fransızların gemiye binmeden güzelce yolunduğu *boardinghouse*'la[24] beraber çalışan *land shark*'tı[25]-. Fransızları, körkütük sarhoş İtalyanlarla Yunanlılar izledi. Üçüncü filika da zom hâldeki İngilizlerle Gallileri getirip attı. Hepsinin koltuğunun altında, ufak bir giysi bohçası vardı. Donanımları bundan ibaretti. Saçları sakalları birbirine karışmıştı. Suratları yara izleriyle doluydu. Ceplerinden yarı dolu viski şişeleri sarkıyordu. Türlü dillerde zırvalayıp naralar patlatıyorlardı ama hepsi aynı yerden geliyordu: Liman kentlerin döküntüsüydüler.

O günlük bir şey yapacak durumda değillerdi. Çapa zincirlerine, nereye sarktığından haberleri yokmuş gibi bön bön baktılar. Sonra kafalarını kaldırıp yelken takımlarına bir göz atıp sersem sersem sırıttılar. Arkasından da yalpalayarak tayfa kamarasına doğru yollandılar ve merdivende gözden kaybol-

---

23 Yarma. -ç.n.

24 Pansiyon. -ç.n.

25 Denizcileri limandan ayrılırken dolandıran kişi. -ç.n.

dular. Aşağıda kendilerini yere ranzaya atıp çıplak tahtaların üzerinde horul horul uykuya daldılar.

Kaptan Eagleton gençten biriydi, gür favorileri ve sinsi bakışları vardı. Bu yabani mürettebatın üzerinde otorite sağlayabilecek biri değildi. Albert bunu hemen görmüştü. Albert'e tayfa kamarasına inip, adamların üzerindeki yarı dolu viski şişelerini toplayıp getirmesini emretti. Sonra şişeleri denize fırlatmasını söyledi. Albert, denizde sallana sallana yüzen şişelere bakarken düşünüyordu. Eagleton bu işi adamların gözü önünde yapmalıydı, onlar sızıp gitmişken, arkalarından değil.

Albert ön üst güvertede devasa bir koltuk fark etmişti. Zemine sık sıkı cıvatalanmıştı, tahta benziyordu ama ortada kral yoktu. Koltuğun kaptana ait olduğu, Albert'in aklından hayalinden geçmemişti. Onca yıldır denizlerde edindiği tecrübe, Eagleton'ın güvertede pek dolaşmayan, mürettebattan uzak kalmayı yeğleyen biri olduğunu anlayabilmesi için kâfi gelmişti. İkinci kaptanın olabilir miydi acaba? Buna daha bir cevap alamamıştı çünkü ikinci kaptan henüz hiç ortalıklara çıkmamıştı.

Tayfa kamarasından bir gümbürtü geldi ve kaptan, Albert'e, gidip ne olduğuna bakmasını emretti. Albert aşağıdaki karanlığın içinden öfkeli çığlıklar duyuyordu.

"Viskimi çaldın, seni lanet olası köpek," diye bağırıyordu İngiliz.

Cevap İtalyanca geldi. Sonra da Yunanca olduğunu tahmin ettiği bir dilde bir şeyler söylendi. Arada anlayabildiği tek tük kelimeleri duyuyordu da, denilenin tam anlamını çıkaramıyordu. Adamlar o kadar uzun yıllardır denizciydi ki, farklı ülkelerden insanlarla gece gündüz birlikte olmaktan, her dilden bir tel çalmaya başlamıştı. Garip bir lisandı.

Gürültü patırtının nedeni, ortadan kaybolan viski şişeleri olmalıydı. Albert bir yumruk sesi duydu, sonra da bölme paneline hızla çarpan bir vücudun sesini. Bıçaklı bir el görür gibi oldu ve sonra bir inilti işitti. Dövüşenler, zahmetli bir iş yapıyormuş gibi hırıl hırıl, zorlukla soluyordu, çapa toplanırken çekilen heyamola gibi bir ritmi vardı. Ama buradakilerin derinlerden çektiği, daha farklı, daha kasvetli, daha korkutucu bir şeydi, kendi içlerindeki karanlıktan kopup geliyordu.

Albert güvertede güvence içinde olsa da bir iki adım geriledi. Aşağıya inse ne olacaktı ki, ne yapabilecekti ki? Kavga bir noktada yatışacaktı. Daha önce gördüğü şeydi. Bu tür dalaşmaların ölümle sonuçlandığı enderdi. Ertesi gün hepsi, kafaları zonk zonk ederek, her tarafları çürük, yara bere içinde güvertede meydana çıkacak, sessizce, gönülsüzce ve kan çanağına dönmüş gözleriyle, yapacakları işe koyulacaklardı. Bugün birer hayvandılar. Yarın yine denizci olacaklardı.

Albert'in içine o an korku salan şey, aşağıda süren vahşilik değildi, kaptandaki otorite noksanlığıydı.

"Çekil yoldan!"

Biri Albert'i omzundan yakalayıp hızla kenara itti. Kafasını çevirip baktı, karşısında canavar gibi bir adam tepesinden bakıyordu. Koskocaman, kıpkırmızı, yumru gibi bir burun neredeyse bütün suratını kaplıyordu, suratı da dâhil kafasının her tarafı, çapraz kesişen yara izleriyle doluydu, sanki kafası balkabağıymış da birisi bıçakla açmaya çalışıp açamamış gibi. Gözleri, pırtlak et yığınlarının arasında kaybolmuştu. Gözbebekleri, derin bir gölün dibindeki siyah taşları andırıyordu. Albert onun leş gibi, yırtık pırtık gömleğinin altından görünen kaslı gövdesinin de bıçak yarası izleriyle dolu olduğunu fark etmişti. Sanki biri keskin bir aletle bu dev azmanının kalbini bulmaya çalışmıştı ama o devasa et, sinir ve kas yığınının arasından derine daldıramamıştı. Buharlı treni bıçaklamak gibi bir şey olmalıydı.

Albert karşısındakinin kim olduğunu hemencecik anladı. Tahtın sahibiydi, geminin gerçek hakimiydi.

İkinci kaptan sahneye çıkmıştı.

Dev merdiveni kullanmadı, bir hamlede güverteden fırlayıp, alttaki tayfa kamarasına doğru uçtu ve dövüşenlerin tam ortasına koca gövdesiyle güm diye indi. Aşağıdan yine gürültüler ve kükremeler duyuldu. Sonra dövüş daha bir ateşlendi. Acı dolu ulumalarla inlemeler birbirine karıştı, hep önce bir yumruk sesi, sonra tuhaf bir inilti geliyordu, ama alışıldık bir yumruk dalaşıyla hiç ilişkilendirilemeyecek bir sesti.

Böyle bir süre devam etti, sonra şamata diner gibi oldu. Ve nihayet bir tek ses duyuldu. Albert, sesin ikinci kaptana ait olması gerektiğini düşündü.

"Yetti mi? Yetti mi ha?"

Tek cevap, bir inilti oldu. Sonra birkaç yumruk sesi daha geldi, belki de tekme sesiydi ve tayfa kamarasının üzerine bir sessizlik çöktü.

İkinci kaptan oflaya puflaya kapı aralığında belirdi. Aşağının karanlığında birkaç yeni yara izi daha kazanmıştı. Bir gözünün üzerindeki derin yarıktan kan akıyordu, boynundan da kan sızıyordu. Ama eliyle alnını silerken, gayet lakayt bir hâli vardı, sanki kaytan kaşlarının arasına biriken, kan değildi de terdi.

Albert ikinci kaptanla karşılaştığı noktadan hâlâ bir yere kıpırdamamıştı. Yine bir kenara atılmış, atıldığı yere siniver-mişti. Kan revan içindeki ikinci kaptan, güvertedeki mürette-batın geri kalanını gözden geçirmekle meşguldü şimdi, tayfa kamarasında başlattığı ceza raunduna devam edip etmemeyi kafasında tartıyormuş gibiydi.

"Adım O'Connor."

Güvertedeki herkes, sanki bir emre itaat edercesine kafasını aşağı yukarı salladı.

O'Connor tahta gitti, pat diye oturdu. Geğirdi. Eliyle alnının her tarafına bulaştırdığı kan, ona yalnız insan adakları kabul eden bir pagan Tanrısı görüntüsü vermişti. Albert, yaralarını temizlemek için su ve sabun isteyeceğini bekledi ama O'Connor bir şey istemedi. Alnındaki ve boğazındaki kanlar kururken, o öylece oturdu. Yaralar onun dövmeleriydi. Korkunç bir sanat eserine çevirdiği suratına ve vücuduna bu vesileyle bir iki detay daha ilave etmişti.

Sonra bir ıslık çaldı. Kimsenin daha önce görmediği, uzun tüylü, kapkara, koskoca, canavar gibi bir köpek peydahlandı, bir kurt gibi sinsi ve ürkek adımlarla O'Connor'un yanına gitti ve ayaklarının dibine uzandı. O'Connor deve tüyü rengi çin bezinden pantolonunun cebinden ağır kalibre altıpatlarını çekip çıkardı ve silindirini dalgın dalgın evirip çevirmeye başladı.

O akşam yatak vakti gelince Albert, tayfa kamarasına inmeye cesaret etti de inmesiyle çıkması bir oldu. Yine de güvertede gecelemeyi tercih etmişti. Balina yağı kandilinin cılız ışığında adamların yerde alelacayip, çarpık çurpuk şekillerde

yattığını görmüştü. İçlerinden birkaçı bankın üzerinde, başını iki elinin arasına almış oturuyordu. Uyuyup uyumadıklarını çıkaramamıştı. Duvarlar kan, yerler kusmuk içindeydi.

Ertesi sabah tayfa kamarasındaki herkes güverteye çıktı. Her biri dünkü dövüşün izlerini taşıyordu. Bazıları topallıyor, bazılarının hareketleri ağır ve itinalıydı, sanki giysilerinin altında vücutları harap hâldeydi. Suratları şişmişti, gözlerinin etrafı da balon gibi ve mosmordu. Birinin burnu kırılmıştı, şekline bakılırsa bu ilk defa olmuyordu. Güçlü kuvvetli, bıçkın adamlardı. Dayağa da sürekli içkinin etkilerine de alışıktılar. Neredeyse her şeye hiç sızlanmadan katlanacak tiplerdi. Fakat yüzlerinde bir denizcide ender rastlanan bir ifade vardı. Sinik, ürkek görünüyorlardı. Birbirlerine hiç bakmıyorlardı. O'Connor kükreyerek emirler yağdırırken, ona da hiç bakmıyorlardı. Ya gözleri önde, ellerini seyrediyorlardı ya da bakışları yukarıya yelken takımlarına doğru kayıyordu.

Emma C. Leithfield'in aşçısı çok esaslıydı, Marstal filikalarında gördüklerimize benzemiyordu. Albert'in ne demek istediğini galiba anlıyorduk. Hepimiz gemi mutfağında yamak olarak denizciliğe başlamıştık, fırtınalı havada tencereyi ocağın üzerinde sıkı sıkı tutmanın, hazırda her zaman sıcak kahve bulundurmanın ve damak zevklerine değil, midelerini doldurmaya bakan adamları doyurmanın dışında, yemek yapma sanatından anladığımız yoktu.

Fakat Giovanni böyle değildi. İtalyandı ve her gün taze pişmiş ekmek, hem öğlen hem akşam sıcak yemek, ayrıca *pies* ve leziz kurabiyeler pişirirdi -gemideki herkes için. En iyi *boardinghouse*'lardakinden bile daha iyi yemek çıkıyordu, evet, hatta Hamburg'da Kastanien Allée'deki *Logis-Mutter*'in Frau Palle'si bile Giovanni'nin tırnağı olamazdı.

Emma C. Leithfield acayipliklerle dolu bir gemiydi. Ama aradaki dil farkına rağmen gemide herkes bir konuda kolayca hemfikir olabiliyordu: Amerikan ticaret filosunun en kötü kaptanı ve en iyi aşçısı bu gemideydi. Mutfağı cennet, güvertesiyse cehennemdi.

Giovanni gemiye en son çıkan adamdı. Yalnız gelmedi. Yanında iki domuz yavrusu, on tavuk ve bir buzağı getirdi. Ön

güvertede onlar için etrafı telle çevrili bir yer yaptı. Hayvanlar içeride bir arada sorunsuz yaşıyordu.

Ama O'Connor'ın köpeği giderek huzursuzlaştı, sahibinin ayaklarının dibindeki yerini sık sık terk etmeye ve ortalıkta fır dönmeye başladı, böyle dolanırken ağzını faraş gibi açar, gözlerine aç bir ifade gelirdi. Giovanni bir gün doğruca hayvanın yanına gitti, hayvan ona dişlerini gösterdi, tehdit edercesine hırlamaya başladı. Bütün gemi kendine ait sanıyordu sanırım.

Giovanni, hayvanın gözlerinin içine dimdik baktı. Sonra elini ağır ağır kaldırdı ama vurmak için değil, hayvana bir şey anlatmak istiyormuş gibi. Ve onu oracıkta hipnotize etti. Koca köpek olduğu yere karın üstü çöktü. Acıklı bir sesle inledi, sonra yerde geri geri süründü, canavar gibi hayvanın ufak tefek adamın önünden sünepe bir hâlde uzaklaşması öyle komikti ki, etraftan seyreden tayfalar kıkır kıkır gülmeye başladılar.

O'Connor da seyrediyordu. O gülmedi.

O'Connor diğer zabitlerle beraber oturup yemezdi. Güvertedeki tahtına kurulur, yemeği oraya götürülürdü. Hava onu hiç rahatsız etmezdi. Vücudu adeta her şeye karşı bağışıktı. Üzerinde hep aynı giysiler vardı. Hiç değiştirmezdi. Hep aynı lime lime gömlek ve onun üzerinde düğmeleri kopmuş, ilikleri yırtılmış, alttaki gömleği zar zor örten bir yelek. Yalnızca tipi ve dolu fırtınası onu o koltuktan uzaklaştırabilirdi. Emir eri, onun vahşi hayvan ini gibi kokan kamarasında da yere cıvatalanmış bir koltukta uyuduğunu söylemişti, köpeği de yerde ayaklarının dibinde uyurdu. O'Connor'ın tetikte olmadığı bir an yoktu. Dediklerine göre, uyurken bile kasları kaskatı kesilirdi.

Giovanni ertesi gün yemeğini getirdiğinde, O'Connor tabağı her zaman yaptığı gibi kucağına değil, yere bıraktı. Sonra köpeğe tabağı işaret etti, hayvan, aşçının tabağa özenle yerleştirdiği yemeğin üzerine atıldı. O yerken, O'Connor gözlerini Giovanni'ye dikti. Giovanni de gözlerini ondan hiç kaçırmadan ona aynı şekilde karşılık verdi. O'Connor'a karşı duyduğu korku, köpeğine duyduğundan daha fazla değildi.

Ancak köpeği bir el hareketiyle durdurabilirdi ama O'Connor kontrolü dışındaydı ve o dakikalar zarfında Giovanni kendine bir can düşmanı edinmiş oldu.

Ertesi gün Giovanni, O'Connor'ın yemeğini köpeğin sahanına koyup götürdü. Kaptanın ayaklarının dibine bıraktı.

"Afiyet olsun," dedi ve hemen arkasını dönüp oradan uzaklaşmaya yeltendi.

"Benim yemeğim nerede?"

O'Connor'ın sesi yavaş ve tehditkârdı.

"Orada."

Giovanni köpeğin sahanını işaret etti.

"Acele et de köpek silip süpürmeden sana da bir şeyler kalsın."

Ve bunu demekle de kaderini belirlemiş oldu.

Giovanni'nin gemideki görevi yalnızca aşçılıktan ibaret değildi. New York önlerinde demir atan bir gemiye akın edenler yalnızca terziler, kunduracılar, kasaplar, gemi levazımatçıları ve meyve satıcıları gibi, gemiyi bir sonraki sefere hazırlamak için elzem olan esnafla sınırlı kalmaz; üçkâğıtçı takımından bir sürü esnaf da gemiye üşüşür; sahte altın yüzükler ve köstekli saatler satanlardan, iğneleri pislik içindeki dövmecilerden -ki yaptıkları her bir dövme şakır şakır cerahat tutar- dilencilere ve sihirbazlara, jonglörlerden Hint fakirlerine ve falcı kadınlara, muhabbet tellallarından yankesicilere kadar. Giovanni kendini, *Emma C. Leithfield*'den ziyade, sonuncu güruhla kendini evindeymiş gibi hissederdi. Kuzguni siyah saçlarına bağladığı kırmızı eşarpla güvertede durup dört yumurtayı jonglör gibi havada atıp tutardı, yumurtalar ellerinin arasında fır fır döner, bir tekini bile yere düşürmezdi. Onu aramıza kabul etmemize de bu vesile oldu.

Sirk artistliği yapmıştı, nasıl olup da denize açıldığını bir bilen yoktu. Esas mesleği, bıçak atıcılığı ve jonglörlüktü; bazen paydos sırasında bütün mürettebat kapı aralığına hücum ederdi, Giovanni prova yaparken biz de onu seyrederdik. Üç veya dört keskin bıçağı havaya öyle seri fırlatırdı ki, önünde sanki dönen bir tekerlek varmış gibi olurdu. Bıçakların bir tekini bile ne elinden düşürür ne de ters yakalayıp elini keserdi.

"Giovanni sofrayı kuruyor," haberi güverteye ulaşır ulaşmaz herkes ilk sırayı kapabilmek için yemekhaneye hücum ederdi.

Giovanni upuzun masanın bir ucunda durur, yerinden hiç

kıpırdamadan kurardı sofrayı. Kalaylı bakır tabaklar, çatal ve bıçaklar havada uçar, tastamam duracakları yere, birbirinin yanına iniverir, seyredenlerin nutku tutulurdu. Katiyen bir şey kırmazdı. Nasıl yapabildiğine akıl sır erdiremezdik.

"Nasıl yapıyorsun, Giovanni?"

Gülümseyerek başını iki yana sallardı. Gizlisi saklısı yoktu.

"Her şey burada başlıyor."

Ve el bileklerini eğip bükerdi.

O zaman herkes birbirine göz kırpardı. Aşçılarıyla gurur duyardı. Viskileri suya atılmıştı. Denizin ortasındaydılar. Ama Giovanni onlara kendilerini bir takım gibi hissettirirdi, ondan aldıkları güçle başlarını dikleştirip işlerine bakarlardı.

Emma C. Leithfield New York'tan ayrılalı iki hafta olmuştu. Ekvatoru geçmiş, Buenos Aires'e doğru yol alıyorlardı. Gemi mürettebatı her zamanki gibi hayran hayran Giovanni'yi seyrediyordu ki, O'Connor yanlarında bitiverdi. Giovanni sofrayı kurmaya dalmıştı. Tabaklar hedefi milim şaşırmadan havada uçuyordu, O'Connor koca yumruğunu havaya indirip tabaklardan birini rotasından çıkardı, tabak yeri boyladı. Kalaylı bakır olduğu için kırılmadı fakat tabak binbir parça olsaydı bile, O'Connor'ın sabotajının o an yarattığı etkiyi yaratamazdı.

Giovanni'nin yüz ifadesi hemen değişiverdi. Gösterisini yaparken, tüm dikkatini büyülenmiş gibi yaptığı şeye vermiş, dalıp gitmişti. Şimdi birden silkinip kendine gelmişti sanki. Yüzünde daha önce hiç görmedikleri ihtiyatlı bir ifade belirmişti. Ve O'Connor yumruğunu tam indirirken, Giovanni tıpkı bıçaklarını ve tabaklarını fırlatırkenki atikliğiyle, yana çekildi. İsabet etseydi, Giovanni'nin ince, düzgün hatlı yüzünü rahatlıkla kan gölüne çevirirdi. O geri çekilince, yumruk da korkunç bir çatırtıyla dosdoğru kamaranın ahşap duvarına indi. O'Connor dengesini kazanıp da doğrulduğunda, parmak eklemleri kan revan içindeydi.

Giovanni'nin ayakları daha önce durduğu noktadan kıpırdamamıştı, yüzünde ne düşmanlık, ne korku, ne de panik seziliyordu. Oradaki tek ifade, sirk çadırının ta tepesine kadar çıkmış, emniyet filesiz atlayış yapmaya hazırlanan bir cambaza

has konsantrasyondu ve O'Connor yumruğunu yeniden savurduğunda, Giovanni yine aynı dakiklikle başını eğerek savuşturdu.

O'Connor dengesini kaybetmiş gibi öne doğru sendeledi. Fakat o anda yüzüne dikkat edenler, onları bir sürprizin beklediğini anladı. O çirkin suratında dizginleyemediği bir öfke okunmuyordu. Şiş, yara izi dolu et yığınlarının arasında, iki ince yarığa benzeyen gözlerindeki buz gibi ve sakin ifade, sendelemesinin planlı bir hareket olduğunu ima ediyordu.

Giovanni düşecek gibi olan o dev vücudun yolundan çekilmek için yana sıçradı. Fakat ellerini, düşmemek için destek alacakmış gibi, öne uzatan O'Connor, ufak tefek İtalyanı birden yakaladığı gibi yere devirdi. Etraftakiler, O'Connor'ın Giovanni'nin üzerine çıkıp, onu yumruklarıyla bir güzel benzeteceğini sanıp, Giovanni'yi alttan çekip kurtarmak için, yerde boğuşan iki adamın etrafındaki çemberi daraltmaya başlamıştı bile. Fakat ikisi de bir an kadar hiç hareketsiz yan yana yattı. Sonra Giovanni el bileğini yakaladı ve acıyla haykırdı. Eli, bileğin ucunda garip bir şekilde sallanıyordu. O'Connor İtalyanı yakaladığında, pençe gibi elleriyle, bir büküşte onun bileğini kırıvermişti.

O'Connor sakince doğruldu. Yerde yatan kurbanının tam yanında duruyordu. Gözlerini etraftakilerin üzerinde dolaştırdı ve onlardan ayırmadan, ayağını kaldırıp, çizmesini yerdekinin sakat elinin üzerine var gücüyle indirdi. Parmak kemikleri ezilirken çatır çutur etti.

Sonra yemekhaneyi terk etti.

O çıkarken, etraftakiler çekilip yol verdiler. Fakat ellerinde kazara Giovanni'nin keskin bıçaklarından biri olsaydı sırtının ortasına saplamışlardı, hem de öyle derine ki, kokuşmuş yüreğini delip içinde yanan cehennemlik ateşi ilelebet söndürmüştü.

Giovanni'nin başına üşüştüler, ayağa kalkmasına yardım ettiler. Hâlâ sakat elini tutuyordu. Gözyaşları yanaklarından ip gibi süzülüyordu. Acıdan değil, kaybettiği yeteneğine ağlıyordu. Giovanni'nin ezik parmaklarına baktılar, her biri acayip bir şekilde bir yana bükülmüştü. Gemilerde tanık oldukları onca kazadan edindikleri tecrübeden sonra emin oldukları bir

şey vardı: Giovanni bu elini bir daha hiç kullanamayacaktı. Daha bir dakika önce bir artistti. Şimdiyse yarım adamdı.

Onu alıp Kaptan Eagleton'a götürdüler. Eli sargıya alındı. Ama neye yarayacaktı ki. O eli artık bir doktor bile olsa kurtaramazdı.

Kaptan Eagleton, olanlar onu hiç ilgilendirmezmiş gibi kafasını çevirmişti.

"O'Connor," demişti, "ortada hiçbir neden yokken bir şey yapmaz."

Şikâyetten ellerine geçen tek şey bu karşılık oldu.

Giovanni onlara bir ekip ruhu kazandırmıştı. O'Connor tam tersini yapmak istiyordu. Onlarla teke tek yüz yüze gelmek istemesinin nedeni, onları toplu olarak haklayamayacağından değil, ona karşı duydukları korkunun, yanlarında o korkuyu paylaşacak biri olmayınca en had safhaya ulaşacağını bildiğindendi.

Kaptan'ın, O'Connor'ın hiçbir neden yokken böyle şeyler yapmadığı iddiası, palavranın hem de kuyruklusuydu. Onun yaptığı hiçbir şeyin bir nedeni yoktu ki. Vururken de, yumruklarken de, insanın kemiklerini kırarken de, bundan zevk almasının dışında hiçbir nedeni yoktu. Onları yanlış bir şey yaptıkları için cezalandırmazdı. Onlarla, karşısında çocuk oyuncağı varmış gibi, yalnızca bir Tanrı'nın imanlılarla eğlenebileceği gibi eğlenirdi, çektikleri eziyetin nedenini kendi başlarına bulup çıkarmak zorundaydılar. O'Connor'ı onların gözünde korkunç bir canavara çeviren şey de bu beklenmezlik, bu belirsizlikti. Kasti nedenleri kendi içinden geliyordu, güvertede kımıldayan her şeye duyduğu nefretten. Onun nedensiz hiddetine hedef olmamak için, başlarını eğmek, kendilerini küçültmek, adeta görünmez yapmak zorundaydılar. Fakat bunun bile bir yararı olmuyordu. O'Connor'da, buğdayların içine saklanan farenin peşindeki kartalın keskin gözleri vardı.

Kaçıp gizlenecekleri bir yerleri yoktu. Mutlak güçten korkan biri nereye gizlenebilirdi ki zaten? Her şeyi doğru yapmanın mı? En ufacık el göz işaretine bile boyun eğmenin mi?

"Giovanni, gemilerin görüp göreceği en harika aşçı olmaktan başka ne yapmıştı? Jonglörlük sanatını, sarhoş, kalın kafalı bir mürettebatı, Yaradanın onlara nasip ettiğinden

daha iyi bir insan yapmak için harcayan harika bir akrobat olmaktan başka ne yapmıştı? Elinin yamyassı olmasını hak edecek ne yapmıştı? Bu hangi cürümün cezasıydı?" diye sordu Albert.

Mutfağı Isaiah adında bir oğlan devraldı. Amerikalıydı, on dört yaşındaydı. Siyah teni öyle dümdüz ve parlaktı ki, sanki hep ıslak sanırdınız. Sabahları erkenden ocağı yakarken, kızgın korlar esmer yanaklarına yansırdı. Elinden geldiğince canla başla çalışıyordu ama artık her gün ne taze ekmek ne *pies* ne de kurabiye çıkıyordu.

Günlerce tayfa kamarasında miskin miskin oturarak, loş ışıkta elindeki beyaz sargıları seyredip duran Giovanni'yi, olan bitene rağmen, pes ettirmek mümkün olmadı. Güvertede yeniden ortaya çıktı. Mutfağa gidip İsaiah'a patronluk etmeye koyuldu. Önce yalnız talimat veriyordu. Sonra sol eli harekete geçti. Tabii, o bir artistti. Sol eli de sağ eli kadar marifetliydi. Yarım adamdı ama yarısı bile bütün adamların çoğunun yapabileceğinden çok daha fazlasını becerebiliyordu. Çok geçmeden, tabaklar uzun masanın üzerinde yeni baştan uçmaya başladı. Ama Giovanni'nin üzerinde bu sefer meydan okur gibi bir hâl vardı, tehlikeli bir oyun oynadığının farkındaydı. Gözleri pırıl pırıldı. Mürettebat, onu her an savunmaya hazır durumda etrafında nöbet tutuyordu -ondan çok daha fazla korkuyor olsalar bile.

Fakat kartal her zaman uygun bir an yakalıyor.

Ve Giovanni, Isaiah'la mutfakta yalnız olduğu bir sırada, O'Connor'ın saldırısına uğradı. Çığlıkları duyunca hemen koştular ama geç kalmışlardı, O'Connor, Giovanni'nin sol elini çoktan yakalamıştı. Onu da tam öbür eline benzetmeye davranıyordu ki, Giovanni sağ eliyle bir bıçak kaptı. Ama haşat olmuş parmaklarının ne eski gücü ne eski duyarlılığı kalmıştı, bıçağı doğru dürüst tutamıyordu bile. Tek yapabildiği, O'Connor'ın göğsünün üzerine bıçakla boydan boya bir çizik atmak oldu.

Bıçakla böyle bir şey yapmak için elini kullanabildiğini görmek onu kim bilir nasıl perişan etmişti? Herkes, onu, öcünü alması için ne kadar yüreklendirirse yüreklendirsin, ona arka çıkacaklarına, hatta gerekirse, suçu bile üstleneceklerine

dair ne kadar söz verirlerse versin, onun cevabı: "Ben bıçak atıcıyım, katil değil," olmuştu.

Masanın üzerinden yeni baştan uçan tabaklar, ağzımızda tekrardan kabaran lezzet tomurcukları; Giovanni'nin intikamı şimdiye kadar bunlar olmuştu. Fakat şimdi bıçağa davranmıştı. Isaiah'ın daha sonra olayı onlara naklederken söylediğine göre, Giovanni, sakat elindeki bıçakla öylece dururken, Isaiah onun gözlerine yaşların hücum ettiğini fark etmişti. Sanki Giovanni bıçağı eline alıp da düşmanın şiddet dilini konuşmaya başlar başlamaz, şerefini ayaklar altına almıştı.

O'Connor bir kahkaha attı ve göğsünü öne çıkararak,

"Hadi gel," dedi.

Giovanni bıçağı masaya bıraktı.

Diğerleri davrandığında iş işten geçmişti. Öldürücü darbe hedefini bulmuştu.

Giovanni'nin yelken bezine sarılı ölüsü aynı gün denize bırakıldı ve dalgaların arasında gözden kayboldu. Cenaze töreninde Kaptan Eagleton yoktu. Onu O'Connor temsil ediyordu. Mürettebat onun, sırf o anlamsız zaferinin zevkini çıkarmak için orada olduğundan şüphelenmeden edemedi.

Isaiah elinde mutfak ocağından aldığı bir kürek dolusu külle güverteye çıkageldi. Cenazenin üzerine toprak atmak niyetine kullanacaktı.

"Topraktan geldin, yine toprak olacaksın," deyip külleri Giovanni'nin yelken bezine sarılı ölüsünün üzerine boşalttı.

Tam o anda çıkan bir yel, intikam alan bir el gibi, külleri alıp O'Connor'ın yara bere içindeki suratının ortasına savurdu, bütün yarık çiziklerin içine kapkara kurum doldu. Gözleri de nasibini aldı, biber gibi yanıp batıyor olmalıydı ki, O'Connor gerçek bir düşmanın saldırısına uğramış gibi inleyip debeleniyordu. Etraftakiler çil yavrusu gibi dağıldılar. Kimse onun etrafa rastgele savurduğu yumruklara hedef olmak istemiyordu. Onun ölüye karşı son hürmetsizliğini ifade edişini uzaktan seyrettiler. Bar bar bağırıp küfrederek, Giovanni'nin güvertede yatan çelimsiz vücudunu yakaladı, sanki bir çöp parçasıymış gibi güverte korkuluğunun üzerinden suya fırlattı.

Bir isyancının cenazesini seyrediyorlardı. Kaptan Eagleton onlara böyle demişti.

Fakat tayfa kamarasına döner dönmez, O'Connor için ölüm planı hazırlığına koyuldular.

Plana herkes canı yürekten katıldı. İş O'Connor'u öldürmeye gelince, hiç kimse bir an bile tereddüt etmedi. *Emma C. Leithfield*'e bindiklerinde belki toylardı ama şimdi hepsi kaşarlanmıştı. Her Allah'ın günü kötü muameleye hedef oldular, hor kullanıldılar. İkinci kaptanın yumruklarının izini taşımayan bir kişi yoktu içlerinde. Subayları bile döverdi o. Gustafsson adındaki İsveçli üçüncü kaptanın bir gözü, aldığı şiddetli yumruklarla şişip kapanmıştı, belki de bir daha hiç göremeyecekti.

Emma C. Leithfield'de hiçbir hukuk kuralı geçerli değildi. Onun için herkes kendi kanunu koyabilirdi. Bu baş kaldırmak değildi. Bu adaletti.

Tek kaygıları teknik açıdandı. Nasıl yapacaklardı?

O'Connor güçlü kuvvetliydi, hepsinden daha kuvvetliydi. Bunu iyi öğrenmişlerdi. Meydan dövüşünde onu alt edemezlerdi. Fakat zayıf olduklarının bilincinde olmak da içlerindeki öfkeyi daha bir körüklüyordu.

"Uyurken," dedi bir Yunanlı; hakkında tek bildiğimiz, adının Dimitros olduğuydu.

Yoksa çare bu muydu? Aralarında bakıştılar. Yalnız iki sorun vardı: Biri, O'Connor'ın üzerinden eksik etmediği dolu altıpatlarıydı. Diğeri de köpeğiydi. İkinci kaptan güvertedeki koltuğunda uyurken, köpek de hep ayaklarının dibine yayılıp yatıyordu. Biri yaklaşır gibi oldu mu, kocaman kara kafasını kaldırıp tehditkâr bir şekilde hırlıyordu. Köpeği uyandırmadan O'Connor'ın yanına yaklaşabilmek için hiçbirinin aklına bir hâl çaresi gelmiyordu. Bütün isyan planları da bu noktada suya düşmeye mahkûmdu, zira hiçbiri bu şartlarda işin sonunun iyiye varacağına ihtimal veremiyordu.

Sonra köpek konusunu uzun uzun tartıştılar. Ama acaba asıl korktukları köpek miydi? Yoksa altıpatlar mıydı?

Hayır, düpedüz O'Connor'dı.

Adamların gözünde yenilmez görünmek için ne köpeğine

ne de altıpatlarına ihtiyacı vardı onun. Adamları esas korkutan, O'Connor'ın yara bere dolu, balkabağı kafasının içinden geçenlerdi. Fakat bunu yüksek sesle söyleyemezlerdi. Bire karşı on yedi kişi olunca, bunu itiraf edebilmek kolay değildi.

Hiç çıt çıkarmadan, karşı karşıya oturuyorlardı. Bazıları gözünü masaya, bazılarıysa kamaranın duvarına dikmişti.

"Bir insan öldürmek yanlış bir hareket, değil mi?"

Sessizliği bozan Albert'ti.

Diğerleri başlarını çevirdiler ve sanki daha önce hiç akıllarına gelmemiş bir düşünceyi kelimeleştirmiş gibi ona bakakaldılar. Belki de her koşulda akıllarına gelmemiş bir şeydi. Birbirlerinin geçmişini doğru dürüst bilmiyorlardı. Fakat hiçbiri bir liman kentinde veya açık denizde her şeyin olabileceğinden şüphe etmiyordu. Mürettebattan biri boğulunca, bunun nedeni her seferinde illa kaza değildi ve *Emma C. Leithfield*'de bulunan cezasız kalmış katillerin sayısı da muhakkak ki bir kişiyle sınırlı değildi.

"Giovanni, intikamının böyle alınmasını arzu eder miydi?" diye devam etti Albert.

"Giovanni'nin neyi arzu ettiği umrumda değil," dedi Galli denizci Rhys Llewellyn ve gözlerini, önünde kavuşturduğu kıllı ellerine dikti.

Bir yanağında mor bir iz vardı. İkinci kaptanın selamıydı, iade etmek için can atıyordu.

"Ben kendimi düşünüyorum."

Başını kaldırdı ve gözlerini herkesin üzerinde dolaştırdı.

"Ben bizleri düşünüyorum. Ya o, ya biz. Bu bir intikam değil. Bu bir ölüm kalım mücadelesi."

Diğerleri mırıldanarak onayladılar.

"Giovanni kimseye katiyen bıçak çekmek istemezdi," dedi Isaiah. "Bıçağı masaya nasıl bıraktığını gözlerimle gördüm."

Sesi çekingendi, kelimelerin arasında şöyle bir durup nefes arası verdiğini duyabiliyorduk. Daha on dört yaşındaydı, o yaştayken, kendinden hem rütbece hem yaşça büyük bir sürü adamın önünde ağzını açıp konuşmak cesaret isterdi.

"Hatırlıyor musunuz, ne demişti: 'Ben bıçak atıcıyım, katil değilim.' Biz katil miyiz?"

"Kapa çeneni, seni kara köpek!" dedi Galli.

"Hayır, kapamayacağım!"

Kelimeler birden ağzından boşanıvermişti. Artık cesaretini kazanmıştı. Laf bir kere ağzından çıkmıştı, dönüş yoktu.

"Ben de hepiniz gibi dayak yiyorum. Benim de konuşmaya hakkım var. Fakat ben onu öldürmemiz gerektiğini düşünmüyorum."

"Oğlan haklı," dedi Albert. "Bizim ona benzememiz lazım. O şimdi bizim de Giovanni kadar çaresiz kalıp bıçağa davranmamızı bekliyor. Bildiği tek oyun bu. Arzu ettiği şey bu. Siz onu aptal mı sanıyorsunuz? Eminim ki şu anda oturmuş, onu öldürmeyi planlamamızı dört gözle bekliyordur, çünkü o zaman çantada kekliğiz demektir. Sizin istediğiniz gerçekten ona benzemek mi, ha?"

Hepsi mırıl mırıl mırıldandı ve önüne baktı. O'Connor gibi olmak mı, tabii aralarında öyle olmak isteyenler şüphesiz vardı da, olamazlardı, bunun için de en güçlü olmanın başka bir yolunu bulmaya mecburlardı.

"Sanırım ben onu nasıl alt edebileceğimizi biliyorum ama sabretmemiz gerekecek," dedi Albert ve planını anlattı.

İlk önce ne demek istediğini anlamadılar.

"Dünyada olmaz," dediler, her biri ayrı ayrı, birbirinden bir o kadar farklı dillerde. Hangi ülkeden geliyor olurlarsa olsunlar, adaletin bu yolla sağlandığını hiç görmemişlerdi. Yalnız hiç alışılmadık bir plan olmakla kalmıyor, tüm geçmiş tecrübeleriyle de ters düşüyordu.

"Fakat burası Amerika," diye tekrarlayıp durdu Albert.

"Burası bir gemi," dedi öbürleri. "Bir geminin kendi kuralları vardır."

Ama Albert direndi, ısrar etti. Ve onların itirazlarının aksini kanıtlığı her defa, kendi kanısının daha güçlendiğini fark ettiler. Lafını her defasında aynı soruyla bitiriyordu.

"İçinizde daha iyi bir fikri olan var mı?"

Kimsenin yoktu, yani O'Connor'ı öldürmenin dışında ve bunu yapamayacaklarına da her geçen saat kalben daha emin oluyorlardı. Cesaretleri yoktu; ne tek başlarına ne bir arada.

Onlara nihayet fikirlerini değiştirten, Albert'in önerisini kabul ettiren, vicdan olabilir miydi? O garip, tarifi imkânsız güç, nereden kaynaklandığı bilinmez o iç huzursuzluğu?

Evet, vicdandı. Ve korkuydu ve kurnazlıktı ve tedbirlilikti. Ve hatta uyunçtu. Zira, insanlar grup halindeyken bunları hisseder. Ve onlar da bunların hepsini bir arada hissediyordu, ancak vicdanla öyle iyice harmanlanmışlardı ki, birini diğerinden ayırmak zordu. "O zaman kolaylık olsun diye biz de adına vicdan diyelim," derdi Albert sonradan, hikâyeyi her anlattığında.

New York'a götürmek üzere şeker yüklemek için, Batı Hint Adaları'nda St. Jago'ya[26] uğradıklarında, O'Connor'la birlikte denize açılalı sekiz ay olmuştu. Bu zaman zarfında işi terk etmek için ellerine bir sürü fırsat geçmişti fakat yapmadılar. O zaman planları asla gerçekleşmeyecekti ve çektikleri eziyetler boşa gidecekti. İlk güç provası burada, St. Jago'da yapılacaktı ve bunun kaba güç kullanmakla bir ilgisi yoktu. O yol prova edileli çok olmuş ve bedelini de Allah'ın her günü ödemişlerdi; sayısız çürük, kesik, yara bere bunun kanıtıydı. Fakat sebat ettiler. O'Connor'a giderek daha cüretkârlaşan bakışlarla baktılar. Ve bu sebatta hiç tanımadıkları bir güç buldular.

Aralarında en tecrübelileri, Kaptan Eagleton'ın, onları burada, Jt. Jago'dayken gemiden ayrılmaya zorlayacağını çoktan hesap etmişti. Aynı şeyi diğer gemilerde de yaşamışlardı. Gemi son limana yaklaşırken, mürettebatı pes ettirip kendiliğinden gemiyi terke zorlamak için onlara yapmadığını bırakmayan kalleş kaptanlar yok değildi. Mürettebatın hep maaş alacağı olurdu, gemiyi kendiliğinden terk edince de bunu almaları da suya düşer, kaptan da seferden bir o kadar daha kâr ederdi.

O'Connor mürettebatın su rasyonunu azalttı. Tropik sıcakta şakır şakır terliyorlardı. Erzakları da tükenmeye yüz tutmuştu. Giovanni kendi mutfağında katledilmesinden bu yana Isaiah biraz bir şeyler pişirmeyi öğrenmişti ama onun kısıtlı bilgisi bile şimdi fuzuliydi. Günde üç kurabiye. Günlük rasyon bundan ibaretti. Cumartesileri de pirinç lapası ve bir parça salamura et veriyorlardı. Mideleri açlıktan gurul gurul guruldu-yordu. O'Connor'ın köpeği onlardan çok daha iyi yaşıyordu.

Her şey öyle kurnazca, öyle şeytanca planlanmıştı ki... Gaddar ve art niyetli bir gardiyanla sekiz ay geçirmişlerdi.

[26] Bugünkü adı Santiago. -ç.n.

Şimdi hücre kapılarını ardına kadar açmıştı ve onlar dışarı çıkmayı reddediyorlardı. Daha görülecek hesapları vardı. Yoksa nasıl da arkalarına bakmadan kaçarlardı -O'Connor'ın o tehditkâr mevcudiyetinden, kendi içlerindeki o korkudan.

Fakat bunu yapmadılar çünkü bir planları vardı. Oldukları yerde kaldılar.

Açlık ve susuzluktan bitap hâlde, o kızgın tropik güneşin alnında, güverteyi ve kasarayı kum ve taşla ovup temizlemek zorundaydılar. Ranzalarından, St. Jago'ya demirlemiş bütün diğer gemilerin mürettebatından bir saat daha erken kışkışlanıyor, diğer gemilerde herkes uykuya daldıktan epey sonra, *Emma C. Leithfield*'dekilere yatma izni çıkıyordu.

O'Connor yelken bezinden bir tentenin gölgesindeki koltuğunda, bir elinde dolu altıpatları, ayaklarının dibinde de dev gibi köpeğiyle otururdu. Tam hız çalışsınlar diye oturmuyordu orada. İçlerinden biri o fırın gibi güvertenin üzerinden doğrulsaydı da, asma merdivenden aşağı denize seğirtip, karaya doğru küreklere asılsaydı, onu durdurmak için parmağını bile kıpırdatmazdı. Aksine, kaba zaferinin keyfi içinde pis pis sırıtır, ona iyi yolculuklar dilerdi.

Washee-washee kızlar kanolarıyla yanımızdan geçerlerdi; saçlarını tepede toplamış, omuzları çıplak, kloş elbiseler içinde, denizden bize cilveli bir şekilde seslenirlerdi.

"Şimdi yanınıza geliyoruz!"

İkinci kaptan kalkar, altıpatlarını göstererek onlara gözdağı verirdi.

Bu, onlara boyunlarını her geçen gün daha çok eğdirten, onları giderek daha tüketen, seslerini soluklarını kestiren, bir deri bir kemik bıraktıran bir güç savaşıydı. Fakat her günkü aşağılanmaların genel toplamı bir zafere eşitti. O'Connor'ın üzerlerine dikili bakışlarının giderek daha bir kaçamaklaştığını fark ediyorlardı. O hurdası çıkmış suratta bir şaşkınlık belirmiş ve oraya yerleşmiş huzur ve sükûnetin rahatını kaçırmaya başlamıştı.

New York'a varır varmaz iki şey yaptılar: Önce, her gün hedef oldukları şiddet ve hakaretin karşısında tek yapabildiklerinin pasif bir sabırdan ileriye geçemediği o gemiyi terk ettiler. Sonra da sürü hâlinde en yakın polis karakoluna gidip,

Emma C. Leithfield'in ikinci kaptanı hakkında suç ihbarında bulundular.

Plan buydu. Albert'in aklına gelen ve onlara dayanma gücü veren fikir buydu. O'Connor'ı öldürmekten dem vurmuşlardı ama bir şey -belki de her şeyden fazla, içlerindeki o korku-, onları bundan alıkoymuştu.

Albert'in dediğine göre, eğer bir geminin kaptanı, O'Connor gibi bir sapkına müdahele etmekten kaçındıysa, bu, o gemide kanunsuzluk hâkim demekti. Ama durum böyle diye, mürettebatın gemide yasaları kendi koyması da olmazdı. Bu isyan demek olurdu ama isyan, çaresiz bir imdat çığlığı olmaktan öte bir şey getirmezdi. Gemideki kanunsuzluğu düzeltmeye yaramazdı. Yapılacak en doğru şey, mürettebat olarak kendilerinin, bu kanunsuzluğa katkıda bulunmamalarıydı.

Hep birlikte karakola gitmelerinin nedeni de buydu; hedefleri ikinci kaptandan öç almak değil, adalet aramaktı.

Adalet olup olmadığını sormaya gittiler.

Ve cevaplarını da aldılar.

Lower East Side'dan yukarı yürüyerek, 12. Cadde'deki karakola vardılar. Birbirlerine sokulmuşlardı, bütün kaldırımı kaplıyorlardı. Kaldırımdakiler onlara yol verdi. İnsan azmanı, geniş omuzlu, koca kaslı, ağır işe alışık adamlardı ve ikinci kaptanı kendi başlarına haklayamadıkları için o an utanç duydular. Bire karşı on yedi kişiydiler ve yine de başkalarından adalet dilenmeye gelmişlerdi.

Kanun sadece zayıfların çaresi değil miydi?

Sonra kirli sarı renkli, çirkin bir binanın önüne geldiler, üzerindeki tabelada, kanun ikametgâhının burası olduğu beyan ediliyordu. İçeri adım attıklarında, kanunun hangi tarafına ait olduklarını bir an için çıkaramadılar. Üniformalı görevliler tarafından ite kakıla sokaktan içeri sürüklenen adamlar, kendilerine benziyordu. Bir masaya yaklaştılar ve önünde durup birbirlerini dirsekleriyle ürkekçe dürterek beklediler. Sözcülük işi Albert'e kaldı. Giovanni'nin nasıl öldürüldüğünü anlattı ve İsveçli üçüncü kaptan da yumrukla patlayan gözünü gösterdi, asla iyileşemeyecekti.

Polis memuru bir tutanak düzenledi. Söylediklerini kâğıdın üzerinde görünce, birden bir değişim yaşadılar. Birbirleriy-

le yeniden göz göze gelebildiler ve sırtlarını dikleştirdiler. Artık, şikâyetleri, alaydan veya aldırmazlıktan başka bir karşılığı hak etmeyen, hoşnutsuz bir insan sürüsü değildiler.

Sonra iki polis memuruyla beraber gemiye döndüler. Kaptan, güvertedeki koltuğunda oturuyordu. Köpek, ayaklarının dibinde yatıyordu. Dolu altıpatların cebinde hazır beklediğinden emindiler. Fakat kanuna ateş açılamazdı. Bir polisi öldürmeye gör, yerine on tanesi birden biterdi.

O'Connors'ın üzerindeki şaşkınlığı fark ettiler. *Emma C. Leithfield*'in tayfalarına teker teker baktı. Ve onlar da gözlerini kaçırmadılar. O zaman kafasına dank etti. Adamları en akıl almaz şeyi yapmıştı. Ona el kaldırmamışlardı. Karşı saldırıya geçmemişlerdi. Onu öldürmeye kalkışmamışlardı. Bunlar onun kabulüydü. Bir şey yapacaklarsa böyle yapmalarını arzu ederdi. Onun anladığı dil buydu. Kendi konuştuğu dil buydu. Ama şimdi onlar, onun anlamadığı bir şekilde davranmışlardı. En güçlünün haksız durumuna düşmesi, onun aklının ermediği bir şeydi.

İkinci kaptan bir an oturduğu yerden kıpırdamadı, sesini hiç çıkarmadan gözlerini önce adamlarına, sonra polislere dikip onları şöyle bir ölçtü biçti. Polislerin yüzünde, üstü başı yırtık pırtık, pantolonundaki şişkinlik altında bir tabanca olduğunu açığa vuran, kafası yara, kesik izleriyle kaplı bu insan azmanının karşısında ne hissettiklerini ele verecek hiçbir ipucu yoktu. Fakat mürettebat, polislerin, elleri tabancalarının kabzasına yaklaşırken nasıl kaskatı kesildiğini gördü.

O'Connor da görmüştü ve hiçbirinin beklemediği bir numaraya başvurdu. Polislere, sorunun ne olduğunu sordu. Onlar da adam öldürme ve şiddet uygulamayla suçlandığını ve yanlarındakilerin de görgü tanığı olduğunu söyledi. Ona yasal haklarını okudular ve tutuklandığını bildirdiler.

O'Connor tabancasını hiç itirazsız teslim etti. Ve mürettebat, onun iki polisin arasında götürülürken, nasıl ufacık görünmek için çabaladığını fark etti. O'Connor yani!

Aralarında bakıştılar.

Kanun böyle güçlü bir şeydi işte, kana susamış bir canavarı bile bir parmak çıtlatmasıyla kuzuya döndürüyordu.

O'Connor'ın konuşma yeteneği olduğuna şu ana kadar hiç ihtimal vermemişlerdi. Öyle ahım şahım bir kelime dağar-

cığı olduğuna dair, en azından onlara karşı hiçbir delil sunmamıştı. Şimdiyse yepyeni bir yanını açığa vurmuştu. Tutuklanıp da polislerle kuzu kuzu gitmeyi kabullendiğinde, gözlerinde bir kıvılcım gibi bir an çakıp kaybolan şeytani ifadeyi görmüşlerdi. O devasa et yığınının ardında nasıl sinsi bir şeytanın saklandığını artık ciddi olarak anlamışlardı.

Hakkındaki iddianame mahkemede yüksek sesle kendisine okunurken, İncil'e sarılıp ihtirasla öptü. Halbuki onun, içindeki ihtirası sırf öfke patlamalarına sakladığını sanırdı. Elini kaldırıp yemin etti, ömrü boyunca kimsenin kılına dokunmamıştı. Sonra pençe gibi elleriyle yarık içindeki kafasını yakalayıp bir o yana bir bu yana çevirdi -sanki boynu bir duymuş da, çevire çevire gevşetmek istiyormuşçasına.

"Şu yüze bir bakın," diye haykırdı, "bir caninin yüzüne benziyor mu?"

Gözlerini tam karşıya, hakimin yüzüne dikmişti. Sonra bakışlarını jürinin üzerinde gezdirdi.

"Benziyor mu?"

Balon gibi şişmiş, dev kasların her birinden vahşet yayılıyor olmasaydı, duruşma salonunda hazır bulunanların arasında kahkahaya boğulacakların sayısı pek de az olmazdı. Yani o kadar gülünç bir suçsuzluk savunmasıydı. Oradaki kimse, vicdansız bir caniye bundan daha iyi uyan bir surat tasavvur edemezdi.

Fakat O'Connor, hakimi bile bakışlarıyla alt etti, gözlerini öne eğdi ve mürettebat kimin daha güçlü olduğundan şüpheye düştü: kanun mu, yoksa O'Connor mı?

O'Connor, elleriyle, kafasını yeniden bir o yana bir bu yana çevirdi.

"Bakın işte," dedi, "şu harabeye dönmüş surata bakın. Şiddete şiddetle karşılık veren birininkine hiç benziyor mu? Bu surat, ona vurana diğer yanağını çeviren bir insanın suratı."

Tanık kürsüsünde oturan mürettebata düpedüz tepeden bir bakış fırlattı, bir teki bile yüzüne bakmadı. Yara içindeki yanağını çevirdi mahkeme üyelerine, sonra da öbür yanağını çevirdi.

"Eğer iddia ettikleri kadar kanı bozuk biri olsam, kimseleri yanıma yaklaştırır mıydım sanıyorsunuz?"

Duruşmaya gelirken bile değiştirme zahmetine girmediği, yırtık pırtık gömleğini abartılı bir hareketle çekip çıkardı ve yara izlerinden harita gibi olmuş çıplak göğsü meydana çıktı.

"Bu -" dedi ve sesi huşuyla titredi. "Bu, mağdur bir adamın vücudu. Bu, kuzu gibi bir insanın vücudu."

"Kazanacak," dedi Gustafsson sakat gözünü hafifçe ovuşturarak. Duruşmadan sonra bir tek atmak için uğradıkları civarda bir meyhanede oturuyorlardı.

"Hakimin ondan nasıl korktuğunu görmediniz mi?"

"Evet ama, kanun ondan korkmaz," diye itiraz etti Albert.

"Hakim ufak ve zayıf, cani büyük ve güçlüyse, kanun neye yarar?" diye sordu Rhys Llewellyn.

Albert, yüreğindeki kanun aşkıyla tek başına kalmıştı. Celseler birbirini izledi. Tanık koltuğuna sırayla bir çıktılar, bir indiler. O'Connor onların söylediklerini her seferinde aynı yüzsüzlükle inkâr etti ve arkasından da hakime baktı, hakim de önüne. Yara berelerimiz bu arada iyileşti. Morluklar, sarı çürük izleri giderek kayboldu. Yalnız üçüncü kaptanın gözü hâlâ berbat durumdaydı. Yine de o, ikinci kaptan ona her baktığında, kör gözüyle ona karşılık verecek kadar yürekliydi.

Başka gemide iş arama faslını mahkeme sonuçlanana kadar ertelemek zorunda kaldılar. Rahatlarını yitirdiler ve ümitsizliğe düştüler. Meyhane meyhane dolaşıp, ellerinde avuçlarında ne kaldıysa içkiye harcadılar.

"Onu polise ihbar etmeyecektik," dediler Albert'e.

"Kanun, O'Connor'dan daha güçlüdür," dedi o da.

"Hakime bir baksana," diye yapıştırdılar lafı.

Kanuna inanmıyorlardı. Başlarına bu derdi saran Albert'ti. O'Connor yakında serbest kalacak ve öcünü alacaktı. Onlar da yenilgiyi sineye çekeceklerdi, çünkü kanundan medet ummuyorlardı. Onlara göre kanun, ne olursa olsun hep en güçlünün tarafını tutuyordu.

"Hakime bir baksana," diye yinelediler. "Ufacık, kamburu çıkmış, kafasında tek tel saç kalmamış. Adamdan çok çocuğa benziyor."

"Onu seyretmek zorunda değilsiniz. Dinlemek zorundasınız," dedi o zaman Albert.

"Ee, neler dinlediniz bakalım?" diye sordu Albert bir sonraki duruşmadan sonra.

Bir şeyler mırıldandılar ve önlerine baktılar. Evet, Albert doğru demişti. Söylediklerini dinleyince, hakim insanın üzerinde başka bir etki bırakıyordu. Bir buldog gibi geçiriyordu dişlerini, öyle ki silkinip kurtulmak imkânsızdı. Konunun özüne inene kadar her şeyi didik didik ediyor, sorularının sonu gelmiyordu; ta ki karşısındaki çam yarması, sabrı taşıp da yumruklarını önündeki sıraya indirene ve duruşma salonunu kükreyerek terk edene kadar.

"Ben barış adamıyım, buna herkes kalıbını basabilir!"

"Ama *Emma C. Leithfield*'in mürettebatı haricinde herkes," dedi hakim ve yine önüne baktı. Fakat sesi gayet sakin çıkmıştı.

"Onun ağzından çıkanlar, kanunun sesi," dedi Albert.

"Yok canım, kendisi konuşuyor," dedi Rhys Llewellyn, "ama iyi de konuşuyor."

On altı gün süren sorgulamanın ardından, mahkeme O'Connor'ı, adam öldürme ve fiziksel şiddet suçlarından beş yıl hapse mahkûm etti. Fakat gemi mutfağındaki olayın kasıtlı cinayet olduğu tespit edilemedi -kimsenin bundan bir şüphesi olmasa bile. Dolayısıyla, O'Connor idam edilmeyecekti. Zaten mürettebat da bunu beklemiyordu. Onlar, onun mahkemeden elini kolunu sallaya sallaya çıkıp gideceğini beklemişti.

Mahkeme kararı açıklandığında, O'Connor vahşi bir hayvan gibi kükredi.

"Layığını buldun, seni yabani canavar!" diye bağırdı üçüncü kaptan.

Hakim ona döndü ve öfkeli bir bakış fırlattı, ilk duruşmadan bu yana bu tepkisine ilk defa tanık oluyorlardı.

Mahkeme salonundan çıkarken birbirlerini kutladılar, lakin o anda içlerinden kabaran, düşmanı alt etmenin uyandırdığı zafer sevincinden çok, bir rahat ve huzur duygusuydu, sanki bizzat onlar yargılanmıştı da, beraat etmişlerdi.

"Isager'den sonunda kurtulmuştum," diye devam ettti Albert yıllar sonra.

"Ama biz bunu dinlemek istemiyoruz," dedik biz de, "Çizmeleri anlatmanı istiyoruz."

Yolculuk

Önce Singapur'a, oradan da Van Diemens Land'daki Hobart Town'a gidecek olan bir gemide iş buldum. Babam son olarak bu limanda görülmüştü. Orası sadece babamın son limanı olmamıştı. Orası zaten gemilerin son durağıydı ama buradan vakitlice sıvışıp gidemeyenlerin de son durağı oluyordu. Marstal'daki yoksullar yurdunu düşünün, Hobart Town böyle bir yerdi.

Yıl 1862'ydi. Tek gözlü bir adamla tanıştım orada. Kırk yıldır tek bir gün özgürlüğü tatmamıştı. Esareti sırasında yediği kırbaçları tek tek saymış, toplam üç bine ulaşmıştı. Şimdi özgürdü fakat azmi de sırtı gibi kırılmıştı, sırttan çok çamaşır yıkama tahtasına benziyordu. Lakin o hâlde olan bir tek o değildi. Bir bardak cin karşılığında hayat hikâyesini anlatırdı ve günde on kez anlatmaya da dünden razıydı. Kırk yılın acısını çıkaracaktı. Fakat kime anlatacaktı? Hobart Town kendi gibi süprüntülerle doluydu, bir bardak içki için adam öldürmeye razı eski mahkûmlarla.

1802'de burada ilk ev inşa edildiğinden beri, şehir bir ceza kolonisi olarak kullanılmıştı. Şimdi buraya özgür insanlar şehri diyorlardı ama şehir sakinleri ya sabık mahkûmlardı ya da sabık gardiyanlar. İkisi de aynı şeye geliyordu. Dövmekten ve dövülmekten ibaret bir hayata alışkındılar. Üçüncü bir çıkış yolu, yani başı dik, onuruyla bir arada yaşamak, akıllarının ucundan geçmemişti. Gözlerimin içine bakabilen birine rastlayamadım. Hepsinin gözleri yere tutkallanmış gibiydi. En nihayet bir bakacak olsalar, bu karşıdakinin ceplerinin derinliğini ölçmek ve içindekiler için öldürmeye değip değmeyeceğini düşünüp taşınmak içindi. Dendiğine göre, kangurunun kese-

sinden yavrusunu çalmaya bile hazırdı bu adamlar. Herhalde biliyorsunuz, değil mi? Kangurular yavrularını karınlarındaki kesede taşır.

Burada ihtiyar adam boldu ama genç tek tüktü. İçlerinde hâlâ bir parça güç veya ümit olanlar Hobart Town'u çoktan terk edip, şanslarını başka diyarlarda aramaya gitmişti. Çocuklar da vardı, sürü sürü, pislik içinde, edepsiz, babasız çocuklar. Ama anneleri onca vahşinin arasında ortalıkta rahat rahat dolaşıyorlardı. Söylentiye göre, mahkûmlar uzun esaretleri sırasında kadınların tadını unutmuş, kendileri gibi erkeklerin tadına alışmışlardı. Doğru olup olmadığını bilmiyorum ve bilmek de istemiyorum. Fakat bildiğim bir şey var ki, ben aldığım maaşı bu süprüntülere harcadım.

İlk iş olarak karakola ve diğer yetkili makamlara başvurdum ve hepsi aynı şeyi söyledi: "Eğer bir insan göze batmadan ve iz bırakmaksızın ortadan kaybolmaya mecbursa, gelip geleceği Hobart Town'dur."

Fakat benim *papa tru*'mun böyle bir mecburiyeti yoktu, bunu biliyordum. Kafalarını salladılar, yardımcı olamayacaklarını söyledi.

Sonra Liverpool Street'te bir aşağı bir yukarı gezindim. Her iki birahaneden birinin adı *"Bird-in-Hand"*di, elde bir kuş. Bana bu ad pek yerindeymiş gibi geldi. Ellerinde içki bardağı olunca, Hobart Townlular bütün kuşlardan daha tatlı şakıyordu ve sonra insanın inanacak hiçbir şeyi olmayınca, eliyle tuttuğuna inanmaktan başka çaresi kalmıyor.

Anlatacak bir hikâyesi varmış gibi görünen herkese cin ısmarladım. Ve hepsinin de vardı. İlk önce *papa tru* hakkında sorular sorarlardı, görünüşü, boyu, milliyeti. Ya evet, onu iyi hatırlıyorlardı ve lafa bir ara verip, tel tel olmuş, bitli saçlarını kaşırlardı, bit ölüleri pıtır pıtır omuzlarına dökülürdü. Kederli bakışlarını önlerindeki, çoktan boşalttıkları içki bardağına dikip, masumane bir sesle maruzatlarını bildirirlerdi: Bir bardak daha olsa, belki hafızalarını tazelemeye faydası olurdu. Ha evet, bak şimdi iyice hatırlıyorlardı. Uzun boylu, dalgın bakışlı, koca sakallı bir Danimarkalıydı. Macquerie Street'teki *Hope and Anchor* adlı meyhaneye takılırdı sık sık. Sonra bir gemiye yazılmıştı, hay Allah neydi adı...

Adı bir türlü hatırlanamazdı. Önlerindeki içki bardağına tatlı bir bakış fırlatırlardı. Bardak yeni baştan dolunca, bir ad da çıkardı ağızlarından.

Birkaç hafta içinde anladım ki, Hobart Town'a binlerce Laurids Madsen uğramıştı. *Papa tru*'m binlerce gemiye yazılmış ve binlerce yere yelken açmıştı. Elimle bir tek kuş yakalamamıştım ama binlercesi etrafıma üşüşmüştü. Laurids Madsen tek bir insan değil, tüm bir ırktı.

Bunu bile bile, *Hope and Ancho*r'a uğradım ve kayıp adam soruşturmamı orada da sürdürdüm. Buralara kadar gelmiştim. İşin peşini öyle kolay kolay bırakmak istemiyordum. Barın arkasında duran adamın adı Anthony Fox'tu ve buradaki herkes gibi o da eski mahkûmlardandı. Fakat diğerlerinin aksine onun şansı yaver gitmişti çünkü o, başkalarının muhtaçlığından ekmek parası kazanmayı seçmişti. Elindeki bezle, önündeki tezgâhın pirinç yüzeyini ha babam ovuyordu, ayna gibi pırıl pırıl yapmıştı. Sorumu sormak için tezgâhın üzerinden ona doğru eğildiğimde, orada yüzümün yansısını gördüm ve düşündüm: Acaba şu tezgâh babamın sakalını da bir zamanlar böyle yansıtmış mıydı?

Bir bardak cin ısmarladım, bu sefer kendimeydi ve sadece babamın adını söyledim. Daha fazla da bir şey demedim, geçen haftalarda dersimi almıştım. Laurids'in turuncu renk, düğüm düğüm saçlı, üç bacaklı bir Hottentot olduğunu söylesem bile onu hemen hatırlayacaklardı; onun için ismiyle yetindim.

Şöyle bir durdu. "Adını bir tekrarlar mısın?" diye sordu. "Ve yılını?"

"50 veya 51'di," dedim.

"Bir dakika."

Garsonlardan birini çağırıp yerine bakmasını söyledi ve barın arkasındaki odada gözden kayboldu. Koltuğunun altında koca bir kitapla geri döndü.

"Yüzleri hiç hatırlamam," dedi, "ama borçları hatırlarım."

Kitabı tezgâhın üzerine bıraktı ve sayfalarını karıştırmaya başladı.

"İşte," dedi muzafferane ve kitabı önüme doğru itti. "Biliyordum."

Parmağıyla bir ismi işaret etti. Laurids Madsen yazıyordu.

Babamın el yazısını tanıdığını söyleyemem. O ortalardan kaybolduğunda, daha okuma öğrenmemiştim, sonra babam oraya buraya adını karalayan biri değildi.

"Borcu ne?" diye sordum.

"İki bardak bira borçlu," dedi Anthony Fox.

Çıkarıp ödedim.

"Şimdi ödeştik."

"Dünyanın ta öbür ucuna Madsen'in borcunu ödemek için geldiğini söylemeyeceksin bana, değil mi?"

Kafamı iki yana salladım.

"Ortalıklardan kayboldu. Onu arıyorum."

"Denizci miydi yoksa mahkûm mu?"

Yüzüme merakla baktı.

"Denizci."

"O zaman boğulmuş olmalı, denizcilerin adet edindiği gibi. Yahut da gemiyi haber vermeden terk etmiştir."

Kollarını iki yana açtı, artık nereye olursa gibilerden. Binlerce adanın bulunduğu Pasifik Okyanusu da olabilirdi, aşağımızda kalan Güney Kutbu da, kimseciklerin daha ayak basmadığı o ıssız yer.

"Koca bir dünya. Onu asla bulamazsın."

"Borcunu buldum ya," dedim.

"Ama şu var. Kaybolanlar illa bulunmayı arzu etmez. Bir denizcinin ait olduğu yer neresidir? Güverte mi? Karısının ve çocuklarının yanı mı? Bu bazen kafasını karıştırabilir. O zaman hayatı, üst üste fır fır döndürülebileceği bir topaçmış gibi yaşamaya başlar. On kez boğulur ve on kez dirilir, her seferinde başka bir kadının kollarındadır. Arkada bıraktığı ailesi yas tutar. Fakat o sırada o bambaşka bir kıtada, bir beşiğin başında gülücükler yağdırıp durur, ta ki buradan da usanana kadar. İnan bana. Bunları görüp geçirdim ben."

"Hobart Town'da bilgelerin barmenlik yaptığını bilmezdim."

Bana gülerek baktı.

"Sen onun oğlusun. Öyle değil mi?"

"Ben de yüzleri hiç hatırlamadığına inanmıştım. Laurids Madsen'e benziyor muyum?"

"Hiçbir fikrim yok. Onu hatırlamıyorum. Ama aşağılanmış birini görür görmez tanırım. Bir baba hilebazlıkla suçlanınca, ancak öz oğlunun suratı bu kadar asılabilir."

Çıkmak için döndüm.

"Bekle," dedi Anthony Fox, "sana bir isim vereceğim."

"Bir isim mi?"

Hope and Anchor'un kapısında kalakaldım.

"Evet, bir isim. Jack Lewis. Unutma bak."

"Peki kim oluyor bu Jack Lewis?"

"Babanın birlikte bira içtiği adam."

"Ve sen bu adamı on yıl sonra hatırlıyorsun. Sana bir bira borcu olmalı o zaman."

"Bana bir biradan çok fazla fazla borcu var. Bana onu bir bul ve borcunu hatırlat."

Saat daha erkendi, *Hope and Anchor*'daki tek müşteri bendim.

"Bir şeyler yemek ister misin?" diye sordu.

"Kuzuysa istemem," dedim.

Kuzu etinden gına gelmişti, Hobart Town'da bildikleri tek yemek buydu.

"Levrek var."

Bir masaya oturduk.

"Buralarda dünya kadar insana yer var," dedi. "Avustralya, Avrupa'dan çok büyük ve hâlâ yeterince insan yok. Pasifik Okyanusu yerkürenin yarısını kaplıyor. Ben buralara evsizlerin vatanı derim."

"Hiç gemilerde çalıştın mıydı?"

"Valla ben her şeyi yaptım: Çiftçilik, marangozluk, denizcilik, mahkûmluk. Sonuncusu da bir meslektir ha! Pasifik Okyanusu'na iki çeşit adam gelir: Hindistan cevizi palmiyelerinin gölgesine uzanıp hiçbir iş yapmak istemeyenler ve paranın izini takip edenler."

"Paranın izi mi?"

"Jack Lewis bu sonuncu gruptan. Çin'den afyon, silah, esir ticareti, ne istersen, aklına ne mal gelirse ve benim burada maldan kastettiğim, ölçülüp biçilebilen türden şeyler değil, ama Jack Lewis ne istersen seve seve tedarik eder. Bir insan paranın izinden gidiyorsa, belli rotalara bağlı kalması gerekiyor,

bu rotalardan birinde de er geç Jack Lewis'e rastlar o insan."

"Bana gemisinin adını versene."

"*The Flying Scud.* Ama onu aramaya başlamadan önce bir şeyi halletmek zorundasın. Babanın nasıl bir insan olduğuna karar vermek zorundasın. Hayatının geri kalanını Hindistan cevizi palmiyelerinin gölgesine sırt üstü yatarak geçirmek için mi gelmişti buralara kadar, yoksa zengin olmak için mi? İlkiyse, onu hiç bulamazsın. Melanezya, Gilbert Adaları, Society Adaları, Sandwich Adaları, hepsine tek tek uğramaya bir insanın ömrü yetmez. Ama nedeni ikincisiyse, o zaman bir şansın var demektir. Jack Lewis buralara uğramıyor artık. Ama oralarda bir yerde olacak."

"Peki onu nasıl bulacağım?"

"Sicil kütüklerine bakarak değil tabii. Jack Lewis, yetkililerin ruhu duymadan gelip giden tip adamlardandır. İnsanların belleğinde yaşar o, benimkinde yaşadığı gibi."

"Ne borcu var sana, onu da bir söylesene."

"Sen sadece adımı söyle yeter. Anthony Fox. Ve miktarını: bin pound."

"Bin mi?!" diye haykırdım. "Ama adı çıkmış bir üçkâğıtçıya nasıl oldu da bin pound verdin?"

"Açgözlülük demek en doğrusu sanırım," dedi Anthony Fox hiç istifini bozmadan. "Dahası, ben kendim de yasal yollardan servet sahibi olmadım. Yani bir düzenbazın bir düzenbaza verdiği bir borç diyelim biz buna. Şimdilerde ben o pek daracık olan ahlâk yolunda ilerliyorum. Fakat sırf başka çarem olmadığı için."

"Tepetaklak bir dünya," dedim. "Muhtaçlık çoğu insanı hırsız yapar halbuki."

"Ben de bir zamanlar öyleydim. Evet ya, hatta hırsızdan da beterdim, artık gerisini sen tahmin et. Bugün namuslu bir hayat yaşıyorum. Sabık bir mahkûm hep göz hapsindedir. *The Flying Scud.* Artık yalnız adamın adını değil, gemininkini de biliyorsun."

"Ve bir bulursam?"

"Babanı bulacağını sana garanti edemem. Fakat Jack Lewis'i bulacaksın. Paracıklarımı bir daha göreceğimi hiç ummuyorum. Ama sen Jack Lewis'in bir düzenbaz olduğunu artık

biliyorsun. Ona istediğini yapabilirsin, benden sana izin, emin ol öyle."

Hobart Town'un insanları birbiriyle böyle konuşurlardı, bir düzenbazın bir düzenbazla konuştuğu gibi. Bir kez üstünden geçtiğim Pasifik Okyanusu'nun uçsuz bucaksız yüzeyini düşündüm. Karadan binlerce deniz mili uzaktaki bir gemiyi -veyahut da bir gemiden daha büyük olmayan bir adayı –orada neler olup bittiğini öğrenmek kim göz hapsine alırdı ki?

Özgürlük sözcüğünü dünya daha yeni yeni öğreniyordu ve benim onun anlamını idrak edebilmek için çok uzaklara yolculuk etmem gerekmişti. Hobart Town'dayken özgürlük sözcüğünün, kendilerini kendi açgözlüklerine zincirlemiş insanlarca kullanıldığını gördüm. Özgürlüğün binbir yüzü vardı. Fakat cürümü de öyleydi. İnsanoğlunun elinden neler gelebileceğini düşünmek beni sersemletti.

"Honolulu," dedi Anthony Fox, "Aramana Honolulu'dan başlamanı öneririm."

"Onu nerede bulacağını biliyorsan, sen kendin niye gidip almıyorsun paranı?"

"Ben namuslu bir adam oldum. Sadece aptallar zenginlerden çalar. Akıllılarsa fakirleri halleder. Yasalar genellikle akıllıları koruyor."

"Fakat sen fakirlerden çalmıyorsun ki?!"

"Hayır, ben sadece zayıflıklarından çıkar sağlıyorum."

İçki şişeleriyle dolu barı işaret etti.

"Daha kârlı ve daha risksiz. Elinde şişe tutmak, bankada para tutmaktan çok daha güzel. Fakirlerin kafası böyle çalışıyor."

"Aa! O zaman bütün o '*Bird-in-Hand*'lerin de sahibi sensin!"

"Evet benim."

Gitmek üzere kalktım.

"Bir dakika."

Bu, anlaşılan ona mahsus bir oyundu, bilgiyi en son ana kadar saklamak.

"Baban hakkında bir şey daha hatırlıyorum."

Ona baktım. Kalbim küt küt atıyordu.

"Bir şeyini kaybetmiş bir adam havası vardı üzerinde. Ne olduğuna dair bir fikrin olabilir mi?"

"Hayır," dedim, kalbim hâlâ deli gibi çarpıyordu. "O ortadan kaybolduğunda, ufacık bir çocuktum."

Kapıdan tam çıkarken, Anthony Fox'un sesini son kez duydum.

"Hesabı ödemeyi unuttun!" diye bağırıyordu. "Seni de kitaba kaydediyorum."

Hobart Town'dan gideceğim için sevinçliydim. Her gece denizci torbamı başımın altına alıp uyuyordum, kapımda kilit olsa da, odamın zifiri karanlığında biten beklenmedik misafirlere karşı kendimi savunmak zorunda kaldığım olmuştu.

Ve Honolulu'ya doğru yola çıktım. Yolculuk bir yılımı aldı. Defalarca gemi değiştirmem gerekti. Hobart Town'dan Hawaii'ye doğrudan bir güzergâh yoktu. Ama yolda bir sürü yer gördüm. Yerleşmeyi arzu ettiğim sahillerden geçtim. Eğer Anthony Fox, Pasifik Okyanusu'na iki çeşit adam geldiğinde haklı idiyse, kendimin birinci gruba dâhil olduğumu da bu arada anlamıştım; tek aradığım, masmavi sulara bakan sahillerden birinde, bir Hindistan cevizi palmiyesinin gölgesine uzanacak bir köşeydi.

Fakat yola devam etmek zorundaydım. Kafamda bir tek şey vardı, Jack Lewis adı.

Honolulu'da iki haftaya beklemeye mecbur kaldım, şayet Jack Lewis'i bulma derdinde olmasaydım, hayatımın sonuna kadar da burada kalmıştım.

Kadınlar, omuzlarını tamamen dışarıda bırakan kırmızı elbiseler giyiyorlardı, etekleri topuklarına kadar iniyordu, yürürken kalçalarını, Marstallıların yakışıkız diyeceği bir tarzda sallıyorlardı. Fakat buranın kadınları, bizim oralarda bildiğimizden farklı, daha doğurgan bir tabiatın etkisinde yaşıyordu.

Hava buram buram parfüm kokuyordu. Önce kadınlardan yayıldığını sandım, tüm diğer duyularım gibi, burun deliklerimi de cezbettiklerini düşündüm. Fakat koku, her yerden

pıtrak gibi fışkırmış çiçeklerden geliyordu -evlerin önlerinde, ağaçların gölgesinde ve yolların kenarında. Aralarında bir tek yaseminle zakkumun adını biliyordum.

Cinin yerini burada Amerikan viskisi almıştı ve ben viskimi dalga sesleri eşliğinde, gölgelik bir terastan, önümdeki cıvıl cıvıl hayat kaynayan kıyı kordonunu seyrederek yudumladım.

Şehirde evler beyaz boyalı, yeşil ahşap panjurluydu, yollar dümdüz ve genişti. Kaldırım taşları yerine, mercan kırıklarından bir halının üzerinden yürüyordum. Tepemde yüksek ağaçlar yükseliyordu, yaprakları öyle sıktı ki, aralarından hiç güneş ışığı sızmıyordu. Erkekler, şehrin renginde giyinmişti; bembeyaz ceketler, yelekler ve pantolonlar. Keten ayakkabıları bile beyazdı. Onları her sabah kireç taşıyla ovarlardı. Kadınların başında, üzeri çiçeklerle süslenmiş geniş kenarlı çingene şapkaları vardı.

Açık tenli olan Mikronezyalılar, yüzlerine dövme yaptırmayı pek severler. Beni en çok etkileyen kafaları tıraşlı, boyunlarından yukarısı olduğu gibi dövmeli erkekler oldu, suratları öyle masmaviydi ki, omuzlarının üzerinde taşıdıkları şey, kafa değil de kara bir bulut sanırdınız. O maviliğin arasında yanıp sönen bir pırıltı fark ediliyordu. Gözlerinin akıydı bu. Gözlerini her kırptıklarında veya çevirdiklerinde, şimşek gibi çakıp kayboluyordu.

Hobart Town da Honolulu da Pasifik Okyanusu'ndaydı, ancak ben bu iki şehir kadar birbirinden farklı iki yer hayatımda hiç görmedim. Jack Lewis adını ilk defa Hobart'ta duymuştum ama burada bu ad ağzımdan her çıktığında, insanlardan sanki o pis şehrin iğrençliği bir parça bana da bulaşmış gibi bir tepki alırdım. Beni baştan aşağı öyle küstahça süzerlerdi ki, kendimi istenmeyen kişi gibi hissederdim.

Biri yere tükürüp bana sırtını dönse, sanki bütün Honolulu beni dışlamış gibi hissederdim.

Amerikalı bir misyoner, geniş kenarlı hasır şapkasının altından bana acıyarak bakmış ve babacan bir ses tonuyla şöyle demişti:

"Aslında namuslu bir gence benziyorsun, o korkunç adamla ne işin olabilir senin?"

Ne işim olduğunu söyleyemezdim, onun için sesimi çıka-

ramadım. Suskunluğumu yanlış anladı, kötü bir şeyler saklıyorum sandı, başını iki yana sallayarak yanımdan uzaklaştı.

Sanki etrafa mikrop bulaştırıyordum.

Yine de, aradığım bilgiye nihayet ulaştım. Jack Lewis'in, gemisiyle, birkaç hafta içinde Honolulu'ya gelmesi bekleniyordu. Fakat *The Flying Scud*'la ilgilenmemin bir bedeli de vardı. Viskimi tek başıma içmek zorundaydım.

The Flying Scud, Honolulu'nun açığına demirledi. Jack Lewis, yüzleri dövmelerden masmavi dört Kanakadan[27] oluşan mürettebatıyla beraber kayıkla karaya çıktığında, ben kıyıda bekliyordum. Kanakalar'dan birinin bir kulağı olmadığı dikkatimi çekti.

Anladığım kadarıyla, Jack Lewis, kimseye güveni olmadığı için, yerlilerle beraber olmayı tercih ederdi. Bu mavi adamlarla konuşacak ortak neyi olabilirdi ki? Tahminimce hiçbir şey. Bu yerlilerin hayatta kendilerine mahsus hedefleri vardı, onunsa kendine mahsus bambaşka hedefleri ve iki tarafın yolları hiçbir zaman kesişemezdi. Saklamak zorunda olduğu bir sırrı olan bir insanın tercih edebileceği türden bir tanışlıktı bu.

Jack Lewis ufacık, kara kuru bir adamdı, alize rüzgârının ve ekvatorun kızgın öğle güneşinin kavurduğu teni neredeyse maun rengiydi. Yüzü kırışık doluydu ve gözleri ihtiyar bir maymununki gibi iyice içeri çökmüştü. Üzerinde çizgili desenli, harap bir pamuklu gömlek vardı, rengi öyle atmıştı ki, çizgiler zor seçiliyordu. Kafasındaki hasır şapka yüzünü iyice gizliyordu. Suratını görmek, ancak birine bir şey diyecekken başını kaldırıp ona baktığında mümkündü ve bunu da, küçük dağları ben yarattım havasında yapardı.

İlk bakışta insanın üzerinde hiçbir tesir bırakmıyordu. Kaptana benzer hiçbir yanı yoktu, belki mütevazı bir tacir olabilirdi, o kadar. Ve lakin, binbir türlü dedikodu üzerine sülük gibi yapışmıştı. Sırf adını ağzına almanın bile insanı istenmeyen kişi yapmaya yettiğini çoktan öğrenmiştim.

Adamları, kayığı karaya çektiler. O da yanlarında durdu. Gözlerini, sanki düşüncelere dalıp gitmiş gibi bir havayla,

---

[27] Güney Pasifik Adaları yerlisi. -ç.n.

kuma dikmişti. Yanına gittim ve adımı söyledim. Başını kaldırıp bana baktı. Ben de onun yüzünü inceledim; anlayabildiğim kadarıyla, adım ona bir şeyler çağrıştırmadı veya çağrıştırdıysa da açığa vurmadı.

Sonra Anthony Fox'un adından bahsettim ve bana sırtını dönüverdi.

Adamları geride durmuş, ondan emir bekliyorlardı, konuşulana kulak kabartır bir hâlleri yoktu.

"Buraya onun parası için gelmedim," dedim. "Gelişimin başka bir sebebi var."

Döndü ve bana baktı.

"Buraya herkes para için gelir. Bir insanın başka ne niyeti olabilir ki?"

"Ben birini arıyorum."

Birbirine yapışıkmış gibi yakın, maymun gözleriyle baştan aşağı bir süzdü beni.

"Madsen," dedi. "Sen Laurids Madsen'in oğlusun."

"O kadar belli oluyor mu?"

"Kestirmesi kolay oluyor. Madsen gibi bir adamı ancak oğlu arar."

"Ne demek istiyorsun?"

Ona doğru bir adım attım. İçim öfkeyle dolmuştu. Korkuyla karışık bir öfkeydi. İşiteceğim şeyden korkuyordum ve korku öfkeyle karışınca, neler olabileceğini insan hiç bilemiyor.

Jack Lewis yerinden kıpırdamadı. Esrarengiz bakışları hâlâ yüzüme dikiliydi ve o anda ben, insanlara tek bir bakışla hükmetmeyi öğrenmiş biriyle karşı karşıya olduğumu anladım.

"Dinle bak," dedi. "Sen gençsin. Babanı arıyorsun. Nedenini bilmiyorum, zaten beni ilgilendirmez. Ahlâkla da bir ilgim yoktur. Ne iyiyle ne kötüyle işim vardır benim ve kimse hakkında da yargıda bulunmam. Beni ilgilendiren tek şey, karşımdaki insanın gemi işine uygun olup olmadığı."

"Ve babam uygun değildi, öyle mi?"

Sesim hâlâ öfkeyle titriyordu. Babamın adına gülünç bir kibre kapılmıştım. Caninin teki karşımda durmuş, babam hakkında yargıya varıyordu.

"Babanla ilk karşılaştığımda, her şeyini yitirmiş bir ada-

ma benziyordu. Benim meslek dalında bu tür adamlar genelde işe yarar. Hiçbir hayalleri yoktur. Yaşam savaşçısıdırlar, hayat onlara asıl neyin önemli olduğunu öğretmiştir: Para. Merakımdan soruyorum. Cevaplamak zorunda değilsin. Neyini yitirmişti?"

Başımı iki yana salladım. "Bilmiyorum."

"Aile? Servet? Yoksa şeref denen o acayip şey mi?"

"Annem vardı. Üç erkek, bir kız kardeştik. Ne iş isterse bulabilirdi. Gerçek bir denizciydi."

Jack Lewis eliyle davetkâr bir hareket yaptı.

"Sahilin ortasında dikilmiş duruyoruz. Hadi gel, şehre gidip iki tek atalım."

Birkaç saat sonra birbirimizle vedalaşırken, Jack Lewis'e kanımın ısındığını hayretle fark ettim. Bana Anthony Fox'u hatırlatıyordu. Marstal'da olsak, ondan vebalı görmüş gibi köşe bucak kaçardım fakat insan evinden çok uzaklardayken, en garip, en alışılmamış insanlara bile kıymet vermeyi öğreniyor. Kafasını kullanmayı bilen bir insandı. Açıksözlüydü ve olduğu gibi görünüyordu.

Beni ertesi gün *The Flying Scud*'a davet etti ve ben de kabul ettim.

Babamdan bir daha bahsetmemiştik.

Jack Lewis'in alçak tavanlı kamarasının tepesindeki *skylight*'tan[28] içeri dolan gün ışığı, doğruca çalışma masasının üzerine vuruyordu. Masanın ortasında duran koca deniz kaplumbağası kabuğunun içi, Hawaii'ye gelene kadar hiç bilmediğim bir meyveyle doluydu. Kanakalar, adına ananas diyordu. Kamarada bir balina yağı kandili yanıyordu ama içerideki ışık ondan çok meyvelerden gelir gibiydi. Altın sarısı renkleriyle, güneşten bir parçaymış gibi ışıyordu.

Kamaranın duvarında bir kılıç ve kalkanla, altın çerçeveli iki minyatür portre asılıydı. Merakla inceledim. Biri şişman, uzun favorili ve kalın kaşlı, efendiden bir adama, diğeri de karısı olması gerektiğini düşündüğüm, solgun tenli, bitkin görünen, sivri burunlu bir kadına aitti.

"O kadar incelemene hacet yok," dedi Jack Lewis, "kim

---

[28] Tepe penceresi. -ç.n.

olduklarına dair hiçbir fikrim yok. Onları bir gemi enkazında bulduydum, kamaramın biraz süse ihtiyacı var diye düşünmüştüm. Etrafta böyle birkaç portre, insana sanki bir saygınlık kazandırıyor. Görende, soyu sopu belli biriymişim, bir aile hikâyem varmış intibaını uyandırıyor da. Fakat yok ve olmayacak da. Bu zaten benim pozisyonumdaki biri için aptallık olurdu."

"Şuna baksana bir," diye devam etti, "yüzünden hayat fışkıran, kelli felli bir adam. Ve bir de şu kadına bak. Nanemollanın teki, o sivri burnunun ucunun, aralıksız ağlayıp sızlamaktan hep kıpkırmızı olduğuna bahse girerim. Böyle bir kadının bu adamın gönlünü şenlendirmiş olacağından şüphe ederim ben. Arada sırada onları seyrederim, bana neden burada olduğumu hatırlatırlar. Sen Pasifik Okyanusu'nu kendine eş seç ahbap. O, sana, arzu edebileceğin serveti de, keyif ve eğlenceyi de sağlayacaktır."

Duvarı işaret ettim.

"Peki ya bu silahlar?"

"Pasifik Okyanusu'nun bir hediyesi. Kimselerin ayak basmadığı uzak bir adanın yamyamlarıyla kısa ama kıyasıya bir çarpışma. Öyle bir dövüşten sonra insan yeniden doğmuş gibi canlanıyor. Hele kumsalda gezinip yere serdiğin düşman cesetlerini gözden geçirirken. Bu silahlar benim zafer kupalarım. Neden burada olduğumu hatırlatıyorlar bana."

Duvardaki vitrinli dolabı açtı ve bir şişe çıkardı. Şişenin garip bir şekli vardı, içindeki beyaz sıvı sanki buhar veya kaynamış süt gibi döne döne kabarıyordu. İçinde koyu renk bir şeyin hareket ettiğini görür gibi oldum.

Jack Lewis başını iki yana salladı ve şişeyi yine yerine koydu. Sonra başka bir şişe çıkardı.

"Scotch?"

Başımla evet dedim. Karşılıklı oturduk.

"Peki ya babam?"

"O her şeye daha farklı bakardı. Benim eğlence anlayışıma katılmazdı. Benim istediğim şeyleri o istemezdi. Ama kendi ne isterdi onu da bilmiyorum ve zaten sonra da yollarımız ayrıldı."

Elindeki viski bardağını bana doğru kaldırdı ve içkimizi karşılıklı yudumladık.

"Yazık oldu," dedi Jack Lewis. "Becerikli adamdı. Buralarda kalsaydı, şansı yaver giderdi. Onu severdim."

Kalktı ve alt ranzanın perdesini yana çekti. Eğildi, içeride bir şeyler aradı ve hemen sonra doğruldu. Elinde bir bez bohça vardı, bez bir zamanlar beyaz olmalıydı ama şimdi durmaktan sararmıştı. Dişlerini göstererek güldü.

"Madem artık içli dışlı olduk, sana bir şey göstermek istiyorum. Deyim yerindeyse, seni kutsal hazineme ortak etmek istiyorum."

Bohçayı masaya bıraktı ve sararmış bezin etrafındaki sicimi ağır ağır ve itinayla gevşetti. Hareketlerinde, beni davet ettiği bir resmi törendeymişiz gibi, bir merasim havası vardı. Ve sonra bezi hızla çekerek, bohçayı bir hamlede açtı.

Hayatımda gördüğüm en iğrenç manzarayla yüz yüze geldim.

Önce gördüğüm şeye ne ad vereceğimi bilemedim. Fakat gözlerim beynimden daha hızlı çalışmış olmalıydı ki, masada tam önümde duran şeyin daha ne olduğunu anlayamadan, mideme kramplar girdi ve beynim stop etti. Bir yumruktan daha büyük değildi. Bir zamanlar beyaz olması gereken pislik içindeki, duman rengi saçlar, kamçı gibi burulup ensede toplanmıştı.

Elimi ağzıma kapadım ve olduğum yerde sendeledim. Jack Lewis bana takdirkâr bir bakış fırlattı, sanki verdiğim tepki, beklentilerini yerine getirmişti.

"Rengin kaçtı," dedi.

Masanın kenarına dayanmak zorunda kaldım fakat elimi, sanki akrep sokmuş gibi, ağzımdan çekiverdim. O iğrençlik timsali şey hâlâ masanın ortasında duruyordu. Babamın yüzünü pek iyi hatırlayamıyordum. Evde hiçbir fotoğrafı yoktu. Yüzünü her hatırlamaya çalıştığımda, gözlerimin önüne gelen hayali, gökyüzündeki kümülüs bulutları gibi değişken ve belirsizdi.

İçimde feci bir şüphe uyanmıştı. Kelimeler dudaklarımdan boğuk bir inlemeye karışarak döküldü.

Acaba bu, o muydu?

"Babam mı?" diye fısıldadım, zor nefes alıyordum.

Ve Jack Lewis'in o anda kahkahayı basacağını asla um-

mamıştım. Yüzündeki maske artık düşüp parçalanmış, suratı meydana çıkmıştı. Katıla katıla gülüyordu. Sıcak, yürekten bir kahkaha değildi. Dış görünüşü kadar kuru ve haşindi. Fakat yine de kahkahaydı.

"Tanrı aşkına!" dedi kahkahaların arasından. "Tabii baban değil. Sen beni nasıl bir adam sanıyorsun ha?"

Sonra yine kahkahayı kopardı. Nihayet sakinleşince, hâlimi fark etti. Yumruklarımı sıkmış duruyordum. Korkum öfkeye çevirmişti.

"Öfkelenme," dedi ve yatıştırmak istercesine ellerini kaldırdı. "Ben sadece sana ders vermeye çalışıyorum."

Kafayı masadan aldı.

"Biliyor musun bu kafalar nasıl kurutulup ufaltılıyor? İlk önce yüzülmesi lazım. Amerika'da Kızılderililerin yaptığı gibi değil ama. Onlara sırf saç derisiyle saçlar yetiyor. Kafatasını olduğu gibi ufaltabilmek için, yüz derisini de kesip almak lazım. Sonra ateşin üzerinde kurumaya bırakılıyor. Tabii aslıyla olan benzerlik kayboluyor. Böyle bir kafanın portre sanatına örnek olacak hâli yok tabii."

Elindeki kafayı yüzüne yaklaştırıp pürdikkat inceledi. Sonra iyice görebileyim diye evirip çevirdi.

"Ama yine de aslından bir şeyler kalıyor geriye. Yaşlı annesi de tanıyamaz mıydı acaba?"

"Bu bir beyaz adam," dedim.

"Evet, tabii ki bir beyaza ait. Benim bir yamyam başını mı saklayacağımı sanıyordun yoksa? Hayır, böyle bir beyaz adam başı çok nadirdir. Malaita'da buna beş tüfek ödemem gerekmişti. Tam bir kelepirdi yani. Yamyamlara tüfekleri teslim edip nasıl kulanacaklarını öğretir öğretmez, namluyu bana çevirdilerdi. Onlar daha üçe kadar bile sayamadan, beşini de vurdum, zaten saymayı maymayı bilmiyorlardı ya. Yalnızca atıcılık hususunda içlerinde en tecrübelisi değildim, tetiği çekmeden önce emniyet mandalını açmak gerektiğini onlara söylemeyi unutacak kadar deneyimliydim. Bir beyazın kafasını ortalıkta tutamam maalesef de, yalnızken veya şartlar şu anki gibi güvenliyse, onu çıkarıp karşıma koyuyorum, oturup bir güzel seyrediyorum."

Kafayı masaya bıraktı. O ürkünç, yamru yumru, şekilsiz

nesneye baktım. Ama karşımda duran o kâbusumsu nesnede bile birtakım insani hatlar seçebiliyordum, zaten en fecisi de buydu.

"Bir dinim varsa, o da bu kafa. Gerçi tek kelime edemiyor ama, bana hayat hakkında bilmem gereken her şeyi anlatıyor. Bak şimdi! Biz neyiz? Başkaları için bir ödül mü, bir düşman mı, evet ya, o da var; fakat her şeyden önce birer eşyayız, ticari bir mal. Bu dünyada alınıp satılamayacak hiçbir şey yok. Ben bedelini tüfekle ödedim. O rezil yamyamların paradan haberi olsalardı, uygun bir fiyat teklif etmiştim ve o zaman da o üzücü kurşunlama sahnesi yaşanmamış olacaktı. Üzüldüğüm filan da yok ya. Bu da pazarlığın bir parçasıydı. Benim lehime. Bir içki daha?"

Aslında hayır demek istiyordum fakat ihtiyacım olduğunu da hissediyordum. Ve ikimiz orada, Jack Lewis'in kamarasında, masanın başında karşılıklı oturmuş, aramızda duran o kafayla birlikte içtik. Ona arada sırada göz ucuyla bakıyordum ve yavaş yavaş mevcudiyetine alışmaya başlağımı hissettim.

"Kimin kafasıydı?" diye sordum.

"Bilseydim de söylemezdim. Ben ona Jim diyorum ve gel biz bu konuyu burada kapatalım. Hiç aynada kendine baktığın olur mu?"

Jack Lewis gözlerini bana dikmişti.

Evde ufak bir aynamız vardı ama annemin çekmecelerinden birinde saklı dururdu, ortaya sıkça çıkarılan bir şey değildi. Kendimi aynadan görmekten ziyade, camlardaki aksimi görmüşlüğüm vardı ve zaten çalıştığım gemilerin hiçbirinin mürettebat kamarasında asılı bir ayna filan olmazdı.

"Pek sık değil," diye cevap verdim.

Soru ilgimi çekmemişti ve sonra Jack Lewis'in bu soruyla konuyu nereye getirmek istediğini de anlamıyordum.

"Akıllılık ediyorsun! Aslında aynaya hiç bakmamalısın çünkü sana yalandan başka bir şey söylemez. İnsan aynadaki görüntüsüne bakınca, kendi hakkında yanlış fikirlere kapılıyor. Ben tabii burada, aynanın bir kadına yaptıklarından bahsetmiyorum. Bir erkek, aynanın önüne ne kadar yakışıklı olduğunu keşfetmek için geçmez. Erkeklerin kendini beğenmişliği yüzünde değil, daha farklı bir yerindedir. Fakat ayna yine de

ona, bir eşi daha olmadığına, başkalarından tamamen farklı olduğuna dair bir fikir verebilir. Ancak bu yalnız kendine öyle görünür. Peki şu aynada başkalarına nasıl göründüğümüz hakkında bir fikrin var mı senin?"

Kendi gözlerini işaret ediyordu.

"Bak sana göstereyim."

Pençe gibi elleriyle Jim'i ensesindeki saç kamçıdan yakaladı ve gözlerimin ta önüne getirip sallamaya başladı. Korkuyla sandalyeden fırladım.

Jack Lewis muzafferane bir kahkaha attı.

"Bu sensin," dedi. "Ben seni böyle görüyorum. Bu benim. Senin gözüne böyle görünüyorum. Birbirimize böyle görünüyoruz. Karşılıklı durduğumuzda, kendimize yönelttiğimiz ilk soru şu oluyor: Benim ne işime yarar acaba? Hepimiz, birbirimiz için şu kurumuş kafadan farklı bir şey değiliz."

Yine oturdu ve kendine bir bardak içki daha doldurdu. Gözlerinde davetkâr bir bakışla bana baktı.

"Bir içki daha?"

Başımı iki yana salladım. Tek ihtiyacım olan şeyin bu adamın yanından bir an evvel uzaklaşmak olduğunu hissediyordum. Ama bunu yapamazdım. Onu bulabilmek için ta buralara kadar kalkıp gelmiştim. *Papa tru*'mu onsuz asla bulamazdım. Onun nerede olduğunu sormaya bile sıra gelmemişti daha, fakat Jack Lewis benden çabuk davrandı.

"Babanın yerini biliyorum," dedi. "Sana bir teklifim var. Seni oraya götüreceğim ama tabii bunun bir bedeli olacak."

Jim'e baktı ve yine bir kahkaha attı.

"Teklifim bu kadar. Hayatta hiçbir şey bedava değil. Sırf Kanakalar'la birlikte olmaktan usandım ve gemime kendi ırkımdan adam bulmam da zor. Seni ikinci kaptan yaparım, iyi bir terfidir, sanırım, senin yaşında bir genç için. Maaş almayacaksın fakat onun yerine bedavadan yolculuk edeceksin. Ve şimdi de *en önemli* hususu söyleyeyim."

İşaret parmağını kaldırdı ve bana yapmacık gelen bir ciddiyetle yüzüme baktı. Fakat gözlerindeki ifadenin ne olduğunu çıkarabilecek kadar iyi tanımıyordum onu.

"Ben senin kaptanınım ve sen emirlerimi dinleyeceksin."

"Ben yalnız vicdanımı dinlerim."

"Ve vicdanın sana ne emrediyor peki?" diye sordu alaylı bir ses tonuyla.

"Benim vicdanım ne rotaya ne maaşa ne de bedavadan fazla mesailere karışır. Ben ağır işten korkmam. Fakat vicdanımın bana yapmamı yasakladığı şeyler var."

"Görürüz," dedi Jack Lewis. "Seçim senin. Ya baban ya da vicdanın."

"Babam nerede?"

"Bunu sana söylemeyeceğim. Ama şu kadarını bil ki, Pasifik Okyanusu büyük yer ve baban da yakınlarda değil. Alize rüzgârları kendi başına buyruktur, ama sana söz, fazla dolaştırmayacağım seni. Eh, ne diyorsun bakalım? Evet mi, hayır mı?"

"Evet," dedim.

İki hafta sonra denize açıldık. Ambar, ağzına kadar doluydu. Ama neyle doluydu bilmiyordum. Kaptan Jack Lewis beni yükleme faslından kasten uzak tutmuştu.

"Her zamanki şey," demişti sorduğumda.

Üstelemenin boşuna olacağını biliyordum.

Sonra yine benimle dalga geçmek gelmişti içinden.

"Vicdanını hatırla. Bilmediğin şeyden sana zarar gelmez," demişti.

Güneybatıya doğru yol alıyorduk ama bu bana bir şey ifade etmiyordu. Hawaii, Pasifik Okyanusu'nun güneybatısındaydı ve rotamız çoktandır içime doğan şeyi doğruluyordu: *papa tru*'mun oradalarda bir yerde, uçsuz bucaksız okyanusa yayılı binlerce adadan birinde olduğunu.

Dümenin başındaydım, hafif bir rüzgârın önünde kayarak gidiyorduk. Jack Lewis yanımda duruyordu. Hoşbeşi seven bir adamdı, Kanakalar'la beraberken nasıl yalnızlık çektiğini söylediğinde samimi olmalıydı, zira yanı başımdan ayrıldığı çok enderdi.

"Farkında olmayabilirsin," dedi, "ama sen Pasifik Okyanusu'nu yanlış amaçla geçiyorsun."

"Ne demek istiyorsun?"

Felsefesini dinlemekten haz ettiğim ender de olsa, ağzını bir açtı mı merakımı uyandırmakta ustaydı.

"Eğer senin gibi bir genç adama, yolun nereye diye sorsam, ne cevap vermesini beklerdim biliyor musun -tabii hayatın tadını çıkarmasını bilen biriyse? Yeryüzünün tüm denizlerine ve adalarına doğru. Genç bir erkek aslında babasından kaçmak için denize açılır. Sense onu arıyorsun. Yani rotan yanlış. Annen yüzünden mi yoksa?"

"Babam ölüp de mezarı belli olsaydı, bu annem için en iyisi olurdu. Babamın hâlâ hayatta olduğunu öğrenmenin anneme hiçbir faydası olmaz."

"Yani bunu onun hayrına yapmıyorsun. Peki kendi hayrına olduğuna emin misin?"

"Gerçeği bilmem lazım."

"Peki babanla ne işin var o zaman?"

"Her erkeğin bir mihenk taşına ihtiyacı vardır."

"Bir mihenk taşı mı? O zaman kendine bir başkasını bul. Bir gemi, kendi hareketlerin. Bırak, Pasifik Okyanusu'nu sana mihenk taşı olsun. Şu ölü dalgalara bak. Başka hiçbir yerde daha büyüğünü bulamazsın. Dünyanın yarısı onların hamle alanı. Kafanı geçmişe o kadar takma."

Cevap vermedim. Babamla ne işim olduğu, Jack Lewis'i ilgilendirmezdi. Sonra bir pazarlık yapmıştık. Madem ben onun rotasına karışmayacaktım, o da benimkine burnunu sokmamalıydı.

Papa tru'mu düşündüm. Bir zamanlar onu öyle özlerdim ki, her gün içim sızlardı. Sonra büyüdükçe, bu özleme öfke karıştı. Hayatta olduğundan hiç şüphem yoktu, onun için de, kendi arzusuyla ortalıktan kaybolduğunu varsayıyordum. Nedenini öğrenmeliydim.

İş bundan ibaretti.

Nasıl bir hayat yaşıyordu? Karşılaşınca ona ne diyecektim?

Bunları bilmiyordum. Bir konuşma da hazırlamamıştım. Yalnızca onu görmeliydim. Pek ya sonrası?

Bunu da bilmiyordum. Bildiğim bir tek şey vardı; ben onu ararken, o bambaşka biri olmuştu, onunla ilgili tek gerçek buydu. O şimdi bir yabancıydı. Belki de kendime ispat etmek istediğim şey buydu. Onu, ona veda etmek için arıyordum.

Hobart Town'dan ayrılalı bir yıl olmuştu. Pasifik Okyanu-

su'nda bir aşağı bir yukarı dolaşmıştım ama bir şeycik görmemiştim. Jack Lewis haklıydı. Sırtımı çevirmiştim. Fakat şimdi ilk kez görmeye başladım. Ölü dalgaları -çoktan sona ermiş uzak fırtınaların habercilerini. Zıplayıp oynaşan yunus balıklarını, burunlarıyla suyu yararak yüzen köpek balıklarını. Suyu çalkalayıp köpüğe çeviren orkinos sürülerini. Fakat bir martı görebildiğim çok enderdi, zira kara daima çok ama çok uzaklardaydı. Koca kanatlarını gererek, havadan kayar gibi geçip giden albatrosu gördüm. Onun, karanın yakınlığına ihtiyacı yoktu.

Dendiğine göre, Pasifik Okyanusu diğer denizler gibiydi de sadece daha büyüktü ve ben bunun da safsata olduğunu gördüm. Kuzey Denizi gibi gri ve sert, Güney Funen Adalar Denizi gibi sakin olabiliyordu, ama ben hiçbir denizin üzerinde bu kadar masmavi ve göz alabildiğine uzanan bir gökyüzü görmemiştim ve yeryüzü her ne kadar tepsi gibi olmasa ve bir kenarı bulunmasa da, ben Pasifik Okyanusu'nun, onun merkezi olduğuna kanaat getirdim.

Bulutsuz gecelerde, filozofluğu pek seven Jack Lewis bile kendini uykunun sessizliğine teslim edip de, ben dümende kendi başıma kaldığımda, etrafta karayı andıran tek şey gökteki yıldızlar olurdu. Ve ben kendimi, evrenin tam ortasında, onlara komşu gelmişim gibi hissederdim.

Kanakalar güvertede oturuyorlardı. Onlar da benim gibi tepemizdeki yıldızları seyrediyorlardı ve ben bir zamanlar, evrenin en ücra güneşlerine bakarak gemi kullanmış bu denizci insanların da kendilerini, benim gibi, evlerinde hissettiklerini fark edebiliyordum. Ve o anda *papa tru*'mun hislerini birden anladım. Bir denizcinin hayatında, diye düşündüm, artık karaya ait olmadığı bir safha er geç başlıyor ve o zaman o da kendini Pasifik Okyanusu'na teslim ediyor, burası öyle bir mekân ki, hiçbir kara parçası gözü engellemiyor, burada gökyüzüyle deniz birbirine yansıyor, ta ki yukarısı ve aşağısı önemini yitirene dek ve o zaman samanyolu, çatlayan bir dalganın köpüğünü ve yerküre, yıldızlı gökyüzünün bir alçalıp bir yükselen dev dalgalarının ortasında beşik gibi sallanan bir gemiyi ve güneş, gecenin karanlığına bürünmüş denizin üzerindeki küçücük bir yakamozu andırıyor.

Yüreğim bilinmeyene karşı sabırsız bir hasretle doldu. Pervasızlık da vardı içinde. Jack Lewis'in, genç erkeklerin içine yeryüzünü dolaşma tutkusu salan macera ruhuyla demek istediği belki de buydu. Pasifik Okyanusu'nun uçsuz bucaksız sathından yayılan bir gizemdi, *papa tru*'m da bunu bir zamanlar hissetmiş olmalıydı ve insan bunu bir kere hissetti mi, bir daha geri dönmüyor.

Marstal sahilindeki bir yaz akşamını hatırladım. Rüzgâr kesilmişti, su çarşaf gibiydi. Alacakaranlıkta denizle gökyüzü aynı eflatun renge bürünmüş, ufuk çizgisi eriyip kaybolmuştu. Görüş alanındaki tek sabit nokta kıyı çizgisiydi, bembeyaz kumlar sanki yeryüzünün en dış çeperiydi de, hemen öbür tarafında uçsuz bucaksız, eflatun bir uzay boşluğu başlıyordu. Soyundum, suya girdim ve daha ilk kulaçta bana sanki evrenin ortasında yüzüyormuşum gibi geldi.

Pasifik Okyanusu'ndaki bu akşam da aynı şeyleri hissettim.

The Flying Scud baştan kıça kadar Hindistan cevizi kokuyordu ama bunda bir gariplik yoktu. Kuru Hindistan cevizi, bu havalinin en önemli ticaret ürünüydü. Jack Lewis'i iyice tanıdığım için olacak, Hindistan cevizi kokusunun başka bir şeyi kamufle ettiğini düşünmeden edemedim. Jack Lewis'in şöhretinin nedeni Hindistan cevizi değildi. Fakat başka ne olabileceğini de bir türlü çözememiştim.

Anthony Fox, insan ticareti deyimini kullanmıştı ve bunu Jack Lewis'e söylediğimde, ilk defa her zamanki açıksözlülüğüyle cevap vermedi.

"Ben, bütün denizcilerin yaptığını yapıyorum," dedi, "cisimleri, onlara ihtiyaç olan yerlere taşıyorum. Dünyanın düzeni böyle. Ben onu ne daha iyi ne de daha kötü yapıyorum."

"Esir ticareti mi?" diye sordum.

"Eğer henüz bilmiyorsan, söyleyeyim de öğren, buralarda esir ticareti yasaktır. Ve ben kanuna itaat eden bir adamım."

Son cümleyi söylerken, yüzünde çarpık bir gülümseme belirmişti.

"Plantasyon işçisi mi?" diye sordum.

Bu civarlarda, çevrenin büyük plantasyonlarına taşınan Kanakalar'ın oluşturduğu hareketli bir trafik olduğu, bilinen

bir şeydi. Para vaadiyle kandırılarak alınıp götülür ama para kazanmak yerine sonsuz bir borcun içine yuvarlanırlardı. Her şey plantasyon sahiplerinin malıydı, işçilere kiralanan konutlar da yiyecek aldıkları dükkânlar da. Kontratlarında iki yıl yazıyor olabilirdi de, onlar on yıl çalışmak zorunda kalırdı, ta ki beş parasız ve paçavrası çıkmış hâlde, bir zamanlar terk ettikleri adalarına geri dönene dek. Tabii denizi selametle geçip de oralara varmaları kısmet olursa mümkündü bu.

Jack Lewis kafasını iki yana salladı.

"Eğlenceli bir tahmin oyununa başladık ama benden bir cevap alacağını hiç bekleme. Pratik bir insan değilsin. Sonra üstüne üstlük hassas da bir vicdanın var. Ve insanda bu olunca, en hayırlısı duymazdan gelmek.

Jack Lewis, her gece saat on ikide nöbeti benden devralırdı. Önce garipsedimdi ama sonra onu yıldızlarla yalnız olmaya zorlayan gizli bir neden olduğuna hükmettim.

Sıcak bir akşam vaktiydi, yelkenler rüzgârsızlıktan gevşemişti, samanyolu, çarşaf gibi denizin yüzeyine aksetmişti, öyle ki yabancı biri, o beyaz yıldız kümesini, resif duvarına çarpıp kırılan dalgaların köpüğü sanabilirdi. Güverteye uzanıp uyumak geldi içimden, aşağı inip yatak takımımı aldım.

Jack Lewis hemen aşağı inmemi emrederken, sesi sert ve keskindi.

"Bir Kanaka güvertede uyuyabilir. Ama bu bir beyaz için yakışık almaz."

Kararsızlık içinde kalakaldım. Aşağıya, o boğucu kamaraya inmek gelmiyordu içimden.

"Tamam hadi burada kal da, biraz temiz hava al."

Jack Lewis'in sesi şimdi gönül alıcıydı. Biriyle konuşmak istediğini anlamıştım. Güverte korkuluğunun üzerine oturdum. Etrafta çıt yoktu, sadece yelkenleri tutan halatlardan gelen hafif gıcırtı duyuluyordu.

"Sana yalan söyledim," dedi Lewis.

Onun karanlıkta kendi kendine kıkırdadığını duyabiliyordum.

"Jim'in kim olduğunu biliyorum. Fakat söylesem bana inanmazsın."

"Hadi çıkar şu ağzındaki baklayı. İnanırım. Gerçeği ne-

den birdenbire şimdi açıklamak istedin, onu da söylesene bir."

"Ya, demek onay çıktı. Ne şanslıyım ama. Evet, sana Jim hakkındaki gerçeği söylemek birden neden içimden geliverdi? Saklanamayacak kadar iyi bir hikâye de ondan. İyi bir hikâyenin böyle garip bir tarafı da oluyor. Kendine saklarsan keyfi çıkmıyor. Bak dinle şimdi: Jim'in gerçek adı -"

Gerilimi arttırmak istercesine burada bir an sustu. "James."

Ona hayal kırıklığı içinde baktım. "Ee, ya sonrası?"

Jack Lewis bir kahkaha attı.

"Sanırım soyadı sana ilk adından daha fazla bir anlam verecektir: Cook. James Cook."

Birden sanki soluğum kesildi.

"O James Cook mu?"

"Evet, *o* James Cook. *Resolutions*'un ve *Discovery*'nin kaptanı. Friendship Adaları'nı, Sandwich Adaları'nı ve Society Adaları'nı keşfeden adam. *O* James Cook."

"Evet ama bu imkânsız!"

"Mezarı nerede, onu da söylemelisin o zaman. Söyle, nerede gömülü?"

Başımı salladım. Kafamın içi karmakarışık olmuştu.

"James Cook, Hawaii'de öldürüldü. Kealakekua Koyu'nda. Sert ama dürüst bir adamdı. İnsan Kanakalar'la muhatap olacaksa, öyle olmak zorunda. James Cook bir keresinde bir Kanakanın kulağını kesivermişti - sekstantı çaldı diyeydi."

Anlattığı şeyi anladığımdan emin olmak ister gibi yüzümü bir inceledi. Anlamıştım. Kendi adamlarından birinin de kulağı kesikti, ve eminim ki Jack Lewis Kanakalar'a muamelede kendine James Cook'u örnek edinmişti.

"Hawaii'deyken de, bir kabile şefini vurmuştu James Cook, gemilerinden birini çalmaya kalkıştı diyeydi. Binlerce yerli, onun ve adamlarının etrafını sardı fakat o işin üstesinden gelmeyi başardı. Yerliler onu kaybolan Tanrıları Lono olduğunu ve onlara geri döndüğünü sandılar."

"Kabile şefini vurmamalıydı."

"Böyle diyeceğini tahmin etmiştim. Fakat durum bunun tam aksi. Kabile reisini vurmak zorundaydı. Cook bu yolla gücünü sergiledi. Ama bir aptallık edip zayıflığını da sergiledi.

Yerliler, çok kalabalık olmalarına rağmen saldırıya geçmeye cesaret edememişlerdi. Fakat içlerinden biri bir ok fırlattı. Belki kazaraydı. Bunu kimse bilmiyor. Ama ok, James Cook'a isabet etti. Ciddi bir yara değildi. Ölümü bundan olmadı. Ettiği aptallık, ölümüne sebep oldu."

Jack Lewis'in gözlerine, beni her eğitmeye kalktığında fark ettiğim o mahut bakış gelmişti. James Cook'un nasıl bir aptallık ettiğine dair bir fikrim yoktu ama şimdi sırada ne olduğunu biliyordum: Jack Lewis insanoğlunun sefilliği hakkında alaycı bir yorumda bulunacaktı ve nitekim de yanılmamıştım.

"Oku yiyince, Cook acıyla çığlık attı. Kanakalar'ın gözünde o bir Tanrı'ydı ve Tanrılar acı hissetmezdi. Onun çığlığını hücum işareti sandılar. On beş bin kişi üzerine atladı ve onu kelimenin tam manasıyla parça parça etti. Etleri ateşte kızarttılar, dokuz poundluk kısmını *Resolution*'a geri yolladılar. Bir kulübeye astıkları yüreğini de, üç çocuk bulup afiyetle yedi, köpek yüreği sanmışlardı. Daha sonra subayları Cook'un bazı kemiklerini buldu ve denize defnetti. Fakat kafası bir daha bulunamadı."

"Sen nasıl buldun?"

"Kolay olmadı. Kanakalar onu hâliyle emin yere saklamışlardı. Kendi aralarındaki savaşlarda ödül olarak kullanıyorlardı. Ve sonra Cook'un kafası Hawaii'de yoklara karışıp Pasifik Okyanusu'nu dolaşmaya başladı, sanki o da sahibinin yıllarca önce izlediği yoldan gidiyordu. Söylentilere bakılırsa, bir ara Pasifik bölgesinde tam beş kafa dolaşıyordu ortalıkta, hepsi de James Cook'a aitti. Ama bendeki sahici. Muhbirlerim vasıtasıyla nihayet Malaita'da izini buldum. Onu bana satan kabile reisi kültürlü adamdı. İngilizce okuyup yazması vardı. Bir misyonerden öğrenmişti. Sonra da oturup adamı afiyetle yemişti, yani bana kendi anlattığına göre. Cook'un kim olduğunu ve kafanın kaç para edeceğini biliyordu. Ayrıca, kafa avcılığının barbarlık olduğunu da düşünmüyordu. 'İncil'inizde okuduydum,' demişti bana. 'Davut adlı o büyük savaşçı. Golyat'ı yenince kafasını kesip Kral Saul'a göstermedi miydi?'"

Bu konuşmadan sonra güverteden aşağı indim. Ve çok geçmeden de daracık ranzanın üzerinde, içerinin ağır kokusunu soluya soluya rahatsız bir uykuya daldım, rüyamda Isa-

ger'in yıllar önceki o yılbaşı akşamı cayır cayır yanan evini gördüm. Sokakta durmuş pencereden içeri bakıyordum. Yemek masasının üzerinde Isager'in kafası duruyordu, o da bana bakıyordu.

Güverteden mırıltılar ve güvertenin üzerine yayılan çıplak ayak sesleri geldi kulağıma ve bunun yeni bir rüya olup olmadığını çıkaramadım.

Kalbimin üzerinde bir ağırlık hissederek uyandım ve rüyayı kafamdan defetmeye çalıştım. Sonra bacaklarımı ranzadan dışarı uzattım. Gemi gıcırdıyor ve dalgalar kükrüyordu. Rüzgâr azmıştı. Güverteye çıkıp mis gibi yeli yüzümde hissetmek geldi içimden. Kamaranın kapısı kapalıydı, halbuki ben buraya indiğimde açık bıraktığımdan emindim. Kapı kolunu yokladım, dışarıdan kilitlenmişti.

Görmemem gereken bir şeyler dönüyordu ve sanırım ne olduğunu da biliyordum.

Kapıyı yumrukladım, Jack Lewis'in adını bağırdım ama hiçbir karşılık alamadım. Kapıyı kıramazdım, ümidimi kaybetmiştim, ranzaya geri döndüm ve nasıl olduğunu anlamadan yine uykuya dalıp gittim.

Uyandığımda, kamarının açık duran kapısından içeri gün ışığı dolmuştu. Jack Lewis'i kamarasında, elinde bir fincan kahveyle otururken buldum. Beni bekler bir hâli vardı ve ben kapıdan girerken kocaman gülümsedi.

"Kahve?" diye sordu ve eliyle karşısındaki iskemleyi işaret etti.

Cevap vermedim.

"Yine aynı şeye mi başlayacağız? Vicdanın niteliği hakkındaki sokratik diyaloglarımızdan birine? İnan bana. Ne yapıyorsam, sırf senin o narin vicdanını korumak için yapıyorum."

"Kullanılmayan vicdana, vicdan denmez."

"Demek bu sabah da işin bu tarafından felsefe yapıyoruz. Hiçbir şey, kilitli bir kapı kadar düşünmeye sevk edemez bir insanı. Bak dinle, sende şu hassas vicdan olmasaydı, o zaman kapın da kilitlenmezdi. Gel, artık güverteye çıkıp gecenin keyfini çıkarabilirsin. Yeter ki, benim kaptan olduğumu ve her lafımın bu gemide kanun demek olduğunu unutma."

"Demek esir ticareti? *The Flying Scud* bir *blackbirder* demek?[29]"

"Kesinlikle esir ticareti değil. *The Flying Scud*'da yalnızca dört hür adam var."

"Ve gündüzleri ambarda kilit altındalar?"

"Gemiyi ne zaman isterlerse terk edebilirler. Yalnız denizin ortasındayken gemiden atlamalarını arzu etmiyorum o kadar. Boğulup giderler. Etrafta ne kara var ne bir şey, en iyi yüzücü bile kurtulamaz. Kanakalar batıl inançlıdır. Karanlıkta yüzmeye cesaret edemezler. Onun için geceleri güvertede emniyetteler."

Bir şey anlamamıştım.

"Gemiyi ne zaman isterlerse terk etmek mi?"

Sesimden hiddet ve şüphe taşıyordu. Jack Lewis'in beni aptal yerine koyduğunu hissediyordum.

"Evet. Karaya yanaşır yanaşmaz, bu gemiyi özgürce terk edebilirler."

Ayağa kalktı ve elini bana uzattı.

"*The Flying Scud*'un kaptanı olarak sana söz veriyorum."

Öylece durdum, elimi uzatmadım.

"Eğer özgürlerse, o zaman onları gemiye almaktan maksadın ne? Zira sanırım ortada bir maksat olmalı, öyle değil mi?"

"Her şeyde bir maksat vardır."

"Seninki mi, onlarınki mi?"

Arkasındaki dolaba baktım, içi Winchester tüfekleriyle doluydu, bana cevap vermesine gerek kalmamıştı.

Aynı gece daha sonra, dümeni benden devralmak için güverteye çıktığında,

"Birkaç saat daha dümende kalmak istiyorum," dedim.

"Nasıl istersen."

Ay ışığının altında yüzü, tahtadan oyulmuş bir maskeyi andırıyordu.

İlk saat boyunca bir şey olmadı. Kanakalar güverteye yayılmış uyuyordu, yine boğucu sıcak gecelerden biriydi. Jack

[29] Esir gemisi. -ç.n.

Lewis tek tek yanlarına gidip hepsini uyandırdı. Gece yarısı olduğu ve ay ışığından başka bir ışık kaynağı olmadığı hâlde, hiç itirazsız ayağa fırladılar. Bunun alışık oldukları bir durum olması gerektiğini anladım. Gemi mutfağında gözden kayboldular ve sonra ellerinde su testileri ve kaynamış pirinç dolu kâselerle güverteye geri döndüler, ellerindekileri yere bıraktılar. Sonra ambar kapaklarını açmaya koyuldular. Güvertenin ortasında kocaman, kara bir delik belirdi ve ben bütün sorularımın cevabını artık alabileceğimi düşündüm. Gündüzleri ambara tıkılan o hür insanları nihayet görecektim.

Kanakalar'dan biri aşağıya bağırdı ve bir insan korosu karşılık verdi. Birer birer yukarı çıktılar. Saymaya çalıştım ama karanlıkta zordu. Kaç kişi olduklarını bilmiyorum fakat sanırım hepsi erkekti. Derileri aysız geceler kadar kapkaraydı. Suratları kıvır kıvır saçların gölgesine gizlenmişti. Ay ışığında ilk bakışta Afrikalı yerlilere benziyorlardı fakat ben onların Pasifik Okyanusu'nun Doğu bölgelerinde yaşayan Melanezyalılar olduğundan emindim; bu yörenin en koyu tenli ırkı, bu devasa okyanus bölgesinin yerli halklarından biri, beyaz insanlar arasında yalnızca kana susamışlıklarıyla değil, yörenin en ateşli kafa avcıları olmalarıyla da nam salmış ırkın insanları.

Şimdi güvertede sessiz sakin dolaşıyorlardı. Ve hemen akabinde, karşımda ancak herhangi bir yerli köyünde tanık olunabilecek tarzda bir yaşam sahnesi sergilendi. Bir kısmı pirinç kâselerinin etrafına çöküp oturdu. Bir kısmı testilerden su içmeye veyahut avuçlarına su döküp yüzlerini yıkamaya koyuldu. Bir kısmı da güvertenin korkuluğuna tüneyip tuvalet ihtiyacını giderdi. Çok geçmeden de hepsi ufak gruplar hâlinde güvertenin üzerine oturdu ve monoton bir mırıltı yayıldı dudaklarına.

Sonra içlerinden biri bir şarkı söylemeye başladı, diğerleri teker teker ona katıldı ve nihayet hep bir ağızdan söylemeye başladılar. Söyledikleri sanki Pasifik Okyanusu'nun bir partisyonuydu. Bir yükseliyor bir alçalıyordu, o görkemli dalgaların hakkını verircesine, ağır ve vakur söylüyorlardı ve tıpkı dalgalar gibi, şarkılarının da ne başı ne sonu vardı. Başladıkları gibi aniden duruverdiler, anlaşılır bir beklenti olmaksızın ve güvertenin üzerine bir sessizlik çökerken, *The Flying Scud* denizin

üzerinden, sırf Jack Lewis'in bildiği bir hedefe doğru yol aldı.

Lewis'in nerede olduğunu görmek için gözlerimi güvertede dolaştırdım. Kollarında bir Winchester tüfeğiyle, güverte kamarasına dayanmış duruyordu.

Bu sahne her akşam tekrarlandı. Ambar kapakları açıldı ve altındaki, hür insan denilen karaltılar güverteye yayılarak günlük ihtiyaçlarını giderdiler. Sonra yine gözden kayboldular. Bu hür insanları nasıl bir kaderin beklediğini bilmiyordum. Fakat Jack Lewis beni şahsi felsefesine fazlasıyla ortak etmişti ve ben, ondan duyduklarıma dayanarak, bu insanları iyi şeylerin beklediğine inanıyordum.

Peki ama Jack Lewis onların esir olduğuna niçin bu kadar inatla itiraz ediyordu? İki yüzlü bir insan değildi. Bunu inkâr edemezdim de, o hâlde bu itirazın nedeni ne olabilirdi?

"Tekrar ediyorum, Madsen, önceden de söylediğim gibi, bu insanlar ne esir ne de plantasyon işçisi. Onlar da tıpkı seninle benim gibi hür insanlar."

Bu cevabı, onu bir ara yine sıkıştırdığımda aldımdı. Ve ondan sonra da bu konuda soru sormayı bıraktım.

Birkaç gün sonra konuyu bana kendi açtı. Bir sürpriz hazırladığını yüzünden okuyabiliyordum.

"Artık açıklamanın bir zararı olmaz, Madsen," dedi. "Samoa'ya gidiyoruz. Baban orada."

"Böylece nihayet öğrenmiş oluyorum," dedim.

Ona hiçbir şekilde teşekkür etmek mecburiyeti hissetmediğimi itiraf etmeliyim.

"O zaman kendi yolumuza gitmemiz için de engel yok artık?! Bizi birbirimize bağlayan bir neden kalmadığına göre," diye de ekledim.

Bir kahkaha attı ve kollarını sanki beni kucaklayacakmış gibi iki yana açtı.

"Hiç olmaz mı? Tabii ki var, sevgili oğlum. Etrafına bir baksana. Ne var? Deniz! Deniz bizi birbirimize bağlıyor. Samoa'ya tek başına nasıl gideceksin? Yüzerek mi? Hiçbir deniz haritasında yer almayan, kimsesiz bir adada inip de, binecek bir gemi mi bekleyeceksin? Hayır, sen bu gemiye bağlısın. Aynen ambardaki o hür insanlar gibi."

Jack Lewis haklıydı. Babamın yerini bilmek, beni mem-

nun edecek olsa bile, karşılığında ağır bir bedel ödemekten korktuğum bu bilgi aslında hiçbir şeyi değiştirmiyordu.

"Yolumuzun üzerinde sadece bir durak var," dedi Jack Lewis aynı muzaffarane ses tonuyla. "Beni bırakıp gitmeye kalkışmayacağına inanıyorum."

"Neden kalkışmayacakmışım ki?" diye karşılık verdim küstahça.

"O kadar da asi olma, oğlum. Neden olacak, ömrünün geri kalanını kimsesiz bir adada geçirmeye kendini mahkûm edemeyecek kadar akıllı olduğun için."

"Kimsesiz bir adaysa, orada ne işimiz var?"

"Nereye gidersem gideyim hep yaptığım iş: Ticaret."

"Ada kimsesizse, kiminle ticaret yapacaksın ki?"

"Bu iyi bir soru, oğlum, aklının erebildiğinden de daha derin bir soru. Evet, ya acaba kiminle? Bu soruyu ancak bir başka soruyla cevaplandırabilirim. İnsan denilen şey nedir? Evet, nedir?"

Gözlerimin içine dimdik baktı. "Bunu bana söyleyebilir misin?"

Jack Lewis, cevabımla hiç ilgilenmediğini ve konuşmamızın burada sona erdiğini ima eder bir şekilde güldü.

İki gün sonra gökyüzünde bir martı gördük -üç haftadır ilk defa. Güverteden kara görünüyordu. Deniz haritasını çıkarıp baktım. Bulunduğumuz pozisyonun yakın çevresinde hiçbir ada belirtilmemişti.

Jack Lewis ana direğin tepesine bir adam yolladı. Az sonra yukarıdan kulağımıza olumlu bir bağırtı geldi. Birkaç saat sonra da ufukta, palmiyelerin çevrelediği bir kıyı şeridi belirdi.

"Senin o kimsesiz ada mı bu?" diye sordum Jack Lewis'e, güverte korkuluğunun önünde, ta dibimde duruyordu.

Başını aşağı yukarı salladı ama bir şey demedi.

Daha bir yakınlaşınca, kıyının açığında bir gemi fark ettim.

"Bizden hızlı davranan olmuş," dedim adayı işaret ederek.

"Bir gemi enkazı o," dedi Lewis. "Resife takılıp kalmış.

Yıllardır orada durur. Adı *Morning Star*. Kamaramda gördüğüm o kırmızı burunlu kadınla kocasının portrelerini bu enkazda buldumdu."

"Ya mürettebat?" diye sordum.

"Ben enkazı bulduğumda, mürettebat çoktan ölmüştü."

"Ne olmuş?"

Jack Lewis omuzlarını silkti.

"Ancak kendileri bilir, ama ne demişler, ölüler konuşmaz."

"İsyan mı?"

Jack Lewis, arkasını dönüverdi ve Kanakalar'dan birine emir vermeye koyuldu. Daha fazla bir şey öğrenemeyeceğimi anlamıştım. Fakat sakladığı bir şeyler olduğu da her hâlinden besbelliydi.

Karaya daha çok yaklaşmak için, resifin açığında dümen kırdık. Jack Lewis, geminin burnunu enkaza doğru çevirdi ve daha pek yakınlaşmamıştık ki, çatlayan dalgaların beyaz köpüklerinin arasından bir yarık belirdi. *Morning Star*'ın mürettebatı da muhakkak ki görmüş olmalıydı ama rotayı tam tutturamamanın bedelini ağır ödemişti. Gemi, resif duvarının tepesine çıkmıştı, tam hız bindirmişlerdi ve duruş şekline bakılırsa, gemide neden göze görünür bir hasar olmadığı anlaşılıyordu, enkazı onun için lagüne demir atmış bir gemi sanmıştım. Neredeyse hiç yana yatmamıştı bile, her üç direği de sapasağlam yerindeydi. Kıçtaki *Morning Star* yazısı hâlâ rahatça okunabiliyordu. Gemi başı süsü, boyaları fırtınalardan yıpranmış olsa da, yerli yerindeydi; dalga dalga uçuşan, upuzun, beyaz elbiseli bir kadın figürü, ellerini Tanrı'ya yakarır gibi karaya doğru uzatmıştı, enkazdan sağ kurtulan tek kişi oydu ama ilelebet duaya mahkûmdu.

Sonra lagünün şeffaf sularına girdik. Deniz öyle berraktı ki, dipte, sanki kum zeminden kayar gibi yüzen balıkları görebiliyorduk. Resifin duvarından kırılan dalgaların bembeyaz köpüklerinin arkasında, açık denizin rengi, üzerine gölge vurmuş gibi masmaviydi. Fakat burada etrafımızda su zümrüt rengiydi, sanki denizin kum zemininde güneşin gücüne eş bir enerji kaynağı gizliydi.

Beyaz sahil şeridi gür çalılıklarla çevriliydi ve karanın içi-

ne doğru sık ormana dönüşüyordu ve ben bu yemyeşil, yoğun bitki örtüsünün, Jack Lewis'in sırrını gözlerden saklayan bir duvar olduğunu seziyordum.

Dalıp gitmiş olmalıydım ki, demir attığımızı bile fark etmemiştim, ta ki Jack Lewis ansızın yanımda bitene kadar. Elinde bir dürbün vardı, karaya doğru çevirmiş, bir şey arar gibi dikkatle bakıyordu. Ben bir şey göremiyordum fakat o memnuniyetle homurdandı.

"İşte o an geldi."

"Hangi an?"

"Sözünün eri bir adam olduğumu sana kanıtlayacağım an. Ambardaki adamların esir değil, özgür olduğunu söylediğimde bana inanmamıştın. Şimdi buna kendin karar verebilirsin."

"Elinde tüfek var ama."

"İnsanın her zaman hazırlıklı olması gerek. Yoksa kullanmaya niyetli değilim."

Kanakalar'a, ambar kapaklarını kaldırmalarını ve sonra hemen ana direğin önündeki mürettebat kamarasına girip ortadan kaybolmalarını emretti. Emir garip de olsa hiç itirazsız itaat ettiler. Bu merasime, veya birazdan tanık olacağım şey artık her neyse, ilk kez katılmadıkları anlaşılıyordu.

Jack Lewis eliyle, güverte kamarasının arkasına saklanmamızı işaret etti. Bir parmağını dudaklarına götürdü, bayağı gergin olmalıydı ki, parmağı titriyordu, bir parmağının da tetikte hazır beklediğini fark ettim. Güvertede ayak sesleri ve mırıltılar duyduk. Hür adamlar ambardan çıkmıştı. Jack Lewis eliyle yerimden kıpırdamamı işaret etti. Bir süre daha öylece durup kulak kabarttık.

Sonra bir şapırtı sesi duyduk ve Jack Lewis'in yüzüne, her şeyin önceden planlandığı gibi gitmiş olmasından duyduğu memnuniyetten dolayı olacak, kocaman bir gülümseme yayıldı. Sonra bir şapırtı sesi daha geldi, sonra bir tane daha.

Jack Lewis'in bir şeyler dediğini görebiliyordum, dudakları hareket ediyordu ve parmaklarını sırayla teker teker büküyordu. Sağ elinin parmaklarını böyle birbiri ardına dört posta eğdikten, yani yirmiye kadar saydıktan sonra eliyle omzuma keyifle hafifçe bir vurdu.

"Ee ne diyorsun, oğlum?" dedi, "Bir sorun var mı?"

Lagüne baktım. Birkaç dakika öncesine kadar ambarda hapis olan adamlar şimdi kıyıya doğru yollanmıştı. Hemen hemen aynı anda karaya vardılar ve arkalarına bile bakmadan, sık ormanın içinde gözden kayboldular.

Ne diyeceğimi bilemiyordum. Ömrümde hiç bu kadar afalladığımı hatırlayamıyordum. Jack Lewis başını bir yana eğmiş, beni seyrediyordu.

"Bak," dedi, "işte sana özgür adamlar. Kaçmalarına engel olmaya çalışan kimse oldu mu, ha?"

"Pratik adamsın, Bay Lewis," dedim. "Ve ben bu adamları, sırf gözden kayboluşlarını seyretmek için neden haftalarca beslediğini bir türlü çıkaramıyorum. Bu işten senin çıkarın ne? Ve o adamların kimsesiz bir adada ne işi var?"

"Bu, onların bileceği iş. Burada ne yapacaklarını bilmiyorum ve beni de ilgilendirmez. Benim tek bildiğim, o adamlara bir seçim hakkı tanımış olmam. Ambar kapaklarının açılmasını emrettiğimi kendi kulaklarınla duydun, açıldığını da gözlerinle gördün."

"Seçenek o kara delikte hapis kalmak olsaydı, kim kaçmaya kalkışmazdı acaba? Başka bir seçenek var mıydı?"

"Tabii, bir seçenek," dedi Jack Lewis. "Ve ben onlara bunu sağladım. Bu kadar laf yeter ama. Hadi artık bizi buraya getiren asıl işimize bakalım."

Mürettebat kamarasının kapısına yaklaştı ve Kanakalar'a bağırarak bir şeyler emretti, adamlar hemen güverteye çıkıp bir filikayı donatmaya koyuldu.

"Bana kalırsa sen de bizle gel. Senin için eğitici bir deneyim olur."

Eski model misket tüfeğini, kornosu ve harbisiyle birlikte omzuna astı. Ona hayretle baktım. Elinde de bir Winchester tüfeği vardı.

"Bir şey sorma," dedi sırıtarak. "Ben batıl inançlı adamımdır. Bu eski silah, benim hayır muskam."

Suda bekleyen filikaya atladık. Küreklerde iki Kanaka oturuyordu. Sahilde tek hayat belirtisi yoktu. Kimsesiz bir adada başka ne beklenebilirdi?

Tekneyi karaya çektik. Jack Lewis sahilde bir aşağı bir yukarı gidip geliyor, bir yandan da sanki bir şey arıyormuş gibi

gözleriyle sık çalılıkları tarıyordu. Sonra bana el etti. Pıtrak gibi çiçek açmış ağaç hatmilerin gerisinde, sıra hâlinde su kabakları ilişti gözüme. Tam yanlarında, kumların üzerinde bir hayvan postu duruyordu, içi çakıl taşına benzer bir şeylerle doluydu ama o uzak mesafeden doğru dürüst seçebilmek olanaksızdı.

Jack Lewis hayvan postunun yanına yaklaştı. Elindeki deri kayışla bir keseye bağladı, Kanakalar da bu arada su kabaklarını filikaya taşımaya başladılar. İçlerinden cambul cumbul bir ses geliyordu. Su olmalı diye düşündüm. Jack Lewis keseyi avucunda şöyle bir tarttı. Bir fışırtı duydum ve o maske gibi suratta mutluluğa benzer bir ifade belirdi.

O anda bütün ada bir silah sesiyle çınladı.

Jack Lewis donakaldı.

"Lanet olsun!" diye haykırdı, "ne kadar su kabağı taşıyabileceksen al yüklen hemen!"

Kanakalar'a bağıra çağıra emir verdi ve adamlar filikayı bir koşu itip suya indirdiler. Lewis koşarken, deri keseyi de elinde sıkı sıkı tutuyordu. Yüzündeki ifadeden bu paldır küldür kaçışın nedeninin hayatımızdan çok, keseyi kurtarmak olduğunu anlamıştım. Ellerinde tuttuğu artık her neyse, peşinden buralara geldiği gizli define bu olmalıydı.

Filika suya çoktan inmişti. Ama yanına gitmek için, su ta dizlerime gelene kadar yürümem gerekti. Kanakalar hemen küreklere asıldı. Jack Lewis elinde tüfeğiyle teknenin ortasında ayakta duruyordu. Karaya doğru nişan aldı ve bir gümbürtü koptu. Dönüp baktım.

Sahil, yerli kaynıyordu. Birçoğunun elinde tüfek vardı ve yaylım ateşine başlamışlardı. Suya dört bir tarafımızdan kurşun yağıyordu. Jack Lewis karşılık verdi, keskin bir nişancı olduğunu gördüm. Yerlilerden birini kuma sermişti bile. İkincisi de onu izledi.

"Ha," dedi küçümseyici bir ses tonuyla, "şans bizden yana, yezitlerin nişan almaktan haberi yok."

"Terk edilmiş bir ada demiştin sanırım."

"Ben terk edilmiş bir ada katiyen demedim. Ben adada insan yaşamıyor dedim. O yezitlere insan demeye bir kalk da, ben de seni suya fırlatmalarını emredivereyim. O zaman sen

de türdeşlerinin yanını boylarsın, ama sana kalmış tabii."

Bana haince bir sırıttı, sonra yine ateş etmeye başladı. Bir yerli daha kumu boyladı, diğerleriyse hiç yılmadan ateşe devam ediyordu.

"Ee, kararın ne bakalım?"

Başımı iki yana salladım.

"Sanırım ben burada kalacağım."

Gördüklerimden hiçbir şey anlayamamıştım. O yerliler kimdi ve neden bize ateş ediyorlardı? Bizim ambardaki özgür adamlar olamazdılar. Sonra o tüfekleri nereden bulmuşlardı? Ya içi su dolu balkabakları ve Jack Lewis'in kasılmış yüzünü mutluluktan gevşeten o esrarengiz çakıl taşları? Onlar ne anlama geliyordu? Jack Lewis ticaret demişti fakat pazarlık ters gitmişti anlaşılan.

Hayır, olanlardan hiçbir şey anlayamıyordum. Bildiğim tek şey, kalbimin daha önce hiç hissetmediğim kadar şiddetle attığı ve Kanakalar'ın elindekinden başka kürek olmadığı için hiçbir şey yapamadan, kurşun yağmuru altında geçirdiğim o dakikaların, bana saatler ve günler kadar uzun geldiğiydi.

The Flying Scud sahilin birkaç yüz kulaç açığında demirlemişti. Allah'tan gemiyi karaya daha fazla yaklaştıramamıştık. Gemide bıraktığımız iki Kanaka, bizim filikanın hızını hesaplamış, demir almaya başlamıştı bile. Fakat bu bizim için ölüm tehlikesini azaltmıyordu. Zira sahilde bir başka yerli grubu, bize ilk yaylım ateşi açanların durduğu yerin yakınına, denize bir kano indirmekle meşguldü. Etraflarında kumların üzeri ceset kaynıyordu. Jack Lewis keskin nişancılığıyla ilk grubun sayısını yarıya indirmeyi başarmıştı.

Kano bizimle arasındaki mesafeyi kısa sürede kapattı. Adamların yarısı paletlere asılırken, diğer yarısı da ayakta durmuş, arkamızdan ateş ediyordu, öyle ki Jack Lewis dikkatini her iki tarafa birden vermek zorundaydı. Kıyıya, veda anlamında son bir el ateş etti ve bir yerli daha yere yığıldı. Sonra silahını arkamızdaki kanoya çevirdi. İçindekilerden ilkinin yana devrilip suya düştüğünü gördüm.

Gözlerimin tam önünde cereyan eden dehşet verici sahneleri o âna kadar, korkudan taş kesilmiş hâlde izlemiştim. Kendimi sonu henüz yazılmamış bir trajedinin seyircisi gibi

hissetmiştim, öyle bir sahne trajedisiydi ki, eğer kader bana kötü bir oyun oynamayı düşündüyse, sonu benim ölümümle bitebilirdi. Ama şimdi ansızın, elime oyuna bizzat katılma şansı geçmişti, zira bizim Kanakalar'dan biri acıyla feryat ederek küreklerin üzerine yığılıp kalmıştı. Omzundan vurulmuştu. Onu kürek oturağından itip teknenin dibine devirdim, oraya büzülüp kaldı, bir yandan da kan fışkıran omzunu tutuyordu, simsiyah derisinin üzerinden oluk gibi kan aktığı, ancak pırıltısından fark edilebiliyordu.

Hayatımda hiç bu kadar asılmamıştım küreklere. Ellerim çalışmaya başlayınca, kafamdaki karamsar düşünceler hemen kayboldu ve kaderimi yeniden kendi ellerime aldığımı hissettim. Bana bir an için durmuş gibi gelen zaman, yine akmaya başladı ve *The Flying Scud* daha bir hızla yakınlaştı.

Kanakalar becerikli elleriyle hem ana yelkeni hem pruva yelkenini çekmeye koyulmuştu bile ve kurtuluşumuza az bir zaman kalmıştı. Ve tam o anda, Jack Lewis'in ağzından sunturlu küfürlerin boşaldığını duydum.

"Allah belasını versin - Kahrolası şeytan!"

Herhalde attığı bir kurşun bir kereye mahsus hedefi ıskalamış olmalı diye düşündüm ama tüfeğin sesinin soluğunun çıkmadığını fark edince, hırsının asıl nedenini anladım.

Cephanesi bitmişti.

Başımı kaldırıp ona baktım. Deri keseyi açtı ve el yordamıyla içini karıştırdı. Sonra ufacık bir cisim çıkardı ve güneşe doğru tutup inceledi. Güneş ışıkları üzerine vurdukça pırıl pırıl parladı. Jack Lewis'in parmaklarını hangi yöne çevirdiğine göre, tuttuğu şeyin rengi beyazdan pembeye, eflatuna ve maviye çalıyor, sonra yine beyaza dönüşüyordu.

Bir inciydi!

Gördüğüm en güzel inciydi diyemem. Çünkü ne çok inci görmüştüm ne de elime almıştım fakat bu inci benim için harikulade güzeldi. Hayranlıktan ağzım açık bakakalmıştım. İnsanı nasılsa bir şekilde alıp düş dünyasına götürüyordu ve içinde bulunduğumuz o vahim duruma rağmen, ben de onu takip ettim ve kendimi, kana susamış yerlilerin kovaladığı -ve çalakürek, arayı da hızla kapattığı- bir filikadan farklı bir yerde, bambaşka bir dünyada buldum.

Jack Lewis'in sesi beni kendime getirdi.

"Asıl şunlara, Allah'ın cezası, asıl şu küreklere!"

İnciyi seyrederken kürekler elimde kalakalmışım.

Jack Lewis şimdi eski misket tüfeğini omzundan indirmiş, namluya barut dolduruyordu. Elindeki inciyi içine attı ve harbiyle iyice bastırıp sıkıştırdı. Ve sonra, hayır muskam dediği tüfeği kaldırdı ve dikkatle nişan aldı. Daha patlama sesi dinmeden, kanodaki yerlilerden biri sanki dev bir el tarafından itilmiş gibi arkaya doğru uçtu ve sırt üstü sulara gömüldü.

"Hesabını sana yollarım, şeytan olası!" diye bağırdı Jack Lewis, suratı öfkeyle allak bullak olmuştu.

Tüfeği yine doldurdu. Kıymetli incilerinden birini daha namluya sürerken parmakları titriyordu. Birbirine kenetlenmiş dudaklarının arasından sızan o garip sesi duyunca kulaklarıma inanamadım. Bir hıçkırık olduğuna kalıbımı basabilirdim. Sonra tüfekten yine bir gümbürtü koptu.

Önümdeki Kanaka yerinden zıpladı. Vuruldu sandım ama mermi küreğe isabet etmiş, ıskarmozun hemen altından ikiye ayrılmıştı. Artık kürekte bir tek ben kalmıştım.

İnciler, Jack Lewis'in nişan gücü ve benim kol gücüm -kurtuluşumuz bu üçüne bağlıydı artık. Küreklere var gücümle asılıyordum, omuz eklemlerim her an yerinden çıkacakmış gibi hissediyordum. Çaresizliğin verdiği güç olacak ki, peşimizdekilerle aramız yine açılmaya başlamıştı. Zaten kanodakilerden geriye pek fazla adam da kalmamıştı. Jack Lewis keskin nişancılığıyla adamların yarısını, ama kurşunla ama inciyle, denize postalamıştı. Attıkları zafer çığlıkları kulağa hâlâ tehditkâr geliyordu ama koro daha bir küçülmüştü.

Nihayet *The Flying Scud*'a vardık. İp merdiven hazır bekliyordu. Yaralı Kanakayı omzuma aldım. Ağırlığını bile hissetmemiştim. Borda tarafından tırmanıp, kendimi omzumdakiyle beraber güverte korkuluğundan içeri attım; yerlilere açık hedef olduğumuz bir an bile aklıma gelmemişti. Arkamızdan birkaç el daha ateş edildi ama ıskaladı.

Kanakalar gemide her şeyi hazır etmişlerdi. Çapa, pruvadaki yerine asılmış, yelkenler açılmıştı ve şayet kaptanın kamarasına ve onun tüfek dolabına girmeye izinleri olsaydı, hiç şüphesiz o dolu tüfekleri kaptanlarına gecikmesiz uzatır, o da

peşimizdekilere yaylım ateşini kesintisiz sürdürebilirdi. Fakat o tüfekler onlar için, karşı gelmeye cüret edemeyecekleri bir tabuydu.

Güverteye daha yeni adım atmıştık ki, Jack Lewis doğruca kamarasına seğirtti. Bir dakika sonra da, elinde bir kutu mermi ve bir tüfekle geri döndü. Güverte korkuluğunun arkasına diz çöktü ve mesele artık tehlikeli bir düşmanı alt etmekten ibaret değilmiş gibisinden bir yüz ifadesiyle ateş etmeye başladı. Bundan böyle şahsi bir hesaptı görülecek olan. Kaybettiği her incinin bedelini, yalnızca isabet ettiği yerlinin kendi hayatıyla ödemesi yetmiyordu, ne kadar fazla hayat alırsa, bedeli bir o kadar daha iyi ödenebilecekti. Ve hedefe isabet eden her atış, zafer naralarıyla kutlandı.

"Al işte, seni adi iblis!"

Korkuluğun üzerinden denize doğru küçümseyerek tükürdü.

Dümene ben geçmek zorunda kalmıştım. Kaptan kana öyle bir susamıştı ki, başka her şeyi unutmuştu. Gemiyi lagünden ve resifin aralığından selametle geçirerek açık denize çıkaran ben oldum. Başarımın denizcilikle bir alakası yoktu. Her şey rüzgâra ve med cezire kalmıştı ama Allah'tan ikisi de bizden yana çıktı. Rüzgâr güçlendi ve yelkenlerimiz daha lagünden çıkmadan alabildiğine şişti. Deniz çekiliyordu, dip akıntısı resifin ortasındaki yarıktan dışarıya hücum ediyordu. Tanrı'ya inanan biri olsaydım, yardım elini o uzattı derdim. Fakat Tanrı olsaydı bile, Jack Lewis'in yanında olacağına inanmadığımdan, burada tek diyebileceğim şey, şanslı bir saatimize rastladığı ve olsa olsa tabiat ananın suya ve rüzgâra bize eşlik etmelerini buyurmuş olması gerektiğidir, o kadar.

Mucizevi bir şekilde, kıl payı kaçmayı başarmıştık ve düşünce aklımdan bir daha hiç çıkmadı. Ancak, ola ki tabiat ana *The Flying Scud*'u lagünde kapana kıstırmaya karar verseydi, bu kimin için daha kötü olurdu, onu bilemiyorum -bizim için mi yoksa yerliler için mi? Çok kalabalıktılar ama Jack Lewis'in nişancılığında da tek kelimeyle -ki bu kelime bir duysa hiç şüphesiz sırf onun kibrini okşardı- şeytani bir ustalık vardı.

Morning Star'ın enkazının yanından hızla geçtik. Jack Lewis, yerlileri bir an rahat bırakıp tüfeğini enkaza doğrulttu.

Bir patlama sesi duyuldu ve pruvadaki gemi başı süsünün un ufak olduğunu gördüm. Jack Lewis'in içindeki çılgın öfkeyi dindirmeye sadece yerlilerin kanı yetmiyordu. Ve bana sanki tehlike hiç atlatılmamış da, sadece yer değiştirmiş gibi geldi, şimdi bizimle aynı gemideydi.

Şimdi açık denizdeydik. Jack Lewis'in yüzündeki o vahşi ifadeyi görmemiş olsaydım, artık rahat bir nefes alabilirdim. Tüfeği elinden bırakmış, korkuluğunun arkasında diz çöktüğü yerden doğrulmuştu. Güvertede bir aşağı bir yukarı yürümeye başladı, bir yandan da bir şeyler mırıldanıyordu.

"Her şey mahvoldu... Hangi Allah'ın cezası... O kahrolası iblisi bir bulursam..."

Bana kaşlarını çatıp öyle sert bir bakış fırlattı ki, kendimi mahiyetinin bile ne olduğunu bilmediğim bir suçtan zanlıymışım hissettim. Planları her ne idiyse suya düşmüştü. Daha yeni atlattığımız o kâbus hakkında bana bir izah borcu vardı. Fakat sormak için yanlış bir zaman olduğunun farkındaydım. Zaten hayatımın kıymetini biliyorsam, doğru zamanın hiç gelmeyeceği de kesindi.

Göz ucuyla ona bir baktım ve küfürlerine eşlik eden yüz ifadesini ürkerek incelerken, az buçuk da olsa kaygılanmadan edemedim. Bunun için olacak, birden yüzünde beliren gülümseme beni tam manasıyla faka bastırdı.

"Olamaz, ben de katiyen-" diye haykırdı, sanki uzun zamandır özlenen bir dostunu görmüş de, bağrına basarak karşılayacakmış gibi.

Bu kadar dikkatini çeken şey nedir diye dönüp baktım; elli kulaç kadar gerimizde yerlilerin kanosu pırıl pırıl dümen suyumuzda bir aşağı bir yukarı zıplıyordu. Gözlerime inanamadım. Bizi gerçekten şimdi yenebileceklerini mi ümit ediyordu bu adamlar?

Fakat paletlere var güçleriyle asıldıklarını görebiliyordum. Hepsi oturuyordu. Bize nişan almak için elinde tüfekle ayakta duran kimse yoktu. Geriye sadece yedi sekiz kişi kalmışlardı ve anlaşılan, tekrar saldırmadan önce, hedefi rahatça

vurabilecek kadar yaklaştıklarından emin olmak istiyorlardı. Belki de gemiye çıkmayı bile düşünüyorlardı. Olanlardan daha ders almamış mıydı bu adamlar?

Bize saldıracaklar diye bir an bile korkmadım. İçimde sadece onlara ve o saf ahmaklıklarına karşı bir acıma hissi uyanmıştı. Bu salaklar ölümle oyun oynamıyor, onu düpedüz davet ediyordu. İkisinin arasında büyük fark vardı ve bunu görememeleri beni onların hesabına derin bir üzüntüye boğmuştu.

Evet, korktuğum şey ne yerliler ne onların intihar saldırılarıydı. Beni tek korkutan, Jack Lewis'in yeniden depreşen kan dökme tutkusuydu.

"Ay, ne hoş sürpriz," diye haykırdı. "Ben de eğlence bitti sanmıştım."

Tüfeğini yakaladığı gibi omzuna yerleştirdi. Sonra yine indirdi.

"Çok uzaktalar," dedi. Sesi bozuk atıyordu. "Biraz daha yakınlaşsınlar. Orsasına seyredelim."

"Ama kaptan," diye itiraz ettim, "bize yetişmelerine imkân yok. Sonra yeterince kan akıtmadık mı?"

Beni tepeden aşağı bir süzdü.

"Saldırıya uğradık ve kendimizi savunduk. İş bundan ibaret."

"Fakat şimdi saldırı altında değiliz ki. Bu rotada devam edersek hiç de olmayacağız."

"Sen orsala bakalım!"

Ellerim dümende, hâlâ tereddüt ediyordum. Jack Lewis üzerime doğru yürüdü. Ufacık gözleri öfkeden fal taşı gibi açılmıştı.

"Bay Madsen, *The Flying Scud*'da kaptan benim ve sana biraz önce bir emir verdim. Eğer itaat etmek genç beyimizin işine gelmiyorsa, o zaman isyancı sayılır ve ben isyancıların işini bir çırpıda hallederim."

Silahı suratımın ortasına doğrulttu ve bir an dik dik bakıştık.

Beni emre itaat ettiren ne onun bakışı ne de silahın tehditkâr yakınlığı oldu. Tüfeği tutan elleri titriyordu, sesi sakin çıkıyordu ama ben onun kendine neredeyse hâkim olamayacak derecede öfkeli olduğunu hissedebiliyordum. Silah her an

patlayabilirdi. Hiddeti ne benim kararsızlığıma ne de planını suya düşürmüş olan yerlilereydi. O tüm dünyaya hiddet besliyordu ve bedelini ödeteceği, ama yerlilermiş ama benmişim, onun için hiçbir şey değişmezdi.

"Baş üstüne kaptan," dedim ve dümeni çevirdim.

Tüfeğini indirdi ve geminin kıç tarafına çekildi. Geminin hızı kesildi ve en sonunda suda hareketsiz kalakaldık. Yelkenler boşalmış, püfür püfür esen rüzgârda bayrak gibi dalgalanıyordu. Yerlilerin kanosu daha yakınlaştı. Jack Lewis tüfeğini doğrultup hepsini teker teker vurmaya koyuldu. Ve her isabette kısa, hoşnut bir homurtu saldı.

Kano yoluna devam ediyordu. Yerliler, ellerinde silahla teker teker ayağa kalktı, nişan aldı, ateş etti -ve ölüm fermanını teker teker imzalamış oldu.

Sonunda geriye bir kişi kalmıştı, o da çalakürek bize doğru yaklaşıyordu. Jack Lewis ateşe bir ara verdi. Biraz öylece durup bir düşündü. Öfkesinin yatıştığını görebiliyordum.

"Bırak adamı," dedim, "artık yeter."

Başını kaldırıp bana baktı, belli belirsiz, miskin miskin gülümsedi. O anda yüzüne garip bir uysallak yayılmıştı, uykudan uyanan ufak bir çocuk gibi.

"Haklısın," dedi. "Artık yeter."

Gelip yanı başımda durdu.

"Baş üstüne, tam yol ileri."

Yelkenler yine rüzgârla doldu ve gemi hızla ileriye atıldı. Bir müddet ikimiz de konuşmadık. Ben kendi hesabıma ölümden kurtulmuştum ama kendimi, beni önümüz sıra ölümden kurtaran adam tarafından ölüm tehdidi altında bulmuştum. Ve o şu anda sanki hiçbir şey olmamış gibi yanımda duruyordu.

"Ne harikulade bir hava," dedi aniden ve derin bir nefes aldı. "Deniz havası! Bir eşi yoktur. Bir denizciye, hayatı yaşamaya değer kılan şey budur işte."

Bu beylik laf, Jack Lewis'le birlikte geçirdiğim aylar boyunca duyduklarımın arasında en garibiydi. Kastederek söylediğine bir an bile inanmamıştım ama hoşuma da gitmişti. O son saatler boyunca içimde hissettiğim dehşet fırtınası dinmiş ve okyanusu kateden birinci ve ikinci kaptan olmuştuk tekrardan.

"Evet," dedim, ve Jack Lewis'inkini örnek almışçasına derin bir nefes de ben çektim. "Deniz havası gibisi yoktur."

Aramızdaki bu yeni huzurlu havayı Kanakalar'dan biri bozdu, heyecanla geminin arkasını işaret ediyordu. İkimiz de dönüp baktık. Hâlâ oradaydı, kanodaki o yalnız savaşçı, güneşin pırıl pırıl vurduğu dümen suyumuzdaki o siyah silüet. Pek uzağımızda değildi. Birden fazla kürekçinin götürebileceği şekilde yapılmış bir kanoda, nasıl olup da tek başına bize bu kadar yaklaşabildiğine akıl sır erdirmek imkânsızdı.

Onu uzun zaman seyrettik. Aramızdaki mesafe değişmiyordu. Jack Lewis'e şöyle bir göz attım ama bir şey demedim. Yine tüfeğine davranıp, bir anlık bir merhametle bağışladığı hayata bir atışta son vermesini bekledim. Fakat o bir şey yapmadı.

Bir süre sonra da arkasını dönüp dümene benim yanıma geldi yine ve rotayı yeniden ayarlamamı emretti. Ara sıra arkaya bakıyordum, yerli hep orada, aynı yerde, peşimizdeydi. Aramızdaki mesafe hep aynıydı. Daha yaklaşmıyordu ama daha geride de kalmıyordu.

Birkaç saat böyle geçti. Ve takipçimizi seyrederken, onun hakkındaki kanaatim de değişti. Denizin ortasında, bir kanoda yapayalnız bir insan görüyordum şimdi. Benim için artık bir yerli, daha kısa süre önce bize saldıran yabani sürüsünden biri değildi. Kim olduğunu veya bizden ne istediğini, bir takipçi mi yoksa muhtaç bir insan mı olduğunu bilemiyordum. Sadece o uçsuz bucaksız denizi ve tam ortasındaki o yitik silüeti görüyordum. Bir tür haberci olabileceğini hissediyordum ama bize ne anlatmaya çalıştığını bilemiyordum.

"Bu artık son bulmalı," dedi Jack Lewis nihayet.

Ve ben artık yapabileceğim bir şey olmadığını anladım.

Tüfeğin yanına gitti, yerden aldı. Ona bakmadım. Denizin ortasındaki o yalnız kürekçiyi seyretmeye devam ettim. Sanki hayatının geri kalan dakikalarında ona veda etmek ve onu unutmayacağımdan emin olmak istiyordum. Bulup bulabileceği yegâne mezar taşı belleğim olacaktı.

Jack Lewis'in Winchester'ını ona doğrulttuğunu görmüş olmalıydı ki, birden ayağa kalktı ve tüfeğini omzuna attı. Jack Lewis'in silahından bir patlama sesi duyuldu ve aynı anda yer-

linin tüfeğinin namlu ucundan da kıpkırmızı bir kıvılcım çaktı. İkisi de aynı anda ateş etmişti. Ve takipçimiz kanonun içine devrilip kaldı. Kano, dümen suyunda yan döndü ve dalgaların üzerinde beşik gibi sallanmaya başladı. Aramızdaki mesafe hızla açıldı. Ölüyü taşıyan kano pek yakında gözden kaybolacaktı.

Yerlinin kaderi kafamı öyle meşgul etmişti ki, *The Flying Scud*'un güvertesine olup bitene hiç dikkat etmemiştim. Jack Lewis'in durduğu yerde tiz bir inilti koptu ve dönüp baktığımda, onun boylu boyunca yere serilmiş oluğunu gördüm, gömleğinin göğsündeki kırmızı leke giderek büyüyordu. Yerlinin kurşunu da hedefini bulmuştu.

Kanakalar, yüzlerinde sanki ondan bir emir bekliyorlarmışçasına, soran bir ifadeyle, koşup kaptanlarının etrafına çömeldiler. Jack Lewis'in ölüm döşeğinde yattığını göremiyor olabilirler miydi?

Bir an için, belki de onu ölümsüz sandıklarını düşündüm çünkü onun hareketlerine de tıpkı kendi Tanrılarından bildikleri o istikrarsız zalimlik hâkimdi. İçlerinden birinin kulağını kesmişti ve onlara, emir verirken kullandığından farklı bir ses tonunda hitap ettiğini hiç duymamıştım. Kendilerine hiçbir hayrı olmayacak, ancak hayatlarına da mal olabilecek bir oyunda piyondu onlar sadece. Ve Jack Lewis onları canı istediğince kurban etmeye hazırdı. Onu neden Tanrı addetmesinlerdi ki? Bir Tanrı gibi hareket etmemiş miydi? Gelişigüzellikten ayırt edilemeyen bir anlaşılmazlıkla? İnananlar dua eder ve belki kurban da sunar fakat daha hiçbir iman sahibi, dualarının kabul olunmasını garantileyebilecek bir ibadet yöntemi keşfetmedi.

Jack Lewis'in, gömleğinde giderek büyüyen kan lekesiyle, güvertede boylu boyunca yatar hâlini seyrederken, benim de onu bir Tanrı yerine koymuş olduğum kafama dank etti. Beni *papa tru*'ma götüreceğini vaat etmişti. Fakat bunun yerine beni, ambarını özgür dediği insanlarla doldurduğu bir gemiye koyup, ne idüğü belirsiz ticari pazarlıklara ve korkunç bir katliama tanık olduğum bilinmeyen bir adaya götürmüştü.

Bir bilmeceyi çözmek için onunla denize açılmıştım ve orada bir yenisiyle karşılaşmıştım.

Onun gözünde Kanakalar'ından bir farkım yoktu. Fakat ben bir beyaz adamdım ve bana bir cevap borçlu olduğunu düşünüyordum. Ama ölmek üzereydi ve iş işten geçmeden bir açıklama gelmeliydi.

Kanakalar'dan birine dümene geçmesini emrettim ve Jack Lewis'in yanına gittim. Savaşa katılmış ve *Christian den Ottende* bir enkaza dönüşürken, insanların dört bir yanında paramparça olduğunu görmüş *papa tru*'mun aksine, ben daha bir tek insanın bile ölümüne şahit olmamıştım. Gemiden düşüp denizde ortadan kaybolan insanlar görmüştüm ama bu farklı bir şeydi. Dalgalar onları yutuvermiş, derinlere doğru gözden kayboluvermişlerdi. İnsanın gözlerinin önünde ölmemişlerdi. Yalnızca görüş alanının dışına çıkmışlardı.

Jack Lewis'in ölmek üzere olduğundan emindim ve o dakikada güvertede, kaidesinin yanına devrilmiş bir Tanrı heykeli gibi yattığından da emindim. Heykel çatlayacak ve içinde yatan çırılçıplak bir insan ortaya çıkacaktı. Ve o hâliyle ve kanayan yarasıyla ondan geriye, Kealakekua Koyu'nda ettiği aptallık canına kıymış olan James Cook gibi, sadece zavallı bir insancık kalacaktı.

Fakat Jack Lewis'in gözlerini yüzümde hissettiğimde, yanılmış olduğumu anladım. Jack Lewis yıkılmış bir Tanrı'ydı ama hâlâ bir Tanrı'ydı. O gözlerde korkunun izi yoktu ve orada neden korku görmeyi beklediğimi de bilemiyorum. Neden veda etmek zorunda olduğu şeyler için bir hüzün değil? Veya zaten yapacak raddeye hiç gelemeyeceği şeyler için bir pişmanlık? Veyahut sadece çılgınca bir öfke?

Mermi yerine incilerini kullanmak zorunda kaldığında gözünün nasıl karardığını görmüştüm. Ölümünü de mi böyle algılıyordu acaba? İsraf edilen bir inciymiş gibi?

Gençtim ve ölüm hiç aklımın ucundan geçmezdi. Ölüm düşüncesinin bir insanda uyandırdığı duygular, acaba aslında ölüm sonunda kapıya dayandığında gerçekten neler hissedeceğine alamet olabilir mi?

Bunu şimdi görecektim.

"Git viski getir."

Her kelimenin arasında yutkunmak zorunda kalsa da, sesi hep olduğu gibi buyurgan çıkmıştı.

Bitkinlikten zar zor kaldırdığı elini yere hafifçe vurdu, sanki beni kamarasında son bir kadeh içkiye davet ediyordu.

"Ve Jim'i."

Ona bakakaldım.

"Sağır mısın?"

Aval aval kafamı salladım ve emrini yerine getirmek üzere kamarasına seğirttim. Dönünce o ürkünç kafayı bez bohçasından çıkarıp Jack Lewis'in yanına bıraktım. Sonra viskiyi açtım ve avcuma bir parça viski boşalttım. Şimdiye kadar hiç kurşun yarası tedavi etmemiştim ama yaranın alkolle silinip temizlenmesi gerektiğini bir yerden hayal meyal hatırlıyordum.

"Ne yapıyorsun?" diye hırladı Jack Lewis.

"Yarayı temizleyeceğim."

"Yarayı mı?" diye bir feryat kopardı. "Susayan benim yaram değil ki, benim. Koş iki bardak getir."

Bardaklarla çıkageldiğimde, Jack Lewis, sanki bir soru sormuş da cevap bekliyormuş gibi, meraklı gözlerle Jim'e bakıyordu.

Kanakalar güvertenin ortasında yere çakılmış gibi duruyordu. Serdümci Kanaka da şaşkınlıktan dümeni elinden bırakmıştı. Bağırıp, yerine dönmesini emrettim. Dümenin başına döndü, ama kafasını çevirip çevirip bize bakıyordu. Bakmadan edemediği şey ölüm döşeğindeki kaptan değil, kaptanın elinde tuttuğu kafaydı.

"Bu akıllıca bir şey mi?" diye sordum Jack Lewis'e.

"Sen karışma." Sesinde bariz bir küçümseme vardı. "Henüz kan kokusu almış bir yamyam sürüsüne kurutulmuş bir kafa göstermek tabii ki aptallığın şahı. Lakin bu senin sorunun, benim değil, ben birkaç dakikaya kadar buradan gidiyorum."

Göğüs kafesinden garip bir gurultu yükseliyordu, dişlerini göstererek yüzünü buruşturdu, bir gülümseme de olabilirdi.

"Doldur şu bardakları. Yolculuğumuzun geri kalanının şerefine içelim. Benimki bilinmeyen bir yere doğru. Sen ise yoluna bir yamyam gemisinin çiçeği burnunda kaptanı olarak devam edeceksin."

Doldurdum ve birini ona uzattım ama bardağı kaldıracak gücü kalmamıştı. Başını tutup bardağı dudaklarına götürmem gerekti. İçindekini tek yudumda bitirdi, bir yandan da hafiften

bir inilti sesi çıkarıyordu ama keyiften mi yoksa acıdan mı, bunu kestirmek imkânsızdı.

"O özgür adamlar," dedim. "Bana o özgür adamları anlatsana."

"Özgür adamlar da tıpkı şu Jim gibiydi."

"Yani alınıp satılan bir mal."

"Evet," dedi Jack Lewis, gözlerinde sanki bu konuşma ilgisini çekmiyormuş ve bilinmeyene yolculuğu çoktan başlamışçasına, uzak bir ifade belirmişti.

Elimi çabuk tutmak zorundaydım.

"Peki de karşılığı neydi?"

"Kum taneciği," diye fısıldadı. "Çakıl taşı. Çocuk oyuncağı."

Başı yana düştü, gözlerini kapadı, içi geçmiş gibiydi. Bir an öldüğünden korktum. Sonra gözlerini açtı ve bana baktı.

"Yerlileri, değersiz incik boncuğa dayanamazlar diye hakir görürürüz. Acaba onlar bizim için ne düşünüyordur? Biz, bir istiridyenin, onu rahatsız etti diye kireçli salgısıyla sarmalayıp hapsettiği bir tek kum taneciği için can almaya hazırız."

"İncilerin karşılığında ne veriyordun?"

"Özgür adamlar veriyordum."

"Onlar özgür adam filan değildi ki. Senin tutsağındı."

"Hayır," dedi Jack Lewis başını iki yana sallayarak, haşat hâldeki göğüs kafesinden yine bir gurultu yükseldi. "Sen hâlâ anlayamadın. Onlar benim tutsağım değildi. Öğrencimdi."

"Haklısın. Ben hâlâ anlamadım. Bence sen bir yalancısın."

"Bak dinle."

Jack Lewis hâlâ bir yanağı yere dayalı hâlde yatıyordu. Yan gözle yukarıya, bana doğru baktı, gözlerinde ölüm döşeğindeki biriyle bağdaştıramadığım muzip bir ifade vardı.

"Yabanilerin özgürlük hakkında en ufak bir fikri yok. Özgürler ama öyle olduklarını bilmiyorlar. Özgürlüklerini kaybedene kadar onun anlamını öğrenemiyorlar."

"Ve sen de bunun için onları ambara kapatıyordun?"

Jack Lewis yine yüzünü buruşturdu fakat bu sefer benim kaskafalılığımdan haz etmediği için miydi yoksa yine gülümsemeye mi çalışıyordu, karar veremedim.

"Hayır, onları ambara kapatmıyordum. Korkularıyla baş

başa bırakıyordum. Gün ışığını asla görmemelerini sağlıyordum ve onlar o zifiri karanlığın ortasında oturmuş, kendilerini nasıl korkunç bir son beklediğini kafalarında kurup duruyordu. Ben ambar kapaklarını açıp da gün ışığını içeri salınca, eğitimleri tamamlanmış oluyordu. Özgürlüğün ne olduğunu birden anlayıveriyor ve ona sıkı sıkı yapışıyorlardı."

"Bütün bunların incilerle ne ilgisi var?"

"Bunun cevabı *Morning Star*'da yatıyor," dedi Jack Lewis. "*Morning Star* bir *blackbirder*'dı, bir esir gemisi. Karaya oturdu, ambardaki esirler isyan çıkardı, mürettebatı öldürdüler ve sonra karaya çıkıp o kimsesiz adada koloni kurdular. Aralarında kadınlar ve çocuklar da vardı, onun için ıssız bir adaya düşmüş gibi hissetmediler kendilerini. Aksine, sanki onlara her şeye en baştan başlayabilecekleri yeni bir dünya sunulmuş gibi hissettiler. Cennetlerinin bir tek eksiği vardı ve işte ben burada sahneye giriyorum."

Yüzü övünçle aydınlandı ve o zaman ben de bütün bunları bana neden anlattığını anlayıverdim. Alçaklıklarıyla öyle gurur duyuyordu ki, onları kimse bilmeden öleceği düşüncesine tahammül edememişti. Tüm ömrü bir gizli kapaklılıktan ibaretti, ancak, kendi aklınca kesin delil addettiği bir cürüme bütünüyle tanıklık edecek biri lazımdı ona -bu delil, sinsiliğinden ziyade, insan zekâsına yönelik kendine has o sezgi yetisiydi.

Övüncü onu çirkinleştiriyordu, gözlerimi James Cook'un gerili burun deliklerine ve birbirine dikili göz kapaklarına kaydırdım. Bu şekli şemali bozulmuş korkunç suratı, Jack Lewis'inkine tercih ettim. Fakat her hâlükârda sorguyu sürdürmeye mecburdum. İnsanın sırf dinlemekle bile kendini suç ortağı durumuna düşürebileceğini idrak ediyor olsam da, kendimi frenleyemiyordum. Özgür adamların sırrını öğrenmeliydim.

"Peki bu yabanilerin cennetindeki eksiklik neydi?" diye sordum.

"Diyet değişimi," diye cevap verdi Jack Lewis ve suratı korkunç bir şekilde eciş büçüş oldu. Ölmekte olan birinin kahkahası olması gerektiğini düşündüm. Ve kahkaha bir an sonra kof, gurul gurul bir öksürüğe çevirdi. Sanki biri gırtlağını sıkıyordu; incecik dudaklarındaki çatlaklardan kan sızıyordu.

Ne dediğini anlamam biraz vakit aldı. Duyduğum tiksinti bariz olmalıydı.

"Ama onlar zaten yamyam," dedi bilgiç bir sesle, sanki ufacık bir çocukla konuşuyordu.

"Yani sen insan eti satıyorsun," dedim ve gözlerim yine Jim'e kaydı.

"Hayat o kadar basit değil," dedi James Lewis. "Ben insan eti satmıyorum. Ben zafer imkânı satıyorum. Cennetteki eksik bu, evet, hangi cennette olursa olsun bu böyle. Yapılışındaki hata burada. Yılan bir düşman değil. Sadece bir baştan çıkarıcı. Bir insanın ya karşı çıkmak ya boyun eğmek zorunda olduğu gerçek bir düşman düşünüyorum burada ben. İnsanın kendini savaşta sınayabilme şansını düşünüyorum, ya zafer ya ölüm. Benim o lanet olası yamyamlara tanıdığım şans buydu, bir gemi dolusu insan eti değil, değerlerini ispat etme şansı. Tanrı aşkına! Bunlar yabani. Ve bunlar erkek. Dövüşmeden yaşayamazlar ki. Bu adaya senede bir kere uğrayıp, özgür adamlara bir kaçış şansı tanıyordum, karaya ayak basınca kimin kazanıp kimin kazanmadığı benim üzerime vazife değildi."

Sustu, bir an öldüğünü sandım. Gözleri kapalıydı.

"Ve yeni ve daha iyi bir düşman buldular kendilerine," dedim yüksek bir sesle, Jack Lewis'e olduğu kadar, kendime de hitap ediyordum.

Jack Lewis gözlerini açtı ve bana baktı, beni suçlarcasına, sanki tatsız bir şeyi hatırlatıp onun rahatını bozmuştum.

"Salağın biri onlara silah satınca işimi mahvetti," diye tısladı ve yere tükürmek istedi ama ağzından tükürük yerine kan geldi.

"İşlerim tıkırındaydı. Yıllarca da öyle sürebilirdi. Adadakilerin eline savaşacak, öldürecek ve yiyecek insan geçti. Benim elime de inciler. Sonra o kahrolası iblis çıktı meydana."

"Kim?" diye sordum.

"Seni ilgilendirmez."

Jack Lewis yine kan tükürdü.

"Bana bir bardak daha ver."

Bardağını doldurdum ve dudaklarına götürdüm. Öksürdü ve bardaktaki viski kanayan alt dudağına sızdı, kanla birbirine karıştı. Jack Lewis içini çekti.

"Bütün bunlar sana miras kalıyor. Bir kese inci, bir gemi, bunlar genç bir denizci için iyi bir başlangıç, hak ettiğinden de iyisi."

Bir şey demedim. Ne diyeceğimi bilemedim. Onun gemisini istemiyordum, sahibi ne derse desin rezil bir *blackbirder*'dan başka bir şey değildi. İncilerine de el sürmek istemiyordum, pembe parıltılarına bakınca, içlerinde kum taneciği değil de pıhtılaşmış kan varmış gibi bir hisse kapılıyordum.

Bir şey demedim. Jack Lewis'e saygım olmasa da, göğsündeki mermi yarasına saygım vardı. Ölüyordu ve her insan, ölüm döşeğinde olana saygı borçludur.

"Cennet," diye mırıldandı. "Hiçbir eksiği olmayan bir cennet, seni öldürmeye hazır bekleyen düşmanlar da dahil."

Kanakalar'a doğru baktı, dudaklarını araladı, sarı dişlerinin arasından kan sızıyordu.

"Onlara arkanı döndüğün anda, sırtına bıçağı yersin. Beni şimdi bu hâlde burada yatarken gördüler ve Jim'le tanıştılar. Daha önce bilmiyor idiyseler, şimdi biliyorlar. Beyaz adam da ölebilirmiş."

Jack Lewis yine gözlerini kapadı, içini çekti. Hiç kıpırdamıyordu. Aradan bir süre geçince, gözlerini bir daha hiç açmayacağını anladım. Son uyarıları hâlâ kulaklarımdaydı fakat öldüğünü Kanakalar'dan saklamam da hiçbir şekilde mümkün değildi.

Onu gemide tutamazdım. Kamarasına indim ve onu dalgalar teslim etmeden içine sarabileceğim bir şey aradım. Aklımda bir bayrak vardı ama öyle bir şey bulamadım. Kullanılmamış bir yelken bezi buldum ve cesedi ona sardım. Gömleğinin göğsü sırılsıklam kandı ama onu denize boca etmeden temiz gömlek giydirme niyetinde de değildim. Vücuduna ve o yapış yapış kana değmek istemiyordum. Şimdi güvertede, etrafı çepeçevre halatla sarılmış yelken bezinin içinde yatıyordu. Bir hayat sona ermişti, güzel bir hayat denemezdi, bana göre. Jack Lewis hakkında fazla bir şey bilmesem de, öldü diye yanıp yakılmayacak kadar bir şeyler de biliyordum.

Kanakalar'ı çağırdım ve birlikte Jack Lewis'i kaldırıp güverte korkuluğunun üzerinden denize fırlattık. Dümen su-

yunda bir an beşik gibi sallandı. Sonra dibe çöktü. Hristiyan olup olmadığını bilmiyordum. Yine de ellerimi önümde kavuşturdum ve arkasından İsa'nın öğrettiği duayı okudum. Jack Lewis'in gözünde hiçbir insanın, kasabın mermer tezgâhındaki etten fazla bir değeri yoktu ama ben ona cansız bir et parçası değil, bir insan olarak muamele etmeyi bir onur addettim.

Duamı Danimarkaca okudum. Kanakalar oldukları yerde sessiz sedasız durdular. Ellerimi önümde kavuşturduğumu görünce, onlar da öyle yaptılar. Bunu bir saygı ifadesi olarak kabul ettim, bana olduğu kadar ölüye de. Şimdi kaptanları bendim. Bunun dışında ne düşündüklerini bilemezdim. Kapkara, mavi dövmeli suratları ser verip sır vermiyordu.

Bu yeni bir Kealakekua Koyu sürecinin başlangıcı mıydı? Jack Lewis'in başından savdığı bela şimdi gelip benim başıma mı musallat olmuştu? Beni de parça parça doğrayıp, kalbimi şapır şupur yiyip, kafamı ateşin üzerine asıp tütsüleyecekler miydi?

Durumumu değerlendirmek için kamaraya inmek gelmiyordu içimden, oranın koruyucu karanlığına bir kere kapanırsam, kapının dışında ellerinde bıçaklarla beni bekliyor olacakları korkusuyla, bir daha oradan çıkmaya cesaret edemeyeceğimi hissediyordum.

Ben de onun yerine dümenin başına geçtim.

İlk yapmam gerekenin, Kanakalar'a karşı duyduğum korkuyu yenmek olduğunu biliyordum, bu korkuyu içime Jack Lewis öyle kurnazca salmıştı ki. Buna yenildiğim sürece, Jack Lewis hâlâ gemide ve bana hükmediyor demekti. Kanakalar'a emir verince, yerine getireceklerinden emin olabilmeliydim. Kamarama, pusuya düşürülme korkusu olmadan girip çıkabilmeliydim. Tekrar uyanacağımı bilmenin huzuruyla uykuya dalabilmeliydim.

Kısacası, gemilerde insanların binlerce yıldır yaptığını yapabilmeliydim. Kaptan olabilmeliydim.

Fakat gençtim ve daha önce hiç gemi idare etmemiştim. Dört Kanaka'yla yalnızdım, birinin zaten hâli haraptı. Pasifik

Okyanusu'nun ortasındaydık. Gittiğimiz yer hakkında çok az şey biliyordum ve sonra, *The Flying Scud*'u sağ salim limana soksam da sorunlarım sona ermeyecekti. Hikâyeme kim inanırdı?

Öylece dalmış, kafamda ihtimalleri ölçüp tartarken, gözlerim birden güverteye takıldı. James Cook'un kafası hâlâ, Jack Lewis'in onunla vedalaşırken bıraktığı yerde duruyordu. Sesimi sertleştirerek, Kanakalar'dan birine dümene geçmesini emrettim. Sonra kafayı yerden kaldırıp kamaraya taşıdım, Jack Lewis'in ranzasının üzerine bıraktım.

Neden hemen denize fırlatmadığımı izah edemem. Aslında onu ne saklamak istiyordum ne de bir kez daha görmek, fakat kafayı avuçlarıma alıp da, gözlerimi güneşin altında şıkır şıkır parlayan denize çevirdiğimde, bir şey bana engel olmuştu. Jack Lewis kafaya son bir defa bakmak için benden onu getirmemi isteyince, dediğini yapmış, kafayı bez bohçadan bile onun için kendi ellerimle çıkarmıştım, fakat aklım o anda Jim'den ziyade, Jack Lewis'in eşikte bekleyen ölümüyle meşguldü ve avuçlarımdaki o iğrenç şeyin bir zamanlar canlı olan bir insandan artakalmış bir parça olduğunu o sırada hiç düşünmemiştim bile.

Şimdiyse kafanın kayışımsı derisini ve saman gibi hıtır hıtır, kavruk saçlarını elimde hissedebiliyordum. Ve bu temasta, James Cook'un barbarlık sembolüne dönüşmeden önceki insan hâlinden bir ses de vardı. Kaptanın cansız vücudunu suya fırlatabilmiştim ama aynı şeyi James Cook'a yapamadım.

Bu sadece Jack Lewis bana Jim'in kimliğini açıkladı diye değildi. Söylediğine inanmış mıydım? Hem evet hem hayır. Esasında inanıp inanmamış olmamın bir önemi de yoktu. Her şey zaten benim için hakikat olamayacak kadar garipti. James Cook'unsa, o zaman kafanın herhalde İngiltere'ye geri gönderilmesi gerekecekti. İngiltere halkının ona ne yapacağını bilemezdim. Acaba kafanın mevcudiyetini gizli mi tutarlardı? Zira hikâyenin tümü bir şekilde utanç vericiydi. Yoksa törenle toprağa mı verirlerdi? Belki de James Cook'un kafasına özel bir tabut tahsis ederlerdi. Fakat bir insan kaç kere gömülebilir ki? Ya bir gün bir ayak meydana çıkıverseydi ne olacaktı? Cenaze töreni olduğu gibi yeniden mi tekrarlanacaktı?

"Jim" adı bana ilk başta kötü niyetli bir şaka gibi gelmişti. Şimdiyse James Cook o şakanın bir parçası olmuştu ve beni onun ebedi istirahatgâhında huzur içinde yatmasına izin vermenin daha yerinde olacağını düşünüyordum. Fakat kafası hâlâ buradaydı, feci şekilde ölmüş bir adamdan geriye kalan tek şeydi. Onu, paramparça olmuş bir eşya parçasıymış veyahut kokmaya başlamış bir parça etmiş gibi tutup denize atamazdım.

Ve Jack Lewis'le aramdaki farkı tam o anda anladım. Jack Lewis için "Jim", kurutulmuş bir kafanın adıydı. Benim içinse bir insanın.

Jim'in bana Kanakalar'ın olup olabileceğinden daha insani mi geldiğini sık sık düşündüğüm olmuştur. Suratlarını olduğu gibi kaplayan mavi dövme, insana has yüz hatlarını dipsiz bir karanlığa mahkûm etmişti. Ayrıca gözlerine de bir bilinmezlik, bir yabancılık hâkimdi. Bakışlarında insani bir şeyler arıyor ama bulamıyordum. Gözleri de sanki maskenin bir parçasıydı, retinanın üzerine dövmelenmişlerdi.

Jack Lewis'in onlarla konuştuğunu hiç duymamıştım. Ben de öyle yaptım. Ben emir verdim. Onlar yerine getirdi. Vurulan Kanaka'nın yarasını sardım ve onun bir kulağı kesik olan adam olduğunu fark ettim. Ben yarasını temizlemeye çalışırken o başka tarafa baktı. Sargıyı sarıp işimi bitirdiğimde de yüzüme bakmadı.

Aramızda aşılamaz bir sınır vardı. Günler geçtikçe, korkum da kayboldu. Gemi kim olduğumuzu bize söylüyordu: Ben kaptandım, onlar mürettebattı. Ve hep aynı yönden, hep aynı hızla esen alize rüzgârı da her şeyin yolunda olduğunu bize her gün teyit ediyordu.

Davranışlarımdaki değişiklik bu koşullar altında başladı ama ben kendim, bunda bir gariplik göremiyordum. Jim'le konuşmaya başlamıştım. Kamaraya iniyor, balina yağı kandilini yakıyor, sonra onu bez bohçasından çıkarıp masanın üzerine, tam karşıma koyuyordum. Kandilden yayılan titrek ışıkta, suratında adeta dinler gibi bir ifade beliriyordu. Birbirine dikili göz kapaklarının arkasından, bütün dikkatini bana nasıl verdiğini sanki hissedebiliyordum. Bir şey demiyordu. Demediğine memnundum. Zira bir de konuşsaydı, o zaman kafayı yediğim kesinlik kazanmış olurdu.

İnci dolu keseyi önüne koyar, incileri teker teker çıkarıp ona gösterirdim. Sonra da fikrini sorardım: İncileri saklamalı mıydım?

Ta en başta içimden gelen, onları Jack Lewis'in peşinden denize fırlatmak olmuştu. Evet, hatta bunu o henüz yaşarken, gözlerinin önünde yapmadığım için pişmanlık duyduğum anlar da olmuyor değildi. Yapsaydım, onun ve bana aşıladığına inandığı apaçık olan o ahlâksızlığının karşısında sanki bir zafer kazanmış olacaktım.

Fazla uzun bocalamıştım. Dakikalar birbirini kovalamış, vakit geçmişti ve şimdi incileri Jim'le aynı yerde saklıyordum. Çok geçmeden de eminim göğsümde taşıyacaktım. O zaman onları hayatımla korumuş ve Kanakalar'a da onları benden almaları için tutarlı bir neden yaratmış olacaktım. İncilerin değeri hakkında onların niçin hiçbir fikri olmasındı ki? Ve sonra, bir insanın para karşılığında sahip olabileceği onca şeyden birkaçını ve hepsinden önce de özgürlüğü, onlar niye arzu etmesindi ki?

Elime alıp alıp, ağırlığını yokladığım içi inci dolu kese, hayatımın geri kalanı demekti. *The Flying Scud*'a bile ihtiyacım olmayacaktı. Kendi gemimi kendim alabilirdim. Hatta üç tane alır, gemi sahibi olurdum, sonra kendime bir ev alırdım, olur ya, Øvre Strandstræde Sokağı'ndaki yangından sonra inşa edilen, papaz lojmanının çaprazlama karşındaki o koca, şahane evi alırdım belki de. Ve hayalimde, bu evi bir eş ve çocuklarla doldurmaya başladım, hatta hizmetkârlarla bile. Müstakbel eşimi, üzerinde eflatun bir elbiseyle, bahçede gül toplarken görür gibi oluyordum.

Bu hayalleri Jim'e anlatmazdım. Onun yerine, kendime yargıç yapmıştım onu. Benim için kararları o alacaktı. Ona bu mevkiyi vermemdeki neden, kurutulmuş bir kafa olarak kalmadan önce çektiği onca eziyet değildi. Beni, daha çok, suskunluğu cezbediyordu. Ağzına istediğim her cevabı yerleştirebilirdim.

"Evet, Jim," derdim ona kamaranın alacakaranlığında. "İncileri saklayayım mı? Ne dersin?"

Jim bir şey demez, birbirine dikili göz kapaklarıyla bana bakardı ve ben de tüm sorularımın cevapları onların arkasına gizlenmiş gibi hissederdim.

Papa tru'mu düşünmeye başladım. Ondan hiç öğüt istememiştim ve o da hiç vermemişti. Birbirimizden çok erken ayrılmıştık. Şimdi onu arıyordum. Pasifik Okyanusu'ndaki misyonum buydu: Kayıp *papa tru*'mu bulmak. Fakat ondan ne istiyordum? Öğüt mü? Kopmuş bir ilişkiyi yeni baştan tesis etmek mi? Onu son gördüğümde küçük bir çocuktum. Şimdiyse yetişkin bir insan ve bir daha çocuk olamazdım. O zaman istediğim neydi? Onun yardımı olmasa da, kendi ayaklarımın üstünde durduğumu mu göstermek istiyordum ona? Onu bulmak için dünyanın yarısını, kendimi o olmadan da pekala idare edebildiğimi sırf ona ispat etmek için mi kat etmiştim?

Onunla ilk yüz yüze geleceğim andan ötesini hiç düşünmemiş olduğumu fark ettim sonra. Becerikli bir denizciydim. Koskoca okyanuslar aşmıştım fakat şu anda kendimi dünyaya yeni gelmiş gibi hissediyordum, ama bu duygu, işlek, tıklım tıklım liman kentlerini, etrafı palmiyelerle çevrili sahillerini veya rüzgârların kırbaçladığı sığ kayalıklarını bilmediğim için değil, kendi hissiyatım hakkında henüz çok az şey bilebildiğim içindi. Deniz haritasına bakarak rota çizebiliyordum. Sekstant yardımıyla pozisyonumu saptayabiliyordum. Pasifik Okyanusu'nun bilinmedik bir yerinde, kaptansız bir gemideydim ve buna rağmen yolumu bulabiliyordum. Fakat ne kendi ruhumun derinliklerinde yolumu bulabilmem ne de hayatta kendime bir rota çizebilmem mümkündü.

Jack Lewis'in dolabındaki bütün şişeleri toplayıp güverteden denize fırlattım. Fırlatmadan önce hiçbirini açmadım -içinde beyaz bir sıvı olan ve sanki tam ortasında siyah bir şeklin zaman zaman hareket eder gibi olduğu o esrarlı şişeyi bile. Jack Lewis'in benim için açtığı kapıların beni yalnızca korkunçluklarla kaynayan odalara götürdüğünü öğreneli epey olmuştu. Şişelerin geminin gerisinde kalışını ve sonra dalgaların arasında kayboluşunu seyrettim.

Onların yerine aslında Jim'i atmam gerektiğini biliyordum. Fakat Jim bana arkadaşlık etmeye devam etti. Tıpkı inciler gibi.

Günler aynı minval üzere geçti. Gelecek hayalleri kurdum. İncilere kâh başıma konan bir devlet kuşu kâh sattığım takdirde beni Jack Lewis'in işlediği suçların yardakçısı yapacak bir bela olarak baktım.

Bu arada Samoa'ya doğru yola devam ettik.

Jim bana cevap vermediği sürece, kendimi hâlâ özgür hissediyordum, henüz hiçbir şey kesinleşmiş değildi. Zamanı beklemeye almıştım ve kendimi birden, o yarı karanlık kamarada Jim'le beraber yarattığım puslu bir düş dünyasında yaşayabilmeyi dilerken buldum.

Nerede olduğumu unuttum. Dileklerin daima gerçekleşebileceği ve karşılığında asla bedel gerekmeyen bir dünyaya geçtim.

Günün büyük kısmını tek başına geçiriyordum fakat yalnızlık bana yük gelmiyordu. Yemeklerimi kamarada yiyordum. Kanakalar güvertede yiyorlardı. Yemeği onlar yapıyorlardı. Haşlanmış pirinç ve gulgas kökü. Ara sıra denize bir olta salıp bir sarıkanat orkinos yakaladıkları da olurdu.

Sırf rotayı düzeltmek ve yelkenleri ayarlamak için güvertede boy gösteriyordum.

Bir hafta sonra alize rüzgârı dindi. Bir akşam vakti, ufukta kırmızı bir küre gibi alçalan güneşle birlikte kayboldu ve bulutlar gökyüzüne yelpaze gibi yayıldı.

Bunu hayra yormamıştım, kendimi kasırgaya hazırladım. Ertesi gün tanyeri ağardığında bizi tam aksi bir manzara bekliyordu. Denizin üstü, sanki üzerine kurşundan bir kapak kapatılmış gibi göz alabildiğine çarşaf gibi ve hareketsizdi. Bunaltıcı, nemli sıcak, gök gürültülü fırtınanın yolda olduğunu haber veriyordu, ama gökyüzü gaz alevi gibi maviydi ve ufukta da tehditkâr bir tek bulut görünmüyordu.

Bir şeyler olacağından emindim fakat hayal gücüm bir akşam önceki tahminimden öteye gidemiyordu. Ben de sağanak fırtına tahminimde ısrar ettim.

Günler birbirini kovaladı, biz hâlâ yerimizde sayıyorduk. Yelkenler aşağı sarkmıştı. Gölge versin diye, orta göndere bir tentelik yelken çektik. Jim'e bir süreliğine veda etmem gerekiyordu. Kamaranın zaten boğucu olan havası artık dayanılamayacak kadar ısınmıştı. Jim'i güverteye yanıma almak istemiyordum. Ya inciler, onları da mı geride bıraksaydım?

Karanlık kamarada geçirdiğim sürede kafamda beliren karamsar tahminler doğru çıkmış ve ben tüm geleceğimin içinde durduğu deri keseyi göğsümde taşımaya başlamıştım -göm-

leğimin altında, çıplak tenimin üzerinde. Ama buna devam edemeyeceğimi görüyordum. Kese o sıcakta tenime öyle bir yapışıyordu ki fenalık basıyordu. Ağzımın üzerinde gaz bezi varmış gibi zor nefes alıp veriyordum. En nihayet incileri de Jim'le kamaraya kilitlemeye karar verdim, güverteye üstü çıplak çıktım. Serinleyebilmek için ara sıra korkuluğun üzerinden denize bir kova sarkıtıyor, ılık deniz suyunu üzerime boca ediyordum. Fakat ne üzerime su dökmek ne de gecenin gelişi ferahlamama yetiyordu.

Bir gece kamarada sıcaktan fenalık geldi, uyumama imkân yoktu ve sonunda kurtuluşu, yastığımı ve şiltemi yüklenip güverteye çıkmakta buldum. Kanakalar direklere hamaklar germiş, aralarında alçak sesle konuşuyorlardı. Yalnızlık ilk kez o an bana yük geldi. Fakat yanlarına gider de konuşmaya katılmayı denersem, bunun bir zayıflık işareti olacağını düşündüm, yapmadım.

Dümeni bağlamıştık. İzleyecek bir rota filan yoktu, gemi yerinden kıpırdamıyordu. Hiç akıntı yoktu. Gökyüzüne baktım. Hâlâ tek bulut yoktu, ancak, yıldızlar bu gece her zamankinden solgundu, sanki bize işaret etmekten vazgeçmişlerdi.

Dış âlemle artık hiçbir ilişkimizin kalmadığını fark ettim. *The Flying Scud*, yörüngesinden çıkmış bir gezegen gibi, kapkaranlık evrenin derinliklerinde kaybolmak üzereydi.

Hamaklardan birinden bir inilti geldi. Bir iki adım yaklaştım. Kanaka'nın omzundaki sargıyı fark ettim; inleyen, yaralı Kanaka'ydı. Halbuki yarası son günlerde iyiye doğru gidiyordu. Acaba inilti neye işaretti? Yine ateşi mi çıkmıştı? Yara iltihap mı kapmıştı? İltihabı görünce tanırdım da, nasıl tedavi edileceğini anlamazdım -üzerine aralıklarla viski dökmekten ibaret o ilkel yöntem dışında. Fakat etraf bir şey yapamayacak kadar karanlıktı, onun için de gün ışıyana kadar beklemeye karar verdim.

O gece uyumadım. Sıcak beni uyutmadı. Tedirgin ve asabiydim. Nedeni, deniz yolculuğumuza beklenmedik anda sekte vurup, bizi dış âlemden koparan o süt liman deniz değildi. Bu durum beni çok daha önemli şeylerden koparıp almıştı: Elimde incilerle ve masada duran Jim'in tam karşısında kurduğum hayallerden. Tüm hayatım bundan ibaretti ve ben şimdi bu hayattan mahrum kalmıştım.

Ertesi gün Kanaka'nın kurşun yarasına baktım. Beyaz sargının üzerinde sarı lekeler vardı. Hemen hemen kapanmış olan yaradan cerahat sızıyordu, yaranın etrafı kırmızı ve şişti. Elimden geldiği kadar dikkat ederek temizledim. Kanaka'nın mavi suratı artık kasılmıyordu ama şiş yaraya her dokunduğumda omzunu çekiyordu. Sonra üzerine viski döktüm ve sargıyı yenileme işini ırkdaşlarına devrettim.

Onların da yarayı kurcaladıklarını biliyordum. Kendilerine has ilaçları vardı. Ben tedavinin bu faslına karışmıyordum. Zaten kendi tedavi yöntemimin bir işe yaradığından şüpheliydim.

Yaranın iltihap kapması kafamda korkunç bir düşünce uyandırmıştı, etrafımızdaki basık havanın bir şekilde zehirli olduğunu düşünüyordum. Denizin ortasındaydık, ama sanki sık ormanda gibiydik de, her yanımız çürümüş bitki kalıntılarından ve zehir saçan amonyak buharından oluşan görünmez bir duvarla çevriliydi.

Koca bir el göğsüme bastırıyormuş gibi hisseden sadece ben olabilir miydim?

Kanakalar'a baktım. Onların hareketleri de ağırlaşmışa benziyordu. Yoksa denizin yüzeyine adeta perçinlenmiş o basık hava, onların da göğsüne okka gibi oturmuş da, benim gibi zorlukla mı nefes alıyorlardı? Mavi maskelerin ortasındaki kara gözlerinde karamsar sorular belirmişe benzemiyor muydu? Onların da içinden batıl korkular, bir bataklığın dibinden, etraftaki bu uğursuz hareketsizliğe bir izah talep edercesine yükselen kabarcıklar gibi yükselmiyor muydu? Ve onlar da, bakışları birazdan bana, kendilerinden biri olmayan ve bunun için de, mantıksal yanıt bulmaktan kaçındığı her şeyin kefaretini tek tek ödemek zorunda kalabilecek bu yabancıya çevrildiğinde, kafalarındaki soruların yanıtının bizzat o olduğunu görmeyecekler miydi?

Olta atıyorduk ama hiç balık gelmiyordu. Ve ben yeniden, etrafımızda tüm yaşam sanki yitmiş hissine kapıldım. Denizin derinleri de yüzeyi gibi sessizleşmişti. Beni suya atlayıp serinlemekten alıkoyan, köpek balıklarının korkusu değildi. Deniz sanki ben ona değer değmez, beni emecekmiş de, karanlıklarında ebediyen kaybolacakmışım hissiydi.

Dördüncü gün, elimizdeki erzağa bir baktım. Yarım çavul gulgas köküyle birkaç kilo pirincimiz kalmıştı. Ancak aç kalacağız diye bir korkum yoktu. Sağduyumu, denizin bir noktada bizi yine zenginliklerine ortak edeceğini, oltamıza elbet bir orkinos takılacağını hesaplayamayacak kadar yitirmemiştim henüz. Asıl sorunumuz suydu. Lagünde demirliyken adadan yeterli su ikmali yapamamıştık. Elimizdeki su tükenmek üzereydi. İyi bir yağmur, sorunu çözerdi fakat gökyüzü acımasızcasına maviydi, susuzluğumuza aldırır bir hâli yoktu. Su rasyonunu kısmak zorunda kalmıştım, bunun isyan sebebi olabileceğinden korkuyordum. Onun için yemeğimizi bundan böyle hep bir arada güvertede yememiz gerektiğine karar verdim, o zaman Kanakalar herkese eşit miktarda su verildiğini görebilecekti.

Lakin eşit değildik ve olacağımız da yoktu. Geminin yazılı ve yazısız kuralları bunu icap ediyordu. Fakat güçlükler karşısında eşit olmak zorundaydık. Yoksa onlara omuz omuza asla karşı koyamazdık. Bu sakin havanın benim gibi çaylak bir kaptan için herhangi bir fırtınadan çok daha büyük bir tehdit oluşturabileceği kafama yavaş yavaş dank ediyordu.

Oltalarımızı her gün suya fırlatıyor fakat hiçbir şey yakalayamıyorduk. Bütün balıklar sanki gemimizden uzak durma kararı almıştı ve tüm hayatlarını bu derin sularda geçirmiş deneyimli Kanakalar'ın kafasında habire yeni sorular belirdiğini yüzlerinden çıkarabiliyordum. Koca bir okyanusun ortasındaydık ve ortalıkta balık diye bir şey yoktu, bir tek bile!

Lanete mi uğramıştık?

Her yemekte bir bardak su veriyordum herkese. Ve bir gün, son su fıçımızın üzerine eğildiğimde, hemen hemen boşalmış olduğunu gördüm. Ancak birkaç günlük suyumuz vardı. Tek ümidimiz alize rüzgârının yine esmeye başlaması ve yağmur getirmesiydi.

Yedinci gün, suyumuz tamamen bitti. Ateşler içinde yanan, yaralı Kanaka'nın yattığı hamaktan alçak perdeden bir inilti geldi. Çatlak dudakları ıstırapla gerildi. Gözleri, sanki gönderde bir kaçış yolu arıyormuş gibi yukarı doğru yuvarlanıp duruyordu. Sonra gözlerini kapadı fakat inlemeye devam ediyordu. Gemideki sessizliği bozan tek ses buydu. Aynı anda

hem bir yaşam emaresiydi hem de bizi bekleyen kaderin habercisiydi.

Suyumuzun bittiğinin ikinci günüydü. Deniz suyunda haşladığımız gulgas köklerini yiyorduk ki, Kanakalar'dan biri parmağını birden ufuk çizgisine doğru uzattı. Başımı kaldırıp baktım ve bir bulut fark ettim. Deniz yüzeyine çok yakındı. Sanki suyun tam üzerinde, kaynayan tencereden yükselen buhar gibi, hızla ama garip bir şekilde hareket ediyordu. Fakat buhardan farklı olarak yukarı değil de bir anda her yöne doğru yayılıyordu. Bana sonbaharda göç etmek için Marstal'ın dışındaki kırlarda toplanan sığırcık sürülerini hatırlattı. Bulutun arasından güneş ışığı sızıyordu. Havada tek bir esinti olmasa da, bulut ağır ağır yaklaşıyordu. Uğuldar gibiydi, sanki içinde sık ormanlardan kapıp getirdiği yaprakların çalkalandığı bir döner fırtına saklıydı.

Sonra bulut tepemize geldi ve ben bunun bulut değil de, bir sonbahar ormanından kopup gelmiş kuru yapraklar olduğunu düşünürken, üzerimize yağan şeylerin canlı yaratıklar olduğunu fark ediverdim, tül gibi incecik sarı kanatlarını çırparak etrafımızda bir alçalıp bir yükselerek uçuşuyorlardı. Ucu bucağı görünmeyen bir kelebek sürüsünün ortasında kalmıştık.

Milyonlarca kelebek olmalıydı. Ta uzaklardaki bir fırtına onları bir adadan alıp buraya, okyanusun ta ortalarına kadar sürüklemişti. Karayı ararken, kaderine terk edilmiş gemimizi kara sanmışlardı. Geminin her yanına, gönderlerin, yelken halatlarının üzerine yorgun bitap kondular. Yalpalayan yelkenlerin üzeri, bir goblen deseni gibi kelebeklerle örtüldü. Ve *The Flying Scud*'da kendilerine dinlenecek bir yer arayan bu minnacık yaratıklar, gemiyi birkaç dakika içinde tanınamayacak hâle getirdi.

Bizim üzerimize de doluştular, anlaşılan cansız tahta, halat ve yelken beziyle canlı insan derisini birbirinden ayırt edemiyorlardı. Sanki onlar da tıpkı bizim gibi susuzluk çekiyordu. Derimizin üzerindeki teri emebilmek için ufacık hortumlarını

her yanımıza sokup durdular. Ne arı ne de sivrisinek sokması gibi acıtıyordu. Yalnız bizi deliye çevirecek kadar feci bir yanma ve kaşınma başlıyordu. Bir an hareketsiz kalsak, ağzımızın ve gözlerimizin kenarlarına doluşuyorlardı, korunabilmek için ne ağzımızı ne gözümüzü açabiliyorduk. Onları kovalarken kendimizi kaybedip öfkeyle bir bağıracak olsak, ağzımızdan içeri hücum ediyor, dişlerimizin arasına, dilimizin üzerine konuveriyor, kıpır kıpır kanatlarından damağımız gıdıklanıyordu.

Kör gibi ve böğüre böğüre, durmadan kollarımızla havayı döverek ortalıkta dönüyor, kelebekleri etrafımızdan kovalamaya çalışıyorduk. Hayvancıklar sanki bizi en son şansları olarak görüyordu. Hiçbir şey onları bizden uzaklaştıramıyordu. Ölümlerine hiç tereddütsüz gidiyorlardı. Yanaklarımıza, alnımıza, kaşlarımıza konar konmaz onları yamyassı ediyorduk. Sanırım hepimiz onlardan kurtulmak için denize atlamaya bile hazırdık ama etrafımızdaki suyun üzeri de kelebek kaynıyordu. *The Flying Scud*, çiçeklerle bezenmiş kilise zeminindeki bir tabuta dönmüştü.

Güverte korkuluğunu bulmak için gözümü şöyle çabucacık bir araladığımda, acıdaşlarımdan birinin suratının ve kafasının yarı yarıya kelebek kaplı olduğunu gördüm. İçinde bulunduğumuz durumun tehlikesini unutup, karşımdaki manzaranın güzelliğini seyretmeye daldım: Kanaka'nın, üzeri limon sarısı kelebeklerle dolu, hoş bir yuvarlıklığa sahip mavi kafasını, kanatları pır pır eden kelebekleri, narin bir yelpaze gibi aralanmış o kanatların arkasından bakan siyah nokta gibi gözlerini.

Benim aksime, Kanaka'nın rahat bir hâli vardı. Fakat bu, kaderine teslim olduğu için olabilir miydi, bunu anlayamadım. Ve tam o anda suratımın ortasına şelale gibi boşanan sudan sırılsıklam oldum. Kanakalar'dan biri akıllılık edip denize bir kova salmış, doldurup doldurup kendine ve diğer adamların üzerine habire boca ediyordu. Biz de onun gibi yaptık ve kelebeklerin hücumundan ancak bu yolla kendimizi kurtarabildik.

Fakat savaş sona ermemişti. Kelebekler bu sefer de ıslak yüzlerimizin ve çıplak vücutlarımızın üzerine üşüşerek susuzluklarını gidermeye çalıştı. Ama bir müddet sonra pes ettiler.

Bitkin bir hâlde, olduğumuz yere çöktük, güvertenin üzeri ezilmiş ve boğulmuş kelebeklerden yapış yapıştı. Gemide canlı ne varsa, aynı kadere teslim olmuştu sanki.

Yaralı Kanaka'nın yattığı hamağa doğru bakacak oldum. Kelebeklere karşı kendini savunacak hâli olmadığı için, pır pır titreşen incecik kanatların altına gömülmüştü. Kovayla yanına koştuk, üzerine suyu boca ettik ve derisinden avuç avuç kelebek kazıdık, o ölü kelebek yığının altında hayatta olup olmadığını bile henüz bilemiyorduk. Tek akıllıca şeyi yapmış, kollarıyla yüzünü örtmüştü, onu bu şekilde bulduk. Göğsü inip kalkıyordu. Hâlâ nefes alıyordu.

Güvertenin üzerinde ona bir yer açtık. Ben kamaramdan ona bir çarşaf, öbürlerine de temiz gömlek getirdim. Merdivenin ve kamaranın kapalı kapısının önündeki ufak koridorun duvarları ve zemini, geminin öbür tarafları gibi kat kat kelebek kaplıydı. Kapının kolunu tutabilmek için üzerindeki kelebekleri kovalamam gerekti ve ben kapıyı açar açmaz, duvardaki kelebekler arkamdan üşüşüp kendilerini bu yeni, keşfedilmemiş mekâna attılar. Jim onu bıraktığım yerde, masanın ortasında duruyordu. Kelebekler onu canlı sanmış gibiydi, beyaz saçlarına hücum ettiler. Narin ve hoş kanatlarıyla üzerini örterken, sanki şükranlarını sunuyorlardı, onun şahsında, kendilerine hiçbir şey veremeyecek olsa da sırnaşık samimiyetlerinden rahatsız da olmayacak bir insan bulmuşlardı nihayet.

Jim'i orada öylece bırakıp güverteye geri döndüm, bir yandan da kamaradayken suratıma yapışan kat kat kelebeklerden kurtulmaya çalışıyordum. Sonra güvertede bir arada yere oturduk. Hepimizin üzerinde, Jack Lewis'in çekmecelerinden ve benim denizci sandığımdan bulduğum gömlekler vardı.

Günün geri kalanını güvertede geçirdik. Ertesi gece de orada uyuduk. Kelebeklerde artık hiçbir hareket yoktu. Suyumuz kalmamıştı. Gulgas kökleri de bitmişti.

Yalnız rüzgâr değil, etrafımızda her şey yoklara karışıyordu. Bir biz, bir de bir milyon kelebek kalmıştı geriye. Denizin nefesi durmuştu ve biz onun cansız göğsüne yaslanmıştık, henüz soluk alıyorduk ama çok yakında bizim kalplerimiz de atmayı bırakacaktı.

Batıl inançlı değilimdir ve Kanakalar'ın öyle olup olma-

dıklarını bilmiyorum. Olasılıkla öyledirler ama işin aslı şu: Bizim batıl inanç dediğimize onlar inanç diyorlar. Fakat yakamızı bırakmayan bu sütliman deniz bana bir ceza gibi geliyordu, Jack Lewis'in yaptığı bir şey için değil, zira eğer ahirette bir yargıç varsa -ki bundan şüpheliyim-, Jack Lewis şimdi onun karşısında hesap veriyor olmalıydı.

Benim yaptığım bir şeyin cezası olmalıydı bütün bunlar.

Tesadüfler beni *The Flying Scud*'a kaptan yapmıştı. Hazır değildim ve gençtim. Ama bu bir özür olamazdı. Kaptan kaptandır ve ben bu işten yüzüm kara çıkmıştım.

Kamarada Jim'le ve bir kese inciyle oturup kalmıştım. Mürettebatı değil, kendimi düşünmüştüm. Kanakalar hatrıma geldiyse, sadece kendi planlarıma engel olacaklarından korktuğumda gelmişti.

Fakat ne yapmam gerekmiş de yapmamıştım ki? Rüzgâra hükmedip istediğim gibi esmesini emredemezdim ya. Üzerimize lanet gibi çöreklenen bu ölü havanın suçlusu nasıl ben olabilirdim?

Ateşim çıkmış olmalı, susuzluğum, o basıcı sıcak, can çekişen kelebeklerin bitkin kanat kıpırtıları, denizi örten kurşun kapağın manzarası, gündüzleri o gaz alevi mavisi gökyüzü, geceleri ta uzaklardaki yıldızlar, hepsi bir arada beynime çarpmış, düşüncelerimi çığrından çıkarmış olmalı diye düşündüm.

Kim doğayı bütünüyle anlayabilir? Rüzgâr niçin ansızın kesiliverir?

Belki de ölü ya da diri olmamız doğanın umrunda bile değil.

O zaman da insanın kendini daha kolay suçluyor.

Kalktım, kamaraya indim, inci dolu keseyi kaptım ve güverteye çıktım, sonra da incileri denize, gücüm yettiğince uzaklara fırlatıp attım.

Ancak bu yolla suçlarımın kefaretini ödeyebileceğimi ve kendimi Jack Lewis'in elinden kurtarabileceğimi düşünmüştüm, zira o hâlâ bu gemideydi. Gölgelerle yolculuk ediyordum. Hayaletlerin dünyasında yaşıyordum ve yine de o gün bugündür, davranışımın mantıklı olduğunu düşünüyorum. Çünkü ellerim, zaten sahip olmaya hakkım olmayan her şeyden kurtulup da boş kalınca ve belleğim uçarı hayallerden te-

mizlenince, kendime kaptan demeye hak kazandım. Bir kaptanın ilk ve en şerefli görevinin ne olduğunu şimdi biliyordum: Mürettebatını sağ salim limana getirmek.

Gelecek hayallerimi olduğu gibi denize fırlatmıştım. Geriye bir tek dileğim kalmıştı: Bir fırtınanın gelip, bizi saplanıp kaldığımız bu durgunluk batağından çekip çıkarması.

Güverte korkuluğunun önünde durup gözlerimle denizi taradım ama yüzeyinde herhangi bir değişiklik yoktu. Dönüp Kanakalar'a baktım. Güvertenin üzerinde iki büklüm olmuş oturuyorlardı, yaralı arkadaşları aralarında yerde yatıyordu. O bunaltıcı sıcakta, başları öne eğmiş, ellerini seyreder gibiydiler ama içleri geçmişti.

İncileri denize fırlattığımı görüp görmediklerini bilmiyordum, şayet gördülerse onları kendi sahte Tanrılarından pek farklı olmayan bir Tanrı'ya adadığımı düşünmüş olmalıydılar.

Fakat benimki herhangi bir Tanrı'nın gönlünü almak için verilen bir adak değildi, ben incileri kendim ve kendi görev bilincim için feda etmiştim.

Güneş o akşam da, ölü hava üzerimize çöreklendiğinden beri her akşam olduğu gibi, battı. İlk akşam, onun kalbime doğru yol alan bir yanar mermiye benzediğini düşünmüştüm. Şimdi rengi daha da koyuydu, kırmızı fakat kan gibi değil, mermi oyuğu gibi. Ve yerküre meçhul bir avcıya tutsak oldu.

Geceleyin bir sesle uyandım, önce kulağıma bir hışırtı gibi geldi ve o uyku mahmurluğunda, gemide yangın çıktığını ve *The Flying Scud*'un kızgın sıcaktan dolayı kendiliğinden alev aldığını sandım. Sonra duyduğum sesin alevlerin yaladığı kuru tahtalardan geliyor olamayacağını anladım. Ses yukarımızdan geliyordu, tentelik yelkene bir şey küt küt vuruyordu sanki.

Dirseklerimin üzerinde doğrulduğumda yüzümde bir üfürük hissettim. Rüzgâr başlamıştı. Ve beraberinde yağmuru getirdi.

Güverte korkuluğunun yanında durup ağzımı açtım. Yağmur damlalarının soğukluğunu ve ağırlığını yüzümde hissettim. Sonra omuzlarıma ve çıplak göğsüme çarptılar. Baştan aşağı ürperdim, sanki içimde her şey yeniden hayat buluyordu.

Arkamda bir hareket fark ettim, döndüm. Kanakalar, yaralı arkadaşlarını aralarına almış, yanıma doğru geliyorlardı.

Korkuluğun önünde yan yana durduk ve yağmurdan sırılsıklam olmanın tadını çıkardık.

Susuzluğun gerçekten ne demek olduğunu o güne kadar hiç bilmiyordum ve ilk yağmur damlaları dudaklarımı ıslattığında hissettiğim şükran duygusunu da hiç tatmamıştım. Daha fazla yağmur damlası yakalayabilmek için ağzımı ardına kadar açıp havayı dişledim. Bir an için kim olduğumu unuttum.

Deniz hareketlenmeye başladı. İlk dalgalar geminin kenarlarını çekingen bir şekilde yaladı. Gemi sanki tekrardan hareket edebilmek için böyle bir daveti uzun zamandır bekliyormuşçasına gönüllü, yumuşakça sallandı. İlk dalga çatladı. Tepesindeki bembeyaz köpükler gecenin karanlığında bembeyaz ışıdı. Üst yelken yukarıda rüzgârı dövmeye başladı. Fırtına patlamak üzereydi.

Gemiyi alelacele fırtınaya hazırladık. Tentelik yelken, yağmur suyunun ağırlığından iyice gerilmişti. Yelkeni toplamadan önce, birikmiş olan suyu fıçılara doldurduk. Artık susuzluktan boğazımız birbirine yapışmıyordu. Günlerdir bir şey yememiştik ve oradan oraya koşturup çalışırken, ne kadar güçsüz kaldığımızı fark ettik. Fakat hiçbir şey rüzgâr ve yağmura tekrar kavuşmanın içimizde uyandırdığı mutluluğu bozamazdı, bir fırtınaya aç bilaç boğuşmaya namzet olduğumuz bile.

Armada uğuldayan sert rüzgârın arasından yağdırdığım her emre, Kanakalar şimdiye kadar onlardan tek duyduğum İngilizce sözcüklerle karşılık veriyorlardı: "Aye, aye, sir!"

Ve her seferinde koro hâlinde çıkıyordu sesleri -benim solo partisyonumun arasına serpiştirilmiş nakaratlar gibi.

Fırtınaya karşı sevinçle yelken açtık demek, duyana acayip, hatta gözü karalık gibi gelebilir. Fakat etrafımızda kabarıp çatlayan dalgalardan havaya uçuşan bembeyaz köpüklerin arasından göğün ve denizin adeta tek vücut olduğunu, yağmurdan sırılsıklam hâlde seyrederkenki hissiyatımızı tarif edebilecek başka bir kelime bulamıyorum.

Fırtına floğunu çiftli halatla sabitledik. Ancak çok geçmeden pruvanın dışında hepsini indirmek zorunda kaldık, yoksa gönderler olduğu gibi denizi boylayacaktı. Kendimi dümene halatla sıkıca bağladım. Tepemize inen dev dalgalar, güvertede bağlanmamış ne varsa önüne katıp götürüyordu. İki gün iki

gece dümenin başından ayrılmadım. Yerimi her dört saatte bir Kanakalar'dan birine devredebilirdim ama yapmadım. Onlara güvenmediğimden değil, kendime bir şeyler ispat etmek için, sanırım onlar da anlamıştı.

Güverte boyunca bir halat germişlerdi, gemide dolanmaları gerektiğinde ona tutunuyorlardı fakat genelde onlar da benim gibi, kendilerini halatla sıkı sıkı bağladığı noktadan hiç kıpırdamıyorlardı. Yaralıyı da göndere bağlamışlardı, dalgalar oraya ulaşmıyordu. Ara sıra, ellerinde bir maşrapa suyla yanına tırmanıp dudaklarını ıslatıyorlardı. İçlerinden biri bana da su getirdi.

Koca bir dalga, güverteye bir orkinos fırlattı. Ben bunu bir uğur işareti kabul ettim. Önceleri balıklar bizden uzak duruyordu. Şimdiyse bize geliyordu. Deniz, armağan dağıtıyordu. Kanakalar'dan biri, iki dalga arasında kendini balığın üzerine fırlattı, bıçağıyla ortasından yardı ve bana iri bir parça canlı et getirdi, eli hâlâ titriyordu.

İçimdeki aşırı sevinç, fırtınanın hiç aralıksız devam ettiği iki gün zarfında azaldı ve ben o iki gün, halatlarla bağlı olduğum dümenin önünde ayakta, tekerleği bir an elimden bırakmadan durdum. Yorgunsam bile farkında değildim.

Üçüncü günde rüzgâr nihayet dindi. Üzerimdeki halatı çözdüm, dümen nöbetini Kanakalar'dan birine devredecektim. Biraz öyle, olduğum yerde, sağa sola yalpalayarak durdum. Üzerime birden yorgunluk çökmüştü. Bayılacağımı sandım, dümen tekerleğini yine yakalayıp destek almak zorunda kaldım. Gözlerimi yere diktim ve dengemi bulmaya çalıştım.

Başımı tekrar kaldırdığımda, Kanakalar'ın, etrafımda daire olduklarını gördüm. Yaralı da gönderden inmişti ve hiç yardımsız ayakta duruyordu, anlaşılan yüksekte kalmak ona iyi gelmişti. Elimi uzattım. Elime baktılar. Sonra onlar da ellerini uzattılar. Birer birer el sıkıştık. Bir şey demediler, yüzlerinin karanlığında bir gülümseme de belirmedi. Yalnızca ellerini bana uzattılar. Bunun, beyazlardan öğrendikleri bir şey mi yoksa kendi aralarında da kullandıkları bir âdet mi olduğunu bilmiyorum. Fakat tam o anda ne anlam ifade ettiğini biliyorum. Ahitleşmiştik. Onlar denizciydi, yabani değil.

Kamaraya inip Jack Lewis'in ranzasına uzandım. Artık

bunu hak ettiğimi hissediyordum. Jim'in ortadan yok olduğunu ilk kez ertesi gün fark ettim. Onu masada bıraktığımı hatırlıyordum ama şimdi orada değildi. Alt ranzaya ve kilitli dolaba baktım, görünürde yoktu. Bir de yerleri yoklamayı akıl edince karşıma çıkıverdi. Bir kenara yuvarlanmıştı, bana sanki o hiç de temiz olmayan döşemelerin ücra bir köşesindeki o mütevazı konumu, onu bir zamanlar beni hem cezbeden hem de tiksindiren korkutuculuğundan arındırmış gibi geldi. Saçlarındaki tozları sildim. Sonra da onu küften sararmış torbasına yerleştirip dolaba kilitledim.

Jim'i de incilerin gittiği yola postalamayı bir an bile düşünmemiştim. O artık bir tehdit değildi. Jack Lewis'in içindeki karanlığa bir tanıktı, o kadar. Fakat ben gidip orayı görmüş ve geri dönmüştüm.

Samoa'ya varmamız bir haftayı buldu. Oraya yolculuğumun nedeni bu süre içinde hiç aklıma gelmedi. Kafam kaptanlık görevlerimle fazlaca meşguldü. Güneşin yüksekliğini ölçüyor, rotayı çiziyor, yelkenlere göz kulak oluyor ve emirler yağdırıyordum. Yeterli suyumuz vardı, balıkla besleniyorduk. Yolda hiçbir gemiye rastlamadık ve alize rüzgârı aynı yönden sürekli esti.

Pruvada durmuş, gemiye çarpıp kırılan dalgaların tepelerindeki beyaz köpüklerin taş zemine düşüp kopan bir kolyedeki inciler gibi sıçrayarak etrafa yayılışını seyrederken, Jack Lewis'in dediğini düşündüm: Genç bir erkek, dünyayı, tüm denizleri ve adalarıyla görmek için seyahat etmeli, demişti. Fakat sonra bakışlarım geminin arkasına, güneşin altında pırıl pırıl bir çizgi gibi uzayıp giden beyaz dümen suyuna doğru kaydı, bu çizgi bana sanki bir zincirmiş gibi gelmişti ve o anda anladım ki, *The Flying Scud*'ın kaptanı olduğum dakikadan itibaren, aynı anda hem hür hem de bağımlı bir insan hâline gelmiştim.

Dünya denizleri öylesine engindi ki, insanı alıp her yere götürebilirdi lakin elini kolunu da bağlar, adeta zincire vururdu.

Apia Limanı'nın şekli şişe boğazı gibidir. İki yarımadayla çevrili büyük bir koy. Batıdakinin adı Mulinuu, doğudakininse Matautu'dur. Adaların dışında bir resif uzanır, Marstal'taki mendireği andırır bir parça. Burada, çatlayan dalgalar öyle gümbürder ki, insan karada birbirinin sesini zor işitir. Hatta beş kilometre uzakta, Apia'nın gerisinden yükselen yemyeşil dağlardan bile duyular dalgaların gürültüsü ve Apia'da hiç kimse, fırtınada gemisiyle o resife çarpan bir kaptana kötü denizci yaftası yapıştırmaz, zira herkes o resifin aralığından gemi geçirmeyi neredeyse imkânsız bir görev addeder. Onun yerine, kaptanın ya sorumsuz ya da cahil olması gerektiğinden dem vururlar, çünkü Apia'da herkes fırtındaki bir gemi için, açık denizin, o hiç korunmasız koydan daha emin bir yer olduğunu bilir.

Lakin, Jack Lewis'in kamarasında, deniz haritasının üzerine eğilmiş dururken, bunların hiçbirini bilmiyordum. Benim için, Apia, haritada bir isimdi sadece. Fakat o zamandan bu zamana bir şey öğrendim: İnsanın, gemi kazasını sevinçle karşıladığı da olabiliyor. Zira bir geminin batışı, bir erkeğin şerefini de kurtarabiliyor.

Ve ben şerefimi düşündüm. Hangi yolla *The Flying Scud*'a kaptan olduğumu nasıl açıklayacaktım bu insanlara? Kim inanacaktı hikâyelerime? Ambardaki özgür adamlara, *Morning Star*'daki yamyamlara, Jack Lewis'in ölümüne ve denize fırlattığım o inci dolu deri keseye?

Jack Lewis'i gemisi ve serveti için öldürdüm desem daha rahat inanırlardı. Ama incileri nasıl gözden çıkarıp kurtuldumsa, gemiyi de gözden çıkarsaydım, Jack Lewis'in gölgesi o andan itibaren beni ilelebet izlemez miydi?

Ben *The Flying Scud*'a bağımlıydım, ona ihtiyacım vardı. Gideceğim yere onsuz ulaşamazdım. Jack Lewis'le ben etle tırnak gibiydik. O benim hesabıma rotayı çizmişti ve benim bunu takip etmekten başka yapabileceğim bir şey yoktu. Adım bundan böyle hep onunkiyle birlikte anılacaktı, katili addetseler de birdi suç ortağı addetseler de.

Rotayı değiştirmeyi şöyle bir düşündüm fakat gemide bir tek ben yoktum, Kanakalar'a karşı da sorumluydum. Sonra başka nereye doğru gidecektim? İlanihaye balıkla beslenecek,

içme suyu için de hava Tanrılarının eline bakacak hâlimiz de yoktu ya. Kaderim sanki çoktan çizilmişti. Ne kaçmam ne de değiştirmem mümkündü. Tutunabileceğim bir tek şey vardı; kaptanlık sorumluluğum. Bu da, gemiyi mürettebatıyla birlikte emin bir limana sağ salim ulaştırmak demekti.

Fakat hesaplamalarımda denizi dikkate almayı unutmuştum.

O acı hissi her denizci tatmıştır: Kara çok yakınındadır ama oraya asla varamayacağını bilir. Karşıda karayı seyrederek batmaktan daha acı bir şey olabilir mi? Aramızda, bir kere bile olsun o korkuyu hissetmemiş biri var mıdır acaba -kıyı ta karşındayken kendini sulara bırakmak?

Ufuğun bile görünmediği, gıpgri ve azgın bir denizin ortasında batmanın insana daha az acı geleceğini sanıyorum. Fakat daha da fecisi, bir sevdiğine, bir ümide, sana uzanan bir ele bakarak gözlerini kapamak olmalı. Dehşetin bile bir mihenk taşına ihtiyacı var ve bilinmeyenin mihenk taşı tam da bilineninki değil mi?

Fırtına koptuğunda, ufukta kara görünmüştü. Samoa'nın yemyeşil dağlarını seçebiliyorduk. Sanki fırtına adanın arkasına pusu kurup gelişimizi beklemişti. Bir gün bir gece dayandık. Dağ gibi bir dalganın tepesine savrulurken, Samoa'yı tekrardan gördük. Sonra geminin burnu bir sonraki dalganın içine gömülürken, denizle yine yapayalnız kaldık. Hedefe hiç yaklaşamıyorduk ama uzaklaşmıyorduk da. Dev gibi koca bir dalga gemiye bordadan bindirdi. Gönderi sabitleştirebilmek için iyici gerilmiş olan sartiyelerle patrisalar iniltiye benzer bir gıcırtıyla yerinden kurtuldu ve gönderle arma olduğu gibi aşağı indi. Sanki kendi kollarımla bacaklarım kopmuş da, henüz sağlam birkaç sinirin ucundan aşağı sallanıyormuş gibi bir his uyandı içimde.

Her şeye rağmen, fırtınayı sağ salim atlatabileceğimize inanıyordum, güvertedeyken özgüvenime diyecek yoktu. Ama asıl ölüm tehlikesini, harap olmuş gemiden çok, kendi haraplığımızın oluşturduğunu fark ettim. Son haftalarda çektiğimiz zorluklar imanımızı gevretmişti, bitkin hâldeydik. Fırtınanın üstesinden gelecek durumda değildik. Kendimizi karaya atmak zorundaydık.

Apia Limanı'na daha önce hiç girmediğim ve fırtınalı havada resifin daracık aralığını aşmaya kalkışmanın taşıdığı tehlikeleri bilmediğim hâlde, hepimizi büyük bir riske soktuğumu biliyordum. Ya resifin duvarına çarpıp batsaydık ne olacaktı? Filikamızı özgür adamların adasındaki lagünde yerlilerle savaşırken denizde kaybetmiştik. Şimdi hedefe bu kadar yakınken biz de mi denizde boğularak kaybolup gidecektik?

Kanakalar'a gönderi parçalamalarını ve serene halatla bağlayarak bir sal yapmalarını emrettim, bari enkaz parçaları bir işe yarasındı. Resifi aşma planım başarılı olmazsa, Apia Koyu'nun geri kalan kısmını onunla geçebilirdik. Ben bu arada *The Flying Scud*'u, rüzgârı çaprazlamasına alacak şekilde çevirdim. Bu manevra da, bir sonra yapacağımız şeyden daha az riskli değildi. Eğer tam o sırada dev bir dalga yeseydik batıp gittiğimizin resmiydi. Hayatımızın tehlikede olduğunun hepimiz farkındaydık.

Kanakalar baltalar ellerinde harıl harıl çalışıyorlardı, çok geçmeden sal bitmiş ve güverteye bağlanmıştı. Ben de o arada babamın çizmeleriyle Jim'i denizci sandığıma yerleştirmiştim. Sandığı sala bağlamalarını emrettim. Sonra geminin burnunu resife doğru çevirip yola koyuldum.

Bir dalganın tepesinden yine Samoa'yı gördüm. Tepemizde fırtınalı gökyüzünün rengi zehir moruydu, sonra güneş karşımızdaki zümrüt yeşili dağların üzerinden yine ortaya çıktı ve hepsini ışığa boğdu. Fakat bu manzara bende bir ümit uyandırmadı. Aksine, doğa güçleri bizimle ve hayatta kalabilmek için verdiğimiz o biçare çabayla sanki alay ediyormuş gibi bir his uyandırdı içimde.

Ve ben dümenin başında dururken, denizin müthiş gücünü ilk kez alabildiğine hissettim. Dümen tekerleği ellerimin arasında zangır zangır titriyordu. Denizle bir kez daha bilek güreşine girmiştim. Dümen bir şey istiyordu, ben başka bir şey. Fırtına ve koca dalgalar bizi bir yöne doğru sürüklüyordu. Gitmemiz gereken rotaysa onun tam aksi istikametindeydi. Sonra korkunç bir güç gemiyi yakaladı. Dip akıntısıydı bu. Bizi resife doğru emercesine sürüklüyordu. Dümen tekerleği yine zangır zangır sallandı ama o anda hâkimiyetini kaybettiğim şey, dümen miydi yoksa kendim miydim, bilemiyorum. Tedbiri mi

elden bırakmıştım? Sorumluluğumu mu kötüye kullanmıştım? Bu soruya daha cevap bulamadım, onun için bana hâlâ rahat bırakmadı.

Dev bir dalga bizi alıp resife doğru savurdu. Gemide baştan aşağı gümbürdedi ve son gönder de denizi boyladı. Kendimi, sırtım korkuluğa yapışık hâlde kıç güvertede buldum. Omzum ve bir kolum öyle acıyordu ki kırıldığını düşündüm. Bir dalga daha çarptı ve yine adamakıllı sallandık. Gemi neredeyse devrilecekmiş gibi iyice yana yattı, güverteye hücum eden sular beni de alıp denize boca edecekti ama sürüklenirken, can havliyle serenden arta kalan tahta parçasını yakaladım. Birden gerilen koluma saplanan acıyla haykırdım. Kırılmış olamazdı çünkü tutunabiliyordum, kırık olsa o kolu kullanamazdım. Gemi bir daha da yerinde doğrulmadı. Her yeni dalga ona, korunmasız bir surata inen bir yumruk gibi çarptı. *The Flying Scud* hurdahaş olmak üzereydi. Yakında geriye, resife saplanmış bir enkazdan başka bir kaza tanığı kalmayacaktı.

Korkuluğu merdiven niyetine kullanıp eğik güverteden yukarı doğru tırmandım. Kanakalar, salı bağlayan halatları koparmaya başlamışlardı bile. Ve sal güverteyi kayarak boydan boya geçip, fokurdayan köpüklerin içinde kayboldu. Kanakalar da arkasından suya atladılar.

Ben atlamadan önce bir an durakladım. Deniz, resifin üzerinde bir yükselip bir alçalıyordu. Su beni dibe doğru emdi, sivri mercanların ayaklarımı parçaladığını hissettim. Sonra su beni yine yukarıya doğru itti. Sudan dışarı fırladım ve birkaç metre ötemdeki sal gözüme çarptı. Can havliyle birkaç kulaçta yanına vardım, Kanakalar tırmanmama yardım ettiler.

Hepimiz sala sıkı sıkı yapışmıştık, tek ümidimiz dev dalgaların bizi lagüne sürüklemesiydi. Resif, gemiyi durdurmuştu ama altı düz salımızın geçmesine ses çıkarmadı ve çok geçmeden, kendimizi geniş lagünün içinde bulduk. Fakat buraya bir girince selamete ereceğimizi sanmakla hata etmiştim. Deniz burada da azmıştı. Resif, dalgaların düzenini bir an için bozuyordu ama onları durdurmuyordu. Şişe boğazı şeklindeki koyun içi de, dışı gibi, dev dalgalarla çalkalanıyordu.

Salı bir arada tutan halatlar gıcır gıcır ediyordu, gevşemeye başlamışlardı.

Fakat o tehlikeli dakikalarda hissettiğim şey korku değildi. Aksine, üzerime bir ferahlık çökmüştü. *The Flying Scud*'dan kurtuluyordum ve resifin paramparça ettiği gemiye yepyeni -ama benim ta eskiden beri iyi bildiğim- bir isim bile koymuştum, *Johanne Karoline*. Marstal'daki eski guletin adıydı, bir zamanlar hepimiz onunla denize açılmayı hayal ederdik, sonra bir gün Bothnia Körfezi'nde Hans Jørgen'le beraber denizin dibini boylamıştı. Anlatacağım yeni hikâye buydu, doğru olup olmadığını kim kontrol edecekti ki?

Yaptıklarımın sorumluluğundan kaçınmak istediğim için değildi. Ancak, yapmadığım şeylerin sorumluluğunu üstlenmek istemiyordum. Jack Lewis adından ve o ada bulaşmış lekeden kurtulmak için bu gerekliydi.

Sala daha sıkıca yapıştık, suyun tazyiğinden zangırdıyordu. Dalgalar bize tokat üstüne tokat indiriyordu. Yeşil dağlar oldukça yakın görünüyordu, şimdi üzerleri gölgelenmiş, kararmıştı. Dağların yamaçlarını, resifi buran dev bir dalga gibi kaplayan zehir moru bulut kümesi, güneşin ışıklarını boğmuştu. Kıyı yakınımızdaydı ama fırtına da doruk noktasındaydı, bize soluk aldırmıyordu.

Dev bir dalga daha kükreyerek üzerimize geliyordu. Dirseğimin üzerinde doğrulup karaya bir baktım, bembeyaz sahile bayağı yakınlaşmıştık. Ve bana o anda, esintiyle bir o yana bir bu yana eğilen Hindistan cevizi palmiyelerin tepesiyle aynı hizadaymışım gibi geldi. Ve birden bütün planlarımın ne beyhude olduğu kafama dank ediverdi, devrilen bir binanın tepesinde kalmış birinden farkım yoktu. Beni sırtında taşıyan dalga, yamyassı da edebilirdi. Bir dakika sonra, dev bir su kitlesinin altına gömülüp kalabilirdim.

Ve dalga kükreyerek çatladı, binlerce şelaleye dönüştü. Sal birden altımdan yok olmuştu. Ve ben kendimi, ansızın yer değiştiren gökyüzüyle denizin arasında, havada fırıl fırıl dönerken buldum.

Etrafımda her şey karardı diyemem. Aksine, etrafımda her şey tropik denizin taze yeşiline döndü. Uzaklarda bir yerdeydim, bellekten yoksun, hiçlikten oluşan bir yerde. Tekrardan kendime geldiğimde, Kanakalar'dan birinin kucağındaydım.

Arkamızda bir dev dalga daha çatladı. Ve kendimizi, kum-

sala teslim olmadan evvel bütün gücünü tüketmek istercesine fokur fokur kaynayan köpüklerin ortasında bulduk. Ayaklarımız hâlâ boşlukta sallanıyor, tutunacak yer arıyordu. Ağzımdan burnumdan su geliyordu, geğirip öksürmekten zor nefes alıyordum. Fakat kurtarıcımın mavi suratında bir tek kıpırtı yoktu, tüm dikkatini bizi sağ salim kıyıya ulaştırmaya vermişti, karayla aramızda birkaç metrelik bir mesafe vardı. Onu kesik kulağından tanıdım. Yaralı hâldeyken omzumda gemiye çıkarıp tedavi ettiğim Kanaka'ydı. Şimdi ödeşmiş oluyorduk.

Sonra bir dalga daha indi üzerimize. Panik içinde çırpınırken, ayağımın dibe değdiğini fark ettim ve ayaklarımın üzerinde şöyle bir durur gibi oldum ama hemen dengemi kaybettim. Kaynayan köpüklerin arasından dört ayak üzerinde ilerlemeye çabaladım. Dalgalar artık bitap düşmüştü ve deniz, şiddetli bir dip akıntısıyla geri çekildi. Su, yüzüme dev bir fıskıye gibi yağdı, akıntının şiddetinden ellerim ve kollarım kopacakmış gibi hissettim. Tam açığa doğru sürüklenmek üzereydim ki, Kanaka beni yine yakalayıverdi. Sahile son birkaç metrelik mesafeyi ondan destek alarak ayaklarımın üzerinde aştım.

Sahilde kimseler yoktu, sanki terk edilmiş bir ülkeye ayak basmıştık. Yorgunluktan bitmiştim, kendimi hemen kumlara fırlatmak geldi içimden ama imkânsızdı; fırtına, kumları havaya savuruyor, yarı çıplak vücuduma iğne gibi saplanıyordu.

Bir gümbürtü duydum, baktım, bir palmiye ortadan ikiye ayrılmıştı. Tepe kısmı havada takla atarak savruldu ve bir kulübenin damına indi, kulübe ani tazyiğin altında yerle bir oldu.

Burada kalamazdık. Kuytu bir yer bulmak için karanın içine doğru ilerlememiz gerekiyordu.

Arkamızdan bir çığlık sesi geldi. Dönüp baktım, diğer iki Kanaka'nın dalgalarla sahile savrulduğunu gördüm. Sonra üçüncüsü de ortaya çıktı. Artık bütün mürettebat sağ salim karaya varmıştı. Mavi suratlarıyla, kaynayan köpüklerden yaratılmış deniz adamlarına benziyorlardı.

İçimde büyük bir ferahlık hissediyordum. *The Flying Scud*'u batırmıştım fakat adamlarımdan hiçbirini kaybetmemiştim. Evet, yalnız kendilerini değil, beni de kurtarmışlardı. Bunu hak etmiş miydim bilemem ama onların sağ kurtulmaları, kendi açımdan kazayı daha kolay hazmetmemi sağlıyordu.

Civardaki kulübelerin hepsi boştu. Zor ayakta duruyorduk. Rüzgâr sırtımızdan esiyor, önünde yarı koşarak yarı sendeleyerek sürükleniyorduk. Sonunda pes ettik, yere çöktük ve dört ayak üzerinde ilerlemeye başladık. Etrafımızda Hindistan cevizlerinin yere düşerken çıkardığı küt küt sesleri ve palmiyelerin upuzun gövdelerinin arasından esen rüzgârın uğultusunu duyuyorduk. Başımı eğip ellerime ve dizlerime baktım. Bu çılgın havada toprakla tek temasım onlardı. Henüz! Rüzgârın er geç bizi alıp evrenin sonsuz boşluğuna savuracağını düşünüyordum.

Yardım çığlıklarımız sonunda karşılık buldu ve bir kulübeye alındık. İçerde ateş yanmıyordu, kulübe sakinleri sessiz, oldukları yere sinmiş oturuyordu, kendilerini görünmez yaparlarsa fırtınanın gazabından kurtulabileceklerini ümit edermiş gibi bir hâlleri vardı. Kulübe zangır zangır sarsılıyor, damda gümbürtüler kopuyordu fakat hâlâ dayanıyordu. Kulübedekilerde uyandırdığım izlenimi uzun boylu düşünemeyecek kadar bitkindim. Onların gözünde sığınacak bir yer arayan bir kazazedeydim. Beyaz adam olmam bir şey değiştirmiyordu. Fırtına hepimizi eşitlemişti.

Çok geçmeden de uyuyup kaldım. Uyandığımda etrafta çıt yoktu. Geceydi ve etrafımda uyuyanların nefes alıp verişlerini duyuyordum. Biraz öylece yattım ve karanlığı seyrettim, sonra tekrar uykuya dalmışım.

Ertesi sabah Kanakalar'la vedalaştım. El sıkıştık. İkinci ve son kez. Kulaksız kurtarıcım, elini omzuma koydu gece mavisi yüzünü bana dikerek, gözlerimin içine baktı. Aramızda bir bağ oluşmuştu. Fakat herhalde bu, arkadaşlık olamazdı. Birbirimizle daha tek kelime bile konuşmamıştık.

Fakat onlar şimdi veda ederken konuştular. Her biri bir kelime söyledi. Hâlâ hatırlıyorum. *Palea, Koa'a, Kauu*. Dördüncü kelime daha uzundu. Sanırım *Keli'ikea*'ydı, ama emin değilim. İlk önce kelimelerin hoşça kal babında bir şey olduğunu düşünmüştüm. Fakat ilerleyen zamanlarda, düşündükçe, bu kelimelerin, onların adı olması gerektiğine kanaat getirdim.

Sahile indim. Dalgalar hâlâ hızla kıyıya vuruyordu. Fakat hava artık uçan köpüklerle dolu değildi. Etraf fırtınadan paramparça olmuş palmiyelerle ve kulübe enkazıyla doluydu. Ne

kadar şanslı olduğumuzu o zaman anladım, bizim kaldığımız kulübe nasılsa fırtınaya dayanmıştı. Sonra cesaretim elverdiğince dalgalara yaklaştım ve gözlerimi sahilde gezdirdim, savaş alanına dönmüştü. *The Flying Scud*'un sahile vurmuş parçalarıyla karşılaşacağım diye korkuyordum, anlatmayı planladığım bütün yalanlar o zaman suya düşerdi. Bir seren, bir kalas parçası, bir dümen tekerleği filan olsa bir şey değildi de, bir isim levhası her şeyi mahvederdi. Gözlerimi açık denize çevirdim, ufku taradım, resifte gemiden eser yoktu. Deniz, *The Flying Scud*'u yok etmişti. Geminin kalıntılarının bir yerlere sürüklenmiş olması gerekirdi fakat buraya, Apia sahillerine vurmadığı açıktı.

Denizci sandığım da salda kalmıştı. Ona tekrardan kavuşma ümidi de böylece kaybolmuştu. Bu, Jack Lewis'le artık hiçbir şekilde ilişkilendirilmek istemememin bedeliydi.

Koyun batı tarafında, Mulinuu'nun yakınlarındaydım, adını haritadan hatırlıyordum. Kıyıyı doğuya doğru takip ettim, beyazların varlığına işaret edecek herhangi bir yerleşim alanına rastlamayı umuyordum. Çok geçmeden, palmiyelerin arkasından, damları kırmızı kiremitten yığma tuğla evler belirdi, o tarafa doğru yollandım. Fırtına buralardan da iz bırakmadan geçmemişti. Kulübelere nisbeten hayli sağlam olması gereken bu yapılar da fırtınadan payını almıştı, birinin duvarı çökmüş, öbürünün kiremitleri uçmuş, damdan geriye çıplak çatı kirişleri kalmıştı.

Sıkışık bir yerleşim alanı değildi. Evler yolların kenarlarına doluşturulmamış, palmiyeliklerin içine dağınık olarak yerleştirilmişti. Bembeyaz kireç badanalı duvarları, üzeri çatılı verandaları ve geniş saçaklarıyla -bu tropik sıcakta bura sakinlerinin hep hasretini çekiyor olması gereken ferahlatıcı gölgeyi sağlayan mekânlar- hepsi de zenginlik ve asalet yansıtan büyük, göz dolduran yapılardı. Beyazlarla yerliler birbirlerinin arasından karınca gibi dolanıp duruyorlardı. Fırtınanın ardından, iyi örgütlenmiş bir temizleme çalışması başlatılmıştı.

Amaçsızca dolaştım, kendimi fuzuli ve yabancı hissediyordum. Öyleydim de. Bana ne dikkat eden ne de bağıran bir Allah'ın kulu vardı. Kanıma göre, birçoğu geçici olarak bura-

daydı. Taciri, gemiciyi ya da benim gibi bir avareyi andırıyorlardı.

Tam karşımdaki evin beyaz badanalı duvarında, yeni ovulmuş olması gereken bir pirinç tabela asılıydı, pırıl pırıl göz kamaştırıyordu. Üzerindeki yazıyı okumak için durdum, burasının *Johanne Karoline*'in düzmece batışını bildirmek için başvurabileceğim resmi bir kurum olabileceğini düşünmüştüm.

"Deutsche Handels- und Plantagen-Gesellschaft" yazılıydı tabelada.

Okumayı tam bitirmiştim ki, arkamdan bir feryat koptu. Döndüm.

Beyazlar içinde bir beyefendi bana bakıyordu. Giysileri tertemiz ve jilet gibi ütülüydü. Ceketinin yaka iliğine taptaze bir amber çiçeği takılıydı, fırtınalı geceyi önemli bir iş yemeğine hazırlanarak geçirmiş gibi bir hâli vardı. Geniş kenarlı şapkasının gölgesinden açık renk bir çift göz beni seyrederken, sahibi de elini gösterişli bir kıvrımla tam ortadan iki yana ayrılarak, güneşten yanmış ve hafiften kırışık yanaklarının üzerine doğru yarım ay şeklinde burulmuş bıyıklarına götürüp sıvazladı.

"Beyefendi birini mi arıyorlar acaba?" diye sordu, İngilizce konuşuyordu ama aksanından Alman olduğunu hemen çıkardım.

Ben Almanca cevap verdim.

"Danimarkalı bir denizciyim. Marstal bandıralı *Johanne Karoline*'in battığını bildirmeye geldim. Gemi fırtınada Apia'nın açığındaki resife çarparak battı. Civarda bu konuda başvurabileceğim bir konsolosluk veya bir başka resmi daire var mı acaba?"

"Demek Danimarkalısınız. Evet, o zaman hemen hemen hemşehri sayılırız. Burada tabii ki bir Danimarka konsolosluğu bulamazsınız. Ve resmi daireye gelince de -"

Omuzlarını, bu kelimenin buralarda bir anlamı yok anlamında kaldırdı. Bıyığını bıraktı, önüne baktı ve sanki bir şey arıyormuşçasına toprağı inceledi. Ellerini sırtında kavuşturdu ve yüzünde yarı düşünceli yarı endişeli bir ifade belirmişti.

"Evet, ben de aslında bir bakıma konsolos sayılırım, Alman konsolosu. Herhalde sizin meseleyle ilgilenecek en akla

yakın kişi ben olmalıyım. Resife bir gemi çarptığı kulağıma geldiydi ama fırtına yardıma gelmemize imkân vermedi. Ancak kendi canımızı kurtarmaya çalışacak hâldeydik."

Elini uzattı: "Heinrich Krebs."

Ben de adımı söyledim: "Albert Madsen."

"Madsen mi? Bu isim bana tanıdık geliyor."

Şapkasını çıkardı ve mendiliyle alnını kuruladı.

"Evet, sıcağın etkisi olacak. İnsanın zihni duruyor."

"Bir hemşehrim," dedim.

Ağzım kurumuştu, kalbim küt küt atıyordu.

"Burada Samoa'da bir Madsen daha olacak. Ona bir merhaba demek isterdim."

"Evet, mümkündür Bir soruşturayım. Fakat sizi önceden uyarmalıyım. Buralarda eski bir hemşehriyle rastlaşmak, insana her zaman hoş bir sürpriz olmuyor."

Bir elini omzuma koydu ve yüzümü inceledi. Sonra gülümsedi.

"Buyrun içeri girelim. Bana epey yorgun göründünüz. Apia'nın resifiyle tanışınca sağ kurtulan çok insan yoktur. Peki ya diğer mürettebat?"

"Kaptan Hansen karaya çıkamadı," dedim kısaca ve ağzımdan çıkan yalandan dolayı içim cız etti, vicdanım olmalıydı.

"Bir banyoya ihtiyacınız var, biraz bir şeyler de yiyin, sonra zabıt tutarız."

Tıpkı efendisi gibi bembeyaz giyinmiş yerli bir uşak banyomu hazırladı. Kir içinde, lime lime olmuş giysilerimi çıkardım ve altın kaplama çerçeveli boy aynasında kendimi seyrettim. Hiç de böylesine şık ve zarif bir çerçeveye yakışan bir manzara değildi. Bayağı zayıflamıştım, avurtlarım çökmüştü, bütün vücudum çürük içindeydi. Yüzümün hâli de ondan geri kalmıyordu. Başımdan geçenlere iyi delildi. Suratımın her tarafı yara bere ve yarık izlerinden dolayı harita gibiydi. Bir tanesi sağ kaşımın üzerinde boydan boya, bir diğeri yanağımın üzerinde kıpkırmızı bir çizgi hâlinde uzanıyordu. Kazazededen çok, bir ayağı çukurda bir rıhtım hamalına benziyordum ve konsolosun nasıl olup da beni başından hemen defetmediğine hayret ettim.

Gemi kazasıyla ilgili zabıt tutma işinin sadece bir formalite olduğu izlenimini edinmiştim. Ne bir araştırma başlatılacağa ne de başka resmi merciler işin içine karıştırılacağa benziyordu. Artık Apia halkının arasına gönül rahatlığıyla, ağır ağır karışabilirdim. Sahilde bir berduş daha peydahlandığını hiçbirinin ruhu duymazdı.

Söylediğim o yalanlara aslında hiç gerek olmadığını anlamıştım ama bir kere ağzımdan çıkmıştı, geri alamazdım.

Heinrich Krebs'in benim için bir tehlike oluşturabilmesi çok uzak bir ihtimaldi. O daha çok karşındakine caka satıp, ne önemli biri olduğuna dair teyit almaya hevesli birine benziyordu. O zaman benim bugünlük vazifem, ona, hayırsever rolünü oynama olanağı tanımak ve dikkatini başka yere çekmekti, bir kasırganın onun için eğlendirici bir yanı olmadığı aşikârdı. O da, bende, Pasifik bölgesinde karşılaştığım beyaz adamların çoğu hakkında edindiğim izlenimi uyandırmıştı. Medeniyet ve düzen maskesi altında hep daha başka bir şey sakladıklarını hissediyordu insan.

Fakat Heinrih Krebs'in sırları beni ilgilendirmiyordu. Son zamanlarda yeterince sır keşfetmiştim.

Banyodan çıkınca, bir iskemlenin üzerine benim için bırakılmış beyaz bir takım elbise fark ettim. Yerde de kireç taşıyla iyice ovulmuş bir çift bembeyaz keten ayakkabı duruyordu. Heinrich Krebs bana kendi elbiselerini ödünç vermiş olmalıydı ama ondan daha iri yarıydım, hem pantolon hem ceket kısacık geldi. Gömleğin göğüs kısmındaki düğmelerini kapayamadım. Ayakkabılar keza, onları oldukları yerde bırakıp yemek odasına yalın ayak gittim. Hâlâ bir berduştan farkım yoktu -dört ayak üzerine düşmüş bir berduş.

Yemek odası gölgeydi, hoş bir serinlik vardı. Beyaz, yere kadar perdeler ışık geçirmiyordu. Damask masa örtüsünün üzeri porselen, gümüş ve kristal takımlarla bezenmişti. O zamandan bu yana türlü çeşitli yemek sofralarında oturdum ama hiçbiri Heinrich Krebs'inkiyle boy ölçüşemedi.

Sonra o da geldi. Şapkasını çıkarmıştı, kum rengi saçlarını geriye doğru tarayıp bolca briyantinlemişti.

İki kişilik sofra kurulmuştu.

"Yalnız yaşıyorsunuz?" diye sordum.

"Daha işleri yoluna koyup yerleşmekle filan meşgulüm. Karımla üç çocuğum daha sonra gelecek."

Yemek masaya getirildi.

"Küçük bir sürpriz," dedi Heinrich Krebs.

Porselen servis tabağı önüme konulduğunda gözlerime inanamadım. Tabaktaki harika yemeğin Almancasını bilmediğim için Danimarkacasını söyledim.

"Flæskesteg![30]"

"Yaa, flæskesteg," dedi ev sahibim. Danimarkacamı neredeyse hiç hatasız taklit etmişti.

"Tabiatıyla Danimarka'da da bulundum ve Danimarkalıların da domuz etini, tıpkı Almanlar gibi, sofralarından eksik etmediğini gördüm. Yalnız siz Danimarkalıların pek düşkün olduğu o çıtır çıtır kızarmış kabuktan sizi bu sefer mahrum bırakmak zorundayız. Aşçımın mutfak yeteneği maalesef bunun için yeterli değil."

Krebs beni bir tetkik etti. Sonra eliyle yemeği işaret etti.

"İnsan gittiği yere beraberinde birçok şey getirebilir. Evini tekrardan döşeyebilir, etrafını sevdiği, değer verdiği şeylerle ve kendi kültürüyle süsleyebilir, eskiden beri bildiği yazarları okuyup, çocukluğunda yediği yemekleri yiyebilir ve şimdi yaptığımız gibi kendi dilini konuşabilir. Yine de aynı şey değil, tekrardan yaratamayacağı bir şeyler de oluyor her zaman. Hatta bu bir zamanlar kaçmak istemiş olduğu şeyler bile oluyor. Evet, bir insan niçin seyahat eder? Bu soruyu kendime sık sık sormuşumdur. Siz niçin buradasınız? Tamam, gemi kazası geçirdiniz, türlü zorluklara göğüs gerdiniz. Hepsi yüzünüzden okunuyor. Ama niçin?"

"Ben denizciyim," diye cevap verdim.

"Evet, tabii. Fakat niçin denizcisiniz? Herhalde Tanrı size parmağını uzatıp denize açılmanızı buyurmadı? Sizin kendi seçiminizdi, öyle değil mi?"

Başımı iki yana salladım.

"Babam denizciydi. İki erkek kardeşim de denizci. Kız kardeşim bir denizciyle evli. Bütün okul arkadaşlarım açık denizde seyrediyor."

---

[30] Domuz filetosu. -ç.n.

"Baltık Denizi neyinize yetmedi? Küçük mü geldi? Halbuki birçoğuna yetiyor. Sonra neden Pasifik Okyanusu? Burada ne bulacağınızı umuyorsunuz?"

Krebs'in kaba merakı sinirimi bozmuştu, tabii esasında meraksa. Belki de konuşurken kendini dinlemekten hoşlanıyordu, o kadar. Ama aşırıya kaçmıştı ve sonra kimseye açılmak niyetinde de değildim. Başımı eğip tabağıma baktım ve tüm dikkatimi yemeğime verdim.

"Gerçekten çok lezzetli olmuş," dedim.

"Komplimanını mutfağa iletirim."

Ses tonundan gocunduğu anlaşılıyordu. Samimiyet çağrısını geri çevirmiştim, şimdi aramızda bir uçurum vardı.

"Bu Madsen," dedi bir süre sonra, "ailen mi olur?"

Babamın adından bahsettiğime çoktan pişman olmuştum. Fakat ada büyüktü ve onu öyle ya da böyle bulmak zorundaydım.

"Hayır," dedim. "Aile değil. Sırf hemşehriyiz."

"Ve soyadlarınız da eş?"

"Marstal'da bu soyadını taşıyan çok insan var. Onun nasıl olduğunu öğrenip haber getireceğime dair ailesine söz verdim. Hazır buralara kadar gelmişken."

"Yaa, hazır buralara kadar gelmişsiniz. Hazır Samoa'ya şöyle kazara bir uğramışsınız."

Sesi istihza doluydu. Bana inanmamıştı ve bunu dobra dobra söyleyeceği yerde, verdiğim cevabı döndürüp bana satıyordu alay yollu.

Umrumda değildi. Banyo yapmıştım, midem de sıcak yemek görmüştü. Canı istiyorsa, beni şu anda kapı dışarı ederse etsin, fark etmezdi. Onun yardımı olmadan da başımın çaresine bakabilirdim. Damask peçetemle ağzımı kuruladım.

"Yemek için teşekkür ederim," dedim zoraki bir kibarlıkla.

Krebs'in şöyle bir toparlandığını fark ettim.

"Daha tatlımız var," dedi. "Lütfen, kalkmayın."

Verandanın ince bambu jaluzileri, denizden gelen esintiyle dalgalanıyordu. Tam tepedeki kızgın tropik güneş dışarıda her yeri cayır cayır yaksa da, veranda da evin içi kadar ferahtı. Yerli halk, fırtınadan kalan enkazları harıl harıl kaldırmakla

meşguldü hâlâ. Dev dalgalar sahili dövüyordu. Ta uzakta, resifin üzerinde kabaran köpükleri gördüm ve daha evvelsi gün orada ölümle burun buruna gelişimi düşündüm.

Krebs bana kazayla ilgili bir alay soru yöneltti. Saldan ve kaptan Hansen'den bahsettim, geminin kâğıtlarını kurtarmak için kamarasına inmiş, bir daha da çıkmamıştı. O aşağıdayken, *Johannes Karoline* birden bel verip bir parça daha yana kaykılmış ve koca bir dalga hepimizi alıp denize boca etmişti. Krebs, Kanakalar'ı sordu, ben de onların benimle aynı zamanda karaya çıktığını ama sonra ortadan kaybolduklarını söyledim, başlarına ne geldiğini bilemezdim ve tam burada Krebs omuz silkti, fuzuli bir detaymış gibisinden.

Bana baktı ve çoktan aşina olduğum o ne olduğu belirsiz gülümseyişiyle gülümsedi.

"Bakınız, iyi bir yemek nelere kadir. Bana katılmıyor musunuz yoksa?"

Kafamı aşağı yukarı salladım.

"Beni örnek alalım," diye devam etti. "Hafızam yerine geliverdi. Madsen, bakın şimdi hatırlıyorum. Kendinizi yeterince dinlenmiş hissediyorsanız, hemen bugün öğleden sonra onu görmeye gidebilirsiniz, yanınıza bir yerli veririm, size yolu gösterir."

"Bu hâlde gidemem," dedim.

Sesimdeki paniği ben bile hissetmiştim.

"Tabii, ne münasebet." Krebs gülümsemeye devam ediyordu. "Görünüşe dikkat eden, titiz birisiniz demek. Hani şu -Madsen'e giderken nasıl bir kıyafet tercih ederdiniz acaba?"

"Kendiminkini," dedim.

Sesimdeki samimiyetsizliği fark edebiliyordum ve birden o anda bana sanki karşılıklı komedi oynuyormuşuz gibi geldi. Doğrusunu söylemek gerekirse de, bu komedinin eğlenceli bir tarafını göremiyordum. Aslında beni korkutuyordu. Onca yıl sonra *papa tru*'mla tekrardan yüz yüze gelmekten korkuyordum ve Heinrich Krebs'ten korkuyordum; zira babam hakkında, açıklamak istemediği bir şey biliyormuş gibi geliyordu bana. *Papa tru*'mu görmeye ne hevesli olduğumu hissetmiş olmalıydı -ve bu arada korkumu da. Benimle oyun oynuyordu fakat niçin, bilemiyordum. Benden istediği neydi bu adamın?

Krebs izin istedi ve kalkıp verandayı terk etti. Ben de günün geri kalanını kumsalda dolaşıp denizi seyrederek geçirdim, bir taraftan da durumumu ve başımdan geçenleri iyice bir düşündüm. Acaba *papa tru*'mdan uzak mı dursaydım? Ölüleri rahat mı bıraksaydım? Onu aramadığım takdirde, o benim gözümde, Marstal'ın batık babalar, kardeşleri ve oğullar listesindeki isimlerden biri gibi ölü kalacaktı.

O benimle alışverişi açıkça kesmişken, acaba ben ondan ne umuyordum?

İsteseydi çoktan Marstal'a dönmüştü ama dönmemişti işte. Bize sırt çevirmişti. Sana on beş yıldır sırt çevirmiş bir babaya ne diyebilirsin ki? Hafifçe sırtına dokunursun. Peki de, o yüzünü dönünce, o zaman ne yaparsın?

Suratının ortasına bir yumruk mu indirirsin?

Akşama doğru Heinrich Krebs'in evine geri döndüm. Krebs gece yatısına kalmamı önermiş, ben de kabul etmiştim, sahilde uyumak istemiyordum. Kurulu sofra yemek odasında beni bekliyordu ama Krebs ortalıkta yoktu.

Yatacağım odaya girer girmez ilk düşündüğüm şey, burasının, Krebs'in kendine ve gelişini hasretle beklediği karısına hazırladığı yatak odası olması gerektiği oldu. İnsan kendini bir çadıra veya bir geminin tentelik yelkeninin altına girmiş gibi hissediyordu. Burada da tıpkı yemek odasındaki gibi bir yapmacıklık vardı. Sayvanlı karyola, üzerinde üç kişinin rahatlıkla yatabileceği kadar büyüktü, duvardaki devasa ayna, odayı daha bir derinlik kazandırıyordu.

Şimdiye kadar gecelediğim onca mekân içinde en tuhaf olanıydı. O yatağa yatmaya cesaret edemedim. Yer döşemesi benim için daha uygun gibi geldi, diğer taraftan daha önce bulutların üzerinde uyumayı hiç denememiştim, bütün o çektiklerimden sonra buna layık olduğumu düşündüm ve kendimi sonunda o kuş tüyü cennetinin içine bıraktım.

Gece yarısı birden bir sesle uyandım, birisi yavaşça kapının koluna dokunmuştu. Kol usulca aşağı indi ve yine yukarı kalktı. Az sonra, dışarıda, verandanın döşemelerinden bir gıcırtı geldi kulağıma. Ve arkasından her yer yine sessizliğe gömüldü, ben de uykuya daldım.

Ertesi sabah birinin kapıya vurmasıyla uyandım. Yarı uya-

nık yarı uykulu gidip açtım. Uşaktı, kolunun üzerinden, özenle katlanmış bir yığın elbise sarkıyordu. Elinde de yüksek konçlu bir çift deniz çizmesi vardı.

"Elbiseleriniz, *masta*," dedi ve kayboldu.

Katlı elbiseleri açıp bakınca şaşırıp kaldım. Benim denizci giysilerimdi ama önceki gün üzerimde olanlar değil: Koyu mavi pantolonumla ceketim, beyaz renk pamuklu gömleğim, bizzat kendim yamadığım gri yün çoraplarım. Çizmeler de *papa tru*'mun yanıma alıp dünyanın yarısını gezdirdiğim çizmeleriydi. Salımız Apia'nın dışındaki koyda alabora olduğunda, bütün zati eşyalarımın da onunla beraber dibi boyladığından emindim. Ama işte şimdi elimde tutuyordum onları.

Elbiseleri üzerime, çizmeleri de ayağıma geçirdim. Onları aylardır giymemiştim. Bu sıcakta ağır ve rahatsızdı. Ayaklarımı acıtıyordu. Sonra yemek odasına gittim, Heinrich Krebs kahvaltı masasının başına oturmuş, beni bekliyordu. Yakasında bir amber çiçeği ve briyantinli saçlarıyla, yine pırıl pırıl, dört dörtlük süslenmişti. Damask masa örtüsünün üzerinde denizci sandığım duruyordu. O tertemiz, bembeyaz odanın ortasında koca bir çamur lekesine benziyordu. Üzerinde adım yazılıydı. Kendi ellerimle boyamıştım.

"Dün akşam karaya vurmuş," dedi Krebs. "Adamlarımdan biri bulmuş."

Bir şey demedim.

"Ama sanırım, o kurutulmuş kafa sizin aileden biri değildir?"

"Hayır," dedim. "Onun adı Jim."

"Evet, bakın bu her şeyi izah ediyor. Onun da mı memleketi Marstal?"

Başımı iki yana salladım, cevap vermemenin daha iyi olacağını hesaplamıştım.

"Çok ilginç bir gençsiniz, Albert Madsen," dedi Krebs ve dudaklarına götürdüğü fincanın üzerinden bana baktı. "Çok ilginç."

"Ve siz de önce bir izin almadan başkalarının şahsi eşyalarını karıştırıyorsunuz."

Ben de onun gözlerine dimdik baktım ve bakışlarını ya-

kaladım. Nasıl sarsılmış olduğumu göremeyeceğini ümit ediyordum.

"Öyle yapmazsan bir şey öğrenemezsin," dedi, bakışlarını benimkilerden ayırmadan.

"Öğrenmek istediğiniz şey ne?"

"Çok şey," dedi. "Dev dalgaların arasından sürünerek çıkıyorsunuz, bir deniz adamı gibi, yapayalnız, nereden geldiğinize, kimin neyi olduğunuza dair bir hikâyeniz de var. Kimselerin ne doğrulayabileceği ne yalanlayabileceği bir hikâye."

"Adım sandığın üzerinde yazılı."

"Ne sandık ama! İçinde bir kafa var. Bir beyaz adama ait."

Gümüş kahve ibriğine uzandım.

"Bu özel bir konu. Sizi ilgilendirmez."

"Öfkelenmenize hiç gerek yok. Çok haklısınız. Beni ilgilendirmez. Ama içiniz rahat etsin, arkadaşınız denizde geçirdiği sürede hiç zarar görmemiş. İnanılacak gibi değil, sizce de öyle değil mi?"

Krebs fincanındaki kahveyi karıştırdı. Bu adamın içini bir türlü okuyamıyordum. Benimle oynuyordu ve ben bundan haz etmiyordum.

Ev sahibim başını hafifçe yana eğdi ve gözlerini üzerime dikip beni inceledi. Sonra ıslıkla bir melodi çalmaya başladı, hiç duymadığım bir şey.

"Nasıl da soğuk ve uzak," dedi sanki kendisiyle konuşur gibi. "Nasıl da genç, nasıl da öfkeli, nasıl da soğuk. Ne kadar yazık."

Başını iki yana salladı ve üzüntülü sesler çıkardı.

"Tüh tüh, tüh tüh tüh."

Sonra devam etti. "Ama en göze çarpan yanınız, adaşınıza gösterdiğiniz o ilgi. Yani sizin anlayacağınız, Apia'da bu ilgiyi sizinle paylaşan hiç kimse yok -ve sanırım bu hususta size güvence bile verebilirim."

Ansızın ayağa fırladı.

"Evet, hadi bakalım, artık yola koyulalım."

Başıyla denizci sandığını işaret etti, hâlâ masanın üzerinde duruyordu.

"Bunu da yanına alsan iyi olur. Sanırım, orada onun yanında kalacaksınızdır, sizin o -"

Bir an duraladı ve sonra kelimenin üstüne basa basa ekledi: "-hemşehri arkadaşın."

Ne yapacağımı, ne diyeceğimi bilmez hâlde başımı aşağı yukarı salladım. Daha o kadar ilerisini düşünmemiştim. Ama Krebs herhalde haklıydı. Babamın yanında kalırdım herhalde. On beş yıldır bana sırt çevirmiş bir insan. Ve sırtına dokunuyorum, dönüyor ve beni evinde kalmaya davet ediyor. Eski korkumun depreştiğini hissettim. Her şey beklenmedik şekilde gelişiyordu ve yolculuğumun bundan sonrası için elimde hiçbir deniz haritası da yoktu.

Ayağa kalktım ve denizci sandığını masadan aldım.

"Tabii burada her zaman başımızın üzerinde yeriniz var. Olur da arkadaşınızın ev koşulları zevkinize uygun çıkmazsa, buraya dönebilirsiniz. Sizinle yine ahbaplık edebilmekten mutluluk duyarım."

Krebs abartılı bir reverans yaptı ve elini havayı süpürür gibi kapıya doğru sallayarak bana yol gösterdi.

"At binmeyi biliyor musunuz?" diye sordu Krebs verandadan inerken.

Eyerlenmiş iki at bizi bekliyordu.

"Deneyebilirim," dedim ve bu işi yapmaya alışıkmışım gibi görünmeyi ümit ederek, bir ayağımı üzengiye sokup kendimi atın sırtına savurdum. Bir an sanki hayvanın öbür tarafından yeri boylayacakmışım gibi geldi. Vücudumdaki yara ve çürükler sızım sızım sızlıyordu. Denizci sandığını eyere sağlamca bağladım.

"Bayağı iyi gidiyor," dedi Krebs, beni ölçüp biçen bakışlarıyla.

Kamçısıyla atına hafiften bir vurup geçirdi. Ben de elimden geldiğince onu taklit ettim. Beyazlar içinde bir hizmetkâr da yanımda tırıs gidiyordu. Altımdaki at benim gibi bir beceriksize sorun çıkarırsa, hemen yetişebilsin diye olduğunu tahmin ettim.

Bir müddet kıyıyı izledik. Dalgalar hâlâ gümbür gümbür gümbürdüyordu. Tek kelime etmenin imkânı yoktu. Sonra karanın içine doğru dönüp ilerlemeye başladık ve denizin gürültüsü biraz uzaklaşır gibi olunca, Krebs makine gibi konuşmaya başladı, gideceğimiz yere varana kadar da hiç susmadı.

Ben yarım kulakla dinliyordum, kendi düşüncelerime dalmıştım fakat daha sonra söylediklerini de, içlerinde saklı ihtarı da hatırladım.

"Etrafına bir bak," dedi, kamçısıyla dört bir yanı işaret ederek. Beyazlar içindeki gövdesi sanki birden yukarı doğru uzamış, sırtı daha önce hiç görmediğim bir şekilde dikleşmişti.

"Bu topraklar için büyük planlarımız var. Henüz o kadar çok toprağımız yok. Fakat olacak. Buraya bir on yıl sonra gel de bak, farkı kendi gözlerinle göreceksin. Bütün bu pisliğin, bütün bu düzensizliğin yerinde yeller esecek."

Bu lafları söylerken, içinde kabaran tiksinti ve nefretten sanki nefes nefese kalmıştı ve aklıma evi geliverdi. Evet, bembeyaz ve havalı olabilirdi fakat öyle tertipliydi ki, yalnızca yemek masasının üstünde duran denizci sandığımın değil, masanın başında oturan benim bile bir pislikten farkımız yoktu.

Neyi kastettiğini anlayabilmek için gözlerimle elindeki kamçının hareketlerini izliyordum ve ilk önce fırtınanın sebep olduğu keşmekeşi kastediyor sanmıştım. Ama sonra, düzensizlik saydığı şeyin, etrafımızdaki o bereket fışkıran tabiat olduğunu anladım.

"Aynı hizada, düz hatlar," dedi. "On yıl sonra her tarafta düz hatlar olacak. Arkalarında ananasların, kahve ve kakao ağaçlarının yetiştiği dik açılı taş duvarlar -hepsi aynı hizada! Kopra tarlaları -fakat palmiyeler sıra sıra duracak! Otlaklar, düzleştirilmiş, dikdörtgen, inekler, atlar, palmiyeli bulvarlar, resmi geçit yapan askerler gibi! Fıskiyeli süs havuzları!"

Geleceğin getireceği güzelliklerin listesi uzadıkça, sesi stakkatoya geçti. Sonra bir ara verdi, düşünceye daldı.

"İş gücünü hâliyle dışarıdan temin edeceğiz. Yerlilerden hayır gelmez."

"Neden?" diye sordum, ama bunu daha çok onun o coşkulu sohbetiyle ilgilenir görünmek için yapmıştım. Yoksa kafam başka yerdeydi.

"Evet, tabii, buradaki yerlilerin dünyanın diğer tarafındakilerden daha tembel olduğundan değil. Ama yerli yerlidir, tabii bir iki çalışkanlık örneği verebilirim de, kalıcı değil."

Şimdi söyleyeceği şey özellikle ilgimi çekecekmişçesine yüzüme baktı. Sonra devam etti.

"Aileleri başlarına bela. Uşaklarımın üzerindeki şık giysileri görüyorsunuz. Ailelerini ziyarete o giysilerle gitmelerini yasakladım. Şu Adolf var ya -ha evet, onlara Alman adı veriyorum, kolaylık olsun diye-"

Atıyla yanımdan giden hizmetkârı işaret etti.

"Bizim Adolf'un ailesini bu şık giysilerle ziyaret etmesine izin verdimdi. Öyle gururlanmıştı ki. Ama üzerinde yırtık pırtık şeylerle geri döndü. Ailesi üniformasına el koymuş. Bazen etrafta onlara rastladığım oluyor. Bir yeğenin üzerinde Adolf'un yeleği, bir erkek kardeşin üzerinde Adolf'un ceketi, bir amcanın üzerinde Adolf'un gömleği, babasının üzerinde de Adolf'un pantolonu, her birine kıyafetin bir parçası düşmüş ama başka bir şey yok. Yaa, tam görülecek şeydi. Doğru değil mi, Adolf?"

Uşağı kamçının ucuyla dürtükledi. Adolf sanki söyleneni işitmemiş veyahut da anlamamış gibi dosdoğru karşıya bakıyordu. Son ihtimal daha akla yatkındı.

"Samoalılar çalışmaz," dedi Krebs. "Misafirlik eder. Karınca değil, çekirgedir onlar."

"Çekirge mi?"

"Çekirge. Sizin anlayacağınız, bunlardan biri birden bir zengin olmaya görsün -artık bunu çalışkanlığına mı borçludur, bu hayli olasılıksızdır ya- yoksa şansa mı borçludur, işin bu tarafı kalsın, işte o zaman maaile hemen evine damlar. En suyunun suyu akrabalar bile çıkagelir. Gözlerimle gördüm. Bütün köy halkının bile yola düştüğü oluyor. Ve onu soyup soğana çevirene kadar da yakasını bırakmazlar. Çekirge sürülerinin yaptığı gibi. Samoacada 'misafirlik' kelimesiyle 'şanssızlık' kelimesi aynıdır: *malanga.* Sonuçlarını artık siz de hesap edebilirsiniz herhalde. Dilenciyi ödüllendiren, çalışkanı cezalandıran bir sistem. Yani burada çalışıp didinmek sadece soyulmaya davetiye çıkarmak demek oluyor. Bir köşeye para koymak imkânsız. Aklı olan ne yapıyor o zaman? Ancak kendinin ve yakın ailesinin karnını doyurabilecek kadar para kazanmaya bakıyor. Bir kuruş daha fazlasını değil. Böyle adamlar benim işime yaramaz. Hayır efendim, yabancı iş gücü gerek, öyle uzun boylu gereksinimleri olmayan ama önce, kalabalık bir ailesi olmayan bekâr adamlar."

Krebs konuşurken, son binaları da arkamızda bırakmıştık. Etrafımız şimdi yerli kulübeleriyle çevriliydi. Yol bitmişti, karmakarışık tel örgülü çitlerin arasından atlarımızı habire döndüre döndüre ilerlemek zorundaydık. Tel örgülerin arkasında siyah, üzeri kıllı domuzlar balçık çamurun içine uzanmış, homurdanıyordu. Bir çocuk sürüsü etrafımızı sardı, Adolf çocukları korkutup kaçırmak için ıslığa benzer tehditkâr bir ses çıkardı, sanki köpek kovalarmış gibi, ve sürü çığlık çığlığa, çil yavrusu gibi dağıldı ama çocuklar her ıslıkta uzaklaşıp hemen sonra yine dalga dalga yaklaşıyorlardı ve feryat feryada her yaklaştıklarında da, sayıları daha da artmış oluyordu. Kadınlar kulübelerin ağzında durmuş, bizi seyrediyorlardı.

"Evet, Avrupa burada bitiyor," dedi Krebs. "Artık yabanilerin arasındayız."

Upuzun Hindistan cevizi palmiyelerinin arasından bir yel esti ve tepelerinden bir uğultu geldi. Hemen başımı kaldırdım. Yelpaze gibi yapraklar, denizin dibindeki anemonlar gibi bir açılıp bir kapanıyordu. Dallar yel değip hareket ettikçe ses veriyordu. Ağaçlarından birinin tepesine tünemiş bir adam görür gibi oldum bir an. Beyaz bir adamdı, gövdesi çıplaktı, kır renkte koca bir sakalı vardı. Sonra palmiye yaprakları yine adamın etrafına kapandı, sanki palmiyenin tepesi eviydi de, kapısını meraklı bakışlara kapamıştı.

Bir an için kendi gözlerimden şüphe ettim. Ama o acayip manzarayı görmemiş olmak isterdim, gerçekle ilgisi olamazdı, rüyaya benziyordu.

Krebs de onu görmüştü. Atını durdurdu, bana doğru döndü.

"İşte geldik," dedi. "Ben artık geri dönüyorum."

Eliyle attan inmemi işaret etti.

Denizci sandığımı alıp indim. Krebs öne eğildi ve elini uzattı.

"Umarım pişman olmazsınız. Evim size her zaman açık."

Elimi sıktı ve atını döndürdü. Sonra yine dönüp bana baktı.

Alaycı bir gülümseme belirdi yüzünde.

"Babanız hayırlı uğurlu olsun."

Atını mahmuzladı ve dörtnala uzaklaştı.

Denizci sandığım kolumun altında, öylece durdum. Çocuklar yüzüme aptal aptal bakıp el kol işaretleri yapıyorlardı, ama ben karşılık vermedim, onlar da yavaş yavaş sakinleşti, etrafıma çöktüler, sabırsızca, bir şey bekler gibi bir hâlleri vardı. Arsız merakları çok rahatsız ediciydi. Kulübelerin önünde duran kadınlar hâlâ beni seyrediyorlardı. Görünürde hiç erkek yoktu.

Başımı kaldırdım ve belki de *papa tru*'m olan o adamı hayal meyal gördüğüm palmiye ağacına baktım.

Kara üniformamın ve diz boyu deniz çizmelerinin içinde kendimi o sıcakta rahatsız ve bunalmış hissediyordum. Sonra palmiye ağacının tepesine doğru bağırdım.

"Laurids!"

Papa tru diye bağırmadım. Dilim varmamıştı. Her şey zaten yeterince garipti. Pasifik Okyanusu'nun ücra bir adasında, gökyüzüne "baba" diye bağıran bir adam olmaya niyetim yoktu.

İlk önce hiçbir şey olmadı.

"Seni gördüm," diye bağırdım sonra. "Orada olduğunu biliyorum."

Öfkelenmiştim. Kendisiyle ne yapacağını bilemeyen türden bir öfkeydi.

"Hadi aşağı in! Allah kahretsin, sen maymun değilsin ki oralara tırmanasın!"

Ve sesimi duyunca kendim korktum. Sanki ben *The Flying Scud*'un kaptanı, o da alelade bir Kanaka'ymış gibi hitap ediyordum ona.

Palmiyenin tepesinde bir hışırtı oldu. Sonra yaprakların arasından bir adam göründü, ağır sıklet, sakallı biri, beline de yerlilerin alacalı bulacalı kumaş parçalarından birini bağlamıştı. Açık teni ve gri sakalı olmasaydı, onu rahatlıkla Kanakalar'dan biri sanabilirdim.

Ağacın gövdesini koca elleriyle sıkıca yakalamış, çıplak ayakları da gövdenin tırtıklı yüzeyine iyice yapışmıştı. Yerlilerin tipik tırmanma tekniğiydi bu. Sanki aşağı iner gibi görünüyordu. Sonra yere küt diye indi ve tam karşımda durdu.

Ayaklarıma bakıyordu.

Ben de onun suratını, gür sakalını inceliyordum. Bir an şüphe etmiş bile olsam, şüphem şimdi tamamen kaybolmuştu. Onca yıldan sonra onu tanıdığımı söyleyemem, dört yaşındaki bir çocuğun hafızası nedir ki? Fakat kendimi tanımıştım. Aynaya baktığım pek sık değildir ve biri bana nasıl göründüğümü tarif etmemi istese, söyleyecek kelime bulamayacak olmam bir yana, soru zaten beni hiç ilgilendirmez. Fakat şimdi ikiz görüntümle yüz yüze duruyordum. Zaman babamın yüzüne izlerini bırakmıştı. Çökük yanaklarında derin çizgiler vardı ve gözlerinin etrafındaki kırışıklar, kuş pençelerinin yaş kumda bıraktığı izleri andırıyordu. Fakat o bendim. Biz baba oğulduk ve ben Heinrich Krebs'in bildiklerini nereden öğrendiğini anladım. Bana şöyle bir bakması yetmişti.

Ne diyeceğimi, ne yapacağımı bilemiyordum.

Sessizliği bozan *papa tru* oldu. Bakışlarını ayaklarımdan kaldırıp yüzüme çevirdi.

"Bakıyorum çizmelerimi getirmişsin."

"Onlar artık benim."

Dişlerimi ısırdım ve sesimi onunki kadar katılaştırdım. O bana bakmaya devam ediyordu.

Kafamda bir tek düşünce vardı: Kör olasıca, ayağımdaki çizmeleri nah alırdı.

Sonra yerli dilinde bir şeyler dedi ve etrafımdaki oğlanlardan üçü ayağa kalktı.

"Kardeşlerine merhaba de."

Dudakları sakalının arasından belli belirsiz bir gülümsemeyle kıvrıldı. İsimlerini sıraladı.

"Rasmus, Esben."

En ufağının önünde biraz duraladı, çocuk, *papa tru* bizi terk ettiğinde aşağı yukarı benim olduğum yaştaydı.

"Albert," dedi sonra.

Üç oğlana ne dediğini bilmiyorum. Hiçbirinde benimle daha bir yakınlaşmak ister bir hâl yoktu ve o da onları teşvik etmedi. Üç oğlan yine kalktıkları yere, diğer çocukların arasına oturdu, kıkır kıkır kıkırdamaya başladılar.

Papa tru'nun az önce dediklerini hemen anlayamamıştım ama şimdi yeni bir ailesi olduğunu anlamıştım. Yalnızca eski ailesindeki gibi üç oğul sahibi olmakla kalmamış, bir de on-

lara bizim adlarımızı vermişti. Bütün bunların bir rüya olması gerektiğini düşündüm fakat şayet bir rüyaysa, çok uzun sürmüştü. Tam on beş yıl, *papa tru* bizi terk edeli bu kadar yıl geçmişti. Bu rüya ömrümü tüketmiş, gecemi gündüzüme katmış, beni nereye ait olduğumu bilemeyecek duruma getirmişti -aydınlığa mı yoksa karanlığa mı?

Yüzümün ne hâlde olduğunu bilmiyorum. Şaşırmış mı görünüyordum, afallamış mı, öfkeli mi, yoksa sanki hiçbir şey olmamış gibi mi? Her hâlükârda, *papa tru*'nun sesi, sanki söylediklerinde hiç sıra dışı bir taraf yokmuş gibi çıkmıştı. Gururdan olacak, ben de aynısını yaptım. Fakat içimde giderek büyüyen pişmanlığı hissedebiliyordum ve sonra daha farklı ve daha tehlikeli bir şeye dönüşene kadar da büyümeye devam edeceğini de biliyordum.

Hemen arkamı dönüp, onu oracıkta bırakarak çekip gitmem gerekirdi. Belki o zaman dönmem için arkamdan bağırarak beni çağırır, kalmam için, bizden uzak kaldığı onca yıl için benden af dilenirdi. Fakat bunları yapmayacağını da pekâlâ biliyordum. Onca yıl ben olmadan gayet güzel idare edebilmişti ve nihayet görünce de, ilk dikkatini çeken şey çizmeleri olmuştu.

Ve ben arkamı dönüp gitmedim, orada kaldım ve niçin olduğunu da biliyorum. Beni bir kerecik kucaklamasını temenni ediyordum. Sadece bir kerecik.

"Hadi, artık Korsgade'e evimize yollanıp bir şeyler yiyelim," dedi.

Yoksa aklını mı kaçırmıştı? Korsgade! Rasmus, Esben -ve Albert! O zaman bir yerlerde de Elsa adında bir kız kardeş olmalıydı. Dipsiz bir boşluğa bakar gibiydim. Babam burada, palmiyelerin altında, yeni bir aile kurmuş, eskisine sırt çevirmişti. Şimdikinden bambaşka bir hayatı olsaydı, belki o zaman ihanetini hazmedebilirdim. Bilemiyorum. Fakat bu!

Tam yanımda yürüyen şu esmer tenli, ufak oğlan beni temsil ediyordu. Peki ben kimdim? Bir deneme mi, bir taslak mı?

Papa tru'nun peşi sıra giden oğlanlara karşı yüreğimde hiçbir sıcaklık uyanmamıştı. Üvey erkek kardeşlerimdi ama ben bunu hissetmiyordum. Sadece bir burukluk hissediyor-

dum, içimi aniden ve tüm şiddetiyle kaplamıştı. Heinrich Krebs'in uyarısını şimdi anlıyordum, evet, hatta alayını bile tasvip ediyordum şu anda.

Rengârenk peştemalın üzerindenki o çıplak, adaleli sırtı seyrediyordum. Benim babam! Hayır, benim babam değil. Şu esmer tenli ufak oğlanların babası. Onunla benim aramda artık bir kan bağı kalmamıştı.

Ayaklarımın altındaki kırmızı toprağı seyrettim, ortalıkta serbestçe dolaşan tavukları, domuzların, arkasında homurdandığı tel örgülü çitleri, entipüften kulübeleri. Palmiye ağaçlarının tepesinden yaprakların hışırtısını duydum. Bir zamanlar o sesti beni buraya çeken. Pasifik Okyanusu'nun hayalini kurardım. Şimdi buradaydım, babama kavuşmuştum ama bunun hiç de gerçekleşen bir rüyayla ilgisi yoktu. Bu, kırılan bir ümitti.

Kendini bulacağıma, mezarını bulmuş olmayı tercih ederdim.

"*Papa tru*!" diye bağırdım sırtına.

Bir kere arkasına dönmedi bile.

"*Papa tru*!" dedim tekrar küçümser bir sesle. "Bu kelimeyi bana sen öğrettindi, seni böyle çağırmamı istedindi. Ne anlama geldiğini acaba kendin biliyor musun? *Papa tru* -benim hakiki babam. Fakat sen nasıl bir babasın? Koca bir yalansın sen!"

Tam burada arkamı dönüp gitmeliydim.

Fakat onunla beraber kulübesine gittim.

Kulübeye girince bir şeyler bağırdı, kendine ve misafirine yemek istediğini anladım. Kapının aralığında bir kadın belirdi. Bakmadım. Bir şey bilmek istemiyordum. O benim kim olduğumu biliyor muydu, bunu da bilmiyordum. Orada öylece oturduk ve bekledik. Çocuklar etrafımızda halka olup durdu.

Laurids yine çizmelerime baktı.

"Onları bana ver!" dedi.

"Vermeyeceğim!"

İçimdeki düş kırıklığım olduğu gibi bu kelimelere dökülmüştü.

"Vermeyeceğim!" diye tekrarladım.

Suratıma aval aval baktı, reddedileceğini hiç beklememiş olmalıydı.

İlk defa gözlerinin içine baktım ve onlarda garip bir donukluk, bir uyuşukluk fark ettim ve o zaman da babamı kaybetmiş olduğunu anladım. O artık benim babam değildi. O artık Laurids Madsen bile değildi. Her şeyi geride bırakmıştı, kendinden bir şeyleri de. Etrafına dağıttığı, o eski hayatından kalma isimlerin, onun için ebediyen yitip gitmiş bir şeylere sıkı sıkı tutunmak için çaresiz bir çaba olduğunu anladım.

Öfkem dehşete dönüştü. Kalkıp gitmek istedim. Etrafıma bakındım, denizci sandığımı aradım, toprağa bırakmıştım ama orada değildi, ortalıktan yok olmuştu.

"Çizmeler," diye tekrarladı Laurids.

Eski buyrukçu ses tonu geri gelmişti. Fakat ben gözlerinde başka bir şey görmüştüm. Sanki hiç duymamış gibi, denizci sandığımı aramaya devam ettim. Ve de buldum. Domuz ağılının etrafındaki tel örgünün yanında duruyordu, oğlanlar çeke çeke oraya götürmüştü, tam açmak üzereydiler. Heyecanla kıkırdaşıyorlardı. En büyükleri elini içine iyice daldırdı, bir arayıp taradı.

Sonra irkildi ve donup kaldı. Sonra birden gözlerini fal taşı gibi açtı ve sanki zehirli yılan görmüş gibi, canhıraş bir çığlık kopardı. Erkek kardeşleri çil yavrusu gibi dağıldılar. Ağzından çıkan, anlamını bilmesem de tahmin edebildiğim bir kelime palmiyelerin arasından yankılandı, bütün köyü bir uçtan bir uca çın çın çınlattı.

Laurids de kaskatı kesilmişti, gözlerindeki uyuşukluğun yerini dehşet almıştı.

Nasıl olduğunu anlatamam fakat o dumanlı beyninin içinden o anda neler geçtiğini dakikasında anladım. Oğlan, Jim'i görmüştü, Laurids de benim, kurbanlarının kafasını içine doldurduğu sandığı koltuğunun altına almış, ortalıklarda dolaşan bir cani olduğumu sanmıştı. Hatta belki buraya ondan öcümü almaya geldiğimi bile düşünmüş olabilirdi.

Öyle delicesine komik bir durumdu ki, kendimi tutamadım, kah kah gülmeye başladım. Fakat çaresizlikten gülüyordum, gülmeseydim, acı çeken bir hayvan gibi ulumaya başlayacaktım.

Kahkahalarım babamın kulağına nasıl geliyordu acaba?

Korkudan felce uğramış bir hâlde beni seyrediyordu. Sonra toz toprağın içinde geri geri emeklemeye başladı. Zafer narası attım sanmış, kahkahamın, intikam saatinin geldiğini haber verdiğini düşünmüş olacaktı. Korkudan tir tir titriyordu karşımda, zavallı insancık.

Öğle saatinin kavurucu güneşinde, onu o hâlde yerlerde emeklerken görmek içimi birbirinden farklı hislerle doldurmuştu. Endişe ve ürkü hissediyordum ve sonra şaşkınlık ve öfke. Hatta bir an ona acıyacak gibi bile olmuştum. Sonra acım horgörüye çevirdi. Ayağa kalktım ve denizci sandığımın yanına gittim. İçimde mani olamadığım şeytani bir istek uyanmıştı, Jim'i saçından yakalayıp havada fırıl fırıl döndürmeye başladım ve bir zamanlar babam olan o adama doğru tehditkâr bir adım attım.

Papa tru hâlâ toz toprağın içinde oturuyordu. Bacaklarının arasından kuma bir ıslaklık yayıldı, giderek genişliyordu. Korkudan altına kaçırmıştı. Çocukları sanki üzerine yapışmıştı. Dillerini bilseydim, bu sefil babadan onlara hiç hayır gelmeyeceğini bar bar bağırarak söylerdim. Oğlanların annesi de kapı aralığında belirmişti. İri yarı, kanlı canlı bir kadındı. Onun da gözleri tıpkı çocuklarınki gibi dehşetten fal taşı gibi açılmıştı.

Jim'i denizci sandığına geri koydum ve sandığı kolumun altına aldım. Bir parmağımı kasketime götürüp bir selam verdim ve yola koyuldum. İlk birkaç adımım sakin ve ağırdı. Sonra koşmaya başladım. Deli gibi koşarken, gözlerimden sel gibi yaşlar boşanıyordu.

Yerliler beni tetikte izliyordu. Öğle saatinin huzurunu bozmuştum.

"Çizmelerim," diye bağırdı.

Arkama dönmedim.

Babamı bir daha asla görmedim.

Hobart Town'a, aslında hiç çıkmamam gereken bu kahrolası yolculuğun başladığı yere, geri döndüm. Fakat beni kar-

şılayan manzarası eskiden olduğu gibi kasvetliydi. Bu perişan şehirde insanda mutluluk uyandırabilecek tek şey yoktu.

Fakat her şey burada başlamıştı ve burada da noktalanmak zorundaydı.

Doğruca *Hope and Anchor*'a gidip Anthony Fox'a bir merhaba dedim. Oradan ayrıldığımda, rengi yumruk moru ve çürük yeşiliydi. Bu da hikâyeye benim koyduğum son noktaydı.

Fox beni gördüğüne sevinmemişti ama belli etmemek için elinden geleni yaptı. Zaten sevindirecek bir neden de yoktu ya. O hâlimle ona, öbür dünyadan geri dönmüş bir hortlak gibi gelmiş olmalıydım.

Ben de ona benziyordum. Borcu olanı hiç unutmazdım. Ona böyle dedim. O zaman yüzündeki sahte gülümseme silindi ve silahına davrandı, bar tezgâhının altına saklamıştı -Hobart Town'un en gösterişli tezgâhının. Fakat ben bu hamleyi önceden hesap etmiştim ve ondan çabuk davrandım. Tezgâhın gerisindeki odada bulduk kendimizi. İyi yumruk atıyordu. Tecrübeli adamdı, hapishane günlerinden miras kalmış bir alay pis oyun biliyordu. Fakat ben daha sert vuruyordum, daha genç ve daha yapılıydım. Sonunda onu yere yıktım. Uzun zaman da orada kaldı. O pes ettiği hâlde, ben vurmaya devam ettim. Öfkem benden bunu talep ediyordu.

Tekmeyi indirip son kaburga kemiğini de kırarken, şöyle dedim: "Ve bu da Jack Lewis'in selamı."

Jack Lewis'e bir şey borçlu olduğumdan değildi, hesapların birbirini tutması içindi. Aynı üçkâğıtçının kurbanı olmuştuk ikimiz de. Jack Lewis'in adasındaki yerlilere silah satan adam, Anthony Fox'un ta kendisiydi, Jack Lewis bana onun adını verdiğinde, herhalde eve sağ salim dönebileceğimi hesaba katmamıştı.

İkisinin arasında neler geçmiş olduğunu bilmiyorum. Hiç de umrumda değil. Biri diğerinden daha matah değildi. Hatta belki de Lewis, ikisinin en kötüsüydü, öte yandan Fox'un da öcünü almak istediği çok şeyi olmalıydı.

Fakat benim hayatımla oyuncak gibi oynamıştı. Ölümüm, onun için, oynadığı o oyunun fazladan bir kârı olacaktı. Aramızdaki ödenmemiş borç buydu. Esasında bir değil, iki taney-

di. Ona geçen seferden bir cin borcum da vardı; beni, son yolculuğum olacağını hesap ettiği o yola dehlemeden önce içtiğim cin. *Hope and Anchor*'u terk etmeden, cebimden bir gümüş sikke çıkarıp Anthony Fox'un haşat olmuş suratına fırlattım.

Bir zamanlar, *papa tru*'mu bulursam bir şeyler öğreneceğime inanıyordum. Ama öğrenmedim. Daha akıllanmadım.

Sadece daha katılaştım.

Facia

Laurids Madsen'in yeni haberlerini alabilmek için uzun yıllar geçmesi gerekti. Albert, annesine tek kelime bahsetmemişti ve aramızda bunun, yapabileceği en doğru, en şefkatli şey olduğuna katılmayan kimse yoktu. Peter Clausen, Marstal'a döndüğünde, Karoline Madsen ölmüştü. Onca yıl boşuna hasretini çektiği adamın başına neler geldiğini hiçbir zaman öğrenemedi.

Laurids'i en son gören Marstallı, Peter Clausen oldu. Bacaksız Clausen'in oğluydu, Eckenförde Fiyortu'ndaki muharebeye katılan ve Laurids'le beraber Almanlara esir düşen Clausen. Bacaksız Clausen şimdi gemi kılavuzu olmuş, şehrin güneyine, Sønderdergade'e taşınmıştı. Evinin üzerine bir ahşap kule yaptırmıştı, limana giriş çıkışta onun uzmanlığına ihtiyaç duyabilecek gemileri oradan göz hapsine alıyordu.

Peter Clausen, Samoa'ya geldiğinde yıl 1876'ydı. Aynı gemiden bir denizci arkadaşıyla beraber orada gemiyi haber vermeden terk ettiler ve sonra Peter Clausen bir yerli kıza takıldı, orada kaldı. Sanıyoruz ki, ilk başlarda *malanga* türü misafirliklerle hayatını kazandı. Fakat Laurids'e rastlayınca, kim olduğunu unutan bir insanın ne duruma düşeceğini görmüş olmalıydı. Laurids, Almanya'daki esaret günlerinden sonra değişmişti. Yaşı ilerledikçe de daha sevimli değil de, nedense daha bir aksileşip acayipleşmiş, daha da bir içine kapanmıştı. Yerel Hindistan cevizi şarabına da pek fazla düşmüştü. Hindistan cevizi palmiyelerinin tepesine öyle sık sık tünemesinin nedeni buydu. Elinde bir pala, ağacın gövdesinde yarıklar açıp içindeki sıvıyı boşaltırdı. Ama bunu gizli yapmak zorundaydı. Palmiye şarabı o yıllarda Samoa'da

yasaktı. Laurids sonunda bir garibana dönmüştü, ne kendi insanından ne de birlikte olmayı seçtiği yerlilerden saygı görüyordu.

Peter Clausen, Samoa'da ticarete atılmaya karar verdi. Önü bayrak direkli, direği Danimarka bayraklı ufak bir ticaret merkezi kurdu kendine. Bir de yerli kadın bulup evlenmesi ve çoluk çocuğa karışması aşağı yukarı o zamana rastlar. O da Laurids'in izinden gidip, çocuklarına Danimarka adları koydu. Fakat hiç Danimarkaca öğretmedi. Yıllar birbirini kovaladı. Kıtı kıtına geçinecek kadar kazanıyordu.

Samoalı ailesi, oralarda âdet olduğu üzere, ticaret merkezini ortak para kapısı sayıp, önündeki çimenliğe cümbür cemaat yerleşmişti -çekirge sürüsü gibi. Ama Peter Clausen'in onlara derslerini vermesi uzun sürmedi. Marstal'dan yanında getirdiği bir şey varsa, o da eli sıkılıktı. Peter Clausen'in, Samoalı akrabalarını, bayram seyran vesilesi olduğunda ağırlamaya itirazı yoktu da, iş her güne binince cevabı hayırdı. Onları resmen kovdu. Bundan anlamayanları da, silahını kapıp tehdit etmekten hiç çekinmedi.

Peter Clausen'e göre, onların sorunu, gündelik hayat denen bir şey olduğundan haberleri bile olmamasıydı. Her şeyi bayram vesilesi kabul ederler, süslenip püslenmek veya şarkı söylemek için hiçbir fırsatı kaçırmazlardı. Bu insanlara her şeyden önce, gündelik hayat nedir onu öğretmek lazımdı.

Karısı asık suratlıydı ama iş, istediğini yaptırmaya gelince, Peter Clausen babasına benzerdi ve bunun için de -her hâlükârda kendi anlattığına göre- sonunda herkesin saygısını kazanmıştı. O ne bir *mata-ainga*, yani ailesine boyun eğen, kılıbık, zayıf iradeli bir erkekti ne de bir *noa*, yani bir dilenci ve aylağın tekiydi.

Sonra 1889 yılı geldi -Peter Clausen'i önemli bir adam yapacak ve Laurids'in aklını başına getirecek yıl.

İkisinin de hayatını aynı olay değiştirdi.

O vakitler Samoa'da sadece Almanlar yoktu. İngilizlerle Amerikalılar da vardı. Hepsi Samoa'nın üzerinde hak iddia ediyordu ve sonunda Apia'nın önündeki koyu savaş gemileriyle doldurdular. O arada da, yerli halkın arasında çıkan her mahalli anlaşmazlıkta, Kanakalar'ı kışkırtmak için hiçbir fırsatı

kaçırmayıp, onlara, geniş, esmer omuzlarında taşıyabilecekleri kadar silah vermeyi de ihmal etmediler.

Heinrich Krebs bu arada önemli bir şahsiyet olmuştu. Bütün planları gerçekleşmişti. Hayran rakipleri onun Pasifik Okyanusu'da kendi savaş filosu olan tek plantasyon sahibi olduğunu söylerlerdi. Almanya'daki hükümet onun emrine amadeydi. Yani hem devlet adamı hem plantasyon sahibiydi. Krebs'in topraklarındaki Hindistan cevizi palmiyeleri geçit törenindeymiş gibi sıralanmıştı ve kamçısı teftiş törenindeymiş gibi şaklardı. Krebs'in plantasyonu halk arasında sadece "Toplum" adıyla geçerdi, sanki bütün Samoa, Heinrich Krebs'ten ve onun düz hatlarından ibaretti. Halbuki Apia'da hem bir Amerikan konsolosluğu hem de İngilizce çıkan bir gazete vardı.

Savaş kaçınılmazdı. Artık silah içinde yüzen yerliler bunları ateşlemeye pek düşkünlerdi ama birbirlerine saldırdıklarında, önce nişan alma zahmetine girmedikleri için, hiç de öyle fazla kayıp vermezlerdi.

Sonra bayrak savaşı başladı. Sömürgeci güçler, üstlerine vazife olmadığı hâlde, adanın her bir yanına kendi bayraklarını dikti. Önce bir İngiliz bayrağına ateş edildi. Arkasından bir Amerikan bayrağı ateşe verildi ve suç Almanlara atıldı. Alman birlikleri karaya çıktı, onları çembere alan Kanakalar'ın ellisini birden bir çırpıda hallettiler. Denildiğine göre, Almanların saklandığı bina, çatışma sona erdiğinde, balık ağından çok delikle dolmuştu. Almanların işini, İngilizlerin sattığı Amerikan kurşunları halletmişti ve Apia'nın dışındaki koy derhal savaş gemileriyle doldu, üç ülkeye ait toplam yedi gemi. Herkes ilk kurşunun atılmasını bekliyordu.

"Fakat ilk atış yapılmadı, hikâyenin en can alıcı noktası da burada," diye anlattı Peter. "Zira toplar daha patlayamadan deniz patladı."

Barometre 29.11'e düştü. Apia Koyu'nu bilen herkes bunun ne demek olduğunu bilir; elini çabuk tut ve koyu terk et. Ama savaş gemilerindeki subayların hiçbir şeyden haberleri yoktu. Onların derdi birbirine meydan okumaktı, zavallı ahmaklar en büyük düşmanlarının deniz olduğunun farkında değillerdi. Rüzgâr şiddetlendi ve Amerikalıların *hurricane*

dediği kasırga hızına ulaştı. Koydaki dalgalar, Skagerrak'ın[31] veya Kuzey Atlantik'in sonbahar fırtınalarını iyi bilen bizlerin bile ödünü patlatacak kadar azmıştı.

Sabah olunca bizi feci bir manzara karşıladı. Savaş gemilerinden üçü resife saplanmıştı. İki tanesi omurgaları çırılçıplak hâlde kıyıda yan yatmış duruyordu. Diğer ikisi koyun dibini boylamıştı. Deniz, topları ve askeri mühimmatı olduğu gibi yalayıp yutmuş, ölüm ve felaket yağdırma görevini kendi üstlenmişti sanki. Köpür köpür köpüren dalgalar, boğulanların suda yüz üstü yüzen cesetleriyle doluydu, dev dalgalar onları sürükleyip karaya attı.

Güneş doğdu ve bulutlardan tamamen arınmış bir gökyüzünü ışığa boğdu. Ancak kıyıda apayrı bir manzara vardı. Denizden çıkarılan cesetler sıra sıra dizilmişti. Canını kurtaranlar nutukları tutulmuş hâlde ceset sıralarının arasında dolanıyor, bir yandan da ya yorgunluktan ya da denizdeyken yaşadıkları dehşeti hâlâ üzerlerinden atamadıklarından olacak, zangır zangır titriyorlardı. Hepsi deniz eriydi. Kaderlerinde bundan daha farklı bir zafer ve yenilgi, bundan daha farklı bir ölüm ve kurtuluş yazılı olmalıydı. Asker oldukları hâlde, onlar da biz denizcilerin kötü kaderine ortak olmuştu.

Laurids, kuma yüzükoyun yatırılmış sırılsıklam cesetlerin arasında dolaşıyordu. Neden öyle yatırıldıklarını bilen kimse yoktu. Belki de o kadar çok ölünün yüzüne aynı anda bakmak epey dehşet verici olabileceği içindi. Daha bir gün önce hepsi birbirine kurşun sıkmaya hazırdı. Şimdi hangisi Almanmış, hangisi Amerikalı ya da İngilizmiş ayırt etmek imkânsızdı. Laurids, cesetleri sayar gibi parmağıyla tek tek işaret ede ede ilerliyordu, saydığı her cesetle keyfi biraz daha yerine geliyormuşa benziyordu.

"Onu seyrederken, topyekûn zıplattığını düşündüm," dedi Peter Clausen.

O sabah kendisi de sahildeydi. Fakat o, Laurids gibi ölüleri değil, hayattakileri saymak için gelmişti. Üç ülkenin donanması da mahvolduğuna ve bütün erzaklar da mürettebatın bir

[31] Norveç'in güneydoğu ve İsveç'in güneybatı sahil çizgisiyle, Danimarka'nın Jutland yarımadası arasında uzanan boğazın adı. -ç.n.

kısmı gibi yok olup gittiğine göre, kurtulanların her biri onun için olası bir müşteri demekti.

"Şansa bakın ki, yaşayanların sayısı ölenlerinkinden fazlaydı," dedi Peter Clausen.

Şans derken, kurtulanları mı yoksa kendi işini mi kastettiğini kavrayamadık.

Her hâlükârda, Apia Koyu'ndaki facia, onun ticaret merkezi için bir dönüm noktası oldu.

"Tek bildiğim," dedi Clausen, konuyu yine Laurids'e çevirip, "şayet aklını hakikaten dağıttıysa, şimdi yine başına toplamıştı. Eski hâline tam kavuştu mu, bunu bilemem. Eskiden nasıl olduğunu bilmiyorum. Fakat kapımı çaldı ve yardım edebileceği bir şey olup olmadığını sordu. Bu yeniydi. Eskiden sadece bir şeye ihtiyacı olduğunda çalardı kapımı ve her zaman da vardı. Beni yanlış anlamayın. Mantıklı bulduğum her isteğini seve seve yerine getirirdim. Bir öğün yemek, bir fincan kahve için kapım ona hep açıktı. Ne de olsa hemşehriydik, Marstallıydık. Ama misafirlikten fazla hoşlanmazdım, o da hoşlanmazdı. Midesini doyurup da giderken bir teşekkür etmezdi. Oysa sahildeki cesetleri saydıktan sonra kapımda beliren Laurids bambaşka biriydi. Vaktiyle bir deniz muharebesine katıldığını, yenilen tarafta olduğunu, düşmana esir düştüğünü düşünürdüm de, onun için fazlasıyla onur kırıcı bir tecrübe olmalıydı. Sanki bütün o çektiklerinin bedeli şimdi ödenmişti."

"Laurids, Aziz Petrus'un kıçını gördü. Gökyüzüne uçtu ve cennetin kapısında durdu. Sonra yine yere indi ama aklı herhalde bundan hasar gördü. Kimseye, ölümün eşiğine kadar gidip dönmekten hayır gelmez," dedi bacaksız Clausen.

"Valla, benim bunlara aklım ermiyor," dedi oğlu, "kafadan çatlakların nasıl düşündüğünü bilemiyorum. Ama sonuçta, Laurids yine insan gibi bir insan oldu. Palmiye şarabına düşmüş, yerlilerle yaşamıştı. Yalnızca *malanga*'dan ibaret bir hayat yaşamıştı. Samoa'daki beyazların gözünde saygı duyulan biri olduğu söylenemezdi. Evet, onlar bana da pek iyi gözle bakmazdı ya. Yerli bir kadından çocuklarım olmuştu. Danimarka adları koymuş olsam bile, onlara kanı bozuk veya melez diye ad takmışlardı, bir kompliman olmadığı besbelliydi. Bu konuda en kötüsü İngilizlerdir. Fakat şimdi zengin bir

adamım. Amerikan filosu müşterim. Onun için bize ne ad taktıkları umrumda değil. Dükkân çocuklarıma miras kalacak, gül gibi geçinecekler."

"Almanlar bugünlerde göze batmamaya çalışıyorlar. Heinrich Krebs'in sesi soluğu kesildi. Eskiden pek sevdiği o Bismarck havalarından eser kalmadı. İş adamlığına geri döndü. Fakat Laurids de bu arada saygınlık kazanır gibi oldu aslında. Sakalını kırptı, içkiyi de bıraktı. Dükkânı ara sıra ona teslim ediyorum."

"Sonra kendine bir de balıkçı teknesi inşa etti, yelkenlerini kendi dikti. Gerçek bir yerli gibi dalgalarla boğuştu ve evine balıkla döndü. Palmiyelerin tepesine tüneyip pineklediği günler geride kaldı. Bir keresinde ona eski evini, ailesini özleyip özlemediğini sormuştum. Belki aptalca bir soruydu. İnsanın, Laurids gibi 40 senedir görmediği ailesinin artık ne önemi olabilir ki? Bana sırtını dönüp, fırtına bulutu gibi bir suratla ortadan kayboldu. Yine malanga'ya başlayacak diye düşündümdü. Ama birkaç gün sonra geri döndü ve hâlâ yeni Laurids'ti."

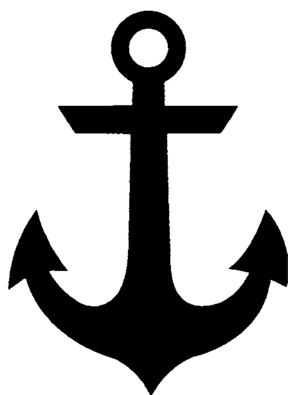
"Bir gün teknesiyle resife doğru açıldı. Bir daha da dönmedi. Tekne hiç bulunamadı. Çoğuna göre, bu Laurids'in sonuydu. Fakat benim içimde tuhaf bir his vardı, sanki yeni bir hayat bulmak için çekip gitmiş gibi geliyordu bana."

Albert, Peter Clausen'in anlattıklarını hiçbir zaman dinlemek istememişti. Fakat Clausen gidince, biz ona yine de anlattık. Sessiz sedasız dinledi, tek bir kelime söylemedi. Önüne eğilip ceketinin koluyla çizmesini ovaladı.

"Çizmeler bende kaldı ya," dedi, "gerisi beni ilgilendirmiyor."

Ayağa kalktı. Samoa'yı ziyaretinden bu yana tam otuz yıldır o çizmeleri ayağından hiç çıkarmamıştı.

II

Dalgakıran

Herman Frandsen'in katil olup olmadığını bilmiyoruz.
Eğer öyle idiyse, nedenini biliyoruz.
Sabırsızlıktan katil oldu.

Bizim oralarda insanın yalnız başına kaldığı bir an yoktur. Seni hep bir gözleyen, sana hep bir kulak kabartan birisi vardır etrafında. Her birimize sanki destan yakarlar. Ettiğin ufacık, rastgele bir kelime bile gazete makalesi kadar yankı yapar. Kaçamak bir bakış hemen iade edilir ve sahibine yamanır. Birbirimize, bıkıp usanmadan yeni adlar takarız. Her takma ad, o kişiye kendine ait olmadığını tebliğ etmek demektir. Sen şimdi bize aitsin, diyoruzdur ona, seni yeniden vaftiz ettik. Senin hakkında kendinin bildiğinden daha çok şey biliyoruz. Seni seyrettik ve senin, aynada gördüğünden fazlasını gördük.

Kıç Patakçısı Rasmus, Kedi İşkencecisi, Keman Kasabı, Gübrelikler Kontu, Yatak Odası Klaus, Sidikli Hans, Bücür Kamma, sizin sırlarınızı bilmeyenimiz var mı sanıyorsunuz? Soru İşareti, evet, sana da böyle diyoruz, kambur sırtın tıpkı soru işaretinin karnı gibi yusyuvarlak. Direk Şapkası, o hiç omuzsuz, sopa gibi vücudun ve o küçücük kafanla, seni başka ne adla çağırabiliriz ki?

Bizim şehirde herkesin bir hikâyesi vardır ama kendisinin anlattığı değil. Onun hikâyesini, binlerce göz, binlerce kulak ve beş yüz fitneci kalem düzer hiç bıkıp tükenmeden.

Herman Frandsen'in ne yaptığını hiç kimsenin görmediği bir tek an olmuştu. Ve o an geçtiğinde, bir başka kişi ebediyen ortadan yok olmuştu. Ne olduğunu hiçbirimiz tam olarak bilmiyoruz. Her şey varsayımdan ibaret. Hiçbir zaman da ke-

sinkes emin olmayacağız ve emin olmadığımız şeyi ilelebet kurcalamak zorundayızdır biz.

Fakat onu buna sevk eden şeyi biliyoruz. Çünkü o şeyi kendi içimizde de bulduk.

1904 yazının bir akşam vaktiydi ve Herman on iki yaşındaydı. Skippergade Sokağı'ndaki evlerinin sokak kapısından dışarı sıvıştı. İçeriden sesler geliyordu. Fısıltılar, iniltiler, gıcırtılar. Annesi Edna'yla Holger Jepsen her zamanki gibi maun yatakta alt alta üst üste yuvarlanıyordu. Herman güneye doğru yürüdü. Şehrin son evlerini de geride bırakınca sahile saptı. Tepesindeki samanyolu pırıl pırıl ortaya çıktı. O da Herman'la aynı yolu izliyordu. Gecenin içinden belirivermişti, Kongengade'ki damların üzerinden doğru uzanıp, Halen'in öbür tarafında bir yerde gözden kayboldu. Ne başı ne de sonu vardı. Evrenin sonsuzluğunda yön diye bir şey olmasa da, bize yine de samanyolu sanki gerçek bir yolmuş ve hep aynı yöne uzanırmış gibi gelir; denizin üzerinden karşıya doğru.

Herman denizin ta kenarına gelene kadar hiç durmadı. Ayakkabılarını çıkardı, çıplak ayaklarıyla köpüren dalgaların içinde durdu, başını kaldırdı, yola artık onsuz devam eden samanyolunu seyretti. Kolayca yalnızlıkla karıştırılabilen bir his kapladı içini. Fakat bu, anne babasından mahrum kalan ufak bir çocuğun kapılabileceği o terk edilmişlik hissi değildi. Daha ziyade bir erkek çocuğun, ağabeyleri macera yolculuğuna çıkıp da o, onlarla gidemediğinde kapıldığı türden bir duyguydu. O küçük insanın içi kederle dolar ve bu kederi sabırsızlığının yarattığını bilmez. Hemencecik büyümek ister. Çocukluğun doğadışı bir evre olduğunu ve aslında içinde daha büyük bir insanın saklı durduğunu fark eder, ama henüz olamayacağı bir insan, çok daha ileride, ufkun ta ötesinde meydana çıkacak bir insan.

Herman bize bu geceden hiç söz etmedi, bir tekimize bile.

Fakat biz de o yollardan geçmiştik. Anladık.

Herman babasını erken kaybetti. Bu çoğumuzun da başına gelen bir şeydi ama onun kaybı çok zalimce olmuştu. Sølvgade'de oturan Frederik Frandsen, *Ofelia* adlı gemisiyle Newfoundland'a seyrederken battı. Yıl 1900'dü. Herman'ın iki erkek kardeşi de -Morten ve Jakob- aynı gemideydi. Her-

man, annesiyle tek başına kaldığında daha sekiz yaşındaydı. Erna iri yarı bir kadındı. Boyu da çapı da kocasınınkine eşti: Frederik Frandsen de ister *Ofelia*'daki mütevazı kamarasında, ister Sølvgade'de evlerinde olsun, kapılardan ancak başını eğip yanlamasına geçebilirdi. Evin tavanları öyle alçaktı ki, ailede herkes gerilip de dik durmak istediğinde, dışarıya, temiz havaya çıkmak zorundaydı. Tabii Herman haricinde.

Erna hemen sonra yeniden evlendi ve bu da ona, oldukça haksız bir şöhret kazandırdı: Katı kalpli kadın. Halbuki istesek pekâlâ tam tersini de söyleyebilirdik. Çabucak evlendiyse, bu, yas tutmak için zamana ihtiyaç duymadığı için miydi yoksa -belki bu daha da akla yakındı- yüreği yalnızlığı kaldıracak güçte olmadığından, teselliyi nerede bulursa orada bulup kabullenmek zorunda olduğu için miydi? Yeni kocası *De Tvende Søstre*'nin[32] kaptanıydı. Evi Skippersgade üzerindeydi. Holger Jepsen, sessiz sakin biriydi ve herkes aslında onun müzmin bekârlığa gönül vermiş biri olduğunu düşünürdü.

Holger Jepsen ufacık tefecik bir adamdı. Adaleliydi ama bir deri bir kemikti, sinirleri seçilirdi, iskeletinin etrafına kenevir ipi dolanmış gibi bir görünüşü vardı. İri yarı Erna'nın yanında sanki gözden kaybolurdu, oldukça komik bir manzaraydı. Evlenmelerinin akabinde Holger Jepsen'in takma adı "Oğlan" oldu ve hep aynı kaldı.

Jepsen, Edna'nın içinde bir şeyleri harekete geçirmiş olmalıydı. Şimdi yanakları hemen kızarıyordu, daha önce kimse onu böyle görmemişti. Bıyığı da kaybolmuştu. Halbuki evvelden üst dudağının üzerinde belirgin bir karaltı fark edilirdi. İnsana batar mıydı, bunu kimse bilmezdi tabii. Edna öyle ortalıkta dolaşıp onu bunu öpenlerden değildi, öz oğullarını bile.

Frandsen kaba saba bir tipti ve de herkes erkeksi, geniş omuzlu Edna'nın ona uyduğunda hemfikirdi. Fakat şimdi adeta yumuşacık bir insan olmuştu, tabii elleri kürek kadar bir kadının yumuşaklığı nasıl olursa. Yani Jepsen, bu dev kadının ta içinde, boyu boyuna uygun küçücük bir kız keşfetmiş ve onu serbest bırakmıştı.

Herman bundan hoşnut eğildi. Zaten bir baba ve iki er-

[32] *İki Kız Kardeş.* -ç.n.

kek kardeşten olmuştu. Şimdi annesini de kaybetmiş gibi hissediyor olabilirdi. Jepsen'in evinde kendini evsiz hissediyor da olabilirdi -sanki yabancı bir ülkeye ayak basmış biri gibi. Sonra Jepsen'in dili de ona yabancı geliyordu, evet kibar davranırdı ve üvey oğluna hemen bir yole hediye etmiş, kürek çekmeyi, yelken açmayı, düğüm atmayı ve artık bir insanın denizde başının çaresine bakabilmesi için ne bilmesi gerekiyorsa hepsini öğretmişti. Fakat Herman'ın kafasına göre, Jepsen affedilmez bir günah işlemişti. Erna'yı süt dökmüş kediye çevirmişti. Bütün o sarılmalar, okşamalar, el tutuşmalar filan sıhhate zararlı derdi Herman, onu dinleyecek vakti olan herkese. Ve olduğu yerde horoz gibi kabarır da kabarırdı, o küçük adam, Erna'nın yasal sahibi. Fakat mülkü şimdi kötü ellere düşmüş, yanlış idare ediliyordu. Öyle ki, sanki Edna'nın bıyığı, görüp görebileceği en büyük nimetmiş demeye getirirdi.

Daha sonra, Herman, annesinin ani ölümünden üvey babasını mesul tuttu. Erna kan zehirlenmesinden öldü, mutfakta bir morina balığı temizledikten iki gün sonraydı. Balığın beyaz etine gömülü kalmış bir olta iğnesi orta parmağına saplanmıştı. Erna hiç önemsememiş, iğneyi, gözünü hiç kırpmadan cart diye çekip çıkarıvermişti. Yani Herman'ın hasretini çektiği o eski Erna gibi davranmıştı. Ama hemen arkasından ölüverdi, Jepsen, doktor Kroman'ı çağırmış olsa bile fayda etmedi, her zamanki gibi elinden gelenin en iyisini yapmıştı.

Herman, şayet babası hayatta olsaydı, annesinin ölmeyeceği fikrindeydi. O zaman annesi Sølvgade'deki asıl evlerinde olduğu gibi, ailenin temel taşı, kaya gibi sert, çetin kadın olmaya devam eder, Skippergade'e taşındıktan sonra Jepsen'in onu indirgediği o kara sevdalı, habire kızarıp pelte gibi titreyen, bıyığı dökülmüş deniz anası hâline gelmezdi.

Herman çocukluğunun büyük bir kısmını Skippergade'de geçirmiş olmasına rağmen, babasının ölümünden altı yıl sonra bile hâlâ "Sølvgade'deki asıl evimizde" tabirini kullanmasının, üvey babası için bir uyarı görevi görmesi beklenirdi.

Erna'yla Jepsen çocuk sahibi olamadılar. Webers Café'de otururken muhabbet iyice kızıştığında şakalaşırdık; herhalde Jepsen'in boyundandı, eh tabii, Erna'nın, *De Tvende Søstre*'nin mizana direği kadar kalın ve uzun, haşmetli baldırları-

nın arasından iyice içerilere erişemeyecek kadar ufacıktı. Kendine bir iyiliği dokunacağından daha da fazla hamur yürekli olan Jepsen, Herman'ın şimdi annesiz, babasız ve hiç kardeşsiz, yapayalnız kalıverdiğini görünce, Erna'ya artık yönlendiremeyeceği tüm sevgisini bu sefer Herman'a yöneltti. Onun her şeyden çok, bir baba sevgisine ve kılavuzluğuna ihtiyacı olduğu kanaatindeydi.

Herman tam tersini düşünüyordu. Üvey babasından yakasını kurtarabilmeyi her şeyden çok istiyordu.

Nitekim kurtardı da, kimse bu kadar çabuk olacağını beklememişti.

Ve oluş şekli, aramızda takdir uyandırdığı kadar, çoğumuzun içine garip, belirsiz bir korku da saldı.

Herman konfirme edilir edilmez denize açıldı. Oğlan için hep en iyisini isteyen Holger Jepsen burada bir hata işledi. Herman'ı yabancı bir gemide değil de, *De Tvende Søstre*'de işe soktu. Araları hep nane mollaydı ama bilek gücüne döndüğü hiç olmadı. Jepsen'in gemi güvertesindeki otoritesi, karadakinin çok ötesindeydi. Boyu bosu ufacık olsa bile, gür ve etkili bir sesi vardı ve Herman'a ıskalaryalardan ve yardaların marsipetlerinden bir aşağı bir yukarı tırmanmasını emrederken bu sesi kullanırdı.

"Ayaklarına asla güvenmeyeceksin," diye bağırdı, ızbandut gibi Herman ta tepede, deniz tutmuş goril gibi sallanırken. "Ayaklar kayabilir, halatlar kopabilir, o zaman bil ki, ya güverte ya da deniz sana hiçbir şey öğrenmeyeceğin bir ders vermeden evvel önünde daha 20 metre yolun olacak. Denizi boylarsan, seni yukarı tüküreceğini hiç bekleme, güverteyi boylarsan, o zaman da senden geri kalanı kürekle kazıyıp temizlememiz gerekecek."

Herman ayaklarına baktı. Eğer onlara inanmayacaksa neye inanacaktı? Ve orada ta yukarıda, sanki kurmalı oyuncakmış da kurmayı unutmuşlar gibi olduğu yere mıhlanıp kaldı. Ama ne korkudan ne paniktendi. Güvensizliktendi. Jepsen'in demek istediklerini anlamıyordu.

Jepsen'in onu aşağı indirmek için bizzat direğe tırmanıp alması gerekti. Elini uzattı.

"Gel," dedi yumuşak bir sesle.

Herman ters ters baktı ve marsipetlere daha sıkı yapıştı.

"Korkma," dedi Jepsen ve bir elini Herman'ın koluna koydu.

Fakat Herman korkmuyordu. Hırsından kaskatı kesilmişti o kadar.

Jepsen onun el parmaklarını zorla teker teker gevşetmek zorunda kaldı. Bir güç sınamasıydı ama Jepsen'in parmakları daha güçlüydü.

"Hadi gidiyoruz. Yavaş yavaş. Acele yok. Ayaklar teker teker. Eller teker teker."

Herman'la, sanki bir çocuğa yürümeyi öğretiyormuş gibi konuşuyordu. Herman aşağıya, güverteye doğru baktı. Tayfayla ikinci kaptan durmuş, aval aval onu seyrediyordu. Onlar da onun korktuğunu sanıyordu.

"Kendim yapabilirim. Beni rahat bırak," diye tısladı Herman.

Jepsen geriye çekildi.

"Bak unutma," dedi. "Ellerinle sıkıca yapış. Ellerin olmazsa, dişlerini kullan. Dişlerin de yetmezse kirpiklerini kullanırsın."

Herman'a cesaretlendirici bir gülümseme gönderdi ve bir gözünü kırptı. Herman da cevaben kaşlarını çattı.

Bir yıl geçti ve Herman'ın artık karaya çıkma zamanı gelip gelmediğini birbirimize sormaya başladık. Artık aralarına düşmanlık girmişti.

Herman on beş yaşını doldurduktan hemen sonra, bir ilkbahar günü, Holger Jepsen ve üvey oğlu *De Tvende Søstre*'ye atlayıp limandan ayrıldılar. Gemide sadece ikisi vardı. Rudkøbing'e uğrayıp ikinci kaptanı ve iki de tayfa alacak, sonra rotayı İspanya'ya çevireceklerdi. Rudkøbing pek uzak olmasa da, biz Jepsen'in bir tek miçoyla denize açılmakla riske girdiğini düşünüyorduk. Ama belki de de Jepsen bu yolculuğu, on beş yaşındaki oğlan için bir erkeklik sınaması olarak görüyordu. Veyahut belki de, yufka yürekliliği kullana kullana aşınmış, gemide kimin sözünün geçtiğini Herman'a artık kesin olarak bir göstermek gelmişti içinden.

Ve yolculuk bir erkeklik sınaması oldu da, hem de nasıl.

Fakat Jepsen'in dilediği şekilde olmadı.

De Tvende Søstre'yi yedi sekiz aydan önce göremeyeceğimizi hesap ediyorduk, yani gemi New Foundland seferini tamamlayıp kış için Marstal Limanı'na dönene kadar. Jepsen'le Herman sabah erkenden limandan ayrılmışlardı ama aynı gün, ancak akşama doğru, *De Tvende Søstre*'nin rotayı yine limana kırmış, gerisin geri geldiğini gördük. Damskibsbroen Köprüsü'nde hemen bir kalabalık birikti. Neler oluyordu? Yelkenler açıktı. Sertçe bir rüzgâr vardı. Geminin tam hız yol aldığını ve bu gidişle ya limanın girişindeki mendireğe ya da mendireğin iç tarafına, kapkara katranlı babalara palamarlanmış gemilerden birine bindirmesinin kaçınılmaz olduğunu, daha o kadar uzak mesafeden bile hesap edebilmiştik.

Dümenin başında duran biri vardı, güvertede ondan başka kimse görünmüyordu. *De Tvende Søstre* biraz daha yaklaşınca, yalnız dümencinin Herman olduğunu çıkardık, üzerindeki sarı muşamba giysi ve kafasındaki geniş kenarlı gemici şapkası artık iyice seçiliyordu.

Bir an için, *De Tvende Søstre*'nin dosdoğru rıhtıma çarpacağını sandık, ama Herman şahane bir manevrayla dümeni kırdı ve gemi rıhtıma bindireceği yerde, rıhtımın kenarına paralel olarak ve sadece birkaç inç açığından, ama rıhtıma hiç dokunmadan geçti. Tam hız gidiyordu, limanın iç tarafına demir atmış gemilere çarpma riski bu durumda hiç azalmamıştı.

Vaziyet o kadar olağandışı, hatta neredeyse vahim olmasa, Herman'ın boy göstermeye kalkıştığını sanmıştık.

Ve tam o anda Dampskibsbroen'deki kalabalığın arasından iri kıyım bir silüet ileriye fırladı ve bir zıplayışta *De Tvende Søstre*'nin güvertesine indi. Albert Madsen'di. O sıralar altmış yaşlarındaydı ve ondan çok genç olan bizlerin yapması gereken şeyi yapmıştı. *De Tvende Søstre*'de korkunç bir terslik olduğunu anlamıştı. Miço güvertede tek başınaydı, bütün yelkenler açıktı, gemi son hızla bir kazaya doğru gidiyordu.

Biz durup seyrettik, sanki karşımızda bir bahis oyunu oynanıyormuş gibi: Limana girebilecek mi, giremeyecek mi?

Fakat Albert duruma müdahale etti. Denize son açıldığın-

dan bu yana on yıl geçmiş olsa da, içindeki kaptan ruhu hâlâ capcanlıydı.

Güverteyi yıldırım gibi geçti ve bir eliyle Herman'ın omzuna dokundu. Herman başını kaldırıp ona baktı ve sonra hiçbirimizin bir anlam veremediği bir şey yaptı: Albert'e vurdu. İkisi de aşağı yukarı aynı boy ve yapıdaydı, insan azmanı bir oğlan ve insan azmanı bir ihtiyar adam vardı karşımızda. Oğlanda gençliğin verdiği o güç vardı ama Madsen'de de yaşın verdiği tecrübe. Ve cevabını saniyen yapıştırdı. O dillere destan beş kardeş, Herman'ın yanağında şakladı, koca adamları bile güvertenin üzerinden metrelerce geriye fırlatırdı. Bu sefer de öyle oldu.

Birbirleriyle tek kelime etmediler. Buna vakit yoktu. Albert dümeni yakaladığında, limanın tam ortasındaki babalardan birine bağlı duran *Eos*'un sadece birkaç metre uzağındaydılar. Albert gemiyi yan çevirmeyi başardı ve *De Tvende Søstre*'nin kıçı *Eos'un* pruvasına bindirdiğinde, hızı epey azalmış olduğu için büyük bir hasar oluşmadı.

Herman bu arada toparlanıp ayağa kalktı, şapkası kafasından uçup gitmişti, bir eliyle alev alev yanan yanağını tutuyordu. Albert'e, sanki gemiyi kazadan kurtarmamış da, Herman'ın kendi başına oynadığı eğlenceli oyunu bozmuş gibi bakıyordu. Kendini aşağılanmış hissediyordu. Bunu hepimiz açık açık görebiliyorduk. *De Tvende Søstre*'yi rıhtıma bağladık, sonra hasar tespiti yaptık.

Kimse Herman'ı paylamadı. Ama kimse de övmedi, bir bakıma bunu hak etmiş sayılabilirdi. Henüz on beş yaşında bir oğlandı ve koca bir gemiyi limana tek başına sokmuştu. Belki işlerin ters gitmesinin asıl nedeni, Albert'in şaplağıyla bizim suskunluğumuz olmuştu, kim bilir? Belki de Herman'ın kafasının içinde bir şeyler çoktandır ters gidiyordu. Veyahut belki de suyun kenarından samanyolunu seyrettiği o gece, yıldızların suskunluğunu yanlış anlamıştı.

Bilemiyoruz.

Zaten o sırada, on beş yaşındaki bir oğlanın duygularından başka düşünmemiz gereken şeyler vardı. Limana, içinde sadece bir tek miço olan bir gemi gelmişti. Kaptan neredeydi? Rudkøbing'de karaya çıkmıştı da, Herman da gemiyi alıp kaçmış mıydı?

"Jepsen'e ne oldu?" diye sorduk Herman'a, acıyan yanağını hâlâ ovalayıp duruyordu.

"Denize düştü."

Kelimeler ağzından dökülürken, aklı başka yerde gibiydi, sanki cevap vermeden önce, Jepsen'in kim olduğunu hatırlayabilmek için bir müddet düşünmesi gerekmişti.

"Denize mi düştü? Böyle hafif rüzgârda Rudkøbing'le Marstal arasında kimse denize düşmez."

"Belki de yanlış kelime seçtim," dedi Herman.

Ondaki o dehşet verici kibri ilk o anda fark ettik.

"Denize atladı, demek istemiştim."

"Jepsen mi? O mu denize atladı?"

Herman'ın her söylediğini papağan sürüsü gibi bir ağızdan tekrarlamaktan başka bir şey gelmiyordu elimizden. Yani, az önce söylediğini anlamamız o kadar imkânsızdı.

"Evet," dedi.

Ağzından çıkan her kelimeyle birlikte kibrinin daha da arttığını sesinden anlayabiliyorduk.

"Annemin arkasından hâlâ zırlayıp duruyordu. Sonunda daha fazla dayanamamış olacak."

Kendisinin de Erna'nın arkasından zırlayıp zırlamadığını, annesinin ölümünün yalnız Jepsen için değil, kendisi için de bir kayıp olup olmadığını ona sormak isterdik ama o anda anlamıştık ki, Herman, annesini daha o Jepsen'le evlendiğinde kaybetmişti ve üvey babasını, annesinin yasını tutarken her gördüğünde, ona karşı nefretten başka bir şey hissetmemişti. Ve belki de bir tür marazi bir memnuniyetti hissettiği, sanki her şey şimdi yerini bulmuştu da, üvey babasının kederi ve ıstırabı Herman için bir tür tazminat niteliği taşıyordu. Belki de bir intikam? Jepsen denize atlayınca alınan bir intikam! Veyahut da -ve burada hepimiz susuverirdik, bunu hiçbir zaman yüksek sesle söylemek istemezdik, ama her Allah'ın günü de kendi kendimize düşünürdük ve Marstal'da bunca insan aynı şeyi düşündüğüne göre, bu yüksek sesle söylenmiş gibi oluyordu: Almak için Jepsen'e yardım elini uzatmış mıydı?

"Nerede atladı suya peki?" diye sorduk.

Soruyu bu şekilde sorarak, hakikati kendimizden uzaklaştırdığımızı sanıyorduk.

"Bilmiyorum," diye cevap verdi küstah kerata.

"Bilmiyor musun? Ama bilmen lazım. Mørkedybet'te mi? Strynø'nün açığında mı? İyice bir düşün. Bu çok önemli."

"Neden önemli ki?"

Herman bize meydan okur gibi bakıyordu.

"Su sudur, batık da batıktır. Nerede olduğu hiç fark etmez."

Onunla bir yere varacağımız yoktu.

Jepsen'in cesedi takımadaların birinde er geç karaya vuracaktı, ama Strynø'de, ama Tåsinge'de, ama Langeland sahilinde, belki de hatta Lindelse Nor'un oralarda. Balıklar ve yengeçler tarafından yarısı yenmiş hâlde, yosunların arasında çalkalanıp duruyor olacaktı. Fakat bir tek şey, onu diğer batıklardan ayıracaktı: Alnındaki ya bir kavilyanın, ya bir bumbanın, ya da zihni cinayet planları ile meşgul birinin bir gemide bulabileceği bir sürü silahtan birinin açtığı koca bir oyuk.

Çoğumuzun zihninden bunlar geçiyordu.

Fakat Jepsen bulunmadı. Belki boynuna bağlanmış bir taşla dibe batıp kalmıştı. Yahut cesedi açık denize sürüklenmiş ve akıntıyla güneye, Baltık Denizi'nin derinlerine çökmüştü. Velhasıl onu bir daha görmedik. Kanıt sunmak için geri gelmedi.

Bundan dolayı da, hiçbirimiz düşündüklerimizi hiçbir zaman yüksek sesle söylemedik, ama bazılarımız fısıl fısıl şöyle demiş olabilirdi: "Herman'da bir acayiplik yok mu? Ve Jepsen -hakikaten kendiliğinden mi denize atladı?"

Herman'ın etrafı tenhalaştı. Yalnızca on beş yaşında bir oğlandı ama onda çok daha başka ve bir türlü anlaşılamayan bir şeyler de vardı. Omzunu okşadık ve *De Tvende Søstre*'yi her şeye rağmen sağ salim Marstal'a getirebildiği için onu övdük, tebrik ettik. Bunu yapmak zorundaydık. Olağanüstü bir şey yapmıştı. O yaşta başka bir çocuk olsa, onun yaptığını yapamazdı. Ya paniklemiş ya da pes etmişti. Herman iyi bir denizci olmak için gereken dayanıklılığa ve azme sahipti. Fakat onu övmemizin nedeni olan bu dayanıklılık ve azim, kendimizi ondan çekmemize de neden oldu.

De Tvende Søstre ve Skippergade'deki ev, Jepsen'den ona miras kaldı. Yalnız yaşının küçüklüğünden dolayı ne geminin ne de evin yasal sahibi sayılabilirdi, Jepsen'in erkek kardeşi

Hans ona vasi tayin edilmişti. Ve Hans, *De Tvende Søstre*'ye yeni bir kaptan ve mürettebat buldu. Herman gemiye usta gemici olarak alınmayı talep etti.

Hans Jepsen bunu reddetti.

"Denizde yeterli saat çalışmadın sen, olmaz," dedi.

"Ben bu kahrolası gemiyi tek başına idare ettim," diye bağırdı Herman mosmor hâlde, kan beynine sıçramış olmalıydı, Hans'a doğru tehditkâr bir adım attı, Hans da isyankâr oğlana doğru en az onunki kadar tehditkâr bir adım atarak karşılık verdi.

"Sen henüz bir çocuksun ve bir çocuk olarak bineceksin bu gemiye."

"Bu geminin sahibi benim!" diye kükredi Herman.

Hans Jepsen uzun yıllar ikinci kaptanlık yapmış adamdı, isyankâr miçoları hiç takmazdı, ne kadar iri yarı olsalar, ne kadar yüksek sele bağırsalar fark etmezdi.

"Geminin sahibi kimmiş bana vız gelir," diye hırladı Hans, sesi alçaktı ama yırtıcı bir hayvanın sesindeki korkutuculuk vardı, avaz avaz bağırsa bu kadar ürkünç olmazdı. "Sen yeterince büyü de bir, o zaman usta gemici de olursun, seni lanet zıpçıktı!"

Hans Jepsen tıraşsız çenesini ileri doğru uzattı. Gençliğinde bir Amerikan gemisinde çalışmış, bir alay İngilizce küfür öğrenmişti. Birini tehdit edecekse, *"You're dead meat, buddy"* veya *"You're history"* gibi küfürleri pek severdi. Ne demek istediğini her zaman anlayamazdık. Fakat dişlerini gıcırdatarak, *"Dead meat"* gibi yabancı bir küfür savururken, çene kemiklerinin kıkırdaklarını öyle bir takırdardı ki, sanki ağzının içi ölü et doluymuş da onları öğütüyormuş gibi gelirdi insana, o zaman da her ne kadar dediğinin manasını anlayamasak da, ana fikrini anlardık.

Şimdi Herman'a bakarken, dişlerini yine gıcır gıcır gıcırdatıyordu.

"Kardeşime ne yaptın bilmiyorum fakat bana ters baktığını bile görecek olursam, o şişko kıçına veda edersin[33], bunu bilmiş ol."

---

[33] *You can kiss your ass goodbye.* -ç.n.

Herman'ın bir gururu vardı. Şimdiden kendi malı saydığı o gemiye usta gemici olarak binemeyecekse, hiç binmezdi daha iyi. Limanda bir tur atıp, sağda solda iş aradı. Fakat hiçbirimiz ona iş vermeye yanaşmadık, ne usta gemici ne de başka bir şey olarak. O da Kopenhag'a gidip kendine oradaki bir gemide iş buldu.

Birkaç yıl ondan hiç haber almadık. Sonra geri döndü ve her şey değişti.

Bir insanın hayat hikâyesi farklı şekillerde anlatılabilir. Albert Madsen, gördüklerini not almaya ilk başladığında, bu notlara kişisel yorumlarını pek katmadı. Kentimizle ve kentin gelişimiyle ilgili şeyleri not etti. Vestergade'deki okul hakkında yazdı -kentteki en büyük yapıydı-, sonra Havnegade'deki yeni postane, sokak aydınlatmasındaki yenilikler, üstü açık yağmur yollarının kaldırılması, şehrin her bir yanına doğru genişletilen yol ağı ve kentin güneybatısında yeni yeni ortaya çıkan, ve her birine Danimarkalı deniz kahramanlarının adı verilen caddeler -Tordenskjoldsgade, Niels Juels Gade, Willemoesgade, Hvidtfeldtsgade- hakkında bilgiler kaydetti.

Bir gemiciye sık sık sorulan bir soru vardır: Karaya niçin çıkar? Bu soruyu Albert Madsen'e kim yöneltse, hep aynı cevabı alırdı: O, karaya çıkmamıştı ki, yalnızca ufak bir güverteyi daha büyüğüyle değiştirmişti. Bütün dünya, denizdeki bir gemi gibi seyir hâlindeydi ve Ærø Adası[34], zamanın sonsuzluk denizinde geleceğe doğru yol alan bir gemiye benzerdi.

Buraya ilk yerleşenlerin adalı olmadığını bize hep hatırlatırdı. O vakitlerde, Ærø, inişli çıkışlı bir kara parçasında uzanan tepelerden biriydi, o kadar. Sonra kuzeydeki buzullar erimeye başlamış, nehirler karayı yararak ilerlemiş. Ve güneydeki koca tatlı su gölleri daha da büyümüştü. Sonra deniz, karaya hücum etmiş ve tepeler, ada hâline gelmişti.

Hangisi daha evvel gelir, diye sorardı Albert. Tekerlek mi, kano mu? Hangisine hükmetmek isteriz? Tek başına sırtlana-

[34] Marstal kentinin bulunduğu ada. -ç.n.

mayacağımız kadar ağır külfetlere mi yoksa denizin ölüm tuzağına, ufuklara kadar uzanan okyanuslara mı?

Limandan martı çığlıkları, tersanelerden çekiç sesleri ve rüzgârda birbirine şak şak vuran halatların sesi duyulurdu. Ama denizin kükremesi hepsini bastırırdı. O sese o kadar alışıktık ki, kulağımızın içine yerleşmişti adeta, hiç dinmezdi: Amerika. O yıllarda herkesin dilinde Amerika vardı ve birçoğu oraya göçtü. Biz de bir yere göçtük ama devamlı değil. Bir zamanlar evlerimizi yalnız deniz kıyısında inşa ederdik, tıkış tıkış, adeta üst üste yaşardık. Ev yapacak başka yerimiz yoktu. Karanın iç kısımlarını toprak sahipleri, dükler ve köylüler işgal etmişti. Biz fazlalıktık. Sonra gözlerimizi denize doğru çevirdik. Denizler bizim Amerika'mızdı, kırlardan, bozkırlardan daha uçsuz bucaksız, yaradılışın ilk günündeki kadar vahşiydi. Kimse onun sahibi değildi.

Pencerelerimizin dışında her gün aynı melodiyi çalan bir orkestra vardı. Ona ad takmadık. Ama o her taraftaydı. Yatakta, uyurken bile, denizi hayal ederdik. Fakat kadınlar bu melodiyi işitmezdi. İşitemezdi. Veyahut işitmek istemezdi. Sokağa çıktıklarında hiç dönüp de bir limana doğru bakmazlardı. Adanın içlerine doğru bakarlardı. Onlar evde kalıp bizden arda kalan delikleri kapatmak zorundaydı. Biz sirenlerin şarkısını dinlerdik. Onlar kulaklarını tıkar, çamaşır leğeninin üzerine eğilirdi. Hiç şikâyet etmediler, gocunmadılar. Fakat katılaştılar ve pratikleştiler.

Albert Madsen'in dünya şehri Marstal'da ne eksiği olabilirdi ki? Limanda bir banka oturur, Afrika'yı yürüyerek aşan ilk Danimarkalı olan Christian Aaberg'le çene çalardı. Knud Nielsen de, Japonya kıyılarında geçirdiği on yedi yıldan sonra evine dönmüştü. Cape Horn, yeryüzünün bütün denizciler için bir erkeklik sınamasıydı. Kentin erkek nüfusunun yarısı, o tehlikeli burnun etrafını, Svendborg'a buharlı vapur götürüyormuş kadar olağan bir şeymişçesine aşmıştı.

Marstal'ın dar, geniş, tali, bütün sokakları okyanusa açılan birer ana yoldu. Çin arka bahçemizdeydi. Alçacık tavanlı evlerimizin pencerelerinden Fas sahilini görebilirdik.

Tabii kentimizde enine kesen yollar da vardı: Tværgade, Kirkestræde ve Vestergade denize doğru değil, ona paralel uza-

nırdı ama hiçbiri öbürleriyle mukayese götürmezdi. Bir kent meydanımız bile yoktu. Fakat zamanla Kirkestræde'de bir kasap, bir nalbur, iki manifaturacı, bir eczane, bir Sparekassen[35], bir saatçi ve bir berber dükkânı açıldı. Kent pansiyonu yıkıldı. Artık bizim de diğer kentlerde olduğu gibi bir kent meydanına ihtiyacımız vardı. Ve sonra bir baktık, bir ana caddemiz oldu fakat yanlış tarafa gidiyordu. Limana gideceğine, sahili takip ederek, adanın tam bağrına dümen kırıyordu. Kadınların yolu ve güzergâhıydı burası, tehlikeli denizin uzağındaydı.

Kentin bütün sokakları birbiriyle karşılaşır ve kesişirdi. Bazıları erkeklerin, bazıları kadınların sokaklarıydı. Hep birlikte bir desen oluştururlardı. Kongegade'le Prinsegade'i, gemi komisyoncuları ve nakliyatçılar kendilerine mekân edinmişti. Kirkestræde, kadınların alışveriş mekânıydı. Ama bu denge değişmek üzereydi.

İlk başlarda bunun üzerinde ne bir düşünen vardı ne de hangi sonuçları doğurabileceğine aklı eren.

1890'lar Marstal'ın en parlak dönemiydi. Gemi sayımız giderek arttı, Kopenhag'dan sonra en büyük filo bizimkiydi. 346 gemi! Ekonomik canlılık dönemiydi, bir yatırım hevesidir almış gidiyordu. Herkes gemi hissesine sahip olmanın peşindeydi, miçolarla hizmetçi kızlar bile. Ve bir gemi, kışı geçirmek için limana dönünce, sokaklar ellerinde kapalı zarflarla evden eve koşuşan çocuklarla dolardı. Kentin hemen hemen her hanesine, sefer mevsiminde sağlanan gelirden kâr payı dağıtılırdı.

Gemi komisyoncusu olan herkesin, Japonya'yla Rusya arasındaki savaşın navlun piyasasını nasıl etkilediğini bilmesi lazım. Siyaseti izlemesi gerekmese de, kaptanların mali durumunu izlemek zorunda ve sonra ülkeler arasındaki gerginlikler, anlaşmazlıklar hakkında da bilgisi olması gerekli. Bir gazeteyi açıp da karşısına bir devlet başkanının fotoğrafı çıkınca, eğer yeterince akıllı ve bilgiliyse, gelecekteki kazancının ne olacağını onun yüzünden okuyabilmeli. Sosyalizm onu ilgilendirmiyor olabilir. Buna yemin de edebilir. Hakikatten böylesine uzak bir saçmalığı o güne kadar hiç duymamıştır. Fakat sonra mürettebatı, önünde sıraya dizilip daha fazla ücret talep eder

[35] Danimarka'nın ilk bankalarından birinin adı. -ç.n.

ve o zaman burnunu sendika meselelerine ve toplumun geleceğini ilgilendiren o acayip, yeni fikirlerin içine sokmak zorunda kalır. Bir gemi komisyoncularının muhakkak yakından takip etmesi gereken şeyler var: Yabancı devlet başkanlarının adları, zamanın siyasi akımları, farklı ülkeler arasındaki olası husumetler ve yeryüzünün uzak bölgelerindeki zelzeleler. Zira o, geçimini savaşlarla afetlere borçlu. Ama her şeyden de önce, onun menfaati, dünyanın bir baştan bir başa koca bir şantiye alanı hâline gelmiş olmasında yatıyor. Teknoloji denen şey, her şeyi yeniden düzenliyor ve bir gemi komisyoncusunun bunun sırlarını bilmesi lazım, en yeni keşif ve icatlardan haberdar olması lazım. Güherçile, dividivi, soya küspesi, props, soda, katır tırnağı; bütün bunlar onun için bir isimden ibaret kalmamalı. Ömründe daha eline ne güherçile almıştır ne bir tek katır tırnağı görmüştür ne de soya küspesi tatmıştır -ki belki bunun için böbürlenir de, fakat bütün bunların ne için kullanıldığını ve nerelerden talep olduğunu bilir. Dünyanın hiç değişmeden, hep olduğu gibi kalmasını dileyemez. Zira dilerse, iş yerinin kapısına da kilit vurması gerekir. Denizci denen insanın ne demek olduğunu iyi bilir; teknolojinin devasa bir atölyeye çevirdiği dünyanın vazgeçilmez emekçisidir o.

Bir zamanlar tahıldan başka bir şey taşımazdık. Bir yerde satın alır, bir başka yerde satardık. Şimdilerdeyse, ilk önce adlarını telaffuz etmeyi ve neye yaradıklarını öğrenmemiz gereken mallarla dolu gemilerimizle dünyada fır dönüyorduk. Kendi gemilerimiz bizim için birer okul hâline gelmişti.

Hâlâ yelken gücüyle seyrediyorduk, denizcilerin binlerce yıldır yaptığı gibi. Fakat ambarlarımızda gelecek yatıyordu.

Albert elli yaşlarındayken temelli olarak karaya döndü. Çoğumuz böyle yapardık. Bir 30.000 kron biriktirebildiysek, onu doğruca Sparekassen'e yatırır, yılda %4 faiz alırdık. Bu, her ay 100 kron gelir demekti. Bizi geçindirmeye yeterdi. Fakat Albert çok daha fazla kazanmıştı ve parayı bankaya yatırmak yerine, gemilere yatırım yaptı. Gemi sahibi ve komisyoncu oldu. Gemi hissesi satın alan çok insan vardı o günlerde, karanın ta içlerinde yaşayan köylüler bile buna yatırım yapardı. Ama ne deniz nakliyatından anlarlardı ne de gemi işletmekten. Ve o zaman, bu konulardan anlayan, bir zamanlar denizde sey-

retmiş, denizi iyi bilenlere ihtiyaç arttı. Bunlara muhabir gemi sahibi denirdi ve Albert, eşi bulunmayan bir muhabir gemi sahibi oldu. O sayısız deniz seferleri sırasında, Rotterdam'da bir Yahudi terziyle ahbap olmuştu, bu adam gemileri dolaşıp orada mürettebata elbise dikerdi. O vesileyle arkadaş olmuşlardı. Luis Presser yetenekli bir iş adamıydı, bilahare Le Havre'a yerleşmiş ve bir denizcilik şirketi kurmuştu. Şirketin yedi büyük barkadan oluşan bir ticaret filosu vardı. Barkaları Marstal siciline kaydettirdi ve o tarihlerde karaya henüz temelli dönmüş olan Albert'i de onlara muhabir gemi sahibi olarak atadı.

Albert, Le Havre'dayken Presser'in Çinli karısına âşık olmuştu, karısı da ona. Cheng Sumei adında güzel bir kadındı. Hayatın onları geç karşılaştırdığını kabullendiler ve ümitsiz bir aşkın kalıntıları üzerinde bir arkadaşlık kurdular. Luis Presser hiç beklenmedik bir zamanda zatürreden ölünce, dul karısı şirketin başına geçti ve işleri rahmetli kocasından çok daha başarıyla da yönetti. Belki de ta başından beri erkeğin arkasındaki kadındı o. Ve şimdi Albert'in arkasındaki kadın rolünü üstleniyordu. Albert, *Princess* brikinin kaptanlığından, on geminin sahipliğine yükselmesini onun öğütlerine borçluydu.

Aralarındaki iş birliği giderek o kadar güçlendi ki, Le Havre'daki şirketle Marstal'daki şirket birbirinden ayırt edilemez hâle geldi. Albert'in para kazanmaya doğal bir yeteneği vardı. Bir zamanlar Pasifik Okyanusu'nda, bir geminin güvertesinde, elinde bir kese inciyle durmuştu. O incilerle bütün arzularını gerçekleştirebilirdi. Fakat o, incileri denize fırlatıp atmıştı. Çünkü incilerin ona sağlayacağı zenginliğin uğursuzluk da getireceğini hissetmişti. Ve şimdi Çinli bir kadın Albert'in uzattığı eline yeni bir kese inci bırakmıştı. Ve o, bu sefer keseyi atmadı, açtı.

İkisinin arasındaki ilişki, şirketlerinin arasındaki kadar girift miydi, onu bilmiyoruz. Hayat onlardan öylesine farklı şeyler talep etmişti ki. Önce, aralarında filizlenen aşkı gömmek zorunda kalmışlar ve onun yerine arkadaş olmuşlardı. Şimdi aşk, denenmeye açık bir ihtimal olarak yine önlerine çıkmıştı. Acaba bu sefer onu sıkı sıkı yakalamışlar mıydı?

Chen Sumei'nin hiç çocuğu olmamıştı ama şirketin büyük ve şık barkalarından -*Claudia*, *Suzanne* ve *Germaine*'den- hep

kızlarım diye söz ederdi. Artık çocuk sahibi olamayacak kadar yaşlanmıştı -onun hiç yaşını göstermeyen, oryantal hatlarından bunu anlamak imkânsız olsa bile. Herkesin önünde el ele tutuşurlardı. Muhtemelen birbirleriyle yatıyorlardı da, bu hiç pürüzsüz, porselen gibi ciltli, çıkık elmacık kemikli, ince ve narin yapılı Çinli kadınla, çift kişilik bir yatağı tek başına kolayca doldurabilecek, bu uzun boylu, iri kıyım Danimarkalı erkek. Fakat evlenmediler.

Cheng Sumei, Shanghai'da doğmuştu. Anne ve babasını hiç tanımamıştı. Sokaklarda çiçek satarak büyümüş bir öksüzdü. Çoğumuz Rotterdam'dayken ona rastlamıştık, Presser o zaman daha hayattaydı, ölçü almak için gemilere gelirdi. Fakat Cheng Sumei'yi Sydney'de ve Bangkok'ta, Bahia'da ve Buenos Aries'te de görenler olmuştu. Hatta bazıları onu bir genelevde gördüğünde, bazılarıysa ona rastladıklarında bir *boardinghouse*'un müdiresi olduğunda ısrar ederdi. Yani aramızda herkes onun hakkında bir şey bildiğini sanıyordu ama pek bir şey bilmiyordu. Ve kesin bir şey bilen ise hiç yoktu. Onu gördüğümüze inandığımız yerlerde sahiden görmüş olabilmemiz için, kadının dokuz canlı kedi olması gerekirdi. Ama yine de, bir uzun yol denizcisi kadar çok yer gezmişti.

Marstal'a hiç gelmezdi. Albert, Le Havre'a giderdi. Ve bir gün bunu bıraktı. Aralarının bozulduğunu sandık. Sonra Cheng Sumei'nin aniden öldüğünü öğrendik. Albert bize bir şey bahsetmemişti. Biz parçaları bir araya getirerek çıkarmıştık. Niçin evlenmediler? Niçin birlikte yaşamadılar?

Albert mi yeterince sevmiyordu onu? Yoksa o muydu Albert'i yeterince sevmeyen?

"O koşuşturmacada aklıma bile gelmedi," derdi, biri evlenmemelerinin nedenini sorma yüzsüzlüğü gösterecek olsa. Bu cevap bizi bıyık altından güldürür, bir yandan da birbirimize bilmiş bilmiş bakardık. Tabii ki bol bol fırsat olmuştu.

Albert karaya temelli dönünce ilk yaptığı şey, kendine bir ev satın almak oldu, limandan gelirken Prinsegade'in sağ tarafındaki eski tüccar konağını seçmişti. Bir süre sonra, sokağın öbür tarafında, kendine yüksek tavanlı ve iki katlı bir ev yaptırıp oraya taşındı. Güneye bakan koca bir balkonu vardı, dalgakıran ve adalar denizi tepsi gibi karşıdaydı. Evin öbür

tarafında da, caddeye hâkim bir cumba vardı. Sokak kapısının üzerindeki ufak pencerenin üzerine, altın yaldızlı boyayla adını yazdırmıştı: Albert Madsen.

Albert'in evinin çapraz karşısında Lorentz Jørgensen'in evi vardı. Albert'ten yıllarca önce gemiciliğe başlamış, büyük bir gemi sahibi ve komisyoncusu olmuştu. Gençken şişko, hırıl hırıl nefes alan, yalvaran gözlü biriydi. Sonra deniz onu katılaştırdı ve biz de bir zamanlar onun testis torbaları bomboş bir erkek müsveddesi olduğuna inandığımızı unutup gittik. Fakat o, denizde fazla vakit geçirmemişti. Birinci zabit sınavını geçtikten sonra, karaya temelli olarak dönmüştü. Denizdeyken kazandığı mütevazı maaşından pek bir şey biriktirememişti ama paranın nasıl çoğaltılacağını iyi bilirdi. Hemen gemi hissesi satın almış ve Sparekassen'le konuşurken de ağzı iyi laf yapmıştı. Bu yeteneğini şehrin en nüfuzlu gemi sahibi Sofus Boye'de de -biz ona Köylü Sofus derdik, Marstal'ın üç kilometre uzağındaki Ommel köyünde doğup büyümüştü- denedi ve onunla bir tür ortaklığa girdi.

Lorentz Jørgensen, Langeland'dan Marstal'a bir telgraf hattı çektirmeye bizi ikna ettiğinde daha otuzuna gelmemişti. İki kelime söyledi: "Dünya Pazarı" ve "telgraf". Esasında ne olduğunu bilmediğimiz iki kelimeydi ama o birbirine öyle güzel bağlamıştı ki, biz bile, humus bir köylü için neyse, dünya piyasasının da bizim için o olduğunu ve telgraf olmadan dünya piyasalarıyla asla irtibat kuramayacağımızı kavrayabilmiştik.

Devlet yardımı sağlayamayınca, Lorentz, Marstal Sparekassen'e gitti ve ondan sonra da Sofus Boye'nin huzuruna çıktı. Ama Köylü Sofus mütevazı adamdı, adanın en büyük ticaret filosuna sahip olduğu hâlde, birkaç kuruş daha kazanmak için vapur iskelesinde hamallık yapardı. Şirketinde büro çalışanı filan diye bir şeyi yoktu. Bir soran olsa dinlemezdi bile, işaret parmağıyla alnına vurup her şeyin kafasında kayıtlı olduğunu söylerdi. Fakat Lorentz ona mesafeleri ortadan kaldırabilecek konuşan kablodan bahsedince, Köylü Sofus onu dinledi.

"İster büyük, ister küçük bir kentte yaşa, istersen okyanusun tam ortasındaki en minnacık bir adasında yaşıyor ol, hiçbir önemi kalmıyor. Telgrafın var mı, dünyanın merkezindesin."

Bu laflar çoğunun kulağına hayal ürünü gibi geldi ama Köylü Sofus duyduğu birçok şeye kulağını tıkasa da, Lorentz'den duyduklarına tıkamadı. Lorentz'le beraber Sparekassen'e gitti ve az önce söylediğini orada da tekrarlamasını istedi ondan.

"Dünyanın merkezi," dedi Lorentz.

Banka müdürü Rudolf Østermann'ın yüzüne yayılmak üzere olan alaylı sırıtış, Köylü Sofus'un sert bir bakışıyla bir anda silindi gitti.

Banka müdürü aslında şakacı adamdı, "Acaba şu telgraf, insanın Yüce Tanrı'yla irtibat kurmasını da sağlar mı?" diye sormaya hazırlanıyordu o kadar.

Ama o günden sonra telgrafın en ateşli savunucusu da o oldu.

"Telgraf istasyonu bu şehrin can damarı, tam bir nimet. Aslında onun yeri kilise olmalıydı," derdi sık sık.

Sparekassen'le kentin en nüfuzlu gemi sahibinin telgraf işine giriştiğini gören yatırımcılar sıraya girdi. Devlet yardım etmemişti ama biz birbirimize yardım ettik.

Karşılıklı deniz sigortası fikrini ortaya atan da Lorentz oldu. Önceleri ufak gemileri sigortalıyorduk ama işler alıp yürüdü ve sigortaladığımız gemilerin boyları da büyüdü. 1904'te de Marstal Deniz Sigorta Şirketi kendi binasında faaliyete geçti. Skolegade'le Havnegade'in köşesinde, koskoca ve görkemli bir yapıydı. Kırmızı tuğla binanın ön cephesinde, pupa yelken giden bir gemi rölyefi bulunuyordu. Bu binanın görevi de mendireğimizinkiyle aynıydı. Bizi koruyordu.

İşinde son derece titiz ve yaratıcı olan Lorentz'in dikkatinden hiçbir şey kaçmazdı. Liman başkanlığına atandıktan sonra limanın girişine Dampskibsbro'yu inşa ettirdi, 400 ayak uzunluğunda bir gemi rıhtımıydı. Limanın içini ve demirleme yeri olan Reden'den Damskibsbroen'e kadar olan kısımdaki seyir hattını derinleştirdi. Vestergade üzerindeki, upuzun bacalı, kireç badanalı Marstal Süthanesi'nin kurucu ortakları arasında o da vardı. Kendine bir at satın aldı. Hayvanın demir çivilerle mıhlanmış nallarını kaldırım taşlarının üzerinde şakırdata şakırdata, şehirde kurum satardı. Şehrin asli mimarıydı. Yalnız Marstal'ın etrafına çektirdiği duvar göze görünmezdi.

Onu, bizleri, bir denizcinin hayatından hiç eksik olmayan beklenmedik kazalara karşı korumak için tasarlamıştı.

Lorentz geç yaşta evlendi. Kendinden iki yaş daha büyük olan karısı Katrine Hermansen'den üç çocuğu oldu. En büyükleri Amerika'ya göç etti, ortancasını denizcilik tahsil etmek üzere İngiltere'ye gönderdi. En küçükleri kızdı. O bir yere gitmedi, Sonra Nygade'deki yelkenci Møller'le evlendi. Dört çocukları oldu, her gün dedelerinin Prinsegade'deki bürosuna gider, cılız ve berrak sesleriyle ona şarkı söylerlerdi. Yazı masasının üzeri Cezayir'den, Antwerp'ten, Tangier'den, Bridgewater'dan, Liverpool'dan, Dunkirk'ten, Riga'dan, Kristiania'dan, Stettin'den ve Lizbon'dan gelmiş telgraflarla doluydu. Lorentz yaşlanınca yine adamakıllı şişmanlamış, denize açılmadan önceki hâline dönmüştü. Fakat şimdi onun bu hâliyle alay eden kimse yoktu. Döner koltuğunda oturmuş, torunlarının şarkılarını dinlerken, Çin tapınaklarında gördüğümüz tombul, memnun mesut Buda heykellerine benzerdi.

Lorentz'in günün birinde toprağa verileceği mezarlık da, Marstal'daki birçok şey gibi yeniydi. Önceleri, Kirkestræde'le Vestergade'in arasındaki kilisenin etrafındaki alana, kayın ağaçlarının gölgesine gömülürdük. Şimdiyse, şehrin dışında yeni bir mezarlık kurup işletmeye girişmiştik. Ommelsvejen'den aşağıya sahile doğru uzanıyordu, adalar denizi ayaklar altındaydı. Giriş yoluna sıra sıra üvez ağaçları diktik, en azından yüz yıl yaşayan cinsten bir ağaçtı. Yeni mezarlıkta çok ölüye yer vardı.

Sayımızın gelecekte de, o günlerdeki kadar çok olacağını hesap etmekle kalmamış, hatta belki daha da kalabalıklaşacağımıza inanmıştık. Fakat bundan sonra son nefesimizi yabancı limanlarda veya denizlerde değil de, evlerimizde vereceğimizi de ummuş olmalıydık.

Giderek dolan bir mezarlık insana şu avutucu mesajı verir: Doğduğun, sevdiğin ve ait olduğun yerde öleceksin. Çocuklarının büyüdüğünü göreceksin. Torunların sana şarkı söylerken, yaşlı ve iki büklüm oturduğun yerden onları dinleyeceksin ve hayatın ince ve beyaz sahil şeridinden başlayıp adalar denizinin manzarasına karışıp kaybolan bir bayır gibi arkanda uzanacak.

Bir keresinde, aramızdan biri, kendisine şöyle bir soru yöneltildiğinde tuhaf bir cevap vermişti: Gemin battı ve sen ölümden döndün, nasıl oluyor da hâlâ denize açılmaktan vazgeçmedin?

Bu biri, Morten Seier'di. Anders Kroman'ın kaptanı olduğu *Flora* gemisinin ikinci zabitiydi. 1901 yılının Aralık ayıydı. Batı rüzgârı fırtınaya çevirdiğinde, *Flora* İngiltere'den yüklediği kömürle Kiel'e doğru seyrediyordu. Altı gün altı gece feci bir fırtınanın ve dondurucu bir ayazın ortasında yol aldılar. Fırtına sonra kasırgaya çevirdi ve şalupa, kuzine, dümen köşkü, ne varsa aldı götürdü. Ev yüksekliğindeki dalgalar her taraftan üzerlerine hücum ederken, ancak kendilerini bir yere sıkı sıkı halatla bağlayanlar güvertede boy gösterebildi. Onuncu gün, koca bir dalga selviçeleri yalayıp yuttu, ambarlardaki kargo yerinden kaydı ve *Flora* kabaran dalgaların ortasında tekrardan gözüktüğünde, iyice yana kaykılmıştı. Direkler, tüm halat donanımı, güvertenin üst yapıları olduğu gibi ortadan kaybolmuştu, enkaz parçaları dalgaların arasında yüzüyordu, bembeyaz köpükler kasırganın tazyiğiyle sanki enkaz parçalarının üzerine yapışmış gibi duruyordu.

Kamarada toplandılar ve açık sözlü bir insan olan Kaptan Kroman, onlara bu yıl Noel akşamına sağ çıkmayı beklememelerini açıkladı.

Sonra müthiş bir dalga gemiyi yine zangır zangır sarstı. Hepsini alıp gemi duvarına yapıştırdı, bunun *Flora* için son öldürücü darbe olduğundan emindiler.

Ancak, geminin ağır hasar almış gövdesi suda yüzmeye devam etti.

Sağ salim kurtulmalarını sağlayan fikir de tam o sırada Morten Seier'in aklına geldi. Gemiyi hafifletmek için kargoyu denize boca etmeleri gerektiğini anlamıştı. O zaman geminin kıçı su çizginin üzerine çıkabilecek kadar yükselebilecekti. Ambar kapaklarını, gemi suyla dolar korkusundan açamadıkları için, baltayla kamaranın yan bölümünü yarıp ambara öyle ulaştılar. Ve gece zarfında buradan kırk ton kömür taşıdılar. Selviçeler denizi boyladığından beri hiç uyumamışlardı. Ama *Flora*'nın, üç gün üç gecedir gözlerini bir an bile kapamamış olan altı kişilik mürettebatı, çırılçıplak kalmış güvertenin üze-

rinden uğuldayan, üfüren kar fırtınasının ortasında tir tir ve tepelerine yedikleri buz gibi dalgalardan sırılsıklam hâlde, o kırk ton kömürü bir gece zarfında kovalara ve çuvallara doldurup denize boca etti. Adam başına neredeyse yedi ton veya yedi bin kilo düşüyordu.

Morten Seier'in daha sonraları anlattığına göre, işi bitirince hepsi ölü gibi yere yığılmış ve çok geçmeden de iç huzuruyla, derin bir uykuya dalmışlardı -tayfalar boş ambarda, Kaptan Kroman'la Seier de şimdi ambara bakan kamarada.

Tekrar uyandıklarında 24 Aralık sabahının erken bir saatiydi. Fırtına yatışmıştı. Orkney Adaları'ndan yaklaşık on altı deniz mili mesafede olduklarını hesap ettiler ama fırtına, filikayı alıp götürdüğünden, kara onlar için kurtuluş olduğu kadar korkunç son da demek olabilirdi. İşte o zaman iki çapa zincirini birbirine bağlamayı akıl etttiler ve ölümcül kayalıklarla dolu kıyıya doğru daha fazla sürüklenmekten son anda kurtuldular.

Nihayet yardım da geldi. Ufukta bir Hollanda balıkçı teknesi belirdi ve *Flora*'nın mürettebatı kurtarılarak tekneye çıkartıldı.

"Peki ama seni pes ettirmeyen şey neydi?" diye sorduk Seier'e.

Aslında aptalca bir soruydu ama sormuştuk bir kere -ne cevap alacağımızı pekâlâ hesap edebiliyor olsak bile: Morten Seier, Buegade'deki evine kavuşmak istiyordu. Karısı Gertrude'den ve çocukları Jens ve Ingrid'den ayrı kalmak istemiyordu, hepsinin ona ihtiyacı vardı, kendinin de onların oradaki varlığına olduğu gibi. Noel'de evinde olmak istiyordu. Ve karaya temelli dönmeden evvel, o da bütün diğer denizciler gibi kaptan olmak ve kendi gemisini yönetmek istiyordu. Kısacası: Ölmek için vakit daha çok erkendi.

Fakat Morten Seier, cevabında bunlardan hiçbirini söylemedi. Bambaşka bir şey söyledi. Aptalca bir soruya akıllıca bir cevap verdi:

"Pes etmedim çünkü yeni mezarlığa gömülmek istiyordum," dedi.

Bazıları muhakkak ki bunun acayip bir yanıt olduğunu düşünecektir. Belki de bu cevabı bir tek denizciler anlayabilir.

Evet, yeni mezarlık bizim için bu demekti işte, ümit demekti.

Eve dönmemiz için bir nedendi.

Ya bir yabancı çıkıp da, bu mezarlığın hep yarı yarıya boş kalacağını, yalnız birkaç mezar taşının burada yaşanmış ömürleri temsil edebileceğini, üvez ağaçlarının sıralandığı yolu çalıların örteceğini, bilen bir gözden başka hiçbir şeyin şimdi o vahşiliğin altında saklı kalmış olan, bizim bir zamanlar niyetlendiğimiz toprak örtüsünün farkına bile varmayacağını bize söylemiş olsaydı, ne yapardık acaba?

Ya bir yabancı çıkıp da, bizi Marstal'a bağlayan soy zincirinin er geç kopacağını ve denizlerden çok daha kuvvetli güçlerin bir gün bizi alıp götüreceğini söylemiş olsaydı, ne yapardık acaba?

Ona gülerdik, o safdile.

Albert mantığa inanırdı fakat bu onun en güçlü inancı değildi. Tanrı'ya inanmazdı ve şeytana da inanmazdı. İnsanın yaradılıştan iyi olduğuna bir parça inanırdı ve insandaki kötülüğe gelince, onu yıllar boyu gemilerde bizzat görmüştü. Albert her şeyden çok birlik ve dayanışmaya inanırdı. Onun bildiği kadarıyla, dindarların elinde Tanrı'nın varlığına dair bir delil yoktu. Fakat Albert'in elinde kendi inancının somut gerçeğe dayandığına dair delil vardı. Her sabah Prinsegade'deki bürosunun kalkan çatı penceresinden bakınca bu delili seyrediyordu.

Büronun alt katındaki cumbadan da bu delili seyredebiliyordu. Zaten eve cumba yaptırmasının nedeni buydu. Taş merdivenlerden üç basamak inip de limana giden Prinsegade'den sağ tarafa sapınca, delil, gözlerinin önüne serilirdi.

O devasa, kayalık dalgakırandı bu delil. Bu şehrin insanları onu tam kırk yılda bitirebilmişti. Suyun tam ortasında uzanıyordu, bin metreden daha uzundu ve dört metre yüksekliğindeydi, koca kayalardan örülmüştü, her biri birkaç ton ağırlığındaydı. Biz, Mısırlılardan daha akıllı davranmış, kendi piramitlerimizi uzun taş duvarlar şeklinde inşa etmiştik, ölülerin anısını yaşatmayacaktı ama yaşayanları koruyacaktı. Bu

dalgakıran bir firavunun eseri, derdi Albert bize, fakat bu firavunun bir değil, birçok yüzü vardı ve hep beraber, birlik ve dayanışmanın delilini oluşturuyorlardı.

Albert sabahları şöyle dua ederdi: Başını kaldırır, gözlerini gökyüzünde ve oradaki bulut formasyonlarında gezindirirdi -bilene söyleyecekleri çok şeyleri vardı, sonra dalgakırana indirirdi gözlerini ve içi huzurla dolardı. Dalgakıran tam karşıda istirahate çekilmiş bir güç gibi dururdu, denizden bile daha güçlüydü, fırtınaları dışında yatıştırabilecek ve kendini gemilere siper edebilecek güçteydi. Birlik ve dayanışmanın canlı deliliydi. Karşımızda deniz duruyor diye denize açılmıyoruz. Liman duruyor diye denize açılıyoruz. İlk önce uzak sahilleri aramaya çıkmıyoruz. İlk önce korunma ve güven arıyoruz.

Kiliseye çok ender uğrardı. Sadece bayram seyran veya özel bir kutlama nedeniyle düzenlenen dini törenlere giderdi. Oraya gidiyorsa bu, kilisenin de birlik ve dayanışmanın bir parçası olduğu içindi, onun dışında kalmak istemiyordu. Kilise ayinleri onda huşu uyandırmazdı ama kiliseyi bir gemiye benzetirdi. Birtakım kuralları vardı ve gemide olduğumuz sürece onlara riayet etmeliydik. Etmek istemiyorsak da, o zaman oradan uzak kalmalıydık.

Yıllar zarfında kiliseye atanmış papazların hepsi, kilise binasına hiç iyi bakılmadığından yakınıp durmuştu. Halbuki Albert'in iyi dost olduğu Papaz Abildgaard, okula ayrılan paranın bir kısmının kilisenin onarımı için kullanılmasından dem vurmaya kalkışınca, ağzının payını aldı. Okulla kilise arasında bir seçim yapmak gerekirse, daima okulu seçeceğini söyledi Albert. Okul, gençlik ve gelecek demekti. Kilise bu demek değildi. Vestergade'deki okulun kiliseden daha büyük olması Albert için olsa olsa bir sevinç kaynağı olabilirdi. Geleceğe inanan bir kentte aynen böyle olmalıydı.

"Ama ahlâki konular?" diye itiraz ettiydi Abildgaard. "Çocuklar bunları kiliseden başka nerede öğrenebilir?"

"Gemilerde," diye kısa ve öz cevaplamıştı Albert.

"Ve yabancı limanlarda belki de?" diye cevabı yapıştırmıştı papaz efendi.

Albert buna karşılık vermemişti.

İş, denizcinin denizdeki yaşamına gelince, Albert'in güzel

hatıraları yoktu. O bir miçonun korunmasız hayatını bizzat yaşamıştı, herkesin köpek gibi davrandığı miçonun, fakat o bir köpeğe layık görülen bakımdan bile yoksundu, böyle derdi Albert. Fakat zaman değişmiş, gemi koşulları daha bir insanileşmişti. Çocuklar daha iyi öğretmenlerin elinde yetişiyor ve sonra vakti gelince, daha iyi kaptan oluyorlardı. Albert gelişim ve kalkınmaya gönül vermişti. Buna inanıyordu. Ve sonra denizcinin ar ve şeref bilincine inanıyordu. Birlik duygusunun temeli buydu. Gemide bir tek kişinin ihmali herkes için ölümcül sonuçlar doğurabilirdi. Bu, bir denizci için bildik ve anlaşılır bir şeydi. Papaz buna ahlâk diyordu. Albert ise şeref diyordu. Kilisedeyken, bir insan, Tanrı'ya karşı sorumluydu. Gemideykense diğerlerine karşı. Gemi bunun için daha iyi bir öğrenim yeriydi.

Fakat her şey kaptanda bitiyordu. Kaptan gemideki her şeyin nereye ait olduğunu, her bir yelkeni, her bir halatı tek tek bilen kişiydi. Mürettebatını da aynı şekilde tek tek tanırdı. Her birinin yeri belliydi ve bir kaptan bunu ta en baştan itibaren onlara netleştiremememişse, mürettebat bunu kendi arasında yumruk gücüyle belirlemeye kalkardı ve o vakit, en zayıf, ancak zayıf diye illa da en yeteneksiz olmayanlar en altta kalırdı. Albert buna *Emma C. Leithfield*'deyken şahit olmuştu, Kaptan Eagleton'ın zayıflığı, O'Connor'ı geminin gerçek hâkimi yapmıştı. En güçlü olan illa da o güce en uygun olan demek değildi. Kaptan dediğin, insan aklından da gemi yelkeninden olduğu kadar iyi anlamaya mecburdu.

Albert'in durmadan gemi değiştiren adamları da olmuştu ve o, bunu, hiçbir zaman onların açısından bir serkeşlik veyahut kötü bir karakter belirtisi değil, daima kendi açısından bir yenilgi saymıştı. Adamlarını anlayamamış, onları doğru yönetmeyi bilememişti. Evet, insanın içindeki iyilik yetisine inanıyordu ama insandaki kötülük eğilimini de iyi tanıyordu ve kişisel kanısına göre, insanın bu yanı sıkı bir disiplinle kontrol altında tutulabilirdi.

Bir keresinde, 1880'lerde Meksika'nın Laguna kentine uğradıklarında, bir miço ona bıçak çekmişti. Albert, elinde bıçakla üzerine çullanmaya hazır o gözü dönmüş adamın karşısında hiç silahsız dururken, şimdi yapacağı şeyin özel bir ce-

saret veya güç gerektirdiğini hiç düşünmemişti. Sadece emin olduğu şeyi, karar veren konumunda kalmak için gerekli olanı yapmıştı.

Bıçağı yemeğe hazırmış gibisinden ellerini yukarı kaldırmıştı. Miço hayretle onun ellerine bakmıştı, kararsız bir hâli vardı. Ve tam o anda Albert, yumruğunu tüm gücüyle miçonun çeņesine indirmiş, adamı güverteye yıkmıştı. Sonra çizmesiyle miçonun bileğine basıp, bıçağı adamın parmaklarını teker teker kanırtarak çekip almış, hemen arkasından da sersemlemiş hâldeki adamı yakaladığı gibi ayağa kaldırıp iyice bir pataklamıştı. Ama bunu yaparken de, adamı sakat bırakmayacak şekilde vurmaya dikkat etmişti. Bu hem bir ceza hem de bir güç gösterisiydi.

Adamı yumruklarken, iyiliğin temsilciliğini yapmadığından emindi ama eli bıçaklı miçonun da kötülüğün temsilcisi olmadığından emindi. Mesele, sadece, farklı güçler arasında bir denge sağlamaktı. Kimse azgın bir fırtınanın üzerine pupa yelken gitmezdi. Bir kaptan zor kullanana kaba kuvvetle karşılık vermezdi. Yelkenleri ayarlar ve dengeyi bulurdu. Gerçek düzen bu tür bir dengeye bağlıydı, yoksa bir tarafın öbür tarafı sindirmesine değil. Bunun içindir ki, hiçbir düzen, değişmemecesine tesis edilemezdi.

James Cook, Hawaii'nin Kealakekua sahilinde, ensesine bir lobut ve gırtlağına bir bıçak yemeden hemen önce, adamlarına eliyle işaret edip yardım istemişti. Ama ona yardıma gelebilecek tekne, gerisin geri denize açılmış, sahilde onu savunabilecek yerlilerse, ellerindeki misket tüfeklerini yere atıp, kùrtuluşu kendilerini koca dalgaların arasına atmakta bulmuşlardı. *Resolution*'la son seferindeyken James Cook, gemideki on yedi usta gemiciden on birini kırbaçtan geçirmişti, kırbacını toplam 216 defa şaklatmıştı sırtlarında. Ve onların yardımına ihtiyaç duyduğu an gelip çatınca, onlar da yaralı sırtlarını ona çevirmeyi tercih etmişlerdi.

James Cook yanlış halatları germişti.

Her yelkenli gemide kilometrelerce halat, düzinelerce takoz, yüzlerce metrekare yelken bezi bulunur. Halatlar sürekli olarak gerilip gevşetilip yelkenler durmadan ayarlanmazsa, gemi, rüzgârın elinde biçare bir kurbana döner. Mürettebatı

idare etmek de buna benzer. Aslında bir kaptan, görünenlerine ilaveten yüzlerce görünmez halatı da elinde tutar. Mürettebatın idareyi ele alması, rüzgârın idareyi ele alması gibi bir şeydir. Gemi o zaman kayıp demektir. Ama eğer kaptan idareyi olduğu gibi eline alırsa da bu, rüzgârın tamamen kesilmesine benzer. Gemi, yerinden kıpırdamaz. Kaptan, adamlarının inisiyatif kullanma hakkını ellerinden alınca, onlar da ellerinden geleni değil, içlerinden gelmeyeni yapar hâle gelir. Her şey deneyim ve bilgiye dayanıyor. Fakat her şeyden önce de, yetkiye.

Albert isyankâr miçoyu güzelce bir benzetip de, adam güverteye tam önüne yığılınca, Albert ona elini uzatıp ayağa kalkmasına yardım etti. Sonra da aşçı yamağını çağırıp ona, yerdeki adam yüzündeki kanı yıkayıp temizlesin diye bir leğen su getirmesini emretti. Mesele burada kapanmıştı. Miço yine mürettebatın arasına katılabilirdi.

Bir zamanlar Albert de kırbaç yemişti. Fakat o, ne cezalandıran ne ödüllendiren ama sırf vurdukça vurmaktan anlayan Isager gibi biri olmak istemiyordu. O, rütbesini cinai eğilimleri için bir gerekçe görecek kadar ileri giden O'Connor gibi olmak istemiyordu. O, temelsiz yetkisini kırbaçla kullanmak isteyen James Cook gibi de olmak istemiyordu.

O, Emma C. Leithfield'in kaptanı Eagleton'ın hiç olamadığı gibi bir kaptandı. Ve hayat ona yalnızca kuralları öğretmemişti.

Hayat, ona, bunlardan bambaşka ve çok daha karmaşık bir şey de öğretmişti: Dengeyi.

1913 yılıydı. Albert, birlik ve dayanışmaya olan inancını temsilen bir abide yaptırmaya karar verdi. Bir anıt taşı şeklinde olacaktı ve yeni yapılan Dampskibsbro'nun civarında bir yere yerleştirilecekti. Taşı çoktan seçmişti, yerini de biliyordu. Dört metre uzunluğunda, üç metre genişliğinde ve iki metre yüksekliğinde bir kaya parçasıydı. Halen'in biraz açığında, Baltık Denizi'nin dibinde duruyordu ve kıyıdan esen bir fırtınada onu bazen karadan görmek de mümkündü. Yazları oğlanlar oraya yüzüp üzerine çıkarlardı. Suyun içinde ayakta

durduklarında, güneşten ışıl ışıl suyun yüzeyinde sadece altın sarısı saçlı küçücük kafaları görünürdü.

Dalgalar kayanın heybetli sırtını sıyırıp geçerken, güneş ışıkları, üzerinde kıpırdaşırdı. Albert bazen yolesiyle açılıp tam üzerinde mola verir ve altında uzanan kayayı seyrederdi. Açık yeşil, kıpır kıpır suyun içinde hiç hareketsiz, öylesine sağlam ve güçlü uzanırdı ki. Fakat o da bir zamanlar hareket etmiş, uzun yoldan gelmişti. Buzullarla birlikte ta kuzeyden. Şimdi yine yeri değiştirilecekti fakat bu kez temelli olarak kalacağı bir mekâna yerleştirilecekti. Dalgakıranın baş noktasını, insanoğlunun tabiatın üzerindeki hâkimiyetini temsil edecekti.

"Birlikten güç doğar," yazılacaktı üzerine.

Albert bu ibareyi kendi bulmuştu.

Güneşli bir Haziran günü, küpeşteye yaslanıp da altındaki kıpır kıpır suyu seyrederken, birden başı döndü, gözleri karardı, bayılacak gibi olmuştu. O anda ona sanki yeryüzü bitişkenliğini kaybediyormuş gibi ve onunla beraber kendi inandığı şeyler de yakında kaybolup gidecekmiş gibi geldi. Fırtınaların ve dalgaların gücünden başka tehlikelerin varlığını hissetti birden -dalgakıranın kayalardan örülü direngen duvarının bile siper olamayacağı facialarııın varlığını. Bu his öyle belli belirsiz, öyle rüya gibiydi ki, kızgın öğle güneşinin altında içinin geçtiğini sandı. Tüm dikkatini suyun içindeki iri kaya parçasının üzerinde topladı. Kayığın ve kendinin, kayanın yaralı bereli sırtına yaslanan karaltısını görünce, tekrar gerçeğe döndü.

Fikir de aklına tam o zaman geldi. Bir ilham gibi hızla hücum etmişti zihnine, bir tayfun gibi ve içinde panik de vardı. Bir durum değerlendirmesi yapmanın vaktinin geldiğini anladı. Ve kararını verdi, az önceki korkularına karşı denge yaratacak bir şey yapmalıydı; büyük, direngen ve kalıcı olmalıydı.

İki gün sonra da, Marstal Deniz Sigorta Şirketi'nin Havnegade'deki binasında bir toplantı düzenleyerek, aklındaki fikri seçkin bir davetli topluluğuna açıkladı. Bir anıt taşı dikme önerisi genel destek buldu ve hazırlık çalışmalarıyla ilgilenmek üzere bir komite kuruldu. Kaya parçası aynı yıl sonbahara girmeden yeni yerine taşınmış olacaktı.

Bir hafta sonra Albert, liman komisyonunun ve sigorta şirketinin yönetim kurulu başkanlarıyla birlikte kayayı teftişe

gitti. Batıdan sert bir fırtına esiyordu, kayanın üst kısmı çırılçıplak suyun dışındaydı. Dalgalar sanki tehlikeli bir resifmişçesine üzerine çarpıp duruyordu.

Haziran'ın ortasında bir sabah vakti iki vinç, barçların üzerinde kayanın yanına taşındı ve öğleden sonra saat ikide kaya, denizden çıkarılmış, iki vincin arasına sıkıca bağlanmış hâlde duruyordu. Barçların üzerinde Albert'in yanı sıra, liman komisyonu başkanı, liman müdürü ve bir balıkçıyla, kentteki tersanelerden birinde çalışan bir vinççi bulunuyordu. Marstallı bir grup hanımın sahile getirdiği sandviç ve içecekler kayıklara kondu ve beşik gibi sallanan barçların üzerindeki kan ter içinde adamlara götürüldü. Barçlar, aralarında o koca kaya parçasıyla Dampskibsbroen'den geçerek limana girene kadar, her yana bayraklar çekildi ve rıhtımda toplanmış büyük kalabalıktan alkış ve sevinç çığlıkları yükseldi.

Kendimizi kutluyorduk, kendimizi ve müreffeh şehrimizi.

İki gün sonra kaya karaya çıkarılmıştı. Albert Svendborg'a telefon edip, kayayı dikileceği yere nakledebilmek için, bir açık kasa tır dorsesi göndermelerini istedi. Tır dorsesi hemen ertesi gün arabalı vapurla geldi. Rıhtımda feci bir kalabalık toplanmıştı, herkes yardım etmek istiyordu. Tersane sahibi, vinççiyle; usta gemici, gemi sahibiyle; dükkân sahibi, tezgâhtarla yan yana, omuz omuza verdi. Hatta Sparekassen Bankası'nın genel müdürü bile, uysal bir katır gibi boynunu eğmiş, halatların bir köşesinden yakalayıp, kayayı çekmeye yardım etmek için hazır bekliyordu. Okul çocukları da halatların bir ucundan tutabilmek için bağıra çağıra koşuşup duruyorlardı. Ve nitekim onlara da tutacak bir yer çıktı. Çoktan emekli olmuş ihtiyar kaptanlar da limandaki banklarda sürdürdükleri ateşli sohbetlerini kesip gelmişti, onlar da kayanın bir ucundan tutmak istiyorlardı, pipoları hâlâ ağızlarındaydı. Fakat Kongo Kılavuzu dediğimiz Josef Isager ellerini ceplerine sokmuş, tepeden bakıyordu. O, bu tür şeylere tenezzül etmezdi. Lorentz de seyretmekle yetinmişti fakat onun bir özrü vardı; ileri yaşı ve koca cüssesi. Deniz ressamının dul eşi Anna Egidia Rasmussen'i limana çeken şey, duyduğu insan gürültüsü olmuştu, ta Teglgade'den duyuluyordu ve o da şimdi torununun elinden tutmuş, rıhtımdaki kalabalığın arasında duruyordu. Kasabanın

budalası Anders Nørre, kalabalığın hemen dışında, sevinçten delirmiş gibi zıplayıp duruyordu. Anders ona kalabalığa katılması için eliyle işaret etti. Adamcağız halatı omzuna atınca birden sakinleşti, sanki o da kalabalığın geri kalanı gibi huzur bulmuşa benziyordu.

Sonra Albert de bir halat ucu yakaladı, kalabalığa döndü ve elini havaya kaldırarak yumruk yaptı.

"Hadi bakalım, çekiyoruz!" diye bağırdı.

Bu, başlama işaretiydi. Albert halata var gücüyle asıldı. Altmış sekiz yaşındaydı ama yaşına hiç aldırmazdı. Sanki o güçlü kuvvetli vücudu ömrü boyunca bu ânı beklemişti de, bugüne kadar yaptığı şeyler sadece bir ön hazırlıktı. Yüzü güneşte pancar gibi kızarmıştı ve içi mutlulukla dolup taşıyordu, damarlarında coşan kandan ve gerilen kaslarından yayılmıştı.

Tır dorsesi ağır ağır kıpırdandı. Küçük hamlelerle birkaç metre ilerledi. Sonra durdu. Zemin çok yumuşaktı. Tekerlekler, kayanın ağırlığından mıcıra gömülmüştü, hareket edecek gibi değildi. En aşağı iki yüz adamın bacakları boşuna direndi. Güçleri birleşince kayanınkini alt edebilir mi diye sınamak ister gibi, öne eğilip hep birlikte halatlara asıldılar. Fakat kaya onlara karşı koydu.

Albert doğruldu ve kalabalığa doğru döndü.

"Hadi gayret, arkadaşlar," diye bağırarak, kolunu kaldırıp ikinci bir kez havayı yumrukladı. "Bir, iki, üç -çekiyoruz!"

Tır dorsesi yerinden oynamadı.

Kalabalığın arasından biri, bir *shanty*[36] mırıldanmaya başladı. Diğerleri ona katıldı. Ve giderek herkes hep bir ağızdan, uyum içinde söylemeye başladı, el emeğinin şarkısını, yüzyıllardır denizleri çınlatan o şarkıyı. Fakat yararı olmadı.

Albert bir oğlanı yanına çağırdı, Tordenskjoldsgade'deki Denizcilik Okulu'na bir koşu gidip öğrencileri yardıma çağırmasını söyledi. Oğlan fırladı ve çok geçmeden de genç denizciler Havnegade'den aşağı doğru uygun adım gelmeye başladı. Otuz kişiydiler. Kollarını sıvayıp dövmelerini göstere göstere, halatları onlar da birer ucundan omuzladı.

---

[36] Denizcilerin iş yaparken söylediği ritmik şarkı. -ç.n.

"Bunlar bizim gençliğimiz ve geleceğimiz," diye içinden geçirdi Albert, "kayanın artık kıpırdaması lazım."

Ve tır dorsesi yerinden kıpırdadı ama tekerlekler, sanki o feci basınca dayanamayacakmış gibi, itiraz edercesine inledi. Ve tehlikeli an geldi çattı, kaldırımın kenar taşına bindiren kaya parçası bir yalpaladı ama devrilmedi. *Shanty* yeniden duyuldu. Ve Albert güfteye ilk bu kez dikkat etti.

"I will drink whisky hot and strong,
Whisky, Johnny!
I will drink whisky all day long.
Whisky for me, Johnny!"

Erkek çocuklar şevkle, avazları çıktığı kadar bağırarak katıldılar şarkıya. Güftede bir erkeklik vaadi vardı. Ama şarkıyı asıl deniz subayları götürüyordu. Kendilerini deneyimli denizci sayabilecek kadar uzun zaman seyir etmişlerdi açık denizlerde. Bu, onların şarkısıydı. Denizlerde geçirdikleri yıllar veriyordu onlara bu hakkı. Yaşlılar içinse sadece bir anıydı; Albert bu kalabalığın arasında ömürlerinde bir kere olsun yelken açmamış veya viski şarkısının nağmeleri eşliğinde bocurgat çevirmemiş çok az kişi olduğunu iyi biliyordu. Denizcilerin milli marşı, diye düşündü Albert. Hangi dilde söylendiği önemsizdi. Önemli olan ritmiydi, güftesi değil. Vaaz vermiyordu, insanın doğruca kaslarına hitap ediyordu, oradan da yüreğine işliyor, onlara nelerin üstesinden gelebileceklerini hatırlatıyordu ve onlar da yorgunluklarını unutup omuz omuza, ırgat gibi çalışmaya devam ediyorlardı.

"Birlikten güç doğar," yazacaktı Albert'in taşında fakat tır dorsesine yüklenmiş kayanın önünde, kan ter içinde fakat kıvançla dururken pekâlâ *"Whisky, Johnny!"* de yazılabileceğini düşünmüştü bir an için, tabii uygunsuz kaçmayacak olsaydı. Birlik ve dayanışmanın şarkısıydı dinlediği.

Pancar gibi kızarmış, terli yüzünü güneşe doğru kaldırdı ve gülümsedi.

Taş yerine ulaşmıştı.

Albert, Hotel Ærø'de anıt taşı veya kendi tabiriyle "birlik taşı" hakkında birçok halk toplantısı düzenledi. Bu taş için

de, Marstal'daki bütün önemli ve gerekli şeyler için olduğu gibi, aynı yoldan finansman sağlanacaktı: Birlik ve dayanışma içinde, toplanacak ufak bağışlar yoluyla. Kürsüye çıkarak konuşmaya başlayıp da heyecanı kızışınca, mutluluktan, önemli bir şeyden hiç bahsetmemiş olduğunu unutuverirdi: Anıt taşının tam şimdi dikilmesine vesile olan şeyi. Dalgakıranın yapılışının yetmiş beşinci yıl dönümü, bir asır dönümüne, 1900 yılına rastlamıştı ama hiçbir şey düzenlenmemişti. Yüzüncü yıl dönümüne ise daha on iki yıl vardı. O zamana sağ çıkacağını bilemezdi. Seksen bir yaşında olacaktı, ebediyen yaşayacağını sanan o haddini bilmezlerden değildi. Fakat neden tam şimdi? Neden 1913 yılında?

Allah'tan ona bu soruyu soran biri çıkmamıştı. Tabiatıyla', demişti, hepsi, onlara bundan ilk kez bahsettiğinde. Bu şehre bir anıt taşı lazımdı ve bu vesileyle dalgakıranın yapılışını anmaktan daha güzel bir şey olabilir miydi? Böylece o da onlara, Halen'in güneyinde, denizin tam ortasında gözünün karardığı ve neye alamet olduğunu kendinin bile çıkaramadığı bir önseziye kapıldığı o Haziran gününden bahsetme zahmetinden kurtulmuş oldu. Bu zaten kürsüden söylenecek şey değildi. Evet, doğrusu, on dört tonluk bir kayayı, iki yüz otuz adama çektirmenin gerekçesinin bu olduğu, insanın bir arkadaşına bile itiraf edebileceği türden bir şey değildi.

Neden şimdi? Neden 1913 yılında?

Çok geç olmadan, kim olduğumuzu ve neyi neden yaptığımızı unutmadan.

Çok geç mi? Bu ne demek?

Hayır, soruları nasıl cevaplayacağını bilemiyordu. Bildiği tek şey, içindeki o tuhaf hissin, kaçınılmaz bir sona yaklaşmanın verdiği kasvete benzeyen o hissin, hâlâ orada olduğuydu. Sırf ona karşı durabilmek için anıt diktirme işine girişmişti.

Ve orada, Hotel Ærø'nin balo salonundaki kürsüde, dinleyicilere hakikatleri tekrar tekrar işaret etti. Limanın bir zamanlar nasıl kuzeyden ve doğudan, evet, hatta güneyden de esen sert rüzgârlara açık olduğuna, bu rüzgârların, Halen Burnu'nu nasıl suların altında bıraktığına dikkatlerini çekti. Kış için rıhtıma çekili gemilerin bile nasıl karaya savrulduğundan bahsetti. Ve sonunda herkesi, liman koşulları iyileştirilmezse,

onları feci bir sonun beklediğine ikna etti ve o zaman sadece bir tek Marstallı bu konuda somut bir şey yapmıştı, ona bugünkü Marstal'ın asıl kurucusu diyebiliriz, derdi Albert, ama o, bunu karada değil de denizin ortasında başarmıştı. Birlik ve dayanışma harekâtının kurucusuydu ve şimdi bu davanın adına anıt taşı dikiyorduk, bunu abideleştiriyorduk. Bu kişi, Kaptan Rasmus Jepsen'di. Şehir halkından, dalgakıranın yapımına katkıda bulunmak isteyenlerin, bunu ne şekilde ve nasıl yapacaklarını bir belge imzalayarak taahhüt etmeleri fikrini ortaya atmıştı, tam üç yüz elli dokuz kişi imzalamıştı ve böylece bazıları gönüllü emek gücü, bazıları taş temini ve bazıları da para bağışı yoluyla katkıda bulunmak için yazılı güvence vermişti. Herkes bir şey vermişti -bir kişi haricinde. O, insanın soyundan sopundan önce kendini düşünmesi gerektiği şeklinde utandırıcı bir gerekçe öne sürerek yan çizmişti.

"Adını söylemek istemiyorum, hâlen aramızda yaşayan akrabalarının yüzü suyu hürmetine!" demişti Albert kürsüden.

Herkes dönüp kaptan Hans Peter Levinsen'e bakmıştı. Ve o da daha sonraları anıt taşı projesinin en sadık ve en cömert bağışçıları arasına girecekti. Sanki nihayet, tam seksen sekiz yıl sonra, eline, atalarının yüz karasını silme şansı geçmişti.

Albert, konuşmasına 28 Ocak 1825 tarihine değinerek devam etmişti. Kral VI. Frederik'in on altıncı yaş günüydü. Yüz kişi, dalgakırana ilk taşı yerleştirmek üzere birlik bayrağının altına toplanmıştı, kara ve deniz buz tutmuştu. Doğa bile onlardan yana çıkmıştı, zira o ve ondan sonraki kışlar buzlu geçmeseydi, o taşları asla yerlerine yerleştiremezlerdi. Fakat yerleştirebilmişlerdi işte ve dalgakıran, insan gücünün birlik ve gayretle nelere kadir olduğunun apaçık ve ebedi bir delili olarak karşılarında duruyordu.

"O dalgakırana bakınca," demişti Albert ve gözlerini dinleyicilerin üzerinde dolaştırmıştı, "karşınızda dev gibi taşlar görüyorsunuz. Ama şunu katiyen unutmayın, o dalgakıranın asıl yapı malzemesi, kırılmaz bir irade ve güçlü kollardır."

Konuşmasına, dalgakıran yapımına öncülüğünü yapan Rasmus Jepsen'i anarak ve Dannebrog şeref madalyası ile onurlandırıldığından bahsederek son vermişti. Denizciler, ne kadar delişmen ve başına buyruk olsalar da, saraya sadık ve

muhafazakâr tabiatlıdır, böyle bir madalyanın onlar için değeri çok büyüktür. Zaten konuşmanın tam burasında da salonda bir alkış koptuydu. Albert öylece durup, anıt taşının mucidi olarak aldığı bu övgüyü kabul etmişti ama içinden buna layık olmadığını biliyordu, o yoğun ve utkulu günler boyunca yaptıklarının sadece dengesiz bir ruh hâline ve tıpkı bulutlar gibi değişken hayallere dayandığını biliyordu.

19 Temmuz sabahında, heykeltıraş Johannes Simonsen, taşa bakmak için posta çatanasıyla Svendborg'dan gelmişti. Anıt için kullanılmaya uygun olduğunu saptamış, çeşitli çizimler yapmış ve taşın üzerindeki yosunları nasıl temizleyeceklerini anlattıktan sonra Svendborg'a geri dönmüştü. Taşa önce kireç kaymağı sürüldü ve ardından sulandırılmış tuz ruhuyla yıkandı. İki metre derinliğinde bir temel kazıldı ve içi betonla dolduruldu. Ağustosun başında, sütunun kaidesi ve demir kuşantılar yerine yerleştirildi. Ağustosun ortasında da, taş, yerine dikildi ve bu ameliyeye bizzat Albert ve birlik komitesinin birçok üyesi katıldı.

Onlar bu işle meşgulken, limana altı torpido gemisi girdi. Torpido gemilerinin hepsi, limandaki diğer gemiler gibi baştan aşağı flamalarla süslenmişti ve rıhtımda çok geçmeden büyük bir meraklı kalabalığı birikti, iğne atsan yere düşmezdi. Marstal'a ilk kez savaş gemisi geliyordu. Komitedekiler bile, anıt taşını dikmeyi filan yarıda bırakıp gemileri seyretmek için Dampskibsbroen'e koştuydu.

Aynı akşam savaş gemilerinin subayları şerefine, Hotel Ærø'de bir yemekli şölen düzenlendi. Albert de yemeğe katıldı. Dampskibsbroen'in yanına bağlanmış ince uzun, çelik grisi savaş teknelerin görüntüsü, onu yine bir tuhaf yapmış ve ilk kez yolesiyle taşı incelemek için sahilin güneyinden denize açıldığında gelen o baş dönmesi atağı yine geri gelmişti. Yemek boyunca üzerinde tuhaf bir durgunluk vardı, bu hâli oradakilerin çoğunun dikkatinden de kaçmamıştı ama onlar bunu, onca zamandır ter döktüğü anıt taşı işinin üzerinde yarattığı baskıya vermişti.

Yemek sırasında, ona, birçok kez, bu davet karada değil de denizde sürüyormuş gibi geldi. Masalar suda yüzüyor, iskemleler dalgalarla birlikte beşik gibi sallanıyordu adeta. Aşa-

ğısındaki mavi gri derinliklerde hızla oraya buraya hareket eden kara gölgeler görüyordu.

Bir ses onu hakikate geri döndürdü. Biri ona bir şeyler diyordu. Limandaki torpido gemilerinin komutanı Gustav Carstensen'di, ona kompliman yapmak istemişti.

"Anıt taşına sizin ön ayak olduğunuzu duydum. Taşı yerinden kaldırıp taşımak için şehir halkını nasıl harekete geçirdiğinizi de öğrendim. Evet, gençlik, enerji demek. Mesele onu koordine edebilmek. Bir kaptan olarak siz disiplinin önemini iyi biliyor olmalısınız."

"Ben güçlerin dengesine ile birlik ve dayanışmaya inanırım," dedi Albert.

"Evet, birlik denen şey çok önemli," dedi komutan ve dalgın dalgın karşıya baktı. Sanki Albert'in cevabında yakaladığı bir anahtar kelime ona kendi düşüncelerinde derinleşme imkânı vermişti.

"Fakat bu birliğin ilk önce yaratılması lazım. Bunun için de halkı birbirine kenetleyebilecek böyle büyük davalara ihtiyacımız var, zamanımızda herkes kendini düşünüyor. Gençleri birleştirebilecek ve bir amaca yönlendirebilecek bir savaş yaşayalı nesiller oldu. İhtiyacımız olan şey, savaş."

Albert adama dalgın dalgın baktı, içindeki baygınlık hissinden hâlâ kurtulamamıştı.

"Ama savaş epey cana mal oluyor, öyle değil mi?"

"Evet, hâliyle, savaşın bedellerinden biri bu."

Komutanın ses tonunda bir tereddüt belirmişti. Albert'e, sanki ona değer biçmek istermişçesine bakıyordu. Konuştuğu insana ilk kez şimdi dikkat etmiş de, onun hakkında yanlış hüküm verip vermediği üzerinde kafa yoruyormuş gibi bir hâli vardı.

"Ama sanırım ölenlere bir mezar ve bir mezar taşı sağlanıyor, öyle değil mi?" diye devam etti Albert kayıtsızca.

"Pek tabii, pek tabii, bu apaçık!"

Carstensen'in, bu sohbetin yanlış yöne saptığını düşündüğü besbelliydi.

"Komutan Carstensen, bizim mezarlığa bir uğrasanız derim. Orada bir alay kadın ve çocuk bulacaksınız. Ayrıca, sıradan bir iki köylü, bir iki esnaf veyahut benim gibi bir iki gemi

komisyoncusu da bulacaksınız. Fakat o kadar çok denizci bulamayacaksınız. Onlar açık denizlerde yitip gidiyor. Onlara bir mezar taşı sağlanmıyor. Dul karısının ve çocuklarının ziyaret edebileceği bir mezarları yok onların. Onlar uzak denizlerde boğulup gidiyorlar. Deniz, hasmına karşı saygıdan yoksun bir düşman. Biz kendi savaşımızı burada, Marstal'da veriyoruz Komutan Cartensen ve bu bize yetiyor da artıyor."

Tam o sırada birisi filonun şerefine kadeh kaldırdı ve komutan bunu vesile bilip Albert'le sohbete son verdi ve onu saplantılarıyla tekrar baş başa bıraktı.

Aynı gece anıta bir saldırı girişimi oldu. Johannes Simonsen rölyefi tamamlayana kadar, korunma amacıyla anıt taşının etrafına çekilen tahta perde, bir grup sarhoş tersane işçisi tarafından devrildi. Albert hemen Ærøskøbing'deki Komiser Krabbe'ye bir suç duyurusunda bulundu ve komiserden üç gün içinde cevap geldi, polis mahkemesi saldırganları sarhoş dolaşma ve asayiş bozma suçlarından toplam 315 kron para cezasına çarptırmıştı.

Anıtın açılış günü yaklaştıkça, Albert'in huzursuzluğu da arttı. Neyse ki daha yapacak epey iş vardı. Dalgakıranın tarihini detaylı olarak kaleme alalı çok oluyordu, metni bir kurşun borunun içine koydurup mühürlettikten sonra, anıt taşının beton temelinin içine gömdürmüştü. Şimdi de açılış konuşmasını yazmakla meşguldü. Konuşmada anıt taşına, hayal kırıklıklarıyla ve umutlarıyla yaşayan bir insanmış gibi atıfta bulunuyor ve hayat hakkında felsefe yapıyordu, bir yerde şöyle yazmıştı yaşam için: "Sevinçlerin, kederlerin, kaybolan ümitlerin birbirine karıştığı, en iyi hesaplanmış planların bile her zaman ters gidebileceği bir yer."

Bir durmuştu sonra.

Ve, "Neler yazıyorsun sen?" diye sormuştu kendine. "Dalgakıran ile birlik ve dayanışma duygusunu övmen gerekmiyor muydu? Ama sen şimdi bu yazdıklarınla kendini köşeye sıkıştırıyorsun."

Kafasını iki yana salladı ve yazı masasının üzerindeki lambayı söndürdü. Bu şüphe içine nereden çıkıp gelmişti? Halbuki hayatının en büyük eserinden şüphe etmesi için ortada hiçbir neden yoktu. Marstal şimdiye hiç bu kadar hızlı gelişmemiş,

yıldızı hiç bu kadar parlamamıştı. Anıt taşının amacı da bunu kutlamak ve abideleştirmekti. O kahrolası baş dönmesi de yine geri gelmişti. Önseziler, baş dönmesi ve hayalimsi görüntüler. Koca karı masalı.

Yatmaya hazırlandı. Uyku, onu biraz olsun sakinleştirecek miydi acaba?

Kötü ruhları korkutup kaçırmak istermiş gibi ayaklarını öfkeyle yere vurdu. Bir ufacık çocuklar gibi karanlıktan korkmadığı kalmıştı!

Nihayet sabah oldu. Tarih 26 Eylül 1913'tü. Anıt taşının etrafına yüzlerce insan toplanmıştı ve Albert, dalgakıranın tarihçesini onlara bir kere daha nakletti. Genç hanımlardan oluşan bir koro, "Vatanımı korumaya ant içerim"[37] adlı şarkıyı söyledi, Albert şarkıya yeni sözler yazmış, tüm karamsar kelimeleri özenle ayıklamıştı.

Sonra anıt taşının üzerine örtülü koca Danimarka bayrağını çekip kaldırdı ve aynı anda kalabalık, anıtı çiçek yağmuruna tuttu. Liman Komisyonu Başkanı bir teşekkür konuşması yaptı ve tören, o gün doğum günü olan Kral X.. Christian'ın şerefine üç kez hurra çekilerek son buldu.

Aynı akşam Hotel Ærø'de 100 kişilik bir yemekli balo verildi, davetliler arasında Ærøskøbing Emniyet Müdürü Krabbe'yle eşi de vardı, yemekte Albert'in yanında oturuyordu. Menü, yaban tavşanı kızartması, kek ve çeşitli alkollü içkilerden oluşuyordu. İlk konuşmayı Albert yaptı ve ayağa kalkarak, davetlileri, majesteleri kralın şerefine üç defa hurra çekmeye ve sonra birlikte "Kral Christian yelken direğinin yanında durdu"[38] şarkısını söylemeye davet ederek konuşmasına son verdi. Şarkı bitince, krala hitaben yazdığı doğum günü tebrik mesajını yüksek sesle okudu ve salondakilerden onay aldı. Ardından, ana vatanın ve bayrağının şerefine defalarca

[37] Eski (1868) bir halk şarkısı. http://www.ugle.dk/jeg_vil_vaerge_mit_land.html -ç.n.

[38] Danimarka'nın iki milli marşından biri 1778. Aslen, Johannes Ewald'ın, vatanseverlik temasının işlendiği *Balıkçılar* adlı müzikli sahne oyunundaki şarkılardan biridir. Kraliyet ailesinin katıldığı tüm resmi merasimlerde hâlâ bu melodi çalınır. -ç.n.

kadehler tokuşturuldu ve kentin kodamanları teker teker kalkıp birbirlerini öven konuşmalar yaptılar. Gece saat on bir buçukta da kutlama telgrafı, davetlilerce de imzalanmış olarak, majesteleri krala gönderildi. Ve ondan sonra dansa geçildi.

Albert'in açısından, akşam hiçbir aksilik olmadan devam etti. Dikkati hiç dağılmadı, facia habercisi gibi üzerine çöken o kasvet ve korkuyu bütün akşam hiç hissetmedi, balo giysileri içindeki davetliler ve kurulu ziyafet masaları suyun üstünde yüzüyormuş gibi hayaller de görmedi.

Sabah saat iki civarında, etkinliğin ev sahibi sıfatıyla son davetlileri de uğurladıktan sonra o da çıktı, köşeden Prinsegade'e saparak evine ve rüyasız bir gece uykusuna yollandı.

Ertesi sabah uyandığında kendini bambaşka hissetti, ruhu huzur bulmuştu. Hiç çocuğu olmamıştı ve bundan müteessirdi. Buna karşın yaşadığı ve sahiplendiği şehir, durmadan gelişip zenginleşiyordu. Tersanelerde şimdiye dek hiç bu kadar çok gemi inşa edilmemişti ve şehrin önde gelen tersanesi, çok yakında modern gemi yapımına geçecek, ahşap yerine çelik gemiler inşa edecekti. Geçen ilkbaharda majesteleri kral şehri ziyaret etmiş, gelişi şerefine bayraklarla donanmış bir kent ona kucak açmıştı. Kraliyet donanması da altı torpido gemisiyle Marstal'ı ziyaret etmişti. Yeni bir postane binası yapılması ve kilisenin damındaki eski mahya kuleciğinin, komple bakır kaplama, kuleli bir damla değiştirilmesi planlanıyordu.

Limandaki anıt taşıyla dalgakıran, şehrin tarihinin daima hatırlanacağının ve şehrin geçmiş nesillere saygısının delili olarak dimdik ayakta duruyordu. "Birlikten güç doğar" yazılıydı taşın üzerinde. Bu, Albert'in kendi amentüsüydü ama Heykeltıraş Johannes Simonsen'in keskisi onu özenle, harf harf taşa yonttuktan sonra şehre devredilmişti.

Bu sabah kendini bu kadar iyi hissetmesinin, yalnızca anıt taşının açılışının ve onu takip eden şölenin başarıyla sona ermesinden kaynaklanmadığını biliyordu. Sebep bundan çok daha büyük, çok daha derindi: Kendisi ve bir parçası olduğu o durmaksızın gelişen dünya arasında hissettiği uyum ve dengeydi sebep. Çatı penceresini açtı ve erken eylül sabahının yumuşak güneşinin altında onlar yine karşısına çıktı: Gemi direklerinden bezenmiş bir panonun gerisinde uzanan dalgakıran

ve adalar denizi. Martıların çığlıkları kulağına kadar geliyor, şehrin tersanelerinden yükselen çekiç seslerine ve testerelerin uğultusuna karışıyordu. Bu seslerin tam şu anda dünyanın bütün kıtalarındaki liman şehirlerinde de duyulduğunu düşündü ve içi bir zafer hissiyle doldu, kendini tüm dünyayla tek vücut olmuş hissetti.

Daha sonraları, bugünü hep bir "son" olarak hatırlayacaktı. Fakat tam olarak neyin sonu olduğunu hiç söylemedi. Kendi hayatı olamazdı çünkü daha yıllarca yaşamaya devam etmişti. Ama yarı rüya yarı gerçek bir dünyada yaşadı, ikisi birbirine bir korku köprüsüyle bağlıydı. Rüyalarından öğrendiklerini tek başına omuzlayamadı fakat başkalarıyla da paylaşamadı.

Ve yaşamını, giderek ölülerden oluşan bir şehirde sürdürdü, ölümün suskun suç ortağı oldu.

Hayaller

Bir gemi komisyoncusu neleri not eder? Navlun piyasasındaki çalkantıları, imzaladığı kargo taşıma sözleşmelerini, eve dönmeyen gemileri, kurtarılan mürettebatı, sigorta konularını, kar marjını ve firmanın gidişatını.

Albert'se o aralar ne şirketi ne de hâlen denizde seyreden gemileri hakkında notlar alıyordu; kâğıda döktükleri, duyguları da değildi, düşüncelerini yazdığı da çok enderdi. Daha çok kafasına takılanları yazıyordu ama bunlar aslında anlayamadığı şeylerdi.

Zihninde bir yabancı yaşıyordu ve o, bu yabancı hakkında yazıyordu.

Albert rüyalarını yazıyordu.

Fakat hepsini değil.

Yaşama pratik bakan çoğu insan gibi o da rüyaları, beynin bir tür kış uykusu sürecinin meyvesi sayardı, belki zamanında bir anlama sahip olmuş ama zamanla hayallerin puslu, gerçek dışı dünyasında kaybolup gitmiş, yarısı unutulmuş, bölük pörçük olayların karmakarışık bir özeti. Albert de, tıpkı bizim gibi, rüyalarının çoğunda bir anlam bulamazdı. Bulmaya da çalışmazdı.

1877 yılının bir Aralık gecesiydi. *Princess* brikinde kaptandı, rüyasında bir sesin ona bağırdığını duymuştu, tehlikeye doğru yol aldığını söylüyordu ses ona. Albert ranzasından fırlayıp güverteye koştuğunda, geminin yamyassı, devasa bir kum yığınına bindirmek üzere olduğunu görmüştü, bir saplanıp kalsalardı, bir daha kurtulmaya imkân yoktu. Rüyası onu uyarmıştı.

Kafasının içinde bir yerde, kendisinin bile bilmediği bir bilgi birikimi vardı. Yabancı bir misafir gibi orada yaşıyordu.

İki yıl sonra yine benzeri bir rüya görmüştü. Bu sefer de, *Princess*'le fırtınanın ortasında seyrediyordu. Albert bunun da bir uyarı olabileceğini sezse de, kulak asmamıştı. Ertesi sabah erkenden Grangemouth'tan denize açıldılar. Limanın dışına vardıklarında, güneybatıdan esen rüzgâr birden sertleşti, neredeyse kasırga hızında feci bir fırtınaya çevirdi. Bütün gün kıyı boyunca ilerlemeye çalıştılar ama sonunda demir atmak zorunda kaldılar, yelken direklerini baltayla çatır çatır keserek karaya oturmaktan son anda kurtuldular. Albert, yana kaykılmış güverteye dört elle sarılmış, yelken takımlarının denizi boylayışını seyrederken, bir tek değil, farklı birçok gerçek olmalı diye düşünmüştü.

Velhasıl Albert'te, herkeste olmayan bir yetenek vardı. Bu yeteneğini kendine saklaması gerektiğini de biliyordu. Geride bıraktığı not ve kayıtları okuyunca öğrenmiştik bunu. Eğer böyle kehanetli rüyalar gördüğü çevreye bir yayılırsa, bunun ona zarar verebileceğini, şöhretinin lekelenebileceğini yazıyordu.

Halbuki hepimiz mürettebat kamarasında oturup birbirimizden defalarca böyle korkulu hikâyeler dinlememiş miydik? Bembeyaz suratı ve sırılsıklam muşamba giysisiyle, mezana direğinden sallanan *Klabautermann*'ı?[39] Veya *Uçan Hollandalı*'yı ve geminin köpeğini? Geceleri karanlığın içinde uluyarak, kaybettiği gemisini nasıl aradığını? Miçoyken Albert de bu hikâyeleri dinlemişti, hem korkuyla hem hayran hayran fakat o, yüreğinin derinlerinde hep bir şüpheci olarak kalmıştı. Ona göre her doğaüstü hadisenin doğal bir nedeni vardı. Bilim henüz bunu bulup ortaya çıkarmamış olabilirdi, o kadar. Kendi kanaati böyleydi. Gün kararırken hep birlikte oturmuş, mantığımızla izah edemeyeceğimiz korkunç hikâyeleri, kalbimiz küt küt atarak dinlerken, o bize hep böyle derdi ve derin bir oh çekerdik.

O zamanlar, rüyalarında geleceği görebilme yeteneğinden bize bahsetmiş olsaydı, muhakkak ki çoğumuz onda doğaüstü güçler olduğunu sorgusuz sualsiz kabul etmiştik. Gemilerdeki şöhreti, hatta belki otoritesi böylece daha da artardı fakat bu,

---

[39] Azrail. -ç.n.

korkuyla karışık bir otorite olurdu ve onun böyle bir otoritede hiç gönlü yoktu. Albert, bir kaptanın yetkisinin, onun bilgi ve becerisine duyulan güvenden kaynaklanması gerektiği fikrindeydi, hokus pokustan değil.

Anıt taşının açılışından sonraki süreçte, Albert, kendini bir boşluğun ortasında buldu. Rüyalarında, tanıdığı insanların öldüğünü görüyor ve onlar ertesi gün capcanlı karşısına çıkıyordu şehrin sokaklarında. Rüyaları bilmece gibiydi. İnsanları ölürken görüyordu da ne zaman öleceklerini bilmiyordu. Dramatik ortamlarda geçen, dehşet verici sahnelerle dolu rüyalardı. Güvertede vurulup ölen insanlar görüyordu, alev alev yanan gemiler görüyordu, denizde karaltılar görüyordu ve gördüklerinden hiçbir şey anlamıyordu.

Fakat rüyalarının doğruyu söylediğinden hiç şüphe etmedi. Daha yeni karşılaşıp selamlaştığı, el sıkışıp konuştuğu fakat giderek uzak durmaya başladığı bütün o insanların, korkunç ve nedeni anlaşılmaz koşullarda hayatlarını kaybedeceğini biliyordu.

Ve kendilerinin bundan haberi yoktu.

Müstakbel ölülerle dolu bir şehirde dolaşıyordu.

Albert, ilk kehanet rüyasını, 1913 yılının 27 Eylül gecesi görmüştü.

Marstal flamalı *Freden* ıskunası olduğunu bildiği bir gemi görmüştü rüyasında ve sonra bir silah sesi duymuştu. Mürettebat hemen güverteye fırladı. Serenler gerildi ve babafingo yelkenleri alelacele indirildi. Gemi birden olduğu yerde durdu. Adamlar cankurtaran sandalını suya indirmeye uğraşıyorlardı. Nedenini bilmese de, bu silah sesine çok önem verdikleri belliydi. Ama gemide gözle görülür bir hasar yoktu.

Yine silah sesleri duyuldu. Adamlardan biri birden omzunu tuttu. Kolu gevşekçe aşağı sallanıyordu. Bir diğerinin kafası, sanki görünmez bir el saçlarından yakalayıp çekmiş gibi, arkaya doğru düşmüştü. Alnından kan fışkırıyordu, güverteye yığılıp kaldı. Silah seslerinin ardı arkası kesilmiyordu. Cankurtaran sandalına bir sürü kurşun isabet etmişti, denize inince

su almaya başladı. Mürettebat, çok geçmeden, beline kadar suyun içinde kaldı, bir yandan da delikleri tıkamaya uğraşıyorlardı. Yaylım ateşi devam etti. Gemi direkleri birbiri ardından denize uçtu. Ve ardından da gemi, denizin dibini boyladı.

Fırtına vardı, dalgalar coşmuştu. Bulutlar sanki gökyüzünde yarış ediyordu. Cankurtaran sandalı suda zor ilerliyordu. Adamlar küreklere can havliyle asılıyordu. Yüzlerinden, önce korku, sonra yorgunluk okunuyordu. Etraftaki ışık azaldı. Karanlık çöktü ve uzun olduğunu hissettiği bir zaman sonra ışık geri geldi. Albert önce gece ve arkasından sabah olduğunu hesap etti. Fırtına devam ediyor, dev dalgalar birbirini kovalayan bulutlara doğru yükseliyordu. Adamlardan ikisi sandalın dibinde cansız yatıyordu. Diğerleri bu ikisini tutup kaldırdı ve kenardan denize bıraktı. Albert, cesetlerden birinin yüzünü görür gibi oldu, ölümün içine doğru çökerttiği, bembeyaz bir yüzdü. Kaptan Christensen'in yüzüydü, daha evvelki akşam, anıt taşının açılışı için düzenlenen davette karşılıklı kadeh tokuşturmuşlardı.

Bir sonraki gece de, rüyasında *H. B. Linnemann* ıskunasını gördü, imdat bayrağı çekmişti. Bir önceki rüyada olduğu gibi, mürettebat yine cankurtaran sandalını suya indirmek için güvertede koşturup duruyordu. Ve yine silah sesleri duydu ama nereden geldiğini çıkaramadı. Geminin kaptanı L.C. Hansen'i hemen tanıdı, rüzgârda bir o yana bir bu yana dalgalanan Danimarka bayrağının tam altındaki yarım güvertede duruyordu. Sonra dizlerinin üzerine çöktü, bir yandan da ellerini kalçasına bastırıyordu ve tam bastırdığı yerden koyu kırmızı bir leke yayılıyordu. Hemen sonra kafasına da bir kurşun yedi ve yaşayanlar listesinden o da silindi. Hemen arkasından, mürettebattan üç kişi de yedikleri kurşunlarla birbiri ardına yere yığıldılar.

Ve Albert bütün bunların, bu vahşet ve merhametsizliğin, masum denizcilerin yedikleri mermilerle nedeni anlaşılmaz ölümlerinin, batan gemilerin, hepsinin ne anlama geldiğini sonunda çıkardı.

Albert'in rüyaları savaşı haber veriyordu.

Komutan Carstensen'i düşündü: Hasretini çektiği savaşına kavuşacaktı. Peki ama Albert'in eline ne geçecekti? Rüya-

sında hayatlarını kaybedenlerin yalnızca insanlar olmadığını hissediyordu, bütün dünyanın da sonuydu tanık oldukları.

Bu duyguyu tam izah edemiyordu, sadece derin bir keder gibi içine oturduğunu ve çatı penceresinin karşısında uzanan manzaranın ışığını alıp götürdüğünü duyumsuyordu o kadar. Evet, o dalgakıran birkaç yıl sonra ne işe yarayacaktı ki? Evet, deniz de savaş demekti fakat şimdi onları bekleyen, bambaşka bir savaştı, daha korkunç ve daha gaddar bir savaş, ne deniz ne de gemi bilgisi onunla başa çıkabilirdi.

Albert'in hayal gücü ve siyasi sezgileri, bu savaşı kimin başlatacağını tahmin edebilmesi için yeterli değildi. Fakat denizde gördüğü savaş gemilerini, limanda gördüğü torpido gemilerini, okuduklarından bildiği ama hiç görmediği denizaltıları bir düşündü. İnsan bir yelkenli gemiyi yeryüzünde neyle karşılaştırabilir? Hiçbir şeyle. Onun kendine mahsus şahane bir mimarisi vardır. Yeni model yüzen savaş makineleriyle mi? Tombul, hantal gövdeli denizaltı, köpek balığından ilham alınarak tasarlanmamış mıydı? Torpido gemileri de zırhlı amfibilerden? Bütün o modern savaş sanayii, tarih öncesi canavarlarını ilham almamış mıydı? Milyonlarca yıl önce yeryüzünde yaşamış ve hâlâ orada burada kemikleri ortaya çıkan o dev hilkat garibelerini?

İngiliz Charles Darwin'in türlerin evrimi teorisi hakkında epey şey duymuştu ve duydukları da yaşamın geriye değil, ileriye doğru gittiğini öğrenmesine yetmişti. Fakat insanoğlunun bu savaş makineleriyle yapmaya çalıştığı şey, bunun tam tersi değil miydi? Bir geriye gidiş, çoktan geçmişte kalmış devirlerin vahşi, ilkel yaşam biçimlerine doğru bir yöneliş?

Rüyaları ona tastamam bunu göstermiyor muydu? İnsanoğlunun amfibik yaşam devrine geri döndüğü ve kendine en büyük düşmanlığı ettiği bir geleceği onun gözlerinin önüne sermiyor muydu?

Rüyalar devam etti. Alev alev yanan ıskunalar gördü. Pruvadan gelen ani patlamalarla paramparça oluşlarını ve birkaç dakika içinde denizin dibini boylayışlarını gördü. Batmakta olan filikaların içinde dalgaların arasında sürüklenen insanlar gördü. Denizcilerin yüzlerindeki korkuyu gördü ve dibe doğru giderken attıkları yardım feryatlarını duydu. Nihayet yal-

nızca denizi ve umursamaz dalgaları gördü. Ona sanki kendi de uzun zamandır diğerlerinin arasında sürükleniyormuş gibi geldi ve üzeri bulutlarla kaplı, demir kırı rengi bir denizin ortasında kendini birden tek başına buldu. Herhalde yeryüzü de yaşamın başlangıcından önce buna benziyordu, diye düşündü.

Rüyalarında batarken gördüğü gemilerin listesini tuttu. Yüzlerinden tanıdığı ölülerin adlarını da not etti. Kâğıdın sol tarafını kullandı. Sağ yanını boş bırakıp, rüyalarında gördükleri gerçek olduğu gün yazacaklarına sakladı. Bu iş için şirketinin hesap defterlerini kullanıyordu. Yazdıklarının şimdiye kadar böyle bir deftere kaydedilmiş en garip hesap, kendinin de en garip muhasebeci olduğunu düşündü, zira rüya dünyasının hakikate eşit olduğunu varsayıyordu.

Albert, iri kıyım bir adamdı, gür bir sakalı vardı, keza saçları da öyleydi. İlerleyen yaşı her ikisini de seyreltememişti. Yıllar dış görünüşünü değiştiremiyordu. Her zamanki istikrarlı heybetini uzun yıllar korudu. Genç bir intiba bırakmıyordu ama görünüşünde bir nihayetsizlik, bir devamlılık vardı, sanki yaşın hükmünün okunmadığı bir yerde yaşıyordu. Fakat sonra birden, görünür şekilde yaşlanmaya başladı. Bunu kendi de fark etti ve başkalarının da bundan bahsettiğini fark etti. Sakalını kesmedi, gür saçları da sanki daha yeni kesilmiş gibi muntazamdı fakat omuzları aşağı sarktı ve cüssesi küçüldü. Yavaş yavaş daha bir içine kapandı, şimdi davetleri hiç özür göstermeden reddediyordu. Herkes ne düşünürse düşünsün, umrunda değildi. Özellikle de, rüyalarında denizde öldüklerini gördüğü insanların yanında kendini diken üstünde hissediyordu. Onları korkunç bir ölüm beklerken, hayatı nasıl bu kadar hafife alabiliyorlardı?

Nasıl olur da Kaptan Eriksen onu tam ofisinden çıkıp da Prinsegade'den aşağı yürürken durdurup, navlun piyasasından ve limanın hemen dışındaki Klørdybet'te deniz dibini derinleştiren yüzer kepçeden bahsedebiliyordu ona? Günlerinin sayılı olduğunu bilmiyor muydu?

Albert, onu, başıyla selamlayıp Havnegade'den aşağı devam etti. Sonra kabalık yaptığına pişman oldu. Halk ona pek yakında acayip gözüyle bakacaktı. Evet ama, öyleyse öyleydi.

Ne yapabilirdi? Eriksen'i kucaklayıp iki gözü iki çeşme ağlasın mıydı? Yoksa onu uyarsın mıydı? Tamam da neye karşı? Denize mi, savaşa mı?

"Hangi savaş?" diye soracaktı Eriksen ve de haklı olarak Albert'in keçileri kaçırdığını düşünecekti.

Omuzlarına, taşınması güç bir yük binmişti. Nedeni ve mahiyeti hakkında hiçbir fikri olmayan kazalara ve facialara tanık oluyordu. Dindar olsaydı kendini şimdi daha mı iyi hissederdi? İsa'da teselli bulur muydu acaba? Fakat insanların ihtiyacı olan şey, teselli değildi aslında. Gayret ve enerjiydi, rüyalar bunun için hastalık gibi bir şeydi. İnsanın özüne hücum ediyor, tüm enerjisine ve irade gücüne el koyuyordu. Hayatında ilk defa kendini çaresiz hissediyordu; bu duygu, ruhunu kemiriyor, içindeki tüm gücü çekip alıyordu.

Noel yaklaşırken rüzgârlar şiddetlendi, kuzeydoğuya döndü ve kar fırtınasına çevirdi, limanda su seviyesi yükselmeye başladı. Albert limana inip baktığında, tayfaların palamarları harıl harıl takviye ettiğini gördü. Limana bağlı, yüzün üzerinde gemi vardı. Kuzeydoğu rüzgârının sayısız gemi direğine çarpıp geçerken çıkardığı uğultu, tüm şehre koro hâlinde yayılıyordu. Tayfalar, palamar takımlarını sıkılaştırmaya uğraşırken, palamarlar tahta zemine çarpıp gıcırdıyor ve teknelerin gövdeleri birbirine ve rıhtıma vuruyordu. Su seviyesi devamlı artıyordu, gemiler şimdi tipinin arasından, sanki rıhtımın üzerinden yükselen tehditkâr karaltılara benziyordu -şehrin sonunu haber vermek için toplanmış bir Uçan Hollandalı filosu gibi. Fakat sonra suyun yükselmesi durdu. Limanda tek hasar, Dampskibsbroen'deydi, dalgalar beton zemini parçalamıştı.

Hesap defterinin henüz hayatta olanlar sütununa, dalgakıran hakkında şunu yazmıştı Albert: "Atalarımızın şaheseri kendini yine ispat etti." Bunu meydan okuyan bir ruh hâli içinde, sanki rüyalarına isyan edercesine yazmıştı. Su seviyesinin daha fazla yükselmesini dalgakıran önlemişti.

Gelgelelim kendi de biliyordu ki, dalgakıran devri artık geçmişti. Dalgakıranların bizi koruyamadığı çok daha başka ve çok daha güçlü düşmanlar yoldaydı.

Bazen zavallı Anders Nørre'ye, peşinde şamatacı bir çocuk sürüsüyle, şehrin sokaklarını hızla kat ederken rastlardınız. Gergin adımlarla yürürdü ve bacaklarını giderek daha çok açmaya başlardı. Uzaklaşmak isterdi ama cesaret de edemezdi. Aleni bir kaçışın, peşindekileri müthiş şeylere sevk edeceğinden korkuyor olmalıydı. Nasıl olsa böyle bir oğlan sürüsünden uzaklaşma şansı da yoktu.

Bu kovalama hep aynı şekilde sona ererdi. Anders Nørre bir evin duvarına siner, yanağını taş duvara sürte sürte, alçak sesle inler dururdu veya bazen de kontrolünü kaybeder, çaresizliği öfke krizine çevirirdi. Vahşi bir hayvan gibi kükreyerek, çocukları bu sefer o kovalamaya başlardı ama onlar kahkaha atarak, çil yavrusu gibi etrafa dağılırlardı.

Yetişkinler çoğu zaman müdahale ederlerdi ama her zaman değil.

Albert'in Anders Nørre'yi daha yakından tanıması da böyle bir vesileyle oldu. Anders Nørre, ondan daha yaşlıydı ama yıllar onu nasılsa hiç yıpratamamıştı, yalnızca saçları ve sakalı ağarmıştı fakat bunlar, o edepsiz çocukların saygısını kazanmaya yetmiyordu anlaşılan.

Albert, Nørre'yi, ta şehir meydanından başlayarak, Skolegade ve Tværgade'den aşağı kadar kovalayıp sonunda Prinsegade'deki Webers Café'nin karşısındaki bahçe duvarında köşeye sıkıştıran oğlan sürüsünün ortasına atıverdi kendisini.

Albert, elindeki bastonu sanki onlara vuracakmış gibi havaya kaldırarak, tehditkârca bağırmış, oğlanlar ortadan kayboluvermişlerdi.

"Hadi seni eve kadar götüreyim," dedi sonra Anders Nørre'ye.

Nørre, elleriyle kulaklarını tıkamış, gözlerini iyice yummuş duruyordu ama Albert konuşunca gözlerini açıp ona baktı. Şehrin az biraz dışında yaşıyordu, Reberbanen'de, ufacık bir barakada. Orada bütün gün oturup ip eğirir, sonra onları örüp halat ipi yapardı. İç karartıcı, yeknesak bir uğraştı, kendini bildiğinden beri aynı şeyi yapardı. Herkes, onun, budalanın teki olduğu konusunda hemfikirdi.

Albert, Anders Nørre'nin koluna girdi, o da itiraz etmedi.

"Bu yakınlarda hiç kiliseye gittin mi?" diye sordu Albert, kol kola yürürlerken.

Anders Nørre başını aşağı yukarı salladı. "Her pazar giderim."

Anders Nørre'yle konuşmakta sorun yoktu. Yani adını budalaya çıkaran şey konuşamaması değildi. Bilakis, yumuşak ve hoş bir sesi vardı ve kendini her zaman gayet açık bir şekilde ifade edebiliyordu. Ona budala denmesinin nedeni, duygularını ifade etme yeteneğinden yoksunmuş gibi hep bomboş o yüz ifadesiyle, perişan yaşam tarzıydı. Annesi ölene kadar onunla aynı evde yaşamıştı. Söylentiye göre, koca adam olana kadar onunla aynı yatakta yatmaya devam etmişti. Kadın ölü yıkayıcıları, naaşını, ertesi gün tabuta konana kadar yatağında bırakmışlardı. Sabah ölüyü almaya geldiklerinde, Anders Nørre'yi yatakta onun yanında uyurken bulmuşlardı. Yatma zamanı gelince, her zaman yaptığı gibi annesinin yanına uzanmıştı. Defin sırasında yüzünde hiçbir keder ifadesi belirmedi.

Etrafa karşı ifade edebildiği tek duygu, aşırı bir inatçılıktı, tabii bu da duygu sınıfına giriyorsa. Eğer biri onunla ters düşerse veya yapmakta olduğu bir şeye engel olursa, yerinden fırlayıp anlaşılmaz şeyler haykırmaya başlar, bir yandan da kollarıyla havayı döverdi ama bunun birilerine vurma isteği değil, kendince bir tür çaresizlik ifadesi olduğu açıktı. Sonra kulübesinden fırtına gibi çıkar, kırlara dalıp gözden kaybolurdu. Yorgun, perişan bir hâlde geri dönmesi günler sürebilirdi.

Fakat mantıklı bir tarafı da vardı, azıcık da değil, hatta bayağı fazla ancak bunun bir işe yaradığı söylenemezdi. Bir adamın yaşını ve doğum tarihini mi öğrendi, şimdiye kadar kaç gün yaşadığını hemen hesap edebilirdi, hatta artık yılları bile dikkate alırdı. Birisi bir keresinde ona, İsa'nın beşiğe girdiğinden bu yana kaç gün geçtiğini sormuştu da, cevabını anında almıştı. Ayinden sonra kiliseden çıktığında, papazın vaazını kelimesi kelimesine tekrarlayabilirdi. Pazar sabahlarını kilisedeki değil de limandaki banklarda geçirmeyi yeğleyen denizciler bundan çok memnundu.

İlkbaharın ilk günü çorabını ve ayakkabısını çıkarıp atar, kış gelene kadar yalınayak dolaşırdı. Kışları da, sağda solda bulduğu yemek artıklarının ve çöp kovalarının içine dalar, yiyecek bir şeyler arardı. Esasında kimse onun aç kalmasına meydan vermezdi de, bu daha ziyade onun tercih ettiği bir

yaşam şekliydi, zaten ona budala yaftası yapıştırmamızın asıl nedeni de buydu.

Albert, Anders Nørre'yle her zaman merhabalaşırdı. Bunun sıradışı bir yanı yoktu. Kasabanın budalaları, kamunun ortak malıydı. Onlarla babacan bir şekilde ve patronluk taslayarak konuşurduk, senli benli davranır, sırtlarını sıvazlardık. Onların bize böyle davranma hakları yoktu.

Albert, kilisedeki pazar ayini hakkında sorular sormaya devam etti ve Anders Nørre de her sorulanı can-ı yürekten cevapladı. Ses tonu, pazar ayininin onda ne gibi düşünceler veya duygular uyandırdığına dair, bir an için bile olsun, bir şey açığa vurmadı. Bu aslında gerçek bir hüner, diye düşündü Albert, tüm monotonluğuna rağmen insanın kulağını okşayan bir sesi vardı. Karşısındakinin, onu, duyduklarını makine gibi ezberden okumaktan başka bir şey yapamayan bir papağan gibi görmesini engelleyen şey herhalde sesindeki bu insancıllıktı. Sonra en zor matematik sorularını cevaplamasında da bir ruhsuzluk vardı. Fakat Albert, onun içinde bir yerlerde bir ruh taşıdığından emindi. Kimsenin ilgilenmeyi ve geliştirmeyi akıl etmediği, başlangıç aşamasından öteye geçememiş bir duygusal zekâ, herhâlde bunun için çok geçti artık.

Anders Nørre, Albert'in kolundan çıktı. Zaten Albert'in onu tutup destek olması için bir neden yoktu. Oğlanların saldırısını çiziksiz atlatmıştı. Bir ihtimal, siniri bozulmuş olabilirdi ama bunu o donuk yüz hatlarından anlamak mümkün değildi.

Şehir meydanını ve Markgade'i geçip Reberbanen'e doğru saptılar ve biraz gittikten sonra Anders Nørre'nin kırların yakınındaki barakasına vardılar. Yolculuğun son kısmında, Nørre, refakatçisini, Papaz Abildgaard'ın pazar vaazını kelimesi kelimesine tekrarlayarak eğlendirmeye girişti. Ama Albert taş kesildi, yanı başında vaaz okuyan papağan aslında ona acil bir mesaj iletiyormuş gibi bir his gelivermişti içinde.

Albert irkilmiş hâlde Nørre'nin yüzüne baktı. Ama o Albert'in tepkisinin farkında değildi, aynı ses tonuyla vaazı nakletmeye devam ediyordu. Albert'e asıl tuhaf gelen, onun nasıl konuştuğu değil, ne dediğiydi. Bunları diyen, Papaz Abildgaard mıydı yoksa başka bir yerden mi deniyordu? Şayet öyleyse,

nereden? Nørre'nin ruhundan mı geliyordu? Zınk diye canlanmış mıydı yoksa?

"Gücünün zirvesindeydin," dedi Nørre. Etrafına bakmadan ve yeknesak bir ses tonuyla konuştuğundan olacak, kelimeler sanki bambaşka ve yüce bir yerden geliyormuş gibiydi ve o anda üzerine kâhinlere has bir asalet geldi.

"Dünyanın senin gücüne ihtiyacı olduğunu fark ettin ve buna memnun oldun. Fakat sonra değişti. Gücün kayboldu ve dünya senden uzaklaştı. Kendini yapayalnız hissettin. Dünya önce kocaman bir gülümsemeydi, seni kandırdı ve kendine çekti. Fakat sonra değişti. Cefalı, gaddar günler geldi çattı ve dünyanın gülümsemesi tehditkâr bulutların ardında kayboldu. Aşk dolu bir hayatın ortasındaydın. Fakat sonra değişti. Aşk hazinen elinden alındı."

Albert'in boğazı düğümlendi. Bu sözler ona garip şekilde dokunmuştu. Sanki biri ona ve sadece ona hitap ediyordu. Ağız konuşunca, kulak da duyar diye düşündü. Nihayet yalnızlığının yükünü hafifletebilecekti. Kendine sakladıklarını nihayet biriyle paylaşabilecekti. Duyduklarının her kelimesi doğruydu. Evet, bir zamanki gücü ondan alınmıştı, sevdiği her şeyle birlikte, hiçbir şeyden mahrum olmadan yaşadığı o mutlu dünya artık yoktu. İçindeki kederi, bu doğru sözlerin sahibiyle paylaşabileceğini hissediyordu. Ama kimdi bu kişi? Papaz Abildgaard muydu? Hiç sanmıyordu. Nørre mi? Bu daha da olasılıksızdı. Bir üçüncü şahıs mı? Peki ama o zaman bu kişi kim olabilirdi?

Bir an için daldığı bu derin düşüncelerinden onu Nørre'nin sesi ayırdı. Pazar vaazı sona ermek üzereydi, zira her pazar temcit pilavı gibi tekrarlanan nakarat kısmına sıra gelmişti: Tanrı'nın yolları, Golgotha'daki çarmıh, yüce İsa aşkı, evet, bu pazarki nakarat da *aşk* sözcüğüydü: İsa aşkıyla düşünmek, İsa aşkıyla yardım, İsa aşkıyla günahlardan arınma. Yaşamın zorluklarına karşılık, din simsarlığı yapan, hep aynı, kolaycı ıvır zıvırlar. O zaman bu yine Abildgaard olmalıydı.

Papaz, bir an için, Albert'in ruhuna hitap etmeyi başarmıştı. Ama Albert'in ihtiyacı olan şey din değildi. Teselli ve şekerli ballı sözler değildi. Ama ne olduğunu ifade edecek kelime de bulamıyordu. Belki sadece şuydu: Bir kulak -ama papazınki değil.

Abildgaard, onun içinden geçenleri nasıl anlayabilirdi, vaaz verebilirdi ama bir şey bilmeden: Canlıların dünyasından dışlanmayı, ölülerin yaşadığı karanlık, bilinmez bir sahilde karaya vurmayı ne bilirdi o?

Albert, sırılsıklam olmuş bir köpek gibi silkindi. Üşüyordu. İçinde bir şeyler tir tir titriyordu. Kulübeye girer girmez, Nørre yatağa oturup halat ipi burmaya koyuldu. Yanında misafir istiyor mu istemiyor mu yüzünden anlamak imkânsızdı. Oturacak başka yer olmadığı için, Albert de yatağa, onun yanına oturdu. Kulübede ısıtıcı yoktu ve içerideki ağır kokunun fazlasını alıp götüren de herhalde o buz gibi kış soğuğuydu, zira kulübenin pek de mis gibi bir yer olmadığı muhakkaktı.

"Hiç rüya gördüğün oluyor mu Anders?"

Albert bunu derken Nørre'nin yüzüne baktı ve gözlerini yakalamaya çalıştı. Fakat her zamanki gibi hiçbir tepki almadı.

Albert öne doğru eğildi, yere baktı. Sanki kendi kendine konuşur gibi söze başladı -veyahut uzun zamandır özlemini çektiği kulağa konuşuyordu.

"İşin aslı," dedi, "ben öyle acayip rüyalar görüyorum ki."

Ve içinin birden hafiflediğini hissetti. Rüyalarından ilk defa birine bahsediyordu ve üzerindeki baskı o anda azalıvermişti.

"Ölüm hakkında öyle çok rüya görüyorum ki. Gemilerin nasıl battığını, gemidekilerin nasıl vurulduğunu veya boğulduğunu görüyorum. Bu şehirden, tanıdığım insanların."

Hiçbir tepki gelmedi. Ne bekliyordu? Bu bir itiraf filan değildi ki -ama tabii havaya veya duvara içini açmak itiraf sayılırsa o zaman farklıydı. Bu budaladan bir tepki alacağını nasıl umabilmişti ki? Cevabı kendi de biliyordu. Çünkü o bile Albert'in, budalaların karanlıklar ülkesine girmek üzere olduğunu fark ediyordu, o bilinmeyen diyara, delilerin zaten yollarını rahatlıkla bulduğu, ancak kendinin henüz acemi olduğu yere. Bir bakıma yardım istiyordu Albert, tepki değil.

Üzerine karşısındakinin suskunluğu çökmüştü, ne yapacağını bilemiyordu. Başını kaldırıp Nørre'ye baktı. Bir tepki olmuştu. Anders Nørre'nin elleri şimdi kucağında hareketsiz duruyordu, boş bakışlarını karşıya doğru çevirmişti, kafasının içinden mekanik hesaplardan başka şeyler de geçebiliyormuşa benziyordu.

"Sen de böyle rüyalar görüyor musun?"

Sesinin mümkün olduğunca yumuşak çıkmasına özen göstermişti. Sanki Anders Nørre'nin karanlıklarda saklı ruhuna erişmek ister gibiydi ama aslında kendininkini bulmaya çalıştığını da biliyordu.

Anders Nørre taş kesildi. Sonra gürleyerek yerinden fırladı. Yumuşacık sesi kaybolmuş, yerini boğuk, anlaşılmaz bir böğürtü almıştı. Kapıya doğru koştu, hırsla açtı. Sonra dönüp fal taşı gibi açılmış gözlerle Albert'e baktı ve alacakaranlığın içinde kayboldu.

Albert yatağın üzerinde oturmaya devam etti. Arkasından seğirtmesi için hiçbir neden yoktu. Nørre'nin her zamanki o uzun kır yürüyüşlerinden birine gittiğinden emindi, birkaç gün sonra meydana çıkardı. Yataktan kalkamıyordu. Nørre'nin tepkisi onu sanki felce uğratmıştı. Demek ki hâli bu kadar feciydi, bir budala bile dehşet uyandırıyordu. Anders Nørre'nin elini kolunu sallayarak dolaştığı karanlıklar ülkesinde bile, bir ucubeden başka bir şey değildi.

"O da benim gibi rüya görüyor mu acaba?" diye düşündü Albert. "Yoksa zelzelenin yaklaştığını insanlardan çok önce sezip, bir önceki gün korkuyla uluyan hayvanlar gibi mi o da?"

Savaş başlayınca Albert sanki rahat bir nefes aldı.

"Demek böyle olabiliyor," dedi kendi kendine. "İnsan bir şeyden yeterince korkarsa, en kötü tahminlerinin gerçekleşmesi bile içini hafifletebiliyor."

Şehirdeki denizci tanıdıkları, etrafında pıtır pıtır ölmeye başlayınca, nasıl tepki vereceğini bilemedi. Ama bir an için, ona, yalnızlığı sanki bir nebze azalmış gibi geldi. Artık savaş hakkında başkalarıyla konuşabilirdi.

Danimarka, tarafsızlığını ilan etmişti ama savaşın patlaması şehrimizi yine de kötü etkiledi. Bütün navlun anlaşmaları iptal edildi ve Marstal'ın ticaret filosu daha ağustos ayında kış için limana çekildi. Güneş ta zirvedeyken, ıskunaların limanı doldurması alışılmadık bir manzaraydı, hele çocukların yaz vakti gemilerin arasında yüzüp oynamalarını görmek insana

pek tuhaf geliyordu. Son yıllarda piyasa, canlılığını korumuş, şehrin denizcileri iyi para kazanmıştı. Henüz para sorunları yoktu. Bunun delili de meyhanelerdi. Birden ortaya çıkan işsizliğin ve ona eşlik eden gelecek korkusunun yarattığı huzursuzluk, onları iyice içkiye düşürmüştü.

Ekime doğru Kuzey Almanya limanlarından tahıl nakliyatı talepleri geldi. Fakat kimse denize açılmaya cesaret edemiyordu. Deniz sigortası, savaş sebebiyle oluşabilecek zararları kapsamıyordu ve Almanlar, Baltık Denizi'ni serseri mayınlarla doldurmuştu. Küçük sermaye sahipleri paralarını riske atmaktan kaçınıyordu.

"Bu şehrin hiç olmazsa bir iyi yanı var," diye yazmıştı Albert. "Burada çabuk yoldan para kazanmak için adamlarının hayatını tehlikeye atan insafsız gemi patronu yok bari."

Savaş koptuğunda kendi gemileri Avrupa'dan çok uzaklarda seyrediyordu ve savaş devam ettiği sürece de onları oralarda tutmaya dikkat etti.

Herkesin korkusu mayınlardı, zira herkesin gemilerde hisseleri vardı. Kuzey Denizi de serseri mayın doluydu.

Albert şimdi de mayınların havaya uçurduğu gemilerin tutanağını tutmaya girişmişti. Akıllı ve ihtiyatlı gemi kullanan Marstallılar şimdilik şanslıydı ama Almanya'nın Fransa'ya savaş ilan etmesinin üzerinden daha üç hafta geçmemişti ki, *Maryland* ve *Chr. Boberg* adlı iki Danimarka çatanasının Kuzey Denizi'nde battığı haberi geldi. Bu haberden iki gün sonra Reykjavik bandıralı bir trol gemisi mayına çarpıp infilak etti. 3 Eylül'de de bir Danimarka çatanası denizin dibini boyladı.

Albert yıllarca tuttu batan gemilerin listesini. Bazen rüyalarındaki gemi adlarından biri çıkıveriyordu karşısına ve bu her seferinde, üzerinde aynı korkunç etkiyi yaratıyordu. O da orada bulunmuş ve olup biterken seyretmişti. Gecelerinin hayaletlerini not ettiği soldaki sütun, listelerin en yer kaplayan kısmıydı, uzadıkça uzuyordu. Nedeni, savaşın henüz başlangıç safhasında olmasıydı. Tüm cephelerde aynı zamanda, hızlı atağa kalkmanın savaşı kısa zamanda sona erdireceğini düşünen çoktu. Fakat Albert buna sadece başını sallayarak itiraz edebiliyordu. Malum nedenlerden dolayı, bu itirazını gerekçelendiremiyordu.

"Daha çok ölüm göreceğiz," diyordu sadece.

Geleceğe güvenle bakan biri olarak tanıdığımız birinin bu beklenmedik kötümserliğini onun yaşlılılığına vuruyorduk. Yıllar, Albert Madsen'in sinirlerini yıpratmış olmalıydı.

O da fikirlerini kendine sakladı.

Belçika'nın zor durumdaki halkı için bağış ve yardım kampanyası düzenlendi. Savaş başlayalı birkaç ayı geçmiş olsa da, varlığı bizim öyle uzağımızdaydı ki, başkalarının zor durumunu düşünecek safhaya kadar gelmiştik.

Albert'i yardım komitesine katılmaya ikna ettiler. Komite, şehrin tarihçesi ve denizcilik tarihiyle ilgili objelerin sergileneceği bir sergi düzenleyecek, toplanan giriş ücretleri olduğu gibi Belçikalılara bağışlanacaktı.

Sergi çok ziyaretçi çekti ve epey para toplandı. Ærø'den eski zaman kıyafetleri, süslü dantel ve iğne işleri, pirinçten mum makasları ve az sayıda da şık oymalı gardırop ve yazı masası sergilendi. Ama bunları seyretmek bizde eskiye dair bir özlem uyandırmadı. Hepsi de, şimdinin geçmişten çok daha iyi ve durmaksızın gelişmekte olduğuna birer delildi. Bu kanı, serginin deniz ticaretimizdeki ilerlemeyi belgelendiren bölümünde özellikle belli oluyordu.

"Bak, bak," dedik birbirimize ve bir Marstal filikasının maketine işaret ettik. "Sadece yirmi dört gros ton. Ve hemen yanında da üç direkli bir ıskuna duruyor, Sofus Boye'nin tersanesinde inşa edilmiş. Kargo kapasitesi beş yüz ton. Yirmi beş yıllık olmuş bile."

Albert'in en fazla ilgisini çeken, Marstallı denizcilerin dünyanın dört bir yanından getirdiği ilginç eşyalardı. Sarmal deniz kabukları, doldurulmuş bir kolibri ve bir testere balığının dişli burnu, ona gençliğini hatırlatmıştı. Ama asıl, telgrafçı Olfert Black'ın Çin halıları, nakış işleri ve çok değerli bir mandarin kostümünden oluşan koleksiyonunun önünde epey vakit harcadı ve düşüncelere daldı.

"Evet," dedi Papaz Abildgaard'a dönüp. "Bir denizci tecrübelerine binaen, örf ve adet diye bir şey olmadığını bilir. Veyahut daha doğrusu, çeşitli örf ve adetler olduğunu, yani bir tek kendininkiler değil. Biz burada böyle yaparız, der çiftçi atalarının toprağında. Evet ama onlar orada öyle yapmıyorlar

işte, der denizci, çünkü o, hayatında daha fazla şey görmüştür. Çiftçinin her şey için kullandığı mihenk taşı, kendisidir. Denizciyse, bunun mümkün olamayacağını çabucak fark eder. Hâlen bir dünya savaşı sürüyor. Rusya, İngiltere ve Fransa, Türkiye'ye savaş açalı topu topu iki hafta oldu olmadı. Neden? Çünkü Türkiye, Almanya'nın tarafını tuttu. Yüz milyonlarca insan birbiriyle savaşıyor; bu, dünyayı daha mı büyütecek yoksa daha mı küçültecek? Gemiler hareketsiz yatıyor. Denizciler artık uzak diyarlara gidip yeni şeyler hakkında hikâyelerle eve dönmüyorlar. Yani şimdi tek yapabildiğimiz şey, şu küçücük adamızda oturup çiftçiler gibi aptallaşmak."

"Böyle dememelisiniz. Çiftçilerimize haksızlık ediyorsunuz."

Papaz bu adadan değildi. Adanın yerlilerine bir yabancının gözüyle bakıyordu o, eğlendirici bir gariplikler sürüsü olarak ilgisini çekiyorlardı ve sonra serginin bu bölümünden de bizzat o sorumluydu. Albert, onun, şehrin tarihçesi hakkında bir şeyler kaleme aldığını biliyordu, Abildgaard ara sıra ona fikir sorardı. Aralarında, pek sıkı fıkı olmasa da dostça bir ilişki kurulmuştu. Albert, papaz için, Marstal gibi bir denizcilik kentine değil, bir köye papaz olmasının ona daha uygun olacağını düşünürdü sık sık. Köylüler, hayatları boyunca sadece yaşamak zorundaydılar, dolayısıyla Hristiyan dünya görüşüne denizcilere nazaran daha bir yakındılar. Boynunu büküp kaderine katlanmak tam onlar içindi. Tabii denizciler de havanın ve denizin kaprislerine katlanmak zorundaydılar da, bari denizcilerde mücadeleci ve asi bir taraf vardı.

Papazla aramızda bir zıtlık yoktu. Cemaatin çekirdek kadrsou, papazın vaazlarını, yürekleri Tanrı aşkıyla dolu olarak, yarı uyur yarı uyanık dinleyen ihtiyar kadınlardan oluşuyordu fakat dış saflarında da bir direnç sezilmezdi. Papaz, yaşamın bir parçasıydı ve bizim yaşam tarzımıza hiç karışmadığı için de, aramızdaki ilişkiye karşılıklı anlayış ve hoşgörü hâkimdi.

"Köylülere aptal dememelisiniz," diye üsteledi papaz. "Köylüler aydınlanma hareketini destekliyorlar, bildiğim kadarıyla siz de bunun destekçisisiniz. Şu yetişkin okullarına bakınız bir kere. Ama denizcilere gelince -evet, size sorarım, onlardan daha batıl inançlı olan kim var? Ve sonra şu yeni

çıkan, radikal yanlı şehir gazetesini düşünün. Nasıl oluyor da işleri kesat gidiyor? Yani madem denizci sınıfı, dediğinize göre, öyle de bir bilgili, evet, hatta uluslararası meselelerden öyle de bir haberdarsa? Ve sonra seçim sonuçlarına bir baksanıza -bu şehrin ahalisinin son ferdine kadar sağa oy verdiğine hiç dikkat etmediniz mi? Bunu nasıl açıklayacaksınız?"

Papaz Abildgaard'ın sesinde alaycı bir ifade belirmişti.

"Mülkiyet kavramı," dedi Albert. "Bir miço, çalıştığı gemiye yüzde bir bile hissedar olsa, kendini kaptanın menfaatlerine ortak sayıyor."

"Ne var bunda?" diye devam etti papaz. "Siz kendi sloganınızı hatırlasanıza bir: Birlikten güç doğar. Onca zahmete girip on dört tonluk granite kazdırdınız ve sonra onu vatanseverlik şarkıları eşliğinde anıt diye açtırdınız."

"Benim o sloganımda toplumcu bir anlayış var."

Albert, papaza bayağı sinirlenmişti, biraz kızdırmak istedi.

"Eğer bu şehrin halkı omuz omuza durmaktan anlamasaydı, şehrin hâli ne olurdu? Ülkenin ikinci büyük filosuna sahibiz ama şehrin nüfusu itibariyle olsa olsa yüzüncü sırada olabiliriz. Buna rağmen! Bu şehrin kendi denizcilerinin finanse ettiği bir karşılıklı deniz sigortamız var. Bir dalgakıranımız var. Bunu dışarıdan birileri gelip inşa etmedi. Biz tek başımıza inşa ettik. Buna toplumculuk diyebiliriz herhalde."

"O zaman gelecek pazar vaazımda bundan bir bahsedeyim. Bu şehrin aşırı tutucu sakinlerine, onların esasında toplumcu olduklarını söyleyeyim. Kilisede kahkaha istemem ama gelecek pazar bir istisna yapacağım."

Albert, işin içinden yüzünün akıyla çıkamadığının farkındaydı da teslim olmaya niyeti yoktu. Eski savaşçı ruhu bir an için yeniden alevlenmişti sanki.

"Bir de denizcilere bakalım," dedi. "Bir gemide iş bulur. Etrafı yabancılarla çevrilidir. Yalnız ülkenin başka şehirlerinden ve bölgelerinden gelmiş insanlar değil, sık sık da başka ülkelerden gelmiş insanlardır bunlar. Ama onlarla birlikte çalışmayı öğrenmek zorundadır. Dil bilgisini ilerletir. Yalnızca yeni kelimeler ve farklı gramerler öğrenmekle kalmaz, farklı düşünce biçimlerini de öğrenir. Bütün hayatını aynı sabanın başında geçirenlere kıyasla, bambaşka bir insan olur çıkar.

Dünyanın, böylelerine ihtiyacı var, miliyetçilere ve savaş çığırtkanlarına değil. Ben bu savaşın, denizcinin yaşam tarzını yozlaştıracağından korkuyorum."

Papaz yine güldü ve yeni bir karşı hamleye hazırlandı.

"Velhasıl bu kozmopolit Marstal'a evine döner, eskisinden de daha kesif ve ağır bir Marstal lehçesiyle konuşuyordur ve kendinden sırf birkaç tarla mesafede yaşayan çiftçilerin, kimsenin anlamadığı yabancı bir dil konuştuğunu, aptal olmaları gerektiğini iddia eder. Evet, Kaptan Madsen, bu kendinize gerçek bir kozmopolit yarattınız demek oluyor. O takdirde ben milliyetçi olanı tercih ederim. Onun birlik ve dayanışma duygusu daha kucaklayıcıdır çünkü. Yüksektekini de alçaktakini de, köylüsünü de denizcisini de içine alır, yeter ki aynı dili ve tarihi paylaşıyor olsunlar. Ve böyle bir birlik ve dayanışma duygusunu, yaşadığımız şu talihsiz savaş yıllarının yozlaştırdığına dair bir emare de göremiyorum ben. Bilakis, güçlendiğini görüyorum."

Albert'in bir şey söylemesi öyle uzun vakit aldı ki, Papaz Abildgaard, belli etmemek için elinden geleni yaptığı hafif bir zafer duygusuyla, konuşmanın burada sona erdiğini varsayarak sergi teftişine devama hazırlandı.

Albert, ellerini arkasında kavuşturarak öylece durmuş, ayakkabılarının ucunu pürdikkat inceliyordu. Nihayet boğazını temizledi ve söze girişti.

"Savaştan önceki yıllarda -" dedi ve başını kaldırıp Abildgaard'ın gözlerinin içine baktı. "Dampskibsbroen'de sık sık yürüyüşe çıkar, feribotun denize açılışını seyrederdiniz, öyle değil mi?"

"Evet," dedi Abildgaard, "müsaadenizle ama, bu şehrin sağlayabildiği eğlence bundan ibaret -yani feribotun limana gelişi dışında, ki bu da gidişinin uyandırdığı heyecanı bastırıyor. Velhasıl evet, öyle yapardım."

"Peki bir şey dikkatinizi çekmedi mi?"

Papaz kafasını salladı. "Hatırlayabildiğim kadarıyla hayır."

"O mahşeri köylü kalabalığını, sırtladıkları yol eşyalarının altında iki büklüm hâlde...?"

"Lafı nereye götürdüğünüzü anladım."

Abildgaard alttan alırcasına gülümsedi, sanki biraz önceki o ufak zaferinin elden gitmek üzere olduğunun farkına varmış da, şimdi durumu centilmen bir sporcu gibi kabullenmeye hazırlanıyormuş gibi bir havası vardı.

"Evet, elbet anlamışsınızdır ama ben yine bir kelimeştirebilirim herhalde. Amerika'ya göçen köylülerdi onlar. Bu ülkenin manevi ve kültürel zenginliği, bel kemiği. Sülalelerinden onlara kalmış çiftliklerini ve atalarının yüzyıllarca ekip biçtiği topraklarını bırakıp göçüyorlardı. Yarım yollu, yarım yürekli bir vedayla. Fakat Marstal'ın denizcileri, o hiçbir yere kök salamayan huzursuz, anavatansız korsanlar -"

"Ben asla böyle bir şey demedim," diye atıldı Abildgaard.

"-bu liman soytarıları, bu zorbalar, bu külhanbeyleri, bu kanunsuzlar, bu ayyaşlar, bu her limanda bir sevgilisi olan kadın avcıları, dünya kıtalarından kaptıkları kelimelerle karıştırdıkları o garip Danimarkacalarını, eve döndüklerinde öz annelerinin bile anlayamadığı, bu kolları, göğüsleri, sırtları dövmelerden maçalı, kupalı, karolu, sinekli iskambil kâğıdına dönmüş bu adamlar -"

"İtiraz etmek zorundayım -" dedi papaz. "Ben denizciler hakkında asla böyle şeyler demedim. Bu şehrin geçimini sağlayan herkese büyük saygım vardır."

"Bunun için yerinde bir gerekçeniz var tabii. Siz Marstallı denizcileri hiç Dampskibsbroen'de, değerli eşyalarını tıktıkları şifonyerleri sırtlarına vurmuş, Amerika'ya göç ederken görmediniz. Biz denizciler belki yıllarca uzaklardayız ama tekrar evimize dönüyoruz. Ve kalıyoruz."

İlkbahar gelince liman boşaldı. Sigorta koşulları değiştirilmişti, savaş nedeniyle batan bir geminin yol açtığı mali kayıp, artık gemi sahibinin üzerine yıkılmayacaktı. Navlun piyasası atağa geçti. Daha önce hiç bu kadar sık sefere çıkmamıştık, sadece Norveç'e ve İsveç'in Batı sahillerine ve İzlanda'ya değil, New Foundland'a, Batı Hint Adaları'na, Venezuela'ya ve hatta savaş sularından geçerek ta İngiltere'ye ve Manş Denizi'ndeki Fransız limanlarına kadar. Her şey normale dönmek-

le kalmamış, eskisinden daha da iyi gitmeye başlamıştı. İngilizlerle başımız biraz dertteydi, gemilerimize bir sürü güçlük çıkarıyor, kılavuzluk ve cer hizmetleri için astronomik ücret ödetiyorlardı. Almanlar bu hususta çok daha insaflıydı. Baltık Denizi'ndeki Alman limanlarında kılavuzluk ve cer hizmetleri ücretsizdi.

Marstal hâlâ bir tek gemi kaybetmemişti.

Sonra sıra denizaltı savaşına geldi.

Ve ilk kayıp haberini aldık. Ilık bir ilkbahar gününün öğle vakti alevler içinde kalan *Salvador* ıskunası yanarak batmıştı. Tarih 2 Haziran 1915'ti. Albert, hesap defterinin sağ sütununa not aldı. Artık burası da yakında dolacaktı.

Hiç can kaybı olmamıştı. Mürettebat, büyük şey başarmış havalarında geri döndü. Hah ha, dediler şehrin meyhanelerinde ve sokaklarında, etraflarına doluşan meraklı kalabalığına. Konuşmaya bile değmezdi. Tamam, gemiyi kaybetmişlerdi ama onları vuran denizaltı, cankurtaran filikasını bir süre yedeğinde çekmişti. İkinci Kaptan Hans Peter Kroman'a bir pipoyla tütün hediye edilmişti, Hamburg markaydı, hazır lafı gelmişken, bayağı iyi kaliteydi ve sonra Kaptan Jens Olesen Sand'a da yolluk olarak iki şişe konyak verilmişti. Alman denizaltının mürettebatı mı? İyi, hoş adamlardı da biraz solgun gibiydiler, denizin dibinde uzun kalmaktan olmalıydı, yoksa eli ayağı düzgün, efendi denizcilerdi.

"Yazık," demişti Sand, Alman denizaltının kaptanına. Denizaltının güvertesinde durmuş, *Salvador*'un yanışını seyrediyorlardı.

"Savaş böyle işte," diye karşılık vermişti denizaltının kaptanı ve kafasını esefle sallamıştı.

Evet İngiliz değildi ama yine de tam centilmendi Almanlar da. Öyle ki, çekme halatını çözdükten sonra, filikada *Salvador*'un mürettebatına yetecek kadar erzak olup olmadığını sorma inceliğini bile göstermişlerdi. Olana rağmen aralarında hiçbir kişisel düşmanlık olmadığına dair birbirlerini temin ederek vedalaşmışlar, hatta kasketini kaybeden aşçıya da geniş kenarlı bir gemici şapkası vermişlerdi. Ertesi gün bir İngiliz trol gemisi onları bulup gemiye almıştı, onlar da iyi hoş insanlardı.

Bir iki ay sonra da Alman hükümetinden resmi bir yazı

geldi, *Salvador*'un batırılışının hukuki bir mesnedi ve dayanağı olmadığı bildiriliyordu. İmparator Wilhelm de, Sand'dan özür dilemek amacıyla, sigorta tutarı karşılığı olarak şahsen 27,000 kron iletiyordu.

Birkaç ay sonra bir ıskuna daha alevlere boğuldu. Bu sefer *Cocos*'tu. Albert sağ sütuna artık bir isim daha ekleyebilirdi.

Bütün mürettebat yine sağ salim eve döndü ve onlar da savaştan, eğlence şamataymış gibi bahse koyuldu. Denizaltı onları alıp o sırada yakınlarında bulunan Marstal ıskunası *Karin Bak*'a taşımıştı. Almanlar, Kaptan Albertsen'in, kazazedeleri gemiye alması şartıyla yola devam etmesine izin vermişti. Sonra denizaltı uzaklaşmıştı ama çok geçmeden yine geri dönmüştü, Almanlar *Cocos*'un mürettebatının telaştan yanlarına almayı unuttuğu giysilerini getirmişti.

"Ya, düşünebiliyor musunuz? Alman denizaltıları savaştayken bayağı özel servis sunuyor!"

"Hazır işe girişmişlerken, donlarınızı da bir yıkamalarını isteseydiniz ya," dedi Ole Mathiesen ve yine kahkahalar yükseldi.

Gelen telgraflar tüm cephelerde ağır kayıplar verildiğini haber veriyordu ama biz Marstallılar kendi hesabımıza savaşın eğlence olduğunu düşünüyorduk.

Albert hesap tutmaya devam etti. O yıllarda bu onda saplantı hâlini almıştı. Yazdıklarında, anlamını henüz kimsenin çıkaramadığı önemli bir mesaj yatıyormuş gibi geliyordu ona. Rakamlar, yüksek ispat gücüne sahip delillerdi. Marstal'daki temel ihtiyaç maddelerinin fiyatlarının da listelerini tutuyordu: çavdar ekmeği, tereyağı, margarin, yumurta, sığır ve domuz eti. Gemi mürettebatının maaşlarını, savaş ödeneklerini, Avrupa veya denizaşırı ülkelere yaptıkları seferler için aldıkları ödenekleri, ölüm ve sakatlanma durumunda ödenen kaza sigortası miktarlarını not aldı. Navlun piyasası ve gemi fiyatlarını, döviz kurları ve takas oranlarıyla beraber kaydetti.

İşini iyi bilen her gemi brokerinin yaptığı şeylerdi bunlar. Fakat mayına çarpıp batan, torpido veya yangın nedeniyle yitip giden gemilerin, şehit düşmüş Kuzey Slesviglilerin ve İngilizlerin, 9 Ocak 1916 itibariyle tutanaklarını da tutar mı bir gemi brokeri? Cephede hayatını kaybeden 24,122 subayla

525,345 astsubay ve erin? Anlaşılmaz bir rakam, diye yazmış ve bunun için de hiçbir anlam taşımıyor. Peki o zaman niye not almış? Bizimle sohbetlerinde neden temcit pilavı gibi tekrarlayıp duruyor?

Savaşa tarafsız kalmayı ve dolayısıyla bir bakıma dünyaya da uzak kalmayı seçen bir ülkenin ufacık bir liman kentindeki bir gemi sahibi ve brokeri, batan gemilerin çetelesini niçin tutsun? Hem de çift sütunlu olarak? Sol sütuna rüyasındaki denizlerde batarken gördüklerini, sağ sütuna da gerçek denizlerde batan aynı gemileri kaydetsin? Ne amaçla?

Savaşın ilk yılında şehrimiz altı gemisini kaybetti. İkinci yıldaki kayıp, sadece bir gemiydi. Şimdiye kadar hiç can kaybı olmamıştı. Ancak hiç bilmediğimiz, görmediğimiz yerlerde milyonlarca insan öldü. Görüş alanımızda tek ölü yoktu ama başka bir şey vardı ve bu ölümlerden daha kolay anlaşılır bir şeydi: Navlun piyasası hızla yükseldi, öyle ki yeni inşa edilen gemiler, başlangıç sermayelerini bir yıl zarfında çıkardı ve denizci maaşları üçe katlandı. Gemi fiyatları daha 1915'te yükselişe geçmişti. Denizlerde geçirdikleri onca yıldan sonra yıpranmış hâldeki, eski ahşap gemiler bile savaş öncesi fiyatının hemen hemen iki katına alıcı buluyordu. Ve fiyatlar yıl sonuna doğru üç katına çıktı. Bu eğilim bir sonraki yıl da sürdü. 1887 yılının Güney Amerika'yla Afrika arasını en kısa zamanda kat etmiş gemisi olma rekoruna sahip, Marstal bandıralı meşhur *Agent Petersen*'e 25,000 kron değer biçilmiş ama 90,000 krona alıcı bulmuştu.

Marstal, ticaret filosunu kaybetmeye başlamıştı ama denizaltıları değil.

Albert, sağ ve sol sütunların yanı sıra üçüncü bir sütun da gerektiğini anlamıştı. Rüyalarının onu uyarmadığı fakat en çabuk artan kayıplar bu sütundandı. Ve hesap defterine, satılan gemiler için açtığı bu yeni sütun, diğer ikisini kısa zamanda geride bıraktı. Ancak, böyle oldu diye de bu sütunun hiç de dramatik bir yanı yoktu. Rüyaları veya ölüleri değil, şehre akan o alışılmadık refahı ve hummalı hareketliliği temsil ediyordu. Her yandan ansızın para fışkırmaya başlamıştı. Evler boyandı ve onarıldı. Şehrin öteden beri mütevazı giyinen kadınları, her gün pazar giysileriyle ortalıkta arzıendam etmeye,

dükkânlar yeni yeni ve daha pahalı mallar stoklamaya başladı. Bir zamanların tutumlu Marstallıları artık gününü gün etmeye bakıyorlardı.

Bu hareketliliğin nedeni savaşla gelen ölüm korkusu değil, paranın getirdiği o tatlı sarhoşluktu.

Ve sonunda savaş, Marstal'a da, ama eğlenceyle alakası olmayan bir yüzle geldi. "Sonunda", evet, Albert öyle düşünmüş ve öyle yazmıştı. Ve içimizde sanki onu herkesten ayıran o gizlilik duvarı artık yıkılıyormuş gibi bir his uyandı. Tabii, onun bildiklerini artık herkes de bilmeliydi. İnsanlar artık sırf onun rüyalarında hayatlarını kaybetmiyordu. Şimdi hakikatte kurşun yiyorlar, boğuluyorlar, donarak veya yorgunluk ve susuzluktan ölüyorlardı. Hayatta kalanlar geri döndüklerinde, onun çoktan rüyalarında gördüğü olayları naklediyorlardı. Geri kalanlarıysa arkalarında hiçbir iz bırakmadan kayboluyordu.

Berlin'deki kraliyet murahhası, *Astræa* gemisinin sırra kadem bastığını bildirdi. Nerede ve nasıl vuku bulduğu hakkında elde bir bilgi yoktu. Mürettebattan yedi kişi kayıptı, aralarında iki Marstallı da vardı: Kaptan Abraham Christian Svane'yle, İkinci Kaptan Valdemar Holm. Faereo Adaları'ndan biriyle, Ümit Burnu'ndan bir usta gemici de diğer kaybolanlar arasındaydı.

Albert onların hepsini ölürken görmüştü. Mermi yağmurunun altında paramparça olan ahşap filikadan havaya ok gibi saçılan tahta kırıklarının arasından, canlarını kurtarmak için nasıl suya atladıklarına seyirci olmuştu. Sakin, bulutlu bir gündü. Denizin üzerine sanki gri renk bir kadife serili gibiydi. Orada suyun altında ciğerleri pes edince, yüzeydeki son hava kabarcıklarının da patlayıp kayboluşunu ve denizin cansız vücutlarının üzerine kapanışını seyretmişti.

Almanya, mutlak denizaltı savaşı ilan etmişti. Marstal evvelki iki yıl içinde altı gemi kaybetmişti. Şimdi bir yıl zarfında on altı gemi, denizin dibini boylamıştı. Sadece nisan ayında altı gemi batmıştı. Bir sonraki ay ise bu rakam dörttü. Sağ ola-

rak geri dönenler, başlarından geçenlerden sonra, içki alemlerinde kafayı bulup savaştan ulu orta konuşmak yerine, hiç dikkat çekmemeye çalışıyorlardı.

Freden'in, önce kaptanlarının ve güverte lostromosunun gözlerinin önünde vurulmasını seyretmiş, ondan sonra batmak üzere olan gemiyle günlerce denizde sürüklenmiş ve o süre içinde aralarından iki kişiyi daha kaybetmiş olan mürettebatı, doğruca evlerine çekilip aileleriyle yalnız kalmayı tercih etti. Sokakta kazara bir tanıdığın yaklaştığını görseler, hemen yön değiştirip bir yan sokağa dalıverirlerdi.

Hydra, sekiz mürettebatıyla birlikte, arkasında hiçbir iz bırakmadan ortadan kayboldu, hepsi Marstallı değildi ama verilen kayıp bütün şehri etkilemişti.

Saflar arasında boşluklar oluşmaya başlamıştı.

Papaz Abildgaard, Jørgensen'in Tværgade üzerindeki bakkal dükkânından içeri girdi. Tam adı Kresten Minor Jørgensen olan bakkal sahibi zamanında ikinci kaptanlık yapmıştı, sonra karaya temelli dönmüş ve bu dükkânı açmıştı, bakkaliye eşyalarının yanı sıra denizcilik levazımatı da satıyordu. Büyük ahşap tezgâhın arkasında bizzat kendi durup hizmet ederdi. Ufacık, omuzları çökük, dazlak bir adamdı, kafasının üzeri sanki cilalanmış gibi pırıl pırıl parlardı, yaz günlerinde, üzerinde kısa haki renk ceketiyle dışarıda dolaşırken, parlak kel kafası güneş ışığını öyle bir yansıtırdı ki, yanından geçenler gözlerini kısmak zorunda kalırdı.

Abildgaard tam dükkândan içeri girerken, kapının çıngırağı tiz, rahatsız edici bir sesle şıngırdadı. Kapının sağ tarafındaki uzun ahşap bankın üzerinde birkaç yaşlı kaptan oturmuş, sohbet ediyordu.

Ne hakkında konuştuklarını Abildgaard hiç öğrenemedi.

O, kapıdan girer girmez, içeriye bir ölüm sessizliği çökmüştü.

Ölüm sessizliği burada en doğru kelimeydi. Zira sanki Abildgaard'la birlikte ölüm de ayak basmıştı dükkâna.

Jørgensen ahşap tezgâhın arkasında bir adım geri git-

ti. Çenesi aşağı düşmüş, gözleri fal taşı gibi açılmıştı. Öyle ki, Abildgaard, bakkalın açılan kapısının arasından sokakta dehşet verici bir şey gördüğünü sanıp arkaya bakmadan edemedi. O arada banktaki iki kaptanın gözleri papazla bakkalın arasında mekik dokuyordu, son derece önemli bir sahneye şahit olacaklarmış da, sabırsızlanıyorlarmış gibi bir hâlleri vardı.

"İyi günler," dedi Abildgaard ürkek bir sesle, içerideki elektrikli hava onu etkilemişti.

Jørgensen karşılık vermedi.

Abildgaard, siparişini vermek için tezgâha yaklaştı. Jørgensen bir adım geriledi ve ellerini kaldırıp öne doğru uzattı. Ağzı hâlâ iki karış açıktı. Sanki nefes almayı bırakmış gibi bir hâli vardı. Ve görünüşe göre, bayılmasına ramak kalmış bakkalla, felç geçirmek üzereymiş gibi görünen, alıngan Abildgaard, birbirlerine öylece bakakaldılar.

Sonra banktaki kaptanlardan biri köşede duran, pırıl pırıl parlatılmş pirinç çanağa okkalı bir balgam fırlatınca sessizlik bozuldu. Ses, Jørgensen'i kendine getirmişti.

"Evet, hadi söyleyin bakalım, söyleyin artık şunu!" diye haykırdı.

"Bir pound kahve. Taze çekilmiş olacak," diyerek karısının siparişini kurulmuş oyuncak gibi tekrar etti Abildgaard.

Jørgensen, elleriyle yüzünü örttü. Gülmeyle ağlama arası garip bir pofurtu sesi çıktı.

"Kahve, kahve, sadece kahve istiyormuş!" diye kıkırdadı ellerinin arkasından.

Ve kahkahalara boğuldu, önünü alamıyordu. Kahve değirmeninin yanına gitti ve bir torba çekirdek kahve boşalttı içine. Kahkahadan elleri titriyordu, kahve taneleri tezgâhın üzerine ve yerlere saçıldı.

Sonra bir toparlanıp ciddileşti.

"Kahve bugün sana bedava, papaz efendi."

"Biriniz lütfedip de burada neler oluyor, bana da söyleyecek mi acaba?" diye sordu Abildgaard, sesi vaiz kürsüsünden konuşurken olduğu gibi gümbür gümbür gürlüyordu.

"Jørgensen bugün kendini pek şanslı hissediyor," dedi arkasından, bankta oturan kaptanlarda birine ait olan ses.

Abildgaard, Jørgensen'e baktı. Tüm otoritesini gözlerinde toplamaya dikkat etti.

"Eğer bu bir tür şakaysa, asla komik bulmadığımı bilmenizi isterim."

Jørgensen bakışlarını yere eğdi ve aynı anda dudaklarında mutlu bir gülümseme belirdi. Kel kafasını, süklüm püklüm, şöyle bir ovaladı -sanki papazın şerefine ekstradan cilalaması gerekiyormuş gibisinden.

"Aman papaz efendi, kusurumu affedin. Ben sizin buraya Jørgen için geldiğinizi sanmıştım da."

"Jørgen mi?"

"Evet, Jørgen, oğlum. *Maagen*'de usta gemici de. İnanın çok korktum, geminin torpidolandığını söylemeye geldiniz sandımdı ve Jørgen'in... Jørgen'in..."

Yutkundu, sanki korkuyu hâlâ tam atlatamamış gibi bir hâli vardı.

"Yani Jørgen'in de-" Bakkal boğazını temizledi, " -birlikte dibi boyladığını."

Abildgaard bu olaydan sonra sokakta boy göstermekten korkmaya başlamıştı. Kirkestræde'deki papaz lojmanının kapısından dışarı her adım attığında, şehir sakinlerinin sanki içlerinden birine bir yakınının ölüm haberini getirmek için çıktığını sandığını anlamıştı.

Neşeli ve iyi kalpli yaradılışı bu duruma dayanamıyordu. Kara haber müjdecisi olup çıkmıştı, gam ve kederin basık tonozlu dehlizlerinde mahsur kalmış, fırfırlı yakalı bir kara kuzguna benziyordu. Ölenlerin yakınlarına vaazlarında Tanrı'nın sevgisinden ve bağışlayıcılığından, İsa aşkıyla huzur bulmaktan söz ederken, nefesi tıkanır gibi oluyor, kesik kesik soluk alabiliyor, boğulacak gibi oluyordu. Kelimeler dudaklarından dökülüyordu ama yaslı cemaatin sorularına cevap teşkil edemezmiş gibi aciz ve kararsızdılar.

Daha önceleri, baba veya oğul acısıyla yas tutan ailelere, Tanrı sözüyle teselli getirebiliyordu. Fakat şimdi bunu dayanılmaz hâle getiren şey, ölenlerin sayısıydı. Göçe hazırlanan koca sığırcık sürüleri gibi kalabalıktılar. Şehrin üzerini bir fırtına bulutu gibi örtüyorlardı, güneşi arkalarına hapsetmişlerdi ve bir babanın, bir ağabeyin, bir oğulun ölüm haberi şehrin

damlarına, parçalanan umutlardan oluşan kül rengi yağmur taneleri gibi birbiri ardına pıtır pıtır düşüyordu.

Papaz Abildgaard giderek içine kapandı, kabuğuna çekildi, pazar günleri vaaz vermek üzere kiliseye kadar kat ettiği yüz metrenin -ve tabii sonra, din görevlisi olarak katılmak zorunda olduğu cenaze merasimleri de vardı- haricinde, kapıdan dışarı adım atamaz hâle geldi. Ama Allah'tan sonuncusunun sayısı eskisinden fazla değildi. Zira anlaşılacağı gibi, savaşta ölenlerin naaşları eve dönmüyordu.

Ölüm haberlerini ailelerine iletme işini Abildgaard'ın yerine, deniz ressamı Carl Rasmussen'in, zamanında kilisenin altar panosunu boyamış olan dul karısı Anna Egidia Rasmussen üstlendi. Yasa boğulmuş mekânlarda bulunmaya alışıktı. Kocasıyla Yunanistan'dan dönerlerken, adam esrarengiz bir şekilde denize düşerek ölmüş, ondan sonra da sekiz çocuğundan yedisini yetişkin yaşlarda toprağa vermek zorunda kalmıştı. Bir tek kızı Augusta Kathinka hayattaydı ama o da Amerika'da yaşıyordu.

Anna Egidia Rasmussen, Teglgade üzerinde büyük bir evde yaşıyordu, yere kadar camları olan evin tasarımı kocasına aitti, çatı katını da kendine resim atölyesi olarak düzenlemişti. Babalarını veya ağabeylerini veya oğullarını denizde kaybedip, onlara hiç beklenmedik anda veda etmiş ailelerin, Teglgade civarında yaşayanlarına yıllardır büyük destek olmuştu. Alışılmadık bir yeteneği vardı. Bazıları nasıl birlikte şarkı söylenirken hemen öbürlerini bastırıp öne çıkarsa, o da birlikte ağlanırken bunu yapabiliyordu. Bu işi sanat hâline getirmişti. Ağlamak, birçoğunun sandığı gibi, kontrol edilemeyen hislerin gözyaşına dönüşmesi demek değildi. Bunun tam tersiydi, duyguları sağlıklı bir yöne yönlendiren bir mecraydı. Onun hayatta ilk görevi buydu. Sükûnet ve soğukkanlılık da onun hayat misyonuydu. Kocası gibi fevri bir insanla birlikte yaşayabilmek için buna mecbur kalmış olmalıydı. Duygusal bir mizacı olan ressam Carl Rasmussen, içe dönük ve saplantılı düşüncelere dalmaya yatkın biriydi. Denizin kenarında saatlerce durup gözlerini denize dikerdi, ne havaya aldırış ederdi ne de kendi sağlığına. En sonunda karısı onu alıp soğuktan buz kesmiş ve köh köh öksürür hâlde eve götürmek zorun-

da kalır, ama kocası öksürük krizlerinin arasından, onu rahat bırakması için karısına yalvarır dururdu. Daha sonra ateşler içinde yatağa uzanmış, dişleri takır takır birbirine vururken karısının sükûnet ve soğukkanlılığına ihtiyacı olurdu -karısını, onu bir türlü anlayamadığı ve içindeki şevki ve hayal gücünü paylaşmak istemediği için suçlamaya sevk eden o sükûnet ve soğukkanlılığa.

Dul kadın birçok evde ikinci baş misafir durumuna geldi. Önce ölüm, sonra o geliyordu. Yalnızca, torunlarla dolu kendi ailesinde değil, Teglgade civarında oturan herkesin de teselli kaynağı olur, yüklerini hafifletirdi. Biri öldü mü, hemen Anna Egidia alıp getirilirdi. Üzerinde eski püskü siyah ipek elbisesiyle odanın tam ortasına oturur, büyükleri odadan gönderir, çocukların elini ellerine alırdı. Kocası denizdeyken, bir kadın hastalanıp hastaneye yatırılagörsün, hemen çocukları yanına alıp o bakardı. Yeni doğan bebeklerine vaftiz annesi olmasını isteyenlerin ardı arkası kesilmezdi. Sanki hayatın iki uçtaki kapılarında nöbet tutma görevi ona verilmişti -hem girişte hem çıkışta.

Papaz Abildgaard'ın her şeyden elini ayağını çektiğini duyduğunda, "Papaz da artık iskelet sahiline vurdu demek," diye düşündü Albert. "Ölüm hakkında öyle vaazlar verirdi ki, beni bile bir bakıma duygulandırırdı. Fakat o zamanlar ölümü tanımıyordu. Şimdi tanıyor. Ve ağzına kilit vuruyor."

Albert doğruca papaz lojmanına giderek, dul Anna Egidia'nın üstlendiği işe kendini de gönüllü yazdırdı. Rüyaları onu vicdanen buna zorlamıştı.

Papazın çalışma odasına alındı. Abildgaard pencerenin yanında oturmuş, bahçeyi seyrediyordu. Tam karşıdaki kızıl kayın ağacı loş ve kasvetliydi, sanki ilkbaharı ve yazı hiç tanımadan, hiç bitmeyen bir sonbaharda geçiriyordu ömrünü. Ve ayaz, yapraklarının kenarını çoktan dağlayıp karartmıştı. Papazın karısının övünç kaynağı olan gül tarhları pıtrak gibi çiçek içindeydi.

Abildgaard ayağa kalktı ve elini uzattı. Sonra yine penceredeki yerine döndü. Albert geliş nedenini izah etti. Papaz uzun bir süre sesini çıkarmadı. Sonra yüzünü ellerinin arasına gömdü.

"Sinirlerim -" diye bir feryat kopardı ansızın.

Dar omuzları titredi. Metal gözlüklerini çıkarıp önündeki yazı masasının üzerine bıraktı. Kendini ağlamaya teslim etmiş ufacık bir çocuk gibi ellerini yumruk yapıp göz çukurlarına bastırdı ve göz yaşları, sinek kaydı tıraşlı yanaklarından aşağı yuvarlandı.

"Çok özür dilerim," diye kekeledi. "Niyetim -"

Albert ayağa kalkıp papazın yanına gitti. Elini omzuna koydu.

"Özür dileyecek bir şey yok."

Papaz, Albert'in elini iki elinin arasına aldı, alnına bastırdı, sanki başının içindeki acıyı dindirmek için bir çare arar gibiydi.

Uzun müddet ikisi de konuşmadı. Ve bu arada Abildgaard'ın ağlaması dindi. Metal gözlüklerini yine burnunun üzerine yerleştirdi. Albert tam gitmeye hazırlanıyordu ki, papazın yazı masasının üzerinde siyah bir cisim gözüne ilişti. Pençeyi andırıyordu ama kuş pençesi olamazdı. Daha ziyade kesik bir insan eline benziyordu, beş parmağı ve sarımsı, kemik rengi tırnakları vardı.

"Bu da ne?"

"Evet, öyle bir feci bir şey ki. Ne yapacağımı bilemiyorum."

Abildgaard'ın sesi sanki yeni bir ağlama krizi geliyormuş gibi çıkıyordu.

Albert cismi eline aldı, gözlerine iyice yaklaştırıp inceledi.

"Hayır, dokunmasaydınız. Öyle iğrenç ki."

Sahiden de bir insan eliydi. Albert'in hatrına birden o kurutulmuş kafa geldi. Ama konservasyon yöntemi farklıydı. El muhtemelen sıcak tütsülemeyle kurutulmuştu.

"Nereden çıktı bu?" diye sordu.

"Josef Isager'i tanırsınız. Konto Kılavuzu da diyorlar galiba," dedi papaz.

Albert başıyla onayladı. Josef Isager uzun yıllar önce Kongo Nehri'nde kılavuzluk yapmıştı. Belçika kralı Leopold'un hizmetinde çalışmış, evine bir üstün hizmet madalyasıyla dönmüştü. Afrika'da geçirdiği yıllardan bahsetmek istemezdi fakat komşuları bazı geceler uykularından çığlık sesleriyle uyandık-

larını söylerdi. Josef Isager'di. Hatta bir gece uykusunda karyola başlığını tekmeleyerek paramparça etmişti; koca maun yatak birbirinden ayrılıp üzerindeki kılavuzla beraber yeri boylarken müthiş bir gürültü kopmuştu. Sonra yerden fırlayıp etraftaki mobilyaları, sanki bir düşmana karşı canını savunuyormuşçasına etrafa savurmaya başlamıştı. Yerde tortop hâlde duran yatak çarşafı terden sırılsıklamdı. Malaryaydı, öyle dediydi.

Josef Isager'in evinde geceleri kopan kıyametin hikâyesini duyan Albert'in teorisiyse farklıydı: Malarya değildi. Kâbustu. Josef Isager rüyasında Afrika'yı görüyordu.

"Ve sonra bana doğru yaklaşıyor, elinde kesik bir el var. Bir el -bir insan eli! Biraz kendime gelince, 'Onunla ne yapmamı istiyorsunuz?' diye soruyorum. 'Hristiyan usulü cenaze töreni yapmanı,' diyor bana. 'Kimin eli?' diye soruyorum. 'Bilmiyorum,' diyor. 'Zenci acuzenin biri.' 'Allah kahretsin, papaz efendi,' diyor sonra bana. Ve tehditkâr gözlerle yüzüme bakıyor. Belki bu tür şeylerle kafanızı yormamalıyım Kaptan Madsen, ama bu adam beni müthiş korkutuyor."

Albert, başıyla onayladı. Kongo Kılavuzu onun üzerinde de aynı etkiyi uyandırırdı. Josef Isager çetin cevizdi. Ama onun gibileri çoktu. Hayatın sillelerini yiye yiye, onlar da silleyle karşılık verir olmuştu. Eski öğretmenlerden Isager'in oğluydu. Albert'le ikisi aynı sınıfa gitmişti ve Josef, sınıftaki oğlanlarla, onların zalim, gaddar baş belası hocalarıyla aralarındaki savaşta köşeye sıkışmış, hangi tarafı tutacağına karar verememişti. Ne tarafı seçerse seçsin, hain durumuna düşecekti. O da ufak kardeşini pataklayıp dururdu, aralıksız bir şekilde ağlayıp sızlanan o pısırık Johan'ı. Sonra sefere çıkmıştı ve o sürede neler yaşadığını hiç bilen yoktu. Yeni eziyetler ve yeni kurbanlar, muhakkak ki kendi birikimlerini dışarı atıyordu ama belki bir çözüm yoluydu da. Bu işler böyleydi. Albert böyle düşünüyordu. Deniz, devasa bir mekândı ve bir genç oradayken çocukluğundaki eziyetleri geride bırakıp kendini yeniden keşfedebilirdi.

Josef'i yıllarca görmedik. Antwerp'ten Kongo'ya geçtiğini ve bir zamanlar Kongo'nun büyük nehirlerinde seyrettiğini duyduk. Bir ara Danimarka'ya döndü ama Marstal'a gelmedi.

Ve yine Afrika'ya geri gitti, kanına girmiş olmalıydı. Lakin nedenini bilmiyorduk. Sonra nihayet duruldu. Önce Kopenhag'da, ardından Marstal'da hasar tespit uzmanı olarak çalıştı. Çok gençken evlendiği karısı Maren Kirstine, Marstallıydı, şehre dönünce Kongegade'e yerleştiler.

Josef, önceleri, Afrika'da geçirdiği yıllar hakkında tek laf etmezdi. Sorduğumuzda kafa sallayıp bizi reddederdi, neden bahsettiğini nasıl olsa anlamayacağımız için, o külfete girmeye niyeti olmadığını ima eder bir hâli vardı. Bir gün Albert'ten kurutulmuş kafayı ona göstermesini rica etmiş, sonra James Cook'u ellerinin arasına alıp bir süre öylece oturmuş, kafayı evirip çevirip, bilen gözlerle incelemişti.

"Evet ama biz böyle yapmazdık," dedi.

"Biz de kim?" diye sordu Albert.

"Biz," diye cevapladı Josef kayıtsızca. "Biz sıcak tütsüleme yapardık."

Güldü. Ama o gülüşte tiksinti mi yoksa kinizm mi olduğuna karar veremedi Albert.

"Bunun üzerinde bayağı çalışılmış, epey emek harcanmış. Biz iyice kurumasına dikkat ederdik, o kadar. Uyuyor gibi bir görünüşleri vardı. Gözler kapalı, dudaklar hafif geriye çekilmiş ve dişler incecik, beyaz bir çizgi gibi ortaya çıkmış."

Albert'e baktı. Bakışları dalgınlaşmıştı, hatıralara dalmış gibiydi.

"Kimden bahsediyorsun?" diye sordu Albert.

Josef kendine geldi.

"Zencilerden, başka kim olacak?"

Sesinde hayal kırıklığı okunuyordu.

"Senin anlayacağın, saygılarını kazanmak zorundaydık. Belçikalı bir kaptan vardı. Çiçek tarhlarının etrafına süs diye zenci kafaları dizerdi. Ama zevkler tartışılmaz tabii."

Yine güldü ve Albert bu sefer karşıdakinin gülüşünde bir tür mahcubiyet sezdi. Ve mahcubiyet uyandıran şeyin kesik kafalar değil, Josef'in kendi bilgisizliği olduğunu hissetti. Sanki Albert'i kafa dengi gibi görmüş de, olamayacağını bilememiş gibi.

Albert eski okul arkadaşına bakakalmıştı, ne diyeceğini bilemiyordu.

"Evet, bana öyle bakıyorsun ama," dedi Josef. Sesi birden haşinleşmişti.

"Tek anladıkları dil buydu adamların. Aslında kendi çıkarlarınaydı. Yoksa kahrolasıcaları kurşuna dizmek zorunda kalacaktık. Çalışmaya filan gönülleri yoktu. Yapmaktan anladıkları tek şey, kızgın güneşin altında hasırlarına uzanıp mayışmaktı, kuma uzanmış pinekleyen timsahlar gibi. Gururlu ve kibirliydiler, bu hiç şüphe götürmez de, bunun haricinde hayvandan farkları yoktu."

"Ben de senin orada kılavuzluk yaptığını sanıyordum?"

"Evet, kılavuzdum, Boma'da da *commissaire maritime*, yani liman kaptanıydım. *Lualaba*'yı ta Matadi'ye kadar daracık ve alengirli bir nehir kolundan sağ salim geçirdimdi. Benden öncekiler buharlı transatlantikleri Boma'dan öteye götürememişlerdi. Sonra ta Matadi'ye kadar götürmeyi becerdilerdi ama bunu ilk başaran bendim."

Sesi gururluydu. Başını arkaya eğip gözlerini Albert'in gözlerine dikti. Bir an için sanki Albert'e tepeden bakıyormuş gibi bir hava oldu, halbuki her ikisi de oturuyordu ve sonra Albert ondan daha uzun boyluydu. Josef'in gözleri çukur, burnu pörtlek ve upuzundu, bıyıklarının iki ucu kemikli çenesine kadar dimdik uzanıyordu.

"Kongo Nehri'nin gelmiş geçmiş en iyi kılavuzuydum ben. Boma'da liman kaptanıydım, her iş benden sorulurdu. Fakat esas önemli olan o değildi. En önemlisi buydu -"

İşaret parmağını yanağına bastırdı.

"Derinin rengi. Belirleyici olan buydu. Ben beyaz bir adamdım, yaşama ve ölüme ben hükmediyordum. Afrika'ya cehennem sıcağı hâkimdir ama bu sıcak, insanın içinden palazlanıp yükselen alevlerin yanında bir hiç kalır. Bu da Afrika'nın sana hediyesi. İçindeki gücü öğretiyor sana. Her dört kişiden biri evine bir daha dönmüyor. Ya humma ateşine yakalanıyorlar ya da zencilere. Fakat her şeye değer."

Öne doğru eğildi ve Albert'in gözlerine ısrarla baktı. Bakışlarındaki kibir kaybolmuş, adeta anlayış dilenen bir ifade gelmişti. Sesi de şimdi yalvarır gibi çıkıyordu.

"Burada kendi vatanımda karşılaştığım insanlara işte bunu anlatmaya çalışıyorum. Fakat anlamıyorlar. Kendi denemeyen

anlayamaz. Başından geçmiş her şey -hiçbir şey değil. Başına gelecek her şey -hiçbir şey değil. Geçirgen, serap gibi bir şey. Kongo'dan dönerken yanında bir tek şey getiriyorsun ve bu da benim evdeki ıvır zıvır değil. Bir şarkımız vardı. Ama onu sana söylemeyeceğim." Sonra boğazını temizledi.

"Kongo," diye ezberden okumaya başladı. Duygulanmıştı, sesi birden titremeye başladı. "En güçlü insan bile orada çenesini kapayıp ölüme baş eğmeye mecbur. En zalimi, en vahşisi bile çok geçmeden farelere yem oluyor. Evet, Kongo'da insanlar sinek gibi düşüp ölür."

Sesi daha bir ısrarcı çıkıyordu, hatta belki de bu hırstı.

"Fakat ben ölmedim. Ben yaşadım. Evet, ben yaşadım -"

Avcunu şiddetle masaya vurdu.

"Buradaki gibi değil! Buradaki hayat değil!"

Albert hâlâ tek kelime etmemişti. İçinden kafasını çevirmek geliyordu ama birbirlerinin gözlerinin içine bakmaya devam ettiler ve Albert, Josef'in bakışlarında sezdiği şeyin ne olduğunu çıkardı. Josef diğer insanlara ancak bir Tanrı'nın bakacağı şekilde bakmayı öğrenmişti. Nefes almasına izin var mı? Yoksa ölmeyi mi hak ediyor? Eski öğretmen Isager'in oğlu Josef Isager'in Kongo'dan evine dönerken beraberinde getirdiği şeydi bu bakış.

Josef artık yaşlı bir adamdı, hâlâ aynı insandı ama yaşlıydı ve Afrika'da ihtiyacı olan şey, gençlik ve güçlülüktü. Josef Marstal'a geri dönmüştü. Doğup büyüdüğü yer olsa da, şimdi burada sürgünde yaşar gibiydi. Josef'in o tehditkâr bakışlarının karşısında eğilen kimse yoktu burada. Çılgın gece nöbetlerinin suskun ve yılgın tanığı Maren Kirstine'nin haricinde.

"Peki, neden ansızın o elin gömülmesini istedi, buna dair bir şey söyledi mi?"

Abildgaard başını iki yana salladı.

"Kesik eli nereden bulduğunu sordum. O da bir tür hatıra eşyası olduğunu söyledi, fildişi gibi, bir kolye veyahut bir mızrak gibi bir şey, ki Albert bu tür şeyler de getirmişti yanında. Ama gayet olağandı diyerek, Belçikalı askerlerin, boşuna mermi harcamadıklarının deli olsun diye, ölü yerlilerin ellerini nasıl kesip kopardığından bahsederken, sesi gayet sıradan

bir şeyden bahsediyormuş gibi rahattı. Ama kendisi de o kesik ele, anlattığı yoldan sahip olmuştu. Ona ne diyeceğimi bilemedim."

Papaz, şaşkın gözlerle Albert'e baktı.

"Eli ondan almak istemedim. Ama burada bırakıp gitti. 'Siz papazsınız,' dedi bana. 'Ölüler sizin mesuliyet alanınıza giriyor.' Eli sokağa atmaya gönlüm razı olmuyor. Fakat onu bir tabuta koyup mezarlıkta bir yere de gömemem. Adı bile yok. Ne yapacağım bilemiyorum."

"Papaz Abildgaard, vaazlarınızdan birinde, dünyanın günün birinde insandan nasıl uzaklaştığından ve insanın içindeki gücün, ona en fazla ihtiyaç olduğu zaman kaybolup gittiğinden bahsetmiştiniz."

Abildgaard başını kaldırdı, hayretle gülümsedi.

"Siz de orada mıydınız Kaptan Madsen? Vaazlarımı hatırlamanız beni nasıl memnun etti bilemezsiniz. Evet, gayet yerinde ifade ettiniz."

Albert daha başka şeyler de söylemek isterdi ama susmayı tercih etti.

Abildgaard da yine o eski kasvetli sessizliğine gömüldü.

"Bu elle ne yapacağım ben?" diye sızlandı.

Ve pencerden dışarı baktı, adeta sorusunun cevabını bahçeden almayı bekliyormuş gibiydi.

Marstal'a para akmaya devam etti. Navlun fiyatları hiç olmadığı kadar arttı. Gemici maaşları onu aynı tempoda takip etti. Gemi fiyatları da akıl almaz bir hızla yükseldikçe yükseliyordu. Bir sokağın bütün sakinleri yasta olabilirdi ama varlığın getirdiği neşe de kendini belli ediyordu. Yepyeni şık elbiseli kadınların görüntüsü, siyahlara bürünmüş dullarınkine karışıyordu. Dükkân vitrinleri sanki Noel gelmiş gibi süslenmişti. Etrafa çiçekler serpen genç kızların arkasından mezarlığa doğru giden hiçbir cenaze arabası yoktu yollarda. Ölü denizciler kibarca uzakta kaldılar, şehri rahatsız etmediler ve mürver ağaçları o yaz şehrin sokaklarını pıtrak gibi çiçekleriyle örttü.

Her ilkbaharda, ticaret filosu limandan ayrılmadan önce,

bütün Marstal buram buram katran kokardı. Denizciler, ellerinde katran fırçaları, ev duvarlarının taştan örülü taban kısımlarını katranlamaya koyulurlardı, sanki duvarların altları da, tıpkı gemi karinası gibi kalafatlanıp sefer sezonuna hazırlanmalıydı. Ön kalkan duvara çakılı, siyaha boyanmış, dökme demir rakamlarda evin yapım yılı yazılıydı: 1793, 1800, 1825. Duvarların tabanına çekici bir indirmeye görelim, katran boyalar, tıpkı ağaçların yaş halkaları gibi tabaka tabaka dökülürdü. Fakat hesap her zaman tutmazdı. Zira bu duvarlar yalnızca evin erkeği evdeyse boyanırdı.

Ama şimdi birbiri ardına yok oluyorlardı, bu erkek işi de mecburen kadınlara kalıyordu. Artık her ilkbaharda kadınlara rastlamaya başlamıştık evlerin önünde. Üzerlerinde yeni dikilmiş katran karası matem giysileri ve ellerinde bir o kadar kapkara katran süpürgeleriyle ha babam duvarları kalafatlarlardı.

Denizcilik Okulu'nun kanı kaynayan öğrencileri bisikletlerin üzerinde şehirden yıldırım gibi geçerken, sokakta oynayan çocukları şakadan ezecekmiş gibi yapar, çocuklar da neşeyle bağrışarak dört bir yana dağılırdı. Gençler öğle yemeği için pansiyonlarına dönüyorlardı. Onları görünce Albert'in içi kasıldı. Bu gençlere de rüyalarında rastlamıştı. Denizaltılar açıklarda onları bekliyordu. Onlarsa gelecekten para ve macera umuyorlardı. Gençtiler, delişmendiler, hiçbir şeyden korkuları yoktu. Onların korkularını Albert hissediyordu onların adına.

Albert'in savaş ve nedenleri hakkında tuhaf düşünceleri vardı. O aralarda kiliseye muntazaman gidiyordu fakat pazarları değil. Yeni kuleli damın yapımı tamamlanmak üzereydi. Bakır kaplama safhasına gelinmişti. Kilisenin nefi, gün boyunca çekiç sesleriyle çın çın çınlıyordu. Onun için Albert mesai sona erince gidiyordu. Aradığı şey sükunetti. Bu serin, beyaz salonda, alacakaranlığın, dışarıyı olduğu gibi içeriye de erkenden çöktüğü bu mekânın kalın duvarlarının ardında düşünmeye zaman bulduğu kanısındaydı.

Oturur, ölümü düşünürdü. Bazıları bir çocuğu, genç bir anneyi veya aile geçindiren bir denizciyi zamansızca alıp götüren ölümden yakınırdı. O bunu bir türlü anlayamamıştı. Evet, geride kalanlar ve hayatlarının büyük kısmından zorla

yoksun bırakılanlar için bir trajediydi ama bir haksızlık değildi. Ölüm bu tür kavramların ötesindeydi. Albert içine sık sık, sanki geride kalanlar kaybettikleri sevdiklerinin acısını unutup hayatı yersizce sövmeye daha meyilliymş gibi gelirdi. Kışın, ağaçlara ve çiçeklere karşı adaletsiz davrandığını söylemek kimsenin aklına bile gelmiyordu da, güneş, ışıklarını söndürdü veya buzlar bir gemiyi alabora etti diye insan bir rahatsızlık hissedebiliyordu. Ama kırgınlık, öfke ve hiddet mi, hayır. Bu anlamsız olurdu. Doğa ne haklı ne de haksızdı. İkisi de insanların tekelindeydi.

Neden böyle hissettiğini de iyi biliyordu. Çünkü aynı anda hem geçmişi hem geleceği düşünüyordu. Tüm dikkatini tek bir kişinin üzerinde toplamıyordu. Nesilleri düşünüyordu, hayatı düşünüyordu, babalardan ve annelerden, oğullarına ve kızlarına ve sonra da onlar baba ve anne olunca onların oğullarına ve kızlarına akıp gidiyordu. Hayat uygun adım giden bir orduya benziyordu. Tam yanında da ölüm ilerliyordu, arada ya birini ya ötekini kapıveriyordu ama orduda bir fark göremiyordunuz. Yoluna devam ediyordu ve küçülüyor gibi de görünmüyordu. Bilakis, sonsuza dek büyüyordu. Bunun için ölümle yalnız kalınmıyordu. Arkadan gelen biri daima vardı. Önemli olan buydu. Hayat zinciri böyle bir şeydi, kırılmazdı.

Lakin savaş bunu değiştirmişti. Liman boyunca dolaşırken, rıhtımda bağlı veya limanın girişinde yatan gemilerin azlığı gözüne çarpardı. İnsan hayatını riske sokmak istemeyen gemi sahipleri hâlâ vardı. Fakat yine de gemilerin çoğu seferdeydi. Mayınlara ve mutlak denizaltı savaşına kulak asmıyorlardı. Halbuki bir ay altı, öbür ay dört geminin bir hiç yoluna batıp gitmesi olağandı. Deniz hiç bu kadar fazla kurban talep etmemişti kendisine ama fırtına patladığında gemilerini limandan çıkarmaya hiç yanaşmayan gemi sahipleriyle kaptanlar, onları şimdi savaşın çok daha beter fırtınasına yolcu edebiliyorlardı.

Ölüme karşı bu hürmetsizlik, bu vurdumduymazlık nereden geliyordu acaba? İki ay zarfında batan on gemiyle, arkalarında iz bırakmadan kaybolan iki gemi dolusu mürettebat, onlara bir ders vermeye yetmiyor muydu?

Kış için seferden çekilmiş yüzlerce gemiyle tıkış tıkış dolu, bir buçuk kilometre uzunluğundaki limanda atıyordu şehrin

yüreği, suda beşik gibi sallanan gemilerle beraber ilkbaharı ve buzların erimesini bekliyordu. Kimsenin bir daha yaşamak zorunda kalmayacağı bir manzaraydı. Zincir kopmuştu.

Ecdada saygı, birlik ve dayanışma denen şeylere ne olmuştu? Bunların adına bir taş dikeli beri daha dört yıl geçmemişti. O zaman bir anıt taşını diktiğine inanıyordu. Şimdi bunun bir mezar taşı olduğunu anlamıştı, bir zamanlar bu şehri yaratan ruhun yitişini imgeliyordu. Ve bunun izahı da, evindeki hesap defterlerinin üçüncü sütununda yatıyordu: Bol kâr. Bu durumu hazırlayan da, her yeri sarmış olan fiyat artışlarıydı, tırmanmaya geçmiş gemici maaşları, ona katlanan navlunlar, gemi fiyatları. Gemilerini limanda bekletecek kadar sorumluluk sahibi olan gemi sahipleri, mürettebatın başka yerlerde iş aramasına seyirci kalmak zorundaydı. Herkes buralardan çekip gitmek, savaş şölenine katılmak istiyordu.

Ve sonra gemileri sattık. Değerlerinin üç dört katını getireceklerini bile bile, onları limana çekmek de neydi? Bir gemi, yapım bedelini bir yılda çıkarıyordu, onun için de yalnızca eski, miyadını doldurmuş gemiler değildi satışa sunulanlar. Tersaneden daha dün denize indirilmiş gıcır gıcır gemilerdi. Hepimiz sahte sofu havalarında, bu korkunç savaştan yanıp yakınıyor, bir daha katiyen böyle şey istemediğimizi tekrarlıyorduk. Ve nitekim savaş, cephelerde hayatını kaybeden milyonlarca can için korkunçtu da. Ama bundan muaf olan bizler, ondan çıkar sağlıyorduk.

Danimarka savaşın dışında kaldı, tarafsızlığını korudu. Fakat gemilerin yan tarafına Danimarka bayrağının resmini çizdik diye canımızı kurtaracağımızı nasıl düşünebilmiştik? Her denizciye biraz atılganlık gerekir de, bu atılganlık değil, düşüncesizlikti. Marstal, bir savaş bölgesinin tam ortasındaydı. Savaş cepheleri hem karada hem denizdeydi ve kent halkının yarısı her gün bunların en az birinin içinden geçiyordu.

Bizi dürten neydi? Bu savaşın gerçek ruhu, kâr beklentisi miydi? Albert'in şimdi daha sarih gördüğü şey, açgözlülük müydü? Ve tanıdığını sandığı hemşehrileri de bu ruh hâlini paylaşıyordu. Yoksa yaşlılık mı onu bu kadar değiştirmişti de o böyle algılıyordu? Veyahut durum hep böyle süregelmişti de o mu anlamamıştı?

Albert kendini birden gülünç hissetti. Bir de başkalarına söyleyemeyeceği kadar korkunç gerçekler saklayan birtakım rüyalar gördü diye kendini yarı deli sanmıştı? Bildiklerini bize söylemiş olsaydı ne olurdu? Dediklerinde gerçek payı olabileceğinden şüphe etsek bile, gülüp geçmez miydik?

Ölecek mi? Evet, belki.

Onu bunu işaret ederdik, bir ikinci kaptanı, bir usta gemiciyi, bir kaptanı. Sonra başkalarını da işaret ederdik. Fakat kendimizi değil. Açgözlülük bizi ölümsüz olduğumuza inandırmıştı. Yarını düşünüyor muyduk? Belki, ama kendimizinkini, diğerlerininkini değil.

Kaptan Levinsen dalgakıranın yapımına bir zamanlar itiraz etmişti.

"İnsan önce kendini düşünmeli, gelecek nesilleri bir yana bırakmalı," demişti. Ve bütün şehir o günden itibaren bu sözleri boşa çıkarmak için didinmişti.

Fakat şimdi, uzağı göremeyen Levinsen'i kendimize rahatça örnek alabiliyorduk.

Herman elinde beyaz kemikten bir bastonla bir gün çıkageldi. Köpekbalığının sırt omurlarından yapılmıştı ve Doğu Hint Adaları'ndan veya Pasifik Okyanusu'dan Marstal'a elinde böyle bir bastonla dönen denizci bir tek o değildi. Fakat şehrin sokaklarında, elindeki sanki bir asa, kendisi de bir kralmış gibi piyasa yapan ilk kişi oydu. Karşılaştığı eski tanıdıklara, bu asayı afur tafur havada savurarak selam verirdi.

Vasisi Hans Jepsen'in ev kapısına da bu köpekbalığı omurgasıyla tak tak vurdu. O kapıya vururken, bir grup erkek çocuğu da saygılı bir mesafede durmuş, "Yamyam geldi! Yamyam geldi!" diye tempo tutuyordu.

Hans kapıyı açtığında, Herman elinde tuttuğu denizci karnesini kaldırıp onun adeta burnuna soktu. Artık usta gemici olmuştu ve saygıya hak kazandığını ona göstermek istiyordu. Ona bir merhaba bile demedi. Tek ettiği laf yaşı oldu: 25. Ve bunu da sanki vasisinin suratının ortasına bir yumruk indirirmişçesine söyledi. Böylece Hans Jepsen'in kral saltanatının

sona erdiğini beyan ediyordu. Herman artık reşit olmuştu ve *De Tyvende Søstre*'nin ve Skippergade'deki evin yasal sahipliği bundan böyle ona geçmiş oluyordu.

Hans Jepsen'in söyleneni hiç duymamış bir hâli vardı. Herman'ın elinde salladığı beyaz bastona bakakalmıştı.

"Görüyorum ki, köpek balıklarıyla yeme yarışına girmişsin," dedi sonra. "Ve kazanan sen olmuşsun. Yazık, tam tersi olmamış."

Herman, bastonunu havada kamçı gibi savurdu fakat Hans daha çabuk davranıp kapıyı çat diye kapatıverdi. Baston, yeşil boyalı ahşap kapının üzerine öyle bir hızla indi ki, sırt omurları birbirinden ayrılıp dört bir yana savruldu, paramparça oldu. Oğlan sürüsü çılgın gibi gülmeye başladı. Ve yine, "Yamyam geldi! Yamyam geldi!" diye bağrışarak koşa koşa uzaklaştılar.

Bir süre sonra geri döndüler, Herman'ın olduğu yerde bıraktığı baston kırıklarını topladılar. Onu niçin "Yamyam" diye çağırdıklarını bilen kimse yoktu. Erkek çocukların kendilerine has nedenleri oluyor. Herhalde ondan korkuyorlardı ve oğlanların bir şeyden korktuğunda yaptığını yapmışlardı: O şeyin yanına yaklaşmış, parmaklarını uzatmış, adlar takmış ve avazları çıktığı kadar gülerek korkularını bastırmışlardı. Omur parçalarından geriye kalanları, teneke kavanozlara ve karton kutulara koyup sakladılar ve sadece ya gizli törenlerinde kullanmak üzere ya da şehir dışı yollardaki akkavakların kovuklarına yaptıkları gizli barınaklarını süslemek için oradan çıkardılar.

Herman, bir hafta boyunca her gün Webers Cafè'de herkese içki ısmarlayarak, malk mülk sahibi oluşunu kutladı. Yanakları pancar gibiydi, gözlerinde etrafa meydan okur bir bakış vardı. Bizi, sanki sadakat yemini verdirmeye hazırlanıyormuş gibi süzüp duruyordu. Ya kaprislerine boyun eğecek ya da bedeline katlanacaktık. Bedelin ne olduğunu tahmin etmek için dev gibi ellerine bir bakmamız yeterdi, sanki yakalayıp yamyassı edecek bir şey bulabilmek için sabırsızlıkla bir açılıp bir kapanıyorlardı. Son gördüğümüzden bu yana daha da bir irileşmişti. Omuzları daha geniş, üst kolları daha bir etkileyiciydi. Göğüs kafesi bir kamyonun sürücü mahalli kadar vardı

ama göbek salmıştı. Gençliğine rağmen, şişkoluk yolunda hızla ilerliyordu.

Jambon-Larsen'le Krep-Nielsen'in yanında mı besiye çekildin, diye sorduktu. Kopenhag'da kendimize yeni iş ararken, bir lokma domuzlu yahni ve kıymalı kavurma için biz de oralara uğrardık.

"Ben daha iyilerine alışığım," dedi Herman.

Nyhavn'daki Tusch-Hans'ta sağ koluna koca bir dövme vurdurmuştu, saldırmaya hazır bir aslan figürüydü, tam tepesinde de *Smart and Poverfull*[40] yazılıydı.

Herman bir parti içki daha ısmarladı herkese.

"Bekleyin de görün gününüzü, sizi musibet reziller," dedi. "Bekleyin de görün!"

Sesinde öyle bir şey vardı ki, acaba biz de, Jepsen'in bir zamanlar Marstal'la Rudkøbing arasında bir yerde denize atlarken veya atlatılırken gördüğü türden şeyler mi göreceğiz diye düşünmeden edemedik.

Herman epey yer dolaşmıştı, hepimiz dolaşmıştık da, o bizim hiç gitmediğimiz bir yere de gitmişti: Kopenhag'daki *Børsen*[41]. Son gördüğümüzde somurtkan, aksi bakışlı ve o tersliğiyle belki de bir suçunu örtbas etmeye çalışan ufak bir oğlan olarak hatırladığımız o insan, şimdi karşımızda koca bir adam olarak bize *Børsen*'den bahsederken, sesine hiç alışık olmadığımız kıvrak bir akıcılık gelmişti. Ve bu, üzerimizde tıpkı üvey babasının birkaç yıl önceki esrarengiz ölümünün uyandırdığı şüpheye benzer bir şüphe yarattı.

Børsen'in neresi olduğunu biliyorduk. Hesaptan anlayanların ve zenginlerin gelip gittiği bir yerdi, her şeyin paraya vurulduğu, paranın daha fazla veya daha az para getirdiği, galip girenin yenik terk ettiği ve içindeki hayatın aynı anda hem bir mutluluk hem bir dram olabileceği bir yer. Tabii, bunları biliyorduk. Sonra bizim de parayı idare eden yasalara tabi olduğumuzu, navlun fiyatlarının sadece ağırlığına ve ne kadar deniz mili katedeceğine bakarak değil, arz ve talebi dikkate alarak saptandığını da biliyorduk. Ve bizim bilmediklerimizi

[40] *Akıllı ve güçlü.* -ç.n.

[41] Borsa binası. -ç.n.

de Madsen, Boye, Kroman, Grube ve Marstal'ın öbür gemi brokerleri ve gemi sahipleri biliyordu. Fakat bu sirki yöneten yasalara aklımızın hiç ermediğini ve hangimiz olursak olalım, bir kasırgadan sağ salim çıkmanın, *Børsen*'den cebinde parayla çıkmanın yanında devede kulak kaldığını da biliyorduk. Ama Herman bizden uzak geçirdiği yılların yarısını, insanların ve servetlerinin bir emilip bir dışarı tükürüldüğü, bu para ve değerli kâğıtlar girdabında geçirmişe benziyordu. "Yeni Amerika" koymuştu adını.

"Zengin olmak için ta Amerikalara gitmeye gerek yok. Kopenhag'a demir at yeter. Sütçüler bile *Børsen*'de borsa oynuyor. Bir gün sütçü olan, öbür gün milyoner olup çıkıyor."

Bizimle sanki ne okuyup yazmaya ne hesap kitaba aklı eren, kıçı çıplak, gariban bir zenci sürüsüymüşüz gibi konuşuyordu. Kendi de bizi kutsal ülke hakkında aydınlatmaya gelmiş bir misyonerdi sanki. Sesinden kibirli bir sabır akıyordu, ona hiç uymadığı gibi, bizi de sinirlendiriyordu. *Ludvig*'in ikinci kaptanı Thorkild Folmer alt çenesini, meydan okur bir tavırla ileri doğru uzattı.

"Marstal'daki hizmetçi kızlar da gemilerde hisse alıyor," dedi, yani biz de işimizi biliyormuşuz demeye getirmek istemişti.

Herman bir kahkaha attı.

"Ha ha! Evet, yüzde bir hisse. Neyin yüzde biri? Beş para etmez bir çatana bir sezonda ne getirebilir? Kimi milyoner edebilir? Evet, cimri bir Marstallıyı belki, ama tabii ömrü vefa eder de iki yüz yaşına gelebilir ve de o süre zarfında ne yer ne içerse."

Yine o, hepimizin en akıllısı olduğunu ispat ettiğini sandığı nahoş kahkayı kopardı.

Hiç durmadan anlatıyordu da anlatıyordu. *Margin*, dedi, *hausse*[42], *baisse*[43]; bunlar, anlamını bilen için sihirli formül demek, diğerlerimiz içinse bir sürü zırvadan başka bir şey değil. *Børsen*'deki arkadaşlarınn adlarını saydı, ileri görüşlü kodamanlar, evet hatta bu ülkenin önderleri, Zenci Eşkıya, Döner

---

[42] Boğa piyasası. -ç.n.

[43] Ayı piyasası. -ç.n.

Kaldırım, Diş Koparan, Kızıl Yahudi, Hat Değiştirici, hepsi teklifsiz, dobra tipler, takma adlarından da anlaşılıyor ya, ve bu adları kabullenip sahiplenmişler, tıpkı kafa dengi ve çabuk yoldan zengin olmak isteyen herkesi aralarına kabullendikleri gibi. Vasıfsız bir gemiciyi ve hatta bir miçoyu bile.

"Onlara servetimden bir bahsetmem yetti. Hemen çıkarıp borç verdiler. Sırf bir yüzüme bakarak. Bana -bir miçoya."

Yüzü bir an bulutlandı ve gözlerini Webers Café'yi dolduranların üzerinde dolaştırdı. "İsmini anmak istemediğim bazılarından farklı olarak."

Kimsenin ona ne vasıfsız gemici ne de miço olarak iş vermeye yanaşmadığı zamanları hatırlamış olmalıydı. Ama *Børsen*'de onu geri çeviren olmamıştı. Kopenhag'ın kibar para babaları onu küçük görmemiş, aralarına almışlardı. Bizse onu dışlamıştık. Ve o şimdi geri dönmüştü.

Gözlerini iyice kısarak, "Göreceksiniz," diye tekrarladı yüz on yedinci kere.

"Hepiniz göreceksiniz, sizi kahrolasıcalar!"

Birasından bir yudum almasıyla yere tükürmesi bir oldu.

"Bira ha! Kopenhag'da bu bulaşık suyunu kimse içmez. Biz orada kahvaltıda şampanya içiyoruz."

Weber Café hıncahınç doluydu. Herman onların gözünde bir yıldızdı. Kollarını yukarı sıvamıştı, sağ kolundaki aslandan gözlerimizi ayıramıyorduk. *Smart and Poverfull*. Belki bir katildi. Belki de sırf bir budalaydı. Ama belki de söylediklerinin hepsi doğruydu ki, o zaman biz bir budala sürüsüydük, o da *Smart and Poverfull*'du. Biz onun peşine takılıp, ondan gizliden gizliye ödü kopan sokak çocukları gibi değildik. Yetişkinlerin hiçbiri Herman'a gülmüyordu. Alaya alınmaktan korkan bizdik. Başımızı aşağı yukarı sallayıp ona hak verir göründük, nefretimizi kendimize sakladık. Kahvaltıda şampanya! Hay lanet! Buenos Aires'in palmiye ağaçlı, fıskiyeli havuzlu ve duvarları müstehcen resimlerle dolu genelevlerinin püfür püfür teraslarında şampanya ikram edilirdi. Şampanya oralarda malın gözü kızların meyve suyuydu. Saygın hiçbir erkek dokunmazdı, tabii pipisi havaya kalkmışsa o başka. Şampanya bir *señorita*'yı yumuşatıp işvelendirmeye yarardı. *'You nice. Please buy vun small bottle champagne.'* Şampanya, fiks tarifeye dahildi.

Bardaklarımızın dibindeki kabarcıklara baktık. Boğulan bir adamın ciğerlerini terk eden son hava kalıntılarına benziyordu. Yere tükürebilirdik. Ama yapmadık. Biramızı bitirdik ve pek yavan bir tadı olduğunu düşündük.

Herman, kendine sadık bir maiyet kazanmıştı.

Ilık bir yaz akşamıydı. Bir grup adam Dampskibsbroen'de durmuş, sohbet ediyordu. Deniz ve gökyüzü uçuk mavi ve pembe pastelle çizilmiş bir tablo gibiydi. Deniz öyle hareketsiz ve dümdüzdü ki bir halı sanırdınız, sanki üzerinden ta Langeland'a kadar yürüyebilirdiniz. Grupta hem gençler hem yaşlılar vardı. Gençler yeni nesle has bir toksözlülükle konuşuyorlardı. Ayak parmaklarını yedi denizlere henüz değdirmiş olsalar da, kendilerini şimdiden herşeye kadir hissediyorlardı. Savaşın ve ceplerini dolduran bol paranın etkisiydi. Hepsinin dikkati, tam ortalarında duran yabancı adamın üzerindeydi.

Herman da aralarındaydı ama bu sefer nasılsa hiç sesi çıkmıyordu. Yabancıyı ısrarlı bakışlarla seyrediyordu. Uzun boylu, güçlü kuvvetli bir adamdı, başında geniş kenarlı bir hasır şapka vardı, açık renk yazlık ceketini bir omzunun üzerine atmıştı. Etli dudaklı ve kızılımtırak sarı saçlıydı, bir bukle saç, alnının üzerine gelişigüzel sarkmıştı. Eğer gözleri kan çanağı gibi olmasaydı, onu, yazı deniz kenarında dinlenerek geçirmek için buraya gelen tatilcilerden biri sanırdınız. Devamlı gülümsüyor ve kollarını hiç durmaksızın iki yana sallayarak, heyecanlı bir sesle harıl harıl bir şeyler anlatıyordu. Genç dinleyicilerin dikkat merkezi olmaktan hoşnut bir hâli vardı. Nispeten yaşlı kaptanlar, çemberin dışına doğru çekilmişlerdi. Bunun, Herman'a karşı içgüdüsel olarak duydukları antipatiden mi yoksa yabancının, yanı başında duran Herman'ın müttefiği olduğunun apaçık ortada olmasından ve hatta, hem fiziği hem övüngen konuşma tarzıyla onlara Herman'ı hatırlatmasından mı kaynaklandığına karar vermek imkânsızdı.

Herman'ın yüzünde şimdiye kadar hiç görmediğimiz bir ifade vardı. Yanında konuşan adama büyük bir hayranlık beslediği barizdi. Yalnız gözleri adamın dudaklarını pürdikkat iz-

lemekle kalmıyor, dudaklarını da ses çıkarmadan tıpkı onunkiler gibi hareket ettiriyordu, sanki yabancının söylediklerini o da içinden tekrarlayıp ilk fırsatta onları aynen nakletmeye hazırlanıyor gibiydi.

Yoksa Herman'ın bir başkasına takdir veya hayranlık duyma âdeti yoktu. Albert bir keresine onu ciddi bir gemi kazasından kurtarmıştı da, bu vaka Herman'ın minnettarlık değil, sırf düşmanlık duygularını körüklemişti.Albert ona bir tokat yapıştırmıştı ve Herman o andan itibaren ona kinlenmişti. Gözü Albert'e iliştiğinde, o her akşamki liman yürüyüşlerinden birine çıkmıştı ve sonra Albert'i aralarına katılmaya davet ederken de bir art niyet vardı.

"İyi akşamlar Kaptan Madsen," dedi kibar bir tavırla ve bu özdenetiminin, yanındaki yabancı adamın varlığından kaynaklandığını hepimiz anında anladık.

"Seni mühendis Henckel'le tanıştırayım."

"Edvard Henckel."

Yabancı adam, yüzünde yayık bir gülümsemeyle, elini Albert' uzattı.

Albert o gün *De Tvende Søstre*'nin güvertesine atladığında, Herman'ın gözlerindeki ifadeyi hiç unutmamıştı. Oğlan sert ve ani karşılık vermişti ama Albert kolayca savuşturmuştu. İşe yaramaz bir dümencin işini bir şaplakla kısa yoldan halledişi ilk kez olmuyordu. Oğlan panik içinde hareket etmiş olabilirdi. Fakat gözlerinde öyle pervasız bir öfke vardı ki, Albert, onun, gözünü kırpmadan adam öldüreceğini düşünmeden edememişti. İçindeki katılık bakışlarına vurmuştu. Katılık, kendi başına kötü bir şey değildi ama Herman'ın nüvesinde öyle bir nokta vardı ki, fosilleşmiş bir ağaç kadar ölüydü. Orada artık herhangi bir şey filizlenip de Herman'ın yaşamını başka bir yönde geliştiremezdi. Hiçbir hayatiyet yoktu o noktada, sırf katılık vardı.

Albert, genç adamın onu düşman olarak gördüğünü iyi biliyordu. Ama bu, karşılık bulmayan bir duyguydu. Onun yakınındayken Albert adeta bedensel bir huzursuzluk hissediyordu. Ve acıma da hissediyordu. Ancak her şeyden önce, kendini ihtiyar ve kaderine teslim olmuş hissediyordu. Üzerinden kibir akan Herman'ın yanına, kanlı pençesini kapana kaptırmış vahşi bir hayvana yaklaşır gibi yaklaştı.

Mühendis Henckel'le tokalaştı ve Herman'a döndü.

"*De Tyvende Søstre*'yi sattığını duydum," dedi. "Yazık, esaslı gemiydi, bayağı göz doldururdu, şehrin de gurur kaynağıydı."

Sesindeki ciddiyeti fark edince kendine kızdı.

"Olabilir," dedi Herman, "ama iyi kâr ettim. En önemlisi de bu."

"Evet, belki bir iş adamı için böyle de, bir denizci için değil. Bizleri gemilerimize bağlayan, kısa vadeli kâr beklentisinden daha farklı bir şey."

"Bak beni iyi dinle şimdi -"

Genç adamın sesinde, sanki kulağı ağır işiten biriyle konuşuyormuş gibi bir sabırsızlık vardı.

"*De Tyvende Søstre*'yi cehennemin dibine kadar götürüp geri getirsem de, on katına katlanmış navlun fiyatlarıyla bile, satıştan kazandığım parayı kazanamazdım."

"Dar görüşlü bir bakış açısı," dedi Albert.

Şimdi ortada ikisi kalmıştı. Diğerleri, düello seyreder gibi, etraflarında bir çember oluşturmuşlardı. Mühendis Henckel ellerini arkasında kavuşturmuş, kalın dudaklarında tereddütlü bir gülümseme belirmişti.

"Yine gemi alacağımı da kim söylüyor? Evet, gemi sahibi olmak kulağa pek tantanalı geliyor da, belki de yakında kof bir unvan olup kalacak."

Sesindeki saygısızlık Albert'in gözünden kaçmadı. Bu türedi şimdi karşısında durmuş da, onun devrinin geçtiğini, tecrübelerinin beş paralık olduğunu mu söylüyordu?

Bir an içinin öfkeyle kabardığını hissetti. Bacaklarını kabadayı gibi iki yana açarak karşısında durmuş, yüzünde küçümseyici bir ifadeyle ona bakan genç adamı süzdü. Sıcak yaz akşamında gömleğinin kolları gelişigüzel yukarı sıyrılmıştı, saldırıya hazırlanan aslanla, üzerindeki *Smart and Poverfull* ibaresi tepsi gibi karşısındaydı.

"Dövmende iki imla yanlışı var."

Anında pişman oldu. Kendine hâkim olamamıştı. Misilleme yapmanın ona bir yararı olmayacaktı ki. Herman katı yüreklinin tekiydi, belki de duyguları hepten nasır tutmuştu. Belki ondaki bu katılık, yaşadıkları devre has bir şeydi. Ve Al-

bert'e gelince? Onun devri geçmişti. Ama şehrinki de geçmişti. Kimsenin göremediği şey buydu.

Herman öne doğru bir adım attı. Yumruklarını sıkmıştı fakat Henckel elini Herman'ın omzuna koydu ve Herman, sanki biri kulağına bir şey fısıldamış gibi, irkildi.

Albert oradakileri başıyla selamlayıp yanlarından ayrılmaya niyetleniyordu ki, mühendis konuşmaya başladı.

"Epey haklısınız. Biraz önce dediğiniz şey de yani. Yanılmıyorsam bu sözlerin sahibi, eski bir denizci olmalı. Ben şahsen Nyboder'de büyüdüm ve ilk çıraklık eğitimimi donanma tersanesinde aldım. Bir denizci gördüm mü hemen tanırım. Deniz aşkının ne demek olduğunu da iyi bilirim."

Herman olduğu yerde irkildi. Sanki biri onu sırtından vurmuş gibi kaşlarını çattı fakat Henckel hiç aldırmaksızın devam etti:

"Danimarka'da denizcilik sektörü bir rönesans yaşıyor. Savaş, sağ olsun, refah getirdi ve biz şimdi bu refahı kalıcılaştırmak zorundayız."

Henckel başıyla Herman'ı işaret etti.

"Gemi yapımı! Tersaneler! Ülkenin şimdi buna ihtiyacı var. Marstal'ın kendi tersanesi olmalı. *Kalundborg Stålskibsværftet*[44], *Korsør Vulcan* tersanesi - böbürlenmek gibi olmasın ama bunların arkasında ben varım. Şimdi sıra Marstal'a geldi."

"Marstal'a tersane inşa etme fikrini bana Herman verdi. Kendisi de tersaneye çoktandır ortak. Ama o bunu aleni söyleyemeyecek kadar mütevazı biri. *De Syvende Søstre*'nin satışından kazandığı bütün parayı tersaneye yatırdı. İlk yatırımcımız o yani. Aslında biz burada şehrin geleceğini inşa edeceğiz. Ve tabii, Danimarka denizciliğinin de."

Henckel, kızılımtırak sarı kıllarla dolu, çilli koca eliyle Herman'ın omzuna teklifsizce dokunup hafifçe sıktı.

"Evet, Herman. Marstal seninle gururlanabilir. Sen bu şehrin gerçek evladı olduğunu gösterdin."

Albert'in gözleri Henckel'den Herman'a kaydı, mühendisin elinin orada kalmasına sesini çıkarmamıştı ve Albert, Kopenhaglı mühendisin o zamana kadar başka kimsenin ba-

---

[44] Kalundborg Çelik Gemi Tersanesi -ç.n.

şaramadığını başardığını anladı: Herman Frandsen'i uysallaştırabilmişti. Belki de hayal gücü onu alıp da bulutların üzerine çıkardığı her sefer, Henckel başını iki yana sallayacağına, aşağı yukarı sallamıştı. Fakat Albert bir şey daha sezmişti. Eğer Henckel, Herman'ın akıl hocasıysa, ondaki vicdansızlığa hitap ederek onu uysallaştırmış olmalıydı. Zira ikisi de aynı hamurdan yoğrulmuştu.

Albert, elindeki bastonu sallayarak onlara veda etti. Eve gidip yatağına ve eziyetli rüyalarına dönmeden önce, yaz akşamıyla biraz baş başa kalmak istiyordu.

Arkadan mühendisin sesini duydu, kalabalığı Hotel Ærø'de şampanya içmeye davet ediyordu. Gruptan sevinçli bir kahkaha yükseldi. Albert arkasına dönüp bakmadı, anıt taşına doğru yürümeye devam etti. Ve birden kendini sanki gereğinden uzun yaşamış, artık bir fazlalıkmış gibi hissetti.

Ne mühendis Henckel'in vaatleri ne de Herman'ın yüksekten atmaları onda güven uyandırmıştı. Ama onlar yaşayanların dünyasına aitti, kendiyse ölülerinkine.

Albert bir gün kilisede oturmuş, güç toplamaya çalışıyordu. Yeni bir ölüm haberi iletecekti. Papaz Abildgaard'ın sinir krizi yine tutmuştu. Kaptan olması nedeniyle, denizde hayatını kaybeden denizcilerin ölüm haberini ailesine iletme işi ara sıra ona düşüyordu. Ölenleri tanıdığı için, bilerek konuşuyor, kalburüstü laflar etmiyordu ve kaptan olarak mürettebata ne kadar mesafeli durmuş olursa olsun, yine de herkesin içini okuyabilecek ve bir terslik olursa doğru yöne çevirebilecek kadar da insan sarrafıydı. Bir kaptanın dediklerinin, papazınkilerden daha çok dinlendiğini biliyordu. Bir papaz, Tanrı'ya daha yakın olabilirdi ama hayatla ölüme ve ikisini ayıran sınıra bir kaptan kadar yakın değildi, asıl önemli olan da bunlardı. Meçhul denizcilerin mezar taşlarına kaptanın adı yazılırdı, anılarda yaşayan oydu, papazınki değildi ve sonra cenazelere gelince, bir denizci şehrinde papaza pek iş çıkmazdı. Zira denizcilerin naaşı ölüp gittiği yerde kalırdı.

Marstal ufak bir şehirdi, Albert öleni tanımasa da, hak-

kında bir şeyler bilirdi. Savaşın alıp götürdüğü eğer gençse, o zaman babasını bilirdi ve oradan bir şeyler çıkarabilirdi. Yaşlıysa, onu zaten tanırdı, hatta belki de Albert'in kaptanlık günlerinde onun emrinde çalışmıştı. Albert'in yaslı evindeki varlığı, ölüm haberinin açtığı boşluğu dolduruyor, bir dayanak noktası sağlıyordu. Bir bakıma ölümün yolunu tıkıyordu. Kapının önünde değil, içinde duruyor ve ölümün geride kalanlarda yaratacağı ilk şoku özümsüyordu. Feryatları daha çabuk diniyor, gelmesi gerekli olan o keder sürecine daha çabuk geçebiliyorlardı, bu kederde yaraları iyileşebilecekti.

Albert birçok şey biliyordu. Ölenlerin son dakikalarını rüyalarında sık sık görmüştü. Onların çılgın dalgalara teslim oluşlarını görmüştü. Mermilerle delik deşik oluşlarını görmüştü. Kışın ortasında, buz gibi bir denizde, üstü açık cankurtaran sandalının içinde geçirdikleri bir gün bir gecenin ardından, cansız yüzlerinin soğuktan nasıl dağlanmış olduğunu görmüştü. Bunları kendine saklamak zorundaydı ama yine de onların son dakikalarını ailelerine karşı inandırıcı bir kesinlikle anlatabiliyordu. Yalan söylüyordu, gerçeği bilen tek kişinin söyleyebileceği gibi yalan söylüyordu. Korku ve acılarından bahsetmeyerek yalan söylüyordu ama ölümden bahsederken yalan söylemiyordu. Öbür dünyadan da bahsetmiyordu çünkü o, Papaz Abildgaard değildi, zaten Albert'in dediklerine bunun için inanıyorlardı. Yaşlı başlıydı, doğma büyüme buralıydı, geniş omuzları, gür sakalıyla bu şehrin demirbaşıydı. Burada, ölümün huzurunda bile, yetki hâlâ ondaydı. Kaptan oydu. Başka zaman olsa belki hiç ayak atmayacağı misafir odalarında oturdu ve oradaki varlığı, ölüme, belki aksi hâlde hiç kazanmayacağı bir önem kazandırdı. Yaslı aileye siper olup karanlık sırlara karşı korudu. Ve onlara o anda kendilerini yapayalnız hissettirmedi. Onlarla orada oturan, Albert değildi. Bütün şehirdi, birlik ve dayanışmaydı, soy ve soptu, geçmiş ve gelecekti. Ölüm artık yarı yarıya bozguna uğramıştı; hayat, yoluna devam edecekti.

Kaptan Madsen oradayken, kimse ondan İsa hakkında konuşmasını istemezdi. Kimse ona ölülerin şimdi nerede olduğunu ve huzur içinde olup olmadıklarını sormazdı. Kaptanın mesajı basitti: Yapacak bir şey yok. O bize kabullenmeyi

öğretti, engin, her şeyi içine alan bir kabullenişti bu. Ve bu, hayatın gerçeklerinin bize doğrudan erişmesine imkân verdi. Deniz bizi alıp götürüyor fakat suları başımızın üzerine kapanıp da ciğerlerimizi doldururken, bize ileteceği bir mesaj yok. Bu belki garip bir teselliydi. Ancak, söylediklerinde bir dayanak noktası yine de vardı, hep böyle olagelmişti, hepimizin ortak kaderiydi.

Albert, bazılarının bu krizi, İsa Mesih'in yardımı olmadan atlatamayacağını da biliyordu ve onları Carl Rasmussen'in dul karısına devrediyordu. İmanlarını bir acizlik olarak görmüyordu. İnsanların türlü çıkış yollarına başvurmaya ihtiyacı olduğunu biliyordu. Kendinin şahsen böyle bir ihtiyacı yoktu. Onun rüyaları lanetliydi. O kimsesizdi ve birlik ve dayanışmaya olan inancı paramparça olmuştu. Ölüm mekânlarını terk ederken sırtı dimdikti ama içi yıkık döküktü.

Neye ihtiyacı olduğunu bilmiyordu. Bu yüzden de orada kilisede oturmuş, düşüncelerini toparlamaya çalışıyordu. En çok ellerine bakıyordu. Arada sırada da başını kaldırıp Rasmussen'in altar panosuna bakıyordu. İsa'nın Celile Denizi'nde[45] fırtınayı dindirişi tasvir ediliyordu. Uzaklarda savaş dünyayı kasıp kavurmaya devam ediyordu. Şimdiye kadar görülmemiş sayıda insan ölüyordu ve o, bu kayıpları hesap defterlerine kaydedip duruyordu. Anders Nørre'den bir farkı olmadığını düşünüyordu bazen. Akıl ve mantıkla tek bağı, zihnindeki gece karanlığında şimşek gibi çakan sonsuz rakam listelerinden ibaret o adamdan. İsa böyle bir dünya savaşının ortasında kalsaydı ne yapardı acaba? Böğründen çarmıha çivilenmiş bir tek günahsızın ölümü, dikenli tel örgülerden sarkan milyonlarcasının, barsakları ellerinde ölmelerinin yanında bir hiçti.

Albert de kendi hesabına rakam kaydedip duruyordu. Bu akıl almaz faciaya dayanabilmek için tek yol bu muydu? Hesap defterleri birinin eline geçse ne düşünürdü? Budalanın birinin yazdığını mı?

Mavi boyalı, sert banktan kalkınca, birden içi ürperdi. Bembeyaz kireç badanalı kilise buz gibiydi. Albert'in elinde bir

[45] İsrail'deki Taberiye Gölü. -ç.n.

telgraf vardı. Gemi sahibi şirkete gönderilmişti, *Ruth* adlı üç direkli ıskunanın battığını bildiriyordu. Yer: Atlantik Okyanusu. St. John - Liverpool rotası üzerinde bir yerde. Kaza şekli: Denizde kayıp. Rüzgâr ve diğer hava koşulları: Bilinmiyor. Sıradan bir hesap denklemi gibiydi. "New Foundland'dan ayrılışından beri *Ruth*'tan haber alınamadı. Tüm mürettebatıyla birlikte battığı sanılıyor."

Albert, bu katı ve kuru bulguyu, insani bir konuşma diline çevirmek zorundaydı. Denklemin bilinmeyen faktörleri: Gemi uçsuz bucaksız Atlantik Okyanusu'nun bir yerinde sırra kadem basmıştı. Bin deniz millik bir yarıçap dahilinde herhangi bir noktada batmış olabilirdi. Neden: Buzlanma, fırtına, yanlış vuran bir dalga, birden ortaya çıkıveren zırhlı bir tarih öncesi canavarı -torpidolar ve kurşun geçirmez bir acımasızlıkla donatılmış, denizciye denizin tek düşman olmadığını ihtar eden bir savaş canavarı. Bu bilinmeyen faktörlerin toplamı, bir gencin ölümüydü, ebediyen kayboluşuydu, dul Hansigne Koch'un yüzüne çarpılacak bir kara haberdi, yedi yaşındaki öbür oğlunu daha iki yıl önce Marstal Limanı'ndaki bir kazada yitirmişti.

Albert'in görevi şuydu: Bir kadını limana sağ salim ulaştırmak, haberi aldığı anda dibe vurmasına mani olmak.

Lorentz'in sokağın karşısından gelişini cumba penceresinden görmüştü. Telgraf da elindeydi. Paltosunu holde bir yere astıktan sonra, kanepenin üzerine zar zor oturabilmişti. Hareketli geçen yıllar ona pahalıya mal olmuştu. Çocukluğundaki illetler yine geri gelmişti. Nefes darlığı çekiyordu, özellikle de soğuk kış aylarında artıyordu. Bir kalp krizi de geçirmişti. Soluk alıp verirken omuzları iner kalkardı, nefesini azar azar içine çekebilirdi, her çekişinde de hırıl hırıl, lıkır lıkır bir ses çıkıyordu. O sulu karlı, sert fırtınada sokaktan karşıya geçmek bile onu epey zorlamıştı. Şapkasını takmayı unutmuştu, artık iyice seyrelmiş olan saçları sırılsıklam kafasına yapışmıştı. Tombul Buda suratı pancar gibi kızarmıştı. Yanından hiç ayırmadığı bastonunu odaya yanına almıştı.

"Bu sefer de *Ruth*," dedi sadece.

Daha önce iki gemi kaybetmişti ve ölüm haberlerini her iki sefer de şahsen iletmişti ailelerine. Muhakkak bu sefer de

yapmak isterdi, ama o durumdayken şehirde evden eve dolaşmak onun için sonu kötü bitebilecek bir güç savaşı olurdu. Atı vardı ama üzerine tırmanamayacak kadar yaşlanmıştı.

"Şapkanı da unutmuşsun," dedi Albert. "Bana bırak, ben hallederim."

Albert, Papaz Abildgaard'a haber vermek için Kirkestræde'e doğru yola çıkmış, sonra kafasını toparlamak için kiliseye gitmişti, hep böyle yapardı ve şimdi de Vinkelstræde'de bir sokak kapısının önünde duruyordu. Kapıyı Hansigne Koch kendi açtı.

"Neden geldiğinizi biliyorum," dedi, karşısında Albert'in dev cüssesini görünce.

"Peter, değil mi?"

Oğlunun adı daha ağzından çıkarken, sanki yıldırım çarpmışa döndü. Gözlerinin altı bembeyaz oldu ve dudakları titremeye başladı.

"Orada kapıda durmayın," dedi sonra birden, emredercesine sert bir ses tonuyla ve Albert onun yere yığılmamak için o sertliğe tutunmak zorunda olduğunu anladı. Sonra mutfakta kayboldu, ziyaretine gelen hiçbir yabancıyı içmeden bırakmadığı kahveyi yapmak için, kötü haberle gelmiş olsa bile. Albert de misafir odasına girip oturdu. Soba soğuktu. Her gün kullanılmayan bir oda olduğu için ısıtılmıyordu fakat Albert, ev sahibesinin kahveyi ona bu odada ikram etmeyi düşündüğünü biliyordu. Mutfaktan kahve demliğinin tangırtısını duydu, sonra çakılan bir kibritin sesini ve gaz alevlerinin boğuk horultusunu. Ama Hansigne Koch'tan bir tek ses gelmiyordu. Şayet ağlıyorsa bunu sessizce yapıyordu.

Hansigne Koch elinde kahve fincanlarıyla odaya girdi. İngiliz porseleniydi, herhalde zamanında kocası getirmiş olmalıydı veyahut aile yadigârıydı. Sonra sobayı yakmaya koyuldu. Albert yardım teklif etmedi; sobayı yakma zahmetine hiç girmemesini, kahveyi evin ısıtılmış odalarından birine içebileceklerini de söylemedi. Hansigne Koch için o anda tek can simidi, böyle günlük rutin işlerdi. Daha uzun bir zaman da onların yardımıyla yaşamayı sürdürecekti. Bu kahve ikramı, onun için, boğulan oğluna asla veremeyeceği cenaze merasimi kadar önemli bir ritüeldi.

Albert'in karşısına oturdu, fincanına kahve koydu. Albert de muhtemelen batmış olan geminin kayboluş süreci hakkında ona bilgi verdi. Söyleyecek fazla bir şey yoktu. "Denizde kayıp", Liverpool limanına hiç ulaşmadı demekti. Hansigne Koch'un boş ümitlere kapılmamasına dikkat etmeliydi. Yoksa bu acıyı hiç atlatamazdı. Belki herhâlükârda atlatamayacaktı da, ümit öyle bir şeydi ki, zamanı durdurur ve zaman hareket edemeyince de acıları iyileştiremezdi. Albert bu kadarını biliyordu.

Savaşın adını etmedi.

"Sizce bir denizaltı mıydı?" diye sordu Hansigne Koch.

Albert kafasını salladı. "Bunu kimse bilemez, Bayan Koch."

"Daha iki gün önce ondan mektup aldım. St. John'dan postalamıştı. Bir sürü denizcinin gemi değiştirdiğini yazıyordu. *Ægir* hiç yola çıkacak hâlde değilmiş. Gemide bir kişi kalmamış. *Nathalia* ve *Bonavista*'yı bırakanlar da olmuş. Gemide çavdar ekmeği bile veriyorlarmış. *Ruth*'ta sadece kuru galeta yerlerdi. 'Dedemin tavuklara verdiği o ekmek kabukları olsa bari,' diye yazmıştı bir keresinde. Ah, ben de o doğru dürüst bir şeyler yiyor mu diye evhamlanıp duruyordum."

Hâlâ ağlamıyordu.

"Bir anne vicdanı hiç huzur bulmuyor," dedi. "Bazen düşünüyorum da, endişeden, evhamdan ancak mezara girince kurtulacağım. O daha denize açıldığı ilk günden itibaren içime ateş düşmüştü."

Sustu.

"Neden illa böyle olmak zorunda? Hep aynı korku. Fakat denizaltı en fecisi."

Albert, kadının elini tuttu. Bir denizaltıydı. Kendi gözleriyle görmüştü. Mürettebat, gemiyi terk etmeye imkân bulamadan yaylım ateşine tutulmuş ve gemi akabinde alev almıştı. Peter'in cankurtaran sandalını hazırladığını görmüştü. Tam o sırada isabet eden kurşun, göğsünde koca bir delik açmış, Peter güverteye yığılıp kalmıştı. Sonra denizaltının mürettebatı gemiye çıkıp her yere benzin döktüydü. Yelken direkleriyle halat takımları anında kibrit gibi tutuştu ve *Ruth*, çok geçmeden, mürettabına ateşten bir mezar oldu, dalgaların arasında hışırdıyarak kayboldu.

Albert için en güç an gelip çatmıştı. Kendine hâkim olmak zorundaydı, kendi eli de tıpkı tuttuğu el gibi titremeye başlamamalıydı. Albert kendini yapayalnız hissediyordu ama karşısındakine kıyasla onunki hiçbir şey değildi; bu kadın, bir koca ve iki oğul yitirmişti.

Şimdi dosdoğru Albert'in yüzüne bakıyordu. Hâlâ ağlamıyordu. Kendini müthiş bir azim sınavından geçirir gibiydi.

"Kaptan Madsen, hiçbir şey hissedemiyorum, içim bomboş."

Ses tonunda, belden aşağısı kötürüm kalmış bir kazazedenin kendine gelip de, bacaklarını hissetmediğini ilk fark ettiğindeki o inanmazlık vardı.

"Biliyordum," dedi kendi kendine.

"Neyi biliyordunuz Bayan Koch?" Albert'in sesi yumuşak ve şefkatliydi.

"Küçük Eigil boğulduğunda, bir daha katiyen ağlamayacağımı biliyordum. Eigil için hiç evhamlanmamıştım. Dışarıya çıkıp oynayan bir çocuğun başına ne gelebilirdi ki? Ve o, limanda boğulup gitti. Ah, Kaptan Madsen, kalbim o gün duruverdi. Sanırım saniyeleri sayıyordum ve kalbimde ses çıkmıyordu; ne bir tıklama, ne bir gümdürdeme, hiçbir şey. Göğsümün içi bomboş gibiydi. Peter evdeydi. Bana sıkı sıkı sarıldıydı, tıpkı benim yıllar önce, o küçücük bir çocukken ona sarıldığım gibi. 'Anneciğim, sen hâlâ yanımda olduğun için öyle mutluyum ki,' demişti ve bu sözü kederimi alıp götüremese de, kalbim yine atmaya başlamıştı. Hiçbir mektubunda bana Eigil'in mezarına gidip ona ağabeyinden selam götürmemi söylemeyi ihmal etmezdi."

Gözleri hâlâ kupkuruydu.

"Ve o artık yok," dedi. Kelimeler ağzından kopuk kopuk çıkıyordu. "Artık Eigil'e selamını ileteceğim kimsem yok."

Başını eğdi. Gözyaşları Albert'in eline pıtır pıtır dökülüyordu.

Ve öylece bir zaman geçti. Albert tek kelime etmedi.

"Evet, demek göz pınarlarım henüz kurumamış," dedi kadın nihayet.

Albert onun sesindeki ferahlamayı hissedebiliyordu. Azim sınavı sona ermişti. Duygularını yeniden kazanmıştı.

"Unutmayın ki, yapayalnız değilsiniz. Sizin varlığınıza ihtiyacı olan biri var."

Bayan Koch ona bir an hayretle baktı. Sonra sanki biri ona seslenmiş gibi irkiliverdi oturduğu yerde. Dudaklarından bir kız ismi döküldü.

"Ida!"

Lorentz, Albert'e bu aile hakkında bazı bilgiler vermişti. Ida, Bayan Koch'un ortanca evladıydı, on bir yaşındaydı, şu sırada okuldaydı.

"Ida," dedi yine Bayan Koch ve telaşla yerinden fırladı. "Gidip Ida'yı okuldan almalıyım."

Paltosunu alelacele sırtına geçirmiş, kapıdan çıkmak üzere hole geçmişti bile. Birlikte Vinkelstræde'den geçip, Lærkegade'e doğru yürüdüler. Albert ona okula girerken de eşlik etmeyi önerdi fakat o reddetti.

"Az önce çok doğru bir şey söylediniz Kaptan Madsen."

Elini uzattı, tokalaşıp vedalaştılar.

"Bize ihtiyacı olan birileri daima var. Bazen bunu unutabiliyoruz ama bizi ayakta tutan şey o olmalı."

Albert, Nygade'e dönünce bir ürperdi, sulu kar tam karşıdan vuruyordu. Peki, kendisi bir şeye yarıyor muydu? Ona ihtiyacı olan kimse var mıydı?

Ayaklarını öfkeli bir şekilde, vıcık vıcık çamurlu yola sertçe vurdu ve eliyle yüzünü sildi.

Deniz ressamının dul eşi de arada kiliseye gelirdi. Orada yalnız başına bir banka oturur, İsa'yı ve azgın dalgaları seyrederdi. Herhalde İsa Mesih'i düşünürdü, birbiri ardına kaybettiği çocuklarını düşünürdü -ta ki geriye bir tane kalana kadar- ve belki kocasını da düşünürdü. Kestirmek imkânsızdı. Albert bir keresinde kiliseye geldiğinde onu orada sırtı dönük otururken bulmuştu. Albert saatin kaç olduğuna bakmıştı. Belki kadının muntazam alışkanlıkları vardı. Sonra Albert de kiliseye daha erken gelmeye başlamıştı. Eğer yeterince uzun kalırsa kadın da daima geliyordu. Albert'i görünce çıkıp gitmiyordu, ondan biraz ötedeki bir banka oturup sessiz sedasız dua

ediyordu. Albert onun eteklerinin hışırtısını ve ayakkabısını yere sürttüğünde çıkan sesi dinlerdi. Bir defasında, gitmek için ayağa kalktığında, kadın başını kaldırıp ona baktı ve Albert başıyla onu selamladı. Ondan sonra her gün aynı saatte kiliseye gelmeye başladı. Kadın da hep geldi. Kilisenin birer ucunda sessiz sedasız oturan iki yaşlı insan.

Hayır, Albert nerede teselli arayacağını bilen bir insan değildi. O başkalarına nasıl faydalı olacağını bilirdi. Bazen bu iki şey birbirinin aynı olabiliyor. Ancak, ona rahat, huzur yüzü göstermeyen şeylerden bir başkasına bahsedemezdi ve Tanrı'ya inanmadığı için de zaten bu konuları ağzına katiyen alamazdı. Fakat her gün muntazaman kiliseyi ziyaret etti, Anna Egidia Rasmussen'den yarım saat önce gelip orada öylece oturdu, sanki onu beklermiş gibi.

Tanrı'nın evine gitmesinin nedeni Tanrı'yı bulmak olmadığına göre, bir insan bulmak için gidiyor olamaz mıydı?

Bir gün kadın gelip onun yanına oturdu. Albert beklediği şeyin bu olup olmadığını bilemedi. Bakışlarını ellerinden kaldırıp ona baktı ve selam verdi.

"Demek yine buradasınız Kaptan Madsen?" dedi kadın.

Albert başını aşağı yukarı salladı, lafa nereden başlayacağını bilemiyordu. *Hydra*'nın kayboluş haberi henüz gelmişti ve ileteceği bir ölüm mesajı vardı, bu kez Kaptan Eli Johannes Rasch'ın dul eşineydi. Anna Egidia'nın da ileteceği bir ölüm mesajı vardı.

"Bu korkunç savaş hiç son bulmayacak mı?" diyerek içini çekti ve kiliseye her geldiğinde yaptığı gibi, merhum kocasının eseri olan altar panosunu seyre koyuldu.

"Hayır, hiçbir zaman son bulmayacak."

İçinin birden öfkeyle kabardığı hissetti. Matemli ailelerin karşısında asla yapmayacağına dair kendine söz verdiği şeyi yapıyor, savaş hakkında vaaz veriyordu.

"Devam etmesinden yarar sağlayanlar olduğu sürece hiç son bulmayacak."

"Bu akıl almaz vahşet ve ölümün kime faydası dokunacak ki?"

"Kirkestræde'den aşağı doğru bir yürüyün. Dükkânlara bir bakın. Şehir hiçbir zaman böyle bir refah yaşamadı."

"Herhalde ciddi olamazsınız, Kaptan Madsen, yani siz şimdi tarihin bu en feci savaşını Marstal gibi küçücük bir şehrin sakinleri mi sürdürüyor demek istiyorsunuz? Savaşın bu şehri nasıl kedere boğduğunu görmüyor musunuz? Görebilmeniz lazım. Siz de benim gibi hemen her hafta bir ölüm haberi iletiyorsunuz."

"Evet, Bayan Rasmussen, kederi tabii görüyorum. Siz de, ben de görüyoruz çünkü biz ölümün uğradığı mekânlarda dolanıyoruz. Diğerleri dükkân vitrinlerinin önünde durup aval aval bakınıyor. Altın buzağıya tapmak insanın yaradılışında var ve yaşadığımız savaşın asıl nedeni burada yatıyor."

"Benim politikaya kafam ermiyor," dedi kadın. "Ben gereğinden uzun yaşamış ihtiyar bir kadınım, o kadar."

"Ama bildiğim kadarıyla, siz benden sekiz yaş daha küçüksünüz."

"Evet, öyleyimdir de, bir kadın dul kalınca -"

Durdu, devam edemedi, utanmıştı.

"Evet," dedi Albert merakla.

"Dul kalan bir kadının kendi hayatı olmuyor artık, başkalarının vasıtasıyla yaşıyor. Sanki bir hamlede ihtiyarlar sınıfına katılıveriyorsunuz. Carl öldüğünden beri kendimi yaşlı hissediyorum ben ve o öleli yirmi dört yıl oluyor."

"Buraya sık geldiğiniz dikkatimi çekti. Sanırım oturup onu düşünüyorsunuzdur."

"Ben de buraya sizinle aynı nedenden dolayı geliyorum, Kaptan Madsen. İsa Mesih'i düşünmek için."

Albert'in yüzünü bir an onu tartıp biçer gibi inceledi.

"Yani herhalde siz de iman sahibisinizdir."

"Öyleydim," dedi Albert. "Fakat inanç duyduğum, İsa Mesih değildi. Ben daha başka şeylere inanç duyardım. Bu şehre ve onu kuran güçlere inanırdım. Birliğe ve dayanışmaya inanırdım. İnandığım çok şey vardı; bir kere, hayatta çalışkanlığa ve azme inanırdım. Fakat korkarım artık zaman aşımına uğradım. Ben de kendimi sanki gereğinden uzun yaşamış gibi hissediyorum. Etrafıma bakıyorum ve bu dünyayı tanıyamıyorum."

"Mutsuz bir insan gibi konuşuyorsunuz Kaptan Madsen. Ben de dünyayı artık anlayamıyorum. Galiba hiçbir zaman da anlamadım. Yine de iman sahibiyim."

"Belki de sadece bu nedenden dolayı iman sahibisinizdir."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Dünyayı anlayamadığınızı siz kendiniz söylediniz. Belki de bu yüzden imana gerek duyuyorsunuz. İman denen şey bir muammadır. Ama benim paylaştığım bir muamma değil. Bu benim için bir eksiklik mi, onu bilemiyorum."

Kadına, ondan bir cevap bekliyormuşçasına, soran gözlerle baktı. Kendini olduğu gibi bu kadının gözleri önüne serdiğini fark ediyordu. Bu onu korkutmuyordu. Kadının üzerinde öyle kabulkâr bir yumuşaklık, bir uysallık vardı ki. Ve sonra Albert'in artık kaybedecek hiçbir şeyi yoktu.

"Rüyalar görüyorum," derken işitti kendini.

"Nasıl rüyalar?"

Bir an duraksadı. Sonra tehlikeyi göze aldı.

"Boğulan denizciler," dedi. "Onları boğulurken görüyorum. Hemen her gece görüyorum. Sanki oradayım. Olmadan çok önceden görüyorum. Eğer inanmıyorsanız Marstal'da daha kimlerin öleceğini sorabilirsiniz. Teker teker her birinin adını size söyleyebilirim."

Kadın, ona, sanki söylediklerini anlamıyormuş gibi bakıyordu. Ama Albert artık duramazdı.

"Yıllardır bu şehirde bir yabancı gibi dolaşıyorum. Kendimi ölümün elçisi gibi hissediyorum. *Klabautermann* -o benim işte."

Bir durdu ve kadına meraklı bir bakış attı. Dediklerinden bir şey anlamış mıydı acaba?

Kadın uzun bir süre sesini çıkarmadı. Sonra elini Albert'in elinin üzerine koydu.

"Korkunç bir şey olmalı," dedi. "Hem de bir insanın tahammül edemeyeceği kadar."

Albert bir an için onun İsa Mesih'ten konuşmaya başlayacağından korktu. Fakat o öyle yapmadı.

"Yani o zaman bana inanıyor musunuz, böyle gizli bir yeteneğim olduğuna?"

"Eğer siz öyle diyorsanız Kaptan Madsen, size inanırım. Bende, hayallerinin esiri olan ya da kendini ilginç gösterme emelinde bir insan izlenimi bırakmadınız hiçbir zaman."

Albert kollarını çaresizlik içinde iki yana açtı.

"Ben savaşı gördüm Bayan Rasmussen. Bütün bu ölümleri. Dul bir kadının karşısına otururken onun soran gözlerine bakıyorum. Benim Erik'im veya Peter'im nasıl öldü, diye soruyor bakışları. Cevabını biliyorum, her şeyi gördüm. Soruyu pekâlâ yanıtlayabilirim. Ve diğer taraftan yanıtlayamam da. Öyle aciz bir durum ki. Acizlik, evet, aynen bunu hissediyorum. Rüyalarımda da uyanıkken de bir seyirciyim ben. Gece gündüz acı ve kederle karşı karşıyayım ama ben yerimden kıpırdamıyorum. Yapabileceğim hiçbir şey yok."

Kadının eli hâlâ elinin üzerinde duruyordu.

Bir süre öylece oturdular, ikisi de hiçbir şey söylemedi. Sonra kadın elini çekti ve ayağa kalktı.

"Gelin Kaptan Madsen, ziyaretlerimize başlamamız gerek artık."

Kiliseden çıkarlarken Albert'e doğru döndü ve ekledi:

"Rüyalarınıza inanıyorum. Fakat onları duymak istemiyorum. Ben Tanrı'nın bizim için planlarını bilmeksizin yaşamayı tercih ederim."

Kilise ziyaretlerine bir müddet daha devam ettiler. Şimdi hep yan yana oturuyorlardı. Bazen hiç seslerini çıkarmadan, her biri kendi düşüncelerine dalmış, öylece baş başa otururlardı. Ama çoğu zaman fısıl fısıl sohbet ederlerdi. Birbirlerine bir daha dokunmadılar. Kadının, elini, erkeğinkinin üzerine koyması bir kabul, bir onay işaretiydi. Tekrarlamasına gerek yoktu. Erkek, kabullenildiğini anlamıştı ve hep hatırındaydı.

Aralık ayı geldi. Şafak vaktinin nemli ayazı, kış soğuğunda, buz gibi kilisenin içine hücum eder gibiydi.

"Burada donuyoruz," dedi kadın, "gelin, bana gidip bir fincan kahve içelim."

Kadının Teglgade'deki evinin misafir odasına girdiklerinde, erkek etrafına bakındı. Rasmussen'in tablolarından birkaçı duvarlarda asılıydı. Kadının tabloların çoğunu sattığını biliyordu fakat demek bazılarını da saklamıştı. Bir tanesi, küçük bir Grönlandlı kız çocuğunun portresiydi. Rasmus, o buzlar diyarına yelken açmış ilk Danimarkalı ressamlardan biriydi ama bu

tablo onun tipik eserlerinden değildi. O, portreye değil, deniz ve gemi motiflerine düşkündü asıl. Deniz ressamı olarak ün yapmıştı. Bir diğer tablo da çölün ortasındaki bir adamı tasvir ediyordu. Üzerinde bir cüppe vardı, dua eder pozisyonda kuma diz çökmüştü. Arka planda bir kadın ve bir eşek görülüyordu. Adamın suratı tuhaf bir şekilde flu bırakılmıştı, sanki ya tablo henüz bitmemişti ya da Rasmussen'nin portre ressamlığı becerisi yüzü resimlemede yetersiz kalmıştı.

"O tablonun adı 'Mısır'dan Kaçış'", dedi dul kadın, tam o sırada elinde kahve demliğiyle odanın kapısından içeri giriyordu.

Albert başıyla kibarca onayladı. Bunu aslında ona söylemesine gerek yoktu. Her ne kadar iman sahibi olmasa da İncil'i de bilirdi artık.

"Yoksa İncil'deki motiflerden ilhamlandığı pek enderdi. Yazık. İnanıyorum ki, böyle yapsa kendini yenileyebilirdi. Ama sanki son zamanlarında yaptığı hiçbir şey rast gitmiyordu. Herhâlükârda kendisi böyle düşünüyordu, öyle ama öyle hoşnutsuzdu ki. Eziyetkâr bir tabiatı vardı. Onu olduğu gibi göremediğimi sanmamalısınız."

Albert kendinden birkaç yaş büyük olan ressamla ilk karşılaştığında ufak bir çocuktu. Carl Rasmussen o zaman üzerinde derin bir izlenim bırakmıştı, nedeni; sadece ondaki o olağandışı resim kabiliyeti değil, o şaşılası saflığıydı da. Komşu şehir Ærøskøbing'de doğup büyümüştü ve Marstal'a gelir gelmez etrafını düşman tavırlı bir oğlan sürüsü sarmıştı. Bir yabancıydı ve bu ona hissettirilmeliydi. Ama üzerinde öyle bir hava vardı ki, yanına fazla yaklaşamamışlardı. Niyetlerinin onu iyice bir pataklayıp benzetmek olduğunu hissetmemiş gibiydi. Ve de böyle olmadı; aksine, çocuklarla arasında bir dostluk kuruldu. Bütün yazı hep birlikte geçirmişler, adanın her tarafını gezmişlerdi. Carl resim yapar, oğlanlar da onu hayranlıkla izlerdi. Onlara yüksek sesle kitap da okurdu. Ve onlar o zaman içlerinde, Isager'in derslerindeki o cansız ezbercilikten çok daha farklı bir şeylere karşı istek uyandığını fark ederdi. Albert, Carl'ın onlara okuduğu Odysseia Destanı'nın üzerinde yarattığı tesiri hâlâ dün gibi hatırlıyordu -Telemachos'un yirmi yıl boyunca babasını nasıl beklediğini ve hayatta olduğundan

bir gün bile şüphe etmediğini de. Kim bilir, yaşamının hangi yönde gelişeceği belki de o sırada belirlenmişti.

Fakat sonunda yine birbirlerine girmişlerdi. Ne için olduğunu şimdi hatırlayamıyordu. Yalnız Carl'ın burnundan kanlar boşanarak yanlarından uzaklaştığını hatırlıyordu. Onu bir daha görmemişti. Ta ki yetişkin bir adam olarak, ailesiyle birlikte Marstal'a yerleşene kadar. Bu zaman zarfında meşhur bir ressam olmuş, dünyanın parasını kazanmış ve şehirdeki gemilere yatırım yapmıştı. Kilisedeki altar panosunu o yapmıştı, İsa'nın havarilerini çizerken mahalli kaptanları model olarak kullanmıştı. İsa'nın yüzü için de marangozu model almıştı, kilisenin karşısındaki yasadışı barı işletirdi, el altından içki satardı. Biraz küstahça bir seçimdi ama Rasmussen paçayı kolay kurtardıydı. Şehrin, onun ressamlık yeteneğine duyduğu saygı ve hayranlığın ucu bucağı yoktu. Carl Rasmussen nasıl yapmışsa yapmış, arada olağanüstü bir benzeşme sağlamıştı.

Albert'e de portresini yapıp yapamayacağını sormuştu. Fakat Albert, James Cook'u eline alıp da ikisini birlikte resimlemesini isteyince, kurutulmuş kafanın manzarası Rasmussen'in karnına sancılar saplanmasına neden olmuş, Rasmussen kanepenin üzerine uzanmak zorunda kalmıştı.

Albert, ressamın Marstal'a hiç bulamayacağı bir şeyi aramak için geldiği hissine kapılmıştı her zaman. Ne olduğunu bilmiyordu. Söylentilere göre, Rasmussen'in ölüm sebebi intihardı. Bu kötü niyetli bir dedikodu değildi. Sadece temel denizcilik bilgileriyle varılmış bir sonuçtu. Herhangi birinin öyle sakin bir havada pat diye denize düşmesi akla hayale sığacak şey değildi. Carl Rasmussen güvertede durmuş resim yapıyordu ve bir an içinde yok oluvermişti.

Anna Egidia Rasmussen, mavi desenli porselen fincana kahve koydu.

"Buyrun, bir kurabiye alın," dedi ve çanağı Albert'in önüne doğru itti. "Kendi ellerimle yaptım. Daha ziyade torunlar için yapıyorum." Gülümsedi.

Albert bir kurabiye aldı ve kahveye bandı.

"Kocanızla tabloları hakkında epey tartışırdık," dedi. "Fakat dini konulu olanlar hakkında değildi."

"Ya evet, iyi hatırlıyorum. Tablolarında sırf bu şehri ve

civar adaları betimlemekle kendini sınırladığını düşünüyordunuz. Sanıyorum sonunda size hak vermişti."

"Ben ressam değilim," dedi Albert. "Öğüt vermek herhalde bana düşmezdi. Fakat ben gelişime gönül vermiş biriyim veyahut bir zamanlar öyleydim. Ama gelişim nasıl resimlenir? Buna bir cevap veremem."

"Bacalarından duman çıkan buharlı gemiler çizerek?"

Albert onun sesindeki ince alayı fark etti ve ikisi de bir kahkaha attı.

"Haklısınız Bayan Rasmussen. Biz acemiler, ressamların işine karışmamalıyız. Ben bir zamanlar bizim dalgakıranın bu şehirdeki herkesin her şeyi başarabileceğinin sembolü olduğunu düşünürdüm. Fakat böyle bir kaya yığını hiçbir zaman bir tablo için ilginç bir motif oluşturamazdı. Şimdi anlıyorum ki, o bu dalgakıranın bizi koruyamayacağı bir tek şey var: Kendi açgözlülüğümüz. Evet, bu şehrin ekmek kapısı olan şeylerin habire elden çıkarılmasının üzerimde en az savaş kadar dehşet uyandırdığını itiraf etmeliyim."

"Satılan gemileri mi kastediyorsunuz?"

"Evet, aynen. Bu şehrin geçim kaynağı denizdir. Ve eğer biz denizle olan bağımızı koparıp atarsak, o vakit bu şehrin hâli ne olur? Zamane insanlarına bir sünepelik, bir tabansızlık illet oldu adeta. Denizcilik mesleği birden gözden düştü. Gelişen eğitim koşullarının rolü var tabii. Çocuklar şimdi daha çok şey öğreniyor, çok daha iyi yetişiyor ve o zaman da önlerinde, babalarının ve dedelerinin yaptığı gibi sırf denize açılmak değil, çok daha farklı seçenekler olduğunu görüyorlar. Fakat sanırım annelerin de bu gidişatta rolü var. Babalarının çıkmaya mecbur olduğu cefalı yolculuklardan ve babaları denizdeyken, onların nasıl hasret, keder ve endişe dolu saatler ve günlerle cebelleştiğinden, onlara yana yakıla bahsetmek için hiçbir fırsatı kaçırmıyorlar. Oğlanlar bu feryat figanı duya duya da denize ve denizciliğe olan hevesini kaybediyor hâliyle. Zaten piyasa şartları bu kadar olumluyken, gemilere neden sımsıkı sarılsınlar ki? Kaldı ki, onlardan sonra baba mesleği devralacak kimse de yok ortalıkta."

"Bir denizci çocuğu olmak nasıl bir şeydir, hiç düşündünüz mü?"

"Evet, tabii düşündüm. Ben denizci bir aileden geliyorum."

"Bir oğlan düşünün, on dört yaşında denize açılıyor. Aile evini terk edene kadar geçen zaman zarfında babasını topu topu ne kadar görmüştür dersiniz?"

Albert, kadının sesindeki hırçınlığı duyunca, aslında soru sormadığını anlamıştı. Söylediğiyle bir yere varmak istiyordu ve Albert'e de ona ayak uydurmak düşüyordu.

"Ben size söyleyeyim Kaptan Madsen. Babam iki senede bir eve gelirdi, o da her seferinde birkaç ay için. Yani bir oğlan on dört yaşında denize açılacak yaşa gelene kadar, babasını yedi kere görüyor, topu topu en fazla bir buçuk yıl ediyor. Marstal'a denizci şehri diyorlar ama ben ne diyorum, biliyor musunuz? Zevceler şehri. Burada kadınlar yaşıyor. Erkekler sırf ziyarete geliyor. Sokakta babasının elinden tutmuş tıpış tıpış yürüyen iki yaşında minicik bir oğlanın yüzüne hiç şöyle bir baktığınız oldu mu? Kafasını kaldırıp babasına bakarken, o küçücük kafasından geçenler maalesef yüzünden okunur. Kim bu adam, diye soruyordur kendi kendine. Sanki gökten düşen bir hediyeymiş gibi gelen babasına tam alışmışken, o yine denizlere açılır. Aradan iki yıl daha geçer ve aynı hikâye tekrarlanır. Oğlan şimdi dört yaşındadır. Babası hakkındaki en mutlu anıları bile canlılığını yitirmiştir ve baba da doğru dürüst tanımadığı oğluna yeni baştan alışmak zorundadır. İki yıl, bir çocuğun hayatında sonsuzluk gibi bir şey. Bu nasıl bir hayattır, sorarım size Kaptan Madsen?"

Albert sesini çıkarmadı. Kahvesini içti ve bir vanilyalı kurabiye daha yedi. Kendi babası, onu, hiç affedemeyeceği bir şekilde yüzüstü bırakmıştı. Ama şimdi bir an düşününce, baba yokluğunun ona hep gayet doğal gelmiş olduğunu fark etti -diğer mesleklerdeki babalar, evlerinden her seferinde bir yıl uzak kalmasa bile, o öyle hissetmişti.

"Evet, bu nasıl bir hayattır?" diye tekrarladı dul kadın. "Babaları dünyanın öbür tarafında bir yerlerde yaşıyor olsa da, yetim büyüyen öz oğullarını zar zor tanıyan bir baba için de. Tüm sorumluluklarını hemen hemen her zaman tek başına göğüslemek zorunda olan ve de üstüne üstlük, her an geminin kayıp haberi gelecek diye devamlı bir korku ve endişe içinde

yaşayan bir anne için de. Bu kadın, oğullarını denizcilik mesleğinden soğutmaya çalışmasın da ne etsin? Elektriğimiz, telgrafımız ve kömürlü gemilerimiz var, peki o zaman çocuklarımız ve kadınlarımız niçin bu gelişimden mahrum bırakılsın, geçen yüzyıllardaki gibi yaşasın? Siz gelişime inanıyorsunuz Kaptan Madsen. Peki o zaman bu atılımı neden sıcak karşılayamıyorsunuz? Çünkü o kadar iyi bildiğiniz o dünyayı değiştiriyor, değil mi? Ama yanlış anlamıyorsam, gelişimin doğasında var bu. Dünyayı hep daha iyiye doğru götürdüğü gibi, tanınmaz hâle de getiriyor."

Albert hiç baba olmamıştı. Kollarında canlı bir çocuk tutmamıştı hiçbir zaman, konuşmaya başlayınca ona baba diyen bir bebek olmamıştı hiç. Bu konuların yabancısıydı, fikir yürütemezdi. Bazen hayatında bir eksiklik hissetmişti sanki ama pişmanlık hissetmemişti. Onun hayatı da böyleydi işte.

Temelli olarak karaya döndüğünde, elli yaşındaydı. Bir aile kurmak için artık çok geçti. Zaten o yaşta kimi bulabilirdi? Evde kalmış bir bakireyi belki, tabii o da ciddi bir sakatlığı yoksa. Veyahut da dul bir kadını, bak onlardan pek çok vardı. Evlenmeye de pek hevesliydiler ama daha ziyade pratik nedenlerle. Ancak, kuruyup kalmış rahimleri, pörsük kalçaları ve sarkık göğüsleriyle artık pek çocuk sahibi olacak gibi bir hâlleri de yoktu. Körpecik bir kız da Albert gibi antika bir adamın zahmetine ne kadar katlanırdı ki? Yani bunda da bir gelecek olamazdı.

Bize bazen böyle anlatırdı, dinlemesini bilen için gayet açık seçik olan, sıradan ve biraz da küçümseyici ifadelerle.

"Evet, ben bu konuları bilemem. Hiç evlenip çocuk sahibi olmadım."

Bir vanilyalı kurabiye daha aldı.

"Aslında tuhaf. Soy sop konularına kendimi öyle vermiştim ki, kendiminkini devam ettirmeyi unuttum."

"Evet, sizi hiç anlayamıyorum Kaptan Madsen. Evlenmeniz gerekirdi."

Anna Egidia'nın, Çinli kadından haberi yoktu.

"Uzun seyahatlerime rağmen mi?" diye takıldı Albert.

"Ne yapalım, koşullar böyle. Yine de iyi bir koca olabilirdiniz. Sorumluluk sahibi, ileri görüşlü bir insansınız. Bunlar

sanıldığı kadar yaygın vasıflar değil. Çocuk büyük nimettir. Siz buna hayır dediniz. Öyle yapmamalıydınız."

"Ve bunu siz söylüyorsunuz, o nimetler teker teker elinden geri alınmış bir insan olarak yani?"

Kadın, gözlerini kucağına doğru eğdi.

"Bir kahve daha?" diye sordu.

Albert başını aşağı yukarı salladı. Kadının kaybettiği çocuklarından bahsederek ileri gittiğini hissediyordu. Albert porselen fincanı dudaklarına götürdü ve kahve buharının arasından kadına baktı.

O da başını kaldırmıştı, göz göze geldiler.

"Hayır Kaptan Madsen, insan çocuğunu kaybetti diye onu doğurduğuna pişman olmuyor. Çocuk sahibi olmak, hayatla kontrat yapmak demek değil. Söylediğim gibi, çocuk nimettir. O gidince ondan geriye kalan, birlikte geçen yılların anıları oluyor. Onun ölümü değil."

Durdu, Albert onun çok duygulandığını anlamıştı. İçinden aynen onun bir zamanlar kilisede otururlarken yaptığını yapmak, elini onunkinin üzerine koymak geldi. Fakat o zaman ayağa kalkması ve masanın etrafından dolaşıp öbür tarafa geçmesi lazımdı. Kendini birden beceriksiz ve pısırık hissetti ve bir şey yapabileceği an da o arada geçip gidiverdi. Olduğu yerde sessiz sedasız oturmayı sürdürdü, dışarıdan bakana saygıdanmış gibi görünebilirdi ama o, kendi, çaresizlikten olduğunu biliyordu.

"Teslimiyeti öğrendim."

Ve yine dosdoğru Albert'in yüzüne baktı. "Ben Tanrı'nın her şeyi bizlere bir amaç için kısmet ettiğine inanıyorum. Buna inanmasaydım bu acılara dayanamazdım. Benim dağ gibi bir İsa'm var."

Albert yine ne diyeceğini bilemedi. Aralarındaki uçurumu hissedebiliyordu ve bu müthiş görüş farkının, kadın ve erkek arasındaki farklılıktan kaynaklanabileceğini düşünüyordu. Karşısındaki kadının ne olduğunu çıkaramadığı ve kendi gücüyle erişemeyeceği bir yanı vardı. Albert, kendini, her şeyden bir anlam aramak mecburiyetinde hisseder ve bulamayınca da isyan ederdi. O ise, evlat kaybetmek gibi acıların en ağırına hedef olmuş olsa bile hayatla barışıktı. Bu kadında, kendisi-

nin hiç tanımadığı bir güç vardı. Veyahut da o, karşısındaki kadındaki gibi bir güce hiç gerek duymamıştı, her ne kadar hayallerinin, omuzlarına insafsız bir yük bindirdiğini düşünse bile duymamıştı. Carl Rasmussen'in dul karısına hep saygı duymuştu. Şimdi orada otururken, ona hayranlık duyduğunun da birden farkına varmıştı. Fakat içinden bir şey, onun hayata bakış açısına isyan ediyordu.

Üzerlerine yine bir sessizlik çökmüştü ve sessizliği bozan yine kadın oldu.

"Ve hâlâ etrafım çocuklarla çevrili. Torunlarım var ve sonra mahallenin çocukları da var."

"Evet, biliyorum, bir ailenin yardıma ihtiyacı olursa hemen koşuyorsunuz."

"Bazen bir çocuğu buraya yanıma alıyorum, bir süreliğine göz kulak olmam gerekiyor. Faydalı olduğumu hissetmek istiyorum ben. Eğer bunu hissedemesem, herhalde yaşama gücü bulamazdım."

Yine Albert'in gözlerinin içine baktı. "Siz kendinizi faydalı hissediyor musunuz Kaptan Madsen?"

"Faydalı mı?" diye tekrarladı Albert. "Kendimi faydalı hissediyor muyum? Bilmem. Rüyalarımdan kimselere bahsedemiyorum. Siz bile onları itici buldunuz -"

Bir an duraladı. Yine biraz fazla ileri gittiğini hissetmişti. Dul kadını böyle kınaması haksızlıktı. Hiç olmazsa onu dinlemiş, Anders Nørre budalası gibi kaçıp gitmemişti. Kadına özür dilercesine baktı. O da ona sakin bakışlarla karşılık verdi.

"Beni affedin," dedi Albert. "Haksız bir suçlamaydı. Benim rüyalarımı dinlemeye mecbur değilsiniz, bu sizin hakkınız. Sonra onları dinlemek size ne mutluluk getirecek ki? Asıl işin en kötüsü, zamanımızda kimsenin yıllar yılı denizlerde edinilen hayat tecrübelerine artık hiç ilgi duymaması. Evet, kendimi faydasız hissediyorum. Geçen gün kilisede de konuşmuştuk, hani o gereğinden uzun yaşadığını hissetmek denen şey. Eğer bir insan artık kimseye mutluluk getirmiyorsa, o zaman herhalde gereğinden uzun yaşamış demek oluyor."

"Hiçbirimiz fuzuli değiliz Kaptan Madsen."

"Evet ama, az önce dediniz ki -"

"Dediklerim bazen kulağa kötümser gelebiliyor. Carl'ım-

dan ebediyen ayrı düştüğüm hatrıma gelince, gereğinden uzun yaşadığım hissine kapılabiliyorum. Fakat insan gereğinden uzun yaşamış da, ölmek de bir türlü elinden gelmiyorsa, o zaman yaşamaya devam etmek için yeni nedenler keşfetmek zorunda. Evet, Kaptan Madsen, siz faydasız olduğunuzu düşünüyor olabilirsiniz. Fakat sadece sizin gözünüzde böyle. Bir insana ihtiyaç duyan birileri her zaman vardır. Mesele onları bulabilmek."

Albert bir şey demedi. *Ruth*'un battığı haberini Bayan Koch'a iletirken kendisi de aynı ifadeleri kullanmıştı. Ama bu ifadelerin kendisi için de geçerli olacağını hiç sezinlememişti. Albert ve Anna Egidia birbirinden çok farklıydı. Her birinin kendi hayat görüşü vardı. Anna Egidia yaşamak için kendine yeni nedenler bulmuştu. Albert'se kendininkileri yitirmişti. Ve kendi fikrince, yapacak bir şey yoktu.

Anna Egidia ona doğru eğildi.

"Dinleyin," dedi, "Snaregade'de ufak bir çocuk tanıyorum. Babasını henüz kaybetti. Büyükbabasını hiç tanımadı. O doğmadan çok önce denizde hayatını kaybetmiş. Ailenin diğer erkeklerini hemen hemen hiç göremiyor çünkü hepsi denizde. Annesi Birkholm'dan buraya gelmiş bir öksüzdü, yani onun tarafında da yardım elini uzatacak bir akraba yok. Sizce böyle ufacık bir çocuğun, bir büyüğün, onu elinden tutup limanda gezdirmesine veya belki bir sandal turuna çıkarıp onu denize alıştırmasına ihtiyacı olamaz mı dersiniz?"

"Tabii, eminim ki olabilir," diye cevap verdi Albert, kadının lafı nereye götüreceğini kestiremiyordu.

Anna Egidia birden gülümsedi. Hoş bir gülümsemeydi, insana onun incecik, kansız dudaklarını unutturuyordu.

"Ve burada siz varsınız Kaptan Madsen, yaşlı, deneyimli bir denizci, ortalıkta dolaşıp kimseye bir yararı olmadığına hayıflanan bir insan."

Ses tonu alaycıydı. Bir ara verdi ve sanki yanıt bekliyor gibi, yüreklendirircesine baktı Albert'e.

"Eee, ya sonra?"diye sordu Albert hiçbir şey anlamamış gibi.

"Lafı nereye götürmek istediğimi çıkaramadınız mı hakikaten?"

Yaşlı kadının içeri çökük yüzü, o kadar çok gülümsemekten adeta yuvarlaklaşmıştı. Albert başını iki yana salladı. Şimdi de kendini aptal yerine konulmuş hissediyordu. Bu kadın onunla oyun oynuyordu.

"Sadece şöyle bir hayalimde canlandırdım da, o küçücük oğlanı elinden tutan ve sandalına bindirip deniz gezintisine çıkaran adam siz olabilirsiniz belki."

"Evet ama ben o aileyi hiç tanımıyorum. Öyle birden kapılarını çalıp davetsiz misafir gibi içeriye dalmam olmaz."

"Sizi temin ederim, oğlanın annesi sizi hiç de bir davetsiz misafir gibi algılamaz. Size hem minnettar kalır hem de onur duyar."

"Ben çocuklardan hiç anlamam."

Kendine güvensizliğini maskelemek için hırçın bir sesle karşılık vermişti. Anna Egidia ona bir tuzak kurmuştu ve o da tıpış tıpış gidip içine düşmüştü. Yalnızlığı çekilmez hâle gelince, acizlik anında bir başka insana içini açmıştı. Kendi hayatlarından bahsedip sohbet eden iki ihtiyar insan olduklarını farz etmişti. Biri yaşlı bir kadın, diğeriyse yaşlı bir erkekti ve bu da sohbeti daha farklı yapıyordu. Yaşlı adamlar birbirleriyle denizden ve gemilerden konuşurdu, zira hayatları bundan ibaret olmuştu, ama kendine gelince, onun kimselerle paylaşamadığı bir iç dünyası vardı. Onu bu kadınla paylaşmıştı fakat ilgi ve duygudaşlık sandığı şeyin arkasında, hep gizli bir gündem saklıydı demek. Ve şimdi onu açığa vurmuştu. Albert onun hayır işlerindeki bir piyondu sadece.

Geri çevirdiği aslında o küçük oğlan değildi, ayağa kalkıp veda ederken. Karşısında duran kadındı.

"Hiç olmazsa ismini bilmek istemez misiniz?" diye sordu kadın, onu kapıya kadar uğurlarken.

"Hayır," dedi Albert, "Beni ilgilendirmiyor."

Oğlan

Ertesi gün Anna Egidia elinde bir erkek çocukla çıkageldi. Albert, sokak kapısını açınca ne diyeceğini bilemez hâlde kalakalmıştı. Bir çocuğun yaşını tahmin etmek onun için zor işti ama karşısında duran, herhalde altı yedi yaşında vardı. Sarışın ve kepçe kulaklı bir oğlandı, kulakları Aralık soğuğunda alev alev parlıyordu.

"Bizi içeri almayacak mısınız Kaptan Madsen?"

Dul kadın ona gülümsüyordu. Daha bir gün önce o gülümsemeyi çok sevmiş, yüzünü aydınlattığını, dolgunlaştırıp yumuşattığını düşünmüştü. Şimdiyse o gülümsemenin sahte olduğundan emindi. Kenara çekildi ve bir el hareketiyle onları içer buyur etti. Sonra dul kadının, paltosunu çıkarmasına yardım etti. Oğlan paltosunu kendi çıkardı.

"Kaptana merhaba de," dedi dul kadın.

Oğlan elini uzattı ve başını resmi bir şekilde eğip selam verdi.

"Kaptana adını söylemeyecek misin?"

"Knud Erik," dedi oğlan ve utana sıkıla önüne bakmaya devam etti. Selamın tam ortasında kalakalmıştı sanki.

Küçük oğlanın utangaçlığında Albert'e dokunan bir şeyler vardı.

"Kaç yaşındasın?" diye sordu.

"Altı," dedi çocuk ve kıpkırmızı kesildi.

"Hadi gelin, şu buz gibi holden çıkalım artık."

Onları misafir odasına geçirdi ve hizmetçiyi çağırdı.

"Kahve?"

Dul kadın başını aşağı yukarı salladı.

"Evet, teşekkür ederim."

"Sen ne içersin peki?"

"Ben susamadım," dedi oğlan ve daha bir kızardı.

"Bir kurabiye alırsın ama, değil mi?"

Oğlan kafasını salladı.

"Hayır, teşekkür ederim. Aç değilim."

Omuzlarını kaldırıp, bir araya toplayıp kamburunu çıkararak, kendini görünmez yapmaya çalıştı.

Albert pencere pervazından toz pembe renkli büyük bir deniz kabuğu aldı.

"Sen daha önce bu kadar iri bir deniz kabuğu gördün mü hiç?"

"Bizim evde bir tane var," dedi oğlan.

"Peki nereden geldiğini biliyor musun?"

"Babam getirdiydi."

Oğlanın cılız omuzları o kalkık hâliyle kuş kanadını andırıyordu. Alt dudağını ısırıp duruyor ve halının arabesk kıvrımları müthiş ilgisini çekmiş gibi, habire yerdeki Pers halısına bakıyordu. Hafiften de titriyordu.

Albert tedirgin olmuştu, dul kadına doğru bir baktı. Ve o da hiç sesini çıkarmadan başını salladı. Albert kendini aptal gibi hissetti.

"Bakalım belki senin daha önce hiç görmediğin bir şeyler buluruz," dedi sonra, sessizliği bozmak için. "Gel hadi."

Oğlanı elinden tuttu ve yandaki çalışma odasına geçtiler. Pencerenin içinde *Princess*'in ahşap maketi duruyordu. Büyük bir maketti. Uzunluğu bir metreyi geçiyordu, yüksekliği de bir o kadar vardı. Albert maketi dikkatlice yerinden kaldırıp misafir odasına taşıdı ve halının üzerine bıraktı.

"Başkalarının onunla oynaması yasak ama sana izin var, yalnız dikkatli olacağına söz verirsen."

"Olacağım, söz."

Hizmetçi kahveyi getirdi ve Albert, dul kadının karşısına oturdu. Oğlan çıpayı incelemeye dalmıştı. Sonra dümeni itinayle çevirdi. *Princess*'i halının üzerinde dikkatle iterek dolaştırdı. Teknenin gövdesini her iki eliyle birden tutup gemiyi bir yandan bir yana salladı ve o arada, kâh dalga seslerini kâh direklerin arasından uğuldayan rüzgârın sesini taklit ediyordu.

Albert gözlerini ondan ayırmıyordu. Oğlanın tamamen

oyuna daldığına kanaat getirince, bakışlarını dul kadına çevirdi.

"Çocuklardan anlamadığımı size söylemiştim."

Bayan Rasmussen güldü.

"Endişelenmenize hiç gerek yok. Ona mürettebatınızdan biriymiş gibi davranın yeter. En gençleri. Ve siz de hep oluğunuz gibi, yani kaptan olun."

"Benim gibi ihtiyar bir adamla vakit geçirmeyi neden istesin ki?"

"İsteyecek. Onun gözünde Tanrı olacaksınız. Siz sadece ona yolculuklarınızı ve görüp geçirdiklerinizi anlatın kâfi, daha önce hiç görmediğiniz bir dinleyici bulacaksınız onda. Ve sonra, size artık kompliman yapmıyorum diye de o şikâyetleri, itirazları bir bırakın bakalım."

Albert ertesi gün oğlanı almaya Snaregade'e gitti. Annesi Klara Friis hamileydi, doğum tarihi çok yakın olmalıydı. Siyah bir şalın örttüğü bedeni yusyuvarlak ve kocamandı. Albert onunla daha önce hiçbir yerde karşılaştığını hatırlayamadı ve bu, onu şaşırttı. Marstal küçücük bir şehirdi ve onca zamandır da orada yaşıyordu, ama demek onu artık eskisi gibi tanımıyordu.

Kadın, Albert'i bir kahve içmesi için içeri davet etti ama o geri çevirdi. Zahmet vermek istemiyordu. Sonra bu işi bir an evvel bitirmek de istiyordu. İçinde hâlâ üçkâğıda getirilmiş gibi bir his vardı ve kafasına bu işi sardığı için dul Rasmussen'e duyduğu öfke de hâlâ dinmemişti.

Oğlan yanında sessiz sedasız yürüyordu. Limana doğru gittiler. Pırıl pırıl, güneşli bir gündü, gökyüzü masmaviydi. Oğlanın elinde eldiven yoktu, elleri soğuktan kıpkırmızı olmuştu.

"Eldivenlerine ne oldu?"

"Kaybettim."

Havnegade'den geçerek Dampskibsbroen istikametinde ilerlediler ve sonra sessizce durup denizi seyrettiler. Gece zarfında yerler incecik don tutmuştu. Güneşin altında cam gibi parlıyordu. Albert oğlana ne diyeceğini bilemiyordu. İnsan bir çocukla ne konuşurdu? Dul kadına duyduğu öfkenin yeniden arttığını hissetti.

"Gel," dedi oğlana, donmuş denizin manzarası karşısında derin düşüncelere dalmış gibiydi. Rıhtım boyunca yürüdüler, kömür sahasını geçtiler ve Prinsebroen'e doğru devam ettiler.

"Boğulmak nasıl bir şey?" diye sordu oğlan.

"Ağzına su dolar ve sonunda hiç nefes alamazsın."

"Sen boğulmayı hiç denedin mi?"

"Hayır," dedi Albert, "Boğulursan ölürsün. Ama ben buradayım."

"Herkes eninde sonunda boğuluyor mu?"

"Çoğu boğulmuyor."

"Benim babam boğuldu," dedi oğlan, öyle bir ses tonuyla söylemişti ki, sanki bu ölüm tarzı, bir şekilde babasıyla gurur duymasına vesile oluyor, onu yüceltiyordu.

Sonra sesi daha bir titrekleşti.

"Boğulursak, o zaman artık hiç geri gelmez miyiz?"

"Hayır, hiç geri gelmeyiz."

"Annem, babamın şimdi melek olduğunu söylüyor."

"Annenin söylediklerine kulak vermelisin."

Albert bu konuşmadan giderek daha fazla rahatsızlık duymaya başlamıştı. Oğlanın birdenbire ağlamaya başlamasından korkuyordu, o zaman onu evine geri götürmekten başka yapacak bir şey aklına gelmiyordu. Ama olmazdı. Hüngür hüngür ağlayan bir çocukla geri dönemezdi. Kargosunu kaybetmiş ve gemisini batırmış gibi bir fiyasko olurdu bu onun için. Oğlanın dikkatini başka yöne çekmeye çalıştı. Liman, demir atmış gemilerle doluydu. Bazılarını sahipleri savaş nedeniyle çalıştırmıyordu, diğerleriyse kış için limana dönmüştü. Şu sırada oraya bir bakanın, Marstal'ın bir denizci kenti olarak sonunun gelmek üzere olduğuna inanması imkânsızdı.

Albert gemileri işaret etti.

"Büyüyünce denizci mi olacaksın?" diye sordu ve sorduğuna ânında pişman oldu.

"Babam gibi boğulur muyum ben de o zaman?"

"Denizcilerin çoğu evine geri dönüyorlar. Sonra benim gibi ihtiyarlıyorlar ve günü gelince de yataklarında ölüyorlar."

"Ben babam gibi denizci olmak istiyorum," dedi oğlan. "Ama boğulmak ve balıklar tarafından yenmek istemiyorum, ama ben yatağımda da ölmek istemiyorum çünkü ben orada

uyuyorum. Peki ölmekten kurtulmak için hiçbir şey yapamaz mıyım?"

"Hayır," dedi Albert. "Yapamazsın. Fakat sen o kadar küçüksün ki. Önünde upuzun bir hayat var. Bu da ölümden kurtulmak gibi bir şey."

"Sen ölmek ister miydin?"

"Benim için artık fark etmez. O kadar yaşlıyım ki. Ölsem de bana göre hava hoş."

"O zaman üzgün değilsin?"

"Hayır, üzgün değilim."

"Annem üzgün. Hep ağlıyor. Ben de onu teselli ediyorum."

"Sen iyi bir oğlansın," dedi Albert.

Parmağıyla denizi işaret etti.

"Bak, buharlı bir gemi var orada. Sen de denizci olunca, muhakkak öyle bir gemiye bineceksin."

"Buharlı gemiler de batar mı?" diye sordu oğlan.

Albert geminin siyaha boyalı bacasına baktı. Pruvasında beyaz harflerle *Erindring* yazılıydı.

"Evet," dedi. "Onlar da batabilir."

Erindring'in de battığını görmüştü rüyasında.

"Buharlı gemilerin dibinde hep ateş yanar, kazan yeni yandığında bir çamaşırhane nasıl sıcak oluyorsa, o kadar ısınır içerisi. Etrafında hep adam vardır, ateşi devamlı beslerler. Gece gündüz ayrılmazlar kazanın başından. Ne güneşi görürler ne de ayı. Sadece yemek ve uyumak için yukarı çıkarlar. Geminin en tepesindeki kaptan köşkünde de kaptan durur, dümen tekerleğini elleriyle çevirerek gemiyi emin yollara taşır."

"İşte ben öyle olmak istiyorum," dedi oğlan.

"Ve olacaksın. Fakat önce okulda kulaklarını iyice açman lazım ki, denizcilik okuluna girebilesin."

Limanı geçip aşağı doğru devam ettiler, ahşap gemi tersanesinin önünen geçtiler. Tersane binalarının uzun kalaslardan yapılmış kırmızı boyalı duvarlarının arasından düzenli çekiç sesleri geldi kulaklarına. Yalnızca Buegade civarındaki Marstal *Stålskibsværftet*'in yeni binalarına sessizlik hâkimdi. Mühendis Henckel, ziyaretleri sırasında Norveçlilerden aldığı siparişlerle böbürlenip dururdu ama hâlâ bir şey olduğu yoktu.

Oğlan yine düşüncelere dalmışa benziyordu. Başını kaldırıp Albert'e baktı.

"Buharlı gemiler nasıl batıyor?"

Albert zihnini zorladı, hatırlamaya çalıştı. O hiç görmemişti de, rüyaları ona *Erindring*'in batışını baştan sonra seyrettirmişti, alabora olup dalgaların arasında kaybolmuştu.

"Gemi gövdesinin ta içinden patlama sesleri gelir," dedi oğlana. "Buz gibi deniz suyu, kor gibi kıpkırmızı buhar kazanlarının içine sızar. Sonra gemideki bütün aralıklardan dışarı kaynar buhar hücum eder. Kömür parçaları bacadan ve *skylight*'tan[46] havaya fışkırır.

Erinding'i işaret etti.

"Bak, *oradan* ve *oradan*. Sonra gemi tepetaplak olur, öylece bir dakika kadar durur."

"Tepetaklak mı?" diye haykırdı oğlan. Ve denize doğru heyecanlı heyecanlı bir baktı.

"Öyle koskoca bir buharlı gemi -denizde tepetaklak!"

"Evet," dedi Albert, hikâyesinin oğlanda uyandırdığı etki onu şaşırtmıştı.

"Biraz daha anlat," dedi oğlan, başını kaldırmış, Albert'in yüzüne beklentiyle bakıyordu.

"Sonra gemi sulara gömülmeye başlar, önce kıç tarafı suya batar. Geminin pruvası gitgide havaya kalkar ve neredeyse dimdik duruma gelir, sonra suda alçalır. Dalgalar geminin üzerini tamamen örtmeden en son görünen kısmı adıdır."

Albert durdu. Oğlan koluna asıldı.

"Daha anlat."

"Burada bitti."

Oğlan ona hayal kırıklığıyla baktı. Albert rüyalarından birini tüm ayrıntılarıyla ilk defa birine anlattığının farkına vardı. Sanki kapalı bir kapı beklenmedik bir şekilde açılıvermişti. Ama oğlan için her şey büyük bir maceradan ibaretti. Albert bunu oğlanın gözlerinde ansızın çakan ışıktan anlamıştı. Ona her şeyi anlatabilirdi. Hatta bilgilerinin kaynağından, o her geceki anlaşılmaz rüyalarından bile bahsedebilirdi ve oğlan

---

[46] Gemi makine dairelerinin tavanlarında açılır kapanır büyük pencere. -ç.n.

hepsini aynı macera dünyasının bir ürünü diye dinlerdi -hiçbir şeyin izah gerektirmediği ve geleceği görebiliyor diye kimsenin kafadan uçuk yaftası yemediği bir dünyanın.

Hayır, çocuklardan hiç anlamıyordu fakat o anda bir çocuğun zihninin her şeye açık olduğunu öğrenmişti. Rüyalarında çok ölüm vardı ve ondan başka da bir şey hemen hemen yok gibiydi. Fakat bir oğlan çocuğu için hikâyedeki ölümle gerçek dünyadaki ölümün birbirinden apayrı iki şey olduğunu sezinlemişti. Denizaltı tarafından batırılan bir gemiyi anlatmıştı ona ve oğlanın babası da *Hydra* adlı bu gemiyle birlikte, arkada hiçbir iz bırakmadan kaybolan mürettebatın arasındaydı ama ona, oğlan, iki şeyin arasında bir bağlantı yapmış gibi gelmemişti.

Albert birine ilk kez bir rüyasını anlatmış olmasına ne anlam vereceğini tam olarak bilemiyordu ama önem vermesi gerektiğini biliyordu.

"Evet, burada bitti" diye tekrarladı, "ama bir dahaki sefere başka bir hikâye anlatırım sana."

"Çok hikâye biliyor musun?"

"Evet, çok hikâye biliyorum. İlkbahar bir gelsin, sana kürek çekmeyi öğreteceğim. Gel, artık eve dönme zamanı geldi."

Oğlanın suratı soğuktan pancar gibi olmuştu. Hoplaya zıplaya birkaç adım gitti. Sonra elini Albert'in elinin içine soktu ve birlikte Havnebade'den aşağı doğru yürüdüler.

Albert, Knud Erik'in evine muntazaman gitmeye başlamıştı. Anna Egidia'nın ilanihaye getir götürcülük yapması olmazdı tabii. Oğlanı artık evinden Albert kendi alıp kendi bırakıyordu. Aslında oğlan tek başına da gidip gelebilirdi. Şehrin iki ucunda oturuyor olsalar da, ufacık bir şehirdi. Ama Albert, oğlanı kendine emanet edilmiş sayıyordu. Sorumluluk altındaydı, onun için resmiyet de gerekiyordu. Oğlanı Snaregade'de evinin kapısına bırakıyor ve oradan da alıyordu.

Her defasında da annesinin mahcubiyetten dili tutuluyordu. O süre içerisinde doğurmuştu ve kapıda her belirdiğinde, bebek de, sanki onu kurmaktan çekindiği bir samimiyete karşı

koruyacakmış gibi hep kucağındaydı. Albert onun ilk kahve davetini geri çevirmişti, zahmet vermemek içindi. İkinci defa kabul etmişti. Yine reddederse, kadının onun tenezzül etmediğini düşüneceğinden korkmuştu.

Bir gemide bir sürü ayrım vardı. Bir kere bir pruva, bir de kıç tarafı vardı. Albert'se, kaptana ait, dokunulmaz bölgede yaşamıştı hep, kendisi oraya yalnızlık adası derdi. Ancak bu ayrımlar, rütbe ve yetkiyle alakalı değildi. Pratik gereklerden dolayıydı. Albert bunlara hiçbir zaman sınıf ayrımı gözüyle bakmamıştı. Gözleri Knud Erik'in evinde açılmıştı. Oğlanın babası, Henning Friis, hep usta gemici olarak çalışmıştı. Çok gençken evlenmişlerdi ve o da ondan sonra hayatta daha fazla bir mesafe kaydedememişti. Çoğu genç otuz yaşına doğru evleniyordu. Maddi durumları ancak o zaman elverirdi. Önce Denizcilik Okulu'nu bitirir ve bir gemide de hisse sahibi olurlardı. Ama Henning Friis sırılsıklam âşık olmuş olmalıydı veyahut onunki sadece pervasızlıktı belki.

Bir insan hayatta fazla bir mesafe katedememişse, Albert bunu onun kişisel yetersizliğinin bir göstergesi sayardı. Şimdi bundan daha farklı bir şey de olabileceğini düşünmeye başlamıştı. Bu, oğlanın annesiyle ve onun o suskun, ürkek utangaçlığıyla bağıntılı bir şeydi. Kibar sınıfının yanındayken bu insanlara gelen, o el ayak boşanması neyin nesiydi? Neden ileri geliyordu? Kibar ve sosyetik, evet, oğlanın annesinin gözünde o bundan ibaretti. Kadının ağzından yarı boğuk bir iki cümleden başka bir şey çıkmıyordu. "Hiç gerek yoktu", "Çok fazla oldu, mahcup ediyorsunuz", "Böyle zahmet etmemeliydiniz". Gözleri hep ya yere ya da bebeğe dikiliydi. Nesillerden beri devam ederek özümsenmiş bir hareket tarzı sergiliyordu. O, Albert'inkinden farklı bir soydan geliyordu ama aptal ve beceriksizlerin silsilesi değildi bu, gelecek beklentisinden yoksun olanlarınkiydi.

Ev, derli toplu ve tertemizdi. Pencerede sardunyalar ve şebboylar duruyordu. Mobilyalar oradan buradan toplama bir alay hurdadan ibaretti. Duvarlarda tek resim yoktu, onun yerine duvarlar rutubet ve buhardan sarı sarı kabarmıştı. Bunlara hiçbir temizlik işlemi mani olamazdı. Duvarın içinden geliyordu, çürük inşaattan kaynaklanıyordu. Bu ev, fakirlere yapıl-

mıştı. Böyle bir ev ihmal edilemezdi, zira ihmal onun özünde vardı.

Kışları içerisi ya buz ya da bir sera gibiydi, her şey karpit alacak para olup olmadığına bakardı. İnsanın nefesi ağzından ya beyaz bulut gibi çıkardı ya da karpitle imanına kadar doldurulmuş soba bir köşede gürül gürül yanarken, içerideki rutubetli sıcaktan insan kendini buhar banyosunda sanırdı. Albert habersiz gelirse, ilk sahneyle karşılaşırdı. Klara Friis onu kahve içmeye davet ettiyse de, ikincisiyle. İkisi de aynı derecede sağlıksız ve rahatsızdı.

Daha hiç doğru dürüst konuşmuşlukları yoktu. Klara Friis, minnettarlığını çekingenliğiyle dile geliyordu. Ne bir kez Albert'in gözlerine bakmıştı ne de ona yürekten bir şey söylemişti. Aralarında hep bir uçurum vardı.

Sular donunca, Albert, Knud Erik'i alıp limana götürür, buz tutmuş limanda mahsur kalmış gemilerin arasında gezdirirdi. Esnaf, gemilerin arasındaki buzlu alanlara tezgâh kurar, *æbleskiver*[47] ve sıcak mürver şurubu satardı. Buz patenlerini denemek isteyenlere de fırsat çıkmış olurdu ve mis gibi, tertemiz kış havasına neşeli çığlıklar karışırdı. Albert, oğlana farklı gemi tiplerini öğretiyordu. Ufak frezeler vardı, sonra yuvarlak, tombul gövdeli ve düz kıçlı keçler vardı. Sonra bir sürü ıskuna tipi vardı, iki direklileri, gabya yelkenli olanları ve babafingolu olanları. Ayrıca, ıskunayla brik arası bir model ve de kocaman guletler vardı, oğlan asıl bunlara hayran olmuştu, herhalde büyüklükleri onu etkilemişti. Yelkenler onun için şimdilik bir esrar perdesi arkasındaydı, gemilerin çırılçıplak durduğu kış mevsiminde, onlardan geriye kalan tek şey, serenlerin ve armaların üzerindeki kara kara izlerdi.

"Tıpkı sen okulda yazmayı öğrenirken olduğu gibi bir şey; yelken yönetmek, bir denizci için alfabeyi öğrenmeye benzer," derdi Albert.

"Bir hikâye anlatsana," derdi oğlan.

Ve Albert bir hikâye daha anlatırdı. Ya kendi başından geçmiş ya da rüyalarında gördüğü bir şeyi seçerdi. Oğlan için fark etmezdi ve zamanla kendisi için de fark etmedi. Sanki

---

[47] Danimarka'ya has bir tür gözleme (Danish doughnot). -ç.n.

içinde zorbalıkla birbirinden ayrılmış bir şeyler tekrardan birbirine kaynamıştı.

Ara sıra, oğlanın etrafta buz pateni yapanları gözleriyle takip ettiği olurdu ve Albert onun bambaşka bir dünyaya sürüklendiğini fark ederdi.

"Sen paten kayabiliyor musun?" diye sormuştu Albert.

Oğlan da başını iki yana sallamıştı.

"Ya, o zaman sana bunu öğretmemiz gerekecek."

Gezintileri hep Albert'in Prinsegade'deki evinde son bulurdu. Knud Erik, tahta tabanlı çizmelerini holde çıkarır çıkarmaz koşar, sobanın önüne oturur, yün çoraplarını çıkarıp mosmor ayak parmaklarını sobanın sıcağında ısıtırdı. Albert de kendi çizmelerini Knud Erik'inkilerin yanına bırakırdı. Kışları bazen Laurids'in eski çizmelerini giydiği de oluyordu hâlâ, çizmelerin içinde ekstradan yün çorap giymek için bol bol yer vardı. Onlar da diz boyu konçları ve demir ökçeleriyle oracıkta, Knud Erik'inkilerin tam yanında dururdu.

Hizmetçi kadın sıcak çukulata getirirdi onlara, üzerine yeni çırpılmış krema da koyardı. Albert masaya oturur, kurşun kalemi eline alıp gemi resmi çizmeye koyulurdu. Çok usta ve dikkatli bir çizi ressamıydı, resimlerde farklı gemi tiplerinin yelkenlerini ve yelken donanımlarını en küçük ayrıntısına kadar belirtirdi. Martılar ve uygun rüzgâr efekti eklerdi, öyle ki gemi hafif yan yatar ve güverte olduğu gibi ortaya çıkardı. Dümende bir kibrit adam dururdu ve pipo içerdi. Gemi mutfağı, ambar kapakları ve ambarları da vardı. Geminin tam önüne de hep bir spiral şekil çizerdi.

"Bu nedir?" diye sordu oğlan bir gün.

"Bir girdap."

"Girdap ne demek?"

"Denizde oluşan bir hortum, her şeyi içine çeker. Gemi bir dakika sonra gözden kaybolmuş olacak."

Oğlan onun yüzüne baktı. Sonra dümende duran kibrit adamı işaret etti.

"Kaptan gemiyi kurtarır. Onu başka tarafa çevirir."

"Hayır, çeviremez," dedi Albert. "Çok geç."

Oğlan, ölüme mahkûm gemiye bakakaldı. Gözlerine yaşlar hücum etti.

"Bu haksızlık," diye haykırdı.

Ani bir hareketle resmi kaptı ve yırtmaya başladı. Albert tam onun koluna sertçe yapışmak üzereydi ki, kendine hâkim oldu.

"Özür dilerim," dedi.

"Hep öyle yapıyorsun," dedi oğlan, "hep çiziyorsun o -"

Kelimeyi çıkaramamıştı.

"O şeyi. Niçin öyle yapıyorsun?"

"Bilmiyorum," diye cevap verdi Albert ve doğruyu söylediğinin farkına vardı. Çizdiği her gemi resminde, pruvanın tam karşısına neden bir girdap eklediğini hiç düşünmemişti. Sanki karşı koyamadığı bir güç kalemini hareket ettirip o şekli çizdirmişti ona. Çizgilerini gizli bir komuta uyarak çiziyordu ama bunu kendi bile duyamıyordu, duyan sadece elindeki kurşun kalemdi.

"Bu güzel gemiler için çok üzülüyorum," dedi oğlan.

"Evet," dedi Albert. "Ben de üzülüyorum. Ama onların devri artık geçti. Yelkenli gemiler tarihe karışıyor."

"Ama limanda bir sürü yelkenli gemi var," diye itiraz etti oğlan.

"Evet, doğru. Fakat artık kimseler denizci olmak istemiyor."

"Ben varım," dedi oğlan. "Ben denizci olmak istiyorum."

Albert'e döndü ve meydan okur gibi bakarak ekledi.

"Tıpkı babam gibi."

Knud Erik'in annesi son zamanlarda daha bir rahatlamış gibiydi. Yüzündeki o keder kaybolmuştu. Albert, hayatın onu geri çağırdığını düşündü. Kocası ölmüştü ama o, kollarında canlı bir bebek tutuyordu ve zaman içinde, duygularındaki dengenin birinden diğerine meyletmesi kaçınılmazdı. Bebek bir kızdı, Papaz Abildgaard onu Edith adıyla vaftiz etmişti. Ve bu bebeğin annesine ihtiyacı vardı, keder boyun eğmek zorundaydı. Bu değişiklik onu daha konuşkan yapmamıştı ama gözleri artık ısrarla yere mıhlı değildi.

Aradaki buzu ilk eriten Knud Erik oldu. Albert'e karşı duyduğu utangaçlığı çoktan arkada bırakmıştı. Sadece bir

nebze kalmıştı, annesi etrafta olunca ortaya çıkıyordu, sanki Albert'le o kadar farklı dünyalardan geliyorlardı ki, aralarında bir köprü kuramıyordu. Fakat artık heyecanla, avaz avaz o günkü maceralarını annesine de anlatabiliyordu. Annesi ilk başta onu susturadurdu ama kendi anlatacağı bir şey olmadığı için, oğlanın konuşmasına en sonunda izin vermek zorunda kalmıştı.

Albert ara sıra kadını yan gözle ona bakarken yakalardı. O da gözlerini hemen yere indirirdi.

Yüzü artık ağlamaktan balon gibi değildi ve saçlarındaki cansızlık kaybolmuştu. Albert'in her haberli ziyaretinde, onu özenle giyinmiş olarak karşılıyordu. Albert bunun da sınıf farkından kaynaklandığını düşünüyordu. Kibar sınıfıyla beraberken şık olmak lazımdı.

"Artık paten yapabiliyorum, sonra Kaptan Madsen bana kürek çekmeyi ve yüzmeyi de öğretecek. O zaman boğulmayacağım. Ve o zaman denizci olabilirim."

Resmi duyuru bir gün misafir odasında oturmuş, mecburi kahve faslını ifa ettikleri sırada geldi.

Annesinin sesi sertleşti ve yanaklarının yumuşak kıvrımlarının altında yüzü olduğu gibi kaskatı kesildi.

"Bu lafları duymak istemiyorum! Sen denizci olmayacaksın!"

Knud Erik önüne baktı.

"Hadi, doğru mutfağa bakalım!"

Oğlan, başı önünde, ortadan kayboldu. Klara Friis, Albert'e döndü. Gitmek üzere ayağa kalkmıştı.

"Ben artık gitsem iyi olacak."

"Gitmeyin," dedi kadın. Sesi birden endişeyle dolmuştu.

Albert yerinden kıpırdamadı.

"Ona sert davranmayın," dedi.

Kadın iskemleden kalktı ve yanına geldi.

"Yanlış anlamamalısınız, ben öyle yapmak istemi-"

Zınk diye durdu, nereye bakacağını bilemez hâlde bir an öyle kalakaldı. Sonra gözleri sulandı ve kızardı. Albert, elini kadının omzuna koydu. Ve kadın öne bir adım attı, Albert'e iyice yaklaştı. Alnını onun göğsüne yasladı. Albert'in elinin altındaki omzu tir tir titriyordu.

"Özür dilerim," dedi titrek bir sesle. Albert onun, boğazına doğru yükselen bir hıçkırığı bastırmak istercesine yutkunduğunu duydu.

"Ama öyle... zor ki."

Albert, elini onun omzundan kaldırmadı, elinin ağırlığının, kadını bir şekilde teskin edeceğini umuyordu. Kadın kıpırdamadan öylece durdu ve göz yaşlarına teslim oldu. Albert, onun vücudunun sıcaklığını hissedebiliyordu. Ve kadın iki eliyle birden onun ceketinin klapasına yapıştı, sanki Albert'in onu itip kendinden uzaklaştırmasından korkar gibiydi. Albert onun üzerine doğru eğildi ve kadın onun iri omuzlarının arasında kayboldu. Erkeğin bir kadının karşısında duyduğu, yabancısı olduğu bir erkeklik hissi kabardı içinden.

Eliyle kadının sırtını beceriksizce okşadı.

"Üzmeyin kendizi, üzmeyin kendinizi," dedi, "hadi oturun. Bir fincan kahve için, o zaman bakın nasıl -"

Albert onu omuzlarından hafifçe tutarak, biraz önce kalktığı iskemleye götürüp geri oturttu. Kadın öne doğru çöktü ve yüzünü ellerinin arasına gömdü. Albert onun kahvesini yeniledi ve dolu fincanı ona doğru uzattı. Sonra birden duygulandı ve saçlarını eliyle hafifçe okşadı. Kadın, başını kaldırdı fakat ona uzatılan fincanı almak yerine, Albert'in boştaki elini iki eliyle birden kavradı ve yalvaran bakışlarla ona baktı.

"Knud Erik'in size öyle ihtiyacı var ki. Onun için ne demek olduğunu hiç bilemezsiniz bizim için. Ben -"

Birden durdu ve Albert bunu fırsat bilip elini kurtardı. Karşısına oturdu.

"İnanın, Bayan Friis," dedi, "sizi çok iyi anlıyorum. Ne zor bir durumda olduğunuzu biliyorum. Size yardım edebilmek için elimden gelen her şeyi yapmaya hazırım."

Son cümle ona da sürpriz oldu. Şimdiye kadar oğlanla annesi arasına kesin bir sınır koymaya özen göstermişti. Onun görevi yalnızca oğlanla ilgilenmekti. Şimdiyse o sınır yok olmuştu.

Klara Friis bir mendil bulup çıkarmış, gözlerini kuruluyordu. Boğuk bir sesle konuştu.

"Hayır, öyle demek istemedim," dedi, "biz idare ediyoruz. O değil de, sadece -"

Yine bir duraksadı ve gözyaşlarına mani olmaya çalıştı.

"Öyle zor ki -"

Yaşlar gözlerinden sicim gibi boşanıyordu. Mendili tutan eli kucağındaydı. Ama o onu unutup gitmişti.

Knud Erik ansızın mutfak kapısının eşiğinde belirdi. Gözleri korkudan fal taşı gibi açılmıştı.

"Ne oldu anne?"

Kadın, elini kaldırıp ona biraz müsaade etmesini ister gibi bir işaret yaptı, ağlamaktan konuşamıyordu. Oğlan, hemen annesinin yanına koştu ve annesi yüzünü oğlunun göğsüne gömdü. O da annesini kollarının arasına aldı.

"N'olur üzülme, anneciğim."

Bir yetişkin gibi konuşmuştu. Albert, oğlanın kendisiyle birlikteyken bir çocuk, evde annesinin yanındaykense yetişkin bir adam oluverdiğinin ve onun mesuliyetlerini ve görevlerini omuzlarında taşıdığının ilk o zaman farkına vardı.

"Ben artık gidiyorum," dedi yavaşça.

İkisi de başını kaldırıp bakmadı.

Sokak kapısını arkasından kaparken, Knud Erik'in sesini duydu.

"Sana söz veriyorum, anneciğim, sana söz veriyorum. Asla denizci olmayacağım."

Hava, yürüyüş yapamayacak kadar kötüyse, misafirliğe giderlerdi. Albert'i içine kapanık, garip bir insan olarak tanımıştık hep. Fakat şimdi her tarafta onu görüyorduk. Bir gün de Christian Aaberg'in kapısını çaldılar ve ellili yaşlarının ortasında olan kaptan kapıyı açınca, Albert, oğlanı onunla tanıştırdı.

"Bu Knud Erik, Afrika hakkında senden öğrenmek istedikleri var."

Oğlan başını eğdi ve elini uzattı ama bir zamanlar Albert'e yaptığı gibi başı eğik kalakalmadı, zembereği boşalmış kurmalı oyuncak gibi hemen kaldırdı. Ve diğerleriyle birlikte çene çalaraktan misafir odasına doğru yürüdü. Kaptan ona Afrika'yı baştan başa geçtiği zamana ait hatıralarını anlatmaya koyuldu,

Tanganika Gölü'ndeki bir gemide kaptanken, maiyetinde tam yirmi iki zenci çalışmıştı.

"Zenci mızrağımı görmek ister misin?" diye sordu.

Knud Erik başını aşağı yukarı salladı.

Odada iki demir sandık duruyordu.

"Bunlar benimle beraber ta Afrika'dan buraya kadar seyahat etti," dedi Aaberg.

"Kendi başına mı taşıdın?" diye sordu Knud Erik.

Aaberg bir kahkaha attı.

"Afrika'da bir beyaz adam hiçbir şey taşımaz," dedi.

Sandıklardan birini açtı.

"Bak, bu bir zenci mızrağı. Ve bu da bir kalkan. Tutsana bir."

Mızrağı Knud Erik'in eline tutuşturdu ve kalkanı nasıl tutacağını gösterdi.

"Şimdi gerçek bir zenci savaşçı oldun."

Knud Erik sırtını dikleştirdi ve kolunu bir atışa hazırlanıyormuş gibi havaya kaldırdı.

"Aman dikkat," diye uyardı Christian Aaberg. "Bu mızrak bir adamı öldürebilir."

Bir zamanlar Çin'de bulunmuş olan telgrafçı Blach da, ta oralardan getirdiği Mandarin kostümlerini ve yemek çubuklarını onlara gösterdi. Josef Isager'i ziyarete gitmediler. Albert, kesik insan ellerinin ufak bir çocuğa gösterilecek bir şey olmadığını düşünmüştü. Onun yerine, Emanuel Kroman'ı ziyaret ettiler. Gemisiyle Cape Horn'dan iki kere geçmişti ve tüm denizlerin en tehlikelisinde, selviçelerin arasından uğuldayan fırtınayı taklit ederken sesi çok korkunç oluyordu.

"Zifiri karanlık gecelerde penguenlerin çığlıklarını duydum," dedi "iki yüz gün boyunca denizlerdeydik. Suyumuz bitti, şarap bardaklarından erimiş buz içtik. Valparaiso'ya varınca, bir çuval dolusu patates yedik. Pişmesini bekleyecek hâlimiz yoktu. O kadar açtık."

"Sahiden çiğ çiğ mi yediniz?" diye sordu oğlan.

Kimin evini ziyaret etseler, tuhaf şeylerle dolu gemici sandıklarıyla karşılaştılar. Kurutulmuş köpekbalığı çeneleri, kirpi balığı, ıstakoz pençesi, testerebalığı dişi, Barents Denizi'nden getirilmiş at başı büyüklüğünde bir ıstakoz pençesi, zehirli

oklar, lav ve mercan parçaları, Nübye'den bir antilop postu, Batı Afrika'dan palalar, Tierra del Fuego'dan bir zıpkın, Rio Hash'tan sukabakları, Avusturalya'dan bir bumerang, Brezilya'dan binici kırbaçları, esrar çubukları, La Plata'dan armadillolar ve içi doldurulmuş timsahlar.

Her birinin ayrı bir hikâyesi vardı: Oğlan, o sivri damlı, basık tavanlı evlerin her birinden, dünyanın ne uçsuz bucaksız olduğu hissiyle heyecandan adeta sarhoş olmuş bir hâlde ayrılırdı. Her şey kulaklarında fısıldaşır dururdu: Kalabar Nehri'nden deri bir tamtam, Kefalonya'dan amforalar, Hindistan'dan bir nazarlık, kobra yılanıyla dövüşür pozisyonda içi doldurulmuş bir firavun faresi, bir Türk nargilesi, bir su aygırı dişi, Tonga Adaları'ndan bir maske ve tam on üç tane kolu olan bir denizyıldızı.

"O istikamette bir yarım kilometre mesafede," dedi Albert ve şehir meydanına çıkan Prinsegade'i işaret etti, "kırsal bölge başlıyor. Orada sadece kendi toprağını bilen yaşıyor. Tarlalarının dışında uzanan dünya hakkında bir şey bilmiyorlar. Orada kendi bildikleri toprakta yaşlanacaklar ve senin şimdiye kadar gördüklerinden bile az şey görmüş olarak ölecekler bir gün."

Oğlan başını kaldırdı ve ona gülümsedi. Albert, oğlanın içinde hasretin her yöne dallanıp budaklandığını hissedebiliyordu şimdi. Knud Erik, bir babadan mahrumdu ama Albert ona yeni babalar kazandırıyordu -tüm şehri ve denizi.

İlkbahar geldi ve Albert, oğlana kürek ve yelken kullanmayı öğretti.

"Ne hoş bir ses," dedi Knud Erik, bindirme kaplamalı[48] sandalın içinde oturmuş, gövdesini usul usul yalayan suyun çıkardığı şıkırtıyı dinliyordu. Bu sesi daha önce de duymuştu ama sadece rıhtımdan. Şimdi dört bir tarafından geliyordu. Bu başkaydı.

Albert, oğlanın ellerini tuttu ve küreklerin üzerine koydu.

Albert, Knud Erik'i teşvik ettiğini biliyordu da, Marstallı bir erkek çocuk için doğal olanın dışında neye teşvik ediyordu

---

[48] Üstteki kaplamanın alt kenarını, alttaki kaplamanın üst kenarına bindirerek, üstüne konulmak suretiyle yapılan kaplama biçimi. -ç.n.

ki? Başka türlü de olamazdı. Fakat bunları Klara Friis'in yüzüne karşı söyleyemezdi. Dulluk, alışılmadık bir roldü. Ve bu rolle yaşamanın onu alıngan ve huzursuz yaptığını görüyordu. Knud Erik'e arka çıkmaması belki de Albert'e göre bir korkaklıktı. Ama o sadece daha çok erken olduğunu düşünmüştü. Klara Friis'e en iyi akıl hocalığını yaşam yapacaktı. Kocasına veda etmişti. Bir gün oğluna da veda etmek zorunda kalacaktı ve bu farklıydı, bir ölüye değil, ölümü alt etmeye gitmek üzere olan bir canlıya edilecekti bu veda.

Knud Erik iki hayat yaşıyordu: Biri, asla denizci olmayacağına dair söz verdiği annesinin yanında evde geçen hayatıydı; diğeri de, Albert'in yanında, kendisini bir gün tıpkı babası gibi olma hayallerine kaptırdığı hayattı. Deniz mavisi ve yelken beyazı, onun çocuk belleğinin yegâne renkleriydi. Denizci adam diye bir tabir vardı. Ama sadece adam da denebilirdi. Zira bir oğlanı denizde cezbeden, erkeklik vaadiydi, yiğit adam olmaktı.

Bir kadın, bir denizciye neden âşık olurdu? Denizciler kader mahkûmu olduğu için mi kendine bile uzak, ulaşılamaz, aslına bakılırsa akıl ermez bir şeye bağlı olduğu için mi? Başka diyarlara gittiği için mi? Evine geri döndüğü için mi?

Marstal'da bunun cevabı gayet açıktı. Âşık olacak pek başka adam da yoktu. Marstal'ın fakirleri, oğulları denizci olsun mu olmasın mı diye bir soru sorma hakkına sahip değillerdi. O oğlan daha doğduğu günden itibaren denize aitti. Tek soru, onun ilk kez denize açılacağı geminin adı olabilirdi. Seçim hakkı bundan ibaretti.

Klara Friis, Birkholm'de büyümüştü. İlkbaharda, gemilerle limandan ayrılıp Mørkedybet'i takip ederek açık denize doğru yol alırken, yanından geçtiğimiz ufak bir adaydı. Albert o ilkbahar günlerini iyi hatırlıyordu, masmavi gökyüzünü ve sertçe esen rüzgârı, denizde buzların çözülmeye başlamasıyla beraber, Marstal'ın açıklarında hep birlikte hisseden yüzlerce gemiyi. Sanki tüm şehir, hızla eriyerek denize yayılmakta olan buz kütleleri gibi bembeyaz yelkenleri açarak, ilkbaharın gelişini kutlardı. Albert'e, yelkenlere dolan rüzgâr değil de güneşmiş gibi gelirdi. Bizi ileriye doğru sürükleyen, onun ışıl ışıl aydınlatan ve hayat veren sıcaklığıydı. İlkbahar için geçit

törenimiz, adalar denizinin yarısını doldururdu. Gözlerimiz güverteden güverteye dolaşır, birbirimizi incelerdik, yüzlerce farklı limana doğru dağılıp gidecektik ama o an için bir aradaydık, içimiz birlik hissiyle dolardı ve bu his giderek artar, bir tür mutluluğa dönüşürdü.

Ufak adalarda yaşayan köylüler kıyıya iner ve biz geçerken el sallarlardı. Beyaz kumların üzerinde hızla ufalan küçük noktalara benzerlerdi, orada kendi sınırlı dünyalarında, etrafları uçsuz bucaksız denizle çevriliydi ve o deniz onları her gün kendine davet etse bile, onlar her gün geri çevirirdi, el sallamak onlara kâfi geliyordu.

Klara Friis de denizcisini böyle mi bulmuştu? O küçük adadan kaçıp gitmek istemiş, bunun için de ondan daha da uzaklara kaçıp gitmek isteyen birine mi âşık olmuştu? Bembeyaz yelkenlerde bir umut, bir vaat sezmiş de, o yelkenlerin ona kendi hayal ettiklerinin ötesinde bir şey vaat edemeyeceğini kavrayamamış mıydı? Yelkenlerin vaatleri erkeklereydi, kadınlara değil.

Birlikte kahve içerlerken, Albert ona Birkholm'u sordu. Kadın orada doğmamıştı, ailesiyle adaya ne zaman yerleştiği de belli değildi. Anne babasını sordu, hayatta olmadıkları cevabını aldı. Ama tarihini bilmiyordu.

Kadın alt dudağını ısırdı.

"Öğretmen tam bir cadıydı," dedi. Ses tonunda, sanki Birkholm'da yaşadığı günlerden bir iki şey bahsetmeye kendini mecbur hissetmiş ve bunda, Albert'i belli bir mesafede tutabilmek için bir çıkış yolu bulmuş gibi bir hava seziliyordu.

"Kulaklarım hep acırdı. Onları bükmeyi pek severdi."

Albert başını aşağı yukarı salladı. Birkholm'daki okulların hâlini o da az çok bilirdi. Komşu ada Hjortø'deki öğretmeni, iki ada ortaklaşa kullanmak zorundaydı. İki hafta okul, iki hafta tatildi. Çocukların pek bir şey öğrendiği söylenemezdi.

Klara Friis biraz öylece oturup ellerini inceledi. Üzerine düşünceli bir hâl gelmişti. Sonra başını kaldırıp baktı ve Albert onun gözlerinde bir gölge fark etti. Eskisi gibi keder değildi, daha farklı, daha derin bir şeydi, ölüm korkusu içinde çırpınan ama düşmanının kim olduğunu bilmeyen bir hayvanın duyacağı dehşete benziyordu daha ziyade.

"Birkholm'a hiç gittiniz mi?" diye sordu.

Albert kafasını salladı.

"Gemiyle yanından geçtim. Görecek pek bir şey yok. Sanırım ada yamyassı."

"Evet, en yüksek noktası iki metre."

Sanki özür dilercesine şöyle bir gülümsedi. Sonra gözleri yine gölgelendi.

"Bir gelgit dalgası geldi," dedi.

Tüyleri diken diken olmuştu.

"Hiç unutamıyorum. Sekiz yaşındaydım o zamanlar. Deniz yükseldikçe yükseldi. Ada tamamen ortadan kayboldu. Hiçbir şey göremedik. Sadece deniz vardı. Her tarafımız denizle örtülmüştü. Ben tavan arasına gizlendimdi ama orada da kalacak cesaretim yoktu. Öyle karanlıktı ki. Sonra dama çıktım. Dalgalar evi dövüyordu. Köpükler ta dama kadar savruluyordu. Sırılsıklam olmuştum. Soğuktan tir tir titriyordum."

Titredi. Sanki o soğuk hâlâ içinde çöreklenmiş oturuyordu.

"Ya anneniz, babanız?"

Konuşurken olduğu yere kıvrılıp kalmıştı. Sesi giderek alçalmış ve ürkekleşmişti. Şimdi karşısındaki, onunla sırrını paylaşan bir çocuktu, çaresiz ve korkmuş bir çocuk. Fakat Albert bu çocuk sesini duyamadı. Anne babasını sormamıştı, sadece aklına getimişti. O küçük kıza herhalde birilerinin bakmış olması lazımdı. Hikâyenin bir yerinde bir yardım elinin uzanmasını bekliyordu, güçlü kollarıyla o kızı kucaklayan bir baba bekliyordu, onu göğsüne bastırarak ısıtan bir anne bekliyordu. Fakat karşısında konuşan kadın, dev bir gelgit dalgasının tam ortasında, bir damın üzerinde tek başına kalmış gibi konuşuyordu.

"Damda başka kimse yok muydu?"

"Evet vardı, Karla oradaydı."

"Karla, kız kardeşiniz mi olurdu?"

Kadına "siz" diye hitap ediyordu. Başka türlüsü onu küçümsemek gibi olurdu. Fakat tam o sırada bu, bir çocuğa "siz" diye hitap etmek gibi bir şey oluyordu.

"Hayır, Karla benim bez bebeğimdi."

"Peki ama, ya anne babanız?"

"Orada damın sırtında, bacaya sımsıkı sarılarak oturdum. Sonra karanlık bastı. Hiçbir şey göremiyordum. Sanki biri başımdan aşağı boş bir kömür çuvalı geçirmişti. Dünya yüzünde bir ben, bir Karla; tek başına kalmıştık. Rüzgâr, bacanın içinde öyle korkunç uğulduyordu ki. Dalgalar evi sanki bir gemi gövdesiymiş gibi dövüyordu. Duvarların yıkılacağını sandım. Ve yine de içim geçmiş olmalıydı. Ama ancak bir dakikacık. Gözlerimi açtığımda Karla yoktu. Elimden bırakmış olmalıydım ve o da damdan aşağı kayıp gitmişti. Durup dinlenmeden ona seslendim. Fakat o geri gelmedi."

Birden gülümsedi.

"Nasıl da gevezeyim. Bana öyle delice şeyler söyletiyorsunuz ki. Bütün bunlar sizin kulağınıza saçmasapan geliyor olmalı. Siz yıllarca denizlerde dolaştınız. Muhakkak ki bundan çok daha beter şeyler geçmiştir başınızdan."

Albert ona ısrarla baktı.

"Hayır, Bayan Friis, geçmedi. Sizin o tufanın ortasında tek başınıza geçirdiğiniz geceyle boy ölçüşebilecek bir şey hiç yaşamadım ben."

Kadının yanakları al al oldu. Albert onun içindeki dehşeti görmüş ve o anda ikisinin arasında bir daha asla kopamayacak bir bağ kurulmuştu. Kadın ona değerli bir şey vermişti. Ona bir sır vermişti, belki de benliğinin özüydü bu sır. Albert onun hakkında hâlâ o kadar az şey biliyordu ki. Lakin kadının, korkusunu göstermiş olması da kâfiydi. Bu, yeterince bağlayıcıydı.

"Karla," dedi dalgınca, sanki yüksek sesle kendiyle konuşurmuş gibi. "Neredeyse aynı ad. Sanki sizin ikiz kardeşinizmiş gibi."

"Evet," dedi kadın sadece. "Neredeyse Klara gibi."

Albert'e minnet dolu bir bakış attı. Erkeğin artık onu kendi hâline bırakacağını, mahremiyetine girmeye çalışmayacağını biliyordu. Karla'yı da Klara'yı da biliyordu şimdi. Daha fazlasını bilmesine gerek yoktu. Kadının artık ona ispatlayacağı, açıklayacağı veya cevaplayacağı hiçbir şey yoktu. Bu erkeğin yanında, daha önce hiç olamadığı şeyi olabilirdi, boş bir sayfa. Yeni bir başlangıç yapıyordu.

Erkek bir daha da ona anne babasıyla ilgili hiçbir şey sormadı.

Yaz geldi ve savaş devam etti. Albert şimdi daha az rüya görüyordu ve eskisi kadar etkilenmiyordu. Şimdi Knud Erik vardı.

"Rüya gördün mü?" diye sorardı oğlan, buluştukları zaman.

"Bu gece görmedim," derdi o da.

"Bu gece de mi?" diye tekrarlardı oğlan, hayal kırıklığıyla. "O zaman artık yakında yeni bir rüya görmen lazım."

Knud Erik'in rüyaları karman çorman ve acayipti, rüyaların çoğunlukla olduğu gibi. Fakat o her şeyi, sesinde hep aynı neşe ve hayretle anlatırdı.

Yine de rüyalarından biri farklıydı. Kendini boğulurken görmüştü o rüyada.

"Çığlık çığlığa babamı çağırdım. Fakat gelmedi."

Gözleri bomboş bakıyordu. Bir an öylece oturdu, Albert'in onunla ilk karşılaşmasındaki gibi, omuzlarını bir araya toplayıp kamburunu çıkarmış ve başı öne sarkmıştı.

"Ve sonra boğuldum," dedi donuk bir sesle.

Sandalın içinde yüz yüze oturuyorlardı. Albert, oğlanın yüzünü ellerinin arasına aldı ve gözlerinin içine baktı.

"Boğulmayacaksın. Sadece bir rüyaydı. Eğer ezkaza boğulmak üzereysen, beni çağır sen. Ben her zaman gelirim."

Oğlanın kambur omuzlarındaki gerginlik kayboldu. Sanki bütün vücudu gevşedi, rahatladı. Bir an sonra da her şeyi unutmuştu. Küreklere asıldı, henüz usta değildi ama enerji doluydu. Gözleri ışıldıyordu.

"Bugün bizi nereye götüreyim?"

Limanın tam girişindeydiler ve *Erindring*'in, Dampskibsbroen'in yanından geçişini seyrettiler. Yüksek ve dar bacasından kapkara bir duman şeridi yükseliyordu. Albert gemiye uzun uzun baktı. Geri dönmeyeceğini biliyordu. Şehrin sağır kum kazıcısı kürek çekerek yanlarından geçti ve oğlan ona el salladı.

"Tempoyu bozmayacaksın," dedi Albert.

Aynı gece son rüyasını gördü. Sonuncusu olduğunu biliyordu çünkü tıpkı otuz yıl önce gördüğü ilk rüya gibi başladı. Ve yine aynı sesi duydu: "Tehlikeye doğru yol alıyorsun."

Uyanmadı.

Kafasının içindeki yabancı misafirin sesini duyduğu o ilk seferki gemide değildi. Bir gemiye ayak basmayalı yıllar olmuştu. Yatağından fırlayıp balkona koşabilir ve gözleriyle karanlığı tarayabilirdi. Ama batan bir gemi olmazdı ki orada, kurtaracak bir kazazede de olmazdı. O şimdi karadaydı. Ancak buranın emin bir yer olup olmadığını bilemiyordu.

Acayip bir rüyaydı, korkunç sahnelerle doluydu ve bir zamanlar savaşın gelişini haber veren rüyaları gibi bunu da anlamadı.

Ertesi gün rüyasını oğlana anlattı.

"Dün gece çok ama çok acayip bir rüya gördüm, " diye başladı.

Ve oğlan, Albert'in yüzüne heyecanlı bir beklentiyle baktı.

"Anlat hadi," dedi heyecanla, ihtiyar adamın bir an duraksadığını hissetmişti.

"Bir hayalet gemi gördüm," dedi Albert. "Evet, hem de bir sürü hayalet gemi gördüm ama en acayip olanı bu değildi."

"Bir hayalet gemi mi?" diye sordu oğlan. "Hayalet gemi olduğunu nasıl bildin?"

"Öyleydi, gemide her şey griydi. Başka hiçbir renk yoktu, sadece gri."

"Savaş gemisi gibi mi?" diye sordu oğlan, torpido gemilerinin limanı ziyaretini hatırlayacak yaşta olmasa bile.

"Evet, tıpkı bir savaş gemisi gibi ama savaş gemisi değildi. Yük gemisiydi, bir buharlı gemi, azıcık *Erindring* buharlısını andırıyordu belki, yalnız bu bütünüyle griydi."

"Peki sonra?"

"Evet, şimdi en acayip kısım geliyor. Gece yarısıydı. Buna rağmen etraf gün ortası gibi aydınlıktı. Simsiyah gökyüzünün ta yükseklerinde göz kamaştırıcı ışıklar vardı. Yıldızlar gibi hareketsiz değillerdi. Denize doğru yavaş yavaş kayıyor ve ona değer değmez sönüveriyorlardı. Ama arkadan hep yenileri geliyordu. Karanın içlerinde alev alev yanan binalar vardı fakat bildiğimiz binalardan değildi. Kocaman ve yusyuvarlaktılar, pencereleri yoktu. Ve çıkan alevler, binaların kendinden bile daha yüksekti. Etraf toplarla doluydu, durmadan ateş ediyorlardı. Gümbürtüyü hayal bile edemezsin. Ve sonra uçaklar.

Uçak nedir, biliyor musun?"

Oğlan kafasını aşağı yukarı salladı.

"Uçaklar ne yaptı peki?"

"Bomba attılar ve gemiler cayır cayır yanarak battı."

Oğlan hiç hareketsiz oturuyordu.

"Kıyamet günü müydü yoksa?"

"Evet, belki."

"Biliyor musun?" dedi oğlan. "Bu, şimdiye kadar anlattığın hikâyelerin en iyisi."

Albert, oğlana gülümsedi. Sonra başını çevirip açık denize doğru baktı. Rüyanın bir yerini anlatmamıştı. O karanlıkta hayalet geminin adını seçememişti. Ancak, gördüğü onca kehanet rüyanın verdiği tecrübeyle, bir şeyden kesinkes emindi: Oğlan, o gemideydi. Orada, kıyametin tam ortasında o da vardı.

Albert, kendi hayatındaki bir şeyin de sona yaklaştığını hissediyordu. Bu, savaş değildi. Daha kapanmamış hesapları vardı. Papaz Abildgaard'ın yazı masasında duran o zenci eli aklından bir türlü çıkmıyordu. Albert'in elinde de, bir zamanlar yaşamış bir insandan geriye kalan bir parça vardı ve ona öyle geliyordu ki, düşmanı addettiği kibirli Josef Isager, kendinden daha ahlâklı hareket etmişti. Bir insanın vücudundan vahşice koparılmış bir uzuv değil de, ucuz bir hatıralık eşyaymış gibi bir zamanlar bavuluna yerleştirdiği o ele hiç olmazsa Hristiyan usulü bir cenaze töreni yapmak istemişti.

Kutu içindeki bir kesik baş -bu öbüründen daha mı farklıydı? Kendinin de James Cook'a bir cenaze töreni borcu yok muydu?

Josef Isager'in Kongensgade'deki evine gidip kapısını çaldı. İçeriden bir gürültü geldi ama kapıyı açan olmadı. Albert kapıyı yine çaldı. Gürültü devam etti. Arada kapı olduğu için ne olduğunu tam anlamıyordu ama sanki birileri dövüşüyordu içeride. Biri koştu, nefes nefese bir ses takip etti, sonra hızla duvara çarpan bir vücudun sesi geldi sanki. Albert, kapının kolunu yakaladı, kapı hemen açıldı. Ufak, karanlık holde dur-

du ve misafir odasının kapısına hızla vurarak seslendi. "Orada kimse var mı?"

Kapının öbür tarafında bir sessizlik oldu. Albert, kapının kolunu aşağı doğru itti. Josef'i odanın ortasında, elindeki bastonu havaya kaldırmış, vurmaya hazır hâlde buldu. Maren Kirstine, kanepenin üzerinde ayakta duruyordu, yasaklanmış bir şeyi yaparken suçüstü yakalanmış bir kız çocuğuna benziyordu ama oraya herhalde korkudan tırmanmış olacaktı. Her zaman toplayıp saç filesi taktığı gri saçları şimdi darmadağın hâlde yüzüne dökülmüştü. Elini, sanki bir çığlığı engellemek ister gibi ağzına bastırmıştı.

Josef, beklenmeyen misafire doğru döndü.

"Yoksa senin de mi canın çekiyor?" diye bağırdı ve tehditkâr bir şekilde öne doğru bir adım attı.

Sarkık bıyıkları ve soğuk, kibirli bakışlarıyla, suratı her zamanki gibi dehşet uyandırıcıydı ama ihtiyar vücudu yamuk yumuk ve iki büklümdü. Albert, bastonu adamın elinden kaptı, bacağına yaslayıp ikiye ayırdı. Ve ona o anda ufak bir zafer kazanmış gibi geldi. Hâlâ bunu yapabilecek gücü vardı demek.

"Biz burada kadınları dövmeyiz," diyerek Josef'i bir eliyle kanepenin üzerine doğru iterken, öbür elini de buz kesilmiş hâldeki Maren Kirstine'ye uzattı. Kadın, Albert'in eline sarılarak, güçlükle kanepeden indi.

"Bir yerinize bir şey oldu mu?" diye sordu.

Kadın kafasını iki yana salladı ama kıpkırmızı, ihtiyar gözleri yaş içindeydi. Sarsak adımlarla, ayaklarını sürüye sürüye mutfağa gitti ve kapıyı arkasından kapattı. Kadının yürürken iki büklüm olmuş sırtının manzarası, Albert'in içindeki öfkeyi alevlendirmişti. Josef, korkusundan, hiçbir yere kıpırdayacak hâlde değildi. Albert, adamın yakasına yapışıp tartaklamaya başladı.

"Demek karını döversin ha?" diye haykırdı.

Josef'in şahinimsi kafası aşağı yukarı sallandı. Bakışlarına her zamanki soğukluk hâkimdi. Fakat Albert, eski gemi kılavuzunun ne çelimsiz olduğunu görebiliyordu. Eğer içinde hâlâ bir nebze güç kaldıysa, o da iradesinde yatıyordu, o iradeyi hayata geçirebilecek olan ellerinde değil.

"Ha!" Josef Isager burnundan soluyordu. "Kahrolasıca,

artık o kadar yaşlandım ki, ona vurduğumu hissetmiyor bile."

Arkadaki mutfak kapısı dikkatlice açıldı.

"Ona sert davranmayın," diye yalvardı Maren Kirstine perişan bir sesle.

Albert, Josef'in yakasını bıraktı ve kendini toparlayıp yerinde doğruldu. Şimdi odanın ortasında çaresizce, ne yapacağını bilemez hâlde duruyordu. Josef kanepeye çökmüştü. Yere doğru bakıyordu. Yüzü bitkindi, kaslarındaki gücün azaldığını itiraf etmek, gücünün son nebzesini de alıp götürmüştü adeta ve o da ihtiyarlığa hiç itirazsız teslim olmuştu.

"Geçin oturun Kaptan Madsen. Ben de gidip bize bir kahve yapayım."

Maren Kirstine'in ses tonu normale dönmüştü, sanki kahve ikramından önce misafirlerin ev sahibini tartaklaması âdettendi de, unutulup gitmişti.

Kadın mutfakta kahveyi hazırlarken, iki erkek de hiç ses çıkarmadan, öylece karşı karşıya oturdular. Maren Kirstine bir ara fincanları ve pastayı getirdi, masayı hazırlayıp yine kayboldu, hemen sonra da elinde kahve ve kurabiyelerle geri geldi. Saçlarını düzeltip netin altında toplamış ve gözlerini kurulamıştı ama hâlâ kıpkırmızıydılar. Fincanlara kahve koyduktan sonra yine mutfakta kayboldu.

Josef kahvesini höpürdeterek içerken, bıyıkları kahvenin içine daldı. Sonra ağzına koca bir dilim pasta attı ve dudaklarının etrafından kırıntılar saça saça çiğnemeye başladı.

"Neden geldin buraya?" diye sordu.

Ağzı hâlâ doluydu. Az önce ona haddini bildirme cüretini gösteren adamı nasıl hakir gördüğünü ona belli etmek istiyordu.

"Zenci eli -" dedi Albert.

"Evet, n'olacak?" diye atıldı Josef.

"Onu niçin Papaz Abildgaard'a verdin?"

"Seni ilgilendirmez."

Josef ağzını sımsıkı kapadı ve dudaklarını birbiriyle içe doğru sıkıştırdı. Hâlâ çiğniyordu. Ve sarkık bıyıklarına rağmen, tam o anda, dişleri dökülmüş bir kocakarıya benziyordu. Dudaklarını büzmüş, ağzındakini, sızlayan diş etleriyle hart hurt çiğnemeye çalışıyordu.

"Diyecek başka bir şeyin yok mu?"

"Var, seni kahrolasıca, tabii çok şey var!"

Josef, ağzındakini bitirmişti ve ağzının boşalmasıyla birlikte tüm konuşma inceliklerini de geri kazanmış gibiydi. Yerinden fırlarken masayı öyle bir itti ki, önündeki fincan devrildi, tığ işi masa örtüsü kahve içinde kaldı.

"Maren Kirstine!" diye kükredi Afrika kıtasının en büyük kara parçasının adını yakıştırıp taktığımız adam: Kongo Kılavuzu. "Maren Kirstine! Ne biçim kahve yapmışsın, bulaşık suyu gibi! Ben erkek adama layık kahve istiyorum!"

Bir elinde fincanla, mutfak kapısını kırar gibi açtı ve arkasından çat diye kapattı. Bir şangırtı koptu; yeri boylayan, fincanın sesiydi.

Albert gözlerini kapıya dikmişti. Bir karar almışa benziyordu. Sonra masadan kalktı ve evden çıkıp gitti.

Ertesi gün James Cook'un kafasını denize bıraktı.

Mørkedybet, bu büyük kâşif için uygun bir istirahat yeri olurdu. Marstal filosunun, dünyanın dört bir yanına yaptığı sayısız yolculuklar, her ilkbaharda buradan başlamıştı. Mezarlığa gömmek fazla çetrefil bir durum yaratabilirdi, Abildgaard'ın sinirleri bunu herhalde kaldıramazdı.

Knud Erik'i de James Cook'un son yolculuğuna davet etme fikri geldi aklına. Kurutulmuş kafayı ona daha hiç göstermemişti. Bunu bir çocuk için uygun bulmamıştı. Ama bu düşünceyi şimdi bir yana bırakmıştı. Knud Erik'in kafasını, batan ve yanan gemiler hakkındaki korku hikâyeleriyle doldurmuştu ve oğlan bunlara bayılmıştı. Bu hortlak gibi kafanın da çok hoşuna gideceği muhakkaktı.

Aslında oğlanı davet etmesinin nedeni, kurutulmuş kafayı denize vermeden önce bir iki şey söylerken, oğlanın da bunları duymasını istemesiydi. James Cook'un hayat hikâyesinden alınacak bir ders olduğunu hissediyordu da, nedense üzerinde düşündükçe, asıl dersin ne olduğu hakkında daha da bir şüpheye düşüyordu.

James Cook, ilk iki yolculuğu sırasında karşılaştığı yerlilere saygılı davranmış, onlara eşit insan muamalesi yapmıştı. Ama onlar ona hor davranmışlardı. O da hatalarından ders çıkarmış, bu sefer zalim ve duygusuz davranmaya başlamıştı.

Bir bakıma, onun da sonu Josef Isager ve Afrika'daki beyaz adamlar gibi olmuştu.

James Cook'un hayatındaki denge unsuru neredeydi?

Bir gemide kaptanın görevi dengeyi sağlamaktı. Fakat gemi, dünya değildi, onun kadar büyük de değildi. Dünyanın denge unsuru neredeydi peki?

Acaba Albert'in kendisi bunu biliyor muydu? Yedi yaşındaki bir oğlana bırakabileceği bir şey bulmuş muydu?

James Cook'un üzerinde müthiş bir baskı vardı. Değerini, hem kendine hem başkalarına mütemadiyen kanıtlamak zorunda kalmıştı. Cook, Pasifik Okyanusu'nu baştan başa gemiyle dolaşıp haritasını çizmiş büyük bir kartograftı ama kendi hayatını sürerken bakacağı hiçbir harita yoktu.

Albert, bir baba aramış, hiçbir tane bulamamıştı. Yolunu kendi çizmek zorunda kalmıştı. Knud Erik için de böyleydi. Belki bunları demeliydi. Belki demese de olurdu. Belki de ikisi aynı kapıya çıkıyordu.

Yine de oğlanı yanına aldı.

Kurutulmuş kafayı torbasıyla birlikte, tabut niyetine tahta bir kutuya koymuş, torbanın etrafına taş doldurmuştu. Kutuyu, sandalın oturma tahtasının üzerine, ikisinin tam arasına yerleştirdi.

"Bu bir sürpriz!" dedi oğlana. "Onu götüreceğimiz yere gelene kadar açmayacağız."

Sırayla kürek çekiyorlardı. Ama Albert daha uzun çekiyordu. Sıra Knud Erik'e gelince, oğlan da küreklere var gücüyle asılıyordu. Böylece Mørkedybet'e vardılar ve tam karşılarında uzanan yamyassı Birkholm Adası'na doğru baktılar.

"Bak, orası annenin adası."

Parmağıyla sahili işaret etti.

"Bir ilkbahar günü annen orada dururken, babanı gemiyle gelirken gördü. Ve ona âşık oldu."

Bunları kafasından uydurmuştu. Klara Friis oğluna, babasıyla ilk nasıl karşılaştığını muhakkak ki hiç anlatmamıştı ve sonra herhalde Knud Erik'in çocuk belleğindeki renklere, aşkınkini de işlemenin ona bir zararı dokunmazdı.

"Annem onun denizci olduğunu biliyordu o zaman?"

Albert başıyla onayladı.

"Peki o zaman bana niye izin vermiyor?"

"Bir gün verecek. Biraz zamana ihtiyacı var. Babandan dolayı hâlâ üzgün."

Oğlan biraz öylece oturdu.

"Sürprizi görmek istiyorum," dedi.

Albert kutuyu açtı ve kurutulmuş kafayı çıkardı. Ta elli yıl önce, *The Flying Scud*'un kaptanından ona miras kaldığından beri hep o aynı, küften sararmış bezin içine sarılı duruyordu. Albert bezi açtı, kafayı kaldırıp, iyice görebilsin diye oğlana doğru yaklaştırdı.

Knud Erik, üzeri ceviz gibi kırış kırış, çizgi çizgi o esmer yüze dikkatle baktı.

"Bu nedir?"

Sesinde korku yoktu.

"Bir insan başı. Yıllar önce öldü."

"İnsan ölünce böyle ufacık mı kalıyor?"

Albert bir kahkaha attı, sonra ona kafa kurutma yöntemini izah etti.

"Nasıl öldü?"

"Hawaii'nin bir sahilinde öldü. Ölüm kalım savaşı verdi, karşısındaki yerliler çok kalabalıktı. Sonunda yenik düştü."

"Ve onlar da sonra onu kurutulmuş kafaya mı çevirdi?"

Albert başıyla onayladı.

Knud Erik biraz öylece oturup James Cook'u seyretti.

"Benim olabilir mi?" diye sordu.

"Hayır, o şimdi denizin dibine inecek."

"Ve bir daha da yukarıya çıkmayacak?"

"Evet öyle. O, dünyanın en büyük kâşifiydi. Artık dinlenmeye ihtiyacı var."

"Tutabilir miyim?"

Knud Erik cevabı bile beklemeden, James Cook'un kafasını eline aldı.

"Sonunda öldün," dedi kurutulmuş kafaya. "Ama önce savaştın."

James Cook'un kuru, akçıl saçlarını, sanki onu, yaptığı şeyler için tebrik ediyormuşçasına okşadı.

Onu tekrar beze sardılar ve kutuya geri koydular.

"Arkasından bir iki şey söylemek istiyorum," dedi Albert.

Ve sonra dua etti. *The Flying Scud*'un kaptanı Jack Lewis'i, üzerindeki kanlı gömlekle beraber yelken bezine sarıp, güvertenin yanından denize bıraktığı zaman söylediği duaydı. O zamandan beri hiç dua etmemişti.

Kutu, suyun üzerinde bir an beşik gibi sallandı. Sonra taşlar onu dibe doğru itti. Birkaç hava kabarcığı belirdi suda ve hemen akabinde, kutu, gök mavisi denizin derinlerinde gözden kayboldu.

Albert, oğlanın kurutulmuş kafaya söylediklerini düşündü. Albert'in ona anlattığı bir iki şeyden bile kendine göre bir ders çıkarmıştı. Aslında bir tür bilgelik de taşıyordu, belki de en temel olanını: "Sonunda öldün, ama önce savaştın." Eğer buna sıkı sıkı sarılırsa, işleri pek ters gitmezdi. Hayat, daha sonra ne zaman olsa, buna kendi ayrıntılarını ekleyebilirdi.

Sandalı, Prinsebroen'in kenarına bağlarlarken, oğlan denize düştü. Sandaldan köprüye atlamak istemiş ama mesafeyi iyi ayarlayamamıştı. Albert, kocaman bir pençeye benzeyen elini suya daldırdığı gibi, oğlanı yukarı kaldırıverdi.

Knud Erik bir kahka attı. "Hadi yine yapalım!"

"Sen şimdi vaftiz oldun," dedi Albert. "Bir kere kilisede ve şimdi bir kere de denizde. Artık bir denizcisin."

"Boğulmak üzere miydim?" diye sordu oğlan, böbürlenir gibisinden.

"Ya, ya, böbürlen bakalım. Ama annene karşı olmaz. Suyun altında bir defa tamam, iki defa da tamam ama üçüncüsü asla. Bu hep hatırında olsun."

"Üçüncüsü ne?" diye sordu oğlan.

"Üçüncüsü en kısa yolculuktur," dedi ihtiyar adam. "Ölüme giden yolculuk. Sadece iki dakika alır. Sen günün birinde denizci olunca, hep en uzun yolculuğu seçeceksin. En kısasını katiyen. Bak bunu hiç hatırından çıkarmayacaksın."

Oğlan, Albert'in yüzüne baktı ve başını ciddi bir şekilde salladı. Hiçbir şey anlamamıştı ama önemli bir şey söylendiğini sezinlemişti.

Albert, onun üzerindeki elbiseleri çıkardı ve kurumaları için sandalın en öndeki oturma tahtasının üzerine serdi.

"Gel," dedi, "bir tur daha atalım. O zaman ısınırsın."

"Böyle devam edemez," diyorduk savaş için. "Bir son bulmalı."

Fakat ne bir şeyden haberimiz vardı ne de siyasete aklımız eriyordu.

"İyi günler artık geride kaldı," diyordu ihtiyar kaptanlar. Yaz güneşinin altında, limanın kenarındaki banklara oturmuş konuşuyorlardı. Güneşten kayış gibi olmuş, kırış kırış suratları ser verip sır vermiyordu. Gözlerini, parlak siperli şapkalarının gölgesine saklamışlardı. Kara mizah mı yapıyorlar yoksa samimi mi konuşuyorlar, anlamak imkânsızdı.

Albert de savaşın bitmek üzere olduğunu hissediyordu. Sağ sütunu neredeyse soldakinin boyuna ulaşmıştı. Eylül geldi. Oğlan okula başladı ama ikisi her zaman yaptıkları gibi, öğleden sonraları buluşmaya devam ettiler. Yedi gemi battı. En sonuncusu *Erindring* buharlısıydı. Ve bununla son buldu. Albert, ölenlerin yakınlarına son ziyaretlerini de tamamladı. Savaş birkaç ay daha devam edecekti ama Marstal'ın hesabında sona ermişti.

Albert, eylül güneşinin altında, limanda sohbet eden kaptanların yanlarına gidip oturdu ve kıştan önceki son sıcağı fırsat bilip ihtiyar kemiklerini ısıttı. Grupta huzursuz bir kımıldanma oldu. Albert'i aralarında görmeye alışık değillerdi.

"Evet, iyi günler geride kaldı," dedi, sesindeki alaycı ifadeyi saklamaya gerek görmemişti. Yine bir kıpırdanma oldu grupta.

"Dört yüz kırk yedi Danimarkalı denizci kaybettik," dedi. Hesabını iyi tutardı.

Gerçek, karşısındakilerin kafasına iyice dank edebilsin diye lafına bir ara verdi. Sonra sayısal bilgilere devam etti.

"Marstal'ın nüfusu velev ki tüm ülkenin sadece binde biri olsun. Bu hesaptan çıkaracağımız netice neye eşit oluyor beyler? İyi günlere mi?"

Banktan kalktı, bir parmağını şapkasına değdirerek onları selamladı ve yanlarından ayrıldı.

O, bastonunu sallaya sallaya Havnegade'e doğru giderken, arkasından onu izlediler. Evet, hesabı kuvvetliydi şu Albert'in.

"Elli üç ölü," diye düşündü Albert, Havnegade'den aşağı doğru yürürken. "Bir şehir çabuk unutur. Bir anne, bir erkek kardeş, bir zevce veyahut bir kız evlat unutmaz. Ama bir şehir için öyle değil. Bir şehir ileriye bakar."

Mühendis Henckel hâlâ Marstal'a uğruyordu. Enine boyuna cüssesiyle, ceketinin açık renk kuyrukları arkasından savula savrula, Kirkestræde'den geçip Hotel Ærø'ye giderdi, buradaki bir oda her zaman emrine amadeydi. Ziyaretleri, sayıları her seferinde bol olan yatırımcılar ve diğer ilgili taraflar şerefine verilen debdebeli şampanya partileriyle kutlanırdı. Herman, *De Tvende Søstre*'nin yanı sıra, Skippergade'deki evi de elden çıkarınca evsiz kalmış, Hotel Ærø'ye yerleşmişti. Kısa zamanda da, kabaran otel faturalarını ödemeyecek hâle gelmişti, zira bütün servetini Mühendis Henckel'in projelerine yatırmıştı. Fakat bunun hiç önemi yok, derdi otelin sahibi Orla Egeskov, kredi vermeye her zaman hazırdı, Herman'a da Mühendis Bey'e de. Egeskov da yatırımcıydı, yatırılan her kuruşun on misline katlanıp geri geldiğini bilirdi. Her şampanya şişesi, geleceğin hesabına borç yazılırdı ve Herman sadece şampanya içerdi.

Henckel, Reberbanen'in sonundaki alanda tersane işçilerinin aileleri için koca bir işçi konutu yaptırmıştı, bir zamanlar Anders Nørre'nin kulübesinin olduğu yerdeydi. Göz dolduran bir yapıydı, iki merdivenlikli, sekiz daireli ve sağrılı çatılıydı. Şehirdeki çoğu evin ufak tefekliğinden eser yoktu onda. Bu yapı, rüzgârdan korunacak kuytu bir yer arar gibi dapdaracık sokaklara saklanmamıştı. Açık arazinin ortasına dikilmişti, her yanından püfür püfür rüzgâr alıyor, Baltık Denizi'ne tepeden bakıyordu. Sanki Mühendis Bey hem rüzgâra hem de denize bir çırpıda meydan okumak istemişti. Vestergade'deki okuldan ve Havnegade'deki, her bir penceresinin altı çelenk şeklinde nefes kesici beton rölyeflerle süslü ve temel duvarları granitten örülmüş heybetli postane binasından sonra Henckel'in işçi konutu, Marstal'ın gelmiş geçmiş en büyük yapısıydı. Bu binada sıradan insanlar üst üste oturacaklardı; ne arka bahçeleri ne de müstakil sokak kapıları olacaktı.

"Onlar bizim iş ordumuz," derdi Henckel. "Bu daha bir başlangıç. Bu şehirdeki bütün o eski pislikleri yıkıp yerlerini

doğru dürüst değerlendireceğimiz günler de gelecek."

Marstal, Korsør ve Kalundborg'daki tersanelerin yanı sıra bir tuğla fabrikasının da sahibiydi.

"Valla, Marstal'ı baştan başa yeniden inşa etmeye yetecek tuğla var bende. Yeter ki siz bana yap deyin."

Böyle der, sonra da, kan çanağına dönmüş gözleri ve terden leke leke olmuş gömleğiyle, herkese Hotel Ærø'nün barında içki ısmarlardı. Ve bizler de bardaklarımızı, yaklaşan iyi günlerin şerefine kaldırırdık. Şampanyaya iyi alışmıştık. Bardağın yüzeyine yükselen hava kabarcıkları, pıt pıt patlarken dudaklarımızı gıdıklardı. Kabarcıkların sonu gelmezdi, tıpkı Mühendis Bey'in yeni fikirlerinin sonu gelmediği gibi.

Herman da bardak kaldırırdı. Artık gömleğinin kollarını sıvayarak dolaşmıyordu, gömleğinde kol düğmeleri vardı şimdi. Dövmesindeki iki imla yanlışını hepimiz duymuştuk.

Ve Marstal doğru dürüst bir bankaya kavuştu. Eskisi pek ufaktı. Svendborg şehrindeki *Handels- og Kreditbanken*[49] burada da bir şube açtı. Yeni banka binası, Albert'in iş yerinin tam karşısındaydı ve okuldan da, postaneden de ve Henckel'in işçi konutundan da daha büyüktü. Binanın Prinsegade'e bakan ön cephesi devasa büyüklükteydi. Caddeye paralel uzanan geniş basamaklı granit merdivenlerle meşe ağacından, üzeri pırıl pırıl cilalı büyük giriş kapısına çıkılıyordu, kulpu pirinçtendi. Bir şato girişini andırıyordu.

Marstal Stålskibsværftet'ten arada bir çekiç sesleri geliyordu ama kızaktan inen hiçbir gemi yoktu hâlâ ortalıkta.

Albert, gemi yapımcısı Peter Raahauge'e selam verdi, iş çıkışı Buegade'den evine doğru yürüyordu. Raahauge de parmağını kasketine değdirip selama karşılık verdi ve sonra birden durdu. Albert, tersanede işlerin nasıl gittiğini soruyordu.

"Yakında denize bir gemi indiğini göreceğiz inşallah."

Gemi yapımcısı, alet çantasını parke taşlı kaldırıma bıraktı ve kapkalın kollarını birbirine kavuşturdu. Gömleğinin kollarını yukarıya sıvamıştı, kolları kıllı kıllıydı. Alt dudağını öne uzattı ve bıyığına doğru bir pofurdadı, aşağılar gibi, sonra kafasını şiddetle iki yana salladı.

---

[49] Ticaret ve Kredi Bankası. -ç.n.

"Valla garip bir iş yeri," dedi. "Eğer gemi iskeleti yapmak, gemi yapmakla aynı şeyse, epey gemi yaptım sayılır da, daha bir gemi gövdesi görmedim ortalıkta."

"İşi nasıl çevirebildiklerini aklım almıyor!" dedi Albert.

"Evet, yalnız siz değil, biz diğer faniler de anlamıyoruz. Ama tabii tek neden, Henckel kadar akıllı olmamamız. Bakın, Kaptan Madsen -"

Raahauge, kafasını Albert'inkine iyice yaklaştırdı. Sesi gizli bir fısıltıya dönüştü.

"Mühendis Bey işi öyle bağladı ki, Norveçliler ilk taksiti, gemi omurgası biter bitmez ödemek zorunda. Sonra onları buraya şampanya patlatmaya davet ediyor, omurgayı bir gösteriyor, onlar da gemi artık bitmek üzere sanıyor. Bir önceki müşterilere de aynı omurganın gösterildiğinden haberleri yok ki. Yani anlayacağın, aynısını her gelene gösterip duruyoruz."

"O zaman Henckel hiçbir zaman teslim etmeyeceği gemiler için kürek dolusu para alıyor. Bu tastamam dolandırıcılık ama."

Albert'in öfkeden tepesi atmıştı.

"Valla siz dediniz Kaptan Madsen, ben değil. Fakat şu kadarını söyleyeyim, kendime yakında başka bir iş bulmaya kararlıyım. Çünkü bu iş -bu işin sonu yok."

Peter Raahauge, yine parmağını kasketine değdirip bir selam çaktı ve sokağın yukarısında gözden kayboldu.

Albert birkaç yıldır karides avına çıkıyordu. Temelli olarak karaya dönenlerimizin çoğu bunu yapardı. Bazılarının nedeni ihtiyaçtı da, Albert'inki vakit öldürmekti. Takımadaları çeviren yerel sular, erkek çocukların ve ihtiyar adamların gezi alanıydı. Albert oraları adacıklarıyla, koylarıyla, burunlarıyla, kum tepeleriyle ve görünmez akıntılarıyla ta çocukluğunda avucun içi gibi öğrenmişti. Şehirden diğer çocuklarla beraber keşfe çıkarlardı o vakitler. Şimdi ihtiyarlığında da yine o eski, bildik yerleri arşınlamaya başlamıştı. Çocukluk ve yetişkinlik döneminin arasında okyanuslar uzanıyordu. Ama sonra yeniden en başa, deniz haritasının en ufacık harfli noktalarında

dolanmaya geri dönmüştü. Birinci Dünya Savaşı'ndan önceki iyi yıllarda başlamıştı bu fasıl ve kehanet rüyaları her gece başına musallat olmaya başlayınca da, kaçış yolunu karides yakalamakta bulmuştu. Birbirinin peşi sıra hızla akan bulutların altında karides ağlarıyla uğraşırken sanki kendini unutur, o müddette kendiyle bir ateşkes sağlardı.

Ve Albert, bir akşam, Knud Erik'le annesinin yanından ayrılıp da Nygade'den geçerek, Prinsegade'deki evine doğru yürürken karidesleri düşündü. Karidesler. Bir dahaki sefere karides ağlarını kontrol etmeye giderken, Knud Erik'i de yanına alacaktı. Bunu da öğrenmiş olurdu ve sonra annesine de bir kova karides götürebilirdi. Geri kalanları limanda satarsa, hem cebinde biraz parası olurdu hem de küçükken bir ev erkeği gibi evine gelir sağlamanın gururunu yaşamış olurdu. Yani, yarı oyun yarı yardım. Bari başka türlü yardım kabul etmeye hiç yanaşmayan o muhtaç dul kadına da bir faydası dokunurdu. Zira şimdiye kadar, yakaladığı karideslerin fazlasını, ya ofisine kim gelirse ona ya da sokağın karşı tarafında oturan Lorentz'e veriyordu.

O yaz, karides ağlarını Langeland'in kıyı şeridine paralel olarak yaymıştı. Sorekrogen'den başlamış ve ta Ristinge'ye kadar çekmişti. Yaz geceleri balık tutardı. Su, ayna gibi olurdu. Limanın ağzından kürek çekerek çıkarken, güneşin kor kırmızısı ilk ışıkları kuzeydoğudan alevlenir ve küreklerin sudaki hışırtısı, sessiz denizin üzerinden uzaklara yayılırdı.

Ve Albert, oğlana, onunla beraber gelmek isteyip istemediğini sordu.

Yaz tatili başlamıştı. Knud Erik'in ertesi gün okula gitmesi gerekmiyordu. Hava pusarık olup da, içinden kumsala inip yüzmek gelmediği günler, bütün gün boş boş dolaşıyordu. Annesi, gece karides avı faslına biraz itiraz ettikten sonra evet demişti. Albert'le Klara Friis'in arasında bir bağ oluşmuştu. Albert bunu apaçık hissediyordu ama bu bağın mahiyetine dair düşünceleri aklından kovuyordu. Ancak, aynanın karşısına daha sık geçmeye başlamıştı. Ve hatta orada dururken, gür, kır sakallarının arasından bir gülümsemenin belirdiği de oluyordu. Bu gülümseyiş, bir tanışıklık belirtisiydi. Aynada eski bir ahbabına selam veriyordu, yıllardır görmediği bir ahbabına: genç Albert'e.

Oğlanı akşamleyin gidip evinden alacak, kendi evine getirecekti. O zaman, bari Albert onu sabah saat üçte onu yola çıkmak için uyandırana kadar, misafir odasındaki kanepede uyuyabilirdi. Albert geldiğinde, Klara Friis gözleme[50] kızartıyordu. O yörenin bir spesiyalitesiydi, sıcak sıcak yesinler diye, sofradakiler bittikçe mutfağa koşup yenilerini kızartıyordu. Albert, kapı aralığında durup onun, akışkan hamuru becerikli elleriyle havada sekiz çizerek, kızgın yağlı geniş tavaya döküşünü seyretti. Sıcaktan hemen kabarıp ufak öbekler oluşturuyorlardı; altın sarısı rengi alır almaz, kadın onları tavadan alıp, yağlarını çeksin diye kahverengi ambalaj kâğıdının üzerine diziyordu. Knud Erik de annesinin yanında durmuş, krepler kağıda kondukça, üzerlerine hemen toz şekeri serpiyordu.

Klara Friis gözlemelerle ilgilenirken, aralarında tek bir kelime konuşulmadı ama bu rahat ve huzurlu bir sessizlikti. Albert, kollarını kavuşturarak kapı aralığında öylece dururken, bu genç kadının yanında, kendisini nasıl evindeymiş gibi hissettiğini fark etti.

Saçlarını yağlı isten korumak için başına bir eşarp bağlamıştı. Aradan bir tutam saç kayıp da gözlerinin önüne düşünce hemen üfleyip uzaklaştırıyor ve de o arada Albert'e güleç bir bakış atıyordu. O da kadına gülümseyerek karşılık veriyordu.

Kreplerin yanında Bektaşi üzümü kompostosu ikram etti ve Albert kompostoyu kendisinin yapıp yapmadığını sordu. Kadın, başını salladı. Evin ufacık arka bahçesinde bir Bektaşi üzümü bitkisi vardı. Şehrin en harap evlerinin bile bir bahçesi bulunuyordu. Yiyebileceklerinden çok krep yapmıştı; yiyemediklerini, bir kâse Bektaşi üzümü kompostosuyla beraber bir kurulama bezine güzelce sardı.

"Eğer gece acıkırsanız..." dedi.

Knud Erik'e döndü ve bir yün kazak uzattı.

"Denizin üzeri soğuk olur."

"Ben üşümem," dedi Knud Erik, ses tonu, yeni kazandığı erkeklik gururunun incindiğini ele veriyordu.

"Valla ben de kazağımı alacağım yanıma."

Albert bir elini oğlanın omzuna koydu.

---

[50] Bkz. 15. dipnot. -ç.n.

"Hadi annene veda et."

Klara kapıda durdu ve onlar Kirkestræde'e doğru yürürlerken arkalarından el salladı.

Albert, Knud Erik'i uyandırdığında ufuk aydınlanmıştı ama gökyüzü henüz karanlıktı, yıldızlar hâlâ tek tük seçiliyordu. Oğlana bir fincan sıcak kahve uzattı.

"Bu uyanmana yardımcı olur."

Knud Erik bir eliyle kafasının tepesini kaşırken, diğer eliyle fincanı aldı.

"Üfleyerek iç."

Oğlan üfledi ve dudaklarını temkinlice büzüp kahvesinden höpürtülü bir yudum çekti. Yüzünü buruşturdu. Albert, fincanı oğlanın elinden aldı ve içine bir tatlı kaşığı şeker ilave etti.

"Bir de böyle dene."

Oğlan yine bir yudum aldı ve yüzüne memnun bir gülümseme yayıldı.

Gömleğini ve pantolonunu çıkarmadan uyumuştu. Albert, yün kazağı oğlanın kafasından geçirdi. Kendi de İzlandalı yün kazağını giymişti.

Limana indiler. Sandalın, Prinsebroen'e bağlı halatlarını çözdüler ve liman ağzına doğru yola koyuldular. Oğlan oturma tahtasının üzerine kıvrılıp kaldı, uykusuzluktan ve soğuktan tir tir titriyordu.

Albert, küreklerden birini ona uzattı.

"Hadi bana biraz yardım et," dedi.

Oğlan, kıç taraftaki oturma tahtasına çıktı, sonra elindeki küreği suya daldırdı ve iki elinin arasında sarmal hareketlerle döndürmeye başladı, -aynen suyu tornavidayla deler gibi. Bu tekniği ona Albert öğretmişti, biz Marstallılar buna "boyna etmek" derdik.

Dampskibsbroen'i geçtiler ve Ristinge'ye doğru çevirdiler kayığın burnunu. Knud Erik artık ısınmıştı, ayna gibi denizin üzerinden hızla ilerlediler. Sabahın bu erken saatinde etrafta onlardan başka kayık yoktu. Bir saat sonra Sorekrogen'e vardılar. Ağlar karides doluydu.

"Eh, artık annene de karides var," dedi Albert.

Krepler ellerinde, oturma tahtasına bir güzel yerleştiler. Güneş şimdi ufuktan yükselmiş ve alçaklardan uzanan bir bulut şeridini kor kırmızısına boyamıştı. Bunun dışında gökyüzünde tek bulut yoktu.

"Bugün hava günlük güneşlik olacak, tam deniz havası," diye fikir belirtti Albert.

"Kurutulmuş kafayı anlat bana," dedi Knud Erik.

Birkaç saat sonra limanın ağzına vardılar. Güneş şimdi daha da yükselmişti ve saat henüz çok erken olsa bile, Albert güneşin sıcaklığını hissedebiliyordu. Dampskibsbroen'i geçip Prinsebroen'e yaklaştılar. Knud Erik, sandalın baş tarafına geçti ve ustalığın verdiği rahatlıkla onu rıhtıma bağlamaya hazırlandı. Albert bir kovaya karides doldurdu. Sonra oğlanı evine teslim etmek üzere Snaregade'e yollandılar. Knud Erik, elinde kovayla, kapıdan yıldırım gibi geçti. Albert içeriden onun heyecanlı sesini duyabiliyordu.

Klara Friis sokak kapısında belirdi.

"Karidesler için teşekkür ederim, Kaptan Madsen. Niye dışarıda kaldınız, içeriye buyurun."

Albert'in daracık kapı aralığından geçebilmesi için kenara çekilip yol verdi. Albert, omuzlarını toplayıp kendini küçültmeye çalışsa da, geçerken kolu yine de kadına değdi. Eve artık alışmıştı, doğruca misafir odasına geçip kanepeye oturdu. Bir kahve fincanı tam önünde, onu hazır bekliyordu. Kadın mutfağa kayboldu ve kahve demliğiyle geri döndü.

"Karides avı iyi gidiyor," dedi Albert, "Knud Erik zengin bir adam olacak."

"Para kabul edemeyiz."

Kadının yüzü kasılmıştı.

"Ama bu bir hediye değil ki Bayan Friis. Knud Erik çok çalıştı, tabii ki kendine düşen payı alacak."

Knud Erik heyecanla zıp zıp zıplamaya başladı.

"Tamam, hadi git mayonu ve bir de bir havlu al. Sonra marş marş denize."

"Sahiden izin var mı? Gidebilir miyim?"

"Evet, tabii ki. Hadi yaylan bakalım."

Oğlan uçarak çıktı mutfaktan ve bir dakika sonra, ko-

lunun altında rulo bir havluyla içeri daldı. Elini veda etmek için havaya kaldırmış, tam hole çıkıyordu ki birden durdu. Albert'in yanına gitti ve elini uzattı. Başını resmi bir şekilde eğip ona o günkü gezi için teşekkür etti. Albert, bir elini oğlanın başına koydu ve saçlarını karıştırdı sevecenlikle.

"Bir şey değil."

"Mükemmel bir çocuk," dedi Albert, Knud Erik kapıdan çıkınca. "Ona iyi göz kulak olun."

"Siz zaten bunu benim için yapıyorsunuz."

Kadın yine gülümsedi ve başını kaldırıp Albert'e baktı. Gözleri karşılaştı ve Albert bunun tesadüfen mi olduğuna karar veremedi. Gözlerini çevirmesi gerektiğini hissetti ama sanki felç inmiş gibiydi, onları hareket ettiremiyordu. Yüzüne, elinde olmaksızın, bir gülümsemenin yayıldığını hissetti. Klara Friis'in yanaklarına yavaş yavaş kan hücum ediyordu. O da o dakikanın sihrinden kendini kurtaramıyor gibiydi. Ve sihir yayılmaya devam etti, saniyelerden dakikalara yayıldı ve kadına sanki kuş gibi hafif geçen, harikulade saatler gibi geldi. Nihayet gözlerini önüne indirdi. Ve Albert birden bir utanca kapıldı, sanki onu taciz etmiş gibi hissetmişti. Hiçbir şey olmamışsa da, ondan özür dilemek geliyordu içinden, bunu yapmamalıydı.

Boğazını temizledi.

"Kahve için teşekkürler."

Kadın ona hayretle baktı, bir rüyadan uyandırılmış gibi bir hâli vardı. Yanakları hâlâ al aldı.

"Hemen gidiyor musunuz?"

"Eh, artık gideyim," dedi Albert ve kelimelerin, ağzından, boş bir ifadeyle çıkmış olmasını diledi, bu vedalaşmanın kadının kulağına, biraz önce içine düştükleri o mahcup edici durum hakkında verdiği bir hüküm gibi gelmesini istemiyordu.

"Ah, öyle mi!" dedi kadın, Albert'in ani gidişi ona sürpriz olmuşa benziyordu.

Fakat Albert yerinden kalkmadı, cümlenin devamını bekledi. Kadın ellerine bakıyordu.

"Diyecektim ki, ısrar etmiş gibi olmayayım ama, bu akşam bize yemeğe gelmek ister miydiniz? Hazır bol bol karidesimiz varken!"

"Tabii, hem de çok isterim. O zaman ben de bir şişe şarap getiririm."

"Şarap mı?"

Daha da bir şaşkınlaşmıştı şimdi.

"Ah, belki siz şarap içmiyorsunuz?"

Kadın, elini yüzüne kapadı ve elinin altından bir kahkaha koptu.

"Ben daha önce hiç şarap tatmadım."

"Eh, her şeyin bir ilki vardır. Demek ki kısmet bu akşamaymış."

Evden çıkarken, karşıda Herman'ın iri yarı gövdesi gözüne çarptı. Kasketini iyice alnına doğru çekmiş, hızlı adımlarla liman istikametinde yürüyordu. Kasketinin gölgesinden önce Albert'in çıktığı eve değer biçercesine bir bakış attı, sonra Albert'e bakıp parmağını kasketinin kenarına götürerek soğukça selamladı. Albert de karşılık verdi ama tek kelime konuşmadılar.

Albert, Kirkestræde'e doğru saptı, bir yandan da genç adamın az önceki bakış tarzını düşünüyordu. Albert'i göz hapsine almış olabilir miydi? Bir şeyler sezmiş olabilir miydi? Sonra omuzlarını silkti. Saçmalıktı bu düşündükleri. Klara Friis'le arasında hiçbir şey yoktu ki. Ama ya o akşamki davet? Şarap? Gözleri yaşlı bir dulu kollarına alalı daha çok olmamıştı. Şaraptan bahsederken aralarından sanki flörtümsü bir hava esmişti. Sonra elinin arkasından attığı o kahkaha. Acaba Albert'e âşık mı oluyordu? Yoksa tam tersi mi oluyordu? Âşık olan kendisiydi de her şeyi farklı mı yorumluyordu?

Kendi kendine başını salladı. Böyle düşünceleri aklına getirmeyi bile uygunsuz bulmuştu. Aralarında ne kadar yaş farkı olduğunu kesin olarak bilmiyordu. Ama çok fazlaydı. Onun yalnız babası değil, dedesi bile olabilirdi.

Albert'in kendi hayatı ve çevresi vardı. Düzeninin bozulmasını istemiyordu. İhtiyacı olduğundan fazlasını görmüş ve işitmişti. Geceleri yakasını bırakmayan kehanet rüyaları onu altüst etmişti. O rüyalara, acımasızlığıyla onu bezdirmiş ve onda ne iman duyma ne de merhamet dileme isteği bırakmış bir Tanrı tarafından, ömür çizgisine konan gaddar ve hain bir son nokta olarak bakmıştı. Albert insanlara inanç duymuş-

tu ama bunu da yitirmişti ve sonunda kendini, dünyanın bir ucundaki iskelet sahilinde karaya vurmuş ağır yaralı bir kazazede misali, karanlığın içinde bulmuştu.

Fakat hayatı hiç beklenmedik bir şekilde yeniden başlamıştı. Yedi yaşındaki bir erkek çocuk, ona, inancını geri kazandırmıştı. Şimdi çocuğun annesi de bunun bir parçası olmuştu ve bu yeni hayat onu giderek artan bir şiddetle kendine doğru çekiyordu. Klara Friis'in yanında, tuhaf bir sarhoşluk duyduğunu inkâr edemezdi. Albert'in, etrafına ördüğü yalnızlık duvarında ilk gediği açan Knud Erik olmuştu. Ama Klara Friis oradayken, o duvar olduğu gibi çökmek üzereymiş gibi geliyordu ona.

Evet, uygunsuzdu. Ve yine de gülümsemeden edemiyordu.

Akşamüstü olmuştu. Albert banyo küvetine oturmuş, akşamki yemeğe hazırlanıyordu ki, kafasına bıçak saplanır gibi bir acı duydu. Albert kadar gururlu ve inatçı bir karakteri olmayan biri buna korku derdi. Düşünceleri yine Klara Friis'e kaymıştı. Buranın halkı hemen hüküm vermeye pek meyilliydi. Ya onu kendinden çok daha genç bir kadınla görüverselerdi, neler gelirdi akıllarına acaba? Canavar O'Connor hemen yumruğa sarılırdı ama bir insanı incitmenin başka yolları da vardı. Dil belki de bunların en tehlikelisiydi. Dedikodu mahkemesinde insaf diye bir şey yoktu. Orada yasaların esamesi okunmazdı. Ama boş veremez miydi ki? Hayatta yapması gerekenleri yapmıştı. Saygı kazanmıştı. Bir gemi filosu kurmuştu. Görevi son bulmuştu fakat yaşamaya devam etmişti. Peki, ömrünün bu yeni ve son deminde yeni bir özgürlük de olması gerekmez miydi?

Banyo küvetinden çıktı ve kurulanmaya başladı. Aynaya baktı, sıcaktan buharlanmıştı, ortasını havlusuyla silip yuvarlak bir buhar deliği açtı kendini görebilmek için. Vücudunu bir başkasının gözüyle incelediği çok enderdi. Bu, onun için bir iş yöntemiydi. Ve birine değer biçerken kullandığı kıstas, kuvvet ve mukavemetti. Bu kıstas, gemi güvertesinde durmuş denizle savaşırken de aynıydı, mürettebattan haddini aşanlara söz geçirmek için yetkisini kas gücüne başvurarak gösterdiğinde de aynıydı. Fırtına, güverteden hiç ayrılmamasını gerektirdiğin-

de, kendini ne kadar uzun süre uyanık tutabilirdi? Adamların üzerindeki nüfuzu ne kadardı? Ne ölçüde saygı ve itaat uyandırabiliyordu?

Aynada, göğüs kafesinin nasıl içine çöktüğünü ve cildindeki upuzun çatlakları fark etti, ta omuzlarından başlayıp, kendi ağırlığını bile artık taşıyamayan pörsük göğüs kaslarına doğru uzanıyorlardı. Göğsünü örten kıvır kıvır kıllar yıllar önce kırlaşmıştı. Fakat sonra giyinince, vücudu ona her zamanki gibi diri ve heybetli göründü.

Bir yaz akşamı Cheng Sumei'yle, kadının Le Havre'deki kaşane gibi evinde sevişirlerken, bunun son olduğunu bilmiyordu. Diğerlerinden farklı bir akşam değildi. Parafin mumlar, sakin havada dimdik duran alevler, tütsünün hoş kokusu. Kadın, Albert'in üzerine doğru eğilmiş ve kimonosunu açmasına ses çıkarmamıştı ve kimono yere kayarken, çıplak vücudu ortaya çıkmıştı, Çin şakayığının taç yaprakları gibi beyazdı ama belli belirsiz başka bir tona da çalıyordu, sarı diyemezdi, daha ziyade krem rengini andırıyordu. Cildi, yeşim taşından bir biblo gibi pürüzsüzdü. Kadında Albert'in anlayamadığı bir gizem vardı ve Albert, bunun Şark'a has bir şey olduğunu hiç düşünmemişti. Bu, Albert'in gözünde Cheng Sumei'ye has bir şeydi: Hiç yaşlanmıyordu. Onu tanıdığı süre içinde yalnızca ağzının etrafında beliren tek tük çizgiler, onun olgun yaşını açığa vuruyordu. Ama bir resimdeki çizgilere benziyorlardı. Ondaki güzelliği daha bir belirginleştirmek için oraya konmuşlardı.

Cheng Sumei sonra uzun saçlarını açıp omuzlarından aşağı salmıştı. Şelale gibi dökülmüşlerdi önüne ve Albert, o gür saçların karanlığında kaybolmuştu. Sevişmelerinin değişmez prelüdüydü bu. Albert, gözlerini kapatıp kendini yine kadının ellerine teslim etmişti o gece ve o eller, Albert'in elmacık kemiklerini narince okşamış ve sonra, kadın, dudaklarını onunkilerin üzerine kapamıştı.

Fakat Cheng Sumei ertesi sabah uyanmadı. Beyaz, ipek dantel yastığın üzerine dalga dalga yayılmış simsiyah saçlarıyla, Uyuyan Güzel gibi yatıyordu. Adeta başka bir yöne bakmak için yüzünü çevirir gibi ölmüştü; ne yaşlanmıştı ne bir hastalığa yakalanmıştı ama yine de hayatını yitirmişti.

Cheng Sumei kayıplara karışmıştı. Albert aynen böyle dü-

şündüydü: Gece yarısı yataktan kalkmış ve kayıplara karışmıştı, Albert'ten uzaklara gitmişti. Onun yataktaki cansız vücuduna, kadının az önce içinden sessizce sıyrılıp çıktığı bir kimonoya bakar gibi bakmıştı. Ve ondan sonra uzun bir süre her gece o sesi duymayı beklemişti, Albert'in önünde soyunurken çıkan o tanıdık ipek hışırtısını. Odaya zaten karanlık hüküm sürse de, Albert gözlerini kapatır ve hep o dokunuşu hissetmeyi beklerdi, kadının narin ellerinin kayarcasına yüzüne değişini.

Gündüzleri kendini işine verdi. Fakat günlük telaş ve koşuşturma bile düşüncelerini dağıtmaya veya onlardan kaçmaya yetmiyordu. Çünkü işte de birbirlerine çok yakın çalışmışlardı. İşe birlikte gider, akşamları da ellerinde telgraflar ve gazetelerle birlikte eve dönerlerdi. Sonra oturup navlun fiyatlarını veya dünya siyasetini tartışırlardı. İkisi de birbirinden bir sürü şey öğrenmişti. Albert, deniz hakkında ilk elden bilgi sahibiydi, mürettebatla bir sorun çıkarsa veya Cheng Sumei bir kaptanın çalışma tarzından şikâyetçiyse, son kararı Albert verirdi. Eğer sorun yeni pazarlar bulmaksa, o zaman uzun tartışmalardan sonra birlikte karar verirlerdi. Deniz ticareti işinde ortak bir payda keşfetmişlerdi ve esasen aralarındaki en güçlü bağ buydu.

Ona âşık olduğu anı hâlâ hatırlıyordu. Luis Presser, onu, evlerine akşam yemeğine davet etmişti, bu evde daha sonraları çok geceler de geçirecekti. Masada otururlarken, kadını, büyülenmiş gibi seyretmişti. Gözlerini ondan ayırabilmek ve masadakilerin İngilizce süren konuşmalarını takip edebilmek için kendini devamlı zorlaması gerekmişti. Fakat kadına bir tek kelimeyle bile hitap etmeyişi veya kaçamak bir iki bakış haricinde gözlerini bir kere bile ona çevirmeyişi, bir süre sonra kendine bile göze batıcı hatta utandırıcı gelmişti. Bir şey hissediyorsa, bu, sadece bir huşudan ibaretti. Kadının güzelliğinde öyle bir saydamlık vardı ki, Albert'in gözünde ona bir gizem, hatta doğaüstülük kazandırıyordu. Öyle ki onun ağzını açıp konuşmak gibi dünyevi bir harekete tenezzül edeceğini bile beklemiyordu. Bunun için, kadın bir ara ona hitaben konuştuğunda, Albert müthiş bir korkuya kapılmıştı, önünde diz çöktüğü Tanrı heykelinin, dudaklarını ansızın aralayıp onu neşeyle selamladığını gören bir sofunun kapılabileceği türden bir korkuydu bu.

"Mösyö Madsen, Batı'ya âşık olduğum ânı size anlatmamı arzu eder misiniz?" diye sormuştu Çinli ev sahibesi.

Albert'in adını ağır bir Fransız aksanıyla telaffuz etmişti ama İngilizcesi mükemmeldi.

Bakışları tecessüs ve muzip bir alaycılıkla pırıl pırıl parlıyordu. Sanki Albert'in ürkek mahcubiyetini sezmişti de, kendini onun gözündeki gizemlilikten arındırmaya karar vermişti. Albert, kadının gözlerine daha önce dikkat etmemişti. Sadece bakışlarını öne eğdiğinde uzun, gür kirpiklerini görmüştü, onların ardındaki gözlerini değil.

"Bir yangının söndürüldüğünü ilk kez görüyordum. Sizin anlayacağınız, biz Çin'de yangınları kötü ruhların çıkardığına inanırız. Bir evde yangın çıkınca, kötü ruhları korkutup kaçırmaya çalışırız."

Bir sonra söyleyeceğini daha iyi vurgulayabilmek için, kısa bir ara verip devam etmişti.

"Gürültüyle. Davul ve zillerle. Ben davulların eşliğinde yanıp kül olan öyle çok ev gördüm. Beş bin yıllık, köklü bir kültürümüz var ve bu beş bin yıl boyunca yangını suyla söndürmek hiç aklımıza gelmemiş."

"İngilizler, Şanghay'da gönüllü bir itfaiye ekibi oluşturmuştu. Bir akşam vakti benim oturduğum evin karşısındaki evde yangın çıktı. Bu ekibin gönüllü çalışanları olan İngiliz beyefendileri doğruca bir yemekli davetten koşup geldilerdi, başlarında silindir şapkaları, frakları, bembeyaz kolalı gömlekleriyle ama is ve kurumdan, göz açıp kapayıncaya kadar kapkara oldulardı. Ellerindeki koca yangın hortumlarını alevlere doğru çevirdiler. Yangın, evin büyük bir kısmı yanmadan önce, cızırdayarak söndüğünde -tam o anda ben Batı'ya aşık oldum. Beni anlıyorsunuz, değil mi Mösyö Madsen? Benim felsefem esasen çok basit. Yangın suyla söndürülür. Bunun için Çin'de değil, burada yaşıyorum."

Kadın, Albert'e güldü. Albert de gülerek karşılık verdi ve başını salladı.

"Evet, benim felsefeme göre de su, üzerinde seyir etmek içindir. Fakat yine de bakış açımız birbirinden pek farklı değil."

Kadına duyduğu huşu hissi o anda aşka dönüşüvermişti.

Aşağı yukarı kendi hayat görüşüne sahip bir kadın vardı karşısında. Güler yüzlülüğü ve açık sözlülüğü insanın içini ferahlatıyordu. Ve güzelliği, Albert'e, erişilebilirmiş gibi gözüktü birden. Cheng Sumei, kocasının vefatı dolayısıyla şirketin başına geçip başarıyla yürütünce, bu, Albert'i şaşırtmadı. O kadındaki yeteneği çok önceden görebilmişti.

Onunla beraberken, Albert sadece tek bir kişi değildi. Birçok kişiydi. Bir denizcinin, gereği icabı, evindeyken bir kişi, güvertedeyken bir ikinci kişi ve yabancı bir limandayken bir üçüncü kişi olması gerekir. Fakat asla aynı zamanda birçok kişi değildir. İçindeki kişileri birbirinden ayıran, zaman ve yerdir ve bunların arasında daima büyük mesafeler bulunur. Bir denizcinin benliğinde, tıpkı bir gemide olduğu gibi, bölme panelleri vardır, su geçirmezler ve batmaya karşı dayanıklıdırlar. Cheng Sumei'nin yanındayken, Albert aynı zamanda bir sürü insan olabildiğini fark etmişti. İlk önce, gerçek özü kabul ettiği, denizci ve kaptandı ve sık sık şöyle düşünürdü: İkisi, Cheng Sumei ve Albert Madsen, aynı gemideki iki kaptandı, uyumsuz bir çift olsalar da, bu kaptanlar birbirlerinin yetkisine daima saygılı davranıp geminin emniyetini asla tehlikeye sokmazlardı.

Fakat Albert, gençliğindeki genelev ziyaretlerinden hatırladığı delikanlıydı da. Ve bu, hoyrat ve kaba sabaydı demek değildi. Bahia'daki veya Buenos Aires'teki genelevlerde böyle genç bir denizci, fıskıyeli havuzlu ve palmiyeli, tavan ve duvarları yekpare ayna, yataklarınsa ipek çarşaflar döşeli mermer sarayların şaşkın misafiriydi. Ve kız, evet, o bu gencin arzularını kısa ve yapay bir dakika zarfında yerine getirmek üzere bu dünyaya konmuş itaatkâr bir ruhtu; ancak, itaatkâr olduğu kadar mağrurdu da. O genç denizci, bu ehil ellerin altında kendini öylesine şaşkın ve hantal, öylesine ateşli ve mahçup ve aynı zamanda öylesine cahil ve müteşekkir hissederdi ki... O eller ki, genç denizcinin vücudu hakkında kendinin bile bilmediği şeyleri biliyordu -dövülmekten hurdası çıkmış o vücut, yelken halatlarını germekten hep sızım sızım sızlayan, tuzlu deniz suyunun kavurduğu, kapanmayan yaralarla dolu, daima tetikte, kendini ispat etmenin acı gereksinimi içinde daima zorbalıkla karşı koymaya hazır o vücut.

Albert bu genelevlerde kendini hiçbir zaman kimsenin efendisiymiş gibi hissetmemişti. Oralara bir beyefendinin karanlık ayrıcalıklarının keyfini sürmek için gitmiyordu. Kendini bir misafir gibi hissediyor ve misafire has çekingen bir kibarlıkla hareket ediyordu. Hiç gevşemeyen yumrukları oralarda bir an için açılıyordu. Fakat bir şey öğrenmiyordu. Oralardan daha usta bir sevgili olarak ayrılmıyordu. Diğer kadınlarla, yine aynı o hantal, beceriksiz, çekingenlik ve güvensizliğin kabalaştırdığı, yontulmamış adam oluyordu.

Cheng Sumei'yle her şey, gençliğinin genelev ziyaretlerinde yaşadıkları gibiydi. Yatak odasında, kadın, Albert'e karşı itaatkâr ama mağrur bir ruhtu. Ve Albert, bir an için, kendini gençliğine ve o ziyaretlere geri dönmüş gibi hissederdi. Bunun, onu daha usta bir sevgili yapıp yapmadığını bilmiyordu. İhtiras hiçbir zaman bedeninin talepkâr bir yerleşimcisi olmamıştı. Uyanık gecelerde özlediği, sevişmek değildi. Bir insandı.

Kurulanması bitmişti, bir eliyle kısacık, nemli saçlarını sıvazladı, banyonun rutubetli havasına rağmen neredeyse kurumaya başlamıştı bile. Bir makas bulup sakalını kırkmaya koyuldu. Aynada yüzünü inceledi ve Klara Friis'de ne gibi hisler uyandırdığını tahmin etmeye çalıştı. Yaşı ve mevkii, güven uyandırıcıydı. Kadının aradığı da herhalde bu olmalıydı. Birkholm'deki tufanı anlatırken, onu dinliyor diye gözlerinde beliren minneti görmüştü.

Albert onda ne arıyor olabilirdi? Yoksa sırf gösteriş için miydi? Kadını öyle güzel bile bulmuyordu. Hüznün izleri yüzünden silinmişti, ilk karşılaştıklarında yüzü hem şiş hem bitaptı. Üstüne başına da artık daha özen gösteriyordu. Vücudunun doğumdan sonraki hantallığı kaybolmuştu ve Albert, onun hoş bir vücudu olduğunu fark edebiliyordu. Fakat Albert'i cezbeden bu değildi. Kadının kişiliği de değildi. Onu iyice tanımıyordu. Konuşkan değildi ama konuşmaya çekinir de bir hâli vardı, aralarındaki sınıf farkına delalet eden bir durumdu ve her ikisi de bu farkın fazlasıyla bilincindelerdi. Albert'in hislerini harekete getiren şeyin kişilikle ilgisi yoktu ve o, bunun cinsel istek olduğunu kabullenmeye hâlâ çekiniyordu. Hayır, Klara Friis'in şahsı değildi. Onun içindeki kadın bile değildi. Ondaki gençlikti, en saf doğa gücü, yazla beraber

tekrardan uyanmıştı, doğum yapmadan ve fakirlik belini bükmeden ve kederi tanımadan önceki kadının son bir yansısıydı. Bir bakıma Albert'in eseriydi. Onun, ilk başta insaniyetten öte bir şey olmayan dikkatiydi, kadının içindeki gençlik ateşini yeniden körükleyen.

İlk önce sadece o küçük oğlan vardı. Sonra üçü birden oturmaya başlayınca, birden sanki bir aile olmuşlardı: Albert'in asla sahip olmadığı aile, Klara Friis'in yitirdiği aile. Fakat bir erkek ve bir kadın olarak hareket etmeden, bir aile olmaları mümkün müydü?

Albert yaşlı bir adamdı. Bunu kendine tekrar tekrar hatırlatıyordu. İhtiyar adamların sabit yörüngeleri vardı, tıpkı güneşin etrafında dönen gezegenler gibi, fakat onların etrafında döndüğü güneş, soğumakta olan bir güneşti. Ve Albert için konu bu noktada berraklaştı. O, ölmekte olan bir güneşin etrafındaki yörüngesinde kalmalıydı. Ömrünün buz devrini yaşıyordu ve karın henüz örtmediği açıklık alanlarda ancak yosun yetişebilirdi.

Fakat beyaz keten ayakkabılarının bağcıklarını bağlayıp başına bir hasır şapka geçirirken, elleri farklı bir dil konuştu. Yemek masasının yanından geçerken durdu, hizmetçi kadının masanın ortasına bırakmış olduğu çiçek demetinden bir beyaz kasımpatı aldı. Holdeki aynanın karşısında bir eliyle saçlarını sıvazladı ve kasımpatıyı açık renk yazlık ceketinin yakasına taktı. Sonra sokak kapısını açtı. Ve Prinsegade'e bakan giriş merdiveninden aşağı inerken, içi sağduyularını galebe çalan insanların kimi zaman hissedebileceği türden o kör zafer hissiyle dolmuştu.

Albert kapıdan içeri girdiğinde, Knud Erik de oradaydı. Klara Friis uzun saçlarını toplamıştı. Albert, saçlarının yeni yıkanmış olduğunu fark etti. Kirkestræde'deki J.C. Jensen mağazasının vitrininde her sezon değişen modayı takip etmezdi ama kadının üzerindeki, neredeyse bileklerine kadar inen elbisenin kesiminden, hiç de yeni olmadığını rahatça görebiliyordu. Bu akşamın şerefine bulup çıkarmıştı herhalde, evliliğinin

ilk yıllarından kalmış olmalıydı, hatta belki daha da eskilerden, içinin ümit dolu olduğu gençlik günlerinden.

Sofra üç kişilik hazırlanmıştı. Bu onu hem düş kırıklığına uğrattı hem de rahatlattı. Bari Knud Erik'in oradaki varlığı aptalca gaflar yapmalarını önlerdi, ancak, Albert'e kapıyı açtığında, Klara Friis'in yüzü kıpkırmızı oldu. Sabah yaptığı gibi yine kenara çekilip başını hafifçe eğdi. Topuzunun altından görünen çıplak boynu öyle narindi ki, Albert koruma özleminin fethetme özleminden ayırt edilemediği bir tutkuyla o boyna dokunmamak için kendini güç tuttu.

Edith'i bir yerlerde görememişti, nerede olduğunu sordu. O çoktan yedirilip yatırılmıştı.

Klara Friis onları sofraya buyur ettiğinde, Knud Erik zaten iskemlesinin yanında duruyordu. Islatarak taradığı saçları kafasına yapışmıştı. İskemlesini en son çekip yerine oturan o oldu. Şimdi aşırı bir resmiyet içinde, kazık gibi dimdik ve gözlerini dosdoğru karşıya dikmiş oturuyordu. Sofranın ortasında koca bir kâse dolusu taze haşlanmış karides duruyordu. Albert şarabı bir sepetin içinde getirmişti. Şişe damask peçeteye sarılıydı. Albert şişeyi peçeteden çıkardı ve mantarını açarken plop diye bir ses çıktı. Yanına şarap bardağı da alıp almamaya bir türlü karar verememişti. Kadının evinde şarap bardağı olmadığını iyi biliyordu. Diğer taraftan, getirseydi, belki o zaman da kadın bunu üstü kapalı bir tenkit, evindeki ve yaşam tarzındaki yoksulluğun vurgulanmak istenmesi olarak algılayabilirdi. Ama sonra alışkanlıkları galip gelmişti. İyi bir şarabı basit bir su bardağından da içemezdi. Ve hemen en iyi kristal bardaklarını bulup çıkarmıştı. Evet, ah o ihtiyar adamlar ve onların can çekişen bir güneşin etrafındaki sabit yörüngeleri yok muydu? Bir tirbuşon da getirmişti.

Bardaklara şarap doldururken Knud Erik'e bir göz attı, merak ve dikkatle Albert'i izliyordu. "Neredeyse seni unutuyordum," dedi ve sepetin içinden bir bardak daha çıkartıp oğlanın önüne koydu. Oğlan güldü.

"Piknik gibi," dedi. Şarap şişesinin üzerindeki ıslaklığa baktı ve hafifçe dokundu.

"Ne soğuk." Sesi hayret doluydu.

Albert'le Klara Friis bardak tokuşturdular. Kadın, barda-

ğı, sanki elinden düşeceğinden korkuyormuş gibi sık sıkı tutuyordu. Albert bardağı dudağına değdirmeden, üzerinden bir an kadının gözlerinin içine baktı. Kadın kızardı ve şaşkın gözlerini masadan uzağa çevirdi, şarap içim âdetlerinden habersizdi. Sonra başını geriye attı ve bardağın içindeki açık renk sıvı ilaçmış da bir çırpıda yutmak gerekirmiş gibi, bardağı kafasına dikti. Yüzünü buruşturdu. Yine kıpkırmızı oldu.

"Ben de tatmak istiyorum," dedi oğlan.

"Çocuklara göre bir şey değil."

Annesi ona sert sert baktı. Albert, bu azarın altında saklı olan şeyi sezebiliyordu. Kadın bu yolla, şimdiye kadar hiç denemediği türden bir yemek şeklinin yarattığı şaşkınlığı gizlemeye çalışıyordu.

"Ben çocuk değilim," diye itiraz etti oğlan. "Ben kendi paramı kazanıyorum."

"Eh, o zaman tatmaya bir izin vardır herhalde."

Albert, kadına göz kırptı ve bardağını oğlana uzattı, oğlan bardağı iki eliyle birden dikkatle tuttu ve tereddütle ağzına götürdü, sanki cüretine çoktan pişman olmuştu.

"Bir yudumcuk," diye tembihledi annesi.

Knud Erik suratını buruşturdu.

"Böö!" diye haykırdı. "Ne berbat tadı var."

Albert güldü. "Annen de herhalde öyle düşünüyordur."

Klara Friis'e doğru baktı, o da gülmeye başladı.

"Evet," diye itiraf etti, "şarap galiba bana göre bir şey değil."

"Başlangıçta hep böyledir. Sonra zevkini almayı öğreniyor insan."

"Ben değil," dedi Knud Erik, "ben hiçbir zaman öğrenmeyeceğim."

Albert tam o anda zamanın durmasını diledi. Bir ailesi vardı. Torunu olabilecek yaşta bir erkek çocukla ve kızı olabilecek yaştaki bir kadınla birlikte oturmuş yemek yiyordu, Tanrı'dan bundan başka bir şey istemiyordu. Savaş yıllarının yalnızlığını geride bırakmıştı. Kendinden ve anılarından başka şeylerden oluşan bir yuvası varmış gibi hissediyordu.

Banyo küvetinde geçen öğleden sonrasını ve aynanın önünde çalım satışını düşündü. Nasıl da süslenmişti, açık renk

yazlık ceket, hasır şapka ve yakada bir çiçek. Belki içinde henüz son bir kıvılcım vardı. Yalnız bu, bütün gece yanıp artık közleşmiş bir ateşin küllerinin arasına sıkışmış ufacık bir kıvılcımdı, birden parlamıştı. Küllerin arasında beslenecek bir şey bulamayacak, kısa süre içinde sönüp gidecekti. Bir an için kibrine yenik düşmüştü ama ihtiyaç duyduğu şey, bir kadın değildi. Buydu işte, kendinden bir şeyler verebileceği ve onların da sırf mevcudiyetleriyle ona bir şeyler verebileceği bu iki insandı.

Şarap bardağının sapını fırıl fırıl döndürürken, kendi kendine güldü.

"Neye gülüyorsunuz?"

"Ah, doğrusu ben de bilmiyorum, yalnız kendimi burada öyle rahat hissediyorum ki. Herhalde memnuniyetimden gülüyorumdur."

"Bunu işitmek ne güzel."

Kadın yerinden kalktı.

"Şimdi sıra tatlıda."

Koca bir çanak dolusu ravent peltesi ve bir sürahi çırpılmamış krema getirdi. Knud Erik de annesinin arkasından, elinde çorba tabaklarıyla geliyordu, her sandalyenin önüne birer tane koydu.

"Bakıyorum da, annene güzel yardım ediyorsun."

"Evet, o iyi huylu bir çocuk."

Kadın oturdu ve tabaklara pelte koydu.

"Yemen bitince dışarı çıkıp oynayabilirsin."

Knud Erik peltesini öyle alelacele kaşıkladı ki, her tarafa krema sıçrattı. Annesi kaşlarını çattı ama bir şey demedi. Sonra oğlan kapıdan çıkıp kayboldu. Kadın onun arkasından gülerek baktı.

"Anlaşılan, birinin çok acelesi var."

"Eh, yaz tabii," dedi Albert.

Basık tavanlı odanın içi yarı loş olsa da, dışarısı apaydınlıktı. Albert iskemlesini geriye itti.

"Yemek için teşekkürler. Artık benim de eve dönme vaktim geldi."

Kadın, sanki Albert onu reddetmiş gibi bir edayla, boynunu eğdi.

"Biraz daha kalın ama," dedi sonra yüzüne bakarak. "Bakın ben şarabımı bile bitirmedim. Bana onu sevmeyi öğreteceğinize söz verdinizdi ya. Yani şimdi böyle palas pandıras gidemezsiniz."

Sesi cilveliydi, sanki oğlan etrafta olmayınca kendine daha bir serbestlik tanıyordu. Albert onun bardağını doldurdu.

"O zaman biraz daha kalayım. Bahçeye çıkıp yaz akşamının keyfini çıkarsak, nasıl olur dersiniz?" Kadının böyle bir teklifi hiç beklemiyormuş gibi şaşırdığını görebiliyordu. O minicik bahçe iş içindi, ihtiyaç için sebze filan yetiştirdiği bir yerdi, misafirlerini ağırladığı veya işten arta kalan zamanını geçirdiği bir yer değildi.

"İzninizle," diyerek, koyu cilalı iki yemek sandalyesini yüksek arkalıklarından yakaladı. Mutfaktan geçirerek bahçeye taşıdı ve yan yana koydu. Kadın da yatak odasında gözden kayboldu, Edith'i bir kontrol edecekti, tüm yemek boyunca gıkı çıkmamıştı. Az sonra bahçeye geldi ve Albert'in yanına oturdu. Albert ona şarap bardağını uzattı. Sonra bardak tokuşturdular ve Albert bardağını dudaklarına değdirmeden tam önce yine onunla göz göze gelmeye çalışınca, kadın gözlerini kaçırmadı. Akşam vaktinin yumuşak ışığı kadının cildine gizemli ve etkileyici bir parlaklık veriyordu. O da Albert'e gülümsedi. Bir an ikisini de mahcubiyetin verdiği rahatsızlık kapladı.

Albert gözlerini bahçede gezdirdi. En dip tarafta kuş üzümü ve Bektaşi üzümü ağaççıkları gördü. Patates ve raventler de vardı. Çakıl döşeli dar bir yol, sınırları deniz suyu ve güneşin ağarttığı büyük, helezoni sedef deniz kabuklarıyla belirlenmiş çiçek tarhlarına doğru uzanıyordu. Marstal'daki bahçelerin çoğunda deniz kabukları aynı amaçla kullanılırdı. Evin hemen yanında ufak bir gül tarhı vardı. Teras diye bir şey yoktu, Albert iskemleleri toprağın üzerine geniş aralıklarla dizilmiş yassı parke taşların üzerinde dengelemişti. Taşların arasında bir tek yabani ot göremedi. Bahçeye özenle bakıldığı anlaşılıyordu.

Sokaktan çocuk sesleri geliyordu. Komşu bahçelerde kadınlar alçak sesle sohbet ediyorlardı. Yabancı biri olsa, erkek seslerinin yokluğunu fark etmezdi fakat Albert etti. Yaz, kadınların mevsimiydi. İlkbaharın kendini belli etmesiyle gemiler kargo bulma peşine düşer ve çok geçmeden de dalgakıranın

arkasındaki siperlerini bırakıp denize açılırdı. Gemilerin bazıları Noel zamanı geri dönerdi. Fakat denizcilerin çoğu uzun yol seferinde olduğundan yıllarca dönmezdi. Onların yokluğunda şehri kadınlar idare ederdi. Albert şimdi bu kadınlar cümbüşünün ve mis gibi mürver ve yaz kokularının tam ortasında oturuyor ve kendini, yıllardır hiç hissetmediği bir şekilde, bu yaşayan şehrin bir parçası gibi hissediyordu.

Öne eğilip yerden bir deniz kabuğu aldı, kulağına yasladı ve helezoni sedef kabuğun içindeki kıvrımlardan gelen uğultuyu dinledi.

"Bakın dinleyin," dedi ve deniz kabuğunu kadına uzattı.

"Şimdi artık radyo var. Ben çocukken yalnız deniz kabuğu vardı. Radyomuz oydu."

Kadın, Albert'in önerisini duymazdan geldi. Onun yerine, uzatılan kabuğu alıp çiçek tarhının kenarındaki eski yerine geri koydu, yüzünde öyle bir ifade belirmişti ki, sanki Albert kabuğu oradan almakla, bahçedeki gizli ahengi bozmuştu.

Böyle bir deniz kabuğunun her dinleyen için ayrı bir melodisi vardı. Gençler için uzak sahillere yolculuk tutkusunu dile getirirdi. Gençler için olan şarkıları yaşlılarınkilerden, erkekler için olanları kadınlarınkilerden apayrıydı. Ama kadınlara hep aynı şarkıyı söylerdi: Kayıp, kayıp, kayıp - sahile çarpan dalgaların sesi gibi yeknesaktı. Kadınlar kulaklarını deniz kabuğuna dayadığında kulaklarına gelen; gizemli, büyüleyici nağmelerin değil, yalnızca ağıtların yankısıydı.

Bahçede bir saat oturdular. Güneş bir damın ardında kayboldu. Gökyüzü giderek daha bir morlaşırken, kuş üzümü ve Bektaşi üzümü ağaççıklarının arasına bulanık bir loşluk yayıldı.

"Artık içeri girmeli bu çocuk!"

Klara Friis yerinden fırladı. Birden oğlu takılmıştı aklına. Albert için gitme zamanı gelmişti fakat daha ayağa bile kalkmaya fırsat bulamadan, kadın mutfak kapısından içeri girip gözden kaybolmuştu. Knud Erik'le geri döndüğünde, Albert misafir odasında bekliyordu. İskemleleri içeri taşımış, yemek masasının etrafındaki yerlerine geri koymuştu.

"Epey vaktinizi aldım," dedi özür dilercesine.

"Ama daha kahvenizi bile içmediniz!"

Albert'i tutup masaya götürdü ve iskemlelerden birine doğru itip oturttu. Hareketlerine, Albert'in daha önce onda hiç tanık olmadığı bir rahatlık gelmişti.

"Ben kahveyi yapana kadar buradan bir yere ayrılmıyorsunuz."

Yatak takımları duran bir çekmeceyi çekip çarşaf çıkardı ve kanepenin üzerine Knud Erik için yatacak yer hazırladı. Oğlan, üzerindekileri çıkarıp yorganın altına girdi.

"Yarın sabah balığa çıkacak mıyız?" diye sordu.

"Hayır, yarın değil. Ama istersen, Langholm'e kadar kürek çekip orada denize girebiliriz."

Bir cevap gelmedi. Oğlan uykuya dalıp gitmişti.

Klara Friis elinde kahve ibriğiyle mutfaktan çıkageldi.

"Onun için uzun bir gün oldu."

Albert'in karşısına oturdu ve fincanına kahve koydu. Lamba açık değildi ve o yarı karanlık odada, kadının yaka dekoltesinin açıkta bıraktığı solgun cildi pırıl pırıl parlıyordu. Bir müddet bir şey demeden oturdular ve etraflarındaki karanlık daha bir yoğunlaştı. Albert, kanepede mışıl mışıl uyuyan Knud Erik'in muntazam soluk seslerini dinledi. Sonra civarda bir yerde bir saat onu çaldı, tok sesi çın çın çınladı. Artan karanlıkta, Klara Friis'in yüz hatlarını artık tam seçemiyordu, gözlerinin önünde sanki kelebekler uçuşur gibi oluyor, ona kadın, yüzünü acayip şekillere sokuyormuş gibi geliyordu.

"Bu akşam için çok teşekkür ederim," dedi ve ayağa kalktı.

Kadın, sanki biri onu birden uykudan uyandırmış gibi irkildi.

"Hemen gidiyor musunuz?"

Başını kaldırıp Albert'e baktı, yüzü alacakaranlıkta beyaz bir leke gibi duruyordu, Albert o zayıf ışıkta yüzündeki ifadeyi tam seçemiyordu. Çakırkeyif olabilir miydi? İlk bardağı bir dikişte boşaltmıştı ve Albert bir kere daha doldurmuştu. Ondan fazla da içmemişti ama kadınlar, erkekler kadar içkiye dayanıklı değillerdi. Ve birden Albert'in içinde her şeye karşı bir isteksizlik, bir bıkkınlık uyandı. Tek istediği, kendi yoluna gitmekti.

Klara Friis onu sokak kapısına kadar geçirmek için ayağa

kalktı. Hole çıkınca ışığı yakmadı ve misafir odasına bakan iç kapıyı arkalarından kapadı. Albert'in yüreği, salıverilmek için yalvaran bir tutsak gibi, göğsünün içinde hızla çarpıyordu. Sonra kadının temasını hissetti. Elleri, Albert'in deli gibi atan kalbini fark etmeden geçti, göğüs kafesinin üzerinden beceriksizce yukarıya doğru uzandı ve kolları erkeğin boynuna dolandı.

"Size doğru dürüst bir güle güle diyeyim," diye mırıldandı.

Dudakları karanlıkta, Albert'in yüzünde dolaştı, ta ki onun dudaklarını bulana kadar ve sonra dudaklarını onunkilerin üzerine bastırdı. Albert'in kalbi daha hızlı atmaya başladı. İçinden yükselen karanlık bir dalga tüm iradesini alıp götürdü, onu çaresiz bıraktı. Klara Friis'i kendinden uzaklaştırmak istedi ama elinden gelmedi. Kadın ona bütün ağırlığıyla yaslanmıştı. Yumuşak göğüslerinin baskısını hissedebiliyordu. Kalçaları onunkilere sürtünüyordu. Ve gırtlağından iniltiyi andıran bir ses yükseldi, bir ağlama krizinin başlangıcını andırıyordu.

"Anne," diye bir ses geldi misafir odasından.

Klara Friis donakaldı ve nefesini tuttu.

"Anne, neredesin?"

Klara Friis nefesini tekrardan içine çekerken sanki zorlanıyormuş gibi bir hırıltı çıktı. Bir silkindi ve geriye çekildi.

"Buradayım, holde."

"Sesin çok acayip çıkıyor. Bir şey mi var?"

"Hayır, bir şey yok, hadi sen uyu. Saat geç."

"Orada ne yapıyorsun, anne?"

"Kaptan Madsen'e güle güle diyorum."

"Ben de demek istiyorum."

Oğlanın ayaklarını sürüye sürüye geldiğini duydular. Ve kapı aralığında bir karaltı belirdi.

"Işık niye yanmıyor?

Klara Friis el yordamıyla elektrik düğmesini buldu, ışığı yaktı. Albert, bir eliyle oğlanın saçlarını sıvazladı.

"İyi geceler, oğlum. Şimdi yatak vakti, annen doğru söylüyor."

Klara Friis'e döndü fakat dosdoğru yüzüne bakmaya çekindi.

"İyi geceler, Bayan Friis, bu akşam için çok teşekkürler."

Elini uzattı, tokalaştılar, kadının eli sıcak ve terliydi. Bu resmi temas bile Albert'e birden aşırı samimi geldi. Elini geri çekti ve askılıktan hasır şapkasını aldı. Sonra sokak kapısını açıp çıktı. Arkasından kapanan kapının sesini duydu. Limana doğru ilerledi. Hemen eve gidemeyecek kadar heyecanlıydı.

Havnegade'e doğru dönerken, Sønderrenden'in karşı tarafındaki banktan bir karaltının doğrulduğunu gördü.

"İyi akşamlar Kaptan Madsen."

Albert hasır şapkasının altından, başıyla hafifçe bir selam verip yoluna devam etti. İçinden kimseyle sohbete girmek gelmiyordu. Fakat karaltı ona yetişti ve Havnegade'den aşağı doğru tam yanından yürümeye başladı.

"Bu akşam bayağı geç kalmışsınız."

Albert, adamı cüssesinden tanıdı, Herman'dı.

"Hareketlerim için size hesap vermek zorunda olduğumu sanmıyorum," dedi tersçe.

"Şık elbiseler," diye devam etti Herman.

Karşısındakinin soğuk ses tonu onu etkilenmemişti anlaşılan. Albert hızlandı. Herman da aynısını yaptı.

"Bu akşam bayağı genç görünüyorsunuz," dedi cana yakın bir sesle ama sesindeki yapmacılığını saklamaya da çalışmadı.

Albert aniden durdu, dönüp genç adamla yüz yüze geldi.

"Söylesenize, benden ne istiyorsunuz?"

Herman ellerini çaresizce havaya kaldırdı.

"Ne mi istiyorum? Ne demek istediniz? Sizden bir şey istediğim yok. Sizle biraz arkadaşlık etmek istemiştim, o kadar. Ama herhalde siz yalnız kalmayı tercih edersiniz?"

Albert cevap vermedi, döndü ve uzaklaştı, gemi kızaklarının ve tersanenin yanından geçerek, Havnegade'den aşağı doğru ilerledi.

"İyi uykular!" diye bağırdı Herman arkasından. "Bu akşam harcadığınız efordan sonra eminim buna ihtiyacınız olacaktır."

Albert irkildi ve bastonunu tutan eli daha bir kasıldı. Bir an geri dönüp o alçak herife haddini bildirmeyi düşündü. Ama hemen vazgeçti. O günler çoktan geride kalmıştı. İkisinin boyu bosu hemen hemen birbirinin aynıydı da, aralarında

yarım asırlık fark vardı. Eşit bir karşılaşma olmazdı. Dövüşü kaybetmekle kalmaz, haysiyetini de kaybederdi ve bu kaygı, onu, sanki o anda kanlar içinde yere serilmiş gibi etkiledi.

Prinsegade'e vardı. Evinin taş merdivenlerini ağır ağır çıktı. Kapıyı anahtarla açıp içeri girdi. Misafir odasına geçti, lambayı yakmadı, doğruca gidip kendini kanepenin üzerine bıraktı. Dul kadının evinde geçenleri o serseri nasıl bilmişti? Onu gözetliyor muydu yoksa? Veya sadece tahminde mi bulunmuştu? Yoksa olup bitenler her hâlinden okunuyor muydu? Ama kendi de gafil avlanmıştı. Acaba diğerleri, kendinin görmediklerini görüyor olabilir miydi?

Evet, dul kadın akşam yemeğini hazırlarken aklından o tür düşüncelerin geçtiğini, kendine itiraf etmek zorundaydı da, bunu yapmayı gerçekten istemediğini de hemen fark edivermişti. İmkân dahilindeki ihtimalleri gözden geçirmişti o kadar. Ama olan olmuştu bir kez ve Albert kendini o anda çırılçıplak, ortada kalmış hissetti. Herman'ın görebildiğini, bütün şehir de görebiliyor olmalıydı. Buna burada bir son vermeliydi. Holdelerken, Klara Friis kendini Albert'e teslim ettiğinde onun karşısında ne hissettiğini şimdi anlıyordu. Korku hissetmişti, alıştığı hayatın seyrini bozma korkusu, hayatın tepeden inmeciliğine karşı duyduğu korku, ihtiyarlığında rahat etmek için geride bıraktığı onca şeyin yeni baştan yakasına yapışacağı korkusu.

Zayıf olan taraf Albert'ti. Bunu hissediyordu. Klara Friis güçlü taraftaydı. Tıpkı Herman gibi ve aynı nedenle: Onlar gençti.

Loş bir holde soluk soluğa kucaklaşmak, sokakta dalaşmak, bunlar gençliğin bileşenleriydi, yaşlılığın değil; gençliğin yanına fazla yanaşan ve onun ateşinde ısınabileceğini sanan ihtiyarın Tanrı yardımcısı olsun. Bedeli, tefe konmak oluyordu ve Albert de aynını ödemek zorundaydı.

İhtiyarlar kendi can çekişen güneşlerini bırakmamalılardı. Kendi başına kurduğu ve yönettiği işine ev sahipliği yapan evi, onun güneşi ve yörüngesiydi, ihtiyarlığın çekim yasasına başkaldırmamalıydı. Savaş günlerinde acayip bir adam olmasıyla nam salmıştı. Belki bu yafta üzerine yapışıp kalmıştı, pekâlâ bununla yaşayabilirdi. Fakat bir de soytarı yaftası yemeyi kal-

dıramazdı. Şehirde giyinik dolaşırken, herkesin gözünde çırılçıplak olmak, onun için taşıyamayacağı kadar ağır bir utanç olurdu.

Ertesi gün geç kalktı ve hiç dışarı çıkmadı. Bir sonraki gün tek başına Sorekrogen'e kadar kürek çekip karides ağlarını yokladı. Her zamanki gibi tıka basa doluydular. Bir on pound vardı. Ağları taşıma kafesine boşalttı ve oturup o kıvıl kıvıl hayvancıkları seyre daldı. Knud Erik'in, elinde annesi için bir kova dolusu karidesle Snaregade'deki evine gururla dönüşü gözlerinin önüne geldi. Sonra taşıma kafesini küpeşteye kaldırıp içindekileri denize boca etti. Karidesler bir an suyun yüzüne kahverengi bir bulut gibi yayıldılar ve sonra gözden kayboldular.

Denizde aradığı huzuru bulamamıştı. Oğlanı özlüyordu. Fakat yüreğini cız ettiren daha başka ve daha güçlü bir şey de vardı: cendere gibi bir iç sıkıntısı, kabullenmek istemediği için de giderek artıyordu. Evin holünde, Klara Friis, vücudunu onunkine bastırdığında Albert'in hissettiği sadece korku değildi. Uzun yıllardır tatmadığı bir bedensel heyecandı. Holdeki sahneyi şu anda hatırlamak bile onda hiç beklenmediği cinsel dürtüler uyandırmıştı.

Bir yaz sabahı, denizin ortasında, sandalının içinde oturan ihtiyar bir adamdı ve bu adam cinsel istek duyuyordu. Kendine çok öfkelenmişti ama aynı zamanda eli kolu da bağlıydı. Sağlığının en kritik evresindeki bir hastaydı o. Zaman normal seyrini izlemeliydi ve tek tedavi yolu, mesafeydi.

İki hafta geçti. Ve bir gün evine döndüğünde, Klara Friis'i misafir odasında buldu. Kanepenin kenarına oturmuştu. Albert içeri girerken ayağa kalktı. O uğursuz akşam giydiği elbise vardı yine üzerinde. İnce, dökümlü kumaşın altından vücudunun kıvrımları fark edilebiliyordu.

"Hizmetçiniz beni içeri aldı. Size önemli bir mesaj getirdiğimi söyledimdi de."

Albert odaya girmedi, kapı aralığında kaldı ve kadına sakıngan bakışlarla baktı. Kaba davrandığının farkındaydı ancak

bir adım daha atarsam fevri bir şey yapabilirim korkusu onu durdurmuştu. Zira, denizin ortasında hissettiği, o adını bile ağzına almayı reddettiği dürtü yine uyanmıştı içinde. Ve o mahut akşam, holün karanlığında onu esir alan hisler yine yakasına yapışmıştı, aynı anda hem korku hem cinsel istek duyuyordu.

"Knud Erik," dedi, "sizi artık neden göremediğimize bir mana veremiyor. Her gün sizi soruyor ama buraya kendi gelmeye cesaret edemiyor. Ona artık tamamen sırt mı döndünüz?"

Kadın, bakışlarını Albert'ten ayırmıyordu. Knud Erik'in adını duymak, Albert'in içindeki korkuyu sanki dağıtmıştı.

"Sevgili Klara," diyerek kadına doğru ilerledi.

Ellerini ellerine aldı.

Kadın, başını kaldırıp Albert'e baktı. Gözleri birden kıpkırmızı oldu.

"Bir şey daha var. Sizi öyle çok özlüyorum ki!"

Ellerini erkeğin ellerinden sıyırıp boynuna doladı ve dudaklarını dudaklarına bastırdı. Albert'in içi birden öfkeyle kabardı. Klara'yı geriye itmek için belinden kavradı ama elleri tam tersini yaptı. Kadını iyice kendine doğru çekti, sertçe ve haşince öptü. Kadın sanki ortadan bel verdi ve Albert onu geriye doğru iterek, kanepenin üzerine sırt üstü fırlattı. Sonra tüm ağırlığıyla üzerine kapandı, elbisesini çıkarmak için hoyratça çekiştirmeye başladı.

"Bekle, bekle," diye inledi kadın.

Elbisesinin eteklerini beline çekti ve kendini erkeğe hazırladı. Erkeğin öfkesi yatışmamıştı. Kadına, soluk soluğa ve zorlarcasına sahip olurken, kadının yüzünün ortasına sert bir tokat indirdi. O ânın heyecanıyla bunu insiyaki olarak kendini korumak için, kadının gençliğine ve onu şimdi ona yaptığı şeye sevk ettiği için isyan edercesine yaptığını sandı. Sonra kadının üzerine yığıldı, nefes nefese ve hırıl hırıl; hepten tükenmişti, hem kendi vahşetinden hem de kadının zar zor görüp dokunduğu teslimiyetçi vücudundan. Kadın ona sıkıca sarıldı; anlaşılan, yanağında kıpkırmızı bir iz bırakan tokat onu etkilememişti.

Erkek, başını, kadının yumuşak göğsüne yaslamıştı. Ve hissettiği şey, onu huzursuz etti: Kadının kollarındayken, ko-

runmasız bir çocuk oluyordu. Tuzağa düştüğünü çoktan anlamıştı. Kadın yine aklına girecek, geri gelecek, ve o, ona yine vuracaktı. Utançtan kıpkırmızı oldu. Kadının kollarından sıyrıldı, doğruldu ve üstüne başına çekidüzen vermeye koyuldu. Kadın da kalkıp yanına oturdu ve yüzünü onun omzuna dayadı. Tokadın izi hâlâ kaybolmamıştı.

"Benden hoşlanıyor musunuz?" diye sordu. "Benden gerçekten hoşlanıyor musunuz?"

"Evet, evet," dedi erkek terslercesine. "Rahat bırak da şu elbiselerimi bir düzelteyim."

Kendini tanıyamıyordu. Bu fetihten bir zafer hissiyle çıkmamıştı. Onun yerine, bir facianın başlangıcındaymış hissi yayılıyordu içine ağır ağır.

Kadın ayağa kalktı ve saçlarını düzeltmek için konsolun üzerindeki aynanın önüne gitti. İşi bitince, erkeğe doğru döndü.

"Knud Erik'e ne diyeceğim?"

Erkek, omuzlarını silkti ve yüzünü öbür tarafa çevirdi.

"Buraya geldiğimi biliyor. Eğer ona sırt çevirirseniz hüsrana uğrayacak."

"Yarın sabah gelir, onu alırım. Karides avına gideriz."

Hole çıktıklarında aralarında yine bir resmiyet kurulmuştu, tokalaşıp vedalaştılar. O küçük karanlık oda, dışarıdaki şehre ve şehirdekilerin mütecessis bakışlarına açılan bir geçitti. Kadın merdivenlerden inip sokağa doğru yürürken, erkek kapı aralığında durdu. Manifaturacı Jensen'in karısı o sırada sokağın karşı tarafındaki bankanın granit merdivenlerinden aşağı iniyordu. Albert ona el salladı. Ve kadın siyah hasır şapkasının gölgesinden Klara'ya değer biçen bir bakış attıktan sonra başını soğukça eğerek Albert'in selamına karşılık verdi. Albert'in striptizi başlamıştı.

Ertesi gün Knud Erik'i almaya gittiğinde, oğlan evde değildi. Süt alması için şehre gönderilmişti ama gelmek üzereydi, annesinin dediğine göre. Küçük Edith öğle uykusuna yatmıştı. Klara'nın yüzünün bir yanının davul gibi şişmiş ve yanağının mosmor çürümüş olduğunu dehşetle fark etti.

"Bana öyle bakma n'olur," dedi kadın.

Albert'in elini alıp, okşarcasına bir hareketle, yanağına götürdü.

"Hiç zararı yok."

Mutfak tezgâhına yaslanmış duruyordu, ellerini uzatıp Albert'i kendine doğru çekti. Albert yüzünü yana çevirdi ama vücudu kadının davetine baş eğdi. Ve yine aynı şeyi hissetti, kelimeleştirmeye yanaşamadığı o ihtiyar cinsel heyecanı. Kadının elbisesini yırtarcasına kalçalarına doğru sıyırırken kendinden nefret etti. Penisini hoyratça soktu fakat bu sefer çabucak yumuşadı ve geriye kaydı. Aklından çıkıp gitmiş olan oğlanı birden hatırlayıvermişti ve bu emrivaki sevişme faslında kendini suçlamıştı.

Kadın onu hâlâ sımsıkı tutuyordu. Bu kez kadına vurmamıştı ama kollarından hoyratça sıyrılıp ondan uzaklaştı. Birbirlerinde ne aradıklarını bilemiyordu ve bunu ona da söyledi.

"Bundan ikimize de hayır gelmez."

Kadın cevap vermedi, başını onun omzuna yaslamakla yetindi. Kadının bu sessiz teslimiyeti karşılık görmedi, sadece karşı tarafın öfkesini körükledi.

"Beni duyuyor musun?" dedi, kadını omuzlarından tutup sarsarak. Klara'nın kafası, sanki yarı baygınmış gibi, bir ona yana bir bu yana düşüyordu. Sonra oğlanın sesi geldi sokak kapısından ve hemen birbirlerinden uzaklaştılar. Knud Erik süt kovasını mutfağa taşıdı ve masanın üzerine koydu.

Albert'e, Knud Erik ona karşı tetikte davranıyormuş gibi geldi ama böyle hissedenin kendisi olduğunu anlaması çok sürmedi. Birlikte limana indiler. Sandala binip küreklere asıldılar. Albert'in sesi, ancak limanın ağzına geldiklerinde doğal hâlini geri kazandı. Neden o kadar uzun süre kayıplara karıştığını oğlana izah etmek zorunda kalacağını sanmıştı ama oğlan tek bir şey sormadı. Oturma tahtasında sessizce oturup, yüzü heves ve gayretinden kıpkırmızı olmuş hâlde, kürekçilik yeteneğiyle caka sattı.

Albert, oğlanın onu özlemesinin, annesinin Albert'i görebilmek için uydurduğu bir yalan olduğundan şüphelendi. İki hissi, oğlana duyduğu sevgiyle, kadına duyduğu hayranlığı, birbirinden ayrı tutabilecek miydi? Ama kadın onu bir türlü rahat bırakmıyordu. Bunu kim başlatmıştı? O mu yoksa kendisi mi? O olmadığını ve huzurunu kaçıran şeyin kendinden kaynaklandığını kabullenme dürüstlüğünü göstermesi gerek-

mez miydi? İçinde birden alevlenen şey, şehvet olabilir miydi? Yoksa bir şehvetin anısı mıydı? Hayatındaki, bitirmediği veya yapmadığı şeylerin tümünün, Klara Friis'in şahsında kendilerini son bir kez onun beğenisine sunuşu muydu?

Ne olursa olsun, hepsi birdi. Oğlanla arasındaki bağı tehlikeye atmamalıydı. Buna bir çare bulmalıydı. Ama nasıl?

Klara ve Albert pek konuşmazlardı, sanki uzun zamandır birbirlerini tanıyormuş da önemli şeyler çoktan konuşulup bitmiş gibi, daha ziyade basit, günlük meselelerden laf açılırdı açıldığında. Birbirlerine söyleyecek bir şeyleri olmadığını düşünürdü Albert. Yemek masasının etrafında dördü bir arada otururlarken veya hep birlikte kahve içerkenki bu suskun birliktelikte, ilk başlarda bir sıcaklık, bir rahatlık vardı. Fakat şimdi bu birlikteliğe bir gerginlik, elektrikli bir sabırsızlık musallat olmuştu; oğlan etraflarında olmadan, baş başa kalabilme dileğiydi bu havayı yaratan.

Küçük Edith adım atmaya ve yarım yarım konuşmaya başlamıştı. Gelip Albert'in pantolonunun paçasını çekiştirdiğinde veya başını kaldırıp ona beklenmedik bir bakış fırlattığında, Albert hep bir suçluluk hissine kapılır, eğilip kızı yerden alır, dizine oturtup zıplatırdı. Bunu yaparken de yüz hatları gerilir, kıza ne diyeceğini bilemezdi. Hop-hop-hop, diyebilirim herhalde diye düşünürdü ama ağzından çıt çıkmazdı.

"Baba," dedi küçük kız, onu bir gün yine dizinde hoplatırken.

Albert, Klara'ya doğru baktı ve yüzünde utangaç bir gülümseme gördü.

"Nereden kaptı bilmiyorum. Benden değil."

Dil denen şey, çocukta süt dişleri gibi büyüyen bir şey miydi de, kelime dağarcığı geliştikçe kendiliğinden ortaya çıkıyordu?

Albert'in dizi duruverdi. Hop hop faslı burada bitmişti. Önündeki çocuğun gözlerine ısrarla baktı.

"Hayır," dedi. "Baba değil, Albert."

Edith ağlamaya başladı.

Klara'yla Albert'in arasında bir yakınlık doğmadı. Bir tek geceyi birlikte geçirmediler, evet hatta, sevişmelerinden sonraki o tatlı yorgunluk anında bile yan yana, soyunmuş olarak

uzanmadılar. Aksine, her yalnız buluştuklarında, ikisi de hep aceleci ve yarı düşmancaydı. Albert, yüreği bir savaş alanına dönmeksizin bir kere bile kollarına alamadı kadını. İçi hep isteksizlik ve dirençle kabarırdı fakat çekim gücü daha ağır gelirdi ve sonuçta Albert, kadına daima daha sonra pişman olacağı bir kabalıkla sahip olurdu. Kadın, onun ağırlığı altında yüksek sesle inilderken, bunun zevkten mi yoksa acıdan mı olduğunu hiç çıkaramazdı. O kendi hesabına her sevişme sahnesini sanki biri midesine yumruk indirmiş gibi bir sesle sonlandırırdı.

Tokatlar devam etmedi fakat biliyordu ki, bunun nedeni, ilk tokadın kadının yüzünün tam ortasına, tüm şehrin görebileceği şekilde bıraktığı kanıttı. Onu kadına vurmaktan alıkoyabilen tek şey, iyi şöhretini zedeleme korkusuydu. Ah evet, sertleşmiş penisi de tokat etkisi yaratabilir, kadına acı verecek şekile kullanılabilirdi de, yaşı burada onu yarı yolda bırakıyordu. Bir zamanlar olduğu kadar uzun dayanamıyordu.

Eşlerine ihanet eden iki kaçak sevgili gibi sevişiyorlardı ve onlarınki gibi kanunsuz, kısa ve soluk soluğaydı buluşmaları. Fakat bu hakikatte de böyleydi ya: İkisi de evliydi: erkek, yaşlılığıyla; kadınsa gençliğiyle. Üzerinde buluştukları köprü, onlar üzerine ayak basar basmaz çatırdıyordu. Albert kendini anlayamıyordu, kadını da anlayamıyordu ve kadına, Albert'e duyduğu hislerin mahiyetini sorsa, bir cevap alamayacağını da biliyordu.

Ve hiçbir şey son bulmadı. Knud Erik yine okula başladı ve yağmurlu sonbahar, onları, deniz gezilerine son vermek zorunda bıraktı. Artık başka şeyler bulmaları gerekiyordu. Knud Erik öğleden sonraları sık sık Albert'in evine uğruyordu. Dışarıda hava kararırken, onlar içeride birlikte ders yapıyor olurlardı. Albert, Snaregade'e gidiyordu ama Klara onun evine hiç gelmiyordu. Bu, aralarında yazısız bir kural hâline gelmişti. Hiç kelimeleştirmeseler de, o hep aralarında hazır ve nazırdı. Albert, kadının dünyasına girebilirdi ama kadın onunkine giremezdi.

Albert, deniz ressamının dul karısını ziyaretlerine son vermişti. Bu, duyduğu utancın en sağlam deliliydi. Bütün şehir ne olup bittiğini biliyor muydu acaba? Albert bundan emindi. Kesin bir göstergeye parmak basamasa da, her yerde bunun

emarelerini görüyordu. Yanından geçenlerin yan bakışları, bir banktan gelen fısıldaşmalar, o tam yanlarından geçerken kesilen sohbetler, dükkan sahiplerinin eski yaltakçı selamlarında hissettiği o yeni resmiyet.

Ara sıra Herman'a rastlıyordu. Aralarında geçen ağız dalaşından sonra genç adam artık onunla konuşmuyor, ya parmağını şapkasına götürüp alaylı bir selam veriyor ya da sanki suç ortağıymışlar gibi pis pis sırıtıyordu ona. Albert bunları görmezden geliyordu, Snaregade'e gidip gelirken ona bu kadar sık rastlaması Albert'i huzursuzlandırıyordu. Albert'i gözetlemekten başka yapacak bir işi yok muydu bu aylağın?

Albert'i akşamları geç vakit, evinin Prinsegade'e bakan cumbasında otururken görürdük. Elinde bir kitap olurdu ve okumaya çalışırdı ama gözü uzaklara dalar giderdi.

Acaba ne düşünüyordu? İhtiyardı. Ancak, huzura kavuşmamıştı.

Uzun ömrün illa akıl ve irfan getirmeyeceğini daha anlayamamış mıydı?

Albert'le Klara'yı birbirine bağlayan bir şey varsa o da oğlana duydukları ilgiydi. Klara, Albert'in çocuğu olmamasına rağmen, onun Knud Erik hakkındaki sezgilerine müthiş güven duyardı.

Klara'nın durumu Marstal'daki kadınların çoğununkinden farklıydı. Onlar, kocaları seferdeyken çocuklarına hem anne hem baba olmak zorundaydılar. Başka seçenekleri yoktu. Bu sorumluluğu layıkıyla yerine getirdiğinden şüphesi olanlar, bu şüpheyi buyurucu, hatta hemen hemen insafsızca bir hareket tarzıyla maskelerdi. Bu kadınlar her yıl aylarca, bazen her seferinde tam bir yıl süreyle dulluğun genel provasını yapar gibi yaşıyorlardı.

Klara Friis, Marstallı kadınların ender sahip olduğu bir ayrıcalığa sahipti artık, evinde bir erkek vardı ve bu beklenmedik lüks onda, savaşacağı yerde boyun eğdiği bir acizlik hissi yaratıyordu.

Her şeyi Albert'e bırakıyordu. Bir şeye tek başına karar vermeyi bir tarafa bırakmıştı. Albert'e bundan böyle kendi yaşam düzenini de o sağlayacakmış gözüyle bakıyordu.

Yalnız bir noktada ayak diretiyordu. Knud Erik, babasının izinde yürümeyecekti. Klara deniz kabuğunu dinlemişti ve orada sırf ölümün uğultusunu duymuştu. Oğlu ekmeğini asla denizcilikten çıkarmamalıydı. Konu buraya gelip dayanınca, Albert'in yanındayken hep kapıldığı o uyuşukluktan kurtulur, canlanırdı. Şimdi de sandalyesinde doğrulmuş ve sesi olağandışı bir keskinlik kazanmıştı.

Klara Friis yine bu konuyu açmış, oğlan da yine olduğu yere sinmişti. Albert, oğlanın asla denizci olmayacağına dair annesine verdiği sözü bir kez duymuştu. Şimdi yüzünde beliren vicdan azabını görüyordu. Albert de neredeyse aynı şeyi hissediyordu. Halbuki başka türlü olamayacağına dair kendi kendine çok önceden karar vermişti. Ve oğlanın ağırlıklı ilham kaynaklarından biri, Albert olmuştu. Albert'in hikâyeleri, yabancı ülkeler ve gemiler hakkındaki sayısız sohbetleri, bütün o kürek çekme ve yeke yapma[51] egzersizleri, bunların hepsi oğlanı hep aynı yöne sevk etmişti. Ve sonra bir anne babanın kontrolü dışında olan etkenler de vardı, dalgakıranın dışında hiç durmayan kükreyen, uğuldayan deniz, ıskunaların çeşit çeşit yelkenlerini ilkbahar rüzgârlarıyla şişirerek okyanuslara dağılmak üzere geçerken çizdiği o muhteşem manzara, bu gemilerin uğrayacağı bütün o efsanevi dünya limanlarının hayali, Rio de la Plata, New Foundland, Oporto, Le Havre, Valparaiso, Callao ve Sydney ve diğer birçokları, bütün bu hayaller bir oğlanın coğrafya bilgilerine karışarak, o küçücük ruhunu bulutların üzerine çıkarabilecek güçteydi.

Klara Friis bunu biliyordu. Ses tonundaki keskinlik Albert'e bir tür yalvarıştı da. Çünkü Albert, oğlunu o sabit yörüngeye soktuğu gibi çekip çıkarabilecek araçlara da sahipti.

Gözleri önce oğlanın, sonra yaşlı adamın ve sonra yine oğlanın üzerinde dolaştı ve aralarında bir tür suç ortaklığı sezinledi.

"Okuma dersleri nasıl gidiyor?" diye sordu oğluna.

"İyi," diye cevap verdi oğlan, üzerinde, kendisine okulun nasıl gittiği sorulan her çocukta görülebilen bir ketumluk vardı.

---

[51] Veya *boyna etmek*: Sandalı kıçtan tek kürekle yürütmek. -ç.n.

"İkinci sınıfa daha yeni başladı ama şimdiden su gibi okuyor," diye oğlanı onayladı Albert.

Klara, Albert'e baktı ve ekledi.

"Teorik konularda da çok başarılı. Belki de gemi brokerliği tam ona göredir, ne dersiniz?"

Albert böyle bir soruyu hiç beklemiyordu. Oğlan için bunu hiç düşünmediğini itiraf etmeliydi. Kanaatince, başarılı bir gemi brokerliğinin temeli ofiste atılmazdı. Bir güvertede atılırdı ve daha sonra navlun piyasasının daha soyut dünyasına doğru ilerlerdi. Kendisi de bu yollardan geçmişti ve geleceğin gemi brokerlerinin de bu yolu izlemelerini isterdi.

"Muhakkak ki öyledir," dedi, ama kaçamak bir cevaptı. Kafasındaki fikirleri kadına açmaya dili varmamıştı.

Klara ondaki isteksizliği sezmiş ve bunu Albert'in oğlana yardımcı olmak istemediği şeklinde yorumlamıştı. Dudakları incecik bir çizgi hâlini aldı ve derin bir sessizliğe gömüldü.

"Notları iyi olan biri çok şey olabilir. Yalnız biraz erken -"

"Ne diyeceğinizi biliyorum," diye atıldı Klara. "İyi eğitimli birinin Denizcilik Okulu'na girip kaptan da olabileceğini söyleyeceksiniz. Fakat sizi temin ederim ki, benim oğlum o yoldan gitmeyecek."

Oğlana döndü.

"Duyuyor musun Knud Erik?"

Oğlan hiç ses çıkarmadan başını salladı ve önüne baktı. Yanağından bir damla yaş süzüldü ve sanki hıçkırır gibi derin bir nefes aldı. Sonra iskemleden fırladı ve mutfağa koştu.

Kadın, suçlayan bakışlarla Albert'e baktı. Sanki oğlanın göz yaşlarına neden olan kendisi değil de, oydu.

"Şehirde bir sürü broker şirketi var," dedi. "Zamanı gelince, onu kolaylıkla bir yere yerleştirebilirim."

"Harikulade olur."

Yüz hatları yumuşadı ve Albert'i bir gülümsemeyle ödüllendirdi. Sonra oğlanı alıp getirmek için mutfağa gitti. Albert kapının aralığından onun sesini duyabiliyordu.

Odada tek başına öylece otururken, ne boş bir vaatte bulunduğunu hissetti.

"Zamanı gelince -" diye tekrar etti kendi kendine ve kafasında çabucak bir hesap yaptı. "Zamanı gelince, ben ölmüş olacağım."

Birden sokak kapısına vurulduğunda, Klara oturmuş Albert'i bekliyordu. Açmak için gitti. Taş basamakta Herman duruyordu. Klara onun bahsini, zamanında kocasından duymuştu. Henning ve Herman aynı gemide çalışmış, birlikte yolculuk etmişlerdi. Üvey babasının öldürülmesiyle ilgili dedikodular da Klara'nın kulağına gelmişti ama inanmamıştı. İyi bir arkadaştır, derdi kocası hep, Herman için.

İkisi de zampara tabiatlıydı ve Klara aralarındaki sıkı fıkı arkadaşlığın özellikle limanlardaki kaçamakları sırasında pekiştiğinden şüphe ederdi.

Herman, Marstal'da tekrar ortaya çıktığında, vakit ayırıp Klara'ya uğramış, Henning için taziye ziyaretinde bulunmuştu. Klara bunu unutmamıştı. Ona olan kanaati yumuşamış ve giderek o da neredeyse rahmetli kocasının Herman hakkındaki kanaatlerini benimsemişti.

O ziyaretten beri hiç konuşmuşlukları yoktu ama yolda karşılaştıklarında, Klara'yı hep kibarca selamlardı. Bir keresinde, durma inceliği gösterip bir şeye ihtiyacı olup olmadığını da sormuştu.

Şimdi kapısının önünde duruyordu. Klara şaşkınlığından bir adım geriledi.

"Bir hatrını sormak istemiştim," dedi Herman ve kadının buyur demesini beklemeden kapıdan içeri girdi.

O küçücük, tıkış tıkış holde bir an yüz yüze durdular, sonra misafir odasına geçtiler.

"Merhaba ufaklık," dedi Knud Erik'e neşeyle ve oğlanın sarı saçlarını teklifsizce karıştırdı.

Knud Erik onu hiç tanımıyordu, bir adım geri çekildi.

Klara kapı aralığında duruyordu.

"Yorgun da ondan."

"Ben de zaten uzun kalmayacağım."

Herman kanepeye yerleşti ve bacak bacak üstüne attı.

"Duyduğuma göre işlerin yolunda gidiyor."

Klara cevap vermedi. Herman ona baktı.

"İhtiyar Madsen hiç de kötü voli değil."

Klara, adama sert sert baktı.

"Ne demek istiyorsun?"

"Ne demek mi istiyorum? Şehirdeki herkesin demek istediğini. Kulağımıza düğün çanları geldiğini. O zaman hem kendini hem çocukları güvenceye aldın demektir. Akıllıca düşünülmüş."

Klara'nın yüzü kıpkırmızı oldu. Önüne baktı ve alt dudağını ısırdı. Başını tekrar kaldırdığında, misafirinin yüzüne bakmaktan kaçındı.

"Sadece dedikodu," dedi zayıf bir sesle.

Herman kanepede arkasına yaslandı, üzerinde sanki evin efendisiymiş gibi bir hava vardı.

"Sakin ol," dedi. "Her erkek çocuğun bir babaya ihtiyacı var. Bizim ihtiyarın çocuklarla iyi anlaştığını biliyorum da, belki bazen pek dikkatli davranamıyor. Ama tabii azıcık suyun kimseye zararı dokunduğu hiç görülmedi."

"Ne demek istiyorsun?"

Kadının sesi fısıltı gibi çıkmıştı. Knud Erik, ikisinin arasında durmuş, bir annesine bir Herman'a bakıyordu fakat Klara onun varlığını tamamen unutmuştu.

"Demek istediğim, oğlan bir gün sandaldan düştü, az kalsın boğuluyordu. Madsen sana anlatmıştır herhalde?"

Klara olduğu yerde irkildi. Knud Erik'e döndü.

"Herman'ın dediği doğru mu? Boğulmak üzere miydin?"

Knud Erik önüne baktı ve kızardı.

Klara hole bakan kapıyı açtı.

"Hemen gitseniz iyi edersiniz," dedi, sesi birden eski gücünü kazanmıştı.

"Hay hay, madem ki istenmiyorum!"

Herman dev cüssesiyle kanepeden doğruldu. Kapıdan geçerken bir arkasına döndü.

"Başka bir gün uğrarım."

Sokak kapısı arkasından çat diye kapandı.

Klara bir iskemleye çöktü ve ellerini birbirine kavuşturdu. Parmak eklemleri bembeyaz parlıyordu, yüzünde pürdikkat bir ifade belirmişti, bir şeyler düşünüyordu. Oğlan, annesini korku ve endişeyle seyrediyordu.

Kadın az sonra sessizliği bozdu.

"Suya düştüğünü bana neden söylemedin?"

"Ama anne, hiçbir şey değildi."

"Bir şey değilmişmiş! Boğulabilirdin. Neden söylemedin bana?"

Knud Erik dudaklarını sıkıca birbirine bastırdı.

"Bir şey söylememeni Kaptan Madsen mi tembih etti? Bana cevap ver!"

Knud Erik gözlerini kırpıştırdı ve yüzünü yana çevirdi. Yanağından aşağı bir damla yaş süzüldü. Alt dudağını öne uzattı ve yutkundu.

Sonra kafasını aşağı yukarı salladı.

Albert bir saat sonra geldiğinde, Klara onu kucağında Edith'le kapıda karşıladı.

"Ne istiyorsun?" diye sordu, adamın selamını görmezden gelerek.

Sesi bıçak gibiydi ve Albert'in yüzüne dimdik bakıyordu. Bakışlarında öfke kıvılcımları çakıyordu ve bu öfke, dişiliğine hayvani bir çeşni katıyordu.

Yavrularını koruyan bir dişi hayvan gibi, diye düşündü Albert ve aynı anda kadının bakışlarından, içeri girmesine izin olmadığını da anladı. Kadın, girmesini engellemek için tam kapının aralığında durmuştu. İçeri girip büyüklük taslamasına müsaade yoktu. Sokakta kalmalı ve küçük olduğunu hissetmeliydi.

Knud Erik annesinin yanında belirdi.

"Sen içeri gir," dedi kadın emredercesine.

Oğlan gözden kayboldu. Kadın yine Albert'e döndü ve başını arkaya attı.

Tos atacakmış gibi, diye düşündü Albert ve insiyaki olarak geriye bir adım attı.

"Anlamıyorum -" diye söze başladı.

"Anlamadığın nedir?"

Kadının sesi emreder gibiydi, sanki hâlâ oğluna hitap ediyordu.

"Bana öfkelenmiş olduğunu anlıyorum. Ama nedeni ne, anlayamıyorum."

"Neden, anlayamıyor musun?"

Sesi şimdi daha da öfkeli çıkıyordu.

"Şu çocuğa bak, iyice bak. Bana ve şu çocuğuma bir bak. Bu çocuk babasını hiç bilmedi."

Sesi hâlâ avaz avazdı. Edith ürkmüş, cıyaklamaya başlamıştı. Yere inmek için annesinin kolunda çırpınıp duruyordu. Sonra ufacık kollarını Albert'e doğru uzattı.

"Baba," dedi.

Klara'nın öfkesi yatışmamıştı.

"Ve sen, Knud Erik'i denizci yapmaya kararlısın. Gitsin de babası gibi boğulsun diye, değil mi? Söyle bana, istediğin bu mu? Babası gibi olsun, senin gibi olsun, bütün bu lanet şehir gibi olsun, gidip erkek adam gibi boğulsun."

Son kelimeleri burun kıvırır bir edayla söylemişti.

"Ama savaş bitti," dedi Albert alttan alarak.

Suçlandığını anlamıştı fakat daha önce kadının kendini bu kadar sert ifade ettiğini hiç görmemişti.

"Ya, o zaman denizciler boğulmayacak? Gemiler batıp gitmeyecek? Herkes Kuzey Atlantik'in ortasındaki bir kış fırtınasından sonra birkaç gün ölmeden denizde sürüklenmeye artık dayanabilecek? Veya belki yüze yüze Marstal'a gelecekler -yani ola ki gemileri batıp suyun ortasında cascavlak kalma şanssızlığına uğramışlarsa? Savaş yoksa boğulan da yok, öyle mi? İnsanlar artık solungaçlarla mı nefes alıyor yoksa? Bana anlatmaya çalıştığın bu mu?"

Yarı dilsiz gözüyle baktığı kadının bu fevri tepkisi karşısında Albert'in nutku tutulmuştu. Ellerini esefle havaya kaldırdı. Kadının arkasında kalan pencerede oğlanın yüzü ilişti gözüne. Ama annesi hemen hissetti ve avaz avaz bağırdı.

"Çekil o pencereden!"

"Bayan Friis -" diye söze başladı Albert.

Kadına bir yabancı gibi hitap etmişti.

"Kes sesini!" diye bağırdı kadın, "seninle işim bitmedi. Ve sonra bir de bütün şehirden, oğlanın neredeyse boğulduğunu dinleyeceğim. Suya düştüğünü, senin onu sakince yukarı kaldırdığını ve sonra da bana bir şey söylemesini ona yasakladığını! Aman ne güzel. Ben, öz annesi, olanı el âlemden duyacağım. Ve sonra ufacık çocuğun kafasına doldurduğun o hikâyeler. Batan, kaybolan gemiler, afetler, kurutulmuş kafalar, çılgın maceralar! Babasını denizde kaybetmiş bir çocuğa sence böyle mi yardımcı olunur? Söyle bana!"

Albert'in gözlerinin içine bakıyordu. Albert gözlerini yere

indirdi. Kadına ne cevap vereceğini bilemiyordu. Herhalde haklıydı. Ve bunu yüksek sesle de söyledi.

"Herhalde haklısın," dedi. "Ben çocuklardan hiç anlamıyorum."

"Çocuklardan anlamıyorsun," diye tekrarladı kadın kıs kıs gülerek. "Öyle, sen çocuklardan tabii anlamazsın. Senin gibi bir -"

Doğru kelimeyi ararken, Albert'i baştan aşağı süzdü.

"Senin gibi bir bekâr."

"Ama elimden geleni yaptım," dedi. "Oğlanın bir yetişkinin arkadaşlığına ihtiyacı olduğu söylendi ve ben de kalkıp geldim."

"Ya evet, kalkıp geldin. Fakat şimdi de kalkıp gidebilirsen pek münasip olur. 'Ben boğulan babam gibi denizci olmak istiyorum!' Aman ne âlâ! Senin arkadaşlığının Knud Erik'e yararı bu kadar olur işte."

Oğlan yine pencerede belirmişti.

"Hemen oradan defol!" diye bağırdı kadın.

"Baba," dedi Edith yine.

Klara Friis döndü ve içeri girip kapıyı arkasından çat diye kapattı.

Albert şapkasını çıkararak kapalı kapıya selam verdi. Sonra arkasını dönüp Snaregade'den aşağı doğru yürüdü. Oğlanın bakışlarını sırtında hissediyordu sanki.

Şiddetli bir kasım yağmuru yağıyordu. Buz gibi bir yağmur damlası ensesine çarpıp kaşkolunun altından boynuna süzüldü.

Albert evine girince odaları dolaşıp ışıkları yaktı. Çok huzursuzdu, ne yapacağını bilemiyordu. Yukarıya fırladı ve doğru balkona çıktı. Paltosu hâlâ üzerindeydi. Saçları yağmurdan sırılsıklamdı. İleriye, dalgakırana doğru baktı. Akşam karanlığında o upuzun kaya bloku, tam karşısında yumuşak ve titrek bir ışıkla titriyordu, sanki sisten yapılmıştı.

İçeri girdi, hizmetçi kadına bir ibrik kahve getirmesini söyledi. Sonra gidip cumba pencerenin önüne oturdu. Dışarı

baktı, karanlık çökmüştü. Kendini, nefesini tutuyormuş gibi hissetti. Sanki nefesini bir bıraksa, çok berbat ve hiç hesapta olmayan bir şey olacaktı. Belki haykırmaya, ağlamaya veyahut tahayyül bile edemediği başka bir şeyler yapmaya başlayacaktı.

İçini ta çocukluğundan beri duymadığı bir his kapladı. O günlere geri döndü. Drejet'teki kayalıkların dibinde geçen bir sahneyi hatırladı. Belkemiği kırık hâlde, kumsaldaki taşların arasında yatan ufak Karo'nun başında durmuş, dehşet içinde ona bakakalmıştı. Sonra hayvanın tüylerini okşamayı denemişti, okşarsa iyileşir diye ummuştu. Ama geri dönüşü olmayan bir durumla karşı karşıya olduğu kanısının uzun ve ürkünç yankılarını duymuştu ruhunun derinliklerinde. Şimdi yine duyuyordu.

Sıcak, şekersiz kahvesinden bir yudum aldı ve sakinleşmeye çalıştı. Düşüncelerini netleştirmeliydi. Evlilik hayatını hiç yaşamamıştı, kadınların duygu patlamaları hakkında hiçbir tecrübesi yoktu. Cheng Sumei'yle olan ilişkisine, hep şaka yollu dediği gibi, "ruhların uyumu" hâkimdi ve rahmetli denizcinin dul eşiyle bu uyumdan pek eser yoktu. Klara öfkeyle dediklerinde ciddi miydi? Onu bu kadar hiddetlendiren şey, hakikaten Albert'in, Knud Erik'e davranış tarzı mıydı? Yani insaf! Erkek çocuklar er geç suya düşerdi. Birisi de onları yukarı çeker, olay geçip giderdi.

Herhâlükârda, sorunun oğlandan kaynaklandığına ihtimal vermiyordu. Albert'le Klara'nın arasında bir şey olmalıydı. Ama kadının kafasında nelerin döndüğünü ne kadar uğraşsa bir türlü çıkaramıyordu. Esasında sorunun kendinden kaynaklandığını düşünüyordu. Klara'yı hem istiyor hem istemiyordu. Bu kadın, hayatında bir rahatsızlık unsuru olup çıkmıştı.

Ama işte kadın şimdi onu reddetmişti. En akıllıcası onun bu kararını, ne kadar kırıcı da olsa, sineye çekmek olmaz mıydı?

Ama o zaman oğlan ne olacaktı?

İki şeyi birbirinden bir ayrı tutabilseydi ne iyi olurdu. Fakat tamamen birbirine geçmişlerdi ve bunu bizzat kendisi yapmıştı.

Düşünceler kafasında daireler çizip duruyordu. Bir yere varamıyordu. Kahvesini yudumladı ve gözlerini karanlığın içine dikti.

Hizmetçi içeri girip akşam yemeğini ne zaman servis yapacağını sordu. Hiç iştahı yoktu, kadına saat sekizi beklemesini söyledi. Paltosunu giydi ve kasım yağmurunun içine daldı. Birkaç dakika sonra dul Rasmussen'in Teglgade'deki evinin önünde duruyordu. Buraya son gelişinden bu yana epey olmuştu. Acaba kadın onun hakkında ne düşünüyordu? Pek samimi olmuşlardı ama onunla tekrar karşı karşıya gelmeye bir türlü cesaret edemedi. Yüzünü pürdikkat inceleyecekti ve nazik konularda onu dobra dobra sorguya çekecekti. Kadının iyi niyetinden hiç şüphesi yoktu da, iyi niyetin ona hiçbir faydası da yoktu. Kendini tamamıyla mahvolmuş hissediyordu.

Filosofgangen'e saptı ve aşağı doğru ilerledi. Sonra liman boyunca yürüyerek güneye doğru devam etti ve çok geçmeden de kendini Klara Friis'in evinin önünde buldu. Evde ışık vardı ama pencereler sıcaktan buğulanmıştı, içeriyi göremiyordu. Evin önünde kararsızca durdu, biri onu görüverecek diye de ödü kopuyordu. Sonra gezintisine devam etti. Bir saat sonra evin önünde üçüncü kez durmuş, kendine ateş püskürüyordu.

Onu her defasında oraya geri götüren şey hasretti. Her defasında oradan uzaklaştıran da korkuydu.

Bekleme süresi başlamıştı. Neyi bekliyordu? Bunu bilmiyordu. Fakat ömrünün sonuna yaklaştığını iliklerinde hissediyordu. Aynada yine kendini seyretti. Daha önce eksilmeyen güç ve direncin kanıtlarını bulduğu yerlerde şimdi sadece yaşlılığın yarattığı tahribatı görüyordu. Knud Erik'le Klara'yı tanıyana kadar hayatındaki eksikliğin ne olduğunu bilmemişti. Şimdi onlarsız kalınca, yaşlılık, Penelope ve Telemachos'suz bir Ithaka gibiydi. Peki ya onlarla? Bir devamı olabilir miydi?

Geri sayım başlamıştı. Durdurulamazdı.

Hava aydınlıkken sokağa çıkmaya son verdi, Knud Erik'le karşılaşmaktan korkuyordu. Oğlana ne diyeceğini bilemezdi. Orada oğlanın karşısında durup, onun sevinçle aydınlanan yüzüne bakakalmak, veya daha da kötüsü, oğlanın hayal kırıklığı içinde yüzünü başka yana çevirdiğini görmek... Böyle bir durumu kaldıracak gücü yoktu.

Fakat akşamları, yemeğini didikledikten sonra içine çöken huzursuzluk onu dışarıya, kasım karanlığının içine sürük-

lerdi. Onu sokak sokak dolaşırken görürdük. Buz gibi yağmur damlaları yüzünü kamçılardı.

Snaregade'e geri döner, durup camların arkasındaki titrek ışığı seyrederdi.

Sonra bekleme süresi sona erdi. Klara bir gün kapının önünde belirdi ve içeri girmek istediğini söyledi. Yüzünde hiçbir sevinç emaresi fark edilmiyordu. Sanki önemli bir karar almış da onu bildirmeye gelmiş gibi sert ve mesafeliydi. Albert onun paltosunu çıkarmasına yardım etti ve misafir odasına kadar eşlik etti. Karşılıklı oturdular. Klara konuşurken Albert'in yüzüne bakmadı. Kucağına bakmayı tercih etti. Sesi ezberden konuşur gibi donuk, neredeyse yavandı.

"Sanırım aramızda oluşan duruma bir çekidüzen vermek zorundayız," dedi ve derin bir nefesa aldı.

Bir şeyler hissettiğine işaret edebilecek tek şey, konuşurkenki o düzensiz nefes alışlarıydı.

"Böyle devam edemez. Siz -yani sen demek istemiştimbize hep sen geliyorsun. Bu doğru değil. Bir alay imalı lafa ve bakışa hedef oluyorum, ne düşündüklerini de pekâlâ biliyorum. Benim, senin metresin olduğun düşünüyorlar ve ben el âlemin hakkımda böyle düşünmesini istemiyorum."

Sustu. Makine gibi konuşurken, kucağında yapay bir rahatlıkla birbirine kavuşturulmuş gibi duran elleri birden öyle kenetlendi ki, parmak eklemleri bembeyaz oldu.

"Fakat, sevgili Klara -"

Ona dokunmak için elini uzattı. Fakat kadın irkildi ve kendini geriye doğru çekti.

"Bırakın sözümü bitireyim. Öyle olmadığımı söyleseniz de bir yararı yok, çünkü öyle ve ben başkalarının ne düşündüğünü sizden daha iyi biliyorum."

Başını hâlâ kaldırmamıştı, parmak eklemlerini inceliyordu pürdikkat.

"Böyle yaşayamam," dedi. "Henning öldü. Ben dul kaldım. Ama Knud Erik'le Edith'in bir babaya ihtiyacı var. Eğer sen olmazsan bir başkası olacak. Durum bu."

Bir sen, bir siz diye konuşuyordu. Albert onun lafı nereye getirmek istediğini anlayamıyordu.

"Ben ihtiyar bir adamım," dedi çaresizce.

"O kadar da ihtiyar değil, yani şey -evet, ne demek istediğimi çok iyi biliyorsunuz."

Utangaç bir şekilde önüne baktı.

Tekrar devam etmeden, sadece korkunç değil, kendi tabiatına da aykırı bir haber iletecekmiş gibi derin bir nefes aldı.

"Ve bunun için size bir önerim var. Knud Erik'le ben buraya taşınıyoruz ve biz ikimiz evleniyoruz, durumumuza ancak bu şekilde bir çekidüzen verilebilir."

Ve birden rahatladı. Yumrukları gevşedi. Haberi iletmiş ve yorgun bir hâlde kaderine teslim olmuştu.

Albert kaskatı kesilmişti. Bunu hiç beklemiyordu. Durumun acil ve kesin bir cevap gerektirdiğini hissediyordu ama aklına öyle bir cevap gelmiyordu.

"Fakat siz beni seviyor musunuz?" diye sordu.

O anda aralarında hiçbir yakınlık yoktu. Albert ona, ancak herhangi bir yabancıya gösterebileceği mecburi nezaketle hitap ediyordu.

"Peki siz beni seviyor musunuz?" diye sordu Klara hemencecik, sesi sertti.

"Seni özledim."

Albert'in sesi boğuktu. İlanıaşk edememişti. Yüreğindeki kaosu tam olarak ifade edebilecek başka kelime bulamamıştı. Ama konuşma tarzı, merhamet dilenir gibiydi.

Bir an bir sessizlik oldu. Klara'nın içinden bir ürperti geçti. Albert'in ellerini yakaladı ve ellerinin arasına alıp sıktı.

"Ben de seni özledim."

Yutkundu. Sonra ona doğru eğildi ve hıçkırıklara boğuldu. Kendine hâkim olamıyordu, hislerine teslim olmuştu. Albert, kadının sırtını, mekanik hareketlerle bir aşağı bir yukarı sıvazlıyordu. Ama her yanı felç gelmiş gibi kaskatıydı hâlâ. İçi kadınınki gibi rahatlayamamıştı. Durumun, Klara'nın isteğini katiyen reddedemeyeceği bir aşamaya geldiğini hissediyordu. Vermesi gereken cevap ona sanki önceden dikte edilmişti.

Ama kendisi bunu istiyor muydu? Bu soruya bir cevap verebilmesi, tıpkı Klara'yı ne kadar sevdiği sorusuna olduğu kadar, imkânsızdı.

"O zaman öyle olsun," dedi sonunda.

Sesinde rahatlatıcı, güven verici bir tını vardı. Fakat Kla-

ra'nın dikkatinden kaçmayan bir teslimiyet de seziliyordu arka planda.

Klara zafer kazanmıştı. Fakat bu zaferden her ikisi de zevk almadı.

Ertesi gün ilk defa birlikte sokağa çıktılar. Kirkestræde'den aşağı yürürlerken, Klara, Albert'in koluna girmişti, Albert de dimdik yürüyordu. Gururdan değildi, genç kadının yanında yaşlı, çelimsiz görünmemek içindi. O günden sonra Klara, Knud Erik ve Edith'le beraber onu muntazaman ziyarete geldi. Yemeği birlikte yediler. Fakat Klara gece orada kalmadı. Önceleri de geceleri beraber yatmazlardı ve bu şimdi de devam etti. Bütün şehrin gözü hâlâ onların üzerindeydi. Aşmamaları gereken bir sınır olması gerektiğini düşünüyordu herkes. Ne de olsa henüz evli mevli değillerdi.

Knud Erik'in Albert'e karşı tavırları beklenmedik şekilde değişti. Babasının bir daha hiç dönmeyeceği sanki ilk kez şimdi kafasına dank etmişti. Annesinin yanındaki boş yerin sahibi değişiyordu. Önceleri Albert onu sanki mıknatıs gibi çekerdi, şimdi sanki o mıknatıs ters duruyordu da, itim gücü uygulamaya geçmişti.

Hep birlikte Albert'i ziyaret edecekleri zaman, Knud Erik ayakları geri gide gide takip ediyordu annesini. Albert, Snaregade'e onlara uğradığında da içine kapanıveriyordu. Sanki ikisine ayrı ayrı sahip olmak istiyordu.

Annesiyle Albert'in dünyaları nihayet birleşince de, kendini artık onlara sahip değilmiş gibi hissetmeye başladı. Ancak Albert'le yalnız kaldıklarında eski samimiyeti yeniden filizleniyordu.

Albert bundan Klara'ya bahsetmedi. Aralarında, konuşulmamış o kadar çok şey vardı ki. Sessizlik bazen âşıkların ayrıcalıklı dili olabiliyor. Albert için bu, elinde bir sözlüğü bulunmayan, bilinmedik bir dildi. Üzerinde mahiyetini anlamadığı bir baskı hissediyordu. Knud Erik etraftayken ne öpüşüyor ne de birbirlerine sarılıyorlardı. Bunu önceleri de yapmazlardı ama o zaman saklayacak bir şey vardı. Şimdi her şey apaçık ortada olsa bile, hâlâ yapmıyorlardı, aralarındaki tek fiziksel temas; bir anlık, kaçamak bir el tutuştan öteye geçmiyordu.

Ama acaba aralarında, o aniden ve hep gizli saklı ortaya

çıkan, kaba şehvet ataklarından başka bir şey var mıydı? Her şey ruhsal bir avuntudan değil, bedensel bir boşalımdan ibaret olamaz mıydı?

Albert'in, evliliğin gizli kurallarından haberi yoktu, aralarında geçen bazı şeyleri nasıl yorumlayacağını bilemiyordu.

Cheing Sumei'yle beraber yaşarken, birbirlerine davranışlarında daima ölçülü bir saygı vardı. Albert bu durumun, kadının Çinli olmasından kaynaklandığını düşünmüştü hep -belki de kendisinin Danimarkalı olmasından. Fakat, üzeri telgraflarla, evraklarla, navlun tarifeleriyle dolu masanın başına karşılıklı oturmuş uğraşırken, bazen aniden başlarını kaldırıp, sanki birbirlerini ilk kez görüyormuş gibi şaşkınca gülümseyerek, bakışırlardı. Birbirlerini hiçbir zaman kanıksamamışlardı.

Birbirlerine çok yakındılar. Fakat bu yakınlığın alışkanlıkla ilgisi yoktu. Onların yakınlığında daima, çakan bir kıvılcım vardı.

Albert onu özlüyordu.

"Güzel miydi Çinli sevgilin?" diye sordu bir keresinde Klara durup dururken.

Albert gafil avlanmıştı. Dedikoduların onun kulağına da gelmiş olabileceğini tahmin etmemişti.

Albert omuzlarını silkti. Bu konuda konuşmak istemiyordu.

"Ufacık Çinli ayakları mı vardı?"

"Hayır, onun ayaklarını bağlamamışlardı. Sadece zengin kızların ayakları bağlanırdı, fakirler ucuz kurtulurdu. O daha küçüklüğünden beri kendi başının çaresine bakmış bir insandı."

Klara karşıya baktı. Bu açıklama sanki yüzüne yumruk gibi inmişti.

"Öksüzdü o zaman?"

Albert ona bir keresinde Birkholm'deki çocukluk günlerini sorduğunda bu kelimeyi ağzına almaktan kaçındığı hâlde, şimdi rahat rahat kullandığına dikkat etmeden edemedi.

"Öyle denebilir."

"Yani dünyada yapayalnızdı," dedi Klara.

Daha başka sorular da bekliyordu esasında. Yalnız Cheng Sumei'nin görünüşü hakkında değil, birbirlerine karşı duyduk-

ları hisler hakkında da. Bu konuşmanın giderek daha tehlikeli bir mecraya girmesinden, vereceği her cevabın olumsuz karşılaştırmalara ve kıskançlık krizlerine yol açmasından endişeleniyordu. Nasıl cevap vereceğini de şimdiden biliyordu. Soğuk ve mesafeli bir sesle. Bunlar mahrem konulardı.

Fakat Klara sormadı, sustu. Konuyu tekrar deşmesi için birkaç gün geçmesi gerekti. Soruları şimdi farklı bir yöne sapmıştı, sanki aradan geçen sürede, üzerinde düşünmüş, aklına yeni şeyler gelmişti.

"O Çinli kadın zengin miydi?" diye sordu.

Albert, onun Presser'le evlendikten sonra zengin olduğunu ve kocası öldükten sonra da, onun şirketinin başına geçip işleri fevkalade idare ettiğini anlattı.

"Özgür bir kadındı," dedi. "Tam bir iş kadınıydı."

"Dünyada yapayalnızdı," diye kendi söylediğini tekrar etti Klara. "Ve sonra zengin ve özgür oldu."

Dalgın bir şekilde karşıya bakıyordu. Cheng Sumei'nin hayat hikâyesini böyle özetleyerek, sanki kendi hakkında da bir sonuca ulaşmıştı.

Noel yaklaşıyordu. Ve bu da, Albert'in, düğünü gelecek yıl belirsiz bir tarihe ertelemesi için uygun bir mazeret yaratıyordu. Önce Noel kutlamaları bir atlatılmalıydı. Ondan sonra evlenebilirlerdi ve Klara da o zaman onun evine taşınabilirdi. Snaregade'den getireceği pek bir eşyası yoktu. Albert'in mobilyalarına kıyasla çoğu hırdavattı ama belki yine de onun için bir hatırası vardı?

Albert bu konuda bir şey sormadı ama evinin odalarını dolaşırken kadının, etrafına nasıl yeni gözlerle baktığını kaydetti. Evde gezinip durur, eşyaları inceleyip değer biçer, bir kanepenin veya bir masanın yerini değiştirir -çok değil, sadece birkaç santimetre- veya Albert'in görmediğini sandığı bir sırada, bir kanepeyi azıcık itiverirdi. Ama bakışları, santimetrelerle ölçülemeyecek değişikliklerin habercisiydi.

Köklü değişimler bekliyordu Albert'in dünyasını, ona kalan tek şey, yapay bir saltanattı ancak yine de bir saltanattı, mobilyalarla ve metrekarelerle olduğu kadar, alışkanlıklarla inşa edilmişti. Ama şimdi bu alışkanlıklardan da vazgeçmek zorundaydı.

Kadının her düğün tarihi önerisiyle, aralarındaki mesafe biraz daha artıyordu. Albert hep kaçamak cevaplar veriyordu. Gönülsüzlüğü apaçık ortadaydı. Genel olarak "evet" demişti de, bunu her günkü, üstü kapalı "hayır"lar silsilesi izlemişti.

Nikâh ilanı için Papaz Abildgaard'ı görmeye gittiği ânı düşündükçe içi kasılıyordu. Derin konularda sayısız sohbetlere girdiği, cemaatiyle gerektiği gibi ilgilenecek güce sahip olmadığı için, denizde hayatını kaybeden denizcilerin ailelerine ölüm haberini götürme görevini savaşın çetin yıllarında ondan devralmak zorunda kaldığı, göz yaşlarına defalarca tanık olduğu bu papazın karşısında, şimdi bütün zaafları ortaya dökülmüş olarak duracaktı.

Kendinden daha yaşlı ve daha tecrübeli, üstüne üstlük geçmişte birçok konuda ona karşı olmuş bir adama, şimdi yapmacık bir baba edasıyla nasihat vermeye geçince, Abildgaard muhakkak alaycı ve evet hatta küçümser bir tavır takınacaktı. Bundan hiç şüphesi yoktu. Bu vesileyle, Abildgaard'ın eline, aralarındaki bozuk dengeyi kendi ağırlığını koyarak dengeleme şansı geçmiş oluyordu. Albert, şehir halkıyla süren güç savaşını çoktan geride bıraktığına yürekten inanıyor olsa da, papaz konutunun kapısını çalma düşüncesi bile ona ağır geliyordu.

Yıllar onu o kadar uzun boylu da değiştirmemişti. Mücadele ruhundan geri bir nebze de olsa bir şeyler kalmıştı. Haysiyetinden ödün vermeye niyeti yoktu.

Fakat yapmaya mecbur olduğunu da biliyordu. Bir başkasının haysiyeti tehlikedeydi. Klara kötü bir şöhretle ondan daha uzun yaşamak zorunda kalabilirdi. Bakmak zorunda olduğu ufak bir oğlu ve daha da ufak bir kızı vardı. Kendisi göçüp gittiğinde, onun önünde hâlâ uzun bir hayat olacaktı. Onu Albert'e geri getiren neden de zaten bundan ibaretti. Sıkılganlığını atmış, ağırbaşlılığını kenara bırakmıştı. O, yavrularının üzerine kol kanat geren bir anaydı, o kadar.

Noel akşamını Prinsegade'de geçirdiler. Yemek odasındaki masa, damask örtüyle ve gümüş çatal bıçak takımlarıyla ve porselen tabaklarla bezenmişti. Misafir odasında da bir Noel ağacı hazır ve nazırdı. Albert ağacı süslerken Knud Erik'den yardım istemiş, oğlan da kabul etmişti. Ama yüzünden, Al-

bert'in alışmakta güçlük çektiği o yeni moda somurtkan suskunluk kaybolmadı. Albert bunu anlayamıyor, nankörlükten başka bir neden düşünemiyordu, ancak bu düşünce tarzının yabancısıydı, o, hediye verdiği insanların ona bir şey borçlu olduğunu hiç düşünmemiş bir insandı. Bunun için şimdi hem kendine hem de oğlana sinirlenmiş ve onu defalarca azarlamıştı.

Çünkü oğlanın kendisinin de bu suskunluğundan utandığını, kurtulmak istese de elinden gelmediğini sezinleyemedi. Fevri çıkışları, durumu yalnızca daha da kötüleştirdi.

Noel sofrasına bu kötü ruh hâliyle oturdular. Knud Erik yemek boyunca çıt çıkarmadı. Klara yine o eski ürkek hizmetçi kız havasına bürünmüştü, sanki yanlışlıkla beyin sofrasına oturtulmuştu da, her an mutfağa geri postalanmayı bekliyordu. Albert'in de kasvetli ve gergin bir hâli vardı, kafası karanlık önsezilerle doluydu. Hizmetkâr kadın onlara yemek servisi yaparken yüzü, duyduğu küçümseme ve memnuniyetsizlikten adeta kasılmıştı. Klara ona sinsi bir bakış attı ve Albert'le evlendikten sonra ilk yapması gereken şeyin, on beş yıllık hizmetkârını kapı dışarı etmek olacağını anladı.

Edith, Albert'in kucağına tırmandı ve kaşığını adamın önündeki *risalamande*'ye [52] daldırıp karıştırmaya başladı.

"Baba," dedi ve boşta kalan eliyle Albert'in sakalına yapıştı.

Albert bir şey demedi. Hatayı düzeltmekten vazgeçmişti.

Yemekten kalkıp doğruca Noel ağacının etrafına dizildiler. Ağaç, el ele tutuşup halka yaparak etrafında dönmeleri için

---

[52] Noel yemeğine mahsus, geleneksel bir Danimarka tatlısı. İçinde badem kırıkları olan ve daha sonra çırpılmış krema karıştırılan sütlaç şeklinde hazırlanıp, yenirken üzerine ılıtılmış vişne sosu dökülür. Servis çanağının içine bir tam badem karıştırılır. Tabağına badem rastlayana ufak bir hediye verilir. Asıl adı "Ris a l'amande" (Bademli pirinç tatlısı) olan bu süt tatlı tarifini, Danimarkalı saray aşçısı Christian Jensen 1810'da yaratmıştır. Adının Fransızca olmasının nedeni, o tarihe kadar Christian Jensen gibi Fransız saraylarında görev yapan Danimarkalı aşçıların, o tarihten itibaren Danimarka'ya dönmeleriyle beraber yemek tariflerine Fransızca ad takma modasının başlamasıdır. Danimarka'da resmi mutfak sanatı dili hâlâ Fransızcadır. -ç.n.

biraz fazla genişti, onlar da aralarındaki örtük bir anlaşmayla bunu denemekten vazgeçtiler. Noel şarkısı da söylenmedi.

Asla bir aile olamayacağız, diye düşündü Albert, biz bir zamanlar aile olmuş bir enkazın kalıntılarıyız. O, iki çocuklu bir dul. Bense, kovuğundan hiç çıkmaması gereken delibozuk bir münzeviyim.

Noel ağacının altında hediye paketleri dizili duruyordu. Klara çok hediye almamıştı ve Albert'in açısından bu yeni durum onu başkasına bir şey verme zevkinden mahrum etmişti. Klara'ya bir çift deri eldiven, Knud Erik'e de bir kutu kurşun asker almıştı. Edith'in hediyesi bir bebekti. Kendisine de bir tütün kesesi alınmıştı. Paketlerini sessiz sedasız açtılar ve birbirlerine nazikçe teşekkür ettiler.

Klara, çocuklarla beraber Snaregade'e dönmek üzere tam sokak kapısından çıkarken, bir döndü.

"Artık bir tarih bulmalıyız ve sonra sen de gidip Papaz Abildgaard'la konuşmalısın," dedi.

Noel'le yılbaşı arasında sık sık görüştüler. Önce Albert'in Svendborg'da oturan kız kardeşi onu ziyaret etti, sonra Albert'in arkadaşı Emanuel Kroman'ı da ziyaret ettiler. Artık herkes onları bir çift olarak görüyor, düğünün eli kulağında olduğuna kesin gözüyle bakıyordu. Bunun için de kimse onlara tarih sorma patavatsızlığı etmedi.

Albert'le Klara'nın arasındaki gergin hava yumuşamadı, fakat nihayet, Ocak ayının sonuna doğru bir cumarteside karar kıldılar. Albert hemen yılbaşı ertesi, nikâh ilamı için papazın konutuna gidecekti.

Ocak ayı kapalı geçiyordu. Hava sıcaklığı sıfır derece civarında seyrediyordu. Sağanak yağmur ve doludan yollar sel olmuştu, sokaklarda insan kalmamıştı. Dükkanlarda bütün gün ışık yanıyordu. Kirkestræde üzerindeki papaz konutunda da ışıklar hep yanıktı. Albert yağmurda yürürken önünden sık sık geçiyor ama kapıyı çalmıyordu. Bir zamanlar bekleme süresinde, Snaregade'de Klara'nın evinin önünden geçtiği gibi. Onu korkutan, Abildgaard'la karşılaşmak değildi. Bunu pekâlâ sağ salim atlatabilirdi de, onu alıkoyan, daha başka ve daha güçlü bir şeydi, ama kendini ne kadar zorlarsa zorlasın, kelimelere dökemiyordu bir türlü. Ama sarp bir kayalığın tepesinde

durup, kendini boşluğa bırakıp bırakmamayı kafasında ölçüp biçmek gibi bir şeydi. Kati adımı atmasını engelleyen, içindeki o dilsiz hayatta kalma içgüdüsüydü, başka bir şey değil.

"Çinli kadınla neden evlenmedin?"

Cevap vermeye gerek olmadığını anladı. Klara'nın yüzünden okumuştu. Onun zaten kendi açıklaması hazırdı.

"Sen hep öyle yaparsın tabii," dedi. "Onlarla hiç evlenmezsin."

"Papaz Abildgaard'la konuştun mu?" diye sordu. Albert yine Snaregade'den geçmişti.

Albert gözlerini kaçırdı.

"Daha değil."

"Ama neden daha değil?"

Albert bir şey demedi. Çaresizlik hissediyordu -utanç da. Verecek cevap bulamıyordu.

Klara alt dudağını ısırdı. Albert'i nasıl harekete geçireceğini bilemiyordu. Onun içindeki korkuyu değil, sadece direnişi sezinliyor ve reddedildiği kanısına takılıp kalıyordu.

"Sana layık değil miyim?" diye sordu. "Söyle, bundan mı?"

Albert cevap vermedi.

"Söz vermiştin."

Klara'nın bakışları sertleşmişti.

"Merak etme, yapacağım."

Mırıldar gibi konuşmuştu. Güvertede durup rüzgâra emirler yağdırmış ve bu âdetini karaya döndükten sonra da korumuş bir adam için alışılmadık bir konuşma tarzıydı. Böyle bir cevap, bir şey dememekten daha kötüydü.

"Neye inanacağımı bilmiyorum," dedi kadın ve başını iki yana salladı. "Önemli de değil zaten. Ben senin de istediğini sanmıştım."

"Merak etme, yapacağım," diye tekrarladı Albert.

Kendinden nefret ediyordu, kadından da, çünkü onunla küçücük bir çocukmuş gibi konuşuyordu ve buna kendisi ortam hazırlıyordu.

"Öyleyse yap da görelim. Yarın yap bakalım."

Albert bu gurur kırıcı duruma artık tahammül edemedi. Kalktı ve veda bile etmeden çıktı gitti.

"Benden utanıyorsun sen!" diye bağırdı kadın arkasından.

Apukurya akşamı, Albert'in sokak kapısının üzerindeki lamba yanık bırakılmıştı. Bu, bizi davet anlamına geliyordu. Bu akşama mahsus yazısız kurallar vardı. Bütün kapılar açıktı. Misafir istemeyen, lambayı yakmazdı.

Biz kapıya vurunca, hizmetkâr kadın gelip açtı ve bizi içeri aldı. Geleceğimizi bilip hazırlık yapmışa benziyordu. Koca punç kâsesi misafir odasının tam ortasına yerleştirilmiş yüksek bir sehpanın üzerinde bizi hazır bekliyordu. Kanepeye ve sehpanın etrafına dizilmiş iskemlelere tam yayılmıştık ki, ev sahibi içeri girdi. Onun yüzündeki şaşkınlığı, evet, neredeyse kızgınlığa varan o hoşnutsuz şaşkınlığı gördüğümüz an, bir hata yapmış olduğumuzu anladık.

Tabii ev sahibiyle hizmetçi birbirini yanlış anlamış olabilirlerdi. Ama biz bunun, hizmetçi açısından bir misilleme eylemi olabileceğini düşündük sonra. Evde bir başka kadının varlığı pek işine gelmemiş olabilirdi, o da beyinden böyle öç almak istemişti.

Aslında, hâliyle, hemen özür dileyip çıkmalıydık.

Fakat içimizde, apukurya akşamının verdiği heyecandan kaynaklanan farklı bir enerji vardı. Pek öyle kolay dizginlenebilecek gibi değildik.

Albert'in kendini kaybetmesi acaba bizim suçumuz muydu? Ama yok, daha çok kendi hatasıydı. Skandal ona aitti, bize değil. İnsan apukurya zamanı biraz daha bir müsamahakâr olabilmeliydi. İçimizde kötülük yoktu, hiç olmazsa pek fazla yoktu. Ayrıca, ev sahibimiz de bize aynı şekilde karşılık verebilir, şamataya o da katılabilirdi.

Her şey şamatadan ibaretti. Yalnızca ve yalnızca şamatadan.

Albert Madsen'e karşı sempatiden başka bir his beslemiyorduk. Marstal'a hep hayrı dokunmuş bir insandı. İhtiyarlık günlerinde biraz yoldan çıkmış olmasını ona çok görmezdik. Yani yaptığı, yoldan çıkmaktan ibaret olup da Klara Friis'le evlenme konusundaki ısrarcı suskunluğunun ima eder gibi ol-

duğu, bundan daha farklı bir şey değildiyse.

Ama misafir odasının kapısını açıp da içeri adım attığında, karşısına çıkan manzara da dehşetti. Kanepesinde bir inek oturuyordu. İneğin yanında da, elinde yelpazesiyle bir İspanyol *señorita*. Dudaklarındaki kıpkırmızı ruj, kafasından aşağı geçirmiş olduğu bir ipek kadın çorabının üzerinden sürülmüştü. Dudakları, öpülmek için beklermiş gibi hafiften aralanmıştı. Odanın tam ortasında, kafasında bir abajur şapkasıyla, iri ve tıknaz bir köylü kadın duruyordu, eldivenli elleri erkek boyuydu. İçerisi zamk ve naftalin, eski elbise ve birbirine karışmış ağır esans kokularıyla dolmuştu. İneğin bir burun deliğinden sarı bir yılan sarkıyordu ve inek, palyaçoyu andıran eliyle yılanı çekip durdukça, katran karası burnunda bir ışık yanıp sönüyordu. Bir mağara adamı, baltasını duvara yasladı. Sarı bir maskenin üzerine çizilmiş kapkara çekik gözleriyle bir Çinli kadın, kafasının tepesindeki yün yumağından iki şiş çekip birbirine vurdu. Odanın bir köşesinde, iki bacaklı, pembe bir domuz keyifle homurdanırken, tam yanındaki bir korsan, elindeki kılıcı, sanki tek vuruşta hayvanın kafasını gövdesinden ayırmaya hazırlanıyormuş gibi, tehditkâr bir şekilde havaya kaldırdı.

"İyi akşamlar, küçük Albert," dedik hep bir ağızdan.

Küçük Albert bir şey demedi, bu hiç de hayra alamet değildi.

Hizmetçi kadın bardaklara punç doldurup bizlere uzattı. Suratlarımızdaki maskelerin ve kadın çoraplarının üzerine ufak ağız delikleri açmıştık. Yanımıza da kamış almıştık, yani kimsenin maskesini indirip kim olduğunu ele vermesi gerekmiyordu.

Ne de olsa apukuryaydı.

O akşam Albert'in misafir odasında kadınlar çoğunluktaydı, iri yarı, geniş omuzlu kadınlar, koca göğüslü, aslında göğüslerinin ağırlığından öne kapaklanmaları gerekirdi ama bu kadınlar, göğüsleri kuş tüyü yastıkmış gibi, sağa sola savurup salınıyordu. Kadife kurdeleli, yün keçeden eteklikler, belleri duble paça, daracık bluzlar, nakışlı önlükler ve kafayı, göğsü ve kalçaları topyekûn örtecek kadar uzun, yatak örtüsü gibi şallar, pılı pırtı sandığının dibinden, yıllardır saklandıkları

o yerden çıkıp gelmeden önce, tek tek tamir görmüş ve bu akşama hazırlanmıştı.

Kırıttık da kırıttık, ellerimizi işveli dilber havasında, neşeyle deli gibi çırptık da çırptık ama bu hâlimiz yalnızca o akşam zarfında boşalttığımız kâselerce punçtan dolayı değildi, erkeklerin kadın elbisesi giyince içine kapıldığı o acayip neşeli laubaliliktendi de. Pelerinlerin, bonelerin, keplerin, berelerin, abajur şapkalarının ve perukların altına gizlenmiş, yüzlerimizde, kıpkırmızı boyalı dudaklardan ve alnımızın üzerine yelpaze gibi uzanan kapkara kirpiklerin altındaki tostoparlak gözlerden başka bir şeyden ibaret olmayan maskelerle, en yakın erkek göğsüne yaslandık da yaslandık, bir yandan da kumrular gibi habire gurulduyor, cıyak cıyak, kadınımsı tiz seslerle, hepsi ancak saygıdeğer hanımefendi rolündeyken yakayı sıyırabileceğimiz kadar adi ve müstehcen laflar yağdırıyorduk birbirimize.

Grubun, bayağılığıyla, en çarpıcı üyesi gelindi. Elbisenin üzerine bir jüpon geçirmiş, kalın beline ten rengi bir jartiyeri gerip dolamıştı. Krem rengi korsajının altından koca göğüsleri bir o yana bir bu yana sallanıyor, vücudunun her işveli dönüşünde birbirlerine sesli birer şaplak atıyorlardı. Kafasındaki sapsarı peruğun kalın saç örgüleri, iki yana dimdik kalkmıştı. Kolalı duvağı, donmuş dantel kar taneleri gibi havada kaskatı duruyordu.

Albert'in yanına geldi ve kulak memesini gıdıkladı. O da sinirli bir hareketle kafasını geri çekti.

"Aşk hayatı nasıl gidiyor, Le'Albert?" diye sordu gelin, köylü kadınların eskiden cenazenin başındayken çıkardığı o iniltiyle bağırtı arası tiz ağıt sesiyle.

"Yoksa düğün suya mı düştü?"

Kaptan Madsen ileride bir boşluğa bakıyordu, yüzünde sanki bir sabır sınavından geçiyormuş gibi bir ifade vardı, dişini sıkıp yeterince beklerse, kendinden geçecekti.

Gelin, iri, eldivenli elini onun baldırlarına, apış arasının hemen yanına dayadı.

"Orada mı sorun var?"

Gelin oynadığı rolden bir an sıyrıldı ve kişner gibi bir kahkaha attı.

Domuz, korsanın yanında dikildiği yerden ayrıldı, gelip Albert'in karşısına dikildi. Pembe karnından havaya pırtlamış, sivri uçlu iki meme ucu itham edici işaret parmakları gibi sert ve dikti.

"İştahın mı yok Le'Albert?" dedi domuz.

Gelin, öpücük sesleri çıkarttı. Domuz da burnunu cilveli bir edayla homur homur homurdatarak ona doğru uzattı.

Apukuryaydı, şamata vaktiydi.

Hizmetçi kadın odadan çıkmıştı, orta yerdeki koca punch kâsesi boşalmak üzereydi.

"Le'Albert," dedi yine domuz. Şair damarı olmalıydı ki, ev sahibimiz için ayak üstü bir şiir yazıvermişti.

İştahını mı kaçtı?
Ah ne acı.
Kız mı pek iğrençti?
Yoksa bu işler mi artık senden geçti?

Kaptan Madsen hâlâ hiç kıpırmadan duruyordu. Gözlerini yere dikmişti.

Domuzun elleri, çalgıcılarının dikkatini ona vermesini isteyen bir orkestra şefinin yaptığı gibi havaya kalktı. Ve alaycı dörtlüğü koro hâlinde tekrarladık. Her şey kendiliğinden oluyordu. Neşemiz pek yerindeydi.

Albert başını kaldırdı. Dev gibi yumruğunu, ileri yaşı için alaya aldığımız bir adamdan hiç beklemediğimiz bir hızla savurdu ve domuzun burnunun tam ortasına indirdi, burun yamyassı oldu. Üzerindeki maske, darbenin şiddetini bir miktar azaltmış olsa da, domuz sırt üstü yere devrildi, düşerken çarptığı boş punch kâsesi de onunla beraber şangır şungur yeri boyladı. Ve domuz, cam kırıklarının arasında yatakaldı. Hurdahaş olmuş burnundan kan boşanıyordu.

Hâlâ ev sahibimizin yanında duran gelin, onun suratının ortasına bir yumruk yapıştırdı, Albert geriye doğru kaykıldı, ensesi duvara çarptı. Bir sendeledi, sonra yine dengesini buldu. Boş gözleriyle ileriye doğru bakarken, bir parmağını da alt dudağının üzerinde gezdirip yokladı, yarılmışa benziyordu.

Gelin yine yumruğuna davranacakmış gibi bir hareket ya-

pınca, onu hemen yakaladık ve oradan uzaklaştırdık. İş çığrından çıkmıştı, artık son bulmalıydı. Neyin ters gittiğini anlayamamıştık. Biz mi çizgiyi geçmiştik? Ama apukurya bu demekti. Geçilecek bir çizgi yoktu. Bu akşam her şeye izin vardı ve biz sonuçta her zaman yaptığımızdan farklı bir şey de yapmamıştık, sadece birkaç gerçeği şakaya vurmuştuk. Yumruk atmak için bir neden yoktu.

Punch kâsesiyle beraber devrilen konsolu yerden kaldırdık. Paramparça olmuş kâseye yapabileceğimiz bir şey yoktu. O, hizmetçi kadının işiydi. Baygın hâldeki domuzu hemen holden geçirip merdivenlerden aşağı ve doğruca Prinsegade'e taşıdık.

Buz gibi şubat yağmurunun altında maskelerimiz sudan yumuşamış, hamur gibi olmaya başlamıştı. Dönüp cumbaya baktık. Albert durmuş, bizi seyrediyordu.

Gelin, penceredeki karaltıya doğru elini salladı.

"Kız mı pek iğrençti? Yoksa bu işler mi artık senden geçti?" diye bağırdı.

Bluzunun yırtık kolu aşağı sarkmış, adaleli kolunun üzerindeki koca dövme meydana çıkmıştı - saldırmaya hazır bir aslan figürüydü. Ama o karanlıkta üzerindeki yazıyı okuyamadık.

Kuzey Yıldızı

Öğlene kadar devamlı yağmur yağmıştı ama şimdi hava yükselmişti. Adanın üzerini kaplayan kapkara bulutların yerini, donun yolda olduğunu haber veren masmavi bir gökyüzü almıştı.

Albert kör gibi yalpalıyordu, çaresizlik içindeydi. "Benden utanıyorsun sen!" diye bağırmıştı Klara arkasından. Hayır, ondan utanmıyordu. Kendinden utanıyordu. Buradan uzaklaşmalı, bir yürüyüp kafasını toparlamalı, kesin bir evet ya da bir hayır demeli ve sonra da bununla yaşamayı öğrenmeliydi. Bir şeyi iyi biliyordu: Evet demek istiyordu, ama diyemiyordu; hayır diyebilirdi, ama demek istemiyordu. Burada, "İstenirse her şeyin bir yolu vardır," kuralı geçerli değildi. Onun durumunda, istemekte bir sorun yoktu da her yol boştu. Albert çok ihtiyarlamıştı. O onur kırıcı apukurya akşamı, maskeler ona doğruyu söylemişti. Yumrukla karşılık vermesi bunun içindi. Haklı oldukları için. Hayatında böyle büyük bir değişiklik yapmaya gücü yoktu.

Bunu vahşi bir hırsla, kendinden başka bir yana çeviremeyeceği çaresiz bir öfkeyle kabullenmişti.

Sahile indi. Uzakta bir karaltı belirdi. Karaltı biraz yaklaşınca, Herman olduğunu fark etti ve hesaplaşmaya hazırlandı. Kendi evinde küçük düşürülüp dövüldüğü o akşamki gelinin kim olduğunu iyi biliyordu.

Soğuğa rağmen, Herman'ın üzerinde sırf bir gömlek vardı, göğsü göbeğine kadar açıktı, löpür löpür, kıllı işkembesi dışarı sarkmıştı, aylardır Hotel Ærø'de sürdürdüğü tatlı hayat onu hiç küçültmemişti. Albert'e bakmadan geçti yanından. Sanki şehirdeki binaların daha da ötesindeki uzak bir hedefe

doğru gidiyordu ve oraya varabilmek için önüne çıkan tüm duvarları yıkıp geçmeye hazırdı.

Albert yoluna devam etti, ferahlamıştı, bir kavgaya hacet kalmadan atlatmıştı. Tam şu anda kendi düşüncelerinden başka bir şeyle uğraşacak hâli yoktu. Tek istediği, şehirden uzaklaşmak, deniz ve gökyüzüyle yalnız kalmaktı, o zaman kafasındaki sorulara bir yanıt bulacağını umuyordu.

"Ha!" diye homurdandı kendi kendine, "tek yanıt ilelebet orada kalmak olur ya."

Ve orada, o incecik kumsal şeridinde, kimsenin onu bir karar almaya zorlamayacağı bir rüya dünyasına geçebilmeyi ümit ederek yürümeye devam etti.

Islak kumlarda ilerlemek zor işti. Bir süre sonra kumlar yerini, dalgaların kıyıya taşıdığı iri çakıllara bıraktı, Albert sendeleyerek ilerledi. ta ki üzerine basılmaktan ezilmiş otların açtığı patikaların, yeşilliklerin arasından kıvırılarak uzandığı, sık çalılarla örtülü burna varana kadar. Sonra gideceği yere ulaştı, burada burun, bir dirsek gibi kırılıyordu, kıyı diliyle dalgakıran arasında denizin kabarık ve yağlımsı kaygan bir görüntüsü vardı, sanki kendini şimdiden dona ve sularının kristalize buza dönüşüne[53] hazırlar gibiydi. Deniz bu kısımda ufacık adalarla kaplıydı, üzerleri kalın, vıcık vıcık bir çamur zeminden filizlenmiş hasır otlarıyla ve sazlarla örtülüydü. Dalgakıran, şimdi durduğu noktayla şehrin arasında uzanıyordu. Kış için limanda yatan gemilerin direkleri görünüyordu. Arkalarında da evlerin kırmızı kiremit damları ve kilisenin yeni, bakır külâhlı kulesi seçiliyordu.

Gözleri, önünde uzanan şehrin panoramik manzarasının üzerinde dolaştı, içine düştüğü çıkmaza orada bir cevap arar gibiydi ve tam o anda ayaklarının yere saplandığını fark etti. Hiç farkında olmadan kumluk burundan uzaklaşmıştı ve şimdi, üzeri sazlık adacıklardan birinin kıyısındaki sığ suda duruyordu.

Çamur zeminin onu aşağı doğru çektiğini fark etti. Önce bir bacağını, sonra öteki bacağını geri çekmeyi denedi, nere-

---

[53] Su soğuyunca daha yoğun bir hâl alır. Fakat yoğunluk artışı ancak ±4 0 dereceye kadardır. Bunun altındaki sıcaklıklarda su hacimce genişlemeye başlar, yoğunluğu azalır ve sonuçta kristalize buz şekline döner. -ç.n.

deyse dengesini kaybedecekti ama bacaklarını çamurdan kurtaramadı. Sanki içindeki uyuşukluktan birden uyanıvermişti. Buz gibi suyun, çizmelerinin içine sızdığını hissediyordu. Başını eğip inanmayan gözlerle kendine baktı. Sonra avaz avaz bir kahkaha attı, gülünesi hâliyle alay edercesine atılmış, yapmacık bir kahkahaydı. Sağ bacağının kaslarını gerip yine yukarı çekti. Sol ayağı daha derine battı, zira ağırlığını ister istemez o tarafa vermişti. Yutan, bataklık değildi. İçine emilemezdi, sadece ayağı saplanmıştı. Önemli bir şey değildi. Bir kere daha denemeliydi. Çizmelerini yukarı kaldırabilmek için öne doğru eğildi ama neredeyse yere kapaklanacaktı. İri yarı bir adamdı, üzerinde de ağır çeken bir kışlık palto vardı ve sonra vücudu, eski esnekliğini çoktan kaybetmişti. İçindeki dehşet hissinin giderek arttığını hissedebiliyordu ama o yine de tehlikeli bir durum olduğunu kabullenmemekte ısrarlıydı. Evet, gülünç bir durumdu da, tehlikeli değildi. Peki, kendini yüzü koyun sazların arasına fırlatsa ne olurdu? Sağlam bir zemin bulup ayaklarını arkasından kendine doğru çekebilir miydi? Fakat o sık sazların altında ne olduğunu bilmiyordu. Orada da zemin buradaki gibi bataklık çamur olabilirdi, ve eğer öyleyse, durumunu sadece daha kötüleştirmiş olurdu.

Güneş ufka iyice yaklaşmıştı ve karanlıkla birlikte don da gelecekti. Bunu düşününce paniğe kapılmadı. O kendini hâlâ bir budala gibi hissediyordu, bir anlık dikkatsizliği onu bu biçimsiz duruma sokmuştu, ama birazdan her şey, utandırıcı bir hatıra olarak geride kalacaktı. Aptallığının bedeli olsa olsa bir soğuk algınlığı olacaktı. Sonra, buz gibi soğuğun, ayaklarından bacaklarına doğru yayıldığını fark etti. Bir an tir tir titredi. Elleriyle vücuduna hafif hafif vurarak kan dolaşımını harekete geçirip ısınmayı denediyse de, çok geçmeden bırakmak zorunda kaldı, hiç hâli kalmamıştı, kolları iki yanına düştü. Burada böyle kalamazdı. Bir şeyler yapmalıydı. Bacak kaslarını bir kez daha gerdi ama işe yaramadı. Çamur zemin, bana mısın demiyordu.

Gölgelerin boyu şimdi upuzundu. Gemi direklerinin, serenlerin ve yelken halatlarının gölgeleri, sazların üzerinde koca bir örümcek ağı çiziyordu. Kilisenin kulesinin gölgesi, kumluk burnu bir uçtan bir uca aşıyor, Albert'in arkasında

kalan sulara kadar yansıyordu. Albert saplanıp kaldığı yerde sanki şehrin damlarının üzerinde durur gibiydi. Sonra, alçalan güneş, bir evin arkasında gözden kayboldu ve şehrin karanlığı Albert'i içine çekti. Şehir yakındı ama başka bir gezegende de olsa bir farkı olmazdı.

Bunca yıldır, dalgakıranı yalnız iç taraftan gördüğünü hatırladı birden, o zaman gözüne koruyucu bir duvar gibi görünmüştü hep. İlk defa şimdi dışarıdan bakıyordu. Ve dalgakıranın şimdi koruyucu bir yanı yoktu. Albert'i dışarıda bırakıyordu, o kadar.

Etrafına bakındı. Karanlık, karadan ve denizden fışkırır gibiydi ve Albert, Odysseia'yı ve orada tasvir edilen ölüler ülkesinin alacakaranlığını düşündü, tüm sevinçlerin buz tuttuğu o yeri ve işte şimdi kendisi tam orada duruyordu. Soğuğu, teninde, keskin bir bıçak gibi hissediyordu. Yakında uzuvlarına da işleyecekti. Ve ölebileceği ihtimali ilk o an aklına geldi.

Yıldızlar ortaya çıktı ve ayaklarının arasındaki çamur buz tuttu. Buz gibi soğuktan dökülmüş bir beton kütlesinin içinde duruyordu artık. Başını kaldırdı ve gözüne kuzey yıldızı ilişti. Klara Friis'i düşündü. Yaşlılık dönemi üzerine kapanmadan önceki son dakikada, gençliğe doğru uzanmıştı ama ihtiyar bir adam için gençlik, bir kış gecesinde kuzey yıldızının olduğu kadar uzaktı. Artık şüphesi kalmamıştı. Her şey bitmişti. Ömrünün sonuna gelmişti, hiç beklemediği bir anda -ansızın patlayan fırtınada batan bir gemi misali.

Soğuktan uzuvları uyuşmasına karşın, çamurun içinde hiç hareketsiz duruyordu, adeta ayakta ölmeye niyetlenmiş gibiydi. Knud Erik'i düşündü ve içi sımsıcacık oldu. Kalbi son gücünü kullanıyordu.

Sonra soğuk ilerledi, yayıldı ve akan kanı ablukaya aldı.

Tam böyle mi oldu, bilmiyoruz. Albert'in son saatlerinde ne düşündüğünü veya ne yaptığını bilmiyoruz. Orada değildik. Elimizde sadece bize bıraktığı notları var ve de şehrimizin sonunun başlangıcı olduğunu daha sonra anlayacağımız o üç sütunlu hesaplar. Biz onun hikâyesini anlattık ve bunu yapar-

ken her birimiz kendimizden de bir şeyler ekledik. Onun, tarafımızdan çizilen bu tablosunda binlerce düşünce, dilek ve gözlem bir araya geliyor. Ama o tamamen kendine özel biri. Ve buna rağmen bizden biri -hep bizim gibi olmamış olsa bile.

Sürü hâlinde Halen'in ta ucuna, Albert'in öldüğü yeri görmeye gittik. Çizmelerimizi çamura sapladık ve batak çamurdan çekip kurtarmaya çalıştık. Aramızdan bazıları, evet, dedi, saplanmıştı. Diğerleri, hayır, dedi, kurtulabilirdi. Soğuğun ve çamurun ona kurduğu tuzaktan sıyrılabilirdi. Sırılsıklam bir palto ve pantolon, ölümden kaçabilmek için çok ucuz bir bedel. Zatürre bile her şeye bu şekilde son vermekten iyidir ve sonra o, güçlü kuvvetliydi.

Bir şey bilmiyoruz ve her birimiz farklı düşünüyoruz. Her birimiz onda kendimizden bir parça arıyoruz. Bazılarımız onu suçlamak istiyor. Bazılarımız onu her tür küçük hesaptan arındırıyor. Hepimizin Albert hakkında farklı düşünceleri var. Onu nereye gittiyse takip ettik. Pencerelerimizden ve sokak köşelerindeki dikiz aynalarından gözetledik. Her söylediği söz ağızdan ağıza dolaştı ve bunu her zaman iyi niyetle yapmadık, belki de bizim söylediklerimiz onun ağzından çıkanların aynısı değildi, bizim onlara ilave ettiğimiz şeylerdi çünkü biz, onun, bunları da söyleyebileceğini münasip veya muhtemel saymıştık.

Hayatını tekrar tekrar didik didik etmiştik, tıpkı her birimizin hayatını daima ettiğimiz gibi, bazen fısıldaşarak, bazen yüksek sesle konuşarak yapmıştık bunu. Albert bir taş abideydi, onu hep birlikte oyarak yapmış ve birlikte dikmiştik.

Hakkında her şeyi bildiğimize inanıyorduk. Ama hayat böyle değil. Sonuçta kimse kimseyi tanımıyor.

Albert'i ertesi gün buldular.

Bütün gece kar yağmıştı ve sabahleyin birkaç oğlan belirdi dalgakıranın üzerinde. Yolun yarısını kürek çekerek, geri kalanını da sandalı, yeni tutan buzu kıra kıra itmek suretiyle gelmişlerdi, ta Kalkovnen'e kadar böyle gelmişlerdi ve şimdi babalarından veya onları orada artık her kim yakalamışsa ondan, kalkıştıkları bu tehlikeli macera için esaslı bir kötek yemek için sıra bekleyeceklerdi. Denizle ilgili kurallara karşı

gelen erkek çocuklar söz konusu olunca, her birimiz bir babanın hak ve mesuliyetlerine sahibizdir.

Ama kötekten kurtuldular.

Dalgakıranın toz gibi bir kar tabakasıyla kaplı koca taşlarının tepesinde dağ keçisi gibi hoplayıp zıplarken, Albert'i görmüşlerdi.

"Bir kardan adam!" diye bağırdı içlerinden biri, Anton adında bir oğlandı. "Oraya kim kardan adam yaptı acaba?"

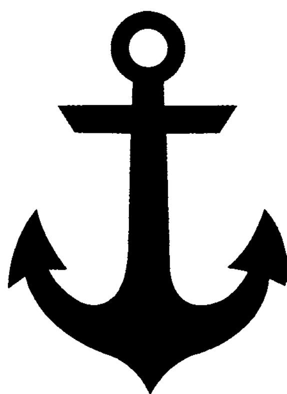
Ve oğlanlar sazlığın içinden koştular, sazlar o ayazda birbirine değerken, sanki çelik levhalardan bir ormanmış gibi ses veriyordu ve onlar koştular, taşlaşmış çamurun ve buzlaşmış su birikintilerinin ve sığ koycukların üzerinden koşarak ilerlediler.

İşte oradaydı.

Onu bir daha unutmadılar. Böylesi bir manzara ender görülür. Bazılarına bakılırsa hiç görülmez.

Şehirle denizin arasında, orta yerde, Laurids'in çizmelerinin içinde buzlu zemine saplanmış hâlde, ayakta ölüp gitmişti Albert.

III

Dullar

Albert'in ölümünü takip eden aylarda, Klara'nın yüzünü, beyni sanki tamamen durmuş gibi bir ifade kapladı. Snaregade'deki evin oturma odasında oturup dalgın bakışlarla karşıya, boşluğa baktı durdu. Evin önünden geçerken, aydınlık pencereye gözlerimiz takılır ve onu daima orada görürdük, ışığı yakınca perdelerini çekmeyi hep unuturdu.

Önceleri matemde olduğunu sandık.

Üzerindeki dalgınlığın neden kaynaklandığını uzun zaman çıkaramadık. İlk bakışta bize matemin yol açtığı zihin uyuşukluğu gibi geldiydi. Ama sonra yanıldığımızı anladık.

Hayat bazen ansızın bir olanaklar cenneti hâline gelebiliyor, öyle ki aralarında bir seçim yapma düşüncesi bile insanı afallatabiliyor. Klara'nın ayaklarını yerden kesen de bu olabilir miydi? Kendi başına karar vermeye alışık olmayan alelade bir insanın, tükenmez seçeneklerin ve bir özgürlük selinin içinde boğulup gitmesi bir şey?

Bir gün ev eşyalarını taşıması için bir at arabası çağırdı. Sonra Edith'le Knud Erik'e seslendi ve hep beraber, el ele yürüyerek Prinsegade'e gittiler, Klara portföyünden çıkardığı anahtarla sokak kapısını açtı ve Albert Madsen'in şimdi bomboş olan evine ayak bastı. Beraberinde getirdiği mobilyaları tavan arasına kaldırdı. Albert'inkilere dokunmadı. Onun kanepesinde oturdu ve onun yatağında yattı -kendini bir başkasının hayatına misafir etmiş gibiydi. Hizmetkâr kadın, işi kendiliğinden bırakıp gitti.

Klara da sokağa bakan cumba penceresinin önünde oturup gözlerini dalgın dalgın boşluğa dikmeye devam etti.

Mütevazı bir çevreden gelen ve sıradan bir denizcinin dul

eşi olan Klara Friis, artık bir köşke, bir denizcilik şirketine ve bir gemi filosuna sahipti. Bir çırpıda şehrin büyük gemi sahiplerinden biri olmuştu. Yanaklarında gençliğin son kıvılcımı sönmeden büyük ödüle uzanmış ve onu kazanmıştı.

Albert, hayattayken onunla evlenmemişti. Fakat ölümünde kadını yarı yollu kabullenmişti.

Kendi aramızda, kadına hemen parayla kıymet biçmeye koyulduk.

Albert'in servetinin en çekici yanının miktarı değil, sağladığı nüfuz olduğuna kafamız ermiyordu. Ve Klara'nın cumba penceresinde heykel gibi oturdu, bu aylar zarfında aslında bizlerin kaderi de çiziliyordu.

Ve Klara'nın tefekkür süresi biter bitmez ilk yaptığı, doğruca deniz ressamının dul karısının Teglgade'deki evine gitmek oldu. İnsan sarrafı olan Anna Egidia, yetim Knud Erik'in mutsuzluğunu zamanında fark etmiş, çocuğun yetişkin bir erkeğin desteğine ihtiyacı olduğunu anlamıştı. Klara Friis de Albert'le böyle tanışmıştı. Şimdi Anna Egidia'nın bu iyiliğine bir karşılık vermek istiyordu. Dul kadına, dur durak bilmeden sürdürdüğü hayır işlerinde yardımcı olmaya hazır olduğunu bildirdi. Ve bundan çoğunu da teklif etti. Ressamın dul eşinin yüksek pencereli ve duvarları tablolarla dolu oturma odasında otururlarken, ona Marstal'da bir yetimhane açmayı planladığından bahsetti.

"Diğer yetimhaneler gibi olmamalı," dedi. "Çocuklar burada sevildiğini hissedebilmeli, kendilerini ayak altındaymış gibi veyahut en iyi ihtimalle, sadece başkalarının yararları olduğu nispette yaşamaya hak kazanıyormuş gibi hissetmemeliler. Hayır, bu çocuklar, bu dünyada başkalarının hayrı değil, kendi hayırları için bulunma hakları olduğunu hissederek yaşayabilmeli. En istenmeyeni bile, kendini kabullenilmiş hissedebilmeli."

Bunları söylerken, ne tuhaftır ki, sesi bayağı titriyordu, halbuki hayatın üvey evlat muamelesi yaptığı çocuklara daha iyi yaşam şartları sağlama planlarından bahsederken, sesinin ışıl ışıl ve güçlü olması beklenirdi.

Dul Bayan Rasmussen ona uzun uzun baktı.

"Sanırım siz bir zamanlar bir yetimhaneyi içeriden tanı-

mış olmalısınız, öyle değil mi?" dedi yumuşacık bir sesle.

Klara Friis başını aşağı yukarı salladı ve ağlamaya başladı. Evet, bu onun hayat hikâyesinin kelimeleştirilemeyen kısmıydı; Albert Madsen'in, selin karanlık sularında kaybolup giden bez bebek Karla hakkındaki gizli gerçeği anladığı o en mahrem anlarında bile ona açamamıştı.

Funen adasındaki" Ryslinge Yetimhanesi'nde büyümüştü. Sonra götürülmüştü. Yaşlı dul kadının anaç bakışları altında doğan o güven anında sadece "götürüldüm," demişti. Evlat edinildim değil, ama bu deyimi kullanmıştı, çünkü Birkholmlu bir çiftçi tarafından götürüldüğünde içinde hiç anne baba sevgisi hissetmemiş, duygusal bağlılık nedir tatmamış olan beş yaşında öksüz bir çocuktu. Adamın çiftlikte bir yardım eline ihtiyacı vardı, bir insana değil, masrafı ucuz bir ele -maaş, boğaz ve hisler açısından.

Buruk bir şekilde güldü.

Hayır, hisler açısından hiçbir masraf gerektirmemişti, sevgi denen şey bu öksüz kız çocuğu için başkalarının ayrıcalığındaki bir lükstü.

Deniz her gün gözlerinin önündeydi. Adanın sınırıydı, tutsak yaşamının etrafındaki duvardı, ama uzaklara kaçma şansıydı da. O beyaz atın üzerindeki bir prensin değil, beyaz yelkenlerin altındaki bir prensin hayalini kurardı ve her ilkbahar onun gelişini seyrederdi. Yüzlerce yelken adanın önünden geçer -ve sonra gözden kaybolurdu. Marstal'dan gelirlerdi ve bu şehir onun için tüm özlemlerinin hedefi oldu.

Sonra bir gün deniz ona geldi ama şehri mahşer gününe çeviren bir tufan şeklinde geldi. Beyazlar içinde bir prens getirmedi ama Karla'yı ondan aldı götürdü.

Ama o günler çok geride kalmıştı. Şimdi bütün imkânlar onun elindeydi. Nihayet elini suya sokup Karla'yı yukarı çekebilirdi.

"Henning'le nasıl tanıştığımı öğrenmek ister misiniz?" diye sordu.

Gizli sırlar birbirini kovalıyordu ve yaşlı dul cevap vermeye fırsat bulamadan o, sözüne devam etti.

"Onunla bir kış gecesinde, buz tutmuş bir denizin üzerinde tanıştım."

"Buzun üzerinde mi?"

Yaşlı kadın başını kaldırıp hayretle baktı.

"Çok gençtim. On altı yaşındaydım. Langeland Adası'na dansa gitmek istemiştim."

Deniz baştan başa buz tutmuştu, sanki o yamyassı Birkholm büyüme sancıları çekiyor, etraftaki adalara doğru yayılıp onlarla kaynaşmak için çabalıyordu. Buz kristallerinin uçsuz bucaksız dünyaya uzanan, ışıktan bir yol çizdiği o dolunaylı cumartesi gecesi, Klara'nın içindeki özlem dayanılmaz bir hâl almış ve o da çiftlikteki kızlardan birinden bir gece elbisesi ödünç alıp, bir bisiklete atladığı gibi, buzun üzerinden Langeland'e doğru yola koyulmuştu. İstediği, kaçıp gitmek değildi. Uzak adadaki evlerin aydınlığına doğru giderken tek aradığı, bir anlık mutluluktı.

O günlerde henüz hayal kuruyordu.

Fakat fazla gitmemişti ki, yolu kapkara suyla kesildi. Tam önünde buzların arasına dar bir su yolu vardı, Svendborg'la Marstal arasında çalışan *A.L.B.* yolcu vapuru, buzkıran görevi yapan, siyaha boyalı, hantal, çelik gövdesiyle buzu yararak ilerlerken açmıştı. Bacasından kıvılcımlar saçıyordu. Havanın içine yayılan titreşimleri, Klara ayaklarının altındaki buzlu zeminde hissediyordu. Vapurun açtığı su yolunda daha arkadan *Hydra* ilerliyordu, eve dönüyordu, o ayazlı gecede en ufak esintiyi bile yakalayabilmek için bütün yelkenlerini açmıştı.

Mürettebat küpeşteye doluşmuştu. Buzun ortasında gece elbiseli bir kız görecekleri akıllarının ucundan geçmemişti.

"Nereye gidiyorsun?" diye seslendiler.

"Langeland'e, dansa," dedi o da.

Oraya gideceğine, hep birlikte Marstal'da dansa gitmeyi teklif ettiler ve onu tutup bisikletiyle beraber yukarıya, güverteye çekiverdiler.

"Çok üşümüşe benziyorsun," dedi Henning. Aralarında en yakışıklıları oydu. Evet, çok üşümüştü. Elbisenin altında bacakları çırılçıplaktı. Henning onu alıp doğru tayfa kamarasına indirmiş ve buz gibi vücudunu üst ranzada ısıtmıştı ve Klara böylece, tir tir titreyen mosmor dudaklarıyla, artan sistitiyle ve incecik elbisenin altında bir buz kütlesine dönmüş zavallı bedeniyle onun olmuştu. Hemen hamile kalmamıştı. Knud Erik

daha sonra olmuştu. Henning'in ayyaşlığı, meyhane düşkünlüğü ve bitmek bilmeyen deniz yolculukları da öyle olmuştu.

Henning bir keresinde eve bir Mangabey maymunuyla döndü.

"Mangabey maymunu hayvanlar içinde en Allah'sız olanıdır," dedi, "insafsızlığın oğlu, torunu ve torununun torunudur."

Arabın biri ona böyle demişti.

"Peki ben onunla ne yapacağım?" diye sordu Klara.

"Ne mi yapacaksın, beni çok özleyince ona bakabilirsin," diye cevap vermişti Henning, sesinden alay ve kibir taşıyordu. Artık böyle olmuşlardı.

"Ama en kötüsü, bir denizcinin senin haysiyetine el koyması değil. En kötüsü, rüyalarına el koyması," diye ekledi Klara, deniz ressamının dul eşine.

Ve şimdi *Hydra* yoklara karışmıştı ve onunla birlikte Henning de.

"Marstal, çocukların mutlu büyüyeceği bir şehir olmalı," dedi. "Oğlanların balık yemi, kızlarınsa dul olmak için yetiştirildikleri bir yer değil."

"Siz denizcileri hakikaten Marstal'dan çıkarabileceğinize mi inanıyorsunuz?" diye sordu yaşlı dul.

"Evet, inanıyorum. Param var. Ve nasıl yapılacağını biliyorum."

Klara Friis'in sesine ilk kez bir diklik gelmişti ve bu, yüzünü çirkinleştirmişti.

Yaşlı dul, kederinin mi yoksa bol paranın mı genç dulun başını döndürdüğünü kendi kendine sorup duruyordu.

Konuşmayı alelacele yetimhane konusuna çevirdi ve Klara Friis'in yine sağduyuya ve gerçekçiliğe geri döndüğünü görünce rahatladı.

Klara, planının en önemli kısmından hiçbir zaman bahsetmedi.

Albert'in öldüğü gün Herman iflas etti.

Sermaye hisselerinin yüzde doksan dokuzuna sahip ol-

duğu Kalundborg Tersanesi'nin genel kurul toplantısında, şirketin tasfiye edilmesi lehine oy kullanarak herkesi şaşırttı. Tersanenin, Kalunborg Bankası'na on iki milyon borcu olduğu bilahare meydana çıktı. Banka battı ve domino etkisi başladı. Son iflas eden, Marstal'daki çelik gemi tersanesi oldu, böylece gemi yapımcısı Raahauge'nin yıllar önce yaptığı kehanet doğru çıkmış oldu. "Valla bu işin sonu yok," demişti.

Hayır, vallahi de yoktu. Çelik gemi tersanesine hemen hemen bir milyonluk bir sermaye bağlanmıştı. Tersane müzayedeye çıktı, otuz beş bin krona satılabildi. Sermayedarlardan otel sahibi Egeskov sağ salim kurtuldu. Arkasında kapı gibi oteli vardı. Fakat Herman hem Skippergade'deki evi hem de *De Tvende Søstre*'yi teminat göstermişti, elinde avcundaki her şeyi kaybettiği gibi bir de borca gömüldü.

Duruşmalar birbirini takip etti. Edvard Henckel ve Kalundborg Bankası'nın yöneticisi tutuklandı. Ama şeytan bile o muhasebe defterlerinin içinden çıkamazdı. Henckel diğerlerine nispetle çok zekiydi. Hatta o bir tür dehaydı da, nasılsa ülkedeki kanunları unutmuş ve yolun yanlış tarafına geçmişti. Her şeyi açıkça kabullendi. Sorumsuz, hatta düşüncesiz davranmıştı. Fakat iyi niyetliydi.

Hâlini gözlerimizin önüne getirdik. Enine boyuna cüssesiyle, kafasında geniş kenarlı şapkasıyla, sanık iskemlesinde ayağa kalkarken, ceketinin kuyrukları arkasından savruluyor, onu hiç yalnız bırakmayan girişkenliği duruşma salonunda taze bir rüzgâr estiriyordu. Çan kanağı gibi gözlerinde enerji kıvılcımları çakıyordu, hatalarını itiraf ederken kollarını iki yana öyle bir açışı vardı ki, sanki hâkimi, gazetecileri, savunma avukatını ve savcıyı şampanya partisine davet ediyor sanırdınız.

Aslında mühendis de değildi. Bu unvanın da, hayatındaki her şey gibi kurmaca olduğu ortaya çıkmıştı. Artık hapishane yolu görünmüştü. Üç yıl hapis cezası kararını erkek gibi karşıladı. Ona baş eğdirmesine izin vermedi. Hem kendisi hem başkaları için büyük planlarla dolu, fırtına gibi bir hayat yaşamıştı. Yolunun üzerinde bir hücreye kapatılmak varsa bu geçiciydi, bir gün çıkacak ve bize kim olduğunu gösterecekti.

Hotel Ærø'ye artık uğramıyorduk. Beyaz kolalı gömlek-

lerimiz evde duruyordu. Bundan böyle sadece düğün, konfirmasyon[54] ve cenaze törenlerinde kullanılacaklardı. Webers Café'ye ve fıçı biramıza geri döndük, ancak tadına yeniden alışmamız gerekti. Mahkeme kararını duyunca sinsice sevinmedik. Henckel'e doğru dürüst kızamıyorduk bile. Evet, bizi bal gibi tongaya bastırmıştı. Ama bizde de hata vardı, muhakeme gücümüzü daha iyi kullanabilirdik. Onun kötü bir insan olduğunu düşünmüyorduk. Şevki ve müteşebbisliği içtendi. Onun tek sorunu, kafasında çok fazla plan olmasıydı, kendi bile birbirinden ayırt etmekte zorluk çekiyor, sonunda hepsi arap saçına dönüyordu. Fakat daima risk almaya hazır bir adamdı. Buna saygı duyardık. Başka bir şey de yapmadık. Mühendis Henckel'de kendimizden iyi tanıdığımız bir şey vardı. Bu onun batakçılığı değildi. Onun azim ve enerjisiydi.

Anısına kadeh tokuşturduk, tıpkı tüm mürettebatıyla denizin dibini boylayan bir geminin arkasından yaptığımız gibi.

Herman, denizcilik şirketlerini dolaşıp iş aradı. Biz onun yine her şeyi bırakıp ortadan kaybolacağını beklemiştik, tıpkı zamanında Hans Jepsen ona haddini bildirip *De Tyvende Søstre*'ye usta gemici olarak işe almadığında yaptığı gibi. Sonra da büyük bir adam olarak geri dönmüştü. Yalnız lafları değildi büyük olan, kısa bir süre için olsa bile cüzdanı da öyleydi, ama sonra her şeyini kaybetmiş, başladığı yere geri dönmüştü. Kandırılmıştı ama bunda yalnız değildi, birçoğumuz da aynı durumdaydık. Ve işe bu açıdan bakınca hepimiz aynı gemideydik.

Herman'ın, uğradığı bozgundan sonra kendini aşağılanmış hissedeceğini hiç beklememiştik. Bu onun yaradılışında yoktu, o inatçı ve gururluydu. Biz onun bu utandırıcı durumdan kaçacağını ve cebi yine para dolup da tekrar eskisi gibi tafra satacak duruma gelince geri döneceğini sanmıştık. Fakat o, yenilgisine tanık olan şehri bırakmadı ve *Albatross*'ta iş bul-

[54] Tanrı ve insan arasında vaftizle kurulan ilişkiyi pekiştirmek maksadıyla düzenlenen ayin. Mahalli kilise papazının konfirme edilecek gençlere verdiği bir yıllık özel din eğitiminden sonra ilkbaharda düzenlenir. Kilisedeki törenden sonra gençlerin aileleri evlerine davet düzenler. Bu davet sırasında, özellikle anne baba ve diğer yakın ailenin, gençlere yükte ve/ya pahada büyük hediyeler vermesi âdettendir. -ç.n.

du. Onun en sonunda dersini aldığını düşünmeden edememiş, hayatın ona da diğerlerinden farklı davranmadığını görmüştük ve hâl böyle olunca da biraz tevazu yerinde oluyordu.

Bunun dışında her zamanki gibi saldırgan ve istikrarsızdı.

Ama Herman güvertede işinin ehliydi ve onun için de iş bulmakta zorluk çekmedi.

İlk deniz seferinden sonra eve bir kahraman gibi geri döndü, savaş çoktan sona ermişti ama o Nyborg'daki bir meyhanede Danimarka uğruna yiğitçe dövüşmüştü, iki Marstallı'yla beraberdi: Ingolf Thomsen ve Lennart Krull, onlar da *Albatross*'ta tayfaydılar.

Webers Café'de oturdu ve yaptıklarını ballandıra ballandıra anlattı da anlattı. Ingolf'la Linnert de baş sallayıp durdular. Arada Herman onlara hadi der gibi bir bakış fırlatınca, daha ziyade "evet", "ya" veya "yo" dan ibaret birkaç yorumda bulunuyorlardı.

Herman devam etti. Evet, günlerden bir gün, bütün mürettebat bir arada Nyborg'daki meyhaneye doluşmuş gevezelik ediyorlardı yine, bir ara bir araba tamircisiyle lafa daldılar, adamın adı Ravn'dı, yağ tulumu gibi, yerden bitme bir tip, patates gibi burnunun üzeri siyah yağ noktacıkları, elleri de makine yağı içindeydi. Onların Marstallı denizciler olduğunu duyunca cüzdanını çıkardı ve alev alev yanan bir ıskunanın fotoğrafını şöyle bir gösterdi.

Hydra'ydı, 1917 yılının Haziran ayında Atlantik Okyanusu'nda arkada hiçbir iz bırakmadan kaybolmuştu. Altı kişilik mürettebatıyla beraber. Kaptanı Marstallı'ydı, tayfalardan Henning Friis de öyle, adam arkada bir dul kadın, Klara'ydı adı, ve Knud Erik adlı bir erkek çocuğu bırakıp gitmişti. Hiçbir iz bırakmadan kaybolmak. Anlamı şuydu: Onları bir daha kimse görmemişti ve ne toprağa verilecek tek bir ceset bulunmuştu ne de üzerinde geminin adı yazılı bir can simidi -hiçbir şey.

Ravn, Sønderborglu'ydu. Askerliğini savaş yıllarında Almanların tarafında yapmış, bir denizaltıda görevlendirilmişti. Denizaltının batırdığı bütün gemilerin resmi çekilir ve mürettebata birer suret verilirdi. Evde koca bir resim albümü vardı.

"Şu yanımdaki de onun fotoğrafı," dedi. "Yakından bakmak ister misiniz?"

Fotoğrafı masanın üzerinden onlara uzattı ve hepsine bir parti içki daha ısmarlamak için arkasına döndü.

Hydra'yı hemen tanıdık. Gemiyi yanarken görünce içimiz hopladı. Bu siyah beyaz fotoğrafta yaşadığımız diğer gemi kazalarının bir yankısı vardı.

"Neyse," dedi Herman, "hiç olmazsa Ravn'ın, Danimarka gemisini batırdı diye böbürlenmelerine de böylece son verilmiş oldu."

"Belki biraz fazla ileri gittik," dedi Lennart.

Sesinde bir kuşku sezdik.

"Adil bir dövüştü. Ravn istese karşılık verebilirdi. Pişmanlık duymaya hiç hacet yok."

Herman'ın sesi, günah çıkartan birine, Tanrı'nın onu bağışladığını söyleyen bir papazınki gibi çıkmıştı.

"Layık olanı buldu," dedi sonra bize. "Ben o yumrukları bütün o ölenler için indirdim. *Hydra* için indirdim."

Herman, Klara'yı ziyaret etti, Ravn'ın hikâyesini ona nakletmek istemişti. Herhâlde kendine yontmak istediği bir şeyler olmalıydı.

"Henning için indirdim," demişti bu sefer.

Kapıyı Klara açtı.

Merdivenlerde Herman'ı görünce, kabaca, "Ne istiyorsun?" diye sordu. Onun son ziyareti hiç de hayra alamet çıkmamıştı.

"Henning hakkında haber getirdim," dedi Herman.

Ve hikâyesini anlatırken, Klara hiç sesini çıkarmadı. Henning'den haber getirdim lafını duyunca, kadının yüzü bembeyaz olmuştu. Herman, karşısına oturup *Hydra*'yı batıran adamın pestilini çıkardığını böbürlene böbürlene anlatırken de, kadının yüzü kıpkırmızı oldu. Ve Herman nihayet, adamı Henning için benzettiğini ileri sürünce, kadının yüzü yine az önceki beyazlığına geri döndü, dudakları ipince bir çizgi hâlini aldı ve gözlerini iyice kısıp karşısındaki adama dikkatle baktı.

Herman, kadının yüzündeki ifadeyi neye yoracağını bilmez hâlde bir an bocaladı.

"Dövüşten hazzetmiyorsunuz belki?"

Ona birden siz diye hitap etmeye başlamıştı.

Klara önce bir şey demedi. Herman, sandalyesinde kımıldanıp duruyordu. Geldiğine pişman olmuştu.

Sonunda sessizliği bozan kadın oldu.

"Bana Kopenhag'a kadar eşlik etmenizi istiyorum," dedi.

Klara Friis'in artık bir hizmetçisi vardı, evde olmadığı zaman çocuklara o bakıyordu. Klara, I.C. Jensen'e gidip yeni halılar ısmarlamıştı. Sonra marangoz Rosenbæk'e uğrayıp, dul bir kadın için uygun olacak yeni bir yatağın ölçüleri hakkında bilgi almıştı. Klara enerji doluydu fakat hayat tarzını yeni mali olanaklarına uyarlamanın dışında, aklında nelerin dolaştığı hakkında kimse bir şey bilmiyordu.

Yolcu vapurunda Kopenhag'a doğru yol alırlarken, Herman'a da tek kelime çıtlatmadı. Zaten o da bunu beklememişti. Klara onun merakını uyandırmıştı ama bu seyahatten bir şey umduğu yoktu. Kadının gözlerinde hiçbir vaat emaresine rastlamamıştı. Ona refakat etmeye evet dediyse bu sırf kendi merakındandı. O, hayatta hep yeni fırsatlar kollayan bir adamdı ve belki de burada bir fırsat vardı ama henüz ne olduğunu kestiremiyordu.

"Kopenhag'daki para babalarını tanıyorsunuz herhalde," dedi sonra ona.

Klara ona hâlâ siz diye hitap ediyordu ve bu Herman'a da uyuyordu. Aralarında bir iş ciddiyeti kurulmuştu ve zaten Herman'ı ilgilendiren de işten başka bir şey değildi.

"Beni onlarla tanıştırmanızı istiyorum."

Herman yüzüne bakakaldı. Bu kadın düpedüz aptal mıydı yoksa iflah olmaz derecede saf mıydı? Karşısında durmuş da ondan tongaya bastırılmayı mı rica ediyordu? Klara Friis'in zekâsı hakkında hiç kafa patlatmamıştı ama ona, kadının aptal olduğunu düşündürtecek hiçbir neden de yoktu. Belki de Herman'ı tartmak istiyordu.

Ve Herman ona karşı dürüst olmayı seçti. Bu, garip olsa da, bir kereliğine kendine karşı dürüst olmasını da gerektiriyordu.

"Mühendis Henckel'i mi kastediyorsunuz? Evet ama o üçkâğıtçının biriydi. Şimdi hapiste olduğundan haberiniz yok mu acaba?"

"Biliyorum. Fakat ondan başka bildikleriniz de olmalı. Siz

Børsen'e girip çıkmış insansınız. Para işlerinden anlayan biriyle konuşmam lazım."

"*Negerbøllen*[55] veya *Det Rullende Fortov*[56] gibi birilerini mi kastediyorsunuz? Korkarım onlar da Henckel'le aynı kalıptan çıkmış tipler. Eğer paranıza değer veriyorsanız onlardan bir hayır beklemeyin."

"Hepsi de sahtekâr değildir ya bunların."

"Belki değildir de, biz alelade insanların, bunların iyisini kötüsünden ayırt etmesi zor."

Başını önüne eğip iri ellerine baktı. Bir an kendi sesi kulağına gelmişti. Ve o sesteki tevazuyu fark etmişti. Böyle konuşmaya alışık değildi. Kendi yenilgisinden bahsederken, sesine samimiyet, evet hatta pişmanlık bile vardı da, bunu iki yüzlülükten ayırmak bayağı güçtü. O, şimdi yaptıklarından pişmanlık duyan ve hatalarından ders almış bir yıldızdı.

"Akıllandım," dedi. "Tongaya bastırılmaya bile bile göz yumdumdu. Paranızı neden olduğu yerde öylece bırakmıyorsunuz? Herhalde emin yerdedir."

"Anlamıyorsunuz," dedi kadın. "Benim başka planlarım var."

Kopenhag merkez garına geldiklerinde, Klara'nın direşken havası kayboluverdi. Herman'ın koluna girdi, kalabalıkta kaybolmaktan korkup babasının eline sarılan ufak bir çocuğa benziyordu. Herman ondaki değişikliği daha Korsør'de trene binerlerken sezinler gibi olmuştu. Ayağını kaldırıp marşpiyenin üzerine koyarken, başını mağrurca geriye atmıştı ama sanki içinden hâkim olamadığı bir ürperti, hayvansı bir korku dalgası gelip geçmişti. Sonra trende Herman'ın karşısında kazık gibi oturmuş ve pencereden dışarıya bakmaktan kaçınmıştı. Bu yarı uyku durumundan, tren Slagelse'e uğradıktan sonra sıyrılabilmiş ve penceden dışarıyı seyretmeye başlamıştı ama gözlerini hemen kapamak zorunda kalmıştı. Birkholm'un yamyassı çayırlarından başka bir şeyi daha ömründe görme-

---

55 "Zenci Külhanbeyi". O, Børsen'in müdavimi para babaları takma adlarıyla anılırdı. "Negerbøllen", borsa tellallığı yapan gerçek birine aittir. -ç.n.

56 *Kaydırmacı Kaldırım.* Bir diğer müdavim. Garip yürüyüşünden ötürü bu adla anılırdı. -ç.n.

miṣti. Marstal onun için büyük bir şehirdi ama Marstal'ın şehir meydanını, kilisesini ve ana caddesini alıp, Kopenhag merkez garının, devasa bir yolcu kalabalığının bağırtılı bir akis kütlesi oluşturduğu, tonoz biçimli yüksek damının altına sığdırabilirdiniz.

Herman onu ilk olarak *Børsen*'e götürdü. Gittiklerinde günlük borsa endeksleri saptansın da, borsa binasının o devasa vestibülünde "işlem sonrası"[57] denen vahşi furya başlamış olsun diye, bilhassa akşam üstüne doğru bir saat seçti. Niyeti basitti; Klara'nın gözünü korkutmak istiyordu. Kendinde bir koruma içgüdüsü fark etti, eğer kendini analiz etmeye düşkün biri olsaydı, herhalde bu ruh durumunu özveri diye tanımlardı. Klara'nın paralarını, tıpkı bir zamanlar kendininkileri olduğu gibi, başkalarına kaptırması için hiçbir sebep yoktu. Eğer kadını büyük bir azimle hayata geçirmeye hazır göründüğü o müphem planlarından caydıramasa bile, bari oranın hâlini göstererek en azından gözünü korkuturdu.

Vestibülenin tam ortasında, etrafı kazıklara tutturulmuş iplerle çevrili, boks ringini andıran bir alan vardı. Borsa tellakları burada durmuş, hep bir ağızdan bar bar bağırarak teklif sunuyorlardı.

Vestibülenin öbür ucundan bir adam onlara doğru geliyordu. Garip bir şekilde yalpa vura vura yürüyordu. O geçerken, kalabalık, onun tos atan omuzlarından korunmak için geri çekilip yol verdi. Aslında fırtınanın ortasındaki gemide dengesini korumaya çalışan bir gemiciye benziyordu, ama hayatlarında hiç güvertede durmamış meslektaşları ona *Det Rullende Fortov* adını takmıştı.

Herman'ı fark edince, melon şapkasını hafifçe havaya kaldırıp selam verdi. Eskiden tanışıyorlardı. Herman da davetkâr bir şekilde gülümseyerek karşılık verdi ve adam bunu görünce yanlarında bitiverdi.

"Ajax Hammerfeldt," diyerek şık bir hareketle Klara'nın elini yakaladığı gibi, dudaklarını büzüp bir öpücük kondurdu.

Bu hiç alışık olmadığı selam tarzı kadını irkiltti. Gözlerini yere indirdi ve kıpkırmızı oldu. Kendini tanıtmayı unuttu gitti.

---

[57] (İng.) *Post-trading.* ç.n.

Bunu onun yerine Herman yaptı ve ekledi: "Bayan Friis, kısa süre önce yüklü bir mirasa kondu. İyi tavsiyelere ihtiyacı var."

"O zaman tam adamına geldiniz, sevgili Bayan Friis," dedi *Det Rullende Fortov* ve sanki asıl şimdi iyi ahbap olacaklarmış gibi, şapkasını bu kez hafifçe havaya kaldırdı. Herman'a hızlıca bir bakış attı: olacakları onayladığından emin olmak istermişçesine.

Herman hiç istifini bozmayınca bunu bir onay olarak kabul etti.

"Gemi yapımcılığı büyük bir atılım yaşıyor," dedi. "Hanımefendi acaba bacasız gemileri hiç duymuşlar mıdır?"

Klara başını hayretle iki yana salladı.

"Buharlı gemiler, yelkenlilerin yerini alıyor. Ama bacasız gemiler de buharlı gemilerin yerini alacak. Gelecek burada yatıyor ve siz de bu işin ilk yatırımcıları arasına girme olanağına sahipsiniz. Gençsiniz -"

Kadına pohpohlayıcı bir bakış fırlattı ve şimdi en can alıcı argümanı öne sürmek üzere olduğunu ima eden bir ses tonuyla devam etti, "-ve gelecek, gençlerindir."

Herman bir birine bir ötekine bakıp durdu. *Det Rullende Fortov*'a hayranlık duymadan edemedi. İşinin ehliydi, her ne kadar işi dolandırıcılık denen şeyden, yani gerçekle yalanın kurnazca bir karışımından ibaret olsa da. Bacasız gemi! Uydurmasyona benziyordu, ama gerçeğin ta kendisiydi. Dizel motoruyla çalışan *Selandia* gemisi, birkaç yıl önce B&W tersanesinden suya indirilmişti. Ve bu tip gemiler, hiç şüphesiz, kömürle çalışan buharlı gemilerin yerini alacaktı. *Det Rullende Fortov*'un lafa devam etmesini bekliyordu. İlk önce gerçek çıkmıştı ağzından. Şimdi sıra yalandaydı.

"Kalundborg Tersanesi," dedi *Det Rullende Fortov*. "Geleceğin gemileri buradan denize indirilecek. Hisse senetleri bugün daha yeni piyasaya sürüldü. Bu akşam borsa kapanana kadar, sonuncusu da satılır. Yani hemen üzerine atlamak gerek, öyle değil mi, denizci?"

Herman'a göz kırptı, onu hâlâ yardakçısı sayıyordu.

Klara'nın yüzünden şaşkınlık okunuyordu, kulaklarına inanamamış gibiydi.

"Kalundborg Tersanesi mi! Ayol orası Mühendis Henckel'in değil mi? Ama o adam hapiste."

Soran gözlerle Herman'a baktı, o da başıyla onayladı.

"Evet," dedi, "aynen öyle."

İkisi birden *Det Rullende Fortov*'a döndü. Fakat henüz yolda bekleyen servetlerin ukala çığırtkanı, avaz avaz kalabalığın içinde çoktan gözden kaybolmuştu.

Klara Friis dersini almıştı.

Børsbroen'in[58] üzerinden yürüyerek karşıya geçtiler ve Slotsholm'a doğru devam ettiler. Rıhtım fıkır fıkır kaynıyordu. Botni Körfezi'nden mis gibi kokan, taze kesilmiş kereste getirmiş Finlandiya barkaları ve ruletleri rıhtıma palamarlanmıştı, yük boşaltım işlemi tam hız sürüyordu. Herman yan gözle Klara'ya baktı. Yüzüne yine o endişeli ifade gelmişti. Aslında yalnızca onun gözlerini açmak istemişti, ama tam tersi olmuş, cesaretini kırmıştı. Böyle yapmak istememişti ama kadının kafasına taktığı şeyin ne olabileceğini hâlâ kendine sorup duruyordu. Acaba neyin peşindeydi?

Holbergsgade'le Niels Juels Gade'in keşiştiği köşedeki meydanı geçtiler. Kadın, başını kaldırıp deniz kahramanının büyük bronz heykeline baktı, kollarını uzatmış duruyordu, sanki trafiği idare ediyordu.

"Niels Juhl," dedi Herman.

"Ya, bizim oradakinden!"

Klara herhalde Niels Juelsgade'i düşünmüştü. Kafasında her şeyin kıstası Marstal'dı. Belki de heykele o bit gibi şehirdeki sokağın isminin konulduğunu sanmıştı. Marstal'da hiç heykel yoktu. Yalnız Kaptan Madsen'in birlik ve beraberlik adına diktiği anıt taşı vardı. Klara şimdi ikisini karşılaştırıp merhum hamisindeki estetik noksanlığı hakkında gerçekçi bir fikir edinebilirdi. Burada gördüğü, gerçek dünyaydı. İnsanlar burada denizden eski bir granit taşı çıkarıp, üzerine bir iki mısra kazıdıktan sonra anıt diye dikmezdi. Buradaki insanlar büyük düşünür ve büyük şeyler yaratırdı.

Herman'ın aklına bir fikir geliverdi. Köşedeki garip görü-

[58] Kopenhag şehrini oluşturan adaları birbirine bağlayan dokuz köprüden biri. -ç.n.

nüşlü binayı işaret etti. Yüksek ve daracık pencerelerinin sivri uçlu, şark stili kemerleri vardı. Damı, git gide aşağı kayan ağır bir kapak gibi, yola iyice sarkmıştı. Bir metre kalınlığındaki duvarların çerçevelediği masif ahşap giriş kapısına merdivenlerle çıkılıyordu. Binanın, sanki şehrin geri kalan kısmına sırtını dönmüş bir görünüşü vardı.

Kapının yanındaki pirinç levhada *Det Fjernøstlige Selskab*[59] yazılıydı.

"Bu binada oturan adam sana iyi tavsiyelerde bulunabilir."

Kadın, soran gözlerle Herman'a baktı. Sonra başını çevirip, kum rengi binayı, yüzünde kuşkulu bir ifadeyle inceledi.

"Kim o adam?" diye sordu.

"Gayet sıradan biri. Adı Markussen. Eskiden tayfalık yapardı. Şimdi kralın yakın dostları arasında. Kraldan bile nüfuzlu olduğunu söyleyenler var. Bu adam size yardımcı olabilir."

Meydanı çaprazlamasına geçerek köşedeki binaya doğru ilerlediler. Girişin önünde durdular. Klara başını kaldırıp binanın devasa cephesine bir göz gezdirdi.

"Büyük bir evmiş."

"Bu adamın Vladivostok'taki ve Bangkok'taki evleri de en az bunun kadar büyüktür."

"Yani gireyim mi cidden?" diye sordu.

Herman, başını, cesaretlendirici bir biçimde aşağı yukarı salladı. Ama ona bu fikri verdiğine çoktan pişman olmuştu bile.

Öte yandan, başka yapacağı bir şey de yoktu ki. *Børsen*'den çıktıklarında kendini pek alicenap hissetmişti. Sonra kadının yüzüne yayılan o gönülsüzlük ifadesini görünce, kendini onun yüreklendirmeye mecbur hissetmişti.

Asil ruhluluk, onun için yepyeni ve yabancı bir duyguydu. Hoşuna da gitmişti ve bir süre daha diğerkâmlığın gün ışığında yıkanmak istiyordu. Ama bu budalacaydı. Eğer kadın, hayatında daha önce hayal kırıklığı yaşadıysa, şimdi o bekleyen başarısızlık, bu hayal kırıklığını daha da perçinleyecekti. İçinden

---

[59] Bu bina ve bu denizcilik şirketi bugün de hayatta, ancak, şimdiki adı *Østasiatisk Compagni*. Yani *Uzak Doğu Şirketi.* -ç.n.

küfürler savurdu. Allah kahretsin! Bu ne idüğü belirsiz görevi kabul edip bu kadınla ta Kopenhag'lara kadar gelmemeliydi, anlık bir zaafa kapılmıştı, yine bir başkasına önemli görünmenin cazibesine yenik düşmüştü.

"Ben sizi burada bekliyorum," dedi ve yüreklendirici bir şekilde gülümsedi.

Zaten uzun sürmez, diye düşündü, ama bunu kelimeleştirmedi.

Klara o okkalı kapıda gözden kayboldu. Tekrar dışarı çıkması da bayağı zaman aldı. Herman da kaldırımı bir o tarafa bir bu tarafa arşınladı durdu. Acaba kadını niye hemen dışarı postalamamışlardı ki?

Herman merdivenlerden çıktı ve külçe gibi ağır kapıyı itip açtı. Üniformalı bir adam yolunu kesti ve ne istediğini sordu. Herman bir afalladı, verecek bir cevap hazırlamamıştı. Kapı görevlisinin omzunun üzerinden içeriye baktı ama holde Klara'dan eser yoktu. Adam ona bir kere daha ne istediğini sordu. Herman omuz silkti ve merdivenlerden gerisin geri indi.

Klara bir saat sonra geri geldi.

"Bu akşam devlet danışmanıyla yine bir araya geleceğim," dedi.

Herman'ın yüzünde koca bir soru işareti belirmişti.

"Ah, yani Markussen'i kastettim. Bir sürü tavsiyede bulundu. Yardımın için gerçekten çok teşekkür ederim."

Herman bir şey anlayamıyordu. Kadının ses tonu değişmişti. Ve ona şimdi sen diye hitap ediyordu. Ama önceleri hep siz derdi ve o da bunu bir saygı emaresi olarak algılamıştı. Markussen'in huzuruna kabul edildi diye, Herman uşak seviyesine inivermişti.

Klara elini çantasına daldırdı, portföyünü çıkardı.

"Markussen'le tanışmama vesile olduğun için çok teşekkür ederim," dedi. "Zahmetlerinin karşılığı olarak sana küçük bir şey vermek istiyorum."

Portföyünden yüz kronluk bir banknot çekti. Herman'ın içinden gelen ilk tepki bu parayı kabul etmemek oldu. Bu kadın onu ne sanıyordu? Hiç gururu olmadığını mı zannediyordu? Sonra tekrar bir düşündü. Kadına gerçekten bir yardımda bulunmuştu. Ayrıca zamanını da harcamıştı. Ve sonra yüz kron

iyi paraydı. Şöyle adamakıllı bir kafayı bulmaya da pek ihtiyacı vardı. Sonra bir kadınla biraz al takke ver külah etmek de fena olmazdı yani. Parayı almak için nedenler bir bir kafasına üşüşüyordu, ta ki terazinin, gururunu koyduğu kefesi hafifleyip de havaya kalkana kadar. O zaman parayı alıp ceketinin iç cebine soktu, teşekkür bile etmedi.

"Markussen'le neden mutabık kaldınız bakalım?" diye sordu, sesine kasten kayıtsız bir ifade vermişti.

"Devlet danışmanı, görüşmelerimizin gizlilik içinde sürmesi görüşünde."

Klara "gizlilik" kelimesini yavaş yavaş ve özenle söylemişti, sanki Herman'ın her bir heceyi anladığından emin olmak istiyordu. Ama ilk kez duyduğu bir kelime olduğu da besbelliydi. Sonra gülümsedi.

Herman onun gülümsediğini ilk kez görüyordu.

Klara binaya girdiğinde, içi de en az dışı kadar itici gelmişti ona. Ağır kapının, arkasından, kendiliğinden kapandığını duymuştu ki, karşısında üniformalı bir adam belirdi, yüzünde ona ön kapıyla mutfak kapısını birbirine karıştırmış olacağını söylemek üzereymiş gibi bir ifade vardı. Ve Klara buradan daha öteye geçemeyeceğini hemen anladı.

O sırada, elinde bir ipek şapkayla, ufak tefek bir adam ona yaklaştı ve kibar bir sesle, yardımcı olup olamayacağını sordu.

Markussen'di.

Klara afallayıp kalmıştı. Albert'in adından ve ondan kalan mirastan bahsedince, adamın yüzündeki kibarlığın sabırsızlığa dönüştüğünü sezdi. İnce yapılıydı. Kaşları ve özenle düzeltilmiş bıyığı bembeyazdı. Yüz hatları keskindi, sipsivri bir burnu, sert hatlı bir çenesi vardı fakat yüzünde yaşlılığın yavaş yavaş harekete geçtiğini ele veren bir çöküklük de seziliyordu. Adamın gözlerinde şimdi bir merak uyanmıştı. Kapı görevlisinin, Klara'yı binadan sepetleyebilmek için tek beklediği, adamın bir işaretiymiş gibi havalarda, yine öne doğru bir hamle yaptı.

İşin kötü yanı, Klara sinirden düşmüş çenesini bir kapayıp da kendiliğinden gidecek hâlde değildi. O zaman hiç olmazsa gururunu kısmen de olsa kurtarmış olurdu. Bunun yerine, hikâyesini beceriksizce durmadan daha bir derinleştiriyordu,

zaten hikâye de değildi ya, gelişigüzel bilgilerdi. İşin aslına bakılırsa, buraya gelmek için kesin bir maruzatı da yoktu. Sadece bir dinleyiciye ihtiyacı vardı.

Ve adamın bakışları ansızın değişti. Ama Klara o bakışlarda beliren ifadeyi, o gün bugündür bir türlü izah edemedi, buna sık sık uğraşmasına rağmen, zira o ifadede, Markussen'in kendinden de öte, bir çok şeyin anahtarının saklı olduğunu sezinlemişti. Aniden uyanan bir merak? Evet, kısmen böyleydi. Karanlık, acı, hasret, pişmanlık? Olabilirdi.

Herhâlükârda, adamın baştaki sabırsızlığı birden uçup gitmişti. Klara'ya doğru eğildi ve gözlerinin içine baktı, öyle yoğun bakışlardı ki, Klara'nın korkudan içi ürperdi. Ağzı kapanıverdi.

Ne dedimdi ben, diye düşündü. Bana neden öyle bakıyor?

Adam, Klara'yı elinden tuttu.

"Gel," dedi, o kadar.

Asansörle üçüncü kattaki ofisine çıktılar. Klara hayatında ilk kez asansöre biniyordu. Zemin, ayaklarının altında titreyince, adamın elindeki eli de titredi.

Sekreterine, gitmek üzere olduğu toplantıyı hemen telefon edip iptal etmesini söyledi. Klara'nın eli hâlâ elindeydi. Bir bıraksa buhar olup uçuverecekmiş diye korkuyordu sanki.

"Rahatsız edilmek istemiyorum," dedi sonra sekreterine. Klara için bir iskemle çekip onu buyur etti ve koyu renkli ahşap, heybetli yazı masasının öbür tarafına geçip oturdu. Klara pencereden Niels Juel'in heykelini görebiliyordu.

"Tesadüf denen şeyde anlaşılmaz bir kudret var," dedi ve beyaz bıyıklarını sıvazladı. "Siz, bana epey bulanık gelen nedenlerden dolayı benimle görüşmek istedinizdi, ben de az kalsın sizden gitmenizi rica edecektim. Fakat aslında çok ortak yönümüz var. Tahmin edemeyeceğiniz kadar."

"Söylediğim bir şey olmalı," diye mırıldandı Klara ve önüne baktı.

"Evet, aynen öyle, söylediğiniz bir şeydi, ama sanırım siz ne olduğunu tahmin edemiyorsunuzdur?"

Klara başını iki yana salladı. Kendinde yine bir noksanlık var gibi hissetmişti.

"Anladığım kadarıyla, bana göstermek istediğiniz bazı evraklar var. Gelin, ilk önce bu işi aradan çıkaralım."

Elini Klara'ya doğru uzattı. Klara itaatkârca eğilip, davul gibi şişmiş muşamba çantasını karıştırdı ve içinde Albert'in vasiyetnamesi ve ilgili tapu belgeleriyle, hisse senedi sertifikalarının olduğu zarfı bulup adama uzattı.

Adam evrakların üzerine abanıp bir süre inceledi. Arada başını kaldırıp Klara'yı süzdü. Klara sesini çıkarmadı. Adam nihayet evrakları elinden bıraktı ve masanın ortasına itti.

"Düşündüğüm gibi," dedi. "Denizcilik şirketi sadece buzdağının görünen kısmı. Asıl servet güneydoğu Asya'daki ekim dikim alanlarında ve Şanghay'daki fabrikalarda yatıyor. Zengin bir kadınsınız, Bayan Friis, benim kadar değil ama yine de zenginsiniz. Aslına bakılırsa, Asya'daki mal varlığınız için, benimkinin, nasıl desem, bir tür ikiz kardeşi diyebiliriz. Ve hiç de kulağa geldiği kadar tuhaf değil esasında. Zira her iki serveti de yapan aynı kişi."

Klara ona hayretle baktı.

"Bu kişinin adından siz kendiniz bahsettiniz. Cheng Sumei'den söz ediyorum. Anladığım kadarıyla kendisi Albert Madsen'in metresiymiş. Bir zamanlar da benim metresimdi. Erkeklerini, eli boş bırakıp gitmeyen bir kadındı."

Adam ellerini masaya koyup birleştirdi. Bir an öylece oturdu ve düşünceye daldı. Gözleri gölgelenmişti.

"Onun akıbetinden hiç haberim yoktu," dedi.

Sonra kendini toparladı ve Klara'ya yepyeni bir enerjiyle baktı.

"Şimdi planlarınızı duymak istiyorum."

Klara anlatmaya başladı. Daha önce kimseye anlatmamıştı, karşı tarafın kulağına nasıl geldiği hususunda tereddütlüydü. Ve o anda, aylardır içine saplanıp kaldığı yalnızlıktan sıyrıldığını hissetti.

Klara'nın söyleyecekleri bittiğinde, adam uzun bir süre sessizce oturdu.

"Pers kralı Xerxes'i hiç duydunuz mu?" diye sordu. "Xerxes, denizi cezalandırmayı aklına koymuştu. Zira aniden çıkan bir fırtına, filosunu mahvetmişti, hem de Yunanlılara karşı vereceği önemli bir savaşın tam öncesinde. Seçtiği yöntem oldukça sıra dışıydı. Denizi, adamlarına demir zincirlerle dövdürerek cezalandırdı. Bayan Friis, siz Xerxes'in bir modern zaman örneğisiniz."

Sözlerinin yaptığı etkiyi görmek istercesine Klara'ya baktı. Ama kadın bir tepki göstermedi. Söyledikleri onda hiçbir tesir bırakmamıştı.

"Fakat kafanızdaki planların, küçük şehriniz için vahim sonuçlar doğuracağını umarım idrak ediyorsunuzdur."

"Bilakis," dedi Klara, tüm cesaretini toplayarak. "Ben şehri kurtarmaya kararlıyım."

Aynı akşam Klara, Markussen'le Hotel d'Angleterre'deki süitinde yemek yedi. Markussen devamlı emrine amade duran bu süiti iş ortakları ve önemli toplantılar için kullanırdı. Bu akşamı Cheng Sumei'nin hikâyesine ayırmıştı.

"Kadınlar," dedi, "kendilerini hep arabulucu gibi görürler. Daima diplomatiktirler, yaradılış icabı değil, gerek icabı. Kadınların elleri yumuşak ve bükülgen olmalıdır. Cheng Sumei'ninkiler de öyleydi. Fakat bu durum hedefi bulana kadar sürer, sonra elleri çelik gibi sert ve bükülmez oluverirdi."

Markussen konuşurken, Klara onun anlatmak üzere olduğu şeyleri, başka hiç kimseyle paylaşmamış olduğunu içgüdüsel olarak sezinledi. Klara için de durum aynıydı. O da, yüreğini ancak bir yabancıya açabilirdi.

Birbirlerine ihtiyaçları vardı.

Markussen, Cheng Sumei'yi Şanghay'da tanımıştı. Markussen, Çin pazarına girmek için pek uğraşmış fakat işler iyi gitmemişti. Hem çok tecrübesizdi hem de acemiler için kaçınılmaz olan kayıp ve zararları atlatabilecek gerekli donanıma sahip değildi.

Cheng Sumei'nin çok sıra dışı bir geçmişi vardı, en azından bir Danimarkalı'nın kulağına öyle geliyordu, ama yabancıların, Şanghay gibi bir şehirde karşılaştığı o tip kadınlar için hiç de sıra dışı değildi. Küçük yaşta yetim kalmış, sokaklarda büyümüş, çiçek satarak geçinmişti. Tek sattığı, çiçek değildi. Fakat Markussen onu sokakta bulmamıştı. Kadın, zamanında Bağdatlı, zengin bir Yahudi aile tarafından evlat edinilmişti, Bay Silas Hardoon adlı biriydi, kimsesiz bir sürü çocuğu kelimenin tam anlamıyla sokaktan tek tek toplayıp, onlara bir

yuva, terbiye ve eğitim verirdi. Bu çocuklara Konfüçyus etiğinin yanı sıra İngilizce ve İbranice öğretirdi. Adam çok uzun yaşamadı. Vasiyetinde on iki manevi çocuğunun her biri için bir miktar miras bırakmıştı. Cheng Sumei bu parayla, şehrin gözde barlarından *Saint Anna Ballroom*'dan bir miktar hisse aldı. Markussen de onunla buradaki bir partide tanıştı. Kendini yalnız hissettiği her hâlinden belli olan yabancıyı fark edip yanına yaklaşmıştı.

Kadının çok güzel olduğu aşikârdı ama Markussen'i cezbeden, onun mükemmel yüz hatlarından ziyade, zekâsı olmuştu.

İşten başka bir şey konuşmamışlardı.

"Ben başka bir şey konuşmayı bilmem," demişti Markussen çapkınca.

Ve Klara Friis, bunun yalnızca bir kereye mahsus bir replik olmadığını sezinlemişti.

Markussen'in Çin'e gidiş nedeni, o zaman pek moda olan tabiriyle, pastadan pay almaktı. Fakat başkaları çoktan dalmıştı pastanın içine; İngilizler, Fransızlar, Amerikalılar, hatta Norveçliler bile, hiçbir çevresi olmayan bu yalnız Danimarkalıdan daha ayrıcalıklı konumdaydılar.

Yine de o koşullar altında, işini bayağı iyi becermişti. *The Bund*'da iş kurmuş, gemi kiralamış, kıyı sularında deniz taşımacılığı yapmış, antrepolar inşa etmiş ve bir tersane kurmuştu. Fakat henüz hiçbirinden kâr sağlamamıştı.

"Antrepoları doldur," dedi Cheng Sumei ona.

Markussen ona aval aval baktı. Neyle? Bir türlü elden çıkaramadığı cinsten mallarla mı?

Kadın, başını iki yana salladı ve bir kahkaha attı.

"Sadece kâğıt üzerinde, *lao-yeh*. Stoklarını doldur ama sadece hesap defterlerinde yap bunu."

"Peki, sahte evrak düzenlediğim ya ortaya çıkarsa?"

"Yönetim kurulunu şehrin kodamanlarıyla doldur. O zaman ortaya çıkmaz. *That is the Shaghai way, lao-yeh.*"

Krizi atlatınca da, ona gemicilik şirketinin faaliyetlerini Port Arthur'a taşımasını önerdi. Rusların Çin'e yönelik yayılma politikasının merkezi orasıydı, Şanghay değil.

"Ama savaş geliyor."

Markussen siyaseti iyi takip ederdi. Öyle yapması da gerekiyordu. Rus İçişleri Bakanı Plehve'nin dediğini duymuştu: Rusya'yı büyütecek olan, diplomatlar değil bayonetlerdi. Japonya'nın planları da Rusya'nınkilerle aynıydı. Çin gibi korunmasız bir devi soyup soğana çevirmek hakkını kimin elde edeceğini silahlar belirleyecekti ve kimin galip geleceği hususunda Markussen'in hiçbir tereddüdü yoktu.

"Aynen!" dedi Cheng Sumei. "Ama savaştan sonra, menfaat sağlayacağın günler de gelecek."

Savaş geldi. Port Arthur kuşatıldı. Markussen, Çinli kadının sözünü dinledi ve birçoklarının yaptığı gibi, personelini geri çekip şirketi elden çıkarma yoluna gitmedi. Ancak, şehir düşerse, bu kaybı kaldırabilecek miydi? Ama hiç beklenmedik yerden büyük bir ödül geldi. Şehir düştü ve Rus askerleriyle mülteciler, Markussen'in gemileriyle şehirden taşındı. Bu hizmetinden çok iyi para kazandı. Japon donanması, Vladivostok'u ablukaya alınca, güç durumda kalan Ruslara savaş malzemesini yine Markussen'in gemileri taşıdı. Tarafsızların sivil gemilerine ihtiyaç doğmuştu, bunlar rahatça mal yükleyip boşaltabiliyordu, Rusların, Amur Nehri'nin ağzındaki Nikolajevsk'te bulunan sınır tahkimatlarına silah sevkiyatı ancak böyle sağlanabiliyordu.

"Dersini iyice öğrendin, değil mi?" diye sorduydu sonra Cheng Sumei, içinden ona ders vermek gelmişse, bunu yarı alay yarı bilmece gibi yapmayı pek severdi.

Bu soru karşısında Markussen yine koca bir soru işaretine dönüşmüştü.

"Sen bu minik *sampan girlie*'nin dediklerine kulak ver. Port Arthur'da işlerin hangi sebepten yolunda gittiyse, Şanghay'da da aynı nedenden ters gitmişti, *lao-yeh*. Şanghay'da ters gitmişti çünkü büyük güçler pastanın üzerine çoktan atlamıştı. Aralarında küçük bir Danimarkalı'ya yer yoktu. Bir İngiliz, bir Fransız veya bir Amerikan iş adamı, taleplerini her zaman gambotlarla destekleyebilir. Bir Danimarkalı böyle yapamaz, dünyanın bazı yerlerinde sıcak karşılanıyorsa, nedeni de tastamam budur, hiç kimse onun, ticaret gemilerini, savaş gemilerinin izleyeceğinden kuşkulanmaz. Danimarkalı olarak sahip olduğun tek şey, ellerinin yumuşak dokunuşları olmalı.

Onları öyle kullanmak zorundasın, zira ellerini, içinde silah olmadan karşısındakine uzatan misafirin baş tacı edildiği çok yer var dünyada. Ufak ve zayıf bir ülkeden gelen bir adam adeta vatansız gibidir. Sen bayrağını sallamaya devam et, Markussen. Karşındakiler onda Hristiyanların cihat amblemini, kırmızı zemin üzerindeki o beyaz haçı görmeyecek, sadece beyaz bir bez parçası görecekler. Sen masumiyetin beyaz pelerinine bürün yeter, *lao-yeh*."

Markussen gücenmedi. Vatansever değildi. Onun vatanı, hesap defterleriydi, düzmece olsalar bile, sonra Cheng Sumei'nin tavsiyesindeki bilgeliği idrak edebiliyordu.

Ve her hamleden önce, Danimarka vatandaşlığını, zararsızlığının parolası olarak kullandı. Kadınlara has yumuşak ve bükülgen eller edindi.

"Niçin ayrıldınız?" diye sordu Klara.

Sırdaşlık onları birbirine yakınlaştırmış, senli benli yapmıştı ve bu durum, onlar farkına bile varmadan, kendiliğinden olmuştu.

"Sana bir gün anlatırım. Ama şimdi değil. Olan biteni sana şöyle bir anlattım, çünkü bundan bir şeyler öğrenmeni istedim, benim hakkımda değil, kadınların işlerini nasıl çekip çevirdiği hakkında. Üç çocuğum var fakat sadece kızım bana benzer. Oğullarımın ikisi de değersizdir. İşimi onlara devretmeye kalksam, anında batırırlar. Kızımda yetenek var da, kadın olması onun için dezavantaj. Onu işlerimin başına geçirsem de, göstermelik bir paravan kişi bulmak zorundayım. Yani kızım başarıları için hiçbir zaman beğeni kazanamayacak. Bu da onun için trajik olacak. Hilebazlıkla iş çevirmek zorunda kalacak ve tabii bu diğer taraftan onu güçlendirecek. Sen de aynısını yapmalısın. Bundan böyle sen de kendini bir hilebaz olarak görmelisin."

Klara Friis kendine hiç beklenmedik bir müttefik buldu. Ölümdü.

İspanyol gribi Marstal'a da geldi ve geldiği her yerde yaptığı gibi burayı da kasıp kavurdu. Bu grip, sadece erkekleri alıp

götüren denize benzemiyordu. İspanyol gribi, yanına yanaştığı herkesi alıp götürüyordu. Kurbanlarının canını yataklarında alacak kadar insaflıydı, bari sonra ziyaret edilecek bir mezarları oluyordu.

Papaz Abildgaard evden eve dolaşıyor, yaslılarla konuşuyor ve ölenlerinin mezarları başında cenaze duaları okuyordu. Grip, onu, eskiden savaşın korkuttuğu kadar korkutmamıştı. Mezarlık, her pazar öğleden sonra sulanan yeni kabirler kazanmıştı. Yaslılar ölüleriyle fısıl fısıl konuşur, ara sıra bir burun çekişi duyulurdu ama başlarını kaldırdıklarında, yandaki mezarda karşı komşuyu görür görmez, şehirden son havadisler üzerine hararetli bir sohbete dalıverirlerdi. Çocuklar nerede olduklarını unutur, yeni tırmıklanmış toprakların üzerinde avaz avaz koşuşurdu, ta ki biri onları susturana kadar.

Geride kalanlar için zordu. Ama bu da hayatın bir parçasıydı. Başımızı eğip kabullenmek zorundaydık. Kimse kontrolünü kaybedip de ne ilahi güçlere hesap sormaya kalktı ne de fanilere.

"Bu da atlatılacak. Atlatmak zorundayız," derdik, karşılaşıp da birbirimize hâl hatır sorduğumuzda.

İspanyol gribi ne zengine bakıyordu ne fakire. Fakat nedense Köylü Sofus'un ailesine pek bir göz dikmişti. Sofus yıllar önce rahmetli olmuştu, gemicilik şirketini ailesi devralmış, işletiyordu. Henckel'in iflas edişinin ertesi yılı, limanın kuzey ucunda yeni bir çelik gemi tersanesi açtılar. Çekiçler, korlaşmış perçin çubukları çelik gövdeye saplarken çıkan gümbürtüyü her duyduğumuzda, aynı şeyi düşünürdük: "Bizde hâlâ iş var." Bu tersaneyi kendi şehrimizden bir aile yaratmıştı. Başka her şeyin ya geçiciliğe ya da başarısızlığa mahkûm olduğu o yıllarda, kendi başımıza yarattığımız bir eser dimdik ayaktaydı, tıpkı limanımızı hep korumuş ve sonsuza dek koruyacak olan dalgakıranımız gibi.

Fakat Poul Victor Boye dimdik ayakta kalamadı. Uzun boylu ve heybetli bir adamdı. Ta göğsüne kadar inen dalgalı sakalları vardı. Hem gemi marangozu hem de gemi mühendisiydi, tersanenin kurucusu ve yöneticisiydi, şirket idaresinde de gemi kızağının başında olduğu kadar hünerliydi. Gerektiğinde üzerine tulumu geçirip işçileriyle birlikte çekiç sallama-

ya her zaman hazırdı. Grip, hastalıklı nefesiyle onu da üfledi ve ışığını söndürdü.

Üzerinden bir ay geçmemişti ki, iki kız kardeşinin -Emma ve Johanne- kocaları da hakkın rahmetine kavuştular. Her ikisi de Boye şirketinin üst düzey idarecilerindendi. Metanetli, sağduyulu şahsiyetlerdi. Savaş yıllarında kâr ve zarar arasındaki o nazik dengeyi mükemmel bir şekilde korumayı bilmişlerdi, çok mürettebat, çok da gemi kaybetmişlerdi ama hiç para kaybetmemişlerdi ve savaş vardiyası atlatılınca da, gemi filolarını yelkenliden buharlıya geçirme zamanının geldiğini düşünmüşlerdi.

Grip böyle düşünmemişti anlaşılan.

Şehrin yarısı tam üç kez Ommelsvejen'den aşağı doğru ilerleyen cenaze alayına katıldı. En önden giden genç kızlar, kaldırım taşlarına taze çiçekler ve yapraklar serperek sanki cennete doğru yol açıyorlardı. Denizde değil de evlerinde ölenler daha gösterişli uğurlanmayı hak ediyordu anlaşılan. Hâlâ bırakamadığımız eski bir adetti. Kızları, siyah bir atın çektiği cenaze arabası izliyordu.

Birkaç hafta arayla kara toprağa girdiler. Teker teker, birbiri ardından.

İlkinde pek sezinleyememiştik ama üçüncüsünde kesinlikle biliyorduk. Toprağa üç candan daha fazlasını gömmüştük.

"Eh, geriye bir tek tayfalar kaldı," dedi taşçı Petersen ve kafasından pek ender çıkardığı kasketiyle ensesini kaşıdı. "Kaptanla iki güverte zabitini artık toprağa uğurladığımız göre."

Taşçı Petersen'i Ölü Koleksiyoncusu diye de çağırırdık, her ölenin tahtadan bir heykelciğini yapardı. Kasketinin gölgelediği gözlerini iyi kullanırdı, hepimizin tek tek ölçüsünü alırdı, ölü kaldırıcısının yaptığı gibi değilse de ona yakındı. Biri toprağa girmeye görsün, Ölü Koleksiyoncusu'nun dükkânındaki raflardan birinde hemen bir heykelcik daha belirirdi. Dükkânı mezarlığın tam karşısındaydı. Mezar taşı ısmarlayacaklar için pratik oluyordu, tabii kendisi için de öyleydi, üzeri haçlarla, güvercinlerle, meleklerle ve çapalarla bezenmiş, pırıl pırıl cilalı koca taşları o kadar uzağa taşımak zorunda kalmamış oluyordu. Ölü Koleksiyoncusu'nun dükkânı, mezarlığın

oyuncak bir modeliydi, aslından tek farkı, burada ölülerin mezarlarını değil, kendilerini görebilmenizdi. Fakat bu heykelcikleri, rahmetli sahiplerinin ailelerine hediye etmeye yanaşmazdı. Neden henüz hayatta olanların heykelciğini yapmadığını soranlara, hep aynı cevabı verirdi, kimseyi gücendirmek istemiyordu. Heykelcikler asıllarına benzerdi de, kabaca benzerdi. İri bir burun daha bir irileşir, sırttaki kambur daha bir belirginleşir, çarpığımsı bacaklar sanki sahibi iki dizinin arasına görünmez bir kova sıkıştırmış gibi iyice bir çarpıklaşırdı. Ölenlerin hemen hepsinin takma adı vardı, Ölü Koleksiyoncusu onları bu adlara sadık kalarak yontup ebedileştirirdi. Yüzünde özür dilercesine, alttan alır bir gülümsemeyle, heykelciklerindeki bu biraz mübalağalı çarpık çurpukluğun kötü niyetten değil, tamamen kendi becerizliğinden kaynaklandığını söylerdi.

"Bana kızmayın," derdi. "Daha iyisini yapamıyorum."

Grip salgını sırasında Ölü Koleksiyoncusu'nun başını kaşıyacak vakti yoktu. Gündüzleri taşlarını yontar, cilalardı. Akşamları da ağzında piposuyla oturur, tahtalarını oyardı. Raflarındaki heykelciklerin sayısı arttıkça artıyordu.

"Gemiyi şimdi kim idare edecek?" dedi Kaptan Ludvigsen'e, ona da Komutan adını takmıştık, karısı için bir mezar taşı ısmarlamaya gelmişti taşçı dükkânına.

Ölü Koleksiyoncusu kendi sorusunu kendisi cevapladı.

"Kadınlar. Bekle de gör. Klara'yı dikkatle izle. Bak, şuraya yazıyorum: Kadınlar yönetimi ele geçiriyor."

Ludvigsen başını iki yana salladı.

"Kadınların işe aklı ermez."

"Ben de zaten akılları erer dememiştim. Başa geçiyorlar demiştim."

Knud Erik geceleri, yalnızken, ağlıyordu.

Annesinin önünde ağlayamazdı. Onun küçük erkeğiydi ve erkekler, ister büyük ister küçük olsunlar, bir kadının önünde ağlamazlardı. Albert ölünce, Knud Erik kendini annesinin gözyaşlarına hazırlamıştı. Annesinin teselli ortağı, yanı başındaki erkek olacaktı, ikinci kez bir erkeği uğurlamıştı, annesinin acı-

sını ve endişesini paylaşmak onun göreviydi. Bunu yapabilirdi. Buna hazırdı ve annesinin kan çanağı gibi gözleri ve kederli yüzü, onun için nasıl vazgeçilmez olduğunu durmadan teyit ediyordu. Onu bir tek Knud Erik anlıyordu, bir tek o canla başla dinliyordu.

Bir gün elini annesinin koluna koydu, kadın yine oturmuş, gözlerini boşluğa dikmişti.

"Anne, üzgün müsün?" diye sordu. Sesi davetkârdı. Küçük erkeğine derdini dökebilirdi.

Annesinin gözyaşları, omuzlarında, dayanılacak bir yük olmaktan çıkmak üzereydi. Öte yandan onlarsız da yapamazdı. Gözyaşlarının yükü altında o bir önem de kazandırıyordu. Gözyaşları olmadan annesinin ona gören gözlerle bakıp bakmayacağını bilemiyordu.

"Hayır, üzgün değilim," dedi annesi. "Beni rahat bırak. Düşünüyorum."

Knud Erik, Edith'le oynamaya başladı.

"Baba nerede? O adam nerede?" diye sordu küçük kız.

Bilerek sorulmuş bir soru değildi. Albert'i o kadar az görmüştü ki, baba dediği şey onun için içi doldurulmamış bir kelimeydi. Belki de Albert'in adı olduğunu sanıyordu. Henüz ufacık bir çocuktu.

Knud Erik bile artık Albert'in ne olduğunu bilmiyordu. Annesi teselli teklifini boş bakışlarla cevaplamıştı, bu bakışları gözlerinde daha önce hiç görmemişti. Aralarındaki gizli pakt feshedilmişti, Knud Erik artık onun küçük erkeği değildi. Ama o zaman neyiydi?

Knud Erik çok küçükken bir şey öğrenmişti: Dünya kendiliğinden gözden kaybolup sonra yeniden ortaya çıkabilirdi. Bir stor aşağı çekilir ve her şey yok olur, bir tek karanlık kalırdı. Sonra stor şak diye yukarı toplanır ve dünya yine geri dönerdi.

Kayıp denen şeyin anlamı, storun yukarı toplanmamasıydı. Kayıp denen şey, sonu olmayan bir geceydi.

Babası gecenin içinde kaybolmuştu fakat o, babasının, ardında kaybolduğu storun şak diye yine yukarı toplanacağını uzun zaman ümit etmişti. Ufku taramış, onu rulo yapıp bağlayabileceği bir sicim aramıştı, o zaman stor yukarı toplanacak

ve babası ortaya çıkacaktı. Ama çehresi çok uzun zaman önce bir sisin içinde belirsizleşmişti, onu son kez hatırladığı hâliyle zihninde canlandırmaya çalışır durur ama doğruluğundan asla emin olamazdı. Ve her seferinde tam olarak hatırlayabildiği şey, bir tek kelimeden ibaret kalırdı: Baba -bir zamanlar sahip olduğu birisi ve bunun kesinliğini, ruhunda açılmış bir oyuk gibi hissederken, belleğinin tuvalinde sadece beyaz bir leke görürdü.

Şimdi de Albert'in kaybının üstesinden gelmek zorundaydı.

Albert'i yalnızca iyi yanlarıyla hatırlıyordu -yani hep ona davrandığı gibi. Birbirlerinin yoldaşıydılar, arkadaşıydılar, Albert onun her şeyiydi, tüm dünyasıydı, ve o öyle bir dünyaydı ki, güçlü kollarıyla onu sarar, tüm kötülükleri dışarıda tutardı. İhtiyar adamın sevgisinden daima emin olmuştu, hiç kelimeleştirilmemiş olsa bile.

Albert, hayattayken, Knud Erik'e hep yardım etmişti ve şimdi ölümünde ona son bir kez yardım edecekti.

Anton kızıl saçlı bir oğlandı, *øllebrød*[60] rengi çillerle kaplı adaleli vücudundan öyle bir saldırganlık taşardı ki, ondan çok daha cüsseli oğlanlar bile hürmetle yana çekilir yol verirlerdi. Yarı ehlî bir martısı vardı, adı Tordenskjold'du. Hayvan, evlerinin bahçesindeki, Hint kamışından örülmüş bir kafesin içine tıkılı dururdu. Anton'la dost olmak isteyenin tek yapacağı şey, Tordenskjold'un yırtıcı gagasına bir ringa balığı sıkıştırmaktı. Martıyı daha yavruyken Langholms Hoved'de[61] bulmuştu, her ilkbaharda oraya sandalıyla kürek çekip martı yuvalarından yumurta çalardı. Sonra onları şehrin güneyinde dükkânı olan fırıncı Tønnesen'e satardı, ama adamın adı, pandispanyalarını ve vanilyalı kurabiyelerini bu yumurtalarla yaptığı için, Martı Fırıncısı'na çıkmıştı.

Anton'un takma adı Marstal Canavarı'ydı. Bu takma ada, bir elektrik direğinin tepesindeki porselen yalıtkanı hava tabancısıyla tuzla buz edip, bütün şehri karanlığa mahkûm ede-

---

[60] Çavdar ekmeğini bira ile kaynatarak yapılan bir çeşit lapa. Üzerine çırpılmış kremle servis edilir. Daha ziyade sabah kahvaltısında yenir. Burada (kahve) rengiliği itibariyle bir benzetme yapılıyor. -ç.n.

[61] Langholm Burnu. -ç.n.

rek hak kazanmıştı. Bir yeğeninden ödünç aldığı bu silahı esas olarak Midtmarken'deki bir çiftiye vermek üzere serçe vurmak için kullanırdı, adam ona kuş başına dört øre[62] öderdi. Çiftçi, ölü kuşları gübre yığınına atınca, Anton onları toplar ve enayi müşterisine, yeni vurulmuş kuş diye satardı -aynı kuşu dört ila beş defa sattığı olurdu. Sonuç olarak da adam, tarlalarına musallat olan serçelerin sayısı hakkında mübalağalı bir izlenim edinmiş olurdu.

Anton, şehrin kuzey kısmındaki Møllevejen'de, Knud Erik'se şehrin güneyindeki Prinsegade'de oturuyordu ve bu iki bölge arasında uzanan sınır, oğlanların gözünde henüz atlatılmış dünya savaşının cepheleri kadar önemli ve kritikti, zira birbirine karşı acımasız bir mücadele veren iki çete söz konusuydu: Güney Çetesi ve Kuzey Çetesi. Normalde, Knud Erik'le Anton'un birbirinin ezeli düşmanı olması gerekirdi. Lakin Anton, Kuzey Çetesi'nin saygın bir üyesiyken, hem okul bahçesinde hem okula gidip gelirken, sokakta kendi hâlinde duran Knud Erik'in çetelerle alıp veremediği yoktu.

Rüzgârın, dalgakıranın dışındaki dalgaların tepelerini kırarak estiği bir ilkbahar günü, Anton'la Knud Erik okul çıkışı eve dönerlerken yolda karşılaştılar. Knud Erik, onun şöhretinden haberdardı ve oğlanın yanından geçerken omuzlarını korunma içgüdüsüyle ta kulaklarına kadar kaldırdı. Haydut ruhlu bir erkek çocuğu değildi, onun için aşırı mesafeli durmanın da, aslında tüm kalbiyle kaçınmak istediği kavgayı aksine davet edeceğinden habersizdi.

"Kaptan Madsen'i bulan bendim," dedi Anton.

Knuk Erik olduğu yerde daha da bir büzüldü. Ve karşısındakinin onu pataklayıp gitmesini, bu işin böylece atlatılmasını bile istedi içinden.

"Onun emsalsiz biri olduğunu düşündüğümü bilmeni isterim, o kadar," dedi büyük oğlan. "Ayaklarında çizmeleriyle ölmek. Hem de ayakta. Ben de bir gün öyle ölmek isterim."

Knud Erik ne diyeceğini bilemedi ama üzerindeki gerginlik de kaybolmuştu.

---

[62] Danimarka para birimi. Kuruşun lira karşısındaki değerine sahiptir. Şöyle ki, 1 kron, 100 øre'ye eşittir. -ç.n.

"Sen onu iyi tanıyordun. Sana bir dede kadar yakındı, öyle değil mi?"

Anton'un ses tonu hiç de alaycı değildi.

"Öyleydi," dedi Knud Erik. Sesinden hâlâ çekingenlik akıyordu.

"Nasıl görünüyordu?" diye sordu biraz sonra.

Albert'in son saatlerinde acı çekip çekmediğini bilmek istiyordu. Acaba yüzünden bir şey belli oluyor muydu? Ama bunu sormak herhalde pek aptalca olurdu.

"Sakallarını ve saçlarını, evet hatta kafasını olduğu gibi kırağı kaplamıştı. Bayağı güzel bir görünüşü vardı," dedi Anton.

Knud Erik cesaretini topladı.

"Başka nasıl görünüyordu?"

"Ne demek istiyorsun? Sanırım gayet alelade görünüyordu. Adam ölüydü ya hu."

Bir süre sessizce yan yana yürüdüler. Bulutlar giderek başlarının üzerinde toplandı ve karardı. Markgade'den aşağı doğru yürüdüler ve Torvet'i geçtiler. Knud Erik neredeyse evine varmak üzereydi ve Anton belki bir daha onunla konuşmayacaktı bile. Büyük oğlanın dostluğunu kazanmak istiyordu, söyleyecek ilginç bir şey bulabilmek için var gücüyle zihnini yokladı, bakışları bulandı.

Sonra birden ilham geldi.

"Sen hiç kurutulmuş kafa gördün mü?" diye sordu Anton'a.

Knud Erik'in hayatında bir süredir yetişkin bir erkek yoktu. Ama şimdi Anton vardı. O, hayat hakkında yetişkinlerle sayısız karşılaşmadan edindiği bilgileri olan biriydi. Bu bilgiler kendine özeldi. Evet, yetişkinlerin dünyasını tanıyordu da, bu, isyan ordusundan bir casusun düşman safını tanımak istediği tarzdaydı: eline geçirebilse daha canına minnetti.

Bir gün okuldan sonra, Knud Erik'le beraber onun Prinsegade'deki evine gitti. Bu kendi gözünde bir gözlemciye has bir ziyaretti. Oraya gidiş nedeni, hasmını daha iyi tanımaktı.

Onlara kapıyı hizmetçi kız açtı. Önünde kolalı önlük vardı, saçları topluydu. Anton, kızı, sanki tanıyormuş da, o akşam dışarı davet edip etmemeyi düşünüyormuş gibi baştan aşağı bir

süzdü. Fakat kız doğruca onun ayaklarındaki tahta sabolara baktı ve sert bir ses tonuyla, otuma odasına geçmeden tahta sabolarını çıkarmasını tembihledi.

Anton, Klara Friis'e karşı örnek bir davranış sergiledi. Annesi ve babası ve okuldaki notları hakkındaki bütün sorularını kibarca cevapladı. Annesinin varlığından bile haberi olmadığı aylık karneyi hep kendisinin imzaladığından tabii bahsetmedi. Klara Friis, oğlunun, dostluğunu kazandığı ve muhakkak ki ona iyi bir misal olacak bu örnek öğrenciden etkilenmişti. Oğlanın tek beğenmediği yanı, o fıldır fıldır bakışlarıydı, odanın içinde dönüp duruyordu, her şeyi teker teker kayda alır gibiydi. Bacakları masanın altında, asabi bir şekilde, bir ileri bir geri sallanıp duruyordu. Sanki annelerin yanındayken görgü kurallarının öngördüğü gibi sakin durmak, onun için muazzam bir zahmet gerektiriyordu.

Klara Friis ona ne olmak istediğini sordu. Bu on bir yaşında bir oğlana sorulacak bir soru olmayabilirdi de, oğlan nasıl olsa iki üç yıla kadar konfirme edilip okulu terk edeceğine göre, bu konuda herhalde kafasından bir şeyler geçirmiştir, diye düşünmüştü.

"Denizci olacağım," dedi Anton yavan bir sesle. Sesinde ne bir heyecan ne bir isteksizlik var gibiydi, böyle bir soru sorulmanın yarattığı hafif bir hayret seziliyordu o kadar.

"Knud Erik denizci olmayacak," dedi Klara Friis.

Bunu bilhassa söylemişti. Oğlunu arkadaşlarının gözünde farklı göstermek istiyordu. Aralarındakinin kim olduğunu hep hatırlamalıydılar: Geleceğin onlara daha başka vaat verdiği biri.

Anton'un gözleri hızlıca annesinden oğluna kaydı ve sonra bir kez daha odadaki eşyaların envanterini çıkarıyormuşçasına etrafta dolaştı. Klara Friis bu bakışları fark etti ve neye yoracağını bilemese de, huzursuz oldu.

"Annen çetin ceviz," dedi Anton ertesi gün Knud Erik'e.

Oyuncusunun hasmına paha biçen bir boks antrenörü gibi konuşmuştu. Knud Erik'in yüzünde beliren savunmasızlığı fark etti ve bir elini oğlanın omzuna koydu.

"Kör olasıca, onların hepsi aynı kalıptandır," dedi teselli edercesine.

"Seni bir broker şirketine tıkmak istiyor o. Kolalı yakanla bütün gün orada oturup poz yapacaksın. Dünyada olacak iş değil."

"Hayır, dünyada olacak iş değil."

Kelimeler Knud Erik'in ağzından tutuk tutuk çıkmıştı. Anton'un ifade tarzlarından birini ilk kez deniyordu.

"Buna engel olmanın emin bir yolu var ama," dedi Anton. "Derslerine boş vereceksin."

Derslere boş vermek sanıldığından daha zordur. Knud Erik sınıfta soruların cevabını bildiğinde, parmağını kaldırmamak için kendini zor tutuyordu. Evde derslerini yapıyordu. İçgüdü gibi bir şeydi bu, iyi bir çocuk olmak istiyordu o.

O güne kadar Knud Erik sınıfın vasat öğrencilerindendi. Şimdiyse kendi isteğiyle ta dibe batmıştı. Bu durum arkadaşlarının gözündeki itibarına zarar vermemişti de, ceza denen bir şey vardı, onun asıl korkusu buydu. Öğretmenlerin çoğu evde kalmış kız kurularıydı. Bazıları şişko, bazıları bir deri bir kemikti ama hepsi de, kendilerinden hiç beklenmeyen bir enerjiyle vurur, tırmalar, çimdikler ve paralardı. Matmazel Junckersen kulaklara, Matmazel Lærke ense kökündeki saçlara yapışır, Matmazel Reimer elinin tersiyle yapıştırırdı. Matmazel Katballe de söz dinlemeyenleri dört ayak üzerine yatırır, kıçlarına şaplak atardı, bundan tek korkmayan kişi, tecrübeden kabuk bağlamış Anton'du. Matmazel Katballe'nin yüzü vururken öfkesinden mosmor kesilirdi, aslında ödümüzü koparan da, onun şaplaklarından ziyade, suratını kaplayan korkunç renk ve ağzından tükürükler eşliğinde çıkan o cızırtımsı sesti.

Fakat Kruse öğretmenin eline düşünce, ucuz kurtulmak imkânsızdı. O erkekti ve onun indirdiği darbeler erkek gibiydi. Tembel öğrencileri kollarından tuttuğu gibi ikinci katın penceresinden aşağı sallandırır, ellerini bırakıp onları aşağı atmakla tehdit ederdi. Bu, Matmazel Katballe'nin şaplakları gibi değildi, içlerinden hiçbiri altlarındaki boşluğun uyandırdığı dehşete kendini bir türlü alıştıramadı. Kruse'nin dersinde her soruya karşılık ordu gibi parmak kalkardı.

Knud Erik ev ödevlerini yapıyordu ama sınıfta ağzını bıçak açmıyordu. Bu da onu rahatsız ediyordu. Ama Anton'un öğüdüne bel bağlamıştı ve okul yıllarında göstereceği bu sab-

rın, onu hayatının geri kalan kısmında mükâfatlandıracağını hesaba katıyordu.

Knud Erik sınıfta Vilhjelm'in yanında otururdu. Vilhjelm kekemeydi. Sorulara o cevap verirken, öğretmenlerin sabrı taşardı ve bu da onun kendine olan sabrını taşırır, daha cevabını bitirmeden susardı. Knud Erik doğru cevabı ya onun kulağına fısıldar ya da bir kâğıt parçasına yazmaya başlamıştı. Vilhjelm onun vantrilok bebeği olmuştu. Knud Erik'in öğretmenlere göstermeyi reddettiği bilgi ve yeteneklerini, ona vekâleten Vilhjelm gösteriyordu şimdi. Zamanla aralarında bir dostluk kuruldu.

Vilhjelm eve eskisinden daha iyi bir karne götürdü -Knud Erik de tam tersini.

Annesi ona sitemle baktı.

"Sana okulda neler oldu böyle?" diye sordu, Knud Erik onun ses tonunda hem endişe hem de bir panik ve öfke başlangıcı sezdi. Öfke galip geldi. Annesi artık eskisinden daha farklıydı ve Knud Erik ondaki bu değişiklikten memnundu. Eğer eskisi gibi sulu göz olmaya devam etseydi, Knud Erik buna dayanamazdı. O zaman yine onun yardımına koşmak, onu teselli etmek zorunda kalacaktı. Ama annesi şimdi onu azarlıyordu ve Knud Erik ona karşı da okulda yaptığının aynını yaptı, kabuk bağladı. Annesi de artık onun için, okuldan kurtulup da özgürlüğüne kavuşana kadar tahammül etmek zorunda olduğu kadınlar alayının bir üyesiydi.

"Acayip bir oğlansın," dedi annesi.

Bu söz yüreğini sızlattı. Annesi onu elinin tersiyle itmiş gibi hissetti. Bir an, onun kollarına atılmak ve affetmesi için yalvarmak geldi içinden. Bir yanı onunla barışmak, birbirleriyle eskisi gibi olmak için can atıyordu, o yine annesinin kocaman oğlu, annesi de onun, oğluna muhtaç, çaresiz, küçücük anneciği olabilirdi. Fakat annesi artık çaresiz değildi ve onun öfkesi, Knud Erik'i ona karşı koymaya ve kararından caymamaya mecbur ediyordu.

Anton, Vilhjelm'e karşı mesafeliydi. Okul bahçesindeki her sünepenin bakıcılığını yapmazdı, Knud Erik'e olan ilgisinin nedeni daha çok rahmetli Albert'ten kaynaklanıyordu. Knud Erik'ten Albert'in maceralarını duydukça da, adam, gö-

zünde giderek devleşmişti. Anton yabancı limanlardaki gemi kazalarını ve tehlikeli serüvenleri başkalarından daha önce de dinlemişti. Bu tür hikâyeler her oğlanın çocukluğunda günlük tarifedendi. Fakat kurutulmuş kafalardan bahsedildiğini hiç duymamıştı.

Bu mucizevi maceraların yanında, bir tek cümlenin bile sonunu getiremeyen kekeme Vilhjelm'in ona verecek neyi olabilirdi?

Doğru, Vilhjelm'in ağzından çıkanda hayır yoktu da, kollarıyla bacaklarında vardı. Bir kış günü, limanda bağlı gemilerden birinin üzerinde oraya oraya tırmanırlarken, Vilhjelm göz açıp kapayıncaya kadar yelken direğinin pırıl pırıl parlatılmış şapkasına kadar çıkıverdi, güverteden tam yirmi beş metre yükseğe. Sonra orada karın üstü yatıp, kollarını ve bacaklarını sanki uçuyormuş gibi yana açtı. Geçen yaz Dannebrog Sirki Marstal'a geldiğinden beri böyle bir şey görmemişlerdi ama o zaman bile hiçbir sirk artisti yirmi beş metre yükseğe çıkmamıştı.

İçlerinden hiçbiri onun yaptığını yapamadı. En cesurları şapkaya kadar tırmanabildi ama sonra cayıp gerisin geri aşağı indi. Anton bile teslim bayrağını çekmek zorunda kaldı. İçlerinden bazıları Marstal Canavarı'nın kibirli bir şekilde omuz silkip, bunun çocuk oyuncağı olduğunu söylemesini beklemişti. O yapmaya tenezzül etmiyorsa, onlar da etmezdi.

Fakat Anton böyle yapmadı. Umduklarının tam tersini yaptı.

"Lanet olsun, ne cesurca ama," dedi. "Valla, ben buna dünyada cesaret edemezdim."

Vilhjelm'in sırtını sıvazlamış ve dünyalar Vilhjelm'in olmuştu. Artık bir yabancı değildi, o da onlardan biriydi.

Vilhjelm hikâye anlatabilirdi de, bayağı vakit alırdı ve bizim de vaktimiz yoktu. Fakat bir keresinde dinledik. Ölümle karşı karşıya gelmişti ve sadece şans eseri kurtulmuştu.

Bir pazar sabahıydı, vakit çok erkendi. Babasıyla birlikte tekneyi yoklamak için limana inmişlerdi. Babası kum kazıcılığı yapardı. Kulakları da hiç duymazdı. Ve hikâyeye heyecan katan da adamın bu sağırlığıydı, yoksa hepimizin başına gelmiş, sudan bir hadiseydi. Yüzmeyi daha öğrenmeden denizi alttan keşfetmek, her saygın oğlanın başına gelen bir şeydi.

Vilhjelm üç dört yaşındaydı. Babası o ağır sesiyle ona talimatlar veriyordu, sanki bir vakumun içinde konuşuyordu da, ne dediğinden önce kendi emin olmak için, her bir kelime üzerinde düşünmesi gerekiyordu.

"Orada oturacaksın," dedi Vilhjelm'e. "Yerinden hiç kıpırdamayacaksın, bir şeye ihtiyacın olursa, beni sarsarsın."

Sırtını Vilhjelm'e döndü ve ön güvertenin döşeme tahtalarını tamir etmeye koyuldu. Vilhjelm de oturup suyu seyretti, berrak ve hareketsizdi. Ve o sabahki manzaranın üzerinde yarattığı etkiyi sanki dünmüş gibi iyice tasvir etmeyi başardı: İskelenin kenarındaki taşlar yeşil ve kaygandı, suya vuran güneş ışıkları binbir renge dönüşüyordu, sanki periler ülkesindeki gibi. Suyun içi deniz yıldızlarıyla, oraya buraya seyirten yengeçlerle ve kıpır kıpır antenleri dışında hareketsiz duran karideslerle doluydu.

Vilhjelm kendini alamadı, daha iyi görebilmek için öne doğru eğildi ve birden tepesi üstü o periler ülkesini boylayıverdi. Bu çoğumuzun başına gelmişti de, öldün mü kaldın mı ruhu duyamacak, duvar gibi sağır bir babanın yanındayken gelmemişti.

Vilhjelm sonra mantar gibi suyun yüzeyine çıktı ve küpeşteyi yakaladı. Ayaklarını rıhtımın kenarındaki ıslak sümük gibi kaygan taşlara dayayıp doğrulmayı şöyle bir başardıysa da, ayakları yine kayıverdi ve küpeşteye elleriyle yapışmış hâlde orada öylece asılı kaldı, bacakları kopkoyu yeşil suyun içine sarkmıştı. Buz gibi bir alt akıntı bacaklarını yakaladığı gibi, onu teknenin dibine doğru çekti.

Tahta saboları ayağından çoktan kurtulmuş, batan bir geminin etrafında dolanan cankurtaran sandalları gibi, suda yüzüp duruyordu. Daha az önce vücudundan bir parçaymış gibi hiç hissetmediği kuru ve sıcacık giysileri şimdi ona bir fazlalık, kalın bir kabukmuş gibi geliyordu. Babasının sadece sırtını görebiliyordu ve sanki bütün dünya o iri, mavi giysili sırtta toplanmış ve Vilhjelm'e yüz çevirmişti.

Ümitsizlik içinde bir çığlık attı ama sağır babası bir şey duymadı. Yine bir çığlık attı ve sesi kimsesiz limanın içinde çın çın çınladı.

"İmdat! Baba!"

Sonra gücü tükendi. Parmakları gevşedi ve suyun içinde kayboldu. Vilhjelm suyu tekmeliyor, ısırıyor, yumrukluyordu, sanki vahşi bir hayvanla dövüşüyordu ve sonra o hafifçecik, yumuşacık su, başının üzerini bir kuş tüyü yorgan gibi örttü, sanki artık uyku vakti gelmişti ve su ona iyi geceler diliyordu.

Ve -tam o anda babasının kolunu hissetti. O devasa kol, suyun içini tarıyordu ve o devasa kol, Vilhjelm'i bulma pahasına, gerekirse suyun ta dibine ve hatta ta ölümün kapısına kadar bile uzanabilir ve onu alıp geri getirirdi.

"En, ama en, ama en son anda," dedi Vilhjelm.

Bu sefer kekelemediğini biliyorduk. Hakikaten en, ama en, ama en son anda olmuştu.

"Ve sonra temiz bir dayak yedin herhâlde?" diye sordu Anton.

Onun evinde âdet böyleydi.

Fakat Vilhjelm babasından dayak yemediydi, ne o sefer ne de başka seferler ve onu görür görmez nedenini anladık. Babasından çok dedesine benziyordu. Bu sadece sağırlığından değildi, saçları da gıpgriydi. Leylekler Vilhjelm'i anne babasına geç getirmişti ve Vilhjelm onlara, bizim dedelerimize ve ninelerimize davrandığımız gibi davranıyordu. Sevecen ve özveriliydi, birbirleriyle hep alçak sesle konuşuyorlardı, sanki ailenin sorunu sağırlık değildi de, her tür gürültüye karşı aşırı duyarlılıktı. Ne garip tesadüf ki, annesi de sağırdı.

Ailede pek fazla konuşulmadığını tahmin etmek güç değildi. Anne babası ne zaman bir şey söyleyecek olsalar, ses tonları sanki naçizane bir ricada bulunur gibi boğuk ve içli çıkıyordu. Ama onlar konuşmak yerine durmadan birbirlerine dokunurlardı. Eller tutulur, saçlar ve yanaklar okşanırdı ve bu sadece Vilhjelm'in hedef olduğu bir âdet değildi. Vilhjelm de anne babasını neredeyse şapır şupur yerdi. Vilhjelm'in ailesinde kimse kimseye el kaldırmazdı.

Bunun için de Vilhjelm boğulmanın kenarından döndüğü gün babası ona dayak cezasından daha farklı bir şey vermişti. Bunun ne olduğunu, onun, Anton'un bir sorusuna verdiği tuhaf cevabı duyana kadar anlayamamıştık.

"Sence boğulmanın en kötü yanı nedir?"

Anton, Marstal'ın dışındaki dünya hakkında şaşırtıcı de-

recede fazla bilgi sahibiydi ve ona kalırsa boğulmanın en kötü tarafı, kaçıracağı onca serüvendi. Dünyanın her köşesindeki en ünlü kerhane sokaklarını ezberden okuyabilirdi, Flensburg'daki Oluf Samsons Gang, Rotterdam'daki Schiedamsche Dijk, Antwerp'teki Schipperstraat, Livepool'daki Paradise Street, Cardiff'teki Tiger Bay, New Orleans'taki Vieux Carré, San Francisco'daki Barbarry Cost veya Valaparaiso'daki Foretop Street; bütün bunlar Vestergade'deki okulda coğrafya derslerinde duyup öğrendiği şeyler değildi. Bunlar Webers Café'de konuşulan türden şeylerdi ve Anton o yaştaki bir oğlan için pek de kaşarlanmış bir edayla, içlerinde en âlâsının Fransız kızları, en beterinin de pek pişkin olan, ayrıca leş gibi de sarımsak kokan Portekizli kızlar olduğuna dair güvence bile verebilirdi. Sarımsağın ne olduğunu soracak olsak gözlerini, siz de aptalın daniskasısınız, der gibi devirirdi. Bir gün kafasına dikmeyi iple çektiği, bir sürü alkollü içkinin adını da bilirdi. Amer Picon, absint, pernod, derdi, bunlar adamı esaslı dağıtıyor. İş biraya gelince, dünyanın neresinde olursa olsun, o Hof'tan vazgeçmezdi. Birçoğunun dilinden düşürmediği o Belçika birası yok mu, su gibi bir şeydi.

"Dünyadaki bütün kerhane sokaklarını yan yana dizin," dedi, "ve bütün içki markalarını da, sonra onları sayıp toplayın, çıkacak rakam, boğulmanın ne enayice bir şey olduğunu size matematiksel olarak ispat eder."

Knud Erik boğulmanın en kötü yanının annesini bir daha hiç göremeyecek olması olduğunu söyledi. Bunu yarı mecburiyetten söylemişti çünkü öyle söylemesi gerektiğini hissetmişti ama içinde giderilmemiş bir özlem yatıyor olmasının da rolü vardı.

Vilhjelm en kötü yanının anne babasının üzülmesi olduğunu söyledi.

"Yani bu demek ki, sen kendin için değil, annenle baban için yaşıyorsun," dedi Anton.

Sonra bunu bize daha bir açarak izah etti. Kendi kafasından varmıştı bu sonuca. Yani şimdi, insan eğer söz dinler, terbiyeli, kibar veya sorumluluk sahibiyse, o zaman başkaları için yaşıyor demekti, kendisi için değil.

"İşte onun için ben bunların hiçbiri değilim," dedi. "Çünkü ben kendim için yaşıyorum."

Vilhjelm, babasının kolunun ucunda, havada asılı hâlde, sırılsıklam çırpınırken, babasının gözlerininin içine bakmış ve o bakışlarda ne öfke ne korku, lakin keder fark etmişti. Nasıl bir keder olduğunu, sebebinin ne olduğunu bilmiyordu, ama o anda ansızın babasını bir daha katiyen böyle kederlendirecek durumlar yaratmamaya daha çok dikkat etmesi gerektiğini hissetmişti. Ve bunu nasıl yapabileceğini de içgüdüsel olarak bilmişti: babasının dikkatini elinden geldiğince kendi üzerine çekmeyerek. En iyisi görünmez olmaktı, ama ikinci seçenek, ilki kadar iyi olmasa da, mümkün mertebe göze çarpmadan yaşamak olabilirdi ve Vilhjelm bunu yapabilmek için, çok az konuşan ve vazifeşinas bir çocuk oldu. Belki de bunun için kekeliyordu. Dikkat çekmek onun için öyle zahmetli bir şeydi ki, bir türlü doğru dürüst bir başlangıç yapamıyordu.

Anton kendisi için yaşıyordu ve Vilhjelm de yelken direğinin şapkasının üzerinde kollarını bacaklarını yerden yirmi beş metre yüksekte hava açtığında aynı şeyi yapmıştı. Görünmez olmayı bir an için unutmuştu.

Hâliyle Anton'un da bir annesi babası vardı fakat dediğine bakılırsa hiç olmasalar da olurdu. Adı Gudrun olan annesine her şeyi yutturabilirdi. Anton'un, karnesiyle yaptığı dalavereyi öğrendiğinde, oturup ağlamış ve babasını beklesin de, görsün, onu nasıl iyice bir benzetecek demekle yetinmişti, halbuki öyle iri yarı, güçlü kuvvetli bir kadındı ki, bu meseleyi istese kendi başına da rahat rahat hallederdi. Babası gelince hafif bir tokat indirmişti. Adam evine seferden her dönüşünde, kafası çocuklarını eskimiş, çoktan unutulmuş suçlar için cezalandırmaktan çok daha başka şeylerle meşgul olurdu. Sert de vurabilirdi ama o zaman iş, mal mukabili olmalıydı, kendi öyle derdi, cebri tasarruf değil.

"Cebri tasarruf! Çaktın mı?" demişti Anton'a tokadı indirdikten sonra ve öyle pis bir kahkaha atmıştı ki, Anton'a ahmakça gelmişti.

Vilhjelm'in, babasının gözlerindeki kederi fark etmesiyle hemen hemen aynı zamanlarda, Anton da, kendi babası Regnar hakkında -soyadı Hay'dı-, sonuçları açısından Vilhjelm'inki kadar mühim bir keşif yapmıştı. Anton'un soyadı da hâliyle Hay'dı da, göbek adı Hansen'di. Bu, annesinin kızlık soyadıydı.

Anton dört yaşındayken, yıllardır denizde olan babası eve dönünce ilk iş olarak Anton'u kucağına almış ve birkaç şaplak atmıştı, her zamanki gibi annesinin ricasını geri çevirmiyordu, uzakta olduğu yıllar zarfında çocuklarının işlediği suçların cezasını veriyordu. Hızlı vurmamıştı, onun, aralarını bozacağına ihtimal vermemişti. Sonra yüreklendirici bir sesle, oğlana adını sormuştu. Bu soruyla tek amacı, oğlanın adını söyleyerek, aralarının bozulmadığını babasına göstermesiydi, ama tabii bu soru, Regnar'ın az önce doğru oğlanı patakladığından emin olmak istemesi şeklinde de anlaşılabilirdi. Ama ne olursa olsun o, babalık görevini yerine getirmişti ve Møllevejen'deki evinden gönül rahatlığıyla çıkıp Webers Café'ye yollanabilirdi artık.

"Anton Hansen Hay," dedi Anton.

"Ne dedin seni lanet olası velet?" diye bağırdı babası, suratı öfkeden alev alev kızarmıştı.

Anton'u sarsaklamaya başladı. Küçük oğlan daha bir dakika önce uzlaşma işareti olarak tekrar oturtulduğu dizin üzerinde şimdi öne arkaya yaylanıp duruyordu. Sonra adam serseme dönmüş oğlanı kaldırdığı gibi yere fırlattı, Anton cilalı ahşap döşemenin üzerinden sanki kayarak uçtu, ta ki yemek masasının altındaki iskemle, bacaklarının arasına takılıp kalana kadar.

"İnanabiliyor musunuz?" dedi Anton, hikâyesine bir ara verip, "enayi daha öz oğlunun adını bile bilmiyordu."

Anton vaftiz edildiğinde babası denizdeydi ve Regnar dönünce ne doğum belgesine bakmak ne de vaftiz töreni hakkında bir şey sormak külfetine girmişti -ve tabii ne de karısının oğlana kendi kızlık soyadını vereceğini tahmin etmişti, zira kadının ailesinden oldum olası hazzetmediğini saklamaya hiçbir zaman gerek duymamıştı. Anton'un şişko, uysal annesinin tabiatında isyankârlık yoktu. Kocasına karşı da, tıpkı kendi ailesine karşı olduğu kadar itaatkârdı. Hepsini memnun etmek isterdi, ailesi de o göbek adını Anton'la babasının arasına böylece sokuvermiş oldu. Anton'un üç kelimelik adı artık ad olmaktan çıkmış, bir aile ihtilafının tarifesine dönmüştü.

Anton'un umrunda değildi. İçlerinde hazzettiği kimse yoktu zaten. Babası ahmağın biriydi. Çoğumuz, babamızdan

"bizim ihtiyar" diye bahsederiz ve bunda bir nebze de olsa bir saygı vardır. Gemilerde mürettebat arasında da kaptandan böyle söz edilir. Fakat Anton'unkinde saygıdan eser yoktu. O, babasına "Yabancı" adını takmıştı.

Ancak bu, onların arasını, Anton'un dünya bilgisinin kaynağı Yabancı olamayacak kadar da bozmamıştı. Oturup da oğluyla yabancı diyarlardaki kerhane ziyaretlerinden bahsedip dertleştiği yoktu da, izin için karaya dönen denizciler Webers Café'de oturup böyle anılarla caka satarken, Anton'un dinlemesine göz yumardı.

Anton esasında babası gibi olmak isterdi ama Regnar hakkında bir tek iyi laf ettiğini duyan da olmamıştı. Bu, babası onu, sırf yanlış göbek adı var diye masanın altına fırlattığı günden beri böyle olagelmişti.

Kendisi için yaşamaya o gün başlamıştı.

Boye'nin şirketinde şimdi yalnız dullar kalmıştı. Felce uğramış hâldeydiler. Nedeni sadece kocalarının ani kaybı değildi, onları bekleyen devasa görevin alışılmamışlığıydı. Marstal'ın geleceği onların elindeydi. Ellerindeki ahşap yelkenli filosunu çelik gemiye çevirebilecek sermaye yalnızca onlarda vardı ve bunu yapmanın zamanı gelmişti. Yelkenlilerin devri kapanmıştı. Kocaları bunu görmüştü ve şimdi dul eşleri onların hayallerini gerçekleştirmek için ellerinden geleni yapmak zorundalardı. Şirketin hâlihazırda beş buharlı gemisi vardı: *Enigheden, Energi, Fremtiden, Maalet, Dynamik*[63], bunlar sadece birer ad değildi, birer programdı.

Dulların aklı prensip olarak ne yapılması gerektiğine pekâlâ eriyordu, ama iş pratiğe gelince çuvallıyorlardı. Her sabah birlikte şirkete geliyor, bir yandan kahvelerini yudumlarken, diğer yandan da o gün halledilecek işler hakkında bilgi alıyor, dosyaları inceliyorlardı. Bir yandan evden getirdikleri vanilyalı kurabiyelerini ısırırken, bir yandan da navlun teklifleri, gemi bakım ve personel giderleri, alım satım işlemleri

---

[63] *Birlik, Enerji, Gelecek, Hedef, Dinamik.* -ç.n.

üzerinde arpacı kumrusu gibi düşünüp dururlardı. Sanki bütün dünya onlardan dikkat talep ediyordu. Her ufacık bilgi, her rakam, her soru işareti onlar için üstesinden gelinemez bir sorun teşkil ediyordu. Kimse onların elleriyle kulaklarını kapattığını görmemişti ama kapatsalar da pekâlâ olurdu. Her karar arifesinde öyle uzun uzadıya düşünürlerdi ki, karar safhasına geldiklerinde çok geç olurdu. Büyük çaplı kargoların deniz aşırı sevkiyatını güvenle yapmak üzere inşa edilmiş olan *Enigheden, Energi, Fremtiden, Maalet, Dynamik,* zamanın çoğunda limanda yatıyordu. Nedeni o günkü kötü piyasa şartları olduğu kadar, sahibelerinin kafa karışıklığıydı da.

En büyükleri Ellen'di, rahmetli Poul Victor'un dul karısıydı, aynı onun gibi uzun boylu ve heybetliydi. Fakat gençliğinin irade gücünü girişimci kocasına devretmiş ve o da mezara girerken karısına iade etmemişti. Poul Victor'un iki kız kardeşi, Emma ve Johanne, daha özgüvenliydiler. Ancak, evlerinin dört duvarı arasında büyük reis havalarındaydılar da, o dört duvarın dışına çıkınca elleri ayakları birbirine dolaşırdı. Ellen'e göz ucuyla bakar, ondan bir hamle beklerlerdi. O da göz ucuyla mezarlığa bakardı ama oradan en ufak bir işaret gelmezdi.

Üç dulun şehirde bir sürü arsası vardı, onları satmaya başladılar. Alıcı hep Klara Friis'ti. Prinsegade'de oturur ve kadınları, avının yere cansız bir şekilde yığılmasını bekleyen bir akbabının gözleriyle izlerdi. Ve satışa çıkan üç arsayı da satın almakla, avının etinden ilk esaslı parçayı koparmış oluyordu.

Üç arsa da Havnegade üzerindeydi, biri Sølvgade'in, öbürü Strandstræde'in köşesinde bulunuyordu, üçüncüsü de Havnegade'in en sonunda, şehrin bitip kırsalın başladığı yerde, etrafı çitle çevrili koca bir otlak alandı. Bir zamanlar Köylü Sofus burada koyunlarını otlatırdı, tavuk ve domuz da beslerdi, sayıları durmadan artan gemilerinin et ihtiyacı bunlarla karşılanırdı. O günler artık geride kalmıştı. Koca kırlık alan ekilip biçilmeden duruyordu ve satın alınması herkese çok makul geldi, diğer kullanılmayan araziler için de bu fikirdeydiler. Buralara gayet güzel evler dikilebilirdi.

Fakat Klara Friis bu kabilden bir şey yapmadı. Her üç arazideki ısırgan otlarının boyu uzadı da uzadı. Köylü Sofus'un

ektiği elma ve armut ağaçlarının meyveleri, kuşlara ve hırsız erkek çocuklarına kaldı. Marstal meraka düştü. Klara Friis'in niyeti neydi?

Sorduk, ama pek uzun boylu sormadık, belki sorsaydık bizi neyin beklediğini kestirebilirdik.

Klara Friis'in dış görünüşünde hiçbir bir fark yoktu. Giyiniş tarzı hâlâ eskisi gibi mütevazıydı, sınıf atladığının sanki farkında bile değildi ve onun bu hâli, tasarrufu bir erdem sayan üç dulun üzerinde iyi bir etki uyandırıyordu. Onların züppellikle alakaları yoktu, eski zengin havalarına girip de, Klara Friis'i sonradan görme diye aşağılamazlardı. Nesillerdir etrafları hizmetkârlarla çevrili bir hayat sürmüşlerdi ama yine de ev işlerinin bir köşesinden tutarlardı. Vanilyalı kurabiyeleri kendileri yapardı. Her yıl Noel zamanı, epey bir kurabiye stoklarlardı ama kurabiyeler dura dura, şirketlerinin gemilerindeki günlük kumanyanın eksilmez bir parçası olan peksimetleri aratmayacak kadar sertleşirdi; tek farkla ki, insan böyle taş gibi olmuş bir vanilyalı kurabiyeyi masaya vurunca, içinden kurtlar dökülmezdi.

Köylü Sofus hep halk adamı olarak kalmıştı, çocukları ve torunları da öyle kaldılar. Kendi aralarında bir kast oluşturmadılar. Onlar da tıpkı herkes gibi şehre aitlerdi. Servetlerini denizcilerin el emeğine borçlu olduklarını biliyorlardı. Ailede, bu denizcilerin yaptığı gemi işlerini denemeden, en alttan başlayıp kademe kademe yükselerek, o ağır iş hiyerarşisinin içinden geçmeden, doğruca şirketin broker koltuğuna geçip oturmuş veya yönetim kuruluna kurulmuş bir genç yoktu. Günlük toplantılarda telaffuz edilen her kelime, onlar için, şahsen denedikleri bir gerçek demekti. Fakat bu yeni dünyanın içine paldır küldür gelmiş dul eşleri için burası, yapyabancı kelimelerin ve deyimlerin, kulaklarının etrafından ölümcül mermiler gibi vızıldayarak geçtiği bir cenk meydanıydı.

Klara Friis'in de dullara arada işe yarar bir tavsiyede bulunarak veya bir işe ön ayak olarak onları şaşırttığı olmuyor değildi. İyi kalpli mizaçları hep onları Klara Friis'i onlara muhtaç çaresiz bir dul olarak görmeye sevk ettiği için, bunun tersi olup da o onları bir dar boğazdan kurtardığı her seferinde aynı derecede hayrete düşerlerdi. Onda iş kafası olabileceğine

kendi bönlüklerinden dolayı bir türlü ikna olamadıklarından da, onlara verdiği iyi tavsiyeleri havadan uydurduğunu düşünürlerdi.

Klara Friis'in özel yazışma yoluyla kendini hem gemi brokeri hem gemi sahibi olarak eğitilmekte olduğunu hâliyle bilemezlerdi. Albert'in ölümüyle kazandığı servet, sanki sihirli bir değnekle dokunulmuşçasına, o uyuşuk zihnine de güç vermişti. O güne kadar, yılgınlığa zincirlenmiş gibi oturup durmuştu, bunun tek nedeni çocukluğunda geçirdiği ağır deneyimler değildi, bizzat kendinin hayattaki konumuydu, onu elleri kadar kafasını da kullanmaya teşvik etmemişti.

Şimdi hayatında yine bir erkek vardı fakat çoktan yıpranmış kadınlık silahlarına bu kez de davranmaya ihtiyacı yoktu. Zavallı Albert'in aksine, Markussen'in ne öpüşmeye ne koklaşmaya ilgisi vardı. Markussen'i kendine bağlayan, Cheng Sumei'nin yanı sıra, hayatının sonbaharındaki adamın içindeki merakı son bir kez alevlendiren o görevdi: Denizi cezalandırmak için daha usturuplu yollar bulmada Xerxes'e yardım etmek.

Sık sık yazışıyor ve telefonda konuşuyorlardı. Klara Friis'in arada Kopenhag'a gittiği de oluyordu. Artık kendi başına hareket edebiliyordu, ne Herman'ı ne bir başkasını yanına almaya mecburdu.

"İflasın eşiğindeki bir denizcilik şirketini devralmaktan bir çıkarın olmaz senin," dedi Markussen. "Ve tersaneyi de çok yakında yola sokabilirsin. Onlara tavsiyeler ver ama çok iyilerini değil. Özgüven kazanmamalılar. Facianın bir yanlış karar uzaklarında olduğu hissini kaybetmemeliler. Çok riskli bir dünyada yaşadığımızı söyle onlara hep."

Sonra bütün bunları bir kâğıda sırayla not etti. Hepsini hatırlamak kolay olmayabilirdi. Klara Friis, ihtiyacı olan her desteği alıyordu.

Ancak, rotayı belirlemiş olan kendisiydi.

Üç dul, Klara Friis hakkında çok yanılıyorlardı, zira tabiatına ağırlık verirken hünerlerini hafife alıyorlardı. Yardımseverliğinde bir art niyet olmadığına inandılar ve bunda yanıldılar. Sık sık fevkalade faydalı olan tavsiyelerinin tamamen şans eseri olduğuna inandılar ve bunda da yanıldılar. Ama asıl

derinden derine inandıkları şey, onu dinlemekle kendilerinin ona karşı lütuf yaptıklarıydı. Ona arkadaşlık ediyor ve bir parça ilgi gösteriyorlardı; başından feci bir kayıp geçmiş ve iki çocukla yapayalnız kalmış onun durumundaki bir genç kadının ihtiyacı olan şey bu değil miydi?

Ona eve götürmesi için ev ekmeği de verirlerdi.

"Canım benim," derdi sonra Johanne ona ve yanağını okşardı.

Onda kendilerini görüyorlardı. Bir kadındı ve böyle olunca da tabiatı gereği, önemli dünya meseleleri söz konusu olduğunda, o da tıpkı kendileri gibi çaresizdi.

Ve uzun süre bocaladılar ama nihayet tünelin ucundaki ışığı gördüler. Dulluğun başlarına musallat ettiği bu sıkıntılardan onları neyin kurtaracağını bulmuşlardı, balta girmemiş ormanda kısılıp kalmış her kadının sağ kalmak için ihtiyacı olan şeydi: Bir erkek.

Ve bu erkek geldi. Adı Frederik Isaksen'di. Casablanca'da Danimarka fahri konsolosuydu, tanınmış bir Fransız broker şirketinde çalışıyordu. Brokerliğe ilk olarak Svendborg'daki Møller şirketinde başlamış, daha sonra Londra'daki Lloyd'da çalışmıştı. Şirketin muntazaman Casablanca'ya uğrayan gemilerinin kaptanları tavsiye etmişti bu adamı. İşinin ehlidir ve ileri görüşlüdür, demişti Ludvigsen, namı diğer Komutan. Kaptanlar onu baş sözcü seçmişlerdi.

"Peki ama, işine bağlı mıdır? Laf dinleyen biri midir?" diye sormuştu Ellen.

"Ve herhalde fazla pişkin de değildir?" diye endişeli bir sesle eklemişti Johannes, Komutan adamın ileri görüşlü olduğundan dem vurduğunda.

"Evet, bu adamın bahsini duymuştum," dedi Markussen telefonda Klara Friis'e. "Isaksen gibi biri benim de işime yarardı. Enerjik bir adam. Marstal'ı işi bitik bir taşra kasabası gibi görseydi kalkıp gelmezdi. Demek ki burada birtakım olanaklar fark ediyor. İhtiyar Boye, işleri zannettiğimizden de iyi yürütmüş olmalı. Sermaye birikimi, sıfır borç. Ve şimdi dinamik bir adam bu işi bayağı ileriye götürebilir. Yani bu Isaksen, senin planları düşünürsek, bir çuval inciri berbat edebilir."

Kaptanların ortak tavsiyesi üzerine Isaksen işe alındı ve

ağustos ayının ortalarında bir yaz günü Marstal'a vardı. Baş şehirle Marstal arasındaki yolculuğu çok zahmetli yapan o bir alay vapur ve tren aktarmalarından kurtulabilmek için, genelde basit halkın kullandığı posta vapuruyla aktarmasız gelmeyi tercih etmişti. Vapur yanaşırken güvertede durdu ve palamarları rıhtımdakilere ehil ellerle fırlattı, sonra karaya atladı ve geniş kenarlı hasır şapkasını kaldırıp selam verdi, sanki tüm şehre merhaba dermiş gibi bir hâli vardı.

Üzerinde beyaz keten takım elbise vardı. Yakasına taze bir karanfil iliştirmişti. Hasır şapkanın altında, yüzü bir denizcininki kadar güneşten kararmıştı, yoksa bu onun doğal ten rengi olabilir miydi? Gür kirpiklerin çevrelediği gözleri kahverengiydi, bu ona hem yumuşak hem de esrarengiz bir hava veriyordu.

Görmüş geçirmiş birisi olduğu şüphe götürmezdi ve o, şapkasını kaldırınca biz de selamına karşılık verdik. Görmüş geçirmiş birine bir itirazımız yoktu. Biz de öyleydik ve yabancıların bize yaranmak için karşımızda mahcubiyetten ve tevazudan kırılıp dökülmesine hiç ihtiyacımız yoktu. Eğer böbürlenecek bir şeyleri varsa rahat rahat böbürlenebilirlerdi.

Isaksen'in vardı ve günler geçtikçe daha da arttı. Posta vapurunun kaptanı Asmus Nikolajsen, adamla yol boyunca sohbet etmişti ve onun soru sormayı seven, meraklı, açık sözlü ve bilgili bir adam olduğunu söyledi, yani daha doğrusu, adamın tipi normale kıyasla az buçuk egzotik olsa da, posta vapurları hakkında kendinden bile daha çok şey bildiğini ispat etmişti konuşmaları sırasında. Isaksen'in gemi hayatına aşina olduğu da apaçıktı, yolculuk boyunca bir alay şeyin ucundan tutmuştu ama bunu öyle ustaca yapmıştı ki, o canım takım elbisesine bir leke kondurmamıştı ve bu da Nikolajsen'in ona saygısını daha bir arttırmıştı, gerçek bir denizci, temizliğe önem verirdi.

Ama tabii asıl önemli soru şuydu: Isaksen, dullarla nasıl konuşacağını biliyor muydu?

Isaksen ilk iş olarak bizlerle konuştu. Limanda turladı, banklardaki ihtiyar kaptanların arasında oturup çene çaldı. Broker şirketlerinin kapılarını çaldı, içeri girdi, şapkasını çıkardı ve ilk yaptığı şey, orada düşman için hafiyelik etmeye gelen bir rakip ruhuyla bulunmadığını söylemek oldu. Bu şe-

hirdeki birlik ve beraberlik ruhunu hissettiği için kalkıp gelmişti. Bu şehir gelecek zorlukları ancak omuz omuza durarak ve tüm küçük hesapları bir yana bırakarak, yani kısacası, büyük düşünme cesaretini göstererek alt edebilirdi.

Sanki yine Albert'i ve anıt taşı hakkında söylediklerini dinliyorduk. O taşın önünde duralı ancak bir kaç yıl olmuştu ama sanki üzerinden bir ömür geçmiş gibiydi ve birden anladık ki, 1913 yılında, limanda, o gün, hiçbirimizin ruhu bile duymadan, bir devir noktalanmıştı.

Isaksen'in sözlerinde bir sihir vardı. Her şeyin dışarıdan nasıl göründüğünü görmemize yardım ediyordu. Denizcilik firmalarındaki hisselerimiz bizi uzun süre idare etmişti ama ufak yatırımcıların devri geride kalmıştı. Şimdilerde bir hizmetçinin, bir miçonun veya hatta iyi bir kaptanın, gerekenden çok daha fazla paraya ihtiyacı vardı. Yatırımlara ihtiyaç vardı ve büyük yatırımlar büyük paralar gerektirirdi, bütün bir şehrin sermayesini. Marstal bu sermayeye sahipti de, tek soru, bunun nasıl kullanılacağıydı.

"Ben, şehirdeki sermayenin daha az elde toplanmasını teklif ediyorum. Deniz ticaretini ve denetimini ancak bu şekilde Marstal'da tutabiliriz."

Ne demek istiyordu? Bazılarımız onun Mühendis Henckel'e fazlaca benzediği görüşündeydi, bize dünyaları vaat etmiş ama hepimizi soyup soğana çevirmişti. Lakin, Isaksen'le durumun bundan çok farklı olduğu da aşikârdı. O bizim paramızı istemiyordu. Pusulamız olmak istiyordu. Rotayı çizmek istiyordu ama bunu bir tek denizcilik şirketi için değil, tüm şehir için istiyordu.

Sadece bir yerde düşmanca karşılandı: Klara Friis'i ziyaret ettiğinde. Ama buna hazırlıklıydı, gafil avlanmadı ve sonra, şehrin en tanınmış denizcilik şirketlerinden birinin başındaki kadının genç ve mütevazı giyimli biri olması da onu şaşırtmadı. Albert Madsen'i ve onun Le Havre'deki dulla ortaklığını duymuştu. Şehrin son büyük barkaları, o güzelim *Suzanne, Germaine ve Claudia*'nın buraya, Prinsegade'e kayıtlı olduğunu da biliyordu. Sadece bir hususta hazırlanmayı ihmal etmişti. Klara Friis'in ne kalbini ne de emanet kasasını yoklamıştı. Servetinin miktarı hakkında hiçbir fikri yoktu ve onu nerelere

kullanmayı planladığından da tamamen habersizdi. Isaksen eğer şehri talan etme niyetiyle gelen bir Cengiz Han olsaydı, Klara Friis onu dost gibi karşılayabilirdi. Fakat Isaksen, bir şehir daha kurma niyetiyle gelen bir Büyük İskender'di, bu yüzden onu düşman gibi karşıladı.

Isaksen, Marstal'a zamanında refah getirmiş yelkenli taşımacılığının enkazı üzerinde, yeni bir Marstal inşa etmek istiyordu. Bize bir son değil, yeni bir başlangıç sunuyordu. Söyledikleri, kuğunun ağıdı değildi, iyi günlere hoş geldiniz çağrısıydı.

Isaksen ta içimizde bir yerlere dokunmuştu. Bir zamanlar, yeni gelişimlerin yolda olduğunu çoğundan önce biz fark etmiştik ve onu ayaklarda karşılamıştık. Isaksen şimdi bizden aynını yapmamızı istiyordu.

Klara Friis, Isaksen'i misafir ederken ne giyeceğini uzun uzadıya düşünmüştü ama sonunda yine o alışıldık mütevazı elbiselerinden birinde karar kıldı, hiçbir şekilde göze batmak istemiyordu, ne zenginliğiyle ne de yeni kazanılmış özgüveniyle caka satmaya niyeti vardı ve sonra şuh bir kadın izlenimi de bırakmak istemiyordu. Bu rolü zaten istese de oynayamazdı, güzelliği bozulduğu için filan değildi de, dış görünüşü hakkında pek iyi şeyler düşünmediği için. Yıllardır oynaya oynaya artık iyice tanıdığı o role -öyle iyice ki, kendinin sırf ondan ibaret olduğuna inanmıştı, kendine çocukluktan beri üvey evlat muamelesi yapmış hayata karşı beslediği ve doğru dürüst ifade bile edemediği burukluğun dışında bir duygu hakkı tanımayan, o kendi hâlinde, gösterişsiz ve iddiasız kadın rolüne soyunmayı daha emin buldu. Düpedüz aptalı da oynamayacaktı tabii, erkeklerin kol gezdiği şu koca dünyada kendini korkudan ve çaresizlikten eli ayağı kesilmiş gibi hisseden kadın rolü yapacaktı, yani bu, üç dula hep oynamalarını öğütlediği aciz ve savunmasız kadın rolünün aşağı yukarı aynısıydı.

Isaksen'in ağzından çıkan her şeye, hep aynı karşılığı verdi: Çekingen, göstermelik bir gülümseme eşliğinde, gözlerindeki boş ifadeyle çelişen bir baş hareketiyle; yani sanki söylenenden bir şey anlamıyordu da, kendi cinsine ve bu cinse has teslimiyetçi pasifliğe işaret eden sürekli hoşgörüyle tepki gösterdi. Fakat Isaksen pes etmedi. İfade tarzını değiştirdi. Fi-

kirlerini daha basit ve daha anlaşılır hâle soktu. Hatta onu ikna edebilmek için, denizcilerin güvensiz yaşamından bile dem vurararak, önerilerinin, normal bir aile yaşamına da olanak sağlayacağını ve aileyi, evin erkeğinin akıbeti hakkında durmaksızın endişelenmekten kurtaracağını vurguladı.

"İyi yönetilen büyük bir gemicilik şirketinin, denizcilerin çalışma koşullarını nasıl değiştireceğini bir düşünün. Muntazam izin, gemi emniyeti ve sıfır yoksulluk, yani ufak gemi kaptanları artık kendilerini tehlikeli denizlerde gereksiz tehlikelere atmak zorunda kalmayacaklar."

Kahverengi gözleri, karşısındaki kadının bakışlarını yakalamaya çalıştı. Ve kadın onun gür kirpiklerini ilk o anda fark etti. Erkeğin sesi şimdi daha bir ısrarcıydı. Kadının boş bakışları onu ürkütmemişti. Kadın, teslimiyetin cazibesini tam hissediyordu ki, ona çok tanıdık gelen bir dehşete kapıldı. Gözlerinin önünde tufan gecesi ve o kapkaranlık sular geldi, üzerine büzülüp kaldığı dama kadar yükseldiler ve suların arasında kaybolan Karla geldi gözlerinin önüne ve kasıklarını feci acıtan o çatı sırtı, sanki bir tahta atın üzerine bindirilmişti, tarih kitaplarında anlatılan işkence atlarındandı, itaatsiz köylüleri cezalandırırlardı onlarla[64]. Alnından soğuk terler boşandı.

Benzi sarardı, ayağa kalktı ve Isaksen'den artık gitmesini rica etti usluca bir sesle ve özür diledi: Başına aniden şiddetli bir ağrı saplanmıştı da.

Isaksen oradan somurtarak ayrıldı. Sahte olduğu kadar, bir şekilde sahici bir yanı da olan tuhaf bir sahneye şahit olduğunu hissediyordu ama bütün bu komediden bir anlam da çıkaramıyordu. Az önce tanıştığı, her şeyden çok ürkek bir hizmetçiye benzeyen o kadının şahsında, baş rakibiyle tanıştığını anlayamamıştı.

Şehirdeki denizcilik şirketlerini ziyaret etmediği zamanlarda, Isaksen üç dulu işlemekle meşguldü. Onlarla, anladık-

---

[64] Orta Çağ'ın işkence aletlerinden, İspanyol eşeğine gönderme yapılıyor. Tepesi sivriltilmiş tahta bir bloktan oluşuyordu. Kurban çıplak olarak sivri kısma eşeğe biner gibi oturtulup, ayaklarına ağırlık bağlanır, bu ağırlıklar kurbana uygulanmak istenen cezaya göre arttırılıp azaltılırdı. -ç.n.

larını sandığı bir dilde konuştu. Ev idaresinden, alışverişten, masraflardan, hesaplardan, hizmetkârlardan bahsetti. Denizlerden ve gemilerden bahsetti ve bunları ev idaresiyle karşılaştırdı, bu kadınların iyi bir ev idarecisi olduğunu biliyordu ve onlara anlatmak istediği şey, bir denizcilik şirketi idare etmekle, kendi günlük tecrübelerinden bildikleri ev idaresi arasında esas itibariyle bir fark olmadığıydı.

Sonuç tam beklediği gibi oldu. Dullar rahatladılar. Artık kulaklarının etrafında, vızıldayan mermi sesleri duymuyorlardı. Isaksen ondan isteneni yerine getirmişti. Onları cenk meydanından uzaklaştırmıştı. Mesuliyeti onların omuzlarından çekip almıştı.

Isaksen; şirketin sahiplerini, ofis personelini ve o sırada karada olan kaptan ve ikinci kaptanları bir araya topladı. Eşlerini de davet etti. Kadınların yalnızca ev cephesini değil, deniz cephesini de ilgilendiren meselelerde de ağırlık koyduğunu bilecek kadar akıllıydı. Hotel Ærø'deki deniz salonunu tuttu. Salonun duvarları Danimarka Kraliyet Porselen Fabrikası yapımı mavi beyaz süs tabaklarıyla, Danimarka bayraklarıyla ve Marstal yapımı gemilerinin tablolarıyla süslüydü. Üç yemekli bir menü seçti. Otel mutfağına kendi *bouillabaisse*[65] tarifini verdi, kaptanların çoğunun bu yemeğe Akdeniz yolculuklarından aşina olduğunu biliyordu. Geleneksel bir ana yemek seçti: Etrafındaki yağları kıtır kıtır kızarmış sığır rostosu. Çorbayla ana yemek arasında, davetlilere hitaben bir konuşma yaptı.

Gelecek hakkında bir konuşmaydı.

Bize Casablanca'da geçirdiği yıllardan bahsetti, Marstal'a oradan gelmişti ve oradayken bir sürü Marstallı kaptanla tanışmıştı, demek ki üzerlerinde iyi bir intiba uyandırmış, güven telkin etmişti ki, şimdi buradaydı ve bu vesileyle onlara teşekkür etmek istiyordu. Ama itiraf etmeliydi ki, Casablanca limanından ayrılan her Marstal gemisinin ardından kederli gözlerle bakmış, her seferinde onu son defa görüyormuş hissine

---

65 Fransa'nın Marseilles bölgesine has bir deniz mahsulleri çorbası. -ç.n.

kapılmıştı. Ama o anda aklından geçen şey, geminin eve dönüş yolculuğunda bir deniz kazası geçireceği ihtimali olmamıştı -bu trajik son hep ihtimal dahilinde olsa bile. Hayır, aklında bambaşka ve çok daha şaşırtıcı bir ihtimal vardı: Geminin, arkasında hiç iz bırakmadan kayıplara karışması ve bir daha ortaya çıkmaması. Saygıdeğer davetlilerin kulağına herhalde epey tuhaf geliyor olsa da, bu kötü kader bir deniz kazasından çok daha muhtemeldi, evet, hatta öyle ki, arkasından buğulu gözlerle baktığı o Marstal gemisinin açık denizde kaybolup gideceği, güneşin bu akşam batıp yarın yine doğacağı kadar kesin bir gerçekti ve "Sanırım benden bunları işitmek sizleri ziyadesiyle hayrete boğmuştur," diye de ekledi.

Bön bön bakan dinleyicilerinin tüm dikkatlerini toplamaya muvaffak olduğundan emindi. Hiçbirimiz onun bu acayip iddiayla lafı nereye getirmek istediğini tahmin edemiyorduk.

"Ama dinleyin," diye devam etti. "Bu garip önsezimi size daha iyi izah edebilirim. Dahası, bunun gerçeğe dönüşmemesi için nelerin gerekli olduğunu da sizlere söyleyebilirim. Bir Marstal ıskunasının Casablanca limanında demir aldığını her gördüğümde kapıldığım o hüznün sebebi -"

Gözlerini öne eğdi, uzun kirpikleri, bronzlaşmış yanaklarına değdi ve upuzun ziyafet masasının ta öbür ucunda, birçok kaptan eşinin göğsü sanki bir an nefessiz kalmış gibi, mübalağalı bir şekilde inip kalktı.

"Hüznümün nedeni," -diye bir kere daha tekrarladı bu etkileyici kelimeleri- "şu ki -" -burada son derece tekdüze bir ses tonuna dönüş yaptı- "Casablanca'daki Fransız yetkililerin limanı kapatmaya niyetlendiğini biliyorum. Bunun yaratacağı sonuçları hepiniz muhakkak gayet iyi anlıyorsunuzdur."

Burada sözüne bir ara verdi ama bu kez gözlerini öne eğeceğine, pekâlâ bildiğimiz, ama belki tam o anda unutmuş veya şuuraltımıza itmiş olabileceğimiz bu bilgiyi bize hatırlatmak istercesine, masanın etrafındaki herkese teker teker, ısrarla baktı. Bazı kaptan eşleri bu bakışlara, sanki bir davet almış gibi, gözlerinde kıvılcımlar çakarak karşılık verirken, kaptanların birçoğu gözlerini öne eğdi, işiteceklerini çok iyi bildikleri bu sözleri kendileri çok önceden söylememiş veyahut en azından düşünmemiş olduklarına esef edermiş gibi bir havaları vardı.

Isaksen konuşmasına devam etti, şimdi her kelimesi kırbaç gibi iniyordu.

"Bu, şu demek: Marstal ıskunaları bundan böyle Casablanca'ya kargo götüremeyecek. Buharlı gemilerin Kuzey Afrika sahillerinin önemli limanlarından bugüne kadar uzak durmasının tek nedeni, uygun liman koşullarının olmamasıydı. Fakat şimdi daha fazla kargo kapasiteli ve daha hızlı buharlı gemiler gelecek bu limanlara. Varış saatleri dakikası dakikasına kadar saptanabilen gemiler. Pusulalar bir rota tespit ediyor ve buharlı da bunu izliyor -ne bir sapma ne de bir rötar."

"Ve yalnızca Casablanca'dan bahsetmiyorum burada," dedi Isaksen.

Sesi giderek yükseliyordu. Sanki kıyamet gününü haber vermeye hazırlanıyordu.

"Fransa'nın kanal limanlarına giden kargoları da kastediyorum. Medcezirden dolayı oralara sadece yelkenler girebiliyordu. Ama şimdi bunların yerini demiryolları aldı. Sonra Brezilya'daki Rio Grande'yi ve Venezuela'daki Maracaibo Lagoon'u da kastediyorum. Bu iki yerde de, kum yığınlarıyla dolu sığ sular, sadece sizin ufak gemilerinize uygundu. Şimdiyse, demiryollarının gelişiyle, buharlı gemiler için de engel ortadan kalkmış oluyor."

Isaksen'in ağzından çıkan her liman adıyla birlikte, kaptanlar ve ikinci kaptanlar oturdukları yerde bir kez daha irkildiler, kıpırdandılar, sanki Isaksen onları yumrukla tehdit ediyordu da, onlar da tehlikeyi nasıl savuşturacağını bilemiyorlardı.

"Deniz sizin Amerika'nızdı. Fakat Amerika şimdi sınırlarını size kapıyor. Sizin hizmetlerinize olan ihtiyaç git gide azalacak. Kargo kontratları sırra kadem basacak. Ve bu demektir ki, sizin gemileriniz de sırra kadem basacak. Onları satsanız belki daha iyi olacaktır. Ama şöyle bir düşünün. Onları kim alır? O gemilerin sonu aslında hurda mezarlığı, sona ermiş bir devri, sizin devrinizi, odun ateşinde çıtır çıtır yakmaya yarar artık onlar, öylece duman, sonra hava olup giderler. Ancak bütün ümitler henüz kaybolmadı -"

Isaksen'in şimdi, cehennemi tasvir ettikten sonra cenneti, Tanrı'ya yönelen herkese açık bir olanak gibi gösteren bir rahibinki gibi iyimser bir ses tonuyla konuşuyordu.

"-daha kimsenin ayak basmadığı yerler var, tabanı daha derinleştirilemeyecek veyahut buna değmeyecek limanlar var ve sonra akıntıların, kayaların ve sık görülen fırtınaların gizlice anlaşarak, buharlı gemilere süresiz giriş yasağı uyguladığı yerler de var. Newfoundland." Sesindeki iyimserlik birdenbire kaybolmuştu, "dünyanın en konuk sevmez sahili, yeryüzünün en tehlikeli su yolu. Marstal ıskunalarına oranın kapıları hep açık olacak, leş gibi kokan o kurutulmuş morinaları yüklemek için. Başka kimselerin yanaşmadığı yerler ve kargolar size kalabilir. Dünya piyasalarının artıklarından sebeplenebilirsiniz. Yedi denizlerin paryaları olabilirsiniz, aynı çöp toplayıcıları gibi. Diğerlerinin artıkları olursunuz."

Isaksen'in bizi yüreklendireceğini sanmıştık. Ama bu konuşma bir cenaze nutkuna dönmüştü. Masadakilerin üzerine bir ölüm sessizliği çökmüştü. Ellen Boye önüne bakıyordu. Yanakları alev alev yanıyordu. Emma'yla Johanne, kuvvet almak istercesine için için ona bakmışlardı ama kız kardeşlerinin yüzündeki üzüntülü ifade onlara öyle dokunmuştu ki, neredeyse ağlayacak hâldeydiler.

Isaksen yine konuşmaya başladı. Aslında hiç bırakmamıştı da, ekstra etki yaratmak için verdiği o ünlü boşluğu bize bir nokta işareti gibi gelmişti. Bu ölüm fermanının arkasından artık bir şey gelebilir miydi ki?

"Marstal'ı mükemmel bir gelecek bekliyor," dedi ve hepimin kafası yine pürdikkat yukarı kalktı, yalnız bu sefer onun kuklasından başka bir şey olmadığımızı biliyorduk, bizi ipin ucunda oynatmıyordu da, bunu ustalıkla kullandığı süslü püslü kelimelerle yapıyordu.

"Marstal'ı mükemmel bir gelecek bekliyor çünkü Marstal'ın mükemmel bir geçmişi var," dedi Isaksen. "Tabii bu her zaman, biri diğerinin garantisi olacak demek değil, gelenekler bir yük de olabiliyor. Bir yöntem bir kere işe yaradı diye, daima da yarayacağını düşünürsek, geçmişe çakılıp kalır, geleceği elden kaçırırız. Fakat Marstal için durum farklı. Siz, kalp şeklinde pupası ve yuvarlak, tombul pruvasıyla kendinize has bir gemi modeli yarattınız ve bu modele kendi şehrinizin adını verdiniz, o sizin eseriniz. Denemeye, değiştirmeye devam ettiniz, ta ki beklentinize en iyi uyacak modeli bulana dek uğraş-

tınız durdunuz. Sizin geleneğiniz, rüzgâra göre yelken açmak. Belki bunun çirkin bir deyim olduğunu düşünüyorsunuz, evet, bir köylü için kullanıldığında çirkin kaçabilir, rüzgâra göre yelken açan adam tipi, köylüye uymaz. Yağmur nereye yağıyorsa, tarlayı oraya taşımak gibi bir şey olur. Fakat o, babasının sürdüğü toprağa bağlı kalmalıdır yoksa köksüz, dengesiz yaftası yer. Fakat kelimeyi bir de sizin gibi denizciler için kullandığımızı düşünün. Rüzgâra göre yelken açmak -bu sizin durumunuzda, denizle rüzgârın sizden yana olduğu o doğru ânı yakalar yakalamaz, demir alıp yelken açmak demek oluyor. İngiliz Darwin'i ve o meşhur *the survival of the fittest* teorisini muhakkak duymuşsunuzdur ve herhalde *the fittest*'in 'en güçlü' demek olduğuna ve Darwin'in, en güçlü olanın ayakta kalacak, demek istediğine sizi inandırmaya çalışanlar da olmuştur. Ama Darwin böyle demek istemiyor. The *fittest*, rüzgâra göre en iyi yelken açan demek, bu sizlersiniz. Ve bu şehir, sizin işte bu denizcilik becerinizin eseri: Siz hayatın tüm koşullarında nasıl dümen tutulacağını kavramış kişilersiniz. Bu beceri sizin, hep sizinle kalacak fakat güvertelerini arşınladığınız o size aşina gemileri artık terk etmek zorundasınız çünkü ayaklarınızın altında sulara gömülüyorlar. Yelkenli gemilerin devri çoktan kapandı fakat denizcilerinki henüz başladı. İnanın bana, nesillerdir denizcilere yuva olmuş Marstal gibi bir şehir, her şeyin bir yerden bir yere nakledildiği ve kıtaların giderek birbirine yaklaştığı bir dünyada, eşi bulunmaz bir zenginliğe sahip. Sizin tek yapacağınız şey, becerilerinizi bundan böyle, gürül gürül çalışan güçlü makineların titrettiği güvertelerde kullanmak olacak."

Daha önceki günlerde şehrin broker şirketlerine sunduğu gelecek vizyonunu şimdi bizlere naklediyordu. Fakat bu sefer bir adım daha ileri giderek, şirketin geleceği hakkında, başkalarından gizli tuttuğu bilgileri de açıkladı bizlere. Kanısına göre, şirket zaman içinde, şehirdeki diğer broker şirketleriyle birleşecekti, ta ki şehirde bir tek ve çok büyük bir denizcilik firması kalana kadar ve bu şirket, yalnızca mali açıdan büyük bir sermayeyeye sahip olmakla kalmayacaktı; bundan da önemlisi, yüzyıllar boyunca kazanılmış ve işlenmiş bir deneyim zenginliğine de sahip olacaktı, bu deneyim, ayakta kalma

azmi, yenilikçilik, sebat ve ileri görüşlülüğün ortak eseriydi. Şehre o dalgakıranı yapmışsak, telgrafı getirmişsek, ülkenin en büyük ticari filolarından birini kurabilmişsek, hepsi bu zenginliğin meyveleriydi ve ayrıca, şehrimiz zorlu günlerden geçiyor olsa da, eğer biz bugün, ıskartalık gemilerimizle, dünya üzerinde yepyeni ya da unutulup gitmiş varış limanları keşfetme mücadelemizi bezmeden sürdürüyorsak, bunu da bu deneyim zenginliğe borçluyduk.

Isaksen parmaklarını havaya kaldırıp saymaya başladı: ayakta kalma azmi, yenilikçilik, sebat, ileri görüşlülük ve hepsinden önce, tek başına alt edilmesi imkânsız hedeflere doğru, birlik ve dayanışma ruhuyla tek vücut olarak ilerleme yeteneği. Beş parmak, bir el ederdi. Ve bu el, rüzgâra göre yelken açabilen kişinin eliydi, fırsat belirir belirmez, daima onu yakalamayı bilen el.

"Bütün ellerin en mükemmeli," dedi Isaksen, "çünkü o elle geleceği kendi kafanıza göre şekillendirebilirsiniz, işte sizin yapacağınız şey de tıpkı bu. Broker şirketimizin zaten kendi tersanesi var. Bu önemli, zira bu durumda, gemi yapımından navlun piyasasına kadar, gemicilik sektörünü her koluyla yakından izlemek zorundasınız. Ancak bu tersanenin tümüyle değişmesi gerek, yalnız çelik gemi yapımına değil, buharlı ve motorlu gemi yapımına da uygun hâle getirilmeli, o zaman şirketin denize indirdiği gemilerin fiyatını biz denetleyebiliriz. Böyle bir proje için gerekli tüm olanaklar mevcut. Bu şehir yetenekli, deneyimli gemi yapımcılarına sahip. Bize lazım olan şey, daha yüksek tonaj. O zaman da, deniz tabanının taranarak derinleştirilmesi, yeni gemilerin seyrine elverişli su yolları açılması da gerekecek. Güney Funen'den başlayarak, Adalar Denizi'ni bir baştan bir başa geçip, ta Baltık Denizi'nin açık sularına kadar uzanan bir kanal açmalıyız, bu bizim Süez Kanalı'mız olacak. Gemilere kumanya hizmetine de başlamalıyız, öyle ki yalnız kendi gemilerimize değil, yabancı gemilere de hizmet sunar hâle gelmeliyiz. Ve bir gün yakıt ikmali sektörüne de el atmamız gerekecek. Kendi kömür ocaklarımız olmalı ve giderek petrol kuyularımız da olmalı, zira motorlu gemiler bir gün buharlı gemileri tarihe gömecek. Yani böyle bir strateji güderek, gemi filomuzun yakıt ikmalinde fiyat istikrarı sağlamış olacağız."

Yalnız gemileri değil, dünyanın yarısını idare edecektik ve her şeyin kalbi Marstal'da atacaktı.

Isaksen'in bize dediği buydu.

Isaksen sözlerinin sonuna geldiğinde, hepimizin yanakları pençe pençe kızarmıştı, bitkindik, şaşkındık, başımız dönüyordu ama tıpkı atlıkarıncadan iner inmez hissedilen türdendi, keyifli ve huzur vericiydi. Hepimiz aynı anda ayağa kalktık ve onu alkışladık, brokerler, ofis personeli, kaptanlar ve ikinci kaptanlar ve de onların yanakları al al olmuş karıları. Ellen, Emma ve Johanne bile kalkıp alkışladılar. Bir şey yapmadan önce birbirine şöyle bir göz ucuyla bakmak âdetine bu kez gerek bile duymamışlardı. Her nihai karar karşısında savunma mekanizması olarak başvurdukları tereddütten eser kalmamış, onlar da bizlerle beraber iskemlelerinden fırlamışlardı.

Isaksen'in coşkusunda öyle bir güç vardı ki, bir hafiflik hissi gibi içimize yayılmıştı. Eğer daha uzun konuşmuş olsaydı, herhalde sonunda Hotel Ærø'nün pencerelerinden havalanıp giderdik.

Isaksen pusulaya bakmış, rotayı çizmişti. Ve hayatın yollarında, hem de en zorlu durumlarda, ne mükemmel dümen tuttuğumuzu fevkalade etkileyici kelimelerle ifade etmişti. Yalnız dümencilik sanatının önemli bir özelliğini es geçmişti. Dümencinin gözleri yalnız pusulada değildir, yelkenlerdedir ve bulutlardadır ve rüzgârın yönündedir, akıntının ve denizin rengindedir, aniden karşısına çıkabilecek çatlayan bir dalgadadır, zira ilerideki bir resifin habercisi olabilir. Bir buharlı gemide böyle olmayabilir. Fakat bir yelkenlide böyledir, dolasıyla bir yelkenliyle yolculuk, hayat yolculuğuna daha yakındır: Nereye gideceğini bilmek yetmez, zira hayat yolu, tıpkı bir yelkenlinin rotası gibi, neredeyse yalnızca tali yollardan ibarettir ve bu yollarda etraf ya birden süt liman olur ya da birden fırtınalar patlar.

Isaksen'in başarısızlığının ne kadarı Klara Friis'ten, ne kadarı vanilyalı kurabiyelerden kaynaklanmıştı, bunu bir yere varamadan ilelebet tartışabiliriz. Yalnız herhâlükârda, Isaksen'in

kadınlar hakkında yeterli bilgisi olmadığı açıktı. O, korkudan eli ayağı kesilmiş bir kadını, ancak girişken bir erkeğin selamete çıkaracağı kanısındaydı. Üç dula da aynı kanıyla bakıyordu, evet, hatta o tüm şehre, yeni yetme gelinmiş gibi bakıyordu ve müstakbel damat da kendisiydi. Evet, bizi, uğradığımız felçten olsa olsa o kurtarabilirdi. Ancak, Isaksen'in körüklediği türden bir girişimcilik ruhu, bazı durumlarda bir anafor etkisi yaratabiliyor ve beklenenin aksi bir etki oluşturabiliyor. Bu da sadece kadınların korkusunu körüklemeye yarıyor.

Üç dulun durumu esasen şöyleydi; kocalarını üç hafta arayla hiç beklenmedik ve beyhude ölümlerle kaybeden bu kadınlar, denizci karısı olarak sahip oldukları o cılız cesaret ve tahammül gücünü de, kocalarının naaşıyla birlikte ön kapıdan dışarı uğurlamışlar ve arka kapıdan içeriye, bir köylü kadını girivermişti, aileleri toprakla uğraşmayı ne kadar zaman önce bırakmış olursa olsun, köylü kafası üçünün de iliğine işlemişti, yani şüpheci, cimri, bencil ve kaderciydiler, o kadar ki kendilerini, ömür boyu sürecek vesveseli ve ısrarcı bir edilgenliğe mahkûm etmişlerdi.

Isaksen ilk başta bunların hiçbirini anlayamadı. Üç dulu tamamen kendi safına çektiğini sandı. Şirketin bütün çalışanlarıyla beraber onu ayakta alkışlamamışlar mıydı? Üç dulun kararsız tabiatını ta en başından beri biliyordu. Casablanca'da pazarlık ettiği kaptanlar, kadınların "müşkülpesent" ve "alengirli" olduğunu gizlememişti ama "sadece onları çekip çevirebilecek bir demir yumruğa" ihtiyaçları olduğunda da ağız birliği etmişlerdi ve bunu ancak Isaksen yapabilirdi.

Bu kadınları sudan bir sorun olarak görmüştü ama şimdi esas sorun olarak karşısına dikilmişlerdi. Bayatlıktan taş gibi olmuş vanilyalı kurabiyeleri kâh kahvelerine bana bana kâh ağızlarında çiğneye çiğneye karşısına geçmiş oturuyorlardı ve lokmalarını ağızlarına atmadan ön dişleriyle kunduz gibi dişleyip yumuşayıp yumuşamağını kontrol ediyorlardı. Evet, onlar buydu işte, bir kunduz sürüsü, Isaksen'in kıvrak ve akıcı fikirlerinin etrafına setler çekerek, önünü kesmekle meşguldüler.

Sonra bir keresinde hırsına yenik düştü ve bir toplantıya, fırıncı Tønnesen'in Kirkestræde'deki dükkanından aldığı bir torba taze kurabiyeyle gitti. Bu, çok ters etki yaptı. Emma'yla

Johanne yan gözle bakıştılar. Demek bu adam onların ev kurabiyelerine burun kıvırıyordu. Müsrifin tekiydi. Ve sonra getire getire bir de Martı Fırıncısı'nın kurabiyelerini getirmişti. Tønnesen'in, o martı yumurtalarını ufacık oğlanlardan yok pahasına aldığını bildiklerini tahmin edemiyor muydu bu adam? Onları ne sanmıştı!

Kurabiyeler diplomatik bir fiyaskoydu. Ve bunu yenileri takip etti.

"Çok sakat," dedi Ellen Boye, Isaksen onlara şirketin çelik gemi tersanesinde bir buharlı gemi inşa etmelerini önermişti.

Navlun piyasasının tırmanışta olduğunu ve yatırımların kendini çabucak amorti edeceğini onlara izah etti.

"Ama büyük bir riski de var, değil mi?" diye sordu Emma, habire vanilyalı kurabiye tıkındıkları uzun bir sessizlikten sonra konuşmuştu. Ve Isaksen bunun bir soru değil, bir "hayır" olduğunu anlamıştı.

Isaksen, sesinde kesin bir ifadeyle, onu işe alarak gösterdikleri güvene bağlı kalmak istiyorlarsa, tam yetki vermeleri gerektiğini söyledi.

"Fakat yetki zaten tamamen sizin elinizde," dedi Ellen otoriter bir sesle. "Yalnız zor günlerden geçiyoruz."

"Bir vekâletnameye ihtiyacım var."

Vekâletname mi? Üç kadın bakıştı, bir şey anlayamamışlardı ve yine tereddüde düşmüşlerdi. Bu adam onlara güvenmiyor muydu?

"Klara Friis diyor ki, -"

"Klara Friis mi?"

Isaksen, üç dulla beraberken giderek daha sık kapıldığı cansızlıktan sıyrılıvermişti.

"Ne diyor Klara Friis?"

Isaksen birden bir yerlerde bir bağıntı fark edivermişti.

Klara Friis'in ne dediği açık değildi. Fakat bir şey demişti, ve her ne dediyse, üç dulun zihnine yer etmişti, Isaksen bunu rahatça hissediyordu.

Sakatlık, risk -bunlar muhakkak Klara Friis'in favori kelimeleriydi. Köylü kılıklı kadın, dulları bunlarla dolduruyordu demek. Bunlarla kuşku ve itimatsızlık yaratarak, kadınların içine öteden beri kök salmış o basit hayat felsefesini körüklü-

yordu: En iyisi, insanın elinde tuttuğu şeye yapışması, kıymetini bilmesiydi, zira sonrasının ne getireceğinin bir garantisi yoktu.

"Evet ama bu felsefe artık geçerli değil ki," dedi Isaksen çaresizlik içinde. "Yalnız elindekine yapışan, şimdi onu da kaybediyor. Zaman değişti. Ancak meçhule uzanmaktan korkmayanın bir yerlere varma şansı var artık."

"Anlamıyorum," dedi uzun boylu Ellen gücenik bir sesle. "Biz böyle bir şey demedik ki."

O zaman Isaksen, yüksek sesle düşündüğünün ve kadınları bir an için ikilemli içsel diyaloğuna ortak ettiğinin farkına varıverdi ve bu diyalogla aslında karşısındaki kadınları, yapması için işe alındığı şeylerin tam tersine ikna etmeye çalışmıştı.

Ayağa kalktı, özür diledi, üzerine birden fenalık gelmişti. Temiz havaya ihtiyacı vardı. Üç kadının arkasından baktıklarınıve o kapıdan çıkar çıkmaz da aralarında, onu şimdiye kadar ortak ettiklerinden çok daha hararetli bir tartışma başlayacağını adı gibi biliyordu.

Havnegade'den aşağı yürüdü ve Prinsegade'e saptı. Klara Friis'in kapısını çaldı. Kolalı önlüklü bir hizmetçi kız onu misafir odasına aldı. Klara Friis kanepeden kalktı ve Isaksen onun gözlerinde hayretten öte bir şey de sezinledi. O gözlerde bir korku da vardı. Sanki Isaksen, kadını, kendini ona göstermek istediğinden farklı biriyken suçüstü yakalayıvermişti.

"Ne istiyorsunuz?" dedi yarım ağızla.

Isaksen, kadının yüzüne, onu burada ilk ziyaret ettiğinde sergilediği o beceriksizcesine saf ifadeyi kazandırabilmek için boşuna çabaladığını görebiliyordu. O yüze şimdi ihtiyatlı bir ifade yayılıyordu, hatta sanki bir çeşit alarm durumuydu ve bu da Isaksen'in kadın hakkındaki şüphelerini doğruladı, doğruca konuya girmesine fırsat verdi.

"Neden durmadan benim aleyhime çalıştığınızı bilmek istiyorum," dedi. "Sizi buna sevk eden şey nedir, anlayamıyorum. Bizi iki rakip gibi mi görüyorsunuz? Oysa bir gemi sahibi olarak siz de bu şehir için en iyisini istiyor olmalısınız."

Onunla dengiymiş gibi konuştu. Kadında olumlu etki yapacağını ve gizli kapaklı oyunlarını bir tarafa bırakacağını umdu.

"Belediye reisiymiş gibi konuşuyorsunuz," dedi kadın. "Ama bu şehirde zaten bir tane var."

Isaksen'e şimdi küstahça bakıyordu. Maskesi düşmüştü. Eh, bu da bir şeydir, diye düşündü Isaksen. Bari şimdi o kadınca dalaverelerden paçayı kurtarmış oldum. Artık anlamamış numarası yapıp kendi bildiğini okumaya kalkmaz.

"Bir belediye reisinin fazla bir yetkisi yoktur. Ama benim var, tabii işimi yapmama izin verilirse. Sizin de var. Anladığıma göre, şirket size miras kalmış ve siz de ustalıkla idare ediyormuşsunuz."

"Ben kendi işime bakıyorum," dedi kadın. "Siz de öyle yapmalısınız."

Ah, alın işte, diye düşündü Isaksen. Başladığımız yere geri döndük. Meydan savaşına yanaşmayınca son silah bu oluyor: at gözlüğü takmak.

"Ben de bunu yapmaya çalışıyorum," diye yapıştırdı lafı. "Fakat dul bayanlara ne zaman bir şey önersem hep aynı şeyi duyuyorum. Riskli bir dünyada yaşıyoruz. Bu işin riski çok yüksek. Beklemek daha iyi olur diyenler var. Ve her seferinde bir tek ad çıkıyor ağızlarından. Sizinki."

Sinirlenmeye başladığını hissediyordu. Havnegade üzerindeki arsaları kadının neden almış olabileceğini düşündü, hepsi yıllardır mezbele hâlinde duruyordu. Oralara cıvıl cıvıl, hayat dolu bir kordon boyu inşa edilebilirdi. Arsalar daha filizlenmeden budanmış fikirlerin harabesini andırıyordu.

"Sizin satın aldığınız ve öylece bıraktığınız o bomboş arsaların her gün önünden geçiyorum. Utanç verici. Ama belki de kafanızda dolaşan fikirlerin mükemmel bir göstergesi. Siz şehri yerle bir etmeyi koymuşsunuz aklınıza. Ama size şunu söyleyeyim, Bayan Friis -"

Aylardır içinde biriken öfkeyi artık kontrol edemiyordu.

"Sizin, kendi işine bakmak dediğiniz şey, benim kitabıma göre, başka hiç kimseyi, tüm bir şehri, onun tarihini ve geleneklerini yok saymak demektir."

"Ben denizden nefret ederim," dedi Klara Friis. Birden ağzından çıkıvermişti.

Isaksen eğer kulağını iyice açıp dinlemiş olsaydı, bunun hiç beklenmedik bir ipucu olduğunu anlayabilir ve eline geçen

bu fırsatı hemen yakalayabilirdi. Kadını kazanmanın yolu belki buradan geçiyordu. Fakat öfkesinden bir şey fark edecek hâlde değildi. Aylardır cebelleştiği zorlukların çıban başıyla karşı karşıya olduğundan hiç şüphesi yoktu ve meslek hayatının ilk fiyaskosunun onu eli kulağında beklediği sezgisi giderek daha belirginleşiyordu.

"Ne acayip bir laf," dedi iğneleyici bir sesle. "Bir köylünün ağzından, topraktan nefret ettiğini işitmek gibi bir şey. O zaman size söyleyebileceğim bir tek şey var. Siz yanlış zamanda yanlış yerdesiniz."

"Hayır, bilakis, ben doğru zamanda doğru yerdeyim."

Klara da şimdi Isaksen kadar içerlemişti. Fakat Isaksen onun sesinde öfkeden başka bir şey de fark etmişti. Az önce elinden kaçırdığı fırsatı fark etmişti. Kendini dışlanmış hisseden kişiyi saran buruk acıyı fark etmişti. Kulağını iyice açıp dinlememişti ve şimdi hatasını anlıyordu. Alttan alarak işi son anda kurtarmaya çalıştı.

"Size karşı haksız suçlamalarda bulunduysam beni affedin," dedi. "Birbirimizle konuşurken daha duyarlı olmaya çalışsak iyi olmaz mıydı? Ben çok ortak yönümüz olduğuna inanıyorum."

"Gitmenizi rica ediyorum," dedi Klara Friis katı bir sesle.

Isaksen başını hafifçe eğerek ona veda etti, arkasını döndü ve odadan çıktı. İlk kez sokağa adımını attığında bir şeyi fark etti, kadın ona oturması için bir yer bile göstermemişti. Konuşma boyunca karşı karşıya ayakta durmuşlardı. Pek de görgüsüzmüş, diye düşündü.

Isaksen doğruca üç dula gidip vekaletname talebini tekrarladı, şirkete ve tersaneye yönelik planlarını ancak bu şekilde hayata geçirebilirdi.

"Bu talebimin bir ültimatom niteliği taşıdığına dikkatinizi çekmek zorundayım," dedi.

"Ültimatom"un ne demek olduğunu ona sordular. Aralarındaki hava öyle gerginleşmek üzereydi ki, Isaksen her zamanki ikna edici yumuşak başlılığını bir kenara bırakmış, soğuk ve resmi bir hukuk dili kullanmaya başlamıştı. Ültimatomun bu durumda, eğer istediği şeyi alamazsa, istifasını sunmaya ve başka bir iş aramaya mecbur kalacağı anlamına geldiğini söyledi.

"Aman yarabbim! Buradaki hayatınızdan memnun değil misiniz?"

Evet, hayatından memnundu ama bir bakıma da değildi. Şehri seviyordu. Şirketin büyük potansiyele sahip olduğunu, geleceğin ümit vaat ettiğini düşünüyordu fakat girişimleri her gün sabote ediliyordu. Ve bunları derken öfkesi tepesine çıktı.

"Klara Friis'in söylediklerine kulak vermeyi tercih ettiğinizi anlıyorum. Ama sizi uyarırım. O kadından bu şirkete hayır gelmez."

Ellen ona öyle bir öfkeyle baktı ki, bozguna uğradığını anladı.

"Klara Friis, o zavallı kızcağız. Siz onun neler çektiğini bir bilseniz! Onun hakkında nasıl böyle konuşabilirsiniz?"

Hüküm verilmişti. Yüzlerinden okunuyordu. O, kötü bir insandı. Görevini yapmıştı. Şimdi gidebilirdi. Veya daha doğrusu: Görevini yapmamıştı ve ona ağır gelen de işte buydu. Bulduğu olanakları değerlendirmesine izin verilmemişti. Kendi iş ahlâkını hiçe saymaya mecbur bırakılmıştı. Onun görev anlayışı, bir işi en iyi şekilde yerine getirmek demekti. O, bunu yapmamıştı. İhanet etmişti. Şirkete, şehre ve kendine. İkna gücü yetersiz kalmıştı. İnsanları bu sefer doğru değerlendirememişti. Doğru rotayı içlerinde bir tek o bilse bile, dümene geçip gemiyi idare etmesine izin verilmemişti ve bunun suçlusu bir başkası değil, kendisiydi. Günah keçisine ihtiyaç duyan biri değildi ama şehir ona bir değil, bir sürüsünü uygun görmüştü.

Ertesi gün istifasını sundu.

Isaksen şehri terk edince, yolcu vapuruna bindi, herhangi bir yolcu gibi.

Buraya uymuyorsun -hakkında verilen genel hüküm buydu.

Fakat herkesinki değildi. Hotel Ærø'deki resmi ziyafette yaptığı şom ağızlı atama konuşmasında bahsettiklerinin şimdi bir bir gerçekleşeceğini düşünenler de vardı. Ve buna engel olabilecek bir tek kişi bile yoktu artık. Vapura binerken, bize yalnız Frederik Isaksen sırtını çevirmemişti. Bütün dünya çevirmişti.

Şirketin kaptan ve ikinci kaptalarından bir grup onu uğurlamak üzere rıhtımda toplanmıştı. Hotel Ærø'de o akşamki büyük nutku sırasında da hepsi oradaydı.

Komutan bir adım öne çıktı. Isaksen'in en ateşli destekçisi o olmuştu. Şahsen bir buharlı gemiye ayak basmayı hayal bile etmezdi. Ama ileri görüşlü bir insan olmakla övünürdü.

Bir sonbahar günüydü ve şakır şakır yağmur yağıyordu. Isaksen'in elinde şemsiye vardı. Batı istikametinden sert bir rüzgâr esiyordu. Pamuklu trençkotunun omuz kısımları çoktan daha koyu bir renk almıştı.

"İşler bu şekilde sonuçlandığı için inanın çok üzgünüm," dedi Komutan.

"Benim için üzülmeyin," dedi Isaksen ve yüreklendirici bir şekilde gülümsedi, sanki asıl teselliye ihtiyacı olan kendi değil de karşısındakiydi. "İşler böyle sonuçlandıysa hatalı olan benim. Daha iyi bir dinleyici olmalıydım."

Komutan, Isaksen'in tam olarak neyi kastettiğinden emin değildi. "O lanet olası kadınlar," demekle yetindi.

"Onları suçlamamalısınız," dedi Isaksen. "Bir kadın için alışılmadık bir pozisyondalar. Onlar sadece en iyisini yaptığına inanıyorlar."

Vapurun düdüğü acı acı çaldı. Kalkış vakti gelmişti.

"Yolculuk nereye?" diye sordu Komutan.

Kısa bir konuşma hazırlamıştı ama kelimeleri unutmuştu.

"New York'a. Møller orada yeni bir ofis açıyor. Yolun düşerse, bir uğra. Bir Marstallı'ya her zaman yerimiz vardır."

Isaksen, Komutan'la tokalaştı. Sonra bir tur atıp, herkesin elini teker teker sıkıp vedalaştı. Vapurun düdüğü yine çaldı. Isaksen şemsiyesini biraz daha havaya yükseltti ve şapkasını hafifçe kaldırdı. Sonra arkasını döndü ve iskele merdiveninden çıkıp gözden kayboldu.

Artık Isaksen'in Hotel Ærø'de yaptığı konuşması sırasında kehanette bulunduğu şey olmamak için bir mani kalmamıştı: diğerlerinin artıkları.

Martı katili

Albert, James Cook'u nereye gömdü?

Anton büyük planlar yapıyordu. Kuzey Çetesi'nin lideri olmuştu fakat bu ona yetmiyordu. Hatırlayabildiği kadarıyla, buralarda öteden beri hep iki çete olmuş, şehri ikisi aralarında paylaşmıştı: Kuzey Çetesi ve Güney Çetesi. Oysa şimdi Niels Juels Gade'le Tordenskjoldsgade'deki oğlanlar kendi çetelerini kurmaya girişmişlerdi. Güney Çetesi'nden henüz bir kopma olmamıştı ama Lærkegade'deki Kristian Stærk[66] ayrılmıştı. İyi bir soyadı vardı ve yeni çetesine kendi adını vermişti, Stærkerne.

Bu gelişme Anton'u huzursuz ediyordu. O her şeyin başında olmak isterdi ve şimdi, kendi tabiriyle, "nal toplayacak" diye korkuyordu.

Knud Erik'i, Albert'in Prinsegade'deki evinin tavan arasında duran çizmelerini çalmaya ikna etti. Albert onların müzeye bağışlanmasını vasiyet etmişti, biri çıkıp da o müzeyi açacak diye tavan arasında o günü bekliyorlardı.

Anton, yeni bir çete kurmak, adını da Albert koymak istiyordu ve bu çeteye sadece Albert gibi çizmeleri ayaklarında ölmeye ant içenler üye kabul edilebilecekti. Çizmeleri önce kendisi bir denemişti ama o koskoca, harap deniz çizmeleri ayağına pek büyük gelmişti.

Yine de onları kullanışlı buluyordu. Albert'in adı verilecek çetenin yeni üyeleri ant içerken, Anton karşılarında bu çizmelerin içinde duracaktı. Ve onlar da diz çökecekler ve çizmelerin burnunu öpeceklerdi.

---

[66] Güçlü. -ç.n.

Knud Erik'le Vilhjelm itiraz etti, doğru dürüst hiçbir oğlana bunu yaptıramazdı ve eğer doğru dürüst bir çetesi olsun istiyorsa, o zaman çetesine doğru dürüst oğlanlar almalıydı. Kendileri bile bunu dünyada yapmazlardı.

Bu apansız itirazları kendilerini bile şaşırttı.

Anton sonunda boyun eğmek zorunda kaldı ve yeni üyelerin, çizmeleri öpmek yerine, Albert'in çizmelerini giyerek ant içmeleri hususunda anlaştılar. Bu daha asil olacaktı, Anton bile bunu idrak edebilmişti. James Cook'un kafası da çetenin maskotu olacaktı. Böyle bir sır, bütün oğlanları birbirine iyice kaynaştırabilmek için idealdi şüphesiz.

Yalnız ortada bir sorun vardı: James Cook'un kafası denizin dibinde yatıyordu.

Skovgyden'de oturan Helmer de Kuzey Çetesi'ndendi. Dedesinin ufak balıkçı teknesini kullanmak için izin aldı. Teknede yedi oğlandılar, içlerinde yalnız Vilhjelm'le Knud Erik neden tekneyle denize açıldıklarını biliyordu. Anton diğerlerine Mørkedybet'te dibe dalıp bir defineyi arayacaklarını söylemişti. James Cook'un kafasının gömülü olduğu tahta kutudan bahsetti ama içinde ne olduğundan bahsetmedi. Sinirleri zayıf adamlara göre bir şey olmadığını söylemekle yetindi.

Tordenskjold tam yanında, oturma tahtasına tünemiş, bizleri parlak, bomboş gözlerle seyrediyordu. Arada havalanıp ta yukarılara, masmavi göğe yükseldi, sonra zınk diye denize doğru pike yaptı, tekneye döndü, yine oturma tahtasına tünedi. Sivri gagalı başını arkaya doğru eğmiş, kabarık tüylerinin altında göğüs kısmı kımıl kımıl hareket ediyordu, az önce yakaladığı balığı yutmakla meşguldü, bize kulak astığı yoktu.

"Aferin, Tordenskjold," dedi Anton.

Martısıyla sanki bir köpekmiş gibi konuşurdu hep.

"Bu definenin İngilizlerle bir ilgisi var mı?" diye sordu Olav, iri cüsseli bir oğlandı, kâkülleri vardı.

"Bir bakıma," dedi Anton. "Başka bir şey söyleyemem."

Knud Erik'le Wilhelm bakıştılar.

Mørkedybet'e gelince denize daldılar. Haziran'ın başında, bulutsuz bir gündü, denizde hiç dalga yoktu. Suyun dibini görüyorlardı ama tam dibini değil, orası yeşil ve lacivert renkte, dalga dalga bir tülün altına gizlenmişti. Oğlanlar suyun içinde

birer birer gözden kayboldular, dibe doğru indikçe, etrafta bir şey görmek de daha zorlaştı. Ve en dibe varınca, onları zifiri bir karanlık karşıladı. Deniz yosunları karınlarına ve göğüslerine sürtündükçe içleri ürperdi, sanki denizin uzun, yumuşak parmakları vardı da, onları yakalamaya çalışıyordu. Bir o yana bir bu yana salınıp duran bir deniz anası sürüsü onlara arkadaşlık etti. Bir pisi balığı ansızın saklandığı kovuktan fırladı. Ancak defineden bir eser yoktu. Oradan oraya kürek çektiler, soğuk giderek daha bir içlerine işledi. En dayanıklıları Anton çıktı ama suyun ayna gibi yüzeyini her yarıp içeri daldığında, dudakları tir tir titriyordu.

Tordenskjold havalandı ve masmavi gökyüzünde oradan oraya süzülüp durdu, sanki gözleri oğlanların üzerindeydi.

Ümitsiz bir işti ve James Cook'un kafasını denizin dibinde bulabileceklerine nasıl da ihtimal verdiklerine şimdi akıl sır erdiremiyorlardı. Vakit ilerledikçe yalnız cesaretleri değil, nefesleri de kesildi, vücut ısılarını kaybettiler. Güneş pırıl pırıldı ama deniz suyu hâlâ kışı aratmayacak kadar soğuktu.

Aramızda soğuktan zangır zangır titremeyen tek kişi Helmer'di. Kıç tarafındaki oturma tahtasına oturmuş, güneşten soyulmaya başlamış omuz derilerini yoluyordu. Gözü denizdeydi. Bakışlarından şüphe okunuyordu.

"Ama tekne benim!" dedi. Fikrince bu yeterli bir katkıydı.

"Ödlek! Ödlek!" diye bağırdı öteki çocuklar.

Erkeklik guruna dokunmuştu, iskotayı yakaladığı gibi kendini suya savuruverdi. Suyun ne kadar soğuk olduğunu fark edince, gururunu kurtarmayı filan unuttu. Tekneye çıkabilmek için istralyayı yakaladı ama ağırlığı o boş tekneye fazla geldi, tekne yana devrildi.

Kimse paniğe kapılmadı ve yan dönmüş tekneye tırmanmaya kalkışmadı. Tekne epey ağırdı, düzeltmeleri imkânsızdı, onlar da ite çeke Birkholm istikametinde yüzdürmeye koyuldular, sığlığa varınca tekneyi dik konuma getirip içindeki suyu boşaltabilirlerdi.

Knud Erik'le Vilhjelm, elbiseleri sudan toplamak için geride kalmışlardı. Gömlekler, kazaklar ve beşik gibi sallanan sabolarla suyun yüzeyi sanki yosundan bir örtüyle kaplı gibiydi. Bir kısmını kurusun diye seyir kanalının kenarındaki kazıklara

astılar, geri kalanını sahile getirdiler. İçlerinde bir tek Anton, James Cook'un kafasını bulmak için ha babam dalmaya devam etti. Diğerleri Birkholm'da kumsala çıktılar, ısınabilmek için kendilerini çırılçıplak kumların üzerine tam atmışlardı ki, Anton'un ta karşıdan kıyıya doğru geldiğini gördüler. Sırtüstü yüzüyordu. Bir koluyla bir şeyi yakalamış gibiydi. Sanki birini boğulmaktan kurtarmış da sahile getiriyordu.

"Defineyi buldu! Defineyi buldu!" diye bağırdı Helmer heyecanla.

Knud Erik'le Vilhjelm birbirine baktılar. Acaba gerçekten James Cook'un kafası olabilir miydi?

Anton sağa sola yalpa vura vura sudan çıktı. Yüzü mosmordu, dişleri takır takır birbirine vuruyordu, öyle ki ilk birkaç dakika konuşamadı, çömelip kaldı, sanki epey su yutmuş gibi kesik kesik ve hırıl hırıl nefes alıyordu. Knud Erik'le kısaca bir bakıştı ve başını iki yana salladı. Sonra ayağa kalktı ve kollarını muzafferane bir edayla havaya kaldırdı. Gövdesi hâlâ soğuktan zangır zangır titriyordu ama pişmiş kelle gibi sırıtıyordu.

"Bakın, ne buldum!" diye bağırdı.

Hepsinin gözü, elinde tuttuğu şeye kaydı, ne olduğunu hemen çıkaramadılar.

Helmer soluk soluğaydı.

"Bir ölü!"

Şimdi diğerleri de görebiliyordu. Anton'un elinde bir kuru kafa vardı. Suda kalmaktan üzeri yemyeşil yosun tutmuştu, tutam tutam aşağı sarkıyorlardı, ölü saçına benziyordu. Alt çene kemiği yoktu. Bir zamanlar gözlerinin olduğu yerde şimdi iki çukur vardı ve bir ölünün esrarengiz bakışlarıyla onları seyrediyordu. Üst damağındaki dişler tepsi gibi ortadaydı, zafer kazanmış gibi pis pis sırıtır gibiydiler, sanki kuru kafa onları bekleyen kaderi önceden okumuştu, onlar da bir gün böyle iç karartıcı bir insan enkazına dönüşeceklerdi.

"Hayır," dedi Anton. "Ölü bir adam değil. Ondan bile daha iyi. Öldürülmüş bir adam."

Kollarını aşağı indirdi ve kuru kafayı onlara doğru uzattı.

"Kendiniz bakın."

Etrafında çember oldular. Anton her tarafını iyice göre-

bilsinler diye, kafatasını elinde döndürdü. Ensesinde koca bir delik vardı.

"Bu bir taş devri adamı," dedi Knud Erik. "Baksanıza, ensesine bir balta yemiş."

"Taş devri adamı falan değil," dedi Anton.

Gözlerini üzerlerinde dolaştırdı.

Gerilimi arttırmak için kısa bir ara verdi, bakışları hâlâ oğlanların yüzünde dolaşıp duruyordu.

"Onun kim olduğunu biliyorum."

"Kim?" diye sorduk bir ağızdan.

"Şimdilik söyleyemem. Ama size aramanızı söylediğim define buydu."

Knud Erik'le Vilhjelm, Anton'un yalan konuştuğunu biliyorlardı. James Cook'un kafasını filan bulmamıştı. Başka bir şey bulmuştu ve Anton hiç hesapta olmayan şeylerden nasıl menfaat sağlayacağını iyi bilirdi.

"Şimdi ellerinizi bu öldürülmüş adamın kafasına koyacaksınız," dedi, "hiç kimseye bir şey söylemeyeceğinize dair yemin edeceksiniz. Yoksa kim olduğunu size asla söylemem."

Hepsi elini kuru kafanın üzerine koydu. Kafanın üzerindeki kaygan yosunlara dokunmak iğrençti, içleri ürperdi.

"Yemin edin," dedi Anton.

Koro hâlinde yemin ettiler, bu sırrı asla kimseye söylemeyeceklerdi.

"Hadi şimdi kim olduğunu söyle."

"Daha sonra," dedi Anton ve yatıştırıcı bir el hareket yaptı, sanki onlara pek fazla heyecana kapılmamalarını söylemek istiyordu.

Kazıklara doğru küreklere asıldılar ve elbiselerini topladılar. Güneş ve rüzgâr onları kurutmuştu ama hiçbirinin aklına tahta sabolar gelmedi. Akıntı onları alıp götürmüştü.

Vilhjelm pantolonunu bulamadı ve her zamankinden beter kekelemeye başladı.

"Seninkileri ver," dedi Anton, Knud Erik'e. "O zaman annen iyice zıvanadan çıkar."

Anton'un özgürlük reçetesi sabitti: Anneni ve babanı mümkün olduğu kadar çok öfkelendireceksin.

Yalın ayak, pantolonsuz sokaklarda arzıendam eden oğlan

sürüsüne herkes bakakaldı. Hepsi evde onları neyin beklediğini biliyordu.

Ama umurlarında değildi. Öldürülmüş adamı buldukları bir günde kimse onlarının kılına dokunamazdı. Ortak bir sırları vardı ve sır, güç demekti.

Birkaç gün sonra Anton, Kristian Stærk'i görmeye gitti ve birlikte yeni bir çete kurmalarını teklif etti, şehrin en güçlü çetesi olacaklarına inanıyordu. Son cümleyi Stærkerne'nin liderini pohpohlamak için söylemişti. Knud Erik'le Vilhjelm'i de yardımcıları olarak yanında götürmüştü. Başlıca görevleri, içinde öldürülmüş adamın kafatasının durduğu tahta kutuyu tutmaktı. Kafatasını, kendilerini bekleyen zorlu pazarlık görüşmelerinde hayati önem taşıyan bir kandırma aracı sayıyordu.

Kristian Stærk'le karşı karşıyayken, Anton'un en büyük sorunu, yaşı ve boyuydu. Kristian on beş yaşındaydı ve ondan çok daha enine boyuna, geniş omuzlu ve kalın enseliydi ama bu ensenin üzerine, vücuduna kıyasla şaşırtıcı derecede küçük bir kafa oturuyordu. Kocaman kepçe kulakları vardı, hatta Anton bir keresinde Kristian'ın kafasının iki yanından uzayan şeylerin kulak değil kanat olduğunu söylemişti, biraz daha uzayınca, kafa uçup boyuna uygun bir vücut arayacaktı. Bu tür şeyleri kimse Kristian Stærk ortalıktayken söyleyemezdi çünkü etrafa çimdik dağıtmaya bayılırdı, yapışkan ve soğuk elleriyle insanın bilek derisini önce güzelce bir çimdikleyip sonra iki parmağının arasında iyice bir burardı.

Kongegade'deki nalbur Samuelsen'in yanında çıraktı, neden hâlâ çocuk çeteleriyle takılıp sağda solda dövüşmekten vazgeçmediğine kimsenin aklı ermiyordu. Kristian Stærk'i adamdan sayan hiçbir yetişkin yoktu da, şehirdeki bütün çocukların ondan ödü kopardı, belki de hâlâ çocuk gibi davranmasının nedeni buydu. En büyük ve en güçlü konumunda olacağından emin olduğu arkadaş çevrelerini tercih ederdi.

Anton için durum farklıydı. Yetişkinler, özellikle anneler, tek atışta Marstal'ın yarısını karanlığa boğmuş bu oğlandan

tedirgin olurdu. Ama şehrin bütün erkek çocukları ona hayrandı. Anton, karşısındaki ondan büyükmüş küçükmüş hiç takmazdı, nasıl olsa cingözlükte hepsini bastırabilirdi, onun taktığı buydu.

Kristian Anton'u, beklediğinden daha iyi karşıladı. Tabii, Anton'un şöhreti vardı. Fakat onunla başlayacağı pazarlık görüşmelerinde, elindeki en önemli kartın, yardımcıları Knud Erik'le Vilhjelm'in taşıdığı tahta kutunun içinde duran şey olduğunu iyi biliyordu. Çetenin adının "Albert Çetesi" olmasında kararlıydı. Yemin törenini daha da geliştirmişti. Üye adayları, Albert'in çizmelerini ayaklarına geçirip ant içmekle kalmayacak, bir ellerini de öldürülmüş adamın kafasına koyacaklardı. Üzerindeki yosunları güzelce temizlemiş ve ensesindeki delik dâhil her tarafını gıcır gıcır parlatmıştı. Anton, öldürülmüş adamın kimliğinin, çetenin liderleri dışındaki herkes için ebediyen bir sır olarak kalmasına karar vermişti, yani iki çete lideri bilecekti: Kristian Stærk'le kendisi.

Knud Erik'e kutunun kapağını açmasını söyledi. Kurukafayı çok resmi bir şekilde kutudan çıkarıp Kristian Stærk'e uzattı, o da eline aldı, kepçe kulakları anten gibi kıpırdıyordu. Öldürülmüş adamdan korktuğunu hissedebiliyorduk ama o koca adam vücuduna hapsolmuş oyunbaz çocuk beyninin tam gaz çalıştığını da fark edebiliyorduk. Kafa, onun hayal gücüne fevkalade bir şekilde hitap etmişti ve akranlarının üzerinde de aynı etkiyi yaratacağından içgüdüsel olarak emindi. Bu kafaya sahip her kimse, en büyük ve en güçlü çete onun demekti. Ağzından tek kelime çıkmaksızın, başını aşağı yukarı salladı ve böylece Anton'un bütün şartlarını kabul ettiğini onaylamış oldu.

"Ensesinden baltayla haklanmış bir taş devri adamıyla alakası yok bunun," dedi Anton.

Kristian'a diz çöktürdü, şimdi ikisinin kafası da aynı hizadaydı. Sonra maktulün adını kulağına fısıldadı. Ardından da birbirlerinin gözünün içine bakarak bu sırrı mühürlediler. İkili pakt imzalanmıştı.

Yeni çeteyi bekleyen ilk görev, yeni üyelere silah-teçhizat tedarik etmekti. At arabasıyla dolaşıp tereyağı ve margarin satan Yağcı Adam, bize, boşalan yağ fıçılarının kapaklarını

hediye etti. Kenarlarından sicim takıp kalkan yaptık. Kristian Stærk'in nalbur Samuelsen'den temin ettiği Hint kamışları işe yaradı, onlardan da yay yaptık. Çiçek destek çubuklarını ok diye kullandık, insanın alnına yanlamasına isabet ederse morartabiliyorlardı da, onun dışında işe yaramazlardı. Uçlarını bıçakla yontup sivriltmeye çalıştık ama tahta yeterince sert değildi. Anton'un aklına, okların ucuna yelken iğnesi bağlamak geldi. Şimdi yalnız vurup acıtmıyorlardı. İnsanın derisine saplanıp kalıyorlardı ve bir vuruşmanın ardından bazılarının hâli görülecek şeydi, tam bir kirpiye benzerlerdi, özellikle yazları, iğne takılıp kalacak bir giysi bulamayınca, doğruca çıplak deriyi yarıp girerdi.

Hayat buydu işte! Karıştırdığımız işler giderek tehlikeli hâle geliyordu, istediğimiz de buydu. Düşünmemiz gereken bir adımız vardı, bize sorumluluk yüklüyordu ve sonra kurukafa bir maskotumuz vardı, bu da bizi bağlıyordu. Dövüş kavga, ölüm tehlikesi gerçek olunca bir şeye değiyordu.

Kesin kurallarımız vardı. Bir kere, bütün üyeler on yaşın üzerinde olmalıydı. Knud Erik'le Vilhjelm on yaşını yeni doldurmuştu ama onların yaşıtlarını almıyorduk. Üyelik törenimiz sadece çetin cevizler içindi. Ellerinde koca bir taş tutarak limanda suya atlayacaklar ve dibe ineceklerdi. Sonra herhangi bir geminin altından geçeceklerdi. Yukarı çıkana kadar taşı ellerinden hiç düşürmeyecelerdi, yoksa Albert Çetesi'ne girmeleri mümkün olmazdı. Bunları aslında pek çok yetişkin bile yapamazdı ama üye adayları kaçacağına, akın akın geliyordu. Hepimiz neler yapabileceğimizi herkese göstermek için yanıp tutuşuyorduk. Ve biz, o koyu yeşil karanlığın içinde, davul gibi şişmiş yanaklarımız ve oksijen eksikliğinden, sanki kafamızdan dışarı fırlayacakmış gibi kocaman açılmış gözlerimizle suyun dibinde sendeleyerek yürürken, kafamızın üzerini azman bir kaşalot gövdesi gibi kaplayan gemi omurgası, üzerinden sarkmış, kımıl kımıl dalgalanan yosunlarla, midyelerle ve denizpalamutlarıyla sanki canlı gibi dururdu. Bataklığın dibinden kurtulup yükselen bir kabarcık misali yüzeye vururduk. Ciğerlerimizi havayla doldurur doldurmaz da, bir zafer narası atar ve o âna kadar ağırlığını hissetmediğimiz koca taşla birlikte tekrardan dibi boylamamak için çırpınır dururduk.

Acaba az önce bulunduğumuz yerin, babalarımızın birçoğunun zamanında boyladığı yer olduğu hiç aklımızın köşesinden geçer miydi? Çizmeler ayaklarımızda ölmeye ant içmiştik. Ama bunu boğulanlar da yapıyor.

Şehrin bütün sokaklarından üyemiz vardı -güneyden de, halbuki orası o zamana kadar hep Güney Çetesi'nin yetki alanıydı. Diğer taraftan, Kuzey Çetesi de eski üyelerinden bazılarına veda etmek zorunda kalmıştı. Herkes ilk baştaki adaylık sınavını geçebilmek zorundaydı, mühim olan buydu. Bunu başarınca, şehrin neresinde oturuyorsan amennaydı. Güney Çetesi'nde, pes etmeye yanaşmayan, çetin ceviz bir çekirdek grup vardı ki, bu tam bize göreydi. Dövüşebileceğimiz esaslı birileri olmalıydı. Onlara kök söktürürdük ve genelde de köşeye kıstırırdık. Bazen limandaki salların üzerinde dövüşürdük, bazen de çalıntı sandalların içinde birbirimizle güç yarışına girişirdik. Daha çok Vestergde'deki bir kırlıkta buluşurduk, yetişkinler buraya hiç uğramazdı. Birbirimize çizikler, sıyrıklar, tırmıklar, yaralar, mosmor gözler veya kafalarımıza yarıklar dağıtırken rahatsız edilmememiz lazımdı.

Kristian Stærk'in başına o facia gelene kadar, bu dövüşmelerin kalıcı iz bıraktığı tek kişi, Henry Levinsen'di. Burnu kırıldı. Kafasına miğfer diye geçirdiği bakır bir saksılığın tepesine, Kristian Stærk, bir dalyan kazığını güm diye indirip saksılığı kulaklarından ta aşağıya geçirince oldu bu. Nygade'deki muslukçu Groth, bakır saksılığı keserek çıkarmak zorunda kalmıştı. Henry Levinsen'in burnu o günden sonra çarpık kaldı.

Yetişkinler bize *pikininierne* diye çağırırdı. Ne İngilizce, ne Almanca, ne de Fransızca olan bir dilde "çocuk" anlamına geliyordu. Ta uzaklarda, yabancı bir yerlerde konuşulan bir dildi. Ve bu kelime bize tam da öyle hissettirdi: bir yabancı gibi, keşfedilmemiş bir adanın vahşi yerlileri gibi.

Eğer saymış olsaydık, o zaman herhalde içimizden pek çoğunun sokakta veya okul avlusunda aklına, durup dururken, ya bir deniz kazasında ya savaşta kaybettiği, bir cenaze töreni bile nasip olmamış babası gelince, kendini nasıl ağlamaklı hissettiğini de keşfederdik.

Ama bu tür düşüncelere kafa yormak bize göre değildi, öbür yandan, dövüşürken yumruklarımızın neden giderek

daha sertleştiğinin veya karşıdan yediğimiz yumruklar canımızı ne kadar yakarsa yaksın aldırmamamızın elbet bir nedeni olmalıydı. Birbirimize, bir nalbantın sıcak demire vurduğu gibi vururduk. Kendimizi bir şekle sokmak için vuruyorduk.

Anton, öldürülmüş adamın sokağa bakan oda penceresinin tam altından, her gece, ona seslenip kafasını geri istediğini iddia etti. Ona inanmadık. Kafası Anton'un odasında duran bir adam, ona sokakta nasıl bağırabilirdi?

Kafanın alt çene kemiğinin noksan olduğuna hiç dikkat etmemiş miydik? Anton böyle sormuştu. İnsanın sesi oradan çıkardı. Ve bize, kalkan duvarın ucundaki patates tarhlarında bulunan ayak izlerini gösterdi.

Biz onları kendisinin yaptığını sanıyorduk.

Anton içini çekti ve o zaman bu yükü kendi omuzlarında taşımaya mecbur olduğunu söyledi, en yakınları tarafından inanılmamak külfetli şeydi, çok mühim ve tek başına taşınması zor bilgilere sahipti. Yalnız öldürülen adamın kim olduğunu değil, katilin kim olduğunu da biliyordu. Onu tanıyordu ve görmüştü. Bize öyle bir baktı ki, tüylerimiz diken diken oldu.

Her dediğine inanmasak bile, bizi korkutmayı iyi bilirdi.

Sahiden de bir gece, bir adamın, bahçede Anton'un penceresinin tam altında durup ona seslendiğini bilemezdik.

Kafasını geri isteyen, bir ölü değildi.

Katilin ta kendisiydi. Ve onu Kristian Stærk oraya yollamıştı.

Her şey, Anton'un eline eskisi kadar para geçmeyip de, günlük *Woodbine* sigarası istihkakını kısmak zorunda kalınca başladı. Anton'a o kapkalın büyük adam sesi kazandıran ve onu böylece yaşından çok daha büyük gösteren de bu sigaralardı. Bize "vızıltı kutusunda" bir sorun olduğunu söyledi, yeğeninin tüfeğine böyle derdi, nitekim bir süredir eskisi kadar serçe haklayamıyordu. Yöredeki serçelerin kökünü nihayet kazımaya muvaffak olduğunu söyleyenlere, saçmalık deyip geçiyordu. Tek nedeni, o vızıltı kutusuydu.

Bunun için de vızıltı kutusunu bir denemeye tabi tutmaya

karar verdi, iri bir kuş vuracaktı onunla, hatta öyle ki, Marstal'daki en büyük kuş olmalıydı. Kendi fikrimizce onun gerçek kalibresini ortaya koyan bu karar, bizi, kaygıya, daha doğrusu düpedüz üzüntüye sevk etti. Bu kuşu bütün şehir çok severdi. Sonra, kuşun adı bile vardı. Tabii yıllardır denizcilerin seferden dönerken Marstal'a getirmiş olduğu onca makavın, kakadunun, muhabbet kuşunun, mina kuşunun ve kanaryanın da adı vardı da, bu kuşlar kafeste oturur, kesme şeker dilenirdi. Bu tamamen farklı bir şeydi. Sonra Anton'un kendinin de koca bir kuşu, o yarı evcil martısı Tordenskjold vardı. Fakat o şimdi gidip özgür ve gururlu bir kuşu öldürecekti, her yıl denizcilerin aldığı mesafeyi, o, kuş uçarak katederdi. Yuva yapmak için hep bizim şehrimizi seçmesi bizi gururlandırırdı.

Goldstein'ın evinin damında yaşayan leylekti bu. Adını Frede koymuştuk.

Kendine yuva diye garip bir yer seçmişti. Leylekler yüksek yerleri sever fakat Markgade'in en sonunda bulunan Goldstein'ın evi, alçacık, sarı badanalı bir hımış evdi, kırmızı kiremitli damı, yamru yumru olmuş duvarların üzerinden aşağı kaydı kayacak gibi dururdu. Abraham Goldstein kunduracıydı, beyaz sakallı, çukur gözlü, sessiz sakin bir adamdı. Kimsenin yüzüne bakmazdı ve bunun bir nedeni vardı. Denildiğine göre, kem gözlüydü. Sefere çıkmak üzere gemisine giderken, yolda kunduracıyla kazara karşılaşan her kaptanın gemisi, kalkışını ertesi güne ertelemek zorunda kalırdı. Bazıları da ona bir ilkbahar sabahı erken saatte, Torvet'te durmuş, kollarını iki yana açarak serçeleri çağırırken rastlamıştı. Serçeler gelip Goldstein'ın ellerine, kollarına ve çökük omuzlarına tünemişti. Hatta şapkasının üzeri bile serçe dolmuştu.

Ama bazıları da bunların bir alay cavalacozdan başka bir şey olmadığını, Goldstein'ın, onun bunun gibi alelade bir adam olduğunu, değerinin eski çizmelere vurduğu pençelerin kalitesine göre biçilmesi gerektiğini söylerdi. Ve iş buraya gelince de, kimsenin bir şikâyeti yoktu.

Goldstein'ın evine gittiğimizde Temmuz ayının bir pazar öğleden sonrasıydı, herkes sıcaktan denize üşüşmüş olduğundan, Anton'un, leyleği kimsecikler görmeden vurabileceğini hesapladık. Üzerimize bir mahzunluk çökmüştü ama her şeyi

de gözlerimizle görmeliydik. Gerçi, leyleğin siyah beyaz kanatlarını son defa bir çırpıp çalı çırpıdan yaptığı yuvacığından aşağı, kırmızı bacakları havada yuvarlandığı an, gözlerimizi sımsıkı kapayacağımızdan da emindik. Mühim insanlarla, manasız ve acıklı olayların arasında bir bağ olduğunu belli belirsiz de olsa hissediyorduk ve Anton'a karşı da böyle hissediyorduk. Kaderin ona mühim bir şey hazırladığından emindik ve bu gerçekleşirken orada bulunmak istiyorduk.

Anton silahı kaldırdı ve bir gözünü kıstı. Hedefi iyi ayarladığından emin değilmiş gibi, uzun bir süre öyle kaldı, bize sanki eli birazcık titriyormuş gibi geldi. Leyleğe baktık. Anton'u iyi anlıyorduk. Biz de o an hayvana veda ediyorduk ve Anton'un da aynını yaptığını adımız gibi biliyorduk. Sonra tetiği çekti.

Sözleşmiş gibi aynı anda gözlerimizi yumduk. Uzun süre de öyle kaldık. Vuruşun ardından ortalığa sessizlik çöktü. Silah sesinin ta Halen'den bile duyulduğundan emindik. Sonra Anton'un küfürler savurduğunu duyduk. Gözlerimizi açıp dama doğru baktık. Leylek hiç istifini bozmadan duruyordu yuvasının içinde, sanki uykuya dalmıştı.

Leylekler vurulunca ayakta mı dururdu? Mermi bu asil kuşu içler acısı bir tüy yığınına çevireceğine, sanki içini doldurmuştu, karşımızda dimdik duruyordu.

Leyleğin neden hiç hareket etmediğini anlayabilmemiz vakit aldı.

Anton, hayvanı ıskalamıştı.

Sonra öfkeli bir hareketle silahı doğrultup bir kere daha ateş etti. Mermiler bitene kadar da buna devam etti. Leylek yerinden milim kıpırdamıyordu. İnsan sağır olduğunu sanırdı. Fakat sağır olsun olmasın, ortada kesin bir şey vardı: Anton'un yaylım ateşine rağmen, Frede sapasağlam ayaktaydı.

Goldstein'ın sokak kapısı birdenbire açıldı ve eşikte bir adam belirdi. Goldstein'ın bücür ihtiyar görüntüsünün tam tersine, karşımızdaki adam tam bir insan azmanıydı, öyle ki o ufacık kapıdan geçebilmek için iyice eğilmek zorunda kalmıştı. Üzerindeki mavi iş tulumu haricinde çıplaktı. Adaleli kolları, mavili kırmızılı dövmelerle kaplıydı. Karşımızdaki adam, Goldstein'ın damadı Bjørn Karlsen'di. Şehirdeki çelik gemi tersa-

nesinde kablocu olarak çalışıyordu. Öğleden sonra şöyle bir şekerleme yapmak için uzanmış, silah sesiyle uyanmıştı.

"Allah'ın cezası kerata, neler oluyor burada?" diye bağırdı ve tehdit edercesine yumruğunu kaldırdı, "yoksa leyleği mi vurmaya kalktın ha?"

Anton onu duymuşa benzemiyordu. Gözlerini elindeki tüfeğe dikmişti, bakışlarından öyle bir nefret okunuyordu ki, o silahın bize doğrultulmaması için dua etmekten başka bir şey yapacak hâlde değildik. Her şeyden çok istediğimiz şey, ortadan toz olmaktı ama Anton'u bu durumda tek başına bırakıp gidemeyeceğimizi de hissediyorduk, onun için bir iki adım geriye çekilmekle yetindik.

Bjørn Karlsen, dev adımlarla sokağın karşı tarafına geçip de onu ensesinden yakaladığında, Anton kaldırımda tek başınaydı. Adam, onu gömleğinin yakasından öyle bir yakalayıp kaldırdı ki, ayakları havada sicim gibi sallanarak öylece kalakaldı, ufacık bir velet gibi, zaten herhalde öfkeden deliye dönmüş, iki metrelik insan azmanı kablocu için de bir veletten başka bir şey değildi. Bizim için ise, Anton, bu hariç her şeydi ama tam o anda Anton'a bunun haricinde başka hangi gözle bakabileceğimizi bilemiyorduk.

Bjørn Karlsen, Anton'u Markgade'den aşağı doğru yaka paça sürükleyerek götürdü. O arada da "vızıltı kutusu" hakkında sorguya çekti.

"Senin mi?" diye sordu.

Anton, evet, dedi sadece. Yeğeninin olduğunu söylemek gelmedi içinden, zaten bu durumda mühim de değildi.

"Senin gibilere biz ne yaparız, şimdi göstereceğim sana," dedi kablocu.

Anton'un yakasını bırakmadan, Torvet'i çarprazlamasına geçti. Biz de güvenli bir mesafeden ikisini takip ettik. Anton'un neden bir şey söylemediğini anlayamıyorduk. O kimseden etkilenmezdi ve küstah laf kalabalığıyla sırtını yere getiremediği tek bir yetişkine rastlamamıştık. İçimizde garip ve pasif bir merak filizlenmişti. Anton'u yüreklendirici sloganlar atabilirdik veya Bjørn Karlsen'e küfürler yağdırabilirdik. Ama hiç sesimizi çıkarmadık.

Bjørn Karlsen, Prinsegade'i de geçti ve Havnegade'den

aşağı, ta Dampskibsbroen'e kadar indi. Yolda kimseye rastlamadık. Şehir bomboştu ve içimizde, sanki tiyatrodaymışız da sıra oyunun en mühim ve acı sahnesine gelmiş gibi bir his uyandı. Belki de Anton'un düşüşünü seyredeceğimiz gün bugündü.

Kablocu, rıhtımın tam kenarına gidip durdu.

"Bu kahrolası tüfek asıl neye yararmış, şimdi göstereceğim sana," dedi.

Vızıltı kutusunu Anton'un elinden aldı ve rıhtım duvarının üzerine var gücüyle indirdi. Tahta sap paramparça oldu. Anton bir şey demedi. Başından beri yaptığı gibi önüne bakmaya devam etti. Bjørn Karlsen, tüfeği havada iyice bir çevirerek limanın ta ortasına savurdu. Tüfek, hafif bir şıpırtıyla suyun yüzeyine çarptı ve dibi boyladı. Kablocunun bir eli hâlâ Anton'un yakasındaydı. Sonra öbür eliyle de pantolonundan yakaladı ve onu da havada çevirerek silahın dibi boyladığı yere doğru savurdu.

Anton rıhtıma çıkınca hiçbir şey olmamış gibi davrandı ama üstünden başından sular akıyordu. Gözlerini kısıp bize baktı.

"Böylece o kahrolası tüfekten de kurtulmuş olduk," dedi.

Bir şey ispat etmek istiyordu, bize de olabilirdi fakat asıl kendineydi. Keskin nişancılıkla ilgili bir şeydi de, biz içinden çıkamıyorduk. Uçan serçeleri veya hop hop hoplayan tavşanları ta uzaktan vuran adam, hiç hareketsiz oturan bir leyleği nasıl olur da ıska geçerdi? Evet, sebebi vızıltı kutusu olmalıydı.

Ve bu böyle olduğu sürece de, kimse Anton'un üzerine toz konduramazdı. Bu kadarını kavrayabiliyorduk da, gerisini çıkaramıyorduk.

Sonra birinin başına elma koyup ona nişan almayı aklına koydu. Wilhelm Tell gibi, ok ve yayla yapacaktı. Tabii rüzgârsız bir gün olmalıydı. Ok onu yarı yolda bırakmazdı. Okla yay eski silahtı, her şey okçuya bakardı, layık olduğu yeri, limanın dibini boylamış o cenabet tüfekle olduğu gibi, beklenmedik teknik bir soruna değil. Ve başını ortaya koyan da Kristian

Stærk olacaktı. Başka yolu yoktu. Kendi tehlikede değilken, uyruklarından birini tehlikeye sokmak Anton'a yakışmazdı. Ama o ve Kristian Stærk, birbirine eşti. Anton'un, ne istediğini bir ima etmesi bile yeterdi, Kristian gönüllü olurdu. Kulakları, âdeti olduğu üzere, korkudan kıpır kıpır oynasa da, hayır diyemezdi. Yoksa işi bitikti.

Ve sonra Anton'la Kristian Stærk'in sınavdan geçeceği gün geldi çattı. Güney Çetesi'yle sık sık meydan savaşı yaptığımız yere, Vestergade'in oradaki kırlığa gittik. Henry Levinsen de tüm çetesiyle ve yeni, çarpık burnuyla oradaydı ama tabii lezyonlar bu arada iyileşmişti. Silahlarını yanlarında getirmemişlerdi. Onlar da tıpkı bizim gibi, Anton'un zaferi kadar yenilgisi de olabilecek bu gösteriyi seyretmeye gelmişti, o kadar. Herhalde toplam elli oğlan kadar vardık.

Yağmur henüz durmuştu, kapkara çamurun içinde ağır yürünüyordu.

Kristian Stærk, kırlık alanın tam ortasına gidip durdu ve Knud Erik, elmayı onun kafasına üzerine yerleştirmeye çalıştı ama hep yere yuvarlanıyordu. Genel prova yapmamıştık ama çoğumuz bunu uğursuzluk saydık. Kristian, elmanın yerinde durabilmesi için, uzunca, yağlı saçlarını burup, ufacık kafasının tepesinde yastık gibi topladı. Kulakları hep kıpır kıpır oynuyordu. Anton'un şakası aklımıza geliverdi, kulaktan çok, başla birlikte havalanmaya hazırlanan kanatlara benziyorlardı. Eğer bu sahiden mümkün olabilseydi, Kristian Stærk'in kulaklarının bunu tam şu anda yapacağından hiç şüphemiz yoktu.

Anton, Kristian'ın karşısında durdu, önce iki düellocu gibi bakıştılar. Sonra Anton geri geri gitti ve konsantre oluyormuş gibi gözlerini kısarak, geri gitmeye de devam etti. Ama kendini alamayıp o kadar çok geri gitti ki, elmayı vurma şansı da kalmadı. Bir okun o kadar uzağa gidebileceğinden şüpheye düşmüştük.

Knud Erik bağırdı, geriye gitmeyi bırakmasını, biraz yakına gelmesini söyledi.

Anton bunu reddetti ve bunu onunla uzun uzadıya tartışmamız gerekti, ta ki Kristian'ın on beş adım uzağında durmayı kabul edene kadar. Bu arada Kristian öyle afallamıştı ki, tepesindeki elma yine yeri boylamıştı.

Nihayet her şey yoluna girdi ve Anton yayı gerdi, oku yerleştirdi. Gözlerini öyle bir kıstı ki, bize sanki elmayı kapalı gözle vurmayı deneyecekmiş gibi geldi.

Aramızda bunun da leylek atışına benzeyeceğini düşünenler az değildi. Anton, eski ustalığını kaybetmişti.

Bu sefer ıskalamadı. Ama ok, elmaya isabet etmedi. Kristian Stærk'e etti.

Okun yaydan fırlarken çıkardığı sesi duyar duymaz, Kristian'ın bir feryatla öne eğildiğini ve ellerini yüzüne kapadığını gördük. Elma tek parça hâlinde toprağa düşmüştü ama içimizde buna dikkat eden olmamıştı. Okun bir yere saplandığını görebiliyorduk da, ellerinden dolayı nereye saplandığını çıkaramıyorduk. Sonra Kristian doğruldu ve gökyüzüne bakıp öyle bir nara patlattı ki, aklını kaçırdığını sandık. Korkunç bir sesti, ne de olsa Kristian hemen hemen yetişkin bir adamdı. Daha da yüksek telden bağırabilmek için başını geriye attı. Ok da yolun bir kısmında onu takip etti. Sonra toprağa düştü. Ucu kıpkırmızıydı.

Kristian'ın yanına ilk varan Vilhjelm'di. Elinde bir mendil vardı.

Anton hiç hareket etmiyordu. Kristian Stærk'i vurduğu kafasına dank etmeden önce, yenilgisini hazmesi gerekiyormuş gibi bir hâli vardı ve onun için en fecisinin ne olduğunu aramızda sık sık konuştuk sonraları: hedefi ıskalayarak kendi şöhretini zedelemesi mi yoksa Kristian'ı yaralaması mı?

Sonra kendine geldi. Kristian'a doğru koştu fakat birkaç metre kala durdu.

"Doktor Kroman'a gitmesi gerek," dedi, sesine serinkanlı bir ifade vermeyi başarmıştı.

O hâlâ liderimizdi çünkü tam o anda, onun sesini duyunca üzerimize bir sükûnet çökmüştü ve bu, ufak oğlanların birçoğu Vilhjelm'in elindeki mendilin kandan nasıl sırılsıklam olduğunu görünce, korkuyla, yaygarayı bastığı hâlde olabilmişti.

Anton, Kristian'ın yanına gitti, o hâlâ ellerini yüzüne kapamış bir hâlde avaz avaz bağırıyordu.

"Bırak da nerenden vurdum bir göreyim," dedi Anton ve Kristian'ın alnındaki saçlarını arkaya itti.

"Bana dokunma," diye bir feryat kopardı Kristian.

Yine de ellerini yüzünden indirdi ve kanın sağ gözünden boşandığını gördük. Göz değil, bir kan gölüydü.

Anton, Kristian'ın elini, tıpkı bakır saksılığı kulaklarından aşağı geçirdikten sonra Henry Levinsen'inkini tuttuğu gibi, tuttu ve eğer Henry hâlâ orada olsaydı, o da muhakkak şu anda bunu hatırlardı ama Güney Çetesi çoktan ortalıktan sıvışmıştı.

"Gözüne bir dal girdi deriz," dedi ve etrafındaki oğlan güruhuna baktı, bakışları hep eskiden olduğu gibi katı ve otoriterdi.

Sonra sürü hâlinde şehirden geçip, Doktor Kroman'ın muayenehanesine doğru yollandık, Kristian hâlâ feryat figandı ve her karşılaştığımıza aynı şeyi söylüyorduk: "Gözüne dal girdi."

Anton'u koruduğumuzu düşünmüyorduk. Biz kendimizi koruyorduk. Nasıl olup da Kristian Stærk'in bir gözünden böyle kan boşandığı yetişkinleri hiç ilgilendirmezdi. Bu Kroman'ın işiydi. Bunu tek halledebilecek kişi oydu. Ve Kristian'ın kaderini onun ellerine terk ettik.

Tek bilmediğimiz şey, o gün Doktor Kroman'ın muayenehanesinde kaderi tayin edilecek olanın, yalnız Kristian değil, Anton da olduğuydu. Onun liderliğinden ebediyen mahrum kalacağımız gün yakındı.

Doktor Kroman'ın muayenehanesine vardığımızda, sayımız daha da artmıştı. Albert Çetesi'nden, bizlerin dışında, rahat yirmi otuz kişi daha vardı. Muayene saati dışında gelmiştik, kapıyı bir yandan yumrukluyor, bir yandan da doktorun adını haykırıyorduk. Kroman kapıyı açtı. Kolunu Kristian Stærk'in omzuna atıp içeriye aldı. Kristian'ın birden sesi soluğu kesilmişti, emin ellerde olduğunu anladığından olacaktı veyahut da doktora ne cesur olduğunu göstermek istiyordu.

Hepimiz onların arkasından muayenehaneye girmeye kalkışınca, Kroman çıkıştı.

"Aklınızı mı kaçırdınız?" dedi. "Doğru dışarı."

Yalnız Anton, Vilhjelm ve Knud Erik'e izin çıktı.

Doktor gözlerini Anton'dan ayırmadan, ne olup bittiğini sordu.

"Gözüne dal battı," dedi Anton.

"Kendin cevap veremiyor musun?" diye sordu Kroman.

"Gözüme dal battı," diye tekrar etti Kristian Stærk ve o dakika ondan birden bayağı hoşlanıverdik.

Doktor Kroman o arada Kristian'ı muayene masasına yatırmış, yüzündeki kanı suyla temizlemeye koyulmuştu. Göz kapağını dikkatle kaldırıp gözün üzerini iyice açtı. Biz hemen arkamızı döndük. Bakmak içimizden gelmemişti.

"Doktor Kroman," dedi Kristian, sesi çok sakindi. "Bu gözümle bir daha görebilecek miyim?"

"Seninle açık konuşacağım," dedi doktor. "O gözden artık hayır gelmez."

"Cam göz mü takacağım?"

Kristian'ın sesi hâlâ sakindi, sanki Kroman az önce verdiği bilgi ona çok önemsiz gelmişti.

Ve ona karşı duyduğumuz hisler o anda huşuya dönüştü.

"Gerek yok," dedi Kroman.

"İyi o zaman," dedi Kristian. "Ben de zaten göz bandı takmayı tercih ederdim."

Daha sonra aramızda bu konuyu konuşurken, Kristian'ın aklından neler geçtiği kafamıza sonunda dank etti: Anton'un işinin artık bitik olduğunun farkındaydı ve önünde yepyeni bir olanağın açıldığını görebiliyordu. Albert Çetesi'nin mutlak hâkimi şimdi kendisi olabilecekti. Gözüne bant takacaktı ve öldürülmüş adamın kafası, katilinin kim olduğu sırrıyla beraber kendine kalacaktı. Fakat Doktor Kroman'ın muayenehanesindeyken kafamızın alabildiği tek şey, Kristian'ın nihayet adına layık olduğunu ispat ettiğiydi. Kaderin ona indirdiği müthiş darbeyi omuzlayış şekli, içimizde ona karşı sonsuz bir hayranlık uyandırmıştı.

Anton'un orada olduğunu bile unutuvermiştik.

Ama Doktor Kroman unutmamıştı.

"Bana öyle geliyor ki, ne zaman birinin başına bir kaza gelse, sen orada bitiyorsun," dedi ve soran gözlerle Anton'a baktı. "Henry Levinsen'in kafası saksılığın içinde sıkışıp kaldığında da onu buraya yine sen getirdindi, öyle değil mi?"

"Evet," dedi Anton, "öyleydi, ama yapan ben değildim."

"Sonra tabii leyleği vurmaya kalkan da sen değildin?" dedi Kroman.

Anton bir şey demedi. Boş gözlerle tam karşıya bakıyordu, düşünceleri bambaşka yerlerdeymiş de söyleneni duymamış gibi bir hâli vardı. Sonra son zamanlarda sık sık yaptığı şeyi yaptı. Gözlerini, sanki elinde yeğeninin tüfeği varmış da nişan alıyormuş gibi, sinir bozucu bir şekilde kıstı.

"O işle de senin bir alakan yoktu, değil mi?"

"Gözüne dal battı," dedi Knud Erik.

"Gözüme dal battı," dedi Kristian, hâlâ yattığı muayene masasından.

"Kabahat bende," dedi ansızın Anton. "Onu gözünden vuran benim."

Kulaklarımıza inanamadık. Önce dal battı hikâyesini icat etmiş, şimdi de hakikati olduğu gibi anlatmaya girişmişti.

"Onu ok ve yayla vurdum," diye ekledi. "Niyetim gözünden vurmak değildi. Başının üzerindeki elmaya nişan aldımdı. Ama yine de kabahatli olan benim. Yapan bendim."

İtirafta bulunurken, Doktor Kroman'ın gözlerinin dimdik içine bakıyordu.

Daha bir dakika önce onu unutmuştuk. Şimdi kim olduğunu görmüş ve yine hatırlamıştık ve artık her ne olursa olsun, onun her zaman bizim liderimiz olarak kalacağını biliyorduk. Anton bir taneydi, bir eşi yoktu, dünyanın en keskin nişancısı olmayabilirdi ama kimse onun tırnağı olamazdı, kendinden üç yaş büyük ve çok daha cüsseli, gözü korsan bantlı Kristian Stærk bile.

Doktor Kroman bir şey demedi. Halbuki biz onun da, okulda hocaların hep yaptığı gibi, Anton'u azarlamasını beklemiştik. Ona, rezil oğlan, kötü örnek, hödük, kronik sabıkalı gibi adlar koyacağını, sonra da sorumsuzca hareketleri için suçlayacağını, evet, belki de hatta ıslahevine yerleştirilmekle veya hapsi boylamakla tehdit edeceğini sanmıştık. Fakat doktor, sakin tabiatlı ve gerçekçi bir adamdı. İnsan vücuduna ve onun işlevlerine kafası ererdi ve bildiği şeylerle uğraşmayı tercih ederdi. Bize toz olmamızı söyledi, Kristian'ın gözüne salim kafayla bakabilmek istiyordu.

Kapıya seyirttik.

"Bir dakika, Wilhelm Tell," diye seslendi Kroman, Anton'un arkasından. "Yarın sabah doğruca buraya geleceksin. Seninle yakınen konuşmak istediğim bir konu var."

"Belki de beynim hakkındadır," dedi Anton bize daha sonra. "Marstal'da benden daha aptalı var mı diye araştırıyordur."

Hâli perişan görünüyordu. Ama diyecek de bir şey yoktu. Onun suçuydu. Kristian Stærk'in gözünü o sakatlamıştı. Bizden istediği gibi yalan söylemiş olsak da, özür dilemenin bile bir işe yaramayacağı kadar kötü bir şey yaptığını biliyorduk.

Bir dahaki sefere Anton'u gördüğümüzde, gözlük takıyordu.

Daha önce her zaman kararlı, hatta katı ifadeli olan yüzü, şimdi onu sanki yere doğru çeken koyu kahverengi kemik gözlük çerçevesinin ardında solgun ve korunmasız görünüyordu. Başka biri olmak istermiş gibi bir hâli vardı ve gözleri o gözlük camlarının arasından bir şey demek istiyorsa, herhalde şu olurdu: "Lütfen beni görmemiş gibi davranın."

Gözlükler, onun, sadece Albert Çetesi'nin lideri olarak değil, genel anlamda tarihe karıştığına da işaret ediyordu. Bir gün denizci olacaktı. Hayatın maksadı onun için bundan ibaretti, başka ne yapabilirdi? Ama bir denizci gözlük takamaz. Bu kesinlikle yasaktır. Bir denizcinin gözleri kartal gibi keskin görebilmelidir. Yani yaşlanınca istediği kadar hipermetrop olabilir de, genç yaşta miyop olmuşsa, işi daha başlamadan bitmiş demektir.

Ve Anton için her şey bitmişti. Denizci olmak, Anton'un planı olmaktan ziyade, doğanın onun için amaçladığı bir şeydi, yetişkinliğe adım atışının kaçınılmaz sonucuydu. Her geçen yıl boyu uzuyor, serpilip güçleniyor ve yaş alıyordu ve hiçbir dünyevi gücün durduramayacağı bu gidişatın, onun, gününbirinde bir gemi güvertesine ayak basması ve ömrünün geri kalan günlerini orada geçirmesiyle sonuçlanması kaçınılmazdı. Gözlükler, Antwerp'in Schipperstraat'ına, Liverpool'un Paradise Street'ine, Cardiff'in Tiger Bay'ine, New Orleans'ın Vieux Carré'sine, San Francisco'nun Barbary Street'ine ve Valparaiso'nun Foretop Street'ine veda etmek demekti. Amer pi-

con'a, absint'e ve pernod'a da veda etmek demekti. Sanki biri onun içgüdülerini almış ve teker teker üzerine çıkıp tepinmişti -paramparça edene kadar.

Doktor Kroman, ona asla büyüyemeyeceğini ve bir erkek olamayacağını söyleyese de olurdu aslına bakılırsa. Gözlüklü bir Anton, artık Anton değildi.

Gözlerini neden habire kıstığını ve neden leyleği vuramadığını şimdi anlamıştık. Vızıltı kutusunun kabahati değildi. Sorun Anton'daydı. O artık olduğunu sandığımız kişi değildi.

İşin garibi, Anton'a, Kristian Stærk'ten daha çok acıyorduk. Herhalde nedeni de, Anton'a hayranlık duymamıza karşın, o kepçe kulaklı ve kendinden çelimsizlerin karşısında ellerine hiç hâkim olamayan Kristian'dan pek hoşlanmamamızdı.

Kristian'ın hayatı bir gözünü kaybetti diye değişmedi. Nalburun yanında çıraklık eğitimine devam etti. Fakat Anton için her şey değişti.

Okulda öğretmenler, gözlüklerini ilk başlarda motomot değerlendirip Anton'un kitaplarla ilgilenmeye başladığını düşündüler, hatta belki de kitap kurdu olup çıkmıştı. Fakat hep olduğu gibi katlanılmaz olduğunu keşfetmeleri uzun sürmedi. Şimdi tek fark, kafasının yanına bir tane indirmeden önce, gözlüklerini çıkarmasını söylemek zorunda kalmalarıydı.

Gözlükler bizim için kilitli iki kapı gibiydi. Onların arkasına saklanıyor ve bizi dışarıda bırakıyordu. Albert Çetesi'nin liderliğini tamamen Kristian Stærk'in ellerine devretmişti ama Kristian'ın yeni hegemonyasından pek öyle uzun boylu bir yarar sağlamadığı kısa zamanda ortaya çıktı. Bizlere kıyasla tek avantajı, kas kuvvetiydi fakat bu tamamen aradaki yaş farkından kaynaklanan bir şeydi. Yoksa bizim de onun kadar iyi yapamadığımız bir şeyi yapabildiği yoktu ve sonra, Anton'un ondan çok daha iyi yapamayacağı bir şeyi yapabildiği de yoktu. Şehirdeki diğer çeteler karşısındaki konumumuzu nasıl güçlendirebileceğimiz hususunda hiç orijinal fikirleri yoktu ve Anton gittikten sonra çetemizin zayıfladığını sezip, habire bize saldıran Güney Çetesi'nin gözünde eski saygınlığımızı kazanmak için nasıl bir karşılık vermemiz gerektiği hakkında da bir fikri yoktu. Kristian Stærk iradesizdi, yaratıcılık gücü sıfırdı. Kendi korkusunu örtbas etmek için bize üstünlük taslıyor, çim-

dikliyor, kollarımızı burkuyordu ama yine de gizleyemiyordu, o durmadan oynayan kepçe kulakları onu hep ele veriyordu.

Gözüne kara bant takıp korku satmak pek bir işine yaramıyordu. Anton'un, Albert'in çizmelerini ve öldürülmüş adamın kafasını ona teslim etmeye yanaşmaması da hiçbir işine yaramıyordu. Yemin törenlerini onlar olmadan yapması mümkün değildi ve yenilerini keşfedebilecek hayal gücünden de yoksundu.

Kristian, bir gün, çizmeleri ve kurukafayı alabilmekten umudunu kesip işin peşini bıraktı ve onlarsız bir Albert Çetesi bize sanki ruhunu yitirmiş gibi geldi. Onun ruhu Anton'du, Kristian Stærk onun sağ kolu olmaktan öteye geçememişti. Ama Anton olmayınca Kristian kafasız bir koldu, bu iş bu kadar basitti.

Çete dağıldı, yenileri kuruldu. Fakat hiçbiri eskisinin yerini tutamadı. Anton'un gözlük takmaya başlamasıyla beraber Martsal'a huzur geldiğini söylersek yalan olmaz. Møllevejen'e bakan tavan arası odasında yalnız başına otururdu. Okulda, St. Helena'ya sürülen General Napolyon'u öğrenirken hep Anton'u hatırladık ve Anton'un kaderini Napolyon'unkinden daha acıklı bulduk, Napolyon'un yenilgisi kendi kabahatiydi. En son ve en belirleyici muharebeyi kaybetmişti. Anton bir şey kaybetmemişti. Miyop olmuştu, o kadar.

Kristian çete hayatını tamamen terk etti, kendini göstermek için kendinden çelimsiz oğlanları dövmeye artık gerek kalmamıştı. Nalbur Samuelsen'in yanında sürdürdüğü çıraklık eğitimine odaklandı. Kristian'a kalırsa, o, kendinin artık büyüdüğünü düşünüyordu. Nalbur da aynısını düşünüyordu ve ona göre, Kristian Stærk'in yetişkinliğe adım attığının en kesin delili, Hint kamışı stoğundaki devamlı düşüşün bıçak gibi kesilmiş olmasıydı.

Aslında Kristian'a, Anton'la aralarındaki sorun, olaysız bir şekilde çözüldü gibi gelmişti. Anton özür dilemişti ve Kristian da ona, öyle çirkin gözlüklerle dolaşmaya mecbur, miyop bir zavallı olduğu için neredeyse acıdığını söylemişti. Ama Anton kurukafayı ona vermeyi reddedince, o da Anton'a garez beslemesi için aslında bir sürü neden olduğunu fark etmişti. Her şeyden önce, hâliyle, bu göz durumu vardı. Sonra Anton onun

hep maskarasını çıkarmış ve köşeye sıkıştırmaya uğraşmıştı. Kristian, Albert Çetesi'nin üzerindeki hâkimiyetini yitirdiyse, bu, Anton'un suçuydu. Eline her Hint kamışı alışında, o güçlü konumunu özlüyordu. Yoksa yetişkinliğe geçişi ona öyle uzun boylu koymamıştı. Ve bütün bu faktörler bir araya toplanınca ortaya bir netice çıkıyordu. Adı intikamdı ve Kristian, hain ve kindar yaradılışına layık, akla hayale gelebilecek en sinsi ve en acımasız intikamı seçti.

Anton, ona öldürülen adamın adını sır olarak söylemişti ve ortada öyle özel bir durum vardı ki, insan öldürülenin adını bilince, katilin kim olduğunu da otomatikman çıkarıyordu. Kristian, katile gidip, Anton'un onun suçunu ispat edebileceğini söylemeye karar verdi.

Herman katlanır mezura almak için bir gün nalbura uğradığında, yalnız kaldıkları bir anı yakalayıp bunu ona söyledi, lakin galiba kelimeleri pek iyi düşünerek seçmemişti ve bunun nedeni, kısmen, kepçe kulaklarının tam o anda her zamankinden fazla oynamasına yol açan o müthiş korku olabilirdi.

"Anton Hansen Hay, Jepsen'i senin öldürdüğünü biliyor. Delil olarak da elinde Jepsen'in kafası var, üzerinde de koca bir delikle!"

Eğer Herman, olduğundan daha aptal olsaydı, Kristian Stærk'in hemen yakasına yapışıp güzelce bir sarsaklayarak, Anton'un o kafatasını nereye sakladığını ona söylettirmeye bakardı. Ama Herman, olabileceği kadar aptaldı ve akıllılık yaptığını sanıp suçsuz rolüne soyunarak, Kristian'ın yanağına öyle bir şaplak yapıştırdı ki, oğlan doğruca alet edevat çekmecelerinin üzerini boyladı.

"Beni neyle suçladığının farkında mısın, seni serseri velet?" diye bağırdı hiddetle.

Samuelsen arka odadan koşa koşa geldi.

"Neler oluyor burada?"

Sesinden korku okunuyordu. Birçokları gibi onun da Herman'dan ödü kopardı.

"Senin çırağa biraz terbiye öğretiyorum," dedi Herman sakince.

Arkasını döndü ve katlanır mezura filan almayı bırakıp dükkândan çıktı gitti. Kristian acıyan yanağını ovuşturdu,

kıpkırmızı kabarmıştı ama bir yandan da yüzündeki gülümsemeyi saklamaya uğraşıyordu. Kulakları sakinleşmişti.

Herman'ın ellerinin nasıl titrediğini görmüştü ve içinde bir şeyi harekete geçirdiğini anlamıştı.

Anton, öldürülmüş adamın her gece patates tarhlarının arasında durup kafasını geri istediğine bizi inandırmaya uğraşmış, bizse ona hiç inanmamıştık. Fakat bizim yalan dediğimiz şey, bir gece gerçekten olmuştu. Karanlık bahçede, Anton'un yatak odası penceresinin tam altında hantal bir karaltı belirmiş ve fısıltayla kişneme arası bir sesle ondan kafayı iade etmesini istemişti - kendi kafasını değil, kurbanınınkini.

Anton o kadar derin bir uykudaydı ki, önce okulda olduğunu ya da babasının karşısında durduğunu sandı çünkü sadece bu iki yerde, fırça yemek üzereyken adını tam olarak söylerlerdi ve patateslerin arasındaki adam da sesini daha iyi duyurabilmek için adını tam olarak söylemişti.

"Anton Hansen Hay," diye seslenmişti ses, Anton'un penceresine doğru.

Anton'un uyanması biraz zaman aldı ama sesin nereden geldiğini çıkarması daha da uzun zaman aldı. Başını uzatıp baktı ama aşağıdakinin kim olduğunu göremedi. Öldürülmüş adamın kafası, uzun bir süredir aklından çıkıp gitmişti, bu yüzden de aşağıdakinin neden bahsettiğini ilk başta çıkaramamıştı. Geceleri onu takip eden hortlak hakkındaki hikâyeyi şahsen hiç inanmadan uydurmuştu. Bu yüzden ses onu ilk önce hiç korkutmadı. Ayrıca, bahçedeki karartının kafasının yerli yerinde olduğunu da seçebilmişti.

Sonra iyice uyandı ve penceresinin dibindeki adam kim olduğunu söylemese de, o, bunu çabucak kestirdi. Ve işte o zaman korktu, bir hortlaktan daha çok korktu, hayatında daha önce hiç korkmadığı kadar korktu, ama tabii bu işine yarayacak bir şey değildi. Eğer Herman üvey babasını öldürebilmişse, Anton'u da öldürebilirdi. Bu, onun için çocuk oyuncağıydı.

Anton'un düşünceleri buraya kadar gelince, pencereyi çat diye kapattı ve merdivenlerden koşarak indi, evin bütün

kapılarının kilitli olup olmadığını yoklamak istiyordu. Değildi, ama Allah'tan anahtarlar üzerinde duruyordu, elleri tir tir titreyerek kapıları teker teker kilitledi, sonra odasına koşup yatağının altına gizlendi.

Bir süre sonra pencerenin dibindeki ses kesildi. Anton tekrardan yatağına tırmanamayacak kadar bitkindi. Döşemenin üzerinde uykuya dalmadan önceki son düşüncesi, bereket versin ki, kimsenin onu bu hâlde görmemiş olduğuydu.

Anton'un babası evde değildi. Dokuz aydır denizdeydi ve eve dönmesine daha bir sene vardı. Anton'un gözlüklerinden haberi yoktu ve Anton, babası dönüp de oğlunun yüzündeki değişikliği görünce, merhaba niyetine diyeceklerinin arasında "dört gözlü" deyiminin de geçeceğinden adı gibi emindi. Sırrını babasına açmayı hiç düşünmüyordu, tıpkı annesine veya başka bir yetişkine açmayacağı gibi. Anton, bir oğlanın kendi sorunlarını kendinin çözmesi ve başkalarından, ve en başta yetişkinlerden, yardım ummaması kanaatindeydi, onlar çocukların doğal düşmanlarıydı. Bir yetişkinle bir çocuk arasında seçim yapacak olsalar, durum ne olursa olsun, asla bir çocuğu seçmezlerdi, Kristian Stærk'in gözünü çıkarmış ve öldürülmüş bir adamın kafatasını odasında saklayan Marstal Canavarı'ını dünyada seçmezlerdi, katili bilse de, cinayetin aydınlanmasına katkıda bulunabilecek olsa da, fark etmezdi. Anton'a kalsa hava hoştu, Herman istediği kadar elini kolunu sallayarak ortalıkta dolanabilirdi. Ama şimdi bunun ne büyük bir tedbirsizlik olduğunu anlıyordu. Ancak içine saplandığı çıkmazdan bir kaçış yolu da göremiyordu.

Ertesi sabah Tordenskjold'u kafesinde ölü buldu. Biri, hayvanı, boğazını bura bura boğmuştu. Kanatları kırılmış, neredeyse gövdesinden ayrılmıştı, sanki olağandışı kuvvetli biri öfkeden kendini kaybetmişti. Gördüğü manzara karşısında Anton'un elleri zangır zangır titremeye başladı ve hayvanı alıp bir yere gömecek gücü bulabilmesi için uzun zaman geçmesi gerekti.

Artık her akşam evi dolaşıp bütün kapıları kilitliyordu.

"Şimdi de kapıları mı kilitliyorsun?" dedi annesi. "Son zamanlarda bayağı acayipleştin."

Anton'da bir değişiklik olduğunu fark etmişti de, buna

memnun olup olmayacağını bilemiyordu. Bir sorun olup olmadığını sormadı. Anton'un yaşamıyla ilgili her şey ona öyle uzak, öyle gizemli ve öyle yabancıydı ki, kendine bazen şu soruyu sorduğu bile oluyordu: Herkesin Marstal Canavarı dediği bu oğlanı gerçekten ben doğurmuş olabilir miyim? Anton'a bir sorunu olup olmadığını sormak, gerçekten kim olduğunu sormak gibi bir şeydi ve hayal kırıcı tecrübelerinden bildiği kadarıyla, alacağı tek cevabın bir omuz silkişinden ibaret olacağından emindi.

"Bir lazımlık var mı?" diye sordu Anton.

"Hasta mısın?"

"Evet," dedi Anton.

"Yarın okulu asmak için uydurmuyorsundur inşallah?"

"Merak etme, yarın okula gideceğim. Sen bana şimdi bir lazımlık ver."

Annesi, gözlerinde garip bir ifadeyle, lazımlığı verdi. Anton odasına çıkıp bağırsaklarında ne varsa çıkardı ve pek de az buz değildi, çünkü bütün gün dayanmıştı. Herman o gece yine pencerenin dibine gelip ona seslenince, lazımlığı başından aşağı boşalttı.

İşe yaradı. Herman geri gelmedi fakat bu zafer, Anton'un moralini düzeltmedi. Üzerinde bıçakla dolaşmaya başladı ve yemeden içmeden kesildi. Geceleri Albert'in çizmelerini giyip uyuyordu. Nedenini bilmiyordu, ama onlar ayağındayken kendini daha güvende hissediyordu. Belki de ölmeye hazırlanıyordu. Kemik gözlük çerçevesinin ardında, yüz hatları haşinleşmiş ve içine çökmüştü, önceleri ona ufak bir çocuk havası veren gözlükler, şimdi onu ihtiyar bir adam gibi gösteriyordu. Gözlerinin altında kömür karası halkalar belirmişti. Kafası bir zamanlar grimsi mavi lekelerle, yarık ve şişiklerle, gözlerinin etrafında kıvılcım misali renk değiştirip önce mavi, sonra mor ve en son sarıya dönen renk cümbüşleriyle doluydu. Bunlar, bir erkek çocuğu için sağlık ve dinçlik emaresiydi ama kara halkalar öyle değildi. Sanki ölüm onu damgalamıştı -tıpkı korucunun, kesilecek ağaçları tebeşirle işaretlediği gibi.

Annesi, oğlu için bayağı endişeleniyordu ve bu kez onu, babası gelince ona dünyanın kaç bucak olduğunu gösterir diye tehdit edemedi.

"Beni rahat bırak," dedi Anton, annesi ona her yaklaşmak istediğinde.

Öylece oturup bıçağıyla oynayıp duruyordu. Herman'ı öldürmeyi planlıyordu ama nasıl yapacağını bilemiyordu. Herman'dan daha çevikti ve ondan daha hızla koşarak kurtulabilirdi de, bu ne işe yarayacaktı? Birinden kaçarak onu öldüremezdi ya insan.

Giderek sokağa daha seyrek çıkmaya başladı ve okula gidip gelirken, omzunun üzerinden arkaya bakmayı âdet edindi. Eskiden peşinde hep bir oğlan güruhuyla dolaşırdı. Şimdi tek başınaydı.

Birkaç gün sonra, aşağıdan, mutfak bahçesinden yine adamın sesi geldi kulağına. Son zamanlarda evin kapılarını etraf daha güpegündüzken kilitlemeye başlamıştı ve sesi bu kez öğleden sonra, güneşin upuzun ışıkları çatı odasına dolarken işitince, böyle yaptığına da şükretti. Sonra sesin onu sadece ilk adıyla çağırdığının farkına vardı. Ve bu ses, ürkünçlüğünü saklamaya çalışsa da, başaramayan o kısık ve çatlak ses de değildi. Tıpkı kendininki gibi bir erkek çocuk sesiydi ve Anton pencereye yaklaşıp aşağıya bakmaya cesaret edebildi. Knud Erik'ti.

"Sen miydin?" diye sordu Anton aptal aptal.

Ve Knud Erik uzun zamandır söylemek istediği şeyi söyledi. Ses tonunu epey prova etmiş ama kulağına her seferinde yanlış ve zavallı, hatta neredeyse kalbi kırık kız sesi gibi gelmişti. Fakat söylemeliydi. İçindeki, o birine yardım etme ve birini avutma dürtüsüydü onu buna iten. Artık kimsesiz kalmış bir dürtüydü, annesi ve kendisi değiştiğinden ve kız kardeşi Edith'in her şeyi olamadığını anladığından beri, onu nereye yönlendireceğini bilemiyordu.

"Seni özlüyorum," dedi.

Kulağa ne içler acısı geleceğini zaten daha söylemeden biliyordu. Knud Erik, ufaktı. Anton büyüktü ve tabii ki ufak olan, büyük olanı özlerdi. Ama büyüklerin umrunda mıydı? Büyükler hep kendilerine yeterdi. Küçüklere hiç ihtiyaçları yoktu.

Bunun için olacak, Anton'un tepkisini görünce umduğundan da fazla sarsıldı, hatta adeta ödü koptu.

Anton ağlamaya başlamıştı.

Anton diğerlerine benzemezdi, onun için de diğerleri gibi ağlamıyordu. Onun ağlaması hınç ve direnç doluydu. Mutsuz gibi değil de, bir yeri feci acıyormuş gibi ağlıyordu, sanki kazağının altına bir ağaç sansarı girmiş de karnını deşiyordu. Hüngür hüngür ağlarken, yüzünde adeta o an en çok istediği şey, gayriihtiyari boşanan bu anormal hıçkırıkları kesebilmek için kendini adamakıllı bir benzetmekmiş gibi bir ifade vardı. İki elini ağzına kapamış, parmaklarının arasından acı acı ağlıyordu. Hıçkırıklarla Herman'ı atıyordu içinden, korku ve yalnızlığı atıyordu ve sonra insana sanki o hıçkırıklarla kendi hayat felsefesini de yüreğinden atıyormuş gibi gelebilirdi: Başkalarına gerek duymaksızın sadece kendi hayrına yaşama felsefesini. Fakat hayır, böyle yapmıyordu. Tekrar konuşabilecek duruma gelince, sesine o her zamanki serinkanlılık da geri geldi -buğulu gözlük camlarının arkasında gözleri ağlamaktan kan çanağına dönmüş olsa bile.

"Ne istiyorsun lan?" dedi.

Knud Erik, yenilgisini çoktan hissetmişti. Ama sonunda söylemişti işte ve bedeli çok ağır olmuştu, kırılgan temelli erkekliğini bile riske atmıştı. Seni özlüyorum. Bu kelimeleri anlamak o kadar zor muydu? Başka ne deseydi ki? Sana yardım etmek istiyorum, sana destek olmak istiyorum, yanında kalıp teselli etmek istiyorum? Bu sözler belki daha işe yarardı.

Knud Erik bir şey demedi. İçinde bir boşluk hissetti. Yalnız aklındaki kelimeleri değil, yüreğindeki cesareti de yitirmişti. Ne diyeceğini artık bilemiyordu ve paçasını kurtaran da bu suskunluk oldu. Knud Erik bir şey demeyince, Anton da sakinleşebildi ve ona yukarıya gelmesini söyledi.

Ve çatı katındaki odasında, Knud Erik'e bütün hikâyeyi anlattı. Knud Erik, Jepsen'in Marstal'la Rudkøbing arasındaki deniz yolculuğu sırasında sırra kadem bastığını duymuş olabilecek kadar büyük değildi, onun için Anton'un ona her şeyi bütün detaylarıyla anlatması gerekti. Hikâye zaten kendi başına dehşet vericiydi de, Knud Erik'i asıl etkileyen, Anton'un anlatış şekli oldu. Her kelimenin arasında, Anton'un zar zor bastırabildiği bir hıçkırık saklı olduğunu duyuyordu Knud Erik. Ağaç sansarı, bağırsaklarının daha da derinlerine dalmış,

deşiyordu ve Anton çok yakında yine feryadı basacaktı.

"Tordenskjold'u öldürdü," dedi.

Ve bu, Knud Erik'i çok etkiledi. Holger Jepsen'i tanımıyordu. Fakat Tordenskjold'u tanıyordu. Anton, koca martıyı, balıkla ve Midtmarken'deki köylüye bile satamayacağı kadar içi geçmiş serçe ölüleriyle beslerken, Knud Erik de sık sık yanında olurdu. Ve onun da içini şimdi korku sarmaya başladı.

"Beni de öldürecek, bu kesin," dedi Anton.

Gözlerini kapadı, sanki o öldürücü darbenin her an gelmesini bekliyormuş gibiydi.

"Kafayı ona veriversen, olmaz mı?"

"Veremem."

Bir an orada görünüvermişti işte, o eski dikbaşlılığı. Ama hemen sonra ümitsizlik aldı yine yerini.

"Hiç kurtuluş yok. Beni yine de öldürür."

"Saçma," dedi Knud Erik, sahip olduğunu sandığından çok daha fazla bir cesaretle demişti bunu. "Ama eminim ki, Herman'a gidip yetiştiren Kristian'dır. Kimin kafası olduğunu senden başka bir tek o biliyordu."

Anton öfkeden patladı.

"O Kristian'ı öldüreceğim," diye tısladı. "Herman'ın işini bitiremem ama onun işini rahatlıkla bitirebilirim."

"Zaten vurup gözünü çıkardın. Sence bu yetmiyor mu?"

Knud Erik kendine gittikçe daha çok şaşırıyordu. Anton'a böyle şeyler söyleyebileceğini hiç düşünemezdi bile. Fakat Anton eskisinden farklı davranıyordu ve kendisi de aynını yapıyordu.

"Bir fikrim var," dedi sonra.

Birkaç gün sonra Herman, Webers Café'den çıktığında, iki oğlan karşı kaldırımda durmuş, onu seyrediyorlardı. Herman, Kirkestræde'e doğru yürüdü ve oğlanlar da karşı kaldırımdan onu izlediler. İlk önce bir rastlantı olduğunu düşünse de, köşeden dönerken başını çevirip bakınca, oğlanların hâlâ arkasından geldiğini gördü. İkisini de tanımıyordu. Durdu, arkasına döndü. Niyeti, onu izlediklerinin farkında olduğunu

söylemekti. Onlar da durdu, o da bunu beklemişti. Herman'a bakmaya devam ettiler. Bir ayağını hızla kaldırıma vurdu. İrkildiler ve bir adım gerilediler. Ama bakmaya devam ettiler. Herman, Kirkestræde'in sonuna geldiğinde ortadan yok oldular. Fakat Snaregade'de bu sefer iki başka oğlan çıktı ortaya ve Herman kıyıya doğru ilerleyince onlar da arkasından geldiler, anlaşılmaz, ısrarlı bakışlarını bir an üzerinden ayırmıyorlardı.

"Başkalarından farklı bir görünüşüm mü var acaba?" diye kükredi Herman. "Neye bakıyorsunuz öyle salak gibi?"

Oğlanlar cevap vermediler. Ama Herman onların kaskatı kesildiklerini fark etti, muhakkak korktuklarından olacaktı. Ancak yerlerinden kıpırdamadılar. Karşılık da vermediler. Herman'ı asıl şaşırtan bu oldu. Arkalarından koşmak bir işe yaramazdı. İri yarı ve hantaldı, oğlanlara yetişemezdi. Kendine hâkim olmalı, sanki orada değillermiş gibi yapmalıydı.

Marstallıların sabit bakışlarına zaten alışıktı. Hayatı, herkesin gözü önünde, açık açık yaşardı. Böyle niyet etmemişti, ama bir kere böyle olunca da, bundan yararlanmasını bilmişti. İnsanların zihinlerini olmasa da, en azından zihinlerinin çıktığı gezintileri, onların hayal gücünü avcunda nasıl tutacağını bilirdi. Mayasında, dedikoduyu ve korkuyu oluşturan madde vardı fakat bunlar onda karman çorman olmuştu. O düştüğünde herkes bayram etmişti, Henckel hapsi boyladığında olduğu gibi, çelik gemi tersanesi iflas edip de her şeyini kaybettiğinde. Fakat sırf ondan korktukları için bayram ettilerdi. O zaman hepsi, işinin bitik olduğunu düşünmüştü. Fakat onun işi hiçbir zaman bitmemişti. O hep doğrulmuştu. Ona dikilen bakışlarda bir sürü şey okurdu: nefret, korku, hainlik, haset, hayranlık ve Herman'ın zihni bunlarla beslenirdi.

Ama oğlanların bakışlarını çıkaramadı. Marstal'dayken kaldığı, Tværgade'in üzerindeki pansiyonun karşısında durdular ve onu beklediler. Bir dükkana girip çıksa da, limanda bir tur atsa da, Webers Café'ye sığınsa da, onlar hep durup onu beklediler ve Herman giderek bir tek şey arar hâle geldi, kuytu bir köşe; artık tek hasretini çektiği şey, saklanacak bir kovuktu. İçinde, bilmediği bir şeye doğru bir kapı açıldı. Bir zamanlar *De Tyvende Søstre*'nin güvertesinde bir şey yapmıştı. Bunu hatırlamak bazen ona güç veriyordu. Bazen de hatırlamak iste-

mez, defederdi. Şimdiyse içinde bir korku vardı, yaptığı şeyin ortaya çıkması ve bunu izleyecek cezanın korkusuydu bu ve sonra o oğlanların anlaşılmaz bakışlarında, alt edemeyeceği bir güç olduğunu da içgüdüsüyle hissedebiliyordu. O lanet olası Anton'u korkutabildiğini sanmıştı. Ama şehirdeki bütün oğlanlar onun iş birlikçiliğini yapıyordu, yüzlercesi, durmadan beliren yeni yüzler, delibozuk bir halk mahkemesi gibiydi, neyle suçlandığını gayet iyi biliyordu da, ne yasalar ne de hükmün mahiyeti hakkında bir fikri vardı. Sabit bakışlar onu her yerde takip etti, nihayet yatağının etrafındaki karanlığı ve giderek rüyalarını da istila ettiler ve onu, akıl ve mantığını da önlerine katıp götürmekle tehdit eden bir çılgınlık tufanına dönüştüler. Onları sıradan öldüremezdi ya. Yumrukları tıpkı eski günlerdeki gibi kendiliğinden bir açılıp bir kapansa, hazır olduklarını söylese bile yapamazdı bunu. Eskisinden daha çok içmeye başlamıştı ve Webers Café'de şimdi daha sık kavgaya tutuşuyordu. Bari yumruklarına da o arada yapacak iş çıkmış oluyordu.

Hollanda cininin tadını artık beğenmiyordu; Riga balsamı da üzerindeki şifalı etkisini kaybetmişti, halbuki Marstallı kaptanlar arasında bir asırdır bu vasfıyla nam salmıştı; ve viski, ilaçların şahı, ona su gibi geliyordu. Bardağını kaldırırken elleri titremeye başlamıştı. Ve o da başkalarıyla içmekten kaçınmaya başladı, şimdi tek başına içiyordu.

Bir gün pes etti ve deniz çantasını omzuna vurup, arabalı vapura atlayıp Kopenhag'ın yolunu tuttu, *Jepsens Forhyringskonto*r'a[67] gidip iş arayacaktı. Oğlanlar bunu da bildiler, sanki düşüncelerini okumuşlardı. Saymak zahmetine girmemişti ama vapurun önünde rahat yirmi otuz oğlan vardı, gidişini izlemeye gelen.

Her zamanki gibi anlaşılmaz bir suskunluk içinde, Herman'ı gözleriyle takip ettiler, ta ki vapura binip gözden kaybolana kadar. Herman, âdeti olduğu üzere, hemen vapurun yolcu salonuna koşup, bir sigara yakarak, o nefret ettiği, ancak anlaşılmaz bir şekilde bağlılık da hissettiği şehri seyretmeye koyulmadı bu sefer. Arabaların durduğu üstü kapalı güvertenin karanlığına sığındı ve at arabalarının ve kamyonların arasında,

[67] Jepsen Mürettebat İşe Alma ve Yerleştirme Ofisi. -ç.n.

motor yağı ve gübre kokusunun ortasında durup bekledi, ta ki karadan görülemeyeceğinden emin olana kadar.

Nihayet yolcu salonuna çıkıp da, yolculuğun ilk sigarasını yakarken, titreyen ellerine zar zor hâkim olabildi.

Fikir aslında Knud Erik'in aklına pek kolayca gelmişti. Akla gelebilecek en hoşa gitmeyen şey ne olabilir, diye sormuştu kendisine ve Herman'ın da aynı şeyi hissedeceğini varsaymıştı. Dayak olamazdı, zira oğlanlar bunu beceremezdi ve sonra Herman'ın dövüşmeye bir diyeceği olabileceğinden de emin değildi, kendine pahalıya patlayacak olsa bile. Knud Erik'in ta içine işleyen bir şey vardı. Babasından ölümünden itibaren, annesinin onu hiç rahat bırakmayan bakışları. Sitemkâr olduğunu söyleyemezdi. Yalnızca bir şeyler arayan keskin bakışlardı, Knud Erik'in cevaplayamayacığı sorularla doluydular.

Annesi ondan ne istiyordu acaba?

Knud Erik'in yaptığı her şeyi, bir seçenek önermeden sorgulayan o bakışların altında ezilmişti. En kötü yanı da buydu: biri sabit bakışlarla sana bakıyordu ve sen, vereceğin hiçbir cevabın üzerindeki yükü hafifletmeyeceğini bilmekle beraber, karşıdakinin ne niyetle baktığını tahmin etmek zorundaydın.

Ve o, bu yükü, Herman'a devredebileceğini ve o bakışlardaki soyut suçlamanın, çocukken adam öldürebilmiş, en kaşarlanmış, en vicdansız katili bile iflas ettirebileceğini tasavvur etmişti.

Herman, onu etkileyen şeyin ne olduğunu hiçbir zaman tahmin etmeyecekti. İşin en iyi yanı da buydu; zira Knud Erik, Herman'ı takibe kışkırttığı oğlanlara, bu intikam harekâtının ardındaki gerçekten tabii ki bahsetmemişti. Onları, Holger Jepsen cinayetinin ardındaki gerçeğe ortak etmek çok riskli olurdu. Jepsen de kim, diye sorabilirler, hatta aptal aptal gidip bu soruyu bir yetişkine yönlendirebilirlerdi ve işte o zaman yandıklarının resmiydi. Hayır, Knud Erik tamamen farklı bir şey yapmıştı. Onları Anton'un bahçesine götürmüş ve Tordenskjold'u onların gözünün önünde gömmüştü. Onlara hayvanın kırık boynunu, ölü gözlerini, ikiye ayrılmış gagasını, matlaşmış tüylerini ve kırık kanatlarını göstermişti. Hayvanın vücudunu kurtlar istila etmişti.

"Bakın," demişti, "bunu Herman yaptı."

Ve o zaman oğlanların içinde martı katiline kan kusturup ayaklarının dibine sermek için önü alınmaz bir istek uyanmıştı. Kemikleri un ufak edilecek, derisi yüzülüp bir ağaca asılacak, bağırsakları sokaklarda sürüklenecekti. Ama Knud Erik bunlardan çok daha iyisini önerdi onlara. Herman'ı bir insan müsveddesine döndürebilirlerdi. Ellerinin korkudan zangır zangır titrediğine tanık olabilirlerdi.

Ürkünç katile hiçbir yerde rahat vermeyen o dik, ısrarcı bakışlar, bir annenin gözlerinde dile gelmiş ifadenin taklidinden başka bir şey değildi.

Hayır, Herman şehirden defedilmesine neden olan şeyin ne olduğunu dünyada tahmin edemezdi. Onu adam öldürdüğü için suçlamamıştık.

Bir martıyı öldürdüğü için suçlamıştık.

Kemik çerçeveli gözlükler artık Anton'un yüzünün ayrılmaz bir parçası olmuştu. Yabancı henüz seferden dönmemişti, ancak yaza dönebilecekti ve bu arada Anton'un konfirmasyonu yaklaşıyordu. Anton, annesine bir şey söylemeksizin, sınıf öğretmeni Bayan Katballe'ye, yedi yıldır bu okula gittiğini, artık devam etmeyeceğini bildirdi. Öğretmen, bunun, hayatında aldığı en güzel haber olduğunu söyleyerek karşılık verdi. Anton, kendisinden hiç beklenmeyen bir nezaketle eğilerek, onun için de öyle olduğunu söyledi.

Konfirme edildi ve herkesin gözü önünde şeytanı reddettiğine yemin ve tüm suç ve hatalarına tövbe etti. Cehennemin, alevlerin alazlamasından mı yoksa kurtların kemirmesinden mi ibaret olduğunu bilemiyordu. Tek bildiği, zaten orada olduğuydu, çünkü cehennem, denizden ve deniz hayatının sunduğu zevklerden mahrum yaşamak demekti. Fransız kızların öbürlerinden daha işveli olup olmadığını, Portekizli kızların sahiden sarımsak kokup kokmadığını ve sarımsağın ne olduğunu artık hiç öğrenemeyecekti. Deniz ressamının yaptığı tablonun altında öylece durdu, İsa'nın havarilerini deniz fır-

tınasının gazabından kurtarışı resmediliyordu[68]. Fakat Anton denizden kurtarılmak değil, ona kavuşmak istiyordu.

Papaz Abildgaard, elini onun kafasına koyunca, gözlerini, kalın gözlük camlarının arkasında iyice yumdu. Cehennemdeydi, lakin Cennette olmayı da istemiyordu. Kendini yuvasız bir zavallı gibi hissediyordu.

Regnar geri döndü, oğluna bir göz attı.

"Hay kör olası," dedi, "sen hâlâ cehennem olup denize açılmadın mı? Gideceksin diye sana bir denizci torbası bile almıştım."

Anton bir şey demedi. Alay faslının başlamasını bekledi.

"Gözlükler mi?" dedi babası. "Aileye çekmişsin. Ben de miyobum. Hem de öyle miyop ki, biracı göbeğimin ucundan ilerisini göremem. Ama bu güne kadar kimsecikler fark etmedi alimallah."

Kah kah güldü.

"Gözlük takarsan denizci olamıyorsun," dedi Anton, bir çocuğa bir şey izah eder gibi bir ses tonuyla konuşmuştu.

"Hayır," dedi babası hiç istifini bozmadan, "hayatını eğer külüstür bir ıskunada harcamak istiyorsan, o zaman gözlükle dolaşamazsın da, sen gerçek bir denizci olacaksın. Bir buharlı gemiye çarkçıbaşı olacaksın sen. Orada sana niye gözlük takıyorsun diye soran sormaz."

Ve Anton, Hans Baldrian Ulriksen'in yanına çırak girdi, Ommel'de demirci-nalbant atölyesi vardı. Çapraz çekiç, dövme çekiç, kilit çekiç, baskı çekici ve nalbant çekici arasındaki farkı öğrendi. Bir ata ne zaman mahmuzlu nal, ne zaman düz nal takmak gerektiğini öğrendi. Nal demirleriyle, işleme demirleriyle, eğe ve törpülerle, tıpkı öldürülmüş adamın kafasıyla ve Albert'in çizmeleriyle bir zamanlar olduğu gibi meşgul oldu. Onu, At Dostu diye çağırmaya başladılar. Kendisine bir bisiklet yaptı ve Allah'ın her günü bu bisiklete atladı, üç kilometre uzaktaki Marstal'a yollanıp, teknik okula devam etti. Kendisi gibi kızıl saçlı bir sevgili buldu. Adı Marie'ydi ve her hafta kendi saçını keserdi, fazla uzasın istemezdi. Anton bir gün Marie'nin, oğlanın birinin burnunu kanattığını görmüştü,

[68] Markus İncili'nde geçen bir hikâye (4:35-41). ç.n.

çocuk onun kızıl saçlarıyla alay etmişti. Anton bir şövayle edasıyla kızın yanında bitip, elini yanlış tarzda yumruk yaptığını söylemişti. Başparmağını, öbür parmaklarının içine sokmayacaktı, dışından bükecekti.

Marie düşünceli bir kızdı. Torvet'te oturan o iğrenç Yıldız Jens'e o da diğerleri gibi evinin kapısına tuğla atarak sataşmayı severdi. Fakat Marie tuğlayı fırlatmadan önce ravent yaprağına sarardı, kapıda iz bıraksın istemezdi.

Anton bir şey keşfetti. Eskiden Albert Çetesi'nin lideriyken, dövüş meydanını, şişlerden, oklardan ve çubuklardan dolayı baştan aşağı yara bere içinde terk ederken, kafasının içinde duyduğu o tarifi zor, heyecanlı uğultunun aynısını, şimdi bir atın nalını takmayı bitirdiğinde de duyuyordu. Sanki zihninin ıssız karanlığında, koca bir yelken, rüzgârla dolmuş da sonra bir şak sesiyle gerilip açılıvermiş gibi bir histi.

Gözlük takmaya başladığında, başkalarını avcunda tutmanın verdiği o zafer hissini bir daha hiç yaşayamayacağını düşünmüştü. Şimdi avcunda tuttuğu, insanlar değil, nesnelerdi. Ellerinin bir işe yaradığını görmenin verdiği zafer duygusu daha başka türlüydü. Kendisini yeryüzünün koruyucusuymuş gibi hissediyordu.

"Doğruluk ve kesinlik, mekaniğin ruhudur ve mekaniğe hâkim olan, birçok başka şeye de hâkim demektir," derdi demirci, mürekkep yalamış adamdı ve kendini felsefi terimlerle ifade etmeyi pek severdi.

Anton, kendine bir rota bulmuştu ve onu izledi.

Konfirme edilme sırası bir gün Knud Erik'le Vilhjelm'e geldi. Kilisede durmuş, ağızlarını bir karış açarak ilahi söylerken, bir yandan da, tavandan sarkan, gövdeleri siyaha boyanmış gemi maketlerine bakıyorlardı. Orada, tepelerinde asılı duran, kendi gelecekleriydi. Ve onlar, önceki nesillerin de aynı yerde durup yaptığı gibi kilisede ilahi söylediler, Papaz Abildgaard onlara, denizcilere ithaf edilmiş eski bir ilahi öğretmişti: borda tahtalarının dayanıksızlığı, Tanrı'nın gücü ve kendi kırılganlıkları hakkındaydı.

"Hain deniz heyhat mezarımız olacakken,

Sen yanımızda değilsin.
Fırtına gürler ve dalgalar döverken,
Ve etrafımızda yıldırım kıvılcımlar saçarken,
Yanımıza gel ve bir tek kelime de,
Havaya durulmasını söyle."

Knud Erik göz ucuyla Vilhjelm'e baktı. Hiç ağzını açmayacağını sanmıştı. Konfirmasyon provaları sırasında öyle yapmıştı. Ama şimdi söylüyordu. Kekelemiyordu da. Koroyla uyum içinde söylüyordu, sanki ilahi, kelimelerdeki engelleri aşmada Vilhjelm'e yardım ediyordu. Kendi belki farkında değil gibiydi ama Knud Erik bunu duydu ve kilisede ilahi söyleme hakkındaki fikrini değiştirdi.

Fakat bir Tanrı mucizesi filan gerçekleşmiş değildi. Kiliseden eve dönerken, Vilhjelm hep olduğu gibi kekelemeye başlamıştı.

Kendimiz bilmiyorduk. Fakat biz sonduk. Bizim çocuklarımız kilisede durup bu ilahiyi okumayacaklardı, bir ıskunanın güvertesinde rüzgârın merhametine terk edilip kalmayacaklardı. Yeryüzünün her bir köşesine yayılacaklardı ama bunu yelken gücüyle yapmayacaklardı.

Her şey şimdi son kez oluyordu. Yelkenler son kez çekildi. Liman son kez gemilerle doldu ve son kez olduğu için de, Frederik Isaksen'in önceden tahmin ettiği gibi gitti işler: Bize sadece en kötü seyirler, en konuksevmez sahiller, en çalkantılı denizler kalmıştı.

Lakin gençtik. Aklımız ermiyordu. Bizim için her şey ilk kez oluyordu.

Denizci

Activ'in ikinci kaptanının güçsüzlüğe tahammülü yoktu ve dövdü mü tam döverdi. En acıyan yerlere vurmasını bilirdi ve ellerini yumruk yapıp döverdi. Fakat Anker Pinnerup güçlü kuvvetli biri değildi. Ellisine merdiven dayamış, yani denizcilerin temelli karaya çıktığı yaşa yaklaşmıştı. Üzerinde romatizma ve aşırı içkinin izlerini taşıyordu, kassız bir kabadayıydı.

Pinnerup'a İhtiyar derlerdi, bu takma isim, esasında, beceri ve tecrübelerine hürmeten, sadece kaptanlara layık görülürdü. Ama Pinnerup örneğinde bu isimde dostça bir niyet yoktu, çoktan alıp yürümüş acziyetinin göze batan belirtilerine ithafen konmuştu. Gri sakalının tam ortasından, sipsivri, sinek kaydı tıraşlı bir çene dışarıya uzanırdı, bir atık ve enkaz denizinde batmakta olan bir geminin havaya dikilmiş pruvasını andırırdı. Pırıl pırıl parlayan o çene, kişisel hijyenine gösterdiği ilginin tek emaresiydi. Toz ve kirin, kenarlarında kesif bir yağ tabakası oluşturduğu kasketinin altında, rengi belirsiz birkaç tutam saç, uzun zamandır su yüzü görmemiş kafa derisine yapışırdı. Sakalının arasına yarı gizlenmiş ağzından lületaşı piposu eksik olmazdı. Pipo kırıktı, kırık parçaları incecik tahta çubukları yelken ipiyle sararak birbirine tutturmuştu. Tam arkasında tayfalar fısıl fısıl konuşuyordu: Pinnerup'un ceketiyle pantolonu, Finmarken'de[69] bir zifaf gecesini hatırlatıyordu insana: Yama üzerinde kat kat yama doluydu.

Knud Erik ona ilk kez kahve servisi yaptıktan sonra, fincanla suplayı tam bulaşık leğenine daldırmak üzereyken kıya-

[69] Laponya. O zamanki adıyla Finmarken, antik İskandinav tarihinde önemli bir yerleşme alanlarındandır. http://lenvik-museum.no/meny5/Finnmarka/Aksel_Magnus_Finnmarken_2007_1104_nyversj.pdf -ç.n.

met koptu, Pinnerup adeta kükreyerek atıldı ve Knud Erik'in çenesine bir yumruk indirdi. Fincan ve supla, onun kişisel eşyalarıydı. Kimse el süremezdi. Ve kendi malı olduğunu vurgulamak için de fincanın içine okkalı bir şekilde tükürdü ve sonra kapkara başparmağıyla fincanı ovarak temizlemeye koyuldu.

"Pis domuz," diye küfretti, "uyuz maymun, acemi çaylak, sümüklü züppe, şeytanın dölü."

Günaşırı nöbetteydi, Knud Erik'i yataktan kaldırmak için, tayfa kamarasına elinde bir urgan parçasıyla gelirdi. Bir dakika kadar durup güç toplar, sonra elindeki urganı uyuyan oğlana rastgele indirirdi. Kafasını hedef alırdı fakat dar ranzadan iyice içeri uzanamaz ve urganı tam hızla savuramazdı. Knud Erik daha ilk vuruşta uyanır uyanmaz, hemen ranzanın dibine yuvarlanır ve oradan da ayak ucuna büzülürdü. İkinci kaptan oraya erişemezdi. Knud Erik tıs çıkarmazdı. İçinden bir ses ona, eğer korkusunu belli ederse, bunun onun için gerçek bir yenilgi olacağını, o zaman da şoku zor atlatacağını fısıldardı.

Daha sonraları ikinci kaptanın geliş saatinden birkaç dakika önce bir miço yetişip, Knud Erik'e adamın yolda olduğunu haber vermeye başladı. Knud Erik onu Albert Çetesi'nden tanıyordu. Adı Olav'dı. Olav, onu, omzuna hafifçe vurarak uyandırırdı.

"Kalkma zamanı," diye fısıldardı.

O zaman Knud Erik, yastığıyla yorganını dertop edip şiltenin üzerine öyle bir yerleştirirdi ki, alacakaranlıkta yatanın o olup olmadığı anlaşılamazdı. İkinci kaptan da onu dövdüğünü sanarak dövmeye devam etti her sabah. Sonra bir sabah, faka bastırıldığını anlayınca, boş çuval gibi olduğu yere yığıldı. Urganı tutan eli yanına düştü, kamaranın orta yerinde durup, sanki havale geçiriyormuş gibi zangır zangır titremeye başladı.

"Cehennem şahidim olsun ki," diye tısladı, "seni bir gün armodor çeliğiyle haklayacağım."

Sonra basamaklardan yukarı fırladı ve güvertede gözden kayboldu.

İkinci kaptan gece nöbetindeyse de, Knud Erik muhakkak uyandırılırdı. Ya kahve yapması ya da sağanak yağmurun altında direğe tırmanıp yelkeni bağlaması gerekirdi. Tam altında deniz kudurur, o karanlıkta bile köpükleri hayal meyal de olsa

seçebilirdi. Buz gibi yağmur damlaları yanaklarında gözyaşlarına karışırdı. Fakat, aczinden veya kendine acıdığından ağlamazdı. Öfke ve hıncından ağlardı.

İlk gemi yolculuğunun başlarında, yüzüstü uzanır, kafasını ranzaya gömüp öyle ağlardı, onu bırakıp gitmiş babasına, ona uzak ve ilgisiz annesine ağlardı, kendi suçu olduğunu sanırdı, kendine ağlardı ve kendi yetersizliğine ağlardı, denizci olduğuna ağlardı, kendi kararının ona şimdi nelere patladığına ağlardı. Bu karardan artık geri dönemezdi. Yoksa katlanılmaz bir yenilgi olurdu bu kendisi için.

İkinci kaptan, uykuyu, Knud Erik'e karşı silah olarak kullanıyordu. Günlerce uyuyamadığı olurdu. Durmadan bir iş için çağrılırdı, o zifiri karanlıkta bile, üzerinde sadece donla yelken direğine tırmanmak zorunda kalırdı. Dinlediği hikâyelerden öğrendiği kadarıyla, gemidekilerin en genci olmanın getirdiği zorluklardan haberdardı. Yirmi beş metre yükseklikteki babafingo yelkeniyle ilgilenmek miçoların işiydi. Usta tayfalar o yükseklere hiç uğramazdı. Kanatlı yelkenleri topla, diye grandi direğinin tepesine yollayıverirlerdi adamı, ayağını marsipetlere geçirip yalpa vura vura ilerlerdin, sonra bir elinle bir marsipeti yakalardın, öbür elinle yelken bezini, nasıl yapıldığını ister bil ister bilme, fark etmezdi, yüksekte başın dönermiş, dengeni kaybedermişsin kaybetmezmişsin veyahut hiçbiri olmasa, sakarın biriymişsin, tehlikeye davetiye çıkarırmışsın, bir şey fark etmezdi. Oraya çıkardın ve çıkarken de sağ salim inebilmeyi dilerdin.

Marstal limanında, yelken direklerine tırmanıp oynamak bir çeşit prova olmuştu ama burada deniz, dalga dalga kabarıyor; rüzgâr, ulur gibi esiyordu. Herkes senin sağ salim aşağı ineceğini varsayıyor, kimse güverteye dönenin, aslında bir kazazede olduğunun farkındaymış gibi görünmüyordu.

Ta tepede, daracık güvertenin üzerinde asılı dururken, insanın içini öyle bir korku sarardı ki, bütün kasları felç olurcasına kasılır, elleri sırf o müthiş tazyikten kurturabilmek için kendiliğinden açılıverecekmiş sanırdı. Korkudan bağırırdı. Kimsecikler duymazdı ama o kimsesiz boşluğun içine savurduğu canhıraş feryat, onun imdadına yetişirdi, ellerine kollarına yeniden can gelir, zihnine, ellerine ve fırıl fırıl dönen kafasına tekrar aşağı inebilecek gücü, o feryat verirdi.

Knud Erik için ikinci kaptan, geminin kanunu demekti. Ve ikinci kaptanın arkasında da deniz vardı. Pinnerup bu denizdi, tehlikeli ve azgın. İşe sert girişemezsen, dibe vurduğunun resmiydi. Knud Erik, haksızlıklara boş verdi. Bütün o sille tokatları ve hakaretleri, saldırı ve taciz olarak görmeye boş verdi. Ve bu boşluğu, daha önce hiç denemediği bir his doldurdu. İkinci kaptandan nefret etti. Gemiden nefret etti. Gecenin zifiri karanlığında, yan yatmış güvertede, elinde kahve demliğiyle dengesini bulmaya çabalarken, kaynar kahve hiç hesapta yokken ellerine dökülüp haşlarken, onu hep ayakta tutan bu nefretti. Hep deniz suyu içinde sırılsıklam yün kazağının, çıplak boynuna ve el bileklerine sürtüne sürtüne tahriş ettiği yerlerde su toplayan derisinin ızdırabına bu nefret sayesinde katlandı. İkinci kaptan, kabarcıklarla dolu ensesinden yakaladığında veya el bileklerinin en acıyan yerlerine öfkeyle yapıştığında, ona hiç ses etmeden duracak metaneti veren de bu nefretti.

Bu nefretle büyüdü serpildi ve işini bu nefretle öğrendi.

Erkek olmak zordu. Ama o öyle olmak istiyordu. Kendini inatçı, aptal ve sert yaptı. Kafası ve bütün vücudu, sanki canlı bir şahmerdan oldu ona. Adam gibi bir yaşama sahip olmanın tek çaresinin, yaşama açılan kapıyı kendi başına kırarak içeriye girmek olduğunu anladı.

Activ'in kaptanı Hans Boutrop'tu, Søndergade'de otururdu. Tostoparlak, şen şakrak bir adamdı, haşmetli bel ölçüsünü Marstal gemilerinin gözde yemek kitabına borçlu olduğu söylenemezdi, zira böyle bir kitap olsaydı, ön kapağında iri, altın harflerlerle "tasarruf" kelimesi yazılı olurdu. Çorba yapmayı ona kaptan öğretti. Kaptanın fikrine göre bu tarif, domuz pastırması çorbasını az buçuk andırırdı da, en önemli fark, bunda domuz pastırması olmamasıydı. Bütün tadı, kaynar suyun içine az miktar peksimetle beraber boca ettiği, bol miktarda esmer şeker ve sirke verirdi.

Pazar günleri, eğer gemi limandaysa, et yahnisi verilirdi. Pazar yemeği bu güne mahsus bir tencerede yapılırdı, tahta kapağı eskilikten kapkara olmuştu. Bu yemek için de tıpkı diğer etli yemeklerde olduğu gibi bir tek kural geçerliydi: pişme süresi üç saatti, ne bir dakika fazla ne bir dakika eksik!

Kırk yılın başında tatlı da verilirdi: sütlü pelte. Kahve fincanlarına dökülüp sertleştirilirdi, sonra düz tabağa boca edilip servis yapılırdı, tabağın tam orta yerinde titreyen ufacık bir yuvar, bir avcun içine rahat sığardı. Tayfaların arasında adı, rahibe göğsüydü. Arjantin malı et konservelerine de kablo ipi derledi, hakikaten de lif lif, adeta kılçık gibi sertti ve sonra tuzlama etin adı, kızılderili kıçı; salamınkiyse, Roskilde Anayolu'ydu.

Knud Erik'u ağır yemek kokusundan ve içerideki basık havadan dolayı sık sık deniz tutar, kamaranın kapısını açıp güverteye istifra etmeye mecbur kalırdı. Kötü havada dalgalar güverteyi çoğu sefer yıkayıp pırıl pırıl yaptığı için, kimse dışarıyı pisletti diye laf söylemezdi. Lakin deniz tutmadığı zamanlarda yemeğini büyük bir iştahla yer, aşçının kendisi olduğuna inanacağı gelmezdi.

Tayfa kamarası öyle ufaktı ki, ranzaların ortasındaki alanda en fazla iki kişi aynı anda durup üstünü değiştirebilirdi. Döşemenin altında mutfak ocağının kömürü, güverteye çıkan portatif merdivenin arkasında da, kafesli sandığın içinde patatesler dururdu. Patatesler çürüdükçe, ağır bir koku sarardı kamarayı. Çapa zincirinin durduğu kasadan da acayip bir koku gelirdi, çapa toplanırken üzerine takılmış çamur ve yosunların, çalı süpürgesinin temizleyemediği kısmı zamanla kuruyup çürüyünce oluşan kokuydu.

Fakat halat takımlarının istifli durduğu ranzadan da hoş bir koku yayılırdı, keskin bir kahverengi katran kokusuydu.

Mürettebat, tuvalet ihtiyacını, testereyle ortadan ikiye kesilmiş bir bira fıçısında giderirdi. Fıçının kenarlarındaki kaba demir çemberin tırtılları insanın kıçını çizerdi. Fırtınalı, dalgalı havada, fıçıyla beraber devrildiği olurdu. İyi havada cıvadranın üzerine çıkıp tüner, doğruca köpüklerin içine boşaltırdı bağırsaklarını. Neredeyse, Prinsegade'deki evde, kendi kendine boşalan porselen klozeti andırıyordu.

Tatlı su, yalnız içmek içindi; yani hiç yıkanmıyordu. Güverte ondan daha temizdi. Haftada bir dizüstü çöküp, tayfalarla beraber o güverteyi baştan başa Marstal sodasıyla[70] ovar

[70] Eski ahşap teknelerde tahta zemini temizlemede kullanılmış bir çeşit

pırıl pırıl yaparlardı. Elindeki tuğlayı, tahta zemine yaydıkları hafif ıslak kumun üzerine sürterek ovmaktan ibaretti bu temizlik.

Vilhjelm'in babası ona yolculuk hediyesi olarak iki deri parçası vermişti, kenarlarında bağcıklar vardı.

"Ellerin için," dediydi her zamanki ketumluğuyla.

Başka bir açıklama da yapmamıştı.

Bu hediyenin neye yarayacağını Knud Erik, *Activ*'e tuğla yüklenene kadar anlayamamıştı. Tuğlalar, Egernsund Limanı'ndan Kopenhag'a taşınacaktı. Deri parçalarını nasıl kullanacağını ona Pinnerup tarif etti. Derileri Knud Erik'in ellerine bağladı ve cesaretlendirici bir de şaplak attı yanağına.

Hiç olmazsa bir parçacık umursuyor, diye düşündü Knud Erik.

Tuğlalar rıhtımdan gemiye elden ele taşınıyordu. Ambar kapağının başında duran ikinci kaptana kadar uzayan bir sıra oluşturmuşlardı, o da oradan istifçilere uzatıyordu tuğlaları. Kucaktan kucağa, adeta uçarak geliyorlardı, tek tek değil, dörtlük takımlar hâlinde. Böyle bir takımın ağırlığı on, on beş kilo vardı. Ve böyle bir takım tuğla, Knud Erik'in öne uzanmış bekleyen ellerine ulaştığı her sefer, oğlanı neredeyse yere deviriyordu. Ellerindeki o deri parçaları olmasaydı, elleri olduğu gibi yüzülmüştü.

Lakin ikinci kaptanın umursar tavrı, hodbinliğindendi. Elleri mahvolmuş bir aşçı işine yaramazdı.

Knud Erik nefes nefese bir durdu, sonra tam yanındaki dok işçisine doğru bir iki adım sendeledi.

"Dinle, ahbap," dedi adam. "Sırayı bozmamalısın. Yoksa kolların dayanmaz. Taşları hemen yakalayıp fırlatacaksın ki, ağırlığını fazla hissetmeyesin."

Knud Erik'e, tuğlaları yanındakine savurmadan önce, vücudunu nasıl döndüreceğini gösterdi. Knud Erik sırayı bozmadı ama tuğlalar eline her bırakıldığında, kolları sanki yerinden fırlayacakmış gibi oldu. Kolları kurşun gibi ağırlaşmış hâlde, zar zor nefes alarak olduğu yerde durdu, pes etmedi. İçinde-

---

"ovma kumu". Suyla hafif ıslatılmış taneli kum ve/ya mıcırdan ibaret bir karışım. -ç.n

ki kin ve hınçtan güç alıyordu, sahip olmadığını sandığı kaba şiddetten; ama bu güç, çelimsiz kaslarından yayılmıyordu, ta içindeki meçhul bir yerden, yıllardır içinde gizlediği bir şeyden yayılıyordu.

Dok işçisi ara sıra ona anlık bir bakış fırlatıyordu.

"İyi beceriyorsun," diyordu, ama bu yüreklendirici kelimeleri, gözlerindeki merhamet yalancı çıkarıyordu. Yaşlıca bir adamdı ve aşırı terliyordu ama işini de iyi biliyordu. Knud Erik'i çabucak unuttu, parça başı ücreti yüksek tutması gerekiyordu.

Teslimatta bir yavaşlama olur olmaz, ambardan Pinnerup'ın boğuk sesi duyuluverirdi.

"Yine o şeytan olası oğlan mı?"

Aktiv Kopenhag'a yanaşınca, mürettebatın bu sefer kargoyu boşaltmaya da yardım etmesi gerekti. Gemiyi Frederiksholm Kanalı'na bağlamışlardı, granitten rıhtımı çok yüksekti. Kargoyu gemiden ta oraya kaldırmak çok zor işti, ikinci kaptanın boşaltmaya yardım filan ettiği yoktu. Ambar ağzına tünedi ve tempoyu sık sık yavaşlatan Knud Erik'e baktı durdu. Buradaki iş, bir evvelki gibi sıra olup o ağır tuğlaları bir yanından alıp öbür yanına vermekten çok farklıydı. Tuğlaları şimdi yukarıya fırlatmak zorundaydı ve her seferinde dizlerinin üzerine iyice bir çöküp yaylanması gerekiyordu.

"Seni aptal domuz, seni muhallebi çocuğu, tayfa müsveddesi," diye patladı Pinnerup, güverteye tükürmek için kırık lületaşı piposunu ağzından çekerken.

Knud Erik aldırış etmedi. Böyle davranışlara çoktan alışmıştı.

Dok işçilerinden biri, tuğlaları elinden bırakıp ikinci kaptanın yanına gitti.

"Buna daha fazla tahammül edemeyeceğim," dedi. Knud Erik'i işaret etti. "Bu iş bu oğlan için çok ağır. Hadi bakalım, şimdi sen onun yerini al da, o da biraz dinlenebilsin."

Pinnerup sırıttı ve kasketini aşağı doğru çekti.

"Burada karar vermek sana düşüyor demek?"

"Hayır," dedi dok işçisi, "burada mal boşaltmak bana düşüyor. Ama belki sen de yapmak istersin ha?"

İş arkadaşlarına döndü.

"Burada bize ihtiyacı olmadığını düşünen biri var."

Hepsi birden rıhtıma atlayıp tam kenarına oturdular. İçlerinden biri bir sigara bulup çıkardı, yaktı, bir nefes çekip yanındakine verdi ve pipo elden ele dolaşmaya başladı. Pinnerup'tan yana hiç bakmadan, aralarında sohbete daldılar. Rıhtımın kenarından aşağı sarkıttıkları bacakları da bir taraftan aheste aheste sallanıyordu.

Knud Erik ne yapacağını bilemez bir hâlde olduğu yerde kalakalmıştı. Olanı biteni anlayamamıştı. Dok işçileri, hiç beklemeksizin, ona arka çıkmışlardı. Tabii onlar gemide çalışmıyorlardı. Gemi hiyerarşisinden de o göze görünmez ölüm kalım savaşından da haberleri yoktu. Onların kuralları farklıydı ve onlar kendi kol güçlerine güveniyorlardı.

"Eh, paydos vaktiniz yakında biter inşallah, ha?" dedi Pinnerup alaylı alaylı.

"Evet, sen ellerini cebinden çıkarınca bitecek," diye karşılık verdi dok işçilerinden biri.

Diğerleri kahkahalarla onayladılar.

Pinnerup büzülüp kaldı. Burada esamesi okunmuyordu.

Ve Knud Erik onu birden olduğu gibi gördü. Pislik içindeki yırtık pırtık giysileri, ağzında piposu ve ihtiyar bir orangutanın kıllarını andıran kırçıl sakalının arasından dışarı sipsivri uzamış, sinek kaydı tıraşlı çenesiyle, gülünç, iğrenç bir adam. Knud Erik, Pinnerup'a katlanmayı öğrenmişti ama yine de ikinci kaptanın cüssesi, tüm görüş alanını bir doğal afet veya bir boran gibi kaplıyordu daima. Ama onu şimdi yelken direğinin tepesinden seyreder gibiydi, güvertenin üzerinde karınca gibi minnacık bir adam. Onu, dok işçilerinin gözüyle görüyordu.

Knud Erik rıhtıma atladı ve diğerlerinin yanına çöktü. Sonra o da onlar gibi bacaklarını aşağı sarkıtıp sallamaya başladı.

Bu sanki Pinnerup için bir başlama işareti oldu. Ayağa kalktı ve Knud Erik'in yanına yaklaştı. Dok işçileri oturdukları yerde şöyle bir doğruldular, tetikte izlemeye başladılar. İçlerinden biri elindeki sigaraya bir fiske attı ve sigara, Pinnerup'ın ayaklarının dibine düştü. Adam sonra güverteye atlayıp Pinnerup'ın karşısına dikildi.

Pinnerup'ın yüzü kasıldı.

"Hadi gelin, daha ne bekliyorsunuz?" dedi ve güverteden bir takım tuğla aldı eline.

Dok işçileri birbirlerine bakıp göz kırptılar. İçlerinden biri Knud Erik'in omzuna hafifçe vurdu ve bir sigara ikram etti. Sonra sıradaki yerlerini aldılar ve çalışmaya başladılar.

Knud Erik, rıhtımın kenarına oturup hayatının ilk sigarasını tellendirdi. Sigara dumanını hiç öksürmeden iyice içine çekti. Sigarayı tutan eline baktı. Her bir parmağında upuzun yaralar açılmıştı, fena sızlıyordu. "Deniz yarığı" derlerdi bunlara aralarında. Tuzlu suyla sert halatların hassas ciltte açtığı derin yarıklardı.

"Üzerine işe," demişti Boutrup. "Temizler. Sonra bir parça yün sar etrafına sıkıca. Yarıkları bir araya getirir, deri daha çabuk kaynar."

Güneş, Knud Erik'in yüzünü kavurdu ve içini mutluluk kapladı.

Knud Erik'in *Activ*'deki çalışma süresi bitip de karaya çıktığında, annesinin ilk sorduğu şey dolmakalem oldu. Eve mektup yazabilsin diye, ona konfirmasyon hediyesi olarak vermişti.

"Pek işine yaramamıştır herhalde," dedi Klara.

Knud Erik konfirmasyon hediyesi olarak bir yastık, bir alez, bir kuştüyü yorgan ve bir nevresim takımıyla, nakit seksen beş kron para almıştı. Bunun kırk beş kronuyla yeni bir çift tahta tabanlı deri çizme edindi kendine, bunlar sana bir ömür gider, demişti kunduracı. Muşamba giysilerini, Havnegade'deki Lohse'den satın almıştı, bir de beyaz kemik saplı çakı bulmuştu kendine aynı dükkânda. Yosun şilte iki kron tutmuştu, sonra bir de yeşil boyalı, yassı kapaklı bir denizci sandığı edinmişti. İş elbisesi de gerektiydi tabii: bir kazakla bir çift kalın kadife pantolon. Böylece baştan aşağı donanmıştı, seksen beş kron da son kuruşuna kadar harcanıp gitmişti.

Denizde kaldığı on beş ay zarfında iki kere yazmıştı annesine. Ve ikisinde de aynı şeyi: "Anneciğim, ben iyiyim."

Bir zamanlar denizci olmaya tereddüt ettiğinden yazamazdı ona. Evden kaçıp gitmişti denize, yanlış mı yaptım diye bir süre şüpheye düştüğünü nasıl söylerdi? Annesine hak vermek gibi bir şey olurdu bu, denizci hayatının hoyratlık, adilik ve pespayelik olduğunu söylerdi o her zaman. Tereddüdünü yendiğini de yazamazdı; o zaman kararını verdiğini, denizci olmak istediğini açık açık söyleyip kendini bağlamış olacaktı.

Knud Erik de bunun için mektuplarının içine saklandı. İlk kelime olan "sevgili"yle, son kelime olan "sevgiler" arasında sadece gizliliğin sessizliği vardı o mektuplarda.

Annesi oğlunun nasıl da büyüyüp serpilmiş olduğunu gördü. Ama ondan fazlasını da gördü. Her bir santim boy attığında, annesinden de bir o kadar uzaklaşmıştı. Sanki asilik, kin ve hınçla beslenerek büyümüştü. Yüz hatları daha da bir babasına benziyordu şimdi. Onun da sapsarı, kıvırcık saçları ve kemikli bir çenesi vardı. Fakat Knud Erik kahverengi gözlerini annesinden almıştı ve kadın, oğlu fark etmediği bir anda onu seyrederken, onda kendinden de hâlâ bir şeyler olduğunu hissetti. Annesinden bir nebze mantık da aldıysa denizcilik hayatından er geç usanacaktı.

Bir şey demenin veya baskı yapmaya çalışmanın bir yararı yoktu. O da oğlu eve dönüp iş aradığı sürelerde ona en sevdiği yemekleri pişirdi. Aralarında yine sıcak bir yakınlık doğdu ve oğlunun bunu yanlış anladığını da gördü. Annesinin en sonunda onun seçimini kabullendiğini sanmıştı. Ona deniz yarıklarını ve su toplamış derilerini göstermiş, iğrenç Pinnerup'tan bahsetmişti. Halbuki o, henüz kazandığı "deneyimli denizci" titriyle etrafa caka satmak istiyordu.

"O zaman herhalde biraz akıllanmışsındır!"

Sesi bıçak gibi çıktı. Denizin oğluna neler yaptığını görünce köpürmüştü. Kelimeler hiç düşünmeden ağzından kaçıvermişti. Ama o, kendi sesinde, içinde kabaran çaresizliği de duydu.

Knud Erik ona baktı ve bir şey demedi. Üzerine bir soğukluk gelmişti. Annesi onun aklından geçeni gözlerinden okudu: Hiçbir şey anlamıyorsun.

Hayır, hiçbir şey anlamıyordu. Birden acziyetini fark etti. Bir süredir aralarında oluşmuş o sıcak ilişki yeniden kayboldu.

Yine birbirlerinden uzaklaştılar ve yemeklerini sessizlik içinde yediler. Onun yakışıklı oğluydu, gözleri de tıpkı ona benziyordu, ama annesinden bundan başka hiçbir şey almamıştı.

O sonbahar, Klara, dulların beş buharlı gemisini birden satın aldı: *Enigheden*, *Energi*, *Fremtiden*, *Maalet* ve *Dynamik*.

Bunu hiç beklemiyorduk. Klara'nın açısından azim ve irade gerektiren bir karardı ve sonra muazzam bir sermaye de gerektiriyordu, onun bu kadar varlıklı olduğunu hiç tahmin etmemiştik. Ne kadar olduğunu tam bilemezdik de, milyonlar sınıfında olmalıydı. Uzun bir zaman bundan başka konudan bahsetmedik aramızda. Klara'nın üzerine, onda daha önce hiç tanık olmadığımız derecede esrarlı bir hava çökmüştü. Bir dolaplar çeviriyordu ya, nedir çıkaramıyorduk.

Dullar, Isaksen'in yerine bir daha bir başkasını almadı. Yönetim müdürü görevine çok başvuran olmuştu ama hiçbiri uygun değildi, şirketin kaptanları başlarını iki yana sallayıp durmuştu. Isaksen'in istifasını hazırlayan sebepler etrafa yayılıvermiş, vasıflı adaylar böyle bir iş yerinden uzak durmayı seçmişti ve şirkette işler hemen hemen durmuş vaziyetteydi.

Ama elbet bir gün, dullara laf geçirebilecek ve işleri rayına oturtabilecek kalibrede bir adam çıkagelirdi. O zaman şehir yeniden canlanırdı. Klara şahsen böyle bir risk altına girmek istemezdi.

"Fakat azizem, bu kadar da zahmete girmek zorunda değilsin," dedi Ellen, Klara konuyu Markussen'le uzun uzadıya görüştükten sonra teklifini sunduğunda. Ellen sanki Klara'nın, kahvenin yanında sıkça ikram ettikleri vanilyalı kurabiyelere karşılık vermek istediğini düşünmüştü.

"Yok canım, hiç olur mu?" dedi Klara ve gemilere ödediği o fahiş miktar, yardımseverliğinin nişanesiymiş gibi gösterdi. Kadınların mantıksız konuştuğunu düşünüyordu. Belki de öyle yapıyorlardı. Nitekim Ellen'in yüzü kireç gibi olmuş, Emma'yla Johanne'nin yanakları da pençe pençe kızarmıştı. Göz ucuyla birbirlerine bakıyorlardı ve Klara onların bu olağan kararsızlığının altından bir evet cevabı çıkacağını biliyordu.

Onları istismar filan etmiyordu. Buharlılar için ne çok

fazla ne de çok az bir fiyat sunmuştu -dünyadaki genel ekonomik durum göz önüne alındığında. O, kâr peşinde değildi.

Onu, buharlıları almaya sevk eden, deniz yarıklarıydı. Denizin, Knud Erik'in zavallı parmaklarında açtığı yarıklar, el bileklerinin ve boynunun etrafında derisinin feci şekilde su toplamış hâli onu altüst etmişti. Önce gemilere yüklenmek, sonra da esir pazarlarına gönderilmek üzere, zincirlere vurulup, koca kıtanın bir ucundan öbür ucuna çekilerek götürülen Afrikalı esirler aklına gelmişti. Onların da kaba demirin çıplak derilerine sürtündüğü deri bölgeleri herhalde aynı hâldeydi. Yapmak istediği buydu işte. Esirleri özgür bırakmak istiyordu. Knud Erik'i zincirlerinden kurtarmak istiyordu, çılgıncasına yanlış yorumlanan bir erkeklik anlayışının Knud Erik'e vurduğu zincirleri kırmak istiyordu. Denizciler her seferinde, denizdeki mücadeleden perişan hâlde karaya dönmelerinin üzerinden daha henüz pek vakit geçmeden, yine aynı cefanın içine yollanıyorlardı, sanki dört bir yandan üzerlerinde şaklayan kırbaçlardan bir türlü vazgeçemeyip koşa koşa geri gider gibiydiler. Fırtınanın, dalgaların, dondurucu soğuğun, kötü gıdanın, berbat hijyenin, barbarlığın, şiddetin kırbaçlarıydı bunlar; zayıf olanın başında şaklayan kırbaçlardı. Bu, bir son bulmalıydı.

Birkaç gün sonra Knud Erik, annesine gelip, bir gemide yeni iş bulduğunu bildirdi.

Denizci torbasını ve denizci sandığını kendi hazırlardı, onun zahmet etmesi gerekmezdi.

Kristina yüz elli tonluk bir dört direkli ıskunaydı, devasa babafingo yelkenleri vardı. Kaptan Teodor Bager inceden bir adamdı. Yüzünde hep evhamlı bir hava olurdu, çökük zayıf yüzüne ne güneş ne rüzgâr dokunurdu. Yaz ya da kış olsun, güney ya da kuzey yarımkürede bulunsun, fark etmezdi; o surat hep aynı derecede renksizdi. Söylendiğine bakılırsa kalp yetmezliği vardı, aslında bu hâldeyken artık karaya dönmüş olması gerekirdi de, o bir türlü karar veremeyecek kadar pintiydi.

Bager'in hayattaki tek aşkı; on sekiz yaşındaki kızı Kristina'ydı, bu nedenle gemiye onun adını vermişti.

Mürettebat beş kişiden ibaretti.

Knud Erik on beş yaşındaydı ve kendini deneyimli bir denizci olarak görüyordu. Zira artık aşağıda mutfakta değil, yukarıda güvertede çalışıyordu, miçoluktan tayfalığa atlamıştı. Pusuladan çoktandır iyi anlıyordu da, şimdi camadan bağını da, dülger bağını da iyi beceriyordu. Sonra, ıstralyanın üzerinde yüreyebiliyor, ters yüz edip koşabiliyordu da.

Gemi mutfağında şimdi başka biri duruyordu. Soluk benizli, ufacık bir şeydi, ocağa odun atarken yüzü deniz tutmasından yemyeşil parlardı. On dört yaşındaydı, Knud Erik de asırlar önce o yaştan geçmişti. Helmer'i hemen tanımıştı, denizden ödü kopan bir veletti zamanında, hatta bir keresinde ön yelkenin kenarına korkudan öyle bir yapışmıştı ki, büyükbabasının ufacık balıkçı teknesi alabora oluvermişti. *Kristina*'nın ikinci kaptanı yaşlı bir adamdı, adı Hermod Dreymann'dı, o da doğma büyüme Marstallıydı.

Rikard ve Algot adlı tayfaların ikisi de Kopenhag'a gelmişti ve uzun yol denizcisiydiler. Ve ikisi de denizcilik geleneği olmayan ailelerden geliyordu, Knud Erik bunu onların eşyalarından hemen anlamıştı. Ne denizci sandıkları ne de nevresim takımları vardı. İçinden yağ dolu boynuz, yelken iğnesi, kaşkaval ve kavelanın eksik olmadığı, denizcilerin klasik kanvas torbasının dışında, bir battaniye ve tıraş takımını sakladıkları bir puro kutusundan başka bir şey yoktu yanlarında. Karada giydikleri elbiseler de iş elbisesine benziyordu: bir çift mavi kadife pantolon ve aynı renk bir yün kazak.

Rikard'ın sağ kolunda, elinde Danimarka bayrağı tutan, çırılçıplak bir deniz kızı dövmesi vardı. İkisi de sigaralarını Polonya malı ağızlıkla içiyordu. Dip kısımları yassıydı, yakında bir tabla yoksa bile, ellerinden bırakabiliyorlardı, yuvarlanmadan duruyordu.

Activ'dekinden daha muhabbetli bir iş ortamı vardı fakat Knud Erik'in eski belası hâlâ onunlaydı. Dev gibi buzlu dalgalar geminin tepesine kadar yükseldiği gecelerde dümenin başında yorgunlukla savaşırken, Pinnerup hep aklındaydı. Rüzgârın uğultusunda onun küfürlerini duyardı. Dalgaların be-

yaz köpüklerinde onun yüzünü görürdü. Yorgunluktan nefesi kesilecek hâle geldiğinde, yara içindeki boynuna Pinnerup'ın merhametsiz elleriyle sarıldığını düşünürdü ve yine de onu alt ettiğinin biliyordu. Arada, çocukça bir isyankârlıkla denizden nefret ettiği oluyordu hâlâ, ama artık ondan korkmuyordu.

İkinci kaptanın, önünde nasıl küçüldüğünü görmüştü. Frederiksholm Kanal'da rıhtıma oturmuş, bacaklarını aşağı sarkıtıp yapmacık bir aldırmazlıkla sallamış ve ikinci kaptanın, dok işçilerinin sert çıkması karşısında ödlekleşmesinden ne ders çıkaracağını bilememişti. Şimdi çıkarmıştı: İnsanın ancak zor yoldan öğrenebildiği şeyler vardı fakat toy ve deneyimsiz diye kimseyi küçük düşürmeye gerek yoktu. Deneyimliler, deneyimsizlere yardım elini de uzatabilirlerdi. Ve o da bunu yaptı, Helmer o boğucu gemi mutfağında yorgunluktan ve deniz tutmasından dolayı her pes edecek dereceye geldiğinde, yardımına koştu.

"Bak şimdi" derdi, "senin ekmekler tam bir lastik, mürettebat şikâyet edip duruyor. Sorun, onun mayalanmasında. Hazır mayadan medet ummayacaksın."

Birkaç tane büyük boy patates aldı ve Helmer'den onları soymasını, sonra da küçük küçük doğramasını istedi.

"Bana bir şişe bul şimdi," diye devam etti dersine.

Şişenin dörtte üçünü patates parçalarıyla dolduracak, üzerine su ilave edecekti. Şişenin ağzını mantarla tıkadı ve ispavloyla sıkıca sarıp düğüm attı.

Helmer onun her hareketini, sanki bir sihirbazlık numarası gösteriyormuş gibi seyrediyordu.

Büyük adam olmak işte böyle bir şey, diye düşündü Knud Erik. Böyle bakıyorlar insana.

Kristina, sadece New Foundland'a düzenli sefer yapıyordu. Knud Erik'in hayal ettiği bu değildi. Ama bir tek bu işi bulabilmişti ve Kuzey Atlantik'in buz gibi sularındaki zorlu yolculuk, onun için yeni bir erkeklik sınavı oldu. İsveç'te Oskarshamn'dan kereste yükleyip İzlanda'da Ørebakke'ye taşıyorlardı. İzlanda'ya yolculuk yirmi iki gün alıyordu. Deniz tutmaları yine geri geldi ve Knud Erik'in kendisi hakkındaki kanaati zedelendi. O da kendini deneyimli bir denizci saymıştı. Boşaltım on dört gün sürdü.

Kristina, oradan New Foundland'da Little Bay'e doğru yoluna devam etti, İzlanda'da gemiye balast olarak volkanik kum yüklemişlerdi. Aylardan Kasım'dı. Yolculuğun ikinci haftasında *Kristina* yoğun bir sise yakalandı. Sis öğle vakti kalktı, güneş gökkubeyi yeniden ışığa boğdu, sis perdesi şimdi ta uzakta ufuk çizgisinde adeta bir duvar gibi yükseliyordu. Sonra sis geri geldi, yelkenler rutubetten koyu gri bir renk aldı ve güverteye şıpır şıpır su damlamaya başladı. Sis; bir hafifler gibi oluyor, bir yoğunlaşıyordu, öyle ki cıvadranın ucunu bile göremiyorlardı.

Sisin üçüncü günüydü. Knud Erik dümen nöbetini henüz devralmıştı ki, sis yine dağılır gibi oldu. Bir yanlarında yüksek, buzla kaplı dağlar gözüne çarptı. Ama onu şaşırtan, renklerinin beyaz değil, maviye, lilaya ve saydam deniz yeşiline çalıyor olmasıydı. İçlerinden bir tanesi dev bir küp gibi dimdik havaya uzanıyordu, köşeleri dik açılı, tepesi de dümdüzdü. Sanki insan elinden çıkmıştı. Şekilleri Knud Erik'e öyle doğaya aykırı geldi ki, içi ürperdi hafiften. İskandinavya'nın alçak, cilalanmış gibi parlak, kayalık sahillerinden başka bir şey görmemişti daha ömründe, bu buz ve kardan ibaret vahşi, kaotik dünyanın yabancısıydı.

"Rüzgâraltı tarafta Grönland, rüzgâraltı tarafta Grönland!" diye yaygarayı kopardı ve sesindeki korkuyu fark ediverdi.

Kaptanla ikinci kaptan koşa koşa güverteye geldiler. Bager, o yuvarlana yuvarlana giden devasa dağ kütlelerine şöyle bir baktı.

"Grönland değil," dedi. "Buz dağı onlar."

Parmağını uzatıp ufuk çizgisinde dolaştırdı. Rüzgârüstü tarafta da buz dağları belirmişti, şimdi her tarafları onlarla kaplıydı, öyle gelişigüzel yayılmışlardı ki, insanın, kıyı şeridi gördüğüne hayal gücünü inandırması bile imkânsızdı. Sonra sis geri döndü ve yine güvertede mahsur kaldılar.

Kaptan endişeyle ileri doğru baktı. Çökük zayıf yüzü sanki her zamankinden daha soluktu.

"İşimiz artık Tanrı'ya kaldı," dedi.

Sis iki hafta kalkmadı. Fazla rüzgâr yoktu ve ıslak yelkenler büzüşmüş, direklerden aşağı doğru sarkmıştı. Atlantik Ok-

yanusu'nun dev dalgaları, Kristina'nın savunmasız omurgasını yumuşakça yalayıp geçiyordu. Su, yağ gibi kaygandı, sanki o rutubetli soğukta yoğunlaşıp buza dönüşmek üzereydi. Etrafa sessizlik hâkimdi ve Knud Erik ilk başta, sisin tıpkı tüm görüş sahasını örttüğü gibi, tüm sesleri de boğduğunu düşündü. Fakat sonra mürettebatın, sisin içinde fısıl fısıl konuştuğuna dikkat etti. Sanki *Kristina*'yı dört bir yandan saran görünmez buz dağları kötü ruhlardı ve dikkatlerini çekmemek gerekiyordu. Sessizlik onları tedirgin etse de, bozmayı da göze alamıyorlardı. Knud Erik, Tanrı onları burada, bu kesif sisin ortasında görebiliyor mu, kaptanın umduğu gibi onlara yardım elini uzatacak mı diye düşünmeden edemedi.

Sis, nihayet kalkıp da etraflarında buzlardan arınmış masmavi bir deniz ortaya çıkınca, bağrışmaya başladılar. Neşe naraları da atabilirlerdi ama atmadılar. Tarifsiz çığlıklardı onlarınki. Yalnızca kendi seslerini duymak istiyorlardı, o kadar. Uzun zamandır her biri o kesif sessizliğin içinde birbirinden kopmuş, kendi sessizliğinde mahsur kalmıştı, şimdi yine bir aradaydılar. Etraflarında buz dağları kol gezmiyordu artık. Bağırmaya izin vardı.

Ertesi gün uzakta New Foundland'in sahilleri göründü. İzlanda'dan ayrılalı yirmi dört gün geçmişti.

Little Bay limanına girdiler ve Knud Erik, kaptanı sandalla karaya çıkardı. Bir brokerle ve sonra liman yetkilileriyle görüşecekti, Knud Erik'e onu beklemesini tembih etti. Geri döndüğünde, yüzünde garip bir ifade vardı. Knud Erik yine küreklere sarıldı ve *Kristina*'ya doğru yola koyuldular.

"Evet, Knud Erik," dedi Bager, Knud Erik'in hiç alışık olmadığı samimi bir sesle. Yoksa kaptan ona ekseriyetle emir vermek için hitap ederdi.

"*Ane Marie* gelmemiş."

Ane Marie bir Marstal ıskunasıydı, *Kristina*'dan sekiz gün önce ayrılmıştı İzlanda'dan. Kaptan içini çekti ve gözlerini açık denize çevirdi.

"Muhakkak bir kazaya kurban gitti. Herhalde bir buz dağına çarptı."

Denizi seyretmeye devam etti ve *Kristina*'ya varana kadar başka bir şey söylemedi.

Vilhjelm -Kaptan ona haberi verdiğinde, Knud Erik'in aklına ilk gelen kelime bu olmuştu. Vilhjelm, *Ane Marie*'de çalışıyordu. Knud Erik ellerine baktı: Küreklere öyle bir asılıyorlardı ki, parmak mafsalları bembeyaz olmuştu. Zihnini toparlayabilmek için küreklere öyle bir asılıyordu ki, neredeyse oturma tahtasından arkaya devrilecek gibi oluyordu.

"Dikkatini küreklere ver," dedi Bager.

Sesi dalgın ve hatta yumuşaktı.

Knud Erik akşam ranzasına uzandı ve Vilhjelm'in yasını tuttu. Acaba Vilhjelm iki kez yüzeye çıkmış mıydı? Yoksa tahta tabanlı çizmelerinin ve muşamba giysilerinin ağırlığından, doğruca dibi mi boylamıştı? Son kez gördüğü şey ne olmuştu? Sudaki kabarcıklar mı? Yoksa buz dağlarının kalpsiz kaosu mu? *Kristina*'yla buz diyarına girişlerinin ilk gününde gördüğü o acayip, dört köşe buz dağını ve içinde uyandırdığı huzursuzluğu hatırladı. Acaba *Ane Marie* bu buz dağına mı bindirmişti? Vilhjelm ne düşünmüştü? Bağırarak yardım istemiş miydi? Fakat neden bağırsındı? Kuzey Atlantik'in ta ortasında onu duyup yardıma koşacak kimse yoktu ki.

Konfirmasyona hazırlandıkları süreci hatırladı, çocukluğunun sona erişini, her pazar kilisedeki dersleri. Kalın kabloların ucunda tavandan sarkan gemi maketinin altında otururlardı, Hristiyanlığın selametini sembolize ediyordu. Başını kaldırıp karşısındaki altar panosuna bakardı, İsa'nın Celile Denizi'nde fırtınayı bir el hareketiyle dindirişi tasvir resmedilmişti. Sonra papaz onlara eski ilahileri öğretmişti, sözleri denizciler düşünülerek yazılmıştı, bunun için de hepsini ezbere öğrenmeleri şarttı.

"Yanımızdan ayrılma, tüm kötülükleri kovala,
Bize iyi rüzgârlar, dost havalar yolla,
Yolumuzu hayır et!"

Bu ilahiyi de söylemişlerdi. Vilhjelm, gemi sulara gömülmeden önceki en son dakikalarda yine bu ilahiyi mi söylemişti? Yoksa ona da, İsa'yı Celile Denizi'nde resimleyen altar panosunun önünde durduğunda Knud Erik'e sık sık olan şey mi olmuştu? Yoksa o da mı sonunda denize inancını yitirmişti?

Hydra, babasıyla beraber sırra kadem bastığında, Tanrı nerede kalmıştı? Yoksa Tanrı da Vilhjelm'in babası gibi miydi? Acaba o da sırtını dönüp oturmuş ve tam gerektiğinde hiçbir şey duymamış mıydı?

Kimin bir daha eve dönüp dönemeyeceği şansa kalmıştı. Knud Erik hiçbir şeyden bir anlam çıkaramıyordu ve son kez, batarken Vilhjelm'in de bunu düşünmüş olabileceği aklından geçmişti: Tanrı sağır olabilir miydi ki de onu duymamıştı?

Ambar temizlenecek, tuzlu morina yüklemeye hazır duruma getirilecekti. Tam beş gün hortum tutup fırçayla ovalayarak yıkadılar. Sonra ambar tabanına kalın bir tabaka alaçam dalı döşediler. Üzerine huş ağacı kabuğu döşediler. Ambarın bölme panellerini de ağaç kabuğuyla kapladılar ve çivilerle sabitleştirdiler. Bu işleme "dunnaging"[71] deniyordu. Keskin ve tertemiz, dağlara ve ormanlara has bir koku yayılıyordu -geminin dibine kurulmuş bir dağ kulübesi gibi. Ve tuzlu morina seçkin bir misafirdi, konutu ona layık hazırlamışlardı, emrine amade onu bekliyordu.

Her gün öğlene doğru tekrarlanan bir şey, yükleme işinin monotonluğunu kısa bir an için de olsa bozuyodu. Limana çaprazlamasına giren bir sandal, *Kristina*'nın yakınından geçip gidiyordu. Kürekte hep siyah saçlı bir kız otururdu, kıpkısacık saçları ensesini olduğu gibi açıkta bırakıyordu. Yüzü güneşten yanmıştı, etli dudakları, koyu badem gözleri ve gür kaşları vardı. Küreklere erkek gibi asılır, kayığı hızla ileriye doğru sürerdi. Yanlarından her geçtiğinde de, başını kaldırıp *Kristina*'ya bir göz atardı. Mürettebat küpeşteye sıralanmış olur, hepsi de kızın bakışlarına karşılık verirdi. Kız, bakışlarını indirmezdi. Sanki belirli bir yüzü ararmış gibiydi.

Ve birkaç gün sonra Knud Erik, kızın aradığı yüzün kendininki olduğunu anladı. Gözleri karşılaştı, Knud Erik'in yüzü kızardı ve gözlerini kaçırıverdi.

Rikard'la Algot daha sonra kızdan bahsetmeye koyuldular. Üzerinde hep bol bir kazakla kadife pantolon vardı, vücut hatlarını seçmek zordu. Ama tahmin edebildikleri kadarıyla,

[71] Kargonun ıslaklık, sıkışma gibi etkilerle hasara uğramasını önlemek ve sabitlemek amacıyla tahta, hasır, bambu gibi şeylerin kargonun arasına ve altına konmakta kullanılmasına denir. -ç.n.

ince yapılıydı ve fikir yürütmeye devam ettiler.

Koyu gözlerine ve egzotik tipine bakılırsa, kız muhakkak "kusselejderler"in[72] soyundan gelmeydi.

"Bangkok'ta orospu kızların gemilere tırmandığı ip merdivene böyle denir," diye izah etti Rikardo.

Knud Erik ses çıkarmadı. Kızla bakışmalarını düşündü durdu ve kızın ona nasıl baktığını gözlerinin önüne her getirdiğinde de, yeni baştan kızardı.

Fakat Vilhjelm'i daha çok düşünüyordu. Geceleri uyuyamıyor, gündüzleri kafasının içi uğul uğul uğulduyordu.

Ertesi gün Dreymann, kıza el salladı. Kız da ona elini salladı ve bu da aralarındaki tansiyonu düşürdü. Kız hep aynı yönde kürek çekiyordu, bir sığ kayalığa doğru gidip arkasında kayboluyordu. Birkaç saat sonra yine meydana çıkıyor ama bu sefer ne gemiye yaklaşıyor ne de ondan tarafa bakıyordu. Gözleri dosdoğru karşıya kilitlenmiş şekilde, hızla küreklere asılıyordu.

Kızın nereye gittiği ve orada ne yaptığı sorusu da hararetle tartışıldı. Rikard, sigara ağızlığından bir nefes çekti ve kızın orada sevgilisiyle buluştuğunu sandığını söyledi. Dreymann bu saçmalığı reddetti.

"Kıza bir baksana," dedi, " on altı, on yedi yaşından fazla değil."

Rikard, New Foundland'da bu işlere erken başladıklarını söyledi, New Foundland'daki kızlar hakkındaki bu özel bilginin nerden ileri geldiğini cevaplamaya dünden razıymış gibi bir hâl takınmıştı.

Dreymann, kızın piyano dersine gittiği fikrindeydi.

"Kayalıklarda mı?" diye karşılık verdi Rikard dalga geçercesine.

En azından kızın kim olduğunu biliyorlardı. Bay Smith'in kızıydı, uzun boylu, cüsseli bir adamdı, hep diz boyu, bol kesimli pantolon ve ekoseli çorapla dolaşırdı. Şehrin geri tarafındaki alçak tepenin üzerinde, devasa bir yeşil ahşap villada yaşıyordu. Tuzlu morina yükünün göndericisiydi. Ve bu da onlara Bay Smith'in Little Bay'in en nüfuzlu kişisi olması gerektiğini düşündürüyordu.

---

[72] Kuku merdiveni. -ç.n.

Ara sıra gemiye çıkardı ama yalnız Bager'le konuşurdu. Knud Erik'e baktığı olmuştu da, bir şey dememişti.

Sonra bir gün yine kaptanın kamarasına yaptığı ziyaretten sonra, mürettebata bir tek kelime etmeden *Kristin*a'yı terk etti. Bager hemen arkasından güverteye çıktı ve Knud Erik'in yanına gitti. Ellerini sırtında kavuşturup biraz öylece durdu, sonra öne doğru eğildi ve birinin duymasından korkuyormuş gibi fısıldayarak konuştu.

"Bay Smith onu ziyaret etmeni istiyor. Yarın saat dörtte. Sana kara izni veriyorum."

Knud Erik bir şey demedi.

Bager biraz daha eğildi.

"Ne dediğimi anladın mı? Bay Smith'in ofisinden bir adam gelip seni alacak."

Knud Erik başını aşağı yukarı salladı.

"Tamam o zaman," dedi kaptan ve yanından ayrıldı. Sonra birden durdu, sanki bir şey söylemeyi unutmuştu.

"O genç kıza dikkat et."

Knud Erik'e uyarıcı bir şekilde baktı. Sonra hızla topuklarının üzerinde döndü ve sanki ona pek zor gelen bir işi halletmiş havalarında, acele adımlarla oradan uzaklaştı.

Diğerleri ne olup bittiğini fark etmemişlerdi, onun için yorumda filan bulunan olmadı. Knud Erik'in kafası boşalmıştı. Kızlardan korkmazdı. Kız kardeşine sık sık o bakmıştı. Fakat Anton'un gözleri Marie'den başkasını görmez hâle gelince anlamıştı ki, kızlar arkadaştan farklı bir şey de olabiliyordu. Kızın ne istediğini bilmiyordu ve Knud Erik'e duyduğu ilginin ona bir şekilde "kız gibi" damgası vurmasından korkuyordu. O diğerlerinden farklı olmak istemiyordu, dünyada hiç arzu etmediği bir şey varsa, o da buydu.

Ertesi gün saat dörtte bir adam Knud Erik'i almaya geldi. Rikard ve Algot bakakaldılar ve hatta arkasından seslendiler. Refakatçisi, yeşil boyalı villaya varana kadar Knud Erik sanki orada değilmiş gibi davrandı, olanlar ona pek zor geliyormuş da, sanki hiç bulaşmak istemiyormuşa benziyordu. Villaya geldiklerinde de, tek kelime etmeden Knud Erik'in yanından ayrıldı.

Knude Erik verandaya çıktı ve kapıya dikkatlice vurdu.

Üzerinde upuzun, modası geçmiş yün bir elbise olan yaşlı bir kadın kapıyı açtı ve onu büyük bir holden geçirerek misafir odasına götürdü. Şu dakikaya kadar kimseden tek kelime duymamıştı. Yaşlı kadın odadan çıkıp kapıyı arkasından kapattı. Knud Erik şimdi yalnızdı. Pencerenin önüne çay masası hazırlanmıştı. Üzerine örtü serilmiş küçük masada, gümüş çay demliğinin ve çay fincanlarının yanında, içi kurabiye dolu bir porselen servis tabağı konmuştu. Knud Erik, kapının hemen önünde durmuştu, gidip kapitone iskemlelerden birine oturup oturmamaya karar veremiyordu. Gelen giden olmayınca, o da odada dolaşmaya başladı. Servis tabağından bir kurabiye aldı.

Tam o anda kapı açıldı. Telaşla döndü ve kurabiyeyi tutan elini arkasına sakladı. Sandalda gördüğü kızdı.

Ama şimdi üzerinde kazak ve erkek pantolonu yoktu, bir elbise vardı ve bu, Knud Erik'i huzursuz etti. Kızın şimdi gayet bariz gördüğü yüzü de onda aynı etkiyi yaptı. Yoksa onu sadece uzaktan görmüştü. İlk kez yakından bakıyordu fakat kızın yüzündeki farklılığın izahı bu yakınlık değildi. Gözlerinin etrafı şimdi çok daha kapkaraydı ve koca ağzı kan kırmızısıydı, bu da onu olduğundan daha kocaman gösteriyordu.

Knud Erik gözlerini öne eğdi, karşısındaki manzara onda sanki sert bir etki yapmıştı. Kız ona doğru gelirken, kendinden daha uzun olduğunu fark etti. Ama Knud Erik'ten yaşça da daha büyük olması lazımdı.

Kız elini uzattı.

"Matmazel Sophie," dedi.

"Knud Erik Friis," diye karşılık verdi, sesi biraz tereddütlü çıkmıştı, önüne bir "bay" ilave etmemiş olmasının yanlış mı olduğunu, yoksa bunun sırf kızın babası Bay Smith gibi mühim adamlara mı mahsus olduğuna karar verememişti.

"Sit down, please," dedi kız ve eliyle sandalyeyi gösterdi.

Knud Erik sandalyeye çökerken, kurabiyeli eli hâlâ arkasındaydı. Ama bir eli sırtında oturmak garip olacak diye, tam otururken kurabiyeyi sandalyenin üzerine bıraktı. Ve aynı anda altından kıtır kıtır sesler geldi. Öyle utandı ki, durmadan bir şeyler anlatan Matmazel Sophie'nin dediklerine konsantre olamadı. Zaten kızın dilinden tek kelime anlamıyordu. Her şey öyle ters gidiyordu ki. Orada ezik bir kurabiyenin üzerinde

oturmuş, kendinden daha uzun boylu ve yüzünde acayip lekeler olan bir kızla çay içiyordu ve bir yandan da kızın dudaklarından anlaşılmaz kelimeler dökülüyor ve hâliyle Knud Erik'in bir noktada karşılık vermesini bekliyordu.

Önünde duran kehribar rengindeki çaya baktı, çayı da hiç sevmezdi. Kız konuşuyor da konuşuyor ve o da arada yapmacık bir ciddiyetle kafa sallıyordu. Kendince, böyle yaparak konuşmaya yeterince katkıda bulunmuş da oluyordu. Kaldı ki bundan daha iyisini yapamazdı.

Birden kızın kahkahalarını işitti.

"Öyle oturmuş, kafa sallayıp duruyorsun ama dediklerimin tek kelimesini bile anlamıyorsun."

Knud Erik ona hayretle baktı.

"Evet, Danimarkaca konuşuyorum."

O koca ağzıyla gülmeye devam ediyordu.

"Annem Danimarkalıydı. Ama öleli çok oldu."

Son cümleyi kayıtsız bir edayla söylemişti, sanki annesini kaybetmiş olmak ona pek koymamıştı. Knud Erik'e doğru eğildi.

"Utanıyor musun?" diye sordu.

"Ne münasebet."

Birden inadı tutmuştu ve utangaçlığının kaybolmasına inadının sebep olduğunun farkına bile varmamıştı. Şimdi öfkelenmişti. Kız ona kendini ufacık bir erkek çocuk gibi hissettirmişti. Gemide kendini büyük adam gibi hissediyordu ve yeni kazandığı bu saygın konumun burada da kabul görmesini istiyordu. Demek kız Danimarkaca anlıyordu. Ve bu ona güven verdi. Matmazel Sophie'ye, Marie'ye olduğu gibi davranmak gerekti.

"*Kristina*'da senden konuşuyoruz," dedi. "Kimse senin orada ne yaptığını çıkaramıyor. Bazıları piyano dersine gittiğini düşünüyor. Sonra biri de o kayalıklarda sevgilini ziyaret ettiğini söylüyor."

Matmazel Sophie ona muzipçe baktı.

"Bir sevgili mi? Ya, kim bilir, belki de vardır. Sen ne diyorsun peki?"

Knud Erik bir şey demedi.

"Hayır," dedi Matmazel Sophie, "kayalıklarda bir sevgi-

lim filan yok. Bir hayal ülkem var. Hayal ülkesi ne demektir, bilir misin?"

Knud Erik başını iki yana salladı.

"Oturup hayal kurduğun bir yerdir. Limanın hemen dışında daracık bir kumsal var. Orada oturup denizi seyrederim. Ve hayal kurarım. Buharlı yolcu vapurlarının, uçakların ve zeplinlerin, büyük şehirlerin, arabalarla dolu caddelerin ve kaldırımlarında sıra sıra mağaza vitrinlerin, sinemaların ve lokantaların hayalini."

Hepsini bir nefeste art arda sıralamış, soluk soluğa kalmıştı, sanki uzun zamandır içinde biriktirdiği tüm dilekler sonunda serbest kalıvermişti.

"Senin hiç hayalin yok mu?"

"Var," dedi Knud Erik, "ben gemiyle Cape Horn'un güneyinden geçmeyi hayal ediyorum."

"Cape Horn mu?" Matmazel Sophie hayretle güldü. "Evet, tabii, sen denizci adamsın. Fakat neden başka yer değil de Cape Horn? Buz gibidir, fırtına eksik olmaz ve gemiler batar durur."

"Olabilir," dedi Knud Erik, "ama Cape Horn'un güneyinden geçmemiş adam gerçek denizci sayılmaz."

"Kim diyor bunu?"

"Bunu herkes bilir."

"Boğulmaktan korkar mısın?" diye sordu Matmazel Sophie.

Knud Erik bir an duraksadı. Bu hem tuhaf hem güzel yüzlü yabancı kız ona gerçekten kafasının içindeki her şeyi anlattırmaya mı niyetliydi?

"Evet," dedi sonra dürüstçe. "Boğulmaktan çok korkarım."

"Hiç boğulacak raddeye geldin mi?"

Matmazel Sophie, etrafındaki koyu halkalarla maden kuyusunu andıran kapkara gözleriyle ona ısrarla bakıyordu.

"Evet, bir kere."

"Nasıldı?"

İçinden cevap vermek gelmedi.

"En iyi arkadaşım daha yeni boğuldu. *Ane Marie*'yle beraber dibi boyladı. Gemi buraya geliyordu," demeyi tercih etti.

Kız başını önüne eğdi. Sanki bir an düşüncelerini toplaması gerekmişti. Ve başını tekrar kaldırıp göz göze gelince, Knud Erik'e cesaret verici bir şekilde gülümsedi.

"Merak etme, sen de bir gün boğulacaksın."

Bunu gayet sıradan bir şeyden bahseder gibi söylemişti, sanki yemek birazdan hazır olacak der gibi.

Knud Erik, kızın çok aptalca bir laf ettiğini düşündü. Ne demek istiyordu? Kendini kâhin mi sanıyordu?

Kızın bakışlarını yine yüzünde hissetti. Kelimelerinin etkisini ölçmek istermişçesine, onu dikkatle inceliyordu.

Knud Erik bakışlarını çevirdi. Aralarındaki yakınlık kaybolmuştu. Vilhjelm'in ölümü yine ön plana geçti ve Knud Erik'in içi öfkeyle doldu.

"Karşımda oturmuş bana büyü filan mı yapıyorsun?"

"Sen hiç büyük şehir gördün mü?" diye sordu kız ve Knud Erik onun sesinde bir bocalama sezdi.

"Kopenhag'ı gördüm."

"O gerçekten bir büyük şehir değil ama. Londra'yı ve Paris'i, Şanghay'ı ve New York'u hiç hayal etmez misin?"

Knud Erik başını iki yana salladı.

"Ben Cape Horn'u hayal ediyorum," dedi inatla.

"Ne yazık. O zaman birlikte kaçamayız. Çünkü ben o buz gibi, yağmurlu Cape Horn'a katiyen gitmem. Öf, ne sıkıcısın."

Gülmeye başladı. Sonra öne doğru eğildi ve Knud Erik'in başını ellerinin arasına aldı.

"Zarar yok, gitmeden önce yine de bir öpücük alacaksın."

Knud Erik'in gözlerinin içine baktı. Knud Erik bir an başını kızın ellerinden kurtarmayı düşündü, sonra karşı koymanın çocukça olacağını anladı. Bu durumu, son aylarda hissettiği gibi, erkekçe göğüslemeliydi. O da kızın gözlerine baktı ve o anda içinde garip bir şeyler hissetti. Baştan aşağı ürperdi; dehşetten değildi, bilemediği başka bir şeydendi. Sessiz bir titremeydi ama daha yoğun ve çok daha fevkalade bir hissin habercisi gibiydi. Öpücüğü almak için gözlerini kapadı ve kendini, hiçbir geminin onu götüremeyeceğini içgüdüsel olarak bildiği bir mekânda buldu.

Kızın dudaklarının dolgun yumuşaklığını kendininkilerin üzerinde hissetti, kız hafif ıslak dudaklarını onunkilere bastırdı

ve Knud Erik sonsuza dek, ayrılmadan böyle kalmalarını diledi. İskemlenin koluna dayadığı elleri kızın sırtından aşağı doğru kayarken, içi elektrik çarpmış gibi gıdıklandı. Sonra kızın kısacık saçlarının çıplak bıraktığı ensesine dokunarak, yumuşak kıvrımını okşadı. Dudaklarını hafifçe araladı. Ve kızın da böyle yapmasını, nefeslerinin karşılaşmasını ve kızın nefesini ciğerlerine çekebilmeyi ve onun nefesiyle soluk almayı arzuladı. Boğulmak gibi bir şeydi. Fakat suda böyle soluk alamazdı. Bambaşka bir elemente ulaşmıştı, ruhunu bununla doldurdu. Kızın da onun gibi yaptığını ve dudaklarını araladığını fark etti. Nefesleri birbirine karıştı ve birbirlerinin ciğerlerindeki havayı içlerine çektiler. Matmazel Sophie'yi öperken, tüm dünyayı öpüyormuş gibi oldu ve dünya da onu öptü, benliği onun tatlı nefesiyle doldu.

Sonra kız geri çekildi ve elini göğsüne koyup bir kahkaha attı.

"Öpmeyi de bayağı iyi biliyormuşsun."

Sonra masadan bir peçete alıp Knud Erik'e uzattı.

"Al, dudaklarındaki ruju silsen iyi olacak."

Knud Erik, elini sanki kız ondan çok değerli bir şeyini çekip alacakmış da engel olmak istermiş gibi yukarı kaldırdı.

"Olur mu, hadi ama."

Kız yine bir kahkaha attı. Knud Erik'in omzunu tuttu ve peçeteyle dudaklarını sildi.

"Bay Smith'in evini yüzün gözün ruj lekesi içinde terk etmek olmaz."

Knud Erik'e sanki değer biçermiş gibi bir baktı.

"Ne kadar güzel olduğunu sana hiç söyleyen oldu mu?"

Kızın sesi alaycıydı. Ayağa kalktı ve Knud Erik'i elinden tuttu. Sonra hole açılan kapıya kadar götürdü.

"Burada vedalaşıyoruz."

"Tekrar görüşecek miyiz?" diye sordu Knud Erik ve birden bu soruyla hislerini açığa vurduğunu fark etti.

Kız ona elini uzattı ve göz kırptı.

"Cape Horn'a iyi yolculuklar."

Kız ertesi gün gözükmedi. Akşam üstüne doğru Knud Erik küpeşteden sarkıp limanı defalarca taradı gözleriyle.

Bay Smith'in evinden ayrıldığından beri içine bir tedirginlik çökmüştü. Kendince, bu, aşk olamazdı. Daha ziyade *Kristin*a hiç beklenmedik anda alabora olup burnu havaya kalkmış da, dimdik güvertede kaymamak için kendine tutunacak bir yer arıyormuş gibi bir şeydi.

Knud Erik kızı sinirlilikle, evet, hatta öfke ve kaba bir intikam duygusuyla düşündü. Knud Erik'i küçük düşürmüştü, ağzını peçeteyle silmişti, sanki ufacık bir çocukmuş gibi. Kızın ona verdiği öpücüğün hatırasıyla neredeyse baş edemiyordu. İçinde uyandırdığı duygusal tezatı kelimelere sığdırmaya imkân yoktu. Kendini küçücük ve koskoca hissetmişti, sanki hiç sona ermeyen bir genleşimin ortasındaydı. O öpücükle birlikte içine öyle bir özlem saplanmıştı ki, acı veriyordu, sanki öz saygısının ta içine kadar işleyen bir sızıydı.

Gemidekiler Knud Erik'in huzursuzluğunu fark ettiler.

"Aradığın bir şey mi var?" diye sordu Dreymann.

Tayfaların hepsi sırıttı, o pis sıçan yavrusu Helmer bile. Knud Erik villayı ziyaretten döndüğünden beri soru sormak için yanıp tutuşuyorlardı fakat o, kısa ve yarım ağız cevaplarla savuşturuyordu.

"Nasıldı?" diye sordu Rikard ve kolundaki çıplak deniz kızını kıpır kıpır kıpırdattı.

"Fena değildi," diye kestirip attı, "birlikte çay içip kurabiye yedik."

"Başka bir şey yapmadınız mı?"

Yüzünü pürdikkat inceliyorlardı.

"Şu güzel kahverengi gözlere de bakın."

Rikard ona küçümser gibi baktı.

"Gözlerin neden kahverengi, biliyor musun?"

Knud Erik başını ürkekçe iki yana salladı. Bir eşek şakasının yolda olduğunu anlamıştı.

"Ufakken kıçına öyle sert indirmişler ki, boklar ters yöne gitmiş de ondan."

İşte şimdi durmuş, milletin maskarası oluyordu ve bu, onun suçuydu.

Ve üstüne üstlük kız ortalıkta görünmemişti bile!

Günler aynı minval üzere teker teker geçip giderken tuzlu morina yükleme işlemi, tepelerinden hiç kaybolmayan gri bu-

lutların altında devam etti ve Matmazel Sophie gelmedi. Knud Erik bir yana kaykılmış güvertede sallandı durdu, kız bir türlü aklından çıkmıyordu.

Diğerleri onu iğneleyip duruyor, her cevher yumurtlamalarında Knud Erik'in nasıl kızardığını görebiliyorlardı.

"Knud Erik'in sevgilisi," diye bahsediyorlardı kızdan.

"Bugünkü öpücüğünü aldın mı?" diye sorardı Rikard.

Veya, en kötüsü: "Yoksa şimdiden bıktı mı senden dersin?"

Tuzlu morina hemen hemen ambar ağzı seviyesine kadar yüklenmişti. İş bitmek üzereydi ve sonra Portekiz'e yola çıkacaklardı. Matmazel Sophie'yi bir daha hiç göremeyecekti.

Gözü öyle dönmüştü ki, aklına delice bir şey geldi. O büyük, yeşil boyalı villaya kendi kalkıp gider, kızı görürdü. Verandada, kapının tam önünde durur ve kız ona tam kapıyı açarken, o da sırtını kapıya dönüverirdi. Hatta belki yere tükürürdü. O zaman da kız, Knud Erik için bir hiç olduğunu ve onun dünyasına burnunu sokamayacağını, birinden olmasa öbüründen anlardı.

Yolculuk gününe bir gün kalmıştı, seyir için yelkenleri hazırlıyorlardı. Kızı nasıl görebileceğine dair hiçbir fikri yoktu. İçindeki huzursuzluk paniğe dönüşmüştü. Sanki onu son bir kez göremezse, bütün dünyası yıkılacak, mahvolacakmış gibi hissediyordu. Küpeştenin üzerinden rıhtıma atladı ve yeşil villaya doğru koşmaya başladı. Dreymann'ın, arkasından bağırdığını duydu ama dönüp bakmadı bile.

Villa, *Kristina*'dan görünüyor olsa da, epey uzak bir mesafedeydi ve yol genelde yokuştu. Oraya vardığında soluk soluğaydı. Fakat evin koca kapısının önünde bir an bile bocalamadı. Hızlı hızlı vurdu. Nefes alabilmek için öne doğru eğilip, ellerini dizlerine dayamak zorunda kalmıştı.

Kapı açıldığında hâlâ o pozisyonda duruyordu.

Karşısında duran, Matmazel Sophie değildi. Halbuki Knud Erik, yanakları al al olmuş hâlde, kendini nihayet kızdan kurtarabileceği bu son karşılaşmanın nasıl olacağını gözlerinin önünde uzun uzadıya canlandırırken kapıda Matmazel Sophie'nin duracağını farz etmişti. Oysa şimdi karşısında, buraya

ilk geldiğinde onu içeri alıp yol gösteren yaşlı kadın vardı.

Kadın ona soran gözlerle baktı, Knud Erik'in, efendisi haşmetli Bay Smith'e mühim bir mesaj getirdiğini sanmış da, söylemesini bekliyormuş gibi bir hâli vardı.

"Matmazel Sophie," dedi Knud Erik nefes nefese, elleri hâlâ dizlerindeydi, koşu onu helak etmişti.

Kadın, başını iki yana salladı ve İngilizce bir şeyler söyledi, Knud Erik sadece son iki kelimeyi anlayabildi.

"... Not here."

Knud Erik'in bu iki kelimeyi anlamasını sağlayan şey, kadının başını iki yana sallaması olmuştu ve Knud Erik o kadar bitkin hâlde olmasaydı, ne olduğunu tam çıkaramadığı özleminin sembolü hâline getirdiği şeyin ortadan kaybolmasından sanki bu kadın şahsen sorumluymuş gibi üzerine çoktan saldırmıştı.

"Nerede?" diye sordu hırıltılı bir sesle, hâlâ nefes nefeseydi.

Kadın ona küçümseyerek baktı, bakışlarında sanki karşısındaki bu şaşkın oğlana cevap vermeye tenezzül edip etmemeyi kafasında tartıp biçiyormuş gibi bir ifade belirmişti.

"St. John's," dedi, bakışlarındaki ifade değişmişti, şimdi Knud Erik o bakışlarda -artık nasıl olabiliyorsa- hem hainlik hem acıma okudu.

St. John's, yüreği kalktı. New Foundland'ın en büyük şehriydi, Marstal ıskunalarının uğrak yeriydi. Bu kadarını biliyordu.

Kristina'nın gideceği yerin orası olmadığını da biliyordu.

Matmazel Sophie çekip gitmişti. Bir gün bile ihmal etmediği kürek turuna çıkmayışının nedeni buydu. Bu uçsuz bucaksız yeryüzünün başka bir yerindeydi, birbirlerini bir daha asla göremeyeceklerdi.

Aynı anda her tarafa doğru yönelen, müphem bir şey, daha başlamadan bitmişti.

Bager onu bekliyordu.

"Sana neler oluyor, evlat?" dedi ve ensesine şak diye bir tokat attı.

"St. John's ne kadar uzakta?" diye sordu Knud Erik, istifini hiç bozmadan.

"Kafanda ne var senin lan?" diye bağırdı kaptan ve ensesine bir tane daha indirdi.

"Yüz seksen deniz mili. Ama biz St. John's'a kadın avlamaya gitmiyoruz. Bizim işimiz Setubal'da, katoliklere tuzlu morina götüreceğiz."

Tokatlar sert inmemişti, tokattan çok sıvazlar gibiydi. Bager'in sesinde bir keyif seziyordu. Eğlenir gibi bir hâli vardı.

"Seni kuş beyinli oğlan," dedi, "şimdi de rotayı mı çizeceksin ha? Ama ben Bay Smith'e söyledimdi. O kıza göz kulak ol, dedimdi. İnsanın aklını başından alır o, dedimdi. Ah o arsız kız!"

Ertesi sabah Little Bay'den ayrıldılar, Notre Dame Koyu'nun açıklarında barometre düştü. Yağmur bulutları bir gidip bir geliyordu, ama deniz sakindi. Akşam üstüne doğru, ileride Fogo Adası'ndaki deniz feneri göründü. Atlantik'e açılmadan evvel, St. John's'a kadar kıyıyı takip edeceklerdi.

Geceleyin güneydoğu istikametinden sert bir fırtına koptu ve kayalık kıyı şeridine doğru sürüklenmeye başladılar. Knud Erik gündüzleyin, o sağanağın arasından kıyıdaki yüksek, kapkara kayalıkları seyretmişti. Şimdi gecenin zifiri karanlığında, hiç görünmeden yaklaşıyorlardı ve bunun tek uyarısı, çatlayan dalgaların gümbürtüsüydü. Nöbetli nöbetsiz bakmadan herkes uyandırıldı, muşamba giysilerini giyip acilen güverteye çıkmaları emredildi.

Cape Bonavista'daki fenerin ışıkları azgın denizi tarar gibi kayıyordu dalgaların üzerinden, bir an başlarının üzerindeki yelkenler o ışıkta hayaletimsi bir aydınlığa büründü ve sonra ışıklar, rüzgârla dalgalanan yoğun yağmur perdesini delerek yoluna devam etti. Kıyıya yakındılar, yelkenleri birer birer indirdiler, nihayet bir tek flok yelkeniyle yola devam ettiler. Kristina'nın gücü tükenmişti, fırtınanın dövdüğü dalgaların ortasında olduğu yerde yalpalayıp duruyor, çılgın rüzgârla boğuşuyordu.

Deniz fenerinin ışığı, denize fazlaca yaklaşmış bir yıldız gibi göz kırpıyor, kâh dalgaların içinde kayboluyor kâh silkinip yine ortaya çıkıyordu. Bulutlar, gökyüzünde birbirini kovalıyor, koca karınlı köpek balıkları gibi fırlıyorlardı karanlığın içinden. Tan ağardı ve deniz fenerinin ışığını bastırdı.

Fakat fırtına devam etti.

Kaptan barometreyi parmağıyla tıklattı.

"Bu daha epey sürecek," dedi karamsar bir sesle ve elini göğsüne götürdü, sanki kalbinin o kadar uzun dayanamayacağından korkar gibiydi.

Knud Erik buna dünyada inanmazdı. Ama demek ki, insanın canı, ölüm tehlikesinin ortasındayken bile müthiş sıkılabiliyordu. Fırtına hiç kesilmeden günlerce devam etti. *Kristina*'nın gövdesini dövdü de dövdü, direklerin arasından uluyarak süzüldü, dümen tekerleğini paramparça etti, gemideki herkesi endişe ve korkudan gerdi, kaskatı etti ve bu alarm durumundan sonra sinirleri boşandı, müthiş bir gevşemeyle birlikte gelen sonsuz bir boşluk duygusu aldı yerini.

Çılgın dalgalar güverteyi aralıksız, sel gibi kaplıyordu; öyle ki, yalnız baş ve kıç tarafı suyun üzerindeydi, kendi başlarına yüzen iki gemi enkazını andırıyorlardı ama kırılan dev dalgalara ve azgınca kabaran köpüklere rağmen, anlaşılmaz bir güç, onları birbirine eş mesafede tutuyordu.

Knud Erik, tepelerinde birbirini kovalayan alçak bulutlara bakıyordu, muntazam aralıklarla kıyıyı döven dalgalara bakıyordu ve kara çizgisine bakıyordu; kapkara, tehditkâr bir engel gibiydi, fazla yaklaşırlarsa bu onlar için kurtuluş değil, ölüm demek olacaktı ve Knud Erik bundan başka bir şey düşünemiyordu.

Fırtına devam etti fakat *Kristina* dayandı ve yeknesaklık ve tuzlu su, yanıklarının kollarına ve boynunun etrafına sonsuz bir hızla yayılan ızdırabı, boğularak ölme korkusunu bile yedi bitirdi. Cılk yaraların iltihaplanmamasının tek nedeni, devamlı deniz suyu içinde olmalarıydı.

Denizin ortasında otuz gün, bir o tarafa bir bu tarafa yalpalayıp durdular. Kara renkli kıyı çizgisi bazen ufuk çizgisine karıştı, bazen de gökyüzüyle denizin arasına kurşun kalemle çekilmiş bir çizgi gibi yeniden belirdi, büyüdü ve denizin çekiciyle *Kristina*'nın nahif gövdesini vura vura ezeceği bir örs gibi yükseldi tepelerine.

Kıyının yakın veya uzak olması hiçbir şey ifade etmiyordu. Kapkara yamaçlar, bir kurtuluş olmadığı gibi bir tehdit de değildi. Kara bile değillerdi. Başlarının üzerindeki yağmurla

dolu nimbus bulutları kadar gerçek veya gerçek dışı o tekdüzeliğin parçasıydılar. Günler ve geceler gelip geçti.

Knud Erik'in nöbet izni gün ortasındaydı, o zaman geminin baş tarafında afal afal yalpalar, mürettebatın, güvertede dolananlar tutunabilsin diye aşağı sallandırdığı yelken halatlarına yapışarak, sel altındaki güverte zemininde denge bulmaya çalışırdı. Yeni bir dalga gelip de geminin ortasına vurduğunda, o zaten beline kadar suyun içinde yüzer gibiydi. Bacakları, dalganın basıncı altında sanki yerlerinden emilir gibi olur, köpükler dört bir yanından kabarırken, kendini bir ip cambazı gibi hissederdi, ayakları kaymış ve şimdi gökyüzüne gerili bir ipe kollarıyla tutunmaya çalışır gibiydi. Bir gemide değildi, bomboş denizin üzerinde tek başına, kollarının gücüyle ilerliyordu.

Sonunda yuvarlana yuvarlana, tayfa kamarasının ağzına ulaşırdı, kendini merdivenden aşağı, o karanlık, leş gibi kokan, havasız mekâna bırakırdı, zemin su içindeydi, kömür ocağı yanmıyordu, karbonmonoksit zehirlenmesinden korkuyorlardı. Üzerinde elbiseleriyle tırmanırdı ranzasına. Çıkarsa neye yarayacaktı ki? Nasıl kurutacaktı? Her şeyi tuz içindeydi ve tuz, rutubeti ve köpüğü emerdi. Yattığı yerde bir bebek gibi büzülür ve tatlı bir bilinçsizliğin içinde kaybolup giderdi, ta ki bir el onu dürtüp uyandırana kadar, o zaman yarı uyur yarı uyanık bir hâlde fırlar kalkardı. Çizmeleriyle yerdeki suyun içinde şıpır şıpır merdivene gider, yukarı çıkardı, ya zifiri karanlık karşılardı onu ya da gri bir ışık, hangisi olsa fark etmezdi, aralarında bir fark kalmayalı çok olmuştu. O sadece bir şey için vardı artık; geminin hizmetkârıydı o, fırtınaya karşı verdiği savaşta onun elinde kör bir aletti. Kendi kurtuluşunu artık düşünmüyordu bile, yalnızca toplanacak veya açılacak yelkenleri, gerilecek veya gevşetilecek yelken halatlarını düşünüyordu.

Nihayet rüzgâr dindi. Deniz hâlâ dalgalıydı fakat yelken direkleri artık inildemiyordu ve dalgaların tepesindeki o meşum köpükler kaybolmuştu. Bulutların arasından güneş kendini gösterdi, koca göbekli köpek balıkları gözden kayboldu. Simsiyah kıyı çizgisi yine kara hâlini aldı, artık varılabilecek bir yerdi, umutsuz bir hayalin gerçekleşimiydi: Ayakların altında sabit bir toprak parçası hayal etmek, çılgın bir denizde

sarsıla sarsıla, debelene debelene geçen otuz günün ardından, baş döncürücü derecede şaşırtıcıydı.

Tam ilerilerinde dimdik yamaçlı, simsiyah iki dağ belirdi. Aralarında bir geçit vardı.

"Kara delik," dedi Bager, yüzü her zamankinden daha solgundu, "St. John's'un girişi."

Knud Erik'e döndü, dümende duruyordu.

"Yine de istediğini elde ettin," dedi sırıtarak, "ikmal yapmak için St. John's'a uğruyoruz."

Sophie'yi unutmamıştı. Kendini unutmuştu ve fırtınanın yeknesaklığı Sophie'yi de diğer her şeyle birlikte kemirip bitirmişti. Fakat kaptanın lafı ve sarp dağın arasındaki, Kara Delik denilen o açıklıkla birlikte, Sophie düşüncelerine geri dönmüştü. Onu tekrardan görmek, Knud Erik için her zamankinden daha önemliydi şimdi. Eline bir şans daha verilmişti ve o, bunun rastlantı olmadığını hissediyordu. Her şey yeni baştan anlam kazanmıştı ve bu anlam bir tek yönü işaret ediyordu: Matmazel Sophie.

Deniz suyu, yanıkları ve ıslak giysileri aklından çıkıp gitti. Otuz gündür yakasını bırakmayan ve bedensel acılarını daha da beterleştiren ruhsal gerginlik kayboldu. Fırtınanın geride kaldığını ilk olarak şimdi fark edebilmişti ama yerine bir yenisi patlamıştı, bu seferki ta içindeydi. Kaptanın kelimeleriyle beraber, o kahrolası kızarıklık yanaklarına geri gelmişti. Sabırsız bir rüzgâr, damarlarındaki kanı kamçılamış ve kalbi dörtnala koşmaya başlamıştı.

Bager dümeni devraldı ve Kara Delik'ten geçtiler. Şimdi önlerinde St. John's limanının dar seyir kanalı uzanıyordu. Balıkçı tekneleriyle, ıskunalarla ve ufak buharlılarla tıklım tıklım doluydu. Kayalık yamaçların üzerine ta yukarılara kadar tahta evler serpiştirilmişti. Liman boyunca uzanan, yüzleri limana dönük evler, ambarlar ve gemi levazımatçılarıyla yan yana balık istifi gibi sıralanmıştı. İskeleler, insan ve at arabası kaynıyordu. Sokak gürültüsüne martıların çığlıkları karışıyordu ve etrafa keskin bir balık ve balık yağı kokusu sinmişti.

St. John's büyük bir şehir değildi, Knud Erik bunu hemen görebilmişti. Kopenhag daha büyüktü fakat Frederiksholms Kanalı boyunca uzanan iskeleler, burada gördüklerine kıyasla bomboş sayılırdı. Knud Erik, St. John's'u Little Bay'in az biraz daha büyük bir modeli olarak tasavvur etmişti doğrusu. Şehrin içerisinde bir yerlerde Bay Smith'in, Little Bay'dekine benzer bir evi olmalıydı ve Knud Erik oraya gidecek, kapıyı çalacaktı ve Matmazel Smith'i tekrar görecekti. Sonra cesareti kırıldı. Onu bu şehirde katiyen bulamazdı. Burada herhalde bir tek Bay Smith değil, yüzlercesi olmalıydı ve -bu düşünce onu adeta felce uğrattı- belki de bir tek değil, yüzlerce Matmazel Smith vardı.

Tayfa kamarasındaki ocağı yaktılar. Sonra elbiselerini kuruttular, bir maşrapa sıcak suyun içinde pofurdaya pofurdaya yıkandılar, denizci torbalarından temiz giysi çıkarıp giyindiler. Gemi mutfağındaki masanın etrafına çöküp, süş gibi, öylece bir dakika oturdular. Sonra başları birer birer öne düşmeye başladı.

"Valla üzerimden kamyon geçmiş gibiyim. Kolumu kaldıracak hâlim yok," dedi Rikard.

Ertesi sabah kaptan, o akşam için herkese kara izni verdiğini bildirdi. Sürü hâlinde şehre çıktılar, Helmer'in bile aralarına katılmasına ses çıkarmamışlardı. Fırtına onun selameti olmuştu. Hiç aksamayan kahve servisleriyle kendini gemidekilere kabul ettirmişti. Limanın hemen arkasındaki Water Street'in yolunu tuttular.

Dreymann, Knud Erik'e göz kırptı.

"Orada herhalde Matmazel Smith'e rastlarsın."

Bir meyhaneye girdiler ve bira ısmarladılar. İçerisi kadın kaynıyordu, bir tanesi masalarına geldi. Yüzü makyaj içindeydi, kocaman, kıpkırmızı dudaklarıyla onlara sırıttı.

Algot bir koluyla kadının kalın beline sarıldı.

"Bak, sen bunu al," dedi Knud Erik'e, "o cılız Matmazel Sophie'yi ne yapacaksın, yükte ağır olsun da, bari verdiğin paraya değsin. Öyle değil mi, Sally, veya adın ne haltsa."

"Julia," dedi kadın, *"benim adım Julia."*

İskandinvavyalı denizcilere alışık olmalıydı ki, konuşulanı çat pat anlıyordu.

Knud Erik'e doğru eğildi, leş gibi ter ve esans kokuyordu. Kadına şimdi daha yakından bakınca, yüzüne kireç gibi sıvanmış kalın pudra tabakasının yer yer çatlamış olduğunu ve altındaki kırışıkları ele verdiğini görebiliyordu. Kadın dudaklarını büzerek öpücük işareti yapınca, Knud Erik insiyaki olarak başını öbür yana çevirdi. Sonra kadın onu ensesinden yakaladı ve yüzünü yarı çıplak göğüslerine doğru çekmeye çalıştı.

"Such a pretty boy shouldn't sleep alone."

Knud Erik kendini kurtardı ve kadına sırtını döndü. Öbürleri kahkahayı bastılar. Knud Erik, mahcubiyetini gizlemek için bira şişesini kapıp ağzına dikti, bir yudum aldı. Bira öyle acıydı ki, ağzı buruldu. İyi ki sırtı öbürlerine dönüktü de, kimse yüzünün hâlini görmemişti. Bu sefer dikkatlice bir yudum daha aldı, ikinci sefer belki tadı daha iyi gelir diye ummuştu. Daha iyi gelmedi. Bu meredi içmek zorunda mıydı gerçekten?

Diğerlerine döndü. Kadın, Algot'un kucağında oturuyordu, dudaklarına bir şişe dayamıştı. Mürettebatın gerisi kendi aralarında bir şeyler tartışmaya dalmıştı.

"Sen bir de Setubal'ı gör, bu hiçbir şey değil," dedi Rikard.

"Setubal!" diye burun kıvırdı Algot. "Hayır, Martinique bir tanedir. Orada kızlar masaların üzerinde çırılçıplak dans ediyorlar."

"Evet, sonra da insana frengiyi bulaştırıveriyorlar," diye lafı yapıştırdı Rikard. "Bizim gemide bir lostromo vardı. O kızlardan biriyle bir tek gece geçirdi, üç ay sonra da frengiden nalları dikti. Ben böylesine dünyanın en kazık marka amcığı derim. Sen o zenci karıları kendine sakla."

"Siz şimdi rahat rahat konuşun bakalım," dedi Dreymann sabırlı bir şekilde. "İngiltere'de kaptanın kızını alacağız. Bayan Kristina gemiye bir çıktı mı, ağzınızdan çıkanı kulağınız iyice duyacak ha!"

Knud Erik, Helmer'den yana baktı, oğlan elinde bira şişesiyle tıs etmeden oturuyordu. O da şişeye pek dokunmamıştı.

"Burada başka içecek bir şey yok mudur yahu?" diye sordu Knud Erik, görmüş geçirmiş havalarında.

"Gazoz mu demek istiyorsun?" diye bağırdı Rikard ve kendi lafına kendi güldü.

"Cin," dedi kadın. *"Ona cin getirin."*

Dreymann soran gözlerle Knud Erik'e baktı, sonra ekledi.

"Cine dikkat et ha, bizim schnapps kadar serttir."

"Saçma," diye bağırdı Algot, "o meretin görünüşü de su gibidir tadı da, su gibi de tesir eder."

İçinde renksiz bir içki olan bir bardak itti Knud Erik'in önüne doğru.

"Hadi bakalım, şerefe!"

O acı biradan kurtulmanın verdiği iç rahatlığıyla, Knud Erik esaslı bir yudum aldı. Diğerleri merakla onun yüzünü tetkik ediyordu. İçkinin tadı sertti ama keskin değildi. Sonra temkinli bir şekilde ikinci bir yudum daha aldı. Cin, ağzının içine kadife gibi yumuşacık yayıldı ama gırtlağından aşağı gideceğine, sanki ters yöne akıyor, insanın kafatasına doğru yükseliyordu. Sanki bir el, kafasının içini okşuyormuş gibi bir histi.

Algot, başını, onaylarcasına salladı. Kadın, Knud Erik'e sırıttı ve yine öpücük yolladı. Sonra dönüp Algot'la ilgilenmeye devam etti, bir eli kadının eteklerinin altında kaybolmuştu.

Knud Erik gözlerini öbürlerinin üzerinde gezdirdi, beyninde hoş bir karıncalanma hissediyordu. İçinde serbest kalmayı bekleyen bir neşe, bir enerji vardı. Helmer'e doğru bir kahkaha attı, o da kahkahayla karşılık verdi, dikkat edilmek hoşuna gitmişti.

"Cini denemelisin," dedi tecrübeli bir edayla, "biradan kat kat daha iyi."

Helmer kafasını iki yana salladı.

"Ben o kadar susamadım."

"Evet ama, bunun susayıp susamamakla bir alakası yok. Kafayı bulmakla alakası var!"

Helmer yine kafasını iki yana salladı.

Knud Erik aldırış etmedi.

"Boş ver gitsin. Hadi bakalım, şerefe!"

Bardağını gösterişli bir hareketle havaya kaldırdı ve karşısındaki büyük, altın çerçeveli aynada yüzü ilişti gözüne. Gözleri kahverengiydi. Annesinden almıştı onları. Kim bilir, belki sahiden de *pretty boy*'du.

Etrafındaki her şey, sanki bütün dünya vın vın hareket

ediyordu fakat yan yatmış bir güvertede olduğu gibi değildi, bunlar önceden kestirilemez hareketlerdi. Ayaklarının altında döşemeler bir o yana bir bu yana doğru yatıp duruyordu ve en emin yerin iskemle olduğunu çabuk kavramış olsa da, habire ayağa kalkıp ortalıkta yalpa vura vura dolaşması da gerekiyordu. İçinde öyle bir neşe ve canlılık vardı ki, masadakiler ona yetişemezlerdi. O, dans edenleri seyredebilmeli, müziğin ritmine uyup ayakta hafif hafif sallanabilmeli, bir masaya yaslanabilmeli ve ellerini kucaklayıcı bir edayla yanlara açıp sallayabilmeliydi. Ara sıra bir kadın eli gömleğinin göğsüne hafifçe değiyor veya pantolonunun kıçına dokunup kayıyordu. Ama Knud Erik'in bakışlarında, o akşam bu işlerde gönlü olmadığını çabucak okuyor ve itiş kakış kalabalığın daha içlerine doğru, kırıtarak yol alıyorlardı.

Bütün bu itiş kakışlar Knud Erik'in fazlasıyla kabulüydü. Yüzüstü yere kapaklanmamasının tek nedeni, etrafındaki kalabalıktı. Ve cinin verdiği o hoş iç gıdıklamalarının arasında birden bir şey geçti zihninden, Matmazel Sophie dışarıda durmuş, onu bekliyordu. Knud Erik'in kapıdan dışarı çıkması yeterdi, onu muhakkak bulurdu. Kendini kapıya doğru ittirmeyi başardı ve Water Street'te gözden kayboldu.

Ne kadar geç olduğundan haberi yoktu ama sokak hâlâ insan kaynıyordu. Çoğu erkekti, kâh kaldırımdan kâh kişneyen atların ve kornalarına veryansın basan arabaların etrafından dolanarak, trafik yolundan yalpa vurarak gidiyorlardı. Fakat ara sıra, sürmeli gözleri etrafta fıldır fıldır dönen tek tük kadınlar da göze çarpıyordu.

Wall Street'in sonuna varınca, kalabalık azaldı. Geri döndü, birkaç adım gitti ve bir yan sokağa saptı. Matmazel Smith'in ensesi gözüne iliştiğinde, Duckworth Street'in köşesindeydi. Onu bir süre izledi, üzerinde uzun bir kışlık palto, ayaklarında çizme, elinde de bir çanta vardı. Her şeyde yanılabilirdi fakat paltonun kürk yakasının ortasından yükselen bu bronz renk çıplak enseyi nerede olsa tanırdı. Bu, oydu!

Arkasından seğirtti fakat birden gözden kayboldu. Knud Erik bir an kaldırımdaki kalabalığın arasına sıkışıp kaldı ve iri yarı bir kadının üzerine doğru itildi, kadın onun gittiği yeri yanlış hesaplayıp yanlışlıkla Knud Erik'in gideceği tara-

fa doğru çekilince birbirlerine bindirdiler, Knud Erik kadının leş gibi alkol kokan nefesini yüzünde hissetti. Sonra sokağın ortasına fırlamayı başardı. Bir arabacı, kamçısını havada şaklatarak Knud Erik'in arkasından küfürler savurdu. Knud Erik yolun kenarındaki hendek boyunca koşmaya başladı. King's Road'un köşesine vardı ve yolun öbür tarafında kızın sırtını fark etti. Az sonra onu yine kaybetti fakat şimdi doğru yolda olduğundan emindi. Koşmayı bıraktı. Bu, oyunun bir parçasıydı. Ona hemen yetişmek istemiyordu.

Yine öpüşeceklerdi. Ve sonra? Hiçbir şey. Öpüşmek yeterdi. Kızın ciğerlerindeki havayı bir kez daha içine çekmek istiyordu.

Yine hızlandı, şimdi koşar adım gidiyordu, ayaklarının kaldırıma emin bastığını hissetmek istiyordu. Bütün vücudunu bir hafiflik sarmıştı, ayakları yerden kesilmiş de havada asılı durur gibiydi. Kendisine hiçbir zaman şu anda olduğu kadar güvenmemişti.

Sokağın ilerisi şimdi bomboştu. Signal Hill Road'a varmıştı. Cabot Tower Kalesi, dağlık burundan yukarı doğru tırmanın yol şeridinin tepesini taç gibi süslemişti, samanyolunun kıvrıla kıvrıla giden ışık şeridinin önünde kapkaranlık yükseliyordu. Yıldızlı gökyüzü o anda ona sanki kendisiyle aynı yönde hareket ediyormuş gibi geldi, karanlık sonbahar gecesinde güneye göç eden ışıktan bir kuş sürüsü gibi.

Kızı yine gördü, ta ileride yokuştan yukarı tırmanıyordu, kırağıdan bembeyaz yolun üzerinde bir karaltı. Kayar gibi çıkıyordu, sanki görünmez bir ip onu yukarı doğru çekiyordu.

Knud Erik yine koşmaya başladı, sonra nefesi kesiliyor, tekrar devam etmeden önce, bir dakika durup soluklanmak zorunda kalıyordu. Bir gölün ve bazı ağaçların yanından geçti. Etraftaki her şey kırağıyla kaplıydı, üzerlerinde uzanan berrak gece göğünde parlayan yıldızlar gibi gümüşi pırıltılar saçıyordu. Aşağıda, gemilerin direkleriyle halı gibi örtülmüş limanı ve Water Street boyunca uzanan meyhanelerin ışıklarını görebiliyordu.

Kıza nihayet yetişebildiğinde, Cabot Tower'a varmışlardı. Sırtı hâlâ Knud Erik'e dönüktü, limanın dışında her yöne doğru uçsuz bucaksız uzanan Atlantik Okyanusu'nu seyrediyordu.

Suyun yüzeyi mat ve siyahtı, bütün ışıkları emiyordu. Knud Erik de bir iki dakika için bu uçsuz bucaksız manzara karşısında hayranlıkla durakaldı.

"Sophie," diye seslendi sonra.

Ve birden tüm cesareti kayboluverdi. Kız döndü. Yüzünde hiçbir hayret emaresi yoktu.

"Evet, Knud Erik," dedi sadece.

Yıldızların soluk ışığında dudakları kara kara duruyordu.

"Benden ne istiyorsun?"

Sarhoşluk Knud Erik'e cesaretini geri kazandırdı. Kollarını iki yana açıp ona sarılmaya hazırlandı.

"Sarhoş musun? Water Street'e meyhane turuna mı geliyorsun?"

Knud Erik gücenik bakışlarla kıza baktı.

"Sarhoş değilim. Yalnızca bir öpücük istiyorum."

Yüzüne yine bir gülümseme yayıldı. İncindiğini unutmuştu bile. O anda, ancak kafasının içindeki neşeli aşk nağmelerinin ona bir anlam ifade edebileceği bir mekândaydı.

Kızı beklenmedik bir kuvvetle yakalayıp sıkıca kucakladı ve dudaklarıyla dudaklarını aradı. Kız hareket etmedi. Knud Erik o ana kadar kapalı olan gözlerini açtı ve kızın kendisine değil, dimdik ileriye baktığını gördü. Dudaklarını ihtiyatlı bir şekilde kızınkilere bastırdı ve ilk öpüşmenin büyüsünü tekrar yaşayabileceğini ümit etti fakat hiçbir şey olmadı.

Kız onu iterek kendinden uzaklaştırdı.

"Defol," dedi. "Duyuyor musun? Beni rahat bırak."

Knud Erik sanki kızın söylediklerinin tek kelimesini anlamamış gibi, ağzı açık bakakalmıştı.

"Beni rahat bırak!"

Bu sefer bağırıyordu kız, gözlerine nemli bir parlaklık gelmişti. Ayağını buzlu zemine hızla vurdu.

"Köpek gibi peşimden koşmayı bırak."

Knud Erik kara sevdası kadar şiddetli bir öfkeye kapıldı o anda.

"Bana köpek diyemezsin!" diye bağırdı.

Kızı omuzlarından yakalayıp sarsmaya başladı. Kız kendinden daha uzun boylu olsa da, o da kızdan daha güçlüydü. Kızın kafası bez bebek gibi öne arkaya sallandı ama küstah bakışlarını oğlanın yüzünden ayırmadı.

“Köpek!” dedi yine.

Knud Erik onu birden salıverdi. Öfkeden soluk soluğaydı.

“Orospu!”

Kızın çizmelerinin tam arasına yere tükürdü.

Sonra aniden döndü ve Signal Hill’den aşağı doğru koşmaya başladı.

“Knud Erik!” diye bağırdı kız arkasından.

Durmadı. Buzla kaplı toprağın üzerine defalarca düşecek gibi olduysa da hâlâ çakır keyifti ve bu da bacaklarına garip bir hafiflik veriyordu. Ayaz, yüzüne kamçı gibi vuruyordu. Ve o koşmaya devam etti.

Tepenin eteğine indiğinde bambaşka bir şehir buldu. Liman boyundaki meyhaneler kapanmıştı. Water Street’in kaldırımlarını dolduran itiş kakış insan kalabalığı kaybolmuştu. Yol ince bir kırağı tabakasıyla kaplıydı ve donuk ışığı, etrafa çökmüş o anormal sessizliği daha da vurguluyordu. Rıhtım boyunu dolduran, kırağıyla örtülü gemi direkleri sanki gümüşle kaplanmış gibiydi. Yanıp kömüre dönmüş de, parçalanıp dağılmak için en ufak bir esintiyi bekleyen bir hayalet ormanı andırıyordu. Kristina’yı buldu ve merdivenden aşağıya tayfa kamarasına yuvarlandı. Ranzasına körkütük yığıldı ve göz kapakları anında kapandı.

Ertesi sabah Rikard’ın küfürleriyle uyandı.

“Nerelere cehennem oldun, ufaklık? Her aklına estiğinde öyle pat diye ortadan kaybolamazsın.”

Fakat yüzündeki gülüş, aslında dün gece onu cidden merak edemeyecek kadar sarhoş olduğunu ele veriyordu. Meyhanedeki o insan girdabını anımsadı. Matmazel Sophie’nin peşinden St. John’s’un sokaklarında yaptığı o kovalamacayı hayal meyal hatırlıyordu. Signal Hill’de yaşanan sahne de, hayalle hakikât arasındaki kapının öbür tarafında geçmiş gibiydi.

Reddedilmenin sızısı hâlâ yüreğindeydi. Orada yaşananın anısını, ruhunda ansızın açılmış bir uçurum, nedenini çıkaramadığı baş döndürücü bir boşluk hissi şeklinde taşıyordu.

Düşünmekten kafası çatlayacak gibi olsa da, bu muammayı çözemiyordu.

Feci bir soğuk çökmüştü. Hava sıfırın altında on dereceye düşmüştü. Limanda suyun üzeri çoktan ince bir buz tabakasıyla örtülmüştü.

Kaptan öğleden sonra Knud Erik'in yanına geldi. O, azarlanmayı bekliyordu ama Bager ondan ertesi gün şehre giderken yanında gelmesini istedi.

"Temiz bir çuval bul," dedi. "Yarın Queen's Road'daki kasaptan taze et alacağız."

Ertesi gün birlikte şehirden geçerlerken, insanların ufak gruplar hâlinde orada burada toplanmış, harıl harıl bir şey konuştuğunu gördüler. Sokaklarda garip, elektrikli bir hava, dalga dalga akan bir huzursuzluk vardı, hızlı hızlı yürüyen yayalar aniden duruyor, hiç tanımadıkları insanlarla bir iki dakika bir şeyler konuşup yoluna devam ediyor, sonra birbirine telaş içinde bir şeyler anlatan bir başka gruba takılıyordu.

Az buçuk İngilizce bilen Bager, kasaba dönüp ne olup bittiğini sordu. Dev gibi bir adamdı, üzerinde kana bulanmış muşamba bir önlük vardı. Elindeki satırı, önündeki bembeyaz ovulmuş et doğrama kütüğünün üzerindeki et yığınlarının içine daldırmıştı. Bager'e cevap vermek için kendine zaman tanıdı. Ve o süre içinde de, satırı arada bir bırakıp kollarını iki yana açtı, damarları çıkmış kıpkırmızı kafasını kederli kederli iki yana salladı. Sonra kanlı etlerle boğuşmaya geri döndü. Satırı bir vurunca eti geçip kütüğe saplanıyordu.

Knud Erik konuşulanı anlamadı ama Bay Smith'in adının geçtiğini duydu.

Bager'in suratı mosmor oldu ve Knud Erik'e yan yan baktı.

"Ben biliyordum," diye mırıldandı. "O kızın sonu kötü bitecek derdim hep. Ama ne olursa olsun, çok üzücü."

"Ne dedi?" diye sordu Knud Erik kasap dükkânından çıktıklarında.

Bager cevap vermedi ama adımlarını hızlandırdı ve Knud Erik'in önüne geçip yoluna öylece devam etti. Limana varana kadar tek kelime etmediler ve kaptan, aralarındaki mesafeyi korudu.

Kanlar çuvaldan dışarı sızmış, çuval bezinin üzeri koyu kan lekeleriyle dolmuştu. Knud Erik'e, etraftaki herkes onlara bakıyormuş gibi geldi, onu belki katile benzettiklerini düşündü, parça parça ettiği kurbanını sırtlamış güpegündüz şehirden geçen bir caniye.

Gemiye çıktıklarında, Bager doğruca kamarasına gelmesini söyledi.

"Otur," dedi ve o da karşısına geçip oturdu. Kolların masanın üzerinde kavuşturup öne doğru eğildi.

"Matmazel Sophie," diye söze başladı ama sonunu getiremedi. Gözlerini masaya eğdi, bir süre öyle kaldı, derin bir iç çekti. "Matmazel Sophie -" diye tekrar etti sonra, "ortadan kaybolmuş."

Elini masaya vurdu.

"Allah kahretsin!"

Knud Erik bir şey demedi. Gözleri kararmadı fakat kafasının içi gece gibi karardı. Her şeyi keskin bir şekilde görebiliyordu ama bir tek şey düşünemiyordu.

"İki gündür ortalarda görünmemiş. Nerede olabileceği hakkında kimsenin bir fikri yokmuş. Belki bir kaza geldi başına, belki de bir cinayet -bence o yine denizcinin biriyle kaçtı. Sorunlu bir kızcağızdı. Evet, biliyorum, böyle dememem lazım ama aklı başında değildi. Annesini kaybedeli çok oldu, sana muhakkak bahsetmiştir, Bay Smith kendi işlerinden, kızla doğru dürüst ilgilenmeye vakit bulamadı. Hep kendi bildiğini okudu, o yaşta bir kız için hiç sağlıklı değil bu. Gemilerdeki tayfaları evinde çaya çağırmak, koca kadın gibi boyanıp süslenip adamların başını döndürmek. Yani anlayacağın; bir tek sen değildin."

Bager, Knud Erik'in gözlerinin içine baktı.

"Aman Tanrı'm, sen bu kıza abayı yakmışsın. Suçlusu benim. Gitmene izin vermemeliydim. Fakat öbür yandan, Bay Smith bizim velinimetimiz, hayır demek kolay değil, sonra bunda öyle bir sakınca da görmedimdi. Bak işte, nelere yol açtı?"

Knud Erik bir şey demedi. Sarhoşken neler olduğunu artık biliyordu. Ama sahiden biliyor muydu? Matmazel Sophie'nin, Signal Hill'den yukarıya, samanyolunun tam önünden gökyüzüne yükselen Cabot Tower'ın karaltısına doğru kayar gibi uzaklaşan o sıskacık, paltolu silueti gözlerinin önüne geldi. Yıldızların soluk ışığında, gölgelerle dolu yüzü ve dudakları gözlerinin önüne geldi ve son birkaç gündür içinden atamadığı o sızıyı, aldatılmanın yarattığı çaresizliğin nedenini nihayet çı-

karmıştı. Signal Hill'den aşağı doğru delice koşuşunu ve kırağının kefen bezi gibi sarıp sarmaladığı şehirdeki ölüm sessizliğini hatırladı. Matmazel Sophie'yi tepede, soğuk yıldızların altında bırakıp gitmişti. Olanlar kendi suçu muydu? Kaçıp gittiği için mi olmuştu? Fakat kız onu başından kovmuştu. Ayağını yere vurmuş ve ona köpek demişti.

Her şey bir rüya gibiydi. Belleğine ne kadar güvenebilirdi? Ya bambaşka bir şey olmuşsa? Ya ona vurmuşsa? Birden tereddüde düştü, gözleri dalıp gitti.

"Çok üzgünüm," dedi kaptan.

Başını yine masaya eğdi ve kendi kendine konuşur gibi devam etti.

"Onunla tanıştığın için üzgünüm. Biliyorum, benim hatam."

Başını kaldırdı ve Knud Erik'in dalıp gitmiş gözlerinin içine baktı.

"Evlat, sen benim söylediklerimi duyuyor musun?"

Knud Erik güverteye çıktığında, diğerlerinin olan bitenden haberdar olduğunu hemen anladı. Hikâye şehirden limana, oradan da gemilere yayılmış olmalıydı. Ona gözlerini dikmiş, hiç seslerini çıkarmadan, ciddi ciddi bakıyorlardı. Yalnızca Rikard'ın ağzı seğiriyordu, içi fesatlık doluymuş gibi bir hali vardı.

Hakkında ne düşünüyorlardı? Ondan mı şüpheleniyorlardı? Signal Hill'de geçirdiği gecenin iç yüzünü bir bilseler, acaba o zaman ne düşünürlerdi?

Evet, ya kendisi ne düşünüyordu?

İnsan sarhoşken yaptıklarını, ayılınca hatırlıyor muydu acaba hep?

Bu soruda takılıp kaldı. Sarhoşluk hakkında bir deneyimi yoktu ve aslında kendisi hakkında da bir deneyimi yoktu. Yalnız içinde o gece Signal Hill'de çok vahim bir şeyler olmuş gibi bir his vardı.

Sesini soluğunu kesen yalnızca bu belirsizlik değildi. Olay her yönüyle gururuna dokunuyordu ve yenilgisini açığa vurmaksızın, bu konuda tek kelime etmesi imkânsızdı. Öte yandan, birine açılmaya ve Signal Hill'de olan bitene bir açıklık

getirmeye çok ihtiyacı vardı da, hayatta kalma içgüdüsü gibi bir şey çenesini tutmasına neden oluyordu. Aksi hâlde diğerlerinin daha saniyesinde üzerine çullanacağını adı gibi biliyordu.

O akşam kimseyle tek kelime bile etmeden ranzasına tırmandı.

Hava sıcaklığı şimdi eksi on iki ila on dört derecenin altında seyrediyordu. Ertesi sabah güverteyi karla kaplı buldular. Ve tam o anda, havadan hızla uçarak gelen bir kartopu, yelken direğine çarpıp toz gibi dağıldı. Çok geçmeden, St. John's'un dar liman alanında yatan gemilerin arasında kıyasıya bir kartopu savaşı başladı.

Knud Erik katılmadı. Ellerini tüylü kadife pantolonunun cebine sokup öylece durdu ve soğukta tir tir titredi.

Kuru soğukların bastırışının dördüncü gününde limandan ayrıldılar. Kara Delik'ten geçerken bir kıyı römorkörü *Kristina*'ya kılavuzluk etti. Kuzeyden sert bir rüzgâr esiyordu ve Labrador Akıntısı yönünde seyrediyorlardı. Pelte gibi akıcı bir buz tabakasıyla kaplı denizde yol almalarına rağmen, bayağı hızlı ilerliyorlardı. Öğlene doğru saat on bir civarında kaptan, Knud Erik'e pruva direğine tırmanıp açık denizi gözlemesini emretti. Knud Erik, babafingo yelkeninin serenine gelene kadar tırmandı. Altındaki yelkenler dondan kaskatı olmuştu. Buz, güney istikametinde ta ufuk çizgisine kadar uzanıyordu. Güneşte bembeyaz parlayan o yekpare tabaka, Knud Erik'te hafif bir bulantı hissi uyandırdı ve bu hâl güverteye indikten sonra da devam etti.

Öğle yemeğinde et yahnisi vardı, önündeki tabağa bakınca, Knud Erik'in aklına kasabın et doğrama kütüğü ve etlerden sızan kanın çuval bezinin yüzeyinde oluşturduğu koyu lekeler geldi. Hiç iştahı yoktu ama yemeğini hiç dokunmadan bırakmak da istemiyordu. Ağzına bir lokma et attı ama yutamadı. Et, giderek büyüyordu ağzında sanki. Doğruca güverteye koştu ve küpeştenin üzerinden denize istifra etti.

İkinci gün açık deniz göründü. Rüzgâr giderek daha da sertleşmiş ve su daha bir hareketlenmişti. Hava hâlâ çok so-

ğuktu ve *Kristina*'nın üzeri buz tutmaya başlamıştı. O gece ve onu takip eden günler zarfında, gemi, kalın bir buz tabakasıyla zırh gibi kaplandı. Kandilisalar buzdan öbek öbek birbirine yapışmıştı. Küpeşte yekpare bir duvar hâline gelmişti, ana güverteyi kaplayan buz bir ayak kalınlığındaydı. Cıvadra yekpare bir buz kütlesine dönüşmüştü, ta bumba palangasına kadar uzanıyordu.

Zaten tam yüklü olan gemi, üzerindeki tonlarca buzun ağırlığından, şimdi suya daha bir gömülmüştü. Geminin pruvası tehlikeli derecede suya batmıştı. Güverte, buzla örülmüş küpeştenin öbür tarafındaki denizle aynı seviyedeydi. Üzerlerindeki buzlarla giderek kalınlaşan ve sertleşen yelkenler, tahta plakaları andırıyordu.

Sanki bir heykeltıraşın gemi şeklini vermek için azimle uğraştığı dev bir buz blokunun üzerinde yolculuk ediyorlardı. Ama buz, şekillendirilmek istememiş, heykeltıraşın özenle yonttuğu şekilleri, o eski şekilsizliğine hoyratça dönüştürmeye sebat etmişti yine. Selviçe, küpeşte, cıvadra, bir gemiye kimliğini kazandıran ve denizi yenmesini sağlayan her şey, şimdi kaba dörtgenlere ve topaklara dönüşmüştü, o artık bir gemi değildi, bir gemi taklidi bile değildi, o şimdi buz gibi soğuğun imzasını taşıyan bir ölüm fermanıydı, buzun davetsiz misafirliğinin yükü *Kristina*'yı denize elverişli bir gemi olmaktan çıkaracak, onu batmaya mahkûm bir sıkıştırılmış buz ve tuzlu morina küspesi hâline getirecekti.

Mürettebatın kaderi, buzla süren bu savaşın neticesine bağlıydı. Bunu onlar da biliyordu. Takım sandığını açtılar ve ellerine birer balyoz aldılar. Ve etraflarında yükselen dev gibi buzdan kaleye karşı saldırıya geçtiler. Kopan buz parçaları güverteye düşmeden, selviçeye ve gönderlere çarparken neşeyle çınladı. Ama güverte tüm çabalarına karşı koydu. Kan ter içinde kalana, suratları kıpkırmızı olana kadar balyozlarını indirdiler, ama ancak orada burada ufak çatlaklar oluşturabildiler. Buz, olduğu yerde kaldı. Küpeşte hâlâ buz duvarının içinde mahkûmdu. Cıvadranın yanına hiç yaklaşamadılar. Cesaret edip o buz blokunun üzerine şöyle bir çıkmaya çalışmak bile ölümcüldü.

İlk başta yürekliydiler, sevinç naraları atıyorlardı. Giderek

tıs pıs oldular. Nihayet balyoz darbeleri de kesildi. İlk pesen eden, Bager'di. Elini göğsüne götürdü, gözleri donuklaşmıştı, zorlukla soluyordu. Sonra sıra Dreymann'a geldi. Oldukları yere yorgun argın çöktüler, kendi yalnızlıklarına daldılar, etraflarında giderek büyüyüp ağırlaşan buz dağı onları da içine almak üzereydi.

Dreymann'ın bıyıklarından buz salkımları sarkıyordu. Kaşları ve burun deliklerinin altı kırağı kaplıydı. Rikard'la Algot'un fırça gibi havaya kalkmış bir günlük kirli sakallarını beyaz bir pudra tabakası gibi örten kırağıyla, yüzlerine bir ölüm beyazlığı çökmüştü.

Acaba kirpikleri de donup birbirine yapışacak, gözlerini hiç açamayacak hâle mi geleceklerdi? Dondurucu soğuğun son jesti, onları gri gökyüzünün altında, ölüme gözleri açık donarak göndermemek mi olacaktı?

Onları ölümle tehdit eden buz selametleri de oldu. Buz kaplı sulara vardılar ama buz pelte gibi değildi, burada su yekpare, kaskatı buzla kaplıydı ve birkaç saat içinde *Kristina*'yı her bir yandan mengene gibi kavradı, kurşun ağırlığındaki gövdesini yarı yarıya sudan yukarıya kaldırdı. Batma tehlikesi bu seferlik atlatılmıştı. Teknenin ahşap kaburgası, buzun basıncının altında inim inim inledi. Eğer çelik bir gövde olsaydı dayanamaz, ölüm fermanı oracıkta infaz edilmiş olurdu. Buz onlarla oyun oynuyordu, infazı şimdilik ertelemişti.

Hayatta kalabilme mücadelesine öyle dalmışlardı ki, ufuğa bir göz atacak hâlleri kalmamıştı. Gözlerini kaldırdılar ve ta uzakta bir gemi gördüler, o da kendileri gibi buza sıkışıp kalmıştı. Bir ıskunaydı, perişan hâldeydi, grandi direği kırılmış, selviçeler olduğu gibi aşağı sarkmıştı.

Dreymann bir dürbün alıp geldi ve zor durumdaki gemiye doğru çevirdi. Hiç ses çıkarmadan bir süre öylece kaldı, pruvada adını okumaya çalışıyordu.

"Vay anasını! *Ane Marie* bu!"

"Üzerinde kimse var mı?"

Bager'in sesi ümitli çıkmıştı. Knud Erik tam yanında du-

ruyordu. Kalbi güm güm atmaya başladı. Aklına Vilhjelm gelmişti.

"Görebildiğim kadarıyla hayır."

"Bir de ben deneyeyim, ver şunu bana."

Bager dürbünü Dreymann'ın elinden sabırsızca kaptı ve etraflarında uzanan buzluk alanı bir taradı.

"Yoksa ben mi dünyamı şaşırdım?" diye feryat etti. "Penguenler -bu hayvanlar Güney Kutbu'nda yaşardı, öyle değil mi?"

"Evet," dedi Dreymann. "Penguenler Güney Kutbu'nda yaşar. Buralarda penguen filan olamaz."

"Ben de öyle sanırdım. Bana ister deli deyin, ister ne derseniz deyin, ama *Ane Marie*'nin ön tarafında buzların üzerinde bir imparator penguen duruyor."

Dürbün elden ele dolaştı. Hem de doğruydu. Hurdası çıkmış ıskunanın önündeki buzluk alanda bir imparator penguen durmuş, bir öne bir arkaya sallanıyordu.

"Valla buraya doğru geliyor," dedi Knud Erik.

Hepsi küpeşteye hücum etti. İmparator penguen, türüne has o badi badi adımlarla yavaş yavaş yaklaştı -arkasından ağır bir yük çekiyormuş gibi, sanki binbir zahmetle sağa sola yalpalayarak ilerliyordu.

"Ama seni büyük hayal kırıklığı bekliyor, penguencik," dedi Dreymann. "Elimizde kalan o bir parçacık erzaktan seni de sebeplendireceğimizi hiç sanma. Tek kırıntı bile alamazsın."

Knud Erik'in sesi soluğu tamamen kesilmişti. Gözlerini iyice kısmış, ileri bakıyordu, diğerlerini dinler gibi bir hâli yoktu.

"O penguen değil."

Dreymann dürbünü yine gözlerine götürdü.

"Oğlan valla haklı. Eğer penguense, o zaman ihtiyar ve kır saçlı bir penguen."

Kasketin altından kafasını kaşıdı.

"Yoksa ne olduğunu bir Allah bilir."

"Penguenlerin göğsü beyazdır," dedi Algot. Kopenhag'daki hayvanat bahçesinde öğrenmişti bunu.

"Bu bir insan," diye feryat etti Knud Erik.

Bir sıçrayışta küpeştenin üzerinden buzun üzerine atlayıp,

o acayip yaratığa doğru bir koşu tutturdu. Karşıdan gelen şekil, hiç istifini bozmadan, geminin istikametinde paytak paytak yürümeye devam ediyordu. Bager gemiye geri dönmesi için ne kadar bağırsa da, Knud Erik duymazdan gelmişti. Rüzgâr gibi koşuyordu. İlk başta penguen sandıkları adamın üzerinde topuklarına kadar gelen upuzun bir palto olduğunu şimdi seçebiliyordu, bacakları hiç gözükmüyordu. Kat kat giyinmiş olmalıydı, paltonun düğmeleri zor kapanmıştı. Paltonun kolları iki yanından kanat gibi havaya kalkmıştı. Başına bir kaşkol sarılıydı ve kafasına büyük gelen kasketi yün başlığın üzerinden iyice aşağı doğru çekmişti, öyle ki suratı hemen hemen kasketin gölgesine saklanmıştı. Uzaktan gagaya benzettikleri şey, esasında kasketin gölgesiydi.

Knud Erik şimdi daha yaklaşmıştı ve paltolu adam, kolunu aşağı yukarı sallamaya çalışınca, üzerine yine penguen görüntüsü geldi.

Nihayet karşılıklı durdular. Adamın suratını göremiyordu, üzerindeki kat kat giysilerin içine adeta gömülmüştü. Şimdi hiç hareketsiz duruyordu, sanki arkasında bir anahtar vardı da birinin onu kurmasını bekliyordu. Knud Erik titreyen ellerle adamın kafasındaki kasketi çıkardı ama sabırsızlıktan mı yoksa o elbise yığının altında ne bulacağım diye korkusundan mı titrediğini çıkaramadı. Kaşık kadar bir surat çıktı karşısına, avurtları çökük, gözleri içe gömüktü, soğuktan mosmor yüzünde kocaman, cılk soğuk yaraları açılmıştı. Çenesini örten, henüz erkek kılı deneyemeyecek, tüyümsü kılların üzeri de, yüzünün açıkta kalan kısmı gibi kırağı kaplıydı.

"Knud Erik," dedi surat.

"Sakal bırakmışsın."

Knud Erik'in gözlerine yaşlar hücum etti, öyle avaz avaz hıçkırarak ağlamaya başladı ki, kendi bile gafil avlandı.

Vilhjelm belli belirsiz gülümsedi. Dudakları çatlak içindeydi. Sonra gözlerini devirdi ve penguenimsi bedeni buzun üzerine yığıldı.

Knud Erik, Rikard'la Algot'un, arkasından koşa koşa yaklaştıklarını işitti. Sonunda ona yetişebilmişlerdi.

Hepsi Bager'in kamarasında oturmuş, kat kat battaniyelerin ve yorganların içine sarıp sarmalanmış hâlde ranzada yatan

o ufak tefek insanı seyrediyorlardı. Vilhjelm yüzünü bembeyaz yastık kılıfına yaslamış, huzur içinde uyuyordu. Uyanmasını bekliyorlardı.

Rikard'la Algot sonra *Ane Marie*'ye çıkmış, Kaptan Ejvind Hansen'le ikinci kaptan Peter Eriksen'i kamaralarında bulmuşlardı, doğma büyüme Marstallıydılar. Görünüşe göre, ikisi de donarak ölmüştü. Tayfalardan hiçbir iz yoktu ortalarda, onun için gemi buza saplanıp kalmadan önce, dalgalarla denize sürüklenmiş olmaları gerektiğini varsaydılar. Fırtına ve dalgalar, güvertenin üzerindeki her şeyi olduğu gibi alıp götürmüştü, pruva direğinden de, grandi direğinden de eser kalmamıştı. Mürettebat, bumbayı pruva direğinin kalan kısmına bağlayarak geçici bir direk yapmayı denemişti, ama çoktan yan yatmış geminin güvertesinde, selviçe, seren ve yelkenler buzun altında birbirine kenetlenmişti. Yüzen gemi enkazı, buz kesmiş hâldeki geminin bordasına yapışıp kalmıştı.

Rikard'la Algot, *Ane Marie*'de gördüklerini anlattıktan sonra derin bir sessizliğe gömüldüler. Soğuktan donuyormuş gibi zangır zangır titriyorlardı ama daracık kamaranın içi sıcacıktı.

Baygın hâldeki Vilhjelm'in üzerindekileri çıkarırken, dört kat giysi saymışlardı. *Ane Marie*'dekilerin en ufak tefeği o olmalıydı ki, üzerine geçirebilecek o kadar giysi bulabilmişti. İri yarı biri olsaydı, üstüne uyabilecek o kadar şey bulamazdı.

"Acaba bu hâlde nasıl kaka yapabildi?" diye sordu Algot.

"En büyük sorununun kaka yapmak olduğunu sanmıyorum. Herhalde esas sorunu, öbür uçtan içeri bir şeyler sokabilmekti."

Dreymann, oğlanın iskelete dönmüş vücudunu işaret etti, kemikleri tek tek sayılabilecek hâldeydi.

"Bu çocuğu soymak, tıpkı bir kutu sardalya konservesi açıp da içinde sırf balık kılçığı bulmak gibi bir şeydi."

Oğlanın çıplak vücudunu romla ovup masaj yaptıktan sonra, temiz giysiler giydirmişler, battaniyeye güzelce sarmışlar ve ranzaya yatırmışlardı. O zamandan beri de başında nöbetleşe bekliyorlardı. Bir buçuk gün uyudu. Knud Erik başından hiç ayrılmadı ve Bager de buna göz yumdu. İlk nöbete

Rikard'la Algot gönüllü oldu. Bager'le Dreymann da sırayla ikinci kaptanın kamarasında uyudular. Şimdi kuralları koruma zamanı değildi. Dondurucu soğuk onları birbirine yaklaştırmıştı ve *Ane Marie*'nin gri gökyüzünün önündeki perişan silueti, şansları yaver gitmezse kendilerini nasıl bir kaderin beklediğini onlara aralıksız hatırlatıyordu.

Vilhjelm gözlerini açtığında gece yarısıydı. Kamaradaki tek ışık, bölme paneline sabitlenmiş petrol lambasından geliyordu.

"Ben açım," dedi sadece. Sesi küçük bir çocuğunkine benziyordu.

Knud Erik'in yanında oturmuş uyuklayan Bager kanepeden fırladı.

"Aman Tanrı'm!" dedi yarı uyur yanı uyanık. "Kum kazıcısının oğlu uyandı."

Elinde rom şişesiyle ranzanın yanında bitiverdi. Bir eliyle Vilhjelm'i başının altından tuttu, öbür eliyle şişeyi oğlanın dudaklarına dayadı.

"Hadi evlat, bir yudum al. Kuvvet verir."

Vilhjelm içti ama saf romun keskin tadını alır almaz tükürüverdi.

Bager doğruldu.

"Dreymann," diye öyle bir kükredi ki, sesi geminin kıç tarafını çın çın çınlattı, "Bu delikanlı uyandı. Hemen bir rozbif gelsin."

İkinci kaptan kamaraya paldır küldür girdi.

"Başüstüne, kaptan."

Hazır ola geçti ve şaka yollu bir selam çaktı.

"Dreymann şimdi sana öyle bir rosto ikram edecek ki, tadı damağında kalacak."

Ve Vilhjelm'e göz kırptı, o da hafifçe gülümseyerek karşılık verdi.

"Ama bence biz bu oğlana ilk önce birkaç kraker yedirelim, kaptan."

Bager kraker tenekesini bulup çıkardı ve Vilhjelm'e birkaç tane kraker uzattı. Vilhjlem çenesini zor hareket ettiriyormuş gibi hatır hutur çiğnemeye başladı, sanki bu hareketi yapmaya yapmaya ona yabancılaşmıştı.

Üçü de, yemek yiyen birini ilk kez görüyormuş gibi, onu dikkatle seyrediyordu.

"Peki ne yedin?" diye sordu Knud Erik.

Vilhjelm peksimet yiyerek hayatta kalabilmişti, ama birkaç gün önce hepsi gitmişti. Hınzır bir dev dalga, güvertedeki her şeyi silip süpürmüştü. Gemi mutfağını ve erzakları da olduğu gibi beraberinde götürmüştü. Ama mutfaktan sorumlu miço bundan çok daha önce ölmüştü. Cankurtaran sandalı fırtınada yerinden kurtulup, güvertenin üzerinden son hız uçarken oğlanı küpeşteye yapıştırıp yamyassı etmişti. Tayfalara ne olduğunu bilmiyordu. Denize yuvarlandıklarını tahmin ediyordu. Zaman mefhumunu kaybetmişti, *Ane Marie*'nin ne kadar zamandır buzun içinde mahsur kaldığı hakkında hiçbir fikri yoktu.

Cılız bir sesle, cümleler arasında dura dura konuşuyordu. Halbuki Vilhjelm böyle konuşmazdı.

"Peksimetler berbattı," dedi. "Tamamen donmuşlardı, yumuşatabilmek için ağzımda uzun süre tutmam gerekiyordu. İçlerindeki kurtlar ısınınca canlanıp ağzımın içine dolaşmaya başlayacak diye ödüm kopuyordu. Ama soğuktan donmuşlardı. Yani onları da yedim."

"Sağ kalmanı muhakkak o kurtlara borçlusun," dedi Dreymann yavan bir sesle.

Knud Erik, Vilhjelm'e baktı. Kaptanın ranzasında bitkin yatan oğlanın sesinin, neden Marstallı çocukluk arkadaşınınki gibi çıkmadığını birden anlamıştı.

"Artık kekelemiyorsun!" diye feryat etti.

"Kekelemiyor muyum?"

Rikard'la Algot da o sırada içeri girmişti. Hepsi oldukları yerde kalakalmış, Vilhjelm'e sanki ömürlerinde gördükleri en acayip şeymiş gibi bakıyorlardı. Karşılarında yalnız peksimet çiğneyebilen değil, o arada düzgün de konuşabilen bir oğlan vardı.

"Bir yerden duymuştum," dedi Dreymann. "İnsan çenesini yeterince kapalı tutarsa, kekelemesi dururmuş."

"Ben çenemi tutmadım ki," dedi Vilhjelm yeni sesiyle.

"Peki kimle konuştun, eğer sormamda bir mahsur yoksa tabii?"

"Kaptanın *Sømandspostillen*'ini[73] yüksek sesle okudum. Her gün saatlerce. Güvertede bir aşağı bir yukarı yürüdüm ve okudum. Herkes ölmüştü. Etraf öyle sessizdi ki."

"Helmer!" diye kükredi Bager. "Bu kahrolası oğlan nerede kaldı? O rozbifi çoktan ocağa koymamız gerekirdi."

Sonra dönüp Vilhjelm'e baktılar.

Kafası yana düşmüş, gözleri kapanmıştı. Yine uykuya dalmıştı.

Rikard'la Algot ikinci kaptanla kaptanın ölüsünü *Ane Marie*'den indirdiler. Ambar kapaklarının üzerine yatırıp buzun üzerinden çekerek *Kristina*'ya taşıyıp güvertesine çıkardılar. Dreymann ölüleri yelken bezine sardı. Sonra onları güverteye arka üstü uzatıp, denize vermek için buzun çözülmesini beklemeye bıraktılar. Kaptan Hansen, öteden beri çam yarması gibi adamdı. Dondurucu soğuk ve açlık bile bu cüsseyi ezip geçememişti. Yelken bezinin altında hâlâ dağ gibi duruyordu. Onu asıl pes ettiren, ileri yaşın verdiği zayıf bünyesi olmuştu. Ellisinin sonlarındaydı, Kuzey Atlantik'te dolaşacak yaşı çoktan geçmişti.

27 yaşındaki ikinci kaptan Peter Eriksen, yanında yatan kaptana kıyasla pek fazla yer tutmuyordu. Bizi, bir belirsizlik içinde yaşamaya mahkûm etmişti. Acaba neden Vilhjelm galip çıkmıştı da, o yenik düşmüştü? *Ane Marie*'nin ikinci kaptanı, güvertenin üzerinde, cevaplanamaz koca bir soru işareti gibi yatıyordu. Knud Erik, onun, yelken bezinin altından hafiçe belli olan yüzüne baktı ve babasını hatırladı.

Bager de öylece durmuş, iki ölüyü düşünceli bir şekilde seyrediyordu. Kaptan Hansen'i iyi tanırdı ve herhalde o da kendine benzer sorular soruyordu. İki gemi de bir hafta arayla İzlanda'dan denize açılmıştı. Önünde yatan Hansen değil, kendi de olabilirdi pekâlâ. Elinde *Sømandspostillen* vardı. Vilhjelm hediye etmişti. Ara sıra açıp okuyordu. Buzlar biraz çözülünce yapacakları cenaze töreninin provasını yapıyordu.

Vilhjelm ranzadan kalkıp güverteye çıkabilecek kadar kendine gelmişti. Gemi mutfağında bir şeylere yardım edip

---

[73] Danimarka deniz ticaret filosunda kullanılmak üzere derlenmiş dini bilgiler ve dua kitabı. ç.n.

edemeyeceğini bile sormuştu. Şimdilik yeterli erzakları vardı ve yeniden birbirini bulan iki eski arkadaş yalnız konuşmak istediklerinde, Helmer'i baş taraftaki tayfa kamarasına postalıyorlardı. Ama ayakları geri geri giderek evet diyordu. Mutfak, kaptan kamarasından sonra gemideki en sıcak yerdi. Sonra bir şey daha vardı. Onu kapıdan postalar postalamaz, ağabeyi yaşındaki iki oğlanın birbirlerine sırlarını açtıklarından emindi ve Helmer'de de o küçük çocuklara has, büyüklerin maceralarını dinleme düşkünlüğü vardı.

Lakin iki büyük oğlan, Vilhjelm'in *Ane Marie*'de yalnız başına geçirdiği günlerden pek söz etmiyordu. Knud Erik ne zaman sormak istese, Vilhjelm'in sesi soluğu kesiliyor, gözlerini yere indiriyordu ve Knud Erik'in de, Vilhjelm yine kekelemeye başlayacak diye ödü kopuyordu.

Vilhjelm, Knud Erik'in içine dert olan bir şey olduğunu hissetmişti, bu nedenle o da konuyu değiştirmek için ona Matmazel Sophie'yle karşılaşmasının hikâyesini tekrar tekrar anlattırıyordu. Knud Erik'in asıl derdinin; reddedilmekte, o gece Signal Hill'de kızın, ona peşinde köpek gibi dolaşmamasını söylerken sesinde beliren o ağır istihzada yatmadığını anlamıştı. Knud Erik'in aklından çıkmayan şey, kızın meçhul akıbeti ve kendisinin bunda oynadığı roldü ve bu düşünceler onda, belli belirsiz de olsa, devamlı bir suçluluk duygusu yaratıyordu.

Vilhjelm onun içini okuyordu.

"Sen de her şeyin seninle illa bir ilgisi olması gerektiğini düşünüyorsun," dedi bir keresinde, o yepyeni, besberrak sesiyle. Knud Erik yine Matmazel Sophie'den bahsetmişti. "O kız, delinin biriymiş. Daha ötesi yok."

"Evet ama -" diye itiraz edecek oldu Knud Erik.

"Ne diyeceğini biliyorum. O gece ne olduğunu hatırlayamıyorsun ve o zaman da kötü bir şey yapmış olabileceğini düşünüyorsun. Ama bu saçma. O, adamın biriyle kaçtı, bu kadar."

Vilhjelm'in böyle düşünmesi, mantığının Knud Erik'inkinden daha iyi değil, daha özgür çalışabilmesindendi. Matmazel Sophie'ye âşık olan o değildi. O, konuya dışarıdan bakıyor ve olan biteni daha iyi değerlendirebiliyordu.

Knud Erik'in içi belirgin derecede ferahlamıştı.

Konunun hazır bu kadar derinine inmişken, Vilhjelm ona öpüşmelerini ve üzerinde nasıl bir etki uyandırdığına dair bir sürü soru sordu.

"Ben hiç denemedim de," dedi dalgınca, aldığı cevaplar merakını nihayet giderdiğinde.

"Bir gün deneyeceksin."

Şimdi roller değişmişti. Knud Erik kendini birden görmüş geçirmiş bir adam gibi hissetmişti.

"Elimden kaçırmama ramak kalmıştı."

Vilhjelm, ölüme gidip geldiğini en açık böyle ifade edebildi.

Buzun çatlamasını beklediler. Akıntının yönü güneye dönmüştü. Buzların çözülmesi yakındı ve aradan su görünür görünmez, ölü yolcularına veda edeceklerdi. Selviçeden şakır şakır sular akmaya başlamıştı. Koca buz parçaları yerlerinden kurtulup, güverteye gürültüyle çarparak parça parça oluyordu. Daha önceleri, direğe çekilemeyecek kadar kaskatı kesilmiş yelkenlerden şimdi sular akıyor, güvertedeki her şeyi sırılsıklam ediyordu; *Kristina,* sanki, kendine has iklimi olan bir adaydı.

Aniden çıkan bir rüzgâr, buzların çözülmesinin eli kulağında olduğunu müjdeledi. Arkasından sağanak boşandı. Muşamba giysilerini kuşandılar.

Gemi gövdesinin hemen yakınında, buz çatır çatır çatladı -ve sonra bir çatlak daha. Ölüleri gömme vakti gelmişti.

Bager kamarasında yatıyordu, dışarı çıkmayı reddetti. Kapalı kapının arkasından, kelimeleri ağzında geveleyerek, kendini iyi hissetmediğini, onu rahat bırakmalarını söyledi.

Dreymann girip *Sømandspostillen*'i aldı. Son sayfalarda, denizde yapılan cenaze merasiminin nasıl yapılacağına dair bilgi veriliyordu. Ambar kapaklarını, üzerlerindeki ölülerle birlikte, binbir güçlükle kaldırıp küpeştenin üzerine yükleme rampası misali dayadılar, biraz dışarı doğru eğince cesetler, üzerlerinden kayıp denizi boylayacaktı. Ellerinde kasketleriyle, omuz omuza sıralandılar.

Dreymann kitabı açtı. Gotik harflerle yazılmıştı. Gözlerini iyice kıstı. Yağmur yanaklarından aşağı süzülüyordu.

"Kahretsin," diye mırıldandı. "Bayağı ihtiyarlamışım. Bu ufacık harfleri okuyamıyorum. Siz gençlerin arasından okuyabilecek biri var mı?"

Sømandspostillen'i tam Rikard'la Algot'a doğru uzatıyordu ki, Vilhjelm atıldı.

"İzin verin ben yapayım. Zaten hepsini ezbere biliyorum."

Dreymann başını ona doğru çevirdi.

"Yani sen şimdi karşımda durmuş, *Ane Marie*'de dört dönüp yüksek sesle okuduğun şeyin, denizdeki cenaze merasimleri hakkındaki bilgiler olduğunu söylemiyorsun herhalde?"

"Evet, öyle," dedi Vilhjelm. "*Sømandspostillen*'i baştan sonra ezbere biliyorum."

Dreymann'ın tepkisini beklemeden okumaya başladı:

"İsa Mesih diyor ki: Mezardakilerin, Tanrı'nın Oğlu'nun sesini işitecekleri saat geliyor. Ve onlar, mezarlarından çıkacaklar. İyilik yapmış olanlar yaşamak, kötülük yapmış olanlar yargılanmak üzere dirilecekler."

Helmer bir adım öne çıktı. Elinde ufak bir kürek vardı, içinde de mutfaktaki ocaktan aldığı küller duruyordu. Cenazeler denize verilmeden evvel, toprak niyetine üzerlerine serpecekti.

"Topraktan geldin," dedi Vilhjelm, Knud Erik'in henüz alışamadığı o yeni sesiyle.

Helmer külleri ölülerin üzerine serpti. Yağmur daha da hızlanmıştı. Küller, sırılsıklam olmuş gri yelken bezinin üzerine koyu bir leke hâlinde yayıldı.

Bir kürek dolusu daha. Küller bu sefer başka bir yere isabet etti ve yelken bezinin üzerindeki leke daha da bir genişledi.

"Yine toprak olacaksın."

Rikard'la Algot ambar kapaklarını yakaladılar ve deniz tarafına doğru eğdiler, önce Kaptan Hansen'in cenazesi suyu boyladı ve gözden kayboldu, suya çarparken çıkan şapırtıyı yağmurun sesi maskeledi. Onu Peter Eriksen takip etti.

Deniz, giderek yoğunlaşan fırtına bulutlarının altında kapkaraydı, gemiyi çevreleyen buz tabakasının rengi sarıya çalıyordu. Sonra buzlar sayısız parçacıklara ayrıldı, yan dönüp havaya dikildi ve birbirine tosladı, denizin sabrı taşmıştı, onca

yükü artık taşımak istememiş, haşmetli omuzlarını silkivermişti. Ta uzakta *Ane Marie* ağır ağır yan yattı. Artık gövdesine destek olan buzlardan mahrumdu. Ve deniz, onu eriyen buzun gevşek kollarından koparıp geri alıyordu, buz nedeniyle bir süredir zorunlu sürüncemede kalan imha işlemini artık tamamlayabilirdi.

Dreymann herkesin acilen güverteye çıkmasını emretti. Nimbus bulutları, saldırıya hazır bekleyen, birbirine perçinlenmiş granitten dev bir yumruğu andırıyordu. Buzlardan kurtulmuşlardı ama bu kurtuluş, yeni bir ölüm tehdidiye birlikte gelmişti. Camadan vurdular, şimdi yalnızca veledi barga ve pikle gidiyorlardı. Feci bir dolu bastırdı ve deniz sanki kaynayıp taştı. Her yandan dev gibi dalgalar yükseldi. Koca buz parçaları, kırılan dalgaların tepesindeki köpüklerin ortasında güverteye gümbürtüyle inip paramparça olurken, yollarına çıkan her engele öyle bir kütürtüyle çarpıyordu ki, selviçelerin arasında uğuldayan şeytan korosuna, sanki düzensiz ve kof tamtam vuruşlarıyla eşlik eder gibiydiler.

Güverteden geçebilmek için devamlı sayı sayıyorlardı. Üç büyük dalga selini hep daha küçüğü izliyordu ve o zaman güverteyi kaplayan buz parçalarıyla dolu suyun içinden şapır şupur geçip tayfa kamarasına varabiliyorlardı.

Bager hâlâ kamarasında yatıyordu. İlk nöbeti Dreymann'la Knud Erik aldı. Rikard'la Algot biraz uyuyup istirahat etmek için aşağıya yollandı. Helmer gemi mutfağında, devrilen ağaca yapışmış bir maymunun inatçılığıyla çalışıyordu. Gemi tepetaklakken bile kahve yapabilmiş insandı o. Dreymann, Vilhjelm'e de kamarasından dışarı çıkmamayı emretmişti.

"Rüzgârın hızı ne acaba?" diye sordu Knud Erik.

Bayağı yana kaykılmış güvertede dengesini ustalıkla koruyan Dreymann'ın yanı başında, dümen tekerleğine yapışmış duruyordu.

Kâh geminin kıç tarafı dalgaların üzerinde havaya kalkıp, pruvası köpüklerin arasında kayboluyor; kâh kıçı dalgaların arasında gömülüp, pruvası havaya dikiliyordu. Ve Knud Erik'in içi, her seferinde korkuyla kabarıyordu. Onları alt etmeyi aklına koymuş olan deniz, bir rövanş maçı için yine ringin ortasına fırlatmıştı.

Knud Erik, Kuzey Atlantik'in fırtınalarıyla hiçbir denizcilik yeteneğinin başa çıkamadığını çoktan öğrenmişti. Hiç beklenmedik bir anda tepeden inen azgın dalgalarla başa çıkmak, hiçbir babayiğidin harcı değildi. Burada iş, şansa kalıyordu. Bazıları buna kader, bazıları da Tanrı derdi, ama Kuzey Atlantik söz konusu olunca, Tanrı'yla şansın ortak yanı şuydu ki; Tanrı'nın müdahelesi hep keyfiydi. Cenazelerini henüz denize verdikleri Peter Eriksen ve Kaptan Hansen, gemilerini en azgın fırtınalardan selametle çıkarmış diğer denizcilerden -elbette ki- ne daha fazla ne de daha az ustaydı. Ne uzun uzadıya düşünmekten ne de ellerini açıp bir dua okumaktan hayır vardı. Dua, olsa olsa, yürekteki huzursuzluğu birazcık dindirebilirdi. Ama gemiyi limana selametle vardırmaya duanın herhangi bir etkisi olacağına inanmıyordu. Vilhjelm'in *Ane Marie*'de yapayalnızken *Sømandspostillen*'i yüksek sesle okumasının ne anlama geldiğini Knud Erik çok iyi biliyordu. O, dışsal değil, hayatta kalma içgüdüsünü tehdit eden içsel kekelemesine şifa aramıştı. Fakat Knud Erik, Vilhjelm'deki Tanrı sözünü içine sindirebilme yetisinden mahrumdu.

"Rüzgârın hızı ne acaba?" diye sordu yine.

"Bora," dedi Dreymann.

On gün sonra Newcastle limanına vardılar. Bager, asık suratlı ve içine kapanık bir hâlde kamarasından çıktı. Gözlerinden korku okunuyordu ama borayla bir ilgisi yoktu.

Dreymann'la birlikte gemiyi dolaşıp hasar tespiti yaptılar. Cankurtaran sandalını kaybetmişlerdi. Kamara kapıları paramparçaydı, mizana direğinin bileziği kırılmıştı, iki su fıçısı denize yuvarlanmıştı, bir randa gizi kırıktı, yelkenler yırtılmıştı, yüz doksan ayak uzunluğundaki küpeşte kambur olmuştu, pruva yönünde geminin sancak tarafındaki isim levhası paramparça olmuştu, sancak borda fenerinin asılı durduğu tahta levha da aynı akıbete uğramıştı.

Hasarlar giderilmeliydi. Fakat Newcastle'a yanaşmalarının tek nedeni bu değildi. Bager'in kızı Kristina'nın burada gemiye çıkması bekleniyordu. Onlarla beraber Setubal'a, sıcak ve güneşli Portekiz sahillerine yolculuk edecekti.

Knud Erik dolmakalemini buldu ve annesine bir mektup yazdı. Herkese selam yolladı ve Atlantik'i geçerken onlara eşlik eden iyi havadan söz etti.

Annesini evhamlandırmaya gerek yoktu.

Portekiz yolculuğunu dört gözle beklediğini de yazdı.

Fakat daha sonra bize itiraf ettiğine göre, onu nelerin beklediğini bir bilseydi, daha Newcastle'da gemiden ayrılmıştı.

Herman hikâyeyi daha önce de anlatmıştı ve her seferinde makbule geçmişti, ama şimdi Matmazel Kristina'ya anlatırken, tam tersi bir etki uyandırmıştı. Hikâyede genç kızı korkutan bir şey vardı. Herman'ın niyeti de zaten buydu. Ama hikâyede genç kızı bayağı korkutan bir şey vardı ve sonra ayağa kalkıp Herman'a sırtını dönmüş ve kamarasına inmişti. Hafifçe kırıtarak. Vay canına ya hu, bu kız, kafasını nasıl da karıştırıyordu!

Kadınlar istedikleri şeye hiçbir zaman kavuşmamalıydılar. Onları, kilitli bir kapının önünde ağlayıp sızlamak paklardı. İçinden gelse de iyi davranmayacaktın kadın milletine. İşi zorlaştıran da buydu ya. Onları az buçuk korkutacaktın. Ama ne çok fazla ne de çok az. Çok fazla olursa, paniğe kapılırlardı, o zaman da istediğini alamazdın. Çok az oldu mu da, minik, şirin ayaklarını üzerinde temizlerlerdi. Dozu ayarlamak tecrübe isterdi. El yordamıyla ilerlemek zorundaydın.

Kadınlar, kendilerini güldüren erkeklerden hoşlanırdı. Ama onları ağlatan erkeklere âşık olurdu. Onlar yalnızca anlayamadıkları şeye saygı duyardı. Her şey saygıda bitiyordu. Hayatı bir erkek için çekilir hâle getiren şeyin, bir kadının aşkı değil de saygısı olduğunu bilecek kadar gezip görmüştü dünyayı ve saygıda daima bir nebze korku vardır.

Knud Erik'le Vilhjelm ambar ağzına oturmuş, Herman'ın anlattığı hikâyeyi dinlemişlerdi. Hikâye, Ravn hakkındaydı; savaş sırasında Danimarka gemilerini batıran bir Alman denizaltısında çarkçılık yapmıştı ve bir gece geç vakit Nyborg'da bir kapı aralığında da hak ettiği sonu bulmuştu.

Matmazel Kristina hikâyeyi kapı aralığındaki ceza faslına kadar merakla dinlemişti. Sonra ayağa kalkıp, tek kelime etmeden gitmişti.

Daha sonraları Herman, Knud Erik'le Vilhjelm'e kadınların zor ve esasen akıl ermez yaradılışı hakkında ders vermeye

koyulmuştu. Söylediklerine gülüp geçmişlerdi ama o yanlarındayken de tedbiri elden bırakmamışlardı.

Gemiye ilk geldiğinde, onları sanki bir yerden gözü ısırıyormuşçasına, dikkatle incelemişti. İkisi de hemen başını çevirmişti. O da sonra üzerinde durmamıştı.

"Bak şu işe, martı katili geliyor," dediydi Vilhjelm, Herman'ın *Kristina*'ya bindiğini görür görmez.

Newcastle'da her şey ters gitmişti. Dreymann evden bir telgraf almıştı, karısı ağır hastaydı ve belki de pek ömrü kalmamıştı artık.

"İşimi süresi dolmadan bırakmak hiç hoşuma gitmiyor," dedi. "Dört çocuğum var. Üçü bensiz vaftiz edildi, sonra ikisi konfirme edildi, biri evlendi ve ben yine orada değildim. Ama Gertrud'un da nalları bensiz dikeceği düşüncesine katlanamıyorum."

Rikard ve Algot gemiden ayrıldılar ve sebebini de saklamadılar. Marstal gemilerinden gına gelmişti, bir fırtınadan çıkıp öbürüne dalmaktan başka bir iş yaptıkları yoktu; eğer canları cenazeci olmak isteseydi, bir cenaze levazımatçısının yanına çırak olurlardı, daha iyi. Onlardan buraya kadardı. *Kristina* artık kendi başının çaresine baksındı -ve herkese iyi yolculuklar, onlara da hadi eyvallahtı.

Yarı yarıya boş denizci torbalarını omuzlarına attılar, Polonya malı sigara ağızlıklarını dudaklarına sıkıştırdılar ve çıkıp gittiler.

Bager, Knud Erik'e, isterse kendisini usta gemiciliğe terfi ettirebileceğini söyledi. Bu görev için yeterince seyir tecrübesi olmasa da, işlerin çoğunu sökmüştü, yelken tamirini de muhakkak ki çabuk kapardı. Yalnız zam alacağını sanmasındı.

"Peki ya ben?" diye sordu Vilhjelm.

O ve Knud Erik bir daha birbirlerinden ayrılmamayı aralarında kararlaştırmışlardı.

Bager uzunca bir düşündü.

"Sen de yemeği al," dedi nihayet.

Sonra bir ikinci kaptana da ihtiyaçları vardı da, ortalıkta adam yoktu. Yalnız ne tesadüftür ki, *Uranus*'un kaptanıyla kapışıp ayrılan Herman, Newcastle'da bomboş ve beş parasız dolaşıyordu. İş tecrübesi vardı ama diploması yoktu. Aklını

başına alıp da Denizcilik Okulu'na girememişti.

Herman ikinci kaptan maaşı talep etti. Bager kafasında bir hesapladı. İki tayfa maaşından kurtulmuş, biraz tasarruf etmişti.

"Belgelerin yeterli değil," dedi. "Aslında sana bir lütuf yapıyorum da, hadi bakalım, bir önceki tayfa maaşına ilaveten yirmi beş kron daha vereyim."

"Kırk kron," dedi Herman.

Otuz beş kronda anlaştılar.

Aslına bakılırsa, belgeleri yeterli olmayan asıl Bager'di. Waterloo Street'teki gemici istihdam bürosundan Bay Mattheson dikkatini buna çekti. Ama hadi peki, Herman'a o görevi vermesine göz yummaya hazırlardı. *Kristina*'ya bir ikinci kaptan bulamayan kendileriydi, sonra birinin ekmek parasıyla da oynamak istemezlerdi. Fakat Bager, iki toy oğlanı, usta gemici diye ortalığa salamazdı. Gemide hiç olmazsa en az bir tane kalifiye usta gemici olmalıydı. Yoksa Bager'i ihbar etmek zorunda kalacaklardı.

Ivar'ın aralarına katılması böyle oldu.

Kristina Newcastle'dan henüz ayrılmıştı ki, gemide ilk çatışma da koptu.

Knud Erik'le Vilhjelm'in kanı Ivar'a hemen ısınıvermişti. Gemiye çıktığında, karada giydiği giysiler vardı üzerinde. Fransız kol düğmeleri, beyaz yaka, Buenos Aires'ten aldığı ipek kravat ve ısmarlama dikilmiş, kruvaze düğmeli, şevyot yününden bir takım elbise. Gerçek bir dünya adamıydı. Güney Amerika'dan Şanghay'a kadar nereleri gördüğünü söylemesine hacet yoktu. İnsan bunu zaten anlıyordu. Buharlı gemilerde tecrübe sahibi olmuştu. Bu kez yelkenli gemiyi seçişi, sadece merakındandı. Hellerup'lu bir kaptanın oğluydu. Deniz hayatının ona göre bir şey olup olmadığına henüz karar vermemişti. Gür, kuzguni siyah saçlı, uzun boylu ve yapılıydı. Üzerinde öyle kendinden emin bir hava vardı ki, galip çıktığı dövüşlerin sayısı epey kabarık olmalıydı.

Ivar mekanikten iyi anlıyordu. Yanında getirdiği radyo cihazını kendi yapmıştı ve söküp, aklına estiği gibi, yeniden monte edebiliyordu. Gemi limandayken, cihazı hep ambar kapağının üzerine koyar, anteni de selviçeye bağlardı.

"O mereti dünyada çalıştıramazsın," dediydi Herman ilk seferinde. Aptalca bir laftı. Bal gibi de çalışmıştı. Yeryüzünün dört bir yanından bölük pörçük yabancı sesler işittiler. Sonra, sadece Fransız kanal limanlarındaki varyetelerde çalınan dans müziği de dinlediler.

Ivar radyoyu açtığında, Herman bile gelmeden edemezdi. O zaman Ivar, başını radyodan kaldırır ve ona gülümserdi.

"Demek ikinci kaptanımız da teşrif etti," derdi.

Herman da topuklarının üzerinde döner, uzaklaşırdı.

Herman'ın, ses eriminin dışına çıktığına emin olur olmaz da, bir ağızdan kahkahayı basarlardı.

Knud Erik'le Vilhjelm, Herman'dan daima Martı Katili diye bahsederlerdi; oysa Vilhjelm, Herman'ın eski suçlarının gerçek mahiyetini Knud Erik'ten duyalı çok olmuştu. Ivar bir gün bu garip takma ada kulak misafiri olunca, meraklanıp sordu. Hemen yuvarlak bir cevap verdiler. Öylesine bir addı işte: Hem ikinci kaptan, bir martıyı çıplak elle boğmayı düşünebilecek birine benzemiyor muydu?

Ivar omuz silkti. Aldığı açıklamada bir gariplik sezmişti ama daha fazla kurcalamadı.

Ona, gerçeği o zaman söylemediklerine esef ettiler sonradan. Herman'ın ne yaptığını biliyorlardı, kurbanının kafasını ellerinde tutmuşlardı. Ve o yakınlarındayken hissettikleri korkuyu bastırmak için ona böyle masum bir takma ad seçmişlerdi.

Ivar'ın dostluğun kazanmak istemelerinin nedeni buydu. Bir gözeticiye ihtiyaçları olduğunun farkındaydılar.

Ivar yemeklerden şikâyet etmeye başladığında gemiye geleli çok olmamıştı. Özellikle akşam yemeklerini çok yetersiz buluyordu. Haftada iki kere, çarşambaları ve cumartesileri, bir peynir, bir salam, bir kutu ciğer ezmesi konservesi ve bir kutu sardalya konservesi veriliyordu. Bu, dört insana yetecekti. Sonuç, ister istemez, her seferinde aynı oluyordu. Büyük kısmını daha ilk akşam hallediyorlar, diğer günler de yavan çavdar ekmeğine talim ediyorlardı.

"Benim suçum değil," dedi Helmer ve kollarını çaresizce iki yana açtı.

Ivar, kaptana gidip, mürettebat adına şikâyette bulundu.

Porsiyonlar çok küçüktü. Mürettebat dediği, aynı kamarayı paylaştığı üç oğlandı.

Ivan, kaptanın kamarasına girdiğinde, Matmazel Kristina oradaydı. İnce ve uzun boyluydu, at yelesi gibi kabarık ve uzun, kestane rengi saçları vardı, Marstallı kızlara mahsus o girişken ve enerjik tabiata sahipti. Yetişme tarzındandı. Bir gün evin tek hâkimi olacaklarını biliyorlardı. Gamzeleri ve burnunun sağ yanındaki kara beni, ona, bir davete gitmek üzereymiş havası veriyordu. Bager önce bir şey demedi. Kızına yan gözle baktı, onun fikrini almak istermiş gibi bir hâli vardı. Kendi cimriliğiyle, kızının üzerinde iyi bir etki bırakma arzusu arasında sıkışıp kaldığı besbelliydi.

"Buharlı gemi tayfası işte!" diye hırladı Herman.

O da oradaydı ve kendini kaptanın sözcüsü gibi hissetmişti.

"Deniz hukukundan haberim var," dedi Ivan sakince, "hakkımız olan yemeğin bize verilmesi gerekir. Bundan böyle, kumanyalar ayrılırken ben de tartının başında olmak istiyorum."

Gülümseyerek Matmazel Kristina'ya doğru döndü.

"Siz belki birkaç gram yiyeceğin bu kadar ince hesabını yapmayı tuhaf buluyorsunuzdur?"

Kız başını iki yana salladı ve Ivar'ın gülümsemesine o da gülümseyerek karşılık verdi, kamaradaki gergin havadan etkilenmişe benzemiyordu.

Herman'ın sinsi bakışları bir Ivan'a bir Kristina'ya kayıyordu. Ne düşündüğü aşikârdı: Ivar, kaptanı zorlamak için kızını kullanıyordu.

"Çalışmaktan gocunduğumuzu sanmayın, matmazel. Canla başla çalışıyoruz. Ama çoğumuz daha yirmisinde bile değil, aşçıya ve o iki miçoya bir baksanıza, henüz on beş yaşındalar, daha tam gelişmiş bile değiller. Sonra, bütün gün açık havada çalışıyoruz. Deniz havasının nasıl iştah açtığına siz de dikkat etmişsinizdir muhakkak."

Herman tehditkâr bir şekilde boğazını temizledi. Ivar'ın laf selinden felce uğramıştı, zaman kazanmaya çalışıyordu.

Ivan, bir kez bile, ona doğru bakmadı. Matmazel Kristina'ya gülümsemeye devam etti ve kız da, aralarında sahiden

gizli bir bağ varmış gibi, ona bir gülümsemeyle karşılık verdi.

Bager bir şeyin farkında değildi. Konuşmaya başladı ama dedikleri öyle olağandışıydı ki, *Kristina*'da elbet bir şeylerin ters gideceğini kim olsa tahmin edebilirdi.

"Beş somun ekmek ve iki tane balık," dedi; sesine sert ve kararlı bir ifade vermeye çalışsa da, cılız ve dalgın çıkmıştı, kafası sanki bambaşka bir yerdeydi.

"Kusurumu bağışlayın ama," dedi Ivar kibarlığı elden bırakmamaya çabalayarak, "dediğinizi tam anlayamadım."

Bager sesini yükseltti. "Beş somun ekmek ve iki tane balık dedim. Rabbimiz İsa Mesih, beş bin insanı bununla besleyebilmişti. Ve siz bir peynir, bir salam, bir ciğer ezmesi ve bir kutu sardalyayı az buluyorsunuz, kaldı ki topu topu da dört kişisiniz?"

"Ama müsaade edin, biz burada İncil'deki bir hikâyeden bahsetmiyoruz. Marstal limanına kayıtlı *Kristina* gemisindeyiz ve deniz hukukuna göre -"

"Yüce rabbini inkâr mı ediyorsun?" dedi Bager sert bir sesle ve suçlarcasına baktı Ivar'a. "Tanrı seni dünyaya getirdi, giydirdi ve onca gün koruyup hayatta tuttu ve sen şimdi kalkmış... Yoksa onun artık bunu yapabileceğinden veya yapmak isteyeceğinden şüphe mi ediyorsun?"

Dilbaz Ivar'ın bile, kaptanın bu laf seli karşısında nutku tutulmuştu, ağzı zor açılan, ketum birinden bunu hiç beklememişti.

Soran gözlerle Kristina'ya doğru baktı. O da ellerini şaşkınlık içinde iki yana açtı. Marstallı bir kaptandan çok şey beklenebilirdi. İnatçı ve ters olabilirdi, taleplerinde insafsız, bazen vicdansız olabilirdi. Her şeyden önce de paragöz olabilirdi. Ancak itidal, sağ kalmanın ön şartıydı. Daha önce hiç kimse, onun, kendini vaazlarla ve üstelik de bu kadar lastikli ifadelerle savunduğunu duymamıştı.

Herman kaba bir kahkaha atmamak için kendini güç tuttu. Bu iş bayağı eğlenceli olmaya başlamıştı.

"Ben deniz hukukundan bahsediyorum," diye kestirip attı Ivar.

Matmazel Kristina, Bager'e doğru eğildi ve elini onun elinin üzerine koydu.

"Mantıklı ol, baba. Mürettebata biraz daha fazla yemek verildi diye bir yerin incinmeyecek ya."

"Nasıl istersen," dedi Bager dermansız bir sesle. İskemleye çöktü, eliyle göğsünü tutuyordu.

"Baba, iyi misin?" diye sordu Matmazel Kristina telaşla.

Ivar, tayfa kamarasına dönünce, olan biteni diğerlerine rapor etti. Sonra Knud Erik'e baktı.

"Bager'le en uzun süre çalışan sensin. Hep böyle midir bu adam?"

"Cimriliğe gelince evet," dedi Knud Erik. "Fakat Papaz Abildgaard gibi konuşmaya gelince?"

Başını iki yana salladı.

"Ne dediğini bir kere daha tekrarlar mısın?" diye rica etti Vilhjelm.

"İncil'deki o malum beş somun ekmekle iki balık hikâyesi canım."

Ivar hafızasını şöyle bir yokladı.

"Bizi giydirip koruyan Tanrı'nın varlığından şüphe etmemiz nasıl mümkün olabilir diye sordu."

"Ha o *Sømanspostillen*'de geçiyor," dedi Vilhjelm. "Kutsal üçlüden sonraki yedinci pazar. Fakirle zengin için bir vaaz. Bergenli gemi papazı Jonas Dahl'a aittir. Bager bu vaazı ezberlemiş demek. Ama ters anlamış."

Matmazel Kristina, ara sıra, tüm mürettebata ya krep yapar ya da elinde kahve demliğiyle güverteyi dolaşıp kahve verirdi. Gemi mutfağında Helmer'in işi işti. Kristina ona, yemek yaparken sık sık yardım ederdi. Yer o kadar daracıktı ki, birbirlerine çok yakın durmak zorundaydılar. Eteklerinin hışırtısını dinlemek ve bir kadın vücudunun o denli yakınında olduğunu hissetmek, Helmer'in başını döndürüyordu. Kız onun becerilerini övdükçe, o da ekstradan gayret sarf ediyordu. Hepsi böyle yapıyordu. Gemide bir kadın olması herkese iyi geliyordu.

Matmazel Kristina sık sık gider serdümenin yanına oturur, onu lafa tutardı; adamın bir gözü selviçede, bir gözü kızda olurdu.

Bir gece, Portekiz sahillerine yaklaşırlarken, Ivar'la ay ışığında güvertede geziniyorlardı.

Herman küpeştenin yanında durmuş, onların konuşmalarına kulak misafiri olmaya çalışıyordu ama o kadar alçak sesle konuşuyorlardı ki, kelimeleri tam duyamıyordu. Kristina'nın arkası dönüktü, Nyborglu Ravn'ın hikâyesini anlatıyordu. Rahat ve samimi bir havası vardı. Zaten sadece Herman'a karşı resmi ve uzak davranırdı.

Kumanya konusundaki tartışmadan beri, kızın gözünde bayağı puan kaybettiğinin farkındaydı.

Matmazel Kristina'nın yakın varlığı, onda sanki kanına aynı anda hem zehirli hem müthiş tatlı bir şey karışıyormuş gibi bir his uyandırıyordu. İçindeki iradesizlik ve o müthiş gerginlik, sonuca ulaşmak için birbiriyle yarış ediyordu. Kendini aynı anda hem aciz hissediyor hem de öfkeden kuduruyordu. Ortalıkta yumruklarını sıkmış, dövüşe hazır gibi dolaşıyordu, ama sevgiyle kucaklamayı ve kucaklanmayı, her şeyden çok istiyordu.

Kristina, Portekiz sahillerinden hiç eksik olmayan güney rüzgârına karşı yol alıyordu. Ivar ne zaman nöbetteyse, kız da mutlaka o zaman dümenin yanındaydı. Herman bir keresinde dimdik ve kurumlu bir edayla, ikinci kaptan rolünün keyfini çıkara çıkara yanlarına yaklaştı.

"Serdümen rahatsız edilmez," dedi Ivar tersçe ve ellerini arkasında kavuşturup bekledi, ta ki kız kalkıp da gidene kadar.

Evet, boyun eğmek zorunda kalmıştı. Fakat bunun zafer mi yoksa yenilgi mi olduğunu kestiremiyordu. Kıza daha fazla yaklaşamadı. Onları Kristina ve Ivar olarak değil, "çift" olarak düşünmeye başladı. Zaten iş oraya doğru gidiyordu.

Bir öğleden sonra, bir yunus sürüsü, tekdüzeliği bozdu.

"Uçan balıklar," diye feryadı kopardı serdümen.

Mürettebat zıpkınları hazırladı. Başı Ivan çekiyordu. Cıvadraya fırladı ve geminin başı suya dalıp da yunuslara olan mesafesi azalır azalmaz, zıpkınını en yakınındaki yunusa doğru suya fırlattı. Ivan zıpkının ipini çekerken, hayvan deli gibi çırpınıyordu. Knud Erik hemen yetişti ve elindeki çekme halatı hayvanın kuyruğuna dolamayı başardı.

Herman kamarasında gözden kayboldu, sonra elinde bir tabancayla güverteye döndü. Mürettebat, yunusun etrafına çember yapmış duruyordu, hayvanın kaygan, zarif vücudu

ölüm sancıları içinde kasılıyor, koca kuyruğu güvertenin zeminini muntazam aralıklarla dövüyordu. Üzerinden boşanan kanlar, döşeme tahtalarının aralarından dere gibi akıyordu. Matmazel Kristina uzakta durmuş seyrediyordu, elleriyle ağzını kapamıştı. Şimdi sıra, içlerinden birinin, can çekişen hayvana son öldürücü darbeyi indirip ızdırabına son vermesine gelmişti.

"Çekilin!" dedi Herman.

Dönüp baktılar. Elindeki tabancayı diğerlerine doğru çevirmişti, havada daireler çizerek birinden öbürüne doğru kaydırıp duruyordu, sanki hangisine vuracağına henüz karar vermemiş gibi bir hâli vardı. Bir adım geri çekildiler. Herman, yunusun yanına iyice yaklaştı ve dikkatle nişan alıp üst üste iki kurşun sıktı. Hayvanın iri gözünden kanlar fışkırdı. Kuyruğunu bir kez daha yere vurdu, sonra hareketsiz kaldı.

Herman başını kaldırdı ve Matmazel Kristina'nın, Ivar'ın yanına iyice sokulmuş olduğunu fark etti. İkisi de ona bakıyordu. Onlara gülümsedi. Sonra tabancasını kemerine sıkıştırdı ve kamarasına döndü.

Ranzanın kenarına oturdu. Yüzündeki gülümseme hâlâ kaybolmamıştı. Kıyak bir sahne olmuştu. Tabancası olduğunu kimse bilmiyordu. Elinde silahla ortaya çıkınca, neye uğradıklarını şaşırmışlardı. Gözlerindeki korkuyu görmüştü. Önce hepsi yunusa bakıyordu. Ve sonra hepsi ona bakmıştı. Kontrolü ele geçirmişti. İşte böyle olmasını istiyordu.

Bir sabah erken vakit, rüzgâr dindi. Şimdi ağır ağır yol alıyorlardı. Öğlene doğru ileride Setubal göründü. Sarp kayalıkların üzerinde koskoca, beyaz boyalı villalar uzanıyordu; yemyeşil, gür bir bitki örtüsü, yamaçlardan aşağı yele gibi sarkmıştı. Yelkenleri topladıktan sonra, Matmazel Kristina güvertede herkese birer bardak şarap ikram etti. Eski bir âdetti.

Ivar'a bardağı uzatırken gözlerinin içine uzunca baktı. Sıra Herman'a gelince, başını, bir sonrakinin yanına gitmek için zor bekliyormuş gibi öbür tarafa çevirdi.

Setubal'a geldiklerinde limanda bir Marstal ıskunası daha vardı. Sonraki günlerde yenileri gelmeye devam etti ve çok geçmeden adeta ufak bir Marstal filosu oluşturdular. *Ørnen*, *Galathea* ve *Atlantic* -New Foundland istikametinde çalışan

bütün emektarlar oradaydı. New Foundland için tuz yüklüyorlardı, oradan da ambarlarını tuzlu morinayla doldurup, yine gerisin geri Atlantik'i geçeceklerdi.

Buralarda balıktan bol bir şey yoktu. Liman balıkçı kaynıyordu. Bu yörenin sardalyaları, ringa balığı büyüklüğündeydi. Balıkçıların üstleri çıplaktı. Ufak tefektiler ama adaleliydiler, güneşten kapkara olmuş derilerinin altından sinirleri harita gibi görünüyordu. *Kristina*'ya doğru bağırıp el salladılar. Matmazel Kristina'yı fark eder etmez de, bembeyaz dişleri siyah bıyıklarının altından pırıl pırıl ortaya çıktı. O da el sallayarak karşılık verince, şıkır şıkır parlayan balıklarla dolu koca sepetleri, bir gemi güvertesinde görmeyi hiç beklemedikleri bu genç kızın şahsında tüm kadınlara bir şükran hediyesi olarak sunmak isterlermişçesine, coşkuyla havaya kaldırdılar.

Bager, gemiye erzak almak için kayıkla kıyıya götürüldü ama eli boş döndü. Ne patates ne ekmek bulabilmişti. Setubal, bir grevin pençesinde mi kıvranıyordu veya yoksa *lockout* muydu? Öyle kolayca çözülecek bir durum değildi, herhâlükârda bir ihtilale benziyordu. Sıkıyönetim uygulaması vardı, akşamları saat ondan sonra sokağa çıkmak yasaktı. Karanlık çıktıktan sonra, sokakta kim görülürse vurulacaktı.

"Niçin ihtilal var?" diye sordu Kristina, gözleri heyecandan fal taşı gibi açılmıştı.

Babası omuzlarını silkti.

"Herhalde açlıktan," dedi. "Buranın fakirleri şöyle böyle değil, adamakıllı fakir."

"Ama bu korkunç bir şey," dedi Kristina, "zavallı insanlar."

"O kadar ciddiye almaya da gerek yok," diye atıldı Herman. "Olağandışı bir durum değil. Buralarda hep ihtilal vardır. Avaz avaz bağırır, birbirlerini vururlar. Düzenin değişmesini isterler ama insan bir sonraki gelişinde her şeyi yine eski tas eski hamam bulur. Bu bir yaradılış meselesi. Sinirlerine hâkim olamıyorlar. Ama iş bir şeyler yapmaya gelince, umurlarında değil."

İhtilal kelimesi güverteyi dolaştı. Hepsi bir kere ağzına alıp tadına bakmak istedi. Egzotik bir meyve gibi, alışılmadık, mayhoş bir tadı vardı. İhtilal; buraların, güney ülkelerinin bir

parçasıydı. Şimdi eve dönünce, gittik gördük diyeceklerdi. Lakin ortada görünen bir şey yoktu. Sardalya avcıları, ilk başta, olan bitenden etkilenmişe benzemiyordu -tabii bu gerçekten bir ihtilal idiyse-, limana, her Allah'ın günü, tekneleri imanına kadar balıkla dolu bir hâlde dönüyorlardı. Sonra grev kök saldı ve sardalya avcılarının da greve gittiği söylentisi yayıldı.

Sonraki birkaç gün balıkçılar limandan kayboldu ve *Kristina*'nın etrafına sessizlik çöktü. O arada *Nauta* ve *Rosenhjem* de limanda boy göstermişti. Adeta yüzer bir Marstal oluşmuştu şimdi, gemiler arasında hareketli bir trafik hüküm sürüyordu. Ziyaretler yapılıyor, kahveler içiliyordu. Matmazel Kristina, Ivar'la güverte yürüyüşlerine son verdi; şimdi kaptanlar vardı, hepsi babasının arkadaşıydı ve Marstal'da ailecek görüştükleri insanlardı. Onlarla birlikte şehre gidip dolaştı, gerçek bir kaptan kızı gibi davrandı.

Bir buket çiçekle geri döndü, bir parkta bahçıvan hediye etmişti. Sonra bir askeri orkestranın halka müzik çaldığı şehir meydanındaki büyük bir kafeyi anlattı heyecanla.

"Yine bando müziği dinlemek çok güzeldi," dedi.

Herman omuz silkti. Gezmiş görmüş kadınlar böyle diyebilirdi tabii, ama o, Marstal'a konsere gelmiş hiçbir bando hatırlamıyordu. Kristina, şehirde sinemaya da gitmişti, burada da filme yaylı çalgılar orkestrası eşlik ediyordu, en az yirmi kişilik olduğunu da ilave etmeyi unutmadı, gözlerinde kıvılcımlar çakıyordu.

Marstal gemilerindeki mürettebat üyelerinden birkaçının yanında müzik aleti vardı; iki akordeon, üç ağız mızıkası ve bir de keman. Aralarında çalıp söylerlerdi. Ivar'ın sesi güzeldi ama onu diğer gemilerin mürettebat üyeleri arasında asıl popüler yapan şey, radyosuydu. *Kristina*'dakiler onunla gurur duyuyordu. Ivar onlara aitti ve hiçbir gemide Ivar gibisi yoktu. Radyoyu açar, ayar düğmesini sağa sola kaydırır ve tüm dünyadan sesler yakınlaşır ve uzaklaşırdı; müzik de vardı, Portekiz'den *fado* şarkıları. Bu kelimeyi ilk Ivar'dan duymuşlardı ve Ivar onlara bu kederli müziği biraz da izah etmişti. Radyodan çok daha acayip müzikler de duyulurdu. Mesela; Casablanca'daki bir istasyondan Arap müziği. Fakat Ivar burada pes etti. Bu müziğin ne adını ne sanını biliyordu.

Kaptanlar bile kamaralarındaki jenever'i ve Riga balsamını bırakır gelirdi. Radyo çalınca dayanamazlardı. Matmazel Kristina, elinde kahve demliğiyle etraftaki herkesi dolaşır, krep yemek isteyen olup olmadığını sorardı ve topluluktan hep bir ağızdan, hevesli bir "evet" cevabı yükselirdi.

Herman, Setubal'da akranlarının arasındaydı. Denizciydiler ve Marstallıydılar. Nyborg'da bir kapı aralığında bir adamı yere sermiş, bunu şehir adına yaptığını söylemişti. Ama şimdi kendini dışlanmış hissediyordu. Sadece kıskançlıktan değildi. Belki hiç bu bile değildi. Daha çok, nereye ait olduğunu bilememesindendi. Kendini, sadece, dizginleri kendi elinde tuttuğu ve çevresinde saygı ve korku uyandırdığı ortamlarda, tam anlamıyla evindeymiş gibi hissediyordu.

Rüzgârın ve dalgaların istikrarsız gücünde, ona hitap eden ve aşina gelen bir nizamsızlık ve serkeşlik vardı. Bunu, karaya ayak bastığı anda hissederdi. Oradayken hayat, liliput boyutlarına geri döner ve diğerlerini buyur eden kapı aralıklarından ne kadar ıkınıp sıkınsa da sığamayan hantal, evsiz barksız bir dev gibi yalpalayarak ortalıkta dolanırdı.

Bu akşam havada, güneye has o sıcak havadan, çarşaf gibi bir denizden, yıldızların sudaki akislerinden, yanı başlarındaki şehrin gizemli sessizliğinden gelen bambaşka bir kadınsı yumuşaklık vardı. Her şeyden, müzikten ve insan seslerinden, âdeti bozup mürettebatın arasına karışan kaptanlardan, gemi mutfağından gelen mis gibi krep kokusundan bile bir sevecenlik yayılıyordu.

Akranlarıyla birlikteydi fakat yeri, onların arası değildi.

Birden içi cızladı. Bütün bir insan değilmiş de yarımmış, bir kötürümmüş gibi korkunç bir histi. Kendini o bir an dışarıdan seyretmiş ve bir canavar görmüştü. İçinden, kaçıp saklanmak, baş edemediği bu dünyadan çekip gitmek geldi; onu hiçbir yere götürmeyecek kimsesiz bir yolda ilerlediğini fark edivermişti. İçinden ne içmek ne dövüşmek geliyordu.

Sadece ortadan kaybolmalıydı.

Kamarasına indi ve tabancasını aldı. Sonra küpeştenin

üzerinden tırmanıp, geminin yanında bağlı duran cankurtaran sandalına atladı. İpini çözdü ve ağır ağır kürek çekerek uzaklaştı.

Nereye gitmek istiyordu? Bunu bilmiyordu. Durdu, küreklere yaslandı, kafası karmakarışıktı. Liman da terk edilmiş gibiydi. Tek bir ışık yoktu. Şehir, sokağa çıkma yasağının başladığı an evrenin sonsuz boşluğuna çekilip yutulmuş da, arkasında bıraktığı bomboşluğu, gece göğünden çöken sessizlik doldurmuştu sanki.

Sonra ne yapmak istediğini çıkarıverdi: Karartılmış sokaklara girecekti. O, oraya aitti: Yasak bölgeye, göze görünmenin hayatına mal olacabileceği tehlikeli alana.

Daha bir an önce içinde fırtınalar esiyordu. Şimdiyse damarlarındaki kan yine sakinleşmiş, her an taşabilecek, tehditkâr bir duygusal hareketsizliğe yer açmıştı.

En yakın rıhtıma doğru kürek çekti. Elinden geldiğince sessiz olmaya çalıştı. Sadece küreklerin suya değerken çıkardığı hafif şıpırtı duyuluyor ve anında yoğun karanlığa karışıyordu. *Kristina*'dan gelen müzik ve insan sesleri de bayağı uzakta kalmıştı, şimdi başka bir dünyadan gelir gibiydiler; terk ettiği ve bir daha asla geri dönemeyeceği bir dünyadan.

İlerisini düşünemiyordu. O kimsesiz sokaklarda onu neyin beklediğini bilmiyordu ve zaten aldırmıyordu da. Mıknatısla çekiliyor gibiydi ve iradesizce boyun eğiyordu. O, oraya, mıknatısın sessizlikten müteşekkil güç merkezine, metalin buz gibi soğukluğuna ve ölüme aitti. Cebinde tabancanın ağırlığını hissetti, artık hazırdı.

Kayığı bağladı ve rıhtıma çıktı. Ay yoktu ama şehir tamamen karanlığa gömülmemişti. Tek tük pencerelerden veya panjurların ahşap çubuklarının arasından dışarıya ışık sızıyordu. Kulağına sesler geliyordu, sonra bir piyanonun sesini duydu, cılız bir sesti, sanki sessizliğe kafa tutuyordu ama yine ona yenik düştü.

İki ev sırasının arasında durdu ve başını arkaya eğdi. Samanyoluna baktı, caddeye paralel uzanıyordu, gecenin ıssızlığını bir baştan bir başa aşan, ışıktan çakıl taşlarıyla dolu pırıl pırıl bir göksel yol. Samanyolunu ilk kez görüşü aklına geldi. O zaman ufacık bir oğlandı, gece yapayalnız sahilde durmuş,

yine başını arkaya eğmişti, öyle sabırsız umutlarla doluydu ki. Fakat şimdi, bu gece, her şeye sırtını dönmüştü. Samanyoluyla ve bir tabancayla tek başına kalmıştı.

Bu geceden sağ çıkmayı arzu ediyor muydu? Kendini bir sınava mı tabi tutmuştu yoksa istediği, çok daha başka bir şey miydi? Bilemiyordu. Yıldızların dilinden o kadar iyi anlayamıyordu.

Caddenin ortasında durdu ve başını kaldırıp yukarıya doğru baktı. Evlerin beyaz duvarları, yıldızların parıltısını yansıtırcasına, mavimsi, soluk bir ışığa gömülmüştü. Kapı aralıkları ve dar avlular kara kara titreşiyordu. Sokağın ortasında durmak acaba ne kadar akıllıcaydı?

Gece göğünün altında bu sefer içkinin değil, yalnızlığının yarattığı tuhaf sarhoşluk hâli birden uçup gitti. Kaldırıma koştu ve bir evin duvarına yapışıp kaldı. Fakat burada da bir o kadar ortadaydı mavimsi pırıltılı duvarın önünde yoğun bir karaltı.

Buraya saklanmaya gelmemişti. Kaldırımın ortasına çıktı ve yürümeye başladı.

Birden ayak sesleri duydu. Düzenliydiler. Yaklaşan tek bir kişi miydi yoksa bir güruh muydu? Tekrar kulak kabarttı. Herhâlükârda bir güruh olamaz, diye karar verdi. Belki sadece iki kişiydi? Gece nöbetine çıkmış iki asker? Sokağa çıkma yasağı olan bir şehirde, karanlıktan sonra dışarıda dolaşmayı başka kim göze alabilirdi? Önce arkasına, sonra ilerisine baktı. Geniş bir caddeydi. Koca palmiyelerin tepelerini hayal meyal seçebiliyordu, yıldızların ışığına siper oluyorlardı. Bulunduğu yer bir bulvar olmalıydı. Dar ve dönemeçli yan sokakları bulmalıydı, oralarda kaçabilmek daha kolay olurdu. Kararsızca durdu. Sonra tabancasını kaldırdı ve kendi etrafında yavaşça döndü. Karanlık, zifiri bir karanlık. Ama adım seslerini duyabiliyordu. Hâlâ düzenliydiler. Yaklaşıyorlar mıydı yoksa uzaklaşıyorlar mıydı?

Ağırdan alarak ilerledi. Tabancayı ileri doğru uzatmıştı. Karanlıkta bir karşılaşırlarsa, ya o ölecekti ya da öbürleri. Bundan emindi.

Adım sesleri devam etti.

Evet, hiç kuşkuşuz yaklaşıyorlardı fakat hangi yönden

olduğunu çıkaramıyordu. Onlara doğru gidiyor da olabilirdi, onlardan uzaklaşıyor da.

Yeniden yürümeye koyuldu. Bir süre öylece gitti ve sonra birden onları fark etti. Tam ilerisinde duruyorlardı, üç dört metreden fazla uzak olamazdı, sanki onu bekliyorlardı. Herman zınk diye durdu.

İçlerinden biri bas bas bağırdı.

Ve bağırtısı, kulakları sağır eden bir patlamanın içinde kayboldu. Herman sesin nereden koptuğunu anlayabilmek için ileriye doğru baktı ve tabancayı tutan eli gözüne çarptı. Tabancasını ateşlemiş olmalıydı.

Birini vurup vurmadığını öğrenmek için vakti yoktu, bunu koşmaya başladıktan sonra anlayabildi. Arkasından ne bir adım ne de bir silah sesi geliyordu. Durup geriye bakmak geldi içinden fakat kanı damarlarında öyle gürül gürül akıyordu ki, vücudu kendi başına bir devinim gücü kazanmış, başına buyruk koşuyordu. Zihni tamamen berraktı. Sadece, bacakları ona ait değildi sanki. Kendi bildiğini okuyorlardı.

Köşeyi döndü ve bir müddet daha koştu. Sonra kaslarına hâkim olmayı başardı. Durdu ve bir duvarın önüne sığındı, geceyi dinledi. İlk başta bir şey duymadı. Sonra ta uzaktan, koşan ayak sesleri işitti. Önce bir yönden geldiler, sonra yön değiştirdiler. Bir silah patladı, bunu diğerleri izledi ve atışlar giderek birbirine girdi, yaylım ateşine döndü, bir makineli tüfek olmalıydı. Şimdi birbiri ardına kopan emirler ve çizme sesleri de geliyordu, sanki koca bir ordu harekete geçmişti. Bir yerlerde bir araba motoru çalıştı.

Sessizliği bozan kendisiydi, tabancasını ateşlemiş ve bir atışla adeta bir maden ocağını infilak ettirmişti ve bu maden ocağı şehirdi de, patlama bütün şehri aynı anda sarmıştı sanki.

Dört bir yanı, şehrin karanlığı ve ateş sesleriyle sarılıydı. Yaylım ateşi kâh yoğunlaşıyor, kâh yerini kararsız bir sessizliğe bırakıyordu. Kim kime ateş ediyordu? Askerler grevcilere ateş ediyor da, onlar da karşılık mı veriyordu? Yoksa sırf bir kaos mu yaşanıyordu? Yoksa bir ihtilal miydi? Her şey karanlığın içine sinmiş bekleyen yırtıcı hayvanların hırlayarak, öne atılarak birbirini pençeleriyle yere sermesi ve sonra yine karanlığın içine çekilmesinden mi ibaretti? Yoksa ihtilal, esasında,

silahların isyanından mı ibaretti? Gecenin karanlığına sinerek sahiplerine baş kaldırıp kontrolü ele geçirmiş, kanla konuşan, kana seslenen ve kanı tuzağına düşürüp şehrin sokaklarına sel gibi salan silahların?

Artık geriye ne iyinin ne de kötünün kalışını, düzenin ya da karşıtının yitip gidişini, geriye kalan tek şey olan yabanileşmiş bir yaşamı ve yaşamın özü olan kanla yıkanmış, taştan bir şehri kutlamak için birbirlerine mi ateş ediyorlardı?

Yine koşmaya başladı. Zor nefes alıyordu fakat durmadı. Ağır sıklet vücudu, azgın boğa gibi geçiyordu daracık sokaklardan. Bir yerde, üzerine ateş edildi. Bir kurşunun, tam arkasındaki duvara saplandığını duydu. Başka bir yerde, bir kapı aralığına gizlenmiş iki adamı korkuyla yerlerinden fırlattı, geçerken kapıya doğru ateş ederek, çılgın koşusunu sürdürdü. Kimlerdi? Onları vurmuş muydu?

Umrunda değildi.

Bir bölük askerin marş adım geldiğini gördü, bir kapı aralığı bulup sindi ve tamamen uzaklaşmalarını bile beklemeden saklandığı yerden fırladı. Koşmasına ara bile vermeden arkasına dönüp askerlerin istikametinde bir el ateş etti.

Birileri yolun ortasına barikat kurmuştu. Arkasında hareket eden gölgeler fark etti. Yoğun karanlıktan ne olup bittiğini göremese de, içgüdüsel olarak biliyordu. İhtilaldi bu; silahların isyanı, buraya birbirlerinin kanını emmeye gelmişlerdi. Askerlerle isyancılar arasında bir paydaşlık vardı. Müşterek öldürme arzusu onları birbirine bağlıyordu.

Ona seslendiler. O da çat pat denizci İspanyolcasıyla karşılık verdi. Barikatın arkasına, yanlarına çağırdılar. Omzuna vurdular ve onlara tabancasını gösterince, onu *compañero* diye çağırdılar; bu kelimeyi anladı ve tıpkı kendileri kadar bön buldu. Davaları umrunda değildi. Onlar, silahlarını ateşlemek için bir mazeret arıyorlardı. Herman'ın buna ihtiyacı yoktu.

Barikata doğru ateş edildi. Onlar da karanlığa ateş ederek karşılık verdiler. Namlulardan çıkan kıvılcımları gördü. Yanağında bir sıcaklık hissetti. Yoksa vurulmuş muydu? Sonra yanındaki adam, Herman'ın omzuna doğru devrildi. Başı bir an için sanki uykuya dalmış gibi omzuna yaslı kaldı. Gömleği-

nin kolu kandan sırılsıklamdı. Sonra yaralı adam yavaşça aşağı kaydı ve yere yığıldı.

Silahlar coşmuştu. Yolun karşı ucundaki namlulardan fışkıran kıvılcımlar şimdi bir havai fişek gibi çakıyor, kulakları sağır eden gürültü insanı kendinden geçiriyordu.

Müthiş, kuru bir sıcaklık fışkırdı teninden, kalbi sanki alev almış gibiydi: Hayattaydı!

Silah sesleri yakınlaştı. Askerler hücuma geçmişti. Herman'ın etrafındakiler barikatları terk ettiler. Karanlığın içine daldıklarını işitti ve o da son hız ileri atıldı, uçarak koşuyordu. Birinin güldüğünü duydu, kendisiydi. Sonra yolun ortasına uzanmış bir karaltı çıktı önüne. Üzerinden atlayıp yoluna devam etti. Biri koluna yapıştı ve onu daracık bir yan sokağa ve oradan da bir kapı aralığına sürükledi. Önce bir duvara tırmandılar, sonra bir diğerine. Adama *gracias* diye fısıldadı ama aslına bakılırsa aldırdığı yoktu. Bütün vücudu, ölümsüzlüğün coşkusuyla vecde gelmiş çığlıklar atıyordu. Tabanca hâlâ elindeydi.

Sanki ezelden beri bu karartılmış şehirde yaşıyordu, daha önce yaşadığı her şey önemini yitirmiş, silinip gitmişti. Ve ansızın bir şey hissetti: Bu gece özgürlüğüne kavuşmuştu. Burada, namlu kıvılcımlarının sokak lambalarının yerini aldığı, kaldırım oluklarından kanın sel gibi aktığı bu karanlık sokaklarda, kendini yarım hissetmeden hareket edebilirdi. Buraya uyuyordu. O da kandan, bedenden, içgüdü ve reflekslerden ibaretti. O, silahından ibaretti ve onun sayesinde, tıpkı kendisi gibi gecelerini silahla hareketlendiren herkesle tek vücut oluyordu. Kendini burada bu adamlarla, yaşam ve ölümle tek vücut hissediyordu.

Güneş, şehrin gerisindeki tepelerden koskoca, kıpkırmızı bir top gibi yuvarlanarak bulvardan aşağı, ona doğru geliyordu. Ve dört bir yandan renkler sanki alev aldı; önce için için başladı, sonra şiddetlendi, her yeri sardı. Herman, gün doğumunu, hüsran ve ferahlık arası bir duyguyla karşıladı. Güneş ışıkları sanki gecenin kaosuna çekidüzen verdi: Evleri ve insanları, asıl ve meşru mekânlarına iade etti.

Başını eğip kendine baktı. Gömleği kan içindeydi. Yırtarcasına çıkardı ve yere fırlattı. Elinde tabancanın ağırlığını his-

setti. Bir an durakladı. Sonra elinden bıraktı ve yürüdü.

Büyük bir meydana geldi. Etrafta devrik masalar ve iskemleler duruyordu. Üniformalı adamlar, cesetleri taşıyıp götürüyorlardı. Çok geçmeden, kaldırım taşlarındaki kanlar da yıkanıp temizlenecekti. Gün geri gelmişti.

Sakin adımlarla meydanı geçerken, bir asker ona seslendi ve yanına geldi. Onu iki asker daha izledi. Herman'ı baştan aşağı süzdüler. Üstü çıplak, ekşi bir ter kokusu salan, kısacık sarı saçlarının altındaki yüzü yağmur, alkol ve güneşten kıpkırmızı bir adam. Neyin nesiydi? Bir anlık heyecana kapılıp, zamanı ve mekânı ve sokağa çıkma yasağını unutmuş bir denizci mi?

Leş gibi kokuyordu.

Yatak ve kadın kokusu sandılar. Bunu yüzlerinden okuyabiliyordu. Onlara sırıttı. Onlar da sırıtarak karşılık verdi. Askerlerin en uzun boylusu, Herman'ın yanağını işaret etti. Elini götürdü ve kabuklaşmış kanı hissetti, bir kurşun sıyırıp geçmişti.

"*Mujer,*" dedi. Kadın.

"*Mujer*" diyerek sırıttılar.

İçlerinden biri parmaklarını büküp ellerini öne uzatarak, kedi pençesi taklidi yaptı.

Bu askerlere geceleyin ateş etmişti, onlar da ona ateş açmıştı. Birbirine ateş eden gölgeler. Şimdi günün ilk ışıklarıyla sadece herhangi bir adamdılar. Onu salıverdiler.

Herman limana inip sandalı buldu. İpini çözdü ve *Kristina*'ya doğru ağır ağır kürek çekmeye başladı.

Ertesi gün Herman'ın hiç sesi çıkmadı. Mürettebat yan gözle onu izledi. Yokluğunu fark etmişlerdi ama bir şey demediler. Arada bir gülümsüyordu, tuhaf ve ortadan bir gülümsemeydi, daha önce hiç görmemişlerdi. Bakıştılar, gözlerinde uyarıcı bir ifade vardı.

Bu sessizliğin arkasından ne gelecekti acaba?

Ivar, Herman'ın cüsseli sırtına düşünceli gözlerle baktı. Bager bir şeyin farkında değil gibiydi.

Herman, onların bakışlarının farkındaydı. Hakkında ne düşünüyorlardı? Setubal'da, sokağa çıkma yasağının ortasında neler yaptığını sanıyorlardı acaba? Yoksa sadece fahişeye gittiğini mi zannediyorlardı? Neden bir şey sormuyorlardı o zaman? Alacakları cevaptan mı korkuyorlardı?

Grev sona erdi. *Kristina*'yı iskeleye bağladılar. Birkaç yük mavnası bordadan yanına yanaştı ve dok işçileri, tuzlu morinaları boşaltmaya başladılar. Bager, Matmazel Kristina'yı da yanına alarak, erzak takviyesi için şehre gitmişti. Geri döndüğünde kız sevinçten uçuyordu, gemi levazımatçısı onları şehre öğle yemeğine götürmüştü. Balık ve kızarmış zeytin yemişlerdi.

"Fakat düşünebiliyor musunuz? Lokantanın bütün pencereleri paramparçaydı. Acaba dün gece ihtilal mı oldu dersiniz?"

Herman gülümsedi ama sesini çıkarmadı. Diğerleri soran gözlerle ona baktılar.

Kristina'nın ambarında ve rıhtımda harıl harıl çalışan liman işçilerini seyretti. Boş teknelerle denize açılan balıkçıları seyretti. Dolu ağlarıyla dönüşlerini seyretti. Süngüleri hazır durumda bekleyen askerleri seyretti. Setubal'ın insanlarını seyretti. Bakışları dünyaya çevrildi. Sanki zaman durdu ve o, bu hareketsizliğin ortasında, dünyadaki bütün gizemleri çözdü.

Matmazel Kristina'nın bir gün onun olacağının kaçınılmaz kesinliği de acaba o anda mı içine doğmuştu?

Kristina'yı seyire hazırladılar ve Setubal'dan ayrıldılar. İlk iki gün rüzgârı arkadan alıyorlardı. Sonra rüzgâr birden kesildi. Sırf veledi barga ve pik yelkenle, sanki oldukları yerde sayıyorlardı. Dümeni kendi hâline bırakmışlardı. Deniz ölü dalgalarla doluydu. Ta küpeşteye kadar yükseliyorlardı. Tam tepelerindeki öğle güneşi, denizin ve gökyüzünün tüm renklerine işleyip kavuruyor ve her şey beyaz bir buhar tabakasının içinde eriyip kayboluyordu. *Kristina*, denizin ağır soluklarına uyarak bir inip bir kalkıyordu. Sanki dünya derin bir uykuya dalmıştı. Gemidekiler uyurgezer gibi ortalıkta dolanıyor, soluk sesleri dalgaların ritmini izliyordu.

Matmazel Kristina güvertede oturmuş, nakış işliyordu.

Kimse konuşmuyordu. Bager, elinde *Sømandspostillen*'le gelip kızının yanına çöktü. Tek kelime etmediler, zaten birbirlerine yakın hissetmek için kelimelere ihtiyaçları varmış gibi de görünmüyordu. Bager, elindeki kitaptan bir sayfa çevirdi, dalgın gözlerle denize baktı ve yine kitaba döndü. Kristina'nın dikkati elindeki nakıştaydı. Yüzü güneşten bronzlaşmıştı ve saçlarını serbest bırakmıştı. Helmer, elinde kahve demliğiyle herkesi tek tek dolaşıyordu.

Biscay Körfezi'ne yaklaşmadan önceki son sıcak günlerdi.

Ertesi gün de devam etti, deniz çarşaf gibiydi. Akşam yedi civarında esinti başladı, Ivar'la Knud Erik yelkenleri açmak için yelken direğine tırmandılar. Geceleyin rüzgâr şiddetlendi. Matmazel Kristina öğlene doğru güverteye çıktığında, yüzünün tam ortasına inen bir dalgayla karşılandı. Yüzündeki tuzlu suyu silerken, dümende duran Ivar'a doğru bir kahkaha attı. Sonra bilen gözlerle yelkenlere baktı. Randa yelkenlerine gece zarfında camadan vurulmuş, geriye sadece trinketle abaşo gabya yelkeni kalmıştı. Kontra flok hâlâ iyice geriliydi, ama yakında onun da yüzeyini küçültmeleri gerekecekti.

"Yelkenler de fora gidiyor," dedi ve yüzüne sırılsıklam bir gülümseme yayıldı.

Babasının tahta çizmelerini geçirmişti ayağına, üzerinde de ona büyük gelen bir muşamba ceket vardı. Başına bir eşarp bağlamıştı ama şimdi sırılsıklam olmuştu. Çıkardı, kıvırarak suyunu sıktı ve ceketin cebine tıkıştırdı. Gür, kahverengi bukleleri rüzgârda uçuşuyordu.

İki ufak balıkçı teknesinin yanından geçtiler, güneye doğru gidiyorlardı. Matmazel Kristina, Ivar'ın yanında durdu ve onları gözleriyle takip etti. Dalgaların arasında hoplaya zıplaya yol alıyor, bir görünüp bir kayboluyordu. Genç kız, sanki gözlerine sabit bir hedef ararmışçasına tekneleri izlemeye devam etti. Yüzü gerilmişti, elini birden ağzına kapadı ve tırabzana koştu. Ivar, başını nazikçe öte yana çevirdi.

Kristina sonra onun yanına döndü.

"Kamaraya insem iyi olacak," dedi.

Ivar başıyla onayladı.

Öğle vakti rüzgâr yön değiştirdi. Rüzgârla akıntı şimdi birbirine ters yöndeydi ve *Kristina* dalgaların arasında bata

çıka ilerliyordu, pruvası durmadan suların arasına gömülüyordu.

Dümene Herman geçti.

"Kontra floğu küçültmeliyiz," dedi Ivar'a.

Ivar ona tersçe baktı. "O cıvadraya şimdi sen benim çıkmamı mı istiyorsun?"

"O kadar kalın kafalı mısın?"

"Benim gördüğümü göremiyor musun yoksa?"

Ivar şimdi ona alenen meydan okuyordu.

"Kontra floğun toplanması gerektiğini görüyorum ben."

"Ben de cıvadranın suyun altından pek dışarı çıkmadığını görüyorum."

"Islanmaktan mı korkuyorsun?"

Herman, duyduğu nefreti saklamak için hiçbir çaba göstermiyordu.

"Eğer pruvayı rüzgâra çevirip de hız kaybetmezsen, benim oraya çıkacağımı hiç umma."

Dik dik bakıştılar.

"Bana emir mi veriyorsun?"

"Sen ikinci kaptansın, bense usta gemiciyim. Senden, gemicilikten birazcık anlayan herkesin yapacağı şeyi yapmanı istiyorum. Yoksa o flok olduğu yerde öylece kalır."

Herman gözlerini yana çevirdi. Ivar'ın haklı olduğunu biliyordu. Pruva, suya o kadar gömülürken, bir adamı bile bile cıvadraya yollamak sorumsuzluktu. Dümen tekerleğini biraz kırdı ve gemi rüzgâra döndü. Matmazel Kristina da tam o sırada kamarasından çıkıp geldi. Elleriyle ağzını kapatmıştı, sanki yine denize istifra edecekmiş bir hâli vardı. Sonra burun buruna duran iki adama gözleri takıldı. Bakışları bir birine, bir öbürüne kaydı. Elini hâlâ ağzından çekmemişti.

Ivar güverteyi geçti. Gemi artık suya dalıp çıkmadan gidiyordu. Kontra flok yapraklamaya başlamıştı. Sırılsıklam cıvadra şimdi şeyl rengi gri gökyüzünü işaret ediyordu. Ivar cıvadraya çıktı ve kontra floğu toplamaya başladı.

Herman onu seyrediyordu -ince uzun siluetini-, kaygan cıvadranın üzerinde, dört bir yanından kabaran dalgalara rağmen öyle kendinden emin duruyordu ki.

Zaman durmuştu.

Ivar'a güçlü yapan şey, yalnızca erkek gücü değildi. Diğerlerinin zayıflıklarını bilmesiydi de. Herman, Ivar'dan daha ilk bakışta nefret etmişti ama bu, somut bir gerekçesi olmayan, anlaşılmaz, yersiz bir nefretti. Ivar'ın bir zayıf noktası var mıydı? Tehlike anında da baskıya dayanabiliyor muydu?

Dümen tekerleğinin, ellerinin arasında nasıl sarsılıp silkindiğini hissediyordu -serdümenle deniz arasındaki hiç bitmeyen o bilek güreşini. Hızı sabit tutabilmek için dümeni devamlı kımıldatması gerekiyordu. Sonra bir durakladı, dümeni tutan elleri gevşedi -sadece bir an için ve müthiş bir gümbürtüyle yelkenler rüzgârla doldu. Geminin pruvası, kırılan bir dalganın tepesinde gökyüzüne doğru fırladı, sonra inişe geçti, alçaldı, alçaldı ve suyun yüzeyine hızla çarptı, sular geminin iki yanından fıskiye gibi havaya püskürdü. Ve *Kristina* denizi bıçak gibi yararken, pruvası olduğu gibi suyun içine girdi, adeta dibe doğru dalışa geçmişti.

Zaman durmuştu, güneş sanki yörüngesini terk etmiş, galaksinin ücralarında bilinmez bir kütle merkezine yönelmişti ve yine de her şey o kadar çabuk olup bitti ki, kimsenin tepki göstermeye fırsat bulamadı. Matmazel Kristina, eli hâlâ ağzında, olduğu yerde duruyordu, gözleri fal taşı gibi açılmıştı. Sonra geminin pruvası yine suda bir yükseldi, köpüren dalgalar güvertenin üzerinden geminin kıç tarafına hücum etti. Cıvadra, başını gururla gökyüzüne dikti. Ivar hâlâ üzerindeydi. Cıvadraya bir maymun yavrusu gibi sımsıkı sarılmıştı, yüzü kireç gibiydi.

Bu kısacık an zarfında, Herman, onun buz kesmiş olduğunu anladı. Kendini baş kasaraya atacaksa, şimdi tam vaktiydi. Geminin pruvası yine suyun içine dalarsa, işi bitmiş demekti. Herman hayatının dönüm noktasını Setubal'dayken atlatmış, Ivar'sa şimdi o noktaya gelmişti.

Ancak Ivar olduğu yere yapışmıştı; kasları da, iradesi de felce uğramıştı. Parmak uçlarını cıvadraya iyice bastırmıştı, sanki korku onu, pençelerini sert tahtaya geçirerek tutunabileceğini sanacak kadar hayvanileştirmişti.

Herman, ani bir refleksle, ellerini ağzınının iki yanına koyarak avazı çıktığı kadar bağırdı.

"Hadi atla, denizci, atlasana, kahrolası!"

Ivar'ı kendine getirmek için mi yoksa alaya almak için mi bağırdığını kendi de bilemiyordu.

Gemi yine suyun içine daldı. Çıktığında, Ivar yoktu. Bomboş cıvadra, Ivar'ın aşağıda, köpüklerin arasında değil de, yukarıda bulutların arasında kaybolduğunu işaret eder gibi, bir an havaya doğru kalktı. Herman, dümen tekerleğini hafifçe kırıp gemiyi rüzgâra karşı çevirdi ve pruvanın gökyüzü yolculuğu sona erdi.

Bu noktadan itibaren her şey çok çabuk cereyan etti. Matmazel Kristina, Herman'a doğru koştu.

"Seni domuz," diye bağırdı, tıkanacak hâldeydi. "Ne yaptığını gör -"

Sonra kendini daha fazla tutamadı, Herman'ın göğsünün tam ortasına okkalıca kustu ve karın ağrısıyla iki büklüm oldu. Ve yine kustu, kusmuklar bu sefer güverteye fışkırdı. Nefes nefese doğrulduğunda, henüz tamamen hazmolmamış, sarımsı beyaz kusmuklar çenesinden aşağı sarkıyordu.

Başını kaldırıp Herman'a baktığında, gözleri fal taşı gibi açılmış ve yüzü allak bullaktı. Küfürler ağzından şelale gibi dökülmeye başladı.

"Seni domuz, seni kerata, seni iğrenç, seni, seni..."

Feveranı önce kekelemeye, sonra hüngür hüngür hıçkırıklara dönüştü.

Matmazel Kristina olanları görmüştü ve bir kaptan kızı olarak, gördüklerinin ne demek olduğunun farkındaydı. Herman'ın rotayı nasıl değiştirdiğini görmüştü ve cıvadrada adam varken böyle yapmanın neye mal olacağını iyi biliyordu.

Ve evet, Herman da yaptığı şeyi inkâr edemezdi. Ama yine de Kristina'nın yanıldığını rahatlıkla iddia edebilirdi. Ivar'ın canını alan, kendisi değil, denizdi. Ivar'ı deniz alt etmişti çünkü Ivar en kritik anda aciz davranmıştı. Deniz onu içine almıştı çünkü onun ait olduğu yer, denizin üzeri değildi. Herman sadece buna alet olmuştu.

Bir tanık daha vardı. Ivar kontra floğu toplamaya uğraşırken, Helmer belki bir şeye yardımı dokunur diye aşağıda halat takımlarının yanında hazır bekliyordu. Ama o, gördüklerinden bir anlam çıkaramamıştı, çıkarsaydı bile, Herman onun ağzını kapatmasını iyi bilirdi. Onu kimse suçlayamazdı. Bunun için iyi bir gerekçesi vardı. O bir şey yapmamıştı.

"Denize adam düştü!" diye haykırdı.

Ve Matmazel Kristina feryat figana son verdi ve toparlandı. Bir can simidini yakaladığı gibi, Ivar'ın denizde kaybolduğu yeri işaretlemek için suya fırlattı. Knud Erik'le Vilhjelm de tayfa kamarasından koşa koşa geldiler.

"Kim? Kim?" diye bağrışıyorlardı endişeyle.

"Ivar," diye feryat etti Helmer, sesi panik doluydu.

Herman, onu, ön armaya tırmanıp denizi gözlemeye gönderdi, belki Ivar su yüzüne çıkardı. Sonra rüzgârı yakaya almak için yelkenlerin ayarlanmasını emretti. Matmazel Kristina küpeştenin yanında durmuş, kusmaya devam ediyordu.

Bu seferki şoktan olmalı, diye düşündü Herman.

Bager de kamarasından koşarak geldi. Herman durumu ona kısaca rapor etti. Ve sesine bilhassa yavan ve soğukkanlı bir ifade verdi.

"Ivar cıvadradan denize düştü. Kontra floğu toplamak için üzerine çıkmıştı."

"Böyle bir şey nasıl olabilir? Pruvayı rüzgâra çevirmedin mi?"

"Elbette. Ama birden yok oldu."

Herman, kazanın Ivar'ın kendi suçu olduğunu ima edercesine, omuz silkti.

Knud Erik'le Vilhjelm, cankurtaran sandalını suya indirmeye uğraşıyordu. Bager koşup idareyi ele aldı ve sonra kendi başına kayığın içine atladı. Herman, Matmazel Kristina'nın da küpeşteye tırmandığını ve geminin kenarından aşağı doğru kayıp gözden kaybolduğunu gördü.

Bir dakika sonra sandal ortaya çıktı. Baş tarafında Matmazel Kristina duruyordu, saçları rüzgârda uçuşuyordu. Çenesi yol yol kurumuş kusmuk artıklarıyla doluydu. Bager kıçtaki oturma tahtasında iki büklüm oturuyordu. Knud Erik'le Vilhjelm kürek çekiyordu.

Daireler çizerek ilerliyorlardı. Kâh koca bir dalganın üzerinde ortaya çıkıyor, kâh gözden kayboluyorlardı. *Kristina* rüzgârın önünde sürükleniyor, can simidi de aynı yönü izliyordu. Ivar acaba tam olarak nerede kaybolmuştu? Denizde maalesef işaret gönderi yoktu. Gitgide uzaklaştılar ve sandal, ta uzaklardaki ufuk çizgisini azgınca kovalamaktan, bezgin

dalgaların arasında bir görünüp bir kaybolan beyaz bir fındık kabuğu gibi kaldı.

Sonra orada sanki bir hareketlenme fark ettiler. Fındık kabuğunun içindeki ufacık karaltılar ayağa kalktı, kollarını kaldırıp yana açtı. Öne doğru eğildiler. Bir şeyle cebelleşir gibiydiler. Ivar'ı mı bulmuşlardı acaba?

Herman, yukarıya Helmer'e bağırdı. "Bir şey görüyor musun?"

"Sanırım onu buldular!"

Helmer bir kolunu kaldırıp sallamaya başladı, yaşayanların dünyasına geri dönen Ivar'a hoş geldin demek için daha fazla bekleyememişti sanki.

Ondan hemen sonra olanları tam seçemediler. Karaltılar iyice öne eğilip, sandalın kenarında neredeyse gözden kayboldu. Dengesi bozulan sandal devrilecek gibi yan yattı. Sonra karaltılar doğruldu. Sadece bir tanesi hiç hareketsiz, iki büklüm oturuyordu.

Herman yine Helmer'e bağırdı.

"Şimdi ne oluyor? Onu buldular mı?"

Cevabı beklerken ne korku ne de tam aksini hissetti. Ivar bu işi kıvırırsa, kendi de kıvırmış demekti. Orada suyun üzerinde ne oluyorsa olsun, hayat devam ediyordu. Herman sakin ve hatta neredeyse kayıtsızdı.

"Sanırım -"

Helmer bir bocaladı, gözlerini iyice kıstı.

"Sanırım yine kayboldu... veya ben göremiyorum."

Hâlâ sert rüzgâra karşı gidiyorlardı, yelkenler yapraklıyor.

Sandal kendi etrafında daireler çizdi, bir süre öylece döndü, sonra burnunu gemiye çevirip yaklaşmaya başladı. Gemiye ilk çıkan Bager oldu. Eliyle göğsünü tutuyordu, suratı bembeyazdı. Onu Matmazel Kristina izledi. Yüzünü babasının omzuna gömdü, bütün vücudu zangır zangır titriyordu. Bager ona sımsıkı sarılıp göğsüne bastırdı. Sonra bir kolunu omzuna doladı ve kamaraya inen merdivene doğru götürdü, öbür eliyle hâlâ göğsüne bastırıyordu. Izdıraptan kasılmış yüzünün ortasında ağzı, incecik bir çizgi hâlini almıştı.

Herman, Knud Erik'i yanına çağırdı.

"Ne oldu?" diye sordu.

"Onu bulduk. Suyun üstünde kalmayı başarmıştı, boğulmak üzereydi, gözleri bir acayipti."

"Acayip mi?"

"Evet, nasıl izah edeceğimi bilemiyorum. Sanki o değildi. Sanki aklını kaçırmıştı. Onu sandala çıkarmaya uğraşırken, kollarını deli gibi çırpıp duruyordu. Koltuk altlarından doğru dürüst kavrayamadık bir türlü. Kollarından çekmeye başladık -ve sonra, birden oldu işte."

"Ne oldu?"

"Şey, muşamba ceketinin önü yırtılmış veya açılmış olmalıydı, içinden kayıp gidiverdi. Elimizde ceketin boş kollarıyla kalakaldık."

Knud Erik'in sesi boğuklaştı, zor devam etti.

"Dibe doğru gitti. Bir daha da görmedik. Halbuki yakalamıştık. Yüzüne bakmıştık. Şimdi sana olduğumdan da yakındım. Tam kurtarmıştık... Ve sonra..." Birden sustu ve Herman'a acayip bir bakış fırlattı.

"Ama senin istediğin de buydu, değil mi?"

Başını iki yana salladı ve arkasını döndü.

Herman onun arkasından uzun uzun baktı. Sonra yüksek bir çarpma sesi duyuldu, dikkati oraya kaydı. Kontra floğuydu, fırtınada sağa sola savrulup duruyordu. Güverteye doğru haykırdı. "Toplamamız gereken bir kontra flok daha var. Kim gönüllü?"

Helmer hâlâ tepede gözcülük yapıyordu. Herman ona artık aşağı inip yemek hazırlığına başlamasını emretti. Yönetilecek bir gemi, devam etmesi sağlanacak hayatlar vardı.

Knud Erik'in dediklerini ve o acayip bakışlarını düşünmeden edemedi. Ona, oğlan, sanki ruhunu okumuş gibi gelmişti. Üvey babasının kafatasını bulan Anton Hansen Hay hakkında, Kristian Stærk'in yaptığı uyarıyı hatırladı. Oğlan pekâlâ bir şeyler biliyor olabilirdi. O kahrolası veletlerin ısrarlı bakışlarından öyle dehşete kapılmıştı ki, şehirden sıvışmak zorunda kalmıştı. Ama iş orada kapanmıştı. Hikâye herhalde çoktan unutulmuştu.

Üç oğlanla birlikte yemek yedi. Masada gergin bir hava

vardı, yemek boyunca hiçbiri sesini çıkarmadı. Geminin günlük tayın istihkakını eski miktarına düşürmeyi aklının bir köşesine not etti. Artık onlara arka çıkacak Ivar'ları yoktu.

"Bir diyeceği olan var mı?" diye sordu.

Helmer olduğu yerde büzülüp kaldı ve tüm dikkatini önündeki yemeğe verdi. Herman, Knud Erik'le Vilhjelm'e doğru baktı. İkisi de başını iki yana salladı.

"Bugün bir gemici arkadaşımızı kaybettik," dedi. "Bu daha önce de oldu, daha sonra da olacak. Denizde hayat böyle. İyi denizciler var ve o kadar iyi olmayan denizciler..."

Son cümlesi havada asılı kaldı.

"Ivar iyi bir denizciydi," diye atıldı Knud Erik.

Herman kendine hâkim oldu. Yoksa içinden oğlana sert bir çıkış yapmak gelmişti.

"Deniz bu," dedi teselli eder gibi. "Deniz böyle isteyince, yapacak bir şey yok."

Sözlediklerinin sahteliğini kendi kulakları bile duymuştu.

"Peki ama Ivar'ı yakalamıştınız. Sonra ne oldu? Paniğe mi kapıldı?"

Knud Erik başını iki yana salladı, cevap vermek istemedi.

Herman bir zayıf nokta yakaladığını anlamıştı. Ivar'ı bulduklarında hayattaydı. Kurtarılabilirdi. Ama bunu Ivar kendisi sabote etmişti. İyi bir denizciymiş, ya evet. İyi bir denizci, hayatı tehlikede olunca böyle mi davranırdı? Knud Erik, kazanın sorumlusunun Herman olduğunu düşünüyor olabilirdi. Fakat oğlan, Ivar'ın ödlek yanını da görmüştü ve bu da Herman'ı suçlamasının ne kadar yerinde olabileceği hususunda onu kuşkuya düşürüyordu.

Sorusunu tekrarladı: "Paniğe mi kapıldı?"

Soru o kadar uzun süre cevapsız kaldı ki, bu zaten yeterince bir cevaptı.

Helmer, Bager'in kamarasına kahve götürmek için kalktı.

Knud Erik başını kaldırıp baktı. Gözleri meydan okuyordu.

"Kaptana her şeyi anlatacağım," dedi.

"Neyi anlatacaksın? Sen tayfa kamarasında mışıl mışıl uyuyordun."

Herman'ın sesi sakindi.

"Vilhjelm de biliyor. Bager'e ikimiz gidip anlatacağız."

"Ah o eski hikâye!" Herman bir kahkaha attı. "Bütün Marstal, Jepsen'i benim mi öldürdüğümü tam on beş yıldır konuşuyor."

Kollarını iki yana açarak, bir kahkaha daha patlattı.

"Ama bak! Ben hâlâ burada karşında oturuyorum."

Helmer elinde tabaklarla kaptanın kamarasından döndü. Ne Bager ne de Kristina yemeğine dokunmuştu.

"Kaptan seninle konuşmak istiyor," dedi.

Herman banktan kalktı. Güverteye çıkınca derin bir nefes aldı. Dikkatini ve gücünü toplamalıydı. Kaptanın ne diyeceği hakkında hiçbir fikri yoktu. Kendini hayatta kalma içgüdüsünün eline terk etti, gücünü ispat edecekse, şimdi tam vaktiydi. Matmazel Kristina'nın Vilhjelm'le birlikte dümende durduğunu gördü. Demek Bager'le yalnız konuşacaktı. Belki bu da en iyisiydi.

Kamaranın kapısını açtı ve yüksek basamağın üzerinden atladı. Buraya daha önce de gelmişti ama ona, Bager'in kamarasını ilk kez görüyormuş gibi geldi. Gözleri aile fotoğraflarına kaydı, iple asılı değillerdi, bölme paneline vidalanmışlardı. Deri kaplı kanepenin üzerinde kitap dolu bir raf vardı, o da vidalarla bölme paneline sabitlenmişti. Nihayet gözleri kaptana çevrildi. Bager'de kısa zamanda müthiş bir değişiklik olmuştu. Bir eliyle hâlâ göğsünü tutuyordu, öbür eliyle de masanın kenarını sıkıca yakalamıştı. Kanepeden aşağı kaymak üzereymiş de, masayla irtibatı onu yerinde tutuyormuş gibi bir hâli vardı. Rengi daha da solmuş, gözleri iyice içine çökmüştü. Tüy gibi saçları nemliydi ve saç dipleri ter damlacıklarıyla kaplıydı. Gözlerini sinirli sinirli kırpıştırıyordu.

Herman, kapının iç tarafında ayakta dimdik durdu ve ses tonunu mümkün olduğunca resmileştirdi. İş irade gücüne gelince, Bager'den daha kuvvetliydi. Bundan hiç şüphe etmemişti ama şu anda her zamankinden daha emindi. Ancak kaptan, ondan daha yüksek rütbeliydi. Hem gözüne girmeli hem de gözünü korkutmalıydı. Fakat karşısındakinden ve onun temsil ettiği rütbeden ne kadar nefret etse bile, ona saygıda kusur edebilirmiş havası da yaratmamalıydı. Herman bir asi değildi.

"Benimle konuşmak istiyormuşsunuz," dedi.

Bager başını eğip, diyeceğini unutmuş da ne olduğunu lake ağacının damarlarında bulacakmış gibi masaya baktı. Sonra masanın kenarını tutan eli gevşedi ve avcu masanın üzerine doğru kaydı. Ve birden elini havaya kaldırıp masaya güm diye indirdi. Görünüşe göre bu, konuşmanın artık başlayabileceğine dair kendine verdiği bir uyarı işaretiydi. Başını kaldırdı ve bakışlarını ısrarla Herman'a dikti.

Gözlerini hâlâ sinirli sinirli kırpıştırıyordu.

"Size karşı ağır bir ithamda bulunuldu," dedi ve durdu, Herman'dan bir tepki bekler gibiydi.

Herman da ona merakla bakıyordu.

Şimdi bir de *Sømandspostillen*'den vaaz okumaya kalkarsa bayağı eğlenceli olurdu, diye düşündü.

Bager bakışlarını yana çevirdi ve sonra yine Herman'a dikti, kendini buna zorladığı belli oluyordu.

"Birisi -"

Duraksadı ve doğru kelimeyi aradı.

"Birisi, sözüne güvenmemek için hiçbir nedenim olmayan birisi, Ivar kontra floğu toplamak için cıvadraya tırmandığında, onun hayatını bile bile tehlikeye soktuğunuzu ileri sürüyor."

Durdu, bitkindi, cevap bekledi. Herman bir tepki vermedi, olduğu yerde sakince, hiç kımıldamadan durdu. Bager mendiliyle alnını kuruladı. Terden sırılsıklam olmuş tüy gibi saçları, karmakarışık bir şekilde havaya dikildi. Şaşkın yüzü kocaman, gülünç bir soru işaretine dönmüştü.

Herman'da hâlâ çıt yoktu, sessizliğini bozmak zorunda kalan yine Bager oldu.

"Dümende siz vardınız ve Ivar cıvadraya çıkar çıkmaz yön değiştirdiniz, gemiyi rüzgâr altına doğru çevirdiniz ve pruva da suya battı."

Herman öne bir adım attı. Bager yerinde zıpladı.

"Bunu ileri süren kim?"

"Sizi ilgilendirmez. Ayrıca, burada soru soracak kişi siz değilsiniz, benim! Sizi ben sorguluyorum. Haddinizi bilin!"

Bager yine mendiliyle alnını kuruladı. Üzerine bir an, gaipten bir sesi dinliyormuş gibi bir hâl gelmişti. Ve bu da Herman'a, kaptanı korkutan şeyin konuştukları durum değil,

bambaşka bir şey olduğunu düşündürdü. Sonra Bager sözüne devam etti.

"Sadece sorumsuzca ve denizcilik ahlâkına aykırı davranmakla kalmadınız. Her şey gösteriyor ki, rotayı kasten kırdınız."

"Bir şey mi ima etmeye çalışıyorsunuz?"

Herman nihayet kendini tutamamıştı. Her iki elini de masaya dayamış ve kaptana doğru tehditkâr bir şekilde abanmış olduğunu farkına vardı.

Bager bir elini göğsüne bastırdı. Hızlı hızlı soluyordu ve alnını kurulamaktan da vazgeçmişti. Saçları havaya dikilmişti. Ama sesi sakin çıkıyordu.

"Yalnızca ima etmiyorum, hayır, apaçık söylüyorum: Ivar'ı siz öldürdünüz."

Soluklanmak için durdu. Nefesi daralmıştı, hırıl hırıl soluyordu. Herman tüm ağırlığıyla masaya abanmış, taş kesilmiş gibi hareketsizdi.

Bager'in soluğu düzeldi.

"Kopenhag'da soruşturma başlatılacak. Sizi temin ederim, gerçek er geç ortaya çıkacak."

"Matmazel Kristina, değil mi? Size bu yalanları uyduran o! Lanet orospu! Ivar paniğe kapıldı. Onun için boğuldu. Ödleğin tekiydi. Onun gibilerin yeri deniz değil. Mesele bundan ibaret. Bu konuda söyleyeceğim başka bir şey yok."

Herman ürkünç suratını şimdi Bager'in burnunun dibine kadar yaklaştırmıştı. Karşısındaki pinti ihtiyarı yakalayıp, bölme paneline yapıştırmamak için kendini zor tutuyordu.

Bager ona bakıyordu ama bakışları mesafeliydi. Terler alnından su gibi boşanıyordu. Yüzünde yine o, gaipten gelen bir sesi dinliyormuş da, Herman'ın varlığından haberdar değilmiş gibi bir ifade belirmişti.

"Sen benim dediğimi duyuyor musun?" diye kükredi Herman. "Bu o orospunun işi, Ivar'a abayı yakmıştı!"

Ağzından çıkana artık aldırmıyordu. Gözünü karartmıştı bir kere, elleri hâlâ sakin de olsa, kendine hâkim olabilmek için sarf ettiği efordan bütün vücudu zangır zangır titriyordu. Kahrolası budala, ateşle oynadığının farkında değildi miydi? İnsanın da bir tahammül sınırı vardı.

"Sen bana katil mi diyorsun," diye böğürdü. Ve bunu yüksek sesle söyleyince rahatladığını hissetti. İçinden, kızgın olanlara has o kibirli bilgiçlik yükseldi ve kendine hâkimiyetini geri kazandı.

Kaptanın yüz ifadesi hiç değişmemişti. Gözlerindeki o, gaipten gelen bir sese odaklanmışçasına dalgın ve mesafeli ifade daha da belirginleşmişti. Birden derin bir nefes aldı. Hafif bir hıçkırık sesi geldi, belki de bir geğirti gelmek üzereydi. Sonra yüz kasları kasılıverdi. Gözlerini fal taşı gibi açtı ve alt dudağı aşağı sarktı. Öne doğru sendeledi. Kafası, Herman'ın ellerinin arasından küt diye masaya indi.

Herman geriye sıçradı. Kaptanın kafasının tepesindeki tel tel ayrılmış incecik saçlara bakakaldı. Saçlarının dibi kuru toprak gibi grileşmişti. Herman elini uzattı ve adamın nabzını tuttu. Bir şey hissedilmiyordu. Kamaradan fırladı ve merdivenlerden koşarcasına güverteye çıktı.

Dümende Vilhjelm vardı. Yanında Knud Erik duruyordu. Matmazel Kristina ortalarda yoktu. Helmer'le beraber mutfaktaydı muhakkak. Oğlanların yanına gitti.

"Cesetten korkar mısınız?"

Yüzüne aval aval baktılar. Herman parmağıyla Knud Erik'i işaret etti.

"Sen benimle geliyorsun."

Oğlanı alıp Bager'in kamarasına götürdü. Knud Erik, masanın üzerine yığılmış vücudu görünce donakaldı.

"Ne oldu?"

"Sen ne oldu dersin?"

"Ölü mü?"

"Nabzını yokladım ama bir şey duymadım. O zaman herhalde öyle olması gerek."

Knud Erik'in omuzları titremeye başladı.

"Onu ranzaya taşımalıyız."

Herman, Bager'i koltuk altlarından yakalayıp, kanepeden yanlamasına çekip çıkardı. Knud Erik, bir kolunu kaptanın bacaklarının altından geçirip kavradı. Sonra o cılız vücudu ranzaya dikkatlice uzattılar. Gözleri hâlâ fal taşı gibiydi. Ağzı da bir karış açıktı. Herman, ölünün gözlerini kapattı ve alt çenesini yukarıya bastırıp yerine oturttu.

"Bir kazaydı."

Knud Erik'in bakışlarını yüzünde hissetti ve o da meydan okurcasına ona baktı. Knud Erik gözlerini çevirdi.

"Belâ nedense hep çift gelir," diye ekledi işi tatlıya bağlamak için.

Şimdi yalnızca basmakalıp sözler çıkıyordu ağzından -batıl inançlı, anlamsız laflar. Yine de bu sözlerin rahatlatıcı bir özelliği de vardı, sanki yalnız Knud Erik'i değil, kendini de avutmak ister gibiydi. Bager'in ölümü ödünü koparmıştı. Sanki biri hiç beklenmedik anda yüzüne "bö" diye bağırmıştı. Adamı özleyeceği filan yoktu. Sonra Bager'in ölümünün sadece yararına olacağını da hemen anlamıştı. Bir sürü nahoş ithamdan kurtulmuş oluyordu.

"Matmazel Kristina'yla konuşmalıyım," dedi ve merdivene gitti.

Knud Erik de onu izledi. Herman gemi mutfağının kapısını açtı. Kız, ufacık bankın üzerinde iki büklüm oturuyordu. Helmer yanında duruyordu, sırtı ocağa dönüktü. Kız, başını kaldırıp ona baktı. Yüzü bembeyaz, gözleri ağlamaktan kıpkırmızıydı. Saçları tuzlu sudan yamyassı olmuş, darmadağınık kümeler hâlinde kafasına yapışmıştı.

"Matmazel Kristina," dedi, "sizinle konuşmam lazım. Babanızla ilgili."

"Babamla mı?" Sesi şaşkındı.

"Gelin, dışarı çıkalım."

Kız mutfak kapısından geçebilsin diye kenara çekildi ve o da başka bir şey sormadan denileni yaptı. Uykuda gezer gibiydi. Herman, onu, küpeştenin rüzgâra kuytu tarafına götürdü. Karşılıklı durdular, tırabzana sıkı sıkı tutundular, gemi fırtınalı denizde yüksele alçala ilerliyordu. Herman şimdi ne olacağını bilmiyordu ama ne kadar gergin olduğunu hissedebiliyordu. Kız acaba hüngür hüngür ağlamaya mı başlayacaktı? Yoksa öfkesinden çıldırıp Herman'a yeni ithamlar mı savuracaktı? Olur ya, belki onu, babasını öldürmekle bile suçlayacaktı? Kızın yanındayken hep içini kaplayan güvensizlik hissi, şimdi bin misli artarak geri gelmişti. Bu işle baş edebilecek miydi?

Sesine soğukkanlı bir ifade vermek için kendini epey zorlaması gerekti.

"Matmazel Kristina," diyen sesini duydu, "size bu üzücü haberi ben vermek zorunda kaldığım için çok üzgünüm, fakat babanız az önce öldü. Kalp krizi geçirdi."

Kızın yüzüne değil, yere bakarak konuşmuştu ve karşı taraf, bunu, acısına saygı duyulduğu ve ortak olunduğu şeklinde yorumlayabilirdi. Fakat Herman kendi hesabına bunun, duyduğu güvensizlikten kaynaklandığını biliyordu. Oyunu çoktan kaybettiğinin farkındaydı; feci bir şeyin patlak vereceğini, bundan sonra olayların birbirini çorap söküğü gibi izleyeceğini, onu da önüne katıp sürükleyeceğini ve feci bir sona götüreceğini hissediyordu.

Söyleyeceğini söylemişti, şimdi kızın tepkisini bekliyordu. Ama bir şey olmadı. Herman daha fazla beklemeye dayanamadı, başını kaldırıp baktı. Kız hâlâ tam karşısında duruyordu. Yüz ifadesinde hiçbir değişiklik yoktu. Herman'ın dediğini duymamış gibiydi.

Bir an sonra gerçekleşen şey, Herman için bir sürpriz oldu. Kız bir adım öne çıktı ve başını eğdi. Sonra alnını Herman'ın omzuna yasladı, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Herman bir iki saniye kadar felç olmuş gibi hiç kımıldamadan durdu, kolları külçe gibi sarkmıştı. Sonra kollarını kıza doladı ve ıslak güvertede dengelerini kaybedip de kayıp düşmemeleri için, geminin ritmiyle öne arkaya hafifçe yalpalayarak, olduğu yerde öylece kaldı. İçindeki tüm membalar aynı anda fışkırdı. Daha az önce yakasına yapışmış olan güvensizlik, zafer hissine dönüştü ve içinden, adeta patlayan bir gayzerin gücüyle, yükseldi.

Bir süre öylece kaldılar. Herman ilelebet kalabilirdi. Kendi gücünü hissediyordu. Kızın, hâlâ omzuna yaslı başının, hafif temasını hissediyordu. Ve bir yandan onun ıslak, darmadağın saçlarını okşarken, bir yandan da ağzından avutucu, anlamsız sesler çıkardı durdu. Aralarında ansızın bir bağ oluşmuştu, nasıl oluştuğunun farkına bile varmamıştı. Fakat oradaydı. Bunu o kadar şiddetle hissediyordu ki, içi yine birden şefkatle kabardı. Kollarında sanki bir çocuk tutar gibiydi.

"Gelin," dedi. "Babanızı görme vakti geldi."

Onu kamaranın kapısına kadar izledi ve kapıyı açtı.

"Sanırım onunla biraz yalnız kalmayı tercih edersiniz," dedi nazik ve yumuşak bir sesle.

Sonra dümene çıkıp nöbeti Vilhjelm'den devraldı.

Ne kadar yelken varsa hepsinin açılmasını emretti. Gemi tam hız ileri atıldı, Rüzgârın basıncından iyice yan yatmıştı, küpeşte neredeyse su çizgisini izliyordu. Oğlanların gözlerindeki tedirginliği okuyabiliyordu. Onları yanına çağırdı.

"Bager öldü. Şimdi kaptan benim."

Sonra dümenin başında yine yalnız kaldı. Denizin gücünün, dümen tekerleğinden ellerine yayıldığını hissetti. Az önce uyanan duyarlık ve şefkat duyguları içine iyice yerleşti ve kesinleşti. Matmazel Kristina onundu. Bu yolun geri dönüşü yoktu.

Kamaradaki ölü adamı düşündü. Aslından içinden gelen, onu bir yelken bezine sarıp, fazla teşrifata kalkmadan denize yolcu edivermekti. Fakat yakayı bu kadar kolay sıyıramayacağın da farkındaydı. Saint Malo en yakın liman değildi ama rüzgâr böyle devam eder ve gemiyi aynı hızda seyir ettirebilirse, iki günde varabilirlerdi. Bager kamarasında kalamazdı hâliyle. Matmazel Kristina, ölü babasıyla aynı odada uyuyamazdı. Tayfa kamarasına konulabilirdi. Nasıl olsa bir ranza boşalmıştı.

Kıkır kıkır kıkırdadı. O iki zıpıra da iyi ders olurdu. Bir cesetle uyumayı denemiş olurlardı.

Herman ertesi gün vaktinin büyük kısmını dümen başında geçirdi. Başka bir yer istemiyordu. Gemi onundu. Ölü bir kaptan ve kamarada onu bekleyen bir kadınla, denizin üzerinden yağ gibi kayıp gidiyordu. İçinden bir şarkı mırıldandı, kendini kaptanın kızıyla ranzada bulan sarhoş bir denizci hakkındaki eski bir *shanty*'ydi.

Bu bir hayaldi. *"Put him in the bed to the captn's daughter."* Fakat onun için hakikat olmuştu.

Akşam olunca, Matmazel Kristina'ya bir tabak çorba götürdü. Kamaranın içi karanlıktı. Bir kibrit çaktı ve bölme paneline sabitlenmiş petrol lambasını yaktı.

"Yemek yemelisiniz," dedi ve tabağı ona uzattı.

Kız kaşığı uysalca alıp ağzına götürdü. Herman ayakta durup bitirmesini bekledi. Sonra tabağı alıp mutfağa döndü.

Gece yarısı olduğunda hâlâ dümendeydi. Peş peşe üç nöbet tutmuştu. Şimdi sıra, gece nöbetindeydi. Dümeni sabitledi

ve güverteyi geçip, tayfa kamarasına inen merdivenin başına gitti. Aşağı indi ve Vilhjelm'i tartaklayarak uyandırdı. Oğlan ranzadan yere fırladı. Üzerinde giysileriyle uyumuştu. Elinde bir çakı vardı, muhakkak bir konfirmasyon hediyesiydi. Karşı ranzadan da Knud Erik ayağa fırlamıştı. O da silahlıydı.

Kristina hâlâ rüzgarın önünde, tam hız yol alıyordu, geminin pruvası büyük bir dalgaya her çarptığında, bütün kamara gümbürdüyordu. Herman bıçaklara şöyle bir baktı ve kafasını salladı.

"Tırnak törpüleriniz de pek şıkmış," dedi neşeli bir sesle. "Siz onları en iyisi yine cebinize sokun. Yoksa, bakarsınız, isyancı olduğunuzu düşünürüm."

Ağzından çıkan her kelimede irkildiklerini fark edebiliyordu. Korkudan ağlamak üzereydiler.

Vilhjelm'e rotayı söyledi ve merdivenden yukarı tırmandı. Güvertenin öbür tarafına geçip kaptanın kamarasının kapı kolunu yakaladı. Kilitli değildi ve bir an içinde kendini kapkaranlık kamaranın yan yatmış zemininde ayakta dururken buldu. Kulak kabarttı. Matmazel Kristina'nın nefes alışlarını duyamıyordu ama harekete geçme zamanının geldiğini biliyordu. Bu, yukarıda karanlığın ve fırtınanın ortasında kesinlik kazanmıştı.

Elini ranzaya doğru uzattı. Yorganın altına sokup bir dolaştırdı ve kızın saçlarına dokundu. Sırtı ona dönük yatıyor olmalıydı. Rüyalarına giren o sırt. Tuzlu sudan kazık gibi olmuş saçlarını okşadı. Kız tepki vermedi. Uyuduğundan emindi. Elini yorganın altında gezdirmeye devam etti, ensesinden aşağı doğru indi, sıcacık ve yumuşacıktı. İri eliyle boynunu kavradı. Avcunda narin boyun kemiğini hissetti ve içi sevencenlikle dolup taştı. Kızda hâlâ hiçbir tepki yoktu. Nefes alışlarını da duyamıyordu, nabzını dinlememek için kendine zor mani oldu. Hâlâ uyuyor muydu? Korkudan nefesini mi tutmuştu? Hayır, emindi, kız onu bekliyordu. Bütün vücudu söylemişti bunu Herman'a. Yorganı yana fırlattı. Kızın geceliğini yakaladığı gibi yukarı çekti, ta omuzlarına kadar.

Bir an durakladı.

Onu tanımıyorum, diye düşündü, belki benden daha kuvvetlidir.

Aniden korkuya kapılmıştı. Pantolonunu ilikledi ve ranzaya, kızın yanına uzandı. Hiç sesini çıkarmadı. Üzerinde elbiselerle kendini bir garip hissetti. Uzanmadan önce onları çıkarmalıydı. Ama artık çok geçti. Bir kolunu kıza doladı ve vücudunu onunkine yapıştırdı. Yün kazağı kızın çıplak tenini kaşındırıyor olmalıydı. O anda, kızı koruyacağı yerde, savunmasızlığından istifade ettiğini hissetti. Kızın vücudunun teması onu heyecanlandırmış olsa da, içindeki ihtiras ateşi yerini hissiz bir ağırbaşlılığa bıraktı. Kendini dışarıdan seyretti ve gördüğü şey onu duraksattı. Cinsel heyecanı hâlâ geçmemişti. Bir hayvanınki gibiydi. Bir başka vücudun sıcaklığına tepki veriyor ve körcesine bir tatmin arıyordu. Kendini dışarıdan seyretmeye devam etti. İri yarı, hantal bir adam, ayağında çizmeler, üzerinde kazakla, daracık bir ranzada, hiç hareketsiz bir kadınla boğuşuyordu.

Kız ansızın kımıldadı. Uykuyla uyanıklık arasında, anlaşılmaz bir şeyler mırıldandı ve ranzada dönmeye çalıştı. Herman'ın, kızın ensesindeki elleri içgüdüsel olarak kasıldı ve kızın yüzünü ranzaya doğru bastırdı. Kız çığlık attı ama yastık, sesini boğdu. Bedeni var gücüyle karşı koymaya çalıştı, kıvrandı, çırpındı.

Ve Herman ona zorla sahip olurken, kızdan bir ses geldi, hafifçe iç geçirir gibiydi ama öyle değildi. Herman'ın hoyrat arzusu, kızın bedenini, sanki bir mızrak gibi boydan boya delip geçmişti. Ancak ses Herman'a duyarsız bir oh çekiş, komadaki birinin son nefesini verişiyle boşalan ciğerlerinden gelen ses gibi geldi. Ve kız hareketsiz kaldı.

Herman, kızdan ayrılmadan durdu, telaşla dinledi, hâlâ nefes alıp almadığını hissetmeye çalıştı; ve sonra boşaldı, bilmeden ayağını attığı bir uçurumun kenarından karanlığın için yuvarlanırcasına, istemsiz bir teslimiyetle. Kalçaları uzun süre sarsılmaya devam etti. Kız hâlâ külçe gibi yatıyordu. Hareketsiz vücuda sıkıca sarılıp iyice kendine doğru çekti. Kelimeler beynine uğuldayarak hücum etti. Bir şeyler demek istedi fakat dudaklarından tek kelime çıkmadı. Herman için o, Matmazel Kristina'ydı. Fakat ona sahip olduğu şu anda böyle diyemezdi. Ve karmakarışık düşünceler arasında uykuya daldı.

Uyandı ve bir iki saniye geçmemişti ki, kız ani bir hare-

ketle kollarından sıyrıldı. Herman'ın karşı koymaya vakti bile olmadan, yattığı yerden doğrulup oturmuş ve onu tekmelemeye başlamıştı. Herman daracık ranzadan küt diye yere düştü. Ayağa kalktı ve pantolonunu düğmelemeye çalıştı. Kasıklarındaki ıslaklığı fark etti.

Kız çığlık çığlığaydı.

Herman, daracık kamarayı dolduran o dizginlenemez çığlıklardan dolayı, fiziksel bir sıkıntı dışında hiçbir şey hissetmiyordu ve bu sıkıntı onu somut bir tazyik şeklinde kapıya doğru itti.

Tökezleyerek kendini güverteye attı. Rüzgâr daha sert esiyordu, yelkenler iyice gerilmişti. Bir an durup denize doğru baktı. Dalgaların köpüren tepeleri karanlıkta beyaz beyaz ışıldıyordu. Etrafta duyulan tek ses, selviçelerin arasında uğuldayan rüzgârla, güverteye devrilen dalgaların gümbürtüsüydü. Dümen nöbetini devralmak için Vilhjelm'in yanına giderken, gemiyi böyle havada bu kadar zorlamanın tehlikeli olduğunu bile bile, yelkenleri olduğu gibi bırakmaya karar verdi. Sağanak yağmur, yüzüne kamçı gibi vuruyordu.

Elindeki fırsatları eğrisiyle doğrusuyla tartıp biçen bir adam değildi. Düşüncelerden tamamen arınmış zihni, az önce uykuya yaptığı gibi şimdi de bu bomboşluğa kucak açtı.

Oğlanlardan, gelecek nöbeti onların devralmasını istedi. Reddettiler.

"Gemiyi batırmak mı istiyorsunuz?" diye sordu onlara.

Cevap vermediler. Ellerinde öldürücü silah niyetine o gülünç konfirmasyon hediyeleriyle öylece durup, ona aval aval baktılar. Rüzgâr hafiflemişti. Gemi şimdi daha sakin seyrediyordu. Herman dümeni yine sabitleyip, kaptanın kamarasına seğirtti. Oğlanlar ondan önce davranıp ellerinde çakılarıyla, kapının önüne dikildiler. Matmazel Kristina onlara her şeyi anlatmış olmalıydı. Kendilerini onun koruyucusu sanıyorlardı. Oğlanların henüz pişmemiş adalet duygusunu zedeleyerek en beterini yapmıştı, adalet duygusu denen şeyin insanları hem vahşileştiren hem çılgınlaştıran bir özelliği vardı. Onlara cesaret kazandırır fakat karşılığında onları temkinden, evet, hatta sağ kalma içgüdüsünden bile mahrum bırakırdı.

"Biraz daha yaklaşırsan seni öldürürüz," dedi Knud Erik, titrek bir sesle.

Herman hıçkıra hıçkıra ağlıyordu ama elindeki bıçağa da sımsıkı sarılmıştı. Oğlanların korkudan gözü kararmıştı, bu kör karanlıkta tutunacakları tek şey, ellerindeki çakılardı. Onlarda uyandırdığı korkuya panzehir olarak, bu çakıları vücuduna saplamaktan kaçınmayacaklarından Herman'ın hiç şüphesi yoktu. Dengesizdiler, tepkilerini önceden kestirmek imkânsızdı ve onları Herman için ölümcül bir tehlike hâline getiren tek neden de buydu.

Sinsi planlarını, ne olduğunu tam bilemese bile, bir yere vardıramayacağını anlamıştı. Matmazel Kristina'yı kaybetmişti. Üç oğlanla yalnız kalmıştı, panikten her şeyi yapabilirlerdi, ölmeye filan aldırdıkları yoktu. İstese hepsinin boynunu çatır çatır kırabilirdi. Ama bu neye yarardı?

İçi nefretle doldu. Harekete geçme ve bunun gibi hiç çıkar yolu kalmayan durumlarda hep yaptığını yapma vakti gelmiş de geçiyordu: Aldırmazlığını bütün dünyaya ilan etmek ve her şeyi bırakıp gitmek. Onun hayatı, aynı denizin hercai dalgalarına benziyordu, bir anda yükseliyor ve birdenbire yıkılıyordu.

Dümene döndü. Bundan sonrası bir mukavemet sınavıydı. Artık uyuyamazdı. Doğuya doğru Fransa'nın Atlantik sahilleri uzanıyordu ve orası, kötü hava şartlarında çıldıran dalgalarıyla bir ıskunaya, hele hele ehil güverte zabitlerinden yoksunsa, rahatça mezar olabilirdi.

Gün içerisinde rotayı değiştirdi.

Eve dönüş

Royan'daki gemi kılavuzu Monsieur Clubin, Point de Grave açıklarında, dalgaların arasında fındık kabuğu gibi sallanan dört direkli ıskunanın zorda olduğunu fark eden ilk kişi oldu. Önce gemide kimse olmadığını sandı fakat dürbünle birkaç dakika iyice bir inceleyince, gemiyi tehlikeli sahil çizgisinden uzak tutabilmek için canına dişine takmış çabalayan biri olması gerektiğine kanaat getirdi. Yardım sinyali gönderilmemişti ama Royan'daki otuz yıllık kılavuzluk hayatında, vazifeşinaslığıyla nam salmış Monsieur Clubin, gemiyi bir gezip yoklamaktan kendini alıkoyamadı.

Kristina'nın güvertesinde üç oğlan ve bir genç kadınla karşılaştı. Afallamış, ne yapacağını bilemez hâldeydiler. Royan'da kaldıkları sürece kadının ağzını bıçak açmadı. Kaptanın ölüsünü tayfa kamarasında bir ranzanın üzerinde buldular. Gemide ne bir tek usta gemici ne de ikinci kaptan vardı. Cankurtaran sandalı da noksandı.

Oğlanlar liman yetkililerine ve bilahare Royan'daki polise verdikleri ifadede, ikinci kaptanın hem bir usta gemiciyi hem kaptanı öldürüp, sonra da kaptanın kızına saldırdığını söylediler. Oğlanlar, "saldırmak" kelimesiyle tam olarak neyi kastettiklerini ne izah edebildiler ne de izah etmeye yanaştılar ve genç kadın da tek kelime etmeyi reddetti.

Ayrıca oğlanlar, ikinci kaptanla hemşehri olduklarını ve adamın yıllar önce orada da cinayet işlediğini, ancak bir cezaya çarptırılmadığını öne sürdü. Adam, Monsieur Clubin'in gemiye geldiği günün sabahı, cankurtaran sandalıyla gemiyi gizlice terk etmişti.

Etraflı bir soruşturmadan sonra polis, sırra kadem ba-

san ikinci kaptan hakkında gıyabi cezai işlem uygulamak için hiçbir dayanak bulamadı. Kaptanın cesedinde şiddete maruz kaldığını gösterir hiçbir emare tespit edilemedi ve bilahare yapılan otopsi de kaptanın kalp yetersizliğinden öldüğünü saptadı. Usta gemicinin boğuluşuyla ilgili ayrıntılar ise, herhangi bir cezai işlem için yeterli görülmedi ve hem Royan'daki hem de daha sonra Kopenhag'daki soruşturmada, ikinci kaptanın ortadan kayboluşunun bir dizi suç şüphesi uyandırır nitelikte olduğu kabul edilmekle beraber; boğulma vakası, gemilerde rastlanır türden talihsiz bir iş kazası olarak kayıtlara geçirildi. Zira şüphelere gerekçe teşkil edebilecek yeterli delil yoktu.

Sonuçta, kötü namlı bir adamı yeterli belgeleri olmaksızın ikinci kaptan yaparak, olayların böyle talihsiz bir yönde gelişmesine ve sonuç olarak Marstal kayıtlı *Kristina*'nın zor bir durumda, ta Pointe de Grave açıklarına kadar sürüklenmesine, kaptanın muhakeme noksanlığı yol açmıştı.

Genç kadına saldırı iddiası da, ikinci kaptan aleyhinde bir gıyabi tutuklama kararıyla sonuçlanmadı. Gerekçe olarak, özellikle genç kadının ısrarlı suskunluğu ve oğlanların, saldırının mahiyeti hakkındaki yetersiz açıklamaları gösterildi.

Kaptan yerel mezarlığa defnedildi. Yerel gazete *Le Dépêche de l'Ouest,* kazazede gemi *"le navire maudit"* hakkında haberlere yer vermişti, dolayısıyla cenazeye bir hayli meraklı katıldı.

Monsieur Clubin'in tıknaz siması da meraklı kalabalığın arasındaydı. Yalnız onun cenazeye geliş sebebi, görev sorumluluğuydu. Ne de olsa geminin yardımına koşan ve onu limana sağ salim getiren oydu. Ayrıca, kendi gözünde daha çocuk sayılacak yaştaki genç mürettebat üyelerine de kol kanat germişti. Evinde alıkoymuş ve Madame Clubin, genç kadına ayrı bir oda tahsis ettiği gibi, cenazeye yaraşır giyinmesi için ona siyah bir şapka ve aynı renk bir tül peçe de temin etmişti.

Genç kadının, kılavuzun yardımsever karısının elinde kuklaya çevrilmeye hiçbir itirazı yoktu. Ne minnettarlığını ifade ediyor ne de Royan'a geldiğinden beri suratından eksik olmayan o solgun, kaskatı maskede bir nebze üzüntü emaresi seçiliyordu. Madame Clubin, zevahire aldırmayacak kadar tecrübeli bir kadındı ve genç misafirinde bu tür hisler uyandır-

mamaya gayret ediyordu. Yalnız iş yemek faslına gelince acımasızdı. Madame Clubin, Bask Ülkesi'nin Fransız kısmından geliyordu, ve her Allah'ın günü misafirinin önüne koyduğu, *ttoro, gabure, camot* ve *couston*'la tepeleme dolu tabakları, hiç itiraz kabul etmeyen bir ses tonuyla silip süpürmesini emreder, genç kadın da sessiz sedasız boyun eğerdi, ama yemeklere ne bir teşekkür ederdi ne de tatları hakkında bir fikir yürütürdü. Lakin tabağına konulanı bitirir, Madame Clubin de hayat tecrübelerine dayanarak, kızın neye ihtiyacı olduğunu iyi bildiğini kocasına tekrarlayıp dururdu: Anne şefkati ve iyi yemek.

Danimarka'daki denizcilik şirketinden, gençlerden birinin gemide kalıp etrafa göz kulak olması ve yeni gönderilen mürettebat üyesini beklemesi talimatı geldi. Diğer iki genç de, sonuna dek ağzını açmayan genç kadınla beraber Royan'dan ayrıldı.

Üçü beraber trene binerken, iki gencin, genç kadına çanta ve bavullarını taşımada bir kardeş şefkatiyle yardım etmesi pek etkileyiciydi. Kızın elinde ise, boğulan usta gemicinin denizci torbasından başka bir şey yoktu.

Klara Friis eve geldiğine, Kristina misafir odasında oturmuş bekliyordu. Klara, kızın başına gelenleri biliyordu. Hepimiz biliyorduk. Vilhjelm'le Helmer, onun Herman'ın saldırısına uğradığını söylemişti, herkes bundan kendine göre bir anlam çıkarabilirdi de, Herman kıza bal gibi tecavüz etmişti. Hepimiz bunda hemfikirdik. Oğlanlar "saldırı" sözcüğünü her kullandığında, başımızı -onları muhakkak ki bayağı sinirlendirmiş olması gereken bir bilgiçlikle- aşağı yukarı sallardık. Ne olup bittiğini elbette ki biliyorlardı. Oğlanlar bu tür şeyleri bilir. Fakat kelimeleri dikkatli seçiyorlardı. Onu korumak istiyorlardı.

Kristina Bager'e "zavallıcık" derdik, ama onun pek çok anlamda da zavallıcık olduğunu ilk keşfeden Klara oldu.

Kristina kanepeden kalktı ve Klara'ya baktı. Bir şey demedi. Eve döndüğünden beri dememişti. Sonra bir eliyle karnını işaret etti, diğer eliyle de karnının önünde havada bir yarım

daire çizdi. Klara sağırların dilinden iyi anlardı ve merhametten yalnızca yüreği değil, gözleri de birden yaşlarla doldu. Kendini ne de çaresiz hissediyordu zavallıcık. Yalnızca ırzına geçilmekle kalmamıştı, üstelik bir de ırz düşmanının çocuğunu taşıyordu. Bundan daha beteri olamazdı ve Klara böyle bir durumda paranın bile bir işe yaramayacağını göremedi. Kızın oraya para için geldiğini sandı.

Kızı elinden yakaladı ve onunla gelmesini söyledi. Teglgade'e, dul Bayan Rasmussen'e gittiler. Anna Egidia, Kristina'yı kanepeye oturttu. Kahve ikram etti ve önüne bir çanak dolusu ev kurabiyesi koydu. Bir yandan da birtakım sesler çıkarıp duruyordu. Sıcak ve teşrifatsız ikramıyla birlikte bu sesler, dardaki misafirini rahatlatmak için uyguladığı bir ritüeldi, Klara daha önce de buna sık sık tanık olmuş ve her seferinde de işe yaradığını düşünmüştü. Anna Egidia, elini kızın karnına koyup okşadı ve bu dokunuş, kızın içinde bir şeyleri harekete geçirmiş gibi, Kristina ağzını açtı ve haftalardır ilk defa konuşmaya başladı.

"Amerika'ya gitmek istiyorum," dedi.

İki kadın bakıştılar.

"Bebeği burada, Marstal'da doğurmak istemiyorum, gizlice doğurup sonra evlatlık vermek için bir yerlere gönderilmek de istemiyorum. Amerika'ya gidip oğlumla yeni bir hayata başlamak istiyorum."

"Oğlun mu?" dedi Klara hayretle.

Fakat kalp meselelerinde Klara'dan daha bilgili olan Anna Egidia, ona çocuğunun oğlan olacağını nasıl bildiğini sormadı. Bunun yerine, doğacak bebeğinden bahsederken kızın sesinin nasıl şefkatle dolduğunu duydu ve bu şefkatin, yaşadığı tecavüz olayından çok daha başka nedenleri olması gerektiğini hemen anladı.

"Çocuğun babası Herman değil galiba?" diye sordu.

Kristina başını iki yana salladı. Çehresi bir an mutlulukla doldu ve sonra yerini, aylardır sessizliğinin ve donuk yüz hatlarının ardına sakladığı kedere terk etti. Ağlamaya başladı ve kadınlar iki yanına oturup ona sarıldılar.

Babası, dedi, Ivar'dı, bir usta gemici, kalbini ve çok daha fazlasını kaptırdığı adamdı, kalp yoldaşıydı, iffet denen şeyi

öylesine derin ve gerçek bir aşk anında korumaya değmezdi çünkü o şimdiye kadar karşılaştığı en tatlı, en güzel, en akıllı adamdı, dünyanın en mükemmel erkeğini öldüren o hayvan, o kalpsiz domuzun teki olan Herman'la hiçbir benzerliği yoktu.

"Erkeğimdi," dedi, "o benim canım, canım erkeğimdi. Evlenecektik. Biliyorum. Benim için dünyada ondan başka bir kimse yoktu."

Ve iki kadın onun, Ivar'dan çocuğunun babası diye bahsederken, bir hakikatten değil, bir umuttan söz ettiğini anladı.

"Amerika hiç de kötü fikir değil," dedi Klara.

Anna Egidia başıyla onayladı. Kızlarından biri de savaş sırasında oraya gitmişti.

Anna Egidia, Kristina'nın annesiyle konuştu. Klara, Amerika'ya giden gemiye bilet aldı ve kızın, New York'a vardığında karşılanmasını sağladı. Artık geriye çocuğun doğmasını beklemekten başka bir şey kalmamıştı. Başını dünyaya ilk uzattığında, acaba kime benziyor olacaktı? Yüzünde annesinin ırz düşmanının mı yoksa aşkının mı mührünü taşıyacaktı?

Doğumu takiben New York'tan telefon eden genç annenin sesi mutluluktan uçuyordu.

"Eğer oğlan olsaydı, adını Ivar koyacaktım," dedi Kristina. "Ama kız oldu ve adı Klara olacak. Başka bir şey söylememe bilmem gerek var mı?"

Küçük bir yüz, henüz gülemeyecek kadar bile küçücük olsa da, kökenine tanıklık etmek için hiç de küçücük olmayan bir yüz, ona aşkın her şeye kadir olduğunu kanıtlamıştı. Doğa ona bir hediye yollamıştı ve gerçek babası da ona kendi mührünü vurmuştu. Ivar, ahiretten son selamını, güçlü bir çene, ince bir burun, geniş bir alın, koyu kaşlar ve siyah saçlarla yollamıştı.

Klara da genç kadının mutluluğunu paylaştı. Kristina kaderi aldatmıştı. Fakat Klara'nın içinde bir şeyler de ağladı, yeniden terk edilmiş gibi bir acı hissetti. Mutsuz olduğumuzda, bizim gibi hissedenlerin beraberliğine hasret duyarız, şanssızlığımızın, yanlış seçimimizin sonucu değil, hayatın kuralı olduğunu kendimize kanıtlamak isteriz. Klara'ya da, o günden sonra, kaderini kabullenmek daha bir zor geldi.

Kendi evladı da o uğursuz gemide, Marstal'da kimsenin

artık katil olduğundan şüphe etmediği bir adamla yalnız kalmıştı. Knud Erik de ölmüş olabilirdi ve onun ölümünden de, hayatında tattığı tüm diğer kayıplar gibi etkileneceğini biliyordu. Tıpkı Henning'i ve Albert'i kaybettiğinde olduğu gibi, hayat onu reddetmiş gibi, sanki kimse onu istemiyormuş, sırtını dönüp ya karanlığın içine, ya denizin dibine ya da açık denize çekip gidiyormuş gibi -ve sonuncusunun ölümden farkı yoktu.

Helmer'le Vilhjelm, Kristina'yla aynı zamanda Marstal'a, evlerine döndüler. Vilhjelm, Atlantik'teki o zorlu deniz yolculuğundan sonra hâlâ bitkin durumdaydı. Helmer, anne babasını görünce hüngür hüngür ağlamıştı. Şimdiyse bakkal Minor Jørgensen'in yanında çıraklık yapıyordu.

Ya Knud Erik?

O, yeni bir mürettebat üyesi bulunup gönderilene kadar, gemiye göz kulak olmak için geride kalmıştı. Klara onun bu hususta bir talimat aldığını varsayıp, geminin sahibine, merhum Kaptan Bager'in erkek kardeşi Herluf Bager'e gitti. İki meslektaş arasında, erkek erkeğe bir görüşme olacağını tasavvur etmişti. Adamın Kongegade'deki şirketine adım atmadan önce, kendini böyle telkin etmişti.

"Oğlanın çok şey atlatmasını tabii ki takdir edebiliyorum," dedi Bager, Klara'yı karşılamak için şöyle bir kalktığı deri kaplama ofis koltuğuna tekrardan çökerken. Ve sanki o andan itibaren de sandalyeyle tek vücut olmuştu, ağırlığı tartışılmaz bir erkeklik abidesi gibi, diye düşünmeden edememişti Klara.

"Fakat birinin geride kalıp gemiye göz kulak olması lazımdı."

"O daha on beş yaşında," diye haykırdı Klara.

"Turp gibi, sapasağlam bir oğlan. Hakkında yalnız iyi şeyler duydum. Gayet tabii, isterse gemiden ayrılabilir, bu bizim işimizi zorlaştıracak olmasa bile kabulümüz. Yalnız kendisi şahsen bu yönde bir yaklaşımda bulunmadı."

Klara'yı süzdü ve Klara, adamın ancak bir koşulla Knud Erik'i geri çağırabileceğini anladı. Baştan beri durumu yanlış değerlendirmişti. Bu, erkek erkeğe bir görüşme değildi. Bir erkekle bir kadın arasında bir görüşmeydi ve endişeli bir anne, denizcilikten bir şey anlamıyor demekti.

Klara topuğunu hızla yere vurdu ve veda bile etmeden oradan ayrıldı. Adam şimdi, bu hikâyeyi, sağa sola ballandıra ballandıra anlatabilirdi pekâlâ. Ve Klara kendi güçsüzlüğüne öfkelendi. O bodur, kendini beğenmiş şişko kendini ne sanıyordu? İstese, o adamı topuğunun altında karınca gibi ezer, mahvederdi, tıpkı az önce topuğunu yere vurarak demek istediği gibi.

Sonra sakinleşti. Galeyanı sağduyuya çevirdi. Knud Erik'i bir türlü mantığa davet edememesi hiç de tuhaf değildi. Bütün şehir aynı yanılgının içine saplanıp kalmıştı, geleceğin denizde olduğunu sanıyorlardı ama denizin onlara acımasızlaşmaktan ve buz gibi sularda boğulup yitmekten başka vereceği bir şey yoktu.

Ve günün birinde, Klara, oğlunun öldüğüne kanaat getirdi.

Daha sonra hayatta olduğu ortaya çıkınca da, onu artık kendi elleriyle öldürme vaktinin geldiğine karar verdi.

Knud Erik her zamanki ketumluğuyla ona *København* gemisinde iş bulduğunu söylediğinde henüz yirmi yaşındaydı. Koca barka birkaç ay sonra, Buenos Aires'le Melbourne arasındaki bir sefer sırasında denizde kayboldu. Gemiyi her yerde aradılar: Tristan da Cunha'da, Prince Edward Adaları'nda ve New Amsterdam Adaları'nda... Bir şey bulamadılar. Bir isim levhası bile, ters dönmüş bir cankurtaran sandalı bile, bir tek kurtarma kemeri bile.

Sırra kadem basan altmış dört kişilik mürettebatın isim listesi resmen açıklandığında, Knud Erik aralarında değildi. Klara'nın kendi gemilerinden birinde, *Claudia* barkasında olduğu meydana çıktı. Bunu annesinden sık sık istemişti ama o hep reddetmişti. Ama Klara mürettebat listelerini kontrol etmediği için, kaptan, Knud Erik'i annesinden gizli işe almıştı.

Oğlunun *København*'la birlikte dibi boyladığına inandığı o korkunç günler ve gecelerde aklına hep aralarındaki son konuşmaları geldiydi. Annesine yine *Claudia*'da çalışıp çalışamayacağını sormuştu. Ona yüreğini açtığı nadir anlardan biriydi

ve Klara onu geri çevirmişti. Ve şimdi artık o yoktu. İnatçılığıyla, oğlunu ölüme yollamıştı.

"Biliyor musun," dediydi annesine, "Albert'ten miras aldığın o barkalar, dünyadaki son büyük yelkenli gemiler."

Yalnız sonuncuları değil, en güzelleriydiler de -koca bir devrin yadigârı şaheserler. İnce yaz yelkenlerini açıp, kuzeydoğudan esen alize rüzgârlarının önünde Atlantik'i bir baştan bir başa geçerek, ta Batı Hint Adaları'na boya ağacı yüklemeye giderlerdi. Bunu her denizci -hiç olmazsa bir kez- denemeliydi; insan o bembeyaz yelkenlerin altında, alize rüzgârına sırtını verip ya da güvertenin ta yirmi metre yukarısında, mayistra serenine oturup, pırıl pırıl, tepsi gibi bir güneşin altında denizi seyrederken, kendini dünyanın hâkimi gibi hissederdi.

Annesine içini açarken, gözleri pırıl pırıl aydınlanmıştı.

O artık bir erkekti. İnce uzundu ama kasları dolmuş, eski sırık gibiliği kaybolmuştu. Vücudu dimdik ve adaleliydi. Klara onda Henning'i görüyordu, hep de görmüştü. Fakat şimdi daha fazlasını da görebiliyordu, daha mükemmel ve daha güçlü bir şey.

"Hayır," demişti Klara sadece.

Şimdiyse ölüp ölmediğini bilmiyordu, *København*'ın kaybolanlar listesinde adı yoktu. Peki neredeydi? Ölü Koleksiyoncusu'nun dükkânının önünden geçti. İçeriye bakamadı. Ya tam o sırada içeride oturmuş, denizde boğulmuş oğlunun, Knud Erik'in, tahtadan heykelini yapmakla meşgulse ne olacaktı?

Bazı geceler evin odalarını huzursuzca dolaşır, kendisine, yalnızlığına ve içinde müthiş bir suçluluk hissettiği o kayba isyan ederek avaz avaz bağırırdı. Edith o zamanlarda, ses çıkarmamak için, odasında yüzünü yastıkla kapayarak yatardı. O da, tıpkı annesi gibi, öldüğüne inandığı ağabeyi için gözyaşı döküyor olurdu. Fakat yaslı annesinin fevri tepkisini duydukça ondan korkardı.

Sokaktan geçenler Klara'ya deli yaftası yapıştırmadı. Kederle çılgınlık arasındaki sınırın nereden geçtiğini iyi bilirdik, bazen sınırı aşmamak için avaz avaz bağırmaktan başka çıkar yol bulunmadığı da olurdu.

Sonra Knud Erik'ten mektup geldi, Haiti'den postalanmıştı. Klara'nın elleri titredi. Açamadı. Bir müddet elinde

mektupla öylece durdu. Öbür dünyadan, bizzat şeytan gönderdi zannetti, Klara'nın haddini bilmez kibriyle alay etmek için, bir de kalkıp denizin Knud Erik'i kendinden koparıp almasına mani olabileceğini sanmıştı.

Mektupta yazılı olanlardan, Knud Erik'in *København*'ın battığından habersiz olduğu anlaşılıyordu ve tabii o zaman annesinin neler çektiği hakkında da bir fikri yoktu. Sırf özür dilemek için yazmıştı. *København*'da işe başlayacağım derken annesine yalan söylemişti. Uzun zamandır *Claudia*'da çalışıyordu. Knud Erik mektuba, annesini her seferinde sinirlendiren o standart cümleyle son veriyordu, zira kadın bu cümlenin ardında bir sürü sır saklı olduğunu biliyordu: "Ben iyiyim."

Mektuba cevabı kesin ve ani oldu. Gözyaşlarıyla dolu gecelerin hırs ve öfkesi uçup gitti ve güverteyi Knud Erik'in ayaklarının altından çekip aldı. *Claudia*, St. Louis du Rhône limanına girerken, barkayı Åland Adaları'nın Mariehamn şehrinden Gustaf Erikson'a yok pahasına satmıştı bile. Diğer barkalar da onu izledi.

Klara böylece Marstal'daki denizcilik hayatını neredeyse olduğu gibi yok etmiş oldu. Sonra da oğlunu yok etmeye karar verdi. Onu kaybetme korkusundan ancak böyle kurtulabilirdi.

Aylarca boş yere onun öldüğünü düşünmüş, kendini suçlamıştı. Ve sonra her şeyin bir yalandan ibaret olduğunu görmüştü. Sonra Knud Erik, Tordenskjoldsgade'deki Denizcilik Okulu'nda ikinci kaptanlık sınavına girmek için Marstal'a geldi. Klara, onun eve doğru geldiğini cumba penceresinden görür görmez, hizmetçi kıza onu kapıdan defetmesini tembih etti.

"Onun benim gözümde artık öldüğünü söyle," dedi.

"Söylemem," diye karşılık verdi kız.

"Söyleyeceksin!" dedi Klara fevri bir tarzda.

Kız kapıyı açmaya gitti. Klara'nın mesajını kapı aralığında durup vereceğine, çıkıp üst basamakta durdu ve kapıyı hemen arkasından kapattı.

"Sizi görmek istemiyor," dedi. "Nesi var bilmiyorum. Başka bir gün gelseniz, annenizin moralinin daha iyi olduğu bir zamanda."

Klara cumbada durup, ölü oğlu limana doğru yürürken, gözleriyle onu takip etti.

Klara iyi bir anne miydi? Yoksa kötü müydü? Veyahut da kaş yapayım derken göz çıkaran biri miydi?

Knud Erik'in öldüğünü sandığı ve vicdan azabı içinde uykusuz geçirdiği gecelerde kendine hep bunları sormuştu. Şüphe, içine, bir kere kök salmıştı ve kurtulmanın tek yolu, Knud Erik'i hayatından tamamen çıkarmaktı.

Bir yetimhane kurmuştu. Ve okuldan duyduğuna göre, sınıfın en iyi öğrencileri yetimhanenin çocuklarıydı, hep neşe ve özgüven doluydular. Bu, onu mutlu etti. Şehre bir kütüphane bağışlamış ve bir Denizcilik Müzesi için kolları sıvamıştı. Ve bütün bunları yaparken ismini gizli tutuyordu. Şehrin güney kanadındaki *Østersøhjemmet*'e de bağışta bulundu; adanın uzun burnu boyunca uzanan tuzlağa ve plaj evlerine bakan, koca bir yaşlılar eviydi burası. Komşu şehir Ærøskøbing'deki hastaneye aygıt ve araç gereç alımı için bağış yaptı.

Seyahat masraflarını karşılayarak Amerika'ya gitmesini sağladığı tek genç kız, Kristina değildi. Bazen şehrin bütün kadınlarını Atlantik'in ötesine göndermesi gerektiğini bile düşündüğü olurdu. O zaman erkekler dünyanın kaç bucak olduğunu anlardı belki. Okuldaki öğretmenlerle yakın bir iş birliği hâlindeydi ve bir kız öğrenci, koleje devam etme yeti ve isteğini gösterirse hemen devreye girer, ada dışında yatılı yüksek eğitim için de kesenin ağzını açardı. Edith için de böyle bir gelecek planlıyordu. Kadınları özgürleştirmek istiyordu. Kendi ayakları üzerinde durabilmeli, denizin zulmüne karşı eşit güçle karşı koyabilmeliydiler.

Marstal'daki eski yollar çapraz geçişliydi ve hepsi de limana ve denize çıkardı, şehrin ana caddeleri bunlardı. Sonra Kirkestræde Caddesi gelmiş, sıra sıra butikleriyle kadınların gözdesi olmuştu. Klara eski şehrin kalıntıları üzerinde, kadınların yaşantısını değiştirecek yeni bir şehir yaratmak istiyordu. Yetimhane, yaşlılar evi, kütüphane, müze... Gidip denizaşırı ülkeleri tanıyarak, eve daha güçlü ve daha akıllı dönen kadınlar -bu sadece bir başlangıçtı.

Gizli bir harekât sürüyordu ve başını Klara çekiyordu.

"İşte şimdi büyük fırsatı yakaladın," dedi Markussen o her zamanki yavan, vurdumduymaz tarzıyla.

"Asya'da savaş, İspanya'da iç savaş, Avrupa'da mahsul kıtlığı. İşler iyiye gidiyor. Navlunlar yine yükselecek."

Klara'ya dikkatle baktı. Gözlerinde yine, kadının hiçbir zaman ne olduğunu kestiremediği ve içinde hem güven hem kuşku uyandıran ifade vardı. Klara'nın iyiliğini düşünüyordu. Bundan hiç şüphesi yoktu. Yıllar zarfında tek bir kötü tavsiyede bulunmamıştı. Klara'yı eğitiyordu ve o da çabuk kavrayan bir öğrenciydi ve aldığı her isabetli kararda, önündeki fırsatların henüz tükenmediğini ona temin eden, onaylayıcı ve beğenili bakışlar alırdı Markussen'den. Fakat Klara, o bakışların derininde soğuk ve kayıtsız bir merak da sezer, eğer bir hata yapıp da her şeyini kaybetse, adamın bundan öyle pek müteessir olmayacağını ve Klara'nın mahvını, sonu gelmeyen bir ders kitabı olarak kabul ettiği hayata işlenmiş yeni bir bölümmüş gibi göreceğini de sezinleyebiliyordu. Hatta belki bu yeni bilgiyle, kendi akıl haznesini daha da bir zenginleştirdiğini hissedecekti.

Çok hassas bir denge işiydi. Klara için bir baba gibiydi. Hiç babası olmamış, hep bir baba hasreti çekmişti. Ancak, bu hasreti gerçek birinde hiçbir zaman gideremediği için, bir babanın kısıtlılıklarından habersizdi. İlk kez şimdi öğreniyordu. Evet, Markussen, üzerinde emin bir şekilde durabileceği bir kayaydı. Fakat onu parça parça edebilecek bir resifti de. Mesafe koymayı öğrendi ve aralarındaki ilişki bu mesafeye dayanarak yol aldı. Mesafe, Markussen'in elementiydi.

Markussen artık yaşlanmıştı. Romatizma onu iki büklüm yapmıştı, sanki artık yukarı değil de aşağı doğru büyüyordu. Klara'nın yanında, bastonunun üzerine abanarak ve ayaklarının altındaki toprağın sağlamlığından emin değilmiş gibi, küçük ve ihtiyatlı adımlarla yürür ve adamın acizliği Klara'da, uzun zamandır hissetmediği, derin bir anne şefkati uyandırırdı. Fakat hislerine hâkim olması gerektiğini biliyordu. Ama bu, adamın dermansızlığını kafasına kakarsa, onu incitir diye değildi, çünkü bu hâlini kendisi bile alaya alırdı. Kudretliydi ve her kudretli insan gibi, o da zayıflıklarını sergileyebilme lüksüne sahipti. Her iş kudrette bitiyordu. Klara bunu bariz bir

şekilde görebiliyordu. Markussen'in etrafı, ona bağımlı insanlarla çevriliydi ve onların nezaket ve yardımseverliğinde akılcı bir bencillikten başka bir şey görmezdi. Tabii ona yaranmak isteyeceklerdi. Bu kendi çıkarlarınaydı.

Klara, ihtiyar adamla beraber Marstal'da yürüşe çıktı. Bunu Markussen istemişti. Gazetelerde hiç resmi çıkmazdı, onu tanıyan kimse çıkamazdı. Seçkin bir misafir olduğu aşikârdı da, daha fazlasını kestiremediler.

Boş arsaların önünden geçtiler. Markussen'in gözleri katranlı tahta perdelerin arkasında, dev gibi olmuş ısırgan otlarına kayıyordu. Klara, onun, gördüğü her şeyi ilgiyle kaydettiğini görüyordu. Yan gözle Klara'ya baktı ve gülümsedi. Kadına irade gücünü teslim eden, teşvik edici bir gülümsemeydi, bütün buralardan yabani ot yerine para fışkırabilirdi.

"Senin hakkında ne düşünüyorlar?" diye sordu.

"Belki biraz acaip olduğumu. Ama hakkımda kötü düşünmüyorlar."

"Aslında düşünmeliler."

Markussen bıyık altından güldü. İşte o buydu, öteden beri onda fark ettiği şey buydu. Mahvedici bir ruh. Bir intikam kraliçesi. Cezalandırma tutkunu, şirret bir cadı. Ama bunu gizlice yapmayı tercih ediyordu. Markussen'i cezbeden de buydu. Aralarındaki gizli anlaşma buna dayanıyordu. Tüm hayat deneyimlerini bu kadının emrine amade etmiş ve kendisi olsa yapacağı şeylerin tam tersini yapmasına göz yummuştu. O, kurmayı; kadınsa, bozmayı seviyordu.

Kadının, bunun dışında neler yapmak istediğini idrak edemiyordu.

Liman istikametine döndüler. Katrandan kapkara kazıklara palamarlanmış gerçek bir abide çıktı karşılarına, Klara'nın azminin somut karşılığı. Ve adamın, kadına dönüp, şimdi büyük fırsatı yakaladığını yinelemesine neden olan, işte bu manzaraydı.

Siyah boyalı, koca gövdeleri ve sırf vinçlerin hatrı için güverteye dikilmiş ufak direklerin tepesinden bakan ince uzun bacalarıyla tam önlerinde arz-ı endam ediyorlardı. Şehrin toplam tonajının üçte ikisi bu beş buharlı geminin arasında paylaştırılmıştı: *Enigheden, Energi, Fremtiden, Maalet, Dy-*

namik. Gerisi ufak gemilerdi: türünün son örnekleri olan üç dört New Foundland ıskunasıyla; sadece yörede, kısa mesafeli hatlarda çalışan, yelkenliden bozma, motor tahrikli küçük tekneler. Sığ sularda resife bindirmiş gelişim arzusunun canlı örnekleriydiler. Ve bu resif, Klara'ydı.

"Benim buharlılarım burada, olduğu yerde kalacak," dedi. "Onları bir daha açık denize salmayacağım."

Markussen başını aşağı yukarı salladı. Klara Friis çabuk kavrayan bir öğrenciydi. Marstal'ı şimdi gırtlağından yakalamıştı. 1929 krizini takip eden uzun ekonomik buhranın ardından, şehrin, kendine gelip ayağa kalkmaya ihtiyacı vardı. Buhran sırasında ticaret filosunun büyük kısmı avareliğe mahkûm olmuştu.

Lakin, Klara hiçbir şey olmamasını sağladı.

Limanda yatan buharlılar, Klara'nın sayesinde bir daha dönmemek üzere geride kalmış bir devrin temsilcileriydi.

Şehirde bunlar konuşuluyordu. Bunu biliyordu. Fakat onun hakkında kötü düşünmediklerini söylerken de yalan söylememişti. Bu insanlar, limanda yatan buharlılara bakınca, aklı erkek işine ermeyen bir kadının, türüne has kararsızlık ve acemiliğinin tipik bir örneğini gösterdiğini düşünüyorlardı. Onu affediyor ve suçu, üyesi olduğu o çekilmez kadın ırkına yüklüyorlardı. Hoşgörülü, neredeyse küçümseyiciydiler, kadınlar bile. Klara Friis şehir için yaptıklarına karşılık tek teşekkür almıyordu, ama doğru olanı yapmış olmakla içten içe övünç duyuyordu. Kendisini, denizin tahripkâr gücüne karşı karaya siper olan bir dalgakıran gibi görüyordu.

Akşamleyin yemek masasında otururlarken, hizmetçi kadın tabaklara henüz servis yapmıştı ki, Markussen o zamana kadar beklettiği bir itirazda bulundu ve bu, Klara'yı kafasındaki planlar hakkında bir an şüpheye düşürdü.

"Farz edelim ki," dedi ve karşısındakinin zekâsını öylesine bir test ediyormuş gibi gülümsedi, "adamların bu sefer denize açılmak için kaçıp gitti. Marstal'da artık doğru dürüst bir denizcilik şirketi kalmadığına göre, onlar da pekâlâ gidip yabancı gemi şirketlerinde iş arayabilirler. Bulmakta da güçlük çekmezler. Marstallıların bu meslekte çok iyi bir adı var. Becerilerini asırlardır herkese kanıtlamış denizciler onlar."

Klara'ya bir an için, karşısında konuşan adam Markussen değil de, Frederik Isaksen'miş gibi geldi.

"Hayır, öyle yapamazlar," diye sertçe karşılık verdi. "Denizcilik Okulu'na bu şehirden yazılan öğrenci sayısı her yıl azalıyor."

"Tebrikler," dedi Markussen ve bardağını kaldırdı, "o zaman amacına ulaşmak üzeresin."

Klara, adamın sesindeki istihzayı fark etmeden edemedi fakat yine de bardağının üzerinden gözlerine bakarak başıyla onayladı.

"Beni anlamıyorsun," dedi sonra.

"Haklısın. Amacının ne olduğunu anlayamıyorum. Bir şey yapıyor gibi görünüyorsun, ama öbür yandan onun tam tersini yapıyorsun. Kütüphane, yetimhane, müze, yaşlılar evi; burada şehrin velinimeti rolündesin ama bir taraftan şehrin geçim kaynağını da ellerinden alıyorsun."

"Deniz hiçbir zaman hakiki bir geçim kaynağı olmadı."

"Ben bu ülkenin en büyük denizcilik şirketini kurdum. Gemi sahibiyim ben."

İkisi de sustu. Yine hep geldikleri noktaya gelmişlerdi.

"Oğlun da bir denizci," dedi birden.

Klara önüne baktı.

"Ve babasını deniz aldı. Bunları bana hatırlatmana gerek yok. Ne istediğimi gerçekten göremiyor musun?"

"Evet," dedi adam. "İmkânsız olanı istiyorsun. Denizi, senden merhamet dilenene kadar kırbaçlamak istiyorsun."

Bu son görüşmeleri oldu. Klara böyle olacağını hep tahmin ediyordu. Her şeyi konuşmuşlardı. Artık bitmişti. Klara öğrenmesi gerekeni öğrenmiş, Markussen de ne izah etmek istemişse etmişti. Cheng Sumei için bir abide dikmişti ve bu abide bir tek yerde bulunsa ve bu yer de Klara Friis'in kafası olsa bile, hiç olmazsa bu hikâyeyi artık birisiyle paylaşıyordu. Anlayıp anlamamayı karşı tarafa bırakıyordu. Belli ki, kendisi anlamıyordu.

Klara Friis, kendini Cheng Sumei'in yerine koymuş; onun gibi, kartları asla açık oynamayan bir düzenbaz olmuştu, her ikisinin de bunun için kendince bir özrü vardı. Cheng Sumei'ninki aşktı. Bir başkasına sadece bir insan olarak asla ihti-

yaç duymamış bir adam olan kocası için kendisini vazgeçilmez yapmaya uğraşmış ve sonra da onun etrafına bir imparatorluk kurmuştu. Adamın, onun kalbine ihtiyacı yoktu, kucağına ve dudaklarına da ihtiyacı yoktu. Buna karşılık, kadının kanunsuz bir şehirde kazandığı iş metodlarından, katı yöntemlerinden vazgeçemezdi. Ve bu, kadının ona aşk armağanı oldu.

Klara'nın da vereceği bir aşk armağanı vardı. Fakat bir erkeğe değil de, bir bebeğeydi. Onu, denizin pençesinden kurtarmak istiyordu. Şehre erkek evlatlarını, annelere oğullarını, kadınlara kocalarını, çocuklara babalarını yar etmek istiyordu.

Ah, bu hissi öyle iyi biliyordu ki. O tufan gecesi, kafasında hiç son bulmuyordu. Ve elini tekrar tekrar sel sularına daldırıp Karla'yı aradı. Ve bir gemi daha, sattığı veya limana çektiği her seferinde, Marstal'ın yuva olacağı gemilerin sayısı her azaldığında, tersane Marstallı gemi sahiplerinden bir sipariş daha kaçırdığında, bir genç daha ekmeğini karada kazanma imkânı yakaladığında, Denizcilik Okulu'ndaki Marstallı öğrencilerin sayısı her düştüğünde -işte o zaman, sanki Karla'yı elleriyle o karanlık su yığınlarının arasından yakalayıp yukarı çekmiş gibi oldu.

Suyun alçaldığını gördükçe, içindeki baskının da o anda hafiflediğini hissetti. Denizlerin geri çekileceği ve karaların insanlara anneleri, babaları ve evlatlarıyla ilelebet birlikte olabilecekleri bir yuva olacağı bir yeryüzü hayal etti.

"İşte şimdi büyük fırsat yakaladın," demişti Markussen ona, vedalaşıp ayrıldıklarında.

İspanya'daki ve Asya'daki savaşları kastetmişti. Binlerce insanın birbirini öldürmesi, onun için iyi haber demekti. Ve nitekim navlun piyasası tırmanışa geçti, gemilere iş yağdı.

Fakat Klara'nın buharlılarına değil. Onlar buz gibi kazanlarıyla, hareketsiz yatmaya devam etti.

Şimdi harekete geçecekti. Fırsatı yakalayacaksa şimdi yakalayacaktı. Fakat gemilerini seyire gönderip o kazanç cümbüşünün içine salmayacaktı. Boğulup gidenlerin sırtından para kazanmayacaktı.

Ofisine gitti ve gemi fiyatlarını araştırdı. Beklediği gibi çıktı. Navlunlar yükselince, gemi fiyatları da yükseliyordu. Tam satış zamanıydı. Buharlıları üç duldan satın alalı on yıl

oluyordu, navlunların dibe vurduğu ve herkesin kayba uğradığı bir döneme rastlamıştı. Onları şimdi yüksek kârla satabilirdi ve şehrin iş adamlarının ne diyeceğini de biliyordu.

"Vay anasına yandığımın!" diye haykıracaktı içlerinden biri.

Diğerleri de başlarını sallayıp onaylayacaktı. Övgü değil, tenkit alacaktı. Bir tek küfürden fazlasını bile ona layık görmeyeceklerdi. Lakin bu, onun içgüdülerine ve doğal yeteneklerine bir övgü yerine de geçecekti. İş, kâr hesabına gelince, her kadın gibi onun da beyninin kısa devre yaptığını ve gemilerini limanda yatırışının inisiyatif noksanlığının en bariz delili olduğunu düşünüp durmuşlardı. Ama şimdi her şeyin ta en başından beri ince bir hesap işi olduğunu anlayacaklardı.

Bazıları daha farklı düşünecekti. Şehri ekmek parasından mahrum bıraktığını farz edecekti ve onlar hakikate daha yaklaşmış olacaktı.

Verdiğinden fazlasını mı alıyordu acaba?

Klara Friis buharlılarını satınca, Marstal'dan geriye ne kalacaktı? Bir avuç kıtıpiyoz gemiyle ne yapılırdı? Üstelik çoğu da, yelken donanımları keçe indirgenmiş, yardımcı motorlu ıskunalardı, Baltık Denizi'nde ancak sahil taşımacılığı yapabilirlerdi o kadar; belki de ender-i nadirattan Kuzey Denizi'ne kadar bir uzanabilirlerdi. Çember kapanmıştı.

Şehir, bir asırdan da önceye, ilk başladığı yerde sona erecekti.

Kaybeden, merhametsiz deniz olacaktı. Haşmetli efendilerine kurban sunulmayacaktı artık.

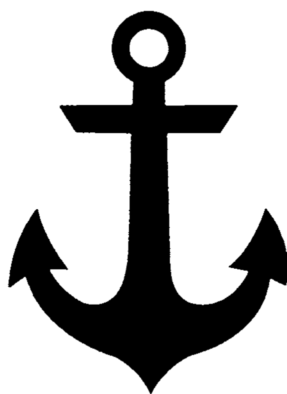
Ve kazanan?

O da kadınlar olacaktı.

Yoksa Markussen'in ima ettiği gibi mi olacaktı? Erkekler yabancı şirketlerde iş bulacak ve dünyanın ta öbür ucuna mı yerleşeceklerdi?

Bu hiç sona ermeyecek miydi?

IV

Dünyanın sonu

Dünyanın sonuydu.

Başka bir gezegende de olabilirdi, bilinmeyen bir gelecekte de. Her neresiyse, yok olmaya doğru giden bir yerdi.

Knud Erik, öleceğinden emindi ve gözlerini kapadı.

Sonra anladı. Bir rüyanın tam ortasındaydı. Ama kendininki değildi.

Bir başka adamın rüyasındaydı.

Yedi yaşındaydı. Albert Madsen'in kayığındaydı. Birlikte kürek çekerek Marstal limanına giriyorlardı. Yaşlı adamın sesini duyabiliyordu, ona gri boyalı bir hayalet gemiyi, koskoca, yuvarlak binaları anlatıyordu, fosfor beyazına boyanmış gibi pırıl pırıl aydınlanmış gece göğünün altında cayır cayır yanıyorlardı, hava infilak eden bombaların ve yıkılan evlerin basıncından titriyordu.

Knud Erik işte oradaydı. İhtiyar adamın rüyasında.

Gözlerini açtı ve Albert Madsen'in yirmi yıldan uzun bir zaman önce gördüklerini gördü ve Albert'in kehanet rüyaları görmüş olduğunu ve bir çocuğa macera gibi gelen şeyin yaşlı adama kâbus gibi gelmiş olması gerektiğini ilk o anda anladı.

"Şimdiye kadar anlattığın en iyi hikâye," demişti o zaman. Şu an ise o hikâyenin orta yerindeydi. Nasıl sonlandığını hiç duymamıştı. Şimdi dinliyordu ve hikâyeye son noktayı kendi ölümüyle koyacaktı.

Bir Stuka'nın gemiye doğru pike yapıp bombasını bıraktığını gördü. Bombanın düşüşünü gözleriyle izlerken, zaman durdu. Geminin gri boyalı bacasından girip, makine dairesinde infilak edeceğini düşünecek kadar zamanı oldu. Vücudundaki bütün kaslar gerildi. Ölümün kucağına düşmeye hazırlandı.

Şimdi!

Bomba, geminin kenarından birkaç metre ötede suya cumbadak düşüp kayboldu. İstikametini yanlış tahmin etmişti. Bedeni hâlâ kaskatıydı. Su sütununu ve basınç dalgasının altında paramparça olacak çelik omurga levhalarının arasından denizin içeri hücum etmesini ve geminin aniden yan yatmasını bekledi. Bir şey olmadı. Patlamayan bombaydı.

Bir sonrakini beklemeye koyuldu.

Sağır edici bir gürültü vardı. Thames'in kuzey tarafında iki akaryakıt tankı ateş almıştı. Gürül gürül yanan alev denizinin gümbürtüsü, zincirinden kurtulup tüm dünyayı mahvetmek için debelenip duran bir Fenris kurdunun[74] kükreyişini andırıyordu. Göğe yükselen kapkara duman, ta uzaktaki yıldızlara doğru bir yumruk gibi uzandı, her birini teker teker söndürdü ve geceyle zehirli duman bulutu birbirine kaynayıp birleşti. Fakat bu karanlık kapağın altında her şey apaydınlıktı, adeta güneş bile vurulup düşmüş de, harabe olmuş akaryakıt tanklarının tam ortasında, ölmeden önce son kez palazlanıyordu.

Southend olduğu gibi aleve bürünmüştü. Harap gecekondu binalarının pencereleri kor gibi parlıyor; alevler damlardan, patlarcasına büyüyen acayip bitkiler gibi yükseliyordu; sanki içinde büyüdüğü toprağı bile yalayıp yutmaya ant içmişti. Doklar yok oluşun kramplarıyla sarsılıyor, karnının içinden yayılan bir zincir reaksiyonla dışarıya karşı konulamaz bir güçle hücum ediyordu. Uçaksavar bataryasının henüz yıkılmamış dam kısımlarından alevler fışkırıyordu. Nehrin ortasındaki gemiler de ateş yağdırıyordu. Knud Erik, yakınlarda bir yerde, eski Lewis makineli tüfeğinin sesini duyabiliyordu, *Dannevang*'ın güvertesine monte edileli henüz birkaç ay olmuştu. Mürettebat üyelerinin dördü İngiliz donanmasında silah kullanma eğitimi almıştı. Knud Erik de onlardan biriydi. Birinci Dünya Savaşı'ndan kalma bu silahın gemiyi müdafaa etmekte bir işe yaramadığını çabucak anlamışlardı. Fakat daha başka ve daha önemli bir faydası vardı: İnsana viskiden de, duadan da iyi geliyordu -tabii aralarında dua etmeyi düşünecek biri kal-

[74] Nordik mitolojisinden bir figür. -ç.n.

dıysa... Makineli tüfeği ellerinin arasında tutmak insanı rahatlatıyordu, ama bu hizmeti epey pahalıya da patlıyordu. Kızgın metal, insanın avuçlarını cayır cayır yakar, mermilerin takırtısı kulaklarını sağır ederdi. Fakat bir an içinde de, bekleme süresi son bulurdu.

Karşılık verirdin. Bir şeyler yapardın.

Ne gariptir ki, bir saldırı sırasında makineli tüfeğin başı, onu kullanan kişi mermi ve bomba yağmurunun tam yerinde, en görünür ve hatta en öncelikli hedef bile olsa, geminin en emin yeriydi. Çünkü insan orada dururken, kendini korunmasız hissedip korkudan çıldırma raddesine gelmiyordu.

Hava saldırısı alarmı duyulunca, halatları iskeleden hemen çözer, Thames'in ortasındaki dubalara doğru yollanırlardı. Bu, her hava saldırısı sırasında uyulması gereken kesin bir kuraldı. Saldırı sürdüğü müddetçe, gemilerin rıhtımda yatması yasaktı. Bomba isabet ederse, enkazı temizlemek haftalar alabiliyor ve gemi trafiğini sekteye uğratıyordu. Kaderlerine boyun eğip limanın ortasına doğru açılırlardı, oradayken bir bomba isabet etse, karaya atlamaları olanaksızdı.

"Hadi bakalım, mezarlığa gidiyoruz," derlerdi birbirlerine.

Fakat bir akrabanın mezarını ziyaret etmek için değildi. Kendi mezarlarına doğru dümen kırıyorlardı. Nehrin ortasındaki şamandıralar, ölecek olanlar için ayrılmıştı.

Elinde Lewis'la durmak insana bu yüzden iyi geliyordu.

Etraflarındaki gemilerin çoğu alev almıştı. Bir tanesi ağır ağır ters döndü ve batmaya başladı. Mürettebat sandallara atlamış, suyun ortasında ne yapacağını bilemez bir hâlde rastgele kürek çekip dolanıyordu. Rıhtım, olduğu gibi tutuşmuştu, vinçlerden biri liman havzasına doğru yan yatmıştı, devrilmesine ramak kalmıştı.

Ta yukarısında, paraşütler birbiri ardına açılıyor, havada beşik gibi sallana sallana nehre doğru alçalıyordu. Biraz yakınlaştıklarında, askı kordonlarından sarkan şeylerin insan olmadığını fark etti. Paraşütler suya çarptı. Koskoca kumaş kanopiler önce baygın baygın kapandı, sonra suyun yüzeyine sere serpe yayıldılar. Bir mezarın üzerine serpilen çiçeklere benziyorlardı.

Bir saat sonra hava saldırısı alarmı sona erdi. Rıhtım boyu, alev alev yanmaya devam ediyordu. Akaryakıt tanklarından gece göğüne yükselen kapkara, kesif duman tabakası hızını almamıştı daha. Nehrin üzerine akaryakıt, is ve tuğla tozunun kekre kokusu çökmüştü. Knud Erik'in burnuna hafif bir kükürt kokusu da geliyordu ama nereden geldiğini çıkaramıyordu.

Gözleri, yorgunluktan, iğne batıyor gibi acıyordu.

Knud Erik aynı şeyleri Liverpool'da, Birkenhead'de, Cardiff'te, Swansea'de ve Bristol'da da yaşamıştı. Bazen ona bir alev denizinde seyir ediyormuş gibi geliyordu ve tam tepesindeki hava şartlarına kümülüs, stratus ve sirrus bulutları değil, Junkers 87 ve 88'lerle Messerschmitt 110'lar hükmediyordu. Kanal boyunca, Calais'e konuşlanmış uzun erimli Alman bataryalarının menzilinde yol almışlardı. Kuzey Denizi'nde denizaltılar hazır bekliyordu. Her zaman ve her yerdeydiler.

Bütün dünya bir araya büzüştü, tam üzerlerine çevrilmiş bir top ağzı gibi kapkara oldu. Buna korku demediler. Panik hissetmediler. Başka bir biçime bürünmüştü: uykusuzluk. Denizdeyken çift vardiya çalıştılar. Ama saldırı olunca, uyku filan kalmıyordu. Limandayken geminin yerini devamlı değiştirmeleri gerekiyordu ve hepsi birden el vermek zorundaydı. Uyku yine kalmıyordu. Ama hiç uyuyorlar mıydı ki? Gözlerini kapıyorlardı. Bir dakika kadar hafızaları boşalıyor, içleri geçiyordu. Sonra ölüm, kulaklarına "bö" diye bağırıverince uyanıyor, fal taşı gibi gözlerle ranzalarından yere yuvarlanıyorlardı; sanki hâlâ rüyadaydılar ve bu rüya durmaksızın bir çıkış deliği aramaktan ibaretti. Fakat hiçbir çıkış deliği yoktu -gökyüzünde hiçbir tavan arası penceresi, güvertede hiçbir döşeme kapağı, kaçıp arkasına saklanacak bir ufuk çizgisi... Etrafları üç elementle çevriliydi ama bunlar deniz, gökyüzü ve kara değil, bunların sakladıklarıydı: denizaltılar, bombardıman uçakları, toplardı. Havaya uçmak üzere olan bir gezegenin üzerindeydiler.

Albert Madsen haklıydı. Daha o zaman rüyalarında gördüğü şey, dünyanın sonuydu. Fakat ihtiyar adam, Knud Erik'in, bu kıyametin ortasında olacağını ona söylemeyi unutmuştu.

Mürettebatı uyandırmadan önce, iki saat kadar uyuyabi-

lirdi. Medcezir başlayınca Thames'in yukarısına doğru ilerleyeceklerdi, Knud Erik diğer gemilerden önce yola hazır olmayı kendine bir gurur vesilesi saymıştı daima. Rüyasız bir uyku diledi.

Ertesi gün yeni bir kelime öğreneceğini bilmiyordu. Diğerlerinin de son aylarda öğrendiği bir kelimeydi, teknik bir terimdi ve insanoğlunun sınırsız yaratıcılığını kanıtlıyordu. Fakat bu yaratıcılığın çapraşık ve çatışık yolundan hedefe erişmek, Knud Erik'in elinden gelmiyordu. Hedefi biliyor olsa da, kelime dağarcığı her geçen gün artıyor olsa da, her kelimenin taşıdığı mesaj değişmezdi. Eli kulağında olan ölümlerini, daha yeni ve daha imgesel yollardan hikâyeliyorlardı, o kadar.

Dilediği uykuya kavuştu. Karanlık, üzerine çöktü ve etrafını sardı ve o, bu nadir ve makbul karanlıkta bir an için yeniden güç buldu. Evet, karanlığa daldığı süre ona bir an kadar kısa gelmişti ve uyku sonunda yakasını bırakınca, ranzadan yere yuvarlandı, gözleri ancak bir bomba saldırısının neden olabileceği şekilde, fal taşı gibi açılmıştı. Görevine ihanet etmişti. Uyuyakalmıştı.

Kamaradan dışarı fırladı. Diğer gemilerin çoğunun bacasından duman çıkıyordu.

Bir dakika bile geçmemişti ki, karşısındaki manzaraya dumandan başka şeyler de eklendi.

Geceki bombardımanları anımsatan müthiş bir gümbürtü koptu birden ve nehrin üzerinden yuvarlana yuvarlana geldi. Arkasından bir tane daha. *Svava*'nın pruvası havaya dikildi ve ikiye ayrıldı. Gemi, hızla sulara gömülmeye başladı, dumanlar ve alevler kaptan kulesini de yalayıp yutmak üzereydi. İnsanlar kendini birbiri ardına nehre atıyordu. Birinin sırtından alevler yükseldiğini gördü. Sonra sıra *Skagerrak*'a geldi. O da pruvadan infilak etti. İki Norveç buharlısı daha havaya uçtu, onu bir Hollanda buharlısı izledi.

Kafasındaki ilk düşünce buradan kaçmak oldu. Fakat neden kaçacaklardı ki? Düşman neredeydi? Gökyüzünde tek bulut yoktu, bir denizaltı da olamazdı.

İngiliz refakat gemilerinin birinden bir filika yaklaştı. Baş tarafta duran adam, megafonla Knud Erik'e seslendi.

Ve yeni kelimeyi o anda öğrendi.

"Akustik mayınlar!"

Knud Erik'in daha fazla izahata ihtiyacı yoktu. Gemi pervaneleri çalışmaya başlayınca, sudaki titreşimler mayınları infilak ettiriyordu. Önceki gece paraşütlerin ucunda gökyüzünden sessiz sedasız aşağı süzülen şeyler akustik mayınlardı. Kanopilerin, bir mezarın üzerinde çiçeklerle bir alakası olamazdı. Onlar aslında nehri bir mezarlığa çevirmeye gelmişti.

Birkaç gemi daha havaya uçtu. Geri kalanlar, buz gibi kazanlarıyla, hiç hareketsiz, olduğu yerde kalakaldı. Etraflarında alev alev yanan gemiler saniyeler zarfında, batan enkaza döndü. Enkaz parçalarının arasında yanık, kavruk cesetlerden bir filotilla yüzüyordu.

Daha sonra, gemiyi akıntıya bırakmaları emredildi. Motoru çalıştırmadan ilerlemeye mecburdular.

Geminin kenarlarını yalayan dalgaların sesinden başka bir şey duyulmuyordu.

Yelkenli çağının sessizliğine geri dönmüşlerdi.

Almanların Danimarka'yı işgal ettiği haberi radyoda anons edildiğinde, Bergen'den İngiltere'ye doğru konvoy hâlinde yol alıyorlardı. Kaptan Daniel Boye herkesi bir araya topladı ve iki seçenek sundu: İngiliz limanına mı devam etsinlerdi yoksa rotayı gerisin geriye kırıp bir Danimarka veya Norveç limanına mı dönselerdi?

Aslında zaten çoktan seçim yapmışlardı. Konvoy hâlinde, İngiliz savaş gemilerinin korumasında yol alıyorlardı. Acaba bu durumda onlar da, refakat gemileri gibi, Almanya'yla savaşta mı sayılıyorlardı?

Cevabı da zaten biliyorlardı. Navlun ücretleri yüksekte seyrediyordu. Maaşlar da bunu izliyordu. Yüze üç yüz savaş primi alıyorlardı. Fazla mesai ve diğer muhtelif primlerle maaşlar dörde hatta beşe katlanıyordu. Bunun için denizdeydiler; paranın hatırı için. Şimdi tek yapacakları şey, savaşa da evet deyip en ön safta yer almaktı. Barış onlara bunu zaten çoktan öğretmişti. Henüz sona eren Paskalya döneminde, yetmiş

dokuz Danimarkalı denizci hayatını kaybetmişti. Savaşın başından beri üç yüzün üzerinde kayıp verilmişti. Gemilerin iki yanını tarafsız Danimarka bayrağını boyamış olmaları bir işe yaramıyordu. Denizaltı torpidoları ayrım gözetmiyordu. Düşman limanına yol alan bir gemi, düşman limanına yol alan bir gemiydi o kadar; güvertede hareket eden onca canın gerekçeleri neymiş, fark etmezdi.

Dannevang'ın on yedi kişilik mürettebatı İngiltere'ye devam etmeye oy birliğiyle evet derken, içlerinde savaşla pek ilgisi olmayan bir meydan okuma dürtüsü vardı. Onlar aslında, denizci olmaya evet diyordu. Kimse onların gözünü korkutup onları güverteden kaçıramazdı.

Hayatta kalmalarını sağlayacak şeyin yalnızca bu meydan okuma duygusu olduğunu içgüdüsel olarak biliyorlardı. Bunu ne koyu ulusseverlik, ne anayurt sevgisi, ne şu veya bu ideoloji ne de savaşın neyin nesi bir şey olduğu hakkındaki herhangi bir anlayış sağlayabilirdi. Hepsinde bunlardan da az çok bir nebze vardı da, onlara savaş hakkındaki fikirleri sorulmamıştı. Onlardan bir karar vermeleri istenmişti ve bu karar, hayatlarının geri kalanı için can alıcı sonuçlar doğurabilecek nitelikteydi; tam kestiremedikleri, ne tür sonuçlar olabileceğiydi. Yalnız denizci içgüdüsüyle bildikleri bir şey vardı ki; o da, bir ölüm kalım durumuyla karşı karşıya olduklarıydı. Onlara evet dedirten de, her denizcinin baskın güç karşısında hissettiği dikkafalılıktı, bu güç bir kasırga da olabilirdi, bir Messerschmitt 110 da.

Savaşa girmeye evet dememişlerdi, onlar zaten öteden beri sürdürdükleri mücadeleye devam edeceklerdi. Evet dedikleri şey, İngiltere değil; İngiltere'ye giden yoldu, denizdi ve kendilerini erkek adam hissettiren zorlu görevdi.

Methil'e 10 Nisan'da vardılar ve Tyne Dock'a acilen devam etme talimatı aldılar, gemi orada İngiliz amiralliğine devredilecekti. Devir teslim için hiçbir tören yapılmayacaktı. İngiliz donanmasından bir subay, kıç direğe bir nota astı. İngiltere Kralı adına gemiye koyulduğu yazılıydı kısaca. Dani-

marka bayrağı *Dannebrog*[75] gönderden indirildi ve yerine bir köşesinde Union Jack olan kırmızı renkli bir İngiliz baş gönder bayrağı *The Red Cluster* çekildi.

Kendi Danimarka bayraklarına hiçbir zaman pek ihtimam göstermemişlerdi. Kırmızı kumaşın kenarları lime limeydi, ortasındaki beyaz haç işareti bacanın isinden kapkara olmuştu. Fakat onlarındı. Yabancıların arasındayken kimliklerinin yarısı o bayraktı. Ama şimdi onu kullanma hakkını kaybetmişlerdi. Ülkeleri, Almanlar'a hiç direnmeden teslim olmuştu ve bayrakları ellerinden alınmıştı. Bundan böyle, ancak kendilerini Danimarkalı saymadıkları sürece, başkalarının gözünde adam yerine konulacaklardı.

Bunu tam o anda anlamışlardı. Savaşa çırılçıplak gireceklerdi ve soyulma süreci başlamıştı.

İkinci makinist, İngiliz bayraklı gemilerde maaşın ne olduğunu sordu.

Haftada üç paunt on sekiz şilin, buna ilaveten bir paunt on şiling de kumanya parası, dedi İngiliz subay.

İkinci makinist, kafasında çabucak bir hesap yaptı. Sonra gözlerini mürettebatın üzerinde şöyle bir dolaştırdı ve omuzlarını silkti. Onlar da hesap yapmasını biliyordu. Bu para, şimdiye kadar aldıklarının dörtte biriydi. Ama tabii geçimini sağlayacakları bir aileleri de yoktu artık. Onlardan süresiz olarak ayrı kalmaya mahkûmdular.

"Don't worry, you'll be home for Christmas," dedi subay, yüzlerini iyice bir inceledikten sonra.

Hangi Noel olduğunu sormayı unuttular.

Dannevang'ı tıpkı Kuzey Denizi'ndeki bir kış günü gibi griye boyama emri geldi. Üzerleri parlak cilalı masif meşe kapılarla, kaptan köşkünün etrafındaki pencere çerçeveleri de aynı renkten nasibini aldı. Bu, onların kendi gemisiydi. Paslarını kendi elleriyle kazımış, her bir santimetrekaresini kendi elleriyle boyamışlardı; gövdesini siyaha, su çizgisinden aşağısını kırmızıya, üst güverteyi beyaza, bacanın etrafını bir kurdele gibi çevreleyen şeridi kırmızı beyaza. Fırçalarını pruvadaki beyaz harflerin üzerinden okşarcasına geçirmişlerdi. *Danne-*

---

[75] Danimarka bayrağının bir diğer ve daha sık kullanılan adı. -ç.n.

vang'ı öyle temiz tutmuşlardı ki, gemide karalık giysileriyle dolaşabilmişlerdi, kömür yükledikten sonra bile. Buharlıya, kendi tabirleriyle *o eski bildik yelkenli stiliyle* bakmışlar, güverteyi tırnaklarıyla kazımış, bölme perdelerini boydan boya şakır şakır yıkamışlardı; berbat ve zor bir işti ama onlara gurur vermişti. Ve bu *Dannevang* şimdi ellerinin arasından kayıp gitmişti. Yeni rengini ödünç aldığı gri kış denizinin sularında kaybolmuştu adeta.

Dannevang bir zamanlar Marstal'a kayıtlı bir gemiydi. Sahibi, Klara Friis'ti. Gemi yıllarca limanda yattıktan sonra Nakskov'daki bir gemi şirketine satılmıştı. Baş kaptan da, ikinci ve üçüncü kaptanlar da Marstallıydı, yani üçü de şimdi tek bir gemisi bile olmayan bir denizci şehrinden geliyordu. Marstallı denizciler şimdi Danimarka ticaret filosunda bir aristokrasi oluşturmuştu. Nereye baksan Marstallı vardı, kaptan köşklerinde ya ikinci ya baş kaptan olarak arzı endam eden hep onlardı. Miço olarak çalışanları, başka bir yere gelebilmek için yaşları henüz elvermeyecek kadar genç olanlardı. Daniel Boye, Köylü Sofus'un torunlarındandı. Gemi henüz bu ailenin mülkiyetinde olup, *Energi* adıyla seyir ettiği sürede de kaptanlığını o yapmıştı.

Zamanında Isaksen'i üç dula tavsiye eden kaptanlardan biriydi. Isaksen, yenilgisinin ardından Svendborg vapuruyla şehri terk ederken, iskelede ona veda edenlerin arasında o da vardı.

"Sen onu hatırlamazsın," dedi Knud Erik'e, "fakat o senin anneni hatırlıyor."

Knud Erik birden silkindi. Annesi hassas bir konuydu. On yıldır onu ne görmüş ne de onunla konuşmuştu. Fakat Isaksen'i iyi tanırdı. Marstallılara olan sempatisini hiç kaybetmemiş ve hangisinin yolu New York'a düşse, kapısı onlara her zaman açık olmuştu. Ayrıca, Marstallı bir kızla da evlenmişti. Matmazel Kristina'yla.

Kristina New York'a geldiğinde iskelede onu karşılayan, her zaman bir centilmen olan Isaksen'di. Klara ona yazıp kızın gelişini bildirmişti. "Bana bir şey borçlu olmadığınızı biliyorum," demişti mektubunda. "Fakat sorumluluk duygusu olan bir insan olduğunuza inanıyorum."

Evet, Isaksen böyle bir adamdı. O kadar ki, Kristina Bager'e kol kanat germekle kalmamış, onunla evlenmişti de. Knud Erik ara sıra onları ziyaret ederdi. Isaksen fevkalade bir babaydı fakat başka çocukları olmamıştı. Knud Erik onların birlikte mutlu olup olmadıklarını bir türlü çözememişti. Isaksen'in kadınlara düşkünlüğünden şüphe ediyordu. Hayat dolu Kristina'dan hoşlanıyordu ve bunun için haklı nedenleri de vardı. Fakat ondan, bir erkeğin bir kadından hoşlandığı gibi hoşlanmıyordu. Fakat tabii Knud Erik bu kadarını göremiyordu. Kristina, Isaksen'le çok samimi olsa bile, bir kere olsun sormamıştı.

"Benim küçük silahşörüm," diye çağırırdı onu Kristina, abla havalarında, oysa Knud Erik, onun tepesinden bakalı çok olmuştu.

Kristina'nın kızı konfirme edilirken de, Knud Erik New York'taydı. Upper East End Street'teki Protestan kilisesinde oturup, oğlunu görmeyi reddeden ve gözünde artık öldüğünü söyleyen öz annesinin adı verilmiş olan on dört yaşındaki Klara'yı izlemek, Knud Erik için tuhaf bir deneyim olmuştu. Annesinin yardımsever yanını o hiç tatmamıştı.

Bu konuya değinen biri çıkacak olsa, hemen başını çevirir ve susardı.

Kaptan Boye, 9 Nisan sabahı iki telgraf aldı. Biri Nakskov'daki gemi sahibi Severinsen'dendi. *Dannevang*'ın ya gerisin geri Danimarka'ya ya da en yakındaki tarafsız bir limana götürülmesini emrediyordu. Diğeriyse Isaksen'dendi.

Boye telgrafı okudu ve ikinci kaptana baktı.

"Isaksen bir İngiliz limanına gitmemizi öneriyor," dedi. "Bu aslında onu hiç ilgilendirmez, geminin sahibi artık o değil fakat doğrusu onunla aynı fikirdeyim."

"Isaksen şerefli bir insandır," dedi Knud Erik.

Danimarkalı gemi sahipleri arasında hemen hemen kim olsa Isaksen gibi yapardı. Görünüşe göre olaylardan iyi bilgilendirilen Møller de, Almanların Danimarka'yı işgalinden önceki günün gecesi sabaha kadar oğluyla oturup, şirket gemilerine teker teker telgraf çekerek, hemen tarafsız bir limana gitmelerini emretmişti. *Jessica Mærsk*'te isyan çıkmıştı. İkinci kaptanın elini kolunu bağlamışlar ve harita odasına kilitle-

mişlerdi. Gemi, savaşta tarafsız kalan İrlanda'ya doğru gidiyordu. Ama mürettebat, kaptanı, geminin rotasını Cardiff'e çevirmeye zorlamıştı. Söylentilere bakılırsa, *Jessica Mærsk* de Isaksen'den bir telgraf almıştı. New York'taki ofisinde, onun da en az eski işvereni kadar, başını kaşıyacak vakti olmamıştı.

Tıpkı Boye'nin dediği gibi, Isaksen onu hiç ilgilendirmeyen işlere burnunu sokmuştu. Şerefli bir insan böyle hareket ederdi.

Öte yandan, *Dannevang*'da insanın kendini şerefli hissetmesi zordu.

Böyle hisseden olsa bile, bu çırılçıplak bir şereflilik olurdu.[76]

Liverpool'da, Cardiff'te veya Newcastle'deki birahanelerde, iki hava hücumu alarmı arasındaki sürede, Guinness biralarını arka arkaya mideye indirebilirlerdi ama aksanlı konuşmalarını duyan olunca, onlara şu soruyu soran biri muhakkak çıkardı: *"Where are you from, sailor?"*

Ve işte o an kendilerini çırılçıplak hissederlerdi.

Çabuk öğrendiler. Yapmayacakları bir tek şey vardı; o da gerçeği söylemekti. Danimarka derlerse, karşı tarafta ya sessizlik ya husumet ya da bariz bir nefret uyandırıyorlardı. Alman bozuntusu diyorlardı onlara.

Brewers Wharf'taki Sally Brown adlı bir birahanede, dekolte elbiseli, dudakları cart renk kırmızı rujlu bir kız, Knud Erik'in yanına yaklaşmış, o da kıza içki ısmarlamıştı. Bardak tokuştururlarken, kız dudağına götürdüğü bardağın üzerinden ona çapkın çapkın bakmıştı. Knud Erik bu durumların aşinasıydı ve akşamın nasıl biteceğini anlamıştı. Buna bir itirazı da yoktu. Esasında ihtiyacı vardı.

Sonra kız o mahut soruyu sormuş, Knud Erik o sıralarda henüz bu soruyu, doğru cevabın karşıdakinde hangi etkiyi uyandırdığını iyice bilecek kadar fazla duymamıştı, ve "Danimarka" demişti.

"Why aren't you in Berlin with your best friend Adolf?"

Knud Erik'in kafası atmıştı. Lanet olsun, bir de kalkıp bu-

[76] Yalnız kendinin gördüğü/fark ettiği anlamında. H.C. Andersen'in "Kralın Yeni Elbiseleri" adlı hikâyesine gönderme yapılıyor. -ç.n.

ralara kadar gelmişti ve camlarının yarısı paramparça olmuş bir birahanede, bombaların yerle bir ettiği bir şehirde, ailesinden ve arkadaşlarından uzakta, bit kadar bir maaş için hayatını tehlikeye atıyordu. İsteseydi, Danimarka'da kalıp kuş tüyü yorganının altında keyif de ediyor olabilirdi. Fakat o kendini, sefil hayatına kestirme yoldan kurban ederek sona erdirme dileğinin karşılığında, Allah'ın her günü akla hayale gelmeyecek her türlü şeytanca keşifle, bini bir para infilak maddeleriyle haşır neşir hâlde yaşıyordu.

Kız, o daracık eteğinin içindeki koca kıçını sağa sola kıvıra kıvıra masadan uzaklaşmıştı.

Yanlış bir ülkeden geldiği için neler kaçırdığını bir bilseydi!

Danimarka'nın Almanlar tarafından işgal edildiği haberiyle beraber, Danimarkalı gemi sahibi şirketler ve Danimarka hükümeti, bütün Danimarkalı denizcilere acilen tarafsız bir limana gitmelerini emretmişti. Ama onlar tam aksini yapmıştı. Kendilerini her şeyden mahrum etmişlerdi. Bir faydasını da görmediler. Barmenden bedava Guinness gelmedi, dekolte elbiseli, kırmızı dudaklı dudular, Alman bozuntularına acıyıp kukularını hediye etmedi.

Onlara da, başkalarının başına konan talih kuşunu uzaktan seyredip avunmak kaldı. Ve o zaman, barın öbür ucundakileri seyre dalarlardı. Mesela, bir keresinde seyrettikleri o oğlan gibi... Henüz reşit olamayacak kadar gençti, sapsarı bukleleri alnına dökülmüştü, masmavi gözleri vardı. Omzuna övgüyle vuran ellerin, aldığı işveli bakışların, bedava biraların şehirde bir yerlerde, rayları kopmuş bir yatağı sabaha kadar gıcır gıcır gıcırdatacağı bir aşk gecesine, "tüm masraflar ödenmiş" kaydıyla yapılan davetlerin ardı arkası kesilmemişti.

Ufaklık İngilizce bile konuşamıyordu, bir tek cümle haricinde: *"I come from Norway."*

Norveç savaşıyordu, kral ve hükümet Londra'da sürgündeydi ve 30.000 Norveçli, müteffik güçlere hizmet etmek üzere denizdeydi. Ve en önemlisi de, kendi bayrakları altında seyir ediyorlardı. Norveç ticaret filosu devlete devredilmişti ve filodaki tüm gemilerin resmi sahibi şimdi kraldı.

İskandinavyalılar her yerde sevgiyle karşılanıyordu. Fakat

bir İngilizin ağzında İskandinavya, Norveç'ten ibaretti. Danimarka haritadan silinmişti ve denizcinin biri buradan geldiğini ağzından kaçıracak olsa, bu karşı tarafın kulağına, artık tarihte kalmış bir şeyin utanç verici anısı gibi geliyordu. *Dannevang*'ın mürettebatı 9 Nisan günü vatansız kalmıştı.

Guinness biralarını sessiz sedasız içtiler.

Ateş hattının çıplak adamlarıydılar.

Ocak ayının erken bir sabahında, saat dört sularında sona vardılar. *Dannevang* o sırada Blyth'tan Rochester'a kömür taşıyordu. Sonradan ne tip bir mayın olduğunu bir türlü çıkaramadılar -acaba basınçlı mayın mıydı, akustik mayın mıydı, manyetik mayın mıydı yoksa demode bir müsademeli mayın mıydı? Her ne ise, geminin pruvasını kesip aldı. Gemi hemen su almaya başladı fakat hemen batmadı. Tüm seyir boyunca ışıksız yol almışlardı. Hepsi cankurtaran sandallarına atlayınca, Kaptan Boye bütün ışıkların yakılmasını emretti. Küreklere yaslanıp seyrettiler. Ve *Dannevang*'a veda ettiler. Bir şişe rom elden ele dolaştı. Gemideyken içki içtikleri enderdi. Yeni yıl gecesi bile, Kaptan Boye, üçüncü kaptanla uzun tartışmalardan sonra, mürettebat üyelerine ancak bir bardak *Kijafa*[77] vermeye yanaşmıştı. Rom şişesi ona tekrar döndüğünde, hâlâ boşalmamıştı. On yedi adam! Onlara övgü dolu gözlerle baktı.

Sonra *Dannevang* alabora oldu. Su, kızgın kazanların seviyesine çıkınca, makine dairesinden patlamalar duyuldu. Zaten tamamen tahrip olmuş *skylight*'tan havaya kömür parçaları fışkırdı. Geminin kıçı suda havaya kalktı. Pervane bir an kadar gıcırdayarak döndü. Sonra durdu ve geminin bütün ışıkları aynı anda söndü.

Knud Erik gözlerini kapadı. Evet ya, Albert bir buharlı da görmüştü rüyasında ve ona da anlatmıştı.

Gözlerini tekrar açtığında, deniz, *Dannevang*'ın üzerine kapanmıştı.

Tüm mürettebat, ellerinde yün başlıklarıyla, oturdukları yerde kalakalmıştı. Kimsenin ağzından tek kelime çıkmıyordu. Knud Erik, kaptanın bir dua okuması gerektiğini düşündü.

---

[77] Danimarka yapımı çok eski (1841) bir vişne şarabı markası. -ç.n.

Hiç olmazsa mezar duasını. Ama kahretsin, bir geminin arkasından da bu dua edilemezdi ya.

Kamarotun durmaksızın pofurdattığı sigaranın ateşi karanlıkta kıpkırmızı parlıyordu.

"Şimdi bir sigara iyi olurdu."

Sessizliği bozan, Boye'ydi. Kamarota doğru baktı.

"Hammerslev, kartonları getirdin, değil mi?"

Kamarot, yanında süngüsü düşük oturan miçoyu hafifçe dürttü.

"Sigaralar, Niels."

Miço, sandalın kıç tarafindaki oturma tahtasının altına daldı ve bir karton sigara tutan elini gururla havaya kaldırdı. Her birine bir paket sigara düştü. Deniz sandıklarını ve denizci torbalarını gemide bırakmak zorunda kalmışlardı. Cankurtaran sandalında bunlara yer yoktu. Sadece üzerlerindeki giysilerle kalakalmışlardı.

Denizci karneleri ve savaşın yalayıp yuttuğu, artık var olmayan bir ülkeden geldiklerini kanıtlayan pasaportları yanlarındaydı.

Ve de bir paket sigara.

Kâfiydi. İdare ediyordu. Hayattaydılar ve bir an sonra ciğerlerini dumanla dolduracaklardı.

"Kibritler," dedi Boye. "Şu kahrolası kibritler nerede?"

Miçoya suçlar gibi baktı.

"Kibritleri unuttuysan seni denize atarım valla."

Miço ellerini çaresizce iki yana açtı.

"Her şey öyle çabuk oldu ki," dedi.

Kamarotun sigarası elden ele gezdi. Ve çok geçmeden, kış karanlığın içinde on yedi kırmızı noktacık parladı. Tan yerinin ağarmasına daha birkaç saat vardı.

"Niels," dedi kaptan, miçoya. "Bu gemide en az bir sigaranın daima yanık olmasını sağlamak senin görevin, ağzında sigarayla uyuman gerekse bile. Kafana girdi mi, ha?"

Miço kafasını usulca aşağı yukarı salladı, bir yandan da sigarasından arka arkaya nefes çekip duruyordu, sanki sağ kalması burnunun tam önünde sallanan o ufacık kırmızı ateş parçasına bağlıydı.

Knud Erik etrafına bakındı. İyi bir ekip olmuşlardı. Son

üç yıldır *Dannevang*'da ikinci kaptan olarak çalışıyordu. Gemidekilerin yedisi Marstallı, biri Ommelli, geri kalanlarıysa Lolland ve Falsterliydi. Şimdi rüzgârların önünde dört bir yana savrulacaklardı.

Birkaç sene sonra bu ana geri dönecek ve zihninde bir hesap yapacaktı. On yedi adamdan sekizi ölmüş olacaktı. Kaptan, üçüncü kaptan, kamarot, bir usta gemici, iki gemici, üçüncü kaptan, bir miço ve baş mühendis. Bunların beşi Marstallıydı.

Kaptan Boye'ye, Amerikan konvoyundan bir gemi çarptı. Miço bir cephane gemisindeyken, gemiye torpido isabet etti. Kırk dokuz kişilik mürettebattan sadece üç kişi sağ kurtulabildi ama miço maalesef aralarında değildi.

Şimdi burada, denizin ortasında oturmuş, günün ağarmasını bekliyorlardı. İngiliz kıyılarına çok yakınlardı ve karada birilerinin onları çok geçmeden fark edeceğinden emindiler.

Akıllarında ölüm düşüncesi yoktu.

Bir tek kaygıları vardı: Birileri onları almaya gelene kadar, ellerindeki sigaranın ateşini canlı tutabilmek.

Dannevang'ın mürettebatı Newcastle'da birkaç hafta işsiz dolaştı. Vaktin çoğunu yeni açılan Danimarka Denizciler Kulübü'nde, bilardo becerilerinde ince ayar yapmakla geçiriyorlardı. Uçak saldırılarını, mayınları ve denizaltıları öyle özledikleri de söylenemezdi. Bomba özlemini rıhtımda bir tur atıp pekâlâ giderebilirlerdi. Londra kadar olmasa da, bayağı kötüydü. Fakat bir kere bir karar vermişlerdi ve şimdi dünya savaşını bilardo oynayarak geçirmek onlara ahmaklık gibi geliyordu. Sonra karada yemekler de feciydi. Yumurta tozu, *Spam*[78], üzerine *Bovral*[79] dedikleri pis kokulu, yağ gibi vıcık vıcık bir madde sürülmüş gri ekmek, et de burada sanki *corned beef*'le eş anlamlıydı. İngilizlerin beslenme düzenini yöneten;

[78] 1891'den beri üretilen, Amerikan yapımı, tanınmış bir konserve domuz eti markası. -ç.n.

[79] Sığır eti ve hayvan yağı karışımından yapılan katı kıvamlı bir sos (spread). -ç.n.

cimrilik değil, savaştı. Ve sonuç da gözler önündeydi. Üzerlerindeki yamalı savaş öncesi giysileri, ne kadar kilo kaybettiklerinin göstergesiydi. Şimdi Allah için, *Dannevang*'da daha iyi yemek verilirdi, bari ara sıra sahici bir yumurta veya bir parça sığır eti yerlerdi.

"Valla şu İngilizler de bizim ta eskiden New Foundland ıskunalarında yediklerimizi yiyor hâlâ," dedi Knud Erik.

Kristina'yla yaptığı o vahim yolculuktan beri New Foundland hattında çalışmamıştı. *Claudia* çalıştığı son yelkenli olmuştu. Kaptanlık sınavını geçtikten sonra motorlu gemide çalışmayı tercih etmişti. *Birma* ve *Selandia*'ya defalarca başvurmuştu, ikisinin de sahibi *Det Fjernøstlige Selskab*'di[80]. Hep hayır cevabı almış ve nedenini bir türlü anlayamamıştı. Annesiyle, bu şirketin sahibi ihtiyar Markussen arasındaki yakın iş birliğinden hiç haberi yoktu. Knud Erik de o zaman buharlılarda karar kılmıştı.

Helge Fabricius, Knud Erik'in lafına bir kahkaha attı. O da *Dannevang*'da vardiya mühendisi olarak çalışmıştı. Yirmilerinin ortasındaydı, New Foundland hattındaki yelkenli seferlerini bilemezdi. Knud Erik de otuz yaşındaydı, yani aralarında on yaş fark bile yoktu fakat yelkenlilerin haritadan silinişiyle, bir devrin sonuna çekilen o kalın çizginin iki yanında dünyaya gelmişlerdi. Aynı neslin ama ayrı dünyaların çocuklarıydılar.

Bilardo masasının arkasında asılı taş tahtada[81], tebeşirle "Münhal İşler" yazılıydı, altında da bir tek *Nimbus of Svendborg*'un adı vardı o kadar. Ne arıyorlardı acaba, ikinci kaptan mı, kamarot mu yoksa baş mühendis mi? Sormak için Danimarka konsolosu Frederik Nielsen'e gittiler. Adam onlara bütün gemiyi teklif edince afalladılar. Tüm mürettebatın görev süresi dolmuştu, gemi boştaydı. İsterlerse *Nimbus*'u devralabilirlerdi. Knud Erik kaptanlığa terfi ederdi.

Savaşın bu yanı da vardı işte: Yalnızca sınırlamalardan ibaret değildi. Olanaklar da sunuyordu.

Gemiyi görmeye gittiler. Pruvasında *Nimbus*, kıç tarafında da *Svendborg* yazılıydı. Veyahut bu kelimelerden geriye ne

---

80 Bkz. dipnot 59. -ç.n.

81 Kayağan taştan yapılmış hesap tahtası. -ç.n.

kalmışsa, oradan tahmin ettiler. Hayal güçleri olmasa, tahmin bile edemezlerdi.

Helge Fabricius saymaya başladı. Rıhtımın kenarında bir aşağı bir yukarı yürüyüp gemiyi incelediler. Helge Fabricius saymaya devam ediyordu. Knud Erik neyi saydığını sormaya gerek bile duymadı.

"Vay canına, mürettebat gemiyi terk etmemiş," dedi. "Ölmüşler."

"Yüz on dört," diye ekledi Helge.

"Bu gemide yedikleri tek peynir, İsviçre peyniri olmalı."

"Bir fincan kahve yaparken görmek isterdim onları," dedi Helge, saymayı bırakmıştı.

"Ben asıl o kahveyi içerken görmek isterdim."

Bir kahkaha attılar ve borda iskelesinden gemiye tırmandılar. Küpeştelerinin yarısı paramparça olmuş, kaptan köşkü uçup gitmiş, bordası delik deşik olmuş ama hâlâ suyun üzerinde kalabilmiş gemiler görmüşlerdi de, bunun gibisini hiç görmemişlerdi. *Nimbus* bir değil, binlerce defa tam isabet almıştı. Buharlı hâlâ tek parçaydı ama tamamen telef olmuştu. Messerschmitt'lerden saldırı dalgası üzerine saldırı dalgası yemiş olmalıydı. Ancak uçak bombalarının veya torpidoların hiçbiri hedefi tam tutturamamıştı, aksi takdirde *Nimbus* şimdi denizin dibinde duruyor olurdu. Fakat mitralyözler hedefi şaşırmamıştı. Manzarada insanı huşu içinde bırakan bir taraf da vardı. Geminin delik deşik gövdesinde, adeta insana has bir nispet havası, bir meydan okuma hissediliyordu.

Gemi yemekhanesine girdiler. Ocağın üzerinde mavi emaye bir kahve demliği duruyordu. Tüm tahminlerine rağmen o sapasağlamdı.

"Vay canına," dedi Helge. Dolapta meşe palamudundan yapılmış İngiliz malı yalancı kahve buldular ve masaya oturup kahve suyunun kaynamasını beklediler.

"Bu gemiyi alıyoruz," dedi Knud Erik.

Helge kaynar suyu demliğe boşalttı ve arkadaşına, soran gözlerle baktı.

"Şanslı bir gemi."

"Şu kahve demliğinin şansından bahsediyorsun herhalde. Gemide delik deşik olmayan bir bu kalmış."

Knud Erik başını iki yana salladı.

"Hayır, şanslı olan, gemi. Sen hiç ömründe aynı hedefin üzerinde bu kadar tam isabet gördün mü? Fakat *Nimbus* hâlâ burada duruyor. Hâlâ yüzer hâlde. Ve şansını bizimle paylaşmak istiyor."

Batıl inançlı bir laf olduğunu ikisi de biliyordu. Harp meydanında -ve deniz bir harp meydanıydı- kimin gideceğine kimin kalacağına dair bir kural yoktu. İş burada, akıl sır ermez rastlantıların eline kalıyordu. O zaman şansa da pekâlâ bel bağlayabilirlerdi. *Dannevang*'dayken bir Lewis makineli tüfekleri vardı. Ama şans, ondan daha etkili bir koruyucuydu.

Madsen'a gittiler ve gemiyi devralacaklarını bildirdiler. Konsolos rahatlamış görünüyordu.

"Ama şartlarımız var," dedi Knud Erik. "Atlantik'teyken bütün o hava deliklerine ihtiyacımız olmayacak, onun için deliklerin yamanmasını istiyoruz. Makara, palanga, halat takımları artık ne gerekse, geminin doğru dürüst donanmasını istiyoruz ki, denize karşı kendimizi adam gibi müdafaa edebilelim. Sonra işe alımlar da bizim yetkimiz altında olacak. Kiminle yola çıkacağımıza biz karar vermek istiyoruz."

Nimbus tersanedeyken, Knud Erik'le Helge de Danimarka Denizciler Kulübü'ndeki bilardo masasından pek fazla uzak olmayan bir masaya mevzilendiler. Taş tahtaya, ne personel aradıklarını liste hâlinde yazdılar. Sonra oturup beklediler.

Birkaç gün içinde bir ikinci kaptan, bir miço, bir makine lostromosu ve birkaç gemici bulmuşlardı bile. Şimdi sıra bir kamarotla bir baş mühendis bulmaya gelmişti. Ama daha çok gemiciye ve usta gemiciye de ihtiyaçları vardı. Mürettebat yirmi iki kişi olacaktı.

Knud Erik hayatının böyle erken bir safhasında kaptan olacağını hiç ummamıştı. Bilgi ve vasıflarına güvenmediğinden değildi ama yetkisini henüz gerektiği gibi kullanıp kullanamayacağını bilemiyordu. Adamlarının direncini tartabilecek, zayıf yönlerini onlara unutturup, güçlü yönlerinden en iyi şekilde faydalanabilecek miydi? Ve yirmi iki kişiyi birden?

Dördüncü gün kapıdan içeri Vilhjelm girdi ve üçüncü kaptan olarak iş istedi. Birbirlerini Marstal'da son gördüklerinden bu yana iki yıl olmuştu. Vilhjelm o arada evlenip çoluk çocuğa

karışmıştı. Aynı yaştaki karısından bir oğlu ve bir kızı olmuştu. Kadın, Brøndstræde'deki bir balıkçının kızıydı. Vilhjelm bir daha hiç kekelememişti. Marstal'dayken her pazar kiliseye gidiyordu. *Sømandspostillen* hep evde duruyordu. Yanında taşımasına gerek yoktu. İçindekileri hâlâ ezbere biliyordu.

"Baban nasıl?" diye sordu Knud Erik.

Vilhjelm'in babası, o zahmetli kum kazıcılığı işini uzun zaman önce bırakmış, balıkçılığa başlamıştı, esasında bunun için de epey yaşlanmıştı ya. Ama adamcağız sağır dünyasının içinde ilelebet mahsur da olsa, hâlâ inatla sebat ediyordu.

"Almanlar geldiğinde, Ristinge taraflarında balık avlıyordu. Uçakların gürültüsünü duyamasa da, suda birbiri arkasından kayan gölgeler görmüş, buluttan çok daha hızlı hareket ettiklerini fark edip yukarıya merakla bakmıştı. Ama kafasını fazla takmamıştı. Onun asıl derdi ne kadar karides yakalayacağıydı. Onun için savaş buydu."

Vilhjelm'den sonra Anton çıkageldi. Ve anında baş mühendis olarak işe alındı, Anton geminin motoru hakkında ayaküstü bir sürü şey sordu.

"Valla bilemiyorum," dedi, *Nimbus*'un motorunun sırf 800 beygir gücünde olduğunu duyunca ve siyah boynuz gözlük çerçevesiyle oynadı. "O külüstür çamaşır leğeninde pek *top steam* yok o zaman."

Sonra ne tip kömür kullanıldığını sordu.

"Galler'in kömürünü kullanmak şart," dedi. "Newcastle'ın kömürü çok kurum yapıyor."

"Valla, istediğin kömürü alabilirsin."

Knud Erik tabii işkembe-i kübradan atmıştı. Kömür hakkında hiçbir fikri yoktu ve piyasada hangi kömürü bulabileceklerinden de bihaberdi.

Anton biraz öyle kaldı, suratını astı, Knud Erik kalkıp gideceğini sandı. Bir zamanlar arkadaştılar ve hâlâ da öyleydiler ama iç dünyaları birbirine tersti. Anton duygusal değildi, profesyoneldi ve mekanik becerisini doğru dürüst bir şeye adamak istiyordu. Onun için de Knud Erik'e cevabı, sürpriz oldu.

"N'apalım, sağlık olsun," dedi Anton. "Biz Marstallılar birbirimize destek olmalıyız. İşe evet diyorum. Bu leğeni tıpış tıpış yürütürüm alimallah."

Masaya bir siyah adam yaklaştı ve usta gemici olarak iş istedi. Önü açık gömleğinin altından gözüken beyaz fanilası, teninin siyahi parlaklığını daha bir vurguluyordu. Amerikalı olduğunu varsaydılar.

"Fritz'ten selam getirdim," dedi Danimarkaca.

Knud Erik adama hayretle baktı. Kendi anadilinde hitap edildiğini hiç fark bile etmemişti.

"Fritz, Dakar'da değil mi?"

"Evet, öyle," dedi adam, "herhâlükârda onu son gördüğümde oradaydı."

Tokalaşmak için elini uzattı.

"Kendimi tanıtayım. Stubbekøbing'den Absalon Andersen. Evet, biliyorum. Siyahım. Kara Sambo[82] falan filan dediklerinden. Fakat doğma büyüme Stubbekøbing'liyim ve Danimarkacayı nerede öğrendiğimi siz bana sormaya kalkmazsanız, ben de size nerede öğrendiğinizi sormam."

Onlara gülümsedi, tanıştırma merasimi sona ermişti ve artık sadede gelebilirlerdi.

"Fritz'le aynı zamanda Dakar'daydık." Bir iskemle çekti ve üzerine güzelce bir yayıldı. Knud Erik bir sigara ikram etti. "Hikâyenin o kısmını biliyorsunuzdur herhalde?"

Knud Erik başını aşağı yukarı salladı. Fransız Batı Afrikası'ndaki Dakar, bütün denizcilerin kâbusuydu. Şehrin kendinde bir sorun yoktu. Ama Fransa Almanların eline geçince, Dakar'daki vali ilk önce müttefiklerin tarafına geçtiğini ilan etmiş, birkaç gün sonra karar değiştirmiş ve o zaman da müttefiklerin hizmetine girmek için limana sığınmış olan onca gemi limanda hapsedilmiş, fedakâr denizciler gemilerinin sıcaktan kaynayan güvertelerinde aylar boyu sürecek, fuzuli bir aylaklığa mahkûm olmuştu. Ve sonra gemi motorlarının hayati parçalarına el kondu, hiçbir gemi bir yolunu bulup da sıvışamamalıydı. İngilizler limanı bombaladı ve gemiciler kendilerini birden aksi safta buluverdiler. Facia bir durumdu. Bir Norveç gemisi –nasılsa- kaçmayı başardı. Mürettebat, geminin motorunu arada bir çalıştırmazlarsa, paslanacağını öne sürün-

---

[82] İskoç çocuk kitabı yazarı Helen Bannerman'ın (1862- 1946) *Küçük Kara Sambo* adlı kitabına gönderme yapılıyor. -ç.n.

ce, aptal Fransızlar aldıkları parçaları onlara geri vermiş, Norveçliler de sonra Fransızlara parçaların taklit modellerini iade etmişlerdi! Gece yarısı kaçtılardı. Ama diğer gemiler -aralarında altı Danimarka gemisi de vardı- limanda yatıp paslanmaya mahkûmdu. Savaş onları çağırıyor, fakat onlar yerinden kıpırdayamıyordu. Kendilerini tek kelimeyle beş paralık hissetmiş olmalılardı.

"Sen Norveçli değilsin," dedi Knud Erik, "nasıl kaçtın?"

"Ama bende, bir Norveçli'de olmayan çok daha iyi bir vasıf var," dedi Absalon Andersen ve mağrur bir şekilde sırıttı. "Ben siyahım. Dakar'dan tıpış tıpış yürüyerek çıktım. Kimse de durdurmaya çalışmadı. Bütün diğer siyahiler gibi biriydim, arada karışıp gittim. Bir sürü dolambaçlı yoldan sonra da Casablanca'ya vardım. Ha unutmadan, Kaptan Grønne'nin çok selamı var. Siz Marstallılar da bir alemsiniz. Mantar gibi, her yerde bitiyorsunuz."

"Tamam da, oradan ta buraya nasıl gelebildin?"

"Ha işte, burada biraya teşekkür borçluyum."

"Bira," dedi Helge ve merakla öne doğru eğildi. "Casablanca'dan ta Cebelitarık'a kadar bira kasasıyla kürek çekerek mi geldin yoksa?"

"Hikâye bundan ibaret değil ama," dedi Absalon. "Yine de hemen hemen öyle sayılır. Kaçmayı deneyen bir sürü insan vardı da, başaranı çok azdı. O anasına yandığımın Fransızları oralarda kuş uçurtmuyor valla. Nehrin yukarısında eski, çürük bir balıkçı teknesi bulup atladık içine. O zaman da hiçbir şeyden şüphelenmediler. Böyle bir hayalet gemiyle denize açılmak için insanın kafasında birkaç tahtasının eksik olması lazım tabii. Sorunumuz suydu. Denizi geçerken içecek su lazımdı. Şehri elimizde su fıçısıyla tıpış tıpış geçemezdik ki. O zaman işi hemen çakarlardı. Grønne, eksik olmasın, bize birkaç fıçı bira hediye etti. Fransızlar bizi fıçılarını oflaya puflaya sürüklerken görünce kahkahayı bastıydı. Pikniğe gidiyoruz sandılardı zahir. Sandala bir direk diktik, bir de yelken çektik ve akşam geç vakit denize açıldık. Yolculuk boyunca, tekneye giren suyu kova ile boşalttık durduk. Balık sepeti gibi su alıyordu. Dört gün sonra Cebelitarık'a ulaştık. Tam limana girmiştik ki, tekne ayaklarımızın altında sulara gömüldü."

"Yani tam zamanında olmuş," dedi Knud Erik, etkilenmişti.

"Evet," diyerek başını ciddi ciddi salladı Absalon. "Hem de tam zamanında oldu. Biramız henüz bitmişti."

Masaya biri yaklaştı. Knud Erik başını kaldırıp adama dikkatlice baktı ve o daha ağzını bile açamadan, Knud Erik bir elini, adama sanki sus der gibi havaya kaldırdı.

"Bırak bir tahmin edeyim. Adın ya Svend, ya Knud ya da Valdemar olmalı."

"Valdemar," dedi adam hiç istifini bozmadan.

"Bir Çinlinin adı nasıl Valdemar olabilir?" diye sordu Helge ve karşılarındaki ince uzun genç adamı baştan aşağı bir süzdü. Yirmisinde ya var ya yoktu. Çok daha genç de olabilirdi. Şarklılara has çıkık elmacık kemikleri, çizgi gibi, çekik gözleri vardı. Biçimli dudaklarında alaycı bir gülümseme dolaşıyordu. Güzel bir gençti ama şaşırtıcı şekilde yumuşak ve nazik, hatta neredeyse kadınsı bir güzellikti.

"Ben Çinli değilim," dedi hoşgörülü bir sesle. "Annem Siyamlı, babamın soyadı Jørgensen."

"O zaman umarım bir Danimarka pasaportun vardır," dedi Helge sorgular biçimde. Genç adamın cevabı özgüvenini sarsmıştı, şimdi kendini göstermek istiyordu.

"Denizci karnen varsa yeter," dedi Knud Erik, işi tatlıya bağlamak istercesine.

Valdemar Jørgensen'in koyu gözlerine sert bir ifade geldi.

"Ben Siyam'da doğdum," dedi. "Hem Siyam pasaportum hem Danimarka pasaportum var. Sonuncuyu üçkâğıtla aldım. *Seamen's Union of the Pacific*'in üyesiyim. Bunlar, siz aslan delikanlılar için yeterli midir acaba?"

Onlara meydan okur gibi bakıyordu.

Knud Erik güldü.

"İş senindir, tabii istersen."

"Amerika'ya gidip gitmeyeceğimizi bilmek istiyorum."

"Bunu İngilizlere sor. Ama yine de Kuzey Atlantik'e açılacağımızı hesaba katman akıllıca olur derim."

"Benden size bir tavsiye: Sakın bir Amerikalı kızla evlenmeye filan kalkmayın."

"Amerikalı kızların nesi var?"

"Her şeye dünden razıdırlar, *real hot*. Ama sonra da evlenmek isterler. Gemilerde dinledim durdum: Aslan gibi delikanlılar oturur, tavladıkları kızları ballandıra ballandıra birbirine anlatırdı, alyanslar, düğün resimleri, ebedi aşk, aynı yastıkta kocamalar, bir sürü laf kalabalığı -*the works*. Sonra bu gençlerden ikisinin aynı kızla evlendiği meydana çıkmasın mı? Niye biliyor musunuz, size söyleyeyim! Bir denizci, müttefiklerin hizmetindeyken hayatını kaybederse, o *broads* tam on bin dolar dul maaşı alıyor da ondan. *Pain in the ass. You know what I mean?*"

"Sure do."

Knud Erik gülmemek için kendini zor tutuyordu. Fakat oğlan bir şey fark etmişe benzemiyordu.

"Evet, hem de öyle yapmalısın, sen herhalde evli filan değilsin, değil mi? Karta kaçmaya yüz tutmuş heriflerin o tür tongalara bastırılması çok daha kolay. *Take care, buddy!*"

Oğlanın gözünden bir şey kaçmıyordu. Knud Erik'in parmağında alyans olmadığına dikkat etmişti. Knud Erik öne doğru eğildi.

"Dinle ahbap," dedi. "Ben senin *buddy*'in değilim. Ben *Nimbus*'un kaptanıyım ve eğer benim gemimle gelmek istiyorsan, konuşma tarzını değiştirmek zorundasın. Anlaşıldı mı?"

Valdemar topuklarını şak diye birbirine vurdu ve bir asker selamı çaktı.

"Aye, aye, captain," dedi.

Odanın ortasına kadar gitmişti ki döndü ve Helge'nin yanına geldi.

"*Listen.* Valdemar'la bir sorunun varsa, o zaman bana Wally deyiver olsun bitsin."

Konvoy hâlinde yola çıktılar, önce Liverpool'dan Halifax'a gidip geldiler, sonra da Cebelitarık üzerinden New York'a. Batıya boş olarak seyir ettiler ve oradan kereste, çelik ve demir cevheri yükleyip geri döndüler. Gemiye dört tane 20 mm'lik mitralyöz monte etmişlerdi. Biri pruvaya, biri kıça, geri kalan iki tanesi de her bir yandaki güverte köprülerine

yerleştirilmiş, burunları tehditkâr bir şekilde denize çevrili, hazır bekliyorlardı. Ama onları mürettebat idare etmeyecekti. Yanlarına dört İngiliz *gunner*[83] de almışlardı.

Nimbus, Kuzey Atlantik düşünülerek inşa edilmemişti. Fakat ne düşünülerek inşa edildiğini çıkarmak da imkânsızdı. Anton makine odasında elinden geleni yapsa da, geminin hızını dokuz düğümün üzerine çıkaramıyordu. Konvoyla giderken, denizaltı alarmı verildi mi, torpidolardan kaçabilmek için suda zikzak çizerek gitmeleri emredilmişti. Konvoyun kırk gemisi, Liverpool limanını sıra hâlinde terk etmişti ama sonra dörtlü gruplar hâlinde kare şeklinde yola devam etmişlerdi, öyle ki gemiler yan yana sıralıydı ve konumu korumak güç oluyordu. *Nimbus*'un manevra kabiliyeti çok azdı, dolayısıyla diğer gemilerin hep gerisinde kalıyordu.

Kaptan Boye bir keresinde Knud Erik'e, gemisi yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığında, bir kaptanın kuralları ve talimatları düşünmeksizin ve geminin sigortalı olup olmadığını dikkate almaksızın hareket etmesi gerektiğini söylemişti. Kitaplara geçmemiş bir tek kurala göre hareket edecektin: Başkalarına, tıpkı onların sana davranması gerektiği gibi davranacaktın!

Boye'nin bu sözleri Knud Erik'in tüm denizcilik deneyiminin özetiydi. Daha sonra Boye'nin boğulduğunu duymuştu, can yeleğini bir ateşçiye vermişti, adam o panikte kendininkini makine odasında unutmuştu. Knud Erik, zordaki bir mürettebat üyesine yardım etmek uğruna gemisini tehlikeye sokan bir kaptana yalnızca bir kere tanık olmamıştı. Birbiri için aynı şeyi yapan sıradan gemiciler de görmüştü.

Denizciler, diğer insanlardan, ne daha iyi ne de daha kötüydüler. Vefakârlık duygularını körükleyen, içine düştükleri durumdu. Bir gemi güvertesinin sınırlı dünyası, karşılıklı bağımlılık durumunu öyle belirginleştiyordu ki, bu onların kişisel yaşama içgüdüsünü bastırıyordu. Birbirleri olmadan paçayı kurtaramayacaklarını biliyorlardı.

Knud Erik, çocukça bir düşünceye kapılmıştı, savaşın tüm dünyayı bir güverte hâline getirdiğini düşünüyordu ve hep bir-

[83] *Nişancı.* -ç.n.

likte mücadele ettikleri düşman da o dizginlenemez, gaddar gücüyle denizi andırıyordu. Savaşın, onu, denizcilik hayatı süresince içine sinip benliğinin temel bir unsuru hâline gelmiş o yalın vefakârlık duygusunu terk etmeye mecbur bırakıp bırakmayacağını bilemiyordu. Kuzey Atlantik'in bir ucundan boş gemiyle yola çıkıyor, öbür ucuna gidip, oradan kereste ve çelikle dönüyordu. Bunu silahlı refakât altında ve kelle koltukta yapıyordu. Savaş içine daldıysa bu, güverte, ona hiçbir insanın diğerlerinin kaderine sırt çeviremeyeceğini öğrettiği içindi.

Ve buna rağmen savaş onu daha küçük bir insan hâline getirecekti.

Fakat o bunu anladığında, çok geç kalmış olacaktı.

Hayatının kırmızı ışıklara bağlı olduğunu hissedeceği bir an gelecekti.

O hayat noktalayan torpidolara değil de, o ışıklara.

Ve o kırmızı ışıkların darbesi çok daha beter olacaktı.

Bir konvoyun kendine mahsus kuralları vardı. Denize açılmadan evvel, karada bir danışma toplantısı yapılırdı ve konvoy komutanının emri her zaman aynıydı. Her gemi, pozisyonunu koruyacak, aynı hız ve rotada seyir edecekti. Bir kural daha vardı ki, zaman içinde giderek, içlerinde büyüyen bir ukde olmuştu. İmdat çağrısı yapan gemilere yardıma gitmeyeceklerdi. Kazazedeleri denizden toplamayacaklardı. Bir an için bile olsa hareketsiz kalan bir gemi, denizaltıların ve bombardıman uçaklarının hücumuna hedef oldu demekti. Gemideki kargo, risk altına sokulamazdı. Kargonun yüzü suyu hürmetine denize açılıyorlardı, boğulan denizcileri kurtarmak için değil.

Bu, acı zaruretlerden kaynaklanan bir kuraldı. Knud Erik bunu biliyor olsa da, ona yine de bu kural canına kasteden bir saldırı gibi geliyordu. Knud Erik'i bir torpido yok etmeyecekti. Boğulanların imdat çığlıklarını hiçe saymaya mecbur eden bu kural edecekti.

Konvoyun en arkasında refakat gemileri yol alıyordu. Kazazedeleri toplamak onların göreviydi ama buna pek fırsat kalmıyordu, zira uçakların yoğun saldırıları ve suda arkasından köpükler saçarak gelen torpidolar, refakat gemilerini yüksek riskli kaçınma manevralarına mecbur ediyordu. O zaman ka-

zazedeler gemilerin arkasında uzaklara doğru sürüklenir gider, koca denizin ortasında bir noktada kaybolurlardı. Ve onlardan geriye kalan son görünür iz, can yeleklerinin kırmızı ikaz ışıkları olurdu.

Bunlar şanslı kazazedelerdi.

Giderek soğuyan bitkin bedenleri, önce derin bir uykuya ve sonra mutlak bir ölüme kavuşurdu. Veyahut da pes edip can yeleklerini açarlar ve kendileri suyun dibine, onları bekleyen karanlığa bırakırlardı. Kırmızı ışıklar, arkalarından bir müddet daha ışır, sonra onlar da birer birer sönerdi.

Bir gemi isabet alıp da denizaltının yeri tespit edilir edilmez, destroyerler hemen o noktaya gider ve su bombalarını tepelerine bırakırdı. Suda sağ kalan kazazede varsa, bombaların basıncından infilak ederdi; öyle bir basınçtı ki, denizaltının yüksek mukavemetli zırh çelik levhalarını paramparça ederdi. Kazazedeler, deniz altındaki detonasyonun işareti olan şok dalgalarından oluşan yoğun bir gayzerin ortasında havaya yükselirdi, ciğerleri ağızlarından dışarı sarkmış insan artıklarından geriye bir tek çığlık bile kalmazdı.

Buna Halifax'tan dönerken tanık olmuştu.

Yine rotayı koruma emri altında seyir ediyorlardı, zira etraftaki denizaltılardan *top steam* kaçayım derken, konvoydaki diğer gemilere her an çarpma tehlikesi mevcuttu. Knud Erik kaptan köprüsünde, dümen tekerleğine sıkı sıkı sarılmış, gemiyi idare ederken, *Nimbus*'un burnu kırmızı ikaz ışıklarından oluşan bir gelincik tarlasına dalıvermişti. Can yelekleri içinde, geminin iki yanına çarpıp sıyıran kazazedelerin, pervaneye takılmamak için bordaya var güçleriyle attıkları beyhude tekmelerin sesleri davul gibi gümbürdemişti kulaklarında. Knud Erik kaptan köprüsünde durduğu yerden geriye baktığında, *Nimbus*'un, içinde un ufak olmuş insan parçacıklarının fırıl fırıl döndüğü dümen suyunun kıpkırmızı köpürdüğünü görmüştü.

Don't look back! Böyle durumlarda kesin emir buydu ve Knud Erik bir daha asla bu emre karşı gelmemişti.

Fakat içinde bir şey, daha bir an önce insan olanlardan geriye kalanın manzarasını hep seyretmişti, ta ki -içindeki o şey her ne ise- taş kesilene kadar. Hiç kimse -*ama hiç kimse*-, bunu, bir başka insana isteyerek yapmayı dilemezdi ama o da

yapmıştı. Başkalarına, tıpkı onların sana davranması gerektiği gibi davranacaksın, demişti Boye. Böyle yapmamış olsaydı, içinde geriye başka ne kalmış olabilirdi ki?

Hiçbir şey, kesinlikle hiçbir şey.

Kaptan kamarasından o kırmızı ışıkları saymıştı. Onların ışığında kendini çırılçıplak hissetmişti. Son dayanak noktasını da kaybetmişti. Kargoyu, her şeye rağmen, gideceği limana taşımıştı. Fakat buna rağmen yanlış yapmıştı. Diğerlerine zarar vermiş ve onların üzerinden, kendine de zararı dokunmuştu. Suda imdat çığlıkları atanlara bu kadar yakından bağlıydı.

Konvoy saldırıya uğradığında, Knud Erik, kaskatı bir yüzle kaptan köprüsünde belirirdi. Denizaltıları düşünmüyordu. Tam isabet almış gemileri de düşünmüyordu, onların yerinde şimdi pekâlâ *Nimbus* da olabilirdi. O, kendisini suda belirecek kırmızı ışıklara hazırlıyordu. Belirdiler mi de, tek kelime etmeden, serdümeni yana itip dümenin başına kendi geçiyor, kaptan köprüsünü herkesin terk etmesini emrediyordu. Yalnız olmak istiyordu -sadece ilerisindeki suda beşik gibi sallanan kırmızı ikaz ışıklarına çarpmamaya çabalarken değil, başka yapacak şey kalmadığı için doğruca üstlerine bindirdiğinde de. O, kaptandı. Rotayı o tayin ediyordu. Sorumluluk ona aitti.

Kendini mürettebatına siper etti. Onların ellerinin temiz kalmasını istiyordu. Sonra dilerlerse, suçlu diye onu gösterebilirlerdi.

Ne düşündüklerini bilmiyordu. Bu konuyu onlarla hiç konuşmazdı.

İş bitince kamarasına iner, bir şişe viski açardı. Sonra kendinden geçene kadar içerdi. Bu, cezasının kefareti niyetineydi, zira hiçbir cezanın olası olmadığını biliyordu. Telafisi olanaksız bir şey yapmıştı. Ve yukarıda kaptan köşkünde bunu yaparken, kendini mutlu olabilme hakkından da mahrum etmişti. Onun için hayatının anlamı ve amacı, yavaş yavaş yok olmuştu. Kendini dışarıdan seyretmiş, bir şey seçememişti. Ruhu uçup gitmişti, savaşın çarkında çiğnenip toz olmuştu.

Kendini yalnızlığa mahkûm etti. Yemekhaneye artık hiç uğramıyordu. İkinci ve üçüncü kaptanlarla da bir araya gelmiyordu. Marstallı çocukluk arkadaşlarıyla bile tek kelime ko-

nuşmuyordu. Yemeklerini yalnız başına yiyor, ağzını yalnızca emir vermek için açıyordu.

Onu o yalnızlıktan çekip çıkarmaya yeltenen hiç kimse olmadı. Hiç kimse ona şaka yollu bir laf etmedi veya gemideki günlük işler dışında bir tek soru sormadı. Ve yine de ona yardımcı oldular. Yalnızlığını korumasına yardım ettiler, sanki ödediği bedelin yalnız kendi namına değil, onların namına da olduğunu biliyorlardı.

Başkaları bunu mürettebat açısından bir soğukluk olarak yorumlandırabilirdi, sanki onun koyduğu mesafeye, onların da aynı mesafeyle karşılık verdiğini düşünebilirdi. Fakat onlar bunun tam tersini yapıyordu. Bir sırt okşama, dostane bir kelime veya anlayışlı bir bakış, onu yere sererdi.

Onlar, onu ayakta tutuyorlardı. O, onlara rahat rahat siper olabilsin diye, onlar da ona siper oluyorlardı. Bir kaptana ihtiyaçları vardı ve ona, bu kişi olma fırsatı tanımışlardı.

Sevgili Knud Erik

Sana, bu gece gördüğüm bir rüyamı anlatmak için yazıyorum.

Kumsalda durmuş, denizi seyrediyordum, tıpkı çocukluğumda yaptığım gibi. Ve tıpkı o zaman olduğu gibi, denize karşı korku ve üzerinde yelken açıp gitme özlemi karışımı bir hisse kapıldım yine. Sular birden geri çekildi ve beraberinde sürüklediği çakıl taşları hışırdadı. Deniz hâlâ dümdüzdü, sanki üzerinden süzülen ağır bir esintinin altında eziliyormuş gibiydi. Bu, uzun süre böylece devam etti ve sonunda geriye, ufuk çizgisine kadar uzanan çıplak deniz yatağından başka bir şey kalmadı.

Bu anın nasıl hasretini çektiğimi bir bilseydin! Denizden ne kadar nefret ettiğimi bilirsin. Bizden pek çok şey alıp götürdü. Lakin bu manzara, hayattaki en büyük arzum gerçekleşmiş olsa bile, bana bir zafer hissi yaşatmadı.

Bunun yerine, çok feci bir şeyler olacakmış gibi bir önseziye kapıldım.

Bir uğultu duydum. Ta uzaklarda, sular bembeyaz köpüklerle duvar gibi yükseldi ve hızla yaklaşmaya başladı. Kaçmaya

kalkışmadım, halbuki bir an sonra sularla birlikte sürüklenip gideceğimi biliyordum.

Kaçacak hiçbir yer yoktu.

Ne yaptım ben? Tanrı'm, ben ne yaptım?

Uyandığımda, bu soru çığlık çığlığa yükseliyordu içimden.

Sana anlamsız gelebilir ama sokaklarda dolanırken müthiş bir suçluluk duygusu hissediyorum. Erkek ve kız çocukları görüyorum, alışveriş yapan insanları görüyorum, kadınları görüyorum -ve öyle çok kadın var ki-, yaşlıları görüyorum. Fakat tek tük erkekler görüyorum ve onları şehirden kovalayanın ben olduğumu hissediyorum, zira şehirdeki denizcilik hayatını ben kasten mahvettim.

Bu şehrin, kaybettiği insanlarının hesabını tutma alışkanlığı yok. Fakat benim var. 500-600 kişi artık aramızda değil; oğullar, babalar, ağabeyler... Sizler duvarın öbür tarafındasınız, bu duvarı Danimarka'nın etrafına savaş ördü ve adına abluka deniyor. Sizler şimdi müttefiklere savaş hizmetinde, denizlerdesiniz ve sizin eve dönüp dönemeyeceğinizi yalnızca savaşın sonucu tayin edecek. Fakat bir zafer bile sizin sağ kalacağınızın güvencesi olmaktan çok uzak.

Kâbuslarım üzerimize dalga dalga akın ediyor ve onları ben tahrik ettim.

Denizcilik aşkını erkeklerin yüreğinden koparıp atmaya kalkıştım ve istediğimin tam tersini elde ettim. Marstal'da gemi kalmayınca, onlar da başka yerlerde iş aradılar. Daha da uzaklara seyir ettiler. Bizim aramızda kaldığınız süreler daha da kısaldı. Şimdi hepiniz süresiz olarak uzaklardasınız, bazılarınızsa -ve korkarım ki, çoğunuz- geri dönmemek üzere. Hayatta olduğunuzun tek delili, sizden uzun aralıklarla aldığımız mektuplar. Mektuplar sona erince, bize sadece nedenini tahmin etmek kalacak.

Sevgili Knud Erik, bir zamanlar sana benim için öldüğünü söylemiştim, bu bir annenin kendine karşı yapabileceği en korkunç şey. Hakkında o kadar az şey biliyorum ki. Sadece başkalarından duyduğum şeyler ve onlar beni fark edince susuveriyorlar. Bana doğadışı bir şeymişim gibi baktıklarını hissediyorum. Bu şehre yaptıklarım için beni affettiler mi, bilemiyorum. Bütün bunlara benim sebep olduğumu anladıklarını sanmıyo-

rum. Fakat hiçbiri, senden yardım elimi esirgediğim için beni affetmedi ve ben şimdi, olduğumdan daha da yalnızım.

Bu mektubu görmeyeceksin. Onu sana göndermeyeceğim. Savaş sona erince ve sen eve dönünce, onu sana kendi ellerimle vereceğim.

Ve o zaman geldiğinde, onu okumandan başka bir dileğim yok.

Annen.

Knud Erik, New York'ta karaya çıkmadı. Kara onu denizden daha çok korkutuyordu. Ayağını rıhtıma bir atarsa, borda iskelesine bir daha asla geri adım atmayacağından korkuyordu. Bu, göreve ihanet olurdu. Kendini savaşın dışına çıkarmış olurdu. Lakin savaşın içinde olanlar da görevine ihanet ediyordu. Bunu ona kırmızı ışıklar öğretmişti.

Savaş, ona, iki tür ihanet arasında seçim yapma hakkı tanıyordu.

O, görevine, yalnızca kaptan köprüsündeyken saygı duyuyordu: müttefiklere karşı görevine ve beklenen zafere karşı görevine, konvoya ve geminin taşıdığı kargoya karşı olan görevine... Fakat insanlara karşı, ondan çığlık çığlığa yardım dilenen insanlara karşı olan görevine saygı duymuyordu. Ona, sanki o insanların her biri adını bağırıyor gibi geliyordu.

Vilhjelm, Isaksen'le Kristina'yı ziyaret etmek için Upper East Side'a gitti. Knud Erik bir an onunla gidecek gibi oldu. Onları son kez Klara'nın konfirmasyonu münasebetiyle görmüştü ve kilisedeki törenden sonra evlerine akşam yemeğine davet edilmişti. Evet, bir an içinden Vilhjelm'e refakat etmek gelmişti ama sonra başını iki yana salladı. Kamarasındaki yalnızlığı tercih ederdi. Oradayken kendini sanki bir sığınaktaymış gibi güvende hissediyordu.

Cesaretlerini yitirmeye başlayınca, tavladıkları kadınların hesabını tutmaya koyulan erkekler vardı. Yabancı limanlardaki fetihler onlara güç verirdi sanki. Terazinin bir kefesine kadınları, öbür kefesine ölüleri koyarlar ve ikisinin arasında bir denge sağladıkça huzur bulurlardı.

Knud Erik, New York'ta karaya çıkabilir ve bu dengeye katkıda bulunabilirdi. Otuz bir yaşındaydı ve bekârdı. Fakat kendine sık sık söylediği gibi, çok geç değildi. Sürüyle kadın tanımıştı ama içinde bir huzursuzluk vardı. Onu kesin bir seçim yapmaktan alıkoyan şey, toy bir doymazlık, doyumsuz bir açgözlülük değildi. İçinde bir kararsızlık vardı, bir tereddüt, ta içindeki henüz çözünmemiş bir şeyden kaynaklanıyordu. Yalnız ne olduğunu tam çıkaramıyordu. Matmazel Sophie'yi hâlâ düşündüğü oluyordu; daha on beşinde, bıyığı henüz terlemiş bir oğlanken aklını başından alan o çılgın kızı. Ama sebep kesinkes o kız olamazdı. Onu tanımaya bile fırsatı olmamıştı ve ilk önce gizemli ve işveli bulduğu hareketlerinin de gençlere özgü bir gösterişçilikten ibaret olduğunu da anlamıştı. Yine de, kız sanki ona büyü yapmıştı. Nedeni, ölüm ve macera dâhil her şey olabilecek o ani kayboluşuyla, Knud Erik'i kendine perçinlemişti. Liman çevrelerindeki barlarda ve hatta Marstal'ın aklı başında kızlarında aradığı o değildi, ama eksikliğini duyduğu bir şey vardı ve elini her uzattığında kayboluveriyordu.

İşi, Marstal'da bir kez nişanlanmaya kadar götürebilmişti. Kızın adı Karin Weber'di ama kız sonra nişanı bozmuştu. "Her zaman öyle tuhafçasına uzaklardasın ki," demişti ve kastettiği uzaklık, denizcilerin uzun yolculukları değildi. Zaten Knud Erik de böyle olduğunun farkındaydı.

İçinde bir taraf vardı ki, bir aile kurabilmeyi çılgısına özlüyordu. Hasret duyacağı bir insana muhtaçtı. Savaşın üzerindeki ağır etkilerine karşı dengeyi sağlamaya ihtiyacı vardı ve bunu liman barlarında bulamıyordu. Palamarsız bir gemi gibiydi.

Kaptan kamarasında, zindandaki bir keşiş gibi oturuyordu ama onun yalnızlığının duygularını yüceltici bir yanı yoktu. O, kırmızı ışıkları sayıyordu. Saya saya ruhunu da lime lime ediyordu. Sahip olabileceği hayatın hayali, kavurucu güneşin altında yıkılıp un ufak olan kumdan bir kale gibi, silinip gidiyordu belleğinden.

Liverpool'da gemiden firar etti. Görev algısından kaçmıştı.

Viski onu dengede tutmaya yardım ettiği gibi, bu dengeyi alt üst de edebilirdi.

Ve Liverpool'da etti.

Günlük tıraş bile bir işkence hâline gelmişti. İnsan aynaya bakmadan nasıl tıraş olur? Nitekim tıraş, bardağı taşıran son damla olmuştu. Alman toplama kamplarındaki savaş tutsakları için yazısız kuralların geçerli olduğunu biliyordu. O da kendini aynı durumda hissediyordu: bir savaş tutsağı gibi. Düşman eline düşmüştü; düşman, kendi içindeydi yalnız.

Geminin son yolculuğunda cephane taşımışlardı. Gemiye bir tam isabet, anında ve kesin yok oluş demekti -arkalarında kırmızı ikaz ışıkları yanık bir tek kazazede bile bırakmaksızın. *Nimbus*, fışkıran dev alev girdabının içinde kaybolurken, geriye bir kaptan kasketi bile kalmazdı. Ölümün getireceği huzurun hayaline kaptırmıştı kendini. Fakat hiçbir torpido çarpmadı, hiçbir bomba güverteyi delip doğruca kargo ambarına isabet etmedi.

Nimbus şanslı bir gemiydi. Boğulan insanların arasından sabit rotada yoluna devam etti ve Knud Erik şanslarına lanet okudu.

Geminin telsizi, İngiliz Hava Kuvvetleri'nin yayın istasyonunu alıyordu ve Atlantik'i geçip de İngiliz sahillerine yaklaştıklarında, herkes askeri hava üssü komutanlığıyla RAF pilotları arasındaki muhavereleri dinlemek için kaptan köşküne doluşurdu. *"Good luck and good hunting,"* cümlesini duyduklarında, bir ölüm kalım savaşına start verildiğini bilirlerdi. Ve sonra tüm uçuş sürecini dinlerlerdi. Kahrolası düşmanı duyamasalar da, bazen tam tepelerinde cereyan eden savaşı kendi gözleriyle izlerlerdi. Yumruklarını sıkarlar, alınlarındaki damarlar parmak gibi kabarırdı. Uyarılarını veya başarılarını radyoda bar bar bağıran pilotlara hurra çekerler, bazen de sanki delik deşik olmuş gibi, oturdukları yerde dertop oluverirlerdi. O pilotlar hayatlarını onlar için feda ediyordu oysaki hepsinin dileği pilotlarla yer değiştirebilmek, güvertedeki bitmek bilmeyen bekleme durumunu, savunmasız pilot koltuğuyla değiş tokuş edebilmekti. O an içinde öldürme içgüdüsü alevlenmemiş tek kişi olmazdı içlerinde. Kendi ölümlerini beklemekten-

se, başkalarına ölüm yağdırmaya heveslenirlerdi. Öyle çılgınca bir heyecana kapılırlardı ki, ellerine o an bir silah tutuşturulsa, birbirlerini köpekler gibi vurup öldürmemek için kendilerine muhakkak zor hâkim olacaklardı.

Knud Erik, namlunun önünde biri olmasını hayal etmezdi. O, yalnızca bir kurşuna hedef olmayı dilerdi. Ona rahat rahat ateş edebilirlerdi. O, onların yerine ölmeye hazırdı.

Wally'yi elinde bavuluyla borda iskelesinden inerken durdurdu. Bavulun içi New York'ta edindiği şeylerle doluydu, gemidekilere onlardan nasıl şişine şişine bahsettiğini Knud Erik de duymuştu -envai çeşit naylon çoraplar, somon rengi saten sütyenler, dantel donlar.

Knud Erik olduğu yerde yalpa vurmamak için kendini zor tutuyordu.

"Beni de yanına al," dedi boğuk bir sesle, "o iç çamaşırlarının sana ne kazandıracağını görmek istiyorum."

Bu bir yalvarıştı ama ağzından emir gibi çıkmasını başardı. Mürettebatının ona olan saygısını korumak isteyen hiçbir kaptanın vermeyeceği bir emirdi: Bana batağın yolunu göster de, arkadaş arkadaş çamura batıp rezil olalım.

Knud Erik, yalnızlık zindanını, silahsız intihar etmek için terk etmişti.

Anton'la Vilhjelm orada değildi. Olsalardı onu durdururlardı. Wally hem çok genç hem çok deneyimsizdi. Knud Erik, oğlanın bakışlarındaki tereddüdü fark etmişti fakat itiraz edemeyeceğinden de emindi.

"Aye aye, kaptan," demekle yetindi Wally.

Absalon yanında duruyordu.

"Fakat kaptan..." dedi.

Knud Erik bunun bir itirazın başlangıcı olduğunu sezmişti. Tabii ya, Knud Erik firar etmek üzereydi. Liverpool limanı sürekli bombardıman altındaydı. Gemileri rıhtımda oradan oraya çekip duruyorlardı. Böyle bir durumda kaptanın gemiyi bırakıp gitmesi bağışlanamaz bir terk-i görevdi.

Knud Erik elini kaldırıp lafı ağzına tıkadı.

"Vilhjelm üstesinden gelir."

Absalon gözlerini kaçırdı.

Bombaların perişan ettiği sıra sıra evlerin ve enkazların arasına dalmış uğraşan bir deri bir kemik adamların ve kadınların önünden geçerek tren istasyonuna doğru yürürlerken, ikisi de Knud Erik'ten uzak durmaya dikkat ettiler. Bu mesafe alışın düşmanca bir yanı yoktu. O, kaptandı. Ve kaptanlarının içindeki son onur kırıntısını canlı tutmaya çalışıyorlardı, o kadar.

Bir keresinde Wally'e, onun *buddy*'si filan olmadığını söylemişti. Şimdiyse olmaya çalışıyordu. Kendine duyduğu nefretin, içinden dalga dalga yükseldiğini hissetti ve tam ortasında boğulup ölmeyi arzu etti.

Londra'ya giden trende uykuya daldı.

Tren peronda durunca, Wally onu uyandırdı. Knud Erik kompartımanın içinde etrafına sersem sersem bakındı. New York'la İngiltere arasında gidip gelmek ona hep zamanda yolculuk gibi gelirdi. Amerikalılar apayrı bir zaman bölümünde, devamlı bir savaş öncesi döneminde yaşar gibiydi; iyi besili vücutlarından dinçlik, yüzlerinden her zaman incitici bir sıhhat fışkırıyordu. Buna karşın İngilizler, sararmış eski fotoğraflara benziyordu. Ciltleri sanki tüm renklerinden arınmış, geriye soluk bir beniz kalmıştı. Tozlu bir tavan arasında terk edilip, bir resim albümündeki resimlerin yarı unutulmuş anıları gibi donuk ve bulanıktılar. Onlar, giderek kısılan tayınlara mahkûm, ot gibi yaşayan bir gölgeler ülkesinin karaltımsı canlılarıydı.

Tren istasyonundan tam çıkmışlardı ki, hava saldırısı sirenleri duyuldu. Geç olmuştu. Evlerin arasına zifiri bir karanlık yayılmıştı. Ne yapacaklarını bilmez hâlde, zınk diye durdular. Koşan insanlar gördüler ve aynı istikamette koşmaya başladılar. Bir yerde bir lambanın cılız, kırmızı ışığını gördüler. Bir sığınağın girişiydi. Knud Erik, aradaki ironiyi düşünmeden edemedi. Denizdeyken kırmızı bir ışık, vicdanına kaydedeceği bir insan kaybı daha demekti. Buradaysa kurtuluş demek oluyordu. Bir an, içinden öylece olduğu yerde kalıp, bomba yağmurunu beklemek geldi.

Absalon unun duraksadığını görünce kolundan yakaladı.

"Bu taraftan, kaptan!"

Knud Erik, bacaklarına boyun eğdi ve diğerlerinin arkasından seğirtti.

Sığınağın içinde ışık yoktu. Kör karanlığın ortasında balık istifi oturdular. Knud Erik fısıltılar, bir öksürük, bir çocuk ağlaması duydu. Wally ve Absalon'la irtibatını kaybetmişti. Yabancıların arasında olmak onu rahatlatmıştı. Yıkanmamış vücutlardan ve küflenmiş giysilerden havaya leş gibi bir koku yayılıyordu. Yeraltı sığınağının tam tepesinde bir uçaksavar bataryası ateşe geçti ve havayı zangır zangır titretti. Sonra bombalar düşmeye başladı. Tavandan kireç ve toz yağıyordu. Sanki ölümün elleri vardı da, onları alıp götürmeden önce, yüzlerini şöyle bir dokunup yokluyordu. Bir soluk sesi ve bir inilti geldi kulağına. Biri hüngür hüngür ağlıyor, biri de onu yavan bir sesle teselli etmeye çalışıyordu, ta ki onun da sabrı taşıp haykırana kadar: *"Shut up for Christ's sake!"*

"Leave her alone," diye atıldı bir başka ses.

"I want to go home, please," diye yalvardı bir çocuk sesi.

Küçük bir kız çığlık çığlığa annesini çağırdı ve yaşlı bir kadın sesi, İsa'nın öğrettiği duayla karşılık verdi.

Yakına bir bomba düştü ve zemin sarsıldı ayaklarının altında. Knud Erik'e, bir an için, sığınak başlarına çökecekmiş gibi geldi. Herkes tıs pıs oldu, sanki ölüm "Şşşttt!" demişti.

Sonra elinin üzerinde bir el hissetti. Bir kadın eliydi, küçük ve bir tüy gibi narin, diye düşündü, ama avcu sertti, elleriyle çalışan bir kadına ait olmalıydı. Knud Erik, bu eli, teselli edercesine okşadı. Bir baş, omzuna yaslandı. Ve Knud Erik'in kolları, zifiri karanlıkta, yabancı bir kadının omzuna dolandı. Yakında bir yere bir bomba daha düştü ve sığınağın beton duvarları basınçtan yine zangır zangır sallandı. Canhıraş bir feryat duyuldu, bunu bir diğeri izledi -ta ki karanlık, toplu paniğin pençesine kendilerini ister istemez bırakanlardan birbiri ardına kopan feryatlarla çın çın çınlayana dek. Bombalar sanki bu feryatlara tempo tutarcasına muntazam aralıklarla düşmeye devam etti.

Kadın, onu ensesinden yakaladı ve dudaklarından hırsla öptü, bir yandan da el yordamıyla Knud Erik'in apış arasını hoyratça yakaladı. Knud Erik, bir elini kadının paltosunun içine soktu ve avcunun içinde bir göğsün yuvarlaklığını hissetti. Sonra kadının cayır cayır yanan bedeni onu içine aldı. Feryatlar etraflarından bir duvar gibi yükseldi. Knud Erik'in kasık-

ları, düşen bombaların temposuyla gerildi ve yaylandı. Birbirlerini kör, hayvansı bir ihtirasla yakaladılar, bununla beraber Knud Erik, altındaki o meçhul kadın vücudunun yumuşaklığını, cömert sevecenliğini de hissetti. Kadın, yaşamın sıcaklığını sundu ona, o da iade etti, ta ki attıkları haz çığlıkları korkulu feryatların kakofonisine karışana dek.

Ve Knud Erik, bir an için, kırmızı ışıkları unuttu.

Birkaç saat sonra, tepelerindeki uçaksavar bataryasının sesi kesildi. Sirenler yeniden duyuldu. Tehlikenin geçtiğini haber verdiler ve sığınağın, karartılmış sokağa bakan kapısı açıldı. Gece yarısı olmalıydı.

Knud Erik, çıkışa doğru kayan kalabalığın içinde meçhul kadını kaybetti. Belki de bilerek bırakmıştı ve kadın da muhtemelen aynısını yapmıştı. Dışarıda her şey alevler içinde yanıyordu. Ve alevlerin titrek ışığında kalabalıktaki yüzleri inceledi. Şu kadın mıydı? Yoksa şu muydu? Veyahut şu olabilir miydi? Şu başı örtülü, önüne bakan kız da olabilirdi. Ama yanan binaların aydınlığında, dağılan rujunu tazeleyen o haşin suratlı orta yaşlı kadın da olabilirdi pekâlâ. Bilmek istemiyordu. Kendi de, o meçhul kadın da aradığını bulmuştu. Bir yüz ve bir ad fuzuliydi.

Londra'da üç gün kaldı.

Bir arka avluda, bir birahanenin tuvaletinde, bir otel yatağında sevişti. Bombaların temposuna uyarak sevişti; kendinin ve rastlantısal partnerinin kesik soluklarından başka her şeyin kulaklarından silindiği bir âlemde, sessizlikle karanlığın birleşip onu içine aldığı yere ulaşana kadar sevişti. Erkeklerle kafayı çekti ve kadınlarla sevişti, aynı ruh hâlini paylaşıyorlardı. Bombalar yağmaya başlayınca, hepsi bir belirsizliğin içine düşüyordu, sayıları durmaksızın artan ölülerin arasına mı karışacaklardı, iş yerleri beton enkazına mı dönüşecekti, yoksa çöken binalar ailelerine mezar mı olacaktı? Öylesine bir korku içinde yaşıyorlardı ki, henüz tatmadıkları kayıpların acısı bile onları şimdiden tüketmişti. İçkiyle ve kadınla geçen her bir saniye onun için bir yeniden doğuş, her öpücük kötü son için bir erteleme, kulaklarının dibinde duyduğu her titrek nefes onun için o yabancının şahsında sarıldığı hayata bir aşk ilanı ve her haz, kâh içkide kâh sekste arayıp bulduğu o sürekli

haz onun için bir armağandı; çünkü tıpkı beynine saplanan bir kurşun gibi, ona ait her şeyi bitiriyordu: kim olduğunu, yüzünü ve adını ve tüm geçmişini unutturuyor, bedeninde dinmiş aç özlemi özgür bırakıyordu. Üç gün boyunca bu özlemi yaşadı, acımasızcasına pervasız bir yaşam hazzıyla doldu, bunun verdiği mutlulukla var oldu ve o sürede ondan, ama sırf ondan ibaretti.

Son akşam, bavullarında arta kalan şeyleri bir araya topladılar: iç çamaşırlarını, naylon çorapları, kahveleri, sigaraları ve dolarları, özellikle de dolarları. Kendilerini *Yanks* diye yutturup, bir geceliğine koca bir süit tuttular, otelin bir katını olduğu gibi kaplıyordu. Kızları kendileri bulup getirdiler, valelere cömert bahşişler verdiler, resepsiyon görevlisine hesap tutmasını söylediler, paraları suyunu çekmeye yüz tutunca onlara haber verecekti. Sonra yediler, içtiler, dans ettiler ve bir bombalı geceyi daha al takke ver külah, sevişerek geçirdiler. Gramofon, Wally'nin sorumluluğundaydı. Bir taraftan Lena Horn müziğiyle dans ederken, bir taraftan da midelerini bira, viski, cin ve konyakla doldurdular.

Gece saat on birde hava alarmı duyuldu.

Vale, kapıyı yumrukladı, dışarıdan avaz avaz bağırarak bodruma inmelerini söyledi.

"Burada kalmayı teklif diyorum," dedi Knud Erik.

Buyrukçu ses tonu kaybolmuştu. Kaptan gibi değil, ahbap gibi konuşmuştu.

"Aye aye, kaptan."

Wally bir selam çaktı ve kendine bir bardak konyak daha doldurdu.

Işıkları söndürdüler ve perdeleri çektiler. Dışarıda projektörler gece göğünü tarıyordu. İlk bombalar düştü, önce ta uzaktaydılar, sonra yaklaştılar. Sanki bir davulcu, büyük solo partisyonundan önce davulunu deniyordu gümbür gümbür. Binalar zangır zangır sallandı. Yatakların altına daldılar. Tepelerindeki şiltelerin onlara siper olmayacağını biliyorlardı. İki bedenin yakınlığı olabilirdi. İçgüdüleri yönetimi devraldı. Sevişmek onları yenilmez kıldı.

Bombalar yaklaştıkça yaklaştı. Pencerelerin dışında eflatun bir ışık bir belirip bir kayboluyor ve bir alevin kor kırmızı

silueti, tavanda kıpır kıpır oynaşıyordu. Mantık, sisli beyinlerine sızıp da onlara daha fazla beklemeden bodruma yollanmaları mesajını ilettiği her seferinde, birbirlerine sıkı sıkıya sarıldılar ve nefesleri daha bir sıklaştı, ihtiras ve korku birbirinden beslendi ve çılgın bir hazda birleşti. Sonra bitkin hâlde yere yığıldılar, vücutları gevşedi, kollarını iki yana açtılar ve sanki geceyi daha şimdiden sağ salim atlatmış gibi bir huzurun koynunda, bir anlık da olsa, mutluluk içinde uyuyakaldılar.

Fakat gece hâlâ oradaydı. Bombalar onları rahat bırakmaya niyetli değildi. Korku yine gözlerini açtı ve onun kaçınılmaz refakatçisi, suç ortağı, dostu ve düşmanı şehvet de ona eşlik etti.

Sonra bir yatağın altından, karanlığın içinden bir ses duyuldu.

"*Change?* -kim değiş tokuş etmek ister?"

Ve bir karamboldür başladı: karınlar birbirinin üzerinden bir oraya bir buraya süründü, henüz denenmemiş partnerlere, bekleyiş içindeki yeni kollara, doyumsuz dudaklara, ıslak kasıklara doğru ve Alman bombardıman uçakları da bir yandan Londra'nın damlarında timbal çaldı.

Nihayet sessizlik çöktü. Yatakların altından çıktılar, perdeleri açtılar ve henüz dokunulmamış yatakların üzerine, birbirlerine sokularak uzandılar.

Kazanmışlardı.

Mary Luckenbach havaya uçtuğunda Knud Erik oradaydı.

Tam o sırada, kutup dairesinin kuzeyinden Rusya'ya, konvoy hâlinde seyir ediyorlardı, Kızıl Ordu'ya ikmal maddeleri götürüyorlardı. Hava açık ve görüş mesafesi iyiydi.

Kaptan köprüsündeki diğerlerinin manzara karşısında dilleri tutuldu. Tanker gemilerini daha önce de infilak ederken görmüşlerdi, iki yüz metre yükseğe fışkıran alevler de görmüşlerdi. Ama böylesini hiç görmemişlerdi.

Knud Erik de görmemişti. Lakin onun sesini soluğunu kesen şey, diğerleri gibi, korku değildi.

İç rahatlamasıydı.

Gemi, *Nimbus*'a yarım deniz mili mesafede infilak etmişti.

Alman *Junkers* uçağı hava torpidolarını bıraktığında, *Mary Luckenbach*'tan sırf üç yüz metre uzaktaydı, suya o kadar yakındı ki, sanki dalgaları sıyırarak uçuyordu. Güvertenin üzerine torpidoları bırakıp da gümbürdeyerek uzaklaşırken, makineli tüfeklerin yaylım ateşine yakalandı. Bir motoru alev almış, cayır cayır yanıyordu.

Ama torpidolar hedefe ulaşmıştı.

Mary Luckenbach bir anda ortadan kayboldu ve bu kayboluşu takip eden sessizlik, az önceki infilak kadar tüyler ürperticiydi. Kapkara bir duman bulutu, heybetine yaraşan bir ağırlıkla gökyüzüne yükseliyordu fakat hiç alev yoktu. Denizin üzerinde yüzen hiçbir enkaz parçası da yoktu. Sanki o kesif duman, binlerce ton çeliği ve askeri mühimmatı tek başına havaya kaldırmış ve beraberinde alıp götürmüştü.

Duman ancak kilometrelerce yukarılardaki bulut katmanlarına varınca duruyor ve sonra gökyüzünün yarısını kaplayana dek yayılıyordu. Bir kurum bulutu, kapkara bir kar gibi sessizce yağıyordu denizin üzerine, sanki patlamaya yol açan, savaş değil de bir yanardağdı.

Ve hiçbir kırmızı ışık görünmeyecekti.

Knud Erik'in tek düşündüğü buydu. Elli insan yok olmuştu gözlerinin önünde. Dürbünün ucunda *gunne*r'in makineli tüfeğin arkasında iki büklüm olduğunu görmüştü. Güverteden elinde bir tepsiyle geçen siyahi bir miço görmüştü. Şimdi hepsi yok olmuştu ve o bir ferahlık hissediyordu. Kurtulmuştu. Zaten artık önem vermediği o pespaye hayatı kurtulduğu için değil, sefil vicdanı kurtulduğu için rahatlamıştı.

Dalga dalga geliyorlardı. Her seferinde otuz ila kırk uçak birden geliyordu, suyun üzerinden olsa olsa altı yedi metre yukarısında, gri denizin üzerinden bir kara sinek sürüsü gibi geliyorlardı. Kanatlarına sirenler ve düdükler monte edilmişti, tüyler ürpertici bir sesti; amaç, düşmanı serseme çevirmek ve gücünü zayıflatmaktı. 20 mm'lik mitralyözler güverteye ateş yağdırıp, hedefi işaretleyen kırmızı beyaz renkli izli mermiler güverteyi tararken, uçaklar torpidolarını birbiri ardına bırakıyordu. Deneyimsiz *gunner*'ler paniğe kapılmış, dört bir yana gelişigüzel ateş

ediyorlardı. Mermileri, cankurtaran sandallarını ve çevredeki gemilerin kaptan köşklerini delik deşik ediyordu.

Alman pilotların cesaretine hayran kalmak, onları dehşete salıyordu. Fakat Almanlar, refakatçi destroyerlerin de dört inçlik toplarını birbiri ardına atışa geçirmesiyle yoğunlaşan ateş hattına, intihar edercesine dalıyorlardı.

Wacosta ve *Empire Stevenson* da isabet aldı, onları *Macbeth* ve *Oregonian* izledi.

Her şey beş dakikada olup bitti. Bir *Henckel*, konvoyun tam ortasına denize zorunlu iniş yapmıştı. Uçak, suyun üzerinde yüzer durumda kaldı ve mürettebat sürünerek dışarıya, kanatlardan birinin üzerine çıktı. Teslim olduklarını göstermek için kollarını havaya kaldırdılar. Artık düşman değillerdi. Uçakları olmadan sadece birer insandılar ve şimdi onlar da korunmasızdılar. Yanlarından geçen gemilerin küpeştelerine doluşmuş denizcilerin her birinin bakışlarını yakalamak istermişçesine, bir o yana bir bu yana dönüp baktılar. Sonra başlarını âcizane önlerine eğdiler. Hükmü beklediler.

Bir silah sesi duyuldu. Adamlardan biri eliyle omzuna sarıldı ve kanadın üzerinde diz üstü çökmeden, yana doğru kaykıldı. Bir silah sesi daha duyuldu ve adam öne doğru devrildi, vücudunun üst kısmı yarı yarıya su içinde, cansız bir şekilde yatar hâldeydi. Diğer üç mürettebat üyesi, kanadın üzerinde, sanki bir siper arar gibi panik içinde koşuşturmaya başladılar. İçlerinden birisi kokpite tırmanmaya çalışırken sırtından vuruldu ve kanadın üzerine yığıldı, oradan da suya yuvarlandı. Diğer ikisi diz çöktü ve ellerini yalvarırcasına önünde kavuşturdu.

Ne olup bittiğini anlamışlardı. Dönüşüm başarıya ulaşmamıştı. İnsan olamamışlardı. Hâlâ düşmandılar ve delili de başlarının üzerinde kara bir bulut şeklinde asılı duruyordu; o bulut, bir zamanlar *Mary Luckenback*'ti. *Oregonian* da pek uzaklarında değildi, devrilmişti, sancak tarafından üç torpido yarası almıştı, yavaş yavaş suya gömülüyordu. Allah'tan, mürettebatın yarısı boğularak ölmüştü. Diğer yarısı kurtarılıp *St. Kenan*'a çıkarılmıştı. Güverteye yayılmış, akaryakıt kusuyorlardı, kolları bacakları öyle donmuştu ki, muhtemelen kangrene çevirecek ve kesilmesi gerekecekti.

Nimbus'un mürettebatının, İngiliz hava kuvvetlerinin yayın kanalını dinlediği gecelerdeki ruh hâli yine nüksetmişti, hepsinin tek arzusu silahlarındaki tüm mermileri bir Alman bulup üzerine boşaltabilmekti. Nihayetinde düşman, gözlerinin önündeydi ama bir savaş makinesi değil, canlarını acıtabilecekleri, intikam alabilecekleri korunmasız insanlardan ibaretti. Hayatlarına hükmeden müthiş muvazenesizliği telafi etme şansını nihayet yakalamışlardı.

Knud Erik'in dileği, bir zamanlar, karşı tarafta durmak ve kurşunlara hedef olmaktı. Fakat şimdi o da, diğerlerinin apansız ve yoğun kana susamışlığını paylaşıyordu.

Onun içindeki muvazenesizlik diğerlerininkinden çok daha şiddetliydi.

Vurulan uçağın kanadının üzerinde diz üstü çöken iki adamı gördü ve yanlarından geçip giden gemilerin küpeştelerine doluşmuş yüzlerce denizciyi gördü, bazılarının elinde tüfekler vardı ve *gunner*'ler makineli tüfeklerin arkasında hazır bekliyorlardı. Bir yaz panayırındaki atış pistinde eğleniyormuşçasına, kaygısız bir şekilde ateş ettiler. Kendilerini yeniden erkek adam gibi hissediyor olmalılardı; zira onların kitabında, katlanmak ve hoş görmek erkeklikle bağdaşmazdı. Ve onlar da geri vuruşa geçti.

Mermiler, sudaki uçağın etrafındaki suyu kırbaçlayıp havaya kaldırıyordu. Uçağın bir mürettebatı daha vuruldu. Adam arkaya doğru uçarcasına devrildi, sanki dev bir el onu yakaladığı gibi geriye savurmuş ve bu yolla ona hayatının anlamsızlığını ve onu kaybetmemek için ettiği duaların beyhudeliğini kanıtlamak istemişti. Büyük kalibreli makineli tüfeklerin birinden ateş edilmiş olmalıydı. Adam suya düşer düşmez dibi boyladı.

Sonuncu adam, olduğu yere yığılıp dertop oldu. Birbirine kenetlenmiş ellerini ayırdı ve bacaklarına dayadı. Üst gövdesi öne doğru kaykıldı. Boynu meydana çıktı. Sanki enseden vurulmayı beklermiş gibiydi.

Bir sessizlik oldu. Adamlar silahlarını indirdiler. Ortalığa bir an bir merasim ağırlığı çöktü; sanki herkes, infazı yerine getirmeden tam önce, aynı anda soluksuz kalmıştı. Ne yapmakta olduklarını yavaş yavaş idrak ediyorlardı. Kana susa-

mışlıkları, daha düşman telef olmadan diniyordu.

Knud Erik, *gunner*'i kenara itti. Makineli tüfeğin başına geçti. Acemi bir nişancıydı. Mermiler ilk önce doğruca denizi boyladı, suyun üzerine köpükten uzun bir çizgi çektiler, sonra uçağın kanadına yağmaya başladılar. Hedefi bulmuşlardı.

Knud Erik bir insanı öldürmüştü. Dünyası yıkıldı, yüreği paramparça oldu.

Hüngür hüngür ağlayarak, makineli tüfeğin üzerine yığılıp kaldı, kızgın metalin avuçlarını dağladığının farkında bile değildi.

İngiliz Amiralliği'nden emir geldiğinde, yetmiş dördüncü enlemdeki Bear Island'in kuzeyinden geçiyorlardı: Dağılın. Konvoyun yolculuğunun başlangıç noktası olan İzlanda'da, Hvalfjörğur fiyortunda yaptıkları danışma toplantısında ve bu yöreden daha önce geçmiş ticaret konvoylarından işittikleri şeylerden sonra Knud Erik, bu emrin, bir ölüm hükmü olabileceğini iyi biliyordu. Konvoy yolculuğuna mahsus birçok değişmez kural vardı ama içlerinden bir tanesi öncelikli hayati önem taşıyordu: Dağılmayın. Ancak bir arada seyir ederseniz oradan sağ kurtulabilirsiniz. Eğer tek başına kalırsanız bittiniz demektir; denizaltılara kolayca yem olursunuz, ne sizi koruyacak ne de –batarsanız- sizi denizden toplayacak kimse olur etrafta.

Nimbus'un mürettebatı bu emri o kadar çok duymuştu ki, Knud Erik sayısını bile unutmuştu. *Nimbus*, Anton'un makine odasındaki gayretlerine rağmen konvoyun gerisinde kaldıkça, yanlarında bitiveren refakatçi İngiliz destroyerinin megafonu çın çın çınlardı: *"Stragglers will be sunk."* Bunun bir uyarı değil, kesin bir hüküm, tekrar görüşecek olmanın, alışıldık olduğu kadar da iç rahatlatıcı vaadinden mahrum bir veda olduğunu biliyorlardı.

Bildikleri bir şey daha vardı: Kargo, yerine ulaştırılmalıydı. Ambarı dolduran tanklar, motorlu araçlar ve askeri mühimmat, uzun yoldan dolaşarak daha başka, daha uzak savaş cephelerinde son bulacak ve Almanlarla Rusların oralardaki

bilek güreşi, savaşın sonucunu belirleyecekti -ve hâliyle, sonuçta kendi akıbetlerini de. Bunu bilseler de, gerçekten böyle olup olmadığına dair kesin bir gösterge de yoktu ellerinde. Onların gözleriyle gördüğü tek şey, denizdi; saldıran *Junkers*'ler ve *Henckel*'lerdi, torpidoların arkasındaki köpüklü dümen suyu izleriydi, havaya uçan ve batan gemilerdi, buz gibi suda yaşam savaşı veren insanlardı.

Onlar bu savaşın gidişatında önemli rol oynuyorlardı. Buna inanmak zorundaydılar. Fakat konvoydaki yerlerini bırakıp Molotovsk'a varana kadar başlarının çaresine tek başına bakmaları emrini aldıkları anda, bunun boş bir inançtan başka bir şey olmadığını anlamışlardı. Şimdi bu inancı da kaybetmişlerdi. Onun yerini, bu vahim emrin nedeninin ne olacağına dair tahminler doldurmuş ve sonra bu tahmin kırıntıları, sallantılı bir durumun, her seferinde yarattığı o artan baskıyla bir araya gelip şüpheye dönüşmüştü. O güne kadar Rusya'ya konvoy hâlinde defalarca gittikleri gemilere, dumanın bacayı, dümen suyunun pervaneyi, torpidonun kıymetli kargoları izlemesi kadar kaçınılmaz şekilde, musallat olan söylenti akıllarına geldi: Sadece bir yemdiler.

Norveç fiyortlarından birinde, kırk beş bin tonluk Alman savaş gemisi *Tirpitz* pusuda bekliyordu. Dünyanın en büyük tonajlı savaş gemisiydi, Kuzey Atlantik'e hareket eden her şey için bir ölüm tehlikesi demekti ve Naziler'in, Alman ırkını tüm dünyaya hâkim kılma rüyasının sembolüydü. Belki de geminin daha çok sembolik bir görevi vardı. Sarp dağlarla çevrili fiyortların arasındaki güvenli barınağını bırakıp da saldırıya geçtiği çok enderdi. Yaptığı şey, daha ziyade, zincire vurulmuş Fenris kurdu gibi olduğu yerde kalıp bütün dünyayı, hiç gelmeyen bir *ragnarok*'la[84] tehdit etmekti. Fakat onlar şimdi bu sona yaklaştıklarından emindi: Fernis kurdu zincirlerini kıracak ve onlar bu canavara yem olacaktı.

Yüzlerini derin çizgilerle dolduran, her yanlarını soğuk yanıklarıyla dağlayan onca ağır tecrübeden çıkarabildikleri sonuç buydu. Konvoyun dağılarak Murmansk'a ve Beyazde-

[84] Fenris kurdunun, baş figürlerden biri olduğu İskandinav mitolojisinde, mahşer gününü hazırlayacak son Büyük Savaş'ın adı "Ragnarok" tur. -ç.n.

niz'in Molotovsk ve Archangelsk limanlarına kadar tek başına yol alması emrini aldıkları anda akıllarına gelen ilk şey, Almanların dağılan konvoyunun otuz altı gemisinin işlerini teker teker bitirmek için, onları *Tirpitz*'in 15 inçlik toplarıyla yaylım ateşine tutmasına hiç hacet olmadığıydı. Bu işi, denizaltılar da rahatça hallederdi. Konvoyun otuz altı gemisi birden, bundan böyle, İngiliz destroyerlerinin ve zırhlı korvetlerinin korumasından mahrumdu. Çırılçıplak ortada kalmışlardı.

Hayır, ondan da beterdi. Bizzat kendi koruyucuları tarafından pusuya düşürülmüşlerdi.

Ne kadar ehemmiyetsiz olduklarını içleri burularak fark ettiler. Hiçbir gerekleri yoktu, her şey onlarsız da devam edebilirdi.

Fakat taşıdıkları kargo için de durum böyle miydi? Hvalfjörğur'dayken onlara söylendiğine göre, konvoyun otuz altı gemisi Rusya'ya toplam 197 uçak, 594 tank, 4.246 askeri motorlu araç ve 150.000 ton mühimmat ve patlayıcı taşıyordu. İngiliz deniz subayları, *Tirpitz*'i denizin dibine yolladık diye böbürlenebilsin diye, bütün bu kargo feda mı edilecekti şimdi?

Kafaları almıyordu. Bu savaşın hiçbir yanını kafaları almıyordu zaten, kafalarına bir tek şey girebilmişti; o da, eğer sağ kalmak istiyorlarsa kendilerinden başkasına güvenmemekti. Bir asker şanıyla son nefesini verme hakkından bile mahrum bırakılmışlardı; ölürlerse, canlarını feda etmenin hiçbir anlam taşımadığı bilinciyle öleceklerdi. Dibi boylarlarsa, arkalarında hiçbir iz bırakmadan yok olacaklardı, sanki oralara hiç uğramamış gibi.

İçleri isyanla doldu. Düşmana karşı değildi, hem dosta hem düşmana karşıydı, artık ikisini birbirinden ayırabilecek takatleri kalmamıştı.

Emir, Knud Erik'e bir kurtuluş gibi gelmişti. Bundan böyle boğulanların tasasını o çekmeyecekti. Şimdi yalnızca kendisi ve mürettebatı söz konusuydu. Vicdan azabı uzun sürünce, hep kendini belli eden kinizme en nihayet teslim olabilecekti. Denizin ortasında yapayalnızdılar ve o da böyle olmak istiyordu. Kırmızı ışıklar olmaksızın, yapayalnız.

Rotayı kuzeye, Hope Island'a[85] doğru çevirdi, gemiyi Arktik buzulunun, mümkün mertebe, yakınından götürüyordu. Bütün bölge, yoğun bir buz sisiyle[86] kaplıydı. Mürettebata gemiyi beyaza boyamalarını emretti. Birkaç gün denizde hareketsiz yattılar. Bacadan çıkan duman onları ele vermesin diye kazanları söndürdüler. Yüzen buzlar, geminin kenarlarını takır tukur sıyırıyordu. Geminin çelik omurga levhaları, buzulların basıncı altında bel verirken gacırdıyor, bazen sesi öyle bir tizleşip titreşiyordu ki, insan cıyaklamasını andırıyordu. *Nimbus* şanslı gemiydi ama buzulların arasına sıkışmış gövdesi, gemidekilere şansın da bir sınırı olduğunu söyler gibiydi.

Knud Erik, *Kristina*'yı düşündü, o da bir keresinde buza saplanmıştı. Ama o zaman yelkenlinin ahşap gövdesi daha esnek davranmıştı. O, çelik gibi gücünü ispatlamak zorunda değildi. Buzların, onunla pençeleşmesine ses çıkarmamıştı ve o müthiş güç gemiyi yamyassı edeceği yerde, tutup yukarı kaldırmıştı.

Knud Erik çeliğin feryatlarına aldırmadı. Denizaltı olacağına buz olsundu. Rüyasında *Nimbus*'u donmaya terk ettiğini gördü, ta ki dünyadaki buzlar çözülene ve silahlar susana kadar. Bir denizci olarak, ömrü boyunca denizle mücadele etmişti. Ama şimdi ölümcül buza dost gözüyle bakıyordu.

Radyoyu açtı ve mürettebatın -eskiden İngiliz Hava Kuvvetleri'nin yayın istasyonunu dinlerken olduğu gibi- cihazın başına doluşmasına ses çıkarmadı. İmdat çağrılarından, birbiri ardına yollanan canhıraş S.O.S.'lerden başka bir şey yoktu radyoda ve her bir imdat sinyali, başlı başına bir ölüm ilanı demekti. Bir geminin isabet almasıyla batması birkaç dakika içinde olup bitiveriyordu. Kimse yardımlarına gitmiyordu. Buz gibi suların ortasında, tek başlarına yitip gidiyorlardı. *Carlton, Daniel Morgan, Honomu, Washington, Paulus Potter.* Yirmi gemi saydılar. Dünyanın ta öbür ucundaki bu buz sisinin içinde bile, kaçıp saklanacak bir yer yoktu.

---

[85] Norveç'in Svalbard takımadasının güneydoğusundaki bir ada. Diğer adı "Hopen"dir. -ç.n.

[86] Çoğunlukla yüksek enlemlerde görülen ve içerisinde yoğun miktarda buz parçacıkları taşıyan sis. "Donan sis" de denir. -ç.n.

Tekrar yola koyuldular ve buzlu bölgenin sınırını izleyerek doğuya doğru ilerlediler. Hâlâ yetmiş beşinci enlemin kuzeyindeydiler. Novaja Zemlja'ya vardıktan sonra güneye, Beyazdeniz'e doğru dümen kırdılar. Açık denizin ortasında dört cankurtaran botuna rastladılar. *Washington* ve *Paulus Potter*'dan sağ kurtulan kazazedelerdi. Her iki gemi de, *Junkers* 88'lerin saldırısına uğramıştı. Uçaktakiler onların botlara binişini tepelerinden seyretmiş ve onlara keyifle el sallamışlardı. Bir kameraman, haftalık Alman aktüalite filmlerinde yayınlanmak üzere, manzarayı filme alıyordu. Ama kazazedeler el sallayarak karşılık vermediler.

Washington'dan Kaptan Richter, *Nimbus*'a çıktı. Bir deniz haritası istedi. Sonra harita masasının üzerine abanıp, önündeki haritayı iyice tetkik ettikten sonra, ona verebilecekleri fazladan bir pusulaları olup olmadığını sordu.

Geminin mürettebatı hâlâ cankurtaran botunda onu bekliyordu.

"Pusulayı ne yapacaksınız?" diye sordu Knud Erik. "Sizi bizim gemiye alacağız."

Richter başını iki yana salladı.

"Biz yola kendi başımıza devam etmek istiyoruz."

"O üstü açık, küçücük sandalla mı? En yakın sahile bile dört yüz deniz mili var."

"Karaya sağ salim varmak istiyoruz," dedi Richter, Knud Erik'e sakin gözlerle bakıyordu.

Knud Erik bir an için, kaptanın savaş bunalımı geçiriyor olması gerektiğini düşündü.

"Ben de bunu demek istemiştim," diye devam etti Knud Erik. Sanki inatçı bir çocuğu ikna eder gibi konuşuyordu. "Size ilave ranza temin edemeyiz ama uyuyacak sıcak bir köşe elbet buluruz. Yeterince erzağımız var ve bu hava şartlarında dokuz düğüm hız yapabiliyoruz. Birkaç gün içinde oraya varırız."

"Konvoyun diğer gemilerinin akıbetinden haberin vardır herhalde?" Richter'in sesi sakinliğini koruyordu.

Knud Erik kafasını aşağı yukarı salladı.

"Bir cankurtaran botu şu durumda en emin yer. Almanlar ufacık bir sandalın içindeki adamlar için kurşun harcamaz. Onlar gemilerin peşinde. Sizi de vurmaları yakındır. Teklifiniz

için teşekkür ederim fakat biz kendi başımızın çaresine bakmayı tercih ediyoruz."

Richter, elinde pusula, bordaya asılı ip merdivenden aşağı indi. Sandalın içindekiler ısınabilmek için vücutlarını ovalıyorlardı. Rüzgâr bir şiddetlenirse, üstlerine başlarına su sıçrayacak ve her yanları buz tutacaktı.

Buna rağmen cankurtaran sandalını tercih etmişlerdi.

Adamlar küreklere asıldı ve Knud Erik son hız ilerleme emri verdi. Kaptan köşkünde durdu ve geride hızla küçülen cankurtaran sandallarına uzun süre baktı.

Ertesi gün ufukta tek bir *Junkers* belirdi, doğruca üzerlerine geliyordu. Makineli tüfekleri daha uzaktan yaylım ateşine başladı ve kaptan köprüsündeki *gunner*'ler karşılık verdi. Kaptan köşkü bayağı yara aldı fakat köprüdeki adamların hiçbirine mermi isabet etmemişti. Sonra *Junkers* bombasını bıraktı. Uçak gemiye o kadar yaklaşmıştı ki, neredeyse direğine çarpacaktı. Bomba, sağ güvertenin biraz açığında denize düşüp infilak etti, geminin yanını alıp götürecek kadar yakın değildi ama detonasyon gücü, *Nimbus*'un yarısını, olduğu gibi sudan yukarı kaldırmaya yetmişti ve sonra da güm diye aşağıya inip suya oturdu, çarpma şiddetinden makine odasındaki bir istim borusu patladı ve motor stop etti. Gemi artık manevra yapamazdı.

Junkers bir daire çizdi ve uğuldayarak geri döndü. Makineli tüfekler var gücüyle atışa geçti. Kaptan köşkü bir kez daha delik deşik oldu, içeridekiler yere yamyassı kapanmıştı. Sadece güverte köprüsündeki *gunner* hâlâ ayakta duruyordu. Ve hepsi *Nimbus*'un ölüm fermanını imzalayacak patlamayı bekledi. Gemi, İngiliz Valentine tankları, kamyon ve TNT yüklüydü. Tam isabet alırsa, cankurtaran botlarına atlayacak zaman bile kalmayacaktı. Bunu hepsi biliyordu.

"Hadisene, seni kahrolası!"

Knud Erik, küfrün kendi ağzından çıktığını duydu birden.

Dışarıda *gunner*, ellerine kramp girmiş de tetikten bir türlü çekemiyormuşçasına, hiç aralıksız ateş ediyordu. Tüfeğin rat-a-tat-tat'larının geri planında, uçağın motor gürültüsünün yavaş yavaş azaldığını duydular. Pilot onlara hayatlarını bağışlamış olabilir miydi? Yerde hiç kıpırmadan yatmaya devam ettiler,

tehlikenin geçtiğine inanacakları gelmiyordu. Bir an sonra uçak motorlarının gürültüsü yine başlayacak ve o zaman da işleri bitmiş olacaktı. Etrafa derin bir sessizlik çökmüştü. Güverte köprüsündeki makineli tüfeğin sesinin kesildiğini fark ettiler.

"Geçti," dedi *gunner*.

Ayağa kalktıklarında hâlâ zangır zangır titriyorlardı.

Junkers şimdi ufukta küçücük bir nokta hâlini almıştı.

Pilot bir hava akınından üsse dönerken onları fark etmiş olmalıydı. Demek ki geriye, kullanmadığı bir tek bombası kalmıştı ve fırsatını bulunca değerlendirmek istemişti.

Nimbus, şanslı bir gemi olduğunu bir kez daha kanıtlamıştı.

Sevgili Knud Erik,

Bir adamı ayağının altına alıp pisliğin içine yatır ve çizmelerinin altında ne yaptığına bir bak. Ayağa kalkmaya mı çalışıyor? Başına gelen bu insafsızlığa küfürler mi savuruyor? Hayır, o olduğu yerde yatıyor, yediği tekmelerden gurur duyuyor çünkü onları kaldırabiliyor. Onun erkekliği, o saçma tahammülünde yatıyor.

Böyle bir adamı suyun içine batırırsan ne yapar? Yukarı çıkmaya çalışır mı?

Hayır, çünkü onun gururu, su altında nefesini tutabilmekte yatıyor.

Dalgaların, üzerinize boşanmasına göz yumdunuz, küpeştenin olduğu gibi içeri çöküşünü, yelken direklerinin denize devrilişini, geminin son dalışına geçişini seyrettiniz, bir daha yukarı çıkmamacasına. Nefeslerinizi on yıl, yirmi yıl, yüz yıldır tutuyorsunuz. 1890'larda 340 geminiz vardı, 1925'te 120 geminiz kaldı, on yıl sonra bu sayı yarıya düştü. Nereye gitti bunlar? Uranus; Svalen, Smart, Star, Kronen, Laura, Frem, Saturn, Ami, Danmark, Eliezer, Ane Marie, Felix, Gertrud, Industri ve Harriet? Sırra kadem bastılar, buzların arasında yamyassı oldular; trol gemileriyle ve buharlılarla çarpıştılar, battılar, hurdahaş oldular; Sandø'de, Bonavista'da, Waterville Bay'de, Suns Rock'ta karaya oturdular.

New Foundland hattında seyir eden her dört gemiden birinin asla geri gelmediğini biliyor musun?

Sizleri durdurmak için ne lazım? Navlunları düşürmek mi? Fakat navlunlar düştü de düştü, on yılda yarıya indi. Siz de maaşları azalttınız, yemekler eskisinden de beter oldu, dişinizi sıktınız. Suyun altında nefes almamayı idman ettiniz.

Kimselerin ne cesaret ne arzu ettiği yerlere yelken açtınız. Son giden de siz oldunuz.

Gemide artık bir kronometreniz yoktu, alacak para kalmamıştı. Enlemleri hesaplayamadınız ve bir buharlıya rastlayınca, işaret flamasını çekip sordunuz: Neredeyim?

Evet, neredeydiniz?

Çaresizliğin içinde -

Annen

İlk gören Wally oldu.

Kaptan köprüsünde durmuş, yük boşaltma işlemine nezaret ediyorlardı ki, Wally diğerlerine döndü ve heyecanlı bir sesle sordu.

"Buranın ne harika bir yer olduğunu sahiden hiç göremiyor musunuz?"

Kabanlarının içinde bir silkindiler ve Molotovsk'a doğru baktılar. Limanda, yarıya kadar suya gömülmüş, hurdahaş gemiler yatıyordu. Rıhtım boyundaki antrepolardan geriye koca enkaz yığınları kalmıştı. İlerideki alçak ve kayalık tepelerle dolu arazide barakamsı yapılar yükseliyordu, çoğu isten kapkaraydı ve çatıları katranlı muşambayla kaplıydı. Yazın ortasındalardı ve güneş, tepelerinde gece gündüz asılı dursa bile, havayı kırmaya gücü pek yetmiyordu. Devamlı ışıktan gözlerini kırpamıyorlardı, kendilerini sanki göz kapakları kesilip, uykunun feshedildiği bambaşka bir dünyaya savrulmuş gibi hissediyorlardı. Kafalarının içindeki gri pusluluk giderek büyüyor, üzerlerine sinsi bir uyuşukluk yayılıyordu; gri kayalık araziden, ışıktan ve akla uygun her tür medeniyetten bir ebediyet kadar uzak olmanın bilinciyle beslenen bir hâldi.

"Deli gömleğini yetiştirin," dedi Anton homur homur bir

sesle, "oğlan aklını kaçırmış. Kendini New York'ta sanıyor."

"Burası New York'tan da iyi. Bizim baş mühendis karanlıkta köstebek gibi çalışmaktan kör olmuşsa, diğerleri de illa öyle olmak zorunda değil ya."

Sonunda gördüler ve neden daha Molotovsk limanına girerken ilk önce kendilerinin göremediğini anlayamadılar.

Rıhtımda tek erkek yoktu. Boşaltma işlemini kadınlar yapıyordu. Cephane sandıklarını ambarda halatla bağlayıp yukarı çeken de onlardı. Ellerinde makineli tüfekler, rıhtımda devriye gezenler de kadındı. Bir deri bir kemik, üzerleri incecik Alman savaş esirleri de, sandıkları yüklenip rıhtımda bekleyen kamyonlara yerleştiriyordu. Kamyonların sürücü mahallinde oturmuş, yükleri bir an önce cepheye nakletmek için bekleyenler de kadındı.

"Şu kıça da bir bakın," dedi Helge ve parmağıyla işaret etti.

Görecek pek bir şey yoktu. Kadınların ayaklarında keçe çizmeler ve üzerlerinde de vücut hatlarını tamamen gizleyen çuval gibi, bosbol iş tulumları vardı. İnsan olsa olsa, o şapşal giysilerin altındaki vücut ince yapılı mı kalın yapılı mı, boyu uzun mu; onu kestirebilirdi, o kadar. Aralarında tek tük genç olanlar da vardı ama çoğu otuz yaşın üzerindeydi, zaten yaşlarını tahmin etmek de kolay iş değildi. Ablak yüzlüydüler ve griye çalan, sıhhatsiz bir ten renkleri vardı. Saçları, keplerin veya berelerin altında gizlenmişti, birkaçının başında eşarp vardı.

Gemidekilerin son kara izninin üzerinden üç ay geçmişti, ambardaki ve güvertedeki kadınlara bakmak bile, onların erkeklik arzularının en önemli unsurunu, hayal gücünü körüklemeye yetiyordu ve kadın anatomisinin her biri için en makbul özellikleri hakkında hararetli hararetli gevezelik etmeye koyuldular. O arada gözleri de kadınları tarıyor, o kaba, leş gibi tulumlardan oluşan üniformaları hayallerinde teker teker çıkarıyorlardı; sanki her üniformanın altında, tozlu gri kozasının içindeki narin kelebek misali bir takvim güzeli bulacaklarmış gibi, delicesine bir ümit içindeydiler.

Knud Erik'in üzerinde kaptan üniforması vardı. Başka bir zamanda bunu hiç giymezdi de, komünistlerin yalnızca üni-

formaya saygı duyduğu herkesçe bilindiğinden, olabildiğince resmi görünmenin akıllıca bir diplomasi olacağını düşünmüştü; Sovyet yetkililerle müzakere masasında bir yere varmak isteniyorsa, başka yolu yoktu. Gözü, bir kadın askere takıldı, o da gözünü dikmiş ısrarla ona bakıyordu. Üniformasının kadına ilginç gelmiş olabileceğini düşündü. Knud Erik bakışlarını çevirmedi ve kadınla göz teması sağladı. Şimdi göz gözeydiler. Kadın ince yapılıydı ve küllü sarı saçlarını at kuyruğu şeklinde ensesinde toplamıştı, tam kestirmek zor olsa da aşağı yukarı aynı yaşlarda gibiydiler. Kadının bakışlarına niçin karşılık verdiğini çıkaramadı. Engel olamadığı bir refleksti, halbuki bunun karşı tarafça bir provokasyon sayılabileceğini pekâlâ biliyordu. Kadın gözlerini yere indirmedi, yana çevirmedi, dimdik bakmaya devam etti. Bir kuvvet testiydi. Knud Erik, kadının ısrarlı bakışlarına başka bir anlam veremiyordu ama, amacının ne olabileceği hakkında da hiçbir fikri yoktu.

Müthiş bir gümbürtü, Knud Erik'in dikkatini dağıtıverdi. Bir cephane sandığı halatlardan kurtumuş ve rıhtıma yuvarlanıp paramparça olmuştu. Alman savaş esirlerinden biri, yere dağılan malzemenin arasına dalıp hemen karıştırmaya başladı. Herhalde açlığını giderebilecek yiyecek bir şeyler buabileceğini ummuştu. İki kadın rıhtım işçisi, adamı yakaladıkları gibi, çeke çeke oradan uzaklaştırdılar. Adam, bir an ellerinden kurtulmaya çalıştıysa da, sonra pes etti ve rıhtım boyunca hoyratça sürüklenmeye tıpış tıpış boyun eğdi. Yük boşaltma işlemi durmuştu.

Daha bir an öncesine kadar gözlerini Knud Erik'e dikmiş bakan kadın asker kısa bir emir verdi ve rıhtım işçileri adamı bıraktı. Asker, adamın karşısına dikildi, makineli tüfeğini omzundan indirdi, emniyet mandalını açtı ve o yakın mesafeden ateşledi. Olduğu yerde bir parça öylece kaldı, başını öne eğdi, yere serilmiş bir deri bir kemik adamı seyretti, öldüğünden emin olmak istiyordu. Sonra gözlerini kaldırdı ve Knud Erik'le yine bakıştılar. Knud Erik, o bakışların ne demek istediğinden şimdi emindi. Ona meydan okuyorlardı.

Gündüzleri içmezdi. Ama o akşam kamarasında tek başına oturmuş, önündeki viski şişesinin yardımıyla yavaş yavaş dumanlanırken, o gün karşılaştığı kadının kim olduğundan hiç

şüphesi kalmadı. O bir ölüm meleğiydi. Onu almaya gelmişti ve bu çılgınca düşünce onu, engellemeye dermanının olmadığı iğrenç bir ihtirasla doldurdu ve Londra'daki bombalı geceden bu yana, penisinin ilk kez sertleştiğini hissetti.

Şehir, limanın birkaç kilometre uzağındaydı ve bir meydanın etrafına toplanmış ahşap evlerden ibaretti. Evlerin birkaç yüz metre ötesinde bakir doğa başlıyordu, sokaklar meydanın etrafından çıkışı olmayan tekerlek parmakları gibi yayılıyordu.

Akşamları *International Club* diye bir yere gidiyorlardı. Onları ilk karşılayan manzara, acemice doldurulmuş, cılız görünüşlü bir ayı oluyordu; arka ayaklarının üzerinde ayağa kalkmış, ağzını ardına kadar açmış, sapsarı dişleri ortaya çıkmıştı. Köpek dişleri kırıktı, belki ayının birden canlanıp da kulübün misafirlerine saldırmasınan korkan biri kasten kırmıştı.

Köşedeki masanın arkasında dazlak kafalı bir adam oturuyordu, beyaz gömleği ve kırmızı pantolon askıları vardı, önünde bir kumbara, hemen yan tarafında bir koltuk değneği duruyordu. Kabaca yontulmuş kalaslardan yapılmış derme çatma sahnedeki sandalyede bir akordeoncu oturuyordu, o da koltuk değneksiz hareket edecek durumda değildi. Her iki adam da elli yaş civarındaydı, göğüslerinde sıra sıra madalyalar asılıydı. Ve *Nimbus*'un mürettebatının o enternasyonal kulüpte görüp göreceği tek şey, bu iki adamdan ibaret kaldı.

Konvoyun verdiği kayıpları da artık doğru dürüst hesaplamışlardı. Otuz altı gemiden sırf on ikisi gideceği yere varabilmişti, çoğunun varış limanı ya Murmansk ya da Archangelsk'ti. Molotovsk'taki tek konvoy gemisi *Nimbus*'tu ve bu da, sakinleri kadınlardan oluşan bir şehirde hiçbir erkek rakip olmaması demekti. Sokaklarda başka erkekler görüyorlardı da, ya o mahut enternasyonal kulüpteki kasiyerle çalgıcı gibi kötürüm ya da saçları ağarmış ihtiyarlardı.

Çocuk, yok denecek kadar azdı. Yanlarına gelip sigara veya çikolata dilenirken, büyümüş de küçülmüş, o garip suratları her seferinde davetkâr bir gülümsemeyle ışıyordu.

"Fuck you, Jack!" diyorlardı.

İngiliz denizcilerden öğrendikleri bir selamdı.

"Fuck you, Jack!" diyordu Wally de ve ellerine birer sigara sıkıştırıyordu.

Kulüpteki bira, soğan kokuyordu; onlar da Rus votkası içtiler, acı sertti ve ispirto kokuyordu. Çıplak masaların dışında, kulüp mekânındaki tek mobilya olan kırmızı pelüş kanepelere her oturduklarında bir toz bulutu yükseliyordu. Yerler de leş gibiydi, Anton'un fikrine göre, kadınların eli bir kere silah tutunca bir daha tahta fırçasına rağbet etmezdi tabii.

Nimbus'un mürettebatı kulüp lokalinin bir ucunda, kadınlar öbür ucunda otururdu. Kulübe gelirken iş tulumlarını çıkarıp önlükten bozma elbiseler giyiyorlardı. Saçlarını yapmış olsalar da, yüzlerinde hiç makyaj olmazdı; ablak, kalp biçimi suratları, burada da, gün ışığında olduğu kadar renksizdi.

Hepsinin casus olduğu, yabancı denizcilerin ağzından sır almaya çalışmaktan başka bir niyetleri olmadığına dair dedikodular dolaşıyordu kulaktan kulağa. Ama bu, kadınları, onların gözünde sadece daha bir cazipleştiriyordu, zaten *Nimbus*'un mürettebatının hiç gizli saklısı da yoktu.

"Gelsinler, gelsinler," dedi Wally, "ben de zaten şöyle güzelce bir ispiyonlanmak istiyorum."

Dans pistinden geçip öbür tarafa, kadınların yanına gitti, cebinden bir ruj çıkardı. Gözleri parlayarak ona baktılar ve aralarında bir kıkırtı yayıldı. Ruju, soluk mavi elbiseli, çam yarması gibi bir sarışına geçirdiler, hemen en yakınındaki kadının dudaklarını boyamaya koyuldu. Ruj elden ele dolaştı ve kırmızı dudaklar ona dönüp hep birden gülümsediler. Wally de dudaklarını büzüp öpücük işareti yaptı ve kadınların arasında yeni bir kıkırtı dalgası yayıldı.

Wally sahneye seğirtti, akordeoncu o akşamki müzik faslına henüz başlamamıştı, hemen ona da birkaç sigara uzattı. Müzisyen, sigaraları kulağının arkasına sıkıştırdı ve çalmaya başladı. Akordeona ilk akoru basarken iniltili bir ses yükseldi, sonra ses hazinli, kıvrak bir ritmle galopa kalktı.

Wally, kadınların yanına döndü ve içlerinden birinin önünde durup, bir reverans yaptı. Kadın, kendisinden hiç beklenmeyen ustaca bir kıvraklıkla, Wally'yi yakaladığı gibi pistin ortasına götürdü ve bir elini omzuna koydu. Wally de kolunu onun okkalı beline sararak karşılık verdi. Kadın, kendisinden daha yaşlıydı ve o hiç alışılmadık dans figürlerinde

Wally'yi şevkle idare etti. Dans bitince kadın da onun önünde hafif bir reverans yaptı ve yerine döndü.

"Eh, hevesin kursağında kaldı galiba, değil mi?"

Anton'du. Wally ona döndü.

"Bu daha işin başlangıcı. Önce onlara mal çeşitlerimi tanıtıyorum. Sonra da bir düşünmek için zaman tanıyorum."

"Onları bu yolla satın almaya kalktığına bakılırsa, kendine pek güvenin yok herhalde."

Helge, Anton'a ters ters baktı. Diğerlerinden de itiraz sesleri yükseldi.

"Kes şu hodpesent zırvaları," dedi Absalon. "Bunu hepimiz arada yapıyoruz. Komodinin üzerine birkaç banknot bırakmadan senin de o patates gibi suratla hiçbir şansın yoktur ya."

Diğerleri bir kahkaha attı.

"Onlar da bizim gibi," dedi Wally. Sesinde alışılmadık bir hassaslık, bir kırılganlık vardı. "Onlar da muhtaç durumda. Biz de öyleyiz. Eminim bedavadan da komünist kukusu tadabiliriz, gönüllerini biraz hoş etmekten de kimseye zarar gelmez herhalde. Doğrusunu söylemek gerekirse, onların da hayatı zaten bir halta benzemiyor gibi ya."

Knud Erik konuşmaya katılmamıştı. Tek başına bir köşede oturmuş, meraklı gözleri salonun öbür ucundaki kadınları tarıyordu. Ölüm meleği de aralarında mıydı? Ama onu üzerinde üniforma olmadan tanıyabileceğinden emin değildi. Eli makineli tüfekli bir kadın manzarası ona şaşırtıcı gelmiş, dikkatini çekmişti. Sonra bakışmışlardı ve eğer kadın şimdi buradaysa, yine Knud Erik'in bakışlarını yakalamaya çalışacağından emindi. Kadını aramasına gerek yoktu. Kadın onu bulurdu.

Buna rağmen gözlerini kadınların yüzlerinde teker teker dolaştırmaya devam etti. Çoğu tombul ve yıpranmıştı. Öyle müthiş, neredeyse teslimiyete varan bir bitkinlik okunuyordu ki o yüzlerde, Knud Erik'in içi burkulur gibi oldu fakat onun aradığı, ne bir insan ne de bir insanın sorunlarıydı; o, kendisini ölesiye unutabilmenin peşindeydi.

Kulübe üç akşam gittiler ve Knud Erik ısrarcı, keskin bir bakışın insanda yarattığı o garip tedirginliği hiçbir gidişlerinde hissetmedi. Ama başka kadınlara bakıyordu. Knud Erik, oraya

giderken, kadın asker onu daha kolay tanısın diye hep kaptan üniforması giyiyordu ama kollarındaki ve kasketindeki sırma şeritler, aradığı kişiden başkalarını cezbediyordu. Rengi gözlerinin yeşiline uyan bir elbise giymiş genç bir kadın, ısrarla ona bakıyordu. Knud Erik bakışlarını çevirdi ve kadının gayet bariz ilgisini karşılıksız bıraktı.

Dans kızışmıştı. Kadınlar ve erkekler şimdi birbirlerinin masalarına da gidip oturuyordu. Rus kadınlarla yabancı denizcilerin arasındaki bariyer artık yıkılmıştı. Kadınlara iştahı hiç dinmeyen, pişkin adam Wally her zaman dikkat merkezindeydi.

Knud Erik, kırmızı pelüş kanepede oturdu durdu, dans pistine rağbet etmedi.

Aynı akşam Molotovk havadan bombalandı. Alman *Junkers* uçakları, bu sefer de buradaki liman tesislerini yerle bir etmenin peşindeydi. Hava hücumu alarmı başladığında, gece yarısı güneşi ufukta kor gibi parlıyordu. Limandaki tek gemi *Nimbus*'tu ve dolayısıyla bariz bir hedefti. Gemidekiler yarı sarhoş bir hâlde kendilerini rıhtıma attılar ve deli gibi oraya buraya koşturmaya koyuldular. Çevrede hiç sığınak yoktu ve ilk bombalar yağmaya başlamıştı. Limanın etrafına yerleştirilmiş uçaksavar topları, yoğun yaylım ateşiyle karşılık veriyordu. Onların da başında kadınlar vardı.

Mürettebatın gözüne, biraz ilerilerinde duran büyük beton künkler ilişti, bombardıman uçaklarından orada korunabilirlerdi. Künkler, bir insanın içinde ayakta durabileceği kadar genişti. Bombaların çoktan harap ettiği liman antrepolarından biri tam isabet aldı. Az ötede bir kamyon havaya uçtu. Beton künklerin tepesinden şiddetli kütürtüler duyulunca, ödleri adamakıllı koptu. Uçaksavar bataryalarından fırlatılan hedefi bulamamış büyük kalibreli mermileri, demir yağmuru olarak tepelerine geri yağıyordu. Sonra pike yapan bir *Junkers*'in cırlak sesini duydular, bunu derin bir gümbürtü izledi. Bir bomba da olabilirdi, yere çakılan bir uçak da.

Uçaksavar bataryaları ateş kusmaya devam ediyordu. Alev alev yanan kamyonun aydınlığında, yere doğru alçalan bir paraşüt gördüler, iplerin ucunda bir pilot sallanıyordu. Paraşüt yere indi ve pilotun üzerine kapandı. Adam bir daha gözükme-

di, incecik kanopi kumaşının altında da tek bir hareket olmadı.

Hemen sonra da hava alarmı sona erdi. *Nimbus* hâlâ limandaki yerinde, bıraktıkları gibi duruyordu. Yara almışa benzemiyordu ama rıhtımın kenarındaki bir bomba krateri, kıl payı kurtulduğunu gösteriyordu.

Knud Erik ani bir dürtüyle paraşütün yanına seğirtti. Anton da onunla gitti. Knud Erik kanopiyi kaldırıp yana doğru çekti, ta ki pilotun yüzü ortaya çıkana kadar. Mavi gözleri sanki yuvalarından fırlamıştı, ağzı ardına kadar açıktı, sanki kendi ölümü onu şaşırtmış gibiydi. Koyu kırmızı bir bağırsak birikintisinin içinde yatıyordu. Vücudunun alt yarısı ve bacakları, üst bedenine nispetle acayip bir açıyla bükülüp ters dönmüştü, adamın ortadan ikiye ayrılmasına ramak kaldığını görebiliyorlardı. Uçak isabet aldığında vurulup da yaralanmış olamazdı. O zaman kokpiti terk etmeyi asla başaramazdı. Uçaksavar bataryalarının başındaki kadınlar, pilotu, paraşütle aşağı inerken nişan alıp haklamış olmalıydı, uçakları düşürecek güçteki ağır mermiler adamın vücudunu paramparça etmişti. Kanopinin üzeri, katılaşıp kapkara olmuş kan lekelerinden harita gibiydi. Dışarı fırlamış bağırsaklarından fışkıran kanların içinde yere inmiş olmalıydı.

Karşılarındaki feci manzaradan ikisinin de eli ayağı kesilmişti sanki.

"Faydası yok, kaptan," dedi Anton nihayet.

Knud Erik başını kaldırıp baktı. Anton onu hiçbir zaman kaptan diye çağırmamıştı. Yine de sanki aylardır ilk kez birisi ona hitap ediyormuş gibi bir hisse kapılmıştı.

"Ne demek istiyorsun?"

"Ne düşündüğünü biliyorum. Bu savaşta başına gelenlerden bir anlam çıkarmaya çalışıyorsun ama faydası yok. Kendini suçlamanın da bir faydası yok. Sana yardımı dokunacak tek şey, unutmak. Kendi yaptıklarını da, başkalarının yaptıklarını da unutmak. Yaşamak istiyorsan unutacaksın."

"Yapamam."

"Buna mecbursun. Bu hepimiz için de böyle. Konuşmak bir işe yaramıyor. Her şeyi daha da kötüleştiriyor sadece. Bir gün bu savaş sona erecek. Ve sen yine eskisi gibi olacaksın."

"Ben böyle olacağına inanamıyorum işte."

"Buna inanmak zorundayız," dedi Anton. "Yoksa hâlimiz ne olur, bilemiyorum."

Elini Knud Erik'in omzuna koydu ve hafifçe sıktı.

"Hadi gel, kaptan. Gemiye dönme zamanı geldi."

Ertesi gün o kadın askeri yine gördü. Üzerinde üniformasıyla iskelede duruyordu, makineli tüfeği yine omzuna asılıydı. Başını kaldırıp da onu gördüğünde, kadının gözlerinin bir süredir üzerinde olduğunu hissetmişti yine. Aralarında sanki gizli bir bağ vardı, birbirlerinde fark ettikleri yakınlığa karşı duyulan bir tür ortak hassasiyet, onları, Knud Erik'in mahiyetini bilmediği bir bağla birbirlerine bağlıyordu. Kadının bakışlarını ne bir gülümseme ne hafif bir baş hareketi izledi; belki o zaman esas niyetini ele verebilirdi. Fakat Knud Erik de mesafeyi koruyordu. Yalnızca bakışları buluştu ve Knud Erik, kadının bir askere has bir başınalığı yansıtan o bomboş çehresinde, her şeyin, neticesi ancak ikisinden birinin teslimiyet işareti olarak diğerinin önünde diz çöküşü olabilecek bir güç sınavından gayrı bir şey olduğunu ele verecek bir ifade göremedi.

Ve birden aklına gelen şey, onu dehşete sürükledi. Belki kadının içinden şimdi de limanda çalışan Alman savaş esirlerinden bir başkasını vurmak gelecekti ve bunu Knud Erik'i etkilemek için, sanki o ölü beden, aralarındaki günden güne güçlenen gizli bağa yeni bir halka oluşturacakmış gibi yapacaktı. Fakat bir şey olmadı ve Knud Erik derin bir oh çekti.

Boşaltma işlemi ağır ilerliyordu, limandan ayrılabilmelerine daha aylar olduğunu görebiliyorlardı. Mürettebat üyelerinin çoğu kendine bir sevgili bulmuştu. Bütün kadınlar, dudaklarında kırmızı rujla kulüpte arz-ı endam ediyordu. Birçoğu gözlerine siyah rastık çekmeye başlamıştı ve dans aralarında eller daha aleni bir şekilde tutuluyordu.

Kadın askerin kulüpte boy göstermesi için bir yedi gün daha geçmesi gerekti.

Knud Erik onu görünce düş kırıklığına uğradı. Bu sefer de ense kökünü karıncalandıran şey, kadının bakışları olmuştu. Fakat o bakışlar olmasa onu tanıyamazdı. Yandan ayırıp serbest bıraktığı gür, küllü sarı saçlarından alnına bir tutam düşmüştü. Dudaklarını diğer kadınlar gibi kırmızıya boyamıştı ve ısrarla Knud Erik'e bakıyordu. Kadın bir masada tek başına

oturuyordu ve sanki öbür kadınlar da onunla aralarına mesafe koyuyor gibiydi. Knud Erik hemen kalkıp yanına gitti ve onu dansa davet etti. Diğerleri -hem kadınlar hem erkekler- Knud Erik'e bakakalmıştı. *Nimbus*'un kaptanı dans pistine ilk kez ayak atacaktı.

Kadının üzerinde beyaz, tiril tiril, ütülenmiş bir gömlek elbise vardı. Cildi soluk, gözleri ve saçları donuk ve cansızdı. Ağzının etrafında kırışıklıklar fark ediliyordu, otuzlu yaşlarının ortalarında olmalıydı. Hayat, üzerinde belirgin izler bırakmış olsa da, albenisiz de sayılmazdı.

Knud Erik'i düş kırıklığına uğratan, kadının görünüşü değildi. Üniformasını çıkarıp makineli tüfeğini bir kenara bırakınca, o da diğerleri gibi alelade bir kadın olmuştu. Artık Knud Erik'in ölüm meleği değildi ve birden hata yapmış olduğunu anladı. Kadın, ona, bir kadının bir erkeğe baktığı gibi bakmıştı. Bakışlarında bunun haricinde bir şey yoktu. Fakat Knud Erik etrafında tanık olduğu ve kendinin de rol aldığı vahşet ve yıkımdan öyle etkilenmişti ki, normal tepkilerini yitirmişti. Tek arzusu, kendini unutabilmekti ve bu duygu öylesine şiddetliydi ki, telef olma arzusundan ayırt edilemez hâle gelmişti.

Kadını kollarına aldı ve o da Knud Erik'e iyice yaslandı. İyi dans ediyordu, dans pistinde epey kaldılar. Kadın, gözlerini hiç ayırmadan bakıyordu ona ve Knud Erik, o gözlerdeki özlemi fark etti. Kadın onda, onun artık olmadığı şeyi arıyordu: hisseden bir insanı. Knud Erik'in onu bağrına basmasını, ona şefkat göstermesini bekliyordu. Fakat Knud Erik'in içinde yalnızca kendini tatmin peşinde koşan, o hayvani, saldırgan içgüdüden başka bir şey kalmamıştı.

Aciz bir insanı, Knud Erik'in gözleri önünde vurup öldürmüş ve Knud Erik'in etrafını saran savaş dehşetinin bir unsuru olan bu kadın, nasıl ümit edebilirdi? Bu kadın nasıl şefkat, aşk ve özlem hissedebilirdi veya sevgiye has arzuyu? Yoksa Knud Erik'te, kendinin bile göremediği bir şey mi görmüştü? Onda kurtuluşa erebileceğini mi, bir başka insanı öldürerek ebediyen kaybettiği şeyi, Knud Erik'in ona bir gecede geri kazandıracağını mı sanıyordu?

Bu iyimserliği de nereden geliyordu?

Yoksa ruhu, iki apayrı dünyada aynı anda yaşayabilecek

kadar nasırlaşmış mıydı - ölümün ve aşkın? Knud Erik yapamazdı. Ama kadın ona yaslanınca, vücudunun tepki gösterdiğini hissetti, sanki bir yanı hâlâ, kendisinin yitirdiğini sandığı bir umut taşıyordu.

Birkaç saat sonra kulüpten birlikte ayrıldılar. Tek laf etmemişlerdi. Diğerlerinin yaptığı gibi, arayı kızıştıracak bir iki Rusça kelime öğrenme zahmetine girmemişti: *Evet, hayır, teşekkür ederim, iyi geceler, hoşça kal, sen güzel, biz sevişmek, ben hiç unutmamak var.* Kadın onunla bir iki kelime etmeye çalışmıştı ama o her seferinde başını iki yana sallamıştı.

Dışarısı, kutup dairesinin kuzeyinde yaz gecelerine has o için için, ölgün ama yine de pırıl pırıl bir ışıkla hâlâ apaydınlıktı. Kadın, başını, Knud Erik'in omzuna yasladı. Tek bildiği şey, kadının adıydı ancak bu yalın bilgiden mahrum olmayı daha tercih ederdi. İsmi *Irina*'ydı. Bunun Danimarkaca *Irene*'ye eş olup olmadığını bir düşündü. Bu ada sahip hiçbir kız tanımamıştı ama bu adın, kadınca bir zarafet ve narinlik taşıdığını düşünmüştü öteden beri. Şimdi aynı adı taşıyan hunhar bir katilin yanında yürüyordu.

Çatıları katranlı muşamba kaplı, is ve kurumdan kapkara barakaların istikametinde ilerlediler. Kışla olabileceğini düşündü fakat etrafta ne bir nöbetçi asker ne de bir geçiş engeli vardı. Kızın biri tarafından böyle bir barakaya kaçırılan bir denizci hakkında bir hikâye dinlemişti. Koskoca, kapkaranlık bir yatakhanede, yataklardan birine uzanıp sevişmeye başlamışlar ve denizci tam pantolonunu indirip de harekete geçeceği sırada, ışıklar yanıvermiş, adam havaya kalkmış pipisiyle, uzandığı yerde kalakalmıştı. Bir sürü kadın, etrafında bir çember oluşturmuş, ona aval aval bakıyordu.

Ama görünüşe göre, bu barakalar bomboştu. Kapısının üzerine asma kilit vurulmuş hücre gibi bir yerin önünde durdular. Kadın bir anahtar çıkarıp kilidi açtı. Sonra karartma perdesini çekti ve petrol lambasını yaktı. İçeride bir yatakla bir masadan başka bir şey yoktu. Masada bir kadın fotoğrafı duruyordu, o olması gerektiğini düşündü. Ağaçların arasında bir açıklıkta duruyordu, yanında üniformalı bir adamla, beş yaşlarında bir kız çocuğu vardı, üçü el ele tutuşmuştu. Asker, başındaki kasketi çıkarmış ve bir kolunu Irina'nın omzuna at-

mıştı. Irina'nın üzerinde, bu akşam giydiğine benzer beyaz bir gömlek elbise vardı.

Acaba şimdi nerelerdeydiler? Adam herhalde ya cephedeydi ya da ölmüştü. Kızın nerede olduğunu ise ancak Allah bilirdi. Molotovsk'ta olmadığı kesindi. Belki de bu devasa ülkenin ücra bir köşesine, nispeten daha emin bir yere götürülmüştü.

Knud Erik'in gözlerinin fotoğrafa takıldığını görünce, Irina yüzünü yana çevirdi ve o yüz çevirişteki hava, Knud Erik'te resimdeki adamla çocuğun ölmüş olması gerektiği hissi uyanırdı. Irina yatağa uzandı ve onu bekledi. Knud Erik yanına usulca uzanıp ona iyice sokuldu ve bir kolunu üzerine attı. Elini, kadının göğüslerinin arasına soktu. Cildi nasıl da yumuşacık ve sıcacıktı. Bu yumuşaklıktan ve sımsıcaklıktan başka bir şey istemiyordu. Bambaşka bir histi bu, cinsel ihtirastan da öteydi; hayvansıydı ancak vahşi değildi. Yaşayan, nefes alan bir insan tenine dokunmak; tek istediği buydu, bu sıcaklık, can almaya alışık ve bunu gözünü kırpmadan yapabilen bir kadından yayılsa bile.

Makineli tüfeğini ateşledikten sonra Knud Erik'e bakarken acaba ne düşünmüştü? Bağışlanmayı mı, anlayış görmeyi mi beklemişti? Kendi kendine -ve belki Knud Erik'e de- onu hâlâ bir insan olarak görüp göremediğini mi sormak istemişti acaba?

Avcunun altında kadının teninden yayılan sıcaklığı, onun o bitimsiz, teslimiyetçi, kucaklayıcı yumuşaklığını hissetti ve buz gibi denizden çıkarıldıktan sonra yanağını kumsala dayayan ve kurtarıcı toprağı kucaklayan bir kazazede gibi, yanağını kadının çıplak göğsüne yasladı. Ve ebediyen böyle uzanıp kalmak istedi, bir daha hiç kımıldamamak ve sadece, her yöne uçsuz bucaksız uzanan çıplak, sıcak kadın teninden oluşan bir kıtada var olmak.

Kadın tam o anda ağlamaya başladı. Knud Erik'e sıkı sıkı sarılıp onu kendine çekti, ellerini erkeğin saçlarının arasında dolaştırdı, onun adını yalvarırcasına mırıldandı, sadece onun adını, tekrar tekrar. Kadın da, tıpkı kendisi gibi, boğulmak üzereydi. Knud Erik'in içi kasıldı. Boğulan iki ruh birbirini kurtaramazdı. Tek yapabilecekleri, birbirlerini dibe çekmekti.

Kadının kollarından kurtulmaya çalıştı. Fakat bunu başa-

ramadı. O öteden beri hep yapayalnızdı, şu anda yanağı kadının çıplak göğsüne yaslıyken bile. Yalnızlık onun kaderiydi. Bir ölüm meleği aramıştı, bir insanoğlu bulmuştu ve onunla baş edecek mecali yoktu.

Yataktan bir hamlede fırladı ve bomboş barakayı koşarak geçerken, adım sesleri duvarları çın çın çınlattı, bu bomboş binayı bir zamanlar doldurmuş ama artık yaşamayan askerler, sanki bir an geri gelmiş gibi oldu.

Öğleni biraz geçmişti ki, Knud Erik'i götürmeye geldiler. Hep böyle hissetmişti. Yerel Sovyet makamlarının onu toplantıya çağırdığı her seferde, sanki onu alıp götürüyorlarmış gibi hissetmişti. Bu kez, bir askerle bir tercüman gelmişti. Her zamanki gibi, ikisi de kadındı. Tercüman da üniformalıydı ama gençti ve kendisini çok muhteşem bir şeyin temsilcisi olarak gördüğünü teşhir eden bir şekilde kurumluydu. Sovyet Devleti, onun cümleleri aracılığıyla konuşuyordu; onun için de, cümleler ağzından, Knud Erik'inkinden daha iyi olan bir İngilizceyle ve hep buyurucu bir tonda çıkıyordu.

Gözlerine hafif far sürmüştü, Knud Erik nereden gelmiş olabileceğini düşündü ama çıkaramadı. Bu kızı kulüpte hiç görmemişti ve Molotovsk'a uğrayan denizcilerle âşıktaşlık etmediğinden de emindi. Eğer mürettebatın dilinden düşürmediği, buradaki kadınların bazılarının casus olduğuna dair dedikoduda bir gerçek payı varsa, bu kadın öyle olmalıydı.

Toplantılar genelde kargoyla ilgiliydi. Birbirini tutmayan teferruat hesapları, bitmez tükenmez tartışmalara yol açardı, onun için bu toplantılara her seferinde hem bıkkın hem mütevekkil bir ruh hâliyle katılırdı. Bir alay bürokratik laf kalabalığıyla bir günü daha boşuna harcayacağını ve üstüne üstlük, müttefiklerin, yetersiz savaş gayretiyle ilgili onur kırıcı görüşler dinlemeye mecbur bırakılacağını şimdiden biliyordu.

Sadece tek bir kez, bir sürprizle karşılaşmıştı. İçi, mürettebat üyeleri için çeklerle dolu bir zarf tutuşturmuşlardı eline. Ruslar her denizciye yüz dolar savaş primi veriyordu. Josef Stalin, çekleri bizzat imzalamıştı.

"Bununla bir bankaya girip de yüz dolarla çıkacağınızı sanıyorsanız aptalsınız," demişti Wally, çek eline tutuşturulduğunda.

"Belki de sahtedir," dedi Helge, "ve doğruca kodesi boylarız."

"Stan adlı bir arkadaş da böyle bir çek almıştı. Sam Amca'dan yüz dolarını almak için Upper East Side'daki bir bankaya girmiş, veznedar çeki bir süre evirip çevirip, 'Bir dakikanız var mı?' demiş ve onu dördüncü kata, banka müdürünün yanına götürmüş, o da sanki daha önce hiç çek görmemiş gibi bön bön bakmış. Benim arkadaş da tıpkı Helge'nin şimdi dediği gibi, bir sorun olduğunu düşünmüş. Ama banka müdürü kalkıp da ona, 'Bu çeke iki yüz dolar öderim,' demesin mi? 'Ne?' diye soruyor arkadaş tabii. Bir şey çakmamış durumdan. 'Okey, okey,' diyor banka müdürü, 'O zaman üç yüz dolar olsun.'"

"Ben bu hikâyeyi tam anlamadım," dedi Helge.

"İmza, ahbap! Stalin'in orijinal imzası. O imza, çekten kat kat daha kıymetli."

Bu seferki toplantının konusu kargo değildi.

Tercüman, hastaneye gideceklerini söyledi.

"Ben hasta filan değilim ki," dedi Knud Erik alayvari bir üslupla. Bir yanlışlık olması gerektiğinden emindi.

"Bu da zaten sizi ilgilendirmiyor ki," dedi tercüman, ona haddini bildirebilmenin keyfi seziliyordu sesinde. "İngiltere'ye geri götürmenizi istediğimiz bir hastayla ilgili."

"*Nimbus* bir hastane gemisi değil."

"Hasta ayakta durabilecek durumda. Kendi başının çaresine bakabilir. Biz ona burada bakmaya devam edemeyiz."

"Yani gemide eli bir iş tutar mı?"

"Bu ona ne yaptıracağınıza bağlı. Bu arada unutmadan, o da sizin gibi Danimarkalı."

Knud Erik, bu kıza Danimarkalı olduğundan hiç bahsetmemişti. Ama demek bayağı bilgi sahibiydi.

"Hadi gidelim," dedi Knud Erik kabaca.

Molotovsk'taki hastanenin limanın yakınında olduğunu sanmıştı. Ama şehrin bayağı dışında, ta dağ başınıda, in cin top

oynayan bir yolun üzerindeydi. Uzun, alçak bir ahşap binaydı ve o boyasız tahta duvarların arkasında bir hastane olduğuna dair hiçbir emare yoktu. Leş gibi önlüklü, iri kıyım bir kadın, temizlik yapar gibi görünme çabası içinde, ovaladığı döşemeleri bir su ve çamur gölüne çevirmişti. Uzun, loş bir koridordan aşağı doğru, ayakları çıpıl çıpıl pis suların içinde adeta yüzer gibi ilerlediler. Koridor boyunca dizili yataklardaki hastaların hepsi, çıkardıkları seslere bakılırsa, ölüm döşeğinde olmalıydı.

Bir tek yatak bile eklenemeyecek kadar tıkış tıkış bir hasta koğuşuna girdiler, pencerenin önündeki yüksek arkalıklı tekerlekli sandalyede iki büklüm bir karaltı oturuyordu. Bir erkekti, görünüşe göre uyuyordu ama tercümanın sesiyle uyandı ve mahmur gözlerle etrafa bakındı. Üzerine iyice sarılmış battaniyeden vücut hatları belli olmasa da, Knud Erik, adamın sol kolunun olmadığını fark etti. Yüzü balon gibi şiş ve mosmordu.

Knud Erik'e verilen bilgilere göre, adam dört aydır bu hastaneydi, o zaman suratının aşırı güneşlenmeden dolayı pancar gibi olmadığını tahmin etmesi zor olmadı. Burası Rusya'ydı. Buralarda votka -bir hastanede bile-, su gibi akardı.

Adam, üzerinde kaptan üniformasıyla Knud Erik'i fark edince, suratına şüpheci, yampirik bir gülümseme yayıldı. Şirin görünmeye çalışıyordu ve Knud Erik nedenini iyi anlıyordu. Adam, Molotovsk denen bu dağ başından çekip gitmek, her ne kadar o sıralarda üzerine bombalar yağıyor olsa da, medeniyet denen şeye geri dönmek istiyordu.

"Demek Danimarkalısın," dedi adam çatal çatal bir sesle, sanki son konuşmasından bu yana epey olmuştu.

Knud Erik kafasını aşağı yukarı salladı. Elini uzattı ve adını söyledi. Karşısındaki eli heyecanla yakaladı ama bir an için ya adını hatırlayamamış ya da yalancı bir ad uydurmayı düşünüyormuş gibi bocaladı. Sonra söyledi.

Knud Erik tercümana döndü, tam arkasında duruyordu, kadının normalde büzük duran dudaklarında şimdi iyi niyetli bir gülümseme fark etti, yıllardır birbirine hasret iki aile ferdinin birbirine kavuşmasını kutlarmış gibi bir hâli vardı.

"Bu hayvana ne isterseniz onu yapabilirsiniz. Artık zindana mı tıkarsınız yoksa olduğu yerde kurşun mu sıkarsınız,

benim için hava hoş. İster Sibirya'nın ortasına, ister Rusya'da davetsiz misafirleri yolladığınız hangi cehennemin dibi varsa oraya postalayabilirsiniz. Fakat bu adamın ayak basmayacağı bir tek yer var ki, o da benim gemim."

Hasta koğuşunu, arkasına bile bakmadan terk etti ve yine bir önceki gibi, çıpıl çıpıl bir koridordan aşağı doğru seğirtti; anlaşılan, kovası hiç boşalmayan temizlikçi kadın, şimdi de burada gösteriye başlamıştı.

"Kaptan Friis," diye bağırdı tercüman arkasından ve Knud Erik kadının o fevkalade dil kabiliyetine bir kez daha hayran kalmadan edemedi. Danimarkaca soyadını da mükemmel telaffuz etmişti.

Knud Erik hastaneden çıktı ve yürüyerek Molotovsk'a doğru yola koyuldu. Bir müddet yürüdü ve uzakta şehrin alçak ahşap evleri tam görünmüştü ki, bir araba zınk diye önünde durdu. Tercüman aşağıya, yola atladı. Ve Knud Erik, kadının kemerinde bir tabanca kılıfı asılı olduğuna ilk o zaman dikkat etti.

"Sanırım durumun ciddiyetini kavrayamadınız, Kaptan Friis. Size bir emir verdim. Başka çareniz yok."

"Valla beni çekip vursanız da bir," dedi Knud Erik ve kadının belindeki tabanca kılıfını işaret etti, "o hilkat garibesi canavarı tutup Sovyetler Birliği'nin onursal vatandaşı yapsanız da bir. Umrumda bile değil. Fakat o adam benim gemime katiyen ayak basamaz."

"Sözlerinize dikkat edin, kaptan."

Kadın, topuklarının üzerinde hızla döndü ve arabaya bindi, geri manevra yapıp hastane istikametinde uzaklaştı.

Knud Erik *Nimbus*'a çıkar çıkmaz, hemen yola çıkma emri verdi.

İkinci kaptan ona ümitsiz bir bakış fırlattı.

"Çıkamayız, kaptan. Önce kazanı yakmalıyız. Sonra bir sürü evrak da eksik. Bizi alıp geri getirirler valla."

"Hay Allah kahretsin!"

Kaptan köprüsünde, sinir içinde bir aşağı bir yukarı volta atıp, kaçınılmaz sonu bekledi.

Nitekim aradan yarım saat geçmemişti ki, rıhtıma bir kamyon yaklaştı ve gelip *Nimbus*'un önünde durdu. Kam-

yonun kasasındaki yüksek arkalıklı tekerlekli sandalyede bir adam oturuyordu. Kucağında bir denizci torbası vardı. Tercüman kadın, sürücü kabininden indi. Mürettebat, küpeştenin parmaklığına üşüşmüş, yeni ziyaretçiyi meraklı gözlerle seyrediyordu, adam tek kolunu kaldırıp onlara el salladı.

"Selam millet," diye neşeyle bağırdı.

Tercüman, adamlardan ikisine emir verdi, ziyaretçiyi tekerlekli sandalyeyle birlikte kamyonun kasasından alıp borda iskelesinden gemiye taşıyacaklardı. Adam güverteye çıkarıldığında, Knud Erik'e alaylı bir selam çaktı.

"Size teslim, kaptan," dedi tercüman.

"Limandan çıkar çıkmaz denizi boylayacak."

"O tamamen size kalmış, kaptan."

Tercüman kadın arkasını dönüp tekrar kamyona bindi. Sürücü, motora bir ara gazı verdi ve araç hareket edip rıhtımdan çekti gitti.

Tekerlekli sandalyedeki adam, şimdi ne olacak dercesine, tereddüt içinde bekliyordu. Knud Erik onun yanına gitti, sonra yüzünü mürettebata döndü, adamlar karşılarına yarım daire hâlinde durmuş, yeni geleni merakla inceliyordu.

"Size misafirimizle tanıştırayım," dedi. "Adı, Herman Frandsen."

Vilhjelm'le Anton cin çarpmışa döndüler. Herman'ı en son on sekiz yıl önce görmüşlerdi. O zaman zarfında öyle değişmiş, öyle bir harabeye dönmüştü, adını duymamış olsalardı onu dünyada tanıyamazlardı.

"Bu gemide çoğumuz onu tanırız. Ama iyi yanlarıyla değil. Bu adam, bir katil ve ırz düşmanıdır ve içinizden onu kazara itip denize düşüren olursa, ona bir şişe viski ödül var."

Herman gözlerini karşıya bir noktaya dikmişti, Knud Erik'in onun hakkında söylediklerinden hiç etkilenmemişe benziyordu.

"Bu arada sana yapabileceğin bir iş bulmalıyız tabii," dedi Knud Erik. "Herhalde yeterince dinlenmişsindir. Ayağa kalk bakalım."

"Kalkamam."

Ve Herman, kalan tek koluyla battaniyeyi usulca kenara çekti. Pantolonunun her iki paçasının dizden aşağısı boştu.

Yalnız bir kolunu kaybetmemişti. İki bacağı da diz altından kesilmişti.

Gemi Molotovsk'u terk edince, Herman denize atılmadı. Knud Erik'in, onu hak ettiği yer olan denizin dibinde istirahate yollacak olan kişiye vaat ettiği bir şişe viskiyi alabilmek için kendini o zahmete sokacak hiç kimse çıkmadı.

"Ama bana en gerekli olanı şeyi kaybetmedim," dedi Herman. Gemi yemekhanesinde etrafına doluşmuş kalabalığa hitap ediyordu. "Sağ elimi. Uzun nöbet izinlerinde denizcinin en iyi dostudur sağ el. Ve sonra kolumu da hâlâ bükebiliyorum. İnsan başka ne isteyebilir?"

Herman, bu yakın dostu tek elinin adını "otuzbir-el" takmıştı.

"*Shake hands,*" dedi sonra o anlı şanlı pençesini uzatarak. "İyice yıkadım ha."

Sonra kolundaki dövmeyi kıpır kıpır kıpırdattı.

"Bakın, ihtiyar aslan hâlâ nasıl kükrüyor."

Tokalaşmak için sıraya dizildiler.

Herman, gününün çoğunu gemi yemekhanesinde geçiriyordu. Yemek servisine yardım ediyor, masayı kurup topluyordu. Tek koluyla bu kadarcık işi becerebiliyordu. Küçültücü bir işti ama Herman bundan gocunuyor gibi görünmüyordu. Dışarıda hava müsait olduğunda onu güvertede dolaştıracak birileri hep çıkıyordu. Ve sonra, Knud Erik'in kim olduğunu bilemediği birisi de, Herman'ı yukarıya kaptan köprüsüne çekmek için bir halat makarası düzeni kurmuştu. Ve bir gün Herman'ı dümenin önünde, bir yüksek sandalyede otururken bulmuştu, dev pençesiyle dümen tekerleğini idare ediyordu.

Herman'a alkollü içki verilmemesi için herkese sıkı sıkı emir vermişti ve bu emrinin, aslında, hayatı Herman için daha bir çekilmez kılmak gibi, sırf kendine sakladığı kişisel bir arzudan kaynaklandığını biliyordu. Ama onu ikide bir çakırkeyif buluyordu. Geminin bir yerinde gizli bir votka stoku olmalıydı, mürettebat içkiyi buradan alıp veriyordu. Ona bir katil gibi

değil, bir maskot gibi muamele ediyorlardı.

Bu gemide üç kişi vardı ki, Herman'ın eline fırsat geçmiş olsaydı, şu anda bu kişiler hayatta olamayacaktı: Vilhjelm, Anton ve bizzat kendisi. Matmazel Kristina'nın hayatı da, eğer Herman olmasaydı, çok daha farklı ve mutlu yönde gelişecekti; zira Ivar da bugün hayatta olacaktı. Jepsen için de durum aynıydı. O günden bugüne, menfaatine engel oldu diye dünyanın kim bilir daha nerelerinde, daha kaç insanın canına okumuştu!

Ve her şeye rağmen, şimdi bu gemide huzur içinde, bir şeyi takmadan, keyifle oturmuş, milletle hoşbeş ediyordu. Mürettebatın sevgilisi hâline gelmişti, sırf kolları bacakları kesildiği için, kötülük yapamayan bir canavar değildi sanki artık. Bilhassa genç mürettebat üyeleri ona hayrandı. Yemekhane hizmetlisi genç miço, kaptan köprüsüne kahve getirdiğinde Herman'dan "başından bir sürü macera geçmiş, ilginç bir adam" diye bahsetmişti.

"Çok iyi hikâyeler anlatıyor," diye devam etmişti sonra Duncan. On yedi yaşındaydı ve Newcastle'lıydı.

"Peki, sana üvey babasının kafatasını nasıl dağıttığının hikâyesini de anlattı mı? Adamın beyni dışarı akana kadar vurmuştu. Düşün, bunu yaptığında, şimdi senin olduğun yaşta bile değilmiş."

Knud Erik, sözlerinin oğlanda herhangi bir etki yapıp yapmadığını görmek için oğlanın yüzünü incelemişti. Ama hayır, hiçbir etki yapmamıştı. Oğlan gözlerini ileriye, boşluğa dikip kalmıştı. Bakışlarından dikbaşlılık okunuyordu. Herman hakkında kendi fikirleri vardı ve kaptan filan değiştirmeye kalkamazdı.

Knud Erik, bunun neden böyle olduğunu da biliyordu. Savaştan önce olsa, Herman hakkındaki gerçeği aralarında kim öğrense ondan uzak dururdu. Onu kimse yanına yaklaştırmaz ve biraz cesareti olanlar da, nefretlerini suratına kusardı. Fakat savaş onların savunma mekanizmalarını mahvetmişti. Çok nahoş şeylere şahit olmuş ve muhtemelen kendileri de çok şeye karışmıştı. Oğlan, kaptanın uyarısını nasıl ciddiye alabilirdi? Bu kaptan ki, daha birkaç ay önce, mecburi iniş yapmış bir düşman pilotunu, önünde diz çöküp merhamet dilenmesi-

ne bile aldırmadan silahını çekip vurmamış mıydı? Bu kaptanla Herman arasında ne fark vardı?

Savaş, ikisini eşit kılmıştı ve Knud Erik'in şimdi tek ümidi, bu yaptığının Herman'ın kulağına asla gitmemesiydi. Bir giderse, Herman'ın gözlerinde belirecek ifadeyi kafasında kolayca canlandırabiliyordu.

"Senin bu kadar yetenekli olduğunu tahmin etmezdim," derdi herhalde ve bir başkasının da içindeki kötülüğe yenik düştüğünü görmek, ona şeytanca bir mutluluk verirdi.

Herman, savaşa ihtimaline karşı her an tepeden tırnağa silahlıydı. Kendini savaştayken evinde gibi rahat hisseden insanlardandı. Anton aslında onun "bu dünyada ayakta kalabilmek isteyen herkesin edinmesi gereken bir yeteneğe sahip" olduğunu söylerdi. Herman, unutmayı biliyordu. Artık bir insan müsveddesiydi. O vahşi, dağ gibi kas yığınından geriye, aciz bir topak et kalmıştı ve hâlâ pes etmiyordu. Kendini geçmişe mahkûm etmiyordu, şimdiye uyarlıyordu. Bir zamanlar iki kolu, iki bacağı ve ona göre bir hayatı vardı. Şimdi tek bir kolu ve başka bir hayatı vardı. Ama yine de hayattı. Herman solucana benziyordu; ortadan ikiye ayırsanız da, zarar veremezdiniz. Herman'a bir öncü bile denebilirdi: Savaştayken herkes ya onun gibi yapıp ayakta kalmaya ya da dibe vurmaya mahkûmdu.

"Pasifik Okyanusu'nda Guadalcanal cephesinde savaşa katılmış, efendim."

Konuşan Duncan'dı, Knud Erik'in yanından ayrılmamıştı.

"Sana böyle mi dedi?"

"Evet, efendim. Gemisi batırılmış, bir saat suda kalmış ve köpek balıklarıyla mücadele etmiş. Ya burunlarına ya da gözlerine indirmelisin yumruğu, diyor. En hassas yerleri oralarmış. Fakat köpek balığı musallat olmuş, durmadan geri geliyormuş. Biliyor musunuz, bu balıkların derileri zımpara gibi, insanın neresine değerse sıyırıp alıyor."

"Ya, demek o zaman köpek balığını üçüncü rauntta nakavt edip bir sıyrıkla kurtulmuş?"

Knud Erik sesindeki alaycılığı saklayamamıştı.

"Hayır, efendim," dedi oğlan.

Sesindeki saflık, Knud Erik'i kendinden utandırdı.

"Köpek balığını, yardıma gelen bir gemiden biri vurmuş sonunda. Hayvan o arada Herman'ın bacaklarından iri bir parça koparmış, kolunun da bir kısmını alıp götürmüş."

"Sana herhalde ısırık izlerini de göstermiştir?"

"Hayır, efendim. Diyor ki, o izler koluyla bacaklarının kesilip alınan kısmındaymış."

"Ha, demek o zaman koluyla bacaklarını köpek balığı koparmamış?"

"Hayır, efendim. Bu daha sonra olmuş. Soğuktan donup kangren olmuş."

Mürettebatın çekirdek kadrosu Marstallıydı. Knud Erik, Anton, Vilhjelm ve Helge. Sonra Wally vardı ama o yarı Siyamlıydı ve Absalon da Stubbekøbing'de büyümüş olsa bile, asıl ecdadı Batı Hint Adaları'na dayanıyordu; yani takımadaların henüz Danimarka'nın elinde olduğu zamana. *Nimbus*'daki Danimarkalılar bunlardan ibaretti. Geri kalanlar, dünyanın çeşitli yerlerinden geliyordu. İki Norveçli, bir İspanyol, bir İtalyan vardı; *gunner*'lerin hepsi İngiliz'di, yemekhaneye bakan miço da öyleydi; sonra iki Hintli, bir Çinli, üç Amerikalı ve bir Kanadalı vardı. Yüzer bir Babil'diler[87], kulelerini yerle bir etmeye uğraşan bir Tanrı'ya karşı savaş veriyorlardı.

Onları birlik yapan şey neydi?

---

[87] Tevrat'ın Yaratılış Kitabı'ndan bir hikâyeye gönderme yapılıyor. "Babil", İbranice "kargaşa" sözcüğünü çağrıştırır.

"**Babil Kulesi**
Başlangıçta dünyadaki bütün insanlar aynı dili konuşur, aynı sözleri kullanırlardı. Doğuya göçerlerken Şinar bölgesinde bir ova bulup oraya yerleştiler. Birbirlerine, "Gelin, tuğla yapıp iyice pişirelim," dediler. Taş yerine tuğla, harç yerine zift kullandılar. Sonra, "Kendimize bir kent kuralım," dediler, "Göklere erişecek bir kule dikip ün salalım. Böylece yeryüzüne dağılmayız." RAB, insanların yaptığı kentle kuleyi görmek için aşağıya indi. "Tek bir halk olup aynı dili konuşarak bunu yapmaya başladıklarına göre, düşündüklerini gerçekleştirecek, hiçbir engel tanımayacaklar," dedi, "Gelin, aşağı inip dillerini karıştıralım ki, birbirlerini anlamasınlar." Böylece RAB, onları yeryüzüne dağıtarak kentin yapımını durdurdu. Bu nedenle kente Babil adı verildi. Çünkü RAB, bütün insanların dilini orada karıştırmış ve onları yeryüzünün dört bucağına dağıtmıştı (1 1: 4-9)." -ç.n.

Oydu, kaptanlarıydı. O, her şeyin hassas merkeziydi, kendi içsel çekişmelerinden bitkin hâlde de olsa, kaptan olarak gemideki yasaları temsil ediyordu. Eğer gelecek limana sağ salim ulaşmak istiyorlarsa, onun emirlerine baş eğmek zorundaydılar.

Niçin denizlerde dolaştıklarını hiç düşünüyorlar mıydı acaba? Onları tekrar tekrar tehlike zonuna sürükleyen şey, görev sorumluluğu muydu, inanç mıydı yoksa daha derine inen bir şey miydi?

Knud Erik, savaşın başlarında, bir gemide mürettebatı bir arada tutan ve bir şey ters giderse birbirlerinin yardımına koşmalarını sağlayan ahlâk anlayışıyla, onları savaşta hayatlarını feda etmeye sürükleyen ahlâk anlayışının aynı şey olduğunu düşünürdü. Artık bu kanıda değildi. Fakat eski kanının yerine bir yenisi geçmemişti.

Bazen Anton'un dediğine hak verdiği oluyordu. Gemide birliği sağlayan, suskunluklarıydı. Eğer hepsi ruhlarındaki çılgınlıkları bir bir anlatmaya başlarsa, bu ruh hâlini birbirlerine bulaştırırlar ve o zaman da her şey dağılır, paramparça olurdu.

Bu bir ateşkesti ve ilanihaye devam edemeyeceğini biliyordu.

"Şimdi ne anlattı bakayım?"

Knud Erik yemekhaneye uğramazdı. Bu nedenle Duncan kaptan köprüsüne her kahve getirdiğinde, onun ağzını arar, bir kaptan olarak bu gemide olan biteni takip etmesi gerektiğini bahane gösterirdi.

"Bir seferinde gemileri torpillenip de cankurtaran sandallarına nasıl atladıklarını anlattı. Su, cin gibi berrakmış. Torpidolar tam gemiye çarpmadan önce, üzerlerindeki çift kırmızı-beyaz şeridi görmüş. Aşçı gemiye yanında bir balta getirmişmiş, onunla küpeştenin tırabzanlarını parçalamaya başlamış. Kaptan 'Ne yapıyorsun lan, aşçı?' diye sormuş. 'Gemide kaç gün geçirdiğimizin çetelesini tutuyorum,' demiş. 'Eğer buna devam edersen, geriye zaten pek fazla gün kalmayacak," diye yapıştırmış kaptan."

Duncan durdu ve Knud Erik'e baktı. Herman'ın hikâyeyi yemekhanede mürettebata anlattığında aldığı tepkiyi, şimdi

Knud Erik'in de göstereceğini, kahkahalara boğulacağını beklediği besbelliydi.

Knud Erik'in yüzünde tek bir kas bile kıpırdamadı. Sıcak kahvesinden bir yudum aldı.

"Daha başka neler anlattı?"

"Şey, birkaç gün sonra suda yüzen bir mantar tıpa görmüşler. Henüz kara filan görünmüyormuş. Ama yine de feci sevinmişler çünkü mantar tıpa karanın pek uzakta olmadığını gösteriyor olmalıymış. Aradan birkaç saat daha geçmiş, suda yüzen bir mantar tıpa daha görmüşler. Karayı hâlâ göremiyorlarmış, denizin ta ortasında tıpaların yüzmesi onlara acayip gelmiş. Sonra anlamışlar ki, gemicilerden birkaçı baş tarafa gizlice viski stoklamış, diğerlerine çaktırmadan şişeleri birbiri ardına mideye indirip duruyorlarmış. İşte Herman o zaman olmuş, soğuktan yani."

"Ya? Peki bu nasıl olmuş?"

"Şey, şöyle, efendim. Viski yüzünden dövüşmeye başlamışlar. Herman da o arada itilip suya düşmüş. Adamlar onu sandala çekip çıkarmak için acayip oyalanmışlar, öyle diyor."

Herman savaşın tüm trajedilerini -kendilerininki de dâhil olmak üzere- fıkra anlatır gibi anlatıyordu. Ve bu şekilde, kelimelerle ifade edilemeyecek kadar korkunç olan şeyleri bile, yüksek sesle kelimeleştirmeksizin, neredeyse olduğu gibi aktarabiliyordu. Bunun için onu can kulağıyla dinliyorlardı.

Ona *Old Funny* adını taktıklarında, Knud Erik mürettebatı birleştiren şeyin suskunluk olmadığını anladı.

O şey, Herman'dı.

Herman bilimsel tarzda içebiliyordu. Yemekhaneden gelen son hikâye buydu. *Old Funny*'nin ihtiyaç fazlası bağırsakları ameliyatla alınmıştı ve şimdi içeride daha çok yer açılmıştı. Bir ambara, yükü bilerek istiflemek gibi bir şeydi, o zaman daha çok şey sığdırılabilirdi. Tabii insan bunu bir yönteme göre yapmalıydı ve Herman bu yöntemi bulmuştu ve de bilimsel unsurlara dayanıyordu.

Dürüst olmak gerekirse, onun başkalarından farklı bir içiş tarzı olduğunu göremiyordu hiçbiri. Bardakları o da, diğerleri gibi, birbiri ardına deviriyordu, aralarında bir tek fark vardı: Onlar bir safhada yere yığılırdı ama *Old Funny*'ye bir şeycik

olmazdı, ha babam içerdi. Herman da işte bu durumun, onun bilimsel tarzda içtiğinin tastamam kanıtı olduğunu savunurdu. Durmaya hiç gerek görmüyordu. Bu konuda ona hak vermek zorundaydılar. Onlar kendilerini ranzalarına atmak için birbiri ardına kabinin yolunu tutarken, *Old Funny* yemekhanede kalıp içmeye devam ederdi.

Yalnızca bir kez, onun hakkından gelebilecek birine rastlamıştı.

Salvation Army mensubu bir genç subaydı. Mürettebatı, Hazreti İsa Mesih'e iman ettirmek için, Bristol'de gemiye binmişti. *Old Funny* ona bir bahse tutuşmalarını teklif etmişti. Eğer genç misyoner içkiye ondan uzun dayanırsa, o zaman Herman da iman edecekti. Ama eğer o kazanırsa, genç adam Salvation Army üniformasını bir daha giymemek üzere rafa kaldıracaktı.

"Amaç, en fazla kim içebilir, bunu görmek değildi," demişti *Old Funny* yemekhanedeki dinleyicilerine. "Bu, imanla bilim arasında bir güç savaşıydı. Onun İsa'sı varsa, benim de bilimsel yöntemim vardı. Ama kahrolası, o kazandı. Ben sabah saat dörtte masanın altına yayılıp kalmıştm. Nasıl oldu, o gün bu gündür aklım hayalim almıyor."

"O zaman sen şimdi dindarsın?"

"Ben sözünde duran bir adamım," dedi *Old Funny*. "Ben Hazreti İsa Mesih'e inanıyorum ve kâfir Şeytan'ı ve iblisi filan lanetliyorum. Yüce Tanrı'm beni koruyor. Bugün hâlâ şu otuzbir-el'im varsa, onun sayesinde."

Bardağını masaya bırakmış ve haç çıkarmıştı. Sol kolunun kalan parçası sağa sola oynayıp duruyordu, sanki o da eğlenceye katılmak ister gibiydi.

"Ama hâlâ içiyorsun," diye itiraz etmişti Wally.

"Sadece komünyon alırken ve sonra sadık bir kilise ziyaretçisiyimdir de. Ve bunun Kurtarıcı İsa'ya boynumun borcu olduğumu düşünüyorum. Yani sizin anlayacağınız..."

Etrafına bir bakınmıştı ve onlar da hikâyenin en heyecanlı yerinin henüz gelmediğini hesap etmişlerdi.

"Beni küfelik yapıp masanın altına postalayınca, bahsi kazandığını anlayıp ayağa kalkmış ve ceketini yere fırlatıp, 'Salvation Army'le işim kalmadı artık,' diye bağırmış. Kimse

ne halt ettiğini anlayamamış. Fakat sonra kendisi açıkladıydı. 'Daha ilk bardağı mideye indirdiğimde işi çaktım. Ben içmeyi bayağı seviyordum. Kazanmadım çünkü Tanrı benim yanımdaydı. Kazandım, çünkü içkiye doyamıyordum!'"

Masanın etrafındakiler bir ağızdan kahkahayı basmıştı. *Old Funny* biraz öylece oturup tezahüratın keyfini çıkarmıştı, bir taraftan da bardaktaki şeffaf sıvıyı seyrediyordu. Sonra bardağı ağzına dayamış ve içindeki votkayı bir dikişte bitirmişti.

"İsa'nın şerefine," demiş ve geğirmişti.

İzlanda'ya geri dönmek üzere Archangelsk'ten ve Murmansk'tan ayrılan yük gemileri de onlara katıldı, şimdi toplam sekiz gemi birlikte yol alıyordu. Bir destroyerle, yeni baştan donatılmış iki trol gemisi onlara refakat ediyordu, her ikisine de derinlik bombaları yerleştirilmişti. Pek esaslı bir korunma sayılmazdı ama gemilerde de balast haricinde hiç kargo yoktu. İngiliz Amiralliği, harp malzemesi taşımayan gemilere Almanların kurşun harcamayacağını düşünmüş olmalıydı. Fakat Almanların farklı görüşte olduğunu yakında keşfedeceklerdi.

Ekim ayına gelmişlerdi ve Arktik buzulunun sınırı güneye doğru kaymıştı. Buzul bölgesinin, cesaret edebildikleri kadar yakınından ilerliyorlardı, buna rağmen Kuzey Norveç'teki askeri üslerden gelen Alman bombardıman uçaklarının menzilinden pek uzaklaşabildikleri de söylenemezdi. Ama sonbahara has sert rüzgârların beklenmedik bir yardımı oldu. Hava genelde sertti, uçaklar kuvvetli fırtına yüzünden havalanamıyordu. Sırf Barentz Denizi'ndeki denizaltılar, fırtınaya, bana mısın demiyordu.

Wally pruvada durmuş, gözcülük yapıyordu. Bir saat zarfında üç yanlış torpido alarmı vermeyi başarmıştı.

"Dalgaların köpük çizgileri yanılttı," diye mazeret gösterdi.

"Asabı bozuk," dedi Anton, makine odasından fırlayıp gelmişti kaptan köprüsüne, o ardı arkası kesilmeyen tornistan ve stop komutlarından bunalmış, şikâyete gelmişti.

Knud Erik durup düşündü.

"Bir başkasını bulsam iyi olacak," dedi sonra.

"Orada tek başına, konuşacak biri olmadan durmak beni deli ediyor," dedi Wally bunu duyunca ve minnetar bakışlarla Knud Erik'e baktı.

Knud Erik yemekhaneye indi. Herman, her zamanki gibi, masada oturmuş, etrafı eğlendiriyordu. Sadece Duncan ve Helge vardı, akşam yemeğini hazırlamakla meşguldüler. Helge de Herman'a alışmış, diğerleri gibi o da onu *Old Funny* diye çağırmaya başlamıştı. Arada Marstal'dan bahsettikleri bile oluyordu.

Herman gemiye çıktığından beri, Knud Erik onunla tek kelime konuşmamıştı.

Yanına gitti ve selamsız sabahsız söze girdi.

"Artık senin de bir baltaya sap olma vaktin geldi."

Üzerine bir İzlanda kazağı, kaban ve muşamba giysi geçirilip kalınca giydirilmesini, kafasına da bir bere takılıp yün kaşkollarla iyice sarıp sarmalanmasını emretti. Tek eline kalın bir eldiven geçirdiler ve belden aşağısını da battaniyelerle ve katranlı muşambayla sıkı sıkı örttüler. Sonra Knud Erik, onu, tekerlekli iskemleye iyice bağladı.

Herman gıkını çıkarmadı.

"Yürüyüş için giydirilen bir bebek gibi hissediyorum kendimi."

Kaptanın onu ne işe koşacağını bile bir kere sormadı.

"İnşallah soğuktan ölürsün," dedi Knud Erik.

İki adam, Herman'ı, geminin baş tarafına taşıdı, gemi öne arkaya yalpa yaparken iskemleyle beraber denize uçmasın diye, iskemleyi iyice raptedip güvenceye aldılar. *Nimbus*'un burnu iyice suya dalmasa da, buz gibi dalgalar ön güverteye durmadan hücum ediyordu. Knud Erik kaptan köprüsünde durdu ve aşağıdaki tıkız şekli seyretti, pruvayı neredeyse olduğu gibi kaplıyordu. Çember tamamlanmıştı. Bir zamanlar Herman, Ivar'ı cıvadranın tepesine yollamıştı. Şimdi de Knud Erik, Herman'ı geminin aynı derecede korunmasız yerine postalamıştı.

Kolunu büküp ağzına bir şey götürdüğünü gördü. Mürettebattan biri eline bir şişe votka tutuşturma fırsatı bulmuş olmalıydı.

Hiç kuşkusu yoktu, *Old Funny* onlardan biriydi.

Aradan iki saat geçtiğinde, Herman kolunu havaya kaldırdı. Bir torpido onlara doğru yaklaşıyordu.

Knud Erik tornistan emri verdi ve Anton emri, makine odasından, anında yerine getirdi. Knud Erik her ikisinin de, bir zamanlar canlarına kastetmiş bir adama o anda şartsız itimat etmelerinin ne acayip bir durum olduğunu düşünüyordu ki, pruvanın tam ilerisinde köpük çizgisini fark etti. Herman'ın uyarısı son anda gelmişti.

Torpido, konvoydaki gemilerden *Hopemount* tankerine doğru yoluna devam etti. Sonra suda, ilkine paralel bir köpük çizgisi daha belirdi. Torpidolar *Hopemount*'un tam ortasına on saniye aralıkla isabet etti. Gemi ortadan ikiye ayrıldı. Ve parçalar fırtınalı denizde aksi istikamette sürüklendi. Ön yarısı hemen batmaya başladı. Şanssız geminin etrafında su, insan doluydu, üzerlerinde can yeleği bile olmaksızın, kendilerini o buz gibi suyun üzerinde tutabilmek için çırpınıyorlardı.

Nimbus hâlâ tam yol geri gidiyordu. Şimdi konvoyun en arkasında kalmışlardı. Bir trol gemisi yaklaştı. Knud Erik denizdeki kazazedeleri toplamak için gelmiş olmasını ümit etti, derinlik bombalarını bırakmaya geldiyse bu, sudakiler için kesinkes ölüm demekti.

Hopemount'un henüz batmamış arka yarısının güvertesinde yarı çıplak bir insan silueti belirdi. Denizci, can yeleğini koca göbeğinin üzerinden sıkı sıkı bağlamayı başarmıştı ama bacakları çırılçıplaktı. Küpeşteye tırmandı ve denize yüzüstü atladı. Knud Erik yine suyun yüzeyine çıktığını ve geminin suda neredeyse havaya dikilmş arka yarısının içine hücum eden deniz suyunun yarattığı vakuma kapılmamak için, hızlı kulaçlarla oradan uzaklaşmaya çabaladığını gördü, enkazın dibini boylaması artık an meselesiydi. Gri dalgaların arasında, can yeleğinin kırmızı ışığı nokta gibi görünüyordu.

Daha önce de çok görmüştü ve anlamını biliyordu: İtimada ihanetin ışığıydı ve zaten enkaz hâlindeki insanlığının bir parçacığı daha onunla beraber denizin dibini boylayacaktı.

Ve işte tam o anda kendini kaybetti.

Daha serdümeni kenara iterken, son hız ileri komutu verdi ve dümen tekerleğini iskele yönünde hızla çevirdi. *Hope-*

mount'un artık batmak üzere olan arka yarısına hızla yaklaştılar. Knud Erik'in gözleri dalgaların arasında çırpınıp duran adama kilitlenmişti.

Adam, başını arkaya attı ve gri gökyüzüne baktı, sanki nefes alabilmek için uğraşıyordu. Dev bir dalga onu havaya kaldırdı ve görüş alanının dışında bir yere savurdu. Tekrar ortaya çıktığında, çığlık atıyor gibiydi. Knud Erik gemi motorunun gürültüsünden bir şey duyamıyordu. Sonra adamın etrafındaki su kıpkırmızı oldu.

Bir an için, Knud Erik trol gemisinin derinlik bombalarını saldığını düşündü ve sudaki adamın, paramparça olmuş göğüs kafesiyle havaya fırlamasını bekledi fakat hiçbir şey olmadı. Bir köpek balığının saldırısına mı uğramıştı yoksa? Ama bu olası değildi. Belki daha suya atlamadan evvel yaralanmıştı?

Aradan birkaç dakika daha geçmişti, adam şimdi bayağı yakındaydı ama sonu da yaklaşıyordu. Hiç kimse böyle buz gibi suda birkaç dakikadan uzun kalamazdı.

Knud Erik stop emri verdi ve kaptan köprüsüne koştu. Küpeşteye tırmandı ve bir an orada kaldı, bir o yana bir bu yana yaylandı, ne tarafa düşeceğini kendi de bilemiyormuş gibi bir hâli vardı.

Sonra atladı.

Daha sonraları bu yaptığını kendine izah etmeye çalışırken, şöyle düşünmüştü: Hayatımda tekrar dengeyi sağlamak için yaptım. Fakat suya atladığı o anda hiçbir şey düşünmemişti. İnsanın gözüne bir şey kaçtığında nasıl canı acır da,parmağıyla ovarsa; o da işte o kadar doğal atlayıvermişti suya. Gözüne kırmızı bir ışık çarpmış ve feci şekilde canını yakmıştı.

Konvoy seyrinin en temel kuralını çiğnemişti: Denizden kazazede toplamak için durmak katiyetle yasaktı. Bu kural, pusudaki denizaltılara daha kolay bir hedef hâline gelmelerine meydan vermemek için olduğu kadar, konvoyun gerisinde seyir eden gemilerin kendilerine bindirmesine de ortam hazırlamamak içindi. Bir tek geminin ani rota değişikliğinin, konvoyda zincirleme çarpışmaya yol açtığı bir sürü örnek vardı ve hepsi de vahim sonuçlar doğurmuş kazalardı.

Nimbus konvoyun en gerisinden geliyordu, onun için arkadan çarpılma tehlikesi yoktu. Knud Erik yan güverteden de-

nize atlamakla yalnızca kendi mürettebanın hayatını tehlikeye sokmuş olacaktı. Savaş sırasında atılan her hamlede olduğu gibi, bir vicdani kurala sadık kalınsa da, bu ancak bir diğer kuralı çiğnemek pahasına yapılıyordu. Aynı anda hem doğru hem de feci yanlıştı.

Soğuk su, kafasına balyoz gibi çarptı ve buz gibi soğuk, yaş giysilerinin arasından vücuduna anında yayıldı. Başını sudan çıkardı, can havliyle bir nefes aldı ve çılgın gibi etrafına bakındı, paniklemesine ramak kalmıştı. Boğulmak üzere olan adamı göremiyordu. Sonra bir dalga onu kaptı, havaya savruldu ve o zaman adamı gördü. Ona doğru yüzdü ve attığı sert kulaçlar, damarlarındaki kanı pompaladı. Adamın ağzı hâlâ açıktı. Şimdi çığlığını duyabiliyordu, aynı anda hem ızdırap hem coşku dolu bir çığlıktı. Can yeleğinin kırmızı ikaz ışığı yüzüne vuruyordu. Kazazedenin erkek değil de kadın olduğunu ilk kez o zaman fark etti, siyah, kısa saçları ve Şarklılara has çekik gözleri vardı. Gözlerinin sadece akı görünüyordu, ve çığlığı olmasa, Knud Erik onun ölü sanırdı.

Şimdi yanına iyice yaklaşmıştı. Kadının gözleri normal hâline dönmüştü fakat bakışları hâlâ başka yerlerdeydi, sanki içinde olup biten bir şeye odaklanmış gibiydi. Knud Erik, onun şok geçirmekte olduğunu düşündü. Kadını yakalayıp gemiye doğru çekmeye başladı. Elini çabuk tutmalıydı. Vücuduna yayılan soğuk, uzuvlarını felç etmek üzereydi. Çok yakında pes etmek zorunda kalacaktı ve üzerinde, onu suyun üzerinde tutacak bir can yeleği de yoktu.

Mürettebatın çoğu küpeşteye yaslanmış, sanki bitiş noktasına varmak üzere olan bir koşucuyu izler gibi hurra çekip alkışlayarak ona moral veriyordu. Borda merdivenini sarkıtmışlardı. Absalon en alt basamakta duruyordu, bir eliyle tutunmuş, öbür elini öne doğru uzatmıştı. Dalgalardan sırılsıklamdı. Biri yukarıdan bir halat fırlattı. Knud Erik yakaladı ve merdivene doğru çekildiğini hissetti, Absalon eline yapıştı ve onu yukarı çekti. Bir koluyla kadının koltuk altından kavramıştı, kadın hâlâ kendinde değil gibiydi, ne olup bittiğinin farkındaymış gibi görünmüyordu. Knud Erik, kadının çığlıklarının kesildiğini ilk o an fark etti. Onun yerine dudaklarında içe dönük bir gülümseme belirmişti.

Kadını sudan çekerken, vücudunun çıplak alt yarısı meydana çıktı ve Knud Erik, kadının bağırsaklarının dışarı sarkmış olduğunu gördü. Acayip ve boş bakışlarının nedeni, ölüm döşeğinde olmasındandı. Ölüm kalım mücadelesinin sonuna gelmiş olmalıydı ki, çığlıkları da kesilmişti.

Kadını omzuna almaya çalıştı ama bir şey mani oldu. Başını eğip baktı. Kadın, kollarında bir şey tutuyordu. Ve o zaman, karnının altındaki açık yaradan dışarı fırlamış gibi gördüğü şeyin bağırsak olmadığını anladı. Bu bir göbek kordonuydu. Kadının kollarında bir bebek vardı. Kırış kırış, mosmor, minicik bir insan yavrusu, suyun altında dünyaya gelmişti.

Doğum çok önceden başlamış olmalıydı. *Hopemount* torpillenmesinden de önce. Donarak ölmemek için ona birkaç dakika daha bahşeden buz gibi denizde, anne, yalnızca kendi hayatı için değil, bebeğinin hayatı için de savaşmıştı.

Knud Erik, kadını kalçalarından tuttu. Sonra onu yukarıya, Absalon'a doğru kaldırdı. Küpeşteden aşağı uzanmış sayısız yardıma hazır bekliyordu.

Tam o anda derinlik bombalarının derinden gelen boğuk, kof gümbürtüsünü duydu ve bunu, fışkıran suların sesi izledi. Knud Erik gözlerini kapadı, kollarında tuttuğu kadının *Hopemount*'tan sağ kurtulan tek insan olduğunu şimdi biliyordu.

Sevgili Knud Erik,

Bu gece Hamburg'u bombaladılar ve gökyüzü alevlerin ışığıyla baştan başa kızıla büründü. Dediklerine göre fışkıran alevler kilometrelerce yüksekliğe çıkmış. Bütün gece, etraf öyle gümbür gümbür gümbürdedi ki, bombalar sanki bizim Ærø Adası'na düşüyordu. Voderup'taki falezlerde heyelan oldu. Son kez 1849'da VIII. Christian *Eckernförde Fiyortu'nu havaya uçurduğunda olmuştu ve düşün ki Hamburg ondan ne kadar uzaktadır.*

Halen'in orada bir Amerikalı pilot buldular, paraşütüyle düşüp boğulmuş. Almanlar, adamın sabah saat altıda toprağa

verilmesini emretti. Sanırım bir gerginlik olmasın diyeydi ama hepimiz elimizde bir tırmık ve bir bahçıvan kovasıyla mezarlıkta boy gösterdik ve aile mezarlarının bakımını sabah erkenden yapmanın, Marstal'a has bir âdet olduğunu söyledik. Alman askerlerin buna kandığını hiç sanmıyorum.

Ancak bizim adadaki Almanlar akıllı uslu insanlar.

Marstal'da her şey sakin ve huzur içinde. Her zamanki gibi, ölüm gelirse, denizden geliyor.

Ağlarına ceset takılacak diye balıkçıların ödü kopuyor, bütün yaz hiç kimse ağzına bir tek yılan balığı sürmedi, halbuki bu yıl her zamankinden daha semizler.

Her iki haneden birinin arka bahçesinde domuz besleniyor, yasak olduğu hâlde. Marstal, yüz yıl önceki hâline döndü, şehrin orta yerinde yine domuz ağılları peyda oldu. Fakat güneyimiz cayır cayır yanıyor, bombardıman uçaklarını gece gündüz işitiyoruz.

Denizcilik Okulu'na yazılan denizci adaylarının sayısı az ama olanlar, şehirdeki kadınların göz bebeği, kocalarını görmeyeli iki yılı geçiyor. Onları kınamıyorum. Kıtlık dönemindeyiz, sevgiden yana da öyle. Ben bu yoksunluğa kendimi çoktan alıştırdım da, herkes benim gibi değil ve yaşlandıkça, daha anlayışlı oluyorum. O kadar çok şey kaçırdım ki elimden. Bazılarına ben sebebim, bazılarına değilim. Kendime büyük bir görev yüklemiştim. Kadınları sevgiye kavuşturmak istemiştim. Bugünse, kaybettiğim kanısındayım. Başkaları için bir şeyler yapmayı herhalde başardım da, kendim için değil. Tümüyle tersi oldu. Seni kendimden iterek uzaklaştırdım ve şimdi Aarhus'ta yaşayan Edith'i çok ender görüyorum.

Bir kadının bir erkekle tanışınca yalnız iffetini değil, hayallerini de kaybedeceğine inanırdım bir zamanlar. Bu kadın, bir oğula kavuşmakla, kaybettiği iffetinin karşılığını alıyor ama rüyalarını yeni baştan kaybediyor.

Senin için yapmak istediğim o kadar çok şey vardı ki. Ama sen başka şeyler istedin ve ben de sevgimi düş kırıklığıyla geri çektim. Koşulsuz sevmeyi hiç öğrenemedim. Hayatın bana bir şey vermediği kanısındaydım ve ben de o zaman kendim almam gerektiğini düşündüm, fakat hayat benimle pazarlığa razı olmadı. Belki de bir insanın sahip olabileceği en değerli şey; bi-

rini, ondan hiçbir karşılık beklemeksizin sevmek. Bilmiyorum. Herhalde ben ayırt etmesini bilmiyorum. Aşk denen şey bana tamamen, acılı bir baskı ve yeisten ibaretmiş gibi geliyor.

Her gün düşüncelerimdesin.

Annen

Her topluluğun kendine has mitleri vardır. Bu, konvoylara ayrılmış rotalardan Rusya'ya seyir eden gemilerdeki denizciler için de geçerliydi. Ve bu mitler, doğaya aykırılık raddesinde inanılmazdı. İnsana, kendisini aynı zamanda hem dinletir hem de aval aval baktırırlardı ve yine de, çoğu gözde masalın tersine, bu mitler gerçekti.

Bunlardan birisi, Moses Huntington hakkındaydı.

Moses Huntington siyahiydi, Alabama'lıydı, step dansçısı ve denizciydi. Kalın ve melodik bir sesi vardı ve steplerine sesiyle eşlik ederdi. Lakin Moses Huntington'ı bir mit hâline getiren ve herkesin ondan imza istemesine neden olan şey, ne step dansçılığındaki ne de şarkıcılıktaki yeteneğiydi.

Nedeni, *Mary Luckenbach*'tı.

Knud Erik, Moses'in, *Mary Luckenbach*'ın güvertesinde elinde kahve demliğiyle yürüdüğünü dürbününden görmüştü. Bu bir an içindi. Ve bir sonraki an, *Mary Luckenbach* yoklara karışmıştı. Kapkara, yoğun bir duman bulutu gökyüzüne kilometrelerce yükselmiş ve sonra yayılarak bir kurum yağmuru şeklinde üzerlerine yağmıştı, sanki gemiyi yok eden bir torpido değil de, bir yanardağ patlamasıydı.

Mary Luckenbach yok olmuştu ama Moses Huntington olmamıştı.

Konvoyu, yarım deniz mili ötesinde meydana çıkmış ve İngiliz destroyeri *HMS Onslaught* tarafından sudan kurtarılmıştı. Bu nasıl oldu, kimse izah edemiyordu, Moses'in kendisi bile. Hayatta kalışı doğadışıydı. Fakat buradaydı işte. Hayattaydı, step dansı yaptı ve denizlerde yoluna devam etti.

Sonra bir de *Empire Starlight*'ın kaptanı Stein ve onun Çinli mürettebatı vardı. *Empire Starlight,* tarihin en çok bombalanmış gemisiydi. Gemi, 1942 yılının 4 Nisan'ından 16 Ha-

ziran'ına kadar Allah'ın her günü Alman bombardıman uçaklarının saldırısına uğramıştı -Messerschmitt'ler, Focke-Wulff'lar, Junkers 88'ler, *you name it*, ve hatta bazen günde yedi defaya kadar bile bombalandığı olmuştu. *Empire Starlight* defalarca tam isabet almıştı. Şimdi Murmansk'ın açığında demirlenmiş yatıyordu, mürettebat üyeleri isterlerse karaya çıkabilirdi. Ama istememişlerdi. *Empire Starlight* onların gemisiydi ve onu yüzüstü bırakıp gitmeye gönülleri razı olmamıştı. Her yara aldığında, nerede hasar varsa, ellerinden gelebildiğince tamir ederlerdi. Diğer gemilerden kazazedeleri toplarlardı, düşmanın dört bomba uçağını vurup düşürmüşlerdi. "Geleceğiniz varsa göreceğiniz de var" tutumunu benimsemişlerdi. Bir Çinli sürüsüyle, bir Amerikalı kaptandan başka bir şey değillerdi ama pes etmediler.

Son günlerde karada kamp kurmuşlardı. *Empire Starlight* o kadar perişan hâldeydi ki, artık gemide barınabilmeleri imkânsızdı. Yine de her gün sandallara atlayıp gemiye kürek çektiler ve her geçen gün daha bir benimsedikleri gemilerindeki delikleri yamamaya devam ettiler.

Pes etmeyeceklerdi.

Moses Huntington'ın hikâyesi de gemininki gibiydi. Mümkünatı yoktu. Doğaya aykırıydı. Ama yine de oldu ve hikâyeyi duyan herkes, dişlerini birbirine kenetledi ve sırtını dikleştirdi.

Ve sonra bir de Harald Blåtand vardı.

Denizde doğan oğlan. Denizaltılarla, torpidolarla, derinlik bombalarıyla ve boğulan denizcilerle dolu o denizde. Herkesin, her şeyin dibi boyladığı o denizde, sadece o yukarı çıkmıştı; yaşamların son bulduğu o denizde, onunkisi yeni başlamıştı.

Güverteye çıkarttıklarında herkes onu ölü sanmış ve etrafa birden bir sessizlik çökmüştü. Fakat ölü değildi. Knud Erik göbek kordonunu kesmiş ve onu kat kat yün battaniyelere sarmışlardı ve hepsi onun birkaç gün geçmeden geldiği denize geri gönderileceğini düşünmüştü. Fakat gönderilmedi.

Bebeğin adını Harald Blåtand koyanlar, *Nimbus*'taki

Danimarkalılardı. Gemide madem bir Valdemar[88] ve bir Absalon[89] vardı, neden bir de Harald Blåtand[90] olmasındı? Ama Danimarkalılar gemide azınlıktaydı, onun için de soyadının, eninde sonunda, dile daha kolay gelen *Bluetooth*'a dönmesi kaçınılmazdı.

Ve o, bu ad altında bir mit hâline geldi -tıpkı Moses Huntington ve *Empire Starlight* gibi. Bu ikisiyle ortak yanı, onun da beklenilenden uzun yaşamış olmasıydı. Halbuki üçünün de kendi koşulları altında aslında çoktan ölmüş olmaları kaçınılmazdı. Ve hele *Bluetooth* için, bu, daha dünyaya gözlerini açtığı gün böyleydi.

Annesi kendine geldiğinde, oğluna koyulan ada bir itirazı olmadı. Ve bunu çabucak yaptı. Yeni anneler yürekli oluyor. Üstelik Danimarkalıydı da, her ne kadar Danimarkalıya benzemese de. Anneannesi ve annesi Grönlandlıydı ve eskimolar da -söylendiğine göre- bir bakıma Danimarkalı sayılırdı. Anneannesi *k'ivitok*'tu, Grønland'ın kimselerin ayak basmadığı iç buzul örtüsünde tek başına yaşayan, insanlarla haşır neşir olmaya yanaşmayan kaçığın biriydi. Fakat eninde sonunda yanaşmıştı, hem de bayağı esaslı yanaşmıştı. Adam, Danimarkalıydı ve ressamdı, oldukça yaşlıca bir adamdı, kızının doğduğunu görmeye ömrü vefa etmemişti. Kızı da sonra Smith soyadında bir Kanadalıyla evlenmişti.

Kazazede kadının etrafında yarım daire şeklinde oturuyorlardı. Onu, kaptanın kamarasındaki ranzaya yatırmışlardı, başka türlü olamazdı. Fakat şeref konuğu Harald Blåtand'dı. Annesinin göğsünde mışıl mışıl uyuyordu, sanki biraz önce başına gayet doğal bir doğumdan başka, öyle fevkalade bir şey gelmemişti.

Kadın hikâyenin tam burasına geldiğinde, Knud Erik öne doğru eğildi, ve Harald Blåtand'ın annesine dikkatlice baktı.

"Matmazel Sophie," dedi çekingence.

"Biri beni böyle çağırmayalı çok uzun zaman oldu. Ne madam ne matmazel diye, zaten evli değilim. Ama bunun ko-

---

[88] Danimarka kralı (13. yy). -ç.n.

[89] Danimarka başpiskoposu (12.yy). -ç.n.

[90] Eski Danimarka kralları 10. yy. -ç.n.

nuyla da bir ilgisi yok ya. Velhasıl, hâlâ kızlık adımı kullanıyorum. Sophie Smith, evet, ben oyum."

"Little Bay?" dedi Knud Erik.

Tahmininde emin olmak için değildi. Başka ne diyeceğini çıkaramamıştı o kadar.

"Evet, Knud Erik, seni tanıdım. Kendini daha uzun boylu takdim etmene gerek yok. Birbirimize veda ederken bana orospu demiştin. Hâlâ o güzel oğlansın. Boyun daha da uzamış. Ama tabii o zaman tam serpilmemiştin. Ve sonra gözlerin -onlar da biraz değişmiş."

"Sen ortadan kaybolunca, öldün sandımdı."

"Evet, sanırım sana bir özür borçluyum. O zamanlar çılgının biriydim. Dünyayı gezip görmek istiyordum, onun için de bir denizciyle kaçtım. Benden çabucak bıktı, ben de ondan bıktım. Sonra gidip denizci oldum. *Hopemount*'ta baş kamarottum."

Gözlerini etrafındakilerin üzerinde dolaştırdı.

"Diğerleri nerede?"

"Tek sağ kalan sensin."

Sophie başını eğip Harald Blåtand'a baktı ve parmağıyla yüzünü okşadı. Yanağından bir damla yaş yuvarlandı.

"Knud Erik'in sayesinde -" diye atıldı Anton.

Sophie, Knud Erik'e baktı.

"O zamanlar sana, bir gün boğulacaksın, demiştim. Sadece kendimi enteresan göstermek içindi. Ve şimdi sen beni boğulmaktan kurtardın."

"Hiç belli olmaz, vakti gelebilir," dedi. "Yani boğulmanın demek istedim."

Sophie, Harald Blåtand'ın babasının kim olduğunu söylemedi, pek önemser gibi de bir hâli yoktu. İlk önce sandıkları gibi, ne babası *Hopemount*'un kayıp denizcilerinden biriydi ne de Harald Blåtand savaş zamanına has rastlantısal ve geçici beraberliklerinin meyvesiydi. Sophie, niyetinin, hiçbir zaman savaşın en tehlikeli güzergâhında bir konvoy seyri sırasında, fırtınalı bir denizin içinde doğurmak olmadığına onları temin etti. Doğuma kadar, İngiltere'ye dönmüş olacağını hesap etmişti fakat *Hopemount* Murmansk'ta beş ay oyalanınca, bir

Rus hastanesinde doğurmaktansa, denizde doğurmayı yeğlemişti.

Sophie, gemi yemekhanesinde Duncan'a ve Helge'ye yardım ediyordu. Geminin ateşçisi, Harald Blåtand'a bir beşik yapıvermişti. Herman, pruvaya gözcülüğe gönderilmediği zamanlar dışında, eskiden de olduğu gibi, yemekhanede vakit geçiriyor ve bir kolunu kendine has bilimsel yöntemiyle votkaları devirmek için kullanmıyorsa, otuzbir-el'ini Harald Blåtand'in beşiğini usulca ileri geri sallamak için kullanıyordu. *Old Funny* ve *Bluetooth* -savaşın çirkin idolü ve direngen, iyimser yaşamın filizlenmekte olan tohumcuğu-, şimdi beraberce geminin merkez noktasıydılar.

Nimbus önce İzlanda'ya ve oradan Halifax'a yola devam etti. Halifax'tan sonra Liverpool'a döndüler. Noel'i Atlantik'te kutladılar.

Old Funny maceralarını anlattı. Hiç kimse *Bluetooth*'tan orada olmasından başka bir şey beklemiyordu şimdilik. O da öyle yaptı, kurulama ve bulaşık bezlerinden uyarlanmış çocuk bezlerinin içine çişini ve kakasını ede ede geğirdi ve aguladı, şapır şupur meme emdi ve cıyakladı. Çok geçmeden altı pişik oldu, sonra kolik oldu fakat çoğunlukla mutlu saatlerdi, gözleri teleskop gibi, yemekhaneyi tarardı; sanki kâinattı da, sırlarını çözmeye koyulmuştu. Yirmi denizci de karşısında oturup, gözlerini sanki sinemada film seyrediyormuş gibi ondan ayırmazlardı. Ona dokunmadan, onu gıdıklamadan, parmaklarını ısırtmadan ve kulaklarını çekiştirtmeden duramazdılar. Bezlerini değiştirmeye talip oldular, bebek bakıcılığına talip oldular, bebek besleme hakkında öğüt verdiler ve hep birlikte öyle bir hüner sergilediler ki, Sophie, kendisinin onlara kıyasla hiçbir şey bilmediğini kabullenmek zorunda kaldı. *Bluetooth*'u doğuran oydu da, bakmakta usta demek değildi, ilk kez anne oluyordu, iyi nasihati olana kapısı her zaman, seve seve açıktı.

"Velet tıpkı bir digavsing kablosu," derdi Anton, *Bluetooth* için.

Digavsing kablosu dediği şey, geminin su çizgisi hizasından gövdesini çepeçevre saran elektrik kablosuydu. *Nimbus*'un madeni kitlesini manyetik alandan arındırarak, mane-

tik mayınları kendine doğru çekmemesini sağlıyordu. Harald *Bluetooth* böyleydi. Onları sırf bir arada tutmakla kalmıyor, koruyordu da; belki de her şeyden çok kendilerinden. Sanki orada, beşik gibi sallanan denizin ortasında, kök salmalarına yardım ediyordu.

İnsanın kökleri esasında kendi çocukluğunda yatmıyordu. Bir insanı dünyaya bağlayan, evladıydı. Yuvası, evladının olduğu yerdi. Knud Erik'in kafasına birden bir şey dank etmişti.

Onun asıl bağlılık hissettiği, *Bluetooth*'tu. Sophie değil.

Birbiriyle hayatlarında topu topu iki defa karşılaşmışlardı, her iki karşılaşma da tesadüfen olmuştu; ancak iki rastlantı, bir temel oluşturmak için yeterli olmaktan çok uzaktı. İlk defası, saf bir gençlik sevdasından başka bir şey değildi, Sophie açısından o bile değildi, aşırı duyarlı bir oğlanla gönül eğlendirmekti sadece. Konu sonradan açıldığında bunu kendisi de itiraf etmişti. Knud Erik onu doğru dürüst tanımıyordu bile. İkisini birbirine bağlayan tek şey, o tuhaf ayrılışın yarattığı belirsizlik ve Sophie'nin ani kayboluşuydu.

Knud Erik ona karşı bir çekim hissetmiyordu artık. Fakat o aslında hiçbir kadına karşı çekim hissetmiyordu. Sorun buydu. O sadece bomba yağmurunun ortasındaki bir anlık hazlara çekim duyuyordu, başka bir şeye değil. Karanlıkta sevişmeyi tercih ediyordu ve yakında bir yerde infilak eden bir fosfor bombanın ışığında sadece bir yüz görmek istiyordu. Sophie'nin de bu hususta kendine benzediğinden ve *Bluetooth*'a bir hava saldırısı sırasında gebe kaldığından şüpheleniyordu.

Onları birbirlerine bağlayan bir şey vardı da, bu, aralarında tomurcuklanmakta olan bir şehvet değil; Knud Erik onu kurtarmak için denize atladığında, ölümün eşiğinde birlikte geçirdikleri o buz gibi dakikalardı. Esasında Knud Erik'in kurtarmak istediği kendisiydi, Sophie sadece rastlantısal bir bahaneydi.

Birlikte uzun uzun konuşuyorlardı ve Knud Erik'in hayatındaki büyük değişim de buradaydı. Sophie, kaptan kamarasından taşındı. Helge kendininkini Sophie'ye bıraktı ve üçüncü kaptanın kamarasına taşındı. Sophie artık orada uyumasa da, kaptan kamarasındaki yalnızlık sona ermişti. Sophie, Knud Erik'ten birkaç yaş daha büyük, aynı zamanda deneyimli ve hayata kırgındı.

Gençlik hayalini fazlasıyla gerçekleştirmiş fakat o arada olgunlaşıp o hayalden uzaklaşmış, ancak yerine bir yenisini koymamıştı. Dünyayı gezip görmüştü. Liman şehirlerini teker teker ezbere sıralayabilirdi ve Knud Erik'le herhangi bir denizci gibi, erkek erkeğe konuşuyordu. Aralarındaki sohbet üslubu buydu.

Bir noktayı hiç aşmadı, aşmak da içinden gelmedi. Sophie'nin dişiliğinin peşine düşmedi ve belki de bu sefer onun tarafından benimsenilmesinin nedeni de tastamam buydu. Sophie bir zamanlar, mürekkep yalamış ve hayalperest bir genç kızın yapmacık bilgiçliğinin arkasına saklanmıştı. Şimdi de kaşarlanmış denizci havalarına girmişti. Bu, Knud Erik için bildik bir dünyaydı, kendini burada güvende hissediyordu. Ardında gizli olanı keşfetmeye ihtiyacı yoktu. Bunu yapacak takati ve cesareti de yoktu. Anton'un nasihati burada da geçerliliğini korumuştu: En iyisi, unutmaktı.

Knud Erik hiç kimseyi fazla yakından tanımak istemiyordu çünkü keşfedeceği şeyin onu perişan edebileceğinden korkuyordu.

Viski şişesini dolaba kaldırdı ve oradan bir daha da almadı. Herman'a duyduğu nefreti yendi ve yemekhaneye gitmeye başladı. Knud Erik'i oraya çeken *Bluetooth*'tu. Onu annesinin karnına koyan o olmasa da, annesinin karnından alan o olmuştu. Ölümle yaşamın arasındaki ince sınırda durup, yenidoğanı doğru tarafa çeken, kendisi olmuştu. Hayır, kendini kurtarıp kurtarmadığını bilmiyordu. Fakat *Bluetooth*'u kurtardığını biliyordu ve asıl önemli olan buydu. Çocuk sahibi olmamanın, hayatındaki en büyük eksiklik olduğunu hissetmişti birden. *Bluetooth* onun değildi ama Knud Erik onun üzerinde hak sahibiydi, bunu ancak iki derecedeki dalgaların içine yaptığı ölüm atlayışıyla hak etmişti.

Matmazel Sophie'yle tekrardan karşılaşması bir rastlantıydı. Fakat *Bluetooth*'u kurtarmış olması bir rastlantı değildi.

Yaşam, onu seçmiş ve yararlı kılmıştı.

Yemekhanedeki masanın etrafına doluşmuşlardı. Anton, onlara, Laurids adında birinin hikâyesini anlatıyordu: Bu

adam hemen hemen bir asır önce, Eckernförde Fiyortu'ndaki bir deniz muharebesine katılmıştı, bulunduğu gemi havaya uçtuğunda güvertede duruyordu. Ona da aşağı yukarı Moses Huntington'a olan olmuştu. Ayaklarının üzerinde yine yere konmuştu.

Anton daha sonra Isager adlı bir öğretmenden bahsetti, öğrencileri adamı diri diri yakmak istemişti. Sonra da Albert'i anlattı, kayıp babasını bulmak için Pasifik'in bir ucundan öbür ucuna kadar gitmiş ve onun yerine James Cook'un kurutulmuş kafasıyla evine geri dönmüştü.

Hikâyeyi daha önce de dinlemiş, hatta Anton'a bu hikâyeyi nakledenlerden biri olan Knud Erik, onu sözünü kesti. Albert'i en iyi bilen, aslında kendisiydi. Sözü devraldı, Birinci Dünya Savaşı'ndan ve Albert'in önsezilerinden bahsetti. Fakat Anton, olayların tam onun dediği gibi gelişmediğini söyledi ve Knud Erik, Anton'un zamanında Albert'in meşhur çizmelerine el koyduğunda, not defterlerini de aşırıp okumuş olduğunu anladı.

Anton, Albert'i ölü hâlde bulduğunu anlattı ve sonra Knud Erik'le beraber merhum kaptanın adını verdikleri çeteden bahsettiler. Vilhjelm de öldürülen Jepsen'in kafatasını nasıl bulduklarını anlatmaya koyuldu. Ve Knud Erik, mürettebatın *Old Funny* dediği adama baktı, hikâyenin onu nasıl etkilediğini görmek istiyordu.

Şimdi lafı çevirecek, şimdi her şeyi inkâr edecek, diye geçiriyordu içinden.

Herman bir an öylece oturup, gözlerini ileriye, boşluğa dikti.

"Vilhjelm benden bahsediyor," dedi sonra, neredeyse üvey babasının öldürülüşünü ilk kez dinliyormuşçasına kös kös bir tavırla.

"Üvey babamı ben öldürdüm. Bana ayak bağı oldu. Gençtim. Öyle sabırsızdım ki."

Daha on beş yaşındayken, bir ıskunayı tek başına nasıl Marstal'a getirdiğini anlatmaya başladı, sanki cinayet faslı hikâyeye bir girişmiş de, en ilginç kısmı asıl şimdi başlıyormuş gibi bir havadaydı.

Mürettebat ona bakakalmıştı. Hikâyenin heyecanı hepsini

sarmıştı. Tabii ya, anlatan *Old Funny*'ydi, o doğuştan masalcıydı. Demek azılı bir katildi de. O zaman kaptan baştan beri haklıydı. Ama adamın şu hâline bir bakın, cezasını da kat kat çekiyordu.

Knud Erik, Herman'ın o kolsuz bacaksız sefil hâlinin bağışlanmaya davetiye çıkardığını da, ne zaman olsa kabul göreceğini de biliyordu. Dinleyicilerinden merhamet dilenmek zorunda değildi. Onlar zaten bunu gösteriyordu. *Old Funny* bir zamanlar bir adamdı. Hem de adam öldürebilir kapasitede bir adamdı -fakat şimdi neydi?

Anton, Knud Erik ve Vilhjelm aralarında bakıştılar. Bir itiraf beklememişlerdi ve konuyu daha bir eşelemek istiyorlardı ama dinleyiciler hikâyeye kendini kaptırmıştı bir kere, devamını duymak istiyorlardı.

"Peki sonra ne oldu?" diye sordular ve Anton onlara Kristian Stærk'i ve Tordenskjold'un ölümünü anlattı.

"Bunu sahiden yaptın mı?" diye sordu Wally ve *Old Funny*'ye suçlayıcı bir bakış fırlattı.

Knud Erik, *Old Funny*'yi Marstal'dan nasıl def ettiklerini anlatırken sesindeki zafer tınısını bastıramadı, üstelik bu işi sırf ona bakarak başarmışlardı ve çete üyelerinin çoğu o sırada onun katil olduğunu bile bilmiyor, meselenin bir martının öldürülmesinden ibaret olduğunu sanıyordu.

Old Funny'nin suratında sinirli bir ifade belirmişti, sanki yıllar önceki o kaçışına hayıflanır gibiydi. Knud Erik'e göz kırptı ve bir kahkaha attı.

"Beni iyi tongaya getirdinizdi," dedi.

Sonra onlara Kopenhag'daki menkul değerler borsasını ve Henckel'i, alabilmek için yıllarca beklediği mirasını nasıl kaybettiğini anlatmaya koyuldu. İnişli çıkışlı bir hayatı olmuştu.

Vilhjelm de Ane Marie'nin batışını anlattı, hâlâ ezbere bildiği *Sømanspostillen*'den bahsetti. İsterlerse onu imtihan edebilirlerdi.

"Ah, demek siz daha önce de buzullu bölgelerde bulundunuz, koşulları biliyorsunuz," dedi İngiliz *gunner*'lerden biri. "O zaman konvoy seyri sizin için bir genel provadan ibaretti."

"Valla helal olsun siz Marstallılara," dedi bir Kanadalı. "Her şeye burnunuzu sokuyorsunuz, yedi iklim dört bucak dolaşmışsınız."

Hikâye'nin Kristina ve Ivar'la ilgili kısmına gelmişlerdi; burada sözü, Knud Erik aldı ve konuştukça da sesindeki kınayıcı ifade daha bir barizleşti.

Old Funny kendini savundu.

"Ortada ne kabullenilecek ne reddedilecek bir suç var," dedi, "cinayet diye bir şey söz konusu olmadı. Kimi içkiyi kaldırabilir kimi kaldıramaz. Ben onda sadece bunu deniyordum, başka söylenecek bir şey yok."

Gözlerini etrafındakilerin üzerinde dolaştırdı, birçoğu başını aşağı yukarı salladı.

"Ya Matmazel Kristina?" diye ısrar etti Knud Erik.

Evet, o aptalcaydı. Bunu kabul ediyordu. Sonra otuzbir-elini, "ama bu konu sonuç olarak önemsiz bir teferruat" der gibi, kaldırıp havada savurdu.

"Hayatlarını mahvetttin!"

Knud Erik öfkelenmişti.

"Evet, evet, tamam, herhalde böyle denebilirdi", dedi, ama "şu hâlime bir bakın," hiç demedi. Bunu, ağzı yerine vücudu diyordu ve bu da kâfiydi. Her şey geçmişte kalmıştı. Bu hâliyle artık kimse ondan bir kötülük bekleyemezdi.

Knud Erik kalktı ve çıkıp gitti.

Fakat hikâye devam etti. Bunu artık hiçbir şey durduramazdı.

Old Funny onlara Setubal'daki geceyi anlattı. Palavra mıydı yoksa hakikat miydi? Karar vermek güçtü. Ama bir zamanlar yaman adam olduğunu da teslim etmek gerekirdi. Dinleyicilerin kafasından bu düşüncelerin geçtiğini, her kim olsa onların gözlerinden okuyabilirdi.

Hikâye her yöne yayıldı ve sonra giderek büzüldü, ta ki *Nimbus*'un etrafına koruyucu bir çember gibi yerleşene kadar.

Bluetooth beşiğinde uyanık yatıyor ve teleskop gözleri öbürlerinin yüzünde dolaşıyordu. Yine kâinatı keşfe çıkmıştı ve her şeye anlarmış gibi bakıyordu.

Yemekhane masasının etrafında oturanlar tek vücut olmuştu, ilk başta zorla ve gönülsüzce olsa bile. Bundan böyle bir bütündüler, gemide gereken birlik duygusunun paydaşlarıydılar. Knud Erik bile bunu kabul etmek zorundaydı.

Liverpool'a vardıklarında Herman, kaptanın huzuruna kabulünü rica etti. Görüşme güvertede gerçekleşti. Gemiye ilk ayak bastığı ve boş pantolon paçalarını ilk gözler önüne serdiği yerdi burası. Kaptana yolculuk için teşekkür edip veda etmedi. *Nimbus*'ta kalabilmek için izin istedi. Ne de olsa ikisi de aynı vatanın, aynı şehrin insanıydı. Yemekhanede bir işin ucundan tutabileceğine, sonra gözcülük de yapabileceğine inanıyordu. Bir seferinde gemiyi bir torpido saldırısından da kurtardığını burada hatırlatmak isterdi.

Knud Erik başını iki yana salladı.

Herman, Knud Erik'in hayır cevabıyla yıkıldı sanki. Ve Knud Erik, onun bu hâline ilk ve son kez tanık oldu.

"Hâlime bir bak," dedi Herman. "Beni herhalde ya düşkünler evine ya da başka bir yere tıkarlar."

"Bana kalırsa seni asıl hapishaneye tıkmalılar."

"Hâlim ne olacak?"

Herman, başını önüne eğdi. Perişan hâldeydi ama onun perişanlığı, Knud Erik'in hırsını körüklemeye yaradı yalnızca.

"Bildiğim kadarıyla, kolsuz bacaksız adamları asmakta hiçbir mahsur yok."

Mürettebat biraz ötede durmuş, kısık sesle fısır fısır yakınıyordu. *Old Funny*'nin iki büklüm hâlinden, pazarlığın ne yönde geliştiğini görebiliyorlardı. Absalon, ikisinin yanına yaklaştı.

"Kaptan," dedi, "biz aramızda imza topladık."

Knud Erik'e bir kâğıt parçası uzattı. Knud Erik listeye göz gezdirdi. Mürettebat toplu hâlde, *Old Funny*'nin gemide kalmasını talep ediyordu. Sadece Anton'la Vilhjelm'in imzası yoktu. Sophie'ninki de yoktu. Herhalde bu işlere karışmak istemiyordu. Zaten mürettebattan biri de sayılmazdı.

"Bunu biraz düşünmeliyim."

Anton'la Vilhjelm'i kamarasına çağırdı.

"Onu burada tutarsam gemiden gider misiniz?"

İkisi de başını sağa sola salladı. "Biz kalacağız," dedi Anton. "*Nimbus* iyi bir gemi ve ben bunda Herman'ın da katkısı olduğu kanısındayım, bunu kendime itiraf etmek istemesem bile. Hayır demeyeceğini biliyorduk, sadece senin yanında ol-

duğumuzu göstermek için imza atmadık. O domuzdan nefret ediyorum fakat insan bazen duygularını bir yana bırakmak zorunda."

Knud Erik biraz öylece oturdu. "*All right*, o zaman kalmasına müsaade ediyorum," dedi sonra. "Geminin yüzü suyu hürmetine."

Mürettebat bu kararı, *Old Funny*'yi şehir gezmesine götürerek kutladı. Ertesi sabah yemekhanede her zamanki yerinde oturuyordu, gözleri kan çanağıydı, yüzü her zamankinden daha bir pancar gibiydi.

"Bir gün gelecek," dedi ciddi bir ses tonuyla, sanki İncil'den yüksek sesle bir bölüm okuyordu, "yeryüzündeki bütün kadınlar hendeğe yatıp, çük diye avaz avaz yırtınacak ama o zaman zırnık bile almaları kısmet olmayacak."

"Yani şimdi bunun manası," dedi Knud Erik, "seni isteyen kimse çıkmadı mı demek oluyor?"

Sophie'den gemide kalmasını isteyen, Knud Erik oldu.

"Sorduğun için teşekkür ederim," dedi Sophie, "ben de kalabilir miyim diye soracaktım."

"Yemekhanede çalışmaya devam edebilirsin. Ben Helge'yle konuştum."

Hiç ses çıkarmadan oturdular biraz. Knud Erik, kendini bayağı hafiflemiş hissediyordu ama sevincini nasıl göstereceğini bilemiyordu.

"Mürettebat duyunca çok sevinecek," dedi onun yerine. "Hepsi *Bluetooth*'u çok seviyor."

"Savaşın orta yerinde, bir bebekle denizlerde dolaşmak sorumsuzluk mudur, bilemiyorum. Eğer karada olsaydım, bütün gün bir cephane fabrikasında çalışıyor olacaktım, onu hiç göremeyecektim. Daha iki aylık. Buna dayanamazdım."

"Zaten her yer bomba kaynıyor," dedi Knud Erik.

Birden bir şey fark etti: beraber oturmuş, *Bluetooth*'tan bahsediyorlardı, çocuklarından bahseden bir karı koca gibiydiler.

"Eğer denizde olmasam ne yapardım, bilemiyorum," dedi Sophie. "Deniz benim hayatım. Başka türlü yaşayamam."

Knud Erik onun ne demek istediğini çok iyi anlıyordu. O da denizci olmayı kendi seçmişti fakat bir noktada, deniz

de onu seçmişti ve bu tercihin değişmesine artık imkân yoktu. Knud Erik'le Sophie ilk karşılaştıklarında birbirinden çok farklı düşünüyorlardı, ancak o gün bugün, birbirine paralel yaşamlar sürmüşlerdi. Yine de Knud Erik'i frenleyen bir şey vardı ve aynı şeyi Sophie'de de hissediyordu. Fiziksel olarak iktidarsız değildi fakat ruhunun derinlerinde bir yerde öyleydi. Bir anlık hazlarda kendini unutmanın peşindeydi. Ancak bu kadarıyla baş edebiliyordu. Aynı anda hem birinin gözlerine bakıp hem de sevişemiyordu.

"Anneanneme benziyorum," dedi Sophie. "O da zırdelinin biriydi, başkalarıya beraber olamazdı. Boyun eğemezdi. Özgürlüğüne çok düşkündü ve onun için de vahşi doğaya mahkûm edildi. Onun buzları vardı. Benim de denizlerim var. Fakat aslında ikisinin aynı kapıya çıktığı kanısındayım."

"Fakat şimdi bir çocuğun var. Onun için boyun eğmek zorundasın. *Bluetooth*'un senden başka kimsesi yok. "

"Biz varız," dedi kadın.

Knud Erik onun, ikisini mi yoksa gemi mürettebatını mı kastettiğini bilemedi, Sophie de artık onlardan biriydi. Sormak istedi ama cesaret edemedi, sorarsa bir şeyleri zedeleyeceğinden korktu.

Aralarındaki daha da gerginleşen sessizliği bozan, Sophie oldu.

"*Bluetooth*'un babasının kim olduğunu biliyorum," dedi. "Çoğunuzun muhakkak düşündüğü gibi, bir kara izni sırasında karşılaştığım alelade denizcinin biri değil. Adını biliyorum, adresini biliyorum, ailesiyle ve arkadaşlarıyla da tanışmıştım. Nişanlanlıydık, evlenecektik."

"Peki sorun neydi?"

"Sorun, James Stewart'a benzemesiydi. Hani şu 1.90 boyundaki, bebek suratlı Amerikalı aktöre."

"Ama o çok yakışıklı bir adam."

"Evet, hem de nasıl *damned nice,* o kadar ki, hüngür hüngür ağlayayayım mı yoksa böğür böğür böğüreyim mi, bilemedim. Sonuncuyu tercih ettim. İyi mizaçlı, efendi, sapına kadar erkekti, beni seviyordu, işleri tıkırındaydı, New York'ta bir avukatlık şirketi sahibiydi, *plenty money, plenty everything*, Vermont'a yerleşecektik, çocuklarımız kırsalda yetişecekti, sa-

vaş bizden öyle uzakta olacaktı ki, dünyanın en büyük bombasını atsalar bile, bir şey duymayacaktık."

"Ve sen buna tahammül edemedin?"

"Bunu her şeyden çok istiyordum. Ama benim için bir başkasına söz vermişlerdi. Neydi o ufacık, çirkin cücenin adı, Rumpelstiltskin? Beni bir prens bile kurtaramazdı. Ama bir an için, James Stewart'ın bunu yapabileceğine inanmıştım. Esasında ben Rumpelstiltskin'le birlikte olmak istiyordum. Biliyor musun, onun sonunda neyinden nefret ettim, yani benim o James Stewart-*boyfriend*'i kastediyorum? O kahrolası saflığından. Bana sahtekârlık gibi gelmeye başladı. Beni yemeğe çıkarırdı. Elimizde bardakla oturur, birbirimize üst üste merhaba der gibi baş sallar, gülücükler yollardık. Gelecek planları yapardık. Sanki bizim için savaş yoktu. Biz orada, kendimize has bir zarafet ve mütevazılıkla oturur, sonra eve gidip yumuşacık yataklarımızda uykuya dalardık ve bu ölene dek böyle devam edecekti. Ben daha fazla dayanamadım. Ve bir akşam, bardağımı kaldıracağıma, kafasına fırlattım. Ancak onun suçu yoktu. Ne yüz kişinin birden gözlerinin önünde boğulduğuna ne de bir geminin havaya uçtuğuna tanık olmuştu. Sanırım, aslında sorun bende. Ama onun saflığı bana hakaret gibi geliyordu."

Elini kaldırıp yana açtı.

"Bu şartlarda âşık olduğum için değil tabii. Neden burada olduğumu ben bile bilemiyorum. Hiçbir yere uymuyorum gibi geliyor. Tabii burası hariç. Daha doğrusu..."

Birden, üzerinden bir yük kalkmış gibi gülümsedi, sanki bütün o söz kalabalığı onu nihayet asıl söylemek istediği yere getirmişti.

"İçimde taşıdığım o *k'ivitok* ruhundan olmalı."

Aralarında bir yakınlık doğmuştu fakat azalmayacak bir mesafe de vardı. Haklı ama, diye düşündü Knud Erik. Savaştı. Her ikisinin de ruhunda sürüyordu. Savaş bittiğinde, belki o zaman aralarında bir şeyler olabilirdi. Fakat savaş ne zaman bitecekti? Bittiğinde hâlâ burada olacaklar mıydı? Ondan bir çocuk sahibi olmayı arzuluyordu. Kör bir içgüdüydü ama ne kadar bekleyebilirlerdi? Kadın ondan birkaç yaş daha büyük-

tü, otuz dördünde veya otuz beşinde olmalıydı. Bir kadın son çocuğunu en geç kaç yaşında doğurabilirdi acaba?

Vazgeçti. *Bluetooth* vardı. O, Knud Erik'in çocuğuydu -ve tüm mürettebatın.

Noel'i, İrlanda'nın kuzeyinde kutladılar. Halifax'dalarken Wally bir gün omzunda bir çam ağacıyla çıkageldi. Ağacı geminin pruvasına sabitledi ama daha yemekhaneye götürüp süslemeye sıra gelmeden, ağacın iğne yaprakları dökülmeye başladı. Helge bir yerlerden bir torba fındık temin etmişti. Her birine dört tek fındık düşüyordu. Onları pembe pelür kâğıdına sarıp ufak paketler yaptı, Noel hediyesi diye bunlarla yetineceklerdi. Ama Noel ağacının altındaki paketler yine de giderek çoğaldı. Hepsi de *Bluetooth* içindi, her ne kadar daha minicik olsa ve bir şeyden anlamasa da. Paketleri onun yerine Sophie açtı. İçlerinde, *Bluetooth*'un, tanımak için savaşın bitmesini beklemek zorunda olduğu bir dünya yatıyordu: İnekler ve atlar, domuzlar ve koyunlar, bir fil ve iki zürafa. Çoğu tahtadan yontmaydı, hediyeyi verenin kendi elinden çıkmış ve üzerleri hazırdaki renklerle boyanmıştı. Ve bu renkler, savaşın, hepsini içine hapsettiği dünyanın renklerini yansıtıyordu: Siyah, gri ve beyaz.

Bluetooth ineklerin ve atların ve fillerin birini bırakıp öbürünü aldı ve teker teker ağzına götürüp itinayla dişledi.

Sophie mürettebatla birlikte bir akşam Liverpool'da karaya çıktığında, *Bluetooth* bir yaşlarındaydı. Tayfa kamarasında, özel *buddy*'si Wally'nin yanında uyuyordu, bebek bakıcılığına o gönüllü olmuştu.

Knud Erik, Sophie'nin ne istediğini çıkaramıyordu. Birbirlerine veremeyecekleri, yalnız yabancıların arasında bulabildikleri bir şeyin mi peşindeydi?

Knud Erik karaya hep tek başına çıkardı. Viskiyi dolaba kaldırmış, bir daha da ellememişti. Fakat karadaki gecelerden de vazgeçemezdi. Court Street'teki bir birahanede karşılaştılar. Üzerinde koyu kırmızı bir elbise vardı, dudaklarına ruj sürmüştü ve Knud Erik, onu, babasının Little Bay'deki

evinde ilk ziyaret edişini hatırladı. Sanki anlaşmış gibi, aynı anda, başlarını öteye çevirip birbirlerini görmezlikten geldiler.

Knud Erik hemen sonra gemiye dönüp yatmaya gitti. Yarım saat sonra kamaranın kapısı açıldı ve daracık odaya alışılmadık bir parfüm kokusu doldu.

Kapıyı isteyerek mi kilitlememişti?

"Böyle devam edemeyiz," dedi Sophie ve karanlıkta soyunmaya başladı.

"Bir insan öldürdüm," diye karşılık verdi Knud Erik. "Önümde diz çöküp benden merhamet dilendi ve ben onu vurdum."

Sophie ranzaya onun yanına uzandı. Erkeğin başını ellerinin arasına aldı. Knud Erik *skylight*'tan giren solgun ışıkta onun yüz hatlarını zar zor seçiyordu.

"Benim biricik Knud Erik'im," dedi. Sesi şefkatten adeta titriyordu, Knud Erik bu ifadeyi onun sesinde ilk kez duyuyordu.

Kadının kollarından sıyrılıp ayağa fırladı.

"Işığa ihtiyacım var."

Elektriği yaktı ve yine Sophie'nin yanına uzandı.

"O kırmızı ikaz ışıkları."

Bunu neden söylediğini anlayamadı. Tabu kelimelerdi bunlar, ayakta kalmak istiyorsa, kendinden uzakta tutması gereken yasak anılara aitti. Fakat bilincinin derinliklerinde hissediyordu ki, birini aşkla sevebilmek istiyorsa, o kelimeleri yüksek sesle söylemek zorundaydı.

"Aramızda onları düşünmeyen kimse yok ki," dedi Sophie.

"Onlara çarpıp geçtim."

"Biz," dedi Sophie, "biz hepimiz onlara çarpıp geçtik."

Knud Erik'in eli usulca aşağıya, Sophie'nin yüzüne doğru kaydı ve yanağının ıslak olduğunu hissetti.

Onu kendine doğru çekti ve gözlerinin içine baktı.

Etrafta tek bir ses yoktu. Sirenler çalmıyordu, bombalar yağmıyordu, dalgalar güverteye hücum etmiyordu, infilak eden cephane gemilerinin gümbürtüleri duyulmuyordu. Sadece, geminin en dibinden, elektrik jeneratörünün sesi geliyordu.

Knud Erik onu hâlâ sımsıkı tutuyordu.
"Benim biricik Sophie'm," dedi.

1943 yılının Ağustos'unda Danimarkalılar ayaklandı. Kopenhag'da ve diğer şehirlerde barikatlar kuruldu. Hükümet, Alman işgal güçleriyle iş birliğine son verdi ve istifa etti. Donanma subayları, kendi gemilerini batırıp Kopenhag limanının dibine yolladı.

Dannebrog, müttefik güçlerin hizmetindeki gemilerde yeni baştan dalgalandı. Fakat artık *The Red Duster*'a da alışmışlardı, onun için öylece bıraktılar. Ayrıca, gemide neredeyse mürettebat sayısına eşit farklı milliyetlerden insan vardı, sonra sayıları tek tük olan Danimarkalılar bile kendi içlerinde hayli alacalı bir gruptu.

Ve *Bluetooth*? O, Atlantik'te doğmuştu ve okyanusun onursal vatandaşıydı.

Yüzer bir Babil'diler, Tanrı'ya karşı savaş veriyorlardı.

"*Bluetooth*'un bebek bezini de göndere çekebiliriz," diye önerdi Absalon.

"Temizini mi yoksa kirlisini mi?" diye takıldı Wally.

Bebek bezi değiştirmede *Nimbus*-şampiyonuydu.

Güverteyi fırçayla ovdular ve bölme panellerini, tavana kadar, sabunlu sularla sildiler. Temizlik böyle olurdu, yelkenli-*style*, emektar *Dannevang*'da olduğu gibi, nur içinde yatsındı. Hepsi *Bluetooth* içindi.

Artık karaya çıkıp bir meyhaneye rahat rahat girebilirlerdi. Alman müsveddesi veya Adolf'un seçkin dostu diye çağrıldıkları dönem sona ermişti. *Nimbus*'ta çalıştıklarını kim duysa, hemen aynı soruyu soruyordu şimdi: "Peki *Bluetooth* nasıl bakalım?"

İyidir, sağ olun. *Bluetooth*'un saçları döküldü ve yeniden çıktı, annesininki gibi simsiyah. İlk dişi biraz zahmet verdi ama. İlk adımlarını da attı, güvertede, yürümeyi orada öğreniyor. Yeryüzünün sallanan tepelerden oluştuğunu sanıyor olmalıydı herhalde -bir aşağı, bir yukarı, bir aşağı, bir yukarı. Toprağa basıp da hareketsiz durduğunu görünce düş kırıklığına

uğradı sanki. Tabii annesinin kucağından fırlayıp düştüğü de oluyor. Ama yine hemen yerine tırmanıyor, zaten ya annesinin kucağında ya da fahri babalarından birinin. On yedi dilde baba demeyi öğrenmek zor iş valla. Deniz tutması mı? *Bluetooth* mu? Asla! Müttefiklerin ticaret filosunda, denize ondan daha dayanıklısı yoktur.

Nimbus şanslı gemiydi.

1945 yılının ilkbaharına kadar.

Southend'e doğru yol alıyorlardı. Son dört yıldır ilk kez Kuzey Denizi'nden geçiyorlardı. Denizaltılar yine vardı da, sayıları daha azdı ve daha seyrektiler, kayıp haberleri azalmaya yüz tutmuştu. Akşam saat on civarıydı. Deniz sakindi. Kuzeybatı tarafı hâlâ biraz aydınlıktı, yaz yaklaşıyordu. Ve müttefiklerin, hizmetinde seyir ettikleri onca yıl boyunca bekledikleri torpido, onları nihayet buldu. Savaş onlara bir veda busesi gönderdi, sonu ne kadar yaklaşsa da, ona asla güvenilmemesini hatırlatmak istemişti.

Torpido üçüncü ambar ağzına isabet etti ve *Nimbus* anında su almaya başladı. Ne pruvadaki ne de kıç tarafındaki cankurtaran sandalları hasar almıştı; iki filika, mataforalarında asılı durumda, suya indirilmeye hazır bekliyorlardı. Ateşçiler terden sırılsıklam iç çamaşırlarıyla yukarıya seğirtti. Nöbet izninde olanlar da don gömlek fırlamıştı. Knud Erik onları azarladı, üzerlerindekileri çıkarmadan uyumalarını emretmişti, bir torpillenirlerse hazırlıklı olmalarını istemişti ama hiçbiri bunu ciddiye almıyordu artık. Bir zamanlar can yelekleri üzerlerinde uyurlardı. Ama pike yapan bir Stuka'nın sesini en son ne zaman duyduklarını artık hatırlayamıyorlardı bile. Ve sonra denizaltılar –onlardan, geriye kalan var mıydı hiç?

Üç dakika içinde hepsi cankurtaran botlarına atlamış, gemiden uzaklaşıyordu. Torpido tam isabet ettiğinde, *Nimbus* o sakin havada *top steam* yol alıyordu, vurulduktan sonra da aynı hızla devam etti ve pruvası giderek suya gömüldü; öyle ki, gemi, denizin dibine uzanan bir kızak pistinin üzerinden kayar gibiydi sanki. Sular güverteyi kapladığında, makine odasında bir gümbürtü koptu ve yıldızların tek tük ortaya çıkmaya başladığı bulutsuz ilkbahar gökyüzüne bir duman ve buhar sütunu yükseldi. *Nimbus* dibe doğru yoluna devam etti. Son gördük-

leri şey, geminin ve kayıt yeri olan Svendborg'un adının yazılı olduğu kıç kısmı oldu. Sonra kayıplara karıştı. Arkasından tek bir dalga bile yükselip de süt liman denizin rahatını bozamadı.

"Gitti," dedi *Bluetooth*. Annesinin kucağında oturuyordu, kat kat battaniyelerle sarılmıştı, bir tek kafası görünüyordu. Gece ayazında üşütüp soğuk almış gibi, burnunu çekti. Sonra ağlamaya başladı.

"Ağla oğlum, istediğin kadar ağla. Bu senin hakkın."

Konuşan, *Old Funny*'ydi, cankurtaran sandalının ortasında tekerlekli iskemlesine taht gibi kurulmuştu. *Bluetooth*'un sözcülüğünü üstlenmiş gibi etrafındakilere bir göz gezdirdi.

"Veledin çocukluk evi kayıplara karıştı."

Söylenilenin etkisini hazmetmek ister gibi hiç ses çıkarmadan oturdular. Haklıydı. *Bluetooth* iki yıl yedi aylık olmuştu. Ve *Nimbus*'tan başka bir dünya tanımamıştı ve şimdi bu dünya kayıplara karışmıştı. Gemi hepsi için de bir tür yuva olmuştu. İçlerinden çok azı *Nimbus*'un şanslı bir gemi olduğu masalına inanmıştı. Fakat zaman içinde birbirinin yerini alan bir sürü şeye inanmışlardı. Torpidoları ve bombaları onlardan uzakta tutan, *Bluetooth*'a olan sevgilerinden de önce, gemilerini muhafaza etme uğruna gösterdikleri çelik gibi sabır ve metanet olmuştu.

Şimdi içlerindeki o metanetin birden gevşediğini hissettiler. Savaş onlar için o anda sona erdi; kazandıklarından değil, daha fazla dayanma güçleri kalmadığı için. O anda bir zafer tadı yoktu. Galip mi mağlup mu olduklarını bile bilmiyorlardı. Kazazedeydiler ve artık buralardan uzaklaşmak istiyorlardı. Teslimiyet ve ferahlık duygusu arasındaki bıçak sırtı kadar ince çizgide denge bulmaya çalışıyorlardı ve kaptanın sesini duyduklarında, sanki içlerinden geçenler dile getirilmiş gibi oldular.

"Sanırım artık eve dönmeliyiz," dedi Knud Erik.

Ev -söylemesi kolay, yapması zordu; mürettebatın dünyanın her köşesinden bile çok, gidebileceği bir evi vardı.

"Görebildiğim kadarıyla," dedi, "İngiltere'yle Almanya'nın ortasında bir yerdeyiz aşağı yukarı. Kendilerini İngiltere'de evinde hissedenler o tarafa doğru küreklere asılsın..."

Batıyı işaret etti.

"Ve gerisi de..."

"Gerisi?"

Lafa karışan, *Old Funny*'ydi.

"Ne demek istiyorsun? Bildiğim kadarıyla, bu gemide hiç Alman yok ki?"

"Biz de zaten Almanya'ya gitmeyeceğiz. Eve döneceğiz."

"Danimarka'ya mı?" diye sordu Sophie.

"Marstal'a."

Mürettebat, bu sefer de, gidecekleri istikamete göre ikiye ayrılıp ait oldukları sandala geçtiler. *Old Funny*, Knud Erik'in sandalında kaldı. Anlaşılan, kaçma faslına artık son vermişti. Eve dönmek istiyordu. Anton, Vilhjelm ve Helge de aynı yöne gideceklerdi. Knud Erik bir dakika kadar Sophie'ye baktı. Sonra kadın, başını aşağı yukarı salladı. Wally'yle Absalon, öbürleri için dünyanın merkezi gibi olan o küçük kasabayı hep merak etmişti -neden olmasındı?

Erzak ve malzemeyi de iki sandal arasında paylaştırdılar. Her cankurtaran sandalında üç yün kazak ve üç muşamba giysi vardı. Bunları soğuktan donan ateşçilere verdiler. Birbirleriyle tokalaşıp vedalaşırken, iki sandal yan yana durmuş, beşik gibi sallanıyordu. *Bluetooth* elden ele geçti ve teker teker kucaklandı. Ne olduğunu anlamamış, huzursuzlanmıştı. Çocukluk evine daha yeni veda etmişti. Şimdi de orada birlikte yaşadığı insanların yarısından fazlasına veda etmesi gerekiyordu. Annesinin kucağında avaz avaz bağırıyordu; sanki dünya yüzünde tek dayanak noktası bir tek o kalmıştı.

Kürek çekmeye başladılar. *Old Funny,* üstüne düşeni yapabilmek için, tekerlekli sandalyeden indirilip bir oturma tahtasına oturtulmasında ısrar etti. Bir koluyla küreğe asıldı ama dengesini korumakta zorlandı, Absalon ona iyice yaklaşıp omzuyla yaslandı, destek verdi.

Diğer sandal, giderek artan karanlığın içinde çok geçmeden gözden kayboldu.

Sevgili Knud Erik,

Senin boğulup gittiğine kanaat getirdiğim zamanlarda,

sonra bir daha hatırlamaktan hiç hoşlanmadığı bir şey yaptım.

Kendime birden fazla görünür oldum ve bu katiyen hoş olmuyor.

Bir öğleden sonraydı, mezarlıkta avare avare dolaşıyordum ve birden kendimi mezarlığın kuzeybatı köşesindeki bir mezar taşının önünde buldum. Albert burada yatıyordu. Onun kabriyle hiç ilgilenmemiştim, halbuki o benim velinimetim olmuştu.

Yaşlı mezar kazıcı Thiesen, elinde bir fırça, mezarın etrafındaki demir parmaklığı boyamakla meşguldü. Vahşi otları daha önce temizlemişti, o bakımsız mezar, Thiesen'in ihtimamlı ellerinde, Albert gibi, şehrin en büyük gemi sahiplerinden birine yaraşan bir abideye dönüşmek üzereydi.

Sanki içimdeki her şey; korkum, keder ve kuşkularım, hayatımın tüm mahremiyeti ve kimsesizliği, vicdan azapları, kendime yüklediğim o acımasız görevin ağır sorumluluğu -sanki bütün bunlar bir araya geldi ve dizginlenemez bir hiddet kriziyle dışarı taştı. Bu taşkınlığın nedeni; elle tutulur bir kırgınlık, bir haksızlık değildi, daha ziyade bütün ömrümce beni takip eden o acizlik duygusundan kaynaklanıyordu. Boya kutusunu kaptığım gibi, Albert'in doğum ve ölüm tarihlerinin kazılı olduğu, çatlak içindeki, gri mavi mermer sütuna fırlattım.

Sadece üç kelimeyi üst üste tekrarlayıp duruyordum. Kınayıcı olmalarını istiyordum herhalde, evet, hatta lanetleyici, fakat onları işiten herkeste, derin bir acımadan başka bir şey uyandırabileceğine de ihtimal vermiyordum, cinnet içinde olduğum öyle aşikârdı ki.

"Her şey yok olacak! Her şey yok olacak!"

Benim planım buydu işte ve ben onu açığa vuruyordum -bereket versin ki, tek duyan, Thiesen oldu. Kelimeleri herhalde anladı da, arkasında ne yattığını anlayamadı.

Mezar kazıcı, benim hikâyemi iyi biliyordu. Senin başına neler geldiğini bilememenin ızdırabıyla, çaresizlik içinde geçen günlerimden haberdardı. Ellerime sarıldı. Etrafı daha fazla mahvetmeme mani olmaktan çok, beni korumak ister gibiydi.

"Sakin olun, Bayan Friis. Her şey yoluna girecek. Korkarım ki, kendinizde değilsiniz," dedi yatıştırıcı bir sesle.

Korkutucu olan, o dakikada hiç öyle olmamamdı. Hiçbir

zaman olmadığım ve hiçbir zaman da olamayacağım kadar kendimdeydim. Kelimeler doğruca yüreğimden geliyordu: Her şey yok olacak. Hayatımın amacı buydu, kazara açığa vuruvermiştim.

Her şey yok olacak.

Sonunda yüksek sesle söylemiştim.

Bitkin hâlde çimenlere çöktüm, Thiesen'in ayaklarının dibine.

"Özür dilerim," dedim, ayağa kalkmama yardım ederken. "Sanırım pek kendimde değildim."

Onun, hakkımdaki yanlış değerlendirmesini destekledim. Ona hak verdim. İnsanların arasında yaşamak istiyorsam, bunu yapmaya mecburdum.

"Hayır, sanırım pek kendimde değilim," diye tekrarladım.

Her şey yok olacak. Her şey artık yok oldu ve ben yürekten istediğimin hiçbir zaman bu olmadığını şimdi biliyorum. Şehrin sokaklarında dolanıp duruyorum, bomboş, büyüye çarpılmış gibi, sakinlerinin yarısı, erkekleri, artık yok. Ve gözlerindeki ifadeden, ateş perdesinin öbür tarafından mektup almaktan artık ümidi kesmiş olduğunu anladığım, daha çok kadına rastlıyorum.

Bu şehirde ölülerin hesabını tutma âdetimiz yok, ama ben biliyorum ki, Marstal bu sefer, bir önceki savaşta New Foundland'da verdiği kayıpların katbekat fazlasını verdi. Boğulanların akıbeti hiç değişmiyor. İstirahat edebilecekleri bir karış toprakları olmuyor.

Her gün mezarlığa gidiyorum, geriye kalan o tek tük mezarlara çiçek ve çelenk bırakıyorum. Albert'in kabrine şimdi ben bakıyorum.

Seni bir zamanlar ölülerin yanına sürgüne gönderdiğim için beni affetmeni senden bir kez daha rica ediyorum.

Annen

Karaya varmaları üç gün aldı. Vardıklarında şafak sökmek üzereydi. Gökyüzü bulutluydu. Karanın içlerine doğru yayılan gül pembesi bir ışık çemberi, güneşin doğuşunu müjdeliyordu.

Sakin bir havada yolculuk etmişlerdi. Karşılarında, bembeyaz kayalıklarla sınırlanmış uçsuz bucaksız bir kumsal uzanıyordu. Kıyıya vurup çatlayan dalgaların köpükleri arasında manevra yaptılar. Absalon'la Wally suya atlayıp sandalı sahile çektiler. Sonra *Old Funny*'yi sandaldan indirip tekerlekli sandalyeye dikkatle yerleştirdiler. Ağırdı, sandalyeyi kumun üzerinde itmek zor oldu. *Bluetooth,* onların yanı sıra koşuyordu. Uzun süre hareketsizlikten sonra, bacaklarını kullanmaya ihtiyacı vardı. Elinde, oyuncak köpeği Skipper Ruf'u tutuyordu, *Bluetooth*'a göre o da denizde doğmuştu. Her ikisi için de şimdi yeni bir hayat başlıyordu. Dalgaların iniş çıkışları geride kalmıştı. Artık sıkıcı ana karaya ayak basmışlardı ve orada kalacaklardı, herhâlükârda bir süre.

"Evler nerede?" diye sordu *Bluetooth.* Daha önce hiç kumsal görmemişti. Onun tanıdığı dünya, denizden ve bombaların enkaz yığınına çevirdiği limanlardan ibaretti.

Yalnız bir şey hâlâ aynıydı: Etrafına bakındı. Absalon Baba da buradaydı, özel *buddy*'si Wally Baba da buradaydı, Knud Erik Baba'sı da, Anton Baba'sı da, Vilhjelm Baba'sı da buradaydı. *Old Funny* de her zamanki gibi tekerlekli iskemlesinde oturuyordu ve sonra annesi de buradaydı.

Kumsaldan şehre çıkan yolu çok geçmeden buldular. Hiç trafik yoktu. Knud Erik, elinde eski püskü bir deri bavulla yürüyordu.

"İçinde ne var?" diye sordu Wally.

"Para var."

"Alman markı mı?"

Wally ona aval aval bakıyordu.

"Ondan daha kıymetli. Sigara."

"İleri görüşlü bir adamsın," dedi Sophie.

"Bazen," dedi Knud Erik, "yalnızca bazen."

Cephe hattının nereden geçtiğini, önünde mi yoksa arkasında mı olduklarını, Almanların hâlâ oldukları yerde mi yoksa çoktan püskürtülmüş mü olduğunu bilemiyorlardı. Ruslar çok uzaktaydı, Amerikalılar durmadan ilerliyordu. German Bight'ta bir yerde karaya çıkmışlardı. Şimdi Kuzey Almanya'yı geçip Baltık Denizi'ne ulaşmaları gerekiyordu. Marstal'a yol-

culuklarının son kısmını yalnızca deniz yoluyla yapabilirlerdi.

İlk birkaç saat, savaşa dair hiçbir ize rastlamadılar. Yol, tek tük çiftlik evlerinin serpiştirilmiş olduğu, dümdüz, balçık bir arazide uzanıp gidiyordu. Etrafta hâlâ kimsecikler yoktu. *Bluetooth* hoplayıp zıplamaktan yoruldu ve battaniyesinin altından bir şişe romu sihirbaz çabukluğuyla çıkaran *Old Funny*'nin kucağına tırmandı. Wally, bir keresinde, onun tekerlekli iskemlesinin dibinin delik olduğunu, altında görünmez bir içki zulası sakladığını öne sürmüştü.

Öğlene doğru bir köye vardılar. Tüten bir baca gördüler. Knud Erik bahçeden geçip evin kapısını çaldı. Açmaya gelen olmadı fakat pencerelerden birinde, perdenin arkasına sinmiş, onu seyreden bir surat fark etti. Yola devam ettiler ve yol kenarında ilk bomba kraterlerine rastladılar. İçleri su doluydu, ilkbaharın masmavi gökyüzü aksediyordu suyun yüzeyine. Ve çok geçmeden, kraterlerin ve yanıp kül olmuş kamyonların arasından zik zak çizerek ilerlemeye çalışırken buldular kendilerini. Bir şehre yaklaştılar, yolda insanlar belirdi. Tıraşsız askerler, leş gibi üniformaları içinde yanlarından sallana sallana, umursamaz bir hâlde geçip gitti. Kaçıyorlar mıydı yoksa çoktandır inançlarını yitirdikleri bir göreve mi gönderilmişlerdi; anlaşılır gibi değildi. Üzerleri mobilya ve şiltelerle dağ gibi yüklenmiş at arabaları tangır tungur ilerliyordu. Arkalarından da, gözlerinin feri sönmüş insanlar geliyordu. Mekanik adımlarla yürüyorlardı, sanki bir araya zincirlenmiş mahkûmları andırıyorlardı. Diğerleriyse, önlerindeki el arabalarını ve çekçekleri iterek gidiyordu. Kimse birbiriyle konuşmuyordu. Hepsinin gözleri yere dikiliydi, kendi hâllerine dalmışlardı.

"Look a horsey!" dedi *Bluetooth* bebek İngilizcesiyle ve parmağını uzattı.

Hemen susturdular, giderek yoğunlaşan kalabalıkta göze batmaktan korktukları için değildi; o neşeli çığlığı, yolda sus pus ilerleyen cenaze alayına bir parça kaba kaçtığı içindi. Diğerlerine benzediklerini anlamaları çok sürmedi. Kucağında ufak bir çocukla, tekerlekli sandalyeli bir adam, bir kadın, bir sürü adam hep birlikte yorgun argın yürüyordu, onlar da diğerleri gibi rastgele bir araya gelmiş bir insan sürüsüydü. Avrupa'nın yarısında yollar, onlar gibileriyle dolup taşıyordu. Ev-

lerini kaybetmiş, yollara düşmüş, savaşın henüz mahvetmediği bir yer arıyorlardı kendilerine. Fakat *Nimbus* mültecilerinin, diğerlerinin çoğundan farklı olarak, bir hedefi ve bir umudu vardı ve işte bunu saklamak zorundaydılar. İçlerindeki mutluluk ve coşkuyu belli etmemek için de gözlerini kaldırmamalı, seslerini yükseltmemeli, göze batmamalıydılar.

Bir keşifte bulunmuşlardı: Yollarda kimse ne birbirine ne de etraftaki perişanlığa bakıyordu. Tek gördükleri, kendi ayakkabılarının burnuydu; sanki dünyada, onları bir enkaz yığınından diğerine götüren kör bir dürtüden başka bir şey mevcut değildi. Knud Erik, Absalon'un ten renginin, onların yabancı olduğunu ele vereceğinden korkmuştu fakat kimse kafasını kaldırıp da onlara bakmadı. Almanlar kendilerinden başkasına bakacak hâlde değildi; kendi hâllerine, mahvolmuş hayatlarına ve kaybolmuş hayallerine dalmışlardı. *Nimbus*'un mültecileri etrafa merakla bakınmaya bir başlar da, gözlerinde bir nebze hayat ışığı parıldayıverirse, işte o zaman diğerlerinden farklılaşır, yabancılaşır, göze batarlardı.

Bir şehre vardılar. Büyük kısmı bombalanmıştı ama onlar daha önce Liverpool'da, Londra'da, Bristol'da ve Hull'da da enkaz şehirler görmüştü. Evlerin cepheleri bazı yerlerde hala dört-beş kat dimdik duruyordu, is karası duvarların üzerinde, bir zamanlar pencere olan delikler vardı. Bazı yerlerdeyse cephe duvarları tamamen çökmüş, kat boşlukları meydana çıkmıştı. Bir oda gördüler, bir zamanlar bir yatak odası olmalıydı ve mutfaklar gördüler ve onlara, yollardaki insanlar, kapılarına kalaslar çakılmış bu yarı yıkık binalara sanki her an geri dönüverecekmiş, mumyalaşmış yüzlerine ve meyus gözlerine uygun yeni bir gölge yaşama başlayacakmış gibi geldi.

Bluetooth enkaza alışıktı. Evlerin yanıp kül olması onun dünyasında olağandı. Onun dikkatini çeken kasvetli, harap manzara değil; bombalanmış bir kilise kulesinin tepesine tünemiş koca, beyaz bir kuştu.

"Bakın," dedi, "Frede orada oturuyor."

Bu sefer Danimarkaca söyledi. İki dil arasında gidip geliyordu. Ona Marstallı Goldstein'ın damında yuva yapan leyleği anlatmışlardı. Ama Anton'un kuşu öldürme girişimini anlatmamışlardı. Çocuk şimdi Frede'yi gördüğünü sanıyordu.

"Hayır, o Frede değil. Ama o da Frede gibi bir leylek."

Knud Erik elinde olmadan bir kahkaha attı ve yanlarından geçmekte olan biri ona dik dik baktı; sanki Knud Erik'in gülüşü, ona, bir tür vatana ihanet, Hitler'e küfretmek gibi gelmişti.

Leylek havalandı ve kanatlarını ağır ağır çırparak caddenin üzerinden uçtu. Peşinden gittiler. Tren istasyonuna vardıklarında, onlara yol gösteriyormuş gibi, yıkık damın üzerine tünemiş, onları bekliyordu sanki.

İstasyonun taş zemini su birikintileriyle doluydu, yağmur yeni durmuş olmalıydı. Her taraf, oturan veya uzanmış insanlarla doluydu. Enkazların üzerine, resmi makamların emirlerine tahsis ettiği banklar ve koltuklarmış gibi kurulmuşlardı. Çoğu evsiz olmalıydı, bir yere gitmeye niyetli bir hâlleri yoktu. Zaten nereye gideceklerdi? Bombaların yakıp yıktığı bir sonraki tren istasyonuna mı?

Bir köşede kahve ve ekmek dağıtılıyordu. Bir tabelada o gün, daha sonra, çorba verileceği yazılıydı. Bayağı aç olsalar da, yabancı olduklarını ele verirler diye, korkularından sıraya girmeye cesaret edemediler. Knud Erik elinde bir paket sigarayla turladı ve çok geçmeden bir somun ekmek, bir tek sosis ve bir şişe suyla geri döndü. *Bluetooth* şapır şupur yedi. Diğerleri uzun uzun çiğnedi. Bir daha ne zaman yiyecek bir şey bulacaklarını Allah bilirdi.

Geceyi tren istasyonunda geçirdiler ve ertesi sabah Bremen'e giden trene atladılar. Oradan Hamburg'a aktarma yapacaklardı. Biletleri yoktu. Durumu yine Knud Erik'in sigaraları halletti. Peron tıkış tıkıştı ama *Old Funny*'yi mendirek gibi kullandılar. İnsanlar kenara çekildi. Herhalde zavallı bir harp malulü sandılar. Göğsünde bir gamalı haçı eksikti, o kadar.

Peronun ortasında bir kadın duruyordu, üzerinde ona büyük gelen bir palto vardı. Bir yere gidecekmiş gibi bir hâli yoktu. Öylece duruyordu. Çenesinin etrafından bağladığı eşarbın yarı yarıya örttüğü soluk, bir deri bir kemik yüzünden, Knud Erik'in o güne kadar hiç görmediği derecede derin bir terk edilmişlik ve perişanlık okunuyordu. Kadın, etraftaki insanlar gibi içine kapanık değil, topyekûn gaiplere karışmış gibiydi. Gözleri yuvalarından fırlamış olsaydı bu kadar bomboş bak-

mazdı. Kör izdihamın ortasında bir o yana bir bu yana itilip kakılırken, elindeki bavul ansızın açılıverdi ve ufacık bir çocuk dışarı yuvarlandı. Knud Erik iyice görmüştü. Ufak bir çocuğun yanık vücuduydu: mumyaya benziyordu, kurumuş, buruş buruş, hiç tanınmayacak hâldeydi; belli ki o küçük beden, annesinin aklını yiyip bitirmiş ateşin hararetinde kavrulmuştu. Trene yetişme telaşı içindeki bir adam, kadına çarpıp kenara itti ve ayağı, neye bastığının farkına bile varmadan, ufacık cesedin üzerine iniverdi. Knud Erik yüzünü öbür yana çevirdi.

"Bakın," dedi *Bluetooth,* "o bayan, zenci oyuncak bebeğini düşürdü."

Birkaç saat yol aldılar. Hamburg'a varmalarına yarım saat kala, savaş enkazlarından oluşan bir manzaranın arasına daldılar. Bombaların bir şehre neler yapabileceğini o güne kadar yeterince gördüklerini sanmışlardı, ama o gördüklerinin bunun yanında bir hiç olduğunu anladılar. Mucur ve tuğla yığınlarının arasından hayalet gibi yükselen kavruk bina cepheleri yoktu artık ortalıkta. Bir zamanlar oralarda olması gereken caddelerin nereden geçtiğini tahmin etmeleri bile olanaksızdı. Yıkım öylesine enine boyuna ve eksiksizdi ki, insanın, kul işi olduğuna inanacağı gelmiyordu. Lakin bir doğal afete de benzemiyordu. O zaman hiç olmazsa tek tük bir şeyler ayakta kalırdı, bir rastlantısallık fark edilebilirdi fakat bu yıkım öylesine biteviye ve sistematikti ki, sanki ne insan ne doğa, bambaşka bir canlı gücün eseriydi; elementi su veya hava değil, ateş ve mutlak imha olan bir yaratığın.

Savaşın sürdüğü yaklaşık altı yıldır, onu kenar çizgisinden yaşadıklarını ilk defa hissediyorlardı. Ve balık istifi trende, onlar da, diğer yolcular gibi yapmayı seçtiler. Bakışlarını kendilerine çevirdiler ve önlerine baktılar. Gördükleri yıkım manzarası öyle akıl almaz boyuttaydı ki, ne bilinçlerinin ne gözlerinin hazmedebildiği izlenimleri algılamaya çalışmaktan artık vazgeçmişlerdi. Burada daha fazla kalırlarsa, etraflarındaki insanlara benzeyeceklerini ve yüreklerindeki ümidi yitireceklerini anlamışlardı; onlara güç veren tek şey, bu ümitti.

Bluetooth bile başını öte yana çevirdi ve ceketinin düğ-

mesiyle oynamaya başladı. Hiçbir şey sormuyordu ve Knud Erik, onun, cevabı duymak istemeyecek kadar akıllı olduğu için böyle yaptığını düşündü.

3 Mayıs günü sabah saat dört buçukta, Neustadt'ta limandan bir şilep çaldılar. Kiel'e gitmeyi planlamışlardı ve karşılarına ne ulaşım seçeneği çıkarsa, onu kabullenmek zorundaydılar. Knud Erik'in son karton sigarası, onlara Neustadt'a giden bir kamyonun kapalı dorsesinde yer sağlamıştı. Limana vardıklarında in cin top oynuyordu, işlerine yarayacak bir tekne bulabilmek için rıhtım boyunca yürüyüp bakındılar. *Bluetooth*, *Old Funny*'nin kucağında bir köpek yavrusu gibi kıvrılmış uyuyordu. Şilebi Anton seçti, adı *Odysseus*'tu. Rıhtımın kenarından güvertesine usulca inmişlerdi ki, *Bluetooth* uyandı. Kendini annesinin kucağında bulunca itiraza başladı, hemen yere inmek istedi. Annesi onu güverteye bıraktı. *Bluetooth* bir gerindi, bir esnedi. Sonra teleskop gözleri, evrenden yeni haberler arayışına geçti.

"Bakın," dedi ve gökyüzünü işaret etti.

Başlarını geriye eğip yukarı baktılar.

Tam tepelerinde büyük bir kuş, ağır kanat darbeleriyle kuzeybatı yönünde uçuyordu.

"Leylek," dedi *Bluetooth* neşeyle, "Frede."

"Valla inanmaya başlıyorum," diye mırıldandı Anton. "Sanırım o da Marstal'a evine dönüyor."

Lübeck Körfezi'nden çıkarken üç yolcu gemisini geçtiler: *Deutschland*, *Cap Arcona* ve *Theilka*. Ne kaptan köprüsünde ne güvertelerden birinde mürettebattan eser vardı. Şilebin çalındığı anlaşılır da, peşlerine birilerini salarlar diye ödleri kopuyordu. Gemilerden bir parça uzaklaşır uzaklaşmaz, makineye tam yol verdiler. Fehmarn Adası'nın kuzeyinden dolanarak gitmeyi planlamışlardı. Bu rota onları, Baltık Denizi'nin oldukça yukarılarına, hemen hemen Gedser'e kadar götürecekti, sonra dümeni batıya kırıp, Langeland'ın güneyinden yol alacaklardı. Dolambaçlı bir rotaydı ancak Almanya sahillerine fazlaca yaklaşmayı gözleri kesmiyordu.

Öğle üzeri, denizin üzerinden, kof bir gümbürtü yuvarlanarak geldi. Bunu diğerleri takip etti ve bir an için gök kubbe sarsılır gibi oldu. Körfezin içlerinden duman sütunları yükseldi ve ya Neustadt'ın saldırıya uğradığını ya da limanda demirli yatan gemilerin isabet almış olabileceğini düşündüler. Ve gün ilerledikçe, kıyının yakınından yol almaktan korkmalarının gereksiz olduğuna kanaat getirdiler Hiçbir gemi peşlerine takılmayı düşünemezdi bile. Almanlar, Baltık Denizi'ndeki hâkimiyetlerini kaybetmiş olmalıydı, onların yerine orada, İngiliz Hawker Typhoon bombardıman uçakları kol geziyordu şimdi. Patlayan bombaların yankılarını, denizin epey açıklarında oldukları hâlde, zaman zaman duyabiliyorlardı.

Denizde trafik yoğundu, deniz araçlarının çoğu Lübeck Körfezi'nin doğusundan geliyordu, Rus askeri güçleri ilerleyişe geçmişti. Her tür deniz aracı var gibiydi: balıkçı tekneleri, kargo gemileri, ufak sürat tekneleri ve yatlar, derme çatma tek direkleri ve üzerinde yampiri yelkenleriyle, ufak balıkçı tekneleri ve kürekli sandallar. Ufuk çizgisi boyunca kara duman sütunları yükseliyordu. Suda yüzen enkaz parçaları görüyorlardı durmaksızın ve suyun üzerinde yüzükoyun yüzen, kömürleşmiş bir ceset sürüsünün içine dalmalarına ramak kaldı. Uzaktan bakınca yosun sanmışlardı, neyse ki hata ettiklerini anlayıp rota değiştirecek zamanları olmuştu. Boğulanların arasında kadınlar ve çocuklar vardı. Hiçbirinin üzerinde can yeleği yoktu, onların da tıpkı kendileri gibi mülteci olduğunu hesap etmek güç değildi.

"Bu hiç son bulmayacak mı?" diye düşündü Knud Erik.

Kaçıp kurtulmuş olmanın verdiği mutluluk içlerinden uçup gitmiş, Baltık Denizi'ni sağ salim geçebilmek için şanstan başka güvenecek şeyleri olmadığı kafalarına dank etmişti. Bir Alman teknesiyle yol alıyorlardı ve üzerlerinden geçecek bir sonraki Typhoon Hawker'in ölümcül kargosunu tepelerine bırakmasına hiçbir şey engel olamazdı. Beş yıldır ne bir tek Danimarka bayrağı görmüş ne de aramışlardı. Şimdi bir tane olsun diye nelerini vermezlerdi. Fakat belki de bayrağın bile bir yardımı olmazdı. Deniz kendini ters yüz etmiş, yüzyıllardır dibini boylamış binlerce insanı dışarı kusuvermişti. Boğulanların denizinden yol alıyorlardı ve onlarla bir ortaklık duygusu içinde olduklarını hissediyorlardı.

Knud Erik dümendeydi. Herkese can yeleklerini giymesini emretti. Ama hepsine yetecek kadar yoktu. Tekerlekli sandalyesinde oturan Herman'a şöyle bir baktı. Sonra omzunu silkti. Kaptan Boye can yeleğini, kendininkini makine odasında unutan bir ateşçiye verdiği için boğulmuştu. Knud Erik can yeleğini Wally'ye uzattı ve Herman'a giydirmesini emretti. Denizin dibini boylarlarsa, hayatını nefret ettiği biri için feda etmiş olacaksa da, başka bir seçeneği yoktu. Savaşın ona öğrettiği bir şey vardı: Müttefikler, adaletin galip gelmesi için savaşıyor olsa da, hayat adalet tanımıyordu. Knud Erik, kaptandı ve mürettebatından o sorumluydu. Kendini mutlak anlamsızlığa teslim etmek istemiyorsa, tutunacağı bir tek şey vardı ki, o da görev duygusuydu.

"Sen can yeleği takmayacak mısın?" diye sordu Sophie, Knud Erik'in Herman'a o kısa bakışını fark etmemişti.

Knud Erik soruyu bir gülümsemeyle geçiştirdi.

"Kaptan, her zaman, gemiyi en son terk eden kişidir. Can yeleğini de en son o takar."

"Sen gerçek bir Odysseus'sun," dedi Sophie, onun gülümsemesine karşılık vererek. "Hem de şanslı bir Odysseus, Penelope'n de gemide yanında."

"Biz denizcileri Odysseus'la karşılaştırmak pek olmuyor," diye karşılık verdi Knud Erik. "Biz daha ziyade Odysseus'un adamlarıyız."

"Ne demek istiyorsun?"

"Hikâyeyi hiç okudun mu?"

Sophie omuzlarını silkti.

"Öyle doğru dürüst değil."

"Aslında çok iç karartıcı bir hikâye. Odysseus bir kaptan, *right*? Ve harika bir macera geçiyor başından. Fakat adamlarından hiçbirini evlerine sağ salim götüremiyor. Biz denizciler de bu savaşta aynı roldeyiz. Odysseus'un mürettebatıyız."

Sophie'ye baktı.

"O zaman senin şimdi daha da gayret etmen gerekecek, Kaptan Odysseus," dedi Sophie, "karşındaki bu denizci kazara hamile de."

Geceleyin hızlarını yarıya indirdiler ve şilebin bütün ışıklarını söndürdüler. Varış noktasına ulaşmak üzereydiler ama Marstal yakınlaştıkça, oraya varamamama korkusu daha bir artıyordu. O ana kadar, işleri, sağı solu belli olmayan şansa kalmış herkesin yaşadığı zaman diliminde yaşamışlardı: Şimdide. Ama artık onları bir geleceğin beklediğini düşünebilecek cesarete yeniden kavuşmuşlardı, onun için de birdenbire yaşamlarını yitirmekten korkmaya başlamışlardı. Konvoy seyri sırasındaki o eski korkuydu geri dönen. Üzerlerindeki gökyüzü ve altlarındaki deniz, onlar için yeniden gizli saklı tehditlerle dolu hâle gelmişti.

Deniz, süt limandı. Lacivert yüzeyi göz alabildiğine, ipek gibi uzanıyordu ve aydınlık ilkbahar gecesinde, gökyüzünde tek bulut yoktu. Havada yazı müjdeleyen tatlı bir ılıklık hissediliyordu. Kömür ve katranlı kenevir halatlarının, şilebin her yanına sinmiş o leş gibi kokusu olmasaydı, yeni çiçeklenen elma ağaçlarınn karadan kopup gelen mis gibi kokusunu duyabilirlerdi. Fakat su hâlâ buz gibiydi. Kış soğuğu onu henüz terk etmemişti ve şileptekilerin tek düşünebildiği şey de suyun soğukluğuydu. Sanki hâlâ kuzeylerin buzlu denizlerinde seyir ediyorlardı. Denizi hâlâ gözleriyle tarıyor, yola çıkmış bir torpidoyu ele verecek köpük çizgilerini ve vicdan azabının habercisi olmuş, yine de olabilecek kırmızı ikaz ışıklarını kolluyor, bir kürek şıpırtısı, bir yardım çığlığı duyacaklar diye hâlâ her sese kulak kabartıyorlardı. Donarak ölmenin ebedi ve ezeli genel provasını yapıyorlardı. İlkbahar onları bağrına basmak istese de, beş yıl süren son kışın zorlu anıları onları serbest bırakmak istemiyordu.

Arkalarında, daha o sabah terk ettikleri körfezde, tam sekiz bin müttefik savaş esiri cayır cayır yanmıştı, onları taşıyan yolcu gemileri bombalanmıştı. Savaştan kaçan on bin mülteci de, şimdi *Odysseus*'un ilerlediği denizde boğularak ölmüştü. Fakat *Odysseus*'takiler bunları bilmiyordu. Gemilerin battığını görmüşlerdi de, bir mülteci gemisinin, içinde kapana kısılmış on bin yolcusuyla birlikte denizin dibini boyladığını hiç görmemişlerdi. Sular dört bir taraftan geminin üzerine kapanıp da onu dibe yollamadan tam önce, hep bir ağızdan kopan çığlığı da; henüz sağ olanlar, kurtuluşun onlar için sadece bir

kelimeden ibaret olduğu acı gerçeğini anladığı anda kopan en son imdat çığlığını izleyen o boğuk hıçkırığı da duymamışlardı. Hayır, bunların hiçbirinden haberleri yoktu. O feci çığlığı duymamışlardı, lakin o çığlık bu gece tüm ağırlığıyla içlerine çökmüştü.

Bütün geceyi güvertede geçirdiler, aşağı inmeye cesaretleri yoktu. Şilepte buldukları battaniyelere sarındılar ve denizi huzursuz bakışlarla gözleyerek ve etrafa kulak kabartarak sabahı buldular.

Bluetooth da uyumadı. Sessiz sedasız yattığı yerden, solmaya başlayan yıldızları seyretti.

Tok kanat sesini ilk duyan o oldu.

"Leylek," dedi yalnızca.

Yukarıya baktılar. Tam üzerlerinde alçaktan uçuyordu. Hâlâ kuzeybatıya doğru gidiyordu. Seher vaktinin aydınlığında, çok uzakta Kjeldsnor deniz fenerini gördüler. Langeland'ın güney ucuna yaklaşıyorlardı.

Ærø göründüğünde akşam olmak üzereydi. Hemen hemen bütün gün Langeland'ın güney kıyısı boyunca yol almışlardı. Odysseus hız kesmişti. Anton kömürden tasarruf etmek istiyordu çünkü çok az kalmıştı. Kuzeye doğru Ristinge Falezi'ni görebiliyorlardı. Ötesinde açık denize uzanıyordu. Batı istikametinde ta uzakta Drejet ve Vejsnæs'teki falezleri seçebiliyorlardı. Ve tam ortada Marstal'ın kırmızı damları ve onların da tepesinden, kilise kulesinin, üzerine koca bir saat kadranı yerleştirilmiş, bakır yeşili külahı yükseliyordu. Limandaki tek tük gemi direkleri, bir zamanlar şehri korumak için dikilmiş de, bilinmeyen güçlerce alaşağı edilmiş siperlerden geriye kalmış kazıkların kalıntılarına benziyordu. Ama bu kadar uzaktan, ne dümdüz Halen'i ne de şehri artık koruyabilmekten uzak da olsa, etrafını bir kol gibi çeviren dalgakıranı henüz tam seçebiliyorlardı.

Limanın biraz ötesinde, sakin havanın ortasından kapkara duman bulutları yükseliyordu. Biraz daha yaklaşınca alevleri de gördüler. Klørdybet'te demirli iki buharlı, cayır cayır yanıyordu. Savaş onlardan önce varmıştı Marstal'a. Yoksa Knud Erik, şehir tam karşılarında belirdiği andan itibaren, her şeyin geride kalacağından öyle emindi ki. Bu manzara karşısında

üzerine bir yorgunluk, neredeyse bir teslimiyet duygusu çökmüştü; şayet kendini karaya atıp canını kurtarmaya çalışan bitkin bir yüzücü olsaydı, tam bu anda sulara kayıtsız şartsız teslim olacağını düşündü.

Bir bombardıman uçağının uğultusunu duyduklarında, alev alev yanan buharlılarla aynı hizadaydılar. Yukarıya baktılar ve tepelerine pike yapan bir Hawker Typhoon'la yüz yüze geldiler. Bir kanadında bir kıvılcım çaktı ve bir roket, arkasında bembeyaz bir duman izi bırakarak, onlara doğru tam hız geldi.

Sonra bir gümbürtü koptu ve bütün şilep zangır zangır sallandı.

Çocuk olmak için hiç uygun bir zaman değildi. Boğulanların cesetleri, her Allah'ın günü, sahile ve şehrin çevresindeki adacıklara vuruyordu ve onları çocuklar buluyordu. Hemen gidip bir yetişkin çağırıyorlardı ama olan artık olmuştu. Oracıkta durup, ölülerin yarı çözünmüş yarı kemirilmiş suratlarını seyrediyor ve sonra çocukların, cevap verilmesi güç bir alay sorusuna hedef oluyorduk.

4 Mayıs günü sabahın erken saatlerinde limana bir feribot girdi. Almanya'dan geliyordu ve mültecilerle doluydu. Gemide sadece birkaç erkek vardı, o kadar. Hepsinin de kolları bacakları kana bulanmış sargılar içindeydi. Gemidekilerin geri kalanı kadın ve çocuktu. Çocuklar çıt çıkarmıyordu. Öylece oturmuş, boş gözlerle karşıya bakıyorlardı. Benizleri soluk, üzerlerindeki kışlık paltoların yakasından yukarı uzanan boyunları incecikti. Paltolar üzerlerine o kadar büyük geliyordu ki, sanki vücutları normalin aksi istikamette büyümüş de, paltoların içinde küçülüp çekmiş gibi duruyordu. Herhalde uzun zamandır doğru dürüst bir şey yememişlerdi. Bizi etkileyen, daha ziyade, bakışlarıydı. Bakıyorlardı ama bir şey görmüyorlardı ve yeterinden çok şey görmüş olmalarından dolayı böyle olduğunu düşündük. Küçük bir çocuğun kafası çirkin manzaralarla öyle dolmuş olabilir ki, sonunda daha fazlasını alamayacak hâle gelir. Ve o zaman gözler greve gider ve bomboş kalır.

Onlara ekmek ve çay verdik. Sıcak bir şeylere ihtiyaçları var gibi görünüyorlardı. Onlara terbiyeli ve nazik davrandık ama pek memnuniyetle karşılandıklarını da söyleyemezdik.

Sabah on bire doğru, iki Alman buharlısı karaya oturdu, limanın güney giriş kanalında manevra yapmak isterken olmuştu. İngiliz bombardıman uçakları, son günlerde, adanın üzerinde durmadan uçuş yapmıştı, sonra onları sık sık açıklarda, denizin üzerinde uçarken de görmüştük. Ve o sabah birden tam tepede yine iki tanesi beliriverdi, roketlerini ateşlediler ve iki buharlı hemen alev aldı. Gemilerin pruva ve kıç taraflarına yerleştirilmiş makineli tüfekler karşı ateşe geçmişti, ama İngiliz uçakları ısrarla geri geliyordu. Buharlılardan biri defalarca tam isabet aldı ve çok geçmeden de alevlerin arasında kayboldu.

Hava saldırısı sona erene kadar, gemilere yaklaşıp da kazazedelere yardım etmeye cesaret edememiştik. Denizin üzeri insan kaynıyordu, çoğu ya yanmış ya da şarapnel parçalarıyla yaralanmıştı. Onları sudan yukarı çekerken feryat figan inliyorlardı ama o buz gibi suda da bırakamazdık. Korkunç bir manzaraydı. Saçları kavrulmuştu. İsten kapkaraydılar, yanık yerlerde deriler yüzülmüş, kan içinde, cılk et ortaya çıkmıştı. Çoğunun üzerinde elbise filan yoktu. Yanımıza battaniyeler almıştık ama tir tir tireyen zavallıların üzerine örtemezdik; battaniyenin tüyleri, derilerindeki cılk yaralara yapışıp kalırdı. Onları rıhtıma çıkarırken dokunmaya bile korkuyorduk.

Aralarında çok ölü vardı. Onları denizde bıraktık. Yaşayanlar daha önemliydi.

Yaralılar, Æreskøbing'deki hastaneye götürüldü. Diğerleri, Vestergade'deki Logen[91] dediğimiz eve yerleştirildi. Sonra ölüleri sudan çıkarmaya gittik. Sayıları bayağı fazlaydı. Onları tam liman girişindeki Dampskibsbroen'de rıhtıma çıkardık. Toplam yirmi ölü taşıdık karaya. Üzerlerinde battaniyelerle, yere yan yana yatırdık. Cesetlerden birinin kafası yoktu ve aralarında en az ürkünç olanı bir bakıma buydu; bari bakmak zorunda kalacağımız bir yüzü, kapatacağımız gözleri, yanında mezara alıp götüreceği,sessiz çığlıkla ardına kadar açılmış bir ağzı yoktu.

---

[91] Loca. ç.n.

Buharlıları yanarken görmek için limana yüzlerce insan toplanmıştı. Gemilerden biri aşağı yukarı tamamen yanmıştı ama her yanından hâlâ kapkara dumanlar yükseliyordu. Diğeri tam ortasından yanıyordu. Gemide körkütük sarhoş bir güruh Alman askeri vardı, ön güvertede yarı çıplak bir grup kadınla al takke ver külâh cebelleşip duruyorlardı. Ölüm korkusu ve alkol, onlara kendilerini tamamen unutturmuştu.

Akşamüstüne doğru İngilizler geri döndü ve iki buharlıyı yeniden bomba yağmuruna tuttu. Limanda iğne atsan yere düşmeyecek, mahşeri bir kalabalık birikmişti şimdi. Hepimiz denizdeki acıklı manzarayı seyretmeye gelmiştik. Çoğumuz bu savaşta kocasını, erkek kardeşini, oğlunu kaybetmişti ve Almanların, ettiğini bulduğunu düşünmek bizim için hiç zor olmazdı. Fakat düşünemedik. Babalarımız veya dedelerimiz batan veya yanan bir gemide defalarca bulunmuştu, onlardan duyup öğrenmiştik. Batan bir gemi, batan bir gemidir. Kimin olduğu fark etmez.

Limanın güney girişinde birden bir şilep gördük. Yanan buharlıları seyretmeye öyle dalmıştık ki, o ana kadar dikkatimizden kaçmıştı. Güney girişi, orayı bilmeyen için epey zor bir su yoludur ama şilebin kaptanı gayet usta görünüyordu -ta ki İngiliz uçaklarında biri şilebin üzerine pike yapıp roketlerini ateşleyene kadar. Bunu bir patlama izledi, gümbürtüsünü ta karadan duyduk. Şilep tam isabet aldı ve bir anda alevlere boğuldu.

Olay sırasında sandalıyla o civarda olan Gunnar Jakobsen, gördüklerini sonraları bize naklederken, o şilepteki kadar çeşit çeşit renkli ve görünüşlü bir mürettebatı bir arada ender gördüğünü söyledi hep. Aralarında hem siyahiler hem Çinliler vardı. Tekerlekli sandalyeli bir adam bile vardı aralarında. Öbürleri suya atlamadan, onu denize boca etmişlerdi. Adam kolsuz bacaksızdı ama üzerindeki can yeleğinin yardımıyla suyun üzerinde kalmayı başarmıştı. Suda bir kadınla küçük bir çocuk da belirmişti. Sanki dünyanın yarısı orada, karşısında yüzüyordu. Fakat Gunnar'ı asıl şaşırtan şey, onları sudan çekip sandalına aldığında, siyahi adamın da Çinlinin de ona Danimarkaca hitap etmesiydi, diğerleriyse Marstal leçhesi konuşuyordu.

"Sen Gunnar Jakobsen değil misin?" diye sormuştu içlerinden biri.

Gunnar Jakobsen o zaman gözlerini kısmıştı, miyop olduğundan değil, kafasını toplamaya ihtiyacı olduğundan.

"Allah müstahakını versin," demişti nihayet, "ayol sen Knud Erik Friis'sin."

Sonra Helge Fabricius'la Vilhjelm'i de tanımıştı. Kolsuz bacaksız adamın sesi çıkmamıştı, hiçbiri de onu tanıştırmamıştı.

"Anton," demişti Knud Erik Friis ansızın ve deli gibi etrafına bakınmıştı. "Anton nerede?"

"Marstal Canavarı'ndan mı bahsediyorsun?" diye sormuştu Gunnar Jakobsen.

Etraflarına bakınmışlardı.

"Burada değil," demişti Vilhjelm.

Suda da değildi. *Odysseus* alabora olmak üzereydi ve üzerinden dağ gibi alevler yükseliyordu. Şilepte kimse varsa, hayatta olması imkânsızdı artık.

Bir süre suda çark edip durdular, bir yandan da "Anton" diye avaz avaz bağırıyorlardı.

İngiliz bombardıman uçakları, iki buharlıya hâlâ, tekrar tekrar hücum ediyordu. Savaş bitmeden, stoklarında ne kadar bomba, roket varsa hepsini elden çıkarmak istediklerini düşüneceği geliyordu insanın.

Gunnar Jakobsen'in sandalındakiler, suda dolanıp aramaktan ümidi kesip, burunlarını tam limana doğru çevireceklerdi ki, *Odysseus* yine tam isabet aldı. Bu sefer su çizgisinin altından yara almış olmalıydı ki hemen tepetaklak oldu ve batmaya başladı. Gördükleri karşısında, bir an için, Gunnar Jakobsen'in eli ayağı kesildi sanki. Sonra hemen davranıp motoru kapattı, sanki o ölüm kalım mücadelesinin ortasında bile, şilebe karşı bir dakikalık bir saygı duruşu borçluymuşlarcasına. Bir dakika sonra şilep gözden kaybolmuştu. Biraz önce durduğu yerde, suda yüzen bir şey fark ettiler. Gunnar Jakobsen motoru çalıştırdı ve oraya yaklaştılar. Önce ne olduğunu anlayamadılar ama sonra tamamen kavrulmuş bir ceset kalıntısı olduğunu anladılar, o vücudun bir zamanlar bir insana ait olduğunu tahmin etmek güçtü. Bir sırt ve bir kafa gördüler.

Anton çıplaktı ve kafasındaki saçlar tamamen kavrulmuş, tek tel kalmamıştı. Üzerindeki can yeleği yok olmuştu, eğer geriye bir şey kaldıysa da, neyin yelek neyin Anton olduğu zaten ayırt edilebilecek gibi değildi. Cesedin sırtı kapkaraydı, odun kömürüne benziyordu.

Sophie eliyle *Bluetooth*'un gözlerini kapattı. Knud Erik ellerini suya daldırıp, kömürleşmiş cesedi sandala çekmeye hazırlandı. Ne yaptığını düşünecek hâlde değildi. Onu suda öylece bırakamazdı. Fakat cesedi sudan kaldırırken, bir kol dibinden koptu. Knud Erik, cesedi elinden panik hâlinde koyverdi ve ceset suya çarpar çarpmaz, bir zamanlar Anton'un vücudunu oluşturan etler, kemiklerinden parça parça ayrılıp hızla dibe çökmeye başladı.

Gunnar Jakobsen motora imanına kadar yüklendi, gürül gürül gidiyorlardı.

Gunnar Jakobsen bir an önce karaya varmak istiyordu.

Odysseus'tan kurtulanlardan kimse tek kelime konuşmadı. Gözlerinde, Gunnar Jakobsen'in, Alman çocukların gözlerinde fark ettiği ve kendi çocuklarında asla görmemeyi dilediği o ifade vardı. Savaş hakkında, gazetelerde okuduklarından başka bir şey bilmiyordu. İngilizlerin hava hücumu sırasında güneyden gelen gümbürtüleri duymuş, Hamburg'la Kiel bombalandığında ufukta yükselen alevleri görmüştü. Ama şimdi sanki birkaç dakika, son beş yıldır öğrendiklerinden katbekat fazlasını öğrenmişti ve sonraki aylar zarfında, savaşı Danimarka'nın dışında geçirmiş biriyle her rastlaştığında da hep aynı şeyi hissetti. O insanların hepsinde bir farklılık vardı fakat ne olduğunu bir türlü anlamlandıramıyordu. Söyledikleri bir şey değildi çünkü tek kelime söylemiyorlardı; sanki hepsi, bir başkasına anlatmanın zaten kimseye faydası olmayacağını bildikleri ortak bir sır saklıyordu. Başkalarının, içine giremediği kadar, kendilerinin de içinden sıyrılıp çıkamadığı, ürkütücü bir ortaklığın üyesiydiler.

Küçük oğlan ağlıyordu. Bir şey görmemişti, buna rağmen bir şey olduğunu sezinlemişti.

"Anton'u bir daha hiç görmeyecek miyiz?" diye sordu.

"Hayır," dedi kadın. Gunnar Jakobsen, onun, çocuğun annesi olması gerektiğini düşündü. "Anton öldü. Geri gelmeyecek."

Gunnar Jakobsen, bir çocuğa nasıl böyle korkunç bir şey söylenebileceğini anlayamadı. O olsa, kendi çocuklarıyla katiyen bu kadar apaçık konuşmazdı. Yine de bir yanı, kadının cevabındaki dürüstlüğü takdir etti. Savaşın çocuklarına gerçekler söylenirdi.

Tepelerinde, ta yükseklerde bir leylek uçuyordu. Yanmakta olan buharlılardan birine doğru yaklaştı ve bir an için, sanki o yoğun dumanın arasında gözden kaybolur gibi oldu. Sonra öbür taraftan sapasağlam ortaya çıktı. Şehre doğru yoluna devam etti ve Markgade'in sonuna gelince, kanatlarını kapattı ve Goldstein'ın evinin damındaki yuvaya inişe hazırlandı.

Gunnar Jakobsen, Dampskibsbroen'de karaya yanaşıp sandalı rıhtıma bağladı. Kalabalığın büyük kısmı burada toplanmıştı ve Anton'un cesedinin manzarası onu her ne kadar adamakıllı sarsmış olsa da, büyük bir dinleyici kitlesine layık, harika bir hikâyeyle geri geldiğini hissediyordu. Beş yıllık ayrılıktan sonra savaştan evlerine dönen ilk Marstallılları karaya sağ salim çıkarıyordu.

Gunnar Jakobsen, boğulanların cesetlerinin hâlâ orada, yerde yattığını hiç düşünmemişti ve kolsuz bacaksız iri yarı adam rıhtıma çıkarılıp, üzerleri örtülü cesetlerin arasına bırakıldı. Hepimiz onu merakla seyrettik, sonra Kristian Stærk birden bir feryat kopardı:

"Ama bu Herman'ın ta kendisi."

Haber yayılıp da Herman'ı tanımayanlar, kim olduğunu övgüden uzak ifadelerle öğrendiklerinde, üzerlerinden bir huzursuzluk dalgası gelip geçti. Herman, son yirmi yıldır Marstal'da boy göstermemişti fakat adını duymak bile, Kristina'nın başına gelenlerden haberdar olanlarımızı hâlâ nefrete boğmaya yeterdi. Herman orada, diğer ölülerin arasında, süklüm püklüm oturuyordu; o kolsuz bacaksız hâliyle, yüzgeçlerini çaresizce kıpırdatan, karaya vurmuş bir deniz ayısını andırıyordu ama çaresizliğinin, ondan daha az nefret etmemize bir faydası olmadı.

"Yardım edin, kaldırın beni buradan," dedi.

Bizlerse öylece durup ona dik dik bakmayı sürdürdük. İçimizden hiçbiri ona dokunmak istemiyordu ve o orada oturup kaldı, ıslak giysilerinin altında koca bir su birikintisi oluştu

ve o koca vücut soğuktan zangır zangır titremeye başladı.

Adamın biri, Kongensgade'den bize doğru, bağıra çağıra koşuyordu. Bir yandan da kollarını havaya savurup duruyordu. Bu kadar uzaktan, ne dediğini anlayamıyorduk.

Tam o anda kilisenin çanı, şimdiye kadar hiç duymadığımız, yırtınırcasına ve soluk soluğa bir tempoyla çalmaya başladı. Sanki birisi çanın başına, şehir tarihinde daha önce hiç karşılaşılmamış; ne cenaze, ne düğün, ne kilise ayini ne de güneşin doğuşu veya batışıyla ilgisi olan yepyeni bir etkinliğe uygun bir melodi uydurmaya çalışıyordu.

Ne ve nasıl olduğunu izah edemesek de, çok önemli, denizde alev alev yanan buharlılardan ve Herman'ın aniden ortaya çıkışından da çok daha önemli bir şeyin olup bittiğini anladık.

Ve sonra, bağıran adamın ne dediğini de nihayet duyabildik.

"Almanlar teslim oldu! Almanlar teslim oldu!"

Herman'a ve Knud Erik'e ve Helge'ye ve Vilhjelm'e ve adlarını henüz bilmediğimiz öbür adamlara baktık, kadına ve çocuğa baktık ve onların ilk gelenler olduğunu anladık. Deniz, ölülerimizi iade ediyordu artık.

Onları havaya kaldırdık ve şehrin sokaklarında öylece taşıyarak dolaştırdık. Herman'ı bile, elbiselerinin altında birikmiş o su gölünün içinde, geride bırakmadık. Bir el arabası bulup içine oturttuk ve onu da öylece taşıdık. Sevinç naraları atarak Kongensgade'den, Kirkestræde'den geçtik, Møllergade'den aşağı doğru gidip Havnegade'e devam ettik, sonra Buegade'den yukarı çıkıp Tværgade'e saptık, oradan da doğruca Prinsensgade'den aşağıya ilerledik. Klara Friis, her zamanki gibi, solgun yüzüyle yine cumbada oturmuş, dalgın dalgın denizi seyrediyordu.

Geriye dönüp Havnegade'den geçtik ve biz yürüdükçe, sağdan soldan katılanlarla sayımız giderek arttı. Sonra bir yandan bir akordeon, öbür taraftan bir trompet belirdi; sonra bir kontrbas, bir tuba, bir ağız mızıkası, bir davul, bir keman da kafileye eklendi, "Kong Kristian"ı *"Whisky, Johnny"*yle, "Der er et yndigt land"ı *"What Shall We Do With the Drunken Sailor"*la birbirine karıştırdık. Viski ve bira vardı, rom ve daha da

çok bira vardı, Riga balsamı ve jenever de vardı; hepsini bugüne saklamıştık, bugünün geleceğini daima bilmiştik. Bütün pencereler ışık içindeydi. Sokakların ortasında ateşe verilen karartma perdeleri, çıtır çıtır ederek yanıyordu.

Sonunda yine başladığımız yere, Dampskibsbroen'e geldik; ölüler sıra sıra yatmış, bizi bekliyordu. Cesetlerin arasında, bir yandan içip bir yandan dans ettik ve cesetlerin üzerinden tökezleyip sendeledik, böyle olması kaçınılmazdı. Ölüler, hayatımız boyunca biriktikçe birikmişti; boğulanlar, sırra kadem basanlar, yüzyıllardır hiç gömülmeden göçen onca insan. Uzaklarda, gurbet ellerde hasret, bir mezara bile hasret o insanlar ömrümüzü de hasretle kemirip bitirmiş, harap etmişti. Şimdi hepsi ayağa kalkmış, ellerimizden tutmuştu. Ve birlikte dans ettik, yayık gibi çalkalanan koca bir halka hâlinde dans ettik de ettik ve Herman, bütün o şamatanın tam ortasında oturdu ve kadeh kaldırdı, artık soğuktan titremiyordu, sarhoşluktan alı al moru mor yanıyor, elindeki yarı yarıya boş viski şişesini havada sağa sola sallayıp şarkı söylüyordu. Sesi; zorlanmaktan, alkolden ve kötülük ve fesattan, tahammülsüzlükten ve harislikten ve tükenmiş bir yaşam şehvetinden çatal çatal çıkıyordu.

"Shave him and bash him,
Duck him and splash him,
Torture him and smash him
And don't let him go!"

Aramızda bir siyahi adam, bir Çinli, bir Eskimo, -tanımadığımız bir çocuk da vardı- sonra Kristian Stærk ve çarpık burunlu Henry Levinsen vardı, doktor Kroman vardı, Helmer vardı, Marie vardı -yumruklarını sıkmasını öğrenmişti ama bugün dul kaldığını henüz bilmiyordu, Vilhjelm'den duyacaktı-. Vilhjelm'in annesiyle babası vardı, ikisi de sağırdı ama gülümsüyorlardı; dul Boye kardeşler, Johanne, Ellen ve Emma vardı ve bu akşam ellerimizden tutup birlikte dans etmekten çekinmediler; uzak akrabaları Daniel Boye vardı ve Klara Friis de Havnegade'den koşa koşa geldi, halkayı yarıp girdi, ta ki Knud Erik'i bulana kadar ve o, annesine başını eğip selam verdi ve

adını bilmediğimiz küçük oğlan, Klara Friis'in yanına gitti ve Knud Erik'in öğretmiş olması gerektiğini düşündüğümüz şeyi söyledi: "Babaanne." Ve çocuk, kadını elinden tuttu ve dans edenlerin arasına çekti ve dansımız büyüdükçe büyüyen bir ağaç gibiydi. Durmadan yeni yaş halkaları ekleniyordu.

Teodor Bager de vardı, hep olduğu gibi kalbini tutuyordu; Henning vardı, sapsarı saçları ve alnına düşen bukleleriyle bir zamanlar *Hydra*'nın en güzel delikanlısıydı ve o bukleleri Knud Erik'e miras bırakmıştı; hiç yorulmayan Anna Egidia vardı ve onun yedi ölü çocuğu vardı, onlar da henüz yaşayan kızıyla birlikte dansımıza katılmıştı; Papaz Abilgaard vardı, ölmeden önce kendine, bizimkinden daha uygun bir yerde, bir köy kilisesinde iş bulmuştu nihayet, metal gözlüklerinin arkasından bize baktı ve ayakları papaz cüppesinin altında öne doğru kararsız bir adım attı; ve Albert, sakallarında kırağı ve kolunun altında James Cook'la geldi; sonra Lorentz geldi, soluk soluğa ve düşe kalka, ama kimsecikler onu danstan alıkoyamazdı. *Mageløs*'le dibi boylayan Hans Jørgen, sonra Niels Peter, hatta Isager bile çıkageldi ve şişko karısı da, kucağında tekrardan bulduğu Karo'suyla, oğulları, Johan ve kolunun altında zenci eliyle Josef ve onların arkasından Köylü Sofus, sonra Bacaksız Clausen ve Ejnar ve Kresten, yanağındaki delikten durmadan iltihap akan o zavallı... Laurids, okkalı denizci çizmeleriyle tepemizden baktı, arkadan diğerleri de belirdi ve son olarak da Anton, kömürleşmiş yüzünde bir gülümseme belirdi ve tütün sarısı dişleri meydana çıktı, sonra bütün gemilerin bütün mürettebatları birbirini izledi: *Astræa* ve *Hydra*'nın, *Freden, H.B. Linnemann, Uranus, Svalen, Smart, Star, Kronen, Laura, Frem, Saturn, Ami, Danmark, Eliezer, Felix, Gertrud, Industri, Harriet, Erindring*'in adamları; boğulanların hepsi. Ve orada, en dıştaki halkada, yüzleri belirsizliğin sis perdesiyle yarı saklı hâlde dans ettiler; yabancı gemilerle sefere çıkıp savaşın devam ettiği beş yıl boyunca uzaklarda olanların hepsi.

O kadar çok kişi ölüp gitmişti ki. Ne kadar, bilmiyorduk bile.

Yarın sayardık. Ve gelecek yıl yaslarını tutardık, hep yaptığımız gibi.

Fakat bu akşam boğulanlarla dans ediyorduk ve onlar, bizdi.

Kaynakça

Biz, Boğulanlar bir hayal ürünü. Marstal şehrinin 1848-1945 dönemi tarihinden esinlenen fakat olayları da gerçeğe paralel olarak takip eden bir roman. Karakterlere şehre has geleneksel soyadlarını verdim fakat yaşayan ve yaşamayan şahıslarla herhangi bir benzerlik taşımamaları açısından, adlar ve şahıslar arasındaki ilintiyi tamamen değiştirdim, karıştırdım; dolayısıyla bu adlar da hem romanın karakterleri hem de romanın hikâyesi kadar rastlantısal ve hayal ürünüdür.

Roman, Marstal Deniz Müzesi arşivlerinde ve muhtelif yayınlarında yaptığım kapsamlı bir araştırmaya dayanıyor. Ayrıca, *Ærø Folkeblad* ve *Ærø Tidende* gazetelerindeki ve üç ayda bir yayımlanan *Ærøboen* dergisindeki değerli bilgilerden ve belirtilen kaynaklardan da faydalandım.

Bana bu kitabın yazımı sırasında bilgi ve ilham veren yazarları ve eserlerini şöyle sıralayabilirim:

Henning Henningsen *(Crossing the Equator, Sømanden og kvinden, Sømandens våde grav, Sømandens tøj)*, Ole Lange *(Den hvide elefant, Jorden er ikke større)*, H.C. Røder *(Dansk skibsfarts renæssance, vols I, 2 & 4)*, Joseph Conrad *(The Shadow-Line)*, H. Tusch Jensen *(Skandinaver i Congo)*, Adam Hochschild *(Kong Leopolds arv)*, *Søndagstanker-kristelige Betragtninger på Søn - og Helligdage af ærøske Præster, Sømandspostillen*, Knud Ivar Schmidt *(Fra

mastetop til havneknejpe), Harriet Sergeant (Shanghai), E. Kromann *(Marstals søfar indtil 1925, Dagligliv i Marstal og på Ærø omkring år 1900)*, Hans Christian Svindings (´Dagbog vedrørende Eckernførdetogtet og Fangenskabet i Rensborg og Glückstadt`, *Danske Magazin*, series 8, vol 3), *Marstalfolkenes visebog*, J.R. Hübertz *(Beskrivelse af Ærø 1834)*, C.T. Høy *(Træ af Marstals Historie)*, Victor Hansen (Vore Søhelte. Historiske Fortællinger), Salmebog til Kirke-og Husandagt 1888, Anne Salmond *(The Trial of the Cannibal Dog: Captain Cook in the South Seas)*, Homer *(The Odyssey)*, Nordahl Grieg *(Skibet går videre)*, W. Somerset Maugham *(The Trembling of a Leaf)*, Herman Melville *(White Jacket)*, Robert Louis Stevenson *(Tales of the South Sea, A Footnote to History)*, Mark Twain *(Roughing It in the Sandwich Islands)*, Victor Hugo *(Les Travailleurs de la Mer)*, F. Holm Petersen *(Langfarere fra Marstal)*, Knud Gudnitz *(En Newfoundlandfarers erindringer)*, Rauer Bergstrøm *(Kølvand)*, Per Hansson *(Hver tiende man måtte dø)*, Martin Bantz *(Mellem bomber og torpedoer)*, Andrew Williams *(Slaget om Atlanten)*, Richard Woodman *(Arctic Convoys)*, Claes-Göran Wetterholm *(Dødens Hav: Østersøen 1945)*, Edward E. Leslie *(Desperate Journeys, Abandoned Souls)*, Anders Monrad Møller, Henrik Detlefsen, Hans Chr. Johansen (*Dansk søfarts historie*, vol 5, *Sejl og Damp*), Mikkel Kühl *(Marstallerne solgte væk)*, ´Marstals handelsflåde 1914 - 1918`, i *Maritim Kontakt* 26), Karsten Hermansen *(Søens købmænd)*, Karsten Hermansen, Erik Kroman a.o. *(Marstal søfart 1925 - 2000)*, H. Meesenburg & Erik Kroman (´Marstal-et globalt lokalsamfund`, i *Bygd,* vol 17, no. 4), Tove Kjærboe *(Krampebånd og Klevesnak)*, Finn Askgaard, ed. *(Fregatten Jylland)*, Samling af søforklariner over forliste danske Skibe i Årene 1914-1918, Christian Tortsen (Søfolk og skibe 1939-1945), Ole Mortensøn *(Sejlskibssøfolk fra Det*

Sydfynske Øhav), Poul Erik Harritz *(Rundt om Selma fra Birkholm).*
Carsten Jensen

Danimarkaca aslından çeviren: Nur Beier

CARSTEN JENSEN

Avrupa ve Amerika'da 1.000.000 Okura Ulaşan Destansı Masal!

"Bir palavracının uydurduğu bir masal, bir neslin destanına dönüşüyor. Melville'in ve Steinbeck'in bayılacağı, okumaya doymayacağı, bir kasabanın moderniteyle mücadelesinin hikâyesi." **Washington Post**

"Biz Boğulanlar, daracık kanallardan geniş okyanuslara doğru açılan, zaferler ve mağlubiyetlerle paramparça olan mücadeleler halkasında dünya edebiyat tarihine meydan okuyan bir yapıt. Geniş omurgalı yelkenlisiyle usul usul Tolstoy'a yaklaşıyor!" **New Republic**

"Bir anıt bu! Bir türkü bir destana dönüşürken tarihle şakalaşıyor, bize göz kırparken ona çimdik atmayı başarıyor!" **Wall Street Journal**

Son zamanların en önemli Avrupalı yazarlarından Carsten Jensen'den baş döndürücü bir drama, bir destan. Biz Boğulanlar: ironik, çarpıcı, sürükleyici ve zekice. On dokuzuncu yüzyılın ortalarından İkinci Dünya Savaşı'na doğru yelkenlerini açan bu roman, Deniz'in hikâyelerini okura aktarırken oldukça renkli yazınsal teknikler kullanıyor. Kara'nın bahtsız kaderini, onun endüstriyelleşmesini, savaşlarını, acımasızlığını şiirsel bir düşe dönüştürüyor, bize hiç de yalan söylemeden yaşamımızın koca bir düş olduğunu hatırlatıyor. Her şey bittiğinde okuru şu soruyla başbaşa bırakıyor, Jensen:

"Sahi, yaşanan her şey bir düş değil mi?"

roman: otuz sekiz
www.dedaluskitap.com

